

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

15

SEJE
OD 1. VII. 1971
DO 31. VIII. 1971

LJUBLJANA
1 9 7 2

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 1. VII. 1971 DO 31. VIII. 1971

LJUBLJANA 1972

St. S: 18/15 1

Sekretariat Skupščine SRB
dokumentačija

Lim. št. 344/72

REPUBLIŠKI ZBOR

29. seja

(8. julija 1971)

Predsedovala: Miran Goslar,
predsednik republiškega zbora in

Lojzka Stropnik,
podpredsednica republiškega zbora

Začetek seje ob 9.15.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 29. sejo republiškega zbora.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: Štefan Toth, Maks Jamšek, Benjamin Božiček, Boris Jarc, Franjo Kordiš, Jožko Lojen, Marjan Orožen, Miha Prosen, Zdenko Roter, Rudi Rebek, Mirko Žlender, Jože Dernovšek, Vladimir Vrečko in Gregor Klančnik.

Predlagam, da dnevni red današnje seje, ki sem ga predlagal s sklicem seje, razširimo še s točkami, ki sem vam jih sporočil z dopisom z dne 2. julija 1971 in s predlogom zakona o volitvah članov predsedstva SFRJ v SR Sloveniji, iz dnevnega reda pa črtamo odobritev zapisnika 28. seje republiškega zbora, ker zapisnik ni bil pravočasno pripravljen.

Glede na to predlagam za današnjo sejo naslednji dnevni red:

1. aktualni mednarodni položaj Jugoslavije;
2. predlog zakona o splošnem ljudskem odporu;
3. predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov;
4. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih;
5. predlog zakona o volitvah članov predsedstva SFRJ v SR Sloveniji;
6. predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov;
7. predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov;
8. predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov;
9. predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov;

10. osnutek zakona o gledališki dejavnosti;
11. predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani;
12. osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru;
13. predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke;
14. predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču SR Slovenije in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji;
15. poslanska vprašanja;
16. volitve in imenovanja.

Ali se strinjate s tako predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

K vsem točkam dnevnega reda so bili vabljeni predstavniki centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, republiške konference Zveze mladine Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in gospodarske zbornice SR Slovenije.

Preden preidemo na obravnavo prve točke dnevnega reda, to je aktualni mednarodni položaj Jugoslavije, predlagam, da obravnavamo to točko v smislu 231. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije brez navzočnosti občinstva.

K tej točki so vabljeni tudi poslanci vseh ostalih zborov, to je gospodarskega, prosvetno-kulturnega in socialno-zdravstvenega zbora, ki prisostvujejo današnji seji republiškega zbora in jih še posebej pozdravljam.

Ali se strinjate s predlogom, da to točko, to je aktualni mednarodni položaj Jugoslavije, obravnavamo brez navzočnosti občinstva? (Poslanci se strinjajo.)

Prosim torej vse tiste, ki niso bili vabljeni k tej točki dnevnega reda, da zapuste dvorano. Posebej pa opozarjam predstavnike tiska in drugih oblik informacij na določilo 233. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki pravi, da smejo biti navzoči na seji tudi, kadar na njej razpravlja zbor o kakem vprašanju brez navzočnosti občinstva, za javnost pa smejo dati le tista obvestila, za katera tako sklene zbor. O obvestilih, ki jih bomo torej o tej točki dali v javnost, bomo posebej sklepali in prosim, da to novinarji še posebej upoštevajo. (Zbor je nato obravnaval prvo točko dnevnega reda brez navzočnosti javnosti.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo, prehajam na 2. točko dnevnega reda, na predlog zakona o splošnem ljudskem odporu.

Predlagatelj je izvršni svet, ki je predložil tudi amandma in ki ste ga danes prejeli na klop. Predlog zakona sta obravnavala odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija. Imamo skupno pismeno poročilo, ki ste ga prav tako danes prejeli na klop. Pričenjam razpravo. Bojan Polak ima besedo.

Bojan Polak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V tem zboru smo že razpravljali o vsebini in ciljeh predloženega zakona o splošnem ljudskem odporu. Prav tako so ti cilji razvidni iz priložene obširne in zelo poglobljene obrazložitve. Zato ni moj namen, da bi z drugimi besedami, verjetno slabše, ponavljal znano. Tudi uvodna beseda in današnja razprava o prvi točki dnevnega reda bo skrajšala moje izvajanje, čeprav je soupadanje teh dveh točk naključno. Dovolite mi vseeno nekaj dodatnih uvodnih misli in ilustracij. Količkor bo to vseeno ponavljanje, prosim za razumevanje in opravičilo.

Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu je prvi zakon SR Slovenije s področja narodne obrambe. Njegova značilnost pa je tudi v tem, da pravzaprav v glavnem povzema vse tisto, kar smo v zadnjih letih na področju priprav za

splošni ljudski odpor že storili. Nastajal je ob aktivnem sodelovanju občinskih skupščin in njenih organov, družbeno-političnih organizacij in društev in velikega števila posameznikov, ki so si in si še prizadevajo, da bi priprave za splošni ljudski odpor postale sestavni del družbenega procesa krepitve samoupravnih odnosov, kar tudi na obrambnem področju pomeni podružbljanje obrambne politike in obrambnih priprav.

Ceprav ne bi mogli trditi, da je v vseh sferah in v vseh samoupravnih strukturah prišla v popolnosti do izraza aktivna in kreativna odgovornost vseh družbenih dejavnikov tudi za obrambne priprave, pa je v tem času vendar že storjen kvaliteten korak naprej. Skrb za obrambne priprave le ni več samo stvar vojaških struktur ali pa specializiranih organov uprave. To dejansko vse bolj postaja skrb, pravica in dolžnost vse družbe in vsakega občana posebej. Smelo lahko trdimo, da je premik v smeri podružbljanja obrambne politike in priprav kvalitetno in kvantitetno tako občutno prisoten, da je družba kot celota in s tem tudi večina občanov dejansko postala iz objekta subjekt obrambne politike in obrambnih priprav.

Mislím, da zato tudi ni smela trditev, da se je za razliko od drugih zakonov, ki jih je ta skupščina sprejemala, zakon o splošnem ljudskem odporu ustvarjal, dopolnjeval in preverjal v praksi več kot dvoletnih priprav splošnega ljudskega odpora, se v svoji osnovi pred sprejetjem tudi že izvajal, tako da gre sedaj za zakonsko reguliranje, seveda dopolnjenih in v marsičem preciziranih, že sprejetih norm in prakse.

Ne glede na to, da je splošni ljudski odpor kot obrambna doktrina vsega prebivalstva sinteza oboroženega, političnega, psihološkega, propagandnega, ekonomskega in drugih oblik odpora, ki so vsi skupaj in vsak zase aktivno in ofenzivno usmerjeni proti vsakemu agresorju, smo v dosedanjih pripravah posvečali pozornost predvsem pripravam oboroženega dela odpora. To pa predvsem zato, ker je oborožen odpor, množičen in uničujoč, usmerjen proti vsakemu agresorju, čim prestopi našo mejo, pogoj in hrbtnica vsem drugim oblikam odpora. Moramo tudi poudariti, da smo v pripravah upoštevali znan Titov rek: »Delajmo, kot da bo sto let mir in pripravljajmo se, kot da bo jutri vojna.« To z drugimi besedami pomeni, da morajo biti priprave za splošni ljudski odpor stalen in kontinuiran proces, da mora o tem razmišljati vsak pri svojem vsakdanjem delu in delovanju, ne glede na svoje mesto in položaj v družbi in v združenem delu. Priprave torej ne smejo biti kampanjske in odvisne od oscilacij političnih odnosov nekaterih držav do nas ali okoli nas, od vojaško-političnih ali pa izključno vojaških manifestacij in demonstracij na naših mejah, ali pa v bližnji oziroma daljni sosesčini.

V naših pripravah in koncipirani strategiji in taktiki vseh elementov in faktorjev odpora smo respektirali geostrateški položaj Jugoslavije in posebej Slovenije, vendar pa smo predvsem izhajali iz dejstva, da nam že dolga leta preti in da nam bo tudi še mnogo let pretila nevarnost, da je in da bo osnovni vzrok sovražnosti vseh stopenj naš družbeno-politični sistem, njegov nadaljnji razvoj v smislu ustavnih dopolnil, samoupravni in humani socializem in naša samostojna in neuvrščena politika. Z drugim pa sovpada tudi prvo v vseh variantah in možnostih. Na žalost pa često tudi nasedamo psihološko-političnim diverzijam raznih oblik in jakosti, katere tudi nehote širimo in tako objektivno pomagamo dolgoročnim sovražnikom našega sistema tudi k indirektnemu doseganju zastavljenih ciljev. Prav zato smo od formiranja glavnega štaba, con-

skih, odrednih in drugih štabov ter poveljstev posebno pozornost posvečali pripravam oboroženega odpora.

Ne mislim vas utrujati s podatki, v ilustracijo pa vseeno tole. Vsi štabi so opremljeni z najmodernejšimi sredstvi zvez z usposobljenimi radiotelegrafisti, povečana je ognjena moč naših enot, saj imamo sedaj v svojem sestavu prek 2000 strojnic, okoli 1200 ročnih minometalcev in bazuk za protioklepno borbo, skoraj 9000 polavtomatskih pušk, v veliki večini s trombloni za protioklepno borbo, velikanske količine eksploziva in druge diverzantske opreme, da ne naštevam neodbojnih topov raznih kalibrov in preostalo orožje in opremo. Večje količine najmodernejšega orožja pa so naročene. Ob izvršeni disperziji skladišč orožja in municije smo trajanje aktiviranja enot zmanjšali na praktično možen minimum. Vojaško strokovni in politični vzgoji je bila posvečena velika pozornost, predvsem pa strelski kondiciji. Izvršenih je bilo, govorim za leto 1970, 170 mobilizacijsko taktičnih vaj, 108 četnih taktičnih vaj, 36 skupnih vaj z enotami jugoslovanske ljudske armade in enotami milice, 48 diverzantskih tečajev, izvežbali smo prek 1000 diverzantov, da ne govorim o drugih tečajih planincev, obveščevalcev, varnostnikov, podvodnih diverzantov itd.

Na vseh vajah kot tudi pri vzgoji je prišla do izraza zavestna discipliniranost, resnost in volja za pridobivanje novih znanj in spoznanj, kljub temu, da smo to delali običajno v prostem času, največkrat ob sobotah in nedeljah. Pri vseh vajah je prišla do izraza tudi povezanost prebivalstva s svojimi enotami, posebno pri večjih vajah, ko se je tudi prebivalstvo vključevalo v razne oblike odpora, kar je dalo izredno pomembne rezultate in dragocene izkušnje. Tako oboroženi in dokaj dobro izurjeni partizanski odredi, ki s svojimi manjšimi ali večjimi enotami pokrivajo vso Slovenijo, vsako krajevno skupnost, so pripravljene in sposobni, da se skupaj z enotami in sodobno opremljeno JLA uspešno postavijo po robu vsakemu agresorju.

Borbena sposobnost in moč teritorialnih oziroma partizanskih odredov povečuje nekaj tisoč mladincev in mladink, ki so vanje organizirano vključeni in katere vzgajamo in urimo po posebnem programu. Mislimo, da bi prisotnost mladine morala biti večja že sedaj, ne glede na to, da smo prepričani, da bi mladina v primeru potrebe množično dopolnjevala naše vrste. Za ta primer imamo na razpolago že sedaj nekaj tisoč rezervnih kosov orožja v tajnih skladiščih.

Kvaliteten premik v obrambnih pripravah je dosežen s formiranjem odborov za splošni ljudski odpor v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah, v zadnjem času pa tudi v šolah. Z ustanavljanjem teh odborov so ustvarjene vse možnosti in pogoji za ustvarjalno razvijanje originalnih oblik odpora, za prilagajanje koncepta splošnega ljudskega odpora dejanskim potrebam, razmeram in možnostim posameznih širših ali ožjih območij.

Prav ta pestrost in raznolikost izvajanja koncepta splošnega ljudskega odpora je njegova bistvena lastnost, prednost in moč.

Tovarišice in tovariši poslanci! Predlog zakona daje poseben poudarek osnovnim oblikam organiziranega oboroženega odpora in enotam teritorialne obrambe, formiranih v partizanske odrede. Z opredeljevanjem njihovih nalog daje zakon samo osnovo za njihovo delovanje, pušča pa vse možnosti prilaganja konkretnim nalogam, razmeram in pogojem posameznih predlogov. Ob izkoriščanju ustvarjalne iniciative občanov omogoča fleksibilno spreminjanje vseh oblik delovanja in širokega povezovanja oboroženega in preostalih oblik odpora.

Izvršni svet meni, da stalno izpopolnjevanje sistema naše obrambe na osnovi trajnih izkušenj naše narodnoosvobodilne borbe narekuje, da enote teritorialne obrambe imenujemo partizanske enote, oziroma odrede, kar bolj ustreza njihovi vlogi in nalogam predvsem pa tradicijam narodnoosvobodilnega boja. Izraz partizanske enote po eni strani podčrtuje afirmacijo vsega, kar je na vojaškem področju slovenski narod dal in dokazal v narodnoosvobodilni vojni, danes pa podčrtuje, da so enote sestavni del organiziranega in oboroženega prebivalstva, delovnih organizacij ali družbeno-političnih skupnosti, ki ne glede na teritorialno omejenost branijo svoj družbeno-politični sistem in samoupravni socializem.

Iz obrazložitev predloga zakona je razvidno, da sò bile upoštrevane pripombe iz obravnav v Skupščini SR Slovenije, kjer so poslanci z aktivnim in ustvarjalnim odnosom do predloga tega zakona izboljšali njegovo dikcijo in vsebino. Upoštrevane so bile tudi pripombe, dane v širših obravnavah in razpravah, kakor tudi vsa izhodišča, iz katerih predlog zakona izhaja.

Predlog zakona ima v svoji osnovi namen prispevati k tistim procesom, v katerih se družbi oziroma neposrednim proizvajalcem vračajo tudi njene obrambne funkcije, ki s tem postajajo sestavni del samoupravnih odnosov.

Predlog zakona odseva vsa naša dosedanja spoznanja na področju obrambnih priprav ter odločnost SR Slovenije za odpor zoper vsakogar, ki bi skušal ogrožati svobodo in neodvisnost jugoslovanske socialistične skupnosti, narodov in narodnosti, ne glede na to, kateri del te skupnosti bi bil ogrožen.

Cetudi bo prihodnost verjetno narekovala dopolnila in spremembe, vendar zakon potrjuje to, kar so naši delovni ljudje ustvarili z namero povedati vsemu svetu, da so pripravljene na nove žrtve v borbi za mir, za enakopravne odnose in za svojo neodvisno pot v socializem.

Sprejem zakona bo nova spodbuda za nadaljnje obrambne priprave pa tudi priznanje vsem tistim desettisočim, ki so v dosedanjih pripravah nesebično, požrtvovalno in z globoko vero v pridobitve naše revolucije krepili obrambno zavest, ustvarjali materialno osnovo odpora, vstopali v enote teritorialne obrambe, se strokovno usposabljali, odrekli prostemu času in na ta način manifestirali svojo odločno pripadnost naši samoupravni socialistični poti in vnašali neomajno vero v naše ustvarjalne in obrambne sposobnosti. Mislimo, da bo sprejem tega zakona tudi manifestacija bratstva in enotnosti narodov in narodnosti socialistične Jugoslavije, ki so se in se bodo borili skupno za vse dosedanje pridobitve in mirno ustvarjalno prihodnost. Zato vas prosim, tovarišice in tovariši poslanci, da v predloženem besedilu zakon sprejmete.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa! Kdo želi besedo? Martin Košir ima besedo.

Martin Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V tem domu o vprašanih, o katerih govori predlog zakona, v resnici ne govorimo prvič. Ta tematika je bila praktično že mnogokrat prisotna, posebno ob razpravah o posameznih vprašanih, ki jih razrešujemo in o njih odločamo. Posebno smo imeli priliko govoriti o neposrednih pripravah na splošni ljudski odpor leta 1968 in drugič leta 1970, ko smo sklepali o nekaterih nalogah s področja družbene samozaščite. Danes imamo predlog zakona o splošnem ljudskem odporu pred seboj. Vsebinska tega zakona ni samo v tem, da sprejemamo neko zakonsko normo o obveznostih posameznih kategorij občanov na področju

splošnega ljudskega odpora, temveč lahko trdimo, da je to v nekem smislu že splošni družbeni dogovor, oziroma konvencija nečesa, kar že živi v zavesti ljudi in sicer da z vsemi sredstvi in bogastvom celotne nacionalne skupnosti ter narodi in narodnostmi Jugoslavije odločno branimo naš samoupravni socialistični sistem, našo samostojno in neodvisno politiko.

Ni si potrebno delati nobenih iluzij ali utvar, da se na tem prostoru ne križajo tako vojaški kot tudi ideološki interesi velikih blokovskih sil. Dejstvo je, da živimo na občutljivem geopolitičnem in strateškem prostoru, ki je pomemben ne samo za nas in za našo neodvisnost ter samoupravno pot, ampak je interesanten tudi za obe vojaški politični sili in to ne samo zaradi ozemlja, ki ga obsega Jugoslavija, temveč tudi zaradi ideje o samoupravljanju in neodvisni politiki, ki ustvarja pogoje za mirno sožitje med narodi in državami.

Ker gre v tem primeru za ideološko koncepcijo ene kot druge strani, je logično, da je v vseh vojaško-strateških, psiholoških in ideoloških načrtih napaden prav samoupravni sistem in njegova neodvisna politika, ki vse bolj postaja upoštevanja vreden faktor v mednarodnem delavskem gibanju, v mednarodnih odnosih nasploh.

Mi se ne pripravljamo na splošni ljudski odpor zato, da bi služili katerikoli interesom izven interesov naših narodov in narodnosti, ampak zato, da nikomur ne dovolimo vmešavati se v naše notranjepolitične in ekonomske odnose. Zato tudi ne moremo sprejeti in tudi ne bomo sprejeli nobene pomoči, ki bi imela za posledico izgubo naše samostojne notranje poti ter možnosti enakopravnega sodelovanja pri reševanju vseh mednarodnih problemov.

Iz teh razlogov koncept našega splošnega ljudskega odpora uspešno prodira v vse pore samoupravnega sistema in postaja v resnici last občanov, združenih v krajevni skupnosti, delovni organizaciji in občini, republiki in federaciji. Že dosedanje priprave na splošen ljudski odpor, zlasti če upoštevamo dejstva in rezultate pri formiranju partizanskih enot kot sestavnega dela teritorialne obrambe in formiranje odborov za splošni ljudski odpor v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah, so pokazale vso vitalnost in sposobnost braniti dosežke in rezultate našega skupnega dela.

To pomeni, da se bo boj odvijal na celotnem ozemlju z jasno idejo borbe za zmago samoupravljanja in neodvisnosti. Prepričanost občanov v idejo samoupravljalne družbe je tako globoko prodrla v zavest ljudi, da je ni sile, ki bi lahko zrušila to zgradbo. Vemo, da so na poti k dokončni uveljavitvi teh ciljev še mnoge ovire. Te ovire ne nastajajo samo v vojno-strateških in ideoloških konceptih supersil, ampak imajo svoje korenine tudi doma v silah protisamoupravljanja, tehnokratizma, v medsebojnih odnosih in posebej še v nacionalizmu.

Tudi te sile so nevarne za naš notranji politični razvoj in spretno izkoriščajo vsako slabost za napad na naš samoupravni sistem ter politiko Zveze komunistov, čeprav lahko večkrat ugotovljamo, da so prav te sile kaj malo pripravljene stopiti v vrsto borcev za premagovanje teh slabosti in težav, ki se v naši praksi pojavljajo.

Razumljivo je, da se je treba odločno bojevati za stabilnost našega ekonomskega položaja, kajti ta pogojuje tudi politično stabilnost. Vendar je pri tem treba ocenjevati čas in prostor, v katerem se bitka odvija. Od te stabilnosti, politične zrelosti in upoštevanja mednarodne situacije je tudi odvisna stabilnost, moč in udarnost vseh sil splošnega ljudskega odpora.

Komponenta splošnega ljudskega odpora je tesno povezana tudi z elementi družbene samozaščite kot dveh sestavin samoupravnih odnosov. Ni mogoče govoriti o uspešnosti naše obrambne sposobnosti, če bi to prepuščali samo vojni logiki in če bi menili, da je za obrambo naše neodvisnosti odgovorna samo jugoslovanska ljudska armada.

Po drugi strani pa tudi družbene samozaščite ni mogoče kratko malo prepustiti samo strokovnim organom odkrivanja pregona in sojenja. Oba elementa se po svoji vsebini združujeta, dopolnjujeta in vsak dan bolj postajata kri in meso samoupravnih odnosov in odgovornosti. To pomeni, da tako družbena samozaščita po svoji vsebini kot splošni ljudski odpor postajata in sta že postala neločljivi del celotne samoupravne družbe, saj se oba borita za iste cilje. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Se kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker ne želi nihče več razpravljati, prehajamo na glasovanje. Najprej bomo glasovali o amandmaju izvršnega sveta in sicer, da se v celotnem besedilu zakona besedi »teritorialne enote« nadomestita z besedama »partizanske enote«.

Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandma izvršnega sveta je sprejet.

Sledijo amandmaji odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravne komisije. Teh amandmajev je veliko, vendar so vsi usklajeni in jih imate v skupnem poročilu teh dveh teles. Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o splošnem ljudskem odporu sprejet.

Sledila bo skupna seja s socialno-zdravstvenim zborom, kjer bomo poslušali uvodno obrazložitev k predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Dokler ne pridejo poslanci socialno-zdravstvenega zbora, odrejam kratek odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 13.55 in se je nadaljevala skupaj s socialno-zdravstvenim zborom ob 14.05.)

Predsedujoči dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Po dogovoru s predsednikom republiškega zbora pričenjam skupno sejo republiškega in socialno-zdravstvenega zbora, na kateri bo dan ekspozice k predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Ekspozice bo dal Vinko Hafner, predsednik skupne komisije republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Dajem besedo tovarišu Vinku Hafnerju.

Vinko Hafner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poročilo, ki ga nameravam podati, je razmnoženo in ga boste zato lažje spremljali.

Skupna komisija zborov Skupščine SR Slovenije za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja je izdelala predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Komisija je s tem opravila prvi del naloge, ki ji jo je naložila skupščina ob razpravi o kmetijstvu v maju leta 1970. Junija lani je podobno priporočilo sprejela tudi druga seja konference Zveze komunistov Slovenije. Skupna komisija je sprejela predlog izhodišč, ki je podlaga za današnjo razpravo, že v mesecu marcu letošnjega leta. Med tem je o predlogu med drugim razpravljal tudi zbor delegatov republiške zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ter sprejel k predlogu svoja stališča, ki jih je sporočil vsem pristojnim republiškim organom. Iz njegovih stališč je razvidno, da se s predlogom izhodišč načelno strinja, vendar daje k posameznim tezam več bistvenih pripomb in predlogov.

Prav tako je o predlogu izhodišč razpravljal izvršni svet, na seji 2. julija letos ter sprejel o njem svoja stališča, ki ste jih prejeli za današnjo sejo. Ker dajejo našete kasnejše obravnave predloga izhodišč, nekatere pomembne dopolnitve k predlogu, kakršnega je sprejela skupna komisija že v marcu, bom v svojem poročilu te dopolnitve sproti pojasnil in zavzel do njih tudi ustrezna stališča.

Znano vam je, da se razprava o starostnem zavarovanju kmetov ni začela šele sedaj, temveč se odvija z različno intenzivnostjo že nekaj let. Očitno so jo izzvale neke objektivne ekonomske in družbene okoliščine, ki so nas končno prisilile, da se moramo določneje opredeliti do tega vprašanja. Zato je skupščina danes pred zelo pomembno odločitvijo. Če bi predlog izhodišč kot vsebinsko neustrezen ali materialno neuresničljiv načelno zavrnila, bi to gotovo pomenilo občutno odložitev reševanja tega perečega vprašanja. Obenem bi to povzročilo tudi precejšnje razočaranje večine kmečkega prebivalstva, pri katerem je ustvarila že dosedanja obravnava velika pričakovanja, glede učinkovitejšega reševanja problemov ekonomsko-socialne varnosti kmeta.

Če pa bi skupščina načelno sprejela predlog izhodišč in ga z ustreznimi dopolnitvami predložila v javno razpravo, bi to pomenilo, da odobrava takšen pristop k uresničevanju starostnega zavarovanja kmetov in da ga bo po opravljeni javni razpravi tudi čimprej uzakonila. Takšna odločitev pa seveda potegne za seboj poleg pomembnih socialnih pridobitev tudi občutne finančne obveznosti tako za kmete same kakor tudi za celotno družbeno skupnost. Ta odgovornost je še večja zato, ker prihajamo pred javnost s tem predlogom prav v obdobju intenzivnega prizadevanja za stabilizacijo gospodarstva in zmanjšanje njegovih finančnih obremenitev. Čeprav ta okoliščina ni ravno ugodna za odločanje o novih obveznostih za starostno zavarovanje kmetov, pa nam je vendarle vsaj toliko dobrodošla, kolikor nas nujno sili k čim treznejši presoji stvarnih potreb in možnosti za uresničevanje tako pomembnega ekonomsko-socialnega ukrepa.

Skupna komisija meni, da smo v Sloveniji dosegli takšno stopnjo ekonomskega in socialnega razvoja, ko se je problem socialne varnosti ostarelih kmetov tolikanj zaostрил, da z uvedbo starostnega zavarovanja kmetov ne moremo več odlašati. V to nas silijo mnogi ekonomski, socialni in moralno-politični razlogi, od katerih bom omenil le nekaj najpomembnejših:

Hitro razslojevanje kmečkega prebivalstva in s tem povezanost spreminjanja njegove starostne sestave. Udeležba kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu Slovenije se je zmanjšala v zadnjih dvajsetih letih od 50 % na približno 23 %, V prihodnjih 15 letih pa se bo predvidoma zmanjšala na okoli 12 %. Če upoštevamo le čisto kmečko prebivalstvo, torej tisto, ki je vključeno

v zdravstveno zavarovanje kmetov, tedaj ga je že danes le še okoli 290 000 ali 17 % vsega prebivalstva. Od teh je starih do 15 let 24 %, od 16 do 50 let 35 %, nad 50 let 41 %, 65 let in več pa je starih 57 000 ali 19 %, medtem ko je ta starostna skupina udeležena v skupnem prebivalstvu Slovenije le z 9,5 %.

Se bolj značilna je starostna sestava nosilcev zavarovanja, torej kmečkih gospodarjev. Od skupno 92 000 zavarovancev, kolikor jih je bilo še ob popisu leta 1968, je bilo starih nad 50 let kar 72 %, starih nad 65 let pa tudi 24 %. Ti podatki očitno kažejo, da je ob hitrem razslojevanju odtekal iz vasi predvsem mlajši in najproduktivnejši del kmečke populacije, na kmetijah pa so ostajali predvsem otroci, ženske in ostareli ljudje. Tak razslojevalni proces, ki je objektivno nujen in so ga doživele vse razvitejše dežele, je nujno zaostрил probleme kmetijstva v celoti, še najbolj pa vprašanje socialne varnosti ostarelih kmetov.

Občutne razlike med poprečnim dohodkom in s tem tudi med življenjsko ravnijo kmečkega in nekmečkega prebivalstva pa tudi občutne socialne razlike med kmeti samimi so postale velik problem. Raziskave kažejo, da znašajo skupni dohodki za potrošnjo v poprečju na člana gospodinjstva pri čisto kmečkih gospodinjstvih le okoli 65 % dohodkov čisto nekmečkih gospodinjstev. Poprečni narodni dohodek kmečkega prebivalca pa znaša le 36 % narodnega dohodka nekmečkega prebivalca. Občutne razlike v dohodkih so tako med kmeti samimi kot tudi med posameznimi regijami. Po ugotovitvah obširne raziskave v letu 1966 — in od tedaj se razmerja niso bistveno spremenila — ni pokrivalo s svojimi dohodki takratnih minimalnih življenjskih stroškov kar 43 % kmečkih gospodinjstev, medtem ko je bilo takih med nekmečkimi gospodinjstvi le 28 %. Eden izmed najpomembnejših objektivnih vzrokov takšnih socialnih razmer med kmečkim prebivalstvom je gotovo tudi njegova neugodna starostna struktura, oziroma neugodno razmerje med pridobitnimi in vzdrževanimi člani kmečkih družin. Takšno stanje je še slabše zaradi pomanjkanja tako pomembnega vira dohodkov, kot so prav dohodki iz pokojninskega zavarovanja, ki pomenijo pri nekmečkih gospodinjstvih znaten vir njihovega potrošnega sklada.

Našteti podatki o dohodkih in socialnem položaju kmečkega prebivalstva po eni strani nazorno kažejo, kolikšen ekonomski in socialni pomen bi imela uvedba celo zelo skromnega starostnega zavarovanja kmetov, po drugi strani pa opozarjajo na to, da takšnega zavarovanja ni mogoče uresničiti na osnovi samofinanciranja oziroma brez znatne družbene pomoči.

Naše moralno-politične obveznosti do kmetov nasploh, do ostarelih pa še posebej, izvirajo prvič, iz preprostega dejstva, da izhajajo vsaj tri četrtine današnje nekmečke populacije v prvem ali drugem pokolenju iz kmečkih družin. Prav ob razpravi o starostnem zavarovanju postavljajo danes kmetje pogosto vprašanje o pravicah iz njihovega minulega dela. Pri tem vsekakor ne mislijo samo na del presežne vrednosti svojega dela, ki je bila vložena neposredno v obliki družbene akumulacije, ali posredno s pomočjo nesorazmerja med cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov v ustvarjanje oziroma krepitev sedanje materialne osnove celotne družbe. Prav gotovo mislijo tudi na množico industrijskih in drugih delavcev, ki so zrasli na kmetijah in potem odšli drugam za boljšim kruhom. Res je, da je bil na ta način marsikje rešen težak problem agrarne prenaseljenosti in odprta tudi kmečkim otrokom perspektiva za boljše zaposlitev ter večje materialno blagostanje, kot pa bi ga jim mogle kdajkoli nuditi preobljudene kmetije. Vendar je res tudi to, da so ostale ob takem razslojevanju številne kmetije brez produktivne delovne sile, in da gleda danes

nekaj deset tisočev ostarelih kmetov s precejšnjo negotovostjo na jesen svojega trdega življenja.

Zato postaja danes že resničen moralni problem, če polmilijonska množica zaposlenih, delavcev, ki večinoma izhaja iz kmečkih družin, ni pripravljena vzajemno pomagati pri zagotavljanju socialne varnosti oziroma osnovne življenjske eksistence nekaj deset tisočev ostarelih kmetov. Pri uvedbi starostnega zavarovanja kmetov torej ne gre le za socialna in finančna vprašanja, temveč tudi za globoko moralno vprašanje. Gre za odnose med ljudmi v socialistični družbi, ki se je kot celota vendarle že izkopala iz zaostalosti in revščine ter mora zato biti sposobna uspešno rešiti tudi socialni problem ostarelih kmetov. Le-tega pa je možno učinkovito reševati prav s starostnim zavarovanjem.

Reševanje tega problema pa seveda ni samo stvar družbene skupnosti, temveč predvsem kmetov samih in to tako z vidika njihove ekonomske zmogljivosti kot tudi z vidika njihove medsebojne solidarnosti. Samo v primeru, če se bodo kmetje sami zavzeli za takšno rešitev in jo tudi vzajemno financirali, bodo moralno upravičeni do učinkovite pomoči celotne družbene skupnosti. Ta pomoč pa navsezadnje ne more biti nič drugega, kot prelivanje dela dohodka iz družbenega sektorja gospodarstva v financiranje starostnega zavarovanja kmetov.

Uvedba starostnega zavarovanja kmetov bi pomenila tudi uresničevanje pravkar sprejetih ustavnih amandmajev, predvsem pa XXIV., ki govori o tem, da imajo občani, ki se ukvarjajo z osebnim delom na osnovi zasebnih proizvodnih sredstev, v načelu enak družbeni položaj ter enake pravice in obveznosti, kot jih imajo delavci v združenem delu. Ena izmed bistvenih pravic pa je vsekakor pravica do socialnega zavarovanja. Doslej smo uspešno uresničevali le zdravstveno zavarovanje kmetov, ki se bo verjetno že v nekaj letih izenačilo z delavskim. Predvidevamo, da bodo prispevale letos družbeno-politične skupnosti, torej republika in občine, za zdravstveno zavarovanje kmetov okoli 33 milijonov dinarjev ali 30 % njegovih skupnih stroškov. Uvedba starostnega zavarovanja kmetov pa bi terjala tako od kmetov kot tudi od družbene skupnosti najmanj tolikšne dajatve, kot jih terja že danes zdravstveno zavarovanje kmetov.

Za nas je pomembno tudi dejstvo, da so vse države, ki mejijo na Jugoslavijo, že uvedle določene oblike starostnega zavarovanja kmetov. Pri tem pa Italija in Avstrija nista v poprečju bistveno bolj ekonomsko razviti kot Slovenija, vse druge sosednje države pa so celo manj razvite. Zato jih pri takem ukrepu, kot je uvedba starostnega zavarovanja kmetov, gotovo ni vodila le socialna demagogija vladajočih strank, oziroma borba za kmečke glasove v parlamentarnih volitvah, temveč so jih k temu silile tudi povsem objektivne razmere, torej hitro razslojevanje kmečkega prebivalstva in čedalje večja množica socialno ogroženih ostarelih kmetov. Pri nas poteka ta socialni proces še intenzivneje kot drugod, kar nujno spodbuja primerjanje ekonomsko socialnega položaja našega kmeta s položajem kmetov v sosednjih državah.

Torej tudi s tega vidika ne moremo več odlašati z uvedbo vsaj minimalnega starostnega zavarovanja kmetov. Pri tem ne mislimo, da bi to lahko storila že vsa Jugoslavija, oziroma vse republike in pokrajine, za Slovenijo kot najbolj razvito med njimi pa o tem ne more biti dvoma.

Čeprav je uvedba starostnega zavarovanja kmetov utemeljena v sedanjih razmerah predvsem s socialno-varstvenimi razlogi, pa bi imela gotovo zelo pozitivne posledice tudi za celoten razvoj kmetijstva in socialističnih družbenih

odnosov na vasi. Saj bi imela krepitev ekonomsko-socialne varnosti kmetov že sama po sebi zelo koristne ekonomske in družbene učinke. Očitno je namreč, da se razslojevanje vasi ne more nadaljevati v neskončnost, tako da bi iz njih odtekala najbolj produktivna delovna sila, na kmetijah pa bi ostali otroci in ostareli ljudje. Zato moramo zagotoviti po eni strani primerno življenjsko raven in jasnejšo ekonomsko perspektivo mladim ljudem, ki želijo ostati na kmetijah, po drugi strani pa socialno varnost čedalje večji množici ostarelih kmetov. Te varnosti pa ji v sedanjih razmerah ne more zagotavljati več le preužitek in tradicionalna povezanost med starši in otroci, temveč jo je treba zagotavljati tudi s takšnimi družbeni ukrepi, kot je uvedba starostnega zavarovanja.

To bi zanesljivo pospešilo prenos posestev na mlajše, naprednejše gospodarje, kar bi gotovo pozitivno vplivalo na razvoj celotnega zasebnega kmetijstva.

Uvedba starostnega zavarovanja kmetov bi ugodno vplivala tudi na krepitev kupne moči kmečkega prebivalstva in zmanjšanje socialnega razlikovanja tako po njegovi potrošniški kot tudi regionalni razsežnosti. Saj bi se prelivala prek zavarovanja znatna denarna sredstva med kmeti samimi pa tudi med regijami. Zato je treba pojmovati uvedbo starostnega zavarovanja kmetov tudi kot sestavni del naporov za pospešeni razvoj manj razvitih območij Slovenije, kjer imamo danes tudi najostrejše socialne probleme.

Napori kmetov in celotne družbene skupnosti pri uvajanju starostnega zavarovanja kmetov morajo biti pogojeni z utrjevanjem socialističnih družbenih odnosov na vasi. Sistem zavarovanja, posebno pa sistem dajanja družbene pomoči, bi moral biti tak, da bi krepil povezanost kmeta kot blagovnega proizvajalca z družbeno kmetijsko proizvodnjo v raznih oblikah kooperacije, omogočal širjenje družbenega zemljiškega sklada in zaviral drobitev kmečke posesti. Samo pod takšnimi pogoji bi lahko opravičili znatne družbene datjave, ki bodo potrebne za uresničenje starostnega zavarovanja kmetov.

Precej kmetov je mnenja, da je uvedba starostnega zavarovanja nekakšna splošna družbena obveznost, pri kateri ni mogoče postavljati posebnih družbenih pogojev, ker bi jo pač morali zagotavljati vsem ljudem podobno kot izobraževanje, zdravstvo in druge družbene dobrine, kmet pa bi lahko po njihovem mnenju naprej gospodaril po starem na razdrobljenih kmetijskih površinah in ob nizki produktivnosti dela.

Kadar kmetje postavljajo svoje zahteve do družbe, se pač morajo zavedati, da to ni nikakršna namišljena družba oziroma država, ki lahko samovoljno kroji obveznosti in pravice občanov in prerazdeljuje novoustvarjeno vrednost. V resnici je to povsem konkretna družbena skupnost, ki jo poleg kmetov sestavljajo tudi delavci, izobraženci, obrtniki, torej delovni ljudje, ki si prav tako kot kmetje z delom zagotavljajo svojo eksistenco in socialno varnost. Ta družba potemtakem nima nekih svojih posebnih dohodkov; torej takšnih, ki ne bi bili najprej ustvarjeni s konkretnim produktivnim delom. Tudi sredstva, ki bi jih namenila za starostno zavarovanje kmetov, lahko odtegne le od drugih družbenih potreb ter je zato upravičena določati tudi ustrezne družbene pogoje.

Tovarišice in tovariši poslanci! Če smo soglasni o tem, da terjajo sedanje ekonomske in socialne razmere v kmetijstvu učinkovitejše ukrepe za zagotovitev socialne varnosti kmetov nasploh, ostarelih pa še posebej, potem imamo v tem trenutku na razpolago dve poti.

Prva pot je v tem, da s sredstvi občin in republike občutneje povečamo dosedanji obseg in višino stalnih denarnih pomoči socialno ogroženim ostarelim

kmetom, podobno kot to delamo že sedaj z zagotavljanjem njihovega zdravstvenega varstva, davčnimi olajšavami, in drugimi ukrepi. Za takšno povečanje socialnih pomoči, ki bi lahko skupaj z dohodki od kmetije oziroma preužitka zagotovile osnovno življenjsko eksistenco socialno najbolj ogroženih ostarelih kmetov, bi morda potrebovali le tretjino tistih finančnih sredstev, kakršna bi bilo treba zagotoviti v primeru uvedbe starostnega zavarovanja kmetov. Na ta način bi vsekakor lahko še nekaj let kolikor toliko uspešno reševali najtežje socialne probleme na vasi.

Druga, učinkovitejša, hkrati pa tudi mnogo zahtevnejša pot, je uvedba starostnega zavarovanja kmetov. Le-ta bi pomenila po eni strani bistveno okrepitev njihove socialne varnosti, po drugi strani pa tudi znatno večjo finančno obremenitev, tako za kmeta kot tudi za celotno družbo. Skupna komisija se je ob temeljiti presoji vseh bistvenih okoliščin prepričala, da smo v Sloveniji dosegli takšno stopnjo ekonomskega in socialnega razvoja, da se moramo odločiti za drugo, zahtevnejšo pot, torej za starostno zavarovanje kmetov. Ker celotno zamisel tega zavarovanja podrobneje obravnava predlog izhodišč, bom omenil v svojem poročilu le naslednje najpomembnejše sestavine predloga.

Z zakonom se uvaja obvezno starostno zavarovanje kmetov ter določa minimalna starostna pokojnina in minimalni krog upravičencev. Zakon naj bi začel veljati s 1. 1. 1972, pravice in obveznosti pa bi uresničevali postopno, kot je predlagano v posameznih variantah.

Vstopna starost za pokojnino je za oba spola 65 let. Eno gospodarstvo dobi le eno pokojnino. Pravico do pokojnine ima tudi preužitkar, ki je že prej izročil posestvo osebi, ki je s tem postala nosilec zavarovanja. V primeru smrti upravičenca pridobi pravico do pokojnine njegov zakonec.

Pravico do pokojnine dobi zavarovanec pod pogojem, da ima vsaj pet let lastnost zavarovanca in da pred uveljavitvijo pokojnine izroči gospodarstvo osebi, ki s tem pridobi lastnost zavarovanca-kmeta. Če zavarovanec nima takega naslednika ali če izroči gospodarstvo osebi, ki z njegovim prevzemom ne pridobi lastnosti zavarovanca, lahko uveljavlja pravico do pokojnine le pod pogojem, da sam ali kdo drug zanj naprej plačuje prispevek za starostno zavarovanje kmetov.

Pokojnina znaša 250 dinarjev mesečno in se vsako leto valorizira s povečanjem življenjskih stroškov. Starostno zavarovanje kmetov se financira po tako imenovanem dokladnem sistemu, kar pomeni, da se tekoči prispevki za zavarovanje sproti uporabijo za izplačilo pokojnin. Sredstva za zavarovanje se zagotavljajo s prispevki kmetov zavarovancev in družbeno-političnih skupnosti v razmerju 2 : 1, torej prispevajo dve tretjini zavarovanci, eno tretjino pa družbeno-politične skupnosti. Kmetje zavarovanci plačujejo prispevek v glavnem v enotnem pavšalu, deloma tudi v določenem odstotku od dohodka iz kmetijske dejavnosti. Prispevek družbene skupnosti se uporabi predvsem kot pomoč pri financiranju zavarovanja socialno šibkejših kmetov.

Zakon o obveznem starostnem zavarovanju kmetov naj bi začel veljati 1. 1. 1972, sredstva bi se začela zbirati že v prihodnjem letu, pokojnine pa bi začeli izplačevati po prvi zamisli v letu 1974 hkrati za vse upravičence, po drugi zamisli pa postopno od leta 1973 dalje po starostnih kategorijah upravičencev.

Poleg obveznega starostnega zavarovanja bi zakon omogočal za večji obseg pravic oziroma višjo pokojnino tudi prostovoljno razširjeno zavarovanje. Pogoje

za takšno zavarovanje bi določala samoupravna skupnost zavarovancev na podlagi ustreznih zavarovalnih računov. Kmetje, ki bi v zadostnem obsegu kooperirali z zadrugo oziroma družbenim sektorjem, bi si lahko zagotovili tudi status zavarovanca v delavskem zavarovanju ali pa bi si zagotovili s prispevkom od dohodka iz kooperacije večji obseg pravic v okviru razširjenega kmečkega zavarovanja.

V okviru starostnega zavarovanja kmetov naj bi se uredil tudi položaj kmetov borcev, in sicer tako, da bi se jim zagotovil iz sredstev republiškega in občinskih proračunov večji obseg pravic, oziroma varstvena pokojnina.

Kot lahko iz tega razberete, bi bil predlagani obseg zavarovanja zares skromen. Torej ne gre za pravo pokojninsko zavarovanje, kakršnega imajo delavci v združenem delu in samostojni poklici. Vendar bi pomenilo tudi to, kar predlagamo, bistven napredek v primerjavi s sedanjim stanjem. Obenem pa bi s tem ustvarili podlago za postopno uveljavljanje popolnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja kmetov, za kakršnega se zavzemamo tudi v izhodiščih za koncept dolgoročnega družbenega razvoja Slovenije.

Odločilnega pomena za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov ter določanje pravic in obveznosti iz tega zavarovanja je vsekakor ocena finančne zmogljivosti kmeta in družbene skupnosti za uresničitev takega ukrepa.

Zaradi boljšega razumevanja bistva problema bom navedel nekaj okvirnih podatkov. Prispevek za starostno zavarovanje kmetov bi plačevalo približno 82 000 zavarovancev-kmetov. Pravico do pokojnine pa bi pridobilo po našem predlogu okoli 41 700 sedanjih zavarovancev in preživetkarjev, starih nad 65 let. Razmerje je torej 1 : 2, oziroma en upokojenec na dva aktivna zavarovanca.

V delavskem zavarovanju je to razmerje 1 : 3,5, to razmerje po eni strani dobro ponazarja obseg razslojenosti in neugodno starostno strukturo kmečkega prebivalstva, po drugi strani pa očitno dokazuje, da celo najskromnejšega starostnega zavarovanja kmetov ni mogoče zagotoviti na podlagi popolnega samofinanciranja zavarovancev. Če upoštevamo kot podlago za izračun minimalno pokojnino 250 dinarjev mesečno, ali 3000 din letno, in če bi vsi upravičenci, stari nad 65 let, dejansko uveljavili pravico do pokojnine, tedaj bi znašali letno skupni izdatki sklada okoli 129 milijonov dinarjev, ali povprečno okoli 1570 dinarjev na enega aktivnega zavarovanca, oziroma na uresničenje ene pokojnine. To pa je dvakrat toliko, kot znašajo letos vsi pobrani kmečki davki oziroma 18 % več, kot znašajo vsi letošnji izdatki za zdravstveno zavarovanje kmetov. S kakšnimi težavami zagotavljamo že sedaj njegovo likvidnost — mislim zdravstveno zavarovanje kmetov — pa tako dobro veste.

V primeru pokrivanja skupnih stroškov starostnega zavarovanja kmetov v predlaganem razmerju med prispevkom kmetov in družbene skupnosti bi odpadlo na prispevek kmetov 68 milijonov ali okoli 1000 dinarjev poprečno na zavarovanca, na družbeno skupnost pa 43 milijonov dinarjev. To pa bi bilo v sedanjih razmerah vsekakor precejšnje breme tako za kmeta kot tudi za družbo. Takšno breme si lahko olajšamo tako, da znižamo na primer višino pokojnine na 200 dinarjev, ali pa tako, da za kakšno leto odložimo izplačevanje pokojnin za vse ali samo za posamezne starostne kategorije upravičencev.

Prve možnosti, torej znižanje že tako skromne pokojnine, po našem mnenju ne kaže sprejemati. Če bi namreč pokojnino še bolj zniževali, bi jo povsem izenačili s socialnimi podporami in ji tako odvzeli smisel minimalne pokojnine. Še več, ob sedanjih gibanjih cen in življenjskih stroškov bo tudi znesek 250 dinarjev v nekaj letih občutno razvrednoten in ga bo treba že ob prvih

uveljavitvah pokojnin skoraj gotovo povečati na 300 do 350 dinarjev. To pa seveda našo sedanjo bilanco spet spreminja in otežuje.

Potemtakem kaže upoštevati le drugo možnost, torej postopno uveljavljanje pokojnin za posamezne starostne kategorije kmetov. Tako se je oblikovala v dosedanji razpravi zelo sprejemljiva rešitev, da bi uveljavili pravico do pokojnine že v letu 1973 le upravičenci, stari nad 75 let, v letu 74 upravičenci, stari med 70 in 75 let, v letu 75 pa tudi vsi drugi upravičenci, stari nad 65 let. Takšna rešitev bi nam vsekakor ustrezala tako iz socialnih kot tudi finančnih razlogov. Skupni izdatki za pokojnine bi se v tem primeru razporedili tako, da bi znašali za obdobje od leta 1972 do 1976 poprečno letno le okoli 85 milijonov dinarjev, poprečni letni prispevek na kmetijsko gospodarstvo pa okoli 1000 dinarjev. Seveda bi veljal tak izračun le za obdobje od leta 1972 do 1976, kasneje pa bi se moral prispevek občutneje povečati. Pomembno je tudi vprašanje, na kakšen način naj bi kmetje zaradi zelo različne ekonomske zmogljivosti pokrivali svojo obveznost, da bi bilo pri tem zadoščeno tako ekonomsko-zavarovalniškim načelom, kot tudi načelu solidarnosti med samimi kmeti. Tudi v kmečkem zavarovanju moramo namreč upoštevati temeljno zavarovalniško načelo in sicer, da mora biti višina pokojnine neposredno odvisna od višine prispevka ter narobe. To načelo velja v bistvu tudi v pokojninskem zavarovanju delavcev, kjer je individualni osebni dohodek zavarovanca podlaga za višino prispevka pokojninskemu skladu, obenem pa tudi za določitev njegove pokojninske osnove. Seveda deluje pri tem tudi načelo solidarnosti, kar se najbolj kaže v dejstvu, da znaša mejni razpon med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom aktivnih zavarovancev približno 1 : 12, razpon med najnižjo in najvišjo normalno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo pa le 1 : 6. To najbolj dokazuje, kako solidarnostni elementi stiskajo pokojnine tudi v delavskem zavarovanju, kljub temu, da je individualni osebni dohodek podlaga za odmero pokojnine.

Potemtakem tudi pri financiranju starostnega zavarovanja kmetov ne moremo odstopati od načela solidarnosti, čeprav bo le-ta v kmečkem zavarovanju gotovo bolj omejena kot v delavskem. Na osnovi našega predloga bi se ta solidarnost odrazila tako, da bi pokrivali kmečki zavarovanci poprečno 75 % svoje obveznosti do sklada z enotnim pavšalom na gospodarstvo, 25 % pa s prispevkom od dohodka iz kmetijstva, odmerjenim v enotnem odstotku. Zakon naj bi določil tudi zgornjo mejo tega prispevka in s tem nekako omejil tudi obseg solidarnosti. V tem primeru bi prispevali celo najpremožnejši kmetje komaj nekaj več, kot bi znašali realni zavarovalni stroški za predlagan obseg pravic. Udeležba družbeno-političnih skupnosti bi bila namenjena predvsem za delno pokrivanje stroškov zavarovanja tistega dela kmetov, ki sami očitno celotnih stroškov ne bi zmogli.

Po naših predvidevanjih bi morali izločiti v ta namen že prihodnje leto celotni znesek 6 % prispevka od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti, kar znaša okoli 15 milijonov dinarjev, in ga bomo letos uporabili za sanacijo skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov. Poleg tega naj bi predpisala republika dodatni 12 % prispevek od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti tistih lastnikov kmetijskih zemljišč, ki niso kmetje. Ta bi znašal okoli 12 milijonov letno. Tako bi zagotovili večino potrebnih družbenih sredstev, ne da bi v ta namen dodatno obremenjevali gospodarstvo, bi se pa seveda pojavili problemi na drugem področju, to je na področju zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Pri odločanju o uvedbi starostnega zavarovanja kmetov je seveda odločilnega pomena to, kakšne posledice bi imel takšen ukrep za celoten razvoj kmetijstva in družbenih odnosov na vasi. Ni dvoma o tem, da bi tak ukrep znatno izboljšal socialni položaj več desetstič ostarelih kmetov, posebno pa revnejših. Nasprotno pa je tudi res, da bi s tem ekonomsko obremenili aktivno kmečko populacijo ter ji odtegnili del sredstev, potrebnih za povečanje njihove življenjske ravni ali za vlaganje v modernizacijo kmečkih gospodarstev. Vendar velja to navsezadnje tudi za družbena sredstva, namenjena starostnemu zavarovanju kmetov, ki bi jih prav tako lahko vložili v bolj donosne gospodarske projekte.

Zato ni čudno, če so do predlogov za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov zadržani predvsem premožnejši in redkeje tudi mladi kmetje. Čeprav se z njim v načelu strinjajo, pa zahtevajo čim večjo finančno udeležbo družbene skupnosti in čim manjši obseg solidarnosti. To se najbolj jasno izraža v njihovi zahtevi za enak prispevek — enako pokojnino. Številni izmed njih izjavljajo preprosto takole: »Počakajte s tem starostnim zavarovanjem vsaj še nekaj let. Razpoložljiva sredstva naložimo raje v modernizacijo kmečkih gospodarstev, pa bomo že v nekaj letih tako povečali proizvodnjo in dohodek, da bomo lahko sami financirali svoje starostno zavarovanje.«

Vsekakor pametno razmišljanje za premožnega kmeta, ki ima s svojim premoženjem že sedaj v glavnem zagotovljeno socialno varnost. Toda kaj naj med tem storimo z množico ostarelih in siromašnih kmetov, ki ne terjajo svojih pravic iz minulega dela le od družbene skupnosti, temveč upravičeno tudi od tistega dela premožnih kmetov, ki so uporabljali v preteklosti njihovo dopolnilno delo in pogosto na njihov račun širili tudi svojo posest. Saj vaška revščina ni nastajala le zaradi odhajanja mlade delovne sile iz vasi, temveč tudi zaradi socialnega razslojevanja med kmeti samimi.

Del te revščine je bil rešen z uveljavitvijo pravice do pokojninskega zavarovanja delavcev. To so vsi nekdanji hlapci, viničarji in podobno. Večina pa se še danes uvršča med kmete in životari v resnični bedi. Zato bi pomenila zanje uvedba še tako skromnega starostnega zavarovanja bistveno izboljšanje njihovega socialnega položaja.

Pomembnejša za našo presojo pa je zadržanost mladih kmetov do uvedbe starostnega zavarovanja. Če pri tem opustimo moralno stran odnosa mladih do ostarelih kmetov in upoštevamo le zavarovalno-tehnične račune, potem bi bilo res nesmotrno siliti mladega kmeta k plačevanju razmeroma visokih prispevkov za borno pokojnino 250 dinarjev, ki bi jo lahko uveljavili šele čez 20 ali 30 let. Vendar njihovega položaja ne smemo obravnavati le statično s stališča sedanjih razmer. Če namreč trdimo, da je ukrep, ki ga danes predlagamo v uzakonitev, le začetna podlaga za postopno uresničevanje pravega pokojninskega-invalidskega zavarovanja kmetov, potem je razumljivo, da mladi kmet že na začetku ne bi vlagal svojega prispevka le za omenjeno borno pokojnino, temveč za bistveno večji obseg pravic, kakršnega si danes le težko predstavljamo. Praktično bo izravnal z delavskim zavarovanjem.

Prav tako je treba upoštevati tudi možnost prostovoljnega razširjenega zavarovanja, s katerim bi si lahko kmet že sedaj zagotovil bistveno večji obseg pravic, kot jih zagotavlja obvezno zavarovanje. Poleg tega bi bilo treba dati kmetom tudi možnost, da bi si kot kmetje-kooperanti zagotovili status zavarovanca v delavskem zavarovanju in se tako po obsegu pravic in obveznosti povsem izenačili z delavci v združenem delu. Seveda bi morali pri tem upo-

števat, da sta potrebna za pridobitev pravice do pokojnine v delavskem zavarovanju precej dolga zavarovalno doba in razmeroma visok zavarovalni prispevek. Danes prispevajo delavci za svoje starostno in invalidsko zavarovanje okoli 20 % čistega osebnega dohodka ali okoli 3600 dinarjev letno povprečno na zavarovanca. Potemtakem bi moral kmet-kooperant ustvarjati zares visok dohodek, da bi lahko sam ali prek delovne organizacije poravnal tolikšen prispevek za svoje pokojninsko zavarovanje. Vsekakor je treba z zakonom zagotoviti tako možnost in jo potem uresničevati v skladu z danimi razmerami.

Veliko pozornost in obenem tudi veliko polemike je že doslej vzbudila tista teza v predlogu izhodišč, po kateri naj bi bila uveljavitev pokojnine pogojena z izločitvijo kmečkega gospodarstva dediču, ki bi s tem pridobil lastnost zavarovanca. Če kmet takšnega dediča ne bi imel, bi lahko uveljavil pravico do pokojnine tudi v primeru, če bi sam še naprej plačeval prispevek za starostno zavarovanje ali pa bi izročil gospodarstvo osebi ali delovni organizaciji, lahko tudi občini, ki bi zanj plačevala prispevek. Takšno rešitev predlagamo iz dveh pomembnih razlogov.

Prvič bi želeli s tem pospešiti izročanje posestev mlajšim in naprednejšim gospodarjem, ki marsikdaj zapuščajo kmetije prav zaradi negotovosti glede prevzema gospodarstva. Drugič pa bi s takšnim ukrepom zagotovili kontinuiteto v plačevanju prispevkov v sklad in s tem tudi njegovo stalno solventnost. Treba je namreč upoštevati, da bo število aktivnih zavarovancev že zaradi nadaljnega razslojevanja kmečkega prebivalstva še naprej upadalo, s čimer se bo že tako neugodno razmerje med aktivnimi zavarovanci in uživalci pokojnin še poslabšalo.

Če torej ne bi zadrževali ustreznega števila plačnikov prispevka, bi lahko prišli že po 10 letih zavarovanja do povsem absurdnega razmerja med plačniki in koristniki, saj se že sedaj nenehno dogaja, da prehajajo cela posestva ali posamezne kmetijske površine v posest občanov, katerim je kmetijstvo le postranska dejavnost, ali pa se z njim sploh ne ukvarjajo. Zato dajejo posestva v zakup ali pa jih po kosih razprodajajo, ostarelim kmetom pa zagotavljajo le zgovorjeni preužitek, neredko pa jih prepuščajo celo v breme družbi.

Zavedamo se, da tudi predlagana rešitev ne more učinkoviteje preprečiti nadaljnjega drobljenja kmečkih gospodarstev. To bi lahko dosegli le s korenito spremembo sistema dedovanja in obdavčenja dediščine, kar pa ne sodi v našo današnjo obravnavo. Zaenkrat zasledujemo s takšnim ukrepom predvsem praktični cilj, to je dolgoročno uravnovešanje dohodkov in izdatkov tega zavarovanja.

Tovarišice in tovariši poslanci! V svojem poročilu sem obrazložil ali celo samo omenil nekatere bistvene probleme, ki jih vsebuje predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Pristojna zbora skupščine morata predlagana izhodišča oceniti in odločiti, ali gredo s potrebnimi izpopolnitvami v javno razpravo ali ne. Čas oziroma trajanje javne razprave bo potem odvisen od tega, kdaj bomo starostno zavarovanje uzakonili. Če želimo to storiti še pred koncem letošnjega leta, potem moramo z javno razpravo in pripravo zakonskega osnutka precej pohitati. V tem času je namreč potrebno razjasniti še številna pravna, ekonomska in družbeno-politična vprašanja, ki jih predlog izhodišč komajda nakazuje.

Ob koncu se želim v imenu skupne komisije zahvaliti številnim poslancem, strokovnim sodelavcem in predstavnikom kmetov, ki so zelo aktivno sodelovali pri oblikovanju predlaganih izhodišč za ureditev tako pomembnega vprašanja, kot je starostno zavarovanje kmetov. Hvala lepa.

Predsedujoči dr. Srečko Koren: Zaključujem skupno sejo republiškega in socialno-zdravstvenega zbora. Poslance socialno-zdravstvenega zbora obveščam, da bomo sejo takoj nadaljevali v mali dvorani.

(Skupna seja je bila končana ob 14.50, seja republiškega zbora pa se je nadaljevala ob 15. uri.)

Podpredsednica Lojzka Stropnik: Za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, ki jih je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja; analizo ekonomske zmogljivosti kmetov in pripombe Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Socialistične republike Slovenije.

Predlog izhodišč so obravnavali odbor za socialno politiko in zdravstvo, odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija. Odbora in komisija so dali zboru pismena poročila. Izvršni svet je k predlogu izhodišč predložil stališča, ki ste jih prejeli danes na klop. Na sejo zbora sta bila vabljeni predstavnik Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in predstavnik republiškega zavoda za socialno zavarovanje. Pričenjam razpravo. Besedo ima Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Tovarišice in tovariši! V zadnjih letih je bilo sprejetih v tem domu več zelo pomembnih odločitev. Med zelo važne odločitve prištevam tudi uvedbo kmečkega pokojninskega zavarovanja, saj gre za ukrep, na katerem je življenjsko zainteresirana skoraj četrtina slovenskega prebivalstva. Sem seveda zagovornik obveznega starostnega zavarovanja kmetov, ki naj bi stopilo v veljavo 1. 1. 1972, Začetna pokojnina na gospodarstvo naj bi znašala 250 dinarjev. Pokojnine naj bi se začele izplačevati 1. 1. 1973 za tiste, ki bodo takrat stari 75 let, 1. 1. 1974 za upravičence, stare od 70 do 75 let in 1. 1. 1975 pa za upravičence stare od 65 do 70 let. Položaj kmetov sicer ni rožnat, ni pa tudi tako brezupen, da bi ne mogli, s primerno družbeno pomočjo, čimprej uvesti starostnega zavarovanja.

Dohodki kmetov, ustvarjeni z odkupom, so od leta 1966 do leta 1969 povsem stagnirali. V lanskem letu smo prvič po štirih letih zabeležili, da so ti dohodki narastli bolj, kot je znašalo zvišanje osebnega dohodka. Glede na našo kmetijsko politiko se ta proces nadaljuje tudi letos. Prve štiri mesece se je vrednost odkupa povečala v primerjavi z istim razdobjem lanskega leta za 35 0/0, medtem ko so se osebni dohodki povečali za 23 0/0. Če se stopnja ne bo spremenila, bo dohodek kmetijstva, ustvarjen z odkupom, zvišan v primerjavi z lanskim letom za približno 50 milijard S dinarjev. Povišanje je zajelo predvsem živinorejo, perutninarstvo ter proizvodnjo mleka in lesa. Kljub pomembnemu zvišanju cen repromaterialu pomeni to zvišanje dohodka vendarle neko prelomnico v zadnjih letih.

Najprej bi želel odgovoriti tistim, ki menijo, da je treba prvo zagotoviti normalno funkcioniranje zdravstvenega zavarovanja kmetov in šele nato uvesti pokojninsko zavarovanje. V letošnjem letu je bila dana zdravstvenemu zavarovanju kmetov velika pomoč z odstopom 6 0/0 prispevka od katastrskega dohodka. Res je sicer, da pomeni zdravstveno zavarovanje za kmete veliko fi-

nančno breme, res pa je tudi, da je glavna težava tega zavarovanja v tem, da nekateri prispevke plačujejo, drugi pa ne, in pa v pretiranih razlikah v stopnjah prispevkov oziroma tudi v režiji.

Poglejmo, kakšne so terjatve skladov po skupnostih. Občinska skupnost Murska Sobota, ki se je sicer težko prebila v življenje, ima neplačanih zdravstvenih prispevkov v lanskem letu le 1,4 %, letošnja suša, ki ogroža vse Pomurje, pa bo seveda stanje v drugem letu bistveno spremenila. Skupnost Kranj ima zaostanka le 4,9 %, Gorica 9,4 %, Maribor 15,8 %, Celje 16,6 %, Ljubljana 20,6 %, Novo mesto 22,1 %, Koper pa kar 31,8 %. Kjer so bili večji zaostanki, so bile izkazane tudi večje izgube. Nepokriti primanjkljaji v Sloveniji so znašali lansko leto 8 300 000 N dinarjev, neplačani prispevki pa kar 14 milijonov. Tako izkazuje občina Lenart neplačanih zaostankov le 4,4 %, Ormož le 5 %, Ptuj 7,4 %, sosednja občina Slovenska Bistrica kar 38,1 %, Vrhnika 4,8 %, Cerknica 50,2 %, Kočevje 7,5 %, Grosuplje 25,8 %, Sežana 13,2 %, Koper 58 %, Šentjur 10,5 %, Celje pa 25,6 % itd. Višina zaostankov skoraj ne more biti merilo za oceno gospodarske moči kmetov. Prav gotovo ne bo mogel nihče dokazati, da so kmetje v uradno priznanih nerazvitih občinah bolj bogati kot kmetje v razvitih občinah.

Mogoče bi lahko rekli tudi to, da imajo nerazvite občine razvite davčne uprave, za nekatere druge občine pa bi lahko rekli ravno narobe. Če bo šlo tako naprej, se moramo vprašati, kakšno bo število točnih plačnikov raznih družbenih obveznosti iz vrst zasebnikov v prihodnje. Kljub temu, da ne želim biti neresen v tej resni zadevi, si vendarle dovoljujem na tem mestu postaviti vprašanje učinkovitosti davčnih uprav. Celje, Sevnica, Izola, Koper, Piran, Cerknica, Grosuplje, Ljubljana-Bežigrad, Trbovlje, Slovenska Bistrica in Trebnje so občine, kjer so zaostanki največji. Verjetno bo potrebno posvetiti temu problemu v prihodnje več pozornosti. Kolikor tega ne bomo storili, ne moremo pričakovati, da bo zdravstveno zavarovanje uspešno zaživelo, še toliko manj pa seveda pokojninsko zavarovanje.

Mislim, da moramo že danes zadolžiti sekretariat za finance, da bo pravočasno usposobil davčne službe. To je pogoj za resen razgovor o kmečkem zavarovanju. Značilno za naše razmere je, da moramo poudarjati to kot primeren problem.

Verjamem, da v tej situaciji ni mogoče pričakovati, da bo družba lahko prispevala več kot eno tretjino vseh stroškov kmečkega starostnega zavarovanja. Nisem pa prepričan, da bodo lahko občine prispevale eno tretjino. V tej zvezi bi bilo treba napraviti vendarle nekaj izračunov.

Nikakor se ne morem strinjati s tem, da bi iskali kritje samo v kmetijstvu, katerega želim s to akcijo sanirati. Najmanj pa se ne morem strinjati s tem, da bi manipulirali znižano 6 % davčno stopnjo. Mislim, da se je treba temu odločno upreti, ker to pomeni imeti ljudi za norca. Nemogoče je, da bi sedaj zviševali davek in nato rekli, da je to družbena pomoč. Potem, tovariši, res hvala lepa za tako zavarovanje.

Mislim, da moramo vztrajati na tem, da bi že v naslednjem letu prenesli teh 6 % zveznega prispevka od katastrskega dohodka na kmete same, ne pa tudi na druge lastnike zemlje.

Strinjal bi se tudi s tem, da bi bile znižane stopnje tega davka večje pri malih posestnikih, pri večjih posestnikih pa manjše. S tem znižanjem bi močno olajšali plačevanje obveznosti v bodoči sklad.

K tezam imam dvoje bistvenih pripomb, to je, glede solidarnosti pri plačevanju prispevkov in glede kmetov, ki imajo pod 100 000 S din letnega katastrskega dohodka. Sem odločno za enoten pavšalni prispevek, s tem, da bi socialno šibkejši dobivali pomoč družbe, drugi pa plačevali le toliko, kolikor odpade poprečno na gospodinjstvo. Mnenja sem, da bi morali upoštevati naslednje:

1. Če so enake pravice, morajo biti tudi enake dolžnosti.
2. Stališče republiških forumov v zadnjih letih je bilo obdržati pri kmečkih davkih zmerno progresijo. Občine pa so uvedle večinoma proporcionalni sistem. Naravno je, da je treba za preostale družbene potrebe uvajati solidarnost, ne pa pri pokojninskem zavarovanju. Kmetje vedo, da velja pri delavskem pokojninskem zavarovanju načelo, da kdor v sklad več plača, seveda tudi več prejme.
3. Če hočemo sanirati kmetijstvo, potem je treba sanirati predvsem tiste, katerim je zavarovanje namenjeno, to je dejansko kmete-tržne proizvajalce.
4. Družbena pomoč naj bi izvirala, po mojem mnenju, iz maloprodajnega davka. Prav gotovo plača večji kmet več kot mali. Tu je solidarnost.
5. Povsem bi zgrešili cilj, če bi uvajali ukrepe, katerih posledica bi bila nadaljnje drobljenje posesti.
6. Ker bo v Sloveniji le okrog 15 % kmetov s katastrskim dohodkom nad 6000 N dinarjev, bi skoraj ne dosegli nikakršnega finančnega učinka, če bi zahtevali od večjih kmetov večji prispevek, kot znaša poprečje.
7. Če gledamo s stališča enostavnosti, potem menim, da je tudi računsko gledano za kmeta pavšal najbolj sprejemljiv.

8. Uvajati progresijo teh obveznosti pomeni praktično isto kot delati proti uvedbi starostnega zavarovanja. To zahtevo namreč kmetje odločno odklanjajo.

Poseben problem predstavljajo kmetje, ki imajo pod 1000 N din katastrskega dohodka. To vprašanje smo vsi skupaj premalo proučili. Sam sem napravil izračune, vendar menim, da bi se bilo treba v ta problem še poglobiti. Poglejmo izračun. Osnova je občina Ljutomer. V tej občini je 105 zavezancev s katastrskim dohodkom do 500 N din. Na gospodarstvo odpade letno poprečno 317 N dinarjev katastrskega dohodka, narodnega dohodka pa 1079 din letno. Če bi morali plačati ti posestniki le 30 % od prispevka, ki odpade na eno gospodarstvo, bi znašal ta del precej več kot znaša letni katastrski dohodek in skoraj polovico letnega narodnega dohodka. Točne izračune imam pri sebi.

Kaj kaže izračun za skupino kmetov, ki imajo od 500 do 1000 din katastrskega dohodka. V Ljutomeru je teh zavarovancev-zavezancev 180 ali 10 %. Poprečni katastrski dohodek na gospodarstvo v tej skupini znaša 717 N dinarjev, narodni dohodek pa 2433 din. Če bi morali plačevati ti posestniki le 50 % od poprečnega prispevka, bi znašala obveznost kmetov še vedno več, kot znaša letni katastrski dohodek in več kot 30 % narodnega dohodka.

Iz obeh primerov sledi, da kmetje pod 1000 N din katastrskega dohodka ne morejo plačati niti 30 % iz dohodka od kmetijske dejavnosti, še manj pa 50 % letnega zavarovalnega prispevka, in drugič, da od tega dohodka tudi živeti ne morejo. Preživljati se morajo iz drugih dohodkov. Torej ne morejo biti kmetje. Jasno je tudi to, da ta skupina nima pogojev, da se razvije v sodobne kmetijske proizvajalce.

Najhujše pri tej skupini pa je, da kolikor gremo na vknjižbo zastavne pravice, lahko vknjižba že v nekaj letih preraste vrednost teh posestev. V takih primerih pa otroci ne bodo imeli nobenega interesa več vsaj delno poma-

gati staršem. Zaradi tega bomo marsikateri družini napravili s tem zavarovanjem medvedjo uslugo, ko bodo starejši ljudje dejansko prišli iz dežja pod kap. Nimamo pa nobenih objektivnih meril, kako priti do ugotovitve, koliko ti mali posestniki lahko plačajo, koliko pa ne.

Pokojninski sklad kmetov bo torej v veliko slabšem položaju kot je sedaj zdravstveni sklad. Danes tudi ne more nihče predvidevati, kakšna bo reakcija na našo povsem upravičeno zahtevo po vknjižbi zastavne pravice za družbeno pomoč, pa tudi ne tega, kakšni bodo stroški, ki bodo s tem nastali.

Tovariši in tovarišice! Ker se zavedam, v kakšnih težavah se bo znašel kmečki pokojninski sklad že v nekaj letih, ker poznamo delo nekaterih davčnih uprav in ker poznamo dosedanje izkušnje zdravstvenega zavarovanja kmetov, se zavedamo z vso odgovornostjo, da socialnih problemov kmečke revščine ne rešujemo s tem zakonom, temveč s posebnimi ukrepi. Predvidevam, da je gospodarstev s katastrskim dohodkom pod 1000 din v Sloveniji približno 12 000. Za polovico teh pa je potrebno zagotoviti socialno podporo. Predlagam, da za reševanje tega problema namenimo 13 milijonov novih dinarjev in sicer v breme postavke, ki je predvidena kot družbena pomoč za uvedbo kmečkega pokojninskega zavarovanja. Kdor pozna življenje na vasi in želi, da bi sklad kolikor toliko v redu posloval, sem prepričan, da mi bo dal prav. Blizu 60 % kmetov bi z uvedbo tega zavarovanja ob pomoči družbe praktično prenehali biti davkoplačevalci. Zaradi zmanjšanja stroškov zagovarjam obračunavanje per neto tako, da bi tem 60 % kmetov davčne prispevke odpisali. Marsikomu bo namreč treba še kljub temu dodati sredstva iz družbenih virov.

V informacijo pa še tele številke. Kolikor bi prenesli 6% znižanje zveznih prispevkov od katastrskega dohodka že v letu 1972 na kmete same in kolikor bi sprejeli enotno pavšalno stopnjo in pričeli izplačevati pokojnine po drugi varianti 6. teze, bi se obveznosti kmetov, ki imajo 6000 N din katastrskega dohodka, povišale v letu 1972 za okrog 100 N din, v letu 1973 za okrog 540 novih dinarjev, v letu 1974 in naslednjih letih pa za okrog 1200 N dinarjev. Kaj to predstavlja v kilogramih žive teže govejega mesa, pa si lahko izračuna vsak sam.

Tovariša predsednika zbora prosim, da usmerja nadaljnje delo tako, da bi lahko sprejeli predlog zakona najkasneje v mesecu novembru tega leta, v kolikor nas bodo seveda kmetje podprli pri teh predlogih.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima Janez Verbič.

Janez Verbič: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Pozitivno ocenjujem dejstvo, da je prišlo vprašanje pokojninskega zavarovanja kmetov pred skupščino. Obsežno in dokumentirano gradivo tudi dokazuje, da so se sestavljalci docela zavedali težavnosti tega problema in vpliva, ki ga bo zakon imel tudi na ekonomiko in razvoj kmetijstva v daljšem obdobju.

Ce izhajam iz dveh glavnih namenov zakona, in sicer, da v najkrajšem času poskrbi za ostarele kmete in da mlajšim kmetom zagotovi določeno socialno varnost, potem lahko ugotovim, da zakon prvi problem v okviru danih možnosti razmeroma ugodno rešuje, medtem ko bodo aktivni zavarovanci z dajatvami precej obremenjeni, za kar dobivajo razmeroma majhno socialno varnost. V zvezi s tem bom skušal osvetliti nekatere probleme.

1. Poleg velikega števila kmetov, ki ekonomsko niso sposobni plačevati prispevka in zato sprejema družba s svojim enotretjinskim prispevkom to breme

na svoje rame, je problematika predvsem starostna struktura kmetov. Starostna struktura kmetov nedvomno kaže, da bo razmerje med aktivnimi zavarovanci in upokojenci iz leta v leto slabše. Tako je na primer iz tabele 1 na strani 3 te dokumentacije razvidno, da je bilo 1953. leta 8,9 % aktivnega kmečkega prebivalstva starega od 65 do 80 let in 1968. leta 19,9. Za leto 1985 je predvideno 26,4 %. Število mladih od 15. do 40. leta starosti se v istih letih zmanjšuje od 70 % na 50,5 % in na 42,9 % v letu 1985. Že tako zelo neugoden procentualni sestav bo verjetno še manj ugoden, saj je upoštevana zelo zmerna migracija v kmetijstvu, kar sestavljalcji tabele še posebej poudarjajo. Ni nobenih znakov, da bomo uspeli zadržati migracijo v kmetijstvu v primernem okviru. Menim, da bo za normalno delovanje samoupravne skupnosti potrebna večja intervencija družbe ne samo za pokritje prispevkov socialno šibkih kmetov, marveč tudi za pokritje deficita, ki izhaja iz neugodnega starostnega razmerja. To bi verjetno pomenilo, da se prispevek družbe poveča na polovico zbranih sredstev. Druga boljša varianta je, da se omogoči mlajšim kmetom zavarovanje v okviru enotnega nacionalnega ali delavskega zavarovanja s prispevkom, ki bo v skladu z njihovo ekonomsko močjo in višino pokojnine. Obvezen naj bi bil prispevek za neko minimalno pokojnino, možno naj bi bilo tudi doplačilo za prispevek za višjo pokojnino. Preživnino za ostarele kmete bi morala v tem primeru prevzeti predvsem družba.

2. Hiter razvoj sedanjega sveta zahteva od zaposlenih, da v svoji delovni dobi enkrat ali celo dvakrat menjajo svoj poklic. Ne bi bilo racionalno, če bi to s sistemom pokojninskega zavarovanja ovirali, oziroma povzročali, da bi imela menjava poklica za posledico, da državljan izgubi sredstva, ki jih je vložil v pokojninski sklad. Z možnostjo, da se državljanom prizna delo v kmetijstvu v pokojninski staž, čeprav menja poklic, bi občutno povečali socialno varnost mlajših kmetov. To govorim zato, da se prouči možnost enotnega pokojninskega zavarovanja ali možnost zavarovanja v okviru delavskega zavarovanja.

3. Posebno vprašanje je materialna zmogljivost zavarovancev. Ne glede na izračune o dohodkih je znano, da greo danes na veliki večini kmetij vsa razpoložljiva sredstva za nabavo strojev in za preureditev hleva, večkrat tudi na škodo osebnega standarda. Močno je prisotno spoznanje pri kmetih samih, da ima perspektivo samo tista kmetija, na kateri bodo opravili nekatere najnujnejše ukrepe mehanizacije. Računam, da je danes za silo opremljenih komaj 5 do 10 % perspektivnih kmetij. Ti kmetje bi bili v glavnem tudi sposobni brez prevelikih žrtev odvajati večji prispevek.

Pri vseh drugih pa je želja, kako dobiti sredstva za preusmeritev, tako velika, da potisne ob stran vse druge probleme. Dejansko bi preveliko dodatno breme na neopremljeni kmetiji zavrlo njen razvoj in vzelo voljo do kmetijstva še tistim maloštevilnim mladim ljudem, ki so pripravljeni delati na kmetiji. Zato lahko razumemo kmete, ki se — posebno po slabih izkušnjah z zdravstvenim zavarovanjem — ne ogrevajo za pokojninsko zavarovanje na podlagi predloženih tez in zahtevajo večji prispevek družbe, oziroma za zavarovanje na prostovoljni podlagi. Zanj se človek težko ogreva, ker bi ostalo socialno vprašanje kmetov, ki je vse bolj akutno, nerešeno.

Skratka, zavzemam se za večjo intervencijo družbe pri pokojninskem zavarovanju kmetov in za večje pravice zavarovancev, zavedati se moramo, da je starostno zavarovanje kmetov račun, ki prihaja na družbo zaradi slabe materialne osnove kmetijstva in tudi zaradi dolgoletne stagnacije v kmetijstvu, za

minulo neplačano kmečko delo, za mladino, ki je iz vasi šla v mesto in v druge veje gospodarstva in podobno.

Neustrezen zakon o pokojninskem zavarovanju ne bo prispeval k ureditvi kmetijske proizvodnje, pač pa bo povzročal nove težave. Zavedati se moramo, da je samo urejena kmetijska proizvodnja sposobna dajati poceni pridelke. Do urejenega kmetijstva namreč še ni prišla nobena dežela na svetu brez velikih materialnih sredstev. Hvala lepa!

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Štefan Sambt, prosim.

Štefan Sambt: Tovarišice in tovariši poslanci! Teze je treba sprejeti, čeprav so precej pomanjkljive. Z uvedbo pokojninskega zavarovanja kmetov ne moremo več odlašati. Začetek je res skromen, toda enkrat je treba začeti. Strinjam se z uvodom v tezah, ki je pravilen. Pozneje pa teze ta uvod v mnogih stvareh demantirajo. Po mojem mnenju so preobširne. Predlagam predlagatelju, da da v javno razpravo skrajšane teze, ki bodo kmetom razumljive, saj kmetje še niso navajeni papirnate vojne in bi tako obširne teze zelo nejevoljno sprejeli.

Kmetje naj v javni razpravi sami povedo, kakšno zavarovanje hočejo. Vsako vsiljevanje kmetom, brez njihove privolitve, bi bilo po mojem mnenju zgrešeno. Pri tem je treba upoštevati tudi stališča zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Strinjam se z ostalimi govorniki, da ni mogoče izvesti tega zavarovanja brez izdatne družbene pomoči. Zakaj? Zato, ker je starostna struktura kmetov nenormalna. Če primerjamo to strukturo s pokojninskim zavarovanjem delavcev, vidimo, da pride tu na 100 aktivnih 28 upokojencev, v kmečkem zavarovanju pa 40,6 za delo nesposobnih. Tega niso krivi kmetje. Zato morajo pri sofinanciranju izdatkov sodelovati republika in občine. Večina kmetov danes ni sposobna, da sama plača prispevke za zdravstveno zavarovanje. Zaradi preusmeritve 6% prispevka iz zdravstvenega zavarovanja v republiški prispevek za financiranje kmetijskega zavarovanja bo treba namreč nadoknadi ti ta izpad. Čim mi letos 6% prispevek preusmerimo v pokojninsko zavarovanje, nastane izguba v kmečkem zdravstvenem zavarovanju, ki jo bomo lahko nadomestili le s povišanjem prispevkov. Cene za zdravstvene storitve rastejo dnevno in ni pričakovati njihovega padca, kvečjemu samo povišanje. Zato bo kmet v prihodnjem letu dvakrat na novo obremenjen in sicer s povišanjem prispevka za zdravstveno zavarovanje in s prispevkom za pokojninsko zavarovanje. Dvomim, da bi pri sedanji ekonomski zmogljivosti lahko prenesel te nove obremenitve.

Največ je bilo problemov glede financiranja in solidarnosti. Po mojem ni sprejemljiva teza, da bi plačevali prispevke glede na katastrski dohodek, tudi delno ne. To je proti vsem načelom zavarovalne tehnike, kar ni nikjer v svetu. Nekateri menijo, da je potrebna solidarnost. Skušal bi obrazložiti, da ta solidarnost obstaja po treh linijah, in sicer je solidarnost v tem, da bo nekdo plačeval 30 let in ne bo ničesar prejemal, drugi bo začel uživati jutri, tretji teh pravic sploh ne bo užival. To je prvi element solidarnosti. Kot drugi element bo teh 6%. Če bo teh 6% predpisanih kot davek, bo plačal več tisti, ki ima večji katastrski dohodek. Torej bo določena solidarnost zaobsežena že tu. Tretji element je v tem, da bodo morali močnejši kmetje plačati svoje zavarovanje sami, šibkejši pa bodo prejeli družbeno pomoč. Torej, po mojem so ti trije elementi solidarnosti zadostni in niso potrebni nobeni drugi.

Poseben problem so socialni podpiranci, ki jih je v republiki Sloveniji približno 15 000. Večina teh bo v izrazito kmetijskih predelih prišla v kmečko pokojninsko zavarovanje. Menim, da bi morale dati občine tista sredstva, ki so jih dajala kot podpore tem socialnim podpirancem za plačilo prispevkov za njihovo pokojninsko zavarovanje, sicer bodo ti podpiranci prišli v kmečko pokojninsko zavarovanje ter bodo tako tretjino te družbene pomoči porabili sami.

Naš cilj in moje mnenje je, da moramo stremeti za nacionalnim zdravstvenim in pokojninskim zavarovanjem. Večno ne moremo tolerirati samo nekatere. Če nas bo čez 15 let samo 10 ali 12 %, res ni upravičeno, da kmete vedno nekako delimo. Menim, da jih je treba v perspektivi vključiti v enotno zdravstveno in pokojninsko zavarovanje.

Prepričan sem, da bi morali korenito spremeniti našo davčno politiko v tem smislu, naj bi zlasti kmet financiral svoje zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Šele za razliko, za katero bi ugotovili, da jo je sposoben plačati, bi moral plačati davek. Zdaj delamo nasprotno, in sicer najprej predpišemo davek in potem še prispevek za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Finančna sposobnost kmetov se bo okrepila takrat, ko bo rešen njihov ekonomski položaj in ko bodo sorazmerja med cenami taka, da bo kmetu ostalo več dohodka, kot mu ga ostane danes.

Podpiram teze, ki se naj dajo v javno razpravo. Kmetje bodo imeli svoje pripombe. Menim, da mora skupščina danes o tem odločiti in ne kaže, da bi to vprašanje še odlagali na poznejši čas.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Ivan Kreft, prosim.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Tudi kmetje so začeli že verjeti, da se je glede reševanja njihovih konkretnih vprašanj nekaj premaknilo na bolje. Dokaz za to jim je predlog za izdajo zakona o ustanovitvi sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo, ki je bil na dnevnem redu na prejšnji seji našega zbora in predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, ki je prišel na dnevni red današnje seje našega zbora.

Kmetje se zavedajo, da bo njihovo pokojninsko zavarovanje toliko bolj učinkovito in uspešno, kolikor bolj bo temeljilo na lastnem prispevku. Toda računski kažejo, da dosega aktivni kmečki proizvajalec iz kmetijstva le med 28 in 36 % narodnega dohodka nekmečkega prebivalca. Življenjski standard aktivnega kmečkega prebivalca zato zelo zaostaja za standardom delavca, zaradi istega vzroka bo še večja razlika pri pokojninah, če družba ne bo priskočila kmečkemu prebivalstvu na pomoč. Mislim, da ni nikogar, ki bi si upal še dalje zagovarjati, naj kmetje sami rešujejo svoje socialne probleme. Medtem ko se je v zadnjem času razplamtela polemika o tem, ali dela učitelj 42 ur tedensko, kot delajo delavci ali dela manj; nihče ne vprašuje oziroma ne upošteva, koliko delajo kmetje. Kdor le malo pozna življenje in razmere na kmetih, ve, da delajo dnevno od zore do mraka, kar pomeni poleti tudi 14 do 16 ur na dan, ob nedeljah pa vsaj nekaj ur. Tako si lahko izračunamo, koliko delovnih ur na teden je to. O slovenskem kmetu ni mogoče niti trditi, da počiva pozimi, ko ni dela na polju. Vemo namreč, da je slovenski kmet v večini živinorejec, v hlevih pa je dovolj dela tudi v zimskem času. Zasebnemu kmetu-živinorejcu se sploh moramo zahvaliti, da v zadnjih letih, ko se vse pogosteje pojavljajo ciklične krize v živinoreji, ohranja stalež živine v svojem hlevu v veliko večjem obsegu

kot kombinati, ki sta jim nož in sekira pri roki, kakor hitro začno padati cene živini.

Upoštevajmo, kolikšno škodo prihrani naši družbi kmet-živinorejcekooperant že s tem, da se ne prilagaja avtomatično tržnim zakonitostim, ko v lastno izgubo pita živino, posebno govedo — včasih tudi dve krizni leti, pa kljub temu nazadnje še ne dočaka boljše cene. Tako mora prodati svoj pridelek z največjo izgubo prav tisti, ki je od trga najbolj oddaljen, to je na najbolj nerazvitih območjih. Tako prizadetim naj bi vsaj del izpada na dohodkih upoštevali pri obdavčevanjih ali pri prispevkih za pokojninski sklad. Tako bi ne bilo anomalij, o katerih je govoril poslanec Rado Pušenjak. Zato jih tudi ne bom ponavljal.

Pred leti smo začeli dajati slovenskemu kmetijstvu perspektivo za skorajšnje melioracije 180 000 ha zamočvirjenih površin. Takšne obetajoče perspektive zasledite nekaj let nazaj tako v dokumentih izvršnega sveta kot Socialistične zveze in Zveze komunistov, sedaj pa vse manj. Preprosta računica pokaže, da bi lahko v Sloveniji povečali bruto proizvod na omenjenih melioriranih površinah na leto za približno 75 milijard starih dinarjev, če bi na teh površinah rasla namesto skoraj neuporabne kisle trave, koruza ali pšenica. Če bi meliorirali te površine na stroške družbe, kot je to bilo doslej celo na najbolj rodovitnih območjih države, in ne na kmetovalčeve stroške, bi lahko kmet iz tega doseženega dopolnilnega dohodka plačeval ustrezne prispevke za svoje pokojninsko zavarovanje. To omenjam zaradi tega, ker nekateri — kljub ustavnim dopolnilom, zahtevajo, da bi zveza še nadalje določala raznovrstne pravice na podlagi v zveznem zakonu priznanih pravic in zagotavljala sredstva z njihovim prelivanjem. To je vztrajanje na uravnilovki, ki je ne priznavamo, odkar smo se odločili za nagrajevanje po delu. Vsak naj razpolaga s tistim, kar je sam prigospodaril, potrebo po družbeni pomoči pa naj posebej utemelji.

Trenutno niti v Sloveniji še nimamo možnosti, da bi zagotovili pokojnino 70 in več let starim kmetom, čeprav odvaja naš delavec za skupne potrebe dvakrat več kot zaposleni delavec iz treh drugih republik in čeprav je znano, da so se nekatere republike medtem že bolj razvile kot je bila Slovenija razvita pred 20 leti, ko ni prejemale za svoj razvoj nikakršne pomoči. Tako še vedno nimamo možnosti, da bi takoj rešili najbolj pereče primere ostarelih kmetov.

Bega z dežele tudi ne moremo več stimulirati, ker smo majhna dežela in naša obmejna območja ne smejo ostati prazna. Beg delovne sile s podeželja je sicer naraven pojav, lahko pa ogrozi stabilnost naše meje. V dolgoročnem družbenem razvoju predvidevamo sicer policentrični sistem, toda če ga ne bomo podprli tudi z ekonomskimi in socialnimi ukrepi, bomo sistem okrnili, namesto da bi ga okrepili. Če bo družba poskrbela, da kmetovalec na svoja stara leta ne bo v breme mladih gospodarjev, bosta ostala na domačiji oba. Stari ljudje tako in tako ostajajo, saj druge možnosti nimajo, od mladih pa bodo ostali seveda le tisti, ki so se dali prepričati o tem, da si bodo v bodoče lahko tudi s kmetijstvom zaslužili dovolj belega kruha. Vseh mladih kmetijstvo seveda ne more preživeti in morajo zato iti s trebuhom za kruhom, da si bodo prislužili pokojnino kot delavci.

Nujno je, da takoj preskrbimo pokojnino najstarejšim. Mladi kmetovalci morajo imeti zaenkrat vsaj zagotovilo, da bo po 30 in večletnem plačevanju pokojninskega prispevka njihova pokojnina boljša, kot jo bodo sedaj prejemale njihovi starši. Dvomili bodo v tako možnost, dokler bodo gospodarske razmere tako nestabilne, kot so bile zadnjih 25 let, posebno v kmetijstvu. Vemo tudi,

zakaj je prišlo do tako katastrofalnega razvrednotenja dinarja, vendar zasledimo v naši praksi še vedno toliko megalomanskih investicijskih zahtev, ki usodo dinarja samo še poslabšujejo. Sedaj smo država in z njeno avtoriteto bomo laže dosegli, če bomo seveda dovolj odločni, da se bodo dogovori izpolnjevali. Če jih izpolnjujejo glede prispevkov, davkov, proizvodnosti in solidarnosti slovenski delavci in kmetje, jih bodo začeli izpolnjevati tudi drugi.

Se enkrat poudarjam: slovenski kmetovalec se zaveda, da bo njegovo pokojninsko zavarovanje toliko bolj uspešno, kolikor bolj bo temeljilo na njegovem lastnem prispevku. Če bi začeli vlagati v svoj pokojninski sklad že pred 10 ali več leti, ne da bi dodeljevali pokojnine, bi se nabralo že precej sredstev. Toda posebne koristi ne bi bilo, ker bi zbrana sredstva razvrednotila inflacija, za katero so kmetje najmanj krivi. Tako trdijo in lahko jim verjamemo, da so doslej zelo malo soodločali o naši gospodarski politiki, ker so imeli omejene samoupravne pravice. Če ne bo stabilnosti, si ne obetajo posebne koristi niti od pokojnin. Stabilnosti pa ne bo, dokler bomo svoj standard vzdrževali z uvozom. Kako naj kmet razume, da bomo samo v letošnjem letu uvozili za 200 milijonov dolarjev kmetijskih pridelkov, ko nam je jasno, da bi lahko pri pametni kmetijski politiki poleg kritja vseh lastnih potreb zelo mnogo tudi izvozili predvsem na skupni evropski trg, ki se nam je precej odprl prav v zadnjem času.

Naj sklenem: kot za marsikaj, je zmanjkalo sredstev tudi za rešitev pokojninskega zavarovanja kmetov. Toda ker so slovenski kmetje strpni, ker se zelo malo pritožujejo, smo odlagali reševanje njihovih problemov. Vse kaže, da smo se sedaj resno odločili, da bi tudi te njihove probleme rešili, čeprav bo zaradi tega moral nekdo dobiti manj. Najbolj prav je, da dobi manj tisti, ki se doslej ni dovolj potrudil, da bi v svojo korist in v korist širše skupnosti vsaj poskušal ustvariti nekaj več, kot je. Koliko je bilo ustvarjeno, se da razbrati tudi iz naših statistik, čeprav so včasih nekoliko zagonetne.

Ne bi bili pravični do slovenskega kmeta, če bi ga ne obravnavali enako-pravno z delavcem, ki mu je družba s svojimi vlaganji vendarle dala možnost, da je proizvodnjo močneje dvignil kot kmet. Iz solidarnosti do kmeta bo delavec pripravljen primerno prispevati za rešitev tega kmetovega najbolj perečega vprašanja. O tem sem prepričan, ker je kmečko-delavska vzajemnost na Slovenskem že toliko stara, kot je star delavski razred. Kmet in delavec sta sodelovala in si pomagala tudi v velikih političnih in ekonomskih akcijah med dvema vojnama, prav tako med NOB, in zato upam, da si bosta pomagala tudi danes.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Janez Žampa, predstavnik skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Slovenije.

Janez Žampa: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da v imenu Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Slovenije še ustno pojasnim njena stališča, čeprav je dala zveza skupnosti pismena stališča.

Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov vsekakor podpira in prosi ter zahteva, da se uvedba starostnega zavarovanja kmetov ne odloži. To zaradi tega, ker menimo, da starostno zavarovanje kmetov ni samo vprašanje kmetov, marveč je to vprašanje vse slovenske družbe. Verjetno mi marsikdo tega ne bo verjel, vendar poglejmo že enkrat resnici v oči. Podatki nazorno

kažejo, da imamo danes mnogo kmečkih staršev, očetov in mater, ki so, predvsem po Slovenskih goricah, Halozah, Kozjanskem, Brkinih itd., prepuščeni sami sebi, oziroma jih podpira družba z nekaj 10 dinarji na mesec. Njihovi otroci se pa vozijo v avtomobilih, gradijo hiše v večmilijonski vrednosti, gradijo drage ograje in podobno. Predlagatelj zakona za starostno zavarovanje kmetov strogo poudarja, kakšna solidarnost naj bo med kmečkimi zavarovanci. Menim, in vsi kmetje so za to, da onemogle kmete solidarno podpiramo in vzdržujemo tako, da bo njihova življenjska jesen res človeku primerna.

Poglejmo tudi na življenjsko jesen vseh v naši družbi. Res je, da bo nekdo dejal, kaj pa tisti, ki ima osebne dohodke v višini 800 dinarjev ali še celo manj? Tudi ta bi bil upravičen družbene pomoči, vendar, kaj pa tisti, ki prejema dvakrat, trikrat in še več nadpovprečne osebne dohodke na mesec? Ali naj ne bi tudi ti pomagali solidarno odpravljati revščino ostarelih kmetov na Slovenskem? Solidarno rešujemo jesen življenja starega kmeta. Če bi predlagatelj zakona to gledal tako, bi verjetno prišlo do hujšega odpora, kot je prišlo. Tisti, ki ima veliko, bolj kriči kot tisti, ki ima malo. Ta je tih, skromen in z malim zadovoljen.

Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ima nekaj pripomb na teze, ki ste jih prejeli. Zveza skupnosti se ne more strinjati, da bi bile obremenitve na pričakovano pokojnino večje od 33 %. Zakaj? V delavskem zavarovanju imajo delavci na pričakovano pokojnino in tudi na invalidsko pokojnino le 22 %, kar pomeni, da je že tu solidarnost večja za 11 %. Na to je zveza skupnosti nekako pristala, vendar se zavedamo, da je to velika razlika, in da tu ni nobenega invalidskega in drugega vprašanja.

Predlagatelj zakona zelo strogo poudarja obremenitev po katastrskem dohodku. Predvideva se, naj bi šel po novem 6 % zvezni davek v korist zdravstvenega oziroma starostnega zavarovanja kmetov. No, če bo tako, tako pa je sprejela tudi komisija, bo vendarle kmet spet nosil breme večje solidarnosti.

Če smo dali postavko, naj bi bil prispevek tisoč dinarjev in potem še iz teh 6 %, to že pomeni 1500 dinarjev. To je polovica pričakovane pokojnine na leto. V tej zvezi se vprašujemo, kako bo kmetijski inštitut lahko realiziral razvoj kmetijstva na Slovenskem? Prosil bi, naj to akcijo prevzame strokovni organ kmetijski inštitut Slovenije. Ta pozna kmetijske razmere, ima svoje poglede glede kmetijske proizvodnje, kar je koristno tudi za vse slovensko gospodarstvo.

Izračuni kažejo, da če bi po predvidenih tezah sprejeli zakon in prispevke, bi bil sklad pokojninskega zavarovanja kmetov leta 1977 že prazen, oziroma nelikviden.

Zato predlagamo, naj bo zakon tak, da bo jamčil, da bodo ljudje lahko prejeli pokojnino vnaprej in da bodo zagotovljena sredstva za namene tega sklada. Če bi hoteli spet napolniti sklad, potem bi morali za več kot 50 % zvišati prispevke, ki bodo tokrat predvideni. Vprašanje je, kako bomo lahko to izvedli. Zato opozarjam, naj se o tem resno razmisli.

Zveza skupnosti podpira stališče zakonodajno-pravne komisije. Zakonodajno-pravna komisija meni, naj se starostno zavarovanje kmetov uvaja po istih kriterijih kot zavarovanje delavcev. To je edino prav, saj smo kmetje tudi delavci. Nismo mi krivi in niso krivi ostareli kmetje, da je tako. Imeli smo pač take odnose do kmetijstva kar 25 let in sami smo si ustvarili takšno situacijo. Sedaj kmetje in vsa družba skušamo s skupnimi močmi reševati, oziroma vleči »voleka« iz vode.

Izvršni svet je dal dne 2. julija 1971 dodatna stališča k tezam. Ta predvidevajo, naj bi bilo 75 % pavšala na gospodarstvo in 25 % po obliki solidarnosti iz katastrskega dohodka. Teh 25 % iz katastrskega dohodka bi pomenilo 5 ali 6 %, kar bi imelo za posledico, da bi bil letni prispevek za 50 000 večji. Vprašanje je, kdo bo potem sploh še ostal na kmetiji in kaj sploh pomeni pokojnina, če je prispevek večji od nje?

Financiranje starostnega zavarovanja kmetov moramo graditi na sistemu dohodka. To je zapisano v tem dokumentu. Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov ne nasprotuje tej zamisli izvršnega sveta. Vendar opozarjamo na neko dejstvo in sicer: za pobiranje sredstev za zdravstveno zavarovanje kmetov smo porabili 1970. leta 3 373 000 N dinarjev. Za zobozdravstvo smo porabili 1 767 000 N dinarjev, za delo komunalnih zavodov pa spet samo 1 613 000 novih dinarjev. Zato naj predlagatelj razmisli, koliko bi stalo takšno evidentiranje in pobiranje sredstev za starostno zavarovanje kmetov, če bi upoštevali dejanski dohodek. Tako bi administracija več pobrala, kot bo potrebnih sredstev za sklad. Zveza skupnosti in kmetje so zelo zaskrbljeni, če bo postal sklad pokojninskega zavarovanja kmetov res nelikviden; oziroma če bo rasla starostna struktura kmetov in prerasla meje zmogljivosti sklada starostnega zavarovanja. Zato ponovno poudarjam, da bi morali vsa ta vprašanja tudi podrobno obravnavati.

Izvršni svet postavlja tudi vprašanje udeležbe občin in republike za financiranje sklada starostnega zavarovanja kmetov. Pri tem se porajajo določena vprašanja, ki izhajajo že iz izkušenj zdravstvenega zavarovanja kmetov. V majhnih in ekonomsko slabših občinah so letos nastale s podpisom pogodb za zdravstveno zavarovanje mnoge težave. Zdaj bi naložili prav tem občinam še dodatne obveznosti. Dejstvo je, da smo vsa sredstva, s katerimi smo do danes sofinancirali zdravstveno zavarovanje kmetov, vzeli iz dohodka od kmetijstva. Na drugi strani pa pogledjmo narodni dohodek, ki ga ustvarja kmetijstvo. Ta je trikrat nižji, prometni davek na maloprodajo pa je enak za vse. Tako plača kmet s svojim malim dohodkom trikrat dražje svojo suknjo, srajco itd. To je res in tega se moramo zavedati.

Predlagano je, da se zavarujejo kmetje-kooperanti pri gospodarskih organizacijah, oziroma kot tržni proizvajalci v okviru delavskega zavarovanja. Tega zveza skupnosti ne izpodbija, vendar opozarja na naslednje: izhajam iz dejstva dveh enakih posestnikov. Eden je zavarovan po delavskem zavarovanju, drugi po kmečkem. Oba imata enako kapaciteto proizvodnje pri gospodarski organizaciji. Če se bo hotel tisti iz kmečkega zavarovanja pokojninsko in zdravstveno zavarovati po delavskem zavarovanju, bo moral vzeti sredstva od ustvarjenega dohodka, ki bi ga ustvarili iz te iste kvote. Tisti pa, ki je zavarovan z isto kapaciteto zemlje in proizvoda po delavskem zavarovanju, te obveznosti nima. To pomeni, da je kmet spet dejansko za toliko več obremenjen. Zato predlagam, da se o tem resno razmisli in da enkrat odločno rečemo, kdo je dejansko kmet in kdo ni? Komu zemlja res služi za proizvodnjo in komu za »hobi«?

Izhajam iz vasi, kjer je bilo v zadnjih desetih letih prodanih približno 25 zemljiških parcel. Od teh 25 parcel je samo en kmet kupil eno. Vse druge so kupili nekmetje, ki pravijo, da raje vložijo denar v zemljo kot v banko. Postavljamo vprašanje strokovnjakom kmetijskega inštituta, ki to zadevo poznajo. Kako naj kmet blagovno usmerja kmetijstvo, kako naj to izvede in kako naj se odloči naš mladi rod za nadaljnji razvoj kmetijstva? Narodni dohodek je res trikrat večji in na drugi strani nižji. Vendar ne glede na to smo ugotovitev

komunalnih skupnosti, da ne izhajamo iz tega in da solidarnost naj bo, če je že tako zaželena. Vendar, potem bodimo solidarni vsi. Zakaj tako govorimo? Tovariš predsednik Hafner je navedel sicer precej števil, vendar jih je nekaj izostalo, zato naj jih dopolnim.

Starostna kategorija nosilcev kmečkega in delavskega zavarovanja od 16 do 29 let znaša v strukturi 1,494 v kmečkem in v delavskem pa 29,55. V kmečkem imamo v strukturi 72 in v delavskem sektorju 27,97. Zamislimo si, kako naj kmetje pokrivamo sami to razliko? Vprašajmo se, kdo bo še — glede na vse to — obdeloval zemljo? Kdo bo še kmet, kdo se bo odločil za to proizvodnjo pod takšnimi pogoji, kot si jih zamišljamo? Danes imamo v Rakičanu in v mariborski kmetijski šoli na leto približno 70 absolventov. Od teh 70 absolventov jih dela v kmetijstvu le še približno ena tretjina. Vsi drugi kot strokovnjaki bežijo s tega področja. Če hočemo večjo tržno blagovno proizvodnjo, tako kot si jo želimo vsi, si moramo najprej zagotoviti strokovni kader in če hočemo imeti strokovni kader in ustvariti takšno blagovno proizvodnjo, da ne bomo uvažali, potem moramo tudi temu delu dati ustrezno priznanje.

Število članov na zavarovano gospodarstvo znaša na nosilca 1,93, kar pomeni, da nimamo povsod niti enega otroka na kmetiji. Imamo pa približno 13 zavarovanih oseb, to so strici, tete, svaki itd., kar je še bolj porazno. Ugotavljamo, da smo deformirali v 25 letih tudi slovenski naraščaj. Vsi smo izrasli iz kmečke matere, nekateri iz prvega kolena, nekateri iz drugega ali tretjega. Grofovskih sinov je verjetno malo med nami. Sedaj pa pomislimo, koliko smo mi v preteklosti storili za kmečko mater in njenega otroka. Ničesar. Zahvaliti se moramo, da smo vsaj začeli to leto priznavati kmečkim novorojenčkom enake pravice kot vsem drugim.

Kmetje trdijo, če gre za take predpise, kakršni se predlagajo, ni nobenega nadomestila za delo in to v najhujšem delovnem času. Tako nastane za takšno kmetijo velika gmotna škoda, obveznosti pa tečejo naprej. Če pa nastopi smrt, je ta kmetija srta. Vemo, da vdovca na kmetiji nobena noče, saj niti kmečka dekleta in fantje ne ostajajo več na kmetijah.

To, kar je napisano v srednjeročnem programu o razvoju kmetijstva in preusmeritvi kmetij, je lepo zamišljeno. Vendar je dejstvo, da stane preusmeritev kmetije najmanj 15 milijonov S dinarjev. To je že dobro situirana kmetija. Potem pa se vprašajmo o življenjski jeseni kmeta na tej kmetiji, o investicijah za to kmetijo, o odplačilu in pogojih, kakršne nudimo kmetiji in si zamislimo, kako lahko izvedemo starostno zavarovanje kmetov.

Tudi tisti, ki imajo nekajkrat nadpovprečne dohodka in drage vikende, naj solidarno sodelujejo pri starostnem zavarovanju kmetov. Poglejte, primer, ki ga lahko dokažem, ki pa širše ni znan. Žena neke znane osebnosti iz Ljubljane je prišla v Ptuj zavarovat svoj vikend na Pohorju. Predlaga, da bi ga zavarovala za 35 milijonov starih dinarjev. Uslužbenec zavarovalnice ji reče, da ga v taki višini ni mogoče zavarovati, ker ni toliko vreden. Ko gredo ugotavljati vrednost vikenda, najdejo v njem diamante, zlato in podobno dragoceno blago. Vprašujem, ali naj bo samo kmet solidaren, ali še kdo drug? Dejstvo je, da se danes skriva mnogo kapitala. Na drugi strani pa govorimo zelo glasno, da je slovenski kmet bogat. Res je bogat po delu, ko mora po 15 ali 16 ur delati na dan.

Tovariš poslanec Pušenjak je omenil, da se je povišal dohodek kmeta. To priznamo, vendar ne pozabimo, da so cene reprodukcijskega materiala, predvsem herbicidov, narasle za več kot 100 %.

Tovarišice in tovariši, oprostite mi, ker sem bil precej dolgovezen, vendar v imenu zveze skupnosti prosim, naj se ne ustavi uredba starostnega zavarovanja kmetov, da bo tudi slovenski kmet doživel vsaj delno človeku primerno življenjsko jesen. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Prosim, tovariš Pučnik.

Ivan Pučnik: Tovarišica podpredsednica, tovariši in tovarišice poslanke! Ko pripravljamo izhodišča za starostno zavarovanje kmetov, prispevamo k uresničevanju naše ustave, ki načelno ne priznava državljanov z različnimi pravicam pri enakih dolžnostih. Ker kmetje niso pokojninsko in zdravstveno zavarovani v takem obsegu kot drugi naši občani, se upravičeno čutijo zapostavljene. Zato je začetek reševanja tega problema nujen iz gospodarskih, socialnih in drugih interesov. Predložena izhodišča in analiza so odraz prizadevanja vseh, ki so jih pripravljali, vendar preveč odtegujejo ta problem od splošne družbene odgovornosti do tega vprašanja.

Ker je to zahteven korak, je prav, da ga osvetlimo tudi iz različnejših zornih kotov. Predvsem si moramo odgovoriti na vprašanje: zakaj večina naših kmetov ne more pokrivati dajatev takega pokojninskega zavarovanja, ki bi bilo privlačno tudi za mlajše kmete, ki naj bi v perspektivi postali blagovni proizvajalci? Želim opozoriti, da kmetje z odporom gledajo na dosedaj izoblikovana stališča iz naslednjih razlogov: pri tako nizki štartni osnovi ne vidijo nobene materialne gotovosti. Še vedno je velika razlika v primerjavi s pokojninskim zavarovanjem delavcev pri sorazmerno malem investicijskem vlaganju v zasebnem kmetijstvu in predvideno $\frac{2}{3}$ pokrivanje stroškov s strani kmetov je zanje prevelika obremenitev; negiranje načel zavarovanja je tudi v tem, ker se za zelo različne prispevke predvideva enaka starostna pokojnina. To ni v skladu z zavarovalno zakonitostjo; enostransko sklicevanje na solidarnost, ker se samo pri kmetemskem zavarovanju za vsako ceno skuša pojaviti enak obseg pravic, za katere naj se prispeva različno. Vemo, da je pri delavskem zavarovanju precej drugače. Cene kmetijskih pridelkov so še vedno nižje kot v sosednjih zahodnih državah. Kot primer navajam, da so breskve približno 100 din cenejše kot v drugih državah. Vsi to vkalkulirajo v svoje stroške tako, da kmetu za pokojninsko zavarovanje ne ostane ničesar, ali pa primer potrošnika, ki porabi 4 kg mesa na mesec, kmet prispeva za njegov standard 4000—5000 dinarjev, na drugi strani pa poznamo težave v živinorejski proizvodnji. Cene večine repromaterialov so višje kot drugod, predvsem je znatno dražja kmetijska mehanizacija.

Zato moramo postaviti sistem reševanja starostnega zavarovanja tako, da bo stimuliral mlade kmetovalce, ki naj bi bili poleg družbenega sektorja nosilci proizvodnje. Menim, da bi morali stremeti za enotnim nacionalnim zavarovanjem in se ne ločevati pri tako pomembnih vprašanjih kot je pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. Širša rizična skupnost bi lažje reševala to vprašanje kot to lahko rešujemo v ozki rizični skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Vrednost minulega dela, upoštevana pri reševanju tega problema, bi koristno vplivala na nesoglasja, ki se pojavljajo pri tem vprašanju. Kot družba bi z razumevanjem lahko rešili tudi finančne probleme, saj bi se izognili drugim, ki bodo prav tako imeli materialno obeležje in še kaj več, če tega vprašanja ne bomo pravilno in zadovoljivo rešili. Upoštevati moramo, da se mladi, ki bi

naj bili kmetje, preveč zlahka odločajo in iščejo zaposlitev tudi v tujini. Ne moremo pričakovati in zahtevati od njih, da naj pod slabšimi življenjskimi pogoji, kot jih imajo druge skupine naše družbe, ostanejo na kmetijah. Dolžnost vseh, ki odločajo v tem domu, je, da jim damo take pogoje, ki jih bodo obdržali na kmetijah. Na njih računamo tudi pri racionalni obrambi.

Predlagam, da predložene teze dopolnimo z izhodišči, ki jih je prikazala zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov Socialistične republike Slovenije in da jih tudi sprejmemo. Hvala.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Drago Benčina, prosim.

Drago Benčina: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Ko je predsednik delovne skupine tovariš Hafner zaključil svoja izvajanja, se je zahvalil vsem, ki so sodelovali pri izdelavi tez za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Ker sem tudi sam sodeloval v tej delovni skupini, mislim, da bi se bilo treba zahvaliti predvsem tovarišu Hafnerju za njegov trud. Prepričan sem, da je namreč on odločilno prispeval k temu, da smo dobili teze, kot so nam predložene. Kljub temu mislim, da te teze seveda še niso nek idealni predlog, neka idealna izhodišča, ker do takih idealnih izhodišč v delovni skupini iz objektivnih razlogov nismo mogli priti. Tu je še vrsta nerazčiščenih vprašanj. Zadeva je zelo zapletena glede na to, da se pokojninsko zavarovanje kmetov popolnoma na novo uvaja.

Povsem se ne bi mogel strinjati s trditvijo, da so pri tem v zadostnem številu sodelovali kmetje. V resnici so sodelovali predvsem nekateri predstavniki skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Morda niti nismo dali dovolj možnosti, da bi sodeloval pri tem širši krog kmetov. Zaradi tega se mi zdi zelo pomembno, dati možnost, da se kmetje v čim večjem številu izrečejo o predloženih tezah, da jih po potrebi tudi izpopolnijo oziroma da jih tudi mi predložimo v razpravo v različnih variantah. Torej ne glede na pomanjkljivosti, ki so v tezah, mislim, da ni razloga, da bi z njimi odlašali in da jih ne bi dali čimprej v javno razpravo.

Javni razpravi dajem zelo velik pomen. Seveda s pogojem, da bo javna razprava tudi dobro organizirana. Mislim, da je javno razpravo o tem problemu sposobna dobro organizirati samo Socialistična zveza. Zato bi bilo prav, če bi naš zbor priporočil Socialistični zvezi, da organizira javno razpravo, verjetno v jesenskem času, ko bodo imeli kmetje več časa, da se bodo lahko temu vprašanju tudi dovolj posvetili. To vprašanje poudarjam zaradi tega, ker smo v preteklosti že imeli večkrat organizirane razne javne razprave, pa so se večkrat izrodile v formalne razprave. Tako je potem pač prevladalo mnenje tistega, ki je bil močnejši. Mislim, da mora to pot prevladati mnenje večine kmetov in sicer ne večine tistih, ki so najmočnejši, marveč večine vseh kategorij kmetov, če jih lahko delimo na močnejše in šibkejše ter podobno. Mislim, da je dosedanja slabost v tem, da so pri dosedanem sodelovanju predvsem govorili predstavniki večjih kmetov.

Strinjam se s tovarišem Sambtom, ki je poudaril, da je treba dati možnost, da kmetje sami povedo in sicer ne samo, za kakšen sistem so, marveč tudi, kakšna je njihova ekonomska sposobnost. Analizam, ki so bile doslej narejene o ekonomski sposobnosti kmetov, osebno ne verjamem. Izdelane so na podlagi izračunov po katastrskem dohodku in podobno, kar je vse skupaj zelo dvomljivo.

V dosedanjih razpravah in tudi na današnji seji je čutiti, po mojem mnenju, dvoje skrajnosti in tudi določeno nestrpnost glede zahtev in določenih pomislekov za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Ena skrajnost je v tem, da nekateri predstavniki kmetov trdijo, da družba zavlačuje z rešitvijo tega problema, da ni zainteresirana, da kmet ni enakovreden delavcem in podobno. Skratka, da je krivda na strani družbe, da se ta problem ne rešuje. Druga skrajnost, ki spet ni utemeljena, je pa popolnoma kontradiktorna tej. Nekateri predstavniki kmetov namreč trdijo, da hoče družba sedaj po sili zakona uvesti pokojninsko zavarovanje in s tem ponovno obremenjevati kmeta.

Zaradi tega je treba v javni razpravi rešiti ta problem v tem smislu, da moramo sprejeti nek družbeni dogovor med predstavniki kmetov oziroma med kmeti in med družbeno-političnimi skupnostmi. Predvsem mislim tu na občine. Menim, da so občinske skupščine v dosedanjih razpravah premalo prispevale k izdelavi tega koncepta, k izdelavi teh tez, da so bile morda vse premalo zainteresirane, čeprav bi ravno one morale bolj resno jemati ta problem.

Zakon, če ga bomo sprejeli, in o tem mora odločiti šele javna razprava, mora biti sprejet na podlagi družbenega dogovora med kmeti in med družbeno-političnimi skupnostmi. Tu mislim na občino in seveda tudi na republiko. Tako se ne bo mogel nihče izgovarjati, da je bila določena prisila s strani družbeno-političnih skupnosti, torej zakonska prisila ali narobe, da je to prisila kmetov in podobno.

Moram reči, da se skoraj v celoti strinjam z najnovejšimi stališči, ki jih je sprejel izvršni svet na svoji zadnji seji glede pokojninskega zavarovanja kmetov. Predvsem menim, da je treba z zakonom dati možnost večjih pravic kmetom-kooperantom, da je treba urediti v prvi vrsti tudi starostno zavarovanje kmetov-borcev, da se je treba časovno prilagoditi našim objektivnim možnostim. To se pravi, da moramo ta problem postopno reševati najprej za najstarejšo kategorijo kmetov, potem pa postopoma za vse druge, da pri tem pridobimo potrebna sredstva.

V javni razpravi je treba še posebej razčistiti tudi vprašanje tako imenovane solidarnosti. Menim, da solidarnost v nekem smislu mora biti. Vendar mora biti predvsem podobna tisti solidarnosti, ki jo imajo delavci v pokojninskem zavarovanju. V resnici ne moremo zahtevati od večjih kmetov, da več plačujejo v sklad zato, da imajo enake ali pa eventualno še celo nižje pokojnine. Imamo zato druge možnosti in sicer, da urejamo problematiko socialnega razlikovanja, ki obstaja tudi med kmeti. Mislim, da moramo spremeniti davčno politiko. Imamo še druge oblike in možnosti za večjo solidarnost. Na minimalne pokojnine gremo — po mojem mnenju — zato, ker smo prisiljeni zaradi materialnega stanja družbe in tudi kmetov samih. Toda perspektiva mora biti v tem, da bo pokojninsko zavarovanje izenačeno z delavskim zavarovanjem v tem smislu, da bo imel večjo pokojnino tisti, ki bo tudi več prispeval. Družba pa naj jamči vsakemu kmetu tako imenovano minimalno pokojnino.

Če bomo hoteli iti na ta sistem, da bodo kmetje prispevali različne prispevke po svoji ekonomski moči, potem bomo morali iti na sistem ugotavljanja dejanskega dohodka kmeta. Mislim, da je to nujnost in sicer iz dveh razlogov: kako naj sicer občine določajo, kdo od kmetov je socialno ogrožen in komu naj dajo prispevek? Ali to lahko samo na osnovi katastrskega dohodka? Mislim, da ne. Katastrski dohodek je namreč fiktiven in nam večkrat ničesar ne pove. Imamo kmete, ki imajo sicer visok katastrski dohodek, pa ga ne ustvarjajo, in na drugi

strani kmete, ki nimajo katastrskega dohodka, pa ustvarjajo mnoge druge dohodke.

To je eden od razlogov, ki zahteva, da bomo ugotavljali dejanski dohodek, če bomo šli na diferencirane pokojnine. To se pravi, da se bodo te pokojnine določevale tako kot v delavskem zavarovanju in to je drugi izhod. Toda ne samo pokojninsko zavarovanje kmetov, marveč vsa naša socialna politika — po mojem mnenju — zahteva, da bomo ugotavljali dejanski dohodek kmeta, da ga bomo tudi obremenjevali z davki in ugotavljali, koliko dejansko zasluži. Takšna socialna politika zahteva tudi, da vodimo določeno politiko glede otroškega varstva na podeželju. Takšno politiko bomo morali nujno začeti voditi v perspektivi. Zato mislim, da bomo morali ne samo zaradi uvedbe pokojninskega zavarovanja kmetov, marveč tudi za to, da sploh lahko vodimo socialno politiko na območju vasi, ugotavljati dejanski dohodek, pa naj to stane, kolikor hoče. V tem se s tovarišem Žampo ne bi strinjal, da bo stalo družbo ne vem koliko, če bo ugotavljala dejanski dohodek. Imamo lahko več sistemov za ugotavljanje tega dohodka. Eden je ta, da bo pač kmet moral prijavljati svoje dohodke, tako kot to mora delavec, ali pa, da bodo davčne službe ugotavljale na kak drug način njegove dohodke. Dohodke bo torej na vsak način treba ugotavljati.

Ugotovitev, da zmore plačevati pokojninsko zavarovanje tisti, ki ima na primer 3400 dinarjev katastrskega dohodka, vsi drugi pa tega ne zmorejo, je po mojem popoln nesmisel. Ta trditev ne vzdrži nobene kritike. Menim, da bi bilo nesmiselno in tudi škodljivo, da bi sedaj ponovno načeli vprašanje, kdo je kmet in kdo ni kmet. To, kar zagovarja tovariš Pušenjak, da tisti, ki imajo do 100 000 starih dinarjev katastrskega dohodka, niso kmetje, vsi drugi pa so kmetje, to po mojem ne drži. Danes ne moremo več kmetov deliti na kategorije in moramo zato obdržati status, ki smo ga sprejeli v zakonu o zdravstvenem zavarovanju. Kmetje so vsi tisti, ki jim je to glavni poklic in se iz tega preživljajo ali pa imajo še dodatne dohodke, kajti ti kmetje, če jim bomo pomagali, se bodo lahko dvignili in bodo ekonomsko močnejši ne glede na to, kakšna je njihova kmetijska površina. Kmetje imajo možnost dvigniti dohodke ne samo iz kmetijske površine, marveč tudi na drug način, s kooperacijo, s pitanjem živine, piščancev itd. Mislim, da bomo omogočili tudi to, da bodo manjši kmetje lahko tudi pridobivali zemljo, da bodo zemljo kupovali in da bodo sčasoma postali tudi ekonomsko močnejši. Zaradi tega menim, da bi bilo popolnoma nesmiselno tako iz gospodarskega kot tudi političnega gledišča sedaj ponovno postavljati vprašanje, kdo je kmet in kdo ni kmet.

Še eno vprašanje, ki se mi zdi pomebno, je naslednje: ko bomo razpravljali v javni razpravi s kmeti o pokojninskem zavarovanju, se bomo morali dotakniti tudi njihovega zdravstvenega zavarovanja. Bojim se, da bodo zlasti manjši kmetje povedali, da niso sposobni plačevati novih sredstev za pokojninsko zavarovanje, ker niso niti sposobni plačevati prispevkov za zdravstveno zavarovanje. To, kar smo letos rešili, je samo rešitev za letošnje leto. Perspektiva za naprej ni rožnata. Torej ta rešitev ni generalna rešitev in bo zato vsako leto vprašanje plačevanja prispevkov za zdravstveno zavarovanje dokaj akutno.

Ta vprašanja se bodo nujno pojavljala v razpravah o pokojninskem zavarovanju kmetov. Sem eden od tistih, ki jih tovariš Pušenjak obsoja, ko pravim in še vedno trdim, da je zdravstveno zavarovanje važnejše od pokojninskega. To predvsem zaradi tega, ker je to zavarovanje pomembno za otroka, ki je naša perspektiva in tudi za vse ljudi. Zdravstvo je torej na prvem mestu, potem šele pokojnina. Če ne bomo perspektivno rešili financiranja zdravstvenega za-

varovanja kmetov, potem bomo imeli velike težave s pokojninskim zavarovanjem. Po mojem je prvi pogoj za pokojninsko zavarovanje solidna in trajna rešitev financiranja zdravstvenega zavarovanja kmetov, potem lahko šele rešimo tudi tako ali drugače uspešno pokojninsko zavarovanje.

Pri vseh teh spremembah in tudi pri uvajanju pokojninskega zavarovanja kmetov moramo biti strogo racionalni. V tezi je predvideno, da bi se formirala za pokojninsko zavarovanje spet nova skupnost, tako imenovana skupnost pokojninskega zavarovanja kmetov. Bojim se, da imamo že doslej preveč skupnosti. Imamo skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, zvezo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, skupnosti pokojninskega zavarovanja delavcev in podobno. Zdaj naj bi imeli spet neko novo skupnost. Mislim, da bi bilo treba vse to poenostaviti tako, da to prevzame že obstoječa zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov oziroma skupnosti zdravstvenega zavarovanja ali eventualno skupnost pokojninskega zavarovanja delavcev. To je treba proučiti, poenostaviti, da ne bodo te skupnosti spet porabile toliko in toliko sredstev in s tem zmanjšale končen učinek. To dejstvo že ugotavljamo pri davčnih upravah, oziroma pri pobiranju prispevkov za zdravstveno zavarovanje kmetov. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Tovariš Pislak, prosim.

Viktor Pislak: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Kljub temu, da so moji predgovorniki povedali že bistvene in skoraj vse stvari, ki bi jih želel reči še sam, vseeno izjavljam, da sem za sprejetje tez, čeravno marsikateri kmet na pasivnem območju ne bo istega mnenja. Pri nas smo imeli že več sestankov. Kmetje s teh pasivnih območij se zelo bojijo ponovnega prispevka, ker že sedaj težko plačujejo prispevek za zdravstveno zavarovanje.

Teze — po mojem — niso idealne, saj imajo precej dobrih in tudi pomanjkljivih predlogov. Seveda si te predloge tolmači vsak po svoje. Največji problem pri uvedbi pokojninskega zavarovanja kmetov je njegovo financiranje. Kolikor je umesten predlog plačila pavšalnega prispevka, je z druge strani tudi umesten predlog plačila prispevka od katastrskega dohodka. Mislim, da bo treba razčistiti te stvari, ker smo v tezah vprašanje financiranja precej enostransko predvideli. Naj pač kmetje v javni razpravi povedo svoje. Moje mnenje je, da je treba financiranje enakomerno porazdeliti na vse lastnike zemljišč, pa naj bo to kmet, ali kmet-delavec. Nikakor se ne morem strinjati s tem, da bi kmet plačal več za zemljišče kot nekmet. S tem se pospešuje drobljenje zemlje in zemlja postaja interesanta za nekmeta, posebno še, če vežemo pokojnino na plačilo prevzemnika posestva. Naj navedem konkretni primer: prevzemnik posestva — nekmet, brez upravičenca do pokojnine, ne bo imel tega bremena. Prevzemnik posestva nekmet pa bo moral — po predlogu — plačevati pavšalni prispevek glede na odstotek, ki ga plačujejo kmetje in glede na odstotek, ki ga plačujejo nekmetje.

Čudi me, da teze niti z eno besedo ne omenjajo še delne možnosti financiranja pokojninskega zavarovanja kmetov tudi z obremenitvijo kmetijskih proizvodov. Če vsaka delovna organizacija vkalkulira vse stroške zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja zaposlenih v proizvodne stroške, bi lahko tudi v kmetijski proizvodnji krili del teh stroškov s proizvodnjo kmetijskih proiz-

vodov in tako uvedli solidarnost vseh potrošnikov kmetijskih dobrin. Če pri pomnim še to, da si mora vsak kmet opremiti še svoje mesto in pri tem pozabiti na delovni čas in osebni standard, potem je prejšnji predlog tembolj upravičen.

Se manj je upravičen predlog, da se uvede obdavčitev na dohodek od kmetijstva, ne pa izven kmetijstva, ki je za kmeta destimulativna. Marsikateri kmet je ta dohodek namenil za modernizacijo svoje kmetije, da bi obdržal svoje stroške na zemlji. Pri tem je plačal tudi do nekaj milijonov starih din carine za uvožene stroje. Mar naj sedaj še na to premoženje plačuje davek?

Moja želja je, da se teze sprejmejo ter dajo v javno razpravo. Posebno bi želel, da bi te teze bile tudi delna podlaga za uvedbo nacionalnega starostnega in pokojninskega zavarovanja kmetov.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Lešnik Zoran, prosim.

Zoran Lešnik: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Sklenil sem skrajšati uvod, vendar bi opozoril na nekaj vprašanj, predvsem zato, ker sem imel v zadnjem času v petih krajevnih skupnostih razgovore s kmeti.

Reči moram, da kmetje podpirajo prizadevanja sestavljalcev teh tez in načeloma niso proti temu, da bi bil zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov čimprej sprejet. Nasprotno, želijo, da bi bile teze uresničene in da bi bil zakon sprejet še letos. Je pa vendarle polno odprtih vprašanj, predvsem, kar zadeva financiranje te pokojnine, njeno višino, sofinanciranje širše družbene skupnosti, pridobitev pravice do pokojnine in vprašanje upokojitve ali predaje posestva.

Če posredujem mnenje vseh tistih, s katerimi sem se razgovarjal, potem moram reči, da se kmetje odločno zavzemajo za svoje pokojninsko zavarovanje. Pri tem bi rad korigiral tiste, ki delijo slovenskega kmeta na večje, bogate, bogatejše, premožne, kulake itd. Mislim, da lahko upravičeno rečemo, da v Sloveniji nimamo bogatih kmetov, saj smo jih z zakonom o zemljiškem maksimumu omejili na 10 ha. Bilo bi prav, da bi vse to upoštevali v nadaljnjih razpravah. Prepričan sem namreč, da bodo eni kot drugi težko plačali ta prispevek, čeprav ne trdijo, da ga ne bodo mogli in da niso za določeno solidarnost.

Če posredujemo nadaljnje mnenje kmetov, moram reči, da so za enak prispevek pri enaki pokojnini. Pri tem ni mišljeno, da naj ne bi bili nekateri deležni pomoči, ki je predvidena s strani družbene skupnosti. Glede na to, da sta predvideni dve varianti, mislim, da se ne bi smeli več pogovarjati o minimalni številki 20 000 S dinarjev. To številko naj bi v nadaljnjem izpustili in naj bi ostala kot najbolj minimalna pokojnina 25 starih tisočakov. Že ta znesek je tako minimalen, da se z njim ne da živeti, ne umreti. Kmetje pa razumejo, da bo ta znesek vendarle skromen dodatek preživitkarjev za cigarete, za dva deci in podobno.

Glede sofinanciranja širše družbene skupnosti ne trdim, da je to možno, vendar upam, da bi bilo možno urediti tako, da bi znašal prispevek družbe vsaj za začetek 50 %. Za marsikaj smo že našli denar, za marsikaj ga bomo še našli in zato upam, da bi se v družbenih blagajnah dalo najti, vsaj v začetni fazi, tudi 50 % za sofinanciranje tega zelo pomembnega vprašanja.

Glede pravice, kdaj bi kdo pridobil pokojnino, so se kmetje v razpravi zavzeli za tisto varianto, ki predvideva, da bi bile izplačane prve pokojnine že leta 1973. Glede odtujitve zemlje bo treba v zakonu — po mojem mnenju —

stvari nekoliko bolj precizirati. Že v ekspoziju tovariša podpredsednika v tezah in v dosedanji javni razpravi ni bilo namreč povsem razumljivo, kaj je sedaj s tistimi mnogimi kmeti, ki nimajo naslednikov. Ti bodo na tej svoji zemlji ostali in zato soglašajo s tem, da bi plačevali prispevek, vendar, da bi dobili denar nazaj v drugačni obliki in sicer, da bi prejeli pokojnino. V tistih primerih, kjer so nasledniki, bi bilo zelo prav, da bi upravičenec do pokojnine posestvo predal iz vzroka, ki je naveden v tezah. Marsikdaj namreč ovira hitrejši razvoj določene kmetije prav to, da oče ne želi »izpustiti vajeti iz rok« in še želi delati po starem kar naprej.

Za konec bi rekel samo še to. Verjetno bomo morali v Sloveniji priti tudi do spoznanja, da bi postavljali na prvo mesto prispevek za zdravstveno zavarovanje in na drugo prispevek za pokojninsko zavarovanje ter šele nato davščine. Znano mi je, da je razmerje med prispevki za socialne namene in davščine v Avstriji 70 : 30 v korist socialnih dajatev. Ker v preteklosti nismo bili vajeni govoriti o socialnih prispevkih, vedno postavljamo na prvo mesto davek. Več ali manj vemo, kako je bilo letos v razpravah o občinskih proračunih, ko so marsikje prav občinski možje povzročili vročo kri zaradi tega, ker nismo posebej označevali prispevkov za zdravstveno zavarovanje.

To je povsem logično, ker so si občinske skupščine v večini primerov v preteklosti zagotovile sorazmerno visoke prispevke, zdaj jih pa dve, tri leta držijo na isti ravni. Kolikor mi je znano, za marsikatero občinsko skupščino prispevek od kmetijstva v proračunu ne predstavlja visoke postavke. V Mariboru npr. 3 % celotnega proračuna. V takih in podobnih primerih, kjer ni prispevek od kmetijstva glavna postavka proračuna, bi se splačalo tudi na račun zniževanja prispevkov — morda ne bi bilo slabo, če bi republiška skupščina kdaj sprejela takšno priporočilo — razmisliti o tem, če ne bi občinske skupščine z uvajanjem pokojninskega zavarovanja in plačevanja pokojninskega prispevka znižale prispevke od kmetijske dejavnosti. To bi povzročilo, da bi kmetje lažje plačevali prispevek za pokojninsko zavarovanje.

Pridružujem se mnenju tovariša Pušenjaka, da je težko govoriti o družbenem prispevku, če bomo rekli, da bo republika sofinancirala pokojninsko zavarovanje s 6 % odstopljenega zveznega davka. Kmetje vedo, da je zveza sicer to že prenesla na republike. Vedo pa tudi, da bi se republika lahko odpovedala tega, če ne bi bilo tako kritičnega stanja v zdravstvenem zavarovanju kmetov. Če bomo financirali to zavarovanje tako, potem verjetno ni preveč opravičeno, da z velikim zvonom zvonimo in rečemo, to je pomoč širše družbene skupnosti, ker praktično gre iz enega žepa in se v drugega da.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo? Tovariš Svetelj, prosim.

Franc Svetelj: Tovarišice in tovariši! V zvezi z gradivom, ki naj bi ga dali v javno razpravo, imamo samo en predlog. Ali ne bi kazalo tako pomembnega vprašanja, kot je uvedba starostnega zavarovanja kmetov, v vseh osnovah začrtati nekoliko dalj kot samo za štiri leta, oziroma samo za eno leto, saj naj bi bili šele leta 1975 vključeni v to zavarovanje vsi zavarovanci, stari nad 65 let. Sedaj imamo izračun le do leta 1976. Kaj bo kasneje, ne vem. V gradivu smo zapisali, da se bo moral prispevek po letu 1976 občutneje povečati. Mislim, da bi morali imeti v tem gradivu vsaj približen izračun obveznosti in prispevkov, oziroma vsaj približno bilanco sredstev v zvezi s starostnim zavarovanjem.

vanjem kmetov vsaj do leta 1980. V nasprotnem primeru se bomo spustili v neznan, odločali se bomo za nekaj, ne da bi vedeli, kakšne posledice bodo, še preden bo sistem začel v celoti delovati. Pri tem mislim predvsem na zmogljivosti kmeta kot tudi na sposobnost družbe, da to zavarovanje financirata skupaj. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Še kdo, prosim? (Ne.) Če nihče več, zaključujem razpravo in predlagam, da sprejme zbor naslednja sklepa:

1. predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov se sprejme;
2. skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja naj v skladu z danimi pripombami in predlogi izpopolni gradivo in ga da v javno razpravo. Po končani javni razpravi naj predloži skupščini osnutek zakona. Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi.) Hvala. Tovariš predsednik komisije Hafner želi besedo.

Vinko Hafner: Najprej glede roka. Očitno bodo v smislu razprave in deloma tudi že zaradi pripomb izvršnega sveta in zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov potrebne kar precejšnje izpopolnitve tez in dokumentacijskega gradiva. Zato mislim, da bi to delo opravila posebna redakcijska skupina te delovne komisije v enem tednu. V to skupino predlagam: tovariša Zidarja, člana izvršnega sveta, ki je bil že sedaj nosilec podskupine za izdelavo tega gradiva, tovarišico Tomičevo, Nandeta Vodeta, Draga Benčino, Jožeta Nereda, tovariča Špicarja iz socialno-zdravstvenega zbora ter tovarišico Podbregarjevo. To so tisti, ki so že sedaj zelo aktivno sodelovali in vsi bili člani skupine. Ta skupina naj torej v enem tednu pripravi nove teze za objavo.

Glede roka javne razprave se mi zdi, da je socialno-zdravstveni zbor sprejel rok, naj traja javna razprava do 15. oktobra. Tega ne bi kazalo omejevat, vendar naj bi rekli, da delovna skupina v sodelovanju z izvršnim svetom predloži osnutek zakona do 5. novembra. To pomeni, da bi se lahko že okoli 20. novembra pričela konkretna razprava v tem zboru. Torej je možno sprejeti predlog zakona do konca leta. Torej naj bi ta sklep dopolnili tako, da javne razprave ne omejujemo, marveč smo dolžni do 5. novembra predložiti osnutek zakona. To bi bila druga dopolnitev k sklepu, kar zadeva pooblastilo za dopolnjevanje tez. Ker so bila v razpravi zelo različna mnenja, je razumljivo, da ne bi bilo možno sprejeti priporočila poslanca in sicer, da se vsi predlogi zvezne skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov kar inkorporirajo v nov tekst, marveč jih je treba smiselno upoštevati do možne mere. V tem primeru mora imeti pač redakcijska komisija pooblastilo, da današnje razpravo in tudi stališča izvršnega sveta in skupnosti primerno oblikuje za javno razpravo, ker so še vedno teze in ne zakon.

Na koncu bi dejal še tole: tovarišu poslancu, ki je plediral za to, da ne kaže uporabljati različnih terminov za kmete kot so premožni, revni in podobno, odgovarjam, da to ni slabo, konec koncev so tudi med nami socialne razlike in zato ni psovka biti dobro nagrajen delavec ali slabše nagrajen. To so konkretne socialne razlike, ki so izražene med kmeti z enako ostrino. Kadar gre za oblikovanje sistema starostnega zavarovanja in za način družbene intervencije solidarnosti, potem seveda moramo operirati s temi socialnimi kategorijami. Ni pa to nobena psovka biti premožen kmet. S tovarišem se strinjam. Nimamo bogatinov, mi nimamo več kmetov-izkoriščevalcev in nimamo več take socialne diferenciacije, kakršna je nekoč obstajala in še obstaja v kapitalističnih deželah.

Imamo delovne kmete, ki pa se med seboj znatno razlikujejo. Zato naj se to ne jemlje za slabo, če se enkrat imenuje nekdo premožen kmet, enkrat pa reven kmet. Ta razlika dejansko obstaja. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Potem dopolnjujemo sklep tako, da se druga točka glasi:

Skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja naj v skladu z danimi pripombami in predlogi izpopolni gradivo in ga da v javno razpravo, ki naj traja do 15. oktobra 1971.

In tretjič, osnutek zakona naj komisija predloži zboru do 5. novembra 1971.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel sklep o sprejemu predloga izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci, prehajamo na 4. točko, še poprej bi vas rad opozoril, da vse tako kaže, da bomo jutri s sejo nadaljevali.

Sodeč po sedanjem poteku, je namreč upravičena domneva, da danes ne bomo mogli končati in zato računajte, da bomo z delom nadaljevali še jutri.

Na vrsti je torej 4. točka dnevnega reda, to je osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

Predlagatelj je odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose. Odbor predlaga, da predloženi zakon obravnavamo po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Ali kdo ugovarja skrajšanemu postopku? (Ni ugovora.) To pomeni, da smo za to in torej obravnavamo predloženi zakon po skrajšanem postopku kot predlog zakona.

Osnutek zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in je dala zboru pismeno poročilo. Predloge za spremembe in dopolnitve je odbor obravnaval in dal poročilo, ki ste ga danes prejeli. Izvršni svet je gradivo dobil.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javlja se nihče.) Torej zaključujem razpravo in bomo lahko glasovali, in sicer najprej o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 10. členu. Ne samo k 10. členu, gre za glasovanje o vseh amandmajih, razen k 12. členu, kjer je amandma umaknjen. Tovariš sekretar me opozarja, da bo zakonodajno-pravna komisija umaknila amandma k 12. členu. Ali je to točno, tovariš Česnik? Ali lahko sporočim, da umikate? Tovariš Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Za 12. člen je predlagano novo besedilo odbora za družbenoekonomske odnose. Komisija se je z novim besedilom strinjala. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: To se pravi, da glasujemo o vseh amandmajih zakonodajno-pravne komisije, razen o amandmaju k 12. členu. Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo

proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandmaji zakonodajno-pravne komisije so sprejeti.

Sedaj prosim, če pogledate dopolnilne in spreminjevalne predloge odbora za družbenoekonomske odnose. To je naslov tega teksta in imamo amandmaje predlagatelja k 10., 12. členu in k 13. členu.

Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da so amandmaji odbora za družbenoekonomske odnose sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, sprejet.

Sledi 5. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o volitvah članov predsedstva SFRJ v Socialistični republiki Sloveniji.

Predlagatelj je zakonodajno-pravna komisija skupščine s predlogom, da ga obravnavamo po hitrem postopku.

Najprej razprava o postopku. Želi kdo besedo? Janko Česnik bo obrazložil, zakaj je predlagan hitri postopek. Ta zakon ste danes prejeli na klop.

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Amandmaji k zvezni ustavi so bili nedavno sprejeti in z njimi se uvaja predsedstvo SFRJ. Znano je, da moramo iz Slovenije izvoliti v to telo dva člana. Ker je potrebno s pripravami čimprej začeti in delo končati do konca tega meseca, predlagamo, da se s posebnim zakonskim aktom določi postopek in način, kako naj se ti člani izvolijo.

Kandidacijski postopek sicer že opravlja Socialistična zveza na podlagi postopka, ki velja za volitve članov delegacije v zbor narodov. Potrebno je, da čimprej sprejmemo ta zakon, zato da se ta postopek legalizira in da se lahko zaključí do prihodnje seje tega zbora.

Zato predlagam, da se uvede za ta zakon hiter postopek, ker ga pač moramo že danes sprejeti.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Je kdo proti hitremu postopku? (Nihče.) Ugotavljam, da smo sprejeli ta predlog in obravnavamo zakon po hitrem postopku kot predlog zakona. Tovariš Česnik, izvoli nadaljevati.

Janko Česnik: Dovolite mi, da povem nekaj besed v obrazložitev tega zakonskega predloga. Predlog ste danes prejeli in zato je potrebno, da se o njem reče vsaj nekaj besed.

Na podlagi določb 36. člena poslovnika se v zvezi ustanavlja predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije, ki se oblikuje na podlagi enako-pravne zastopanosti republik in ustrezne zastopanosti avtonomnih pokrajin. Sestavljajo ga predsedniki skupščin republik in predsednika skupščin avtonomnih pokrajin ter po dva člana iz vsake republike, oziroma po en član iz vsake avtonomne pokrajine.

Po ustavnem amandmaju izvoli omenjena dva člana v vsaki republiki, oziroma po enega člana iz vsake avtonomne pokrajine, skupščina republike

oziroma avtonomne pokrajine na skupni seji vseh zborov. Zvezna skupščina potem razglasi izvolitev in objavi sestavo predsedstva na skupni seji vseh zborov.

Razen omenjenih določb nimajo zvezni amandmaji drugih določb o volitvah članov predsedstva. Ureditev postopka za izvolitev teh članov je zato stvar posamezne skupščine, ki člane voli. Predloženi zakon naj bi zato uredil bistvena vprašanja v zvezi z volitvami članov predsedstva v naši skupščini. Republiška ustava, kot je znano, teh določb še nima, bodo pa seveda predlagani ustrezni amandmaji, ko bomo sprejeli amandmaje za spremembo republiške ustave. Da bi bila zagotovljena najširša politična podlaga in iniciativa pri določanju in predlaganju kandidatov za člane predsedstva, je v zakonskem predlogu uvodoma določeno, naj predlog za izvolitev članov predsedstva da Skupščini SR Slovenije republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva.

S tem je hkrati uzakonjen dosedanji postopek za izbiro in predlaganje kandidatov, ki je bil po političnem sporazumu in glede na vlogo Socialistične zveze doslej že izveden v republiški konferenci Socialistične zveze za volitve članov delegacije Skupščine SR Slovenije v zbor narodov. Tak način se predlaga tudi za ta postopek.

V 1. členu zakona je določba, da je predsednik Skupščine SR Slovenije po svojem položaju član predsedstva SFRJ. Ta določba je sicer povzeta iz amandmaja XXXVI, vendar je v tem zakonu potrebna zaradi enotnega prikaza zastopanosti republike Slovenije. Kot pogoj za izvolitev se v predlogu zakona določa splošna volilna pravica, osebne moralno-politične lastnosti in druge kvalitete kandidatov, kar se normalno obravnava in ocenjuje v kandidacijskem postopku in pri oblikovanju predloga v republiški konferenci Socialistične zveze. Njej naj bi zakon dal čim več možnosti in naj bi, razen že omenjenega splošnega pogoja, zato ne določal nobenih drugih posebnih kriterijev. V zvezi s tem se zahteva obrazložen predlog kandidatne liste, ki mora biti pisмено izročen predsedniku skupščine najmanj 8 dni pred skupno sejo vseh zborov. Predlagatelj naj bi imel poleg tega še možnost, da na skupni seji pred glasovanjem obrazloži svoj predlog in navede razloge, ki so vplivali na izbiro kandidatov.

Zakonski predlog vsebuje tudi najnujnejše določbe o kvorumu in postopku pri volitvah. Tako je določeno, da se volitve članov predsedstva lahko opravijo, če je na skupni seji navzoča večina poslancev vsakega zbora. Voli se tajno z glasovnicami, tako kot je to podrobno določeno v 6. členu zakonskega predloga, ker namreč ta vprašanja še niso urejena v poslovníku naše skupščine. Iz enakih razlogov je uvrščena v zakon tudi proceduralna določba 7. člena glede vsebine sejnega zapisnika in ugotavljanja izida glasovanja, ki ga je treba posredovati zvezni skupščini.

V skladu s 1. členom zakona je podana celovita sestava zastopstva SR Slovenije v predsedstvu SFRJ in se v 8. členu zakonskega predloga ves postopek o volitvah članov predsedstva v Skupščini SR Slovenije sklene s tem, da se predsedniku zvezne skupščine hkrati sporočijo imena obeh članov predsedstva, izvoljenih na skupni seji vseh zborov skupščine. Sporoči se tudi ime predsednika republiške skupščine, ki je član predsedstva po položaju.

Ker smo v stiski s časom, nastopa kot predlagatelj naša komisija. Predlagam, da republiški zbor ta zakon sprejme.

Predsednik Miran Goslar: Pričenjam razpravo. Tone Remc, prosim.

Tone Remc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlagam naslednji amandma:

Na podlagi 302. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predlagam, da se prvi člen zakona o volitvah članov predsedstva SFRJ in Socialistične republike Slovenije dopolni tako, da se drugi stavek prvega odstavka glasi: »predlog za njuno izvolitev poda republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva ali skupina najmanj 20 poslancev vseh zborov Skupščine SR Slovenije.« Drugi odstavek tega člena ostane nespremenjen.

Utemeljitev: Predlagani amandma je v skladu z veljavnimi določili ustave SR Slovenije, poslovnika Skupščine SR Slovenije in z obstoječo skupščinsko prakso. Poslovník Skupščine SR Slovenije v členu 356 določa, da kandidata za predsednika Skupščine SR Slovenije predlaga komisija za volitve in imenovanja, skupina najmanj 20 poslancev na lastno pobudo ali na predlog republiške konference Socialistične zveze.

2. Kandidatno listo za člane delegacije v zboru narodov zvezne skupščine predlaga komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije, člen 364.

3. Ustava SFRJ v členu 221 določa, da predsednika republike predlaga zvezni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije ali najmanj 30 poslancev zvezne skupščine.

Glede na politični značaj predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije je, poudarjam, pravilno, da kandidate predlaga tudi republiška konferenca Socialistične zveze kot organ najširše demokratične zveze občanov. Vendar ta praksa ne bi smela omejevati Skupščine SR Slovenije, da se kot organ iniciativno vključi tudi v kandidacijski postopek. Takšna praksa bi tudi pozitivno vplivala na sodelovanje in odgovornost izvoljenih predstavnikov SR Slovenije v predsedstvo pred republiško skupščino, kot to določajo sprejeti ustavni amandmaji k zvezni ustavi in kar predvideva tudi osnutek dopolnil k ustavi SR Slovenije.

To je obrazložitev. Čeprav me poslovník v tem primeru, ko gre za hitri postopek, ne obvezuje, da predlog podpremo s podpisi poslancev, vas obveščam, da ta procedurni predlog podpirajo naslednji tovariši poslanci: Ivan Kreft, Cene Matičič, dr. Vojan Rus, Franc Svetelj, Miloš Polič, Bogdan Šnabl, Ivan Pučnik, Karel Forte, Rado Pušenjak in Janez Verbič. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Besedo ima Franc Svetelj.

Franc Svetelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! 6. člen zakonskega predloga pravi v 5. odstavku naslednje: »Če kateri od predlaganih kandidatov ni dobil potrebne večine, se za neizpopolnjeno mesto člana predsedstva volitve ponovijo med kandidati, ki niso dobili potrebne večine.«

Vprašujem predlagatelja, če to velja tudi za enega kandidata, ki je preostal, ali se ponovijo volitve samo za tega kandidata.

Dalje bi predlagal, da bi v 3. odstavku istega člena, torej 6. člena, ki pravi, da poslanec glasuje tako, da obkroži številko pred imenom kandidata, obkroži lahko le dve številki, sicer je glasovnica neveljavna in da bi namesto besedice »le« zamenjali z besedo »največ«, torej obkroži največ 2 številki. Lahko bi namreč postalo nejasno, če bi nekdo obkrožil eno samo številko; ali se v tem primeru jemlje, da je glasovnica neveljavna? Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Cene Matičič ima besedo.

Cene Matičič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram predlog amandmaja, ki ga je predlagal tovariš Remc, prav tako tudi misel tovariša Svetelja. Menim, da je amandma tovariša Remca smotrno in prav tako nujen iz naslednjih razlogov:

1. Dopolnjuje zakon z institucijo, ki je v naši praksi že poznana in prakticirana in to ne le ob volitvah funkcionarjev, marveč tudi ob volitvi predsednika republike.

2. Naj poslanci izrabijo možnosti predlaganja kandidata za predsedstvo SFRJ ali pa ne, ob vsakem primeru pomeni vnašanje te institucije v zakon novo pomembno obliko demokratizacije naše družbe.

3. Novo telo ima zelo pomembne politične prerogative. Spričo dejstva, da je SZDL najvišja institucija, v kateri sodelujejo prav vsi državljani, je razumljivo in edino pametno, da le-ta predlaga člane tega telesa in s tem tudi prevzema odgovornost za to. Odgovornost za predlaganje ne sme mimo dejstva, da ima novo telo tudi pomembne oblastne prerogative. Lahko je — kot vemo — zakonodajni pobudnik, sprejema poročila zveznega izvršnega sveta in skupščine, zahteva druga poročila in tako naprej. Prav tako ne gre pozabiti, da ostane skupščina tudi v bodoče najvišji samoupravni in oblastni organ. Tako je torej evidentno, da skupščini ne gre jemati možnosti, da tudi sama predlaga kandidate za to telo. Sicer je predlog lahko razumljiv že iz dejstva, da člane tega telesa naša skupščina voli, ter s tem sprejema odgovornost za volitve. Dati ji moramo tudi možnost, da lahko sprejme še odgovornost za predlaganje.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Česnik, slišal si vprašanje. Prosim.

Janko Česnik: Tovariši poslanci in tovarišice poslanke. Glede amandmaja tovariša Remca mislim, da ne bo zadržkov oziroma nasprotovanj. Vendar se mi postavlja vprašanje, kako naj 20 poslancev, ki so predlagatelji, zagotovi predhodni postopek konzultiranja in kandidiranja v okviru občinskih skupščin v organe SZDL in drugih. Tu je torej ta ovira. Mislim, da zaradi teh razlogov ta postopek ne bi bil sprejemljiv, razen seveda, če Socialistična zveza predloži tako široko listo, da potem lahko iz nje izbiramo nadaljnje kandidate. Seveda, imamo primere, kjer predlagajo tudi poslanci celo predsednika republike itd. Proti takemu predlogu ne bi bilo zadržkov. Postavlja se mi samo vprašanje, kako to uskladiti s predhodnim postopkom kandidiranja.

Glede drugih dveh amandmajev tovariša Svetelja mislim, da je zakonsko besedilo dokaj jasno. Glede prvega govori, da je treba obkrožiti dve številki, sicer je glasovnica neveljavna. Mislim, da je to običajno besedilo, ki naj velja tudi v tem primeru, ker bi sicer besedica »največ« povzročila zmedo. Mislim, da je besedica »le« adekvatna besedi »največ«. Vidim, da Cene Matičič to demantira, meni, da je zakonsko besedilo čim bolj jasno.

Predsednik Miran Goslar: Ali lahko glasuje npr. poslanec za enega, za drugega pa ne?

Janko Česnik: Mislim, da ni ovire, da ne bi lahko glasoval samo za enega.

Predsednik Miran Goslar: Potem je treba upoštevati to, kar predlaga tovariš Svetelj.

Janko Česnik: Dobro, potem naj se to upošteva. Te določbe so vzete iz sedanjega poslovnika. Menim, da so dovolj jasne in če niso, jih je pač treba spremeniti.

Glede nadaljnjega predloga prav tako mislim, da se volitve ponovijo izmed kandidatov, ki so predloženi. Tudi samo za enega. Morda nisem dobro razumel, vendar mislim, da tu ni potrebna dopolnitev.

Predsednik Miran Goslar: Ali lahko razumem, da si sprejel amandma tovariša Remca? (Janko Česnik: Sprejemam vsako koristno dopolnitev.) Ali lahko razumem, da si sprejel tudi dikcijo, kot jo je predlagal tovariš Svetelj »obkroži lahko največ dve številki«? (Janko Česnik: Dobro, v redu.) Samo glede predloga, ki se nanaša na 1., 2. in 5. odstavek, je treba stvar še razčistiti.

Franc Svetelj: Mislim, da lahko govorimo o konkretnem primeru. Imamo dva kandidata za dve mesti v predsedstvu, pri čemer en kandidat ni dobil dovolj glasov. Ali se potem za tistega kandidata volitve ponovijo?

Janko Česnik: Iz tega besedila bi izhajalo, da se ponovijo volitve za tiste kandidate, ki v prvem glasovanju niso dobili potrebne večine.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo besedo? Besedo ima Jože Florjančič.

Jože Florjančič: Tovariš predsednik, ker zakon obravnavamo po hitrem postopku, smo vsi dolžni pomagati, da bi bilo njegovo besedilo čimbolj jasno. Menim, da je resnično nejasno to, kar je povedal tovariš Svetelj. Smiselno se mi zdi, da bi bila stvar jasna in čista, če bi na koncu 6. člena ali pa v predzadnji alineji dodali besedilo: »Če sta na kandidatni listi le dva kandidata, eden od njiju pa potrebne večine ni dobil, se postopek kandidiranja in volitve za preostalo mesto ponovi«. Mislim, da bi bilo to besedilo popolnoma jasno.

Predsednik Miran Goslar: Ali lahko dobim ta tekst? Čeprav sem na hitro sledil tej razpravi, se mi zdi, da bi moral 5. odstavek odpasti, če bi sprejeli to, kar predlaga tovariš Florjančič.

Kdo še želi besedo? Sledeč 302. člen poslovnika, smo že slišali mnenje predsednika zakonodajno-pravne komisije. Tudi odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko bi moral dati k temu svoje mnenje. Vidim, da tovariša Koširja ni. Morda bodo drugi člani kaj rekli? Tovariš Česnik se ponovno javlja.

Janko Česnik: Oprostite, v tej zadregi bo morda najboljša rešitev, da odredite odmor desetih minut, da se lahko posvetujemo s predlagatelji in da posredujemo ustrezno besedilo.

Predsednik Miran Goslar: Da, to tudi nameravam. Besedo ima dr. Vojan Rus.

Dr. V o j a n R u s : Če se sprejme predlog tovariša Florjančiča, ni nujno in celo bolje je, da 5. odstavek 6. člena ne odpade.

Predsednik M i r a n G o s l a r : Tu imam sedaj tekst, ki ga je predlagal tovariš Florjančič. Namesto zadnjega odstavka 6. člena predlaga naslednji tekst: »Če sta na kandidatni listi le dva kandidata, eden od njiju pa pri glasovanju ni dobil potrebne večine, se postopek kandidiranja in volitev za preostalo mesto ponovi«.

Bojim se, da je to vseeno v nasprotju s prejšnjim odstavkom. Tovariš Rus, prosim.

Dr. V o j a n R u s : Mislim, da prejšnji odstavek velja za primer, če je več kandidatov, kot je mest.

Predsednik M i r a n G o s l a r : To ni res. Še kdo želi besedo pred odmorom? Besedo ima Ivan Franko.

I v a n F r a n k o : Podpiram amandma tovariša Florjančiča, vendar s to spremembo, da bi bil ta stavek kot nadaljevanje sedanjega petega odstavka. Sedanji peti odstavek ima očitno v mislih primer, ko je več kandidatov, kot je mest. Dopolnitev tovariša Florjančiča bi reševala situacijo, ko bi imeli enako število kandidatov, kot je mest. 6. odstavek, ki ga predlaga tovariš Florjančič, da se črta, ureja drugo situacijo. Torej naj bi 6. odstavek ostal. S tem se strinjam. Samo predlagam, da vnesemo amandma tovariša Florjančiča kot zadnji stavek k sedanjemu 5. odstavku.

Predsednik M i r a n G o s l a r : Toda potem moramo dodati »če pa sta na kandidatni listi le dva...« za nasprotje od prve možnosti. Besedo ima Marjan Jenko.

M a r j a n J e n k o : Zdi se mi, da je predlog tovariša Florjančiča zelo nelogičen. Zakaj? Če dva kandidata, oziroma trije, ne dobijo večine, se volitve ponovijo. Če eden ne dobi večine glasov, izvedemo nov postopek kandidature.

Po mojem je to nemogoče. Če sta dva ali več kandidatov dobila za preostalo mesto enako število glasov, se glasovanje glede njiju ponovi. V tem primeru se volitve lahko ponavljajo. Ne moremo pa tega ponoviti pri kandidaturi tistega, ki ni dobil zadostnega števila glasov. Tega nerazumem in mislim, da je predlog tovariša Florjančiča tak, da se ponovi celotna kandidatura.

Predsednik M i r a n G o s l a r : Mislim, da je smisel besedila jasen, vendar ne tak, kot ga tolmači tovariš Jenko. Po sedanjem besedilu petega odstavka bi praktično morali tistega kandidata, ki ni dobil potrebne večine glasov, toliko časa voliti, da bi dobil potrebno večino glasov, kar je nesmisel. Torej moramo dodati možnost, da v primeru, če kandidat ni izvoljen in če niso izpopolnjena vsa mesta, pride do ponovne kandidature in ponovnega postopka; zato se mi zdi, da je predlog tovariša Florjančiča logičen. Mi bi kvečjemu lahko dodali, da se glasovanje enkrat ponovi, ne pa neštetokrat; če je to sploh potrebno.

Prosim, da to premislite med odmorom, ki bo trajal 10 minut, in najdete ustrezno rešitev.

(Seja je bila prekinjena ob 17.30 in se je nadaljevala ob 17.50.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo sejo! Janko Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Opravičujem se zaradi neljubih zapletov. V primerjavi z določbami poslovnika, iz katerega so prepisane te določbe, smo ugotovili naslednje: 5. alineja rešuje primer, če pri volitvah kdo od kandidatov ni dobil potrebne večine. Ta alineja nujno predpostavlja, da je več kandidatov, kot pa je izvoljenih, ker dokaj razločno pove, da se med kandidati, ki niso dobili potrebne večine, volitve ponovijo. To je torej čisto demokratično in v redu. Zadnja alineja bi zato ostala taka kot je, ker predvideva poseben primer, ko dobita dva kandidata enako število glasov.

Amandma tovariša Florjančiča smo pa nekoliko spremenili glede na nov položaj, ki lahko nastane zaradi tega, ker imamo sedaj predvidena le dva kandidata; glasi naj se takole: »Če pa sta na kandidatni listi le dva kandidata, pa kdo od njiju ni dobil potrebne večine, se za neizpolnjeno mesto člana predsedstva ne glede na rok iz 3. člena tega zakona lahko predlagajo novi kandidati in izvedejo volitve«.

Mislím, da se tovariš Florjančič s tako spremenjenim besedilom strinja.

Predsednik Miran Goslar: Ali se tovariš Florjančič strinja? (Da.) Ali še kdo želi besedo? (Nihče.)

Na vrsti je glasovanje. Najprej imamo amandma k 1. členu, ki ga je predlagal Tone Remc, in sicer, da se drugi stavek prvega odstavka spremeni in glasi: »Predlog za njuno izvolitev poda republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva ali skupina najmanj 20 poslancev vseh zborov Skupščine SR Slovenije. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Pet poslancev dvigne roko.)

Ugotavljam, da je amandma Toneta Remca sprejet.

Sledi glasovanje o tretjem odstavku 6. člena, v katerem naj bi se zadnji stavek glasil: »Obkroži največ dve številki, sicer je glasovnica neveljavna« namesto »le dve številki«. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec dvigne roko.)

Tudi ta amandma je sprejet.

Sledi predlog, kot ga je sedaj po posvetovanju na zakonodajno-pravni komisiji formuliral tovariš Česnik in se z njim strinja tudi tovariš Florjančič. Peti odstavek 6. člena bi se po tem amandmaju glasil takole: »Če kateri od predlaganih kandidatov ni dobil potrebne večine, se za neizpolnjeno mesto člana predsedstva volitve ponovijo med kandidati, ki niso dobili potrebne večine glasov. Če pa sta na kandidatni listi le dva kandidata, pa kdo od njiju ni dobil potrebne večine, se za neizpolnjeno mesto člana predsedstva ne glede na rok iz 3. člena tega zakona lahko predlagajo novi kandidati in izvedejo volitve«. Kdor je za ta amandma, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tudi ta amandma sprejet.

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o volitvah članov predsedstva SFR Jugoslavije iz SR Slovenije sprejet.

V naslednjih štirih točkah dnevnega reda imamo zakone s področja financiranja elektroenergetskih objektov. Osnutke zakonov smo obravnavali 30. junija in sprejeli sklep, naj izvršni svet pripravi predloge zakonov tako, da jih bomo lahko obravnavali že na današnji seji. Izvršni svet je pripravil štiri predloge zakonov, in sicer: predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov, predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov in predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov.

Najprej je na vrsti 6. točka dnevnega reda: predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov. Ali bo predstavnik izvršnega sveta dal kakšno uvodno obrazložitev? (Ne.)

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet je dal skupno poročilo k vsem zakonom s tega področja, tudi zakonodajno-pravna komisija je dala poročilo. Vsa poročila ste prejeli danes na klop.

Odpiram razpravo o prvem zakonu. Besedo ima Karel Forte kot poročevalec odbora.

Karel Forte: Tovariš predsednik, z vašim dovoljenjem bom dal poročilo za vse štiri zakonske predloge skupaj.

Opravičujem se v imenu odbora za proizvodnjo in promet, ker ste poročilo odbora prejeli šele danes. S tem v zvezi moram pripomniti, da so bili predlogi tega »paketa« zakonov v obravnavi na včerajšnji seji odbora ter so člani odbora dobili gradivo na sami seji.

V načelni razpravi k predlogom zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov, zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov in predloga zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov je odbor ugotovil, da je predlagatelj upošteval pripombe, ki jih je zbor dal k osnutkom zakonov. Prav tako se je odbor strinjal, da se gradivo, ki se nanaša na prispevek odjemalcev električne energije, izloči v poseben zakon, ker gre za drugačen način zbiranja sredstev.

Odbor je sprejel nekaj amandmajev k posameznim predlogom zakonov, kar je razvidno iz poročila, ki ste ga prejeli na klopi.

Opozoriti pa želim še na dve stališči, ki ju je odbor zavzel v obravnavi tega »paketa« zakonov.

1. Odbor je obravnaval predlog, da se v 2. členu zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov vnesejo med investicije, ki so oproščene obveznega združevanja sredstev, tudi investicije za modernizacijo železniških magistral Jesenice—Dobova

in Koper—Šentilj. Takšnega predloga odbor ni sprejel, ker predstavnik predlagatelja ni poskrbel za predložitev posebnega pregleda finančne sposobnosti železniškega transportnega podjetja, prav tako tudi za predlog ukrepov, urejenih s posebnim zakonom, s katerim bi bilo železniško transportno podjetje lahko oproščeno obveznosti, ki izhajajo iz citiranega zakona za navedene magistralne proge. Zato menim, da bi moral to gradivo predlagatelj pripraviti do druge seje zбора; zbor naj to nalogo naloži izvršnemu svetu.

2. Odbor, ki sicer ni imel pripomb k predlogu, da se materija, ki se nanaša na prispevek odjemalcev električne energije nizke napetosti, uredi s posebnim zakonom, je vendarle s posebno skrbnostjo obravnaval položaj in mesto premogovnikov v bodoči izgradnji energetskih objektov. Poudarjeno je bilo, da je v celotni bilanci upoštevati tudi premogovnike v povezanosti s celotno energetsko bilanco. Ponovno je bila potrjena orientacijska osnova za kvantifikacijo potrebnih sredstev za izgradnjo elektroenergetskih objektov v letih 1971—1975, kjer je bila upoštevana modernizacija premogovnikov za povečanje njihovih zmogljivosti za potrebe termoelektrarn. Orientacijsko je od skupnih sredstev 1935 milijonov dinarjev za zagotovitev zmogljivosti premogovnikov predvidenih 110 milijonov dinarjev.

Na koncu vas v imenu odbora za proizvodnjo in promet prosim, da predložene zakone za financiranje izgradnje energetskih in elektroenergetskih objektov sprejmete. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Torej lahko glasujemo o prvem zakonu! Opozarjam vas, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije podani v poročilih k vsakemu zakonskemu predlogu posebej, medtem ko imamo amandmaje odbora za proizvodnjo in blagovni promet k vsem štirim zakonom v enem poročilu. Prosim, da to upoštevate.

Glasujemo najprej o predlogu zakonodajno-pravne komisije, da se spremeni 3. člen tega zakona, in sicer drugi odstavek tretjega člena. Kaj mislita o njem predlagatelj in odbor? Se strinjata? (Se strinjata.)

Kdor je za amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandma je sprejet.

Sledi amandma odbora za proizvodnjo in blagovni promet k 4. členu. Tega imate na drugi strani poročila odbora zgoraj. Se strinjata predlagatelj in zakonodajno-pravna komisija? (Da.)

Kdor je za amandma odbora k 4. členu, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tudi ta amandma sprejet.

Glasujemo o predlogu zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov v celoti. Kdor je za predlog, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Sledi 7. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov. Želi kdo razpravljati o tem zakonu?

Prosim, Avgust Majerič!

Av gust Majerič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V imenu poslancev Jožeta Florjančiča, Zdravka Dolinška, Magde Mihelič, Bran-ka Furlana, Janka Česnika, Leopolda Kreseta, Lojzke Stropnik, Zorana Lešnika, Ivana Pučnika, Marjana Gabriča, Marjana Jenka in mene predlagam v smislu 291. člena poslovnika skupščine, da se v drugem členu zakona doda nova alineja v naslednjem besedilu: »investicije na področju graditve in rekonstrukcije železniškega omrežja«.

Menim, da tako železnica kot elektrogospodarstvo predstavljata tipično in-frastrukturo in bi bilo nesmiselno, da ena infrastruktura financira drugo! Mislim celo, da bi bilo v interesu hitrejšega družbenoekonomskega razvoja potrebno, da bi republika Slovenija sprejela podoben zakon, kot ga zdaj spre-jemamo za elektrogospodarstvo, tudi za financiranje železnic. Nelogično je tudi to, da so med oproščenimi našete preostale vrste infrastrukture, kot so ceste in drugi tipično infrastrukturni objekti. Le železnice ni med njimi. Sodim, da tudi utemeljitev, po kateri je in bo železnica velik potrošnik električne energije in mora zato tudi sama prispevati k tej investiciji, nima trdne podlage, saj gre za integralno infrastrukturo, ne pa za graditev ene veje infrastrukture na račun druge. Naj mi poslanci oprostijo šaljivo primerjavo, vendar se mi zdi, da bi po takšni logiki lahko obdavčili dojenčke in ta sredstva uporabili za pospeševanje proizvodnje mleka!

Priznam, da 46 milijonov dinarjev, ki bi jih morala plačati železnica, ni majhen denar, čeprav je to samo 7% skupne vsote, vendar je nemogoče, da bi železnica ta sredstva zmogla brez znatnega osiromašenja obstoječe ali enostavne reprodukcije. To bi pomenilo bistven zastoj v njeni modernizaciji, ki je, kot je bilo na tej skupščini že večkrat poudarjeno, izredno pereč slovenski inftra-strukturni problem.

Mislím, da je tudi nevarno parcialno obravnavati le infrastrukturo na področju elektroenergije, kajti glede na predvideni gospodarski razvoj pomanj-kanje električne energije v prihodnjih letih zlahka dokažemo, mislim pa, da je težje dokazati škodo, ki jo povzročamo s tem, da bomo odložili oziroma za-vrli izgradnjo oziroma modernizacijo železnice. Sicer ob tem izvršni svet ob-ljublja, da bodo problemi železnice z razumevanjem upoštevani v enem od prihodnjih aktov skupščine. Mislim pa, da je železnica že dolgo živela in tudi osiromašila od obljub! Prav sedaj imamo možnost, da nekaj storimo v korist železnice, kajti že nekajkrat smo na tem mestu tudi priznali, da je vsako zavlacévanje pri rekonstrukciji železnic lahko izredno škodljivo in ima ne-precenljivo škodo za celoten gospodarski razvoj Slovenije.

Mislím, da teh nekaj argumentov verjetno zadostuje kot obrazložitev amandmaja. Pričakujem, da me bodo poslanci podprli, ker je ta predlog v skladu z zakonom, ki je bil sprejet na eni od preteklih sej, ko smo se zavestno odločili za čim hitrejšo modernizacijo prog Zidani most—Šentilj in Koper—Prešnica. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Bogdan Šnabl!

Bogdan Šnabl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V svoji razpravi se nameravam omejiti le na amandma k 2. členu zakona o zdru-ževanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroener-getskih objektov, ki ga je predložil tovariš Majerič. Videti je namreč, da je amandma, kakršen je predložen, glede na namembnost oprostitev v navedenem

členu nekoliko nelogičen in nenačelen, je pa vsekakor odraz pereče problematike in žive potrebe po rešitvi prometne ohromelosti, kakor tudi težavnega stanja naše železnice, ki se v zadnjih letih sicer zelo trudi in vneto prizadeva, da bi izplavala iz težav in se modernizirala ter tako vključila v sodoben krogotok prometnih in gospodarskih gibanj. Znano je namreč, da postaja Slovenija spričo slabega stanja cest in še pretežno zastarele železnice vse bolj in bolj prometno izolirana, kar povzroča posebno v prometno zaprtih predelih vrsto nevšečnosti in problemov, ki se najbolj karakterizirajo kot gospodarska zaostalost in stagnacija. Prometna povezava in modernizacija prometnih poti pa je prav tako pomembna seveda tudi za vso Slovenijo kot izrazito tranzitno deželo, kar bo posebno pomembno za našo nadaljnjo ekonomsko usmeritev. Zato menim, da reševanje tako pomembnega vprašanja ne bi smelo biti odvisno od dobre volje nekaterih ljudi ali samo od oprostitve nekega prispevka v nekem zakonu, pač pa je to problem vse republike in tudi vseh nas, ki si bomo morali prizadevati, da se to vprašanje na tak ali drugačen način končno reši.

Nelogično se mi zdi tudi to, da železnici z enim zakonom pomagamo, z drugim zakonom pa jo zopet oškodujemo oziroma ji nekaj jemljemo.

Zaradi tega bom glasoval za amandma kljub temu, da sem se na seji odbora za blagovni promet bolj nagibal k rešitvi, ki jo je nakazal predstavnik izvršnega sveta. Ta je namreč v zvezi s predloženo problematiko in predlogi v tem smislu izjavil, da bi izvršni svet po ugotovljenih izračunih višine prispevkov oziroma obremenitev posameznih zavezancev v najkrajšem možnem času predlagal dopolnitev tega zakona z namenom, da se železnici po ugotovitvi vseh možnosti in učinkov tega zakona priznajo olajšave oziroma oprostitve, ki bodo možne in glede na problematiko elektrogospodarstva tudi sprejemljive. Zaradi tako perečega stanja in razprave ter nekaterih novih argumentov pa se pridružujem tistim, ki predlagajo, da se vprašanje oprostitve obveznosti združevanja sredstev železnice že danes reši. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Miloš Polič!

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zdi se mi, da bi bila železnica kot edina dejavnost v našem prometu po tem zakonu dvakrat obremenjena s prispevkom za izgradnjo energetskih objektov, saj bi bila obdavčena tudi z 10 % prispevkom od obračunske skupne cene uporabljenega električnega toka visoke napetosti. Podpiram amandma, ki ga je dal tovariš Majerič, ker na ta način omogočamo hitrejšo izgradnjo oziroma rekonstrukcijo naših železnic. Na drugi strani pa po zakonu, ki ga bomo kasneje sprejemali, omogočamo večjo potrošnjo električne energije in večji delež od tistih 10 %, ki jih bo železnica še posebej dolžna dajati za gradnjo elektroenergetskih objektov. Če železnice torej po prvem zakonu ne oprostimo obveznosti, zmanjšamo možnost hitrejšre rekonstrukcije in modernizacije, s tem pa zmanjšujemo tudi sredstva iz prispevka po drugem zakonu. Mislim, da je bolj logično dati možnost hitrejšre rekonstrukcije in povečati sredstva uporabe. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Miran Cvenk.

Miran Cvenk: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Naš odbor je na včerajšnji seji razpravljal tudi o tem problemu in bil mnenja, da je treba zagotoviti železnici vse pogoje za njeno čim hitrejšo modernizacijo.

Toda na predlog predstavnika izvršnega sveta se je odbor odločil, da predlaga sprejem zakona brez take dopolnitve. Predstavniki izvršnega sveta je ob tem zagotovili, da bo po hitrem postopku glede na zadnji odstavek 2. člena tega zakona predlagal zakon, s katerim bi uveljavili to beneficijo. Ker bi ob tem izvršni svet tudi podrobno prikazal finančno situacijo, se je odbor strinjal s predlogom izvršnega sveta.

Posebej poudarjam, da odbor ni bil proti oprostitvi železnice teh dajatev, temveč se je odločil le za drugačen postopek.

Predsednik Miran Goslar: Dovoljujem si vključiti se v to razpravo v tem smislu, da tudi jaz podpiram amandma, ki ga je obrazložil tovariš Majerič, vendar mislim, da je v priloženem besedilu nekoliko preširok.

Predloženi zakon glede obremenitve železnic nasprotuje celotnemu konceptu in logiki predpisov, ki smo jih sprejeli v zvezi z modernizacijo prog v Sloveniji. Za mene je amandma logičen in konsekventen tudi glede na zadnji odstavek 2. člena, ki predvideva možnost, da republika oprostí prispevka določene uporabnike družbenih sredstev pri investicijah, če sodeluje s svojimi sredstvi. Republika pa sodeluje s svojimi sredstvi po zakonih, ki smo jih sprejeli za modernizacijo železniškega križa Koper—Šentilj in Jesenice—Dobova. Tudi predstavniki železnice, ki so si prizadevali, da dosežejo to oprostitev, so jasno povedali, da se njihovo prizadevanje nanaša na te magistralne proge, ne pa na železniški promet na splošno. Zaradi tega predlagam, da amandma vnesemo kot novo alineo takoj za tisto alineo, ki se nanaša na ceste, se pravi, na koncu prve strani tega predloga, in da namesto besedila, ki ga predlaga tovariš Majerič, rečemo »— investicije na področju modernizacije železniškega prometa na magistralnih progah Jesenice—Dobova in Koper—Šentilj«. Tako besedilo dopolnitve bolj ustreza doslej že sprejetim zakonom in smislu predlogov, kakršni so bili formulirani v železniškem podjetju. Seveda v zvezi s tem vprašam tovariša Majeriča, če je ta sprememba sprejemljiva zanj in za druge predlagatelje oziroma ali bomo morali glasovati o obeh formulacijah.

Prosim, tovariš Majerič!

August Majerič: Tovariš predsednik! Mislim, da je novo besedilo trenutno sprejemljivo, vendar, če že govorimo o logiki, naj opozorim na zadnjo alineo na prvi strani, kjer se govori tudi o infrastrukturni dejavnosti, namreč o investicijah na področju graditve in rekonstrukcije cest, ne da bi bile posebej navedene konkretne cestne relacije. Če se pri železnici omejimo na konkretne proge, menim, da velik del argumentov, ki sem jih prej navedel, ne bi bil več tako aktualen, vendar sam lahko povem, da sprejemam tak predlog, ker trenutno res ne gre za modernizacijo konkretnih prog, ne morem pa tega v celoti sprejeti v imenu vseh predlagateljev, ker bi se moral z njimi posvetovati. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: V skrajni konsekvenci bi se besedilo, ki ga vi predlagate, lahko nanašalo tudi na železniške tire posameznih podjetij, kjer gre tudi za železniško omrežje, in bi lahko imeli celo vrsto sporov. Pri mojem besedilu pa se točno ve, za katere magistralne proge gre. Predlagal sem »investicije na področju modernizacije železniškega prometa na magistralnih progah Jesenice—Dobova in Koper—Šentilj«. Gre samo za ti dve progi.

Javlja se tovariš Pušenjak!

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik! Podpiram vaš predlog tudi zaradi tega, ker bodo tako železniška podjetja imela večji interes delati hitreje in pospeševati tisti del modernizacije, za katerega ima Slovenija največji interes.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Janko Česnik!

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši! Amandma, ki sem ga podpisal, sem razumel tako, da je smiselno popolnoma identičen besedilu, ki se nanaša na cestno omrežje. Menil sem, da sta obe prometni panogi potrebni širše družbene pomoči, tudi z državnimi in drugimi sredstvi, ki se zbirajo na širši podlagi in torej ne gre samo za magistralni progi Šentilj—Zidani most in Koper—Prešnica, temveč tudi za vse druge rekonstrukcije in modernizacije železniških prog, razen seveda industrijskih tirov, če so last posameznih gospodarskih organizacij. Temu smislu bi ustrezalo besedilo, v katerem uporabimo izraz »javnega železniškega omrežja« tako kot je uporabljen izraz »javnega cestnega omrežja«. Ne strinjam pa se s predlogom, da upoštevamo samo ti dve progi, ker vem, da se ostale proge modernizirajo z velikimi napori in z velikimi sredstvi samih železniških kolektivov in so zato prav tako upravičene do te oprostitve. Ni upravičeno, da sedaj favoriziramo samo ta odsek slučajno zato, ker smo sprejeli zakone o tem, ne upoštevamo pa vseh drugih investicij, ki se sočasno izvajajo morda še pod težjimi pogoji.

Zato predlagam, da vključimo v amandma beseda »javnega železniškega omrežja«. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Florjančič je tudi prosil za besedo.

Jože Florjančič: Tovarišice in tovariši! V svojem imenu in v imenu tovarišice Miheličeve moram reči, da sva iz enakih pobud kot tovariš Česnik podpisala ta amandma s povsem jasnim namenom. Zakon govori o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev, se pravi, da ne govori o združevanju sredstev porabnikov električne energije, ampak tistih, ki imajo sredstva, ker so ustvarili dohodek in lahko iz tega dohodka tudi investirajo. Torej ima zakon povsem jasen namen — da sem zelo konkreten — pobrati sredstva tam, kjer jih je več kot v drugih delovnih organizacijah in so namenjena za razširjeno reprodukcijo. Iz razprave na prejšnji seji zbora, ko smo sprejemali zakon o konverziji kreditov za modernizacijo magistralne proge Koper—Šentilj, lahko sklepamo, da združenemu železniškemu transportnemu podjetju primanjkuje sredstev. Ker ta zakon sprejemamo za obdobje 1971/1975, če sem prav razumel, modernizacija magistralne proge Koper—Šentilj in dograditev oziroma usposobitev proge Jesenice—Dobova pa je predvidena do leta 1974, se oboje časovno pokriva. Zato ne vidim realnih možnosti, da bi železniška podjetja lahko bistveno prispevala za izgradnjo druge panoge infrastrukture.

Zaradi tega menim, da je treba z amandmajem izenačiti, kar zadeva obveznosti za plačevanje izgradnje elektroenergetskih objektov, vso infrastrukturo, se pravi cesto in železnico. Z materialnega gledišča, tovariš predsednik, tvoj predlog stanja najbrž ne spreminja več kot morda za deset ali celo manj milijonov starih dinarjev; pravzaprav niti v to ne verjamem. Zato predlagam, da ostanemo pri prvotnem besedilu, kot ga je predlagal tovariš Majerič.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Ivan Zupan!

Ivan Zupan: Tovarišice in tovariši poslanci! Mislim, da je treba reči nekaj besed o tem, zakaj je v predlogu in že prej v osnutku nastala razlika v tem smislu, da oproščamo investicije na področju graditve javnega cestnega omrežja prispevka za električno energijo, v zadnji alineji pa dopuščamo možnost, da oprostimo tudi druge investicije, pri katerih sodeluje republika.

Predloženi rešitvi železnica ugovarja in trdi, da je 2-odstotni prispevek prevelika obremenitev za njene investicije in da ne predstavlja ustreznega deleža v primerjavi s tem, kolikor bo železnica potrošila več energije oziroma kakšne bodo investicije, ki so s tem povezane.

Mislim, da moram tu navesti nekaj podatkov. Železnica navaja, da bo njena potrošnja električne energije narasla v letih 1971—1975 od sedanjih 150 milijonov kilovatnih ur na 190 milijonov, kar bi po izračunih odgovornih strokovnih institucij ustrezalo investicijam v energetiko v vrednosti okrog tri milijarde starih dinarjev. Po tako zasnovanem projektu bi železnica tudi pri investicijah okrog 750 milijonov dinarjev in po potrošnji, kakršno je napovedala, tudi taka sredstva zbrala in prispevala za energetiko takšen del sredstev, kakršnega s svojim povečanim odvzemom tudi povzroča. Mislim, da sta to dve osnovni stališči. V samem predlogu zakona oproščamo prispevka tiste investicije, ki električne energije praktično sploh ne trošijo ali pa v tako nepomembno majhnih količinah, da je taka izjema utemeljena.

Mislim, da moramo upoštevati dve dejstvi. Prvo dejstvo je, da železnica povečuje potrošnjo električne energije — količina je sicer sporna, vendar ni naš namen, da tu arbitriramo, in mislim, da je to stvar strokovnih organov — drugo dejstvo pa je, da je železnica v težkem položaju in da republika že sodeluje pri njeni rekonstrukciji. Postavlja se vprašanje, kako ta problem železnice reševati? Danes nimamo kvantificiranih podatkov niti glede realnih investicij v naslednjem petletnem obdobju. Podatki govorijo na eni strani o 75 milijardah do 150 milijardah dinarjev, nekateri celo manj, na drugi strani pa o povečanju potrošnje od 190 do 250 milijonov kilovatnih ur, kar bi ob tej drugi, morda nekoliko visoki številki obremenitve še dvainpolkrat povečalo zahteve po investicijah, to pa bi pomenilo, da železnica ne prispeva sorazmernega dela.

Socialistična republika in njen izvršni svet se zavedata položaja, v kakršnem je železnica in menita, da je smisel proučiti vprašanje, kakšne dodatne investicije bodo povezane s potrošnjo elektrike pri železnici, železnica pa naj bi prispevala samo tak delež in ne večji. To želim prav posebej poudariti, ker mislim, da ne bomo v tem visokem domu mogli nenehno razpravljati o oproščanju prispevka vseh tistih, ki bodo dokazovali, da pri taki ali drugačni investiciji elektrike ne trošijo. Zato izvršni svet potrebuje toliko časa, da poskrbi, da se podatki realno kvantificirajo, da se obdelajo investicije in prispevki ter razmerja med njimi in da se ti podatki predložijo. Če bi vsi ti podatki jasno pokazali, da železnica prispeva sorazmeren del, bi izvršni svet v skladu z zadnjim odstavkom 2. člena obravnavanega zakona predlagal oprostitev tako, da bi železnica prispevala samo realen sorazmeren delež.

Taka misel nas je vodila pri tem predlogu in to sem vam želel povedati. Razprava o tem je tekla na vseh odborih in zborih in, tovariši poslanci, vi ste bili priča, da je povsod prevladovala tudi misel, naj se oprostitev ožijo in ne širijo. Povsem pa nam mora biti jasno, da nove olajšave predstavljajo večje obremenitve drugih in moramo s tem računati.

S temi nekaj podatki sem vam hotel, tovariši poslanci, postreči, kajti od vas je odvisno, kako boste odločili.

Predsednik Miran Goslar: Sodeč po tem, izvršni svet ne sprejema niti enega niti drugega amandmaja.

Tovariš Florjančič!

Jože Florjančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oprostite, da moram ob tej razpravi intervenirati, vendar kaže, da ne beremo vsi enako v istem jeziku napisanih besedil.

Tovariš Zupan je govoril o tem, da nismo mogli izvzeti velikih potrošnikov električne energije. Povem še enkrat, da ima zakon naslov »zakon o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev« in ne »zakon za zbiranje sredstev potrošnikov električne energije«. Ne vidim logične zveze med naslovom in to razpravo! Poleg tega želim vprašati tovariša Zupana, če za njega potrošnja električne energije v elektrokemični in elektrometalurških podjetjih črne metalurgije, barvnih kovin in kemične industrije pomeni malenkostno porabo?

Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Avgust Majerič!

Avgust Majerič: Tovariš predsednik! Tudi jaz z obrazložitvijo tovariša Zupana nisem zadovoljen in sem dobil vtis, da izvršni svet pravzaprav zelo mačehovsko in pristransko obravnava infrastrukturo, ki ji sicer z našim konceptom dolgoročnega razvoja dajemo velik pomen. Tovariš Zupan pa je govoril s stališča, kot da gre za neko podjetje, ki nima posebnega družbenega pomena.

Mislím, da takšen način obravnavanja ni sprejemljiv in ne smemo tako pristopati k tem problemom. Lahko javno rečem, da je tovariš Zupan povsem enostransko in samo z vidika elektrogospodarske bilance obravnaval to vprašanje, vendar smo odgovorni za celotno infrastrukturo, čeprav ne oporekamo pomembnosti elektroenergetske bilance, ki bo v prihodnjih letih nedvomno pereč problem. Ne moremo pa zavzeti stališča, da je železnica podjetje, ki bo lahko prispevek, če ga bo morala plačevati, kratko malo vračunala v svoje stroške in s tem dražje prodajala svoje storitve, torej prevoze in drugo. Mislím, da je to kompleksen problem, v katerem so rešitve verižno povezane.

Če zavrnamo amandma in železnici naložimo to breme, moramo računati z dvema ekonomskima in družbenima posledicama, namreč, da bomo zavrli modernizacijo ali pa bomo zaradi teh bremen, ki jih bo železnica morala prevzeti, zopet povečali cene njenih storitev in na ta način po ovinku pobrali sredstva drugim.

Mislím, da z obrazložitvijo, ki vsega tega ni upoštevala, poslanci ne moremo biti zadovoljni. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Strinjam se s tovarišem Florjančičem glede tega, da med njegovo in mojo varianto amandmaja ni velike razlike v sredstvih. Vendar moram, žal, vztrajati pri svojem predlogu zaradi tega, ker se mi zdi principialnejši prav iz razloga, ki je povezan z zadnjim odstavkom tega člena, po katerem gre za sodelovanje republike pri konkretnih progah in tudi za izvajanje ustrezne politike na teh progah in usmerjanje investicij.

Kar zadeva problem investicij v elektrokemijo, elektrometalurgijo, industrijo barvnih kovin in kemično industrijo, pa se ne morem strinjati s tovarišem Florjančičem, ker je prezrl 10. člen drugega zakona, v katerem je določeno, da morajo ta podjetja prispevati sredstva za izgradnjo elektroenergetskih objektov prav zato, ker jih drugače sploh ne bodo priključili na energetske vod in so torej po tej strani prisiljena, da prispevajo v skladu s predvideno količino energije, ki jo bodo trošila; zato je logično, da so po tej poti oproščena združevanja. Torej ta argument ne drži. Logično je, da so na tem mestu oproščena kot večji potrošniki, so pa druge zavezane in morajo plačati, in sicer po pogodbi, ki bo odmerila njihov prispevek v skladu s potrošnjo, ki jo bodo povzročili s svojo investicijo.

Mislím, da lahko zaključím razpravo in da lahko glasujemo.

Glasovali bomo o dveh amandmajih. Mením, da je prvi amandma, ki ga je dal tovariš Majerič, dopolnjen s tem, da se doda besedica »javne«. Glasujemo najprej o amandmaju tovariša Majeriča in skupine poslancev, po katerem se doda nova alineja k 2. členu, ki bi se glasila »investicije na področju graditve in rekonstrukcije javnega železniškega omrežja«.

Jože Brilej, prosim!

Dr. Jože Brilej: Mislím, da je edino možno in pravilno, da se najprej glasuje o tvojem predlogu, ker je tvoj predlog amandma na amandma teh poslancev. Kajti, če bi najprej sprejeli amandma 20 poslancev, je tvoj predlog že vnaprej zavrnjen.

Predsednik Miran Goslar: Zakaj? Ni nujno!

Dr. Jože Brilej: Gre za amandma k amandmaju.

Predsednik Miran Goslar: Te potrebe ne vidim. Sem pa za to, če hočete, da glasujemo najprej o mojem amandmaju, ker lahko tudi nekdo, ki ni glasoval za prvi amandma in ta ni bil sprejet, glasuje za drugi amandma in je ta sprejet. Zato to ni noben problem. Če pa želite, da glasujete prej o mojem amandmaju, lahko to naredimo.

Ivan Franko!

Ivan Franko: Tovariš predsednik, ker že tako kompliciramo, naj še jaz malo pomagam! Sicer nimam pri roki poslovnika, vendar mením, da vaš amandma sploh ni amandma v smislu poslovnika, ker mora amandma, ki se poda na seji, podpisati 10 poslancev!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Franko, moram reči, da se motiš! Ker je postopek izven rokov, vsak poslanec lahko predlaga svoj amandma, podobno kot smo imeli prej pri predlogu tovariša Remca.

Ivan Franko: Oprostite!

Predsednik Miran Goslar: Torej, glasujemo najprej o mojem amandmaju!

Predlagam, da se doda nova alineja, in sicer za zadnjo alinejo na prvi strani, ki bi se glasila: »investicije na področju modernizacije železniškega prometa na magistralnih progah Jesenice—Dobova in Koper—Sentilj«.

Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko! (18 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (14 poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (16 poslancev dvigne roko.) »Za« 18, »proti« 14, »vzdržanih« 16. Amandma ni sprejet!

Glasujemo o amandmaju tovariša Majeriča in skupine poslancev. Ta bi se glasil takole: »— investicije na področju graditve in rekonstrukcije javnega železniškega omrežja«.

Kdor je za amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) roko.) Je kdo proti? (11 poslancev.) Se je kdo vzdržal? (9 poslancev dvigne roko.) Ta amandma je sprejet!

Zdaj sledi amandma zakonodajno-pravne komisije, in sicer k 4. členu. Kdor je za amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije sprejet.

Sledi glasovanje o amandmaju odbora, in sicer samo k 5. členu, ker je tovariš Cvenk umaknil amandma odbora k 2. členu. Kdor je za amandma k 5. členu, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je ta amandma sprejet.

Glasujemo o zakonu o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v celoti! Kdor je za zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Sledi 8. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov.

Kdo želi besedo? (Nihče.) Glasujemo o amandmajih.

Najprej o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 3. členu. Kdor je za amandma, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandma je sprejet!

Sledi glasovanje o amandmaju odbora za proizvodnjo in blagovni promet k 4. členu; tega imate na 3. strani poročila odbora.

Kdor je za amandma, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Tudi ta amandma je sprejet.

Glasujemo o zakonu v celoti. Kdor je za zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je za zakon o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov sprejet.

Sledi 9. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov.

Kdo želi razpravljati? (Nihče.)

Tu ni amandmajev. Torej glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Zakon o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov je tako sprejet.

Sledi 10. točka dnevnega reda, to je osnutek zakona o gledališki dejavnosti.

Predlagatelj zakona je izvršni svet. Kot gradivo ste prejeli še analizo o problematiki dramskih in opernih gledališč v Sloveniji, ki jo je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo in dopolnila k analizi. Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta obravnavala osnutek in dala pismeni poročili. Predstavnik skupnosti slovenskih dramskih gledališč je bil vabljen na sejo.

Pričenjam razpravo! Želi kdo besedo? (Nihče.)

Predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o gledališki dejavnosti se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona in predloži predlog zakona.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 15. oktobra 1971.

Kdor je za ta sklep, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sprejet sklep o sprejemu osnutka zakona o gledališki dejavnosti.

Sledi 11. točka dnevnega reda, to je predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani.

Predlagatelj je izvršni svet, predlog zakona pa so obravnavali odbor za prosveto in kulturo, odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija. Odbor za finance in proračun v svojem poročilu predlaga, da se predlog za izdajo zakona zavrne.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? Ivan Kref!t!

Ivan Kref!t: Tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav razlogi za ustanovitev združenja višjih in visokih šol v Ljubljani niso več sporni, razen v omenjenem odboru, pa doslej vendarle — kot izhaja iz predloga za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol — še ni docela rešeno vprašanje financiranja. O tem bom govoril pozneje. Najprej želim z nekaterimi argumenti podpreti ustanovitev omenjenega združenja, potem pa spregovoriti o tem, kako zagotoviti vsaj minimalna sredstva za njegovo poslovanje.

Iz dosedanjih razprav v skupščini in njenih odborih vemo, da so vse fakultete združene v univerzi v Ljubljani, da imajo vsi mariborski visokošolski zavodi svoje združenje, vse druge višje in visoke šole kot posamezni šolski zavodi pa še nimajo nobenega združenja. Gre za šest visokošolskih zavodov, navedenih v predlogu, ki ga imate pred seboj. Prijavila pa se je za pristop še višja varnostna tehnična šola, če sem pravilno informiran. Menim, da je moja informacija točna in da gre za združenje sedmih zavodov. Prav tako je lahko pojasniti vprašanje, zakaj se ti visokošolski zavodi izven univerze ne združijo v eno združenje višjih in visokošolskih zavodov Slovenije. Ko smo razpravljali o odloku, ki naj bi zagotovil sredstva za univerzitetni center v Ljubljani, sem omenil, da Maribor nima nobene ambicije za ustanovitev podobne ustanove, ker ne namerava svojih visokošolskih zavodov razvijati v druge smeri kot to, da se višja pravna šola namerava razviti v visoko, pedagoška akademija pa tudi želi v visokošolski rang. Ker imajo mariborski zavodi povsem drugačne razvojne in regionalne potrebe kot ljubljanske višje in visoke šole, želijo v Ljubljani svoje združenje iz razlogov, ki so navedeni v obrazložitvi predloga.

Sedaj pa še vprašanje financiranja! Izvršni svet v predlogu meni, »da bi pobudniki sami morali zagotoviti večino sredstev s tem, da se po predlaganem razmerju 70 : 30 financirajo le osnovni izdatki, to je: osebni dohodki tajništva, režijski stroški pisarniškega poslovanja in najnujnejši funkcionalni izdatki v skupnem znesku okoli 124 000 dinarjev«. Tak predlog izhaja vsaj deloma iz predstave, da gre za združenje pridobitvenih organizacij. V omenjenih visokošolskih zavodih pa gre skoraj v celoti za vzgojo kadrov za javne službe, katerih dejavnosti financira izobraževalna skupnost iz javnih sredstev. Po zakonu o visokem šolstvu je tudi dejavnost združenj teh visokošolskih zavodov posebnega družbenega pomena. Zato sodim, da je edino pravilno in primerno, da se dejavnost združenja višjih in visokih šol v Ljubljani financira po enakih kriterijih kot združenje visokošolskih zavodov v Mariboru, upošteva je njen obseg dejavnosti združenja. Ustavna dopolnila nam zagotavljajo na vseh območjih boljše finančne možnosti, kot smo jih imeli doslej, zato se moramo začeti posluževati teh možnosti. Ne bi se smelo zgoditi, da ne bi izkoristili sredstev, do katerih imamo po veljavnih predpisih in dogovorih pravico.

Za predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja visokih in višjih šol v Ljubljani bom glasoval.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo razpravljati? Prosim, Ivan Renko!

Ivan Renko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za kulturo in prosveto ni pripravil posebnega poročila, ker se je strinjal s pobudo, vendar želim glede na poročilo, ki ga je dal odbor za finance, povedati nekaj besed o predlogu, ki je pred nami.

V poročilu odbora za finance je omenjenih nekaj stvari, ki niso povsem točne oziroma se ne morejo rešiti tako, kot izhaja iz tega predloga. Vsi vemo, da zakon o visokih šolah razlikuje univerzo in fakultete od drugih visokih šol in zato tudi omogoča njihovo združevanje na različne načine, da bi lahko vsaka ohranila svoj profil in ne bi bile vse podvržene določenim pogojem, ki so predpisani za posamezne vrste šol. Vemo tudi, da se visoke šole, ki se pojavljajo v zadnjem času, ustanavljajo zaradi potreb neposredne prakse in je ena izmed njihovih zelo pozitivnih lastnosti ta, da ohranjajo do potreb prakse veliko občutljivost in skušajo tem potrebam tudi zadostiti.

V razpravi v odboru smo bili mnenja, da bi takšna institucija tem šolam koristila, saj bi hkrati predstavljala enega izmed dodatnih središč, od koder bi potekal konstruktiven dialog o vlogi visokega šolstva. To bi omogočilo, da bi se te šole tudi vse bolj in bolj prilagajale potrebam naše prakse. Zato odbor to iniciativo sprejema in tudi sam bom zanjo glasoval.

Glede pripomb, ki se nanašajo na financiranje, o čemer je govoril tudi tovariš Kreft, mislim, da bi morali v tem domu zavzeti stališča do globalnih odnosov, ki naj nastanejo med potrošniki oziroma porabniki družbenih sredstev, ne pa do podrobnosti urejati uporabo teh sredstev. Mislim namreč na vsakoletni sprejem proračuna. S tako določenimi sredstvi naj bi posamezna sfera na samoupravni osnovi tako gospodarila, da bi jih po svoji presoji čimbolje izkoristila. Mislim, da bi v tem smislu ne kazalo vse tako podrobno obračati in se spraševati, ali je teh institucij veliko ali jih je malo, ali je to predimenzionirano, kam gredo ta sredstva in tako naprej, temveč to v večji meri prepustimo

samoupravni presoji ljudi na teh področjih in seveda tudi njihovi družbeni odgovornosti za porabljena sredstva. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Miloš Polič!

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zelo mi je žal, da moram na tej seji ugotoviti, da sta naš zbor in prosvetno-kulturni zbor ustanovila skupno komisijo za proučitev visokošolskih zavodov in vseh višješolskih zavodov v Sloveniji, njihovih statutov in programov, ta predlog za izdajo zakona pa tej skupni komisiji ni bil dan in tako komisija ni dala svojega mnenja o ustanovitvi takšne skupnosti. Kot član te komisije in tega zbora bom zato glasoval proti temu predlogu!

Predsednik Miran Goslar: Polde Maček!

Polde Maček: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko je odbor za finance razpravljajl o tem predlogu, je bil obveščen, da obstaja tako združenje že v Mariboru. Odbor je bil mnenja, da bi bilo lahko eno združenje za vso Slovenijo; lahko bi bilo tudi v Mariboru. Menili smo tudi, da ne bi bilo potrebno sprejemati zakona, saj je tovariš Renko sedajle samo povedal, da prepuščamo organiziranost raznih področij samoupravi; potem iz tega jasno sledi, da ni potreben o tem republiški zakon! Pustimo stvar samoupravi in ne razpravljajmo v republiški skupščini!

V odboru smo tudi ugotovili, da imamo na razpolago premalo gradiva in da je predlog premalo obrazložen. Med argumenti je tudi ta, da bi te šole usklajevale neke skupne programe; vendar je bilo v odboru izraženo vprašanje, kako je možno usklajevati programe med pomorsko šolo v Piranu in med šolo za socialne delavce v Ljubljani, saj gre za zelo velike razlike med samimi šolami. Sicer pa odbor nima nič proti temu, če se taka asociacija ustanovi, vendar ne na račun republike.

Nadalje odbor meni, da je lahko družbeni dogovor tudi ena od oblik, na podlagi kateré se lahko te šole združijo in delajo to, kar želijo. Saj večkrat poudarjamo, da je družbeni dogovor morebiti včasih celo več vreden kot pa zakon. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Bračić, prosim!

Dr. Vladimir Bračić: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za finance v svojem poročilu, predvsem v drugem in tretjem odstavku na drugi strani, kritično ocenjuje sedanje stanje v sistemu samouprave, upravne in strokovne organiziranosti področja vzgoje in izobraževanja.

Ta sistem, kakršnega imamo, sloni na ustreznih zakonih, deloma zveznih, deloma tistih, ki jih je sprejel ta dom. Menimo, da je možna in da bo tudi potrebna razprava o ustreznosti ali neustreznosti vseh teh oblik dela v našem samoupravnem, strokovnem in upravnem sistemu organiziranosti vzgoje in izobraževanja, zlasti sedaj, ko po sprejetju zveznih ustavnih amandmajev republika dobiva vse pravice in dolžnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

V prihodnjih letih bomo formirali novo slovensko ustavo in dopolnjevali vso zakonodajo tega področja; takrat bomo eventualno iskali tudi ustrežnejše rešitve.

Izhajajoč iz sedaj veljavne zakonodaje, pa je izvršni svet mnenja, da ni mogoče zavrniti predloga predlagatelja zato, ker je po zakonu o visokem šolstvu to združevanje pravica visokošolskih zavodov, po določenih zakona pa tudi takšno združenje lahko ustanovi le skupščina z zakonom, sicer nima pravne veljave. Dve takšni združenji obstajata, in sicer združenje fakultet kot univerza v Ljubljani in združenje visokih in višjih šol v Mariboru, ki je bilo ustanovljeno v tej skupščini leta 1960.

Izvršni svet je bil mnenja in je tudi sedaj prepričan, da lahko takšno združenje šol v Ljubljani koristno prispeva k vsebinskemu in organizacijskemu reševanju vprašanj na področju visokega šolstva in zato predlagam zboru, da predlog za izdajo zakona sprejme.

Predsednik Miran Goslar: Cene Matičič!

Cene Matičič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Sem član dveh odborov: odbora za prosveto in kulturo in odbora za finance.

Preden bi se lahko odločil, bi samo vprašal izvršni svet, če lahko odgovori na tole vprašanje: ali bo združenje v Mariboru, če se te šole, ki še niso združene v združenju, to je pet višjih šol v Ljubljani in v okolici, združijo v združenje v Mariboru, lahko izvrševalo naloge tudi za te šole, ali ne? Če se lahko te naloge tam izvršujejo, potem ne vidim razloga, zakaj se teh pet višjih šol ne bi vključilo v to združenje. Tako bi imeli združenje fakultet v Ljubljani in združenje v Mariboru, obe bi imeli nacionalni značaj. Ali ne bi bila to najboljša rešitev? Mislim da!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Ela Ulrich!

Ela Ulrich: Spoštovani predsednik, spoštovani poslanci! Začela bom pri čisto konkretnem vprašanju tovariša Poliča. Mislim, da je njegovo rezoniranje zelo kategorično, najbrž pa neupravičeno. Komisija dveh zborov je postavljena zaradi potrjevanja statotov visokošolskih zavodov, univerze in združenj, ne pa zaradi proučitev v visokem šolstvu, zaradi racionalizacije visokega šolstva ali česa podobnega. Ta komisija je bila ustanovljena po zahtevi zakona, ki smo ga sprejeli in v njem odločili, da skupščina potrjuje statute visokošolskih zavodov. Ker je visoko šolstvo kot sestavni del celotnega šolstva dejavnost posebnega družbenega pomena, si je tako skupščina pridržala pravico potrjevanja statotov. Torej, predlagatelj ni bil dolžan tega predloga za izdajo zakona posredovati tej komisiji in ta komisija v tem primeru ni bila zapostavljena.

O samem problemu pa mislim, da bi bil res edinstven primer v moji skupščinski praksi, če bi to pobudo zavrnili izključno zaradi denarja z edinim argumentom, da moramo varčevati, pri tem pa niti ne vemo, za kolikšna sredstva pravzaprav gre. Čudi me, da ni odbor za finance zahteval kvantifikacije potrebnih stroškov, da ni zahteval od predlagatelja, naj pokaže, iz česa in na kakšen način bo kril te povečane izdatke oziroma ali jih bo v bodoče upošteval pri določanju potrebnih sredstev za financiranje izobraževanja in vzgoje.

Razlogov za ustanovitev združenja je najbrž več in so vsebinske narave. Morda je zadeva nekoliko prepovršno pripravljena in morda je predlagatelj preveč računal s tem, da deloma že zakon o visokem šolstvu nakazuje rešitve v tej smeri, deloma pa je menil, da taka pobuda ne more naleteti na ovire, pa zato predloga ni dovolj argumentiral.

Predlagam, tovariš predsednik, da bi sklepanje o predlogu za izdajo zakona danes odložili in ga ne zavrnilo, ker nikakor ne moremo prevzeti odgovornosti za zavrnitev takega predloga z edinim argumentom, da moramo varčevati. Varčevati moramo na vseh področjih, vendar pa ne tedaj, kadar je treba dati dinar za racionalo rešitev. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Predlog za odložitev lahko da le predlagatelj; zato tvojega predloga ne morem upoštevati.

Besedo ima Miloš Polič!

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zelo mi je žal, da moram tovarišici poslanki Ulrichovi odgovoriti, da so vsi visokošolski zavodi, vse fakultete, zaenkrat pravno ilegalne, ker nimajo potrjenega niti enega statuta, pa se tudi združevati ne morejo. Ker pa so statuti zanje osnovni zakon, kot je ustava za republiko, in lahko šele statut pove, kakšna bo zavodova dejavnost, v kakšnem obsegu, kakšen bo program in drugo. Dve leti že te statute obravnavamo in sedaj delujejo komisije za posamezne dejavnosti. Mislim, da zato, ker statuti niso potrjeni, ne moremo sklepati o zakonu o združevanju teh organizacij, ki pravzaprav — bodimo čisto odkriti — živijo zaenkrat ilegalno — in mi jih ilegalno priznavamo. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš dr. Bračič!

Dr. Vladimir Bračič: Zato, da vendarle ne bi bili napačno informirani, bom pojasnil, da noben izmed visokošolskih zavodov ne živi ilegalno. Vsi so bili ustanovljeni z zakonom in so v »Uradnem listu« ti zakoni objavljeni. Vsi ti zavodi imajo svoje statute, ki so bili potrjeni in dokler niso potrjeni novi, veljajo stari!

Predsednik Miran Goslar: Ali lahko glasujemo? (Da.)

Ker je zadeva sporna in imamo tudi mnenja, da zakon ni potreben, glasujemo najprej o tem, ali je predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani potreben. Kdor meni, da je zakon potreben, naj prosim dvigne roko. (17 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (4 poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (19 poslancev dvigne roko.)

To je skupno 40 glasov. Prej sem štel in nas je bilo v dvorani 47. To pomeni, da smo sklepčni, ker je za sklepčnost potrebna navzočnost 46 glasov. Preštejmo se! Prosim, poglejte, če je še kdo zunaj! Sedaj nas je 46.

Glasujemo še enkrat o tem, ali je zakon potreben! Kdor meni, da je zakon potreben, naj prosim dvigne roko. (18 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (6 poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (20 poslancev dvigne roko.) To pomeni, da predlog ni sprejet in menimo, da ta zakon ni potreben!

Nadaljujemo z 12. točko dnevnega reda, to je osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru.

Predlagatelj je izvršni svet. Izvršni svet predlaga osnutek zakona in ne predlaga skrajšanega postopka. Zato bomo obravnavali zakon v smislu 269. člena poslovnika kot predlog za izdajo zakona, če ne bo nihče predlagal skrajšanega postopka.

Janko Česnik: Predlagam skrajšanje postopka tako, da danes obravnavamo osnutek zakona.

Morda je nelogično, vendar se mi resnično upira, da nekatere predpise, ki so zelo preprosti in nesporni, obravnavamo v treh fazah, medtem ko nekatere zelo pomembne, kot je bil na primer danes zakon o splošnem ljudskem odporu, kratko malo sprejmemo v eni fazi oziroma v dveh fazah, ne da bi sploh kdo diskutiral!

V predloženem zakonu gre samo za en člen, ki naj višji šoli dovoli, da se ukvarja z znanstvenim delom. Če bi tak zakon obravnavali v treh fazah, bi napravili zelo slabo uslugo našemu skupnemu delu in mislim, da so razlogi za to, da ga že enkrat sprejmemo in se nato ukvarjamo z drugimi predlogi, ki so pomembnejši.

Predsednik Miran Goslar: Povsem se strinjam s tovarišem Česnikom! Menim celo, da bi tak zakon lahko sprejeli v eni sami fazi, vendar če takega predloga ni, moramo to pač upoštevati. Vendar pa ne drži, kar je rekel glede zakona o splošnem ljudskem odporu, ker smo ga obravnavali v treh fazah!

Predlagan je torej skrajšani postopek, in sicer v tem smislu, da obravnavamo osnutek zakona. Je kdo proti temu? (Nihče.) Ker nihče ne ugovarja, ugotavljam, da se s predlogom strinjate.

Odbor za prosveto in kulturo ter odbor za finance in proračun sta obravnavala osnutek; prav tako zakonodajno-pravna komisija. Imamo njihova pismena poročila. Želi kdo razpravljati?

Besedo ima dr. Vojan Rus!

Dr. Vojan Rus: Strinjam se z zakonom, vendar moram v zvezi z obzornostjo omeniti, da šola predvideva razvijanje znanstvenega dela na petih področjih, v poročilu odbora za prosveto in kulturo pa je navedeno, da je v šoli samo en učitelj, ki ima po zakonu pogoje za znanstveno delo. Vse to pa pravzaprav ni formalno, ker je vendarle res, da je znanstveno delo lahko dobro le takrat, ko je znanstvenik sam prešel potrebne faze; doktorat je, na primer, ena taka stopnica, na kateri človek opravi vsaj eno osnovno fazo usposobljenosti za znanstveno delo.

Želim reči samo to, da bi ob sprejemanju statuta in njegovi obravnavi v skupščini morali razmisliti o vprašanju, na kolikih področjih naj bi šola razvijala znanstveno delo, pri čemer bi moral biti za to delo odgovoren tisti učitelj, ki je znanstveno usposobljen, nikakor pa ne učitelji, ki še niso usposobljeni. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne.)

Predlagam sklep, in sicer:

1. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči pripombe in predloge, dane k osnutku in poleg tega predloži poročilo republiške izobraževalne skupnosti o eventualnih finančnih posledicah sprejetja tega zakona.

4. Izvršni svet naj predlog zakona predloži do 1. septembra 1971.

Kdor je za sklep, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sprejet sklep o sprejemu osnutka zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru.

Na vrsti je 13. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke.

Obravnavala sta ga odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija. Predlagatelj je izvršni svet. Predstavniki republiške skupnosti otroškega varstva je bil vabljen na sejo. Pričenjam razpravo! Želi kdo besedo? (Nihče.)

Glasujemo najprej o amandmajih odbora za prosveto in kulturo k 13. in 27. členu, k 5. poglavju, k 32., 33., 35., 37., 42. in 43. členu. V poročilu odbora za prosveto in kulturo imate to vse napisano. Če ste za te amandmaje, prosim, da dvignete roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandmaji odbora za prosveto in kulturo so sprejeti.

Sledijo amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 4., 19. in 22. členu. Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (Dva poslanca dvigneta roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandmaji so sprejeti.

Sedaj pa glasujemo še o dveh spornih amandmajih zakonodajno-pravne komisije, in sicer k 7. in 25. členu, kajti odbor za prosveto in kulturo se z njima ne strinja.

Tovariš Bračič se javlja k besedi.

Dr. Vladimir Bračič: Izvršni svet se z amandmajema zakonodajno-pravne komisije k 7. in 25. členu ne strinja.

Predsednik Miran Goslar: Janko Česnik želi nekaj pojasniti.

Janko Česnik: Tovarišice in tovariši! Zakonodajno-pravna komisija je podrobno obravnavala zakon, ki je predložen. Zlasti zaradi njegove obsežnosti je bila mišljenja, naj skladno s sprejetimi načeli resolucije o zakonodajni politiki republike, ki je bila sprejeta sicer še v prejšnjem sklicu, dobiva pa novo moč z uveljavljenimi ustavnimi amandmaji, republiška zakonodaja ureja samo to, kar je res nujno potrebno oziroma to, kar je splošnega republiškega pomena, da se tako izrazim. Moram se sklicevati na posamezne določbe te resolucije, in sicer v tem smislu, da jih dobesedno citiram:

»Zakonodaja naj se ne spušča v urejanje družbenih odnosov, ki jih je glede na njihov značaj v našem samoupravnem sistemu mogoče urejati s samoupravnimi akti ali pa usmerjati s političnimi akti in družbenimi dogovori. Zakonodaja naj se izogiba pretiranega normiranja, naj ne ureja vseh podrobnosti pri reševanju medsebojnih družbenih odnosov in naj ne izhaja iz nezaupanja do občanov in njihovih organizacij. Zakon in drugi predpisi morajo ohraniti značaj splošnega pravnega akta, opustiti je treba sprejemanje kazuističnih predpisov, s katerimi se ne postavljajo splošne norme, temveč se rešujejo konkretne situacije oziroma posamezni primeri v praksi.«

Ne bom vas utrujal s tem naštevanjem, kajti takih določb je še precej. Mislim, da je naša dolžnost, da republiško zakonodajo tako usmerjamo, da ureja samo to, kar je nujno potrebno, kar je splošnega pomena za vse delovne ljudi v republiki, sicer pa samoupravnim subjektom, ki zakon izvršujejo, dajmo možnost, da v okviru svoje samoupravne dejavnosti samostojno delujejo. Komisija opozarja ta zbor, vse sestavljalce zakonov in druge dejavnike, ki sodelujejo v zakonodajnem postopku, da se ta načela v nekaj aktih, ki so bili sprejeti v zadnjem času, ne upoštevajo. To velja tudi za ta zakon, v katerem se po našem mnenju preveč podrobno urejajo mnoge zadeve, ki bi bile lahko prepuščene v urejanje samoupravnim subjektom. Tako pripombo smo imeli tudi glede zakona o splošnem ljudskem odporu, ki je bil že sprejet in v katerem se po našem mnenju preveč podrobno urejajo posamezne zadeve in pregloboko posega v delovanje posameznih subjektov. Mislim, da smo vsi skupaj dolžni upoštevati naše prejšnje akte in si moramo vsi skupaj prizadevati, da res ne obremenjujemo ljudi s preveč obširnimi in zapletenimi pravnimi predpisi.

Kljub temu pa komisija v tem primeru ne vztraja pri obeh amandmajih in ju umika.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Torej o teh amandmajih ne glasujemo, čeprav mislim, da so opozorila, ki jih je izrekel Janko Česnik, tehtna in bi jih veljalo upoštevati v našem nadaljnjem delu, ker z zakoni resnično dostikrat urejamo vprašanja, ki ne sodijo v zakonodajo.

Ker tako ni več spornih amandmajev, lahko glasujemo o predlogu zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke v celoti. Kdor je za zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Zakon je sprejet.

Sledi 14. točka dnevnega reda, predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču SR Slovenije in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji.

Predlagatelj je komisija za pravosodje Skupščine SR Slovenije. Predlog odloka je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in dala pismeno poročilo, ki ste ga danes prejeli na klop. Izvršni svet je dobil odlok v smislu 165. člena poslovnika.

Želi kdo besedo? (Nihče.) Glasujmo! Kdor je za ta odlok, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka sprejet.

Sledi 15. točka dnevnega reda, poslanska vprašanja.

Najprej odgovarja Jožko Štrukelj na poslansko vprašanje dr. Vojana Rusa z dne 18. junija.

Jožko Štrukelj: Tovariš poslanec odpira s svojimi vprašanji o socialno in idejno-političnih ukrepih v Jugoslaviji nekatere probleme, ki so danes javnosti nedvomno že zelo znani in s katerimi se ukvarjajo vodstva družbeno-političnih organizacij in predstavniški organi na vseh ravneh. O teh vprašanjih je odprto in brez zadržkov razpravljala jugoslovanska javnost. Ker je tematika,

katere se loteva tovariš poslanec v svojih vprašanjih, splošno znana, bom odgovor omejil samo na vprašanja, ki so v domeni republike.

Posamezna izmed postavljenih vprašanj so bila smiselno že obravnavana na sejah naših skupščinskih zborov; zato je zaskrbljenost tovariša poslanca prišla nekoliko pozno. O omenjenih vprašanjih je skupščina razpravljala, med drugim, pri obravnavi aktualne problematike družbeno škodljivih pojavov na seji republiškega kot tudi gospodarskega zbora 7. 4. 1971 ter v zvezi s tem sprejela sklepe in priporočila. Nadalje je o teh vprašanjih skupščina razpravljala tudi v obravnavi aktualnih problemov gospodarskega položaja na sejah republiškega in gospodarskega zbora dne 4. maja letos, v obravnavi osnutka izhodišč za dolgoročni ekonomsko politični razvoj Slovenije na seji republiškega zbora dne 3. 6. 1971 in v razpravi o predlogih amandmajev k zvezni ustavi na seji republiškega zbora dne 16. 6. 1971.

V vseh teh razpravah je bila dana možnost, da se vsak poslanec v skladu s svojimi strokovnimi in intelektualnimi sposobnostmi udeleži razprave in tvorno prispeva k izpopolnjevanju sistema za odpravljanje družbeno in ekonomskih negativnih pojavov in drugih slabosti. Takšnih možnosti bo še mnogo; bodo tako rekoč na vsaki seji skupščinskih zborov.

Omenim naj, da je bil sprejet tudi akcijski program izvršnega sveta in republiških upravnih organov za uresničevanje nalog v zvezi z ekonomsko politiko in stabilizacijo v letu 1971, ki tudi obravnava omenjena vprašanja. Program je bil dostavljen skupščini.

Aktivnost pri obravnavanju socialno političnih, idejno političnih in družbenoekonomskih vprašanj ni omejena samo na skupščinske organe in izvršni svet. O teh vprašanjih razpravljajo tudi družbeno-politične organizacije, posebno socialistična zveza in zveza komunistov, v katerih sodelujemo tudi mi, poslanci.

Na konkretno vprašanje tovariša poslanca v zvezi z gospodarskimi gibanji pa lahko odgovorim naslednje: Končuje se delo pri polletni analizi gospodarskih gibanj, ki bo dostavljena skupščini. Ob tem bo izvršni svet predlagal nekatere spremembe v zvezi s financiranjem splošne potrošnje glede na prenos izvenproračunske bilance in glede na splošno gospodarsko stanje. Vsakodnevno delo izvršnega sveta ter republiških upravnih organov pa je razvidno iz izpopolnjenega akcijskega programa, ki ste ga prejeli in bo prihodnjo soboto objavljen v dnevnem časopisu. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Zora Tomič odgovarja na poslansko vprašanje Ivana Pučnika.

Zora Tomič: Tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Ivan Pučnik, poslanec republiškega zbora, je 2. 7. 1971 vprašal izvršni svet o družbeni pomoči za socialne podpirance.

Odgovarjam: Glede na stanje, ki je bilo predočeno izvršnemu svetu v analizi o sprejemnikih socialnih pomoči, je le-ta, kot veste, predlagal ob rebalansu proračuna znesek 5 milijonov dinarjev kot pomoč nekaterim občinam za leto 1971, da bi lahko družbene denarne pomoči v primerih, ko predstavljajo edini vir preživljanja, znašale vsaj 250 dinarjev.

Na svoji seji dne 2. 7. 1971 je izvršni svet sprejel odlok o razdelitvi teh sredstev po naslednjih merilih: glede na odstotek kmečkega prebivalstva v

občini, narodni dohodek na prebivalca in na sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine. Tako bo dopolnilna sredstva sprejelo 30 občin. Odlok izvršnega sveta bo objavljen v prihodnji številki Uradnega lista SRS.

Predsednik Miran Goslar: Peter Gluhar odgovarja na poslansko vprašanje Zdravka Dolinška.

Peter Gluhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da odgovorim na poslansko vprašanje poslanca republiškega zbora, tovariša Zdravka Dolinška, ki postavlja republiškem sekretariatu za notranje zadeve naslednje poslansko vprašanje:

1. Kljub prepovedi prometa motornih vozil ob sobotah in nedeljah še vedno vozijo vzdolž glavne prometne magistrale Maribor—Ljubljana—Koper motorna tovorna vozila, za katera se meni, da nimajo posebnega dovoljenja. Kako lahko pride do takih kršitev?

2. Ali obstojajo ustrezni ukrepi, ki bodo v bodoče preprečili vožnjo tovornih motornih vozil, kadar je taka vožnja prepovedana?

Na vprašnje daje republiški sekretariat za notranje zadeve naslednje odgovore:

Čeprav je v odredbi republiškega sekretarja za notranje zadeve iz leta 1968 o omejitvi prometa na cestah I. in II. reda v turistični sezoni izrecno določeno, da se lahko izdajo posebna dovoljenja le za prevoz pokvarljivega blaga, izdajajo občinski upravni organi taka dovoljenja tudi za prevoz drugega blaga. Glede na pretekle izkušnje je republiški sekretariat za notranje zadeve v letošnjem letu pred turistično sezono opozoril občinske upravne organe, pristojne za notranje zadeve, naj izdajajo posebna dovoljenja samo za nujne prevoze pokvarljivega blaga in to samo za enkratno vožnjo; dogajalo se je namreč, da so dobili posamezniki pavšalna dovoljenja, ki so veljala vse leto in so potem taka dovoljenja izkoriščali. Občasna kontrola v letu 1970 je na primer pokazala, da je v dneh 18. in 19. julija, to je na višku turistične sezone, bilo na območju Slovenije 395 tovornih motornih vozil s posebnim dovoljenjem, 579 tovornih motornih vozil pa ni imelo takega dovoljenja. Zoper take nepravilnosti so organi za notranje zadeve ukrepali z neposrednim izločanjem vozil iz prometa ter z mandatnim kaznovanjem. Mandatna kazen, ki je predpisana v samem temeljnem zakonu o varnosti cestnega prometa, pa znaša le 20 din ter jo je mogoče izreči le proti vozniku, ker je kršil postavljeni prometni znak.

Veljavna republiška odredba nima sankcije, ker je bila izdana na podlagi pooblastila iz prejšnjega temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa, ki ni predvideval možnosti, da pristojni organi v svojih predpisih določijo sankcije. To pomanjkljivost je odpravila šele novela temeljnega zakona o varnosti prometa iz leta 1969. Z novo republiško odredbo, ki naj bi jo izdal republiški sekretar — ta bo izdana namreč na podlagi pooblastila v republiškem zakonu o varnosti cestnega prometa — bodo odpravljene navedene pravne pomanjkljivosti in predpisani strogi ukrepi. Kaznovati bo mogoče delovne organizacije, vendar največ s 1000 dinarji, voznike pa s 500 dinarji, ker je maksimum kazni še vedno potrebno usklajevati s temeljnim zakonom o prekrških. V letošnji turistični sezoni nova odredba predvidoma še ne bo uveljavljena, ker se je izdaja odredbe zavlekla zaradi določanja enotnih kriterijev za vso SFRJ in je bilo potrebno doseči soglasje vseh republik, razen tega pa tudi konzultirati organe

in organizacije, ki so zainteresirani za varnost cestnega prometa v republiki. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Radu Pušenjaku odgovarja Franc Razdevšek.

Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš poslanec Rado Pušenjak je v zvezi z nedavnimi odločitvami zveznega izvršnega sveta o odkupnih cenah osnovnih kmetijskih proizvodov postavil našemu izvršnemu svetu vrsto konkretnih vprašanj o načinu zbiranja sredstev in kritja teh novih obveznosti. Želim mu odgovoriti naslednje:

Poslancu, tovarišu Radu Pušenjaku je v tem trenutku možno odgovoriti na njegova zastavljena vprašanja, žal, brez ustreznih kvantifikacij, ki še niso znane, hkrati pa se tudi prav sedaj iščejo natančnejše rešitve in modalitete. Prav danes in jutri so s tem v zvezi sestanki na zveznem izvršnem svetu.

Naša stališča v zvezi s korekcijo zajamčenih in minimalnih odkupnih cen važnejših kmetijskih proizvodov in reševanjem posledic, ki bi nastale zaradi občutnega povišanja maloprodajnih cen za nekatera pomembna živila, so naslednja:

Izvršni svet ocenjuje, da je pristop k reševanju ukrepov, ki so bili v zvezni pristojnosti na področju kmetijstva, mnogo širši in medsebojno tesno povezani. S prenosom regresov, premij in bonifikacij obresti na republike v smislu sprejetih ustavnih amandmajev se poleg cen za reprodukcijski material določa tudi paritetni dohodek v kmetijstvu, ki bistveno vpliva na ekonomski položaj kmetijske proizvodnje, posredno pa vpliva tudi na splošno raven cen živilskih proizvodov. Razprava o korekciji varstvenih cen je potekala tako, da je že vplivala na potrošniško mrzlico na trgu in je zaradi tega tudi nastala splošna psihoza nakupov in ustvarjanja zalog, ponekod pa se je pokazala tudi pomanjkljiva oskrba blaga.

V takih pogojih je bila odločitev zveznega izvršnega sveta nujna tudi zato, da se obdrži normalna preskrba in se stabilizira tržišče. Zvezni izvršni svet je sprejel povišanje odkupnih cen za važnejše kmetijske proizvode, hkrati pa je odločil, da se maloprodajne cene moke, kruha in sladkorja ne povečajo. Visoko povečanje cen zlasti moki, kruhu, olju in sladkorju, ki bi sledilo kot posledica povečanja odkupnih cen, je bilo potrebno na primeren način kompenzirati in zaščititi socialno ogrožene občane ter preprečiti verižne učinke na celotni sektor prehrane in življenjskega standarda kot tudi preprečiti motnje v turizmu in stabilizacijskih naporih na splošno.

Za reševanje tega problema pa bosta v obravnavi dva pristopa. Tu je predlog zveznega izvršnega sveta, ki obsega oblikovanje zveznega kompenzacijskega sklada iz sredstev davka na promet proizvodov v taki višini, da bi se predelovalnim organizacijam, to je mlinom, oljarnam in tovarnam sladkorja kompenzirali povečani stroški v višini povečanih odkupnih cen pšenice, sladkorja in sončnic. Predlog našega republiškega izvršnega sveta pa se zavzema za regresiranje v direktni prodaji, to je v maloprodaji in prodaji na veliko, v višini povečanih varstvenih cen tako, da vsaka republika pokriva stroške v blagovnem prometu na svojem področju. Na ta način bi odpadla potreba po oblikovanju zveznega kompenzacijskega sklada, ker menimo, da je mogoče enotnost v blagovnem prometu zagotoviti pretežno na osnovi medrepubliških dogovorov. Po

naši oceni gre predvsem za socialno ekonomski ukrep v sferi potrošnje, ki sodi po sprejetju ustavnih amandmajev v pristojnost in odgovornost republike.

Obe varianti se zdaj proučujeta in bomo o rešitvah lahko poslanca konkretno obvestili, ko bodo ta posvetovanja končana. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Na poslansko vprašanje Poldeta Mačka odgovarja Marjan Ekart.

Marjan Ekart: Tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec republiškega zbora, tovariš Polde Maček, je postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje v zvezi s poroštvenimi izjavami za investicijske kredite, ki so jih občinske skupščine do leta 1965 dajale za vse investicijske kredite, ki so jih dobivale delovne organizacije. Ker so imele te izjave tudi svojo materialno osnovo oziroma pokritje v družbeno-investicijskem skladu občine, poslanec vprašuje, kdaj bo realizirana ta programska naloga oziroma kdaj bo izvršni svet predložil ustrezne predloge.

Odgovor: Problem, ki ga nakazuje v svojem poslanskem vprašanju tovariš Maček, obstaja pri tistih občinah, ki v času, ko je bilo po zakonu o bankah in kreditnih poslih možno sredstva družbeno-investicijskih skladov izvzeti iz kreditnih skladov poslovnih bank, tega niso storile. Izvršni svet je o teh problemih informiral skupščino z gradivom o državnem kapitalu, skladih in vseh drugih sredstvih, s katerimi upravlja SR Slovenija.

Med temi občinami in bankami obstajajo različni dogovori o tem, da banka upošteva mnenje občin glede razpolaganja z likvidnimi sredstvi teh skladov, toda to so le improvizirane rešitve, ki ne slone na pravni podlagi. Nekatere občine pa so na podoben način kot republika izvzele sredstva svojih družbenih investicijskih skladov in so ta v poslovnih bankah v kreditnem odnosu. Po približnih podatkih, zbranih od občinskih skupščin, je stanje teh sredstev per 28. 2. 1966 naslednje: 41 občin je zapustilo sredstva svojih družbenih investicijskih skladov poslovnim bankam v znesku 277 milijonov dinarjev, 19 občin pa je izvzelo svoja sredstva v znesku 74 milijonov dinarjev, tako da znašajo sredstva odpravljenih občinskih družbenih investicijskih skladov 351 milijonov dinarjev. Izvršni svet meni, da bi morali v zakonu o bankah in kreditnih poslih ponovno dati možnost občinskim skupščinam, da bi lahko odločale o eventualnem prenosu sredstev bivših investicijskih skladov iz kreditnih skladov bank na posebna izločena sredstva občine oziroma v korist skladov skupnih rezerv gospodarskih organizacij. Ob morebitnem prenosu občinskih investicijskih skladov v sklade skupnih rezerv bi prenos obveznosti iz poroštev lahko opravile občine le na osnovi pogodb med občinskimi skupščinami in skladi skupnih rezerv. Ustrezna dopolnitev zakona o bankah bo mogoča ob splošni spremembi zakona o bankah in kreditnih poslih, ki je ta čas v pripravi. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Nova poslanska vprašanja? Vojan Rus ima besedo.

Dr. Vojan Rus: Postavil bom samo dodatno vprašanje.

Dodatno vprašanje bi se glasilo takole: Ali izvršni svet meni, da po 30. 5. — to želim poudariti — po 30. 5., ko je bilo postavljeno moje vprašanje, na katerega sem danes dobil odgovor, ni več takih problemov na neposrednem pod-

ročju odgovonosti izvršnega sveta v Sloveniji in v zvezi, ali so ti problemi še aktualni ali pa so ti problemi postali preteklost?

Drugi del tega podvprašanja: V zvezi s problemi, ki jih izrecno omenjam v prejšnjem vprašanju in zadevajo delo zveznih organov, pri katerih pa vedno sodelujejo ustrezni republiški organi, postavljam vprašanje, ali ti zvezni organi sedaj že v taki meri obvladujejo vsa gospodarska in druga gibanja, da ne bi bilo danes potrebno s tem v zvezi omeniti, kakšne pobude namerava dati izvršni svet na zvezni ravni? Saj je bilo našemu izvršnemu svetu posebej naloženo s sklepi republiškega in gospodarskega zbora, da pogosteje poroča, kako se ti sklepi uresničujejo.

Torej izvršni svet meni, da so ti sklepi na zvezni ravni tako rekoč že izvršeni in da ni treba ničesar o tem poročati!?

Predsednik Miran Goslar: Še kakšno vprašanje? Ivan Kreft!

Ivan Kreft: »Delo« je dne 6. julija 1971 poročalo, da je republiški sekretariat za gospodarstvo predlagal, naj bi v Sloveniji izdali zakon o dodatni obrestni meri za kredite na območju turizma. Kot je znano, je to vprašanje doslej urejala zveza, ki pa je za že odobrene kredite ostala Ljubljanski banki pri beneficiranih obrestih dolžna 32 milijard starih dinarjev, katerih doslej še ni poravnala.

Prosim republiški sekretariat za gospodarstvo, da odgovori na vprašanje, kaj je skupno z drugimi pristojnimi organi v naši republici storil, da bo Ljubljanski banki čimprej poravnal dolg v znesku 32 milijard starih dinarjev? Poravnava tega dolga Ljubljanski banki bi omogočila, da ta dodeli kredite za nekatere visoko rentabilne projekte.

Drugo vprašanje: Ljubljanska banka pa ni prizadeta le zaradi omenjenega dolga, temveč tudi zaradi nedavnega sklepa Narodne banke, po katerem se obvezna rezerva poslovnih bank zviša od 32 na 34^{0/0}. Ljubljanska banka bo tako morala odvesti več sredstev, kot jih bo dobila z reeskontom Narodne banke v okviru tako imenovane republiške emisije, ker sklep ne upošteva dejstva, da je Ljubljanska banka pri kreditih Narodne banke udeležena le z 10^{0/0}, njena udeležba pri obvezni rezervi pa znaša 20^{0/0}.

Vprašujem republiški sekretariat za gospodarstvo, kaj bo storil, da se uredi tudi to vprašanje?

Predsednik Miran Goslar: Jožko Štrukelj ima besedo!

Jožko Štrukelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Takoj bom odgovoril na prvo vprašanje tovariša Vojana Rusa: Menimo, da takšni problemi še obstajajo.

Glede drugega podvprašanja oziroma vprašanja pa naj povem, da izvršni svet sodeluje na vseh ravneh in na vseh sejah v federaciji, pa tudi na svojih sejah v tem smislu, da bi prispeval h kreiranju politike stabilizacije tudi v federaciji. Moram reči, da so vsak teden seje v zveznem izvršnem svetu, na katerih sodelujejo tudi naši predstavniki. Na teh sejah dajemo predloge in si prizadevamo, da bi se stanje stabiliziralo in da bi ustvarili pogoje za izboljšanje gospodarskega položaja. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: S tem je ta točka izčrpana in ugotavljam, da ne moremo nadaljevati seje. Zadnja točka, volitve in imenovanja, bo morala biti preložena na prihodnje zasedanje.

Možni termini za naslednjo sejo so tile: 19. julij, 21. julij ali 26. julij. V bistvu imamo dve poglavitni točki, prva je razprava o dolgoročnem konceptu razvoja Slovenije, druga pa volitve članov predsedstva na skupni seji vseh zborov. To pomeni, da ne bo zasedal le naš zbor, temveč tudi vsi zbori skupščine in enotni zbor delovnih skupnosti. Natančnega datuma seje pa še ne morem napovedati zato, ker mora biti prej zasedanje delegatov občin, katerega pa jaz ne sklicujem.

Prosim tiste, ki boste šli prej na dopuste, da sporočite svoje naslove, zlasti pa, da se odgovorno udeležite te seje in pridete tudi z dopusta, ker za izvolitev članov predsedstva rabimo visok kvorum po zakonu, ki smo ga danes izglasovali in bo torej potrebna na tej seji visoka udeležba. Hvala lepa!

(Seja je bila zaključena ob 20. uri.)

REPUBLIŠKI ZBOR

30. seja

(21. julija 1971)

Predsedoval: **Miran Goslar**,
predsednik republiškega zbora in

Lojzka Stropnik,
podpredsednica republiškega zbora

Začetek seje ob 10.30.

Predsednik **Miran Goslar**: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 30. sejo republiškega zbora.

Svojo odsotnost so opravičili: **Maks Jamšek**, **Gregor Klančnik**, **Franjo Kor-diš**, **Jožko Lojen**, **Štefan Toth** in **Rudolf Gyergyek**.

Glede na to, da je današnja seja verjetno zadnja pred skupščinskimi počitnicami in ker je treba nekatere zadeve čimprej rešiti, predlagam, da dnevni red, ki sem ga vam sporočil s sklicem seje 13. julija, razširimo še z naslednjimi točkami:

— predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov; gre samo za usklajevanje z gospodarskim zborom;

— predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni Celje za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije;

— predlog odloka o odlogu plačila anuitet enajstim kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije in

— predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji.

Poleg tega predlagam, da točko »poslanska vprašanja« premaknemo na konec dnevnega reda glede na to, da bomo k predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije poslušali uvodni ekspeze na skupni seji z enotnim zborom.

Predlagam torej naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 28. in 29. seje republiškega zbora;
2. volitve in imenovanja;
3. predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije;

4. predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov (usklajevanje z gospodarskim zborom);

5. predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni Celje za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije;

6. predlog odloka o odlogu plačila anuitet enajstim kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije;

7. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji;

8. osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva;

9. osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj;

10. osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu;

11. predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma;

12. predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji;

13. program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971;

14. predlog odloka o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971;

15. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost in predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost;

16. poslanska vprašanja.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

K vsem točkam dnevnega reda so bili vabljeni predstavniki centralnega komiteja ZK Slovenije, republiške konference Zveze mladine, republiškega sveta Zveze sindikatov, gospodarske zbornice in združenja poslovnih bank in hranilnic.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 28. in 29. seje republiškega zbora. Oba zapisnika ste prejeli. Ima morda kdo kako pripombo? (Nihče.)

Ugotavljam, da sta zapisnika 28. in 29. seje republiškega zbora odobrena.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

Tu imamo več podtočk, in sicer najprej predlog odloka o izvolitvi predsednika in sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja.

Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Torej glasujemo. Kdor je za ta odlok, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (En poslanec dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da smo sprejeli odlok o izvolitvi predsednika in sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije in s tem izvolili:

za predsednika ustavnega sodišča Vladimira Krivica, dosedanjega predsednika tega sodišča; za sodnike ustavnega sodišča pa dr. Darka Černeja, Milka Goršiča, Jožeta Pavličiča in Pavla Žaucerja.

Sledi predlog odloka o izvolitvi člana odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Želi kdo razpravljati o tem odloku? (Ne javi se nihče.)

Torej glasujmo! Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet in za člana odbora za družbenoekonomske odnose našega zbora izvoljen Franc Gerbec.

Sledi predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta v smislu določb 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov. Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja.

Pozitivna mnenja k temu odloku so dali izvršni svet, gospodarski zbor ter socialno-zdravstveni in prosvetno-kulturni zbor.

Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.)

Glasujmo! Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo predlog odloka sprejeli in v arbitražni svet imenovali: za predsednika Jožeta Kneza, direktorja »Novoles« Novo mesto; za člane pa Vido Bevc, Vladimira Birso, Milana Osojnika in Mirka Sitarja.

Sledi predlog odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije.

Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Kdo želi razpravljati o tem odloku? (Nihče.) Tudi glede tega odloka imamo pozitivno mnenje izvršnega sveta in gospodarskega zbora. Kdor je za ta odlok, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Za člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije so bili imenovani Ljubo Levstik, Ivan Markovčič, Stane Ocepek, Ivan Pinterič, Marjan Pribac, Ivan Ros in Anton Žagar.

Sledi predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani.

Tudi tu je predlagatelj komisija za volitve in imenovanja. Pozitivno mnenje imamo od izvršnega sveta in prosvetno-kulturnega zbora. Ali želi kdo razpravljati? (Ne.) Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo predlog odloka sprejeli in za predstavnika družbene skupnosti v svet zavoda imenovali Vladimira Čadeža in Marina Gabrovška.

Sledi predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Mariboru.

Predlagatelj je komisija za volitve in imenovanja. Ali želi kdo razpravljati o tem odloku? (Ne želi.) Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je sprejet in 314 sodnikov-porotnikov okrožnega sodišča v Mariboru je izvoljenih.

S tem je ta točka dnevnega reda končana. Vabim vas v veliko dvorano na skupno sejo.

(Seja je bila prekinjena ob 10.40 in se je nadaljevala ob 11.00.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo s 3. točko dnevnega reda: predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

Opozarjam vas na poročila in dodatna poročila odbora za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravne komisije. Poleg tega imamo tudi poročilo

skupine zasedanja delegatov občin za spremljanje razprave o programu dolgoročnega razvoja.

Pričenjam razpravo. Ivan Krefc se javlja.

Ivan Krefc: Tovarišice in tovariši poslanci! Ne bi se strinjal s tistimi, ki menijo, da so stališča dolgoročnega družbenega razvoja SR Slovenije preoptimistična. Taka ocena se nam je zdela upravičena tedaj, ko smo prvič razpravljali o izhodiščih in njihovih idejah. Takrat namreč še nismo slutili, kako veliko prelomnico bomo napravili že po enem letu v našem političnem in ekonomskem življenju. Sedaj ustreza našemu nadaljnjemu razvoju le tako optimistično mnenje, kot je pred nami, ne glede na trenutne težave. Tak koncept edino ustreza zgodovinskemu trenutku, ko so že v vseh republikah odobreni in ko so v zvezi že sprejeli ustavna določila. Ta določila med drugim omogočajo večjo samostojnost tudi v razvoju naše republike.

Od časa, ko so začeli strokovnjaki pripravljati tak koncept, je minilo več let. Kot je povedal tovariš Krese, predsednik gospodarske zbornice, so določene ustanove začele pripravljati gradivo že leta 1965, ko še niso mogli predvidevati velikih poznejših sprememb. Vendar tudi tem pionirjem ne bi mogli očitati pomanjkanja optimizma pri načrtovanju dolgoročnega razvoja. Kar se je zdelo kritikom koncepta še pred dobrim letom morda preoptimistično, je v času priznanja slovenske državnosti brez nadaljnjega sprejemljivo in uresničljivo. Vse to označuje polet tudi slovenske republike. Nekatero druge republike so v takem poletu že celih 25 let, kar jim je obrodilo sadove, ki se jih veselimo tudi mi in jim nikakor ne zavidamo. Nekatera bremena in skrbi bodo morale sedaj republike seveda same prevzeti, kolikor bodo vztrajale pri uresničenju tudi tistih načrtov, ki so problematični. Tudi Slovenija je imela v preteklosti načrte, vendar jih je opustila, ker je z njihovo uresničitvijo predolgo odlašala, ali pa načrti niso bili realni glede na sredstva, s katerimi je razpolagala.

Med načrte, ki so v dolgoročnem razvoju Slovenije glede finančnih možnosti in z gledišča varstva okolja problematični, sodi prav gotovo tudi načrt o plovni poti. Želim, da bi se tudi glede tega načrta končno pogovorili, ne pa seveda še odločili. Sodim, da je prav, da ima ta načrt svoje mesto v konceptu dolgoročnega razvoja Slovenije, čeprav ga morda v prihodnjih 15 letih še ne bi uspelo uresničiti in se z njim mogoče ne bi strinjala novo ustanovljena skupnost za varstvo okolja. Vsekakor pa bi pridobili zelo pomembno komunikacijo mednarodnega prometa. Kot vemo, je glede te plovne poti več variant. Sloveniji ne more biti vseeno, katera bo končno sprejeta in realizirana. Gre za plovno pot, ki naj bi prek Slovenije povezala Jadransko morje z Donavo. Kolikor bi bil izhod pri Tržiču v Italiji, bi potekala ta pot po Soči, Idrijci, Savi in Donavi. Povezovala bi celotni potencial severne Italije ter Jugoslavije s srednjo in vzhodno Evropo, kot je ugotovil tovariš Boris Mikoš, republiški sekretar za urbanizem, v svojem odgovoru na moje poslansko vprašanje na 14. seji republiškega zbora dne 29. maja 1970. Kot smo izvedeli iz istega vira, projektirajo podobno plovno pot tudi v republiki Hrvatski in sicer med Vukovarjem, Zagrebom, Kolpo in Reko oziroma Bakrom, ki tudi pelje v Jadransko morje, vendar pušča Slovenijo ob strani. Ker je celotna zamisel za plovno pot, ki naj bi čez Slovenijo povezala Jadransko morje z Donavo, še vedno v stadiju študijske izdelave, bi bilo vsekakor treba vključiti v to delo pred nekaj tedni ustanovljeno skupnost za varstvo okolja in organa s podobno nalogo takoj, ko bi ga imenovala naša skupščina oziroma izvršni svet. Tudi predstavniki vodnega

in cestnega sklada, elektrogospodarstva in morda še kdo naj bi sodeloval pri tem delu.

Biro za regionalno prostorsko planiranje je z zadevo plovne poti seznanil vse prizadete občinske skupščine in jih povabil, da opozorijo potencialne investitorje, predvsem velike industrije na območju trase, na možnost njene izgradnje. V okviru gospodarske zbornice Socialistične republike Slovenije je prišlo do pobude za ustanovitev konzorcija, ki bi prek biroja za regionalno prostorsko planiranje skrbel za nadaljnje delo v zvezi s tem projektom. Na italijanski strani daje pobudo za ta projekt posebno konzorcij Treviso. Tako lahko morda pričakujemo skorajšnjo ustanovitev jugoslovansko-italijanskega in eventualno širšega mednarodnega konzorcija, v katerem bi sodelovale vse tiste države, ki so zainteresirane za to mednarodno plovno pot.

Preden bi o tem projektu in o drugih, ki zahtevajo preudarno poslovnost in veliko angažiranost sredstev, kaj več povedal, mi dovolite, da iz govora predsednika Staneta Kavčiča na sestanku Zveze komunistov Slovenije in z direktorji nekaterih večjih delovnih organizacij, ki je bil v Ljubljani dne 1. julija letos, citiram samo naslednje: »Vse analize, ki jih izdelamo, kažejo, da je danes slovensko gospodarstvo gotovo sposobnejše v proizvodnem in poslovnem smislu kot je bilo kdajkoli. Neprestano zaznamujemo povečanje proizvodne in poslovne sposobnosti od teoretičnih in idejnih pogledov, ki se odmikajo od nekdanjega ekstenzivnega etatičnega modela in približujejo tržnemu modelu, do organizacijskih, proizvodnih, finančnih in tržnih rešitev. Če hočete, porabim tudi besedo manipulacij in zavest, da se je treba prvenstveno obrniti in orientirati na naše lastne sile.

Mislím, da lestvica samih faktorjev, pojavov in dokazov, ki govorijo o taki permanentni krepitvi proizvodne in poslovne sposobnosti našega gospodarstva in naše ekspanzije, izvira iz take orientacije, iz take povečane proizvodne in poslovne sposobnosti našega gospodarstva. To je dobro in spodbudno.« (Konec citata.)

Tudi drugi govorniki na omenjenem sestanku so podobno ocenili sposobnost našega gospodarstva. Tudi najnovejša ocena tovariša Leopolda Kreseta na seji upravnega odbora slovenske gospodarske zbornice dne 16. julija in tudi danes je spodbudna, čeprav je kritična, vendar bolj zaradi sedanjega trenutka kot pa prihodnosti. Zdrav optimizem veje tudi iz izvajanj tovariša Boštjana Markiča v včerajšnjem »Delu«, ki ga citiram: »Slovenski narod lahko z lastno sposobnostjo in napredkom premaguje ovire pri svojem razvoju. Problem razvoja slovenskega naroda je vendarle prvenstveno stvar slovenskega naroda samega, ne pa nekoga zunaj njega. To je bistvo, ki pomeni, da mora biti slovenski narod ustvarjalno kritičen do samega sebe. Obstoje slovenskega naroda ni odvisen izključno od notranjih odnosov z Jugoslavijo, marveč mora tudi sam nositi odgovornost za svoj razvoj, kar najbolj razvija ustvarjalno dejavnost in spravlja na površino svoje ustvarjalne sile tam, kjer so poniknile in se uveljavile s kvaliteto. Ustvarjalni zalet si mora zagotoviti slovenski narod sam. Bolj do-rečeno, kot stoji zapisano doslej, se v temeljnih načelih slovenske ustave ne smemo usmeriti le na odnose v Jugoslaviji, marveč upoštevati dejstvo, da je SR Slovenija v Evropi in v svetovnem prostoru, kjer so prav tako v teku integracijski procesi. Skratka, končno je treba tudi analogno že doseženim razmeram ustrezno poudariti odprtost slovenske družbe, ki lahko pomaga, da se izognemo provincialističnim skušnjavam in nevarnostim slovenske samoza-gledanosti. Gre preprosto za to, da dosežemo umestnost Slovenije v svetu.

Vse povedano nikakor ne pomeni, da ne bi kar najbolj razvijali materialne in duhovne komunikacije Slovenije z jugoslovanskimi narodi. Na dlani je, da v teh stikih z jugoslovanskimi narodi Slovenci pridobivamo, brez njih pa izgubljammo eksistenčno sposobnost. Vendar se mora narod, ki ne želi biti torzo, odpirati tudi zunaj državnih meja.« Ta citat je iz včerajšnjega »Dela«.

To sem citiral zaradi tega, ker se zavedam, da je uresničitev dolgoročnega načrta kot tudi srednje in kratkoročnega ter še drugih načrtov odvisna predvsem od poslovnosti in od odločitev naših gospodarskih organizacij in njihove iniciative. Ni pri tem vseeno, kako gleda na te načrte slovenska država in njen najvišji samoupravni organ. Če bi se izkazalo, da nam manjka v Sloveniji tako pomembnih in finančno močnih činiteljev kot so nekateri v državnem merilu in zaradi tega nekaterih načrtov v Sloveniji ne bi mogli ustvariti v naslednjih 15 letih, naj ostanejo kot vizija kasnejših let. V tem času bi se posvetili tistim nalogam in načrtom, ki jih lahko razčistimo z manjšimi težavami. Pred nami je namreč tudi naloga melioriranja 180 000 ha zamočvirjenih oziroma poplavljenih površin. Doslej smo ta program že večkrat obravnavali in se spraševali, ali je smiselno, da v Sloveniji skušamo usposobiti za kmetijstvo zadnjo ped zemlje, ko pa ne bi mogli doseči na njej konkurenčnih donosov. Sosednja Italija, Avstrija in tudi nekatere bolj oddaljene dežele, kot so Nemčija, Nizozemska, Danska, Švedska in še nekatere druge, imajo podobne, posebno velja to za Nizozemsko, manj ugodne pogoje za kmetijstvo, kot jih ima Slovenija, pa so vendarle dosegle takšne uspehe, kot jih dosegamo ponekod v Jugoslaviji samo na najbolj plodni zemlji. Ne gre namreč samo za kvantiteto, temveč tudi za kvaliteto pridelka. Čeprav gre za industrijsko močno razvite dežele, so v precejšnji meri postale neodvisne od uvoza kmetijskih pridelkov. Jugoslavija, ki je industrijsko srednje razvita, saj v kmetijstvu dela še vedno polovica njenega prebivalstva, bo predvidoma samo letos uvozila za 200 milijonov dolarjev kmetijskih pridelkov. Precejšen del tega uvoza bomo porabili v Sloveniji tako zase kot tudi za turiste. Prepričan sem, da bi z melioracijo 180 000 ha prej kot v 15 letih rešili ta problem.

Ne gre samo za melioracije, marveč tudi za obnovo vinogradov in sadovnjakov na površinah, ki sedaj nikomur ne koristijo. Včasih so dajali vinogradi in sadovnjaki kmetom glavni del dohodka. Sedaj pa trošimo za uvoz sadja in vina devize. V turizmu imamo podobne možnosti in pogoje kot so v Italiji, Avstriji, Španiji itd. Celo boljše. Toda to ni vse, kot smo že tolikokrat ugotavljali. Razen zraka, vode in prirodnih lepot moramo nuditi turistom tudi v prehrani čim večjo izbiro. Z uvozom zamrznjenega mesa se je letos turist še sprijaznil, drugo leto se ne bo več. Tudi svoje mišljenje o nas bo spremenil na slabše, ker se dovolj ne potrudimo, da ga pogostimo s svojimi domačimi posebnostmi. Niti en sam trenutek ne bi smeli pozabiti na dejstvo, da prihaja čez Slovenijo 90 do 96 % vseh motoriziranih turistov in da ti odstotki najbolj zgovorno dokazujejo jugoslovansko korist, da se uredijo preobremenjene vpadnice in celotni cestni križ s priključki nanj.

Skupina poslancev, ki je bila pred nekaj dnevi na trasi hitre ceste, se je lahko prepričala, da delo, kljub pomanjkanju betonskega železa in cementa, napreduje tako, da bo celoten objekt zgrajen v predvidenem roku. Za to zaslужijo priznanje vsi, ki sodelujejo pri uresničevanju projekta.

Če je mogoče izpolnjevati roke v sedanjem gospodarsko najbolj kritičnem času, bi jih lahko s toliko večjim optimizmom izpolnjevali v prihodnosti.

V smislu ustavnih amandmajev bomo v večji meri kot doslej razpolagali s presežkom svojega dela in z njimi uresničevali vizijo dolgoročnega plana, od katerega si obetamo velik napredek v vsakem pogledu. Za stališča v dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije bom glasoval, ker so grajena na novi kvaliteti, to je na slovenski državnosti.

Predsednik Miran Goslar: Tovariše poslance prosim, da skušajo svoje razprave usmeriti predvsem na konkretne predloge glede na to, da smo v fazi konkretizacije in konkretnih predlogov. Po tej poti je šel tudi odbor za družbenoekonomske odnose in drugi, ki imajo pripombe k temu gradivu. Prosim, da to upoštevate in predvsem dejstvo, da imamo dolg dnevni red in da so nekateri poslanci izrazili željo, da okoli druge, tretje ure zapustijo sejo zaradi drugih obveznosti. Tega ne bom mogel tolerirati, kolikor bi nastala nevarnost, da postanemo nesklepčni. Prosim, tovariš Horjak ima besedo.

Dušan Horjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Material o osnovnih ciljih in predpostavkah družbenega in ekonomskega razvoja Slovenije v letih 1971—1975, o katerem razpravljamo na današnjem zasedanju republiškega zbora, je zelo obširen in nam daje pregled nad celotnim gospodarstvom v Sloveniji v letih 1961—1965, oziroma 1966—1970 in perspektivo razvoja za prihodnjih pet let. Čeprav predlagani material vsebuje še precej neznanih sklepov, o katerih se bo verjetno v današnji razpravi zahtevalo določena pojasnila, sodim, da je ta material ustrezen za razpravo o srednje-ročnem programu razvoja republike Slovenije in da ga ne kaže bistveno spreminjati. Po današnji razpravi je treba čimprej pripraviti dokončni predlog, ki ga mora naša skupščina v najkrajšem času sprejeti.

V svoji razpravi se bom omejil samo na nekaj najbolj bistvenih pokazovalcev, za katere menim, da so prvenstvenega pomena za razvoj našega gospodarstva v naslednjem obdobju. Na podlagi pokazanih dosedanjih rezultatov in programov bi v bodoče želel, da nam avtorji predloženih materialov dajo še ustrezne dopolnitve oziroma pojasnila.

Ne glede na dejstvo, da se za obdobje 1971 do 1975 predvideva povečanje družbenega proizvoda samo po stopnji 6,9 %, kar pomeni nazadovanje od dosedaj doseženih rezultatov v preteklih letih od 8,2 oziroma 7,4 %, menim, da je projekcija predloženega plana optimistična in da sloni še na mnogih postavkah realizacije družbenega plana, ki niso popolnoma usklajena z možnostmi ustvaritve ob pogojih gospodarjenja v letošnjem letu in v bližnji prihodnosti.

Dovolite mi, da bi podrobneje obdelal le dva problema, prikazana v predloženi projekciji. Porast družbenega proizvoda po indeksu 6,9 iz leta 1971 do 1975 pomeni, da se bo ustvarjala nova vrednost proizvodnje v vrednosti 896 milijard starih dinarjev. To torej pomeni, da se bo povečala vrednost proizvodnje do leta 1975 za približno 40 %. Prvi defekt v tem izračunu je že v tem, da so vrednosti v izračunu družbenega proizvoda izračunane na podlagi cen iz decembra 1969. leta. Vemo, da se je raven cen v državnem merilu po devalvaciji februarja v letošnjem letu močno dvignila in da smo s takšnim startom v letu 1971 ustvarili povsem druge pogoje za izračun družbenega proizvoda v prihodnjih petih letih. Mogoče bo kdo od prisotnih izpodbijal pomembnost takšnega spremenjenega izračuna, vendar moram poudariti, da je to bistvene važnosti za solidno osnovo gospodarjenja v bodoče, saj mora tudi v naši državi začeti veljati pravilo, da mora imeti vsaka nova vrednost proizvodnje tudi

ustrezno kritje v obratnih sredstvih. Iz priloženih materialov ni namreč razvidno, kakšni bodo viri pokrivanja povečanja družbene proizvodnje za planirano povečanje v naslednjem obdobju. Glavni vir novih obratnih sredstev vsekakor ustvarjajo gospodarske organizacije same iz širšega dohodka. Vendar lahko trdimo, da pri današnji stopnji akumulativnosti in obremenjenosti podjetij z različnimi anuitetami, ki se ne obračunavajo samo v breme amortizacije, marveč v breme dohodka, niso dani izgledi, da bi se obratna sredstva bistveno povečala iz lastnih virov gospodarskih organizacij.

Naslednji vir pokrivanja obratnih sredstev so bančni krediti, oziroma nova emisija narodne banke. Tudi ta sredstva ne bodo zadoščala za tako povečanje novo ustvarjene vrednosti. Bojim se, da bo takšna politika podaljševala današnje nemogoče stanje nelikvidnosti gospodarskih organizacij tudi v bodoče. S takšno politiko so dani pogoji za nadaljnjo inflacijo v našem gospodarstvu.

Osnova za takšno optimistično programiranje povečanja družbenega proizvoda so tudi nove naložbe v razširjeno reprodukcijo, oziroma zamenjava zastarelega strojnega parka v obstoječi industriji. Znano je, da je slovenska industrija po vseh pokazateljih mnogo starejša kot preostala industrija v Jugoslaviji, zaradi tega so tudi amortizacijski vpisi manjši in potrebe po hitrejši obnovi zastarelega strojnega parka večje. Le s hitro in učinkovito modernizacijo zastarelega strojnega parka in zastarelih tehnoloških procesov si lahko ustvarimo boljše pogoje dela in pogoje, da lahko uvrstimo skoraj vse proizvodnje stroke v naši industriji med tako imenovane propulzivne veje našega gospodarstva.

Doseči danes v kratkem času v svetovnem merilu ali v evropskem merilu povprečno stopnjo rentabilnosti in ekonomičnosti ni težko. Nasprotno, dani so vsi pogoji, da se lahko posamezne veje našega gospodarstva, ne glede na surovinsko bazo, uvrstijo na evropsko raven produktivnosti in da se vključijo po svoji ekonomičnosti v evropsko delitev dela. Vendar so zato potrebna hitra in na žalost tudi zelo velika sredstva za obnovo strojnega parka. Čeprav se daje v tabeli 41 tabelarnega pregleda razpoložljivih sredstev za materialne naložbe v gospodarstvu dokaj optimistični prikaz možnosti financiranja iz različnih virov sredstev tako iz sredstev delitve dohodka kot inozemskih posojil, različnih skladov itd., sem vendar prepričan, da vsa ta sredstva ne morejo reševati vseh potreb za modernizacijo strojnega parka. To navajam iz naslednjega delnega prikaza iz te zelo obširne problematike. Predvidevam, da se bo zbralo vseh sredstev za naložbe v gospodarstvu v letu 1971—1975 v višini 272 milijard S dinarjev. V teh sredstvih so posebej navedena tudi sredstva sklada republiških skupnih rezerv v višini 59 milijard S dinarjev. Iz pregleda vložnih in nerešenih zahtevkov iz sredstev republiškega sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij na dan 31. julija letošnjega leta je razvidno, da že po stanju vložnih in neprijavljenih zahtevkov v vrednosti 40 milijard 541 mio din v navedenem znesku še niso upoštevani predvideni zahtevki po novih investicijah nekaterih podjetij. Njihovi investicijski elaborati še niso predloženi skladu, kot na primer »Delamaris« Izola, tekstilna tovarna Ajdovščina, »Metalna« Maribor, »Iskra« Kranj in drugi.

Jasno je, da vsi ti zahtevki skladu skupnih rezerv niso v skladu z zakonom in statutom o odobranju sredstev iz sklada skupnih rezerv. Sklad skupnih rezerv namreč ne more predstavljati dodatnih bančnih virov za investicije, marveč je v prvi vrsti namenjen za sanacijo težav v proizvodnji, šele v drugi vrsti za modernizacijo itd.

Se posebej se postavlja vprašanje, če bodo za zastarelo industrijo, katere strojni park je bil po prvih povojnih letih še na evropskem nivoju, danes pa že sodi v muzej zaradi zastarelosti in iztrošenosti, razpoložljivi dodatni viri iz sredstev za sofinanciranje hitre rekonstrukcije tako zastarelega strojnega parka. Menim, da bi morala biti razpoložljiva sredstva v prihodnjem obdobju usmerjena v prvi vrsti v tiste gospodarske organizacije, ki kažejo, da s svojimi proizvodnimi načrti bistveno spreminjajo dosedanji zastarel način tehnologije dela, da predvsem na račun višje produktivnosti dela na zaposlenega lahko ustvarijo višje materialne dohodke in plasma na domačem in inozemskem tržišču in da se s tem uvrstijo, ne glede na vrsto proizvodnje po ekonomskih merilih, v tako imenovane propulzivne veje našega gospodarstva.

Drug problem, o katerem bi želel razpravljati, je dokaj optimistično prizadevanje izvoza v prihodnjih petih letih. Po kazalcih, ki so navedeni v materialih, je razvidno, da bi se moral izvoz na prebivalca v dolarjih povečati od dosežene realizacije v letu 1966 do leta 1970 od 174 dolarjev na 315 dolarjev, kar je za 80 % več. Delež izvoza v družbenem proizvodu bi se moral povečati od dosedanje udeležbe 17,9 na 24,3 %. Glede na strukturo gospodarstva v Sloveniji in na visoko industrijsko proizvodnjo, ki nima možnosti plasmaja samo na slovenskem trgu, marveč na jugoslovanskem tržišču, se predvideva po projekciji plasma slovenske proizvodnje najmanj za 44 % na preostala tržišča. Zaradi uravnovešenja izvoza in uvoza moramo delež izvoza slovenskega gospodarstva na zunanjem tržišču povečati za 100 %, če hočemo odpraviti današnje stanje. O tem bom še govoril na drugem mestu, ko bom zahteval od pristojnih državnih organov pojasnilo, ali so predvideni ukrepi za večjo stimulacijo izvoza, da se sedanje katastrofalno stanje v letošnjem letu in v prihodnje popravi. Če vzamemo realizacijo izvoza v letošnjem letu 170 dolarjev na prebivalca, potem bi moral izvoz v prihodnjih letih porasti za 20 % in več, če hočemo doseči izvoz 350 dolarjev na prebivalca. Pri tem moram poudariti, da nas tako planiran izvoz 315 dolarjev na prebivalca še vedno uvršča med manj razvite dežele po izvozu, saj danes dosegajo v ČSSR približno 600 dolarjev na prebivalca, čeprav ima navedena država približno enake surovinske baze kot jih ima republika Slovenija. Zaradi tega, ker v letu 1971 — vsaj tako kaže — ne bomo dosegli poprečja leta 1966—1970, ko je le-to znašalo 174 dolarjev, je treba nujno sprejeti v najkrajšem času vse potrebne ukrepe, da se ustvari drugačno razpoloženje v izvoznih organizacijah do izvoza. Jasno je, da se da to doseči samo z ugodnejšo stimulacijo, ne pa z manjšo vrednostjo ustvarjenega izvoza v dolarjih, kot je to primer v tekočem letu po devalvaciji dinarja. Če ustrezne mere ne bomo dosegli tekom letošnjega leta, potem tudi v letu 1972 ne moremo pričakovati večje ekspanzije izvoza.

Za sklep svojega prispevka o dolgoročnem družbenem razvoju naj poudarim naslednje ugotovitve:

Porast družbenega proizvoda za 6,9 % nima v celoti ustreznega kritja po potrebnih obratnih sredstvih. Razpoložljivi viri sredstev za razširjeno reprodukcijo in modernizacijo ne zadoščajo za rešitev osnovnih problemov zastarelosti in je zato možnost povečanja proizvodnje za približno 7 % pri tako postavljenem programu problematična. Predvidevamo povečanje izvoza za 8 % po vrednosti na prebivalca, oziroma na povečanju deleža izvoza glede na družbeni proizvod na 24,3 %. Zaradi neurejenih izvoznih instrumentov niso dani pogoji za takšno povečanje, delno pa na takšno stanje vpliva tudi zastarelost strojnega parka.

Dovolite mi, da na kraju omenim še problem, ki je v gradivu pravilno prikazan. V gradivu se predvideva v prihodnjem letu oziroma v prihodnjih letih poprečno povečanje osebnih dohodkov za približno 5 %, tako da bi znašali poprečni osebni dohodki v 1975. letu 165 000 S dinarjev. Takšno usmerjeno povečanje osebnih dohodkov, ki mora biti usklajeno tudi s povečanjem produktivnosti dela, daje osnovo za stabilnejše gospodarjenje v naših podjetjih.

Menim, da dosedanja praksa povečevanja letošnjih osebnih dohodkov za 20 in več % nima nikakršnega učinka na stabilizacijo, temveč je pomemben vir inflacijskih gibanj. Iz poročila republiškega sekretariata za gospodarstvo je tudi razvidno, da so se osebni dohodki v minulih petih mesecih povečali v naši republiki za 22 %. Drugi osebni dohodki, ki gredo v breme materialnih stroškov, pa so se v Sloveniji povečali za 42 %. Znani so predpisi, s katerimi je predvideno za letos povečanje osebnih dohodkov za 11 %, od prvega julija pa bi morali biti osebni dohodki urejeni v skladu z zakonom o usmerjanju in delitvi osebnih dohodkov.

Kolikor mi je znano, se dovoljuje povečanje osebnih dohodkov le tistim podjetjem, ki imajo za to odobrenje republiškega izvršnega sveta. Ne glede na verjetno zakonit postopek pri izplačevanju osebnih dohodkov se mi zdi, da je takšno povečanje neupravičeno, saj izkazujejo podatki o produktivnosti dela v prvih 5 mesecih le 5,7 % višjo produktivnost dela. Znan je tudi primer tovarne gumijevih izdelkov »Sava« Kranj, ko so ob izplačilu osebnih dohodkov dne 14. t. m. delavci te tovarne ustavili delo v proizvodnji in zahtevali višje osebne dohodke. Po izračunu službe družbenega knjigovodstva je imelo podjetje v rezervi približno 30 milijonov starih dinarjev neizplačanih osebnih dohodkov. 14. tega meseca so predstavniki in delavci zahtevali v prostorih skupščine občine Kranj, da se jim povečajo osebni dohodki ne glede na zakonita določila o možnostih izplačila osebnih dohodkov. Direktor podjetja je na sestanku z delavci pristal na povečanje osebnih dohodkov za več kot 20 % proizvodnim delavcem tako, da naj bi s tem dodatnim izplačilom znašali poprečno osebni dohodki v tovarni »Sava« Kranj v mesecu juliju nad 170 000 starih din. To povečanje osebnih dohodkov je bilo doseženo s silo prisotnih delavcev, čeprav bi se ta problem lahko že uredil v tovarni, če bi finančna služba le pravilno obvestila organe samoupravljanja o zakonitih možnostih izplačila. V Kranju je zaradi tega primera nastal določen problem. Tudi v drugih kolektivih namreč postavljajo delavci vprašanje povečanja osebnih dohodkov mimo zakonitih možnosti na podlagi tega primera, to je s politiko sile. Na ta primer opozarjam zaradi tega, ker se mi zdi skoraj nemogoče, da bi delovni kolektiv bodoče urejal osebne dohodke s politiko sile, ne pa v okviru stabilizacijskih ukrepov mimo zakona o usmerjanju osebnih dohodkov in tudi mimo smernic o družbenem razvoju Slovenije v letih 1971—1975.

Ne glede na navedeno pomanjkljivost menim, da moramo predloženi plan razvoja Slovenije v letih 1971—1975 sprejeti s priporočilom, naj zavod republike Slovenije za planiranje pri sestavi dokončnega predloga družbenega plana te materiale dopolni in eventualno popravi ustrezna manjkajoča poglavja.

Predsednik Miran Goslar: Tovariši poslanci, opozarjam, da bomo razpravljali o srednjeročnem planu oktobra meseca in da se torej, ne glede na to, da je tudi srednjeročni plan vsaj ena faza izvajanja dolgoročnega koncepta, vendarle omejite na današnji dnevni red.

Dr. Vojan Rus ima besedo.

Dr. V o j a n R u s : Najprej bi obrazložil svoje stališče glede amandmajev, ki sem jih predložil. Predložil sem več konkretnih besedil predvsem v tem smislu, da bi z njimi dopolnili obstoječi tekst. Poskušal sem te dopolnitve čimbolj zgostiti in jih usmeriti samo na tiste temeljne družbeno-politične in družbenoekonomske aspekte, za katere mislim, da imajo praktičen politični pomen. Nisem se pa ukvarjal z vsemi možnimi teoretičnimi in stilističnimi popravki, ki bi bili tudi potrebni.

Kot razumem ves naš postopek, svojih amandmajev niti ne umikam niti ne zahtevam, da se o njih danes glasuje. Če stvar pravilno razumem, kljub temu, da je ta akt še vedno osnutek in da bo o njem še razprava, ni potrebno, da se danes o teh mojih pripombah odločimo. Moje pripombe lahko vključimo v tok razprave. Sedaj pa mi dovolite nekaj besed o amandmajih, ki sem jih predložil.

Najprej se mi zdi, da manjka v dokumentu zlasti ugotovitev, katere so tiste strukturalne družbene deformacije, tista izmaličenja, ki so nastala v Sloveniji v zadnjih letih in s katerimi se moramo posebej spoprijeti, če hočemo priti do uspešnega družbenega in celotnega razvoja, kakršnega predvidevamo v tem dokumentu.

To misel sem skušal zgostiti v kratkem amandmaju, s katerim ugotavljam, da so te družbene ovire nastale zaradi našega preveč stihijskega gibanja v družbi in zaradi nezadostnega prizadevanja organiziranih družbeno-političnih sil, da bi odstranile te družbene deformacije. Če se družbeno-politične organizacije ne bodo odločno spopadle s temi deformacijami, ne moremo uresničiti načrta razvoja, saj nimajo glavne naloge boja s temi deformacijami skupščine, marveč družbeno-politične organizacije. Take prepreke vidim predvsem v anonimnem birokratizmu in tehnokratizmu, v zelo neustreznem kadrovskem sestavu v najširšem smislu, v nepravilnih socialnih razlikah, v pojavih uravnilovke in povprečništvu na vseh nivojih družbe od inteligence do delavstva, v enostranskem ekonomizmu in potrošništvu, ki sta vodila predvsem k razvoju družbenih sredstev za proizvodnjo in k spodbujanju osebnih potrošniških teženj. Manj pa sta spodbujala kreativne sile v najširšem smislu, vlogo delavca, delovnega človeka, šolstva in vsega tega, kar naj omogoči prehod naše proizvodnje iz ekstenzivne v intenzivno.

Drugo vprašanje, ki se nanaša na naš razvojni projekt, je vprašanje medsebojne odvisnosti raznih področij družbe. Ne bi se mogel povsem strinjati s tezo, ki smo jo danes slišali v poročilu izvršnega sveta in sicer, da je medsebojna odvisnost posameznih strok in področij dobro vzpostavljena in da je celo zelo humano zamišljena. Zdi se mi, čeprav nisem pristaš filozofije današnjega funkcionalizma, da ni zmeraj najboljše vzpostavljena odvisnost med posameznimi strokami.

Naj omenim glede tega samo nekaj vprašanj. Eno je vprašanje kmetijstva. V gradivu je še zmeraj stališče, da je treba odpraviti velike socialne razlike med kmetijstvom in drugimi strokami, kar bi omogočilo, da uvedemo razne oblike pokojninskega zavarovanja in podobno. Zdi se mi, da stvar ni samo v tem, da tega vprašanja še zmeraj nismo razčistili. Niti v tekstu namreč ni rečeno, niti nismo razčistili tega vprašanja, pri čemer gre za velik del našega kmetijstva. Tudi če preidemo na tržno kmetijstvo, ki bo modernizirano, bo kmetijstvo kljub temu še zmeraj v sorazmerno in trajno slabših pogojih v primerjavi z industrijo. Kmetijstvo ima, kot smo že večkrat dajali, čeprav je tržno in modernizirano, v poprečku manjši organski sestav kapitala. V njem se kapital

počasneje obrača. Zaradi tega mu morajo tudi najbolj razvite družbe, ki imajo tržno in modernizirano kmetijstvo, družbeno pomagati. To je tista pomoč, ki ne zmanjšuje samo socialnih razlik, marveč omogoča tudi pomoč glede investicij na tem področju.

Naslednje vprašanje je vprašanje odnosa izobraževanja do drugih strok. Povsem se strinjam s tezo, da bo naš razvoj uspešen samo, če bo šolstvo bolj izpostavljeno zahtevam in pritiskom naprednega gospodarstva. To stališče je v tezah omenjeno, ni pa nasprotnega stališča, namreč, da ima pri nas izobraževanje in izobrazba še zelo neustrezen družbeni položaj, kar zavira celoten družbeni razvoj.

V tem smislu morda manjka tudi teza, da je nujna ne samo kritična vloga gospodarstva in drugih področij pri izobraževanju, marveč je nujna tudi obrnjena kritična vloga visokih šol na drugih področjih.

Ker sem že pri šolstvu, naj omenim še to, da se strinjam s tezo, naj bi se razvijali močneje še nekateri drugi centri visokega šolstva, kot Maribor in podobno. Vendar v tezah ni dovolj poudarjeno, da morajo biti prvi in najpomembnejši pogoj za razvoj visokega šolstva sposobni kadri. Šele potem, ko te kadre že imamo, odpirajmo nove šolske smeri in podobno, pri čemer moramo temeljito proučiti družbene potrebe in ustanovljati določene šole le tam, kjer te potrebe resnično obstajajo in kjer so za ustanovitev šol dani tudi vsi pogoji.

Zdi se mi, da še vedno zanemarjamo medsebojno odvisnost raznih strok, kar je razvidno tudi iz stališč, ki govorijo o samostojnem znanstvenem razvoju in razvoju znanstveno-raziskovalnega dela. Preveč je še zastopano stališče, da je prvenstvena naloga znanosti, razen družbenih, ta, da prenašajo iz tujine razne izume in tako naprej. Ne strinjam se s stališčem, da je naloga znanosti predvsem v tem, da beleži dogajanja v svetu in jih notira, ne pa neki birokratični uradni organi. To nalogo je treba prenesti na znanost. Vendar se tehničnim in prirodnim znanostim ne more dati izključna naloga, da se ukvarjajo samo s prenašanjem tujih dosežkov in z njihovim uvajanjem. Menim, da bomo morali vsekakor razvijati tudi svoje originalno razvojno delo, sicer bomo na tržišču nenehno zaostajali. Sem za to, da se licence uvažajo, vendar le prevečkrat uvažamo zastarele licence.

Potem vzemimo na primer vprašanje nekaterih tako imenovanih socialnih področij. Obstaja stališče, naj bi šele na koncu tega razdobja dosegli, da bo približno 30 % otrok zajeto v varstvenih ustanovah. Priznam, da ne vem za odstotek, ki bi ga lahko predlagal. Dal sem pač tak predlog, ki se mi zdi razumen. Morda je ta odstotek večji, morda že znaša 40 %, saj imamo že sedaj več zaposlenih žena. Tu se vidi neka soodvisnost socialnega varstva z gospodarstvom. Če imamo že toliko zaposlenih žena in če jih bo morda še več glede na to, da bo pritekalo kmečko prebivalstvo, potem se mi zdi predvidevati v 15-letnem razvoju samo 30 % otroškemu varstvu nezadostno in ne kaže na medsebojno odvisnost, ki koristi tudi gospodarstvu. Lahko je to varstvo tudi kvalitetno nezadovoljivo. Če pa predvidevamo njegovo normalnost, potem so ta predvidevanja nezadostna tudi s stališča gospodarstva. Omenim naj pri tem še posebej, da moramo te številke nujno razumeti kot številke, ki bodo dosežene šele po 15-letnem razdobju in da nimamo prav nikjer časovne dinamike, ki bi bila morda kje koristna. Morda res ne moremo v treh, štirih letih doseči velikega odstotka, toda ob istih pogojih morda lahko dosežemo precej več. Čez 15 let predvidevamo mnogo večjo stopnjo gospodarskega razvoja, precej višjo kot jo ima danes celo Švedska in druge bolj razvite države.

Predvidevamo namreč 3000 dolarjev po glavi in trikrat večjo stopnjo gospodarskega razvoja. Ob trikrat večji stopnji se mi ne zdiyo določene zahteve glede otroškega varstva pretirane, marveč zelo funkcionalne glede na celoten razvoj.

Zdi se mi tudi, da v našem projektu manjka neka koncepcija razvoja mednarodnih odnosov Slovenije. Povsem se strinjam s tem, da se bodo ti odnosi razvijali v okviru Jugoslavije. Vendar dajejo amandmaji večje možnosti za našo samostojnejšo politiko v okviru jugoslovanske politike. Zanimivo je, da nimamo skoraj nobenih podatkov, niti globalnih stališč, kakšno gibanje kapitala, blaga, kooperacij in podobno imamo za najbolj ugodno v prihodnjem slovenskem razvoju glede na velike integracije v zahodni in vzhodni Evropi, do nerazvitih dežel in podobno. Tu ni skoraj nobenega koncepta. Večkrat se govori, da bomo sodelovali s tujino glede posameznih prometnih zvez, vendar glede blaga, kapitala, kooperacij, uvoza kapitala in podobno ni nobenih stališč niti ne v okviru Jugoslavije. Pri tem ne mislim na neko obširno kvantificiranje in tudi ne, da se moramo podrobno opredeliti za eno ali za drugo. Morda bomo zavzeli neko stališče do temeljne usmerjenosti in pustili odprt maneverski prostor, saj se nenehno spreminjajo mednarodni odnosi. Glede tega ni nobenega koncepta in mislim, da mora le-ta priti v bodoči tekst.

Naj na koncu omenim še naslednje.

Danes je bila razprava o tem, ali naj bo to resolucija ali kak drug akt. Nisem proti temu, da dobi ta akt ime »resolucija«, vendar je nujno, da je ta akt kvantificiran vsaj v taki meri in vsaj v taki meri konkreten in podroben, kot je sedanji. Ne govorim o konkretnih številkah, vendar je nujno, da je konkreten in podroben.

Končno ugotavljam, da o vsem tem gradivu nismo imeli ustrezne javne razprave. Nimam nobenih buržoazno-parlamentarnih in profesionalnih iluzij o javnih razpravah, vendar se mi zdi, da pri sestavi tega akta niso sodelovale v zadostni meri niti republiške samoupravne skupnosti, širša republiška samoupravna telesa, skupnosti za socialno zavarovanje in podobno. Tako bi ta akt lahko v večji meri postal svojina vseh. Ljudje bi ga lahko laže izvajali, če bodo sodelovali v njegovem pripravljanju. Izrečene so celo javne pripombe na račun univerze. Nimam pooblastila, da govorim o tem, ali je univerza hotela sodelovati ali ne. Naj samo omenim, da so bile take informacije posredovane tudi našemu odboru. Ko smo postavili predstavniku izvršnega sveta vprašanje, ali so se republiški organi obrnili na univerzo, da sodeluje pri tem, nismo dobili pritrdilnega odgovora. Tako mi še sedaj ni jasno, ali so se naši organi, izvršni svet, skupščina itd., uradno obrnili na vse te izobraževalne, raziskovalne in kulturne skupnosti z željo, da dajo svoje pripombe. Ne trdim, da bi takšno sodelovanje dalo nova razodetja, je pa možno, da bi bilo morda deset koristnih pripomb in da bi ljudi tako bolj angažirali. Če so sodelovali pri tem le posamezniki z univerze in posamezniki iz znanosti, ne pomeni še, da je znanost že pozvana kot celota. Obstaja tudi vprašanje roka; ker je postavljen rok 15. september, je vprašanje, če bomo lahko še koga vključili v to razpravo.

Predsednik Miran Goslar: Jože Florjančič je naslednji govornik.

Jože Florjančič: Tovarišice in tovariši poslanci! Najprej bi se opravičil, da ste dodatno precej obširno poročilo našega odbora dobili na klopi šele danes. Ker poročila ne bomo obravnavali kot amandmaje, marveč bo skupaj z dodatnimi konkretnimi pripombami in mnenji, ki so bila že, ali še bodo

priložena k predlogu stališč, služilo posebni komisiji za izdelavo predloga resolucije o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, menim, da bo tako lahko koristno služilo vsem, ki bodo še razpravljali o predlogu stališč. Zato želim obrazložiti samo nekaj osnovnih misli iz naših predlogov.

Zavzemamo se za to, da bi v skupščini sprejeli resolucijo o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, ki naj bo realna vizija bodočega razvoja Slovenije in to tako v družbeno-političnem, družbenoekonomskem kot tudi v socialno-političnem pogledu. Resolucija mora v svojih predpostavkah oziroma v svojih usmeritvah upoštevati dane razmere in okoliščine, v katerih je Slovenija, upoštevati mora možne trende bodočega razvoja in predvideti realne cilje, ki jih lahko dosežemo v prihodnjem obdobju. Pri tem smo upoštevali trenutno stanje, ki ni, kot je bilo že večkrat povedano, niti najmanj ugodno za dolgoročno, niti ne za kratkoročno programiranje družbenega in ekonomskega razvoja.

Mislim tako na gospodarsko kot tudi delno na politično nestabilnost, v kateri smo. Vendar smo prav zaradi sedanjega stanja in doseganega razvoja menili, da je potrebno ustvariti kot izhodiščno osnovo v določenem smislu nek okvir, v katerem naj se razvija naš nadaljnji družbenoekonomski razvoj v prihodnjih letih. Pri tem je treba v večji meri upoštevati dosežene sporazume in že dosežen doseganji razvoj.

V današnji razpravi je bilo že rečeno, v kakšnem smislu je mogoče in v kakšnem smislu ni mogoče pametno izhajati iz ustavnih dopolnil. Menili smo, da so nekatera ustavna dopolnila, predvsem tista, ki opredeljujejo strukturo in organizacijo Slovenije in seveda tudi njen položaj v okviru Socialistične federativne republike Jugoslavije, kot tudi tisti amandmaji, ki opredeljujejo nadaljnji razvoj proizvodnih in družbenoekonomskih odnosov v naši družbi, takšna, da mimo teh resolucija o dolgoročnem družbenoekonomskem razvoju ne more iti. To je tisti okvir oziroma tista izhodiščna postavka v našem bodočem razvoju, za uresničenje katere bodo potrebni veliki naporji vse slovenske družbe in vseh samoupravljalcev.

Zato se nam je zdelo, da je nemogoče, da bi nadaljnji razvoj Slovenije koncipirali na dokumentu, ki ne bi vseboval teh temeljnih postavk. Kot nadaljnjo temeljno postavko, ki se neposredno navezuje na ustavne amandmaje, smo opozorili na opredelitev Socialistične republike Slovenije, na njeno organiziranost kot tudi njen položaj v okviru Jugoslavije. Gre predvsem za tisto opredelitev, s katero v Sloveniji, tako kot delovni ljudje v drugih republikah, v celoti prevzemamo odgovornost za naš nadaljnji razvoj, tako za razvoj družbenoekonomskih odnosov kot tudi za razvoj v političnem, socialnem in seveda tudi v gospodarskem smislu. To je ena temeljnih odločitev, do katere smo se dokopali po dolgoletnih razpravah in iskanju ustreznih poti. Tudi to je seveda eden od dejavnikov, ki ga mora v tej fazi upoštevati dolgoročni program razvoja.

Nadalje gre za celotni splet družbenoekonomskih odnosov in položaj delovnega človeka v proizvodnji in delitvi. Mislim, da morajo tudi ti amandmaji najti ustrezno mesto, saj se na podlagi pravilnega postavljanja družbenoekonomskih odnosov in položaja delovnih ljudi lahko izvede celoten tako gospodarski kot politični sistem. Tudi mimo tega torej ne moremo iti.

Prav zaradi tega in tudi ker smo menili, da so naše predhodne razprave o izhodiščih za nadaljnji družbenoekonomski razvoj Slovenije vsebovale pomembne elemente dosežkov, ki smo jih dosegli z ustavnimi dopolnili k zvezni

ustavi, bi se morali zediniti v temeljnem dokumentu, to je v resoluciji o osnovnih izhodiščih.

Naslednje vprašanje se nanaša na celotni projekt socialnega razvoja. Naša osnovna pripomba na projekt socialnega razvoja je, da projekt ni dovolj jasen in nedvoumen v stališčih in da ne daje povsem jasnega odgovora na vprašanje, ali bo naš nadaljnji družbenoekonomski razvoj v prihodnjih 15 letih opredeljeval sistem tako, da bo upošteval tržno usmeritev gospodarstva in vse disproporce, ki iz tega nastajajo in tudi delitev po delu.

Zaradi tega smo menili, da je treba to jasno povedati v tem dokumentu, kar ima seveda za posledico vrsto odločitev, ki iz tega izhajajo na celotnem socialnem področju razvoja družbe.

Menimo, da bo v prihodnjih letih veljal v našem razvoju še naprej sistem delitve po delu. To seveda pomeni: »vsakdo po svojih sposobnostih, vsakemu po njegovem delu«. To je naša osnovna pripomba in zato je tudi naš predlog, da se to jasno in nedvoumno tudi opredeli za prihodnje obdobje.

Nadaljnje vprašanje je vprašanje sistema. Popolnoma se strinjamo, da bi bilo neprimerno govoriti, ali bomo v resoluciji o dolgoročnem družbenem ekonomskem razvoju opredeljevali tudi posamezne sistemske rešitve. Točno je, da se sistemske rešitve spreminjajo, da se bodo spreminjale in dograjevale, vendar v naših pripombah ne plediramo za kompleksne sistemske rešitve. Menimo, da mora resolucija o dolgoročnem razvoju obvezno vsebovati temeljne usmeritve bodočega sistema, ki bo vladal na posameznih področjih. Tu smo se predvsem opredelili na tiste dele sistema, o katerih se že dolgo pogovarjamo in o katerih imamo že dolgo jasna stališča. Vendarle se glede njih ne premaknemo naprej, čeprav bodo morali vsaj v osnovnih načelih veljati v prihodnjem razvoju. Mislimo na sistem razširjene reprodukcije, kjer morajo biti nosilci delovni ljudje v združenem delu. Republika se tu javlja kot samoupravna in tudi državna skupnost in kot intervent na posameznih področjih. To je sistem zajemanja prispevkov za samoupravne interesne skupnosti, ki bo moral potekati na podlagi medsebojne izmenjave dela in storitev posameznih delovnih ljudi na posameznih področjih združenega dela, v njihovih medsebojnih dogovarjanjih in medsebojnih sporazumih. To je tudi celoten davčni sistem, ki bo moral imeti v svoji osnovi mnogo bolj prisotno socialno komponento, kot jo ima danes.

Ko smo razpravljali o sistemu, smo govorili predvsem o nekaterih nujnih smereh razvoja najbolj pomembnih sistemov, predvsem tistih, za katere smo v republiki Sloveniji povsem suvereni in jih moramo v celoti tudi sami izdelati.

Naslednje vprašanje in naslednja pripomba se nanaša na tako imenovan kompleks strukturnih neskladnosti. Menimo, da mora biti taka strukturna neskladnost, kot je neskladnost med izvozom in uvozom slovenskega gospodarstva, predmet razmišljanj in opredeljevanj v srednjeročnem, predvsem pa v dolgoročnem konceptu razvoja Slovenije.

Pred to strukturno neskladnostjo, ki se kaže tudi v strukturni neskladnosti med predelovalno industrijo in industrijo surovin, ne smemo zapirati oči. Izhajajoč iz ustavnih amandmajev in pravic sleherne republike, da odloča o svojem razvoju ter nosi odgovornost zanj, moramo odpreti ta problem ustrezno v tem dokumentu in nakazati možne smeri nadaljnjega reševanja.

Druga taka neskladnost je vprašanje kmetijstva. Zanj menimo, da ga ne moremo reševati z nekega humanega aspekta, marveč je treba pristopiti s povsem ekonomske pozicije oskrbe slovenskega prebivalstva z osnovnimi artikli.

Torej na eni strani pametno izkoriščanje tega prostora in na drugi strani usposobitev kmetijskega proizvajalca v taki smeri, da bo lahko ekonomsko posloval. To je torej drug strukturni problem, ki je po našem mnenju neustrezno rešen.

Naslednji strukturni problem, ki se zmeraj bolj kaže in ki v bistvu obstaja v razlikah v stopnji razvitosti posameznih centrov v Sloveniji, je odnos in neuskkljenost med stanjem nove in stare industrije. Kaže se v celotnem spektru regionalnega razvoja in v odpravljanju problemov nerazvitosti.

Končno nekaj misli o tem, kaj je plan in kako razumemo planiranje in funkcijo planiranja v našem socialističnem sistemu. Mislim, da bi se morali tudi pri tem dokumentu zavzemati za tako opredelitev plana, da bi le-ta na eni strani pomenil znanstveno prognozo bodočega razvoja, s čimer bi postal neposredni napotek za ravnanja posameznih samoupravnih subjektov pri odločitvah o bodočem razvoju, na drugi strani pa mora plan pomeniti, predvsem v socialistični blagovni proizvodnji, zavestno družbeno akcijo za odpravljanje stihijnosti v razvoju. Če tega elementa plan v našem sistemu ne bo imel, potem je vprašanje, kam bomo prišli z razvojem naše družbe. Mislim, da zavestno plansko obvladovanje disproporcij v razvoju, ki jih blagovna proizvodnja nujno nosi s seboj, nikakor ne moremo enačiti s kakršnimkoli bivšim administrativnim distributerskim planom. Ta je namreč v bistvu izhajal iz povsem drugih predpostavk in je tudi deloval v pogojih, v katerih blagovne proizvodnje ni bilo. Mi si torej predstavljamo, da bi morala biti resolucija o dolgoročnem družbenoekonomskem razvoju kolikor toliko jasna in realna znanstvena prognoza bodočega razvoja, fundirana na dosedanjem razvoju in dosedanjih dosežkih. Na drugi strani pa mora vsebovati tudi sredstva in ukrepe v tistem delu, kjer se republika in posamezni njeni organi javljajo kot odločilen dejavnik v razvoju.

V tem smislu smo dali precej konkretnih pripomb, ki so razvidne iz poročila našega odbora. V njem so upoštewane tudi pripombe odbora za proizvodnjo in blagovni promet, odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in tudi drugih. Kolikor bo nadaljnje delo potekalo v takem smislu, kot smo ga opredelili s sklepom na skupnem zasedanju enotnega zbora in našega zbora, ni nobene nevarnosti, da ne bi prišli v doglednem času do takšnega koeksistentnega predloga resolucije, ki bi v nekem smislu pomenil družbeni dogovor o nadaljnjem razvoju SR Slovenije. Na drugi strani pa bi bil to tak dokument, na katerega bi se lahko sklicevali in ga tudi dopolnjevali z dosežki v našem bodočem razvoju.

Predsednik Miran Goslar: Tovariši poslanci, predlagam, da delamo neprekinjeno brez odmora. Besedo ima Miloš Polič.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kar je dejal že tovariš Kavčič, ne bi hotel ponavljati, vendar se mi zdi, da bom moral ponoviti to, kar sem dejal pred enim letom. Namreč, gospodarska zbornica res ni mogla najti niti v Sloveniji niti v Jugoslaviji strokovnjaka za promet, ki bi lahko obdelal študijo o prometu. Na zadnjem sestanku upravnega odbora društva ekonomistov Slovenije je bilo na ta problem zelo ostro odgovorjeno. Mislili smo tudi, da izdamo javno resolucijo o popolni neskladnosti in proučevanju tega problema. Prav zaradi tega se tudi prometno gospodarstvo v tej

viziji razvoja takoj zatakne že pri Dobovi, ko se Zagreb in Ljubljana ne moreta sporazumeti, kako bodo elektrificirali progo in kdaj. Ta vizija se tudi takoj spotakne ob vesti televizije, da bo železnica ustavila dela na modernizaciji proge Celje—Maribor zaradi tega, ker izvršni svet ni dal takih in podobnih pristankov. Verjetno je torej res težko razpravljati o gradivu, ki govori o prometnem gospodarstvu. Posebno je težko govoriti o neki perspektivi prav zato, ker baziramo na takih stavkih, da bodo v svetu že v treh letih odšla klasična prevozna sredstva in da bodo nastopila ne vem kakšna moderna prevozna sredstva. Nekaj govorimo o kontejnerjih in paletizaciji. To je že stara stvar in ni utopistična, to je že tudi klasičen način dela. S te strani se mi ne zdi prav, da skoraj v vsakem aktu stalno govorimo o modernizaciji cest Jesenice—Zagreb in Litiija—Sežana, ko imamo že moderniziranih 30 prog. Bolj se strinjam z našim odborom, kar je rekel glede modernizacije uvoza, tehnologije in podobno. Najbolj me moti to, da v teh materialih nimamo nobenih števil, ki bi nam povedale, kakšne so sedanje transportne možnosti v Sloveniji sploh, bodisi železnice, cest, zračnega, pomorskega prometa itd. Ali imamo skladišča, terminale in kakšna, ter komu bomo vse to zgradili, kar smo v tem dokumentu zapisali? Kakšne bodo takrat potrebe po transportu? Torej o tem odnosu, kaj imamo sedaj in kaj bomo imeli, kakšen transport bomo rabili in podobno, sploh ne govorimo. O domačem transportu torej ne govorimo, ampak pravimo kratko malo že v prvem stavku »Slovenija ima zaradi svojega geopolitičnega položaja že izrazit transportni pečat«. Kaj pa doma? Vse to bo, toda če bomo šli na to, da bomo iz Avstrije vozili v Koper, potem tu manjka ta analiza.

Zdi se mi, če bi gospodarska zbornica kot eden izmed teh dejavnikov ali kdo drugi malce potrudili, bi verjetno tudi pripravili boljša izhodišča glede transporta kot kompleksne veje. Proučiti bo torej treba, koliko bo potrebno na leto vlagati v takšen perspektivni vizijski razvoj. Jeseni bomo že razpravljali o srednjeročnem planu, ki pa ni nič bolje obdelan kot ta. Ker smo o njem že nekaj razpravljali, bo verjetno zelo težko povedati, kakšna sredstva bo morala dati republika, kaj bo moralo ustvariti gospodarstvo itd. Mislim, da bi bilo dobro, če bi komisija, ki smo jo danes formirali, le našla nekoga, ki bi pomagal o transportni dejavnosti reči kaj več. Naj omenim kemično industrijo. Zdi se mi, da prav kemiki niso napisali kaj bolj otipljivega. Posebno me zanima predelava plastičnih mas, ki je samo omenjena, čeprav vse bolj prehajamo, kar zadeva obrtniških del, na plastiko. Mi v naši viziji o tem ničesar ne govorimo. Mislim, da bi bilo dobro, če bi napisali kaj več o farmaciji in o kozmetični proizvodnji. Verjetno nočemo priznati, da imamo v Jugoslaviji nad dva tisoč izdelkov kozmetike, noben pa ni jugoslovanski proizvod. Vse uvažamo od licence dalje, uvožene so surovine itd. Dobro bi bilo, da bi povedali, da bomo šli tudi v kozmetiki v lastno proizvodnjo.

Nekaj besed o gradbeništvu in industriji gradbenega materiala. Temu smo posvetili v gradivu nekaj manj kot eno stran. Čeprav sodi k temu izgradnja nove industrije, transportnih poti, energetskih virov, stanovanj, šol itd., se mi zdi, da smo zelo skopi pri obravnavi tako pomembnih vej, kot sta prav gradbeništvo in industrija. O proizvodnji gradbenega materiala je samo en odstavek. Če upoštevamo, za koliko milijard uvažamo za potrebe izgradnje »Bernardina«, vidimo, da je uvožen ves gradbeni material, mi pa surovine izvažamo. Zakaj ne povemo vsega tega?

Pozdravljam, da pridemo enkrat do nekih izhodišč za naš razvoj. Bodimo pa bolj realni in dajmo več možnosti računskemu stroju. Povejmo, kje smo,

kam mislimo priti, koliko nam manjka in kaj moramo napraviti in koliko bo vse to stalo. Samo z idejami in z lepimi besedami ne bomo vsega tega napravili. Bojim se, da bomo čez pet let razpravljali o istem, o čemer razpravljamo danes. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Poslance prosim, naj pri kritični oceni gradiva upoštevajo, da je še veliko drugih gradiv, ki so sestavni del predloga o dolgoročnem konceptu. Na ta gradiva ste bili opozorjeni in so vsem dostopna. Kdo želi besedo? Marjan Dolenc, prosim.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ker menim, da je današnja razprava končana, bi se zahvalil za sugestije in pripombe, ne bi pa komentiral in branil teksta. To ni potrebno, ker smo imenovali posebno komisijo, ki ima nalogo, da pri oblikovanju tega akta upošteva stališča zbora. V komisiji bodo lahko prišli do izraza različni interesi, kar bo komisiji olajšalo oblikovanje končnega besedila tega akta. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Če ne, predlagam, da končamo z naslednjim sklepom:

1. Predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije se sprejme kot osnova, na podlagi katere bo komisija Skupščine SR Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, upoštevajoč tudi razprave v zborih in odborih skupščine, v samoupravnih skupnostih, v Socialistični zvezi, v skupščinah občin ter predloge in stališča, ki bodo izhajali iz razprav, pripravila resolucijo o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

2. Da bi lahko komisija pravočasno zaključila svoje delo, je treba vse dodatne predloge in stališča poslati tej komisiji najkasneje do 15. septembra 1971 v obliki konkretno formuliranih predlogov za spremembe in dopolnitve.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov (usklajevanje z gospodarskim zborom).

8. julija smo sprejeli ta zakon z amandmaji k 2., 4. in 5. členu. O tem sem obvestil pismeno gospodarski zbor. Predsednik gospodarskega zbora pa me je obvestil, da je gospodarski zbor predlog zakona sprejel z vsemi amandmaji našega zbora. Poleg naših amandmajev je sprejel še dva amandmaja k 2. členu predloga zakona. Oba amandmaja sta razvidna iz dopisa predsednika gospodarskega zbora, ki ste ga danes prejeli na klop. Iz dopisa je razvidna njihova vsebina.

V smislu 313. in 314. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je torej naša naloga, da ti različni sprejeti besedili zakona uskladimo. Pred današnjo sejo je zasedala skupna komisija republiškega in gospodarskega zbora z nalogo, da pripravi predlog, da bi lahko že na današnji seji besedili uskladili.

Predstavniki te komisije je Karel Forte in ga prosim, da obrazloži predlog komisije.

Karel Forte: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Medzborovska komisija in odbor za proizvodnjo in blagovni promet našega zbora sta sprejela oba amandmaja k 2. členu. Prvi amandma se glasi, da se za 4. alineo doda besedilo: »upoštevaajoč določbe 2. odstavka 10. člena zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov«. Amandma je redakcijski. Drugi amandma k temu členu pa se glasi, da se za 6. alineo tega člena doda nova alinea: »— investicije v luški akvatorij operativne obale za ladje dolge plovbe in za pridobitev operativnih zemljišč«.

Ker smo oprostili plačevanja prispevka železnice za modernizacijo magistralnih prog, ki je uporabnik električne energije, je toliko razumneje, da oprostimo teh dajatev investicije v luško infrastrukturo.

Predstavniki predlagatelja je vztrajal pri svojem predlogu zaradi bilančnih razgovorov. Komisija je mnenja, da je treba ta amandma sprejeti.

Predsednik Miran Goslar: Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Glasujemo. Če ste za ta predlog, to se pravi, da sprejmemo amandmaja gospodarskega zbora k 2. členu, prosim, da dvignete roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (En poslanec.) Kdo se je vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti. S tem je zakon o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov usklajen z gospodarskim zborom.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško kemični industriji Celje, za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije.

Predlagatelj je izvršni svet, ki predlaga, da obravnavamo predlog odloka po skrajšanem postopku s skrajšanimi roki v smislu 294. in 296. člena, in v zvezi s 316. členom poslovnika skupščine in ga uvrstimo na dnevni red današnje seje. Tak postopek utemeljuje izvršni svet s tem, da je potrebno nemudoma olajšati materialni položaj cinkarni Celje v zvezi z izvajanjem njenega sanacijskega programa. Ali kdo skrajšanemu postopku s skrajšanim rokom ugovarja? (Nihče.) Ugotavljam, da se strinjate s predlogom izvršnega sveta, da danes obravnavamo odlok kot predlog. Odbor za proizvodnjo in blagovni promet in zakonodajno-pravna komisija sta obravnavala predlog odloka. Njuni pismeni poročili ste danes prejeli na klop. Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima Dušan Horjak, poročevalec odbora.

Dušan Horjak: Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na današnji seji obravnaval predlog odloka o odlogu plačila anuitet Cinkarni, metalurški in kemični industriji Celje za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da ga sprejme po skrajšanem postopku. Odbor se je s predlogom odloka v načelu strinjal. Strinjal se je tudi s predlaganim besedilom odloka in sklenil predlagati republiškem zboru, da sprejme odlok po skrajšanem postopku v predlaganem besedilu. Mislim, da dodatna utemeljitev odloka ni potrebna in vas prosim, da glasujete za odlok.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Horjak, zakonodajno-pravna komisija je predlagala amandmaje. Ali se odbor strinja s temi amandmaji? Poročilo

zakonodajno-pravne komisije imaš na klopi. Ivan Franko želi besedo v imenu zakonodajno-pravne komisije.

Ivan Franko: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Ker ste dobili poročilo komisije šele danes zjutraj na klopi, mi dovolite, da na kratko obrazložim amandma zakonodajno-pravne komisije. Pri tem pripominjam, da naše pripombe in amandma zadevajo oba odloka. Komisija ni formalno nasprotovala skrajšanemu postopku, vendar je v načelni razpravi ugotovila, da je bila uredba o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije, s katero se pooblaščaajo republike in avtonomne pokrajine, da same določijo, katerim delovnim organizacijam — dolžnicam se odlaga odplačilo anuitet, sprejeta že februarja letos. Komisija je zato kritično ocenila dejstvo, da je predlagatelj tako pozno predložil skupščini predlog odloka in s tem onemogočil poslancem, da bi temeljito proučili to problematiko. Ker gre za velika sredstva, bi bilo treba poslancem omogočiti, da preverijo ustreznost predlagane rešitve. Iz obrazložitve tega odloka in odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije namreč ni razviden položaj drugih organizacij, ki so sekretariatu za finance predložile zahtevek za odlog njihovih v letu 1971 zapadlih anuitet. To je načelna pripomba komisije k obema odlokoma.

Komisija predlaga amandma, da se za prvo točko doda nova 2. točka, ki se glasi: Odložene anuitete iz prve točke zapadejo v plačilo skupaj z zadnjo anuiteto za posamezni kredit brez povečanja obresti in stroškov. Dopolnitev je potrebna glede na drugi odstavek 2. člena uvodoma citirane uredbe, po katerem morajo republike določiti, da se odločene anuitete plačajo skupaj z zadnjo anuiteto na zadevni kredit brez povračila obresti in stroškov. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Odbor in izvršni svet se strinjata. Ali lahko glasujemo? (Da.) Glasujemo o amandmajih zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandmaji so sprejeti.

Glasujemo o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec dvigne roko.)

Ugotavljam, da je odlok o odlogu plačila anuitet Cinkarni, metalurškokemične industrije Celje za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije sprejet.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, na predlog odloka o odlogu plačila anuitet 11 kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije.

Tudi ta odlok je predlagal izvršni svet. Z enakimi razlogi kot prejšnji odlok utemeljuje skrajšanje postopka in skrajšanje rokov tudi za ta odlok. Nemudoma je potrebno izboljšati položaj kmetijskih organizacij, ki so glavni proizvajalci mleka. Njihov težak finančni položaj je posledica neurejenih cen kmetijskih pridelkov, zlasti mleka in njihovih prevelikih ter neugodnih kreditnih obveznosti. Tudi akcijski program izvršnega sveta narekuje ureditev tega vprašanja, kar je povezano z realizacijo ekonomske politike za leto 1971.

Ali kdo nasprotuje predlogu o postopku? (Ne.) Torej se strinjate, da obravnavamo predlog odloka v zadnji fazi. Tudi ta predlog odloka sta obravnavala odbor za proizvodnjo in blagovni promet in zakonodajno-pravna komisija. Poročili ste prejeli na klopeh. Slišali smo že, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije identični z amandmaji, ki jih je predlagala k prejšnjemu odloku. Odpiрам razpravo. Kdo želi besedo? Dušan Horjak.

Dušan Horjak: Tudi o tem odloku je danes razpravljajal odbor za proizvodnjo in blagovni promet. Odbor se je s predlogom odloka v načelu strinjal. Prav tako se je strinjal, da se odlok obravnava po skrajšanem postopku. K 2. točki predloga odloka je odbor sprejel amandma, ki je usklajen s stališči zakonodajno-pravne komisije. Doda se nov 3. odstavek, ki se glasi: »Republiški sekretariat za finance izda na osnovi sporočenih podatkov iz 1. in 2. odstavka te točke odločbo o dejanski višini odloženih anuitet«. Dopolnitev je potrebna, ker se bodo od zneskov iz prve točke tega odloka odbile interkalarne obresti in je treba določiti način oblikovanja točnih zneskov odloka.

Opozoril pa bi, tovarišice in tovariši poslanci, na nekatere pomote na prvi strani obrazložitve odloka. V 3. odstavku je navedeno: »Od navedenega zneska znaša 15 % 5 866 000 din«. To je napačna številka. Pravilna je 3 540 054. V naslednjem odstavku, v katerem je predočeno odplačilo višine anuitet 11 kmetijskim delovnim organizacijam, se pravilni znesek glasi 5 310 000 din, ne pa 5 746 000 din. Te številke je treba v obrazložitvi popraviti in prosim, da glasujete za predlog odloka s predlaganimi amandmaji.

Predsednik Miran Goslar: Ni jasno, zakaj predlaga odbor popravke v obrazložitvi, ki jih je zagrešil predlagatelj. Ali je to točno? (Da.) Dobro. Želi kdo besedo? (Nihče.) Ali se izvršni svet strinja z amandmaji zakonodajno-pravne komisije in odbora? Da.

Glasujemo o amandmaju odbora za proizvodnjo in blagovni promet, ki nam ga je prebral tovariš Horjak. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Amandma je sprejet.

Še amandmaji zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so tudi ti amandmaji sprejeti in glasujemo o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok o odlogu plačila anuitet 11 kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije sprejet.

Sledi 7. točka dnevnega reda, to je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o 5-dnevnem delovnem tednu v Socialistični republiki Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog zakona je izdelan na podlagi sklepa 27. seje našega zbora, ki je bila dne 16. junija letos. Izvršni svet predlaga, da zakon obravnavamo po skrajšanem postopku kot zakonski predlog, da bi lahko prešle šole na 5-dnevni delovni teden že v šolskem letu 1971/72.

Ali je kdo proti skrajšanemu postopku? Kot vidim, ne. Torej obravnavamo predlog zakona v zadnji fazi.

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in zakonodajno-pravna komisija sta obravnavala predlog zakona. Njuni poročili ste dobili na klop. Pričenjam razpravo.

Martin Košir, prosim.

Martin Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Opozoril bi vas samo na napako v našem poročilu. V zadnji vrsti tretjega odstavka bi se morale besede: »da bosta zagotovljena na tem področju red in enotna urejenost«, pravilno glasiti »da bosta zagotovljena na tem področju kvaliteta dela in izvajanje programa«.

Predsednik Miran Goslar: Dalje, kdo še želi besedo? (Nihče.) Glasujemo, ker ni amandmajev.

Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o 5-dnevnem delovnem tednu v Socialistični republiki Sloveniji sprejet.

Prosim tovarišico podpredsednico, da nadaljuje sejo.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki ga je predložil izvršni svet.

Predstavniki izvršnega sveta so tovariši Boris Vadnjal, Boris Mikoš in Majda Gaspari.

Kot gradivo ste prejeli tudi poročilo o javni razpravi o izhodiščih za resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Osnutek resolucije sta obravnavala odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in zakonodajno-pravna komisija.

Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Poročilo zakonodajno-pravne komisije ste prejeli danes na klop.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Boris Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Danes obravnavamo osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in osnutka dveh zakonov, zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve ter zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Ker predstavljata oba zakonska osnutka uresničitev nekaterih ustavnih načel, ki jih vsebuje resolucija, mi dovolite, da dam skupen kratek uvod k vsem trem dokumentom.

V prihodnjem obdobju bo stopila Slovenija v razvojno fazo, za katero je značilno, da postajajo možnosti za hiter družbenoekonomski razvoj vedno bolj odvisne od nekaterih dejavnikov, ki so značilni za višje in visoko razvite družbe. To niso zgolj ekonomski dejavniki, ki jih poznamo, ampak tudi racionalnost v širšem pomenu besede. Le-ta pa zajema racionalno in načrtno urbanizacijo, usklajeno prometno politiko, delitev ne le proizvodnih, temveč tudi urbanih funkcij, premišljeno gospodarjenje s prostorom itd.; torej vrsto novih elementov.

Zato smo tudi na področju vse infrastrukture pred pomembnimi razvojnimi posegi in novimi odločitvami. V preteklem obdobju so imela v ekonomski politiki prednost druga področja gospodarstva; zato smo na področju infrastrukture v precejšnjem zaostanku. Podobno je bilo tudi na področju stanovan-

ske graditve in odnosov na stanovanjskem področju v širšem smislu. Ob prehajanju v razvitejšo gospodarsko strukturo bi pomenilo nadaljnje zaostajanje infrastrukture resno oviro za prihodnji razvoj. Zato smo sprejeli zadnja leta, na primer na področju prometa in energetike, vrsto ukrepov, ki zagotavljajo hitrejšo rast tega dela gospodarske infrastrukture. Podobni dolgoročni premiki bi bili potrebni tudi na področju stanovanjskega gospodarstva. Ko je pred letom dni republiška skupščina pooblastila izvršni svet, naj v široki javni razpravi preveri izhodišča za resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva v naši republiki, je dejansko s tem začela oblikovati širšo stanovanjsko politiko, kot pa jo je sprejela zvezna skupščina z resolucijo o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva leta 1965. Ta je temeljila na načelih gospodarske reforme.

Javna razprava o objavljenih izhodiščih je trajala do pozne jeseni ter precej prekoračila določen rok. Danes lahko ugotovimo, da niso bila vsa bistvena stališča o bodoči stanovanjski politiki v javni razpravi le sprejeta, temveč so dobila visoko in splošno podporo tudi v naši gospodarski javnosti. Za bodočo stanovanjsko politiko, kakršno predlagamo v resoluciji, so temeljne značilnosti povečanje stanovanjske graditve, čimširše vključevanje vseh interesov v gradnjo, razširitev solidarnosti na tem področju, ob sočasnem širjenju ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu in ponovno aktiviranje občine kot glavnega organizatorja in usmerjevalca stanovanjske graditve. Vse to je podrobneje oblikovano v obeh osnutkih zakonov.

Pri opredelitvi takšne politike smo izhajali iz splošne družbene potrebe, da je treba doseči višjo stopnjo urbanizacije, posebej še smotrno urbanizacijo prostora ter zmanjšati stanovanjski primanjkljaj, ki je precejšen. V naših specifičnih pogojih je gotovo najprimernejša tista oblika regionalnega razvoja, ki upošteva značilnosti našega prostora, našo tradicijo, ki se izraža predvsem v dnevni migraciji, in podpira integracijo razvitih in manj razvitih območij.

Zato smo pri snovanju stanovanjske politike upoštevali tudi nekatera teoretična izhodišča, na katerih je bil zasnovan osnutek urbanega sistema Socialistične republike Slovenije. O njem bo v prihodnjih mesecih prav tako razpravljala strokovna kot tudi širša javnost. Zato bo treba v prihodnjih letih izjemno pozorno uskladiti zasnove urbanega sistema, razvoj prometne infrastrukture ter stanovanjsko in komunalno politiko tako, da bomo na področju urbanizacije dosegli večje ekonomske učinke.

Upoštevati je namreč treba, da se v stanovanjski dejavnosti združujejo številni vplivi, tako ekonomski in demografski kakor tudi socialno-sociološki, psihološki in drugi.

V predloženi resoluciji in v obeh zakoni ne gre za velike in temeljne spremembe sedanjega sistema, čeprav so se v javni razpravi o izhodiščih pojavljali tudi takšni predlogi. Na primer, ustanovi naj se stanovanjska banka, v kateri naj se zbirajo vsa sredstva za stanovanjsko graditev. Zbira naj se povsod enak odstotek sredstev ter določijo tudi drugi viri dohodkov za stanovanjsko graditev itd.

Sistem stanovanjske graditve v svojem predlogu samo dograjujemo in izpopolnjujemo s težnjo, da bi se začela načela reforme, zasnovana že pred leti, sedaj dosledno in izraziteje uveljavljati tudi na stanovanjskem področju:

Res pa je, da gre tudi za nekatere pomembne dopolnitve sedanjega sistema. Naj naštejemo samo nekatere pomembnejše.

1. Stanovanjska graditev naj bi potekala v prihodnje na podlagi dolgoročnih in srednjeročnih programov, ki bi jih pripravljale delovne organizacije in občinske skupščine. Programi naj bi bili podlaga za določanje višine sredstev, ki bi jih delovne organizacije izločale iz svojega dohodka za stanovanjsko graditev. Zato naj bi bila občina v prihodnje odločilen dejavnik pri vodenju in usmerjanju stanovanjske politike.

Menimo, da je nujno treba doseči v stanovanjski graditvi več načrtnosti, kot jo je bilo doslej. Zato tudi predlagamo osnutek zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve, v katerem podrobneje predlagamo vsebino in način programiranja stanovanjske graditve ter vlogo občine pri družbenem dogovarjanju o omenjeni graditvi.

2. Tudi v prihodnje ostaja delovna organizacija povsem samostojna v programiranju stanovanjske graditve in v določanju višine sredstev za to graditev. Pri tem se položaj delovne organizacije v ničemer ne spreminja. Določen naj bi bil samo minimalni odstotek sredstev, ki bi ga morala izločiti. Zavezana naj bi bila, da prispeva del izločenih sredstev v vzajemni stanovanjski sklad. O tem, koliko sredstev za vzajemni stanovanjski sklad naj plačuje delovna organizacija občini, kjer ima delavec stalno prebivališče, so predložene tri variante. To vprašanje je tesno povezano tudi z urbanizacijo in koncentracijo prebivalstva. Zato v osnutku zakona nismo predvideli variante, da ostajajo sredstva vzajemnega stanovanjskega sklada samo v občini, kjer ima delovna organizacija svoj sedež.

3. Vsi krediti za stanovanjsko graditev se dajejo pod enakimi pogoji, ki jih določijo v svojih pravilnikih banke, potrdijo pa organi bank, ki jih sestavljajo vlagatelji in varčevalci za stanovanjsko graditev. Tako skušamo z zakonom o programiranju in financiranju graditve stanovanj omejiti neupravičene razlike v možnostih za pridobivanje stanovanjskih kreditov. Določena je tudi najdaljša odplačilna doba, ta je 25 let. Krediti za stanovanjsko graditev se lahko dajejo samo za gradnjo ali za nakup standardnih stanovanj oziroma hiš itd.

4. Načelo vzajemnosti in družbenega dogovarjanja uvajamo v stanovanjsko gospodarstvo za reševanje vseh tistih vprašanj oziroma problemov, ki jih ni mogoče reševati v okviru tržnih odnosov. Z uvajanjem družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki jo bodo prejeli občani z nizkimi osebnimi dohodki ali številnimi družinskimi člani, ustvarjamo pogoje za postopno spreminjanje višine stanarine, za smotno gospodarjenje z najemnim stanovanjskim fondom ter za drugačno strukturo osebne potrošnje. Pogoje za hitrejšo, vendar postopno uveljavitev ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu določa zakon o družbeni pomoči. S tem zakonom pa ne uvajamo samo diferencirane subvencije za stanarine, marveč dajemo tudi občanom z nižjimi osebnimi dohodki možnost, da si priskrbijo stanovanja, kar jim pri dosedanem sistemu popolnoma razdrobljenih sredstev skorajda ni bilo mogoče.

5. Resolucija se zavzema za postopno povečanje stanarin in za njihovo usklajevanje s stroškovno stanarino. Čeprav imajo sedaj občinske skupščine polno pooblastilo in prosto pot za povišanje stanarin, ne gre zato, da bi naenkrat bistveno povišale stanovanjsko najemnino. Upoštevati je namreč treba, da se bodo verjetno stanarine do 30. junija 1972 povečale le za toliko, kot bi se morale v letu 1971, če ne bi bile zamrznjene.

6. Odločujoči dejavnik v prometu s stavbnimi zemljišči naj postane v prihodnje občina. To pomembno načelo resolucije bo uveljavljeno v posebnem zakonu. Pri razpolaganju s prostorom je treba zagotoviti večjo racionalnost in usklajenost procesov urbanizacije z gospodarsko rastjo in potrebami. Ob upo-

števanju sedanjih družbenoekonomskih odnosov vsebujeta zakonska osnutka načelo, da sta delovna organizacija in občina odločujoča dejavnika pri snovanju in financiranju stanovanjske graditve ter pri izvajanju načela vzajemnosti. Zato so pooblastila republike omejena na osnovno regulativo, ki je bistveno manjša od sedanje zvezne. Osnovna težnja zakonov je, naj se na različnih mestih oblikovana sredstva za stanovanjsko graditev programsko usmerjajo. Zato niso postavljene sistemske rešitve, ki bi zagotavljal večjo koncentracijo sredstev za stanovanjsko graditev, močnejše uveljavljanje bank in za vso republiko veljavne enotne kriterije kreditiranja in družbene pomoči. V ta namen je predvidenih le nekaj elementov, ki bi jih morali vsi upoštevati.

Decentralizacija sredstev in pooblastil je bila dosledno spoštovana. Tudi predlog, naj se z zakonom predpiše najnižji odstotek prispevka — 4 %, je zapisan samo kot varianta. Pri pripravi resolucije in obeh zakonov nismo sprejeli stališča, naj bi se v prihodnje preferiral samo družbeni najemni fond, ali pa samo zasebna gradnja. Menimo, da je mogoče z ekonomskimi impulzi zagotoviti večjo reprodukcijo družbenega najemnega stanovanjskega fonda, hkrati pa zagotoviti vse, da bi občani vlagali v stanovanjsko graditev čim več svojih sredstev. Odločili smo se namreč za drugačno uvajanje razlik in sicer na osnovi tega, ali je graditelj spoštoval občinski program stanovanjske graditve in se vanj vključil ali ne, ali je varčevalec ali ne. S tem želimo bolj ali manj učinkovite administrativne ukrepe dopolniti z nekaterimi ekonomskimi, kar naj prispeva k racionalnejši gradnji in k boljši izrabi prostora. Problematika stanovanjske graditve zadeva tako ali drugače vsakogar izmed nas. Je tesno povezana z osnovnimi hotenji in prizadevanji družbe, zato se v načinu njenega uresničevanja kažejo številne socialne lastnosti družbe. Slovenija je sedaj na tisti stopnji ekonomskega razvoja, ko mora družba še skrbeti za stanovanjsko graditev, vendar le-ta ni več osnovna skrb družbe, temveč tudi že skrb vsakega občana, ki mu družba nudi ustrezno pomoč. Na tem osnovnem izhodišču je zasnovana tako resolucija kot tudi oba zakona.

Zaradi izrednega pomena vseh teh dokumentov predlagamo, naj po današnji razpravi v skupščini o omenjenih dokumentih širše spregovorijo predvsem občine in delovne organizacije. Po razpravi v zboru delegatov in v gospodarskem zboru bi lahko v drugi polovici septembra osnutke dopolnili in že oktobra predložili skupščini v obravnavo predloge zakonov.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Ivan Franko.

Ivan Franko: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da je danes pred nami sveženj izredno pomembnih aktov, ki naj bi jih sprejela skupščina; to so resolucija in dva zakona. Ti akti obravnavajo probleme s področja stanovanjskega gospodarstva. V njih je več odločitev in stališč, ki niso samo tehnične, marveč predvsem politično idejne, socialne narave. To dokazuje tudi javna razprava, ki je trajala skoraj leto dni in sicer od maja oziroma junija lanskega leta do sedaj. Glede na to obžalujem, da ti akti niso bili prej predloženi skupščini. Smo pred skupščinskimi počitnicami in pred odhodom poslancev na dopust, zato razprava ne bo dovolj temeljita, zlasti še, če upoštevamo današnje okoliščine in vzdušje.

Po mojem mnenju je predloženo gradivo strokovno solidno izdelano. Sekretariat za urbanizem je strokovno osvetlil in argumentiral probleme, ni pa bila posvečena ustrezna pozornost oblikovanju političnih stališč do teh problemov.

Zato je bilo sekretariatu za urbanizem naloženo malo prehudo breme. Verjetno se je od njega pričakovalo celoto, da bo v dokumentih izrazil tudi določena politična stališča. Mislim, da bi se pri oblikovanju teh stališč morale še bolj angažirati družbeno-politične organizacije. Dati bi morale konkretne odgovore, kar bi bilo verjetno veliko bolj koristno kot pa načelne razprave o raznih družbenih in socialnih problemih. Zakaj poudarjam, da niso bili dani kategorični in jasni odgovori na nekatera politična vprašanja, ki so v tej materiji. Kaj je pri nas stanovanje? V izhodiščih za resolucijo je stanovanje opredeljeno kot potrošna dobrina, v teh dokumentih pa kot dolgotrajna dobrina, kar je, po mojem mnenju, samo tehnični opis. Ni odgovora politično-socialne narave. Iz tega namreč izvirajo odgovori na vrsto drugih vprašanj. Ali je stanovanje zgolj potrošna dobrina, od katere pa se je v teku razprave odstopilo? Prišli smo do nekega odgovora, ki ni takšen, kot smo ga pričakovali. Nas, po mojem mnenju, interesira kategoričen odgovor politično družbene narave.

V resoluciji niso dovolj jasno opredeljena stališča do družbenega stanovanjskega fonda. Kakšen bo njegov nadaljnji razvoj v odnosu do zasebnega stanovanjskega fonda. Zdi se mi, da je v resoluciji preveč prisotna misel, da je družbeno stanovanje socialna kategorija. Mislim, da ni! Tudi kapitalistične države imajo velik javni stanovanjski fond; na primer v Zvezi republik Nemčiji znaša ta 30 % vsega stanovanjskega fonda.

Nadalje je politično vprašanje odnos družbe do stanovanjske politike, začnši od zaščite stanovalca, stanarin, družbene pomoči, izgradnje in podobno.

Vprašanje je, ali ne bo predlagana ureditev povzročila prevelikih razlik med občani in med družbeno-političnimi skupnostmi. Dokumenti se izogibajo enotni stanovanjski politiki v republici in njeno oblikovanje in uresničevanje prepuščajo občinam. Strinjam se, da je občina temeljni nosilec stanovanjske politike in graditve, vendar s tem ne bo zagotovljena vsaj približno enotna stanovanjska politika v Sloveniji in občani ne bodo v enakopravnem položaju. Seveda absolutno enakopravnega položaja verjetno sploh ni moč doseči. Toda bojim se, da bo predlagana ureditev povzročila le prevelike razlike med posameznimi občinami in s tem v zvezi tudi med posameznimi občani, zlasti kar zadeva stanarine, oblikovanje sredstev za stanovanjsko gradnjo, vzajemni sklad in družbeno pomoč posameznim občanom. Verjetno bodo velike razlike med občanom, ki živi v občini Ljubljana-Center in občanom, ki živi v Črnomlju ali na Kozjanskem.

V predloženi resoluciji ni jasno opredeljena družbena pomoč. Kakšna naj bo ta in komu naj bo namenjena. Tu se družbena pomoč nakazuje predvsem kot subvencioniranje stanarin in stimuliranje varčevanja za gradnjo. Menim, da se je izognila obsežno razviti družbeni pomoči, ki se daje v obliki kreditov za stanovanjsko gradnjo.

Kreditni so velika družbena pomoč, zlasti če upoštevamo stopnjo inflacije, ki je pri nas dokaj ustaljena. To ni samo jugoslovanska, marveč evropska realnost. Pri precej visoki stopnji inflacije vsebuje vsak dolgoročen kredit približno dve tretjini darila. Ali ima koristnik takšnega kredita do družbe kakšne posebne obveznosti? Vprašanje, ali je dopustno, da so kreditni pogoji v raznih krajih in raznih delovnih organizacijah tako sila različni?

Vsi tisti, ki ob sedanji inflaciji uživajo ugodne kredite, bodo po prehodu na ekonomske ali na nekakšne stroškovne stanarine očitno v privilegiranem položaju v primerjavi s tistimi, ki bodo brez subvencij plačevali stroškovne stanarine.

Vprašnje je torej, ali ne bi kazalo v resoluciji zavzeti stališča tudi do tega vprašanja. Verjetno bo kmalu aktualno vprašanje revalorizacije dolgoročnih stanovanjskih kreditov.

Podpiram idejo, da prebivalci z najnižjimi prejemki uživajo družbeno pomoč v obliki subvencioniranih stanarin, pri gradnji, pri posojilih oziroma varčevanju. Iz predloženega predloga pa je razvidno, da bodo uživali pomoč tudi tisti, ki so posojila že dobili. V tem primeru bodo ti ljudje uživali dve pomoči. Prva pomoč je posredna, kot posledica inflacije, druga pa neposredna kot subvencija.

Pomisleke imam tudi zoper izhodišča o obveznostih upravičencev družbene pomoči do družbe. Njihova obveznost je sedaj formulirana v 16. členu osnutka zakona o družbeni pomoči pri stanovanjski graditvi. Ta člen določa, da ima stanovanjsko podjetje predkupno pravico za stanovanje, h kateremu so bila za njegovo zgraditev prispevana družbena sredstva. Rok je 10 let. Ta rok je problematičen, zlasti če upoštevamo, da ni jasno, ali se štejejo za družbeno pomoč tudi krediti delovnih in drugih organizacij. Niso redki primeri, da ljudje prodajajo z izredno ugodnimi krediti zgrajene stanovanjske enote. S prodajo si pridobijo neupravičeno premoženjsko korist. Vprašanje je, ali je 10-letni rok, v katerem imajo stanovanjska podjetja predkupno pravico, dovolj dolg ali ne. Če se zopet sklicujem na podobne roke v drugih državah, naj povem, da traja v Zvezni republiki Nemčiji predkupna pravica družbe 25 in ne 10 let. Poleg tega pa lahko takšen koristnik družbene pomoči poveča vsako leto prodajno ceno stanovanja samo za 4%. Ne sme pa prodati stanovanjske enote po prometni oziroma tržni ceni. Prekratek rok omogoča zlorabo družbene pomoči.

Menim, da so stanovanjska podjetja kljub pomanjkljivostim opravičila svoj obstoj in v tem pogledu podpiram ugotovitve v resoluciji. Pogrešam pa stališče o stanovanjskih enotah, ki jih upravljajo delovne organizacije. Menim, da bi morali določiti pogoje, pod katerimi lahko delovne organizacije izločijo svoj stanovanjski sklad iz skupnega sklada stanovanjskih hiš na določenem območju in ustvarijo svoje podjetje. Praksa je namreč pokazala, da so nekatere delovne organizacije izločile svoj stanovanjski fond iz skupnega fonda in ustanovile svojo stanovanjsko enoto zgolj z namenom, da bi potem prodale stanovanja.

Mislím, da je družba upravičena določiti merila in pogoje, pod katerimi lahko ustanovijo delovne organizacije stanovanjska podjetja oziroma stanovanjske enote. Morda tudi ne bi bilo odveč razmisliti o pomoči družbe stanovanjskim podjetjem, ker opravljajo javno službo. Takšna pomoč je poznana tudi v nekaterih drugih deželah.

In na koncu dopustite, da rečem nekaj o prodaji družbenih stanovanj. O tem vprašanju je skupščina že razpravljala. Komisija za družbeno nadzorstvo je razpravljala na dveh sejah in sicer meseca marca in julija. Iz poročila, ki ga je pripravila služba družbenega knjigovodstva, je razvidno, da je v obdobju od 1965—1970. leta 197 prodajalcev prodalo 3017 stanovanj oziroma stanovanjskih hiš za nekaj več kot 10 milijard starih dinarjev. Od tega zneska je bilo plačano takoj 1 milijarda 900 milijonov starih dinarjev, ostanek kupnine pa je bil kredit. Od odobrenih posojil je bilo 31. 12. 1970. leta neodplačanih še 6 milijard in 400 milijonov, torej skoraj 74% odobrenih kreditov. Prodajna cena je bila zelo različna. Odvisna je bila od starosti objekta in leta prodaje. So pa velike razlike med posameznimi prodajalci. Celó v 1970. letu so bile kupnine za vrstne ali atrijske hiše približno 18 ali 16 milijonov starih dinarjev. Tudi

kreditni pogoji so bili različni. Običajno so bili dani krediti na 25 ali 30 let z 10% obrestno mero. Zelo redke pa so bile delovne organizacije, ki so prodale stanovanjske enote pod strožjimi pogoji. To so bile bolj siromašne organizacije, na primer kmetijska posestva. Zanimivo je, da je v zadnjih letih zopet porasla prodaja stanovanj in stanovanjskih hiš v družbeni lastnini. Često delovne organizacije utemeljujejo prodajo s tem, da ob sedanjem načinu gospodarjenja na tem področju niso zainteresirane za upravljanje z lastnim stanovanjskim fondom. Najemnine niso ekonomske in le s prodajo stanovanj naj bi si zagotovili potrebna sredstva za izgradnjo novih stanovanj. Vendar navedeni podatki dokazujejo, da dohodki od prodanih stanovanj niso dosti večji od sedaj neekonomskih najemnin. S tem je hkrati argumentiran tudi interes zasebnikov za nakup stanovanj. S takšnim nakupom stanovanj so si zasebniki zagotovili, da bodo ob uvedbi ekonomskih najemnin plačevali nižje anuitete, kot bi sicer stanarine za ista stanovanja. Predvsem pa so si pridobili premoženje za nerealno ceno. Iz zbranih poročil je razvidno, da takšna prodaja ni bila splošen pojav, temveč je omejena na določena časovna obdobja, na določena območja in na določene delovne organizacije. V zbirniku niso zajete vse prodaje zlasti ne tiste, ki so bile opravljene pred 1965. letom, oziroma pred sprejetjem stanovanjske in družbene reforme.

Poročilo oziroma podatki, ki jih je zbrala služba družbenega knjigovodstva, dokazujejo, da je bila prodaja v mnogih primerih opravljena v škodo družbenega premoženja ter v korist posameznikov. To je razvidno tudi iz dejstva, da so se prodajale nove in relativno dobro ohranjene stanovanjske enote za neustrezno ceno, ki ni bila oblikovana po prometni vrednosti, temveč na podlagi revalorizirane knjižne vrednosti iz 1961. leta. Nadalje so bile nekatere stanovanjske enote prodane pod zelo ugodnimi pogoji, z nizkim gotovinskim pologom ali brez, z dolgimi plačilnimi roki, odlogom plačevanja anuitet in podobno. Nekatere dražbe so bile fiktivne, ker je bil kupec samo eden in še ta vnaprej znan. Po našem mnenju je bilo z nekaterimi prodajami prekršeno ustavno določilo, da je delovna organizacija dolžna ohraniti nezmanjšano vrednost družbenih sredstev, ki jih upravlja. S tem so bile hkrati prekršene določbe temeljnega zakona o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini, in sicer, da mora organizacija za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami ohraniti nezmanjšano vrednost sredstev sklada stanovanjskih hiš.

Že pred sprejetjem zakona o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini je bilo možno preprečiti prodaje stanovanj in stanovanjskih hiš, s katerimi je bila povzročena družbi materialna in politična škoda. Z uporabo prej navedenih predpisov in z enotnim nastopom državnih in vseh družbeno-političnih dejavnikov je bilo mogoče posamezne nepravilnosti preprečiti ali kasneje odpraviti. Navzlic temu pa komisija meni, da je bil zakon o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini neobhodno potreben. Za dosledno uresničitev zakona je potrebno spodbuditi ustrezno družbeno-politično akcijo, pri kateri naj se angažirajo vsi politični dejavniki. In na koncu mislim, da bi morali o problemu prodaje družbenih stanovanj zavzeti določeno stališče tudi v predloženi resoluciji. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Kdo še želi besedo? Tovariš Česnik!

Janko Česnik: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Stanovanjska problematika je pereč družbeni problem, zlasti v zvezi s

socialno diferenciacijo. Zato menim, da bi ga morali obravnavati z več vidikov, za kar pa danes ni primeren čas.

Res je, da je skupščina o njem že razpravljala in pooblastila izvršni svet, da pripravi ustrezen dokument za javno razpravo. Ta dokument je bil v javni razpravi, v kateri so se izoblikovala določena stališča. Rezultat razprave je torej predložena resolucija o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Kljub temu pa smo pri pregledu bistvenih izhodišč resolucije ugotovili, da niso v skladu z novimi ustavnimi amandmaji in da torej ne slonijo na najnovejših dogovorih v okviru federacije o položaju delovnega človeka pri združevanju sredstev in o odločanju delavcev o skupnih medsebojnih razmerjih. Tega predlagateljem ne očitam, ker vem, da stališč v tako kratkem času ni bilo mogoče uskladiti. Samo opozarjam, ker menim, da je treba pri sestavi predloga resolucije upoštevati tudi ustavo. Odločiti se bomo morali za nekoliko drugačne oblike zbiranja denarnih sredstev oziroma kapitala.

Družba daje veliko pomoč zasebnim graditeljem, to je delavcem in občanom, ki si sami gradijo domove. Menim, da je ta pomoč zlasti velika sedaj, ko je inflacija tako občutna. Zaradi tega je očitno, da je že samo kreditiranje stanovanjske graditve na dolge roke najbolj učinkovita družbena pomoč posameznim graditeljem. Zveza se še ni odločila za revalorizacijo posojil in verjetno se tudi ne bo. Vendar je dejstvo, da so nekatere anuitete starejših kreditov samo simbolični zneski. Nekateri plačujejo anuitete, ki so dosti manjše kot zamrznjene stanarine. Torej je pomoč družbene skupnosti očitno zelo velika.

Menim, da resolucija večkrat neutemeljeno poudarja, da je skrb za stanovanje v prvi vrsti skrb samih občanov, da pa jim družba pri tem pomaga. Seveda jim pomaga, samo, tovariši in tovarišice, bolj pomaga tistim, ki so te pomoči manj potrebni, kakor pa tistim, ki so te pomoči bolj potrebni. Sedaj pomaga najbolj tistim, ki imajo največje kredite. Največje kredite pa imajo tisti, ki imajo največje osebne dohodke in tisti, ki bi si sicer lahko sami sezidali udobna stanovanja. Ta krog ni zaključen na pravem mestu in na pravi način. Te odnose je treba spremeniti.

Odločno se zavzemam za to načelo, da so občani dolžni skrbeti za svoje stanovanje. Družba pa pri tem pomaga tistim, ki ne zmorejo tega materialnega bremena.

Drug problem pri obravnavi te resolucije je problem združevanja sredstev. Znano nam je, da so novi ustavni amandmaji vpeljali določene spremembe v dosedanje načine združevanja sredstev. Obvezno — državno združevanje, na katero nimajo vpliva proizvajalci, je možno samo v izjemnih primerih, in to takrat, kadar odpovedo dogovori oziroma druge oblike medsebojnega združevanja in sporazumevanja.

To načelo je potrebno v resoluciji uresničiti. Resolucija naj ustvari odnose med delavci, ki sredstva ustvarijo in delavci, ki so graditelji stanovanj in to v obliki širše družbene komponente. Sredstva naj se razdeljujejo na podlagi družbenih dogovorov. Tu niso potrebni neki državni in občinski skladi oziroma oblike izločanja sredstev, ki ne zagotavljajo neposrednim proizvajalcem njihovega vpliva. Zaradi tega imam pripombo na formiranje občinskih skladov. Odbor za proizvodnjo in promet je predlagal, naj se prouči umestnost stanovanjskih skupnosti. Mislim, da bi bili skladi, ki naj bi se ustanovili na podlagi te resolucije in obeh zakonov, zametek preživelega sistema. Ti skladi bi bili poldržavne organizacije, ki bi z odločbami odredjali pravice posameznim občanom. Te odnose je treba drugače zasnovati glede na osvojene ustavne amand-

maje. Verjetno bi bilo treba razmisliti, ali bi bile tudi na tem področju primerne skupnosti.

Oblike morajo zagotavljati vpliv neposrednih proizvajalcev. Na prejšnji seji smo obravnavali takšno združevanje sredstev na drugih področjih infrastrukture. Mislim, da sodi sem tudi stanovanjsko gospodarstvo. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Še kdo prosim? Besedo ima tovariš dr. Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Dovolite kratko pripombo k predlogu resolucije, ki deloma zadeva tudi stališča dokumenta o dolgoročnem razvoju. V tem dokumentu so podobna stališča. Moja pripomba zadeva zlasti odnos med občino in republiko pri usmerjanju stanovanjske politike. Brez vsake želje po obujanju etatizma se mi dozdeva, da oba akta le preveč koncentrirata politiko v občinah. Republika naj daje samo pobudo za postopno realizacijo načel itd. in usmerja naj razvoj stanovanjskega gospodarstva tako, da se bo postopno povečeval delež stanovanjske graditve v investicijski potrošnji. To je več ali manj neka deklaracija o tem, za koliko odstotkov se bo povečeval delež sredstev za stanovanja v investicijski potrošnji. Ni pa s tem postavljena podlaga za diferencirano politiko v okviru republike, ki ne bi bila prav nič etatistična. Slovenija bo vedno imela določene kategorije prebivalstva, na primer upokojene, borce, invalide, nezaposlene mlajše delavce, katerim vse občine v določenih okoliščinah ne bodo mogle pomagati. Zato menim, da bi morala voditi konkretnejšo stanovanjsko politiko tudi republika. Natančnejših meril za družbeno pomoč določenim kategorijam občanov ni mogoče določati samo na ravni občine, kot to predvideva osnutek zakona. Strinjam se, da je občina glavni nosilec stanovanske politike, ki pa naj jo bolj konkretno in diferencirano usmerja republika. Hvala lepa.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Besedo ima tovariš Marko Rainer.

Marko Rainer: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da v imenu poslovnega združenja stanovanjskih podjetij Slovenije posredujem nekatere misli in predloge ob razpravi tako pomembnih osnutkov, kot so resolucija o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, zakon o programiranju in financiranju graditve stanovanj in zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

Naj omenim, da je naše združenje aktivno sodelovalo pri pripravah in obravnavah celotne materije stanovanjskega gospodarstva, posebno še s sekretariatom za urbanizem, ki je vlagal veliko napora v to, da bi se čimprej rešila protislovja, katera so na tem področju prisotna.

Preden bi prešel na konkretne pripombe in predloge, bi želel na kratko opisati stanje, v katerem se danes nahaja stanovanjsko gospodarstvo. V prvi vrsti želim opozoriti, da cilji stanovanjske reforme, sprejeti z zvezno resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in njej sledeči zakonski predpisi v letu 1965, v pretežni večini niso bili ustvarjeni. Rezultat takega stanja so družbeni konflikti, ki se iz dneva v dan povečujejo. Pri tem pa ne gre za to, da ni bilo mogoče ustvariti zastavljenih ciljev, temveč za to, da nismo v dovoljni meri izkoristili vseh pogojev in možnosti, ki so jih dali obstoječi predpisi. Res je, da se je v petletni praksi pokazala vrsta pomanjkljivosti v sami zakonodaji, ki ni zagotavljala učinkovitejšega razvijanja stanovanjskega gospo-

darstva v celoti, to je, da se ni sproti popravljalo na osnovi prakse ugotovljenih pomanjkljivosti. Vendar to ni in ne more biti glavni vzrok, da so se problemi še bolj zapletli in objektivno pogojili poglobljanje socialne diferenciacije.

Naše združenje je ob peti obletnici delovanja novega sistema stanovanjskega gospodarstva izdelalo analizo stanja, ki jo bomo posredovali vsem zainteresiranim dejavnikom.

Ze pred pričetkom razprav o spremembi ustave SFRJ se je pripravljalo, da se del pristojnosti iz federacije na tem področju prenese v pristojnost republik in občin. S sprejetjem ustavnih amandmajev pa se prenaša celotna pristojnost s področja stanovanjskega gospodarstva iz federacije na republike in občine. Ze dalj časa so bila na osnovi strokovnih študij v javni razpravi izhodišča za nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji, prenos pristojnosti iz federacije na republike in občine pa zahteva učinkovitejše in hitrejše ukrepanje za realizacijo teh pristojnosti na področju republike in občin. Splošna ugotovitev je, da smo v pripravah za sprejetje ustreznih predpisov že v skrajni časovni stiski, kar ima lahko daljnosežne posledice na celotno področje stanovanjskega gospodarstva.

Povsem odprto je tudi vprašanje stanarin. Današnje stanarine so na nivoju, da v celoti vzete ne zadoščajo več niti za nadomestitev dotrajanih stanovanj oziroma enostavno reprodukcijo, upošteva je pri tem letoletno amortizacijsko dobo. Cene stanovanjske graditve so se povečale poprečno za prek 20 % letno, same stanarine so ostale na nivoju leta 1966. Če je znašala stanarina v letu 1966 3,2 do 4 % gradbene vrednosti, predstavlja danes le še 1,3 do 1,5 %, kar je manj, kot je znašala stanarina v novih stanovanjih leta 1965, ko je znašala 2 %.

Zvezni izvršni svet je z nedavnim odlokom ukinil zamrznitev stanarin ter prenesel vprašanje politike stanarin v pristojnost občin. Po našem mnenju bi bilo potrebno hitreje ukrepati, da se bodo stanarine uskladile z ostalimi gibanji cen. Poprečne stanarine najemnega stanovanjskega fonda v SR Sloveniji se namreč gibljejo v višini od 2,5 do 3,5 dinarja po kvadratnem metru mesečno. Takšen dohodek od stanarin pač ne more zadoščati za redno vzdrževanje, še manj pa za reprodukcijo.

Postavlja se vprašanje, ali je tako stanje družbenoekonomsko opravičljivo, še posebno, če upoštevamo, da le okoli 30 % naših občanov uživa najemna stanovanja in da je le del teh občanov upravičen ob ekonomizaciji stanarin ustrezne družbene pomoči.

Tako stanje povzroča, da smo v evropskem merilu na enem od zadnjih mest na lestvici, kar zadeva višino stanarine, čeravno smo na drugi strani po ceni izgradnje med najdražjimi. Vzrokov za tako stanje je več. Med glavnimi pa je vendarle dejstvo, da družba premalo učinkovito intervenira na tem področju.

Končno je tudi res, da tisti, ki daje denar za stanovansko gradnjo, nima skoraj nikakršnega vpliva na gradnjo in kvaliteto stanovanj, kar ima za posledico nesorazmerno visoke stroške gradnje in tudi same eksploatacije. Izdelane študije, ki so obravnavale kompleksnost zapletenih vprašanj stanovanjskega gospodarstva, so dale določene osnove za celovitost reševanja vprašanj, ki na tem področju obstojajo. Žal je ostala še vedno odprta vrsta spornih vprašanj, med katerimi je vsekakor bistveno, v kakšni meri in do kje je odgovorna družba kot celota za razreševanje problema stanovanjske izgradnje in v kakšni meri lahko pričakujemo od sedaj znanih pričakovalcev stanovanj, da z lastnimi sredstvi vplivajo na razreševanje svojih problemov. Znano je namreč, da po-

prečni osebni dohodki ne omogočajo izločanja za stanovanjsko gradnjo, ljudi s takimi dohodki pa je med pričakovalci največ. Neurejenost teh vprašanj pogojuje stalno večanje tako imenovanih »črnih gradenj«, kar ima lahko negativne posledice na ves naš nadaljnji urbani razvoj.

Stanovanjsko gospodarstvo je in mora biti integralni del celotnega gospodarstva. Le tako je mogoče pričakovati uspešno razvijanje gospodarskih zmogljivosti naše celotne družbe in obratno. Delikatnost razreševanje teh vprašanj je torej na dlani. Ugotavljamo pa, da se mnogi odgovorni dejavniki tega problema ne zavedajo v zadostni meri.

Kot majhen dokaz nam lahko služi dejstvo, da je le 10 občinskih skupščin v Sloveniji nabavilo študije, ki obravnavajo kompleksnost stanovanjskega gospodarstva. Kako si torej lahko zamišljamo, da bodo občinske skupščine dovolj učinkovite pri opravljanju kompleksnih funkcij na področju stanovanjskega gospodarstva, posebno še v času, ko prevzemajo izredno pomembne in odgovorne naloge na tem področju.

Želeli smo opozoriti le na nekatere probleme, seveda pa jih je še več in jih bo mogoče razrešiti le v celotnem kompleksu.

Tovarišice in tovariši poslanci! K predloženim dokumentom pa dajem v imenu izvršnega odbora poslovnega združenja stanovanjskih podjetij Slovenije naslednja mnenja:

V načelu se strinjamo z vsebino resolucije in jo sprejemamo, vendar mislimo, da je potrebno opredeliti funkcijo krajevnih skupnosti na področju stanovanjskega gospodarstva, ravno tako pa je potrebno tudi podrobneje proučiti sistem samoupravljanja v stanovanjskem gospodarstvu v smeri razvijanja in formiranja samoupravnih interesnih skupnosti, kjer bi vsi dejavniki imeli večji in učinkovitejši vpliv na financiranje, izgradnjo in eksploatacijo stanovanjskega sklada.

Postavlja se tudi vprašanje, ali je sprejemljivo načelo, da se ustvarjajo enaki pogoji občanom, ki pridobe stanovanja v last in tistih, ki imajo najemno stanovanje. Pri vprašanju urbanizacije bi morali upoštevati ne samo racionalno uporabo prostora, temveč tudi racionalne oblike gradnje objektov in s tem v zvezi samih stroškov eksploatacije. Načelo vzajemnosti, ki je nakazano v resoluciji, je potrebno določneje opredeliti in sicer, ali gre za načelo vzajemnosti v okviru občine, posameznega stanovanjskega podjetja ali enote. To vprašanje je še posebej pomembno glede na to, da obstajajo različna stanovanjska podjetja in enote v okviru posamezne občine, ki imajo glede na strukturo fonda, s katerim upravljajo, različne možnosti uspešnega gospodarjenja.

Mnenja smo tudi, da je potrebno oblikovati jasna stališča, naj bo strokovna organizacija graditve najemnega stanovanjskega fonda koncentrirana v okviru stanovanjskih podjetij, ker je le na ta način mogoče zagotoviti kontinuirano, organizirano in racionalno stanovanjsko gradnjo.

V zvezi z zakonom o programiranju in financiranju graditve stanovanj smo mnenja:

1. Da je program stanovanjske graditve, kot ga zahteva 7. člen, prezahteven in preobširen, zaradi česar bi bilo treba poenostaviti zahtevke vsaj v prvi fazi, ker sicer ne bomo mogli časovno realizirati novega zakona.

2. Da bi morala biti v 10. členu kot sestavni del upoštevana naslednja varianta prejšnjega osnutka: »Ne glede na določbo prejšnjega odstavka pa se posojilo ne more dodeliti občanu, če je sam ali član njegove družine že lastnik stanovanja ali družinske hiše in stanovanje oziroma hišo tudi uporablja.«

3. Da se v 13. členu beseda »varianta« črta in stavek pod to besedo upošteva kot sestavni del 13. člena.

4. Da bi bilo potrebno v 14. členu dati večji poudarek solidarnosti reševanja stanovanjskih problemov v občini. S tem v zvezi pa naložiti delovnim organizacijam, ki nimajo stanovanjskih problemov, da obvezno oročajo izločena sredstva pri banki.

5. Da bi se morala sredstva sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja zbirati in uporabljati v občinah, kjer se formirajo tako, da se dajo v solidarnostni sklad občine namensko za gradnjo domov in stanovanj za upokojence in invalide.

6. Da v 18. členu odpadejo variante, ker sistem, kot ga predvidevajo, ne bi stimulatивно vplival na uspešnejše delo na področju stanovanjskega gospodarstva.

7. Da se 21. člen dopolni s tem, da se pri poslovnih bankah ustanove posebni samoupravni organi, ki formirajo in uporabljajo namenska sredstva za stanovanjsko gradnjo, da bi tako učinkoviteje in racionalneje uporabili zbrana družbena sredstva za stanovanjsko gradnjo. Za namenska sredstva bi se moral voditi pri bankah poseben račun, in eventualno tudi žiro račun. Pri bankah bi morali zagotoviti enake pogoje za pridobitev posojil, tako za družbeno-pravne osebe kakor za fizične osebe. Znano je, da nekatere banke danes delajo na tem področju diskriminacijo.

8. Da bi bilo potrebno postaviti tudi merila o velikosti stanovanj in njihovi opremljenosti. Ta merila naj bi služila kot kriterij za dodeljevanje posojil kot družbene pomoči pri reševanju stanovanjskih problemov.

K osnutku zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu dajemo naslednje pripombe in mnenja:

1. V 2. členu naj se črta 2. alineja, ki omogoča, da se družbena pomoč daje tudi za odplačevanje stanovanjskih posojil in s tem v zvezi vsi člani, ki govorijo o družbeni pomoči pri odplačevanju posojil. Torej 2. alineja 3. člena in 10. do 16. člena. Mnenja smo namreč, da ni mogoče in da tudi ni družbeno opravičljivo dajati subvencije na posojila, ker se praktično na ta način postavlja v neenakopraven položaj družbeno-pravne osebe.

2. 7. člen naj se dopolni z novim odstavkom, ki bi onemogočal odtujevanje stanovanj, zgrajenih s pomočjo sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada.

3. Pri 8. členu se nam postavlja vprašanje, ali je umestno, da se daje iz vzajemnega stanovanjskega sklada posojilo za gradnjo namenskih najemnih stanovanj za določene občane, saj je evidentno, da stanarina glede na visoke cene gradbenih storitev ne bo mogla prenesti visokih obveznosti oziroma anuitet.

4. V 20. členu omenjenega zakona bi morala republika predpisati določene okvirne normative, s tem, da dopusti občinam določena odstopanja v okviru teh normativov.

5. 26. člen bi se moral v celoti spremeniti tako, da stanovalec plačuje celotno stanarino stanovanjskemu podjetju, bodisi v denarju ali pa v posebnih bonih, vsekakor pa ni sprejemljivo, da bi stanovanjska podjetja poračunavala razlike v stanarinah z vzajemnim stanovanjskim skladom, kar bi onemogočilo prehanje na sodobnejše metode mehanografskega poslovanja podjetij.

Tovarišice in tovariši poslanci! Omejil sem se le na najaktualnejše predloge, katere bi bilo po mnenju izvršilnega odbora našega poslovnega združenja podrobneje proučiti in po možnosti upoštevati v končni fazi. Mnenja smo, da je

potrebno zagotoviti na področju stanovanjskega gospodarstva učinkovitejšo družbeno intervencijo, ki se mora odražati tudi v jasno opredeljenih normativnih aktih. Zahvaljujem se v imenu združenja, da ste nam omogočili povedati svoje mnenje in predloge k vprašanju, ki so danes na dnevnem redu.

Predsedujoča Lojzka Stropnik: Se kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče več ne želi besede, končujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva se sprejme;
2. predlog resolucije pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije;
3. pri pripravi predloga resolucije naj izvršni svet prouči pripombe in predloge, dane k osnutku resolucije;
4. izvršni svet naj predloži Skupščini SR Slovenije predlog resolucije do zadnjega oktobra.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki ga je predložil izvršni svet.

Predstavniki so isti kot pri resoluciji. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za urbanizem in stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče ne želi besede, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona, in predloži Skupščini SR Slovenije obrazložen predlog zakona.
4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do konca oktobra.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga je tudi predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Predstavniki izvršnega sveta so isti kot pri prejšnjih dveh točkah. Osnutek zakona sta obravnavala odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k osnutku zakona.

4. Izvršni svet naj predloži Skupščini SR Sloveniji predlog zakona do konca oktobra.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.)
Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, na predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, ki ga je predložil izvršni svet.

Predstavnika izvršnega sveta sta Franc Razdevšek in Rado Lipičar. Predlog za izdajo zakona so obravnavali odbor za proizvodnjo in blagovni promet, odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija. Odbora in komisija sta dala zboru pismeni poročili. Poročili ste prejeli danes na klop.

Na sejo so bili vabljeni predstavnik Turistične zveze Slovenije in predstavniki Ljubljanske banke.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Franc Razdevšek, kot predstavnik izvršnega sveta ima besedo.

Franc Razdevšek: Spoštovani predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je sprejel in vam predložil v obravnavo predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma. Kakor je to že navedeno v razlogih za izdajo zakona, bi želel iz dveh vzrokov še dodatno obrazložiti potrebo, da tovrstni zakon sprejmemo. Prvi razlog za to je predvsem v omogočanju boljšega izkoriščanja naravne lege Slovenije in njenih naravnih danosti, za kar so zlasti na področju turizma dane številne možnosti. V ekonomskem pogledu pomenijo gradnjo novih primarnih in sekundarnih turističnih zmogljivosti, kar pa omogoča v teku razvoja zaposlitev več deset tisoč ljudi v sami panogi turizma in do štirikrat toliko v drugih gospodarskih dejavnosti, ki se posredno napajajo od turizma. Multiplikativni učinki turističnega gospodarstva so namreč številni in vsestranski in obsegajo poleg že navedenih še zlasti znaten devizni priliv v konvertibilnih valutah, pri čemer naj posebej poudarim visok neto devizni priliv. K temu je dodati še učinek stabilizacijske tendence turizma ter ugodne posledice za obnovo delazmožnosti človeka, ki jih ima turizem kot rekreacija. Poleg ekonomskih učinkov ne smemo zanemariti tudi neekonomskih, ki se odražajo v večji urejenosti okolja, vključujoč tudi splošno infrastrukturo, v izobrazbi in vedenju ljudi, v spreminjanju njihovih navad in v prilagajanju sodobnejšemu načinu življenja. Ne na zadnjem mestu velja omeniti zelo močan in koristen vpliv turizma na medsebojno spoznavanje ljudi iste ali različnih narodnosti ne glede na državne meje. Taka medsebojna spoznavanja imajo ne samo ugodne politične posledice, ker ublažujejo mednarodne napetosti, ampak pomagajo neredko tudi pri vzpostavljanju ekonomskih kontaktov.

Nadaljnji razlog za upravičenost navora, ki naj bi ga Socialistična republika Slovenija vložila v nadaljnjo pospešeno gradnjo turističnih objektov v Sloveniji, je tudi dejstvo, da Slovenija v resnici močno zaostaja za sosednjimi deželami. Dodatno k obrazložitvi v predloženem gradivu naj navedem še podatek, da ima Furlanija-Julijska krajina 12 turističnih ležišč na km² površine, sosedna Koroška 19, Hrvaška 5 in Slovenija komaj 2,6 ležišča na km² površine. To neračvitost bi lahko ilustrirali še s celo vrsto podobnih podatkov, vendar so že ti dovolj zgovorni. Določeno prednost pred sosednjimi deželami ima Slovenija le v izkoriščenosti ležišč, saj je ta redno tudi do 6% višja kot

v sosednjih deželah. Torej je tudi iz teh razlogov nujno, da skušamo čimbolj pospešiti razvoj turističnega gospodarstva, ki zaradi močne devizne realizacije, oddane družbeni skupnosti po uradnem tečaju, ne ustvarja dovolj lastne dinarske akumulacije za razširjeno reprodukcijo.

Osnovni razlogi, da moramo sprejeti nov zakon o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, je v dejstvu, da se skladno s sprejetimi ustavnimi amandmaji in likvidacijo zvezne izvenproračunske bilance federacija v celoti umika iz dinarskega stimuliranja pospeševanja gradenj novih turističnih kapacitet in mora zato na njeno mesto stopiti republika. Dosedanje zvezne stimulacije niso bile majhne, saj so znašale 3 % obrestne mere za vse investicije v turizmu, nadalje 2,5 % obrestne mere za določen dokaj širok krog investicij v turizmu pod pogojem, da je bil kredit dan z odplačilnim rokom nad 10 let in po največ 6 % obrestni meri. Pred dobrima dvema letoma je bila uvedena še dodatna stimulacija v anticipativnem obračunu in takojšnjem izplačilu 2,5 % obrestne mere za kredite za gradnjo objektov za prenočevanje in prehrano turistov, če so bili krediti dani z odplačilno dobo nad 15 do 25 let. Poleg tega je dajala še republika Slovenija 2,5 % obrestno mero dekurzivno obračunano za vse kredite na področju turizma, ki so s tem pridobili pravico do ustrezne zvezne stimulacije. Skupna benefikacija je torej doslej znašala 8 %, pri čemer je bila z anticipativnim obračunom stimulirana banka, z dekurzivnim obračunom obrestne mere pa je bil opazno stimuliran investitor le v prvih letih odplačila kredita, ker mu pri dolgoročnem odplačilu anuitet navedena stimulacija zaradi delovanja inflacije ni več predstavljala močne ekonomske koristi. Poleg že opisanih slabosti tega sistema je bila največja slabost ravno v dejstvu, da je tak način stimuliranja iz praktično odprtega računa proračuna federacije predstavljal skokovit dvig obveznosti, ki so že po drugem letu veljavnosti zadnjih predpisov o anticipativni obrestni meri prekoračile vse možnosti federacije, da bi jih pokrila.

V predlogu za izdajo zakona, ki je danes pred vami, spoštovani poslanci, smo se skušali izogniti težavam, ki so nastajale pri realizaciji doslej veljavne zvezne zakonodaje in kljub temu doseči optimalno stimulacijo za investitorje in banke. Iz teh razlogov smo sprejeli določilo, da se v proračunu vsako leto ali za več let skupaj določi znesek, ki se lahko izplača kot republiška dodatna obrestna mera. Na ta način smo preprečili, da ne bo mogla priti republika v položaj, ko svojih obveznosti ne bi mogla kriti. Poleg tega pa bo lahko sproti skladno s svojo politiko na področju turizma in z možnostmi glede sredstev, svoje stimulative ukrepe vsako leto korigirala, ne da bi zato nastajale dolgoročne posledice glede njenih obveznosti.

Drugo pomembno določilo je selekcija, s katero bomo lažje uveljavili politiko, ki jo je začrtala republiška skupščina s Sklepi in priporočili za razvoj turizma 1968. leta. Selekcija bo izvajana tako, da bo posebna skupina, ki jo predvideva predlog za izdajo zakona, lahko dosledno objektivno ugotavljala in omogočala udeležbo republike predvsem pri tistih investicijah, ki so za razvoj turizma optimalne, tako v pogledu deviznega priliva in rentabilnosti kot v pogledu hitrega večanja zmogljivosti.

Tretje pomembno načelo je v tem, da z istim prispevkom iz proračuna v obliki dodatne obrestne mere stimuliramo kreditodajalca in investitorja. Izmed možnih variant predlagamo, da bi upoštevali v predlogu za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma predvsem tretjo, čeprav doslej pri nas ni bila uporabljena, vendar sodimo, da bo dala najboljše rezultate.

S tem namreč, ko izplačamo kreditodajalcu takoj po izkoriščanju polovice kredita celoten znesek anticipativno obračunane obrestne mere, mu omogočimo, da s takimi kvalitetnimi sredstvi razpolaga do dospelosti prvih anuitet iz tega kredita. Investitorju pa odvzamemo s tem najtežje breme, ki nastopi takrat, ko je objekt gotov in dospevajo prve anuitete. Obenem so s tem banke in investitorji stimulirani na kredite na daljši odplačilni rok, ker turistično gospodarstvo (vsaj družbeno) spričo nizke dinarske akumulativnosti ne prenese srednjeročnih kreditov.

Predlagani sistem je prirejen tako, da zahteva od investitorja in banke dokumentacijsko dovršenost objekta pred sklepanjem kreditne pogodbe in pa hitro gradnjo brez podražitev in prekoračitev.

Pomembna novost v primerjavi z dosedanjo zvezno zakonodajo je izenačenje možnosti za pridobitev dodatne obrestne mere med družbenim in zasebnim sektorjem v turizmu. Republiški zakon je imel tako določilo sicer že doslej, vendar v praksi skoraj ni prišlo v poštev, ker so bili predpisani minimalni pogoji, pod katerimi banke zasebnikom niso dajale kreditov. S predlagano spremembo si odpremo možnosti, da v kratkem času in razmeroma zelo poceni zgradimo številne nove penzijske objekte v zasebnem sektorju gostinstva ali pri kmetih. Takšne nove zmogljivosti so nam zlasti potrebne za kompletiranje naše turistične ponudbe ter zaradi številnih ugodnih ekonomskih in neekonomskih učinkov tovrstnega turizma.

Predlagana 5,5 % republiška dodatna obrestna mera se zdi sicer zelo visoka, vendar je v resnici za 2,5 % nižja od doslej dajanih zveznih in republiških stimulacij. Kljub temu pa sodimo, da bo vsaj enako učinkovita predvsem zato, ker jo oba poslovna partnerja, to je kreditodajalec in investitor, dobita v času, ko jima je najbolj potrebna in ker jo dobita v celotni vsoti naenkrat. Dekurzivni obračun obrestne mere smo po več primerjavah zavrgli kot neprimeren in premalo stimulativen, za proračun pa nominalno sicer enako, vendar dolgoročno obveznost, ki se z vsakim letom povečuje. Anticipativni obračun obrestne mere je tudi čistejši, ker se republika ne zadolžuje na daljši rok, ampak po svojih proračunskih možnostih in razvojnih potrebah sproti določa za to namenska sredstva.

V obrazložitvi predloga smo skušali izčrpno pojasniti tudi določilo, kdo bo v bodoče lahko deležen te ugodnosti, zato vas s tem ne bi dodatno obremenjeval.

Kljub vsem naporom republiškega sekretariata za finance, republiškega sekretariata za gospodarstvo in izvršnega sveta vam žal danes ob tem predlogu za izdajo zakona ne moremo predložiti vseh nadrobnih izračunov obveznosti, ki jih bo morala Socialistična republika Slovenija sprejeti iz naslova izvenproračunske bilance federacije za beneficiranje v turizmu. Zato vas bomo o tem skušali v najkrajšem času izčrpeje seznaniti.

Tovarišice in tovariši poslanci, naša iskrena želja je, da ob tem predlogu zakona začnemo čim širšo in poglobljeno razpravo o načelih in kriterijih benefikacije, da bi tako uspeli izdelati res takšen zakon o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, ki bo za naš slovenski prostor in naše razmere najbolj stimulativen in učinkovit. V našem nadaljnjem razvoju gospodarstva Slovenije se daje potreben poudarek tudi turističnemu gospodarstvu, vendar če hočemo tak razvoj tudi doseči, se moramo posluževati stimuliranja, ki je prav z dodatno obrestno mero po našem mnenju trenutno najuspešnejši. V jeseni, ko bomo prišli pred skupščino že s predlogom zakona, vam bomo predložili tudi

izčrpnješe poročilo o dosedanjih rezultatih izvajanja resolucije republiškega in gospodarskega zbora naše skupščine iz leta 1968. Ob tem boste lahko ugotovili, da smo doslej aktivno delovali na uresničitvi te resolucije, zato tudi rezultati niso zaostali, saj beležimo v zadnjem obdobju sorazmerno močan porast našega turističnega gospodarstva, tako v pogledu povečanega obiska tujih gostov kot po deviznem prilivu. Samo skopi podatek kaže, da se je v Sloveniji povečal evidentirani devizni priliv od leta 1966 za 2,4-krat, čeprav se je v tem obdobju povečalo število turističnih ležišč v Sloveniji le za 20 %. Lanski evidentirani devizni priliv iz turizma je v Sloveniji znašal še 86,6 milijona dolarjev, kar pokriva le tretjino deficita slovenske zunanje trgovinske bilance. Zato bo seveda potrebno ob vseh ostalih ukrepih za uravnoteženje naše zunanjetrgovinske bilance razvijati tudi turistično gospodarstvo v Sloveniji, ki lahko najhitreje in razmeroma najceneje ustvarja najmočnejše devizne efekte, zato vas v imenu izvršnega sveta, tovarišice in tovariši poslanci, prosim, da na današnji seji sprejmete predloženi predlog zakona o obrestni meri na področju turizma.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Slovenske turistične organizacije kažejo izredno zanimanje za predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, zato njegovega sprejema ne bi smeli preveč odlagati. Doslej so turistične organizacije dobivale beneficirane obresti na podlagi zveznega zakona. Žal nisem mogel dobiti točnih števil o tem, koliko je znašala vsota teh obresti za vso Jugoslavijo oziroma za posamezne republike, morala pa je biti zelo visoka, če znaša samo zvezni dolg Ljubljanski banki na beneficiranih obrestih okoli 32 milijard starih dinarjev, čeprav je znano, da Slovenija ni tista republika, ki bi od beneficiranih obresti za turistične kredite imela največje koristi.

Slovenski zakon bo glede olajšav manj ugoden, kar je razumljivo, ker moramo varčevati na vseh področjih. Benefikacija obrestne mere naj bi znašala še vedno precej, to je okoli 5,5 %, toda znesek, ki naj bi bil v ta namen na razpolago, bi znašal letno po predvidevanjih banke le okoli 6 milijard dinarjev ali le eno petino vsote, ki jo dolguje zveza Ljubljanski banki.

Zaradi omejenih finančnih možnosti, ki jih Slovenija ima, bodo pogoji za pridobitev pravice do benefikacije veliko strožji, kot so bili doslej. Če prav razumem kriterije, bi posebna, v ta namen ustanovljena komisija izvršnega sveta, dajala prednost turističnim centrom, torej krajem, ki imajo že sedaj večje število postelj kot stalnih prebivalcev. Če bi ta kriterij prevladal, bi vsekakor prišlo do velike stagnacije zdraviliškega turizma in to celo tam, kjer so za ta turizem najboljši pogoji. Pri tem mislim predvsem na Radence, kjer so že začeli graditi nove kapacitete šele v zadnjih nekaj letih, vendar število postelj še ni doseglo predvojnih kapacitet. Stare kapacitete so bile uničene v vojnem času, ker so služile okupacijski vojski, pozneje pa kot baza za repatriacijo. Razvoj zdravilišča Radenci, zdravilišča, ki leži na nerazvitem območju, omogoča v zadnjem času stalno zaposlitev precejšnjemu številu delavcev, ki bi sicer morali hoditi na delo čez mejo.

Vlaganja v to zdravilišče so zelo rentabilna, saj je znano, da je ta delovna organizacija v Sloveniji glede rentabilnosti na 5. mestu. Menim, da bi bilo zato prav, če bi pri dodeljevanju beneficiranih obresti upoštevali tudi okoliščine, da leži tak kraj ob državni meji in na manj razvitem območju, če je

seveda pri tem prikazana rentabilnost. Z drugimi petimi kriteriji se popolnoma strinjam.

Zakon o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma bo tako eden izmed prvih zakonov, ki ga bomo sprejeli v okviru novih pristojnosti. Za sprejem predloga bom glasoval.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima poslanec Franci Gerbec.

Franci Gerbec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V načelu podpiram predlog za izdajo zakona o nadomestilu dela obresti za kredite v turizmu, rad pa bi razpravljal o tistem delu obrazložitve, ki govori o tem, naj se letališča izločijo iz seznama objektov, ki bi bili upravičeni do benefikacije. Povedal bi rad naslednje:

Naša republika je danes na prelomnici osvajanja letalskega prometa kot vsakdanje in nujne zvrsti prometa v sodobnem gospodarstvu, ki prispeva k pospešenemu vključevanju našega gospodarstva v mednarodno menjavo in delitev dela. Letalski promet je še posebej pomemben za razvoj turističnega gospodarstva in aktiviranja turističnih zmogljivosti, v katere smo v zadnjih letih vložili velik družbeni kapital. Letalski promet, skupaj z mrežo letališč, odpira ventile za hitrejši pritok turistov. Za doseg vseh pomembnih ciljev razpolaga Slovenija le z letališčem Brnik, ki pa je nedograjeno in glede gradbenih objektov že sedaj nesposobno dovolj kvalitetno opravljati svojo dejavnost. Prav nedograjenost je poleg nekaterih čisto drugačnih razlogov v preteklosti izključevala letališče Brnik iz mednarodnega letalskega prometa. Za njegovo vključitev v mednarodni letalski promet so bila potrebna velika prizadevanja republiških predstavniških in izvršilno-političnih organov ter kolektiva podjetja. Vse to je omogočilo, da je naša republika danes več ali manj povezana z vsemi večjimi centri v Evropi, kar je zlasti pomembno za turistično gospodarstvo. Danes so dani več ali manj vsi pogoji, da se število letov na mednarodnih in domačih linijah poveča in sicer tako v potniškem kot tudi v tovornem blagovnem prometu. Realne možnosti so za otvoritev novih linij za London, Pariz, Milano, Stockholm, Amsterdam in ameriški kontinent. Na obstoječe linije so se letos, kot je znano, poleg domačih vključili tudi tuji prevozniki, kar pomeni začetek tranzitnega letalskega prometa. Mislim, da je treba poudariti tudi to, ker je to posebej pomembno za naše gospodarstvo, da je Lufthansa odprla prvo redno mednarodno tovorno linijo pri nas.

Povedal bi rad tudi, da rast letalskega prometa v svetu in pri nas brez-pogojno zahteva hitrejša vlaganja v opremo in dopolnilne dejavnosti, ki so vezane na letalski promet. To konkretno pomeni dograditev letališča Brnik, zlasti betonskih površin, nove pristaniške stavbe in podobno in njegovo usposobitev za sprejemanje vseh vrst letal v vseh pogojih, zlasti tudi v tovornem prometu, ter na drugi strani takojšen začetek priprav za gradnjo sekundarnih mednarodnih letališč v Mariboru, Novem mestu, pa tudi na Koprščini.

Na tem mestu moram povedati, da bo v kratkem podpisana pogodba med vsemi zainteresiranimi oziroma prizadetimi partnerji o gradnji mariborskega letališča. Glavna partnerja bosta občina Maribor in Aerodrom Ljubljana-Pula. Gradnja mariborskega letališča je gospodarska nujnost, zlasti še glede na sedanjo stopnjo razvoja tako turističnega kot tudi drugih vrst gospodarstva v severo-vzhodni Sloveniji. Poudariti moram, da je predvidena etapna gradnja vseh teh letališč brez vsakršnih megalomanskih ambicij v skladu s potrebami

in možnostmi severo-vzhodne in južne Slovenije ter Koprščine in to ne le po mnenju Aerodroma Ljubljana-Pula in prizadetih regij, temveč tudi po mnenju večine slovenskih gospodarstvenikov in družbeno-političnih dejavnikov, ki so bili o teh stvareh anketirani. To pa pomeni, da bo morala družbena skupnost — republika oblikovati svoje stališče do tega programa v okviru srednjeročnega programa razvoja.

Zato menim, da bi morali ali v zakonu o nadomestilu dela obresti za kredite na področju turizma ali na drug podoben način predvideti možnosti za družbeno intervencijo oziroma za pospešitev in omogočitev vlaganj v letališča. Moram povedati, da so letališča po zveznem in republiškem zakonu doslej uživala to ugodnost.

Za obstoj in razvoj letalskega prometa so nujna pospešena vlaganja. V to nas sili razvoj letalstva v svetu in razvoj našega gospodarstva.

Povedati moram tudi to, da so naložbe v infrastrukturi del letaliških objektov značilne po tem, da se ekonomsko amortizirajo na dolgo dobo. Njihovo rentabilnost lahko presojamo le skozi rentabilnost celotne prometne infrastrukture in rentabilnosti gospodarstva, ki uporablja letališče. Izkušnje vseh dežel dokazujejo, da aerodromi sami ne morejo financirati infrastrukturnih objektov, zlasti pa ne morejo pri pridobivanju kreditov nastopiti v konkurenci s preostalim gospodarstvom, saj ne morejo nuditi takšnih odplačilnih rokov, obresti in podobno, kot drugo gospodarstvo, ker jih ne prenesejo. Zato povsod sodeluje družba, bodisi tako, da v celoti sama iz proračuna financira izgradnjo letaliških osnovnih objektov ali pa regresira obresti, konvertira kredite in podobno. Oblike so lahko različne.

Če hočejo biti naša letališča konkurencna z drugimi, potem morajo v ceni storitev zaračunati le majhen del za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Zato morajo pogoji kreditiranja v gradnji infrastrukturnih in drugih objektov na letališčih ustrezati možnostim vračanja kreditov s strani letaliških kolektivov. Dohodki, ki jih imajo letališka podjetja, so le del rentabilnosti, ki jo producira letališčna infrastruktura. Pomembni so narodnogospodarski rentabilni pokazatelji, ki so v tem primeru bistveno večji kot pa podjetniški. Zato predlagam, da se na temelju srednjeročnega plana razvoja letalskega prometa v Sloveniji, ki bo te dni predložen izvršnemu svetu, skupšini in vsem drugim odgovornim dejavnikom v republiki, vključni v sistem intervencij v gospodarstvu na tak ali drugačen način tudi gradnjo mreže letališč v Sloveniji.

Ne morem se strinjati z obrazložitvijo k predlogu za izdajo zakona glede letališč. Menim, da je nesmiselno trditi, da bi obresti za letališke investicije preveč obremenile proračun, saj je znano, da aerodrom Ljubljana-Pula predvideva za obdobje 1971—1975 le okoli 45 milijonov dinarjev vlaganj v infrastrukturo. Znesek, ki bi odpadel na to vsoto, je torej tako majhen zlasti glede na pomembnost vlaganj, da nikakor ni razumljivo, da bi republika ravno iz razloga obremenitve proračuna limitirala razvoj te prometne panoge.

Zato predlagam, da predlagatelj prouči, ali ne bi bilo primerno uvrstiti vsaj del objektov na letališčih v seznam objektov, za katere republika regresira del obresti ali pa da bi se celotni kompleks uredil s posebnim zakonom. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo. Prosim, Stane Zagoričnik, predstavnik Ljubljanske banke ima besedo.

Stane Zagoričnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Naše strokovne službe so predlog za izdajo zakona skrbno in pazljivo proučile in pri tem prišle do prepričanja, da je predlagan sistem in režim benefikacije sprejemljiv samo ob pogojih in spremembah, ki jih je predlagala banka. Spremeniti bi bilo treba predlagani postopek za priznanje benefikacije in sicer v tem smislu, da bo banka že vnaprej vedela, ali bo za določen kredit odobrena benefikacija ali ne. Le tako je mogoče pričakovati, da bo banka stimulirana, v nasprotnem primeru pa bi morala prevzeti na sebe določen rizik, kar pa gotovo ne bo stimulatивно delovalo na odobravanje kreditov. Če bo osvojen v predlogu predlagani koncept, potem moramo povedati, da banke povsem iz ekonomskih razlogov investicijskih kreditov v turizmu ne bi mogle obravnavati, ker bi seveda lahko obravnavale samo kredite po 5 let 8% obrestno mero. To pa za investitorja ni sprejemljivo, zlasti ne za turistične objekte.

Zato prosim, da predlagatelj zakonskega osnutka upošteva predlog naše banke (ki smo ga predložili v pisni obliki) in da se prinesejo ustrezni zaključki. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če ni nobenih dodatnih predlogov oziroma razpravljalcev, ugotavljam, da ni bilo nikakršnega predloga, ki bi nasprotoval sprejemu tega zakona, zato predlagam naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe in predloge, dane k predlogu za izdajo zakona.

4. Izvršni svet naj predloži skupščini osnutek zakona do 15. septembra 1971.

Če ste za ta sklep, prosim, da dvignete roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo sprejeli sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji.

Predlagatelj je izvršni svet, ki predlaga, da se obravnava po skrajšanem postopku, to se pravi kot predlog zakona, ker gre za ureditev vprašanja, ki je pomembno zaradi povečanega turističnega prometa in ker smo že sredi turistične sezone.

Ali kdo ugovarja skrajšanemu postopku? (Ne javi se nihče.) Ker ni ugovorov, menim, da se s predlogom strinjamo in bomo torej obravnavali zakon po skrajšanem postopku kot zakonski predlog.

Predlog sta obravnavala odbor za socialno politiko in zdravstvo in zakonodajno-pravna komisija. Oba sta dala pisni poročili.

Predstavnik zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo je bil vabljen na sejo. Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da se nihče ne javi.

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Imamo amandma odbora za socialno politiko in zdravstvo k drugemu odstavku 3. člena. Izvršni svet se z njim strinja. Zakonodajno-pravna komisija se tudi strinja. Kdor je za ta

amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandma je sprejet. Sedaj glasujemo o predlogu zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji v celoti. Kdor je za predlog, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon sprejet.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971, ki ga je poslala v soglasje izobraževalna skupnost Slovenije. Poleg tega imamo tudi poročilo o delu izobraževalne skupnosti v letu 1970.

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je predložil predlog odloka o soglasju k programu. Naš odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta celotno gradivo obravnavala in njuni poročili ste prejeli danes na klop. Izvršni svet je gradivo dobil v smislu 165. člena poslovnika.

Ali želi kdo razpravljati? (Nihče.) Če ne želi nihče razpravljati, lahko preidemo na glasovanje. Kdor je za predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

Na vrsti je 14. točka dnevnega reda, to je predlog odloka o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971.

Predlagatelj je izvršni svet. Predlog so obravnavali odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko, odbor za finance in proračun in zakonodajno-pravna komisija. Poročila ste danes prejeli na klop.

Zavod SR Slovenije za statistiko je bil vabljen na sejo. Predstavnik je prisoten.

Ali želi kdo besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče razpravljati, potem lahko glasujemo. Kdor je za predlog odloka, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Odlok o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971 je sprejet.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, na predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost in predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Predlagatelj odloka je komisija za volitve in imenovanja. Zakonodajno-pravna komisija je predlog odloka obravnavala in dala pismeno poročilo. Gradivo je bilo poslano izvršnemu svetu.

Želi kdo razpravljati o teh odlokih? (Nihče.) Če ne, lahko glasujemo o predlogu odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost. Kdor je za predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Sledi še predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tudi ta odlok sprejet in so v komisijo izvoljeni: za predsednika dr. Demetrij Brodar, za podpredsednika Jože Lesar, za člane pa Natan Bernot, dr. Robert Blinc, dr. Rudi Crnkovič, dr. Bojan Fortič, Bruno Hartman, dr. Dušan Hadži, Ivan Kocuvan, Albin Koželj, Stane Kranjc, dr. Anton Kuhelj, dr. Miha Likar, Vladimir Mušič, dr. Janez Peklenik, dr. Ernest Petrič, dr. Lev Premru, Zdenko Roter, Janez Verbič, Boris Ziherl in Milan Železnik.

Prehajamo na zadnjo, to je 16. točko dnevnega reda, na poslanska vprašanja.

Prosim tovariša Rika Kolenca, javnega tožilca SR Slovenije, da odgovori na dvojje vprašanj Staneta Jenka.

Riko Kolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, tovariš Stane Jenko iz Pirana, je postavil poslansko vprašanje, zakaj javno tožilstvo po več kot dveh letih ni obvestilo samoupravnih organov splošne plovbe o ugotovitvah na osnovi predložene dokumentacije, oziroma če je do danes kaj storjenega, da se ugotovi dejansko stanje. Poslansko vprašanje je bilo sicer naslovljeno na republiškega sekretarja za pravosodje, ker pa je obravnavanje te zadeve v njeni sedanji fazi v pristojnosti javnega tožilstva, ki je samostojen organ, dajem kot predstojnik takega republiškega organa v tej zadevi naslednji odgovor:

Dne 20. februarja 1969, dodatno pa še 11. aprila istega leta, je tedanji vršilec dolžnosti glavnega direktorja podjetja Splošna plovba Piran na podlagi sklepa delavskega sveta podjetja dostavil občinskemu javnemu tožilcu v Kopru obsežno pismeno arhivsko gradivo, ki je zadevalo vprašanje naložb podjetja za ladje, ki jih je to podjetje od leta 1964 dalje načrtovalo in tudi naročilo v tujini. Zavzeto je bilo stališče, da so bile te naložbe negospodarne in škodljive, zaradi česar naj javni tožilec celo gradivo pregleda in oceni, kaj je na stvari in odloči, ali bo in zoper koga sprožil kazenski postopek.

Smiselno naj bi torej gradivo služilo kot kazenska ovadba, čeprav ovadeni kot tudi kršitve, še niso bili opredeljeni. Občinsko javno tožilstvo v Kopru je dostavljeno gradivo proučilo in v skladu s svojimi pooblastili priskrbelo še nekatera druga obvestila, pri tem pa je ugotovilo, da so dostavljeni podatki pomanjkljivi v bistvenih okoliščinah in da na podlagi njih ni mogoče uspešno zasnovati predloga za začetek kazenske preiskave pred pristojnim sodiščem. Preiskava je namreč vezana na obstoj utemeljenega, to je na dokazih zasnove, suma, da je določena oseba storila določeno kaznivo dejanje in preiskava, ki naj bi obstoj takega suma šele iskala, ni dovoljena. V tej konkretni zadevi so obstajale ravno takšne pomanjkljivosti. Glede na tako stanje je občinsko javno tožilstvo v Kopru že v septembru 1969 informiralo upravni odbor Splošne plovbe o konkretnih pomanjkljivostih dostavljenih obvestil.

10. oktobra 1969 je omenjeno javno tožilstvo še posebej zahtevalo od podjetja, da mu dostavi točno specificirano dokumentacijo in nadaljnje podatke, ki bi utegnili prispevati k osvetlitvi cele zadeve s kazensko pravnega gledišča oziroma nuditi oporo za utemeljen sum eventualne, storitve kaznivega dejanja in s tem tudi za začetek morebitne preiskave.

Po večkratnih urgencah je javno tožilstvo v Kopru prejelo od podjetja gradivo šele 20. aprila letos, to je po preteku enega leta in pol. Gradivo, ki je zelo obsežno in delno tudi v tujih jezikih, je sedaj v fazi proučevanja, kar seveda zahteva določen čas.

Menim, da se iz povedanega vidi, da je zadeva, ki je sama po sebi zapletena, v teku in da se ni odvijala mimo organov Splošne plovbe. Podjetje bo kot prijavitelj, ki je dostavil dopolnilno dokumentacijo, tudi v prihodnje nemudoma obveščeno o vseh odločitvah javnega tožilstva v skladu z ustreznimi določili zakonika o kazenskem postopku. Te odločitve pa lahko za sedaj zadevajo samo vprašanje obstoja ali neobstoja zakonitih pogojev za uvedbo kazenskega postopka, ker ocenjevanje dejanskega stanja neke situacije po kakšnih drugih vidikih ni v pristojnosti javnega tožilstva.

Na koncu želim povedati, da je z obravnavanjem te zadeve pri občinskem javnem tožilstvu v Kopru bilo ves čas seznanjeno tudi republiško javno tožilstvo, ki pa k tej zadevi nima pripomb glede pravilnosti in korektnosti ravnanja občinskega javnega tožilstva v Kopru. Vsekakor pa zaradi morebitnih pomislekov, ki so izraženi v vprašanju, lahko zagotovim, da bo v prihodnje posvečena vsa skrb za popolno zakonito obravnavanje zadeve, ki je predmet poslanskega vprašanja.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Tovariš Rado Lipičar bo odgovoril Ivanu Kreftu.

Rado Lipičar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, je postavil republiškem sekretariatu za gospodarstvo naslednje poslansko vprašanje: »Kaj je skupno z drugimi merodajnimi dejavniki naše republike storil republiški sekretariat za gospodarstvo, da bo v Ljubljanski banki čimprej poravnan dolg v znesku 32 milijard starih dinarjev?«

Najprej mi dovolite, tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci, da na kratko pojasnim, da v poslanskem vprašanju omenjeni znesek izhaja iz zveznega zakona, ki je veljal za leto 1969 in 1970 in dajal kreditodajalcem za investicije na področju turizma 2,5% mero anticipativnih obresti. Zahtevki za taka izplačila so se lahko vlagali sproti ali pa po 6-mesečnih obračunih, kot je to predvideno v navodilu kreditne banke za večino tovrstnih dajatev oziroma benefikacij. Ljubljanska banka se je v tem primeru držala ustaljene prakse in pošiljala Narodni banki samo 6-mesečne obračune. Iz naslova anticipativne obrestne mere za porabljena sredstva bi morala dobiti Ljubljanska banka 92 160 000 dinarjev, dejansko pa je prejela v denarju iz naslova doslej izplačanih obveznosti 3 449 000 dinarjev. Iz tega naslova mora dobiti od federacije še 71 milijonov dinarjev, od republike pa še 17,7 milijona dinarjev. Preostali znesek do 246 milijonov pa izvira iz terjatev Ljubljanske banke za kredite, za katere je bila sklenjena pogodba še v lanskem letu, vendar se sredstva do konca lanskega leta še niso začela koristiti.

Republiški sekretariat je konec lanskega leta na osnovi zveznih podatkov ugotovil, da so tovrstna namenska sredstva nakazovana posameznim bankam neenakomerno in da je očitno, da je v relativnem in absolutnem znesku dobila največ izplačanih dinarskih sredstev jugoslovanska Poljoprivredna banka, medtem ko so dobile slovenske banke izplačane le neznatne zneske.

O tem je poslal sekretariat pismeno informacijo več pristojnim republiškim organom in Ljubljanski banki. Posledica tega je med drugim tudi bila, da je izvršni svet Slovenije pri zveznih organih vztrajal, da se mora pri nadaljnjih izplačilih federacije upoštevati naša zahtevo in izplačati zvezna sredstva vsem koristnikom v enakem odstotku.

Ta zahtevek je dobil svoj odraz v ustreznem zveznem zakonu.

Drugo vprašanje tovariša Ivana Krefta, poslanca republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, postavljeno republiškem sekretariatu za gospodarstvo, se glasi: »Kaj bo storil republiški sekretariat za gospodarstvo, da se uredi vprašanje zvišanja obvezne rezerve poslovnih bank od 32 na 24 0/0, pri čemer je prišla Ljubljanska banka v težak položaj, ker je pri kreditih Narodne banke udeležena le z 10 0/0, njena udeležba pri obvezni rezervi pa znaša 20 0/0?«

Na to vprašanje odgovorjam v imenu republiškega sekretariata za finance naslednje:

Narodna banka je z odločbo o spremembi odločbe o obvezni rezervi, ki bi jo morale imeti poslovne banke pri Narodni banki Jugoslavije, zvišala obvezno rezervo od 32 na 34 0/0, s čimer je omejila kreditni potencial poslovnih bank v sklopu splošnih stabilizacijskih ukrepov za nedoločen čas. Ko se bodo okoliščine, ki so narekovalе zvišanje obvezne rezerve, spremenile, bo Narodna banka to višino obvezne rezerve znižala. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Cenetu Matičiču bo odgovorjeno na njegovo vprašanje na naslednji seji.

Se kdo želi kaj vprašati? Stane Jenko, prosim.

Stane Jenko (iz klopi): Z odgovorom nisem bil zadovoljen in prosim za pismeni odpravek odgovora, da bom lahko na prihodnji seji postavil dodatno vprašanje.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Dušan Horjak ima besedo.

Dušan Horjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V poročilu republiškega sekretariata za gospodarstvo o gibanju gospodarstva v prvih petih mesecih letošnjega leta je razvidno, da se blagovna menjava SFRJ kot tudi SR Slovenije s tujino ne razvija v okviru programiranih proporcev. Predvideno je, da bo v letu 1971 izvoz naraščal hitreje od proizvodnje, stopnja porasta izvoza pa bo mirnejša od izvozne rasti. Namesto programiranega 9 do 11% porasta izvoz stagnira ter je v letošnjem letu v petih mesecih v SR Sloveniji dosegel komaj lanskoletno raven, v SFRJ pa je celo za 2% manjši kot v istem obdobju lani. Hkrati se je uvoz povečal za 33%, v SFRJ pa za 36%. Zaradi takšnih gibanj je bil tekoči deficit trgovinske bilance v SFRJ v prvih petih mesecih letošnjega leta v primerjavi z istim obdobjem lani še enkrat večji in je znašal 10 184 milijonov dinarjev oziroma 679 milijonov dinarjev.

Največje neskladje med izvozno-uvozno rastjo je bilo v januarju, ko so gospodarske organizacije v razmerah stopnjujoče se nestabilnosti pod vplivom pričakovane devalvacije zadrževale izvoz, hkrati pa s povečanjem uvoza nako-pičile zaloge. Podatki kažejo, da devalvacija dinarja januarja letos ni dala pričakovanih rezultatov. Nismo namreč uspeli povečati izvoza in zaostrii prehitre uvozne rasti.

Podpredsednik zveznega izvršnega sveta tovariš Grivčev pa je celo dal izjavo, da je bil ves postopek devalvacije dinarja nestrokovno pripravljen. V zadnjem času se ponovno širijo vesti o drugi devalvaciji dinarja. Postavljen je že rok za drugo devalvacijo dinarja — september 1971.

Ker imamo bridke izkušnje iz devalvacije januarja letos in se bojim, da se ne bodo ponovile iste napake, o katerih sem že uvodoma govoril, postavljam republiškemu sekretariatu za gospodarstvo zahtevo, da se mora problem eventualno bodoče devalvacije dinarja vsekakor obravnavati v najožjem krógu pristojnih gospodarskih forumov. O tem problemu ne sme biti vodena neka javna razprava, ali smo za ponovno devalvacijo ali nismo in v kakšni smeri mora biti. Popolnoma jasno je, da se bodo v takem primeru pokazale vse spekulativne tendence v začetku letošnjega leta v še ostrejši obliki v prihodnjih mesecih.

Iz poročila je tudi razvidno nazadovanje izvoznih gibanj v prvem polletju letošnjega leta. Posebno zaskrbljujoče je dejstvo, da tudi industrija v Sloveniji nazaduje v izvozu, saj je bil izvoz v tej veji v petih mesecih dosežen komaj z 99,6 % doseženega izvoza v letu 1970. Poglavitni vzrok nazadovanja izvoza so neurejeni izvozni instrumenti, saj je znano, da po devalvaciji v februarju v letošnjem letu izgubljam izvozniki po vsakem izvoženem dolarju okoli 90 starih dinarjev v odnosu na doseženo vrednost v letu 1970. Ker je razlika med izvozom in uvozom v SR Sloveniji skoraj za 100 %, je SR Slovenija vsekakor zainteresirana za povečanje izvoza in za zmanjšanje zunanjetrgovinskega pri-manjkljaja.

Prosim republiški sekretariat za gospodarstvo SR Slovenije, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

Ali je predvideno, da se bodo izvozni instrumenti spremenili še v tekočem letu, ker pravočasna sprememba izvoznega instrumentarija lahko še bistveno vpliva na izvoz v letu 1971, predvsem pa na predviden izvoz v letu 1972, ker se preliminarni zaključki za prihodnje leto že pripravljajo in so podjetja zaradi tega nerešenega problema previdna pri določevanju izvozne politike za naslednje leto.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Nihče.) Če ni drugih vprašanj, je ta točka dnevnega reda izčrpana in s tem dnevni red seje. Opozarjam vas, tovariši poslanci, da bo prihodnja seja z edino točko dnevnega reda — ustavni amandmaji, ki jih bo skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za ustavna vprašanja predložila republiškemu zboru v obravnavo, predvidoma v prvih dneh septembra.

(Seja je bila končana ob 15.45.)

GOSPODARSKI ZBOR

27. seja

(16. julija 1971)

Predsedoval: T o n e B o l e ,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik T o n e B o l e : Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 27. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Obveščam, da so odsotnost opravičili naslednji poslanci: Ivan Atelšek, Janez Beravs, Stane Divjak, Janez Eržen, Ciril Rajšp, Janez Šter, Ivan Gole in Tone Tribušon.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Dovolite, da uporabim to priložnost in vas opozorim, da bo 21. tega meseca sklicana seja vseh zborov Skupščine SR Slovenije. Dnevni red te seje bo zelo pomemben, saj bomo razpravljali o predlogu za izvolitev Josipa Broza Tita za predsednika republike, na isti seji pa bomo volili tudi člane predsedstva SFR Jugoslavije, ki jih voli Skupščina SR Slovenije. Prosim, da to pri razporeditvi svojega časa upoštevate. Kdor bi zaradi nujnosti moral biti odsoten, naj prosim to še danes ali v prihodnjih dnevih sporoči. Prosim, da to vzamete na znanje.

V skladu z naknadnim sporočilom predlagam naslednji razširjeni dnevni red:

1. odobritev zapisnika 26. seje zbora;
2. verifikacijo mandata novoizvoljenega poslanca Lojzeta Fortune;
3. poslanska vprašanja;
4. ocena razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov;
5. predlogi zakonov o financiranju graditve energetskih objektov;
6. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varnosti cestnega prometa;
7. informacija o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije;
8. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost;
9. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost;
10. predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih

za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov (pri tej točki dajemo le mnenje);

11. predlog odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije (mnenje).

Ali se zbor strinja s predlaganim dnevnim redom?

J o ž e K n e z (iz klopi): Na dnevnem redu je predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. Ali je to za sejo enotnega zbora ali za današnjo sejo gospodarskega zbora?

Predsednik T o n e B o l e: To je le informacija o tem, kako poteka delo. Ker ni drugih pripomb k predlaganemu dnevnemu redu, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Zbor želim obvestiti, da sem na sejo razen predstavnikov izvršnega sveta in predstavnikov republiških upravnih organov povabil še predstavnike gospodarske zbornice, Zveze sindikatov Slovenije, komiteja izvršnega sveta za ekonomske odnose s tujino, poslovnega združenja za energetiko SR Slovenije ter inštituta za ekonomske raziskave. Vabim predstavnike, da sodelujejo v razpravi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 26. seje zbora.

Prosim za pripombe k zapisniku. (Ne javi se nihče.) Kolikor pripomb ni, ugotavljam, da je zapisnik 26. seje gospodarskega zbora sprejet.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na verifikacijo mandata novoizvoljenega poslanca gospodarskega zbora Lojzeta Fortune.

Predsednik skupščine je z odlokom z dne 12. maja letošnjega leta razpisal nadomestne volitve za poslance gospodarskega zbora v 17. volilni enoti Ljubljana-Center glede na to, da je v tej volilni enoti izvoljeni poslanec France Lamut odstopil od poslanskega mandata. Prosim poročevalca mandatno-imunitetne komisije, da da poročilo v zvezi z verifikacijo mandata novoizvoljenega poslanca.

Z a r k o Ž i g o n: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mandatno-imunitetna komisija gospodarskega zbora je na seji dne 16. julija 1971 preizkusila poročilo republiške volilne komisije in volilne spise, ki so bili priloženi v zvezi z nadomestnimi volitvami poslancev gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije v 17. volilni enoti Ljubljana-Center. Komisija je ugotovila, da je za nadomestne volitve, ki jih je razpisal predsednik Skupščine SR Slovenije z odlokom dne 12. maja 1971, potrjena kandidatura kandidacijske konference za kandidate: Ljuba Filipa, diplomiranega pravnika iz Ljubljane, Lojzeta Fortuna, diplomiranega politologa iz Ljubljane in Maksa Vrečo, diplomiranega ekonomista iz Ljubljane. O predlaganih kandidatih je glasovalo volilno telo 30. junija 1971. Komisija je s pregledom poročila republiške volilne komisije in zapisnika občinske volilne komisije ugotovila, da sta bila postopek za določitev kandidata in volitve izvedene v skladu z zakonom in da ni bilo nepravilnosti, ki bi lahko vplivale na kandidaturo oziroma na izid volitev.

Za poslanca gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije je bil izmed predlaganih kandidatov izvoljen Lojze Fortuna. Mandatno-imunitetna komisija

predlaga, da zbor to poročilo odobri in s tem verificira Lojzetu Fortuni mandat za poslanca gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Slišali smo poročilo mandatno-imunitetne komisije, iz katerega je razvidno, da ni razlogov, da bi zadrževali verifikacijo poslanskega mandata Lojzetu Fortuni. Zato prosim zbor, da z glasovanjem sprejme poročilo mandatno-imunitetne komisije in s tem verificira mandat poslancu Lojzetu Fortuni. Kdor je za poročilo mandatno-imunitetne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je poročilo mandatno-imunitetne komisije soglasno sprejeto. Hkrati ugotavljam, da je mandat poslancu Lojzetu Fortuni verificiran. Prosim poslanca tovariša Lojzeta Fortuno, da pristopi k predsedniški mizi in podpiše slovesno izjavo. (Poslanec Lojze Fortuna podpiše slovesno izjavo.)

Prehajam na 3. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja, in sicer na prvi del te točke dnevnega reda, to je na odgovore na poslanska vprašanja.

Poslancema Francu Petauerju in Francu Puterlu bo na poslanska vprašanja, ki sta jih postavila dne 16. 6. 1971 izvršnemu svetu, odgovoril tovariš Andrej Levičnik.

Andrej Levičnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanja poslancev gospodarskega zbora skupščine tovariša Franca Puterla in Franca Petauerja dajemo naslednji odgovor:

Vprašanj ne bi čital, ker ste jih prejeli.

Odgovor na prvo vprašanje: Žitno-predelovalna podjetja poslujejo v pogojih administrativno zadržanih cen končnih izdelkov in deloma prostih cen surovin. V zadnjih letih so ta podjetja razširila in modernizirala svoje mlinske in pekarske zmogljivosti, kar jim omogoča večjo produktivnost in znižanje proizvodnih stroškov, niso pa uspela zagotoviti dovolj obratnih sredstev, kar je za podjetja težak problem, ki se je še posebej zaostрил v letošnjem letu. Sezonski nakupi žit še povečujejo ta problem, ker morajo žitna podjetja odkupovati do tri četrtine letnih potreb pšenice že v času žetve, poslovne banke pa doslej niso bile dovolj udeležene v njegovem reševanju.

Menimo, da je problem predvsem gospodarski in da mora za oskrbo z žiti skrbeti in biti odgovorno gospodarstvo, to je žitno-predelovalna podjetja in poslovne banke, ker se tudi to področje vedno bolj vključuje v normalne tokove našega tržno-planskega gospodarstva. Prehod od državne oskrbe s pšenico, ko je bila zvezna direkcija za rezerve živil glavni nosilec preskrbe, na tržne pogoje gospodarjenja, ki je bil izvršen v zadnjih letih, je povzročil žitnim podjetjem objektivne težave. Mnenja smo, da je potrebna žitnim podjetjem podpora, da te težave prehodnega obdobja čim lažje prebrodijo, vendar tega ni mogoče storiti s takimi ukrepi, ki bi bili v nasprotju s sistemsko ureditvijo našega gospodarstva.

Sezonska nabava pšenice se žitnim podjetjem olajšuje s reeskontom narodne banke na kredite za zaloge domače pšenice. Naloga državnih organov, predvsem zvezne direkcije za rezerve živil, je v tem, da združujejo potrebne rezerve žit in po potrebi z njimi intervenirajo na tržišču. V naši državi so tudi za letos zagotovljene zadostne količine žit za normalno potrošnjo in za določene

rezerve. Zaradi pomanjkanja obratnih sredstev slovenskih žitnih podjetij pa nastajajo težave v nakupu potrebnih količin žit za mletje v slovenskih mlinih. Moka bi se sicer lahko nabavljala tudi že na območjih drugih republik, ker imajo mlini v teh območjih znatno večje zmogljivosti, vendar bi posledica, ki bi jo povzročila nezadostna in zakasnela nabava pšenice, nosila naša mlinarska industrija, ki bi morala v takem primeru zmanjšati ali začasno ustaviti proizvodnjo, kar pa bi seveda bilo v nasprotju z razvojnimi načrti žitno-predelovalne industrije in z interesi slovenskega gospodarstva.

Odgovor na drugo vprašanje: Zaradi pomembne vloge žitno-predelovalne industrije pri preskrbi prebivalstva in zaradi posebnih sezonskih potreb po obratnih sredstvih bi morale poslovne banke po mnenju izvršnega sveta pravčasno zagotoviti zadostna kreditna sredstva.

Republiški sekretariat za gospodarstvo je spričo perečega vprašanja pomanjkanja obratnih sredstev žitno-predelovalne industrije sklical že 1. junija sestanek prizadetih žitnih podjetij in poslovnih bank, da bi pripomogel k hitrejšim odločitvam poslovnih bank za dodelitev kredita. Ker tedaj sprejeti sklep, da žitna podjetja in poslovne banke skupno proučijo možnosti za zagotovitev potrebnih obratnih sredstev, ni dal praktičnih rezultatov, je izvršni svet sklical ponovni sestanek prizadetih podjetij in bank 6. julija. Sprejet je bil dogovor, da se žitna podjetja in poslovne banke v najkrajšem času sporazumejo o konkretni višini in dinamiki potrebnih kreditnih sredstev, ki jih bodo zagotovile poslovne banke za nakup pšenice. Na ta kreditna sredstva bo dan veljavni zvezni reeskont narodne banke. Na omenjenem sestanku je bilo tudi opozorjeno na nujnost, da žitna podjetja zaostrijo izterjevanje dolgov od svojih dolžnikov, saj gre za pereče vprašanje normalne oskrbe in za znatna družbena sredstva, za katera ni razloga, da bi se zadrževala pri kupcih.

V teku je uresničenje sklepov dogovora med žitnimi podjetji in poslovnimi bankami glede zagotovitve potrebnih obratnih sredstev. Upravni odbor združenja poslovnih bank in hranilnic je na svoji seji dne 13. t. m. sprejel sklep, da breme financiranja odkupa pšenice za žitno-predelovalna podjetja v Sloveniji pade na tiste poslovne banke, katerih komitenti so žitno-predelovalna podjetja, to je na Ljubljansko banko in na Kreditno banko Maribor.

Združenje poslovnih bank je obvestilo žitno-predelovalna podjetja, naj zaprosijo področne banke za kredite po običajnem postopku in se z njimi dogovore o višini in dinamiki potrebnih kreditnih sredstev. Kolikor to ne bi uspelo, bi se postavilo vprašanje nadaljnjega rednega krogotoka sredstev republike v poslovnih bankah. V takem položaju bi bili prisiljeni, da skupščini posredujemo vprašanje o morebitnem izločanju teh sredstev na poseben račun. Če bi iskali tako rešitev, se postavlja načelno vprašanje o vrsti in obsegu državnega financiranja, kje se to začne in kje konča, s tem pa tudi o upravičenosti takšnega posega, s katerim bi začeli bistveno spreminjati značaj našega družbenoekonomskega sistema.

S svoje strani so republiški upravni organi proučili tudi možnost neposredne udeležbe republike pri zagotovitvi obratnih sredstev žitnim podjetjem. Ugotovili so, da obstaja možnost, da se le manjši del Socialistični republiki Sloveniji dodeljenih sredstev za selektivno usmerjanje emisije preusmeri na dodatni reeskont za zaloge pšenice. Ta sredstva so bila letos že dodeljena v celoti in v glavnem izkoriščena za reeskont kredita za izvoz blaga in za pripravo proizvodnje za izvoz.

Na podlagi soglasja, ki ga je 14. t. m. dal izvršni svet, je Narodna banka že spremenila odlok o oddajanju reeskontnih kreditov iz republiške kvote v tem smislu, da je vanj razen reeskonta kreditov za izvoz blaga in storitev in kredita za pripravo blaga za izvoz vključeno tudi reeskontiranje kreditov za sezonske zaloge domače pšenice, ki se bo lahko izkoristilo v okviru še neizkoriščenega dela republiške kvote reeskonta narodne banke.

Odgovor na tretje vprašanje: Znano je, da je zvezni izvršni svet sprejel sklep, da se kljub povečanim garantiranim cenam za žita maloprodajne cene moke in kruha ne povečajo. Sklenjeno je bilo, da se zaradi povečanja stroškov priznajo regresni za pokrivanje nastalih razlik, o čemer bodo še sprejeta konkretnjša določila.

Glede cene otrobov pa menimo, da morajo biti usklajene z novimi garantiranimi cenami žit, upoštevajoč pri tem, da so otrobi stranski proizvod pri mletju pšenice. Pripominjamo pa, da je urejanje cen otrobov v zvezni pristojnosti.

Odgovor na četrto vprašanje: V pripravljalnem gradivu za srednjeročni program razvoja živilske industrije za obdobje 1971—1975, o katerem so gospodarske organizacije za omenjene panoge že razpravljale in ga sprejele na gospodarski zbornici SR Slovenije, je predvideno, da bo slovenska mlinška industrija še naprej pokrivala 80 % tržnih potreb po mokah belih žit ter zagotavljala za potrebe prebivalstva tudi drug asortiment mlevskih izdelkov. Zmogljivosti za predvideni obseg mletja obstajajo, zato investicijska vlaganja v mlinske obrate predvidoma ne bodo imela pomembnejšega obsega. Rekonstruirati in modernizirati bo treba zlasti obrate za proizvodnjo testenin in izpopolniti mrežo pekarn. V okviru srednjeročnega programa bo treba proučiti tudi pereča vprašanja dolgoročnejšega pomena, ki so pomembna za razvoj te industrije. Izvršni svet bo v okviru svojih pooblastil podpiral napore žitnih gospodarskih organizacij, njihovih asociacij in gospodarske zbornice SR Slovenije za reševanje dolgoročne problematike žitno-predelovalne industrije. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ali odgovor tovariša sekretarja zadovoljuje poslanca? Besedo ima tovariš Franc Puterle. Prosim.

Franc Puterle: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Težko mi je konkretno odgovoriti, saj sem odgovor dobil pred nekaj minutami. Vprašanja, ki sva jih postavila tovariš Petauer in jaz, so bila zelo konkretna in precizna. Želel bi, da temu ustrezno dobimo tudi odgovore.

Z odgovorom se ne strinjam, ker je v glavnem seštevek resolucij in deklaracij, nekega »bomo« in »smo«, ni pa tistega konkretnega odgovora, ki smo si ga želeli. Strinjam se, da je prišlo do nekaterih ukrepov, potem ko je bilo postavljeno vprašanje v tem zboru, vendar rešitve še nismo našli. V odgovoru je več stvari, s katerimi se v tem trenutku ne morem strinjati. To je na primer vprašanje kreditiranja. Vemo, da se razpravlja o reeskontu narodne banke, vendar kaj nam ta reeskont pomaga, če naše banke niso sposobne zagotoviti drugih 50 % sredstev. S tem je tudi reeskont nepomemben. Razpravljali smo na izvršnem svetu, da bodo banke te stvari rešile in uredile, vendar če banka nima sredstev, nimamo kaj razpravljati niti o reeskontu, kaj šele o čem drugem. Govorimo, da bi morale gospodarske organizacije same zagotoviti obratna sredstva v doglednem času. Strinjam se s tem in menim, da je to

popolnoma prav, vendar se moramo zavedati, da moramo to možnost tudi imeti. Ne moremo gospodariti, če drugi držijo cene finalnih proizvodov v rokah, to je akumulacijo.

Spet smo pred podražitvijo surovin, 26. septembra so se podražile železnice, nafta in elektrika, spremembe cene kruha pa ne dovoljujemo. Hkrati nam pravijo, naj si sami ustvarimo obratna sredstva. Kdo pravzaprav z nami gospodari? Cena moke je predpisana od zveznega izvršnega sveta. Ceno kruha določa vsaka občina zase. Mi pa naj ustvarjamo akumulacijo. Sindikati ne dopuščajo nobene akumulacije v pekarski industriji. V pekarnah ne delajo več le peki-loparji, temveč popolni avtomati. Avtomati so kupljeni v zahodnih deželah in jih je treba vsakih pet let nadomeščati z novimi. To niso več peči iz časov Marije Terezije. Odgovor me v tem smislu nikakor ne zadovoljuje

Naslednja zadeva je vprašanje zagotovitve zadostnih količin žita. Veliko pišemo o tem, da bo letošnja letina dobra, hkrati pa že govorimo, menim, da to ni skrivnost, da bo potreben dodatni uvoz, če hočemo zagotoviti razen tekoče porabe tudi ustrezne rezerve. Poleg 30 tisoč vagonov žit, ki smo jih že uvozili, moramo takoj uvoziti še 25 000 vagonov, ker smo dejansko brez zalog. Če danes kaj pride, smo dejansko brez kruha. Zato teh stvari ne smemo idealizirati.

Naslednja zadeva je vprašanje uvoza mok. Popolnoma se strinjam, da jih lahko takoj uvozimo, vendar bi rad videl tistega, ki bi v mlinski industriji Slovenije izdržal pritisk industrije iz žitorodnih krajev. Ne gre za to, da bi bilo dovolj mok, temveč kakšen kruh bi jedli v Sloveniji. Osnoven kruh, to je črn kruh, ki ga 50 % porabimo v Sloveniji, Vojvodina ne melje več. Naj to pomeni, da bomo morali kupovati le bel kruh?

Nadalje me ne zadovoljuje odgovor glede otrobov. Menimo, da ni v redu, da so se cene žit dvignile, cene otrobom pa smo zadržali na ravni pred dvema letoma. V tem času se je namreč pšenica podražila dvakrat, cene otrobov pa so ostale na isti ravni. Mene zanima, kaj smo ukrenili. Slovenska mlinska industrija je veliko izgubila. Žito je plačala po novi ceni, otrobe pa je zadržala pri ceni 48 dinarjev — pariteta Novi Sad, koruza pa je že danes po 1,50 dinarjev za 1 kg.

Naslednje vprašanje je perspektiva razvoja. V glavnem govorimo o pekarski industriji. Menim, da imamo Slovenci razen mlinske industrije še kakšno drugo. To je vprašanje razvoja predelave ovsaa, razvoja predelave ječmena in koruze, kar pravzaprav za Slovenijo sploh še ni rešeno.

Tovariš predsednik, spričo tega, da trenutno ne morem dati podrobnejših podatkov in ker ne bi želel zavlačevati razprave, glede na to da me odgovor ne zadovoljuje, prosim, da se mi da možnost, da na prihodnji seji stvar širše obrazložim.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Puterle, če sem prav razumel, je tvoja skrb predvsem osredotočena na vprašanje, kako najti v sedanji situaciji finančna sredstva za pravočasno oskrbo Slovenije s pšenico. Druga vprašanja bi lahko obravnavali pozneje in bolj v miru. Potrebno bi bilo narediti selekcijo, da vemo, kaj je najbolj zaskrbljujoče.

F r a n c P u t e r l e : Tovariš predsednik! V osmih mesecih je mlinska industrija izgubila milijone, ker pšenico plačujemo po novih cenah, kruh pa

prodajamo po starih cenah. Menim, da je tudi to izredno nujna stvar in ne le kredit.

Osnovna stvar je kreditiranje, za tem pa je vprašanje povečanja cen, otrobov, vprašanje razvoja mlinske industrije, oziroma celotne pekarske in testeninske dejavnosti ter zagotovitev ustrezne akumulacije teh naših podjetij.

Predsednik T o n e B o l e : Besedo ima tovariš Franc Petauer.

F r a n c P e t a u e r : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Le na kratko bi dopolnil tovariša Puterla in bi prosil, da dobiva avtentičen odgovor, ker pismeni odgovor, ki smo ga prejeli, ni enak odgovoru, ki je bil dan ustno.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Petauer, ali na tej seji takoj? Prosim tovariša Levičnika, če meni, da je pripomba tovariša Petauerja točna ali ne. Prosim.

B o r i s Š a j i n a : Tovariš Petauer trdi, da je besedilo, ki ga je dobil v roke tik pred sejo, ni identično z odgovorom, danim na seji.

Predsednik T o n e B o l e : Vprašal sem tovariša Levičnika, ki zagotavlja, da je. Prosim.

A n d r e j L e v i č n i k (iz klopi): Nimam kaj dodati glede identičnosti odgovora. To, kar sem prečital, je bilo poslano na skupščino. To je odgovor sekretariata za gospodarstvo.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš sekretar pa opozarja, da je besedilo prefotografirano. Tovariš Petauer, ali je bila vaša interpelacija napravljena v smislu same tehnike oziroma neidentičnosti besedil, ali pa je tudi vsebina drugačna.

F r a n c P e t a u e r (iz klopi): Pripombo imam le glede tehnike. Odgovor, ki smo ga poslušali, ni identičen s pismenim odgovorom, ki sem ga prejel. Vsebinska ni identična, drugače pa se pridružujem oziroma strinjam s tovarišem Puterlom.

Predsednik T o n e B o l e : Prosim tovariša sekretarja zbora Šajino, da nas glede tega še med to točko obvesti, saj je besedilo kratko in se to da opraviti.

Ker je tovariš poslanec Ivan Atelšek opravičeno odsoten, prosim predstavnika izvršnega sveta, če pismeno posreduje odgovor tovarišu Atelšku. Tovariš Atelšek je postavil izvršnemu svetu vprašanje, kako je z reševanjem položaja politično informativnega tiska v Sloveniji.

Tovarišu Jožetu Knezu bo na dodatno vprašanje, ki ga je postavil 24. junija 1971, odgovoril tovariš Boris Vadnjal, član izvršnega sveta.

B o r i s V a d n j a l : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš poslanec Jože Knez je postavil vprašanje, ali bo verificiran samoupravni sporazum o višini osebnih dohodkov v gradbeništvu in za koliko se bodo dvignili osebni dohodki v gradbeništvu.

Osnutek samoupravnega sporazuma za gradbeništvo je bil poslan v mnenje verifikacijski komisiji že v prvi polovici meseca junija. Komisija ga je obravnavala, dala svoje pripombe in zaradi pomanjkanja podatkov po predpisani metodologiji opozorila sestavljalce, da pri izdelavi predloga upoštevajo pripombe te komisije. Obveščeni smo, da je predlog, upoštevajoč pripombo komisije, že izdelan in da bo te dni o njem razpravljal republiški odbor sindikata delavcev v gradbeništvu. Kot sem obveščen, ga je republiški odbor danes zjutraj sprejel, nakar ga bodo obravnavale delovne organizacije s področja gradbeništva in nato ponovno verifikacijska komisija. Ta bo dala svojo privolitve za registracijo le, če bo samoupravni sporazum ustrezal intencijam zakona o družbenem dogovoru, če bo predložena dokumentacija, po kateri bo komisija lahko ugotovila upravičenost predložene višine kalkulativnega osebnega dohodka. Ta v nobenem primeru ne more biti višja od 30 do 40 %, kot to omenja tovariš poslanec.

Dozvoljsem si izrabiti to priložnost, da obvestim poslance, da verifikacijska komisija in tripartitna komisija za družbeni dogovor spremljata delo pri pripravi samoupravnih sporazumov in pri tem ugotavljata v vrsti osnutkov sporazumov težnje po povišanju osebnih dohodkov brez upoštevanja intencij 2. člena zakona. Sodeč po višini kalkulativnih osebnih dohodkov kot izhodiščih osebnih dohodkov v sporazumih in po višini različnih dodatkov k masi kalkulativnih osebnih dohodkov bi se dalo sklepati, da v večini do sedaj predloženih osnutkov sporazuma obstaja težnja, zagotoviti si kalkulativne osebne dohodke kot plače, ki naj bi kar v največji meri ustrezale dosedanjim osebnim dohodkom in pričakovanemu povečanju življenjskih stroškov, ne glede na rezultate dela. Takšna graditev kalkulativnih osebnih dohodkov pa je v nasprotju s temeljnimi pričakovanji zastavljene družbene politike osebnih dohodkov, po kateri bi moralo biti težišče ne na izhodiščnem delu osebnih dohodkov, temveč predvsem na razvijanju kar najučinkovitejših stimulativnih oblik nagrajevanja kakor tudi zaščiti akumulacije. Zaradi intenzivnih stikov verifikacijske komisije s sindikati in udeleženci v sporazumevanju so že vidne izboljšave prvih osnutkov, zlasti v zvezi z omenjeni tendencami.

Predsednik Tone Bole: Ali poslanca Jožeta Kneza odgovor zadovoljuje?

Jože Knez: V prvi točki me odgovor zadovoljuje. Verjetno izvršni svet še nima osnove, da bi mi lahko odgovoril na drugi del vprašanja, to se pravi, za koliko se bodo dohodki dvignili, čeprav se tudi to lahko ugotovi.

Predsednik Tone Bole: Poslancu Egonu Prinčiču bo na vprašanje, ki ga je postavil dne 24. junija 1971 izvršnemu svetu, odgovoril dr. Stane Pavlič, predsednik komiteja za ekonomske odnose s tujino.

Dr. Stane Pavlič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker ste z vprašanjem poslanca tovariša Egona Prinčiča seznanjeni, ga ne bi ponavljal. Dajem naslednji odgovor.

Utemeljena je zaskrbljenost tovariša poslanca zaradi prepočasnega reševanja omenjenega vitalnega vprašanja Luke Koper, ki je pobudnik akcij izvršnega sveta in Skupščine SR Slovenije, da se omogoči takšno poslovanje Luke Koper, kot to zahtevajo sodobni pogoji mednarodnega ekonomskega sodelovanja in naše želje za čimširšo vključitev v mednarodno delitev dela. Zaradi pomembnosti

tega vprašanja ne le za Luko Koper, temveč za celotno obalno območje je najvišji organ SR Slovenije zastavil konkretne predloge že januarja 1969 o spremembah in dopolnitvah predpisov o poslovnem sodelovanju s tujino in o predpisu glede prostih carinskih con.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je ponovno urgiral pri zveznem izvršnem svetu in pristojnih zveznih organih za čim hitrejšo rešitev tega vprašanja. Zvezni izvršni svet je oblikoval posebno delovno skupino, sestavljeno iz zveznega sekretariata za finance, za zunanjo trgovino in za gospodarstvo, ki je februarja 1970, se pravi leto dni kasneje, oblikovala sklepe in ki pozdravlja pobudo Skupščine SR Slovenije in predlaga spremembo zadevnih predpisov, toda po predhodni razpravi v komisiji zvezne skupščine za revizijo carinskega, zunanjetrgovinskega in deviznega sistema.

Tovarišu poslancu so znane pomembne rezerve zvezne delovne skupine, ki jih je le-ta imela do enega dela naših predlogov. Na predlog zveznega izvršnega sveta in v zvezi z našo pobudo je o predlogu ponovno razpravljala tudi zvezna gospodarska zbornica, katere predstavniki so skupno s predstavniki zveznih organov razpravljali o celotni problematiki v preteklem letu na kraju samem, to je v luki Koper. Zvezni sekretariat za finance in zvezna carinska uprava sta 29. aprila tega leta predložila načrt carinskega zakona, ki v IX. poglavju od 227. do 246. člena ureja vprašanje svobodnih carinskih con. Kot je tovarišu poslancu verjetno znano, je vprašanje sprejema carinskega zakona ponovno odloženo. Tudi zvezna skupščinska komisija za revizijo zunanjetrgovinskega in deviznega sistema še ni razpravljala o načrtu carinskega zakona. To velja tudi za paritetno skupino zveznega izvršnega sveta, ki je razpravljala o novem zunanjetrgovinskem in deviznem sistemu.

Glede drugega dela vprašanja tovariša poslanca zagotavljam, da bo izvršni svet Skupščine SR Slovenije storil vse, kar je v danih pogojih mogoče, da se pospeši sprejem konkretnih predpisov. Lahko pričakujemo, da bo v kratkem sprejet zakonski načrt o spremembah vlaganja tujega kapitala, s čimer se vsaj delno lahko razširi industrijska dejavnost tudi v lukah.

Izvršni svet SR Slovenije upa, da bo s sprejemom ustavnih amandmajev, z večjo vlogo socialističnih republik na področju oblikovanja predpisov ekonomskih odnosov s tujino in z rešitvijo znanih problemov naše ekonomske politike, vključno organizacijskih, uspelo brez zavlačevanja pristopiti k uresničenju sodobnega sistema ekonomskih odnosov s tujino, ki bo urejal tudi vprašanje svobodnih carinskih con. Žal pa je po brionskem sestanku koordinacijskega odbora zveznega izvršnega sveta s sodelovanjem predsednikov izvršnih svetov republik in pokrajin, ki je 31. maja razpravljal o novem sistemu ekonomskih odnosov s tujino, ponovno prišlo do mrtvila.

Sklicujoč se na poslansko vprašanje tovariša Egon Prinčiča, sem po nalogu izvršnega sveta osebno urgiral pri zveznem sekretarju za zunanjo trgovino tov. Hadžiču, pri namestniku zveznega sekretarja za finance tov. Zeliču, pri tovarišu Kobalu, predsedniku ustrezne skupščinske komisije za revizijo predpisov in tudi v zvezni gospodarski zbornici. Žal moram reči, da so odgovori omenjenih tovarišev precej nezadovoljivi in da predvsem kažejo vznemirljivo nemoč zveznih organov, da bi v dani situaciji in v danih pogojih lahko zagotovili vsaj približen rok, s katerim lahko računamo, da bo prišlo do oblikovanja teh predpisov. Upam, da bo tudi ta intervencija tovariša poslanca na tem našem najvišjem republiškem forumu koristila, da se stvari končno le premaknejo. Hvala lepa!

Predsednik T o n e B o l e : Ali poslancu Egonu Prinčiču odgovor zadošča? (Da.)

Poslancu Vinku Božiču bo na vprašanje, ki ga je postavil 24. 6. t. l. izvršnemu svetu, odgovoril sekretar za gospodarstvo Andrej Levičnik.

A n d r e j L e v i č n i k : Tovariš predsednik, če dovoliš, bi na kratko, pred tem poslanskim vprašanjem, odgovoril na vprašanje tov. Franca Petauerja. Ugotovili smo, da odgovora dejansko nista identična. Kako je do tega prišlo? Prvi osnutek odgovora smo poslali uradu izvršnega sveta in odboru za gospodarstvo, takšen je postopek, in ta prvi osnutek ste prejeli. Osnutek je med tem bil še trikrat popravljan, na zadnji seji, ki je bila prejšnjo sredo, pa ga je odbor za gospodarstvo izvršnega sveta sprejel v obliki, v kakršni sem ga prebral. Oproščam se, če je prišlo v administraciji do napake, da so vam poslali prvi osnutek.

Glede pripomb tovariša Puterla pa bi želel, da jih dobimo pismeno, na prihodnji seji pa bi poskusili nanje odgovoriti.

Predsednik T o n e B o l e : S tem je vprašanje identičnosti in tehnike odgovora razčiščeno? (Da.)

A n d r e j L e v i č n i k : Tovariš poslanec Vinko Božič je postavil vprašanje v zvezi s problematiko tekstilne industrije in sicer, kaj namerava izvršni svet storiti, kdaj in v kakšni obliki potrebne korake za reševanje perečih problemov tekstilne industrije tudi v naši republiki in če bo morebitna razbremenitev s strani republike pogojena z razbremenitvijo na ravni nižjih družbeno-političnih institucij, ki kaj rade vsako razbremenitev gospodarstva na višjih ravneh kompenzirajo v raznih oblikah v svoj proračun ter tako ostane razbremenitev le za statistiko in na papirju.

Odgovor: Tekstilna industrija Slovenije je udeležena z 10,8 % v celotnem obsegu industrijske proizvodnje. V maju letos je bilo v tej panogi zaposlenih 40 184 delavcev, kar predstavlja 15 % vseh zaposlenih v industriji. Po sklepnih računih za leto 1970 je ustvarila tekstilna industrija 3333 milijonov din celotnega dohodka in 224 milijonov dinarjev dobička. Stopnja dobička tekstilne panoge znaša pri tem 6,7 % pri poprečju celotne industrije 6,4 %. V obdobju januar—april letos so znašali poprečni mesečni izplačani osebni dohodki 1194 din na delavca v tekstilni industriji ter 1418 v celotni industriji.

Osnovni problem naše tekstilne industrije je nesodobna oprema in tehnologija. Zato produktivnost dela v naših podjetjih močno zaostaja za razvitimi državami, ki so zlasti v zadnjem desetletju vložila velika sredstva v modernizacijo svoje tekstilne industrije. V mnogih primerih zastarel strojni park tudi ovira uspešno osvajanje sodobnega asortimenta izdelkov, ki ga zahteva domači in tuji trg. Osnovne surovine in repromaterial mora naša tekstilna industrija pretežno uvažati. Stroški uvoza so se letos zaradi devalvacije dinarja močno povečali. Dražijo pa se tudi domače surovine, zlasti umetna celulozna vlakna, energija in razne storitve. Zmogljivosti naše tekstilne industrije presegajo domače potrebe, prevelik in nekontroliran pa je tudi uvoz tekstilnih izdelkov, ki še bolj otežuje prodajo domačega blaga. Nužen izvoz, ki bi se moral v bodoče še močno povečati, pa ni rentabilen pri sedanjih pogojih proizvodnje in prodaje. Posledica navedenih okoliščin, ob previsokih proizvodnih stroških, ki jih podjetje mora vsaj delno kompenzirati z nizkimi osebnimi dohodki, je nizka akumulativnost.

Med posameznimi podjetji tekstilne industrije se kažejo znatne razlike uspešnosti poslovanja. V razmeroma slabšem položaju so zlasti nekateri večji kombinati bombažnega sektorja, katerih problematiko smo navedli že v informaciji o kritičnih točkah v gospodarstvu SR Slovenije. Trenutno najaktualnejši problem večine tekstilnih podjetij je njihova nelikvidnost. To povzročajo predvsem velike terjatve do kupcev, zlasti iz naše republike, deloma pa tudi podražitve reprodukcijskega materiala in izdelkov. Mnoga podjetja imajo pri tem že dalj časa blokirane žiro račune. Uspešno reševanje problemov plasmaja in rentabilnosti proizvodnje in s tem tudi ustvarjanje pogojev za povečanje osebnih dohodkov v tekstilni industriji je odvisno zlasti od hitrejše modernizacije proizvodnih naprav in osvajanja sodobnejšega asortimenta izdelkov. Po raznih ocenah bi morala podjetja letno vlagati v osnovna sredstva okoli 10 % celotnega dohodka, predvsem za nabavo sodobne opreme.

Potrebo modernizacije tekstilne industrije nakazuje tudi predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. V njem se ugotavlja, da sodi tekstilna industrija Slovenije med tradicionalne in najbolj zastarele industrijske panoge s pomembno udeležbo v številu zaposlenih in v družbenem proizvodstvu. Njen razvoj je odvisen predvsem od tega, da se otrese zastarele tehnologije, da avtomatizira in modernizira zmogljivosti in uvede v svoje obrate sodobno organizacijo dela. Nadalje se poudarja potreba po spremembi surovinske osnove z večjo uporabo sodobnih umetnih vlaken, po usmeritvi proizvodnih programov po sodobni kulturi oblačenja in po boljšem povezovanju osnovne tekstilne proizvodnje s konfekcijsko industrijo ter trgovino doma in v tujini. Posledica modernizacije v tekstilni industriji bo delna sprostitev, prevsem ženske delovne sile, ki se bo morala preusmeriti v druge dejavnosti, zlasti v terciarne.

Tekstilna industrija zahteva za izboljšanje svojega položaja pri zveznih organih ureditev nekaterih zunanjetrgovinskih in drugih sistemskih vprašanj. V tem so najpomembnejše naslednje zahteve:

- znižanje carinskih stopenj pri uvozu opreme in surovin;
- zvišanje retencijske kvote;
- zvišanje devizne amortizacije z večjim deležem konvertibilnih deviz;
- izboljšanje devizne stimulacije za premagovanja carinskih barrier pri uvoznikih;
- prenos vseh kreditov, ki jih je izrabljala zvezna direkcija za rezerve industrijskih proizvodov za nabavo surovin in ki imajo po zakonitih predpisih pogoje za konverzijo na proizvodne organizacije.

Zvezni organi so doslej odobrili znižanje carine na uvoz opreme na 12 % za obdobje od 1. 1. 1971 do 24. 1. 1971, od tedaj naprej pa na 10 %. Drugi predlogi tekstilne industrije se še obravnavajo.

Nadalje želijo tekstilna podjetja, da bi se zmanjšala republiški in občinski prispevek iz osebnega dohodka vsaj za 1 %. V letu 1970 je znašal zvezni prispevek od osebnega dohodka 2,7 %, republiški prispevek za proračun 1,51 %, povprečni prispevek vseh občin za proračun in izobraževanje skupaj pa 4,83 %. Letos s februarjem odpade zvezni prispevek, republiški znaša 1,74 %, poprečni občinski pa 4,84 %. V letu 1970 so znašali v tekstilni industriji po podatkih sklepnih računov bruto osebni dohodki 734,6 milijona dinarjev. Za leto 1971 pa cenimo, da bodo osebni dohodki za 20 % višji kot lani in bodo znašali približno 880 milijonov dinarjev. Kolikor bi republiška in občinske skupščine osvojile predlog za 1-odstotno znižanje prispevka, bi ta olajšava znašala za tekstilno industrijo 17,6 milijona dinarjev. Znižanje republiškega prispevka iz

osebnega dohodka bi morala odobriti Skupščina SR Slovenije s tem, da bi spremenila zakon o republiških stopnjah prispevkov, davkov in taks. Podoben postopek bi morale opraviti tudi občinske skupščine. Občine so glede določanja višine prispevka iz osebnih dohodkov samostojne, republika pa nima zakonske osnove, ki jim v tem oziru predpisuje kakršnekoli omejitve. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Vinko Božič.

Vinko Božič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z odgovorom sem le delno zadovoljen. Tovariš republiški sekretar Levičnik je povsem pravilno poudaril, da je glavni vzrok zastarelost opreme. V merilu Jugoslavije je Slovenija z osebnimi dohodki na prvem mestu, po zastarelosti strojnega parka pa na zadnjem. Če hočemo imeti enotno tržišče, moramo imeti enake pogoje gospodarjenja. Kolikor vem, so druge republike, konkretno Makedonija, popolnoma oprostile to industrijo prispevkov, tako da slovenska tekstilna industrija ne bo mogla biti več konkurenčna. Razen v Kranju in Mariboru se ta industrija razvija predvsem v nerazvitih občinah, ki že tako imajo največje prispevke. Sevnica na primer 5,2, Metlika ravno tako 5,2. Naj še enkrat poudarim, nelogičnost, višji osebni dohodki, zastarela oprema, večje obremenitve. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ali je izvajanje razumeti kot dopolnitev odgovora?

Vinko Božič: S tem bodo nastali problemi, tako ekonomski kot politični. Če izvršni svet meni, da obremenitve morajo ostati, potem mora prevzeti tudi del odgovornosti za takšno stanje.

Predsednik Tone Bole: Prvi del te točke je pri kraju, namreč odgovori na poslanska vprašanja. Prehajam na drugi del te točke, to je na postavljanje vprašanj. Kdo želi postaviti vprašanje? Besedo ima tovariš Knez.

Jože Knez: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Gospodarstvo je prišlo s samoupravnimi sporazumi glede delitve dohodka v časovno stisko. Vprašanje je, ali je bolje podaljšati čas in v sporazumih doseči nekaj boljšega, ali pa sporazumno napraviti v določenem času, ne glede na to, da nam bodo pozneje povzročali težave. Ne vem, kakšna je splošna situacija, poznam le probleme lastne stroke, zato bi vprašal izvršni svet, kaj meni, kako bomo to časovno stisko prebrodili? Opozarjam, da smo si v skupščini pustili razmeroma dolgo časa za pripravo zakona za odločanje, kjer se pa dejansko srečujemo s problemi, pa smo ga določili zelo malo. Osebno menim, da je boljše, če malo počakamo in z novim režimom pridemo do kvalitetne ureditve, kot da sedaj hitimo ter sprejemamo sporazume, katerih se bomo pozneje kesali.

Naj povzamem vprašanje. Ali izvršni svet meni, da se sporazumi v določenem roku lahko sklenejo in kaj, če se to ne da storiti? Kaj meni, da bi bilo ukreniti v prihodnjem obdobju, dokler teh sporazumov nimamo?

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, če želi dati odgovor še na tej seji. Tovariš Boris Vadnjak.

Boris Vadnjal: Vprašanje, ki ga je postavil tovariš poslanec Knez, je nedvomno najbolj prisotno v delovnih organizacijah kot tudi pri tistih, ki se ukvarjajo s samoupravnim sporazumevanjem, to je pri sindikatih, v izvršnem svetu, oziroma komisiji, ki je zadolžena za verifikacijo samoupravnih sporazumov. Po podatkih, s katerimi razpolagamo, se večina osnutkov samoupravnih sporazumov pripravlja. Nekaj od teh samoupravnih sporazumov je verifikacijska komisija že obravnavala in po sprejetih kriterijih, skupaj s sindikatom, dala pripombe z željo, da bi samoupravni sporazumi dosegli že v tej fazi čim višjo raven. Ker je to v našem sistemu pionirsko delo, za katerega smo vsi menili, da ga moramo čimprej pričeti, se bodo verjetno pojavljale napake in pomanjkljivosti, ki jih bomo morali prej ali slej popravljati. Menimo, da to ne bi smel biti razlog, da s samoupravnimi sporazumi ne bi šli po poti, za katero smo se dogovorili. Moram poudariti, da je večina delovnih organizacij, ki so resno obravnavale že sam zakon, hkrati pripravljala tudi sporazume. Razmere so danes takšne, da tisti, ki resnično kažejo interes, to je tisti, katerim je limit 11 % nekako na poti, hitijo s samoupravnimi sporazumi, da pa žal tisti, kateri menijo, da bi lahko imeli samoupravni sporazumi zanje tudi posledice v negativnem smislu, to se pravi, da ne bi mogli izplačevati tako visokih osebnih dohodkov, kot so jih izplačevali do sedaj, take pripravljenosti ne kažejo.

Izvršni svet meni, o tem je tudi razpravljal, da moramo vztrajati na zakonu, na izvajanju zakona in družbenega dogovora, organizacije, za katere smo takrat menili, da so izjeme v izplačevanju osebnih dohodkov, pa morajo nositi temu primerno tudi posledice, to je izplačevanje osebnih dohodkov po drugem delu družbenega odgovora. Izvršni svet je torej o tej problematiki razpravljal in zavzel stališče, da se ne odstopa od zakona ter o tem obvestil gospodarsko zbornico. Komisija za družbeni dogovor bo o celotni problematiki samoupravnega sporazumevanja razpravljala v ponedeljek in o tem obvestila vse partnerje in tudi javnost.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Knez.

Jože Knez: Daleč sem od tega, da bi z intervencijo želel prepričati izvršni svet, naj se pri sporazumih ne dela. Želim nekaj drugega, to je, da hitrost sprejemanja sporazumov ne bi vplivala na njegovo kakovost, saj nam končno te sporazume lahko zavrnejo delavci, kot so zavrnil 11 % v Kranju. Menim, da ima izvršni svet načelno prav, vendar bi opozoril na izredno zapleten postopek. Najbrž nam je vsem v interesu, da ob tem postopku ne pademo, ko bomo te sporazume branili po štrajkih in v podobnih zadevah.

Predsednik Tone Bole: Kdo želi postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima tovariš Alojz Antončič.

Alojz Antončič: Časopisno podjetje Delo v zadnjem času prinaša informacije o izgradnji turističnega rekreacijskega centra Bernardin. Pri tem razberemo, da je mednarodna banka že odobrila kredit, investitor, ki pripravlja gradnjo tega objekta, pa nima sredstev za soudeležbo pri gradnji tega centra. V zvezi s tem postavljam izvršnemu svetu naslednje vprašanje:

Kakšna je konstrukcija financiranja turističnega rekreacijskega centra in kakšne posledice bo imela ta investicija za slovensko turistično gospodarstvo oziroma kakšen vpliv bo imela ta investicija na gradnjo ostalih turističnih objektov v Sloveniji?

Predsednik Tone Bole: Kdo želi še postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da nihče. Končujem 3. točko dnevnega reda današnje seje.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je na razpravo o razmerah v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov.

V skladu s sklepom zadnje seje našega zbora, s katerim je bilo naloženo, naj izvršni svet predloži ustrezno gradivo in predlaga potrebne ukrepe za ureditev razmer v izvozu, ste prejeli od republiškega sekretariata za gospodarstvo informacijo o teh vprašanjih. Pred pričetkom današnje seje ste prejeli še dopolnilo k tej informaciji, v kateri so zlasti obdelana strokovna vprašanja s področja tranzitnega prometa. Odbor za proizvodnjo in blagovni promet je razpravljajal o predloženem gradivu in predlogih ukrepov ter predložil pismeno poročilo.

Prosim predstavnika izvršnega sveta oziroma republiškega sekretariata, če želi še ustno dopolniti predloženo gradivo?

Andrej Levičnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci.

Pred vami je gradivo, ki ga je naš sekretariat pripravil na podlagi vašega izrecnega sklepa z dne 24. junija t. l. in ki vam ga je izvršni svet predložil za obravnavo na današnji seji. Tematika, ki je na dnevnem redu, zajema zelo pomembni področji našega gospodarstva, to je blagovni in tranzitni promet. Tema dvema področjema iz konteksta naših ekonomskih stikov s tujino smo v skladu s sprejeto nalogo posvetili pozornost v tem gradivu, ocenili razmere v izvozu in predlagali nekatere možne ukrepe za postopno izboljšanje sedanjega nezadovoljivega položaja, ki se ga vsi dobro zavedamo. Obravnavana vprašanja so seveda organsko povezana z vprašanji uvoza, kakor tudi drugimi oblikami neblagovnega izvoza, kar ni zajeto v okviru današnje teme.

Kompleksna analiza naših ekonomskih odnosov s tujino je planirana v programu našega sekretariata in bo pripravljena jeseni. Osnovni problem je namreč v bilančni neuravnovešenosti, ki se odraža v stagnaciji izvoza in velikem porastu uvoza. Danes stvari nekoliko bolj parcialno obravnavamo, vendar je bila tako postavljena tudi naloga. Jeseni bo analiza bolj kompleksna in obdelana iz vseh aspektov.

Blagovna menjava SR Slovenije s tujino, kar velja tudi za Jugoslavijo v celoti, se tudi po izvršeni devalvaciji ne razvija v okviru programiranih razmerij pri izdelavi gradiva. O ceni razmer v izvozu smo razpolagali s statističnimi podatki za prvih pet mesecev letošnjega leta. Prvi globalni podatki za mesec junij kažejo sicer določeno izboljšanje, vendar ne spreminjajo celotne slike in še ne morejo biti kazalec za sklepanje o spremembi neugodnega trenda v neposredni prihodnosti. V prvih šestih mesecih letošnjega leta se je vrednost izvoza SR Slovenije povečala za 3% v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta, vrednost uvoza pa za 28%. Primanjkljaj trgovinske bilance v prvem polletju znaša 155,5 milijona dolarjev. Celotni jugoslovanski izvoz je v prvih šestih mesecih letošnjega leta padel za 1% v primerjavi z istim obdobjem lani, medtem ko se je jugoslovanski izvoz povečal za 33%. Tekoči deficit trgovinske bilance SFRJ znaša v prvem polletju 848 milijonov dolarjev.

Tako zaskrbnjujoče poslabšanje v zunanjetrgovinski menjavi SFRJ in Slovenije v letošnjem letu je v prvi vrsti posledica nestabilnosti notranjih razmer v našem gospodarstvu, predvsem čezmernega naraščanja vseh oblik povpraše-

vanja in notranje porabe. Zaradi povečujoče se razlike med domačimi in zunanji cenami se je bistveno zmanjšala konkurenčnost naših proizvodov na tujih tržiščih in le-ti se v pogojih pregrete domače proizvodnje in povpraševanja vse bolj usmerjajo na domači trg.

Razen teh razlogov, ki so značilni za obdobje, v katerem smo, pa ne gre pozabiti tudi dolgoročnejših vzrokov za nezadostno izvozno usmerjenost slovenskega gospodarstva. Le-ti so v pomanjkanju strokovno in tehnološko sposobnih dejavnosti, ki bi zagotavljale stabilni izvozni nastop, kar kaže tudi na premajhno skrb glede razvoja tehnologije v predelovalni industriji, ki prevladuje v strukturi slovenske proizvodnje. Med pglavitnimi dolgoročnimi razlogi pa je vsekakor neugodna stroškovna struktura našega gospodarstva, ki se v sedanjem inflacijskem pritisku še zaostruje. Zaradi vzrokov te vrste ne bi v celoti mogli sprejeti trditve, da je naša valuta precenjena.

Prepričani smo, da je ravnovesje v naši trgovinski plačilni bilanci treba reševati kompleksno, to je skupaj in usklajeno z notranjimi stabilizacijskimi ukrepi. Zato tudi predlogi za ukrepe, ki naj bi pripomogli k hitrejši dinamiki našega izvoza in usklajenejšim tokovom blagovne menjave s tujino, nujno izhajajo iz te temeljne zahteve. Kar zadeva ukrepanje na področju blagovne menjave, sem mnenja, da so potrebni v prvi vrsti taki ukrepi, ki spodbujajo povečanje izvoza, predvsem v obliki nadaljnjega zmanjševanja obremenitev gospodarstva, selektivnih izvoznih olajšav, ustreznjega sistema povračila carin, učinkovitejših kreditnih olajšav za izvoz in za pripravo proizvodnje za izvoz.

Po drugi plati pa se glede na nastalo situacijo najbrž ne bo mogoče izogniti tudi nekaterim ukrepom, ki bi restriktivno delovali na rast uvoza. Vendar moramo pri tem resno upoštevati, da bi širši restriktivni ukrepi glede na odvisnost od uvoznega reprodukcijskega materiala prizadeli tudi izvozno uspešne slovenske gospodarske panoge. Veliko slovenskih podjetij predelovalne industrije je po devalvaciji že zašlo v težave, ker izvažajo predvsem svoje delo, uvažajo pa večino potrebnega reprodukcijskega materiala. Ker je uvoz zanje predrag, poslujejo že danes na robu rentabilnosti. Reprodukcijski material in sredstva za delo predstavljajo daleč največji del, okoli 86 % vrednosti celotnega slovenskega uvoza, kar pa seveda ne pomeni, da ne obstaja tudi pretiran in neracionalen uvoz na področju izdelkov splošne porabe. Nevzdržno je, da se uvoz prekoračuje tudi pri limitiranih kategorijah uvoznega režima GDK itd. Nujna je zaostritev splošne družbene discipline na vseh ravneh in učinkovita kontrola pri uporabi deviznih sredstev pri vseh vrstah uvoznega režima.

V tej uvodni besedi se ne bi zadrževal na strukturi in geografski usmerjenosti slovenskega izvoza, ki sta prikazani v gradivu. Želel pa bi omeniti, da je kljub splošno nezadovoljivi sliki v našem izvozu vendarle spodbudno dejstvo, da se niso poslabšala, ampak celo rahlo izboljšala relativna razmerja med usmerjenostjo izvoza, pa tudi uvoza po valutnih področjih. Tako smo v prvih petih mesecih letošnjega leta izvozili na konvertibilno področje 74,6 % nasproti 74,4 % v enakem obdobju leta 1970, s konvertibilnega področja pa uvozili 82,2 % : 85,9 % v petih mesecih leta 1970. Pri tem bi še pripomnil, da se je po daljši stagnaciji spet začel rahlo poviševati izvoz v dežele v razvoju, ki so letos udeležene v slovenskem izvozu že z 9,3 %. Za povečanje našega izvoza industrijskih izdelkov in polizdelkov v razvite države pa se odpirajo realne perspektive, ki jih sicer ne gre precenjevati, pa tudi ne podcenjevati z uveljavitvijo splošne sheme neregipročnih preferenc v okviru konference združenih narodov za trgovino in razvoj. Preferenčna shema ekonomske skupnosti evrop-

ske gospodarske skupnosti pa je že stopila v veljavo. Sheme drugih razvitih držav bodo uveljavljene do konca letošnjega leta.

Z dobro organiziranostjo, disciplino in zrelim usklajevanjem najvišjih preferenčnih kvot med posameznimi gospodarskimi organizacijami bo po našem mnenju tudi slovensko gospodarstvo lahko izkoristilo prednosti, ki mu jih nudi ta neposredni materialni uspeh organizirane aktivnosti držav v razvoju, v katerih ima naša država vidno mesto in priznano vlogo.

Tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet se zaveda, da je za normalno in dolgoročno vključevanje gospodarskih organizacij v mednarodno ekonomsko sodelovanje pomemben dejavnik tudi urejen in objektiviziran sistem ekonomskih odnosov s tujino. V dolgotrajnih razpravah o novem sistemu, ki žal, še niso privedle do sklepov, sprejemljivih za vse, se je naša republika opredelila za osnovna izhodišča bodočega zunanjetrgovinskega in deviznega sistema, ki ga je zasnovala komisija zvezne skupščine za revizijo zunanjetrgovinskega in deviznega režima. To pa predvsem zato, ker le-ta sloni na neposredni odgovornosti gospodarskih subjektov samih, ki vodijo k uveljavljanju tržnih zakonitosti ter odpravljanju centralnega administrativnega odločanja in subjektivizma v reguliranju zunanjetrgovinskega poslovanja.

Na tej podlagi so republiški organi, skupaj z gospodarsko zbornico SR Slovenije izoblikovali konkretna stališča o vprašanih programa razvoja zunanjetrgovinskega in deviznega sistema. Nekatera pomembna vprašanja pa še vedno niso rešena in so sporna. O teh paritetna komisija zveznega izvršnega sveta še ni mogla doseči soglasja.

Slovenski predstavniki aktivno sodelujejo v naporih, da se čimprej dosežejo usklajene rešitve, ki naj bi zagotovile temeljne progresivne zasnove bodočega zunanjetrgovinskega in deviznega sistema in njegovo čimprejšnjo uveljavitev s konkretnimi predpisi. To pa je nedvomno tudi nujen korak, ki ga je treba storiti skupno z ukrepi na drugih področjih gospodarske politike, da bi naša blagovna menjava s tujino lahko stekla po bolj uglašeni in zanesljivi poti. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Želi poročevalec odbora še ustno dopolniti poročilo? Besedo ima tovariš Rudi Vavpotič.

Rudi Vavpotič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Na kratko bi obvestil gospodarski zbor, da naš odbor ni imel možnosti, da glede informacije predloži gospodarskemu zboru kaj bolj konkretnega. Gre za to, da smo informacijo prejeli zelo pozno, razen tega pa je bila informacija omejena le na izvoz in ni zajemala ekonomskih odnosov s tujino v celoti. Zaradi tega smo bolj dajali pripombe in postavljali zahteve, ki naj jih informacija vsebuje.

Moram reči, da je silno šibko obdelano področje kooperacije. Menim, da je za slovensko gospodarstvo, glede na stopnjo razvoja, kooperacija izredno pomembna ter da je verjetno eden od osrednjih smotrov, ki bi jih gospodarstvo moralo zasledovati. Mi pa smo se, po moji oceni, bolj vrgli na trgovino z določenimi stvarmi. Tudi na odboru smo ocenjenjevali, da je glede uvoza velik nered in da je nujno, da izvršni organi nad temi stvarmi bolj bdijo in vanje bolj realno posegajo, kot so do danes.

Na splošno menim, da je bila razprava zelo kritična in da nismo mogli, glede na informacijo in na kratek čas, dajati boljših sugestij in boljših predlogov, čeprav menim, da je bila razprava zelo plodna. Ustno sem hotel opozoriti pred-

vsem na tranzitni promet, turizem in kooperacijo, ki bi omogočili, da bi v Sloveniji lahko v bodoče dosti več gradili kot smo danes.

Iz razprav poslancev na odboru lahko ugotovim, da je občutek nemoči izredno velik ter da bi ta občutek morali začeti sankcionirati. Zdi se mi, da vrsto stvari nimamo razčiščenih, da vrsto stvari ne postavljamo dovolj ostro, da dostrikrat taktiziramo in zavlačujemo s tem, pa postavljamo gospodarstvo v nemogoče razmere. Zelo težko je namreč danes skleniti resno kooperacijo, če se sistem ne proučuje in ne načrtuje in če se ne nakazujejo nove rešitve. Menim, da smo v preteklem obdobju, v zadnjih petih letih, imeli zaradi tega veliko škodo. Predlagam, da bi ta vprašanja obravnavali v naših odborih, zboru in komiteju izvršnega sveta vsaj dvakrat letno. Menim, da bi morali glede na geografsko lego Jugoslavije in glede na ustavno usmeritev gledati na tržišče širše, kot smo do danes. Zaradi tega bi ta vprašanja morala dobiti v naših razpravah bolj pomembno mesto kot doslej. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim. Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Jože Knez.

Jože Knez: Tovariš predsednik in tovariši poslanci! Ko sem na zadnjem zasedanju zbora, skupaj z drugimi poslanci, dal iniciativo za današnjo razpravo o izvozu, sem to storil z namenom, da preidemo v zboru od prejšnjih splošnih in običajnih razprav o vseh stvareh hkrati na poglobljeno in konkretno razpravo o usodnih gibalih in zapletih tega trenutka. To je brez dvoma tudi izvoz, ker se v odprti konfrontaciji s svetom, v njem kakor v ogledalu kaže stvarna moč in nemoč našega gospodarstva. Nadalje zato, ker se na tem področju ponujajo gospodarstvu zelo pestra stališča, ideje in mnenja, ki pa si tudi močno nasprotujejo, in končno, ker je dolgoročna in kratkoročna tendenca tega, za razcvet gospodarstva pomembnega področja, negativna. Slednje sklepam na podlagi teh kazalnikov.

Izvoz se od leta 1965, ko je kril celo 85 % državnega in 97 % slovenskega uvoza, stalno zmanjšuje, tako da krije letos le še borih 68 %.

Dolgoročno je prisotna tudi tendenca zmanjševanja izvoza v narodnem dohodku. Od deleža 26,3, kolikor je bil ta odnos leta 1960 v državi oziroma 22,2 v Sloveniji, smo končali v letu 1970 z deležem 15 za državo in 16,2 za Slovenijo. Vrhunec negativnih tendenc ugotavljamo letos. To ni samo stagnacija, temveč nazadovanje. Poprečni mesečni izvoz prvih petih mesecev v državi je za 8,5 manjši. Podatki se nekoliko razlikujejo od podatkov sekretariata, ker je tam vzeta primerjava meseca na mesec, pri meni pa poprečni izvoz lanskega leta na poprečni izvoz letošnjega leta. Pri tem nisem upošteval razlike v ceni. Ker bo izvozna cena letos nekoliko večja, je dejanski fizični izvoz še nekoliko nižji.

Vsa ta opazovanja mi potrjujejo ugotovitev, da je negativen razvoj glede na devizno bilanco trajnejša zadeva. Zato domnevam, da so negativni dejavniki organsko vgrajeni v pogoje gospodarjenja. Letošnje stanje je le akumulacija vsega prejšnjega, ki vodi v razmerah splošne dezintegracije gospodarstva do katastrofalnih zaostritev. Ob tem pa je še posebej zaskrbljujoče dejstvo, da ne vidimo hitrega in radikalnega izhoda iz te situacije niti na področju kratkoročnih ukrepov, še manj pa na dolgoročnem področju. Na slednjem je križanje interesov in nasprotij prekrilo realno potrebo gospodarstva oziroma jo potiska v drugi plan. Zato se mi vsiljuje tole polemično vprašanje: mogoče izvoz za naše gospodarstvo res ni toliko pomemben, kot smo mislili doslej, ter imajo

danes prednost druge, važnejše odločitve, zaradi katerih se bodo pozneje sedanji problemi razvozljali sami po sebi? Če je tako, bi želel od merodajnih dejavnikov biti poučen, kako se bo to zgodilo in biti prepričan, da pretiravam s pomenom izvoza. Mogoče pa računajo s povečanjem neblagovnega izvoza, ali pa z nadaljnjim pošiljanjem zdomcev v tujino v takem obsegu, da bo odpadla potreba po izvozu blaga, ki nam ne gre od rok.

Zaenkrat še verjamem, da je za uspešno postavljeno ravnotežje devizne bilance potrebno aktivirati izvoz, ker je tako v širnem svetu, ki trguje, tako kot mi. Samo nekaj podatkov iz leta 1969. Naša sosedra Avstrija je krila z izvozom blaga 85,4 % svojega uvoza, Italija 94,2, Anglija 76,7, Francija 86,8, Nizozemska 90,6, Švica 87,6 %. Aktiven blagovni izvoz pa so takrat imele Nemčija, Kanada, ZDA in Japonska, tako da je videti, kot da je splošna gospodarska uspešnost neke države povezana z aktivnim blagovnim izvozom. Če je torej tudi pri državah, ki imajo visok devizni priliv iz drugih virov, kot iz turizma, npr. Italija in Avstrija, ali iz kapitalnih naložb v druge države kot ZDA, Anglija in Nemčija, absolutno dominantna usmerjenost na blagovni izvoz, potem menim, da tudi Jugoslovani ne bomo našli neke tretje poti.

Mogoče pa računamo, da je lažje urejati uvozno stran, saj se zelo težko odrekamo vseh vrst delitev dela. Recimo, da pozabimo na lepe besede v nadaljnji liberalizaciji uvoza in na potrebo, da svetovni trg vpliva na pestro založenost tržišča, na racionalnejše oblikovanje cen in na pravilnejše investicijske odločitve, kar smo si že zapisali v načela za naše ravnanje v prihodnjih letih in vse to odložimo in začnemo razmišljati, čemu in kdo se bo čemu odrekel, ko bomo zmanjševali pravice do uvoza.

Iz razgovorov z ljudmi iz zvezne skupščine in zveznega izvršnega sveta sem zvedel, da je zmanjševanje uvozne strani precej težavna zadeva. Saj zadeva nekatere velike in pomembne potrošne blagovne skupine, kot hrano, nafto, gradbeni material, reprodukcijski material za proizvodnjo in še druge. Verjamem, da je zmanjševanje uvoza neprijetno in zvezano z neprijetnimi posledicami za proizvodno ceno in standard. Vendar, če se kje, potem se tukaj srečujemo z izterljivimi plačilnimi nalogi. Vse, kar smo preveč porabili, bomo morali plačati sicer takrat, ko nam bo zmanjkalo tudi tistega tihega vira, ki nam še danes omogoča odlagati naša zunanjetrgovinska vprašanja za nedoločen čas, se pravi možnosti za zadolževanje v inozemstvu.

Koliko časa pa s tem virom lahko še računamo, je vprašanje, na katerega ne vem odgovoriti. Vem le to, da v letu 1970 iz tekočih prilivov nismo krili odplačila naših dolgov. Ko se tako ponovno srečujemo z dilemo, kam naj se usmeri glavna skrb naših prizadevanj, ali v večjo restrikcijo, ali v aktiviranje izvoza, se ponovno srečujemo z dilemami, za katere smo verjeli, da so že mrtve in pokopane. Te dileme so v besedah sicer odpravljene, vendar so prisotne v sedanji praksi, saj je vsa uradna linija preokupirana s skrbjo, kako ne bi izvozniki zaslužili nekaj preveč na račun njihovih revnih sosedov, ki jim je zla usoda namenila le notranje poslanstvo. Da pa iz te globoke skrbi izvirajo tudi praktični zmotni ukrepi, je veliko zlo. Menim, da je podcenjevanje izvozne problematike privedlo do teh zgrešenih ukrepov.

Prvič: do prenizke ocene kurzov po devalvaciji. Kot ste prej slišali, je republiški sekretar mnenja, da ni tako. O tem bom sicer pozneje polemiziral. Sedaj bom skušal odgovoriti na vprašanje, kako lahko dosežemo, da bo izvoz postal gonilna sila za razreševanje bilančnih težav v prvi fazi, pozneje pa most za enakopravno vključevanje v svetovno gospodarstvo. Odgovarjam: Potrebno je

napraviti izvoz za nujnost v vseh celicah samoupravnega gospodarstva, kjer se kreirajo proizvodnje, prodajne in investicijske odločitve, ker samo združeni napor vsega gospodarstva lahko spremeni današnjo usmerjenost naših gospodarskih tokov iz uvozne v izvozno. To globoko prestrukturiranje gospodarstva pa je mogoče le, če napravimo izvoz za gospodarsko nujno vsakogar, in gospodarsko znosen, če ga že ne moremo napraviti gospodarsko donosnega.

Prvo, kar moremo spremeniti, ko pristopimo h graditvi nove izvozno uvozne strukture, je, da odpravimo dve zmoti, eno staro in drugo novo. Stara je še iz časov reforme, ki je trdila, da je naše gospodarstvo že toliko razvito, da ga bo potreba po zaposlovanju dopolnilnih zmogljivosti sama vodila v izvoz. Novejša pa je zmeta, ko nekateri programerji novih deviznih sistemov računajo, da lahko dialog direktorjev narodnih in vodilnih poslovnih bank nadomesti živ interes in prizadevnost vsega gospodarstva in to razglašajo za organizirano medbančno tržišče deviz.

Meni je že dolgo nejasno, zakaj se toliko bojimo uveljaviti na področju zunanjetrgovinskih odnosov preprosto logiko, da lahko porabimo le toliko deviz, kot jih ustvarjamo in hkrati spoznamo preprosto resnico, da lahko računamo le s toliko deviz, kolikor jih bo pripravljeno ustvariti gospodarstvo. Iz tega razloga zagovarjam iskanje takšnih ukrepov, ki bodo aktivirali vse motive, ki so prisotni, kadar se neko podjetje odloča za izvoz in sicer, da vidi, da bo zaslužilo več kot pri prodaji doma, da potrebo po devizah lahko zagotovi z izvozom ter da nezasedene zmogljivosti lahko donosno usmeri v izvoz.

Vprašam se, s katerimi motivi lahko računa sedanji sistem, na katerem grade projektanti našega zunanjetrgovinskega sistema svoje modele? Trenutno je situacija taka, da je večji zaslužek v izvozu prej izjema kot pravilo. Nadalje, motiv pridobivanja deviz za lastne namene se preganja kot neprimeren in grešen za stabilnost domače valute. In končno, presežkov zmogljivosti spričo visoke domače konjunkturo in spričo obstoječe proizvodne strukture kratko malo ni.

Dvomim, da lahko na poti konvertibilnosti zanemarimo katerikoli motiv za spodbujanje izvoza. Verjamem celo, da je danes potreba za devizami najbolj radikalen motiv, ki ga lahko povečuje interes za izvoz. To povezujem s spoznanjem, da smo najuspešnejše pokrivanje uvoza z izvozom dosegli v času deviznega sistema, ki je znan kot vezava izvoza na uvoz. Zato v novejšem času opazujemo največjo izvozno ekspanzijo pri podjetjih, kjer ta režim še obstaja, kot na primer pri Gorenju in IMV. Seveda s to ugotovitvijo ne apeliram na ponovitev starega sistema, temveč le na nujnost, da podpremo v bodočih sistemih ta primarni motiv. Ne želim vas prepričati, da so le našeti momenti med tistimi, ki jih je potrebno upoštevati. Nedvomno je nujno, da upoštevamo tudi monetarne vidike, kot je enotnost dinarja kot plačilnega sredstva v državi in skrb za njegovo realno stabilnost. Vendar je že čas, da dobi monetarni vidik, ki je bil doslej vedno preneglašen, enakopravno mesto s podjetniškimi motivi, ki bi jih morali upoštevati in z njimi računati, če želimo večjo izvozno ekspanzijo. Verjamem, da je uspešen izhod iz naše zunanjetrgovinske zagate možno najti le, če uspešno integriramo podjetniške in širše družbene interese na področju izvoza in uvoza. Kako pa se lahko taka integracija vzajemno doseže, je vsekakor stvar znanja in modrosti, to pa lahko od naše superstrukture končno tudi zahtevamo. Nekoristno pa je iskanje rešitev v tem, kdo in na kakšen način lahko v prihodnosti več zasluži ob drugačni delitvi deviz.

Nekoliko sem se sprehodil po zavutih stezah našega zunanjetrgovinskega sistema. Ne moremo se mu namreč izogniti, če razpravljamo o tekoči problematiki, kateri je današnja razprava posvečena. Ker pa je izvoz po svojem bistvu dolgoročna orientacija neke gospodarske organizacije, bi želel že sedaj opozoriti na tole.

Menim, da lahko tudi s kratkoročnimi ukrepi povečamo izvoz, vendar bo ta nekaj pozneje zopet pričel usihati, če ne bomo našli trajnih pogojev, ki bodo avtomatično krepili izvozne impulze. Spričo pomembnosti, ki jo ima izvoz za našo trajnejšo izvozno usmerjenost zunanjetrgovinskega sistema, ki je v pripravi in o katerem je bilo izgubljeno že mnogo besed, pomeni, da je potrebno postaviti predstavnikom izvršnega sveta tole vprašanje: Ali izvršni svet meni, da bomo že letos sprejeli načela za bodoči zunanjetrgovinski sistem, kar je ta zbor zahteval v svoji zadnji razpravi o gospodarskih gibanjih ter kaj misli storiti za pospešitev sprejema teh načel?

Naslednjo misel v zvezi s tem bi oblikoval takole: Ali ne bi bilo mogoče, da preizkusimo razne ideje v zvezi z zunanjetrgovinskim sistemom v slovenskem gospodarskem prostoru in ugotovimo, kateri izvozni model bi bil najbolj ekspanziven. Nekaj takega si pravzaprav predstavljam v zvezi z obljubo izvršnega sveta v okviru akcijskega programa, to je, da bo izvedel raziskavo, kako bi se prilagodilo slovensko gospodarstvo ostrejšim pogojem v zunanji trgovini. Verjetno pa izvršni svet pri tej obveznosti misli na nekaj drugega, zato ga že sedaj opozarjam, oziroma podpiram potrebo proučevanja, ob hkratnem vprašanju, kdaj bi se lahko računalo s takšno analizo.

Vprašanje sedanjega stanja sem tako pustil za konec. Podatki govore, da je stanje po devalvaciji skoraj slabše kot prej. Zato je upravičeno vprašanje, ali devalvacija ni uspela in zakaj. Devalvacija je bila predlagana in izvedena z namenom, da popravi zunanjetrgovinsko situacijo. To je namen devalvacije povsod in povsod se je uspešno poslužujejo. Uspešna je bila z zunanjetrgovinskega vidika tudi naša prejšnja devalvacija, leta 1965. Zato je toliko bolj upravičeno vprašanje, zakaj je sedanja popolnoma odpovedala? Gradivo republiškega sekretariata ugotavlja, da je to posledica nesprejetih dopolnilnih ukrepov v času devalvacije.

Poročilo sekretariata za zunanjo trgovino iz aprila letos krivi za to stanje razmere na domačem tržišču. Čeprav sta oba dejavnika prisotna in delujeta v smeri zmanjševanja devalvacijskega učinka, vendarle ne moreta v celoti pojasniti popolne neučinkovitosti neizpeljane devalvacije.

Ta namreč vedno najprej deluje na področju cen, z namenom, da se podraži uvoz in spodbudi izvoz, povpraševanje domačega trga pa je njena sekundarna posledica. Kolikor poznam našo devalvacijo iz leta 1965 in devalvacije drugih držav, moram reči, da je učinek devalvacije na izravnavo uvoznizvozne bilance običajno hiter, pozneje spričo inflacije stroškov pa počasi pojema. Zato ne morem sprejeti razlage, da so sekundarni in poznejši dogodki uničili ta primarni namen in pomen vsake devalvacije. Ne morem sprejeti tudi trditve, da smo v času pred devalvacijo in po njej bili brez kakršnihkoli spremljajočih ukrepov. Izvedli smo zamrznitev cen. Kolikor v zamrznitvi nismo bili dosledni in smo za nekoga cene spremenili in tako povzročili pritisk na drugega, je to sicer vprašanje, ki ni bilo brez vpliva na orientacijo gospodarskih organizacij, da se prav usmerijo na izvoz. Vendar je velik del cen bil zamrznjen in bi zato lahko pričakovali vsaj delen beg gospodarskih organizacij

iz zamrznjenih notranjih razmer v izvoz. Videti je, da je bilo to pričakovanje zmotno. Zato naj mi bo dovoljeno, da ostanem pri dvomu, da je bila doza, ki naj bi ozdravila našega bolnika, prešibka.

Mogoče smo to devalvacijo izpeljali brez kakršnihkoli rezerv za poznejše izravnaje cen. To izravnaje cen pa smo morali pričakovati, čeprav morda ne v takem obsegu, v kakršnem je dejansko nastopilo. Če upoštevamo večji porast cen premajhne rezerve in nezainteresiranost za izvoz ter nadaljevanje notranje konjunktura, ko so notranje cene zanimivejše od izvoznih, lahko še z večjo zanesljivostjo sklepamo, da je bila določitev novega kurza nerealna.

Ze prej sem omenil, da je pripisati precejšen del krivde za napačno oceno tisti psihologiji, ki v bojzani pred mogočimi zaslužki izvoznikov zapira oči pred nerealnimi notranjimi kurzi in obotavljajoče in nedosledno pristopa k tako radikalnim ukrepom, kot je devalvacija in z njo povezana naloga v postavljanju zunanjetrgovinskega ravnotežja.

Pri vprašanih realnosti devalvacije pa se nisem ustavil zaradi tega, da nekemu očitam, kako je zgrešeno ravnal, temveč zaradi pomembnejšega vprašanja, in sicer, kakšen je dejanski kurz našega dinarja? To vprašanje postavljam zato, ker gradijo vse šole svoje bodoče zunanjetrgovinske modele na predpostavki realnega kurza dinarja. Zato je upravičeno vprašanje, na kakšen način pa se lahko prikopljemo do spoznanja, ali je neki kurz realen ali ni?

V razvitih tržnih gospodarstvih je realen kurz tisti, ki ga oblikuje ponudba in povpraševanje z domačo ali tujo valuto na deviznih tržiščih. Ker pa tega mehanizma pri nas ne poznamo, bi želel, da mi predstavnik izvršnega sveta razloži, kako smo prišli do sklepa, da je tak kurz realen. Morda je možno celo dobiti podatke, ki tako prepričanje tudi statistično ali številčno dokazujejo.

Poudarjam, da vztrajam na tej razpravi zato, da bi ugotovili, koliko smo sposobni za pravilno ocenjevanje realnosti kurza domače valute. Moja trma ima opravičilo in razlago v lastnem prepričanju, da temeljna osnova sistema zunanjetrgovinskega sistema, ki bi deloval integrirajoče na blagovne tokove, leži ravno v realnosti kurza valute v vsaki tržni situaciji. Če pa se realen kurz ne more ugotoviti, potem je majava vsa teorija, na kateri gradimo bodoče in sedanje odločitve. Kolikor pa domnevam, da je realen tisti kurz, ki ga določi svet razgledanih in dobronamernih mož, potem moram reči, da je to kurz avtoritet in ne dejanskih tržnih razmer. Te avtoritete pa bodo vedno govorile, da je določen kurz realen. Govorile bodo zato, ker se, prvič, državna administracija lahko prepriča in ugotovi, da je prišlo do bistvenih premikov v vrednosti kurza šele potem, ko so bili ti premiki statistično zabeleženi prek daljšega povečanja cen ali upadanja izvoza oziroma porasta uvoza. Ko pa je zadosti statističnih podatkov, da se administracija prepriča o nerealnosti kurza, pa je na žalost odločanje kasno in težko. Drugič: vsaka sprememba kurza je tudi odgovorno politično dejanje, ki običajno meče slabo luč na vodilne državne strukture. Zato se takih ukrepov politična vodstva običajno izogibajo in odlagajo do trenutka, ko postanejo razmere kritične. Tudi zato, ker vsako spremembo kurza spremljajo nadaljnji nepriljubljeni koraki. Zato bi prejšnjo razlago, da smo lahko prepričani v sedanjo realnost kurza, s teh pozicij tudi razumel.

Stališče, da je to tako, ni kritika nekih naših posebnih razmer, to velja povsod, čeprav imamo, ker naša valuta ni potrjevana na deviznem trgu, več časa za odlašanje z določenimi ukrepi.

Spremljanje našega izvoza in uvoza me ni prepričalo, da je bil kurz, zastavljen januarja, pravilen. Mogoče argument, da že pet oziroma štiri mesece

po devalvaciji izvoz stagnira, ni dovolj težak. Ne vidim pa tudi nekega tretjega argumenta, ki bi nekomu lahko dokazal, da imam prav. Tudi ne vidim argumenta na drugi strani, ki govori o svoji pravilni odločitvi glede kurza. Vsekakor pa nekaj v zvezi s tem vprašanjem pojasnjuje naša negativna dinamika izvoza. Zato je zelo težko ob tako nasprotujočih si prepričanjih govoriti o možnosti, kaj storiti naprej.

Pridružujem se tovarišu Vavpotiču, da smo v položaju, ko je naša nemoč popolna. Ko sem pripravljal to gradivo, sem že sam verjel, da bom prišel do nekih sklepov, ki bi lahko bili konstruktivni v razmerah, kot jih imamo, ob koncu obdelave tega vprašanja pa sem se prepričal, da mi je ostalo na razpolago bore malo predlogov.

Da se spet vrnem nazaj. Izvažali bomo oziroma lahko izvažamo tudi brez tega, da se nam zapre polovica domačega trga, v primeru, da je ta izvoz do neke mere ekonomsko znosen. Ekonomsko znosen v normalnih razmerah pa je tak izvoz, ki od družbe ne zahteva visokih subvencij, saj kar se nas, lesne industrije tiče, teh nismo nikdar zahtevali. Vendar, da je to mogoče, je osnovna predpostavka, da je kurz domače valute realen. Mogoče bi tudi v tržnih razmerah, v takih, ki so danes, in ko bi imeli devizno tržišče, tudi trg podvrednotil našo valuto. Eno je statistična vrednost te valute, drugo pa je vrednost, ki se trenutno pojavlja pod vplivom ponudbe, povpraševanja in drugih dejavnikov. Skratka, če tega osnovnega izhodišča ni, potem smo izvozniki prisiljeni moledovati za povečanje tako imenovanih deviznih stimulacij, ki se nam dodajajo kot neko nepotrebno zlo. Verjetno bi bilo za polovico lažje, če bi bila ta vprašanja v osnovi urejena. Najbrž bi tudi naše zahteve bile manjše.

Nadaljnje vprašanje je, kaj storiti sedaj? Strinjam se z vsemi predlogi republiškega sekretariata, saj so končno to predlogi, ki smo jih imeli na mizi že večkrat v podobnih razmerah v preteklosti.

Po vsem tem sem na koncu pristal nekje na klasičnih pozicijah, ki se glase: Povečati izvozne olajšave, to je refakcijo carin, refakcijo davkov, povečati refakcijo pri prevozu v čezmorske države, ponovno uvesti reeskont kreditov za izvoz, skratka vse to, kar so tovariši iz izvršnega sveta oziroma sekretariata za gospodarstvo predlagali. Ko sem ostal pri predlogih, ki sem jih že dajal, in večkrat dobil pritrdilne odgovore, moram ugotoviti, da tisto, kar bi se glede izvoza moralo spremeniti, pa s temi predlogi ne bomo spremenili, je prav vprašanje zunanjetrgovinskega sistema, kar znova odlagamo.

Na koncu bi imel še tale predlog, da o vprašanih zunanjetrgovinskega sistema razpravljamo jeseni, mogoče v okviru točke, ki jo obeta republiški sekretariat pod naslovom »Zunanjetrgovinska menjava Slovenije« in da takrat poskušamo najti bolj jasne horizonte za to izredno težavno vprašanje. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Franc Cuznar.

Franc Cuznar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjal bi se z razpravo tovariša Kneza, prav tako pa tudi z oceno razmer v izvozu in s predlogom potrebnih ukrepov, ki jih je pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo. Ugotovitve, da devalvacija ni prinesla rezultatov, ki smo jih pričakovali, temveč, da je dejansko še poslabšala položaj izvoznikov, ker

nismo uspeli stabilizirati našega notranjega razvoja, je točna. Menim, da so delovne organizacije izvoznice zaradi tega zašle v še težji položaj, kot so bile pred devalvacijo. Glede predlogov, ki so navedeni za pospeševanje zunanjetrgovinske menjave, nimam pripomb.

V zvezi s tem, da je republika Slovenija namenila določena sredstva iz emisije v znesku 13 milijonov dinarjev za kreditiranje priprave izvoza, menim, da v nobenem primeru ne bi smeli tega potenciala zmanjševati, kar smo dejansko že pričeli, temveč, da bi ga morali razširjati, čeprav na račun ukinjanja drugih kreditnih odnosov, ki jih sprejemamo za domače tržišče. Navedel bi le primer, da že obstaja predlog, da bi banka znižala reeskontne kredite za 30 %. Menim, da to ni na mestu, saj ni bila na mestu že odločitev Narodne banke glede tega, naj bi poslovne banke same iz svojih sredstev kreditirale pripravo izvoza blaga. Vsem je znano, da se poslovne banke borijo z lastno nelikvidnostjo.

Omenil bi še eno dejstvo, to je vprašanje dolgoročnega kreditiranja. Svoječasno je Jugobanka pred samostojnimi poslovnimi bankami odobrvala dolgoročna devizna in dinarska sredstva delovnim organizacijam, ki so povečevale izvoz s tem, da jim ni bilo treba posojila vračati v devizah, pač pa so ta sredstva vračala iz povečanega neto deviznega efekta. Menim, da so delovne organizacije, ki se usmerjajo v izvoz, predvsem na zahodna tržišča, prizadete zaradi tega, ker jim retencija v znesku 7 % ali nekaj več ne zadošča, da bi lahko izvedle rekonstrukcijo in modernizacijo in se s tem še bolj usposobile za osvajanje tujega trga. Skratka, ugotavljamo, da tako poslovne banke kot delovne organizacije nimajo dovolj spodbud za izvoz. S tem ne mislim, da bi bilo potrebno dajati visoke premije, nujno pa bi bilo urediti vprašanje kreditov za uvoz opreme iz tako imenovanega neto deviznega efekta.

Dotaknil bi se še področja pavšalnega povračila carine, za katerega menim, da danes še ni povsem urejeno, vsaj za nekatere panoge gospodarstva ne. Hkrati menim, in v tem se s tovarišem Knezom strinjam, da je treba čimprej spremeniti celoten zunanjetrgovinski in devizni režim.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo še želi sodelovati v razpravi? Besedo ima tovariš Egon Prinčič.

Egon Prinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Čeprav so v dopolnilnem gradivu k oceni razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov obdelana tudi nekatera vprašanja tranzitnega prometa, želim o tem vprašanju razpravljati in tudi dati nekaj predlogov.

Tranzit je pomembna izvozna storitvena dejavnost, ki bi lahko v pogojih izredno ugodne geopolitične lege naše države in še posebej naše republike prinašala še ugodnejše rezultate in koristi, kar dokazujejo tudi podatki iz leta 1970. V tem letu sta obe jugoslovanski tranzitni luki Reka in Koper pretovorili nad 4 milijone ton tranzitnega blaga. S tem sta ustvarili več kot 6 milijonov dolarjev deviznega priliva. Preostali udeleženci v tranzitnem prometu, to je železnica in drugi, so s tem prometom ustvarili nadaljnjih 22 milijonov dolarjev. Kljub tako pomembnemu prispevku luškega tranzita k zmanjševanju primanjkljaja v plačilni bilanci s tujino moramo ugotoviti dejstvo, da jugoslovanska gospodarska in izvozna politika do sedaj nista dajali tranzitu ustrezne podpore in mu posvečali ustrezne skrbi, temveč se je tranzit vedno štel za manj pomembnega, za nekaj samo po sebi danega in prepuščenega samemu sebi.

To je po mojem mnenju tudi eden od razlogov za ogroženo konkurenčno sposobnost v tranzitnem prometu.

V zadnjem času opažamo stagnacijo tranzitnega prometa in kar je še bolj zaskrbljujoče, spremembo strukture blagovnih tranzitnih tokov, predvsem v škodo zahodnega tranzita. Po mojem so poglavitni razlogi za to, razen pomanjkanja potrebe državne politike do tega vprašanja, še naslednji: resno ogrožena konkurenčna sposobnost jugoslovanskih transportnih organizacij v primerjavi s konkurenčnimi tranzitnimi potmi, kar je posledica znatne pomoči, ki jo slednje dobivajo pri gradnji in tudi eksploataciji transportnih zmogljivosti. Zato so ti konkurenčni sistemi tudi sodobneje opremljeni, modernejši, hitrejši, nastopajo pa tudi s tarifami, ki niso v celoti odvisne od stroškov poslovanja, temveč tudi od pomoči raznih posebnih skladov.

V zadnjem času se uvajajo na zahodu tudi razne diskriminacijske klavzule, s katerimi se priznavajo blagu preferencialne carinske stopnje, če blago potuje skozi luke držav članic evropske gospodarske skupnosti. Znan primer za to je promet agrumov iz Izraela v Nemčijo. Na vzhodu se srečujemo z vprašanjem neadekvatne paritete obračunskega dolarja, ki je za jugoslovanske transportne organizacije nižji kot na primer s poljsko pariteto. Razen zastarelih prometnih zmogljivosti se pri nas srečujemo tudi z veliko nemočjo pri uvajanju sodobnih transportnih oblik, kot so integralni transport in podobno. Opisano stanje nas je že dosedaj oviralo v aktivizaciji tranzita, v zadnjem času pa že povzroča preusmerjanje tranzita in tranzitnih transportov na konkurenčne luke. To zmanjševanje se bo nadaljevalo tudi v prihodnje, če ne bomo z ustreznimi ukrepi zboljšali objektivnih pogojev tranzitnega poslovanja. Po mojem mnenju bi bili potrebni na tem področju naslednji ukrepi:

Predvsem bi v naši republici bilo potrebno izoblikovati ustrezno tranzitno politiko in to tako, da se bo ta promet štel za pomembno izvozno panogo v okviru izvoza in da bodo organi republike v svojih mednarodnih stikih pa tudi v okviru federacije podpirali razvoj tranzitnih uslug. Nosilec tranzitnega prometa je po mojem mnenju potrebno nadalje priznati takše izvozne olajšave, kot jih bodo deležne, ali pa so jih že deležne, najbolj ogrožene izvozne panoge. Bolj kot doslej je treba podpirati poslovno sodelovanje in povezovanje vseh udeležencev v tranzitnem transportu, predvsem pa je potrebno omogočiti poslovno sodelovanje s tujimi partnerji skozi proste carinske cone in uvoz tujega kapitala, kamor spada tudi zahteva po hitrejšem reševanju predlogov za spremembo dosedanjih predpisov.

K potrebnim ukrepom prištevam tudi potrebo po pospeševanju organiziranega uvajanja sodobnih sistemov integralnega transporta, predvsem kontejnerjev. Še nadalje se je treba odločno zavzeti, da se odpravijo diskriminacijski ukrepi evropske gospodarske skupnosti na področju zahodnega tranzita. Z državami članicami SEV naj se v sporazumih o gospodarskem sodelovanju postavlja tranzit kot enakovredna izvozna panoga in naj se zahteva tudi enakovredna pariteta jugoslovanskega klirinškega dolarja v primerjavi s paritetami drugih vzhodnih držav. Lukam pa bi kot zadnje bilo potrebno priznati tudi status direktnega izvoznika z vsemi posledicami na deviznem, zunanjetrgovinskem in kreditnem področju ter s tem izločiti neugodne posledice.

Na koncu želim še poudariti, da v celoti podpiram predloge, ki so bili dani v gradivu izvršnega sveta oziroma sekretariata za gospodarstvo ter v dosedanji razpravi glede pospeševanja izvoza. Predvsem poudarjam potrebo, da hitreje

in odločneje pristopimo k oblikovanju novega zunanjetrgovinskega in deviznega sistema, za kar bo potrebna odločnejša borba naših predstavnikov v zveznih organih, predvsem v zvezni skupščini in zveznem izvršnem svetu. Hvala lepa.

Predsednik T o n e B o l e : Hvala. Zboru predlagam 20 minut odmora. Seja se bo nadaljevala ob 11.30.

(Seja je bila prekinjena ob 11.05 in se je nadaljevala ob 11.35.)

Predsednik T o n e B o l e : Predlagam zboru, da nadaljujemo z delom. Kdo še želi sodelovati v razpravi po 4. točki dnevnega reda? Tovariš Jože Lesar, prosim.

J o ž e L e s a r : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ob tem gradivu se nujno porajajo določena vprašanja, ki me spominjajo na razprave kljub temu, da je gradivo sekretariata za gospodarstvo konkretno in stvarno, kadarkoli smo razpravljali o gospodarstvu, še zlasti o izvozu in devizni bilanci. Vsako leto se namreč srečujemo z ocenami in predvidenimi ukrepi, vendar se nam vsako leto dogaja, da močno odstopamo od postavljenih prognoz. Devizni debalans v letošnjem letu bi že težko uvrstili v kategorijo odstopanj, temveč prej v anarhičnost, in lahko bi rekel, v popolno odsotnost družbene odgovornosti za to odgovornih organov. Zanimivo bi bilo enkrat ugotoviti, zakaj se nam predpostavke vedno rušijo. Glede na to, da že ob polletju pokrivamo le 48 % uvoza z izvozom, se nam postavlja vprašanje, zakaj vse bolj živimo na račun neustvarjene vrednosti. Ali tak razkorak lahko opravičimo z ekonomsko logiko, pa četudi gre za državo v razvoju? Prepričan sem, da ne, ker če bi bilo tako, potem bi bili priča kakršnemukoli odmevu na ocene in zahtevke tega zbora, ki smo jih dovolj utemeljeno in dovolj ostro naslavljali na odgovorne organe. Trenutno ne vemo niti tega, ali so ti organi o naših predlogih sploh razpravljali. Menim, da je položaj še toliko bolj zaskrbljujoč, saj so sprejeti polovični ukrepi pravzaprav samo pospešili nadaljnjo inflacijo in povzročili materialne posledice, kakršne so razvidne iz bilance, ki jo je predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

Postavlja se vprašanje: če niso razlogi v sferi ekonomskega ukrepanja, ali so mogoče politični? Dopuščam možnost, da so, in verjetno so. Restrikcij se bojimo, ker bodo udarile in nujno prizadele določen del potrošnje, predvsem tiste, ki je povezana s standardom. Če imamo na umu politične pritiske od zunaj, lahko sprejmemo določeno logiko. Vendar, če je to tako, potem se nam postavlja vprašanje, kaj je s stabilizacijskim programom, starim in novim? Še več. Postavlja se vprašanje, kaj je sploh s sistemom tržnega gospodarstva? Vsi postajamo že nestrpni zaradi neučinkovitosti zvezne komisije, ki že dolgo deluje za področje deviznega in zunanjetrgovinskega sistema. Menim, da se sekretar za gospodarstvo v tako težki situaciji, kakršna je, ne bi smel omejiti na to, da pove, da se komisija žal še ni sporazumela. Zakaj se nam ne povejo vzroki, zaradi katerih se v komisiji ne morejo sporazumeti?

Človek skoraj čuti, da je najtrši oreh pri tem, kako si razdeliti bremena med republikami glede deviznih in zunanjetrgovinskih dolgov, starih, tekočih in novih. Zakaj se nam te stvari ne povedo? Ne morem biti zadovoljen, saj tudi od mene terjajo odgovor, zakaj se delo v komisije ne premakne.

Predlagal bi in zahteval, da izvršni svet oziroma republiški sekretariat jeseni nastopi z nekoliko bolj konkretno in bolj utemeljeno dokumentacijo, zakaj je takšna inertnost na tem področju. Menim, da se ne moremo vedno zadovoljevati z nekaterimi splošnimi ugotovitvami, ki so za nas sicer sprejemljive, vendar jih lahko posnemamo na trak in zavrtimo vsakokrat, ko bomo čutili, da je potreba oziroma priložnost za to. Naša nemoč, ki je bila izražena tudi v gradivu sekretariata — le-temu ne pripisujem krivde — ostaja v zraku. To nemoč pa spremlja povečana nervoza izvoznega gospodarstva, ki živi od danes do jutri in pričakuje, da se bo nekaj rešilo, saj naravni instinkt poslovnega človeka ve, da moramo izvažati.

Menim, da je trezno oceno tega stanja in predvidenih možnosti dal tovariš Stane Kavčič na centralnem komiteju Zveze komunistov, ko je rekel, da se ne bomo mogli izogniti tudi dramatičnim situacijam, če bo šlo tako naprej. Hkrati je opozoril, da tako ne sme iti naprej in da nekdo mora prevzeti odgovornost za ukrepe.

Zaključil bi s tem, naj republiški sekretariat za gospodarstvo pripravi bolj poglobljeno analizo, ki naj odkrije ozadje in pove materialno resnico, četudi bo boleča, hkrati pa naj bi bilo gradivo konsekvantno v tem, kdo bo rešil, kaj bo rešil in kdaj bo rešil posamezno vprašanje. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Natan Bernot.

Natan Bernot: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice poslanci. V razpravi bi rad opozoril na tri stvari. Ena stvar je povezana tudi z zadnjim razpravljalcem glede tega, kdaj bo in kdo bo kaj rekel. Zdi se mi, da bo z novimi ustavnimi amandmaji ta dom tisti, ki bo moral nekaj reči. Predvsem zaradi tega pozdravljam iniciativo tovariša Kneza, da je sprožil to razpravo v gospodarskem zboru. Menim, da je razprava že do sedaj pokazala, da je problematika tako heterogena, da je najbrž ne bomo mogli obdelati z eno samo razpravo in da jo bo treba v specializiranih razpravah sistematično nadaljevati. Z novimi ustavnimi amandmaji gradimo v določenem smislu slovensko gospodarstvo, vrh tega organiziranega gospodarstva pa naj bi bil ta dom, kar je po mojem edino pravilno.

Druga stvar je vprašanje zunanjetrgovinskega in deviznega sistema. Ne moremo se zediniti na zveznem nivoju, kakšen naj bi bil ta sistem, enako kot se nismo mogli zediniti za vrsto stvari pred ustavnimi amandmaji. Za sistem, ki naj bi bil enoten za celotno Jugoslavijo, se ne moremo zediniti, ker je pač velike sisteme težko graditi, ker so ti hkrati tudi zapleteni. Menim, da je naš pristop bil doslej vedno tak, da smo eksperimentirali na vsem telesu, vsak poseg v živo telo brez strahu, da bi pacient umrl, pa je delikatna zadeva, zaradi česar raje nismo delali večjih posegov.

Pozdravljam iniciativo poslanca Jožeta Kneza, ki je predlagal, če sem ga prav razumel, naj bi eksperimentirali na manjših sistemih in da bi bila mogoče Slovenija primeren podsistem, na katerem bi testirali določene ukrepe v zunanjetrgovinskem prometu. Menim, da bi se ta zbor za takšen koncept moral odločiti, ga podpirati in dati našim predstavnikom pri urejanju na zveznem nivoju v tem smislu vso podporo.

Tretja stvar je vprašanje sugestij, če se že odločimo za iskanje rešitev za urejanje ne le zunanjetrgovinske bilance oziroma izvoza, temveč povezovanja slovenskega gospodarstva s preostalim gospodarstvom Jugoslavije in drugimi

gospodarstvu nasploh. Ugotavljamo, da so tokovi navznoter pri uvozu veliko močnejši kot tokovi navzven. Pri iskanju receptov, kaj storiti, da izravnamo te tokove, se v tem trenutku ne moremo dokopati dalj, kot smo se v razpravah in pripombah posameznih poslancev, to je do tistih klasičnih oblik stimulacije izvoza, ki veljajo za vse vrste naše menjave s tujino. Menim, da bomo morali najbrž iskati ločene poti za turizem, ločene za izvoz delovne sile, ločene za izvoz in uvoz opreme in podobno. V tem trenutku bi se vzdržal sugestije za področje, ki ga osebno bolj poznam, to je vprašanje investicijske gradnje ter uvažanja in izvažanja opreme, bil bi pa zelo vesel, če se bo pojavila priložnost, da o tem dam svoje sugestije, ko bo to področje našega vključevanja v svetovno gospodarstvo na dnevnem redu gospodarskega zbora. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Kdo želi besedo? Tovariš Janez Miklavc, prosim.

Janez Miklavc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! H gradivu republiškega sekretariata za gospodarstvo o oceni bi dodal nekatere misli, oziroma naštel nekaj problemov, ki so značilni zlasti za kmetijstvo.

Ce gledamo številčno, je izvoz v letu 1971 v primerjavi z letom 1970 dejansko v porastu. Čeprav je ta izvoz predvsem usmerjen na konvertibilna tržišča in je tudi v naši republici pomemben, moram podčrtati dejstvo, da še nismo dosegli obsega iz preteklih let. Razlogov, zakaj ne dosegamo bolj ugodnih rezultatov, je več, predvsem pa jih je treba iskati v neugodnih stroškovnih razmerjih pri cenah na domačem tržišču, zlasti pri cenah surovin. Ob tem naj omenim tudi nekatere pozitivne premike, zlasti delovanje fonda za pospeševanje proizvodnje in plasmaja živine in proizvodov, ki v jugoslovanskem merilu koordinira izvoz, na podlagi programov proizvodnje in ki tudi materialno spodbuja izvoznike s plačevanjem razlik med proizvodnimi cenami in cenami na svetovnih tržiščih. Ugoden premik je pričakovati tudi pri novih odnosih z evropsko gospodarsko skupnostjo, kjer bomo pridobili okoli 10 000 dolarjev.

Ne glede na to bi rad navedel nekatere probleme, ki terjajo obravnavo in tudi rešitve. Omejil bi se na živinorejski del kot najpomembnejši del v izvoznih bilancah kmetijstva. Medtem ko kreditiranje direktnega izvoza po obsegu in višini ni toliko problematično, pa je čutiti veliko pomanjkanje kreditov za organizacijo proizvodnje za izvoz, to je za surovine, krmo, živali itd. Ob tem moramo dodati, da disparitete v cenah repromateriala, ki neugodno vplivajo na ekonomičnost proizvodnje, niso le rezultat različno dobrih letin oziroma tržnih konjunktur, temveč da so tudi posledica pomanjkanja obratnih sredstev v času ugodnih nakupov. Tipičen primer za to je koruza, ki naj bi jo po naših kriterijih obračunavali po 0,90 oziroma 1 dinar za kilogram, tržne razmere, kot je tovariš Puterle danes omenil, pa so take, da koruzo plačujemo po 1 dinar in pol, kar zamegljuje vse kalkulacije in znižuje konkurenčno sposobnost tako proizvajalcev kot trgovcev. Slovenija rabi letno dobrih 100 do 150 tisoč ton koruze, tako da bi bilo potrebno zagotoviti vnaprej vsaj 40 000 do 50 000 ton, kar bi terjalo svojih 4 do 5 milijard S dinarjev obratnih sredstev.

Nadaljnja pomanjkljivost je v neuskkljenosti federalne bilance pri uvoznih kontingentih. Slovenija sodeluje na primer v jugoslovanskem živinorejskem izvozu s 15 %, bonitet iz tega naslova pa dobi pri uvozu le 10 %. Ta neuskkljenost se kaže v tem, da Slovenija v času od oktobra do decembra kupuje to, kar ji primanjkuje, v tistih republikah, ki so izkazale presežek surovin, ki jih

nujno rabimo, mogoče tudi na podlagi boljše računske tehnike ali drugačne strukture proizvodnje. Druga plat pri omenjeni bilanci pa je še ta, da uvažamo dovršen del komponent, ki sestavljajo krmo v perutninarski proizvodnji — konkretno za proizvodnjo mesa in jajc — skratka za proizvodnjo, ki ni direktno vključena v izvoz, pač pa je namenjena za domače tržišče. S tem v zvezi bi predlagal, da v naši republiki sprejmemo naslednje ukrepe:

Prvič, zagotoviti ustrezna sredstva za kreditiranje priprave blaga za izvoz. Pri tem zlasti mislim na sredstva iz republiške kvote za selektivno usmerjanje emisije.

Drugič, zagotoviti dodatna bančna obratna sredstva za nakup določenih količin surovin za Slovenijo. Govorili smo o žitih, podoben problem pa je tudi s koruzo. Po mnenju gospodarske zbornice naj bi 50 % teh sredstev prispevale delovne organizacije, 50 % pa naj bi dale banke.

Tretjič, Skupščina SR Slovenije naj bi sprejela priporočilo za proizvajalce, predelovalne in trgovske organizacije, da se v okviru že sprejetih sporazumov pri gospodarski zbornici za meso in mleko vključi tudi področje krme. Normalna preskrba in ustrezno usklajene cene surovin za krmo glede na cene končnih proizvodov so pogoj za primerno in perspektivno funkcioniranje že sprejetih sporazumov, ki imajo namen preskrbovati tržišče in mislijo tudi na izvoz.

Pri obravnavanju izvoza kmetijskih proizvodov živilske industrije menim, da bi morali razmišljati tudi o uvozu določenih kmetijskih proizvodov in živil. Če gre za dodaten uvoz v intervencijskem smislu, v primeru slabih letin, naravnih katastrof ali če gre za izboljšanje asortimenta hrane in živil v času turistične sezone, je stvar razumljiva in potrebna. Vendar gre včasih za akcije, ki so rezultat dela zunanjetrgovinskih podjetij, kar zasluži posebno obravnavo in tudi kritiko. To še zlasti zato, ker so produkcijske zmogljivosti v kmetijstvu in v živilski predelovalni industriji, tehnološko znanje ljudi, ki delajo v stroki, in tudi struktura prebivalstva v določenih naših področjih taka, da nedvomno zagotavljajo uspešno domačo proizvodnjo.

Ce že uvažamo surovine, ki jih lahko doma sami pridelamo, potem naj bi tak uvoz vezali izključno za potrebe turizma ali pa oplemenitenega izvoza. Menim, da bi vprašanju uvoza v bodoče morali posvetiti še več pozornosti zlasti sedaj, ko se obravnavajo in revidirajo zvezni zakoni s področja zunanje trgovine. Hvala lepa.

Predsednik T o n e B o l e : Prosim; besedo ima tovariš Jože Eržen.

J o ž e E r ž e n : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker gre razprava verjetno h kraju, bi uvodoma poudaril, da se z vsebino razprave, ki je bila zelo bogata, strinjam, zlasti s tistim delom, o katerem je govoril tovariš Knez. Zato tega ne bi ponavljal in bi se omejil le na zaključke.

Sklepi, ki jih v devetih alineah na kraju poročila imamo pred seboj, se seveda pretežno del nanašajo oziroma so naslovljeni na tistega, ki ima v obstoječem ekonomskem sistemu v Jugoslaviji pristojnosti na področju ekonomskih ukrepov, ki zadevajo izvoz. Vendar se mi zdi, da se dve točki v teh sklepih nanašata tudi na ukrepe, ki so vsaj deloma v pristojnosti nas samih, tega zbora in preostalih zborov skupščine.

Zdi se mi, da ta vprašanja, če že ne v celoti, vsaj deloma ne moremo nasloviti drugemu kot sebi. Vzemimo na primer drugo alineo, kjer je na široko govor o tem, da je potrebno z dodatnimi ekonomskimi ukrepi čimprej zagotoviti

večjo rentabilnost izvoza na konvertibilno področje in da je treba izvoz razbremeniti vseh družbenih dajatev, če ne v celoti, pa vsaj v pretežni meri. Kolikor poznamo pristojnosti po ustavnih amandmajih pa tudi pri prejšnjem sistemu, ki zadeva obremenitev gospodarstva, je velik del teh pristojnosti na republiki. To pomeni, da bi morali tisti del gradiva, ki se nanaša na nas, malo bolj konkretizirati in ne le nasloviti na nekoga drugega.

Ko sem bral te sklepe, sem sprejel tudi akcijski program izvršnega sveta, ki zadeva to področje in ki je bil objavljen v ponedeljek v javnem časopisju. Ko govori o vprašanjih glede družbene potrošnje, program zaključuje, da bo treba vztrajati na stališču, da družbena potrošnja ne gre prek okvirov, ki so bili predvideni z ekonomsko politiko in da je treba vsa preostala sredstva vrniti gospodarstvu. Program našteva prioriteto in pravi, da je treba najprej pokriti primanjkljaj, ki nam ga prinaša izvenproračunska bilanca federacije, da je za tem potrebno razbremeniti tiste panoge, ki so deloma aktivne, na koncu pa pravi, da je treba — o čemer govori druga alineja zaključkov — vse preostalo dati za povečanje izvoza.

V prejšnjem programu izvršnega sveta, ki ni bil objavljen, je bilo navedeno, da bodo vse te bilance končane že maja letos. Objavljeni program pravi, da bo to junija. To pomeni, da bi že v tem trenutku morali točno vedeti, koliko bomo rabili za točko A in B in koliko nam ostane za izvoz, če nam dejansko kaj ostane. Morali bi konkretno navesti, kaj v republiki mislimo narediti. Drugače pa predlagam, da ta točka izpade, saj nima pomena, da ostane v zadevah, kjer smo sami vsaj deloma pristojni. Govorim pravzaprav o pristopu k tako resni zadevi, kot je izvoz. V nasprotnem ne vidim rešitve, še manj pa nas bodo poslušali tisti, na katere naslavljamo sklepe, to je občine in federacija, saj je najpomembnejša za to področje republika, ki prevzema vse dajatve, s katerimi se je izvenproračunska bilanca do sedaj preskrbovala, republiški proračun in celotno družbeno potrošnjo, ki temelji na zakonih in odločitvah republike. Že danes bi morali imeti vse bilance in videti, ali pokrivamo le prvo točko akcijskega programa. Če je tako, bi si dovolil mnenje, da tudi točki B in C črtamo iz akcijskega programa.

To bi bila moja pripomba. V zvezi s četrto točko, ki se nanaša na kreditiranje izvoza, menim, da je podatek napačen. Govori se o 137 milijardah novih din, napisano pa je 137 725 milijonov. Zatrjujemo, da smo vse dali za reeskont kreditov za izvoz, ravnokar pa smo poslušali odgovor na poslansko vprašanje, da smo del tega namenili tudi za pšenico. Kolikor vem, gre za 13 starih milijard, ki jih naša republika lahko usmerja na določena področja.

Menim, da na takšen način v bistvu sami sebe zavajamo, saj je okvir vedno isti. Vsaj emisija gre prek bodočih republiških narodnih bank. Če jo mislimo selektivno usmerjati, potem smo mi tisti, ki moramo odločiti, kako jo bomo usmerjali v okviru, za katerega se bomo s federacijo dogovorili, če sem prav razumel ustavne amandmaje. S tem sem hotel le poudariti, da smo pri sklepih o tako ozko specializiranem vprašanju prepočasni tudi v primerih, o katerih sami odločamo. Hvala lepa.

Predsednik T o n e B o l e : Prosim. Besedo ima tovariš Marjan Dolenc.

Marjan Dolenc : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Rad bi predvsem odgovoril na vprašanja, ki jih je postavil tovariš Eržen. Glede na to, da poznam to vprašanje, menim, da so nekatere stvari nekoliko napačno

interpretirane. Tudi mi seveda mislimo, da je izvoz resna zadeva, enako tudi mislimo, da se naš akcijski program ukvarja z zelo resnimi vprašanji. Menim, da je bilo to vprašanje napačno postavljeno zaradi tega, ker je bil zakon o prenosu neproračunske bilance sprejet v začetku julija, v obvestilu javnosti pa je bilo rečeno, da se bo prenos na republike opravil v 30 dneh. V ponedeljek se bo sestala posebna skupina v Beogradu, od naše republike so imenovani trije člani, ki bo prevzela obveznosti in seveda tudi pravice iz tega okvira. Moram reči, da je sedanji predvideni primanjkljaj ocenjen, da znaša okoli 13 milijard, poleg tega imamo zelo jasne indikacije, da bo to v celoti še več, ker nekatere stvari niso upoštewane.

Z ustavnimi amandmaji smo seveda sprejeli določene pravice. Republika je postavljena v drugačen položaj, ob prenosu pa sprejemamo tudi zelo neugodno dediščino. Ta dediščina je rezultat gospodarjenja na ravni federacije in v celotnem jugoslovanskem gospodarstvu, primanjkljaj pa je izredno velik. Trudili smo se, da naša republika v tem primanjkljaju ne bi bila udeležena, vendar nismo mogli drugače, kot da je določen del padel tudi na nas. Drugo je seveda vprašanje, da je celoten gospodarski položaj našel svojo refleksijo tudi na našem področju. To smo v našem akcijskem programu upoštevali in smo postavili prioriteten red, kjer smo rekli, da je najprej potrebno pokriti obveznosti iz tega primanjkljaja, zatem pa, če kaj ostane, dati za razbremenitev delovno intenzivno usmerjenih organizacij in nazadnje na spodbujanje izvoza. To seveda ne pomeni, da je izvršni svet izvoz obravnaval doslej kot nekaj manj pomembnega. Dejansko smo, v okviru emisije, ki odpade na našo republiko, v sporazumu z Narodno banko centralo za SR Slovenijo, skoraj v celoti usmerili sredstva, bilo jih je 14 milijard, na področje izvoza. Glede na izredno težko stanje, ki se je pokazalo tudi v poslanskih vprašanjih na tem zboru, smo skušali del teh sredstev usmeriti tudi v obratna sredstva, vendar je to še vedno premalo glede na to, kar bi potrebovali.

Moram reči, da smo zelo zainteresirani, da se izvoz poveča in uvoz zmanjša. Problem je v tem, da je debalans in globalni primanjkljaj v celotni Jugoslaviji velik in da tudi Slovenija k temu prispeva, saj smo del enotnega jugoslovanskega gospodarstva, pri čemer se vsi debalansi na jugoslovanskem področju kažejo tudi pri nas. V zvezi s tem je tovariš predsednik Kavčič v razgovoru z nekaterimi gospodarstveniki zelo jasno povedal, da smo v Sloveniji za razliko od nekaterih drugih republik v veliki meri preveč uvozno usmerjeni in da se bomo v republici usmerili na to, da bomo razmerja postopoma izboljševali. Borimo se zato, da bi Jugoslavija ostala in postala čimbolj enotno gospodarsko področje in da bi se bilanca izvoza in uvoza oziroma plačilna bilanca izračunavala na ravni celotnega gospodarstva. Nesmiselno bi bilo, da recimo Slovenija, ki prispeva do 20 % k izvozu ladij, tega ne registrira kot izvoz, temveč kot notranjegospodarsko storitev, drugje pa se to evidentira v celoti kot devizni priliv. To navajam zaradi tega, ker je sama plačilna bilanca na nivoju regije po svoje sporna. Menim, naj bi v sedanji situaciji ob ustavnih amandmajih to ostalo na ravni federacije in da so tudi stimulansi in usmerjanja na tem področju na ravni federacije. Vse refakcije in vse, kar dajemo, razen kurza za izvoz, se ne le plačuje, temveč tudi finančno izravnava na ravni federacije v okviru proračuna, kjer se seveda tudi uvoz obremenjuje in prenaša v posebno podbilanco zveznega proračuna. Kolikor se bomo usmerili na to, da bomo na občinskem in na republiškem nivoju hoteli izvajati še posebne akcije, moramo seveda vedeti, da je to posebna akcija in da je kljub temu osnovna dolžnost

Jugoslavije, da se bori za to, da se te stvari izravnaajo. Če se bomo trudili le v Sloveniji, potem bo premalo učinka. Menim, da je celo nelogično, da nekdo razpolaga z devizami, drugi pa naj se bori za to, da bi bil priliv deviz čim večji.

Jugoslovanska emisija, ki je usmerjena na izvoz, gre le deloma in v manjši meri prek republik, saj gre pri tem po deležu družbenega proizvoda 75 %, 25 % pa gre po številu prebivalstva. Zato ni pričakovati, da bi lahko republika odločilno preobrnila te tokove v sedanjem trenutku. Menimo, da moramo dati svoj prispevek, ker je situacija na tem področju zelo resna, predvsem pa menimo, da je to velika podpora tudi izvršnemu svetu, kar so razpravljalci ugotovili, da je treba pospešiti vse akcije v federaciji in da tam dosežemo, da bo izdelan drug sistem in bo izvoz ustrezno obravnavan. Glede konkretnega predloga pa naj poudarim, da bomo, ko bo končano delo, poročali temu zboru o celotnem poteku in rezultatu in da boste takrat lahko zahtevali tudi spremembo zaporedja v akcijskem programu, če bo to potrebno. Hvala lepa.

Predsednik T o n e B o l e : Prosim. Besedo ima tovariš dr. Pavlič.

Dr. S t a n e P a v l i č : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Če se javljam k besedi, se zato, ker globoko občutim vašo zaskrbljenost, ki je bila izražena v izredno plodni, pa tudi težki razpravi. Kot je bilo že rečeno, bo izvršni svet jeseni prišel pred ta zbor s kompleksno analizo, ki bo zajela vse oblike ekonomskega vključevanja v mednarodno delitev dela, glede česar je naša republika in naše gospodarstvo še posebej zainteresirano. Strinjam se s tovariši, ki so bili kritični glede tega, da danes razpravljamo več ali manj samo o izvozu.

Strinjal bi se tudi s tistimi, ki so razpravljali v tej smeri, da smo premalo zainteresirani za razvijanje drugih oblik ekonomskega sodelovanja s tujino, kot je finančno-industrijsko sodelovanje, storitve v celoti in ne le klasična blagovna izmenjava, to je izvoz in uvoz. K temu nas silijo pomembni premiki predvsem na evropskem prostoru, ki je za nas najpomembnejši. Globoke integracijske spremembe so zajele ne le evropsko šesterico, saj imamo lahko že jutri deseterico ali petnajsterico, to je celotno severno in zahodno Evropo, temveč tudi na prostoru SEV. Če bi k temu dodal, da prihaja tudi do stikov in povezovanj med blokoma, ne le iz političnih, temveč tudi iz ekonomskih razlogov, potem lahko toliko bolj zaskrbljeno gledamo na določeno perspektivo. Zakasnitev z našimi ukrepi v zvezi z našo prilagoditvijo razmeram na evropskem in svetovnem prostoru postaja toliko težja, da lahko rečemo, ne da ponavljam nekatere tovariše, da postaja celo dramatična.

V tem pogledu mi je, tovariši, padlo v oči, da ni nihče od tovarišev omenil pomembnosti teh dogodkov, razen monetarne krize, ki pa ima tudi svoje posledice za naše vključevanje v mednarodno delitev dela. Ne delim mišljenja s tistimi, ki ponovno žele opravičevati naše neuspehe s tako imenovanim uvozom inflacije od zunaj. Dejal bi grobo, da bi bil srečen, če bi se omejili le na uvoz inflacije, ki velja na zahodnem konvertibilnem tržišču, saj na vzhodnem tržišču, kjer je monopol zunanje trgovine v rokah države, ne moremo govoriti o inflaciji. Menim, da mora biti danes vsakomur jasno, da je izrazito povečanje inflacijske spirale pri nas osnovni razlog za naše neuspehe v izvozu. V tem oziru je to večji razlog kot vsi zunanjetrgovinski ukrepi ali sprejem nekega sodobnejšega deviznega in zunanjetrgovinskega sistema. V tem oziru smo daleč

nad povprečjem inflacije prostora, ki mu pravimo OECD, to, je 22 zahodnih držav s konvertibilno valuto.

Prav danes razpravlja zvezni izvršni svet — domnevam, da še ni zaključil svoje seje — o izredno pomembnih ukrepih, ki naj bi jih sprejel pred odhodom na počitnice. Gre za pomembne ukrepe, ki so obdelani v številnih gradivih, zato svetujem tovarišem, da se z njimi spoznajo, saj živimo na enotnem gospodarskem prostoru. Probleme moramo gledati tudi s stališča SR Slovenije.

Predvideni ukrepi se nanašajo na kreditno-monetarno področje, na področje notranje potrošnje vseh oblik, na vprašanje čezmernih investicij, na področje plačilne bilance, pa tudi oziroma predvsem na področje restrikcije pri uvozu. Zelo malo ali odločno premalo pa na pospeševanje izvoza. To je tudi naša osnovna pripomba k predloženemu gradivu, saj sta slovensko gospodarstvo in njegov izvršni svet vedno poudarjala, da moramo iskati rešitve predvsem v pospeševanju izvoza. V to smer so šli tudi vaši predlogi, katere smo vedno skušali čimbolj verno tolmačiti pri zveznih organih. Žal prav ti predlogi niso prišli do izraza.

Ne bom vam jemal časa, vendar gradivo pričinja s tem, da analizira neuresničitev ciljev, ki smo si jih postavili februarja meseca za našo ekonomsko politiko za tekoče leto. Da stvari z vso oostrostjo poudarim, bi se tudi sam vprašal, kako so mogli najodgovornejši činitelji kljub našim opozorilom pred nekaj meseci operirati s podatki, ki so bili evidentno neuresničljivi. Naj vzamem podatek, ki govori, da bo industrijska proizvodnja letos narasla od 5 do 5 in pol % v jugoslovanskem merilu. Pri takem porastu industrijske proizvodnje naj bi izvoz blaga in storitev porasel za 14 do 16 %, od tega, izvoz blaga od 13 do 15 %, uvoz pa naj bi se hkrati zmanjšal za 6 in pol do 7 in pol %. Dosežene številke so popolnoma drugačne. Pri tem bi poudaril, da moramo celo pri povečanju industrijske proizvodnje za 12 odstotkov stagnirati v izvozu, ali pa smo celo za en odstotek pod lanskoletno ravniyo. To pomeni, da govorimo o dveh popolnoma različnih stvareh. Zato bi se pridružil tistim, ki sprašujejo, kako je bilo mogoče uvrščati take cilje v program naše ekonomske politike za tekoče leto in kateri so se tako hitro demantirali.

Strinjal bi se tudi s tovariši, ki so bili posebej kritični do naše zadolžitve v tujini. Ne da bi stvari preveč ostro postavljaj, saj so še vedno odprte možnosti določenega zadolževanja, dejansko se postavlja vprašanje, kot je predsednik Kavčič na omenjenem sestanku aktiva poudaril, do kdaj bo zunanji svet pripravljen na nenehno zadolževanje Jugoslavije. Še včeraj smo razpravljali v Beogradu o reprogramiranju naših kreditov, ki smo jih dali v povojnem obdobju deželam v razvoju. Gre za blizu 600 milijard starih din, skratka za velikanski znesek, pri katerem se že večji del postavlja vprašanje njegovega moratorija oziroma odložitve plačila. Sedaj, ko se prenašajo pristojnosti na republike, se je postavilo tudi vprašanje, kaj bo s temi skoraj 600 milijardami dinarjev, katerih ne bomo mogli — kot je bilo planirano — v prihodnjih petih letih akumulirati in znova omogočiti nadaljnje kreditiranje izvoza naše opreme, predvsem na območje držav v razvoju. Ob tej priložnosti je bilo tudi ugotovljeno, da je Jugoslavija na konici vseh držav v razvoju glede zadolžitve, saj gre 25 % deviznega priliva od izvoza na odplačilo dolgov.

Tovariši, samo še nekaj besed. Posebej bi prosil, da ne iščemo rešitve v izoliranem reševanju vseh teh težav, v nekem novem, sodobnejšem deviznem in zunanjetrgovinskem sistemu. S tem ne upravičujem zvezne skupščinske komisije za njen neuspeh v dveletnem delu. Čeprav je storila mnogo, da se stvari

razčistijo, je naletela na mnogo več težav in nerazumevanja, kot je morda marsikomu od vas znano. Dejstvo je, da že dve leti komisija dela, novega sistema pa ni. To je najbolj konkretno pokazala razprava na Brionih 31. maja in 1. junija letos, ko se je ugotovilo — s tem bi odgovoril tovarišem, ki so postavili to vprašanje in je izvršni svet SR Slovenije pripravljen z vso odkritostjo razpravljati o vzrokih, zakaj ni prišlo do sprejema tega sodobnejšega sistema — da bi morali pospešiti sprejem tega sistema vsaj do konca leta, tako da bi s 1. januarjem 1972 začel veljati. Nekje sem zapisal, da ne delim tega mišljenja, danes toliko bolj, ker dva meseca po brionskem sestanku še ni prišlo niti do prvega sestanka zvezne paritetne komisije, ki je zadolžena za usklajevanje stališč. Če ne bo prišlo do rešitve osnovnih vprašanj, kar sem že prej v poslanskem vprašanju povedal, katera pa vi celo bolj poznate, ne kaže iskati rešitve v idealiziranju nekega novega deviznega in zunanjetrgovinskega sistema. Ta sistem lahko nekaj pomaga, je pa posledica preveč splošnega nereda in nediscipline, v kateri je ne le naše gospodarstvo, temveč so tudi drugi dejavniki.

Strinjam se s tovariši, ki so poudarili pomen ustavnih sprememb, saj s tem sprejemamo tudi del obveznosti in odgovornosti in zagradelj pozdravljam razpravo, ki je šla tudi v to smer. Upamo pa seveda, da bo s tem omogočeno tudi republiki Sloveniji, da bo kot najbolj izpostavljena tokovom konvertibilnega tržišča lahko v večji meri vplivala tudi na sprejem in na pravočasnejše ukrepanje s strani zveznih organov. Hote ali nehotе bo večji del te problematike ostal v zveznih rokah in prav v tem je naša osnovna slabost, da namreč veliko prepočasi ukrepamo. Danes se stvari v svetu odvijajo tako hitro, da bi bilo treba ukrepati že vnaprej in ne šele po preteku več mesecev ali celo let.

Pridružil bi se tovarišem, ki govorijo o zaskrbljenosti glede prevelike uvozne orientacije slovenskega gospodarstva. Tovariš Dolenc je pri tem dal jasen primer, da je treba vse to izbalansirati v merilu Jugoslavije. Pri tem mislim na material, ki ga uvažamo za gradnjo ladij, ki pa se potem največkrat pokaže v devizni bilanci druge republike, kot priliv. Opozarjam, da ne bi smeli imeti prevelikih iluzij tudi v tem pogledu. Ko smo pripravljali spremembo tečaja oziroma sodelovali pri spremembi tečaja in analizirali naše gospodarstvo, smo morali ugotoviti, da sicer uvažamo veliko za druge republike, vendar tudi mi prek drugih republik uvažamo in rabimo za našo proizvodnjo. Glede obremenjevanja naše trgovske bilance smo verjetno pred drugimi republikami, po podatkih za štiri mesece letos — Ekonomska politika jih je nedavno objavila — ne pokrivamo z izvozom niti 50 % našega uvoza. Samo še Črna gora in BiH sta za nami, medtem ko sta Srbija in Hrvaška daleč pred nami. To je namreč problem, na katerega je tudi tovariš Kavčič pokazal z vso ostrino.

Glede spremembe tečaja je izvrši svet kritično in analitsko pristopil k spremembi tečaja dinarja 24. januarja in je posredoval zveznim organom vse svoje pomisleke. Trdil bi, da mi ni znana država, ki bi tako neodgovorno šla v tako resno ekonomsko in politično operacijo, kot smo šli mi. To toliko bolj, ker to ni prva devalvacija dinarja, temveč četrta oziroma peta. Zdi se, da se iz vsega tega nismo ničesar naučili. Ne delim mnenje tovariša Kneza, da je bil odstotek devalvacije ob spremembi premajhen. Nasprotno menim, da je boljše, da nismo šli v večjo, saj bi bile spričo okoliščin danes posledice še toliko težje. Sprememba tečaja dinarja zahteva predvsem politično voljo, politični sistem, politično disciplino, ker je to pogoj za finančno disciplino in za odgovorno ravnanje. Seveda pa se nikoli ne gre v devalvacijo ob spremembah vlade, kot

je tovariš Ribičič ne dolgo tega dejal, ko vsak za sebe ustvarja in kreira svoj devizni režim, ne glede na posledice.

Končal bi s tem, da bo izvršni svet vse vaše misli in predloge podrobno proučil, saj razmere zahtevajo, da se vprašanja ekonomskega povezovanja ne obravnavajo enkrat na leto in občasno, temveč bi morala biti ta vprašanja tako rekoč stalno na dnevnem redu tega zbora. Glede tranzitnih storitev, o katerih je govoril tovariš Prinčič, se strinjam, da doslej ni bilo dovolj storjenega, strinjam pa se tudi s tem, da bi morali oblikovati slovensko tranzitno politiko, ki bi dejansko omogočila, da bodo bodoči naši dejavniki na tem področju sposobni za konkurenčni boj. Ta konkurenca postaja danes vse bolj zahtevna in nevarna glede na razširitev in poglobitev evropske gospodarske skupnosti, pa tudi glede posebnega ponašanja SEV do naših želja in potreb.

Predsednik T o n e B o l e : Želi še kdo sodelovati v razpravi? Besedo ima tovariš Rudi Vavpotič.

R u d i V a v p o t i č : Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Slišali smo, da je gospodarstvo danes v izredno težki situaciji, zlasti na Slovenskem. V razpravi smo ugotovili, da je potrebno v zunanjetrgovinskem sistemu in drugih področjih razčistiti vrsto predlogov, po drugi plati pa se pripravljamo na skupščinske počitnice. Predlagam, da na gospodarskem zboru sprejmemo sklep, da vse državne institucije v Sloveniji in v zvezi kakor tudi gospodarske organizacije glede na takšno stanje ne gredo na dopuste in da v tem času pripravijo stvari, tako da bomo čez dva meseca lahko delali naprej. Hvala lepa!

Predsednik T o n e B o l e : Kdo želi še sodelovati v razpravi? Tovariš Jože Eržen, prosim.

J o ž e E r ž e n : Tovarišu Dolencu se za pojasnilo zahvaljujem, pripomniti pa moram dve stvari.

Nisem kritiziral akcijskega načrta in predlagal nobenih sprememb. Na tem mestu moram celo izjaviti, da se mi zdi, da je to akt, ki izraža določeno voljo enega najpomembnejših organov in njegovo pripravljenost, da v danih razmerah da svoj prispevek, ne glede na to, da mi nekatera konkretna določila akcijskega programa mogoče niso povsem všeč.

Prav tako nisem nasprotoval prevzemanju obveznosti iz izvenproračunske bilance federacije. Strinjam se s tem, da to moramo najprej pokriti, vendar ne moremo hkrati govoriti, da bomo imeli možnosti tudi za druge stvari. To je bila moja osnovna misel. K omenjeni točki, če bi bili realni, bi morali reči, da smo za razbremenitev, vendar da republika v letu 1971 na tem področju ne more ničesar storiti. To pomeni, da nam ostanejo še občine in federacija, in kar hitro bomo lahko videli, koliko je vreden takšen zaključek, kolikšna je njegova teža in koliko lahko prispeva k rešitvi problema. Moja ideja je bila, da ne bi bili nerealni pri stvareh, ki jih potem ne moremo izvršiti. Glede na to, da bilanca sedaj še ni jasna, je seveda o podrobnostih še težko govoriti. Sodeč po besedah, menim, da ne bomo imeli dovolj sredstev niti za pokrivanje točke A. akcijskega programa. Hvala lepa.

Predsednik T o n e B o l e : Besedo ima tovariš Jože Knez, prosim.

Jože Knez: Zaskrbelo me je izjava tovariša dr. Pavliča o tem, da so dobili precej obsežno gradivo iz Beograda, v katerem pa je bore malo povedanega o pospeševanju izvoza. Nisem jasnovidec in ne bi hotel ustvarjati vtisa o svoji vsevednosti, vendar imam občutek, da sem takšna gradiva že videl. Na 50 straneh se razpisujemo o uvozu in o restrikcijah prek bank, izvoz pa je omenjen le v dveh točkah. Prav zaradi tega sem postavil naslednja vprašanja:

Če je kurz nerealen, nimamo kaj prositi, temveč je treba ta kurz spraviti v realnost ali z devalvacijo ali pa z linearnimi taksami. To je popolnoma jasno v vsaki ekonomiji. Če pa so neke posebne prilike, potem pa moramo za izvoz kaj prositi. Govori se o petih knjigah, na podlagi katerih je kurz izračunan. Dokler teh pet knjig ne bom videl, toliko časa v realnost kurza ne bom verjel. Vendar pa to ni temeljno vprašanje.

Že iz same razprave je izzvenelo neko nerazumevanje glede vprašanja, kaj mi pravzaprav iščemo za pospeševanje izvoza. Dejansko iščemo stare instrumente, saj drugega ne moremo iskati, pod novim socialističnim nazivom. Tega si pa lahko izmislimo. Tudi sam sem proti linearnim premijam, vendar iz drugega vzroka. Če je kurz nerealen, so linearne premije nujne. Ne zahtevam pa linearnih premij iz teh vzrokov. Če bomo dali linearne premije, bo polovico pobral proračun, polovico pa bomo dobili za izvoz. Stara tehnika, znani obrazi, znana situacija. Dvignemo kurz za 10 %, 10 % bo dobil izvoz, 10 % bo moral več plačati uvoz, ker je izvoza polovico, se pravi, da se polovico preljuje v državni proračun. Čisto jasna računica je, zato nisem govoril o linearnih premijah.

Govorim o stimulacijah za izvoz in govorim konkretno. Razglašeni so novi izrazi za stare premije: v novi, lepši obliki so to olajšave, to se pravi carinske refakcije ali povračila prispevkov. Te je potrebno dvigniti toliko, da bo spodbudilo izvoz.

Ne bi želel razpravljati o tako imenovanem direktnem razbremenjevanju izvoza, ker ne bomo nikamor prišli. Če pa želimo o tem razpravljati, ima republika Slovenija in ta dom zelo jasno in hitro pot. Sprejmimo predpis, da na izvoz ni treba plačati republiškega prispevka od osebnih dohodkov, isto priporočimo občinam glede občinskega prispevka. Izračun bo jasen, učinkovitost nedvomna.

Ne moremo zahtevati novih stvari, ker je problem takšen, da se neka naprednejša rešitev ne more speljati. Zahtevamo staro in sicer v takšni višini, da bo izvoz zanimiv. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da nihče. Glede na zelo zaskrbljeno, kritično in realno oceno ne le gradiva, temveč tudi celotne problematike, ki zadeva ekonomsko menjavo s tujino, bom poskusil poudariti tiste točke, ki so bile najbolj dominantne v razpravi in ki naj bi prišle v ustreznem besedilu v sklep zbora. Pozneje bi prosil, da me v razpravi dopolnite, vendar zelo konkretno in ne opisovalno. Kolikor bomo ugotovili, da danes tega ni mogoče storiti, bi določili manjšo redakcijsko komisijo, ki bo besedilo sklepa pozneje uredila, ga razvrstila po stopnji pomembnosti in po institucijah oziroma organih, ki bi določene stvari s tega področja morali napraviti v duhu gradiva, ki ga je predložil republiški sekretariat za gospodarstvo, oziroma v duhu razprave. Predlagam, da v 2. točki sklepa, ki naj bi povzel glavno vsebino današnje razprave, poudarimo naslednje momente:

Glede ocene razprave naj bi v uvodu poudarili, da je bila razprava zelo zaskrbljujoča, zelo kritična, realna in da je zahtevala odločne rešitve.

Oceno razprave bi razdelili v dve podtočki in sicer na oceno trenutka, v katerem smo, in na oceno gibanj.

Kot oceno trenutka bi poudaril, da je bila ocena zelo kritična, zelo resna in da so bili predlogi, ki so bili predlagani v gradivu za rešitev teh vprašanj, v glavnem sprejeti, oziroma enaki z zahtevami, ki so bile prišle do izraza na sami razpravi. Konkretiziralo naj bi se vprašanje, ki obravnava razbremenitev gospodarstva v zvezi s proračunskimi sredstvi oziroma s pritokom sredstev za proračunsko in javno potrošnjo. V zvezi s stimulacijo izvoza naj izvršni svet v zadevah, ki so v pristojnosti republike, čimprej pripravi in predlaga Skupščini SR Slovenije ustrezne predloge.

Glede ocene gibanj bi opozorili na to, da je bila podana ocena o našem izvozu v absolutnem smislu, ki je nižji od prejšnjih let. Dan je bil poudarek tudi relativnim odnosom, v zvezi z narodnim dohodkom Jugoslavije in republik, v pokrivanju uvoza z izvozom ter udeležbo posameznih republik.

V zvezi s tem predlagam naslednji sklep:

1. Informacija republiškega sekretariata za gospodarstvo o oceni razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov se sprejme na znanje.

2. Razprava je z vso resnostjo kritično in realno ocenila razmere v izvozu tako glede trenutnega stanja kot tudi glede gibanj in trendov, ki jih je mogoče pričakovati. V zvezi z oceno stanja je bilo zlasti opozorjeno na vprašanje razbremenitve gospodarstva in povezavo tega s stabilizacijskimi ukrepi, glede gibanja in usmeritve izvoza pa na negativna razmerja glede na narodni dohodek, pokrivanje uvoza z izvozom ter udeležbo posameznih republik.

3. V gradivu in razpravi predlagani ukrepi naj se čimprej uresničijo. V zvezi s tem naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije zahteva čimprejšnjo uveljavitev novega sistema ekonomskih odnosov s tujino, kakor tudi sprejem vseh drugih predpisov, ki urejajo to področje. Pri tem naj se zlasti zavzemata komite izvršnega sveta za ekonomske odnose s tujino ter ustrezna skupščinska komisija za revizijo zakonodaje.

Glede stimulacije izvoza naj izvršni svet v zadevah, ki so v pristojnosti republike, čimprej pripravi in predlaga Skupščini SR Slovenije ustrezne predloge.

4. Izvršni svet naj do oktobra meseca 1971 predloži gospodarskemu zboru gradivo, na podlagi katerega bo možno kompleksno obravnavati problematiko ekonomskih odnosov s tujino.

Prosim za amandmaje k predlogu sklepa, zlasti za drugo točko.

Dr. S t a n e P a v l i č : V vezi z gibanjem naj bi se dodalo vprašanje zadolžitve za odplačilo anuitet ter vprašanje analize realnosti tečaja in oblikovanja tranzitne politike.

Predsednik T o n e B o l e : Tovariš Pavlič, moram ponoviti, da sem imel zelo skromno željo, in sicer, da poudarim pglavitne točke, ki naj bi jih obdelala končna redakcija. Če to opredelimo kot pglavitne točke, potem jih moramo razmejiti na dolgoročne in kratkoročne. Med kratkoročne pa analizo realnosti deviznega kurza ne moremo dati. To je stvar, ki zadeva čisto drugo področje. Med kratkoročne pa sem štel tiste, ki so prav zdaj predlagane za reše-

vanje situacije, to so na primer, da jih ne ponavljam, vprašanje davčne politike, razbremenitev gospodarstva, refakcije, emisija, eskont itd. Prosim naprej.

Ferdo Papič: V 3. točki naj se uporabi beseda »zahteva« namesto »zavzame«. »Izvršni svet skupščine SR Slovenije naj zahteva od zveznih organov« itd.

Predsednik Tone Bole: Ugotavljam, da amandmajev ni več. Menim, da se strinjamo z metodo, da končno besedilo sklepa pripravi strokovna služba ter da je predlog tovariša Papiča sprejet.

Kdor je za predloženi sklep, predvsem za drugo točko in kdor je za takšno metodo sprejema sklepa, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En poslanec.)

Ugotavljam, da je sklep sprejet.

Prehajam na 5. točko dnevnega reda, to je na razpravo o predlogih zakonov o financiranju graditve energetskega objekta.

Izvršni svet je na podlagi sklepa 26. seje našega zbora, ki je bila dne 24. junija 1971, predložil v obravnavo naslednje predloge zakonov:

1. predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektroenergetskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov;
2. predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov;
3. predlog zakona o združevanju odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov;
4. predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskega objekta.

V skladu s sklepom našega zbora ste kot dopolnilo k obrazložitvi prejeli tudi predloge plana gradnje energetskega objekta v prihodnjem obdobju, ki so jih predložili: odbor za urejanje vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva, republiški sekretariat za gospodarstvo in poslovno združenje energetske Socialistične republike Slovenije.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta, ki je predlagatelj zakonov, še ustno dopolniti te predloge? (Ne želi.)

K predlogom zakonov ste prejeli skupno poročilo odbora za proizvodnjo in blagovni promet. Ali želi poročevalec odbora tovariš Bernot še ustno dopolniti poročilo odbora? Prosim!

Natan Bernot: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Poudarjam, da je bil odbor zelo nezadovoljen s tem, da je dobil program gradnje glede na sklep prejšnje seje gospodarskega zbora šele na seji. Zato ni mogel razpravljati o tem programu ter je razpravo odložil na jesen. To je naredil zaradi tega, ker meni, da mora razpravljati tudi o programu, vendar pa ta, ki je sedaj predložen, ni kompleksen. Na drugi strani pa odbor verjame utemeljitvi izvršnega sveta oziroma predlagatelja, da so sredstva, ki se na ta način zbirajo, minimalna, in da je te zakone na vsak način potrebno sprejeti. Tako je tudi predlog odbora, da se vsi zakoni z majhnimi spremembami sprejmejo.

Načelnih pripomb k zakonom odbor ni imel, pač pa je sklenil predlagati, da se za tisti del sredstev po starih zakonih, ki so veljali od leta 1965—1970 in ki niso bila realizirana, o čemer danes razpravljajo na službi družbenega

knjigovodstva, pripravijo ustrezni zakoni, ki bodo dokončno uredili ta problem.

Pri predlogu zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov je odbor sprejel amandmaje zakonodajno-pravne komisije in amandma odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora, tako da sprejema enako besedilo, kot ga je sprejel republiški zbor. Pri predlogu zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov je imel odbor štiri bistvene pripombe. Vse se nanašajo v glavnem na alinee, v katerih se določajo izjeme pri plačevanju prispevka za gradnjo energetskih objektov. Prva pripomba se nanaša na oprostitev podjetij elektrometalurške stroke. Odbor zahteva, da se doda enako besedilo, kot je v tretjem zakonu, to je, da elektrogospodarska podjetja niso dolžna dajati soglasja za priključek novih kapacitet, pač pa se morajo v ta namen skleniti posebne pogodbe z elektrogospodarstvom. V teh pogodbah bodo zajete tudi obveznosti, ki nastanejo iz priključitve novih kapacitet. Zato se je odbor strinjal, da ostane ta alineja o izjemi pri plačevanju obveznosti.

Kot drugo odbor predlaga, da se oprostite plačevanja te obveznosti investicije v luški akvatorij, operativne obale za ladje dolge plovbe in za pridobitev operativnih zemljišč.

Odbor se ni opredelil za amandma, ki ga je sprejel republiški zbor o izjemi pri plačevanju tega prispevka s strani železniških transportnih podjetij. V razpravi je bilo poudarjeno, da sicer razumemo težave, ki se pojavljajo pri investicijah v železniški promet, ki so infrastrukturne investicije, vendar pa nečemo odstopiti od principa, da morajo vsi investitorji, ki potrebujejo električno energijo, in železnice take so, plačevati prispevek. Pri investicijah v železniški promet je treba torej s temi stroški računati.

Pri tem zakonu odbor ni sprejel amandmaja, ki ga je predložila občina Celje, da bi izjemno oprostili plačevanja tega prispevka tudi investicije v vodovodno komunalno gospodarstvo.

Pri predlogu zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov je odbor sprejel enake amandmaje kot republiški zbor in tudi k predlogu zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti ni imel pripomb.

Odbor je sprejel sklep, da je treba na podoben način urediti tudi vprašanje distribucije električne energije. S temi zakoni je namreč rešeno samo vprašanje razširjene reprodukcije na področju proizvodnje in prenosa električne energije, ne pa tudi distribucije. Pripravijo naj se ustrezni predlogi zakonov, s tem da je iniciativa, kolikor to pač spada v komunalno gospodarstvo, že danes dana občinam.

Odbor predlaga zboru, da zakone skupaj s predlaganimi dopolnitvami sprejme.

Predsednik Tone Bole: K predlogu zakonov ste prejeli tudi poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Predlagam zboru, da o vseh štirih predlogih zakonov najprej razpravljamo v načelu in da nato o vsakem predlogu zakona posebej razpravljamo v podrobnostih ter da med to obravnavo odločamo tudi o amandmajih, ki sta jih predlagala odbor in zakonodajno-pravna komisija. Ali se s tako metodo razprave strinjate? (Da.)

Odpiram načelno razpravo o vseh štirih zakonih skupaj. Kdo želi sodelovati v načelni razpravi? (Ne javi se nihče.) Ker nihče ne želi sodelovati v načelni razpravi, končujem načelno razpravo.

Prehajamo na razpravo o besedilu predloga zakona o združevanju sredstev v proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetjih za financiranje elektroenergetskih objektov.

Ugotavljam, da je k temu predlogu zakona v svojem poročilu predlagala amandma zakonodajno-pravna komisija k 3. členu in da se s predlaganim amandmajem strinja tudi pristojni odbor našega zbora.

Iz poročila odbora je tudi razvidno, da odbor predlaga amandma k 4. členu tega predloga zakona. Vprašam predstavnika zakonodajno-pravne komisije, če se strinja s predlaganim amandmajem odbora. (Da.)

Vprašam tudi predstavnika izvršnega sveta, če se strinja s predloženimi amandmaji k 3. in 4. členu. (Se strinja.)

Preden preidem na glasovanje, vprašam, želi kdo razpravljati v podrobnostih o tem zakonu? (Ne javi se nihče.)

Ker nihče ne želi sodelovati v razpravi, končujem razpravo v podrobnostih in prehajam na glasovanje.

Najprej bomo glasovali o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 3. členu. Kdor je za amandma zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejet.

Prehajam na glasovanje o amandmaju odbora k 4. členu. Kdor je za amandma odbora, naj prosim dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel amandma odbora k 4. členu.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predloženi zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakon ao združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov soglasno sprejet:

Prehajam na razpravo o besedilu predloga zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov.

Ugotavljam, da je k temu predlogu zakona predlagal odbor amandmaje k 2. členu in to k 4. in 6. alineji ter k 5. členu. Ali se predstavnik zakonodajno-pravne komisije strinja s predlaganimi amandmaji odbora? (Da.)

Iz poročila zakonodajno-pravne komisije pa je razvidno, da ta predlaga amandma k 4. členu predloga zakona. S tem amandmajem se strinja tudi pristojni odbor našega zbora.

Ali se predstavnik izvršnega sveta strinja z amandmaji k tema dvema členoma?

Marjan Dolenc (iz klopi): Ne strinjamo se s spremembo 6. alineje v 2. členu, ker povečuje krog izjem.

Predsednik Tone Bole: Preden preidem na glasovanje o predlaganih amandmajih, vprašam poslance, kdo želi razpravljati v podrobnostih o predlogu tega zakona. Prosim, tovarišica Žlebnikova.

Mara Žlebnik: Tovariši poslanci! V svojem imenu in v imenu 33 poslancev: Alojza Žoklja, Jožeta Kneza, Janeza Vidmarja, Ivana Kudra, Draga Perca, Štefana Podričnika, Martina Gobca, Franca Petauerja, Jurija Pirša, Janka Kolariča, Alojza Antončiča, Stanka Božiča, Marka Drnovška, Cveta Dopliharja, Milana Krajnika, Franca Kolariča, Karla Lutarja, Iva Mikluša, Žarka Žigona, Toneta Škvarča, Egon Prinčiča, Davida Jazbeca, Ivana Goleta, Franca Puterla, Jožeta Žagarja, Franca Korelca, Ferda Papiča, Toneta Polajnerja, Jožeta Lesarja, Draga Justina, Antona Zimška, Stojana Makovca in Staneta Simšiča predlagam amandma k 2. členu zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, ki ga je sprejel tudi republiški zbor skupščine na svoji zadnji seji. Amandma se glasi:

»k 2. členu: za 6. alineo tega člena se doda nova alineja, ki se glasi:

»— investicije na področju graditve in rekonstrukcij javnega železniškega omrežja.«

Nedavno smo sprejeli v skupščini zakon o konverziji kreditov za modernizacijo železniške proge Koper—Prešnica in Šentilj—Zidani most. Mislim, da je bilo poslancem že tedaj jasno, da to gotovo ni zadnji akt, ki ga bo skupščina sprejela kot podporo tej panogi, temveč da bomo nujno morali storiti še druge ukrepe za hitrejšo gradnjo in modernizacijo prometnih poti v Sloveniji. To je nedvomno v interesu celovitega in hitrejšega družbenoekonomskega razvoja naše republike, saj je iluzorno pričakovati načrten razvoj posameznih dejavnosti, če prometna infrastruktura ne bo šla v korak, oziroma če ne bo obravnavana kot prioriteta naloga. Zato mislim, da je potrebno glede oprostitev prispevka obravnavati železnice tako kakor ceste. Nelogično je namreč na eni strani zbirati in oskrbovati družbena sredstva za te naložbe, na drugi strani pa prav te naložbe obremenjevati z novimi dajatvami.

Menim, da je to nesmiselno prekladanje denarja in da bo to nedvomno, če sprejmemo, zahtevalo ponovno iskanje sredstev za investicije v železnico. Zato mislim, da moramo biti konsenkventni in če smo z enim zakonom nekoliko prispevali k reševanju tega problema, ne smemo z novim predpisom te pripravljenosti zopet pobiti.

Argument, naj bi železnica ta prispevek dajala zato, ker bo potrošila več električne energije, po mojem mnenju ni prepričljiv, ker po drugem zakonu, ki ga bomo v nadaljevanju sprejeli, železnica prav tako kot potrošnik električne energije prispeva prispevek za te naložbe. Podatki pa kažejo, da bi železnica prav v času, to je v dobi prihodnjih 5 let, ko bo potrebovala največ sredstev, morala plačati prispevek in sicer enkrat več kakor preostali porabniki električne energije. V petih letih bi namreč plačala 15 milijonov na račun potrošene energije in okoli 31 milijonov iz naslova naložb. Pri reševanju tega problema je treba upoštevati tudi, da je bila železnica tudi v preteklosti, kakor nam je nedvomno znano, nesorazmerno obremenjena in da so bile njene zahteve odpravljene z obljubo, da se bodo našle v prihodnje ustrezne rešitve. Predlog zakona sicer predvideva v zadnjem odstavku 2. člena, da se oprostijo prispevka tudi investicije, če tako določa poseben zakon. Morda bi lahko pričakovali, da bo to vprašanje s posebnim zakonom rešeno. Vendar je za to potreben ponovno čas, in nov postopek in to prav gotovo pomeni nekoristno odlaganje. Osebnost sem prepričana, da je problem tako pomemben, da ga lahko zadovoljivo in pravično rešimo že danes.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Tovariš Vavpotič!

Rudi Vavpotič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Menim, da je bil že izvršni svet kot predlagatelj zakona v težavni situaciji glede 2. člena, ki določa oprostitev plačevanja prispevka. Z določbami 2. člena ustvarjamo pravzaprav nekaj, proti čemur se v načelnih diskusijah borimo. Načelno ne nasprotujem temu, da se železnice oprosti. Menim pa, da ne smemo popuščati takim, ki znajo izsiljevati, ker se bo pojavilo še več panog, ki bodo zahtevale oprostitev. Najbolje bi bilo, da ne bi naredili nobene izjeme in to sem jasno povedal tudi na seji odbora. V tem primeru bi bila obremenitev za vse nizka. Če pa bo oprostitev veliko, bodo tisti, ki bodo morali plačevati, s prispevkom toliko bolj obremenjeni. Sem torej proti vsaki izjemi in ne bom glasoval za tak zakon.

Predsednik Tone Bole: Prosim, tovariš Božič!

Vinko Božič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Ponovno poudarjam, da je nesmiselno uvajati poseben prispevek za razširjeno reprodukcijo v elektrogospodarstvu, katerega posledica je prerekanje o oprostitvah. Če imamo bilanco in izračunano potrošnjo za toliko in toliko let naprej, potem je najbolj pošteno, da se tudi razširjena reprodukcija vkalkulira v ceno elektrike. Mi pa hočemo nekaj posebnega in če bomo to sprejeli — kaže, da bomo — bomo edini v Jugoslaviji, in se bomo kregali, ker bo vedno dovolj zahtev za oprostitev. Na to sem opozoril že, ko smo razpravljali o osnutkih teh zakonov.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker nihče več ne želi razpravljati, prosim predstavnika odbora, da zavzame stališče do amandmaja. Prosim, tovariš Bernot!

Natan Bernot (iz klopi): Odbor je o tem amandmaju že razpravljal, ker je enak tistemu, ki je bil predlagan v republiškem zboru, vendar se zanj ni opredelil.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da pove mnenje predlagatelja.

Marjan Dolenc: Izvršni svet ne spreminja svojega stališča in amandmaja ne sprejema.

Predsednik Tone Bole: Najprej bomo glasovali o amandmaju odbora k 4. alineji 2. člena predloga zakona. Kdor je za amandma odbora, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca dvigneta roko.)

Ugotavljam, da je amandma odbora k 4. alineji 2. člena z večino glasov sprejet.

Prehajam na glasovanje o amandmaju odbora k 6. alineji 2. člena. Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (6 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Trije poslanci dvignejo roko.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel amandma odbora k 6. alineji 2. člena.

Prehajam na glasovanje o amandmaju, ki ga je predlagala skupina 34 poslancev in ki se glasi:

»k 2. členu: za šesto alineo tega člena se doda nova alinea, ki se glasi:

»investicije na področju graditve in rekonstrukcij javnega železniškega omrežja.«

Ta amandma je identičen s tistim, ki je bil že sprejet v republiškem zboru. Kdor je za ta amandma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (7 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (6 poslancev dvigne roko.)

Ugotavljam, da je amandma skupine 34 poslancev z večino glasov sprejet.

Prehajam na glasovanje o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 4. členu predloga zakona. Kdor je za amandma zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma zakonodajno-pravne komisije k 4. členu predloga zakona soglasno sprejet.

Sedaj bomo glasovali o amandmaju odbora k 5. členu. Kdor je za amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma k 5. členu soglasno sprejet.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon z večino glasov sprejet.

Prehajam na razpravo o besedilu predloga zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov.

K 3. členu tega predloga zakona je predlagala amandma zakonodajno-pravna komisija. Odbor našega zbora se s predlaganim amandmajem strinja.

Iz poročila pristojnega odbora pa je razvidno, da predlaga odbor še amandma k 4. členu predloga zakona in vprašam predstavnika zakonodajno-pravne komisije, ali se strinja s predlaganim amandmajem odbora. (Da.)

Prosim predstavnika, da pove stališče izvršnega sveta. (Se strinja.)

Prede predidem na glasovanje o predlaganih amandmajih, vprašam poslance, kdo želi razpravljati v podrobnostih o predlogu tega zakona. (Ne javi se nihče.)

Najprej bomo glasovali o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 3. členu. Kdor je za amandma zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel amandma zakonodajno-pravne komisije.

Prehajam na glasovanje o amandmaju odbora k 4. členu. Kdor je za amandma k 4. členu, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel amandma odbora k 4. členu.

Sedaj bomo glasovali o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predloženi zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona.

Prehajam na razpravo o besedilu predloga zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov.

Ugotavljam, da k temu predlogu zakona nista predlagala amandmajev niti odbor niti zakonodajno-pravna komisija. Preden preidem na glasovanje, vprašam poslance, kdo želi razpravljati v podrobnostih o predlogu tega zakona. (Ne javi se nihče.) Ker nihče ne želi sodelovati v razpravi, končujem razpravo in prehajam na glasovanje.

Kdor je za predlagani zakon, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor zakon soglasno sprejel.

Preden končamo to točko dnevnega reda, želim opozoriti poslance, da so kot gradivo k tej točki dnevnega reda prejeli tudi pismo predsednika republiškega zbora, s katerim me obvešča, v kakšnem besedilu je sprejel republiški zbor na svoji seji dne 8. junija 1971 zakone, ki smo jih pravkar obravnavali in sprejeli. Iz predloženega pisma izhaja, da smo v različnem besedilu sprejeli samo predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, medtem ko smo preostale tri predloge zakonov sprejeli v enakem besedilu.

V tej zvezi predlagam, da ukrenemo vse potrebno, da oba pristojna zbora uskladita sporno besedilo in v dogovoru s predsednikom republiškega zbora predlagam, da posebna komisija obeh zborov pripravi najkasneje do 21. julija 1971 predlog za rešitev spornih vprašanj. Postopek usklajevanja bi izvedli tako, da bi med sejo enotnega zbora, ki je sklicana za 21. julij, sklicali sejo našega zbora in takrat razpravljali o predlogih, ki bi jih pripravila posebna komisija obeh zborov. Istega dne, kot je sklicana seja enotnega zbora, bo zasedal tudi republiški zbor in tako bo mogoče izpeljati postopek usklajevanja do konca.

Predlagam, da v to komisijo imenujemo poslance: Jožeta Eržena, Maro Žlebnik in Janka Kolariča. Ali se s predlogom strinjate? (Da.)

Prehajam na obravnavo 6. točke dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varnosti cestnega prometa.

Poslanec našega zbora Ferdo Papič je v smislu 1. alinee 21. člena skupščinskega poslovnika predlagal, naj naš zbor predlaga republiškemu zboru, ki je pristojen zbor, predlog za izdajo zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o varnosti cestnega prometa. Vprašam tovariša Papiča, če želi še ustno obrazložiti svoj predlog. (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona oziroma poslančevo pobudo je obravnaval tudi odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora tovariš Petauer še ustno dopolniti to poročilo? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo! Kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Gluhar!

Peter Gluhar: Poslanec Skupščine SR Slovenije tovariš Ferdo Papič predlaga dopolnitev 15. člena zakona o varnosti cestnega prometa v tem smislu, da bi lahko kosilnica kot delovni stroj vlekla po cesti tudi lažji vprežni voz in ne samo priključke, ki jih izdelava proizvajalec kosilnice. Iz predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varnosti cestnega prometa izhaja, da nadomešča kosilnica, ki se premika z močjo lastnega motorja, v dolin-

skih predelih vprežno živino in je zaradi tega skoraj pomembnejša za vleko kot za košnjo, saj vozijo kmetje s tako kosilnico navadno vse pridelke, traktorje pa uporabljajo le za težje tovore.

Republiški sekretariat za notranje zadeve kot matični organ za varnost cestnega prometa je načelno nasprotoval uporabi delovnega stroja kot vlečnega vozila že v fazi priprav za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa. Svoje negativno stališče glede uporabe kosilnice, ki se premika z močjo lastnega motorja, za vleko vprežnih voz in podobno, je republiški sekretariat izrazil tudi v zvezi s poslanskim vprašanjem istega poslanca z dne 16. 6. 1971. Pred tem je poudaril, da kosilnica ni motorno vozilo, ki je namenjeno v glavnem za vleko, temveč za opravljanje in uresničevanje drugih nalog. Zaradi tega zakon drugače obravnava traktor, drugače pa delovni stroj, ki se premika po cesti s pomočjo lastnega motorja.

Poslansko vprašanje oziroma predlog za uzakonitev kosilnice kot vlečnega vozila je potrebno ocenjevati predvsem iz prometnovarnostnih razlogov. Pri tem je potrebno upoštevati, da je kosilnica po svoji lastni teži lažja od priklopljenega vprežnega voza, ki je naložen s tovorom. Praksa na področju cestno-prometne varnosti je pokazala, da je bilo nesorazmerje med vlečnim vozilom in priklopnim vprežnim vozilom, naloženim s tovorom, vzrok mnogim prometnim nesrečam. Presojanja omenjenega varnostnega razmerja med težo kosilnice kot vlečnega vozila in med težo naloženega vprežnega voza kot vlečnega vozila ne kaže prepuščati laični oceni lastnika ali uporabnika kosilnice, temveč se je potrebno pri reševanju tega vprašanja ravnati po določenih objektivnih kriterijih.

Take objektivne kriterije upošteva prvi odstavek 15. člena zakona o varnosti cestnega prometa. V tej določbi je namreč dovoljen le tak priključek k delovnim strojem, med katere spada tudi kosilnica, ki ga je izdelal proizvajalec delovnega stroja.

Zakon izhaja s stališča, da mora upoštevati varnostne ukrepe za cestni promet proizvajalec delovnega stroja, ki daje take stroje v promet, na podlagi atesta pristojnega organa. Ne glede na sestavo delovnega stroja oziroma kosilnice in vprežnega vozila je potrebno upoštevati še varnostne ukrepe, ki morajo biti izpolnjeni, da se priklopljeno vozilo med vožnjo ne odklopi, da je možno priklopljeno vozilo zavirati in da je vozilo, če se premika v nočnem času ali v drugih pogojih, ki ovirajo vidljivost vozila, pravilno osvetljeno.

Kosilnice se med seboj razlikujejo po velikosti, moči motorja, hitrosti, teži, velikosti koles in podobno. Glede na take karakteristike tega delovnega stroja lahko samo proizvajalec določi priključke za razne tipe kosilnic. Tako je med drugimi priključki predvidena le uporaba vozička ali kesona, ki ga je izdelal proizvajalec in je namenjen za prevoz tovora. Te okoliščine upošteva prvi odstavek 15. člena zakona o varnosti cestnega prometa, ki dovoljuje le tako priključeno vozilo, ker vidi v tem garancijo, da so upoštevani pri izdelanem priključnem vozilu pogoji za varen promet na podlagi ustreznega in tehnično odobrenega razmerja, ki zagotavlja stabilnost vlečnega in vlečenega vozila na cesti. Republiški sekretariat za notranje zadeve meni, da ni potrebno načenjati vprašanja spremembe prvega odstavka 15. člena zakona o varnosti cestnega prometa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo še želi sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.) Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog poslanca, naj gospodarski zbor v smislu 2. odstavka 248. člena poslovnika Skup-

ščine SR Slovenije predlaga republiškem zboru kot pristojnemu zboru predlog za izdajo zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o varnosti cestnega prometa. Kdor je za takšen predlog, naj prosim dvigne roko. (14 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (9 poslancev dvigne roko.) Kdo se je vzdržal? (16 poslancev dvigne roko.)

Zakonska iniciativa ni sprejeta.

Prosim, tovariš Papič!

Ferdo Papič (iz klopi): Tovariš predsednik, prej je želel razpravljati še tovariš Makovec. Menim, da ni pravilno, da ste dovolili razpravljati predstavniku sekretariata, poslancu pa ne.

Predsednik Tone Bole: Vprašal sem, kdo želi sodelovati v razpravi in tovariš Makovec ni izrazil želje, da bi obrazložil zakon. Sicer pa mora v tem primeru zbor odločiti, ali je bil moj postopek tak, da sem diskriminiral poslanca Makovca.

Zato vprašam zbor, ali je bil postopek tak, da sem diskriminiral poslanca? Če je v resnici bil takšen, potem moram ponoviti celotno proceduro. (Da.)

Vaša odločitev pomeni, da je pravkar izvedeno glasovanje neveljavno in da o zakonu še razpravljamo.

Prosim, tovariš Makovec!

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Strinjam se in podpiram predlog tovariša Papiča. Menim, da kosilnica, ki ne doseže večje hitrosti kot 18 km/h, ne bi povzročala težav na cesti, tudi če vleče priklopno vozilo, saj na njem običajno ni zelo težkega tovora. Poleg tega se kosilnice ne pojavljajo na cestah I. reda, kjer bi vsekakor ovirale promet, temveč predvsem na podeželskih cestah. Zato predlagam, da sprejmemo Papičev predlog.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Prosim, tovariš Papič.

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Znano je, da so hriboviti predeli v izredno težkem ekonomskem položaju, da je razslojevanje vasi iz dneva v dan večje in da se povečuje odseljevanje, saj na Tolminskem ugotavljamo, da je bilo pred leti še 35 000 prebivalcev, danes pa jih je le še 21 000. Vsak dan govorimo, kako in na kakšen način bomo kmetu pomagali. Zato predlagam, da to iniciativo za spremembo zakona sprejmemo, strokovnjaki pa naj proučijo in predlagajo ukrepe, ki so potrebni, da bi bila tudi taka vožnja varna. Nemogoče je, da bi kmet, ki ima eno do dve kravi, te uporabljal tudi za vprežno živino, posebno, ker so se kmetje preorientirali na mlečno in mesno proizvodnjo. Dolinski kmetje, ki imajo zaokrožena posestva, imajo traktorje. Imamo pa na Tolminskem nekaj tisoč kosilnic, katerih lastniki so kmetje, ki živijo v višjih legah. Ti so že tako ekonomsko prizadeti, da bi jim morali vsaj v tem pomagati. Ni pa nujno, da bi smela taka kosilnica voziti po obremenjenih magistralnih cestah ali v času prometnih konic. Razumem, da mora biti cestni promet urejen in varen, hkrati pa sem tudi mnenja, da bo republiški zbor kot pristojen zbor, če mu ta predlog posredujemo, ob obravnavi ustrezno rešil tudi tehnične probleme, na katere je opozoril predstavnik sekretariata za notranje zadeve.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi sodelovati v razpravi? Tovariš Kuret, prosim!

Albin Kuret: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram predlog tovariša Papiča in mislim, da bi le bilo treba upoštevati dejstva, da ima danes ekonomsko močan kmet traktor. V tem primeru pa rešujemo kmetije, kjer ljudje životarijo, ker nimajo nobenih drugih dohodkov in dostikrat niti osnovnih sredstev za preživiljanje. Ti ne morejo kupovati traktorjev, zato pa jih ne smemo obsoditi na to, da bi morali prenašati tovore v košu in da si ne smejo pomagati s kosilnico, če jo že imajo. Tem kmetom v strategiji civilne zaščite pripisujemo velik pomen, zato jim je treba pomagati, da bodo lahko ostali tam, kjer so, posebno ker tu dejansko ne gre za vožnjo po cestah I. reda, temveč za vožnjo po stranskih, kolovoznih poteh.

Veliko se tudi govori o kmetijstvu, katerega razvoj naj bi podpirali, ko pridemo do konkretnih stvari, pa vse odpove. Zato predlagam, da Papičev predlog sprejmemo in ga posredujemo pristojnemu zboru.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.)

Končujem razpravo in dajem predlog poslanca, naj gospodarski zbor v smislu 2. odstavka 248. člena poslovnika naše skupščine predlaga republiškemu zboru kot pristojnemu zboru predlog za izdajo zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o varnosti cestnega prometa, na glasovanje.

Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (24 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti temu predlogu? (4 poslanci dvignejo roko.) Kdo se je vzdržal? (11 poslancev dvigne roko.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel iniciativo poslanca Ferda Papiča in bom v skladu z določbami poslovnika predlagal republiškemu zboru kot pristojnemu zboru, naj obravnava predlog za izdajo zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o varnosti cestnega prometa. Predlog za izdajo zakona bom posređoval predsedniku skupščine. Kot predstavnik našega zbora bo v delu skupščinskih teles sodeloval poslanec Fero Papič. Se strinjate? (Da.)

Prehajam na 7. točko dnevnega reda, to je na informacijo o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

Predlog stališč je skupščini predložil izvršni svet skupaj z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije in gospodarsko zbornico.

O predlogu je razpravljala odbor za družbenoekonomske odnose našega zbora in posređoval mnenje o predlogu stališč notnemu zboru delovnih skupnosti in republiškemu zboru, ki sta pristojna za obravnavo tega predloga.

Prosim predsednika odbora za družbenoekonomske odnose, da informira zbor o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

Štefan Nemeč: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na svoji 32. seji dne 17. 6. 1971 med prvimi skupščinskimi telesi obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga skupščini poslali v

obravnavo izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov in gospodarska zbornica.

Odbor je v mnenju, ki ga je poslal pristojni komisiji enotnega zbora delovnih skupnosti in so ga sprejeli tudi vsi poslanci gospodarskega zbora, menil, da je treba predložena stališča o dolgoročnem družbenem razvoju skupaj s pripombami čimprej sprejeti, ker je to prvi pogoj za nadaljnje delo pri dolgoročnih programih razvoja vseh gospodarskih panog in družbenih služb.

Na razpravah v drugih zborih Skupščine SR Slovenije, občinah in regijah, Socialistični zvezi delovnih ljudi, zakonodajno-pravni komisiji Skupščine SR Slovenije in začasni komisiji enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti je bilo predlaganih precej spreminjevalnih predlogov, dopolnitev in pomembnih amandmajev, ki se nanašajo na celotna poglavja v stališčih.

Še posebej so važna vprašanja v zvezi s postopkom za sprejem stališč. Tako je socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije na podlagi pripomb v svojih 3 odborih, kakor tudi razprave na zboru, ustanovil komisijo zbora, ki naj na novo oblikuje poglavje v stališčih: »Socialno-zdravstveni vidiki prihodnjega razvoja«.

V prosvetno-kulturnem zboru so predlog stališč obravnavali 4 odbori, od katerih so imeli nekateri tudi konkretne pripombe k posameznim poglavjem.

Največ pripomb so imeli odbori republiškega zbora, ki so vsi obravnavali predlog stališč. Na podlagi njihovih pripomb je odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora pripravil osnutke amandmajev, o katerih bo razpravljali na seji 19. 7. 1971. Osnutek obsega 29 strani, in če jih bo odbor potrdil, jih bo po obravnavi predložil republiškem zboru.

V vseh občinah oziroma regijah je organizirala v zadnjih tednih, to je od 25. junija dalje, skupina za spremljanje razprav o predlogu dolgoročnega razvoja Slovenije, formirana pri zasedanju delegatov občin, široko razpravo v zvezi z dolgoročnim razvojem SR Slovenije. Razprava ni bila organizirana le na območju Ljubljane in okoliških občin, za katere naj bi bila organizirana razprava v okviru komisije za srednjeročni in dolgoročni plan šele jeseni.

Na teh medobčinskih in občinskih obravnavah predloga stališč so bile dane številne tehtne pripombe in stališča ter predlogi za dopolnitev. Glede na to skupina zasedanja delegatov občin meni, da do skupščinskih počitnic vseh pripomb ne bi mogla temeljito proučiti. Še posebej pa jih ni mogoče uskladiti s številnimi stališči in predlogi, ki so jih sprejeli odbori oziroma zbori Skupščine SR Slovenije. Omenjena skupina meni, naj se predlog stališč obravnava pred počitnicami v Skupščini SR Slovenije. Vendar pa bi predlog stališč oziroma resolucije v dopolnjeni obliki sprejeli šele potem, ko bodo vse te pripombe proučene in med seboj usklajene. Zaradi tega naj bi bilo zasedanje delegatov občin sklicano šele jeseni, ko bo pripravljen dopolnjen predlog resolucije in to prej, kot bi o njej sklepali pristojni zbori Skupščine SR Slovenije.

Na sekciji za družbenoekonomske odnose republiške konference SZDL Slovenije je bil razgovor o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. Izraženo je bilo mnenje, da bodočega razvoja Slovenije ni mogoče oblikovati po sektorjih, temveč se je treba jasno opredeliti do osnovnih problemov in dilem bodočega razvoja, kot so na primer: socialna diferenciacija, razvoj v bazi, potrebe po intervenciji širše družbene skupnosti ter po intervenciji države in njenih organov. Na sekciji SZDL so mnenja, da stališč o dolgoročnem družbenem razvoju

kot so priložena, ni mogoče dopolnjevati s posameznimi amandmaji, temveč bi morali celoten postopek drugače urediti.

Pripravili so načrt razprav v okviru organizacij SZDL, v katerem predvidevajo razprave po občinah in območjih, oktobra pa naj bi strnili vso razpravo in pripravili predlog stališč za sejo predsedstva republiške konference SZDL Slovenije, ki bo sklicana do konca oktobra.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju dne 29. 6. 1971 in ugotovila, da sta republiški in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije že na svojih sejah dne 3. junija 1970 sprejela sklep o osnutku izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije, to je odločitev, da se za to področje sprejme kot akt resolucija. Po mnenju te komisije predlog stališč niti po obliki niti po vsebini nima oblike resolucije, ki je kot akt opredeljena v 238. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Zaradi tega je omenjena komisija menila, da bi bilo treba vsebino ter obliko predloga teh stališč bolj podrobno proučiti in obdelati v okviru razprave po občinah in v pristojnih republiških organih. Šele na podlagi te razprave naj bi bil sestavljen ustrezen akt v obliki resolucije o dolgoročnem ekonomskem in političnem razvoju Slovenije, ki bi bil predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnjo obravnavo.

Takemu stališču zakonodajno-pravne komisije se je pridružila tudi začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, ki je obravnavala predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije dne 12. 7. 1971. Komisija je obravnavala tudi mnenja odborov socialno-zdravstvenega, prosvetno-kulturnega in gospodarskega zbora in ugotovila, da se zelo razlikujejo v tem, ali naj se stališča obravnavajo kot osnutek ali kot predlog. Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti je menila, naj bi predlog obravnavali kot osnutek.

Ugotavljamo, da je bilo v dosedanjih razpravah v drugih telesih Skupščine SR Slovenije, občinah in SZDL izrečenih vrsta vsebinskih pripomb in predlogov k predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. Z vsemi temi stališči, pripombami in predlogi je bil seznanjen odbor za družbeno-ekonomske odnose gospodarskega zbora na seji, ki smo jo imeli danes pred sejo gospodarskega zbora.

Ob obravnavi gradiva o osnovnih ciljih in predpostavkah družbenega plana razvoja SR Slovenije v letu 1971—1975 na odboru za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora dne 7. julija 1971 smo med drugim menili, da bi morali v osnutku resolucije o srednjeročnem planu razvoja SR Slovenije kakor tudi v gradivu za dolgoročni družbeni razvoj zavzeti jasnejša stališča o tako imenovanih strukturnih neuskkljenostih tako v merilu SFRJ kot v merilu naše republike, zlasti na področju izvoza in uvoza. Pri tem bi morali bolj jasno in odločno postaviti osnovne koncepte, ali se bomo zavzemali za odpravljanje neuskkljenosti med izvozom in uvozom, to je za zmanjšanje in odpravo deficitov v trgovinski bilanci z zmanjšanjem uvoza ali pa s povečanjem izvoza.

Nesorazmerje med rastjo industrije, ki proizvaja reprodukcijski material in rastjo predelovalne industrije, ki se vse bolj zaostuje glede na relativno pomanjkanje surovin v naši republiki, bi moralo imeti za posledico težnjo za usklajevanje rasti obeh skupin industrije z drugimi republikami, kar bi moralo biti tako v srednjeročnem kot v dolgoročnem planu razvoja bolj obrazloženo.

Glede financiranja gradnje infrastrukturnih objektov je bilo ugotovljeno, da so se v gradivih za srednjeročni in dolgoročni koncept razvoja nezadostno uporabile izkušnje financiranja po novih principih soudeležbe, sovlaganja in podobno, kot je to na primer pri najnovejših predlogih za ureditev financiranja gradnje elektroenergetskih objektov.

To so samo nekatere pripombe, ki jih je odbor sprejel naknadno ob obravnavi gradiva o družbenem planu razvoja SR Slovenije v letu 1971—1975 in ki so v zvezi s predlogom stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

Ker so vsa pristojna telesa skupščine obravnavala predloženo gradivo kot predlog in ker je bilo danih zelo veliko pripomb in amandmajev, je na današnji seji odbor za družbenoekonomske odnose sklenil predlagati, naj se izdela skupen pregled amandmajev k zaključnemu dokumentu. Tega naj bi sprejeli pristojni zbori najkasneje oktobra 1971. Predlog odbora temelji na določbah 283. člena poslovnika, ki pravi: »Če gre za predlog zahtevanega ali obsežnega zakona, lahko zbor po končani splošni obravnavi sklene, da bo prekinil delo in da bo na naslednji seji nadaljeval obravnavo besedila.«

Predsednik **Tone Bole**: Hvala. Kdo želi sodelovati v razpravi? Prosim, tovarišica Žlebnikova!

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V končni fazi se sicer strinjam s predlogom predstavnika odbora za družbenoekonomske odnose, da se stališča o dolgoročnem razvoju SR Slovenije obravnavajo kot predlog na seji 21. 7., vendar pa sem za to, da se o dokumentu dokončno sklepa šele v jeseni. Opozarjam pa, da je, kolikor sem doslej sodelovala v razpravah o tem predlogu, povsod prevladovalo mnenje, naj bi se dokument v sedanji fazi prekvalificiral v osnutek, ki naj bi bil takoj v jeseni predložen kot predlog. Taka mnenja oziroma take zahteve niso neutemeljene, saj kažejo številne pripombe in cele strani amandmajev pravzaprav na to, da bi tako pomemben akt kot je to vendarle moral biti obravnavan v skupščinskih telesih kot osnutek.

Opozorila bi tudi na to, da prav gotovo na seji 21. 7. 1971 ne bo mogoče formulirati vseh pripomb že v obliki amandmajev, ker gre za vrsto — govorim za območje severovzhodne Slovenije — načelnih pripomb, ki zahtevajo globljo poprejšnjo razpravo in strokovno sodelovanje oblikovalcev tega predloga. To niso formalne pripombe, v katerih bi zahtevale le spremembe določenih stavkov ali dodajanje odstavkov, ampak gre v nekaterih primerih za konfrontacijo generalnih predpostavk s tistimi, ki so prezentirane v tem aktu. Čeprav se strinjam tudi s predlaganim načinom obravnave, pa vendar menim, da bi morali sprejemati ta dokument v treh fazah.

Predsednik **Tone Bole**: Želi še kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da nihče več ne želi sodelovati v razpravi in končujem razpravo o tej informaciji.

Prehajam na 8. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Ali želi predstavnik komisije poslanec Karel Lutar še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi.

Končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za predlog odloka, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet.

Prehajam na 9. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Opozarjam, da ste danes prejeli novo besedilo predloga odloka, ker je v prejšnjem pomoti izpadel en člen. Ali želi predstavnik komisije še ustno dopolniti predlog odloka? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Ne javi se nihče.)

Končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet.

Prehajam na 10. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Za sprejem odloka je pristojen republiški zbor in glede na to daje naš zbor k predlaganim imenovanjem samo svoje mnenje. Ali želi predstavnik predlagatelja tovariš Lutar še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi.

Končujem razpravo in glede na to, da ni pripomb, ugotavljam, da se zbor strinja z imenovanji, predvidenimi v odloku. O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajam na 11. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Za sprejem odloka je pristojen republiški zbor in glede na to daje naš zbor k predlaganim imenovanjem samo svoje mnenje. Ali želi predstavnik predlagatelja tovariš Lutar še ustno obrazložiti predlog odloka. (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi sodelovati v razpravi? (Nihče.) Ugotavljam, da nihče ne želi sodelovati v razpravi.

Končujem razpravo in glede na to, da ni pripomb, ugotavljam, da se zbor strinja z imenovanji, predvidenimi v odloku. O tem bom prav tako obvestil predsednika republiškega zbora.

Končujem 27. sejo gospodarskega zbora.

(Seja je bila končana ob 14.25.)

GOSPODARSKI ZBOR

28. seja

(21. julija 1971)

Predsedoval: T o n e B o l e ,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 12.55.

Predsednik T o n e B o l e : Pričenjam 28. sejo gospodarskega zbora. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Predlagam naslednji razširjeni dnevni red:

1. predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov (usklajevanje z besedilom, ki je bilo sprejeto na republiškem zboru);

2. predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije;

3. predlog odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije.

Razširitev predlagam na predlog izvršnega sveta, ki predlaga, da predloga odlokov pod 2. in 3. točko dnevnega reda obravnavamo po skrajšanem postopku in s skrajšanjem rokov.

Ali se zbor strinja s predlaganim dnevnim redom in s predlaganim postopkom? (Da.) Ugotavljam, da sta dnevni red in predlagani postopek sprejeta.

Sporočam vam, da bomo zapisnik 27. seje zbora odobrili na prihodnji seji, ker vam ga nismo mogli pravočasno poslati. Prav tako danes ne bi obravnavali poslanskih vprašanj oziroma odgovorov.

Ker sem obeščen, da republiški zbor še ni obravnaval naše prve točke, predlagam, da preidemo na 2. točko dnevnega reda, to je na razpravo o predlogu odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije.

Predlog odloka je predložil izvršni svet s predlogom, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku. Vprašam predstavnika izvršnega sveta, če želi še ustno obrazložiti predlog odloka. (Ne želi.)

Prosim predsednico odbora za finance tovarišico Maro Žlebnik, da obrazloži stališče odbora do predloga odloka, če meni, da je to potrebno.

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Menim, da bi predstavnik predlagatelja moral obrazložiti predloga odlokov, ker so ju poslanci dobili šele pred sejo in zato predlagam, da poslanci odločijo o tem.

Odbor za finance se je sestal danes in obravnaval oba predloga odlokov. Predlaga, da se odloka sprejmeta po skrajšanem postopku. Hkrati pa odbor predlaga amandma k predlogu odloka o odlogu plačila, ki se nanaša na kmetijske organizacije. Amandma se glasi: »V II. točki odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije naj se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Republiški sekretariat za finance izda na osnovi sporočenih podatkov iz prvega in drugega odstavka tega člena odločbo o dejanski višini odloženih anuitet.«

Predsednik Tone Bole: Ali zbor želi slišati obrazložitev predstavnikov predlagatelja s predlogom odlokov? (Da.) Prosim predstavnika izvršnega sveta, da obrazloži predloga odlokov!

Milovan Zidar: Tovariši in tovarišice poslanci! Z uredbo zveznega izvršnega sveta februarja 1971 sme republika v letu 1971 dolžnikom odložiti plačilo do 15 % anuitet od kreditov iz sredstev federacije za gospodarske investicije. Po podatkih poslovnih bank znašajo letos zapadle anuitete od teh kreditov v Sloveniji 216 milijonov 566 tisoč din, 15 % od te vsote pa znaša 32 milijonov 476 tisoč din. Upoštevati moramo seveda, da se štejejo sredstva zapadlih anuitet v izvenproračunski bilanci kot priliv v tem letu. To pomeni, da odlaganje anuitet povečuje naš letošnji primanjkljaj v tej bilanci, ki znaša po sedanjih podatkih okoli 195 milijonov din. V teh dneh prevzemajo republike sredstva in obveznosti od izvenproračunske bilance in zato bo dejansko stanje znano šele po obračunu.

Kritje primanjkljaja, ki bo letos predstavljalo težko breme, bo možno šele po skrbni proučitvi celotnega finančnega položaja in možnosti v republiki. Zato je umestno v tej fazi izkoristiti možnost odloga plačil anuitet samo za najnujnejše primere, za katere obstajajo dovolj utemeljeni razlogi. Zaradi tega je izvršni svet predlagal intervencijo le na dveh področjih:

1. Za cinkarno je izvršni svet prevzel leta 1964 poroštvo za pravočasno plačilo 23 milijonov kredita. Cinkarna je sklenila leto 1970 z izgubo več kot 250 milijonov din, prav tako pa nima po sanacijskem programu predvidenih možnosti za plačilo zapadlih anuitet v višini 9 milijonov 960 tisoč din. Izterjava zapadlih anuitet po sodni poti bi imela težke posledice in bi paralizirala realizacijo sanacijskega programa ter na koncu vendarle vodila k realizaciji dane republiške garancije. Zato predlagamo, glede na prevzeto garancijo republike in glede na težko finančno situacijo cinkarne, odlog plačila anuitet v navedenem znesku po pozicijah, kot so priložene.

2. Osnovni motiv za odlog plačila anuitet kmetijskim organizacijam je podan v obrazložitvi. Poudaril bi le, da je po kriterijih predložen odlog plačila anuitet le za kmetijske organizacije z večjim obsegom mlečne proizvodnje. Tu je postajala proizvodnja ob cenah mleka, zlasti v obdobju pred podražitvijo, zaradi izrednih podražitev krmil in drugih stroškov vse bolj nerentabilna. Zato obstaja nevarnost za rigoroznejše zmanjševanje te proizvodnje v družbenem sektorju. To pa bi povzročilo velike motnje v redni oskrbi, ker te kmetijske organizacije proizvajajo že eno tretjino odkupljenih količin mleka. Odlog plačila

anuitet v predlaganem znesku 5 milijonov 747 tisoč din v letu 1971 bi pomenil delno izboljšanje finančnega stanja teh organizacij, ki bi tako lažje prebrodile izjemno težko situacijo zlasti v mlečni proizvodnji.

Odložitev plačila anuitet v obeh odlokih skupaj predstavlja manj kot polovico po zvezni uredbi možnega odloga. Hkrati pa poudarjam, da se za toliko zmanjša tudi priliv oziroma poveča primanjkljaj republike v okviru prevzete izvenproračunske bilance v tem letu.

Ker anuitete že zapadejo v plačilo, predlagamo, da bi bila odloka sprejeta po skrajšanem postopku.

Predsednik Tone Bole: Tovarišice in tovariši poslanci! Slišali smo obrazložitev predstavnika izvršnega sveta k 2. in 3. točki dnevnega reda.

K predlogu odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, je predlagala amandmaje zakonodajno-pravna komisija in vprašam predstavnika, če mogoče želi še ustno obrazložiti predložene amandmaje? Prosim, tovariš Simšič!

Stane Simšič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zakonodajno-pravna komisija je šele danes zjutraj razpravljala o obeh odlokih, zato je bilo poročilo dano kar na klop. Naša komisija predlaga k predlogu odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni Celje naslednja amandmaja:

1. k I. točki: »Za I. točko se doda nova II. točka, ki se glasi:

»Odložene anuitete iz I. točke zapadejo v plačilo skupaj z zadnjo anuiteto za posamezni kredit brez povečanja obresti in stroškov.«

2. k II. točki: »II. točka naj postane III. točka.« V tretji vrsti se črta besedilo: »in drugega odstavka 2. člena.«

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da pove stališče predlagatelja do amandmajev. (Se strinja.)

Pričenjam razpravo o drugi točki dnevnega reda. Kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje amandmaja zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da sta amandmaja zakonodajno-pravne komisije soglasno sprejeta.

Prehajam na glasovanje o predlogu odloka v celoti. Kdor je za predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni metalurško-kemični industriji, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok soglasno sprejet.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na razpravo o predlogu odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije.

Predlog odloka je predložil izvršni svet in predlaga, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku, ne glede na roke.

Prosim poročevalca odbora za finance, da obrazloži stališče odbora do predloga odloka glede na to, da smo pismeno poročilo prejeli šele na začetku seje. Prosim, tovariš Pungercar.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! O stališčih in predlogih odbora je zbor obvestila že tovarišica Žlebni-kova. Dodatno moram povedati le še to, da se odbor strinja s tem, da se sprejme ta odlok po skrajšanem postopku.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, da obvesti zbor o stališču komisije, glede na to, da smo poročilo sprejeli šele na začetku seje. Prosim, tovariš Simšič!

Stane Simšič: Zakonodajno-pravna komisija ima k temu odloku enaka amandmaja kot k prejšnjemu odloku. K amandmaju, ki ga predlaga odbor za finance, komisija nima pripomb.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da zavzame stališče do amandmaja, ki ga predlaga odbor za finance. (Se strinja.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Škvarč.

Tone Škvarč: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predloga odloka sem se razveselil, predvsem zato, ker je znesek 5,74 milijona din primeren prispevek kmetijskim organizacijam družbenega sektorja, ki so v težavnem položaju. Menim pa, da se pri delitvi ni upoštevalo vseh faktorjev. V času, ko sprejemamo oziroma ko smo že sprejeli amandmaje k ustavi, kjer je vsem dana pravica do sadov osebnega dela, menim, da je nepravilno, da teh ugodnosti niso deležni kolektivi, ki imajo enako ali pa celo boljšo produktivnost, rentabilnost in racionalnost dela. Poznam dva kombinata, ki imata velika posojila iz zveznih sredstev — to sta kombinat Ljutomer in kombinat Lenart — in ki tu nista omenjena. Zato predlagam, da se z odlókom odobri znesek kumulativno, delitev sredstev pa naj se opravi na osnovi analiz, ki bi jih naredila zbornica iz sklepnih računov. Ob tem bi bilo treba konzultirati tudi prizadete občine in sindikate. Za delitev, ki je predlagana v odloku, ne morem glasovati.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Kdo še želi sodelovati v razpravi? (Nihče.)

Ker nihče več ne želi sodelovati v razpravi, končujem razpravo.

Glasujmo najprej o amandmaju odbora k II. točki tega odloka. Kdor je za amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma odbora za finance soglasno sprejet.

Dajem na glasovanje amandmaje zakonodajno-pravne komisije. Kdor je za amandmaje zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da sta tudi amandmaja zakonodajno-pravne komisije sprejeta.

Dajem na glasovanje odlok o odlogu plačila anuitet kmetijskim orgnizacijam v celoti. Kdor je za predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Eden.) Se je kdo vzdržal? (Pet poslancev dvigne roko.)

Ugotavljam, da je odlok z večino glasov sprejet.

Prehajamo nazaj na 1. točko dnevnega reda in prosim tovariša Eržena, da nas informira, kakšno je stališče medzborske komisije za uskladitev spornega besedila predloga zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov.

J o ž e E r ž e n : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Skupna medzborovska komisija, ki je zasedala danes zjutraj, je razpravljala o različnih besedilih, v katerih je bil sprejet zakon. Sklenila je predlagati, naj republiški zbor sprejme amandmaja, ki ju je gospodarski zbor sprejel k 4. alinei 2. člena in predlog, da se doda nova alineja za 6. alineo 2. člena. Prvi amandma se glasi: »Četrta alineja 2. člena se dopolni tako, da se namesto podpičja postavi vejica in doda besedilo:

»Upoštevajoč določbe drugega odstavka 10. člena zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov.«

Drugi amandma pa se glasi: »v 2. členu se doda nova šesta alineja, ki se glasi:

»— investicije v luški akvatorij operativne obale za ladje dolge plovbe in za pridobitev operativnih zemljišč.«

Predsednik T o n e B o l e : Republiški zbor do te točke dnevnega reda še ni prišel. Če bo sprejel stališče skupne komisije, potem smo naše delo opravili, sicer pa bomo morali opraviti še usklajevanje. Predlagam krajši odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 13.10 in se je nadaljevala ob 13.19.)

Predsednik T o n e B o l e : Zbor je bil naknadno obveščen, da je republiški zbor sprejel predlog medzborovske komisije in da je s tem predlog zakona sprejet v enakem besedilu. Tako je potreba po nadaljnjem usklajevanju odpadla.

(Seja je bila končana ob 13.20.)

PROSVETNO - KULTURNI ZBOR

23. seja

(20. julija 1971)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.20.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci! Začenjam 23. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost na današnji seji so opravičili dr. Aleksandra Kornhauser, Majda Šlajmer-Japljeva, Lojzka Gostenčnik-Žmavc, Vlado Uršič, Niko Kralj in Desan Justin.

Preden preidemo na sprejem dnevnega reda, dovolite, da predlagam, da odsotno podpredsednico zbora na današnji seji nadomesti poslanka Draga Urbas. Se strinjate? (Da.) Prosim tovarišico Urbasovo, da zavzame mesto v predsedstvu.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 22. seje;
2. poslanska vprašanja;
3. informacija o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem razvoju SR Slovenije;
4. kvalifikacijska struktura in usposabljanje vzgojnega in učnega osebja v vzgojno-varstvenih zavodih, osnovnih in srednjih šolah in dijaških domovih z vidika kadrovskih potreb;
5. predlog zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke;
6. osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru;
7. program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971;
8. predlog odloka o zagotovitvi sredstev univerzi v Ljubljani za doplačilo kreditov, uporabljenih za nakup dveh študentskih stanovanjskih stolpičev v študentskem naselju v Ljubljani;
9. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost;
10. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost;

11. predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov;

12. predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani.

Kot vidite, sta zadnji dve točki dodani; z njima razširjamo dnevni red seje. Razprava o dopolnitvah statuta Prešernovega sklada pa je zaradi neuskklajenih pripomb v pristojnih odborih odložena na jesen.

Ima kdo k predlaganemu dnevnemu redu kakšno pripombo? (Nima.) Ugotavljam, da je predlagani dnevni red 23. seje zboru sprejet.

Preden preidemo na dnevni red, vas želim obvestiti, da sem na današnjo sejo povabil predstavnike izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, gospodarske zbornice SR Slovenije, republiške izobraževalne skupnosti, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, zavoda za šolstvo SR Slovenije, raziskovalne skupnosti Slovenije, kulturne skupnosti Slovenije, republiške skupnosti otroškega varstva, republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti, republiške konference Zveze mladine Slovenije, republiške konference Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije in izvršnega odbora skupnosti študentov.

Vse, ki ste se vabilu odzvali, vabim k sodelovanju v razpravi!

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 22. seje zboru.

Zapisnik ste prejeli. Ima kdo kakšno pripombo ali spreminjevalni predlog? (Nima.) Ugotavljam, da je zapisnik 22. seje prosvetno-kulturnega zboru soglasno odobren, brez sprememb in dopolnitev.

Pod 2. točko dnevnega reda imamo poslanska vprašanja.

Poslanec Miran Hasl je na 21. seji zboru dne 1. 6. 1971 zastavil več vprašanj v zvezi z novim predmetnikom v osnovni šoli. Izvršni svet me je obvestil, da bo na ta vprašanja odgovoril namestnik direktorja zavoda za šolstvo SRS tovariš Miro Lužnik. Prosim, tovariš Lužnik.

Miro Lužnik: Tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec prosvetno-kulturnega zboru Skupščine SR Slovenije tovariš Miran Hasl je v zvezi s pripravami novih predmetnikov za osnovne šole in gimnazije postavil naslednja poslanska vprašanja:

»1. Kakšna je bila osnovna želja sestavljalca novega predmetnika? Ali je to razbremenitev učenca, dijaka, ki naj bi jo dosegli z zmanjšanjem števila učnih ur? Zakaj ta poseg prav na to področje? Mislim, da je nekaj podobnega pri likovni vzgoji. Zakaj torej prav na to področje, ki naj bi mladega človeka predvsem estetsko in etično izoblikovalo, ga emocionalno sproščalo, mu v današnjem stehzniranem potrošniškem svetu razvijalo srčno kulturo, mu izoblikovalo moralne in duhovne vrednote?

2. Se zavedamo vseh negativnih posledic, ki jih bo zadevna sprememba prinesla? Ali ni degradacija predmeta problem nadaljnje uspešne aktivnosti glasbene mladine Slovenije, problem poklicnega usmerjanja za neprilicni predmet, nadalje osip tako imenovanega koncertnega občinstva in še vrsta res samo negativnih posledic; ali niso vse te stvari le preveč v škodo homogenemu, celovitemu oblikovanju mlade osebnosti?

Pri tem mi je seveda popolnoma jasno, da število ur ne more toliko vplivati na kvaliteto predmeta in da je kvaliteta predmeta vendarle odvisna od predavatelja, od kvalitete vzgojnega procesa itd.

3. Katerim predmetom se bo število ur v novem predmetniku zmanjšalo, pri katerih bo ostalo isto in katerim se bo povečal? V tej fazi vsestranskega razbremenjevanja, ko razbremenjujemo federacijo, gospodarstvo in to zelo uspešno, ko razbremenjujemo predmetnike, učence, dijake, vse razen nas, mi poslanci nismo čisto nič razbremenjeni.

Zelee bi vedeti, kako je glede drugih predmetov. Bodo učenci, dijaki in učitelji poleg urne razbremenitve razbremenjeni tudi pri obsegu snovi pri posameznih predmetih.

4. Kdaj bo novi predmetnik v celoti uveljavljen?»

Odgovor: Zavod za šolstvo SR Slovenije spremlja in proučuje celotno problematiko nadaljnega razvoja osnovnih in srednjih šol. Še prav posebej si prizadeva ne le proučevati, temveč tudi po svojih možnostih odpravljati vzroke slabih uspehov na naših šolah. Med temi faktorji je nedvomno tudi preobsežnost snovi v učnih načrtih.

Glede na to, da je v preteklih letih že več kot 73 % osnovnih šol in 50 % gimnazij prešlo na 5-dnevni delovni teden, predmetniki pa so bili več ali manj le računsko prilagojeni novim pogojem, je dobil zavod nalogo, da skrči predmetnik in ustrezno zmanjša obseg snovi v učnih načrtih. Hkrati je pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani pripravljaval analizo dela petdnevnega delovnega tedna v šolah. Ugotovljeno je bilo, da poleg drugih faktorjev povzroča preobremenjenost učencev, predvsem v višjih razredih osnovne šole, tudi prevelika koncentracija predmetov in preveliko število tedenskih ur. Da bi odpravili te pomanjkljivosti, je zavod iskal ustrezne rešitve, pri čemer je imel vedno pred očmi uresničevanje vzgojno-izobraževalnih smotrov, med katerimi je vsekakor najpomembnejši oblikovanje večstransko razvite osebnosti.

Ce smo hoteli zmanjšati koncentracijo predmetov v 7. in 8. razredu, smo seveda morali iskati take rešitve, ki bodo to tudi omogočile. Po dosedanjem predlogu, ki je v razpravi strokovnega sveta zavoda in bo dostavljen tudi Skupščini SR Slovenije, nam je uspelo, da smo v 7. razredu zmanjšali število predmetov od 15 na 11, v 8. razredu pa od 14 na 11. Rešitev je bila mogoča le z notranjo pregrupacijo in izbirnostjo posameznih predmetov, in sicer tako, da bi bil odpravljen kot samostojen predmet srbsko-hrvatski jezik, da bi se zemljepis končal v 7. in ne v 8. razredu in da bi v 7. in 8. razredu učenci izbirali med glasbenim in likovnim poukom ter med tehničnim poukom in gospodinjstvom.

Strokovni svet zavoda je na svoji 10. seji dne 9. julija tega leta takšno orientacijo sprejel. Menimo namreč, da bo s takšno rešitvijo doseženih več pomembnih izboljšav v celotnem vzgojno-izobraževalnem delu osnovne šole. Razen zmanjšanja števila ur in števila predmetov bo v vseh predmetih odpravljeno preveliko število dejstev, vsa dejavnost pa usmerjena predvsem k večji aktivizaciji učencev in k njihovemu samostojnejšemu miselnemu delu. Pri izbiri med likovno in glasbeno vzgojo bodo vsekakor v prvi vrsti odločilne sposobnosti in nagnjenja učencev, kar pomeni, da bo lahko vzgojno-izobraževalni proces na višjem nivoju in da se bo kvaliteta nedvomno lahko zvišala. Težili smo k odpravljanju enournih predmetov v posameznih razredih; teh smo imeli v višjih razredih v predmetniku s 6-dnevnim delovnim tednom 9 ur, v dosedanjem predmetniku s 5-dnevnim delovnim tednom prav toliko, v novem

osnutku pa le še enega z 1 uro. Seveda ni mogoče doseči enakomernega zmanjšanja pri vseh predmetih, kakor vprašuje tovariš poslanec.

Primerjava globalnega števila ur med dosedanjim predmetnikom s 6-dnevnim delovnim časom in s predlogom 5-dnevnega delovnega časa pri posameznih predmetih je naslednja: Slovenski jezik je imel 1575 ur, v predlogu je 1440 ur; zmanjšanje za 135 ur v osmih šolskih letih. Matematika je imela 1400 ur, v predlogu 1320 ur; zmanjšanje za 80 oziroma povprečno 10 ur letno. Fizika je imela 210 ur, po novem bo 160 ur; zmanjšanje za 50 ur v dveh letih. Celotno družboslovno področje (spoznavanje družbe, zemljepis in zgodovina) so imeli doslej 700 ur, v osnutku je 640 ur; zmanjšanje za 60 ur. Spoznavanje narave in biologija sta imela skupno 420 ur, po novem 400; zmanjšanje za 20 ur. To so predmeti, ki jim je bilo zmanjšano celotno globalno število ur.

Telesna vzgoja se poveča za skupno 30 ur, in to od dosedanjih 770 na 800 ur. Pri tujem jeziku se poveča število ur za 20, od sedanjih 460 na 480. Kemija se poveča za 20 ur, in sicer od 140 na 160 ur. To so predmeti, ki bodo kljub petdnevni delovniku nekoliko razširjeni.

Glede likovnega in glasbenega pouka, kateremu je namenjeno poslansko vprašanje, pa je situacija takale: Učenci, ki bi se v 7. in 8. razredu odločili za likovni pouk, bi imeli v šestih razredih 360 ur glasbenega pouka; pri dosedanjem 6-dnevnem delovnem tednu pa so v vseh osmih razredih imeli 420 ur pouka, kar pomeni, da bi imeli 60 ur manj kot doslej, ali povprečno 10 ur letno manj. Učenci, ki bi se v teh dveh razredih odločili za glasbeni pouk, pa bi imeli skupno 520 ur, ali 100 ur več glasbenega pouka kot doslej pri 6-dnevnem delovnem tednu. Razen tega imajo učenci možnost sodelovati pri pevskem zboru, in sicer 2 uri tedensko; to pa tudi tisti učenci, ki ne bi imeli v 7. in 8. razredu glasbenega pouka. Ne glede na to pa je mogoče v okviru prostovoljnih dejavnosti organizirati tudi glasbene krožke in v njihovem okviru gojiti glasbeno vzgojo. Pri likovnem pouku bi imeli učenci, ki bi se v 7. ali 8. razredu odločili za glasbeni pouk, odslej 480 ur; pri 6-dnevnem delovniku pa so jih imeli v 8 letih 490, torej 10 ur manj. Tisti pa, ki se bodo odločili za likovni pouk tudi v 7. in 8. razredu, pa bi imeli v 8 letih 640 ur ali 150 ur več pouka, kot so ga imeli doslej.

Zato menimo, da nikakor ne gre za siromašenje estetsko-vzgojnih predmetov, temveč nasprotno, za njihovo večjo afirmacijo, kar kaže tudi podatek, da se bo vzgojnim predmetov (telesna vzgoja, likovna in glasbena vzgoja) v strukturni udeležbi med predmeti v novem predmetniku povečal delež za 2 %, in sicer od dosedanjih 17,7 % v 6-dnevnem delavniku na 19,7 % v 5-dnevnem delavniku.

Osnutek novega predmetnika in novega učnega načrta bo v mesecu septembru poslan v javno razpravo, in sicer osnovnim šolam, pedagoškima akademijama, posameznim fakultetam in visokim šolam ter strokovnim društvom. Razen tega bo organizirana javna razprava o temeljnih izhodiščih in o najpomembnejših predlogih sprememb v predmetniku in učnem načrtu v okviru družbeno-političnih organizacij: Socialistične zveze delovnega ljudstva, Zveze mladine Slovenije in Zveze sindikatov. Tako bo tudi širša javnost imela možnost izreči mnenje o predlaganih spremembah.

Novi predmetnik naj bi bil uveljavljen od 1. do 5. razreda predvidoma v šolskem letu 1972/73, nato pa v naslednjih šolskih letih postopoma za vse ostale razrede, tako da bo v celoti uveljavljen v šolskem letu 1977/78. Posamezne

predmete, ki niso vezani na kontinuiteto snovi, pa bi bilo mogoče vpeljati že od prvega do osmega razreda v prihodnjem šolskem letu.

Glede predmetnika za gimnazije je potrebno poudariti le, da je še vedno v prvi fazi strokovnih proučevanj.

Ob koncu želimo poudariti, da že več let razpravljamo o razbremenitvi tedenskega števila ur in se s takšno orientacijo vsi strinjajo. Ko pa gre za pozicijo posameznih predmetov v predmetniku, ugotavljamo paradoksalne zahteve po povečanju njihovega števila ur. Razen tega nam je danes že popolnoma jasno, da vseh vzgojno-izobraževalnih smotrov ni mogoče realizirati samo s klasičnim predmetnikom, temveč je ideja uresničljiva le z najrazličnejšimi vzgojnimi dejavnostmi, ki naj bi jih šole organizirale. Pri glasbeni vzgoji je mogoče razvijati interese za glasbeno umetnost v otroških in mladinskih zborih, katerih vloga je posebej poudarjena v predlogu predmetnika osnovne šole, kakor tudi v drugih oblikah prostovoljnih dejavnosti, na primer: glasbenih krožkih, ki temeljijo na interesih, sposobnostih in nagnjenjih učencev. Ne smemo pa tudi prezreti razvitega glasbenega šolstva, v katerega se vključuje šoloobvezna mladina.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Je odgovor zadovoljil poslanca? (Da.)

Poslanec Drago Šega je zastavil dvoje poslanskih vprašanj, in sicer prvo v zvezi z aktualnim narodnostnim položajem slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem in Štajerskem, drugo pa v zvezi z nedavno 40-dnevno prekinitvijo izhajanja študentskega lista »Tribuna«. Izvršni svet je sporočil, da bo na prvo vprašanje odgovoril član izvršnega sveta tovariš dr. Ernest Petrič.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Poslanec tega zbora Drago Šega je izvršnemu svetu postavil naslednje poslansko vprašanje:

»Kako ocenjuje slovenska vlada aktualni narodnostni položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem in Štajerskem, kaj je že storila in kaj še namerava storiti, da bo Avstrija takoj in v celoti izpolnila določila 7. člena avstrijske državne pogodbe? Kaj je že storila in kaj še namerava storiti, da bi Avstrija v skladu z določili Saint-germainске mirovne pogodbe iz leta 1919 vrnila Jugoslaviji tisti del štajerskih deželnih arhivov, ki se nanašajo na slovensko ozemlje in kakšne so dolžnosti in pravice SFRJ kot sopolpisnice avstrijske državne pogodbe glede na to, da ta pogodba, kar zadeva njen 7. člen, še vedno ni uresničena?«

Na to vprašnje odgovarjam naslednje:

Vprašanje, ki ga je zastavil poslanec, spada v sklop vprašanj o položaju in vprašanjih slovenske manjšine v Avstriji v luči izvajanja avstrijske državne pogodbe in drugih meddržavnih dogovorov.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je podrobneje opredelil svoja stališča v odgovorih na poslanska vprašanja v tej skupščini, in sicer: skupine poslancev gospodarskega zbora ob izpadih proti Slovincem v Avstriji (odgovor je bil dan na gospodarskem zboru 18. 12. 1970); poslanca Ivana Pučnika o zaščiti naše narodnostne manjšine v Avstriji (odgovor je bil dan na republiškem zboru 18. decembra 1970); poslancev Marjana Jenka in Rada Pušenjaka ob proslavi 50-letnice koroškega plebiscita in njenem negativnem odmevanju med slovensko javnostjo (odgovor je bil dan obema poslancema na republiškem zboru dne

18. 12. 1970); poslanca dr. Vladimira Benka o restituciji arhivov s področja Spodnje Štajerske (odgovor je bil dan na prosvetno-kulturnem zboru dne 18. 12. 1970); poslanca Toneta Remca o vlogi izvršnega sveta pri preprečevanju iz-gredov emigrantskih sovražnih organizacij na Koroškem (odgovor je bil dan na republiškem zboru 4. 5. 1971); poslanca Toneta Remca o dogodkih na avstrijskem Koroškem (odgovor je bil dan na republiškem zboru 10. 2. 1971); poslanca dr. Vojana Rusa o nekaterih vprašanjih glede slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem (odgovor je bil dan na republiškem zboru 10. 2. 1971).

Izvršni svet Socialistične republike Slovenije sodi, da je v odgovorih na gornja vprašanja dovolj podrobno navedel svoja stališča do problematike slovenske manjšine na Koroškem; poleg tega pa je po sklepu republiškega zbora z dne 8. 7. 1971 dolžan do jeseni pripraviti informacijo o zunanjepolitičnih odnosih s posebnim ozirom na vprašanje slovenske manjšine v zamejstvu. V tem gradivu bodo dokumentirano obdelana vsa navedena, razen njih pa še druga vprašanja slovenske manjšine in menimo, da bo poslanec v tem gradivu dobil celovit pregled stanja in možnost za razpravo o navedeni problematiki.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ima poslanec Drago Šega dodatno vprašanje v zvezi z odgovorom? (Ne.)

Na drugo vprašanje, ki zadeva izhajanje študentskega lista »Tribuna«, bo odgovoril sekretar sekretariata izvršnega sveta za informacije Boštjan Barborič.

Boštjan Barborič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Prvo vprašanje se glasi takole: »Ali očitki, ki jih naslavlja uredništvo »Tribune« v svojem obvestilu tiskarnam, ustrezajo resnici ali ne?«

Odgovor: Na osnovi dosedanjih poizvedovanj lahko potrdim trditev uredništva »Tribune«, da je določeno število predvsem manjših tiskarn odklonilo tiskanje časopisa v zahtevanem roku. Razlogi so po njihovih navedbah tehnične narave, zlasti preobremenjenost z delom. Vodstvo ene tiskarne pa nam je dejalo, da niso bili pripravljeni na nadurno delo, ker po njihovi sodbi vsebina posameznih prispevkov v »Tribuni« ne zasluži dodatnih naporov njihovega kolektiva.

Drugi del vprašanja se glasi: »Ali je naš veljavni zakon o tisku tak, da s svojimi določili in pooblastili, ki jih daje oblastvenim organom, v zadostni meri varuje našo družbo in njeno ureditev pred morebitnimi sovražnimi diverzijami, ali pa bi ga bilo treba v tej smeri še dopolniti?«

Odgovor: Sodim, da so določila sedanjega zakona o tisku zadovoljiva. Sicer pa je zaradi ustavnih sprememb v postopku priprava novega zakona, ki bo šel v javno razpravo in bo tako dana možnost, da se dosedanja določila ponovno proučijo in eventualno izboljšajo.

Tretji del vprašanja se glasi: »Ali so naše tiskarne gospodarska podjetja in poslovni servisi, ki izpolnjujejo tekoča naročila, ali pa so jim morda v našem sistemu zaupane mimo tega še posebne pravno nedefinirane dolžnosti političnega in idejnega selektorja našega periodičnega in drugega tiska?«

Odgovor: Želim poudariti, da so naše tiskarne polnopravna gospodarska podjetja, polnopravni subjekti, ki povsem avtonomno odločajo, katera naročila bodo prevzeli. Ne obstaja nikakršna obveznost sklepanja pogodb, niti obveznost dajanja pojasnil zaradi eventualnih odklonitev. Razlogi za odklonitev so povsem irelevantni. Hkrati je treba dodati, da so tiskarne po zakonu o tisku v določenih

primerih subsidiarno kazensko odgovorne za kazniva dejanja, storjena s tiskom, in sicer po členu 118 in 119 zakona o tisku.

Neodvisno od primera odklonitve tiskanja »Tribune«, s katerim poslanec povezuje svoja vprašanja, bi rad opozoril še na naslednje: Sodim, da v našem sistemu, in sicer na podlagi priporočil in stališč Skupščine SR Slovenije o družbeni samozaščiti, lahko govorimo o tem, da obstaja ne le pravica, temveč tudi politična obveznost slehernega državljana in delovnega kolektiva, da preprečuje družbeno škodljiva dejanja. Vendar tudi na tej podlagi ni mogoče izvajati zaključka, da je našim tiskarnam zaupana dolžnost političnega in idejnega selektorja tiska.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dodatno vprašanje? (Ne.)

Poslanec Miran Hasl je zastavil vprašanje v zvezi z vlogo in delom sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti v času ustanavljanja in začetka dela kulturnih skupnosti Slovenije. Izvršni svet me je obvestil, da bo na vprašanje odgovoril republiški sekretar za prosveto in kulturo, tovariš Slavko Bohanec. Prosim.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da posebej ne navajam vprašanj tovariša poslanca, ampak da dam direkten odgovor nanja.

Na sklop vprašanj, ki so zajeta s prvo točko njegovega vprašanja, posredujem naslednji odgovor:

Na podlagi zakona o kulturnih skupnostih preneha delo sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti, ko je ustanovljena kulturna skupnost Slovenije. Znano je, da se je kulturna skupnost Slovenije ustanovila 25. junija tega leta. Do tega trenutka je moral sklad delovati, tako da bi ob pripravah na ustanovitev republiške kulturne skupnosti ne prišlo do zastojev pri financiranju kulturnih dejavnosti. Hkrati pa je moral tudi upoštevati nova zakona o kulturnih skupnostih in o financiranju kulturnih dejavnosti, ki sta dejansko začela veljati že v letošnjem letu, oboje je seveda vplivalo na njegovo politiko in njegove odločitve. Ta specifičnost letošnjega dela sklada, ki je gotovo povsem drugačna od prejšnjih let, se je pokazala toliko jasneje, ker je bilo treba, kakor je znano, sredstva razporediti in razdeliti čimprej, če je le možno, na začetku leta.

Na razgovorih s predsedniki republiških skladov in drugimi odgovornimi delavci, ki so med drugim potekali tudi v republiški skupščini, je bilo dogovorjeno, da upravni odbori skladov letošnja sredstva razdele, pri čemer naj predvidijo neko rezervo, s katero bi razpolagala kulturna skupnost za eventualne potrebe v drugi polovici leta. Tak dogovor je bil sprejet pri predsedniku tega zbora tovarišu Milošu Poljanšku dne 26. 4. tega leta. Izvršni svet skupščine je na seji dne 13. 5. 1971 sprejel ustrezne sklepe, da je bilo delo skladov omogočeno. Med drugim je taka usmeritev dela skladov bila sprejeta tudi zato, da bi razbremenili novo kulturno skupnost operativnih nalog v letošnjem letu in ji omogočili, da se najprej čvrsto notranje konsolidira in da se temeljito pripravi za delo v prihodnjem letu. Na tej podlagi je torej deloval tudi upravni odbor sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti.

Omeniti pa je treba, da delo ni potekalo brez težav, saj smo tako z novo zakonsko ureditvijo kakor z ustanovitvijo republiške kulturne skupnosti dokaj kasnili, s čimer se je prehodno obdobje, ki je že samo po sebi težavno, podaljševalo prek pričakovanj. Sedaj je situacija vsaj v organizacijskem pogledu

boljša, saj je poleg republiške kulturne skupnosti ustanovljenih v Sloveniji že 43 temeljnih kulturnih skupnosti. Zaskrbljujoče pa je, da smo doslej lahko posredovali izvršnemu svetu skupščine v podpis le 11 družbenih dogovorov, ki so jih predložile temeljne kulturne skupnosti, da bi lahko uporabile odstopljena republiška sredstva. Tudi to dejstvo po svoje vpliva na razpoloženje in povzroča težave v preosnovi financiranja kulturnih dejavnosti.

V zvezi s pismom, ki ga citira tovariš poslanec, naj povem, da sklad letos ni prenehal financirati dejavnosti, ki jih običajno uvrščamo v okvir tako imenovanih kulturnih akcij, kot to omenja tovariš poslanec, ampak je le omejil sredstva za različna gostovanja po Sloveniji, ker je menil, da bi lahko za to leto prispevale potrebna sredstva občine same, ker so dobile od republike sredstva, ki bodo znašala več kot dve milijardi in še nekaj sto milijonov starih dinarjev. Na tej podlagi je pismo po pooblastilu upravnega odbora sklada poslala služba sklada, ki dela v okviru republiškega sekretariata za prosveto in kulturo. Z vsebino tega pisma ni bil seznanjen predsednik sklada. Čeprav je bilo v pismu naštetu, za katere akcije gre in čeprav je z novo vlogo republiškega sklada, kar apostrofira tovariš poslanec v svojem vprašanju, bil mišljen predvsem specifičen položaj sklada v prihodnjem obdobju tega leta, se kljub temu opravičujemo, če je zaradi nejasnih formulacij prišlo do nesporazumov.

Ne nazadnje je treba ugotoviti še tole: Za opravljeno delo gre končno vse priznanje in vsa zahvala upravnim odborom skladov, zlasti njihovim dejavnim članom in predsednikom, vključno in še prav posebej skladu za pospeševanje kulturnih dejavnosti. V tem pogledu gotovo vsi, s tovarišem poslancem Miranom Haslom vred, delimo skupno mnenje. Upravni odbori so namreč bili v stalnem pričakovanju sprememb in so prav zaradi tega morali leto in pol delovati še po izteku svojega mandata. Hkrati pa je bilo delo v skladih dokaj težavno, saj je bilo treba žrtvovati mnogo časa in biti nenehno odgovoren za nelahke odločitve, ki so prinašale dostikrat sitnosti in zamere. Vse to je seveda ob nenagrajenosti tega dela in ob nikakršnih moralnih priznanjih toliko vrednejše in upoštevanja vredno.

Na drugo vprašanje odgovarjam tovarišu poslancu takole: Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti je letos za spomeniško varstvo razdelil 1 010 000 dinarjev, kar je znatno več kot prejšnja leta. Hkrati je bilo namenjeno neposredno iz republiškega proračuna za najpomembnejše kulturne spomenike 1 500 000 dinarjev. Vsa ta sredstva so vezana na približno 50 % participacijo občinskih skupščin in drugih financerjev. Podrobna razdelitev teh sredstev je razvidna iz seznamov, ki jih bo tovariš poslanec dobil s tekstom odgovora. V skladu s temi odločitvami se letos nadaljujejo tudi že načeta in nova spomeniško-varstvena in sanacijska dela. Kako se bo v bodoče financiralo spomeniško varstvo, kakor vprašuje tovariš poslanec, bo odvisno od sredstev in politike republiške kulturne skupnosti, kakor tudi od skupščine kot celote in tega zbora posebej.

Na tretje vprašanje tovarišu poslancu odgovarjam takole: Kulturne skupnosti sprejemajo in uresničujejo razvojne programe za vsa področja kulturnih dejavnosti. Sestavni del tega so tudi investicije in investicijsko vzdrževanje. Torej, kratkoročni in dolgoročni programi, usklajeni s potrebami in materialno podlago, bodo šele dali odgovor, v kolikšni meri bo v delu kulturnih skupnosti, republiške in temeljnih, prisotno tudi to zelo pomembno vprašanje.

Zavod SR Slovenije za spomeniško varstvo je na podlagi zakona o spomeniškem varstvu izdal seznam najpomembnejših spomenikov v Sloveniji in ga

objavil v vestniku zavoda leta 1962. Poleg tega je bil na podlagi strokovne presoje za potrebe srednjeročnega programa 1966—70 izdelan načrt spomeniško-varstvenih del za štirinajst najbolj ogroženih spomenikov Slovenije, ki je bil v letu 1966 obravnavan tudi v prosvetno-kulturnem zboru. Pretorska palača v Kopru tedaj v ta ožji izbor ni bila vključena. Zavod za spomeniško varstvo kot strokovna institucija pripravlja nov, nekoliko razširjen seznam najpomembnejših in najbolj ogroženih kulturnih spomenikov, ki ga bo že jeseni predložil v širšo obravnavo. V ta širši seznam bo po obvestilu zavoda vključena tudi pretorska palača. Kakšno bo nadaljnje financiranje sanacijskih del v spomeniškem varstvu, je seveda stvar prihodnjih odločitev. Pri tem je zelo pomemben, celo najpomembnejši interes občinskih središč, občinskih skupščin in drugih zainteresiranih dejavnikov, kar se bo moralo tudi v finančnem pogledu potrditi v programih temeljnih kulturnih skupnostih. Gotovo pa je, da bo glede na pomembnost spomeniškega varstva v ta prizadevanja v okviru že opredeljene vloge in potreb vključena tudi republika in njena kulturna skupnost.

Na peto vprašanje odgovarjam takole: Leta 1967 je bilo namenjenih za varstvo kulturnih spomenikov 3 693 000 dinarjev, kar bo predvidoma poraslo v letu 1971 na 6 371 000 dinarjev. Torej v petih letih za 72 % več. Procent občinskih sredstev v primerjavi z republiškimi se je gibal takole: 1967. leta 57 %, 1968. leta 67 %, 1969. leta 75 %, 1970. leta 52 % in predvidoma 1971. leta 50 %. Vsa sredstva za spomeniško varstvo so se v strukturi narodnega dohodka, kar tudi sprašuje tovariš poslanec, v petih letih — od 1967 do 1971 — gibala takole: 28 tisočink, 20 tisočink, 21 tisočink, 28 tisočink, 26 tisočink %. Podrobne podatke tovarišu poslancu prilagamo.

Na šesto vprašanje odgovarjam takole: V kulturne spomenike, njih konservacijo, restavracijo in funkcionalizacijo vlagamo v primeru s kulturno-zgodovinskim bogastvom, ki ga imamo, izredno malo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dodatno vprašanje? (Ne.) Poslanec Janez Meglič je pismeno zastavil vprašanje v zvezi z izdelavo nomenklature in profilov poklicev in v zvezi s poklicnim izobraževanjem mladine, ki uspešno ne konča osnovne šole. Izvršni svet je sporočil, da bo na vprašanje odgovoril predstavnik gospodarske zbornice prof. Leopold Zemljak.

Leopold Zemljak: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije tovariš Janez Meglič je postavil poslansko vprašanje, v katerem želi odgovor o tem, kako daleč je priprava nomenklature profilov poklicev, v katere bi se lahko vključevali tudi učenci s končanim 6. ali 7. razredom osnovne šole. Ali bo možno to urediti vsaj do začetka novega šolskega leta 1971/1972 in ali se predvidevajo za poklicno izobraževanje mladine, ki ne dovrši osnovne šole, tudi drugi ukrepi?

Pred odgovorom na samo vprašanje dajemo pojasnilo k uvodnemu delu njegovega vprašanja: Po 18. členu zakona o srednjem šolstvu, ki je bil sprejet leta 1967, ugotavlja gospodarska zbornica Socialistične republike Slovenije profile poklicev, za katere je potrebno izobraževanje v srednjih šolah. Na podlagi tega določila je gospodarska zbornica SR Slovenije dosedaj ugotovila že 144 profilov poklicev, 115 profilov za poklice, ki se šolajo v poklicnih šolah, in 29 profilov za poklice, ki se šolajo v tehniških oziroma delovodskih šolah, z raz-

ličnih področij gospodarstva. Nekaj profilov poklicev je še v obravnavi oziroma v pripravi.

Pripomniti je treba, da je gospodarska zbornica SR Slovenije sama financirala tudi pripravo večine sprejetih profilov poklicev. Ker je osip mladine v osnovnih šolah velik in ker se v poklicne šole lahko vpisujejo le učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo, je večjemu številu mladine onemogočeno nadaljnje izobraževanje. V gospodarstvu pa je tudi vrsta poklicev, ki terjajo organizirano izobraževanje, niso pa tako zahtevni, da bi bilo za njihovo izobraževanje treba imeti izobrazbo dokončane osnovne šole. Za nekatere od poklicev pa je izobraževanje lahko krajše kot dve leti. Zato se je gospodarska zbornica zavzemala za izdajo zakona, ki omogoča organizirati izobraževanje za nekatere manj zahtevne poklice, v katere bi se lahko vključevali učenci, ki niso uspešno dokončali osem razredov osnovne šole.

Odgovor na prvo vprašanje: Zakon o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, ki ga je sprejela Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora dne 14. 7. 1970 in na seji prosvetno-kulturnega zbora dne 14. 7. 1970 in ki je bil objavljen v Uradnem listu SRS v št. 26 dne 23. 7. 1970, v 3. členu zavezuje gospodarsko zbornico, da določi za področje gospodarstva nomenklaturo in profile za tiste poklice, za katere bo izobraževanje urejeno po tem zakonu. Po 51. členu tega zakona je nomenklaturo poklicev treba določiti najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona. Ta rok poteče konec meseca julija letos.

Gospodarska zbornica SR Slovenije bo nomenklaturo poklicev, ki se bodo izobraževali po tem zakonu, objavila v prihodnjih dneh še v določenem roku, potem ko bo svet za kemijo, ki zaseda danes, določil za nomenklaturo še nekatere poklice s področja gumarstva. Ta nomenklaturo bo vsebovala 67 poklicev, od tega je 61 že sprejetih, 6 pa jih bo sprejel verjetno danes svet za kemijo. Za te bo mogoče urediti izobraževanje po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij.

Ker razvoj gospodarstva in sprememba tehnologije zahtevajo tudi spremembe v vsebini in obsegu izobraževanja za določena področja in poklice, bo gospodarska zbornica nomenklaturo po potrebi občasno dopolnjevala. Ker zakon zavezuje gospodarsko zbornico, da določi tudi profile poklicev, za katere bo mogoče izobraževati po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, je zbornica začela tudi postopek za določitev teh profilov. Do sedaj je določenih že 28 profilov poklicev.

Odgovor na drugo vprašanje: Izobraževanje po tem zakonu se lahko začne, ko so izvršene priprave in izpolnjeni določeni pogoji. Ker tega ni mogoče za večje število opraviti v kratkem času, zakon v 48. členu predvideva, da se izobraževanje uvaja postopoma. Za nekatere od že določenih profilov poklicev so v pripravi tudi ustrezni izobraževalni učni načrti; prav tako pa nekatere poklicne šole izpolnjujejo pogoje za organizacijo tovrstnega izobraževanja, tako da bo mogoče z izobraževanjem za nekatere poklice, predvsem v metalurški, gumarski in gozdarski stroki, začeti že z novim šolskim letom 1971/1972. Seveda pa sme šola začeti z izobraževanjem za poklic po tem zakonu šele, ko republiški sekretariat za prosveto in kulturo z odločbo ugotovi, da so izpolnjeni pogoji za začetek izobraževanja.

Odgovor na tretje vprašanje: Gospodarska zbornica meni, da pomeni zakon o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij veliko možnost in napredek za nadaljevanje izobraževanja tiste mladine, ki ni uspešno končala

osnovne šole. Nadaljnje reševanje vprašanja, kako vključevati večji odstotek mladine v izobraževanje po končani šolski obveznosti, pa bo v bodoče potrebno reševati predvsem z zmanjšanim osipom učencev osnovnih šol.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Zemljak. Vprašujem poslanca, ali ima dodatno vprašanje? (Ne.)

Na zadnji seji sem tudi sam zastavil poslansko vprašanje v zvezi z onesnaženjem reke Krke; ker je podobno vprašanje zastavil republiškem zboru tudi podpredsednik skupščine dr. Jože Brilej in je bil odgovor nanj že dan in tudi objavljen, umikam to svoje vprašanje.

Zeli kdo ustno zastaviti poslansko vprašanje? Prosim, poslanec Rojc.

Emil Rojc: Tovarišice in tovariši! Kot v preteklem in prejšnjih letih bo tudi letošnje jesen za velik del mladine, ki je uspešno končala osnovno šolo, bistveno življenjsko vprašanje vpis v šole druge stopnje. Po sedanjih podatkih bo samo s področja celjske regije ostalo brez mesta v srednji ali drugi poklicni šoli okrog 500 absolventov osnovnih šol. Očitno je, da problem nezadovoljivih možnosti šolanja na drugi stopnji dobiva razsežnosti, ki jim s sedanjo dinamiko gradnje šolskega prostora ne moremo biti kos, in je že zdavnaj na kritični točki. Žalostno je, da so začeli v letošnjem letu plačevati davek tej naši neučinkovitosti že tudi prav dobri in odlični učenci; da o dobrih ne govorimo. Le-te so na nekaterih šolah odklanjale že tajnice in njihove prošnje za sprejem sploh niso prišle do pristojnih komisij za sprejem. Kako konkretno občutimo poglobljanje socialne diferenciacije med mladino na področju, kjer imamo že tako dolgo proklamirano načelo o enakih možnostih in pogojih mladine za poklicno usposabljanje!

Na dlani je, da tega problema ni moč rešiti prek noči, da terja njegova rešitev znatna materialna sredstva in prioritete plane. Zato je nujno v republiki čimprej pristopiti k izdelavi sanacijskega programa gradnje šolskega prostora, ki naj bi bil realna rešitev iz nastale, sicer brezizhodne situacije. S tem v zvezi sprašujem:

1. Koliko absolventov osnovnih šol v letošnjem letu v Sloveniji zaradi pomanjkanja šolskega prostora ne bo nadaljevalo šolanja?
2. Ali sta izvršni svet in republiška izobraževalna skupnost že kaj razpravljala o tem, kako perspektivno reševati ta problem?
3. Kako nameravajo predlagatelji projekcije dolgoročnega razvoja Slovenije realizirati predvideni visok odstotek zajemanja učencev v šole druge stopnje?

Predsednik Miloš Poljanšek: Očitno bo treba na odgovor počakati do prihodnje seje zбора.

Prosim, poslanec Jože Dolar.

Jože Dolar: Tovariš predsednik, postavil bi nekaj vprašanj v zvezi z izravnavanjem pogojev za vzgojo in izobraževanje otrok.

1. Nedvomno je, da se morajo vse oblike dodatne pomoči učencem (mala šola, podaljšano bivanje, brezplačni učbeniki, šolske svetovalne službe itd.) razvijati najprej na gospodarskih in kulturno nerazvitih in manj razvitih območjih, ne glede na ekonomsko sposobnost občin. Iz dosedanje prakse vemo, da imajo sedaj te oblike prioriteto tam, kjer so na razpolago sredstva in kadri, kar pa še povečuje socialno diferenciacijo.

Vprašujem, kaj je v tem pogledu že storjenega?

2. Ali so že zagotovljeni pogoji, da se otroci, ki obiskujejo višje razrede osnovne šole na odročnih šolah s kombiniranim poukom, lahko nastanijo v internatih?

3. Za nadpoprečno nadarjene otroke, ki so se šolali na manj razvitih osnovnih šolah in ki zaradi težkih socialnih razmer v ožjem okolju nimajo dovolj predznanja za vstop v zahtevne 4-letne srednje šole, naj se takoj odprejo pri vseh gimnazijah posebni oddelki prvega razreda s posebnim premostitvenim programom.

Vprašujem, ali je to možno pričakovati že z novim šolskim letom 1971/72?

4. Ker nimamo dovolj kadrov niti sredstev, naj se takoj zagotovi, da bodo na manj razvitih področjih delovale vsaj centralne šolske svetovalne službe.

Ali je v tej smeri kaj konkretnega že storjeno, kdo to ureja oziroma kdo bi bil dolžan to urediti?

5. Takoj je treba preiti na vseh osnovnih šolah na diferencirane načine in zahteve pri razvijanju, utrjevanju in ocenjevanju znanja v skladu z učenčevimi sposobnostmi. V ta namen je potrebno takoj usposobiti vse učitelje za nov način dela z učenci in s tem v zvezi organizirati seminarje, televizijske oddaje itd. Takoj je treba izdelati priročnike z naslednjih področij: metode individualnega pouka, spoznavanje psihologije osebnosti, razumevanje in uporaba rezultatov psihodiagnostike, metode kritja deficitov, ki jih prinaša otrok iz okolja, in kompenziranje oziroma razvijanje aspiracij. Uvesti je treba šolske dosjeje z objektivnimi spoznanji o učenčevih sposobnostih in objektivno ugotavljanje objektivnih sposobnosti učencev. Za vse predmete je treba določiti, katera znanja so ključna in katera razširjena. To je treba narediti takoj in ne čakati na nove učne programe in učbenike. Od vseh osnovnih šol oziroma učiteljev je treba striktno, torej uradno, zahtevati, da preidejo na diferencirane zahteve.

Ali je ta zahteva sprejemljiva, ali bo šolstvo sprejelo diferencirane načine dela?

6. Energično je treba zahtevati, da se za nove načine dela začnejo pripravljati učitelji v vseh kadrovskih šolah. Preveriti je potrebno, ali so dosedanji predavatelji za to sploh sposobni.

Ali je to možno storiti?

7. Največja težava pri uresničevanju vseh teh zahtev je pomanjkanje pedagoških kadrov. Zato naj se projektira posebna akcija, da bi pritegnili v pedagoško delo sposobne kadre, ki so v zadnjih desetih, petnajstih letih zapustili šolstvo, in druge nepedagoško šolane kadre z ustreznimi strokovnimi kvalifikacijami, ki bi jih v intenzivnih nekajmesečnih seminarjih sodobno pedagoško oblikovali.

Iz tega sledi vprašanje, ali je tudi ta stvar sprejemljiva?

Dodatno vprašanje: Komite za strokovno izobraževanje pri izvršnem svetu je naročil pri republiškem zavodu za zaposlovanje študijo o projektu poklicnega usmerjanja v osnovnih šolah in skrbi za nadarjene v osnovni šoli. Doslej se ta projekt v javni razpravi ni predebatiral; zaradi tega sprašujem:

Kateri razlogi obstajajo, da se razprava o poklicnem usmerjanju v osnovni šoli in o skrbi za nadarjene ni izpeljala do konca?

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Dolar je sprožil nekaj izredno zanimivih vprašanj; mislim, da bo nanje moč odgovoriti šele jeseni. Še kdo želi postaviti poslansko vprašanje? (Ne.)

Končujem 2. točko in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na informacijo o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije.

Predlog stališč so predložili skupščini v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet zveze sindikatov Slovenije in gospodarska zbornica SR Slovenije. Želi morda kdo od predstavnikov predlagateljev še ustno obrazložiti vsebino dokumenta? (Ne želi.)

Predlog stališč so obravnavali vsi stalni odbori našega zbora, to je odbor za vzgojo in izobraževanje, za znanstveno raziskovalno delo, za kulturne dejavnosti in za telesno kulturo, in o tem predložili pismena poročila, ki ste jih prejeli z vabilom na današnjo sejo.

Po sejah vseh odborov je o načinu obravnave predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije razpravljalo tudi predsedstvo Skupščine SR Slovenije, ki je menilo, naj bi razprava v odborih o predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije bila ne samo načelne narave, marveč tudi do te mere konkretna, da bi posamezni odbori predlagali k že določenemu besedilu stališč, tam, kjer bi bilo pač potrebno, konkretne formulacije sprememb oziroma dopolnitev tega besedila. Glede na to so naši stalni odbori oblikovali skupine, ki so se ponovno lotile dela; o podrobnostih in rezultatih dosedanjega dela pa bodo predstavniki teh skupin poročali na današnji seji.

Če za uvod samo na kratko opozorim na nekaj dejstev v zvezi z dokumentom, potem želim opozoriti na tole: Stališča oziroma resolucija, kot naj bi se po novem imenoval dokument, je pomemben tekst v fazi, ko se naša republika trudi, da bi izoblikovala tako dolgoročno projekcijo razvoja kot tudi 5-letni načrt razvoja republike. Prav zaradi tega je naša javnost tembolj zainteresirana za čim boljše, čim bolj ustrezno besedilo samega dokumenta. Že v razpravi v odborih, kasneje pa tudi v skupinah, se je izkazalo, da sam dokument, kakršnega imamo na voljo, ni v celoti in tudi sicer v konkretnem, najbolj pravnjia podoba večletnega strokovnega dela, pa, če hočete, tudi pomanjkljivosti tega strokovnega dela, teh raziskovalnih naporov naših institucij, ki so se lotile tako zajetnega kompleksnega problema. Še posebej velja to za naša področja dejavnosti, to je za področje vzgoje in izobraževanja, kulturne dejavnosti, znanstveno raziskovalnega dela in telesne kulture. Prav gotovo se pokaže, da je institucija planiranja v samem dokumentu premalo sistematično podana, predvsem pa ni izdelana tako, da bi že v tem trenutku nakazovala trajnejšo obliko, trajnejši mehanizem planiranja oziroma razvojne usmeritve. In prav zaradi tega je vprašanje planiranja, njene metodologije in institucionalizacije planiranja slej ko prej odprto. Mislim, da smo vsi skupaj trdno prepričani, da se moramo, če hočemo postati moderna družba, čimprej naučiti in čimprej obvladati uspešno usmerjanje oziroma uspešno planiranje. Tu pa se seveda zastavlja vprašanje, do kakšne mere je naša znanost v tem trenutku že sposobna, da opravi in opravlja takšne raziskave, ki naj postavijo vsaj začasno, če že ne trajnejšo, metodo dela, pri čemer še oblikuje kadre in postavi tisto potrebno institucionalnost, ki bi nam trajneje omogočala obvladovanje omenjene problematike.

Naš zbor mora potem, ko bo slišal informacijo predstavnikov odborov oziroma skupin, oceniti, ali je to, kar so odbori in skupine opravili, že vse tisto, kar kaže spremeniti, dodati in izoblikovati v dokumentu, oziroma, ali še kaže nadaljevati delo, ker je kot rok za predloge sprememb in dopolnitev postavljen 15. september letošnjega leta. Do tedaj imamo vso možnost pa tudi zahtevo, da se ustrezno organiziramo in temu primerno tudi aktivno delamo. Moram opozoriti še na to, da teče razprava o samem dokumentu v dveh fazah, kljub temu, prav zaradi tega je treba dati konkretne, natančne spremembe. Imamo torej možnost, da smo konkretni, dobesedni in da na ta način po svoji moči prispevamo k obogatitvi samega dokumenta.

Naj končam. Naša dolžnost je, da pomagamo pri oblikovanju stališč oziroma resolucije, čeprav je na voljo malo časa in čeprav je nekaj let pred nami na gradivu delala dokaj odgovorna in strokovno usposobljena skupina ljudi. Po teh skromnih uvodnih besedah začnjam razpravo. Prosim, poslanec Šinigoj.

Dušan Šinigoj: Tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za vzgojo in izobraževanje je stališča o dolgoročnem razvoju obravnaval na dveh sejah. Na prvi seji je tekla razprava le načelno in je odbor ocenil stališča le z vidika mesta in vloge vzgoje in izobraževanja v petnajstletnem razvoju Socialistične republike Slovenije. Odbor je na tej seji ugotovil, da je vloga ljudskega faktorja v stališčih ustrezno obdelana.

Na drugi seji je imel odbor namen podrobno obravnavati besedilo stališč v vseh poglavjih, tako v uvodnem kot v tistih, ki neposredno posegajo v vzgojo in izobraževanje. Odbor je pri tem ugotovil, da bi to nalogo na sami seji izredno težko in kvalitetno opravil. Zaradi tega je imenoval posebno delovno skupino, ki je to delo že opravila in tudi pripravila potrebno poročilo.

Delovna skupina je v podrobni obravnavi celotnega teksta ugotovila, da se v uvodnem delu nekatere misli vsebinsko pojavljajo v več odstavkih in zato predlaga, da se vsebinsko združijo v enem samem mestu ter organsko vključijo v uvodnem delu vsa vprašanja, ki posegajo v vzgojo in izobraževanje. Dalje, v poglavju »Družbeno-gospodarske predpostavke za realizacijo ciljev« ni omejneno usposabljanje kadrov, kot ena od najpomembnejših postavk za realizacijo ciljev dolgoročnega razvoja. K poglavju, ki vsebinsko opredeljuje vzgojo in izobraževanje, je imela skupina več vsebinskih pripomb. Jaz jih bom nekaj omenil: npr. vsebinska povezanost ter medsebojna odvisnost vseh področij družbenega dela, izobraževanje ne le kot potreba po razviti tehnologiji, ampak tudi kot pogoj družbenega samoupravljanja, uveljavljanje človeka, problematika usposabljanja pedagoškega kadra, izhodiščna predpostavka v zvezi z zaje-manjem otrok v drugostopenjske šole in razširitev šol druge stopnje. Teh vsebinskih vprašanj je cela vrsta. Skupina predlaga tudi vrsto stilističnih sprememb in novih formulacij.

O vsem tem je pripravila podrobno poročilo, ki ga bo predložila odboru za vzgojo in izobraževanje. Poročilo bo odbor v nadaljnji obravnavi stališč obravnaval ter o svojih stališčih obvestil predlagatelje kakor tudi naš zbor.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec dr. Boris Kuhar.

Dr. Boris Kuhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Tudi odbor našega zbora za kulturne dejavnosti in nato še posebna delovna skupina tega odbora sta razpravljala o stališčih o dolgoročnem družbenem

razvoju Slovenije. Delovna skupina in prej že tudi odbor sta ocenila, da je besedilo, predvsem tisto, ki obravnava področje kulture, tako posplošeno in deklarativno, da ne bi moglo služiti niti za osnutek stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije. Glede na to je delovna skupina izoblikovala predlog, naj bi bilo predloženo gradivo obravnavano, skladno s skupščinskim postopkom, v tej fazi le kot osnutek, ker bi le na tak način predlagatelju omogočili, da zbere pripombe, jih sumira in zavzame lastna stališča do njih. V nasprotnem primeru bi po našem mnenju imel predlagatelj preveč težav, končno besedilo pa bi bilo metodološko še bolj neenotno, vsebinsko pa v še večji meri neuskkljeno.

Delovna skupina je želela s svojimi konkretnimi pripombami opozoriti na nepopolnost nekaterih formulacij, ki obravnavajo področje kulture, in na tiste temeljne elemente, ki jih v sedanjem besedilu pogreša. Tako besedilo, kot nam je bilo predloženo, taka definicija kulture, ki se tu postavlja, bi nepoučene lahko zavedla, namreč, da je na področju kulture pri nas še vse tako neznano, kot prav v zadnjih dneh po naših časnikih razglašajo nekateri, ki niso ali pa so premalo poučeni o konkretnem stanju v naši kulturni situaciji.

Ker sta delovna skupina in prej že odbor za kulturne dejavnosti ponovno ugotovila preveliko deklarativnost besedila in premalo poudarjeno specifično vlogo, ki jo bo imela kultura v načrtovanem obdobju, sta tudi predlagala nekaj konkretnih predlogov, kako to besedilo izpopolniti.

Že v uvodnem delu predloga stališč, kjer je splošna definicija o kulturi, naj bi se uporabila že znana in po mnenju delovne skupine bolje napisana besedila, kot je besedilo v omenjenem dokumentu. Konkretno predlaga skupina besedilo iz srednjeročnega razvoja kulture Slovenije 1971—1975 in še nekatera druga besedila, kjer so definicije o kulturi bolj zapisane.

Tudi poglavja o kulturni dejavnosti bi lahko spremenili oziroma dopolnili. Za dolgoročni program razvoja mora po našem mnenju obveljati spoznanje, da je tudi kulturni razvoj pogoj za celotno družbeno rast: zato mora družba vložiti vse sile za nadaljnji razvoj kulture kot nuje v življenju majhnega naroda. Priti moramo namreč do spoznanja, da je kultura eden od zelo pomembnih temeljnih elementov za naš nacionalni razvoj sploh, pa tudi podlaga za vso našo ustvarjalnost, vključno z našim gospodarskim napredkom, na kar tako radi marsikdaj pozabljamo.

Že v uvodnem delu poglavja bi moralo biti določeneje nakazano, da je med temeljnimi cilji, ki si jih postavlja slovenska družba v svojem razvoju, tudi kulturni napredek, s katerim je povezan tudi napredek na drugih področjih. Če ima kultura za slovenski narod še poseben pomen, je še zlasti potrebno napisati, naj naša družba posveti temu področju še prav posebno skrb.

Besedilo o samoupravljanju v kulturi je preskopo; zato bi ga bilo treba razširiti. Prav tako tudi besedilo, ki bi natančneje spregovorilo o družbeno-ekonomskih temeljih v kulturi. Menimo, da je treba natančneje povedati, da bodo morala ob predvideni rasti narodnega dohodka na prebivalca (v tem dokumentu se govori celo o 3000 dolarjih) sorazmerno naraščati tudi sredstva za kulturo, tako delež družbenih sredstev — to so sredstva neposredno iz proračuna — kot tudi neposredni prispevki delovnih organizacij, ki jih bodo na podlagi družbenih dogovorov prispevale za kulturne storitve, in neposredna sredstva občanov. Pri tem bi nas morala voditi misel, da moramo storiti vse, da bo naš človek osveščen vrednosti kulture in bo tudi sam pripravljen prispevati večji delež za lastne kulturne potrebe.

Nadalje bi morali v besedilu bolj določno zapisati, da moramo zagotoviti slovenski kulturi takšne razvojne procese, ki bi prispevali k čim višjim kulturnim in umetniškim dosežkom ter njihovemu posredovanju kar najširšemu krogu občanov. Zato bi nam lahko kot dober temelj služile študije, ki jih je prav v zadnjem času izdelal republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Tudi v dolgoročnem programu razvoja bi morali določiti neko prioriteto posameznih kulturnih področij.

Menimo tudi, da bi morali bolj določno govoriti o kulturnem ustvarjanju na eni strani in o posredovanju kulturnih dobrin na drugi strani in da bi tudi v takšnem tekstu morali zagotoviti večjo vlogo samostojnemu ustvarjalcu — umetniku. Tudi za kulturno vzgojo bi veljalo zapisati, bolj dosledno, kot je to v predloženem dokumentu, da jo moramo vključiti v celotni vzgojno-izobraževalni sistem od predšolske vzgoje prek osnovne šole do visokih šol, predvsem pa še v naše umetniške akademije.

Hkrati bi morali zagotoviti tudi mladim, nadarjenim umetnikom boljše materialne možnosti za njihovo uveljavitev. Posebej bo verjetno treba tudi bolj določno zapisati, kako bomo v prihodnje skrbeli za status umetnika, neposrednega ustvarjalca.

Nadalje smo ugotovili, da dokument vse preskopo govori o skrbi, ki naj bi jo naša družba v prihodnjih 15 letih posvetila kulturni rasti zunaj meja Slovenije, temu enotnemu kulturnemu slovenskemu prostoru, o katerem v zadnjem času govorimo. Pri tem velja posebej omeniti naše stike s kulturo drugih jugoslovanskih nacionalnosti in kulturne stike s tujino. V načrtovanem obdobju bo prav gotovo potrebno zagotoviti večjo skrb afirmaciji naše kulture v tujini kot ene pomembnih temeljev za afirmacijo naše nacije zunaj slovenskih meja.

Ko govorimo o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, bi morali nakazati tudi metode in sredstva, s katerimi naj bi v predvidenem obdobju premagali razlike med kulturno zaostalostjo posameznih področij kot tudi razlike med vasjo in mestom. Hkrati kaže prav gotovo načeti tudi problem večje povezave razvitih središč s koncentracijo kulturnih institucij s kraji, kjer le-teh ni. Večji policentrični razvoj na drugih področjih in možnosti večje komunikativnosti bodo brez dvoma vplivali na drugačno porazdelitev kulturnih dobrin v slovenskem prostoru, kar je vsekakor potrebno v takšnem dolgoročnem načrtu razvoja tudi predvideti.

Predlog stališč tudi ne predvideva prepotrebne stalnega strokovno-znanstvenega spremljanja in proučevanja posameznih dejavnosti s področja kulture. Menimo, da bi vse to moral takšen dokument zajeti.

Povedal sem bistvene pripombe odbora in delovne skupine, za katere menimo, da bi jih moral dokument upoštevati.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim predsednika odbora za znanstveno-raziskovalno delo poslanca Mušiča, da poroča.

Vladimir Mušič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Tudi naš odbor je razpravljal o dokumentu, in sicer na seji 17. junija in zatem po sestanku skupine predsednikov odborov v predvidevanju, da naj bi tudi posebna delovna skupina poskušala konstruktivno in operativno pripraviti določene pripombe. Skupine ni bilo mogoče v tako kratkem času sklicati zaradi sorazmerno majhnega števila članov našega odbora. Zato sem poskušal sam pripraviti nekaj splošnih in konkretnih pripomb k tekstu dokumenta. Moram takoj na

začetku ugotoviti, da se je kmalu izkazalo, da je tako početje razmeroma abotno, ker gre za nekatere bistvene, širše probleme v zvezi s tem tekstom, o katerem bi želel tudi sam reči nekaj besed.

Naš odbor je v diskusijah, kolikor jih je bilo, mislim pa, da so bile dovolj zanimive, pogledal na ta dokument predvsem v treh smereh:

1. kot na družbeno-politični dokument;
2. kot na dokument, ki bi moral nekaj prinesiti v sistem našega družbenega planiranja, in
3. na problem, kako je znanost oziroma raziskovalno delo v tem dokumentu zastopana.

Moram takoj povedati, da člani odbora v diskusiji niso bili posebej navdušeni nad tekstom dokumenta, kljub temu, da se iz večjega dela dokumenta vidi, da je bilo opravljeno zelo veliko delo in da je verjetno veliko splošnih formulacij, ki so v njem, dokumentiranih z bogatim dokumentacijskim statističnim gradivom.

Zal ta podlaga v končni redakciji ni prišla posebej do izraza. Bilo je nekako splošno mnenje, da bi gradivo, tako kot je, oziroma stališča verjetno morala doživeti še določene redakcije in določeno dodatno delo, predvsem v smeri konkretizacije in večjega uporabljanja dokumentacije, za katero vemo in smo slišali, da je obširna. Ob vsem tem je prevladal občutek, da se zelo pomembna družbena akcija, ki je bila sprožena v teh zadnjih letih, končuje z razmeroma pomanjkljivim dokumentom ter da ne bi bilo prav, da bi to dovolili. Kajti, ne samo splošno stanje v našem sistemu planiranja, ampak tudi napredek vede in znanosti o planiranju po svetu brez dvoma terja, da se mnogo bolj intenzivno lotimo tega problema.

Bilo je omenjeno med drugim, da je precejšnja pomanjkljivost dokumenta o stališčih v tem, da ne govori in se ne osredotoči na določene dominantne probleme, ki v našem družbenogospodarskem življenju obstajajo. Naj navedem samo problem stabilizacije, o kateri že mnogo let govorimo in ki ima brez števila aspektov v celotnem družbenem življenju. Stabilizacija kot taka je v tem dokumentu na enem ali dveh mestih, razmeroma podrejeno, omenjena, vendar mislim, da ni nobenega dvoma o tem, da gre za dominanten družbeni problem.

V našem poročilu, ki ste ga dobili danes, je nekaj stvari, na katere bi rad posebej opozoril. Eno je vprašanje, ki ga je že tovariš Poljanšek omenil, namreč, vprašanje institucionalizacije koncepta dolgoročnega razvoja oziroma, bolje rečeno, vprašanje institucionalizacije dolgoročnega planiranja in programiranja v našem celotnem sistemu planiranja. To seveda jasno potegne za seboj najprej vprašanje našega sistema planiranja sploh. Med drugim smo v tem našem poročilu ugotovili, na to bi vas rad tudi opozoril, da je očitna neuskkljenost med predvidevanji v srednjeročnem planu s predvidevanji v tem dokumentu. Mislim, da sam slučaj, da so različne institucije in različni ljudje pripravljali te posamezne dokumente, ne bi smel privedi do take neuskkljenosti. Tovariš dr. Kuhar je prej rekel, da je kultura bolj obdelana v srednjeročnem planu, mi pa smo prav narobe ugotovili za našo znanstveno-raziskovalno dejavnost; razmeroma dobro je postavljena v tem dokumentu o stališčih, ta, rekel bi širša družbena stališča, pa se absolutno ne odražajo v dokumentu o srednjeročnem planu. Samo dokaz več, da bi bilo najbrž prav, če približno hkrati sprejemamo enega ali drugega, da potem srednjeročnega smatramo kot prvi, srednjeročni poskus izvajanja oziroma aktiviranja nekega dolgoročnega koncepta. Tu bi bilo treba, in mislim, da stvar verjetno ne bi smela biti prekomplicirana, usklajevati

delo posameznih republiških institucij oziroma posameznikov, ki pripravljajo take dokumente.

Naslednja stvar, ki je tu konkretno omenjena, je potreba, da se dejansko že v sami preambuli dokumenta o stališčih pojavi neka formulacija, ki bi vprašanje značaja in mesta tega dolgoročnega planiranja in sodobnih znanstvenih pogledov na planiranje bolj poudarila; pripravljeno imamo konkretno formulacijo. Sodobni znanstveni pogledi na planiranje, predvsem na družbeni razvoj sam terjajo uveljavitev vseh oblik načrtovanja in programiranja razvoja. Planiranje je treba razumeti in institucionalizirati kot stalen proces, kot permanentno dejavnost. S tem bi tekst v sami preambuli morali dopolniti.

Z ožjega področja dela našega odbora je ena bistvenjših pripomb, na katero bi moral opozoriti, ker odpira cel sklop problematike, vprašanje poglobitvenih ciljev raziskovalnega dela in naša trditev, da med njimi ni predvsem zavestno in organizirano spremljanje razvoja v svetu, kakor izhaja iz predloga stališč (na strani 54), ampak razvoj lastne raziskovalne misli. Raziskovalna misel in znanost namreč formirata ali soformirata družbeno zavest kot kultura in druge osnovne dejavnosti človeka; pri tem pa je popolnoma jasno, da je spremljanje tujih dosežkov seveda zelo pomembno, zlasti za majhen narod z omejenimi sredstvi. Najbrž pa se je treba najprej dogovoriti za neko družbeno politiko optimalnega dotekanja teh dosežkov, tudi tehnologije in drugih raziskovalnih dosežkov, sicer bi lahko še naprej pravzaprav obglavljali to našo znanstveno kulturo, kot bi človek imenoval tako orientacijo, pomena za nacionalno kulturo, razvoj in obstoj.

Posebej smo opozorili tudi na vprašanje uveljavljanja novih metod in tehnik v planiranju, ki danes obstajajo v svetu in se že uveljavljajo, vsaj v teoretičnih okvirih, tudi pri nas in seveda s tem povezanega vprašanja kadrov. Obstaja bojazen, da vsega obsežnega dela, ki je bilo vloženo v pripravo stališč oziroma koncepta dolgoročnega razvoja, nismo paralelno spremljali z zadostnim vlaganjem v tisti strokovni kader, ki bi bil sposoben osvojiti določene moderne metode in tehnike planiranja, spremljanja statističnih podatkov, priprave ekonomsko-političnih in družbeno-političnih dokumentov v zvezi z razvojem in tako naprej. O tem so obstajali določeni zelo konkretni podatki, veliko tega je bilo že tudi omenjenega v tej hiši in v časopisu, zato mislim, da bi bilo treba temu posvetiti veliko večjo pozornost.

Za konec le to, da je v sodobnem procesu planiranja nekaj zelo jasno diferenciranih in razločljivih stopenj in položajev, ki, mislim, da bi morale priti do izraza tudi v tem dokumentu, kot je naš. Najprej to, da v prvi stopnji, v kateri formuliramo splošne družbene cilje, ne bi smeli ostati samo pri najsplošnejših deklarativnih ciljih, ampak bi morali te cilje konkretizirati s kriteriji za izdelavo določenih programov in planov s standardi, ki nam služijo kot merilo pri definiranju takih ciljev.

V drugi stopnji, ki obsega programe, plane in projekte, in sicer enkrat ločeno po resorjih in posameznih sektorjih, drugič pa kompleksno, konfrontiramo enega z drugim, se mi zdi, da ne bi smeli zanemarjati aspekta konkretizacije, kjer veliko predstavljajo regionalni projekti. Za nekatere sektorje že imamo nekatere konkretizacije, za celo vrsto drugih pa teh konkretizacij nimamo, kljub temu, da vemo, da za vrsto stvari že obstajajo veliki projekti, bodisi da gre za stvari v energetiki, za stvari v cestnem prometu, za stvari v kmetijstvu in drugih dejavnostih. Gre dejansko za stvari, ki so formulirane že kot projekti, ki imajo svojo finančno dimenzijo, svojo tehnično, fizično dimen-

zijo in tako naprej. Se pravi, v veliki meri opredeljujejo naše ekonomske možnosti in družbene naloge v zvezi z njimi. To pomeni, da bi jih bilo absolutno treba kot take vključiti v samo meso dokumenta.

Naslednja stopnja je vprašanje politike oziroma formuliranja družbenih politik, če smem uporabljati množino za vrsto posameznih področij in sektorjev; te politike bi morale biti seveda močno specificirane, v tem dokumentu pa še celo, vsaj v svojih osnovah; denimo, da gre za specificirano družbeno politiko gradnje tako imenovanih socialnih stanovanj ali stanovanj sploh, za zaje-manje sredstev itd., da vzamem samo en primer iz svojega ožjega področja.

In končna stopnja v takem procesu planiranja je vprašanje aktiviranja nekega koncepta, nekega plana in vprašanja njegove izvedbe. Tema dvema stvarima, se mi zdi, je bilo sploh posvečeno premalo pozornosti v tem dokumentu.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec France Zupan, predsednik odbora za telesno kulturo.

France Zupan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tudi naš odbor, to je odbor za telesno kulturo, je na dveh sejah obravnaval predlog stališč; rezultat tega so konkretne pripombe, ki ste jih že dobili v poročilu. Poleg tega je na eni od teh sej, kjer so bili prisotni predstavniki izvršnega sveta, visoke šole za telesno kulturo in Zveze za telesno kulturo, uspelo program razvoja strniti v točke, ki bi jih tule rad prebral, če dovolite.

Uvodoma bi omenil samo to, kot je dejal že tovariš predsednik, da moramo, če hočemo postati družba, razviti šolstvo, zdravstvo in druge sorodne institucije. Moramo razviti tudi zavest, da je treba družbo braniti in to dejstvo trdno vsaditi v zavest vsakega občana. Zato je logično, da se odločno postavi vprašanje telesne vzgoje, ki ima v naših razmerah odločilen pomen za krepitev obrambne sposobnosti naše samoupravne družbe. Koncept vseljenske obrambe in splošnega ljudskega odpora ni mogoč, vsaj tako si mi to predstavljamo, brez sodobne telesne vzgoje, ki zahteva od vsakega posameznika vsakdanje aktivno ukvarjanje s športom. V tem smislu bo treba učinkovito sodelovanje z jugoslovansko ljudsko armado in s štabi za splošni ljudski odpor.

Druga stališča, za katera smo se zedinili, pa so tale:

1. Telesno-kulturna dejavnost in vzgoja mladine v šoli je temelj celotnemu sistemu naše telesne kulture in telesnovzgojnih navad. Predšolski in šolski mladini bo zagotovljena redna telesna vzgoja po sodobnih učnih programih. Ob šolah in vzgojno-varstvenih ustanovah bo treba zgraditi telovadnice, igrišča, kasneje mogoče tudi bazene in druge naprave in tako omogočiti mladini redno vsakodnevno telesno vzgojo in šport v obveznih in svobodnih oblikah. Na tem področju je nadalje treba urediti ocenjevanje telesne vzgoje, uvesti telesnovzgojni karton in razvijati šolska športna društva. Ta točka naj bi bila nekako osnova našega programa.

2. Telesna kulturna dejavnost najširših plasti občanov je cilj telesno-kulturnih organizacij; v tej zvezi bo treba povečati in ohraniti rekreacijske zelene površine med stanovanjskimi bloki v naseljih, urediti zadevno dokumentacijo in doseči sodelovanje strokovnih služb pri programih regionalnega razvoja.

3. Organizirana telesna kultura v delovnih organizacijah vpliva ne samo na ugodno počutje delavca, ampak tudi zmanjšuje negativne vplive delovnega

procesa. V ta program naj bi potem spadala tudi organizacija telesne kulture v delovnih organizacijah.

4. Omenjen je bil tudi vrhunski šport; zanj smo izbrali tole formulacijo: predvsem naj bo namen in odraz stimulacije množičnosti. Vrhunski šport ni nujen, ni pa sam sebi namen.

5. Povezanost telesne kulture z gospodarsko dejavnostjo, predvsem s turizmom v obliki turistično-športnih rekreacijskih centrov, se mora izraziti bolj učinkovito kot doslej. Zedinili smo se za prioritete investicije, ki bodo usmerjene v gradnjo zimsko-športnega centra v gornji Savski dolini in v gradnjo letnega športnega centra ob morju, in za ureditev Planice; posebno pozornost pa je treba posvetiti v Sloveniji, ki je alpska dežela, njenemu fondu planinskih koč.

Da bi tako začrtane cilje mogli uresničiti, je treba pozornost posvetiti vzgoji in izobraževanju strokovnih kadrov, kar je zelo pomembno in precej pereče vprašanje, nadalje izdajanju strokovne revije, osnovni kategorizaciji športov in zakonski ureditvi vseh vprašanj telesne vzgoje in športa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati v zvezi s stališči. Prosim, tovarišica Marija Ivkovič.

Marija Ivkovič: Republiška skupnost otroškega varstva je na svoji zadnji seji skupščine 30. junija sprejela sklep, da se kreativno vključi v sodelovanje pri oblikovanju dolgoročnega koncepta razvoja. Tekst, ki smo ga prejeli šele v začetku tega meseca, seveda še nismo mogli dopolniti s konkretnimi predlogi, vendar bomo do 15. novembra vsekakor uspeli izdelati konkretni predlog, ker nas sedanji tekst ne zadovoljuje. V tem tekstu je namreč področje otroškega varstva obdelano preveč parcialno, po posameznih zvrsteh, mi pa vodimo celovito skrb za otroka.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Kolikor ne, končujem razpravo s tem, da še ne prenehamo z delom pri konkretnih pripombah k stališčem, marveč da to delo nadaljujemo vse do 15. septembra, pri čemer naj bodo predsedniki odborov še nadalje nosilci celotne akcije in priprav konkretnih pripomb in konkretnih formulacij. Se strinjate s takšnim sklepom? (Da.)

Odrejam polurni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 11. uri in se je nadaljevala ob 11.45.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na razpravo o kvalifikacijski strukturi in usposabljanju vzgojnega in učnega osebja v vzgojno-varstvenih zavodih, osnovnih in srednjih šolah in dijaških domovih z vidika kadrovskega potreb.

Za to točko dnevnega reda je gradivo pripravil v skladu z delovnim načrtom našega zbora republiški sekretariat za prosveto in kulturo, ki je predložil v obravnavo troje informacij, in sicer: informacijo o usposabljanju vzgojiteljic za vzgojno-varstvene zavode in učiteljev za osnovne šole z vidika kadrovskega potreb, informacijo o kvalifikacijski strukturi učnega osebja v osnovnih in

srednjih šolah ter informacijo o izrednem študiju učiteljev v osnovnih, srednjih in posebnih šolah in dijaških domovih v SR Sloveniji.

Zeli morda predstavnik predlagatelja dati še uvodno obrazložitev? (Da.) Besedo ima republiški sekretar za prosveto in kulturo tovariš Slavko Bohanec.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da dam v uvodu k predloženemu gradivu nekaj poudarkov, nekaj dodatnih informacij, predvsem pa izluščim nekatera ključna vprašanja, ki se v teh gradivih porajajo.

V informaciji o kvalifikacijski strukturi učnega osebja v osnovnih in srednjih šolah smo želeli natančneje prikazati kvalifikacijsko strukturo učiteljev na podlagi organizacijskih poročil za šolsko leto 1969/1970. Gre torej za najnovejše podatke. Glede na vir podatkov smo se morali omejiti le na izobrazbo in usposobljenost učiteljev, zato nismo mogli zajeti drugih vidikov kadrovske problematike. Podatki o kvalifikacijski strukturi učiteljev v osnovnih in srednjih šolah kažejo, da je stanje vendarle precej kritično. Zato smo na koncu formulirali konkretne predloge za ukrepe, ki naj bi omogočili učinkovito kadrovsko politiko na tem področju. V zadnjih treh, štirih letih smo sicer dosegli pomembne premike na bolje, vendar gre proces dokvalifikacije razumljivo še zelo počasi.

Najprej nekaj vprašanj o razrednem pouku. Kvalifikacijska struktura na tej stopnji osnovne šole je dobra, saj imamo le 0,6 % neusposobljenih učiteljev; večinoma so to absolventi pedagoških in drugih gimnazij, ki nimajo pedagoške izobrazbe. Pomanjkanje učiteljev razrednega pouka zaenkrat še ni kritično, resno krizo pa pričakujemo v prihodnjih letih, saj bo šlo leta 1975 v pokoj okrog 360 razrednih učiteljev, do leta 1980 pa še okrog 230. Dotok diplomantov iz pedagoških akademij je minimalen: leta 1967 jih je bilo devet, 1968 trinajst, 1969 osem, 1970 štirje. Pri tem pa niso upoštevane potrebe, ki nastajajo z odpiranjem novih oddelkov podaljšanega bivanja in male šole.

O kadrovski problematiki razrednega pouka pa tole: od skupnega števila učiteljev, ki poučujejo na predmetni stopnji, je le 50 % usposobljenih za predmet, ki ga poučujejo, 44 %, to je okoli 2200, pa je neusposobljenih. Stanje je kritično zlasti pri nekaterih predmetih, ki jih poučuje celo manj kot $\frac{1}{3}$ usposobljenih učiteljev. Primerjava števila neusposobljenih učiteljev za posamezne predmete in diplomantov na ustreznih oddelkih pedagoških akademij nam kaže, da zlasti za nekatere predmete še dolgo ne bomo imeli dovolj kvalificiranih učiteljev.

Iz informacije je razvidno, da odstotek usposobljenih učiteljev po posameznih področjih močno niha; v občini Ljubljana-Bežigrad jih je 78 %, v občini Ljubljana-Center 78 %, v občini Lenart pa le 17 %. Ti podatki so toliko bolj zaskrbljujoči, ker nam kažejo, da so ob taki razporeditvi učnega kadra najbolj prizadeti otroci iz manj razvitih predelov, ki so že tako v marsičem prikrajšani v možnostih za šolanje.

K posebnim šolam pa tole: od 585 učiteljev je usposobljenih le 250 ali 42 %, 335 ali 58 % pa je neusposobljenih. Po programu za razvoj zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju bomo do leta 1975 potrebovali v teh šolah 655 učiteljev. Če primerjamo te podatke s številom diplomantov na ustreznem oddelku pedagoške akademije in s številom vpisanih študentov, vidimo, da brez resnih posegov ne bomo mogli izboljšati kadrovske strukture v teh šolah.

Srednje šolanje je pri nas silno razčlenjeno, saj imamo kar 132 smeri, za katere je pouk organiziran, vsaj za večino strokovnih predmetov po samostojnih učnih načrtih. Taka razčlenjenost povzroča seveda velike težave pri izobraževanju učnega kadra, saj gre za 270 različnih strokovno-teoretičnih predmetov; k temu pa je treba prišteti še praktični pouk v poklicnih šolah, ki je vsebinsko razvejan po poklicih. V šolskem letu 1969/1970 je poučevalo na srednjih šolah 4369 učiteljev; od tega jih je bilo le 62,5 % v rednem delovnem razmerju za nedoločen čas, 3,5 % za določen čas in 33 % v civilno-pravnem delovnem razmerju. Glede na določbe zakona o srednjem šolstvu je le 71 % učiteljev v srednjih šolah usposobljenih za poučevanje svojega predmeta. Podatki o sposobnosti učiteljev po posameznih vrstah šol dajejo naslednjo sliko: gimnazija 77 %, tehniške šole 73 %, umetniške 65 %, poklicne 66 %.

K drugi informaciji, to je informaciji o usposabljanju vzgojiteljic za vzgojnovarstvene zavode in učiteljev za osnovne šole z vidika kadrovskih potreb, pa tole: Informacija skuša na kratko prikazati stanje o materialnih pogojih za delo vzgojiteljskih šol, gimnazij pedagoške smeri in pedagoških akademij; hkrati pa tudi, kakšne so realne možnosti, da si bomo v bližnji prihodnosti zagotovili dovolj pedagoškega kadra. Na podlagi zbranega gradiva predlagamo nekatere nujne kratkoročne ukrepe, ki naj bi prispevali k ublažitvi pomanjkanja vzgojiteljic in učiteljic za osnovno šolo. Poudariti moram, da informacija ne posega v globalna, vsebinska vprašanja šolanja pedagoškega kadra, niti ne posega globlje v sistem šolanja in v notranjo organizacijo kadrovskih šol. Z vsemi temi vprašanji se ukvarjajo posebne strokove komisije, ki so postavljene in ki bodo predlagale ustrezne rešitve.

Informacija ima tri dele: govori o šolanju vzgojiteljic, govori o gimnazijah pedagoške smeri in govori o pedagoških akademijah. Na koncu vsakega poglavja ste videli konkretne predloge za ukrepe. Iz analize, ki jo je pripravil zavod za šolstvo SR Slovenije, je razvidno, da vzgojiteljski šoli v Ljubljani in v Mariboru s sedanjimi kapacitetami že danes ne zadovoljujeta vseh potreb po vzgojiteljicah in da bo postalo to stanje ob naglem razvoju otroškega varstva še bolj kritično. Prostori, v katerih delata obe šoli, so neprimerni in že zdavnaj več ne ustrezajo zahtevam sodobnega pouka. Ljubljanska šola predvideva že v letošnjem letu adaptacijo in razširitev, tako da si bo lahko vsaj za silo uredila delovne pogoje, problem vzgojiteljske šole v Mariboru pa bo lahko rešen šele takrat, ko se bo pedagoška akademija preselila v nove prostore. Pedagoško akademijo pa šele snujemo, šele pripravljamo idejni koncept. Glede na vse to je pred nami vrsta naslednjih nalog:

Povečati je treba število učenk v vzgojiteljskih šolah in si tako v skladu s predvidenimi potrebami zagotoviti vzgojiteljski naraščaj. Ker obe šoli ne bosta mogli bistveno povečati svojih kapacitet, je treba podpreti prizadevanja za ustanavljanje oddelkov za vzgojiteljice v tistih krajih, kjer so za to pogoji. Rezultati so že v Celju, Idriji in v Kopru. V vsakem primeru pa je treba računati s tem, da bo treba za razširjene kapacitete vzgojiteljskih šol pripraviti dovolj specializiranega učiteljskega kadra. Šolanje v vzgojiteljski šoli traja pet let, zato bo kadrovska kriza posebno huda v naslednjih nekaj letih. V tem prehodnem obdobju si bomo morali pomagati s krajšimi oblikami šolanja; enotni tečaj za absolventke gimnazij, dokvalifikacija kadra, ki že dela v vzgojno-varstvenih ustanovah in podobno.

V okviru izobraževanja učiteljev za osnovno šolo pa smo seveda predvsem obravnavali gimnazijo pedagoške smeri in pedagoške akademije. Podatki, ki so

jih zbrale šole, kažejo, da se približno 80 % absolventov odloči za pedagoški poklic v pedagoških gimnazijah. Glede na tako usmeritev svojih absolventov so pedagoške gimnazije nedvomno opravičile svoj obstoj. Manj uspešne so pri usmerjanju študentov za razredni pouk, saj je priliv rednih študentov veliko premajhen, da bi lahko zadovoljili potrebe po učiteljih razrednega pouka. Rešitev tega problema lahko vsaj deloma pričakujemo od dosledne štipendijske politike, ki bi se začela že po osnovni šoli, pri čemer bi se morale poleg republiške izobraževalne skupnosti bolj angažirati tudi občinske skupščine in temeljne izobraževalne skupnosti. Učence kadrovskih šol bo treba bolj usmeriti v študij razrednega pouka, hkrati pa jim zagotoviti urejene delovne pogoje v dijaških domovih. Letos poteka posebno načrtno zasnovana akcija za štipendije v pedagoških gimnazijah in pedagoških akademijah, zlasti za razredni pouk.

Informacija nadalje na kratko prikazuje prostorske pogoje, v katerih delata obe akademiji, nato pa na temelju podatkov o kadrovski strukturi v osnovnih šolah ugotavljata, kakšne so realne možnosti, da bi lahko v bližnji prihodnosti zagotovili dovolj kvalificiranega pedagoškega kadra za osnovno šolo. Ob podpori vseh družbenih dejavnikov si bo treba prizadevati za večji dotok študentov na pedagoško akademijo, hkrati pa bosta morali obe akademiji kar se da racionalizirati študij in si prizadevati za tako organizacijo študija, ki bi omogočala študentom, da bodo doštudirali v normalnem roku, tako da se bo zmanjšal osip na najmanjšo možno mero. Seveda pa akademiji vsega tega brez izdatne materialne podpore, predvsem pa brez ustreznih prostorov, ne bosta zmogli. Ustanovljen je dislociran oddelek pedagoške akademije v Mariboru in Celju, prav tako je tak oddelek ustanovila pedagoška akademija Ljubljana na Primorskem in v Novem mestu. Z načrtnim štipendiranjem in stimulacijo študentov na deficitarnih predmetnih skupinah bomo nedvomno ublažili kadrovsko krizo na osnovni šoli, zavedati pa se moramo, da predstavljajo taki ukrepi le trenutno reševanje krize. Redni dotok učiteljev si bomo lahko zagotovili šele takrat, ko bo učiteljski poklic postal spet bolj zanimiv za mladega človeka, se pravi, ko mu bomo dali ustrezno družbeno veljavo in ga materialno stimulirali ter mu zagotovili normalne delovne pogoje ne glede na delovno mesto.

In morda še nekaj besed k zadnji informaciji, to je informaciji o izrednem študiju učiteljev v osnovnih, posebnih in srednjih šolah in dijaških domovih v Sloveniji. Problem izrednega študija je gotovo zelo aktualen; navezuje se na zakonsko obveznost, da morajo učitelji, ki nimajo zadostne formalne kvalifikacije, to kvalifikacijo dobiti do 1972. leta. Sama informacija je bila že napisana mnogo prej, kot je bila predložena skupščini v obravnavo, in moram reči, da se je na podlagi nje in tudi že drugače tako v izobraževalni skupnosti kot v drugih institucijah začela intenzivna akcija, da se omenjena zahteva do določenega roka v čim večji meri uresniči.

Predsednik Miloš Poljanšek: Gradivo je obravnaval naš odbor za vzgojo in izobraževanje in predložil pismeno poročilo. Želi poročevalka odbora poslanka Anica Pernuš še ustno obrazložiti stališče odbora? (Ne želi.) Tako lahko preidemo k razpravi. Kdo želi besedo? Poslanec Boris Feldin, prosim.

Boris Feldin: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Imam samo nekaj obrobnih pripomb. K spremembam za kadrovske šole bi rad pripomnil,

naj se upošteva tudi kadrovske šole, ki bodo vzgajale vzgojitelje za duševno prizadete predšolske otroke. Teh zdaj nimamo, vemo pa, da je nekaj teh otrok in da bi kazalo malo bolj zgodaj skrbeti zanje.

Dalje, ali ne bi kazalo enkrat povedati, zakaj je potrebna petletna vzgojiteljska šola, ko pa so vse šole štiriletne. Ali morda tu ni možno pridobiti na času in tudi na sredstvih. Kje so tisti vzroki, ki še danes terjajo, da je to dejansko petletna šola? V predloženih informacijah jih nisem zasledil. Res je, da je nekje rečeno, da je tudi ob petletnem šolanju vpis dovolj velik, vendar to ni opravičilo, ker vemo, da se vpisujejo v vzgojiteljske šole dekleta, ki imajo za vstop v druge poklice slabše možnosti.

Ob ustanavljanju oddelkov podaljšanega bivanja in celodnevne varstva me zanima, ali kaj razmišljamo o tem, da bodo to delo lahko v bodoče opravljali samo tisti, ki so sicer usposobljeni za razredni pouk ali predmetni pouk, ali pa bi kazalo razmisliti o posebnem profilu takega delavca. Prav tako bi o tem kazalo govoriti tudi pri malih šolah, kjer se danes s tem ukvarjajo vzgojiteljice predšolskih ustanov in učiteljice osnovnih šol.

Dislocirani oddelki, najsi bo vzgojiteljskih šol ali pa pedagoških akademij v posameznih krajih, bi bili seveda zaželeni, predvsem zaradi tega, ker nam manjka kadra, pa tudi zato, ker bo kader, ki mu omogočimo šolanje v domačem kraju, verjetno tu tudi ostal. Gradivo pravilno ugotavlja, da se tisti, ki mora daleč od domačega kraja, ne odloča rad za razredni pouk, predvsem zaradi tega, ker če že gre, se potem raje odloči za predmetni pouk, ker so njegove perspektive drugačne. Če pa bomo šolanje omogočili v domačem kraju z dislociranimi oddelki, kot se to danes že pripravlja, menim, da bomo s tem že precej storili.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi besedo? (Nihče.) Preden končam, dovolite, da se sam vključim v razpravo o gradivu, za katero menim, da je izredno pomembno in aktualno. Kot je že sekretar tovariš Bohanec dejal, se nam ne kaže sprijazniti s stališči, sklepi in predlogi, ki so na koncu vseh teh gradiv, ampak moramo sklepe jasneje določiti in v bližnji prihodnosti priti do dokumenta, ki bo točno opredeljeval možnosti odprave kadrovskega primanjkljaja na vseh ravneh. Menim namreč, da je nemogoče načrtnije spreminjati stanje, ne da bi imeli za to akcijski program, v katerem bi bilo jasno precizirano, kaj bo posamezna ustanova storila v tej smeri, predvsem pa, kaj je sploh možno storiti. Zaradi tega pogrešam v vseh teh ugotovitvah, sklepih in predlogih odgovor na to, kaj se je republiška izobraževalna skupnost dogovorila s temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi glede stimulacije izrednega študija. Ali je bilo tu kaj storjenega? Ali je bilo kaj storjenega v tistih primerih, ko pomeni ustrezna kvalifikacija bistveni premik v sedanji situaciji izredne deficitarnosti kadra že v osnovnem šolstvu, kaj šele v drugem šolstvu? Prepričan sem, da odgovor ne bo kaj prida obetajoč.

Glede leta 1972, na katerega je opozoril tovariš Bohanec, menim, da smo popolnoma nepripravljeni. Zato predlagam, da ne končamo razprave o tem gradivu, dokler ne dobimo konkretnega akcijskega programa, v katerem bo jasno razvidno, časovno določeno, materialno-financiarno kvantificirano, kaj bo storila republiška izobraževalna skupnost hkrati s temeljnimi skupnostmi, kaj bo storil zavod za šolstvo, kaj bodo storili preostali faktorji od republiškega sekretariata za prosveto in kulturo do pedagoškega inštituta glede tako resne kritične kadrovske situacije, ki jo imamo v vzgoji in izobraževanju. Če te

fundamentalne zadrege ne bomo bolj načrtno in bolj sistematično skušali odpraviti in če se bomo prepustili tako nebuloznim sklepom — oprostite izrazu, morda je res nekoliko hud — potem ne bomo delali drugega kot pogrevali že dolgo aktualno problematiko kadrovske situacije v našem šolstvu. Se strinjate s takšnim sklepom? (Da.)

Lahko preidemo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke.

Predlog zakona je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet, ki je za svojega predstavnika določil člana izvršnega sveta dr. Vladimira Bračiča. Želi morda tovariš Bračič še ustno obrazložiti zakonski predlog? (Ne želi.)

Predlog zakona sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta o tem predložila vsak po dvoje poročil; dodatno poročilo odbora ste prejeli danes na klopeh. Želita predstavnika komisije oziroma odbora še ustno pojasniti stališča? Prosim, poslanka Poljanškova.

Majda Poljanšek: Iz poročila je razvidno, da je odbor zelo zavzeto in obširno razpravljal o predlogu zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke. Kako tudi ne, saj z zakonom želimo bolj jasno opredeliti status zavodov in dejavnosti v njih. Prav gotovo je pomembno tudi to, da je že javna razprava razgibala mišljenja občanov o pomenu intenzivnejšega širjenja prostora za predšolske otroke. Številni sprejeti programi o razvoju otroškega varstva v občinah in prizadevanja za samoprispevke kažejo na skrajne družbene napore, da se najmlajšim zagotovi enotnejša priprava za osnovno šolo, da se s tem zmanjša osip in da se zagotovi bolj sistematična vzgoja v najnežnejših letih čim večjemu številu predšolskih otrok.

Nadalje se je odbor zadržal v razpravi ob 37. členu zakona, ki govori o plačevanju mesečne oskrbnine. Če smo pazljivo spremljali oblikovanje zakona, smo lahko opazili, da je osnutek zakona določal, da je oskrbnina sestavljena iz stroškov za prehrano, za režijo in osebnih dohodkov tehničnega in pomožnega osebja v vzgojno-varstveni organizaciji. V predlogu, ki je pred nami, so k tem elementom pridruženi še stroški za redno vzdrževanje prostorov in opreme. Razširitev elementov za določanje cene oskrbnine je nujna, saj se zavedamo, da bi družba ne zmogla kriti ob nenehnem naraščanju števila otrok tolikšno finančno breme. Odbor je tudi povsem soglašal, da ne moremo z enako ekonomsko ceno onemogočiti staršev z nizkimi osebnimi prejemki varstva za njihove otroke; zato podpira vse možnosti, ki jih nakazuje zakon o tem, da višina oskrbnine upošteva individualno ekonomsko zmogljivost staršev. Prav gotovo smo že doslej premalo upoštevali te elemente in tako onemogočili zaposlenim staršem z nizkimi prejemki, da bi svoje otroke imeli v vzgojnovarstvenih zavodih. Še resnejša ovira za zagotovitev varstva pa je bil omejen prostor.

Prvikrat se v zakonu pojavlja med možnimi elementi oskrbnine tudi del stroškov za vzgojo. Na tem se je seveda odbor najdlje zadržal in imel ob tem svoje pomisleke. Čeprav zakon nakazuje to le kot možnost, smo, kot rečeno, imeli resne pomisleke in sprva dali amandma, naj bi te možnosti v zakon ne dajali. Iz zapisnika je sicer razvidno, da je odbor amandma umaknil, ker bomo v prihodnjih 5 letih odprli okoli 3000 novih mest za vzgojiteljice. Morda je napačno to, da pred seboj nismo imeli kvantifikacijskih kazalcev, kaj in koliko starši danes plačujejo, kakšna je struktura predšolskih otrok glede na socialno

strukturo njihovih staršev in kakšno strukturo pričakujemo v prihodnje. Nekateri programi razvoja otroškega varstva bi morda lahko kaj več povedali o tem. Morda nakazana možnost o kritju dela stroškov za vzgojo boljše bode v oči kot novost, zlasti še, ker za del stroškov za vzgojo ni določena višina; lahko je 1 % ali pa 99 %. Omejevanje višine pri participaciji staršev za vzgojo otrok se sicer omejuje s stavkom: »v oskrbnino se lahko vključi tudi del stroškov za vzgojo razen z zakonom predpisanih obveznih oblik predšolske vzgoje«, zanima pa me, katere oblike predšolske vzgoje so danes že z zakonom predpisane.

Ceprav smo v odboru tekst osvojili, se osebno močno zavzemam, da se v praksi to določi o plačevanju stroškov za vzgojo ne bi izvajalo. Pri tem imam predvsem v mislih načelno odklonilno stališče, ki ga izvajam iz načela, da je vzgoja bila in je, v našem času še celo, družbena kategorija. Do izmaličenja tega načela bi zelo hitro prišlo, če bi vzgojo plačevali posamezniki. Strinjam se, da je po ustavi le osnovna šola obvezna za vse, vendar je zaskrbljujoče, da bi že začetni start otroka v najnežnejših letih obdavčili. Ob teh se hkrati vprašujem: ali bomo ta korak v perspektivi umaknili ali pa bomo postopoma utrdili pot vnašanju elementov plačevanja vzgoje tudi v srednje šole, domove, fakultete, ki so neobvezne? Menim, da je nemogoče reševati socialno diferenciacijo samo z diferenciranim plačevanjem, če ne bomo intenzivneje začeli izvajati davčne politike in usposabljanje davčne službe. To navajam zlasti zato, ker sem osebno prepričana, da bodo elemente stroškov za oskrbnino vračunale najprej tiste temeljne skupnosti otroškega varstva, ki so v finančno najneugodnejšem položaju. Mislim tu na manj razvita področja v Sloveniji, kjer bi družba imela največji interes za vključevanje vseh predšolskih otrok v vzgojno-varstvene zavode. Razlogov posebej ne bi navajala, saj še vsem poslancem zvene v ušesih besede o pomenu pravočasne vzgoje otrok, ki žive v nekulturnem okolju, ki jim premalo razširja obzorje in jih čustveno in duhovno premalo bogati. Žal se ob konkretnih situacijah tako pogumno izogibamo načelom, kolikor smo pogumno za nje ogreti.

Zelim, da bi čimprej lahko sklepali v tem zboru o črtanju tega določila. Danes zaradi hitrega naraščanja števila otrok v varstvenih ustanovah seveda ne moremo zahtevati, da bi bila družba v celoti sposobna prevzeti vse odgovornosti za nagrajevanje vzgojiteljev vnaprej. Na drugi strani pa je bil naš odbor zaradi izrazitega interesa javnosti, življenjskih potreb družin po ureditvi otroškega varstva in razbremenitve zaposlenih mater pred dvema velikima alternativama; prav zaradi tega je izbral vendarle boljšo, zapisano v 37. členu, seveda kot izhod v sili.

Predsednik Miloš Poljanšek: Želi morda predstavnik zakonodajno-pravne komisije razpravljati? (Ne želi.)

Na klopeh ste dobili tudi dopis predsednika republiškega zbora, iz katerega je razvidno, v kakšnem besedilu je republiški zbor sprejel predlog zakona na svoji seji dne 8. julija letos. Naj takoj pojasnim, da so amandmaji, ki jih je republiški zbor sprejel, v celoti usklajeni z amandmaji, ki jih predlaga naš odbor za vzgojo in izobraževanje v svojih dveh poročilih.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, poslanec Hasl.

Miran Hasl: Tovarišice in tovariši poslanci! V 44. členu piše, da bo republiški sekretar za prosveto in kulturo predpisal izvršilne predpise po posameznih členih najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona. Ali bomo

tudi mi seznanjeni z vsebino teh predpisov? To me namreč zanima v zvezi z 10. členom, ki pravi, da morajo prostori in oprema ustrezati minimalnim zahtevam. Glede na stopnjo razvitosti posameznih območij pa bo verjetno te normative zelo težko uskladiti.

Zato me torej posebej zanima, ali bomo o teh izvršilnih predpisih, ki jih bo predpisal sekretar za prosveto in kulturo, tudi mi lahko kaj rekli.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Slavko Bohanec.

Slavko Bohanec: Prav gotovo je zaskrbljenost poslanca Hasla opravičljiva, vendarle gre v primerih, ki jih tovariš poslanec navaja, za minimalne normative; to se pravi za najnujnejše, kar pa pomeni, da bo tisti, ki bo zmozel kaj več, lahko šel prek teh normativov.

S tem zakonom pooblašate sekretarja, da o teh stvareh samostojno odloči. Zato ni nujno, da gredo izvršilni predpisi v obravnavo v skupščino. Doslej tako tudi ni bilo; je pa možnost, kolikor menite, da so pooblastila prevelika, da določene stvari z amandmaji korigirate.

O problemu, ki ga je poslanka Poljanškova navedla, pa tole: Če sem prav razumel, se tovarišica strinja s principi, da se del stroškov za vzgojo vračunava, sprašuje le, katere vzgojno-varstvene dejavnosti so že danes obvezne. Dve stvari sta nas vodili pri tem:

1. da zakon ne velja za kratek, ampak za daljši čas in glede na perspektivo, da bomo kdaj v prihodnosti razmišljali tudi o določenih obveznih oblikah tovrstnega dela, lahko takšen zapis pride prav; in
2. obstaja misel in predlog v zvezi s korigiranim zakonom o dvojezičnem šolstvu, da bi zaradi problemov in novega modela, ki ga uvajamo v dvojezično šolstvo v Prekmurju, bilo treba določeno časovno obdobje predšolske vzgoje obvezno predpisati. Razmišlja se tudi o tem, to lahko beremo v najrazličnejših zapisih in dokumentih, da bi polagoma z malo šolo, ki sedaj seveda še ni obvezna, prešli v celoletno; to naj bi postalo seveda sestavni del osnovne šole s tem, da bi za eno leto seveda pomaknili vpis vanjo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi razpravljati? (Ne.) Kolikor ne, dovolite, da končam razpravo; prehajamo na glasovanje, in sicer najprej o amandmajih zakonodajno-pravne komisije k 4., 19. in 22. členu. Kdor je za sprejem teh amandmajev, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije sprejeti.

Na glasovanje dajem amandmaje odbora za vzgojo in izobraževanje, ki so, kot sem že omenil, identični z amandmaji, ki jih je sprejel republiški zbor, in sicer k 13. in 27. členu, k naslovu V. poglavja, k 32., 33., 35., 37., 42. in 43. členu. Kdor je za sprejem teh amandmajev, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so tudi amandmaji odbora za vzgojo in izobraževanje sprejeti soglasno.

Tako lahko sedaj preidemo h glasovanju o predlogu zakona, upoštevajoč pravkar sprejete amandmaje. Kdor je za sprejem zakona, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke, in to v enakem besedilu kot republiški zbor.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru.

Osnutek zakona je predložil izvršni svet in kot svojega predstavnika določil člana izvršnega sveta dr. Vladimira Bračiča. Želi tovariš Bračič še ustno obrazložiti stališče izvršnega sveta? (Ne želi.)

Preden preidemo na obravnavo predloženega zakona, se mora zbor odločiti o predlogu, da se zakonski osnutek obravnava po skrajšanem postopku v smislu 294. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije. Žal moram omeniti, da za to pismenega predloga nimamo, vendar dajem namig, da zakon obravnavamo po skrajšanem postopku, na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim glasuje. (Večina poslancev dvigne roko.) Ali je kdo proti? (3 poslanci.) Se je kdo vzdržal (5 poslancev.) Ugotavljam, da z večino glasov obravnavamo zakon po skrajšanem postopku.

Osnutek zakona sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje ter skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta o svojih stališčih dali pismeni poročili. Ali želite poročevalca odbora oziroma komisije še ustno pojasniti stališča? (Ne želite.) Predloženi zakon je obravnaval tudi odbor našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in o tej obravnavi predložil pismeno mnenje, ki ste ga prejeli danes na klopeh. Hkrati s tem ste prejeli danes tudi poročilo odbora republiškega zbora za finance in proračun, ki opozarja na finančne posledice predloženega zakona.

Tako lahko prejdemo k razpravi. Ali želi kdo razpravljati? Besedo ima poslanec dr. Brodar.

Dr. Demetrij Brodar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ob predloženem osnutku zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru se mi zdi, da je treba spregovoriti nekaj besed tudi o širšem aspektu tega zakona, ki zadeva problematiko organizacije znanstvenega dela. V zakonu o visokem šolstvu je klavzula, na katero se tudi obrazložitev sklicuje, da višja šola razvija in organizira znanstveno-raziskovalno delo, če je tako določeno z njenim ustanovitvenim aktom. Mislim, da bi to klavzulo v tem zakonu bilo potrebno gledati samo kot izjemno možnost; nobeno pravilo ni brez izjeme, vendar pa pravilo kljub temu ostane. Pri tem izhajam s stališča, da a priori za znanstveno-raziskovalno delo v izobraževalnem sistemu odgovarjajo šele visoke šole, ali pa šole, ki imajo status visokih šol. Šele kader na teh šolah je a priori tako kvaliteten, da lahko ustvarja znanstveno-raziskovalni team z neko perspektivo.

Medtem pa pri višjih šolah stvari stojijo drugače. Res je sicer, da se tudi na višjih šolah lahko najdejo ljudje, ki imajo znanstvene naslove ali pa raziskovalci z drugimi naslovi, ki raziskovalno delo aktivno opravljajo, vendar pa team kot celota ne ustreza višini, ki je za znanstveno raziskovalno organizacijo potrebna.

Po tem stališču bi bilo seveda lahko razumeti, kot da so nekatere organizacije ali posamezniki prizadeti pri raziskovalnem delu oziroma izključeni od možnosti, da se z znanstveno-raziskovalnim delom pečajo. To seveda nikakor ne drži, zlasti pa ne v zadnjem času, ko začenja z delom naša nova raziskovalna

skupnost, saj je njena naloga tudi to, da zbere vse raziskovalce v naši republiki in jih po možnosti angažira pri raziskovalni dejavnosti.

Pri raziskovalni dejavnosti ne gre samo za to, da ima organizacija status znanstveno-raziskovalne organizacije, ampak za to, da ljudje znanstveno raziskovalno delajo. S tega stališča nasprotujem sprejemu tega osnutka zakona; mislil sem nasprotovati celo skrajšanemu postopku, vendar me je procedura prehitela. Tedaj bi lahko o teh problemih malo širše govorili in se odločili o politiki bodočega razvoja organizacije znanstveno-raziskovalnih institucij. V zvezi s tem, ko bom glasoval proti sprejemu zakonskega osnutka, moram povedati še to, da sem tudi v dveh primerih doslej zavzel negativno stališče; torej je to principialna stvar in nima nobene zveze s tem, da bi, recimo, želel nasprotovati razvoju mariborskih visokošolskih zavodov.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ali želi še kdo razpravljati? (Ne.) Kolikor ne, končujem razpravo in predlagam zboru v sprejem tale sklep:

1. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet prouči vse pripombe, ki so bile dane k osnutku zakona.

4. Izvršni svet naj predloži predlog zakona do 1. septembra 1971.

Kdor je za takšen sklep, naj prosim glasuje. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca.) Se je kdo vzdržal? (Pet poslancev.)

Ugotavljam, da je sklep z večino glasov sprejet.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971.

Program je predložila skupščini v soglasje izobraževalna skupnost SR Slovenije, hkrati z njim pa še poročilo o delu izobraževalne skupnosti za leto 1970. Med nami je tajnik izobraževalne skupnosti in vprašujem, ali želi še ustno pojasniti gradivo. (Ne želi.)

Gradivo je obravnaval odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in predložil skupščini s tem v zvezi v obravnavo predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971. Predlog odloka je obravnavala skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki je o tem predložila pismeno poročilo, ki ste ga danes prejeli na klopeh. Želita poročevalca odbora oziroma komisije še kaj ustno pojasniti? (Ne želita.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o zagotovitvi sredstev univerzi v Ljubljani za odplačilo kreditov, uporabljenih za nakup dveh študentskih stanovanjskih stolpičev v študentskem naselju v Ljubljani.

Predlog odloka je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet. Želi predstavnik izvršnega sveta predlog odloka še ustno obrazložiti? (Da.) Besedo ima dr. Bračič, član izvršnega sveta.

Dr. Vladimir Bračič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želim pojasniti nekatere okoliščine, zaradi katerih se je predlog odloka nekoliko zamotal, in sicer naslednje: gradnja študentskih stanovanj je bila predvidena v osnovnih gradivih za sestavo petletnega programa razvoja Slovenije na podlagi dejstev, da so kapacitete sedanjih študentskih domov sorazmerno majhne, da lahko pričakujemo ob porastu števila študentov še večje težave in da predvsem zadnji čas ugotavljamo, da so premajhne kapacitete študentskih domov eden od temeljnih vzrokov tudi za regionalno in socialno diferenciacijo, ki se na tem področju pojavlja.

Res je, da je v tem programu bilo predvideno, da bi stolpiča v okviru študentskega naselja v Ljubljani gradili v letih 1972 do 1974, toda medtem je nastopila neka posebna situacija, ko je bilo odobreno, da bo velik mednarodni kongres o računalniški tehniki v Ljubljani in ko je na ta kongres poslalo prijave toliko ljudi, da so organizatorji ugotovili, da v nobenem primeru ne bi mogli v sedanjih gostinskih in drugih hotelskih kapacitetah namestiti te ljudi. Kako zagotoviti dodatne kapacitete? Hotelskih kapacitet v enem letu ni bilo mogoče graditi, ker ni nobena od ustreznih organizacij razpolagala s potrebno investicijsko dokumentacijo. Pač pa je z le-to razpolagala univerza za svoje študentske stolpiče. Tako je prišlo do sklepa, naj bi bila ta dva študentska stolpiča, ki sta sicer v programu za petletni razvoj, zgrajena nekoliko hitreje.

Časa smo imeli eno leto, od sklenitve pogodbe z gradbenim podjetjem do vselitve, zato je bil postopek nekoliko hitrejši in mogoče ne povsem tak, kot bi ga v normalnem času lahko pričakovali. Zato prosim, da kljub temu dejstvu sprejmete ta odlok, da bi stvari ne oteževali; bodo pač imeli študentje dve leti prej večje možnosti za nastanitev v študentskem naselju.

Predsednik Miloš Poljanšek: Predlog odloka sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta predložila o tem poročili. Imata predstavnika odbora oziroma komisije še kakšna pojasnila? (Ne.)

Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o zagotovitvi sredstev univerzi v Ljubljani za odplačilo kreditov, uporabljenih za nakup dveh študentskih stanovanjskih stolpičev v študentskem naselju v Ljubljani.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Predlog odloka je skupščini predložila v obravnavo komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja in kot svojega predstavnika določila poslanca našega zbora Emila Rojca. Želi tovariš Rojce še ustno pojasniti stališče komisije? (Ne želi.) Dajem predlog odloka v razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Moram povedati, da je prišlo do te komisije na iniciativo odbora našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in samega zbora, tako da bo vsebinsko stvar jasnejša.

Ker ne želi nihče razpravljati, končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Tudi ta predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Želi njen predstavnik ustno obrazložiti stališče komisije? (Ne želi.)

Želim vas opozoriti, da ste sedajle dobili na klop pravi avtentični tekst odloka in to zavoljo tega, ker je pri prejšnjem odloku prišlo do neljube pomote in je bilo ime enega od članov komisije pomotoma izpuščeno.

Začenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče.) Končujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost. Kdor je zanj, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Predlog odloka je predložila komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja. Želi njen predstavnik poslanec Emil Rojc še ustno pojasniti stališče komisije? (Ne želi.)

Začenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne želi.) Končujem razpravo in predlagam, da sprejme naš zbor naslednje mnenje:

»Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 20. julija 1971 obravnaval predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Prosvetno-kulturni zbor se s predlogom odloka strinja.«

Kdor je za takšno mnenje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlagano mnenje, ki ga bom posredoval predsedniku republiškega zbora.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana.

Predlog odloka je predložila komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja. Želi njen predstavnik besedo? (Ne želi.) Začenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne želi.)

Končujem razpravo in predlagam, da sprejme naš zbor naslednje mnenje:

»Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije je na podlagi 9. člena zakona o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije na seji dne 20. julija 1971 obravnaval predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani.

Prosvetno-kulturni zbor se s predlogom odloka strinja.«

Kdor je za to mnenje, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlagano mnenje; tudi to mnenje bom posredoval predsedniku republiškega zbora.

S tem smo izčrpali dnevni red. Končam današnjo sejo, pri čemer vas želim opozoriti na pomembno jutrišnjo sejo enotnega zbora; apeliram na vašo poslansko zavest, da se tudi jutrišnje seje zanesljivo udeležite. Hvala lepa.

(Seja je bila končana ob 12.50.)

SOCIALNO - ZDRAVSTVENI ZBOR

21. seja

(8. julija 1971)

Predsedoval: Srečko Koren,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora

Začetek seje ob 12.55.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 21. sejo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost so opravičili poslanci dr. Dušan Mis, dr. Vasja Klavora, Boris Filli, dr. Ciril Bratuž, dr. Bojan Špicar, Matija Malešič, dr. Vojteh Pertot in dr. Samo Pečar.

Na sejo zbora so bili vabljeni: izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, republiški sekretariat za delo, republiška konferenca SZDL, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije, republiški zavod za socialno zavarovanje, skupnost zdravstvenih zavodov Slovenije, slovensko zdravniško društvo, gospodarska zbornica SR Slovenije, republiška skupnost otroškega varstva, skupnost občinskih služb socialnega varstva in tovariš Andrej Petelin, predstavnik gospodarske zbornice SR Slovenije.

Goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 20. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije;
4. predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov;
5. predlog zakona o republiških priznavalninah — uskladitev, in
6. mnenje k predlogu odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Da.) Ima kdo kakšen predlog za spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Ne.) Če ne, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 20. seje zboru.

Zapisnik ste prejeli hkrati s sklicem seje. Ima kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne javi se nihče.) Če ni pripomb, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na vprašanje poslanca Borisa Fillija bo v imenu izvršnega sveta odgovorila Zora Tomič, članica izvršnega sveta.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Prosil bi, da se mi ob tej priložnosti dovoli, da hkrati odgovorim na vprašanji poslancev Borisa Fillija in dr. Zdravka Javha, ker se obe vprašanji nanašata na isti predmet in se dejansko dopolnjujeta.

Na poslanski vprašanji poslancev dr. Zdravka Javha in Borisa Fillija glede prepovedi reklamiranja alkoholnih pijač in tobačnih izdelkov oziroma omejevanja reklame in propagande za tobačne izdelke dajem v imenu izvršnega sveta naslednje pojasnilo:

Dosedanji predpisi na področju informiranja v ničemer ne urejajo dejavnosti ekonomske propagande v časopisih in na televiziji, zlasti ne v smislu obeh vprašanj poslancev. Če bi želeli omejiti ali celo popolnoma prepovedati reklamiranje tobačnih izdelkov in alkoholnih pijač v množičnih občilih, bi morali o tem sprejeti poseben predpis, ker kaj takega veljavni zakon o tisku in drugi predpisi na področju informiranja ne omogočajo. V tem smislu bi bila potrebna zakonodajna spodbuda, za katero pa je znano, kdo in kako jo lahko da.

Predsednik dr. Srečko Koren: Poslanec Boris Filli je odsoten. Želi dr. Zdravko Javh postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne želi.) Na vprašanje poslanca dr. Sama Pečarja bo v imenu izvršnega sveta odgovorila Zora Tomič, članica izvršnega sveta.

Zora Tomič: Na 20. seji socialno-zdravstvenega zboru Skupščine SR Slovenije je poslanec dr. Samo Pečar postavil naslednja poslanska vprašanja:

1. Ali ne bi bilo za bolnika bolj pomembno, da ga več zdravimo in manj popisujemo in razvrščamo po nešteti vidikih in kategorijah zavarovanja?

2. Ali se je že kdo podrobneje ukvarjal z vprašanji, koliko časa, denarja in dela se porabi v zdravstvu za pisanje?

3. Ali ne bi bilo umestneje, da bi po temeljiti proučitvi tega vprašanja za širše območje določili enoten sistem zdravstvene administracije in ali ne bi te naloge sprejela skupnost zdravstvenih zavodov ali naš sekretariat?

Na vprašanja odgovarjamo:

1. Gotovo je izvajanje zdravstvenega varstva družbena funkcija zdravstvene dejavnosti in so vsa druga opravila v zdravstveni dejavnosti podrejena tej funkciji in opravičljiva le, če omogočajo in izboljšujejo to funkcijo. Po drugi strani pa čedalje večja raznotirnost oblik in metod zdravstvenega varstva, rast zdravstvene tehnologije, in ne na koncu zapletenost organizacije zdrav-

stvene dejavnosti, ki jo poguje prav razvoj medicine, terjajo čedalje več in kvalitetno boljše informacij znotraj zdravstvene dejavnosti in tudi med plačniki zdravstvenega varstva. Zato se po naši sodbi ne zastavlja vprašanje — več ali manj administracije — ker to hkrati pomeni tudi izbiro med alternativama — več ali manj informacij. Vsi pa ugotavljamo, da nam operativnih informacij primanjkuje, zato imamo tudi težave pri sestavi programa zdravstvenega varstva.

Menimo, da je problem v tem, da zdravstvena administracija ni sledila siceršnjemu tehnološkemu napredku medicine in je ostala po svoji konceptiji in metodi nespremenjena in smo jo le količinsko širili. Zato gredo naša prizadevanja za tem, da bi to administracijo posodobili. To pa terja uvedbo srednje mehanografije v zdravstvene delovne organizacije in obdelavo teh podatkov na visoki mehanografiji na republiški ravni. Hkrati pa je tudi res, da bo po naši oceni treba združiti zdravstveno in zdravstveno zavarovalno statistiko in evidenco, da bi vsaj določen del dokumentacije bil hkrati zdravstveni in finančno-obračunski dokument. Na republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo so v ta namen že izdelane določene študije.

Vprašanje cene administriranja v zdravstvu je zelo zapleteno, kajti vsako intelektualno delo vključuje tudi administriranje. Konec koncev je tudi zdravstveni medicinski prispevek treba opisati. Pred tremi leti je bila izdelana ocena, iz katere je izhajalo, da porabimo okoli 4 % sredstev, namenjenih za zdravstveno varstvo, za administracijo. Ta številka nas uvršča med tiste, ki razmeroma malo porabijo za administracijo. Vendar je pri tem potrebno ugotoviti, da administracija v naših razmerah pomeni praktično ceno živega dela v strukturi cene zdravstvenih storitev, ki je zelo nizka in skoraj zrcalna slika strukturne cene zdravstvenih storitev v razvitih državah. Prav zaradi tega tudi ni presenetljiva ugotovitev o razmeroma nizkih stroških za zdravstveno administracijo.

Kar pa zadeva izrabo delovnega časa, bi poudarili naslednje:

Številne evropske države imajo poseben poklic — zdravstvene administratorke, ki jih za to posebej šolajo, z namenom, da v največji možni meri razbremenijo zdravstvene delavce administrativnih opravil. Morda bi tudi v naših razmerah ob realnem pričakovanju, da se administracija v zdravstvu ne bo zmanjšala bilo potrebno, da razmišljamo o tem.

Obvestila bi vas še, da sodelujemo pri pripravi republiškega zakona o zdravstveni statistiki in da bomo vsa pripravljala gradiva tudi uporabili pri oblikovanju tega akta. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo pa sodeluje tudi z eksperti svetovne zdravstvene organizacije glede teh vprašanj. Jasno je, da bo zakon enovito uredil način zajemanja in obdelave podatkov. Kar pa zadeva administriranje v ožjem smislu, pa je to zadeva samih zdravstvenih delovnih organizacij in bi prizadevanje za poenotenje, racionalizacijo in modernizacijo morala prevzeti skupnost zdravstvenih zavodov Socialistične republike Slovenije.

Predsednik dr. Srečko Koren: Ker je poslanec dr. Samo Pečar na današnji seji odsoten, bo prejel pismeni odgovor. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Jože Nered.

Jože Nered: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V 26. številki TT z dne 30. 6. 1971 je bil objavljen članek — Kdo draži zdravila — principi? V tem članku me motijo nekatere ugotovitve predstavnikov tovarne

LEK Ljubljana. Zaradi boljšega razumevanja mojega vprašanja dovolite, da prečitam samo nekaj citatov: »Do podražitve«, članek se nanaša na podražitev zdravil, »bi moralo priti, toda le za tiste preparate, ki smo jih registrirali že pred letom 1966 in s pristavkom, da pri tem sploh ni govora o višjih cenah antibiotikov itd.« Članek nadalje navaja: »Vzemimo za primer aspirin. V primerjavi z Jugoslavijo je aspirin najcenejši v Španiji. Tam stane, preračunano v naš denar, škatlica aspirina 4,37 dinarja, v Švici 8,8 dinarja, v Nemčiji celo 3 marke in pol, pri nas pa 44 novih par.« »Naj še enkrat poudarimo,« pravijo v Leku, »podražitev naj bi zajela le okoli 30 % preparatov, ki jih izdeluje jugoslovanska farmacevtska industrija, in sicer skoraj izključno najcenejše preparate, katerih cena je v svetovnih oziroma v evropskih merilih že absurdno nizka in ki so pred podražitvijo preživeli obe devalvaciji... Zapišite, da so poslanci pri tem, ko so zagnali tolikšen vik in krik, postopali neodgovorno. Namreč imeli niso prav nobenega pregleda nad zadevo in se niso niti najmanj potrudili, da bi ta pregled dobili... In pripišite še, da so, tudi če upoštevamo podražitev, pri nas zdravila, glede na svetovne cene nasploh, enormno poceni... Dve možnosti imamo. Ali bomo novim preparatom, ki jim lahko prosto oblikujemo cene, le da pri tem ne prekoračimo evropskega plafona, krepko navili cene in tako vanje vkalkulirali izgubo pri omenjenih cenah zdravil, ali jih bomo preprosto nehali izdelovati. Noben uradni akt nas v to proizvodnjo ne prisiljuje, vodi nas le osebna morala in etika... Ne gre za ekonomsko nujnost podražitve. To je stvar principov in zdrave logike.«

In na koncu kot krona vsemu temu pravijo: »Vik in krik poslancev, ki ga tovarne zdravil označujejo za deplasiranega in celo idiotsko nepoučenega, nam je odkril pomembno resnico.«

Ker se sam ne prištevam za deplasiranega in idiotsko nepoučenega, postavljam tile vprašanji:

»Ali je predsednik našega zbora reagiral na takšno tituliranje poslancev, ker se nanaša predvsem na poslance našega zbora?

Ali je izvršni svet ali sekretariat za zdravstvo že obveščen, kakšni ukrepi so bili sprejeti v zveznem zavodu za cene glede podražitve zdravil? Kot moj komentar pa naj rečem, da je dejansko po logiki Leka danes moderna tista tovarna, ki podražuje proizvode ne glede na ekonomsko logiko.

Predsednik dr. Srečko Koren: Osebno sem reagiral tako, da sem predlagal, da o tej zadevi jutri razpravlja odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, ki je, glede na obvestilo našega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo o nameravani podražitvi zdravil, obravnaval to zadevo in sprejel določen sklep, ki smo ga posredovali socialno-zdravstvenemu zboru zvezne skupščine, ki je naše obvestilo na zadnji seji obravnaval in bo tovariš Tance prinesel odgovor, ki vam ga bom prečital. Glede drugega vprašanja pa bo poslanec prejel odgovor na prihodnji seji, oziroma tovarišica Tomičeva bo odgovorila takoj.

Zora Tomič: Sprejeti torej še niso bili nikakršni ukrepi. Včeraj je bilo sklenjeno, da se za september pripravi v naši republiki posvet na osnovi argumentirane analize in dokumentacije. Ta posvet naj omogoči razpravo s tistimi, ki menijo, da je nepomembno, ali se zdravila dražijo ali ne. Potrebna je analiza tržišča in ponovna ocena zavoda za cene glede podražitve zdravil. Članek vsebuje samo del resnice. Aspirin se dejansko od takrat ni podražil. Toda

ne smemo prezreti, koliko posameznih vrst zdravil porabimo in koliko to stane. Zaposili bomo vse tovarne, da povedo svoje mnenje v zvezi s to podražitvijo in seveda tudi glavnega plačnika, to so zavarovalne skupnosti. V primerih, ko gre za osebno potrošnjo posameznika, pa tudi republiški svet sindikatov. Predvidevamo, da bi v prvi polovici septembra na osnovi teh analiz, ki bodo pripravljene, lahko razpravljali z vsemi prizadetimi dejavniki. V okviru federacije pa torej ukrepi še niso bili sprejeti in je v bistvu prav ta naša akcija zavrla njihovo sprejetje.

Predsednik dr. Srečko Koren: Če dovolite, vam prečitam pismo socialno-zdravstvenega zbora zvezne skupščine, datirano s 1. 7. 1971.

»Predsedniku socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije, Ljubljana. Obaveštavamo vas, da je vaše pismo br. 515-1/71 od 26. 5. 1971 godine rasmatrano na sednici odbora socialno-zdravstvenega veća savezne skupštine za zdravstveno zaštitu održanoj 21. juna 1971 godine na kojoj su pored ostalih predstavnika prisustvovali i predstavnici Saveznog zavoda za cene i savezne privredne komore.

Rasmatrajući vaše pismo odbor je zauzeo sledeće stavove:

1. Odbor socialno-zdravstvenog veća savezne skupštine za zdravstvenu zaštitu je prihvatio primedbe odbora za zdravstvo i zdravstveno osiguranje socialno-zdravstvenog veća Skupštine SR Slovenije, da se o povećanju cena na pojedine lekove može raspravljati samo na osnovu detaljne analize stanja farmaceutske industrije.

2. Korigovati se mogu samo cene pojedinih lekova, ali ne cene svih lekova.

3. Kao partneri proizvođačima lekova za ugovaranje cene lekova ne mogu se smatrati drogerije, koje nisu potrošači nego distributeri. Potrošači su prema oceni zdravstvene ustanove i osiguranici. Prema tome partneri proizvođačima lekova so samo stvarni potrošači lekova odnosno njihovi legitimni predstavnici — zajednice zdravstvenih ustanova i zajednice zdravstvenog osiguranja.

Takodjer vas obaveštavamo, da su sa vašim pismom i zaključkom odbora upoznati i svi poslanici socialno-zdravstvenog veća savezne skupštine. Prema informaciji, koju je izneo predstavnik saveznog zavoda za cene, zahtev za povećanje cene lekova primljen je u zavodu za cene 12. 6. 1971 godine i do sednice odbora 21. 6. ove godine u zavodu nije još bio rasmatran.«

Želi poslanec Nered postaviti še dopolnilno vprašanje. (Ne želi.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Poslansko vprašanje želi postaviti poslanec Nikolaj Šabjan.

Nikolaj Šabjan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bi zastavljal posebnega poslanskega vprašanja. Postavljam pa javno vprašanje predstavniku oziroma avtorju, ki je tak tekst upal diktirati novinarjem. Ali smo dolžni poslanci socialno-zdravstvenega zbora mirno in tiho tolerirati to, da nas imajo za idiotsko nepoučene takrat, ko s pozicije družbene odgovornosti razpravljamo o zadevah, ki nas lahko zaskrbljujejo?

Nadalje postavljam javno vprašanje kolektivu ali pa predstavniku tega kolektiva. »Če podražitev ni ekonomska nuja, ali želijo torej zaradi principa samega podkrepiti borbo za stabilizacijo pri nas, ali doseči morda kaj nasprotnega?« Menim pa, da poslanci tega zbora nismo dolžni mirno in tiho prenašati takih očitkov oziroma takih karakteristik, ki so vsebovane v tem članku.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kot predsednik zbora menim, da bo naš odbor jutri sprejel določene sklepe in da bomo temu ustrezno potem seveda ukrepali.

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Če ni novih vprašanj, končujem 2. točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju v SR Sloveniji.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog stališč, ki so jih predložili izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije, poročilo odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, poročilo odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo, poročilo odbora za socialno in otroško varstvo in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik predlagateljev stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije dati uvozni ekspozice k tej točki dnevnega reda? (Da.) Besedo ima Marjan Dolenc, član izvršnega sveta.

Marjan Dolenc: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred nami je razgovor o dokumentu, ki smo ga skupno predložili izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in gospodarska zbornica Slovenije. Z njim smo želeli sprožiti razpravo in doseči vašo končno oceno o dosedanjih političnih in strokovnih prizadevanjih za oblikovanje koncepta o ciljnih in perspektivah slovenskega družbenega razvoja za prihodnjih 15 let. Ta prizadevanja so po našem mnenju potekala skladno s sklepom, ki ga je v izhodiščih za oblikovanje resolucije o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju sprejela slovenska skupščina pred letom dni in s katerim je naložila izvršnemu svetu, da predloži dokument v končni obliki v prvi polovici tega leta.

Dalje želimo izreči priznanje raziskovalnim in strokovnim institucijam, organizacijam združenega dela in njihovim asociacijam, družbeno-političnim skupnostim in vsem posameznikom za doslej opravljeno delo pri snovanju koncepta dolgoročnega razvoja Slovenije. Ta izhaja iz strokovnih spoznanj tudi v tem smislu, da predstavlja kritiko celotne dosedanje družbene dejavnosti in opozorila glede obstoječih razvojnih trendov. Torej kritiko stanja na gospodarskem, socialnem, zdravstvenem, izobraževalnem, kulturnem, raziskovalnem in vseh drugih področjih, ki so za razvoj pomembna.

Ob sodelovanju raziskovalnih ustanov in posameznikov ter na osnovi njihovih spoznanj smo za vsa ta področja poskušali zasnovati nove programe oziroma so ti programi osnovani. Čeprav so posamezna področja proučena in prikazana z različno stopnjo uspešnosti, moramo poudariti, da so sestavljalci vložili v to delo mnogo truda in prizadevnosti, ki zasluži priznanje, da pa so raziskovalne kapacitete na vseh področjih razporejene zelo neenakomerno — število raziskovalcev je različno in tudi njihova kakovost je različna. Nasploh lahko ugotovimo, da je ta dejavnost premalo razvita. Zato je koncept dolgoročnega razvoja izraz tako naše ustvarjalne moči kot tudi nemoči in torej tudi opozorilo, da v bodoče posvetimo strokovnim raziskovalnim zmogljivostim mnogo več pozornosti in jim damo tudi več podpore. To velja med drugim tudi za socialno-zdravstveno področje.

Predlog stališč je nastal — kljub vsem težavam — kot rezultat večletnega načrtnega dela, v katerega je bilo vključenih okrog 50 ustanov in več kot 190 strokovnjakov. Število sodelavcev, ki so posredno ali občasno sodelovali s svojimi prispevki, pa je bilo še mnogo večje. Naša želja je bila, da bi bil ta krog čim širši, da bi zajel vse, ki lahko prispevajo, ki razmišljajo, da bi tako ob soočanju strokovnih spoznanj o dogajanju in razvojnih tendencah doma in v svetu ter stanja in miselnosti pri nas zgradili novo razvojno usmeritev. Kot rezultat raziskovanja in strokovnega dela so nastale študije in programi, ki so obsežni in podrobni. Kakovost ni vedno spremljevalec količine, vendar naj omenim, da vse študije v razpravi in drugi teksti ter analitično gradivo obsegajo več kot 28 000 strani.

Predlog stališč, ki je pred vami, je povzetek, ki naj posreduje bistvene komponente dolgoročnega nacionalnega programa z generalnimi linijami razvoja. To je bil smoter, h kateremu smo težili ob sestavi predloga stališč. Poudarim naj, da so ta predlog obravnavali vsi organi v izvršnem svetu, v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije in gospodarski zbornici ter da je razpravljanje in usklajevanje zajelo zelo širok krog članov in sodelavcev in da je sad skupnih naporov vseh treh predlagateljev. Podrobne obdelave in vse drugo je naloga regionalnih, občinskih, sektorskih, panožnih in drugih dolgoročnih razvojnih programov, od katerih so nekateri že izdelani, nekateri so v izdelavi, drugi, zlasti regionalni, pa bodo izdelani šele po sprejemu teh stališč, ki bodo služila kot temeljna orientacija. Razumljivo je, da bo h konkretizaciji bistveno prispevalo tudi obširno delo v okviru srednjeročnega družbenega načrta, ki predstavlja etapo v realizaciji koncepta dolgoročnega razvoja.

Koncept dolgoročnega razvoja seveda ni samo strokovna študija o bodočem razvoju. Čeprav izhaja in temelji na strokovnih raziskavah, so to programska stališča, ki jih obravnava in sprejema vsa slovenska družbena skupnost. To ni in ne more biti samo projekt o najbolj verjetnem bodočem razvoju, ampak je tudi kritičen odnos do okolja, v katerem živimo, do stanja, v kakršnem smo, do teženj, ki so vgrajene v naša ekonomska in druga družbena gibanja, in zlasti, to je izbor in odločitve o ciljih in smotrih, ki jih hočemo doseči in po katerih bomo uravnavali svojo dejavnost. Takšno odločitev pa lahko sprejema le družbena skupnost sama in to daje stališčem o konceptu dolgoročnega razvoja značaj svojevrstnega družbenega dogovora naše samoupravne skupnosti.

Dalje predlagamo slovenski skupščini, naj pozove vse organizacije združenega dela in družbeno-politične skupnosti, da izkoristijo spoznanje iz dosedanjega dela o konceptu dolgoročnega razvoja ter da okrepijo in poglobijo funkcijo programiranja in načrtovanja. S tem, da je to postala stalna dejavnost, bomo dopolnjevali in korigirali rezultate dosedanjih programskih študij in ohranjali njihovo vrednost kot kažipot, ki nam ob dolgoročnem vidiku dajo kriterij in orientacijo pri odločitvah o problemih sedanjega trenutka.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije si je sestavo koncepta o dolgoročnem razvoju postavil med svoje osrednje naloge že ob svojem nastopu pred štirimi leti. Takrat so nekateri trdili, da je to preveč ambiciozen korak, ker smo Slovenci majhen narod, da nimamo svojega gospodarstva, da ne moremo vplivati na ekonomski sistem, da nam razvojni koncept ni potreben in podobno. Danes vidimo, da je bila zasnova koncepta dolgoročnega razvoja pogumno, načelno dejanje, ki je nastalo kot plod in sestavni del političnega razvoja, v katerem je slovenski narod dobil svojo suverenost. Ne trdimo, da predloženega teksta oziroma posameznih formulacij ni možno še izboljšati oziroma dodati novih

misli. Toda trdno smo prepričani, da je koncept dolgoročnega razvoja tisto dejanje, ki je jasno in nedvoumno izrazilo pripravljenost in voljo naše nacionalne skupnosti, da prevzame odločanje o vseh bistvenih razvojnih vprašanjih v svojo pristojnost. Prepričani smo, da široka družbena akcija ob snovanju koncepta dolgoročnega razvoja in nova zavest, ki v tej postopoma nastaja, najboljše izraža duha ustavnih sprememb, v katerem je dobila Slovenija v okviru jugoslovanske federacije novo vlogo, nova pooblastila in odgovornost.

Stališča o konceptu razvoja za prihodnjih 15 let sprejemamo v času, ki navidezno ni naklonjen razmišljanju o dolgoročnem razvoju. Našo pozornost pritegujejo vprašanja tekoče ekonomske politike, kot so nesorazmeren porast življenjskih stroškov, splošna inflacija, gibanje osebnih dohodkov, valorizacija pokojnin in invalidnin, zaostajanje izvoza, primanjkljaj v plačilni bilanci, posledice devalvacije in podobno. Čeprav so ta in podobna vprašanja danes pomembna in smo za njihovo reševanje sestavili poseben operativni akcijski program, nikdar ne smemo prezreti posledic, ki nastanejo pri kratkoročnem reševanju problemov. Zaradi tega je zlasti v takšnih razmerah jasno zasnovana dolgoročna usmerjenost in perspektiva še posebno dragocena. Inflacija in devalvacija namreč ni prizadela samo realne vrednosti naših osebnih dohodkov in družinskih proračunov, ampak je skupaj z drugimi spremljevalnimi pojavi prizadela tudi občutek naše socialne varnosti.

Po letu 1966 smo dosegli v gospodarstvu zelo pomembne rezultate. Povečali smo proizvodnjo in v mnogih panogah osvojili evropsko kakovost in izbor izdelkov, povečala pa se je tudi produktivnost in poslovnost. Še zlasti pa smo, opravičeno, ponosni na razvoj samoupravljanja v organizacijah združenega dela. Toda gospodarjenje se ne prične in ne neha na pragu tovarne ali ustanove, temveč obsega splet medsebojnih odnosov v procesu družbene reprodukcije, ki prav tako terjajo racionalne, usklajene in pravočasne odločitve. Na tej ravni pa nismo bili dovolj uspešni, kar vzbuja opravičeno kritiko in slabi zaupanje v lastne sposobnosti in v samoupravni sistem kot celoto. Menim, da nam ne manjka znanja v tem, kako uravnjavati proizvodnjo, delitev, menjavo in porabo. To pa ni lahka naloga, s politično-organizacijskega vidika v deželi, kakršna je Jugoslavija. Prav tako pa nas čaka mnogo naporov v naši republiki.

Gospodarjenje na ravni republik namreč ni nekaj abstraktnega, ampak je sistem odločitev, v katerem imajo posamezni subjekti tem večjo odgovornost, čim večji je materialni obseg sredstev, s katerimi razpolagajo. Potrebno je, da dopolnimo in nadalje razvijamo naš samoupravni sistem in da v premagovanju parcialnih interesov zagotovimo celovit, skladen in pospešen razvoj. Ob tej predpostavki, ki je realna, je tudi stopnjo 7-odstotnega naraščanja družbenega proizvoda lahko doseči in s tem zagotoviti nagel razvoj materialnih osnov za povečanje dejavnosti zdravstva, socialnega varstva ter drugih oblik splošne porabe. Enako ali pa še bolj pomembne kot neposredni rezultati materialne narave pa bodo posledice posredne narave v obliki večjega zaupanja, politične in socialne naravnosti ter notranje kohezivnosti.

Tovarišice in tovariši poslanci! Politično-ekonomski razvoj v preteklih dveh desetletjih kaže, da smo v Sloveniji, kljub težkim pogojem in kljub občasnim nihanjem in zastojem, uspešno dosegali postavljene dolgoročne cilje in naloge in tako postali srednje razvita industrijska dežela z napredno samoupravno družbeno ureditvijo. Seveda to ne pomeni, da se ob tem spoznanju predajamo misli o popolni določenosti in avtomatizmu dolgoročnega razvoja ali pa da ob tem zapiramo oči pred težavami in problemi, ki so navzoči v sedanjem obdobju.

Med njimi je tudi mnogo problemov, katerih rešitev je odvisna od odločitve tega zbora. Gre za probleme na področju pokojninsko-invalidskega zavarovanja, zdravstva in zdravstvenega zavarovanja ter varstva otrok, ostarelih in socialno ogroženih ljudi. Zato smo med poglavitne cilje družbenoekonomskega razvoja uvrstili tudi dosežke na tem področju, ki naj bodo bolj podrobno opredeljeni kot naša osnovna usmeritev, po kateri je gospodarski napredek in ekspanzija sredstvo, ne pa cilj družbenega delovanja. Dovolite mi, da temeljne cilje delovanja na tem področju, ki je zlasti blizu vašemu zboru, še enkrat povzamem:

V pokojninsko-invalidskem zavarovanju kot najpomembnejši obliki zagotavljanja socialne varnosti delovnih ljudi je treba v prihodnjih 15 letih uresničiti predvsem naslednje konkretne cilje:

- z izpopolnitvijo sistema invalidsko-pokojninskega zavarovanja, zagotovitvijo stabilnih virov, krepitvijo samoupravljanja zavarovancev in z drugimi ukrepi utrditi zaupanje delovnih ljudi v njihovo socialno varnost, zasnovano na povezanosti in solidarnosti delavcev v združenem delu, na družbeni lastnini proizvodjalnih sredstev in na samoupravljanju delovnih ljudi na vseh področjih družbene reprodukcije;

- zagotoviti osnovno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za vse prebivalstvo. To pomeni, da bo dobil vsak občan ob določeni starosti ali v primeru invalidnosti temeljno pokojnino, ki mu bo zagotavljala osnovno življenjsko existenco. Višina posamične pokojnine pa bo odvisna od konkretnega delovnega prispevka posameznika v združenem delu oziroma od njegovega prispevka pokojninsko-invalidskemu skladu;

- z izpopolnitvijo sistema financiranja pokojninsko-invalidskega zavarovanja zagotoviti za daljše obdobje zadostne in stabilne finančne vire pokojninsko-invalidskega sklada ter tako zagotoviti večjo socialno varnost upokojencev kot tudi ustreznejšo porazdelitev obremenitve aktivnih zavarovancev oziroma gospodarstva s prispevki za pokojninsko-invalidsko zavarovanje;

- zagotoviti stalno usklajevanje pokojnin s povečanjem osebnih dohodkov, torej usklajevanje življenjskega standarda upokojencev s standardom aktivnih zavarovancev;

- proučiti in po potrebi uveljaviti v prihodnjem 15-letnem obdobju podaljšanje starostne meje za pridobitev pokojnine kot nujno posledico podaljšanja poprečne življenjske dobe in delovne zmogljivosti prebivalstva na eni strani ter podaljšanja poprečnega obdobja izobraževanja na drugi strani;

- z izpopolnitvijo sistema invalidskega zavarovanja, varstva delavcev pri delu ter medicinske in poklicne rehabilitacije bistveno zmanjšati obseg invalidnosti, pospešiti vračanje invalidov v delovni proces in tako v prihodnjem petnajstletnem obdobju občutno spremeniti sedanje zelo neugodno razmerje med številom starostnih in invalidskih upokojencev.

Znatno povečanje produktivnosti dela in celotnega materialnega blagostanja v prihodnjem 15-letnem obdobju bo terjalo in obenem omogočilo tudi občutno povečanje ravni zdravstvenega varstva prebivalstva. To se bo pokazalo med drugim tudi v podaljšanju življenjske dobe prebivalstva, izboljšanju njegovih delovnih sposobnosti in v utrditvi splošne življenjske in socialne varnosti. Za doseg te smotrov je potrebno uresničiti v prihodnjih 15 letih zlasti naslednje konkretne cilje:

- zajeti vse prebivalstvo v enoten sistem zdravstvenega zavarovanja, zasnovanega na splošni vzajemnosti in solidarnosti zavarovancev ter njihovem

samoupravnem odločanju o obsegu pravic in dolžnosti v zdravstvenem zavarovanju;

— razvijati in organizirati zdravstvo kot izrazito socializirano dejavnost, ki je dokazala svojo prednost že v sedanjem razvoju zdravstvenega varstva. Zato bi morala biti zasebna zdravniška praksa le izjemna dopolnitev družbene zdravstvene dejavnosti;

— okrepiti kadrovske zmogljivosti zdravstvene dejavnosti, tako da bomo imeli zadostno število zdravnikov, poleg tega pa bomo bistveno povečali tudi število zdravstvenih delavcev;

— povečati in modernizirati prostorne in tehnične zmogljivosti zdravstvene dejavnosti, kakršne bodo ustrezale občutnemu povečanju potreb po zdravstvenih storitvah in naglemu napredku medicinske znanosti. Pri tem je treba dati v prihodnjem obdobju prednost modernizaciji bolnišnične mreže, tako da bi dosegli sodobno opremljenost vseh bolnišničnih zmogljivosti;

— celotno bolnišnično mrežo je treba funkcionalno integrirati na osnovi racionalne delitve dela ter ob upoštevanju posebne vloge kliničnega centra v Ljubljani in regionalnih bolnišnic v Mariboru in Celju.

Treba je bistveno okrepiti vpliv in finančno udeležbo skupnosti zdravstvenega zavarovanja pri celotni izgradnji in modernizaciji zdravstvenih zmogljivosti;

— posvetiti posebno pozornost preventivni zdravstveni dejavnosti, zlasti preventivnemu varstvu otrok oziroma mladini in aktivnih delavcev;

— načrtno preprečevati slabšanje življenjskega okolja, ki se kaže v vse hujšem onesnaženju zraka in vode, naraščanju hrupa in podobno.

Ob takšnih potrebah in razvoju zdravstvenega varstva je treba predvideti nadaljnje povečanje celotnih izdatkov za zdravstveno varstvo v skladu z naraščanjem družbenega proizvoda. Pri tem je treba predvideti tudi povečanje neposredne udeležbe prebivalstva pri plačilu zdravstvenih storitev, ki pa ne sme rušiti načela solidarnosti oziroma otežiti socialno šibkejšim slojem prebivalstva, da si zagotove popolno zdravstveno varstvo.

Zelo pomembne so tudi naloge in cilji na področju varstva otrok ter varstva ostarelih in socialno ogroženih. Eden izmed bistvenih ciljev socialnega razvoja v prihodnjih 15 letih je krepitev vseh oblik družbene skrbi za otroke in družine ter njihov razvoj. To ima daljnosežen pomen za naš celoten družbeni razvoj, tako zaradi uresničevanja humanih vrednot naše družbe kot tudi zaradi povečanja socialne mobilnosti vseh slojev prebivalstva in čimboljšega izkoriščanja vseh človeških zmogljivosti za optimalni napredek.

Takšen cilj bomo dosegli predvsem z naslednjimi prizadevanji.

Ustvariti vsem otrokom čimbolj enotne temeljne pogoje za življenjski razvoj in sicer z usklajenim družbenim delovanjem na področju otroškega varstva, izobraževanja, zdravstva, stanovanjske graditve in urbanizacije. Povečati zajetje predšolskih otrok v dnevnem varstvu od sedanjih 2 % na 30 % vseh otrok, oziroma povečati zmogljivost otroško-varstvenih ustanov od sedanjih 23 000 na okoli 80 000 mest. V enakem obsegu moramo zajeti tudi osnovnošolske otroke s celodnevним bivanjem v šoli. To je nujno tako zaradi vzgojnih in socialno-zdravstvenih potreb kot tudi z ekonomskih vidikov, zlasti zaradi visokega odstotka zaposlenih žena, ki ga je možno zadržati in povečati le z bistveno večjim obsegom dnevnega varstva predšolskih in šolskih otrok. Tolikšno zmogljivost otroško-varstvenih ustanov pa bomo dosegli le ob usklajenih finančnih naporih delovnih organizacij, občin oziroma krajevni skupnosti in staršev

samih, ob zelo racionalni gradnji otroško-varstvenih zmogljivosti ter ob takšni organizaciji in financiranju njihove osnovne dejavnosti, ki bo upoštevala potrebe in materialne možnosti staršev in družbe.

Zmanjševati velike socialne razlike med družinami in s tem tudi razlike v osnovnih eksistenčnih pogojih otrok. To bomo dosegli s krepitvijo vloge otroškega dodatka in drugih oblik družbene pomoči družini ter z usmerjanjem delitve dohodka in sistema obdavčitve dohodkov občanov, ki bo bolj kot doslej upošteval pri določanju davčnih olajšav vzdrževanje družinskih članov.

V prihodnjem 15-letnem obdobju bomo morali občutno okrepiti obseg in kvaliteto varstva starih ljudi in s tem uspešneje reševati probleme, ki se v sodobni družbi čedalje bolj zaostrujejo zaradi občutnega podaljšanja življenjske dobe prebivalstva, razpadanja patriarhalnih družinskih vezi in hitrega razslojevanja vasi. Zato bomo v prihodnjih 15 letih povečali in modernizirali zmogljivosti domov za stare ljudi od sedanjih 5 700 ležišč na približno 8 000 ležišč, kar bo zadostovalo za domsko varstvo okoli 5% ljudi, starih nad 65 let.

Bistvo celotnih družbenih naporov pa bo v oblikovanju pozitivnega odnosa do starih ljudi nasploh, do njihovega sožitja v okolju z mlajšimi, do njihovega delovnega in družbenega angažiranja, do spoštovanja njihovih življenjskih izkušenj in ustvarjalnega dela v preteklosti. Z ukrepi ekonomske in socialne politike bomo v prihodnjih 15 letih bistveno omejili že obstoječe izvire revščine in možnosti njenega obnavljanja. Dokler tega še ne bomo mogli zagotoviti z uveljavljanjem splošnega pokojninskega zavarovanja za vse prebivalstvo, bomo to reševali z učinkovitejšim dodeljevanjem družbene denarne pomoči socialno ogroženim občanom, ki mora zagotoviti vsakomur vsaj eksistenčni minimum.

V prihodnjem 15-letnem obdobju bomo morali znatno povečati kadrovske zmogljivosti in obseg ter materialne pogoje delovanja socialnih služb, da bodo ob podpori vseh družbenih in samoupravnih dejavnikov sposobne reševati vse širšo socialno problematiko in organizirati socialno preventivo.

Ob koncu naj poudarim, da se povsem zavedamo, da je naloge in cilje ki sem jih naštel, možno še dopolniti, nekatere manj pomembne morda izpustiti in nadomestiti z drugimi bolj pomembnimi, premakniti težo in poudarek ali pa jasneje opredeliti določene akcije. Vsi vaši predlogi s točno formulacijo nam bodo seveda zelo koristili in so dobrodošli.

Tovarišice in tovariši poslanci! Ob takšnem pristopu, v katerem bomo skupno oblikovali dokončno obliko stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije, ni bistvenega pomena, ali zaključimo to delo pred ali po polletnih počitnicah. Čeprav nas jeseni čaka izredno obsežno in pomembno delo, ko bo dragocen vsak trenutek, so stališča tako pomembni dokument, da jih ne smemo in ne bomo sprejeti v časovni stiski.

Vsi trije predlagatelji, izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov in gospodarska zbornica Slovenije pa menijo, da je izredno pomemben k delovnim, konkretnim formulacijam v obliki amandmajev usmerjeni pristop, kajti edino tak način je v tej fazi upravičen in nas vodi naprej k osnovnim ciljem koncepta dolgoročnega razvoja.

Na koncu naj še enkrat poudarim, da ne gre za tak ali drugačen model ekspanzivnega gospodarstva, ampak, kot smo zapisali v osnutku izhodišč koncepta dolgoročnega razvoja, za razvoj samoupravnih, socialističnih družbenih odnosov ob visoki stopnji duhovne in telesne kulture, socialne varnosti in ob

sproščeni ustvarjalnosti delovnih ljudi na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja.

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo.

Na podlagi stališč, ki so jih sprejeli odbori našega zbora, lahko ugotovim, da socialno-zdravstveni zbor zelo kritično ocenjuje poglavje o socialno-zdravstvenih vidikih prihodnjega razvoja. Zbor meni, da je treba konkretne cilje, ki naj bi jih uresničili do leta 1985, precizneje definirati, pa tudi sicer odpraviti številne pomanjkljivosti, ki jih vsebuje to poglavje v predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

Zbor meni, da predlagana stališča še niso toliko zrela, da bi jih sprejela republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti kot pristojna zbora. Zato predlaga, da se stališča o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije izpopolnijo in bolje precizirajo, v pristojnih zborih pa sprejmejo šele jeseni.

Menim, da bi bilo zelo koristno, da zadolžimo skupino poslancev, ki naj v skladu z izraženimi pripombami in predlogi, predvsem pa s predlogom, ki ga je dal predstavnik izvršnega sveta, na novo formulira poglavje »Socialno-zdravstveni vidiki prihodnjega razvoja«. To bi bil prispevek našega zbora predlagateljem gradiva pri končnem oblikovanju predloga stališč. V primeru, da bi pristojna zbora Skupščine SR Slovenije sodila, da sprejemanja predloženih stališč ne kaže odlagati na jesen, bi novo formulacijo tega poglavja lahko uporabili kot amandma predloženim stališčem.

Se strinjate s predlogom, da imenujemo posebno komisijo socialno-zdravstvenega zbora, ki naj na novo formulira poglavje »Socialno-zdravstveni vidiki prihodnjega razvoja«. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog o ustanovitvi komisije soglasno sprejet.

Predlagam, da to komisijo sestavljajo kot predsednik Slavko Osredkar, podpredsednik našega zbora in člani: dr. Mitja Mrgole, Jože Padovan, Jože Nered, dr. Bojan Špicar, Ferdinand Vode in Anica Okršlar.

Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.) Ugotavljam, da je komisija izvoljena.

Komisija naj se čimprej sestane in v sodelovanju s predlagatelji stališč ter z republiškim odborom sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, republiško konferenco Socialistične zveze delovnih ljudi in z drugimi zainteresiranimi dejavniki pripravi novo formulacijo poglavja o socialno-zdravstvenih vidikih prihodnjega razvoja. Novo formulacijo naj komisija pripravi najkasneje do seje enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije, ki bo še ta mesec.

Se strinjate s takšnim zaključkom? Ima kdo kako pripombo? Pripombo ima Vinko Kastelic, predsednik sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

Vinko Kastelic: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nimam pripomb, k samemu sklepu pa bi predlagal dopolnitev. V različnih strukturah, da tako rečem, je še vedno dilema, ali je treba v dolgoročnem razvoju postaviti v ospredje človeka in je gospodarski razvoj samo sredstvo za razvoj družbe, ali pa je stvar obratna, in je gospodarski razvoj alfa in omega našega

nadaljnega razvoja, to se pravi cilj, ne pa sredstvo. Gre za ekonomičen in ne za družbeni pristop k stvari. Ker so vaši odbori sprejeli orientacijo, da je razvoj družbenih odnosov prvi in da gospodarski razvoj ni sam sebi namen in cilj, menim, da bi bilo prav, da bi to orientacijo v sklepih poudarili, in v tem smislu podprli uvodna izhodišča dolgoročnega razvoja.

Nadalje predlagam, da bi sklepe dopolnili tudi s predlogi vaših odborov, ki so poudarili, da ni jasnega koncepta glede razvoja socialne politike. Ko se je ta koncept pripravljala, še ni bilo ustavnih amandmajev, po katerih se republika konstituira kot nacionalna skupnost, ki samostojno vodi politiko na tem področju. Torej, temu področju je treba posvetiti posebno pozornost ob oblikovanju stališč o dolgoročnem razvoju.

Predsednik dr. Srečko Koren: Menim, da lahko sprejmemo dva dodatna predloga Vinka Kastelica kot napotek za delo komisije, ki smo jo pravkar imenovali. Želi še kdo besedo?

Besedo ima tovarišica Nada Majcen, predstavnik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Nada Majcen: Ker je tovariš Koren predlagal, naj pri končnem oblikovanju tega teksta sodelujejo tudi sindikati in republiška konferenca SZDL, me zelo zanima, kdaj se predvideva sprejem dokončnega besedila. Na današnji seji kolegija republiške konference je bilo namreč izraženo mnenje, da bi morali o tem dokumentu organizirati širšo razpravo predvsem zaradi tega, ker občine kot družbeno-politične skupnosti niso neposredno sodelovale pri pripravi dokumenta. Zato smo na eni strani zelo zaskrbljeni glede časa, ki naj bi ostal na razpolago za to razpravo, na drugi strani pa nas skrbi, ker je treba pripombe k dokumentu dati v obliki amandmajev, to se pravi, da gre za dokončen tekst.

Osebo se strinjam s predlogom tovariša dr. Korena, naj bi predlog, ki bi ga izoblikovala predlagana komisija, seveda v sodelovanju z omenjenimi dejavniki, predstavljal amandma k temu gradivu. Vendar bi prosila, da bi se nekoliko natančneje dogovorili o času sprejemanja dokumenta, ker bo drugače Socialistična zveza težko organizirala javno razpravo. Menimo namreč, da ni potrebna tako široka javna razprava kot pri ustavnih amandmajih, temveč naj bi o dokumentu razpravljale družbeno-politične skupnosti, interesne skupnosti in drugi dejavniki, ki lahko prispevajo k oblikovanju boljšega koncepta razvoja. Torej, zanima me predvsem, kdaj bo dokument sprejet.

Predsednik dr. Srečko Koren: Ne bi vam mogel povedati točnega časa sprejema, ker se še nismo dogovorili oziroma obstaja več variant. Vaša stališča bom posredoval na seji predsedstva skupščine, ko bomo o tem vprašanju razpravljali. Mogoče je, da bo dokument sprejet že na 20. seji tega meseca, mogoče pa je tudi, da bo sklepanje o dokumentu odloženo na jesen. Želi še kdo besedo k tej točki dnevnega reda? (Ne javi se nihče.)

Ce ne, mi dovolite, da zaenkrat preskočimo 4. točko dnevnega reda, ker imamo pri tej točki skupen ekspozé z republiškim zborom in da preidemo na 5. točko dnevnega reda, to je na uskladitev predloga zakona o republiških priznavalninah.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli obvestilo predsednika republiškega zbora o sprejemu predloga zakona o republiških priznavalninah ter poročilo in dodatno poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Danes ste prejeli še predlog zakona o republiških priznavalninah in poročilo odbora za socialno in otroško varstvo. Naša današnja naloga je, da uskladimo besedilo predloga zakona, ki v pristojnih zborih ni bil sprejet v enakem besedilu. Naš zbor je namreč na 18. seji 31. maja letos obravnaval osnutek zakona o republiških priznavalninah in ga sprejel po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Republiški zbor pa je o predlogu zakona razpravljal in sklepal na seji 30. 6. letos in sprejel tri amandmaje. O teh amandmajih se mora v skladu s poslovníkom Skupščine SR Slovenije izreči tudi naš zbor.

Prosim poročevalca odbora za socialno in otroško varstvo, da seznaní zbor s stališči odbora do amandmajev, ki jih je sprejel republiški zbor. Namesto odsotnega poslanca Franca Kranjca bo poročilo dal predsednik zbora za socialno in otroško varstvo, poslanec Slavko Osredkar.

Slavko Osredkar: Odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora je na seji 7. julija 1971 obravnaval obvestilo predsednika republiškega zbora Skupščine SR Slovenije o sprejemu predloga zakona o republiških priznavalninah.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da je socialno-zdravstveni zbor na 18. seji dne 31. maja 1971 obravnaval osnutek zakona o republiških priznavalninah in ta zakon na predlog komisije Skupščine SR Slovenije za vprašanja borcev NOV sprejel po skrajšanem postopku kot predlog zakona.

Republiški zbor Skupščine SR Slovenije je na seji 30. junija 1971 obravnaval predlog omenjenega zakona, ki ga je predložil izvršni svet. V tem predlogu so bili že upoštevani vsi amandmaji, ki jih je sprejel socialno-zdravstveni zbor. Republiški zbor je sprejel predlog zakona z novimi amandmaji, ki so razvidni iz obvestila predsednika republiškega zbora.

Odbor se je z amandmaji republiškega zbora v celoti strinjal, saj vnašajo večjo jasnost, primerno izpopolnjeno besedilo zakona in ga tudi v pravno-tehničnem pogledu izboljšujejo. Odbor predlaga socialno-zdravstvenemu zboru, da sprejme amandmaje republiškega zbora k predlogu zakona o republiških priznavalninah.

Predsednik dr. Srečko Koren: Hvala! Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in dajem predlagane amandmaje na glasovanje. Se strinjate, da o vseh treh amandmajih glasujemo skupaj? (Da.)

Ker ni pripomb, dajem amandmaje republiškega zbora k 1., 12. in 14. členu na glasovanje. Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji soglasno sprejeti in je s tem besedilo predloga zakona o republiških priznavalninah med pristojnima zboroma usklajeno.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste 30. 6. 1971 prejeli predlog odloka. Želi predstavnik komisije za volitve in imenovanja še ustno obrazložiti predlagani odlok? (Ne želi.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednje mnenje:

Socialno-zdravstveni zbor je na podlagi 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije na seji 8. julija 1971 razpravljal o predlogu komisije za volitve in imenovanja, da se v arbitražni svet po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov imenujejo:

za predsednika Jože Knez, za člane pa: Vida Bevc, Vladimir Birska, Milan Osojnik in Mirko Sitar.

Socialno-zdravstveni zbor se s tem predlogom strinja.

Kdor se strinja s predlaganim mnenjem, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor predlagano mnenje soglasno sprejel.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog izhodišč, ki ga je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Nadalje ste prejeli analizo ekonomske zmogljivosti kmetov, poročilo odbora za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter invalidsko varstvo, poročilo zakonodajno-pravne komisije in pripombe zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SR Slovenije. Danes ste prejeli še stališča izvršnega sveta do predlaganih izhodišč.

Ekspoze k tej točki dnevnega reda bo podan na skupni seji republiškega in socialno-zdravstvenega zbora. Prosim poslance, da se napotijo v veliko dvorano. Po ekspoziciji bo razprava o tej točki dnevnega reda na ločeni seji, ponovno v tej dvorani.

Odrejam odmor tako dolgo, dokler republiški zbor ne preide do te točke dnevnega reda. Menim pa, da bo to kmalu, ker so imeli samo eno točko dnevnega reda.

(Seja je bila prekinjena ob 13.55 in se je nadaljevala skupno z republiškim zborom ob 15. uri.)

Predsednik dr. Srečko Koren: Nadaljujemo sejo socialno-zdravstvenega zbora. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno seznaniti zbor s stališči izvršnega sveta do obravnavane problematike? (Ne želi.)

Prosim poročevalca odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo Jožeta Nereda, da seznaniti zbor s stališči odbora do pripomb Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov in do stališč izvršnega sveta. Besedo ima Jože Nered.

J o ž e N e r e d : Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 7. 7. 1971 obravnaval stališča izvršnega sveta in pripombe Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov k predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Predstavniki Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov je obvestil odbor, da je posebna komisija Zveze skupnosti 29. 6. 1971 ponovno razpravljala o izhodiščih za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov in dala nekatere nove pripombe. Komisija je zavzela stališče, naj prispevki kmetov za starostno zavarovanje v nobenem primeru ne znašajo več kot tretjino pričakovane pokojnine.

V skladu s tem stališčem je variantni predlog, ki ga predlaga izvršni svet, po katerem bi znašal prispevek 1000 din letno na kmetijsko gospodarstvo, pričakovana pokojnina pa 3000 din letno.

Komisija se je strinjala, naj se kmetje-kooperantje pod določenimi pogoji vključijo v pokojninsko zavarovanje delavcev, menila pa je, da ni sprejemljivo stališče izvršnega sveta, po katerem naj bi se s pavšalnim delom prispevka pokrivalo 75 % vseh stroškov zavarovanja, 25 % pa v odstotku od odmerne osnove, to je katastrskega dohodka. Komisija je tudi menila, da ni podana jasna konstrukcija financiranja za variantni predlog, ki ga predlaga izvršni svet, saj ni jasno, kakšno naj bi bilo financiranje po letu 1976.

Odbor je podprl stališče izvršnega sveta, naj se omogoči kmetom-kooperantom vključitev v pokojninsko zavarovanje delavcev. Taka rešitev bi spodbudila kmete k združevanju v različne oblike kooperacije, hkrati pa bi zagotavljala kmetom, ki so tržni proizvajalci, socialno varnost v starosti in primerno obremenitev njihovega dohodka s prispevki. V tej zvezi pa so bili izraženi tudi pomisleki, ali bo mogoče zagotoviti zadostna finančna sredstva za kritje stroškov starostnega zavarovanja kmetov, če bo iz tega zavarovanja izključeno veliko število najmočnejših kmetov, ki bi bili kot kooperanti vključeni v pokojninsko zavarovanje delavcev. Odbor se ni mogel dokončno opredeliti o dilemi, kakšen naj bo obseg solidarnosti v starostnem zavarovanju kmetov. Po stališču izvršnega sveta je obseg solidarnosti bistveno manjši v primerjavi s predlaganimi izhodišči, saj bi se namesto 50 % le 25 % stroškov tega zavarovanja pokrivalo s prispevkom, določenim v odstotku od katastrskega dohodka.

Končno odločitev o tem vprašanju bo mogoče sprejeti šele potem, ko bodo izdelani konkretni izračuni na podlagi omenjenega stališča izvršnega sveta in ko bodo tudi kmetje v javni razpravi povedali svoja stališča. Zato bi bilo po mnenju odbora prav, da bi bili v gradivu za javno razpravo podani izračuni tako za varianto o prispevku le na podlagi pavšala, kot tudi za varianto o kritju $\frac{3}{4}$ stroškov s pavšalom in $\frac{1}{4}$ stroškov v odstotku od katastrskega dohodka.

Odbor je menil, da je treba v gradivu za javno razpravo natančneje obdelati konstrukcijo financiranja na podlagi rešitve, ki jo predlaga izvršni svet. Ni namreč umestno nakazati obveznosti kmetov le za nekaj let, ne da bi hkrati vedeli za posledice, ki bodo nastopile po tem času.

V razpravi je bil omenjen podatek, da bi ob poprečni letni obremenitvi na kmetijsko gospodarstvo v višini 1000 din morali po preteku 5-letnega obdobja povečati obremenitev kmetov kar za 60 %, da bi zagotovili kritje vseh stroškov tega zavarovanja.

Odbor se je strinjal s stališčem izvršnega sveta, naj se starostno zavarovanje kmetov-borcev NOV pred 9. 9. 1943 oz. 13. 10. 1943 ne ureja s posebnim

zakonom, pač pa s posebnim poglavjem v okviru zakona o starostnem zavarovanju kmetov.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da so v zadnjem času kmetje izrazili več kritičnih pripomb glede uvedbe starostnega zavarovanja kmetov. Zlasti številne so bile pripombe v zvezi s slabim ekonomskim položajem kmetov, ki komaj izpolnjujejo svoje obveznosti do zdravstvenega zavarovanja in je zelo vprašljivo, če bodo zmogli nove obremenitve v zvezi s starostnim zavarovanjem.

O problematiki starostnega zavarovanja kmetov je razpravljal tudi odbor za zadružništvo republiške gospodarske zbornice in v celoti podprl stališča zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Ta odbor je med drugim poudaril, da se bodo s predvidenimi ukrepi za enkrat reševali le socialni problemi na vasi. Težiti bi morali za tem, da starostno zavarovanje kmetov obravnavamo ne le kot socialno, ampak tudi kot ekonomsko kategorijo.

V zvezi s trajanjem javne razprave o izhodiščih za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov je odbor svoje prvotno stališče nekoliko spremenil. Za javno razpravo je treba predvideti nekoliko več časa, hkrati pa je treba omogočiti, da bo zadevni zakon sprejet do konca letošnjega leta. Zato je odbor predlagal, naj bi javna razprava trajala do 15. 10., predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zakona do 31. 10. 1971.

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Ferdinand Vode.

Ferdinand Vode: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Osebnostno sem zelo zadovoljen, da so se stvari pomaknile toliko naprej, da lahko na današnji seji zbora obravnavamo izhodišča za starostno zavarovanje kmetov in upam, da bomo tudi sprejeli sklep o še nadaljnji konkretizaciji stališč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. V načelu podpiram stališča izvršnega sveta. Brez dvoma bo ta zakon, ko bo sprejet, v socialnem pogledu pomenil velik korak naprej. Sprejem tega zakona lahko pomeni tudi začetek določenega gospodarskega dviga zasebnega kmetijstva, če bodo stvari pravilno postavljene. Lahko pa ta učinek tudi izostane, če gre le za finančno obremenitev ekonomsko že tako šibkih zasebnih kmetijskih gospodarstev.

Kljub temu, da se z nekaterimi predloženimi izhodišči strinjam, pa moram, tovariši poslanci, še posebej opozoriti na nekatera neskladja v tezah samih in na nekatere druge stvari, ki bodo vplivale na izvajanje starostnega zavarovanja. Zavedam se, da razpravljamo o uvedbi starostnega zavarovanja kmetov v najbolj neugodnem gospodarskem položaju naše republike in da bi se v drugačnih pogojih stvari tudi drugače razvijale. Toda to še ne pomeni, da je treba nekatere stvari tako postavljati. Nedvomno je za izpeljavo zavarovanja bistvenega pomena način financiranja in njegovi viri. Strinjam se, da je to stvar predvsem kmetov samih in ne samo družbe. Vendar predložena konstrukcija financiranja sloni samo na kmetih samih in družba z zakonom le ureja način obremenjevanja kmetov.

V čem se to kaže? Predvideva se namreč, da bi večji del potrebnih sredstev, to je okrog $\frac{2}{3}$, zbrali zavarovanci sami kot direktni prispevek za to zavarovanje, preostali del pa bi se zbral v obliki davka od katastrskega dohodka od vse zemlje v zasebnem kmetijstvu. Torej gre v celoti za sredstva iz zasebnega kmetijstva, le s to razliko, da vsi ne bodo uživali te pokojnine, ker so že zavarovani v delavskem pokojninskem zavarovanju. Prav zares dvomim, če je

zasebno kmetijstvo v zadnjem letu toliko napredovalo oziroma bo v prihodnjih letih, da bo zmožno pokrivati, ob že tako katastrofalni starostni strukturi, še vse socialne probleme na vasi, s katerimi se zdaj ukvarjajo občinske skupščine in iščejo sredstva v svojih proračunih. Tu ne gre za majhna sredstva, saj predložene teze na strani 6 navajajo, da že sedaj prejema občinsko podporo okrog 15 000 kmečkih prebivalcev. Če že ne vsi, pa bo vsaj velik del vključenih v starostno zavarovanje kmetov, ki naj bi jih po sedanjih stališčih v bodoče financirali kmetje sami. Preračunano v dinarje, znaša to breme v celoti 4 in pol milijarde S dinarjev, ali polovico predvidenih letnih prispevkov. Četudi gre torej le za del teh zavarovancev, bo to vsekakor krepka obremenitev za tiste zavarovance-kmete, ki bodo to plačevali in hkrati precejšnja razbremenitev družbe oziroma občinskih proračunov.

Druga problematična stvar, ki jo predlaga izvršni svet, je po mojem mnenju in po mnenju drugih solidarnost, ki naj se pokaže v odstotkih od katastrskega dohodka odmerjenih prispevkov za starostno zavarovanje. Predlog namreč je, da se del tega prispevka oziroma četrtnina potrebne vsote predpiše od katastrskega dohodka, poleg že predvidenih 6 % prispevka od KD, to je 6 % zveznega davka od osebnega dohodka od kmetijstva, ki ga plačujejo le kmetje. Že sam ta prispevek predstavlja, po mojem mnenju, dovolj veliko solidarnost v tem zavarovanju, saj je na ta način zbran denar v celoti namenjen tistim zavarovancem, ki plačila prispevkov niso zmožni oziroma so socialno ogroženi. In koliko znaša taka solidarnost v dinarjih? Pri kmetu s 500 000 dinarjev katastrskega dohodka znaša 6 % prispevek 30 000 dinarjev. Pri večjem kmetu pa seveda sorazmerno več. Pri kmetu z 1 000 000 dinarjev bi znašal ta prispevek 60 000 dinarjev, pri kmetu z 1 500 000 pa že 90 000 dinarjev itd. Poleg poprečne obremenitve predvidenih 100 000 S dinarjev bi moral tak zavarovanec plačati še ta znesek, tako da bi kmet s katastrskim dohodkom plačal v celoti na račun starostnega zavarovanja 160 000 S dinarjev. Pri milijon in pol pa 60 % več, kot pa je poprečna obremenitev. Pri še večjem dohodku pa se ta znesek že podvoji. Predlog izvršnega sveta predvideva poleg te solidarnosti še dodatno obremenitev, ki pa seveda prizadene predvsem kmete z večjim katastrskim dohodkom, ki so zavarovanci tega zavarovanja. Ta odstotek bi se prav tako gibal okrog 5 do 6 %, da se pokrije tista predvidena četrtnina, ki naj služi kot solidarnostni znesek.

Prav je, da gre za zmanjševanje socialne diferenciacije, toda ta mora biti v nekih razumljivih mejah, sicer se ne strinjam s takšnim načinom. Čudim pa se, da tako lahko upravljamo z denarjem, ki naj ga zberejo kmetje sami, ne čutimo pa nobene potrebe po solidarnosti kot uživalci dobrin, ki jih ustvarjajo kmetje. V mislih imam med drugim ceno za kmetijske pridelke, ki jo prejmejo kmetje v primerjavi s tisto, ki jo prejemajo družbena posestva in pa še posebej razlika med ceno, ki jo prejmejo za svoje pridelke in pa ekonomsko ceno določenega predmeta. Samo en primer. Skupna razlika v ceni mleka znaša v Sloveniji polovico vseh sredstev, potrebnih za to naše starostno zavarovanje. Cena je rezultat določenih neskladij, ki vladajo na našem tržišču, zato je tudi zaslužek kmeta v tem primeru manjši od zaslužka zaposlenih v drugih sektorjih.

Iz materiala o družbenem razvoju Slovenije, ki je sedaj v obravnavi, je na 65 strani razvidno, da znaša letni poprečni dohodek na člana zasebnega kmetijstva 376 000 din. Vprašam se, v kolikšni meri se kaže sedaj solidarnost tistih prebivalcev do predvidenega starostnega zavarovanja, katerih mesečni, ne letni, dohodek znaša 376 000 dinarjev ali več in zaradi ukrepov, ki vladajo pri

nas, zahtevajo cenejše mleko oziroma cenejše uživajo druge dobrine, ki jih kmetje pridelajo in jih morajo zato tudi ceneje prodajati.

Menim, da na tak način našega kmetijstva ne bomo utrdili in bomo še dolgo časa jedli uvoženo maslo, pili uvoženo mleko oziroma uživali druge uvožene kmetijske pridelke. Resno se tudi bojim, da bomo zašli prav na isto pot kot pri zdravstvenem zavarovanju kmetov, ki sedaj kljub raznim sanacijam ne more doseči pravega bistva, to je, da bi bilo ceneno in pa učinkovito za zavarovance.

Naslednji problem, ki se kaže pri programiranju financiranja, je ta, da bodo v letu 1977, če se sprejme ta zakon še v letošnjem letu, zmanjšala sredstva za nadaljnje izplačevanje pokojnin. Menim, da je prav, da ne ustvarjamo neizkoriščenih sredstev, ki bi še bolj bremenila kmete. Sem pa mnenja, da bi morali v samih tezah predvideti, kako bo s financiranjem v letu 1976, kajti starostna struktura kmeta bo prav gotovo vsak dan slabša in s tem seveda tudi situacija v starostnem zavarovanju. Ali bodo morali zavarovanci takrat, če bodo hoteli še naprej imeti zavarovanje, plačati 50 ali pa mogoče celo 100 % večje prispevke, ali bodo takšne prispevke tudi zmogli in ali bo potem takšno zavarovanje sploh še imelo smisel? Prav zaradi tega menim, da mora zakon o starostnem zavarovanju dati uživalcem, čeprav minimalnih pokojnin, določeno jamstvo o trajni opravičenosti do te pokojnine ne glede na možnost financiranja. To jamstvo mora prevzeti družba. Če naša družba v svojem programu načrtuje, da se bo v prihodnjih letih zmanjšalo število kmetij v večjem odstotku, kot se pa manjša število upravičencev, potem je nujno, da prav ta družba bolj odločno poseže s finančnimi sredstvi v zaščito socialnih pravic kmeta, predvsem bivšega kmeta.

Postavlja se tudi vprašanje, in to predvsem zaradi upadanja kmečkih gospodarstev, kako daleč gre lahko obremenitev za starostno zavarovanje kmetov.

V delavskem invalidsko-pokojninskem zavarovanju znašajo obremenitve na pričakovano pravico okrog 22 % dohodka. Po tezah, ki so nam predložene, je v kmečkem zavarovanju že sedaj predvidena obremenitev v višini 37 %, seveda samo za starostno zavarovanje ene osebe na gospodarstvo. Menim, da je to več kot preveč in da je to skrajna meja, zlasti če še upoštevamo, da morajo kmetje v obliki davka plačati še 6 % od svojega katastrskega dohodka. K določitvi ustrezne meje v pogledu obremenjevanja nas še posebej sili dejstvo, ki sem ga prej navedel, to je, da se bo sklad v letu 1976 izčrpal.

Podpiram stališče izvršnega sveta, da se z zakonom omogoči kmetom-kooperantom vključitev v delavsko zavarovanje. Ta oblika zavarovanja dejansko omogoča mlajšim kmetom boljšo perspektivo in popolno angažiranje na njihovih kmetijah. Podobne možnosti so sicer že sedaj imeli, vendar jih z manjšimi izjemami zaradi nesprejemljivih pogojev niso izrabljali. Nekateri izražajo ob tem skrb, da bo tako tisti del kmetov, ki naj bi največ prispeval v sklade starostnega zavarovanja, odpadel in bo potrebno izdelati nove izračune in nov sistem obremenjevanja. Mnenja sem, da se bodo kmetje kooperanti v takšno zavarovanje, če bo zakon sprejet, postopoma vključevali in vsaj v začetku sklad zavarovanja kmetov ne bo imel posebnih finančnih težav. Gotovo pa je treba tudi s tem računati. Sicer pa podoben proces teče že nekaj let. Mlajši kmetje se namreč zaposlujejo v podjetjih in s tem dosežejo že takšne pogoje, kot se predvidevajo. Seveda pa razen tega tudi boljše zaslužijo in obdržijo hkrati, če se le da, tudi posestvo. To je sedaj imelo posledice tudi

za zdravstveno zavarovanje kmetov in so samoupravni organi kmečkega zavarovanja nanje tudi opozarjali. Vendar se za ta problem ni nihče zmenil in tudi nobenega ni bolela glava. Zanimiv je podatek nekega kooperacijskega odbora iz okolice Ptuja, kjer je v kooperacijsko sodelovanje vključenih 400 kooperantov. Od teh 400 kooperantov je več kot polovica že zavarovanih v delavskem pokojninskem zavarovanju. Torej ni glede tega kakšnih posebnih problemov. Menim pa, da je prav, da se z zakonom tudi drugim kooperantom, seveda pod enakimi pogoji, omogočijo enake pravice iz socialnega varstva. Takšno vključevanje dela kmetov v socialno zavarovanje delavcev bo prav gotovo tudi pozitivno vplivalo na razvoj starostnega zavarovanja kmetov. Sililo nas bo namreč dejstvo, da je treba vsemu prebivalstvu nuditi primerno socialno varstvo in tudi med kmečkim prebivalstvom čimbolj zmanjšati socialne razlike.

Želim, da zbor sprejme sklep, naj bodo teze za uvedbo starostnega zavarovanja s pripombami dane v javno razpravo in naj se predvsem kmetje-zavarovanci sami izrečejo o predloženih izhodiščih, ker bodo v glavnem sami financirali to zavarovanje. Iz razgovora z nekaterimi kmeti lahko rečem, da zaradi visokih obremenitev, kakršne predvidevajo teze, kmetje ne kažejo posebnega navdušenja za zavarovanje. Tudi sam nimam najboljših občutkov do takšnih predlogov, kakršni so nam predloženi. Vendar upam, da bodo vsaj bistvena vprašanja v predlogu zakona drugače urejena.

Predsednik dr. S r e č k o K o r e n : Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

F r a n c S a g a j : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Sicer precej z zamudo, vendar so bile teze za starostno zavarovanje kmetov skupščinskim organom predložene v razpravo. Menim, da je uvedba tega zavarovanja več kot nujna, kar so ocenili tudi naši politični vrhovi. Zavedam se, da predvsem s finančne plati zavarovanje ne bo lahko izvedljivo, vendar postavljam v ospredje moralno odgovornost družbe do zasebnega kmeta. Človeške in materialne žrtve v času narodnoosvobodilne vojne, obvezni odkupi v času graditve porušene domovine po vojni, ko so bile cene pridelkov daleč pod ekonomskimi cenami, torej minimalne, odkup najboljše kmetijske zemlje in vinogradov za smešno nizko ceno od 140 tisoč starih dinarjev do 200 tisoč in to na 20-letni odplačilni rok, dvojne cene kmetijskih pridelkov, eksploatacija gozdov itd. opravičujejo starostno zavarovanje kmetov.

Pri predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, o katerih bomo danes razpravljali, sem ugotovil, da le-ta razveljavljajo uvodna načela in vsiljujejo način financiranja, ki ni v skladu s splošno zavarovalno tehniko kateregakoli zavarovanja. Strinjam se s stališčel zakonodajno-pravne komisije, katera v tretjem odstavku svojega poročila navaja, da bo pred uvedbo starostnega zavarovanja kmetov potrebno temeljito razčistiti zlasti splošna načela, na katerih naj temelji zavarovanje, financiranje zavarovanja, status kmetov-kooperantov, pokojninsko zavarovanje kmetov-borcev itd. ter da bo to zavarovanje moralo temeljiti na istih osnovnih načelih kot pokojninsko zavarovanje delavcev, sicer ne bomo mogli govoriti o zavarovanju v pravem pomenu besede.

Strinjam se tudi s stališčem odbora našega zbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo, razen s stališčem — v tretjem odstavku poročila — da podpira predlog, naj bi družbeno-politične skupnosti nosile le eno tretjino stroškov starostnega zavarovanja kmetov.

V tem primeru družbeno-politične skupnosti s 4 milijardami 300 milijoni din — kolikor je bilo prej predvideno, danes pa sem slišal, da bi bilo potrebno 4 milijarde 400 milijonov starih din — ne bi prispevalo niti — kot je že tov. Vode poudaril — za 15 000 socialno ogroženih kmetov, kateri že sedaj dobivajo socialne podpore od občinskih skupščin in je večina njih stara prek 65 let, da o kmetih borcih, o revalorizaciji pokojnin in o preostalih socialno šibkih kmetih niti ne govorim.

Menim, da bodo morale družbeno-politične skupnosti v začetku izvajanja zavarovanja nositi vsaj polovico bremena, sredstva pa poiskati tam, kamor so jih kmetje vseh 25 let vlagali. Naj navedem le dva primera. Kako je s cenami mleka, vam je že tovariš Vode povedal. Od 4 do 5 milijard din letno dobijo družbena posestva za svoje mleko več kot pa kmetje. Zato bi tudi potrošniki »družbenega mleka« morali mleko plačevati 30 do 50 starih din ceneje, kar pa se ni zgodilo. Za potrošnika so bile vse cene enake. Skoraj vsa leta so kmetje že na ta način prispevali več milijard dinarjev. Kaj pa zemlja, ki so jo ob zemljiškem maksimumu in prostem odkupu plačali po 140 do 200 000 starih din za ha in to na 20-letno odplačilo? Sedaj pa družbena posestva prodajajo zemljo po 800 000 do 2 000 000 starih din in od nje niso plačevala niti davkov.

Tovariši in tovarišice poslanci! Predlagam, da v razpravi o tezah za uvedbo zdravstvenega zavarovanja kmetov podprete predloge zakonodajno-pravne komisije in odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje razen glede omenjene $\frac{1}{3}$ stroškov, zlasti pa mnenja in predloge Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Pri tem upoštevajte ne le trenutno stanje, ampak tudi minulo delo zasebnega kmeta, da čimprej spravimo ta problem z dnevnega reda.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Anton Grabenšek.

Anton Grabenšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Uvedba starostnega zavarovanja kmetov Slovenije nedvomno predstavlja pomembno politično odločitev, ki naj bi zagotovila kmetom večjo socialno varnost in kmečki mladini kot zasebnim proizvajalcem odprla boljšo perspektivo.

Čeprav smo v komisiji skušali najti najustreznejše systemske rešitve, menim, da nam to v celoti ni uspelo. Razprava v samoupravnih organih skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov je opozorila na določene pomanjkljivosti predloga in na neustrezne rešitve v samem predlogu, ki bi lahko pozneje povzročila politične probleme.

Podpiram stališča, ki jih je zavzela zakonodajno-pravna komisija, da mora pokojninski sistem temeljiti na načelih, ki veljajo v zavarovalni tehniki. Teze niso realizirale osnovnega načela, ki velja v socialnem zavarovanju, da je višina pokojnine odvisna od višine vlaganj v sklad starostnega zavarovanja. Ni sprejemljiv sistem financiranja, po katerem naj bi vsak zavarovanec prispeval v sklad določen del prispevka po enotni stopnji od ustvarjenega dohodka, medtem ko bi bila pokojnina za vse kmete enaka. Tak sistem financiranja je za vse gospodarsko napredne kmete nesprejemljiv in bi jih destimuliral. Težili bi k nadaljnjemu drobljenju kmečke posesti, ki bi tako prehajala v posest redno zaposlenih delavcev.

Z namenom, da bi kmete bolj zainteresirali za starostno zavarovanje, predlagam:

1. Da se v starostno zavarovanje uvedejo zavarovalni razredi, da se vse kmete razvrsti v zavarovalne razrede glede na njihov ustvarjen dohodek in da se uvede diferencirana pokojnina, odvisna od zavarovalnih razredov. Imeli naj bi npr. 5 zavarovalnih razredov z naslednjimi orientacijskimi zneski, ki niso proučeni: v I. razred bi razvrstili zavarovance z dohodkom do 2500 din s pokojnino 250 din, v II. razred zavarovance od 2500 do 5000 din s pokojnino 300 din, v III. razred zavarovance od 5000 do 7500 din s pokojnino 350 din, v IV. razred zavarovance od 7500 do 10 000 din s pokojnino 400 din in v V. razred zavarovance nad 10 000 din osnove s pokojnino 450 din. Uvedba razredov z dohodkovno osnovo bi nedvomno stimulirala kmete k večji produktivnosti, da bi tako dosegli višji zavarovalni razred in večjo pokojnino.

2. Stopnje prispevkov naj bi bile enotne in bi jih kmetje plačevali od zavarovalnih osnov.

3. Udeležba družbeno-političnih skupnosti pri financiranju starostnega zavarovanja bi morala biti v začetnem obdobju izdatnejša, s krepitvijo sklada pa bi se postopno zniževala. Družbeno-politične skupnosti bi morale financiranje urediti drugače, kot je nakazano v tezah, in sicer bi morale družbeno-politične skupnosti prispevati v sklad 25 % sredstev od skupnega zneska za vsakega zavarovanca-kmeta, in pokrivati izpad prispevkov zaradi socialne ogroženosti ali pa zaradičasne nezmožnosti plačila prispevkov.

Ugotovitev v tezah, da so kmetje z več kot 3400 dinarji katastrskega dohodka zmožni plačila prispevkov, je zelo relativna. V številnih primerih so prav kmetje z višjim katastrskim dohodkom v znatno težji finančni situaciji kot pa mali kmetje. Pri tem igra odločilno vlogo število delavcev, zdravstveno stanje, starost kmeta, bližina mest in drugi dejavniki.

4. Da se uvede davčna napoved kot sodobnejša oblika prikazovanja dohodka, katastrski dohodek pa naj bi služil samo kot tehnični pripomoček davčni upravi pri oceni, ali je napoved pravilna.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da je malo tematike, ki bi tako zainteresirala naše kmečko prebivalstvo, kot prav tematika, ki je danes pred našo slovensko skupščino, čeprav smo slišali, da je čistih kmetov v Sloveniji samo še 17 %. Zato bi morali danes poslanci z vso osebno in moralno odgovornostjo razpravljati o tem problemu, ker smo odgovorni za perspektivo sedanjega kmečkega prebivalstva in za prihodnjo slovensko zgodovino. Menim, da je zelo pomembno, da ugotovimo, čemu sploh uvajamo zavarovanje. Ker je že tovariš Vode strnjeno povedal misli nas kmetov, mi oprostite, če bom nekatere stvari ponovil.

Izhodišča namreč navajajo, da se z uvedbo starostnega zavarovanja želi preprečiti nadaljnji proces drobitve zemlje, ustvariti pogoje, da bo kmet postal blagovni proizvajalec, ki bo kos vsem obveznostim, dalje, da se z različnimi stimulativnimi ukrepi poveča proizvodnja in dohodek, da bi mladi ljudje ostali na vasi, in končno, da se ustvari močna kmetijska kooperacija med družbenim in zasebnim sektorjem. Skratka, starostno zavarovanje uvajamo iz socialnega in ekonomskega vidika.

V zadnjem času sem imel občutek, češ da obstaja neko prepričanje, da smo prav kmetje proti uvedbi.

Tovarišice in tovariši! Kot poslanec in kot član samoupravne skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov sem bil na mnogih razpravah in sestankih s kmeti in lahko trdim prav nasprotno. Vse razprave so izzvenele v tem smislu, da je uvedba starostnega zavarovanja nujnost. Hkrati je bilo poudarjeno, da je utemeljena le taka finančna konstrukcija, ki na eni strani ne bo destimulirala blagovnega proizvajalca, na drugi strani pa obveznost plačila prispevka za to zavarovanje ne bi smela socialno ogrozati zavarovanca, ki iz objektivnih razlogov ni zmožen plačevati prispevka niti za dosedanje zdravstveno zavarovanje, kaj šele za bodoče pokojninsko zavarovanje.

Dotaknil bi se še vprašanja, ki ga je v svojem izvajanju omenil tudi tovariš Vode. Izvršni svet je zavzel stališče, da se blagovni proizvajalci lahko vključijo v redno delavsko pokojninsko zavarovanje. Verjetno v začetku taka rešitev ne bo povzročila večjih izpadov. Prepričan pa sem, in sčasoma bomo morali tudi s tem računati, da je to nov ventil, ki bo povzročil beg iz kmečkega zavarovanja, in to prav ekonomsko močnejših kmetov. Po številu jih morda ne bo veliko, glede na globalna sredstva, ki jih bodo prispevali v ta sklad, pa bo ta izpad občuten. Ker bi se s tem povečalo število za plačilo manj sposobnih gospodarstev, bi sčasoma prišlo do tega, da o medsebojni solidarnosti med kmeti ne bi mogli več govoriti. Absolutno ne, ker vemo, kakšno je stanje danes.

Menim, da bo morala družba zagotoviti zadostna sredstva za pokrivanje prispevka socialno ogroženih kmetov. Trdno sem prepričan, tovariši in tovarišice, da je naša družba tudi zmožna financirati, kljub temu, da danes govorimo o stabilizaciji. Nesreča je namreč v tem, da smo kmetje prišli na vrsto šele danes in se je kot ovira postavila stabilizacija.

Naj mi bo dovoljeno, da danes tukaj opozorim na nekatere stvari, ki jih morda neradi slišimo, in ki so, lahko bi rekel, črna pika v naši povojni zgodovini. Vse to, kar je kmet prispeval, danes družba ima. To so bili ukrepi — ne bom jih navajal, ker jih poznamo — ki so bili v takratnih razmerah in času verjetno potrebni, za kmete pa vsekakor zelo nesprejemljivi. Zato je danes naša družba dolžna, da temu istemu kmetu, ki je tudi občan, v takšni ali drugačni obliki vsaj delno vrača njegov prispevek.

Vedno mi je pred očmi, tovariši in tovarišice poslanci, razprava, ki je bila na zboru delovnih skupnosti, ko je eden izmed poslancev dejal, da imamo v Sloveniji že nad četrtno družin, katerih osebni dohodek presega 500 000 starih dinarjev. Če smo v tem obdobju lahko dovolili take ekstreme in ni bilo nikakršnih zaprek, ki bi to zavrle, menim, da tudi danes stabilizacija ne bi smela biti ovira za učinkovito družbeno pomoč skladu pokojninskega zavarovanja kmetov.

Dovolimo torej, tovariši in tovarišice, da naši ostareli slovenski kmetje človeško doživijo starost.

Na koncu mi dovolite, da vsaj deloma svojo razpravo povežem z razpravo, ki je bila danes na skupni seji, predvsem z razpravo tovariša Lebna. Ne vem, kam bi v tem primeru prišteval kmeta, predvsem tistega kmeta, ki živi na zaostalem območju. Verjetno bolj k tistim, ki v »nahrbtniku« nosijo svoj socializem, kot pa k tistim, ki ga »vozijo v avtomobilu«. Potem si predstavljajmo in ne čudimo se, kakšna bo navdušenost in moralna moč tudi našega kmeta.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima Andrej Petelin, predstavnik odbora za združništvo gospodarske zbornice SR Slovenije.

Andrej Petelin: Tovariši in tovarišice! Naš odbor za združništvo in kooperacijo ter zadnji tretji zbor združnikov in kooperantov, ki ga sestavljajo predstavniki vseh kmetijskih in gozdno-gospodarskih organizacij, članic naše zbornice, so obravnavali problematiko starostnega zavarovanja kmetov predvsem z vidika gospodarskega položaja kmeta in pa nadaljnega razvoja kmetijstva sploh v zvezi s srednjeročnim programom razvoja kmetijstva.

Zbornični organi se zavzemajo za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov kljub temu, da skuša trenutno tako zavarovanje samo omiliti socialni položaj ostarelih kmetov, ne spodbuja pa mladih ljudi za kmetijsko proizvodnjo. Mladim po sedanjih izhodiščih tez namreč ni zagotovljena socialna varnost na stara leta, saj jim pripada pokojnina le v višini 250 din mesečno, seveda pa se le-ta valorizira. Menimo pa, da je treba enkrat začeti. Vsak začetek je težak in največkrat tudi skromen. Predlagano starostno zavarovanje predstavlja samo socialno pomoč, kljub temu, da predvideva tudi možnost razširjenega zavarovanja. Če to problematiko obravnavamo tako, potem ne moremo pričakovati, da bi uvedbo zavarovanja kmetje, zlasti mlajši, pričakovali z odprtimi rokami. Zadnji sestanki kmetov vsaj na nekaterih območjih kažejo prav nasprotno. Za številna odklonilna stališča ne moremo trditi, da izhajajo samo od močnejših, bolje rečeno perspektivnih kmetov, ampak tudi od drugih kategorij kmetov, ki bi prispevali v sklad več, kot bi pa imeli dejanske koristi. Sedanje stanje kmetov v kmetijstvu ne prenese prevelike solidarnosti in vzajemnosti — ta načela so odklanjali tudi s tem, kar je do določene meje sprejemljivo — ker je starostna struktura kmetov zelo neugodna, pa tudi finančni položaj ni dosti boljši. Dovolj zgovorno nam tako stanje ilustrira podatek iz gradiva, da dosega aktivni kmečki prebivalci le 36 % narodnega dohodka zaposlenih izven kmetijstva. Brez pridržkov lahko predvidevamo prej poslabšanje kot pa izboljšanje stanja, saj bo dohodek izven kmetijstva hitreje naraščal, starostna sestava kmetov pa bo vedno slabša. Čezmerno obremenjevanje tržnih kmetij pa bi izredno negativno vplivalo na odločanje mladih za delo na teh kmetijah. Zato se zbornični organi, ki jih sestavljajo kmetje, v celoti strinjajo in podpirajo predloge ter stališča Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Posebej bi še podčrtal dejstvo, da bodo socialni problemi na vasi vedno večji in da bodo socialne razlike naraščale, kar bo vplivalo na razpoloženje na vasi. Na drugi strani pa kljub ugodno sprejetim stališčem predstavniških organov, to je skupščine, izvršnega sveta, druge seje konference Zveze komunistov in republiške konference SZDL, za kmete ne kaže najbolje. Cene reprodukcijskemu materialu nenehno naraščajo, obenem naraščajo obveznosti do zdravstvenega oziroma bodo do predvidenega bodočega starostnega zavarovanja, drugi prispevki pa še vedno ostanejo na isti višini. Cene kmetijskim pridelkom, kot sta že tovariš Sagaj in tovari Vode opozorila, pa niso enake. Nekateri krogi menijo, naj bi se proizvodjalni pogoji med družbeno in zasebno proizvodnjo razlikovali, češ da zasebna proizvodnja nima posebnih investicij. Verjetno je odveč dokazovanje, da, upoštevajoč logiko sodobne agrotehnikе, bi morala biti proizvodnja na razdrobljenih, majhnih in slabo opremljenih kmetijah zelo draga. Tako tudi je. Gre pa na račun nizke življenjske ravni v kmetijstvu. Ne moremo in ne smemo se zgledovati po maloštevilnih primerih preusmerjenih kmetij v zadnjih letih, ki jih je 600, letos jih bo še 400, tako da bo skupaj okrog 1000 kmetij, ki imajo urejeno tehnologijo. Lahko trdimo, da nikjer samo na račun dohodka od kmetijstva, temveč izven njega, npr. iz gozdarstva, zaposlitve izven kmetijstva, doma ali pa v inozemstvu, od prodaje zemlje za

vikende in podobno. Reproduktivna sposobnost kmetijstva je zelo nizka in skoraj v celoti odvisna od sredstev izven kmetijstva.

Zaskrbljujoče je vprašanje razširjene reprodukcije v kmetijstvu. To sicer ne spada v razpravo o starostnem zavarovanju, v ozkem smislu besede na tem zboru. Vendar se lahko vprašamo, ali bo zasebni kmet prenesel vsa bremena in ali mu bo ostalo nekaj več sredstev tudi za zboljšanje življenja, kar je cilj vseh teh predlogov.

Omenil bom samo dodatne obremenitve kmetov v prihodnjih letih. Za starostno zavarovanje bodo plačali prek 8 milijard starih dinarjev. Za načrtovanih 11 200 kmetij, kolikor je predvidenih v srednjeročnem programu, bo potrebno v prihodnjih letih vložiti okrog 120 milijard dinarjev. Te milijarde bodo morali kmetje v celoti plačati najkasneje v desetih letih. Krediti s petletno odplačilno dobo so to. To je letno dodatnih najmanj 20 milijard dinarjev. Največ bo treba zagotoviti že v tem petletnem obdobju. Seveda bo to tudi rodilo nove sadove, večjo proizvodnjo, vendar prav gotovo ne v tistem trenutku, ko se bodo morale anuitete odplačevati, ker tega nikjer ni izven kmetijstva, v kmetijstvu pa še manj.

Kreditni pogoji nekaterih bank so skrajno neugodni. Na primer, če dobi kmet 10 milijonov kredita, mora v prvem letu plačati 5 milijonov, in sicer 3 milijone za depozit, vezan za eno leto dalj od plačilne dobe kredita, in 2 milijona din za prvo anuiteto. Takih pogojev, kolikor je meni znano, nimajo kmetje nikjer v svetu, najmanj pa tam, kjer imajo resen namen, da kmete zadržijo za obvladovanje kmetijskega prostora. S tako kreditno politiko bomo še zadnje kmete usmerili v zaposlitev izven kmetijstva, uvažali pa bomo hrano in tudi kmete, če jih bomo dobili v drugih republikah ali pa na drugih kontinentih.

Čezmeren odliv nam lahko ob dobrih sklepih, ki so bili sprejeti v zadnjih letih, in pa slabi konkretni realizaciji, kot sem jo navedel v tem primeru, zavre le omejena možnost zaposlitve izven kmetijstva doma in pa v tujini. Nisem preveč črnogled, vendar dejstva so taka, da smo lahko vse prej kot optimisti. To pa nam narekuje, da hitro rešujemo tisto, kar se rešiti da, kajti kasneje bo to še težje.

Zato je vsekakor treba podpreti uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, kljub temu da bo reševala le trenutne socialne probleme na vasi. Prihodnost je le v enotnem nacionalnem zavarovanju, najprej seveda mladih, ki naj bi imeli na podlagi dohodka možnost enakega starostnega zavarovanja kot drugi zaposleni. Tako zavarovanje je predvideno v osnutku zakona o združevanju kmetov v zadruge, v organizacije združenega dela in pogodbene skupnosti. Seveda bo taka rešitev, kot je bilo že rečeno v razpravi, poslabšala stanje v starostnem zavarovanju kmetov, vendar morajo kmetje imeti perspektivo in biti izenačeni z drugimi prebivalci. Če ne bomo rešili tega vprašanja, bomo v prihodnosti govorili le še o mešanih gospodarstvih z vsemi posledicami v kmetijski proizvodnji.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Menim, da so nas moji kolegi in tudi Andrej Petelin izčrpno informirali o problematiki, vendar bi opozoril še na nekaj. Strinjam se s stališčem tovariša poslanca Grabenška, naj tudi pri nas velja načelo, kdo družbi več daje, naj od nje tudi več prejema. Po načelu solidarnosti moramo kmetje že danes nositi

del bremena za tako imenovano socialno problematiko na vasi. Prek 10 000 kmetov prejema socialne podpore, torej ali je tu potrebna kakšna solidarnost. Že dopoldne, ko smo poslušali ekspozice o situaciji, v kakršni smo, in v katerem je bilo govora tudi o politiki naših sosedov do nas, sem si dejal, da bi morali upoštevati naslednji ameriški vojaški pregovor: »Štedimo živež, živež in municijo.« Torej če danes dajemo težke milijarde za našo veliko industrijo, moramo upoštevati, da gre to tudi za municijo. Ni prav, da le kmetje nosimo na plečih standard delavca, ne tistega slabo plačanega — tisti se mi smili — ampak tistega, za katerega je tovariš Pratengrazer lepo rekel, ki ne nosi socializma v nahrbtniku, ampak ga lahko pelje z osebnim avtomobilom.

Probleme, na katere kmetje opozarjajo, moramo rešiti in upoštevati mnenje kmetov. Menim, da bi morali uveljaviti načelo, da tisti, ki več prispeva, naj tudi nekaj več prejema. Predvsem je odpor pri tistih, ki bodo na podlagi solidarnosti morali več plačevati, kot pa bodo kdaj koli prejeli. Torej ne gre za zavarovanje v pravem pomenu besede, temveč za novo obliko davščine. Postavlja se vprašanje zavarovanja kmetov z območij, kjer je precej gozdov. Če bi hoteli gospodarsko dvigniti predvsem te štiri občine, ki so pretežno poraščene z gozdovi, bi morali spremeniti zakon o gozdovih. Stroški zdravstvenega varstva kmetov, ki delajo v gozdovih, bremenijo sklad našega zavarovanja, tisti, ki gozd izrablja, pa ničesar ne prispeva za njegovo zdravstveno varstvo. Pravimo, da so gozdovi kmetijska dejavnost, toda samo takrat, kadar moramo od njih odvajati prispevek, kadar pa bi morali od njih prejemanj, takrat pa niso več kmetijska dejavnost, temveč nekaj drugega.

Tam, kjer je več gozdov, zahtevajo svoboden trg z gozdovi. Razliko v ceni za hlode in deske nam dajte, pa bomo sami te stvari plačali. Menim, naj tudi gozd, naj bo družben ali privaten, nosi svoj delež, da bi sanirali živilsko industrijo v korist vseh nas, da v primeru, če pride do stvari, o katerih smo dopoldne govorili, takrat ne bo ta arzenal municije zmanjkal prav za našega borca.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo še želi besedo? Ker se nihče več ne javi k besedi, končujem razpravo. Predlagam, da socialno-zdravstveni zbor sprejme naslednji sklep:

1. Predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov se sprejme.
2. Predlagatelj naj v skladu z danimi pripombami in predlogi izpopolni gradivo in ga da v javno razpravo.
3. Javna razprava naj traja do 15. 10. 1971, predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zadevnega zakona do 31. 10. 1971.

Kdor se strinja s predlaganim sklepom, naj prosim dvigne roko. Tovarišica Tomičeva ima besedo.

Zora Tomič: Če naj javna razprava traja do 15. 10., v 15 dneh ni mogoče pripraviti osnutka zakona in ga predložiti skupščini. Skupščina bo namreč terjala od predlagatelja, da pove svoje argumente, zakaj sprejema ali ne sprejema nekaterih stališč. Po mojem mnenju bi bil primeren enomesečni rok, sicer ne moremo analizirati danih pripomb.

Predsednik dr. Srečko Koren: Če hočemo do kraja leta zakon sprejeti, potem bo to zelo težko, če bo skupščina šele 15. novembra dobila osnutek zakona. Skrajšanje roka za javno razpravo pa ni umestno, ker sta

julij in avgust neprimerna meseca za razpravo. Menim, da se lahko javna razprava sproti spremlja in da ni treba čakati do 15. oktobra. To je moje mnenje, lahko pa podaljšamo rok do 15. novembra, vendar pa v tem primeru ne vem, če bomo v skupščini uspeli do konca leta sprejeti zakon, saj vemo, da imamo na koncu leta vedno še vrsto drugih zadev. Do konca leta pa bi ta zakon, kot izhaja tudi iz razprave, radi sprejeli.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, menim, da je to tehnično nemogoče. Glede na postopek, ki je predpisan s poslovníkom Skupščine SR Slovenije.

Predsednik dr. Srečko Koren: Če se strinjate, da skrajšamo rok za javno razpravo, predlagam, da se tretja točka sklepa glasi tako:

»3. Javna razprava naj traja do 30. septembra, predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zadevnega zakona do 31. 10. letos.«

Besedo ima tovariš Nered.

Jože Nered: Tovariš predsednik! Na včerajšnji seji odbora je bilo jasno poudarjeno, da tudi mesec september, tako kot avgust, ni najbolj primeren za javno razpravo. Koliko časa naj traja javna razprava, o tem smo včeraj obširno razpravljali. Ne glede na to, ali bo do konca septembra ali do 15. oktobra, dejstvo je, da smo v taki časovni stiski, da je vprašanje, ali bo ta zakon letos lahko sprejet, upoštevajoč poslovnik skupščine. Zato je tudi odbor tako mnenje, kot ste ga dobili, sprejel in ne moremo soglašati z vašim predlogom.

Predsednik dr. Srečko Koren: Slišali ste mnenje odbora in mnenje predstavnika izvršnega sveta. Kdo želi še o tem razpravljati? Res je, da bo ostalo nekoliko časa tudi za razpravo o osnutku zakona, vendar ne bo mogel v širšo javno razpravo, ampak bodo lahko o njem razpravljala razna združenja in organizacije pa tudi skupnosti zavarovanja. Odbor predlaga rok do 15. oktobra, predstavnik izvršnega sveta pa daljši rok za pripravo osnutka zakona. Kdo želi razpravljati? Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se s tovarišem Neredom. Vemo namreč, kako je z delom na kmetijah in menim, da mora javna razprava zavzeti stališča do predlaganih tez. Moramo razpravljati s kmeti, ne samo o kmetih. To je tudi smisel razprave, da bo najširši krog upravičencev lahko povedal svoje mnenje o tem problemu. Če pa bomo razpravo skrajšali, potem javna razprava nima smisla. Če bo osnutek zakona, kot smo slišali, dan v razpravo skupnostim, menim, da ni potrebno, da bi o njem razpravljali še vsi zavarovanci, saj imajo svoje zastopnike v skupnostih, ki bodo — sem prepričan — dali svoje pripombe k osnutku.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo razpravljati, ali predstavnik izvršnega sveta vztraja pri svojem predlogu?

Zora Tomič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Menim, da imamo v zakonodajnem delu dobre izkušnje, saj smo v preteklem letu sprejemali dva zakona. Prav dobro se spominjam razprave, ki je bila pred enim letom v tem zboru in mi je še živo pred očmi. Spominjam se tudi kritike posameznih

govornikov o javni razpravi, ki so trdili, da predlagatelj že vnaprej oblikuje določena stališča in jih potem kot stališča javne razprave plasira. Menim, da si take kritike do tako občutljivega političnega problema, kot je ta, ne smemo privoščiti. In zato v imenu predlagatelja ne morem pristati na skrajšanje roka, ker javno razpravo jemljemo resno. Želimo dobro razmisliti o vseh stališčih in argumentih, ki bodo dani. Verjemite mi, da v 14 dnevih te naloge ne zmoremo opraviti, poleg tega pa moramo upoštevati tudi določila poslovnika Skupščine SR Slovenije glede obravnavanja in sprejemanja zakonov. V predlaganem roku ne moremo pripraviti solidnega zakonskega osnutka.

Predsednik dr. Srečko Koren: Predlagam, da traja javna razprava, kot smo rekli, do 15. oktobra, in da predloži predlagatelj skupščini osnutek en teden pozneje, se pravi do 5. novembra. Je to sprejemljivo? Rokov ne moremo več skrajšati, ker imamo dve fazi in morajo tudi skupščinska telesa imeti dovolj časa za obravnavo osnutka oziroma predloga zakona.

Se strinjate s sklepom, da javna razprava traja do 15. oktobra, predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zadevnega zakona do 5. novembra 1971? Kdor se strinja s predlaganim sklepom, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (En poslanec.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep z večino glasov sprejet.

Dnevni red je s tem izčrpan, zato končujem 21. sejo socialno-zdravstvenega zbora.

(Seja je bila končana ob 16. uri.)

SOCIALNO-ZDRAVSTVENI ZBOR

22. seja

(15. julija 1971)

Predsedoval: dr. Srečko Koren,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora

Začetek seje ob 9.15.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričujemo 22. sejo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: Nikolaj Šabjan, Boris Filli, Jože Pratengrazer, dr. Vasja Klavora, dr. Ciril Bratuž, dr. Vida Gerbec, Mija Fon in dr. Dušan Mis.

Na sejo zbora so bili vabljeni izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, republiška konferenca Socialistične zveze delovnih ljudi, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, skupnost zdravstvenih zavodov Slovenije, republiški medicinski svet, republiški zavod za socialno zavarovanje, Slovensko zdravniško društvo in zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo.

Goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi. Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 21. seje zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. okvirni program zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 in za leto 1972;
4. predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji;
5. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost in
6. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.) Ima kdo kakšen predlog za spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Ne javi se nihče.) Če ne, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 21. seje zбора.

Zapisnik ste prejeli 12. julija letos. Ima kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne.) Če ni pripomb, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Za današnjo sejo nimamo nobenih poslanskih vprašanj. Želi kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec dr. Stjepan Bunta.

Dr. Stjepan Bunta: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nekoliko neroden čas je za poslansko vprašanje, ker vem, da ne bom dobil odgovora do jeseni. Ampak prav zato, ker bo več časa za razmišljanje o zadevi, ki jo bom postavil kot vprašanje, ga postavljam sedaj. Pred seboj imam namreč tri strani obsegajoč dopis, ki ga je naslovil »Gesellschaft für die medizinische Turizmus« iz Schweinfurta na Generalturista. Ta ga je naslovil na Zdravniško društvo, jaz ga pa naslavljam sedaj na skupščino.

V tem dopisu so našete številne reklamacije bolnikov, ki jih je to združenje napotilo v Portorož na zdravljenje, kajti Portorož slovi v Nemčiji s svojimi termami kot zdraviliška ustanova. Zdravstvena služba je v tem dopisu opisana porazno, naravnost žaljivo. Po nekaterih informacijah pa je v termah zdravstvena oskrba dejansko taka, kot je opisana v tem dopisu.

Po drugi strani slišim informacije, ki so za mene prav tako novost, da nekatere zdravstvene ustanove, posebno zdravilišča, uvajajo tudi take oblike dejavnosti, ki jih nimajo pravice uvajati oziroma za katere niso usposobljene. Na primer, Čateške toplice imajo sedaj urejene pogoje za operativne posege in jih tudi izvajajo, posebno s področja kozmetike. To delo opravlja posebna skupina (operater in sestre) iz Zagreba. Izvajajo korektivne operativne kozmetične posege, večji del za tujce in za plačilo seveda.

S podobnimi dejavnostmi so se začele ukvarjati tudi druge zdravstvene ustanove, nekatere celo z dejavnostjo, ki nima nobene zveze z zdravstveno dejavnostjo. Gre namreč za čisto dobičkonosne, pridobitvene oblike dejavnosti. Zato bi prosil za odgovor na poslanski vprašanji (ne le za odgovor, ampak tudi za akcijo, ki bi preprečila take dejavnosti):

1. Kdaj bomo v republiki dobili izvršilne predpise o strokovnem nadzoru skladno s sprejetim zakonom o zdravstvu?

2. Kdo sedaj izdaja soglasja za uvajanje novih oblik zdravstvenih ali nezdravstvenih dejavnosti v zdravstvenih ustanovah, posebno v klimatskih zdraviliščih? Prosim tudi za pismeni odgovor.

Predsednik dr. Srečko Koren: Poslansko vprašanje želi postaviti poslanec dr. Samo Pečar.

Dr. Samo Pečar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker se zaradi službenih obveznosti pred enim tednom nisem udeležil seje, na kateri je tovarišica Tomičeva odgovorila na moje vprašanje glede administracije v zdravstvu, si dovoljujem danes dati nekaj pripomb in postaviti dopolnilno vprašanje.

Načelno sem z odgovorom zadovoljen. Bojim se le, da nas ne bi uspaval podatek o 4°/_o udeležbi administrativnih stroškov v ceni zdravstvenega varstva.

Ta podatek je namreč star tri leta. Še pred pol leta smo na primer na receptih za zavarovance imeli štiri kategorije, danes pa jih imamo kar 18. Za vsakega bolnika, vsakokrat ko pride v ordinacijo, izpolnimo obračunski list v trojniku. Zdravstvena statistika zdravstvenih delavcev ne moti preveč, ker je, kot je v odgovoru pravilno navedeno, del zdravstvene dejavnosti. Največ črnila pa se pretaka na relaciji zdravstvena služba—socialno zavarovanje, zlasti odkar je uvedeno plačevanje po storitvah.

Tovarišica Tomičeva pravilno ugotavlja, da bi prizadevanja za poenotenje, racionalizacijo in modernizacijo naše administracije morala steči v skupnosti zdravstvenih zavodov, osebno pa menim, da tudi v republiški skupnosti zdravstvenega zavarovanja.

Zato prosim, da mi po možnosti ta dva foruma odgovorita, ali sta že kaj ukrenila, da bi se stanje v doglednem času izboljšalo?

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovor bo poslanec Pečar prejel na prihodnji seji našega zbora. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Če ni novih vprašanj, končujem 2. točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na program zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije za obdobje 1971 do 1975 in za leto 1972.

Kot gradivo k tej točki dnevnega reda ste prejeli okvirni program zdravstvenega varstva prebivalstva v SR Sloveniji v obdobju 1971—1975 in osnutek republiškega programa za zdravstveno varstvo prebivalstva za leto 1972, ki ju je pripravil zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo, skupščini pa predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. Nadalje ste prejeli poročilo odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, danes pa še stališča in sklepe republiškega medicinskega sveta.

Uvodni ekspeze k tej točki dnevnega reda bo dal docent dr. Saša Cvahte, direktor zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo.

Dr. Saša Cvahte: Spoštovani poslarci! Po dolgoletnih pripravah smo tudi pri nas tako daleč, da predlagamo program zdravstvenega varstva in tisto obliko razvijanja zdravstvenega dela, ki je danes dosegla polno afirmacijo v svetu. Seveda pa s tem še ni prekoračila vseh stopnic, ki jih v svojem časovnem razvijanju prekoračiti mora.

Naš začetek programiranja sega v povojna obdobja in je bil del programa zdravstvene službe, del celotnega programiranega življenja pri nas ter je vseboval tako strokovne kot materialne kazalce, kakršne smo v tedanjem času, kot veste, z administrativnimi načini oblikovali.

Kasneje je bil tak način programiranja opuščen, ker pa smo šele pričeli razvijati institucije, ki naj bi nadomestile administratorje, smo se morali odločiti za drugačne načine programiranja, ki so pri nas pokazali zelo dobre rezultate. Predvsem bi tu opozoril na politične načine programiranja, s katerimi smo uveljavili najprej program borbe proti tuberkulozi, sočasno program zaščite matere in otroka, program za rehabilitacijo invalidov in marsikaj, kar je končno pripeljalo do take stopnje uveljavljene metode dela pri nas, s kakršno smo pričeli pred 10 leti pripravljati prvi program, ki naj bi bil izdelan na novih osnovah. Se pravi program, ki naj bi vseboval najboljše z vidika administrativne metodike in najboljše z vidika politične metodike.

Ta poskus tedaj ni uspel, ker pač druga celota ni bila izoblikovana. Kot veste, se 7-letni program ni uveljavil in je ostal samo na papirju, na osnovi katerega se je nadalje razvijalo delo. Ostal je torej na nivoju, kakršnega smo poznali iz časa političnega programiranja in je vendarle uspel s svojimi intencijami ustvarjati pogoje za reševanje težkih nasprotij, ki jih danes na našem področju imamo.

Naslednji korak je z zakonom izražena želja, da se v bodoče zdravstvena dejavnost razvija na podlagi programov, ki bodo z družbenimi sporazumi sprejeti. Seveda so to izredno zahtevne naloge, predvsem pa tudi nove.

Ko smo se lotili izdelave predloga takega programa, smo morali najprej rešiti dilemo, ki sem jo že nakazal, glede na upoštevanje ene in druge kategorije. Mi ne bi smeli in se tudi ne moremo popolnoma ograditi od političnega načina delovanja. Menim namreč, da je v naši družbeni skupnosti tako delovanje omogočeno in da je mobilizacija tudi drugih sil za dosedanje cilje koristna, pomembna in da jo moramo upoštevati pri našem delu.

Dovolite mi naslednjo kritiko: V zadnjih letih, predvsem v zadnjih sedmih, osmih letih, pogrešamo pri nas dejavnost, ki je na področju zaščite matere in otroka in na nekaterih drugih področjih uspela s svojo podporo in mobilizacijsko sposobnostjo ustvarjati take količine, ki jih nikdar nihče ni mogel predvideti z nekimi natančnimi kvantifikacijami in računi. Praksa je pokazala, da je koristno, če pri delu upoštevamo take elemente. Zakaj? Kakor hitro se vrnemo na področje čisto strokovnega in znanstvenega programiranja, nam zmanjka sil. V preteklih letih namreč tega področja nismo adekvatno razvijali, in zato nimamo ustreznih strokovnjakov. Nekdo bo rekel, saj to je čudno. Moram poudariti, da to ni prav nič čudno, saj takih strokovnjakov tudi na svetu ni. Danes z izredno naglico skušajo Združene države Amerike ustvariti take skupine strokovnjakov, ki bodo zmogli to delo. Seveda vsi z isto intencijo, vsem je pred očmi samo to, kako uskladiti sredstva in možnosti. Nekateri so v tem pogledu na slabšem kot mi, čeprav tega pogosto ne želimo ali ne moremo zaradi drugega časovnega trenutka ali zaradi drugačnih trenutnih nalog, predvsem pa potreb, ki jih imamo, dovolj jasno razumeti. Tega problema ni mogoče rešiti izključno s še tako dobro izdelano strokovno, znanstveno analizo posameznega problema, ker ta nikdar ne bo vseobsežna. Nikdar ne bomo mogli vsakega našega dejanja analizirati do te stopnje in mere, da bi analiza obsegala celotno našo dejavnost in delo. Končno smo morali v tem našem programu dati odgovor tudi na vprašanje vodenja zdravstvene politike, torej predlog, kakšno zdravstveno politiko bi za bodoče želeli. Znano vam je, da smo doslej na sejah zveznega zdravstvenega centra, ki mu je predsedoval profesor dr. Žarkovič in so v njem sodelovali še vsi prominentni organizatorji iz posameznih republik, da spomnim samo na Iva Brodarca in druge, kritizirali prav vodenje zdravstvene politike, ker smo vselej pogrešali to zdravstveno politiko. Pri nas so sedaj ustvarjeni pogoji za nov način oblikovanja zdravstvene politike. Simpozij, ki je bil na Bledu maja meseca, je pokazal, da še nimamo enotnega mnenja o tem, kaj je regionalno programiranje. Namreč regija se obravnava z vidika števila prebivalcev. Slovenci smo se zaradi tega regije morali lotiti malo drugače. Za nas je prav število zelo delikaten problem. Če pristanemo na to, da je število odločujoč element, bomo počasi pristali tudi na to, da je Slovenija ena regija, kar pa seveda ni v našem interesu. Mi želimo ostati narod in kot tak moramo v skladu z našimi možnostmi, predvsem pa s historično socialnimi in ekonomskimi pogoji, osnovano regionalno programiranje razvijati dalje. To

programiranje, ki smo ga v preteklih letih nepretrgoma razvijali, bolj ali manj vešče, z večjo ali manjšo sposobnostjo in pa tudi s večjim ali manjšim uspehom, je zelo koristno. Regionalno planiranje imamo že dolgo časa, in sicer je dobilo svoje osnove za okraji. Tam smo lahko osnovali take skupine, ki so vsaj do neke mere lahko programirale in sprogramirale to, kar danes imamo. Če tedaj to delo ne bi bilo opravljeno, danes ne bi mogli imeti takih razvojnih programov, kakršne imamo. Ko so bili okraji ukinjeni, ko je bila izvedena de-etatizacija, na srečo programiranje ni bilo ukinjeno.

Torej moramo pri metodi programiranja upoštevati dvoje:

1. naš program mora biti osnovan na regionalnem programu in
2. mora dati neke republiške smernice, ki jih bo treba upoštevati v posameznih regionalnih programih; regionalne programe pa morajo upoštevati posamezni zdravstveni zavodi pri izdelavi svojih programov dela.

Kot zadnja faza takega programiranja bi potem, ko bomo imeli te elemente razvite, bilo kot nek prvi korak raziskovanje, in sicer na tistih področjih, za katera bo v programu določeno, da jih kot prioritete razvijamo in na ta način pomagamo k izboljšanju naše patologije, predvsem tam, kjer je to mogoče. V mislih imam preprečevanje in zdravljenje bolezni. Na tretjem področju, kjer ne moremo ne eno ne drugo, pa pridejo v poštev druge možnosti. Na to področje danes v svetu segamo predvsem z etiološkimi raziskavami. Tu pa so odprta vrata na stežaj in bi jih lahko zapolnili tudi z našim raziskovanjem in se, kot se to dogaja, že vključevali v širša raziskovanja v svetu, ki so danes omogočena zaradi novih situacij. Ljudje so namreč sprejeli drugačne oblike medsebojnega sodelovanja, sporazumevanja in povezovanja ne samo na posameznih kontinentih, ampak tudi med njimi. Tudi tega ne smemo izgubiti izpred oči, kajti pri takih raziskovanjih nekatere institucije že nadaljujejo in imamo že prve pozitivne rezultate.

Za vse to pa so potrebni nekateri pogoji. Vrnil se bom na tisto vprašanje, ki sem ga že omenil. Kadrom, ki se ukvarjajo s programiranjem in vsem tistim, ki so v teh skupinah neobhodno potrebni, je treba posvetiti dovolj pozornosti. Nadalje je treba ustvarjati materialne pogoje, da bodo ti kadri svoje delo lahko opravili, sicer tudi ta program in sam zakon ne bo dosti spremenil metod in načina dela, kakršnega smo imeli doslej. V drugi fazi je namreč neobhodno potrebno, da program spremljamo in ga evaluiramo. Eno in drugo je izredno pomembno delo, ki pa ni lahko. To so strokovna pravila, ki se jih bomo morali še in še učiti, seveda pa bomo zanje morali imeti na razpolago kadre in sredstva.

Ce boste torej mene vprašali, kaj naj ima prioriteto, bom odgovoril, da omenjeni kadri in sredstva. Kajti šele s tem bomo ustvarili možnosti za nadaljnje delo. Opozarjam vas pa na to, da je kadre za to težko dobiti, ker se neradi javljajo na taka delovna mesta in ker od njih terjamo tisto vrsto izobrazbe, ki je na medicinski fakulteti ne dobimo toliko, kolikor bi jo potrebovali, da bi tako dejavnost lahko res dobro opravljali, zato moramo naše znanje dopolnjevati.

S tem bi končal ekspeze. Lahko bi še prečital vrstni red posameznih poglavij, vendar tega ne bom storil, saj je to storil vsak sam. Tudi ne trdim, da program obravnava vsa vprašanja in da je vse, kar tu piše v redu. Gotovo je še mnogo, mnogo napak in veliko stvari, ki jih bo treba še popraviti. Opozarjam pa, da nobena stvar, ki se začne, ni od samega začetka popolna, opozarjam pa tudi na staro estetsko pravilo, da najbolj popolna stvar estetsko ni lepa. Mora imeti kakšno napako, da vzbudi pravo predstavo o lepem, seveda v

notranji človeški zavesti, ker šele ta pokaže resnico, tako kot jo vsak človek vidi zase.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poročevalec odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje poslanec dr. Mitja Mrgole še ustno dopolniti poročilo odbora. Besedo ima poslanec dr. Mitja Mrgole.

Dr. Mitja Mrgole: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želel bi v kratkem pojasniti nekatera stališča, ki jih je sprejel odbor do predloženega okvirnega programa zdravstvenega varstva za leto 1971—1975 in osnutka programa zdravstvenega varstva prebivalstva za leto 1972.

Žal smo na seji odbora morali ugotoviti, da predloženo gradivo, kljub jasni orientaciji, ki jo daje 7. člen zakona o zdravstvu glede programiranja zdravstvenega varstva, ne ustreza in ne daje osnove za natančnejšo opredelitev družbenoekonomskih odnosov na področju zdravstva.

Na podlagi predloženega gradiva ni mogoče opredeliti udeležbe zdravstvenega varstva v delitvi oziroma rasti družbenega proizvoda. To pa je vsekakor ugotovitev, zaradi katere moramo današnjo razpravo oceniti le kot okvirno in kot del razprave, ki naj privede do izdelave takega programa, ki ne bo samo skupek želja, temveč realna in jasno začrtana pot nadaljnjega razvoja zdravstvenega varstva prebivalstva v okviru naših finančnih možnosti, ki pa mora temeljiti na ugotovitvah zdravstvenega stanja prebivalstva.

Predloženo gradivo je dragocen vir podatkov, ki bo bogato služil pri nadaljnjem delu. Odbor se razumljivo ni mogel spuščati podrobno v problematiko znanstvenega varstva, ki bi morala biti še obdelana ali pa je že obdelana v gradivu. Nakazal je le glavne točke, ki bi jih moral program zajeti ter jih prioritetno in natančno obdelati. Pri tem se je naslanjal na splošno znano problematiko v zdravstvu in na doslej sprejete ugotovitve glede programiranja bolnišničnih kapacitet in sanacije bolnišnic, naraščajočega travmatizma, padanja naravnega prirastka, porasta umrljivosti itd.

Ko smo sprejemali zakona o zdravstvu in o zdravstvenem zavarovanju, smo obvezne oblike zdravstvenega varstva ocenili kot prvi korak k nacionalnemu zavarovanju. Zato je nujno, da to že sprejeto orientacijo jasno opredelimo in ovrednotimo v srednjeročnem programu, verjetno že v njegovi prvi polovici. To bi morala biti prav gotovo ena prvih postavk srednjeročnega programa zdravstvenega varstva. Žal danes ugotavljamo, da nismo bili sposobni izdelati po zakonu zahtevanega programa in bojim se, da bomo to ponovno ugotovili čez nekaj mesecev. Zato menimo, da moramo danes razčistiti, zakaj nismo bili sposobni tak program izdelati in zakaj to šele danes ugotavljamo. Postavlja se vprašanje odgovornosti. Rešiti moramo predvsem to, kako bomo do tega programa prišli in kaj moramo za to storiti. Na seji odbora se nismo mogli podrobneje spuščati v ta problem zaradi pomanjkanja določenih osnov. Zaradi tega smo morda preveč preprosto rekli, da nosi neposredno odgovornost za stanje republiški sekretariat za zdravstvo. Je pa to prav gotovo problem, ki ga moramo rešiti danes, sicer do programov, kakršnih si želimo, dolgo ne bomo prišli. Hvala lepa!

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec dr. Štefan Gruškovnjak.

Dr. Štefan Gruškovnjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! V zadnjem času nam vitalno statistični podatki kažejo nižje vrednosti rojevanja in večjo smrtnost v republiki Sloveniji. Znani slovenski pediater izjavlja v Zdravstvenem vestniku, da rodnost v Sloveniji pada zaradi nezadostne skrbi za novi rod in zaradi prešibke moralne in materialne pomoči, ki bi morala biti usklajena v zvezi s skrbjo za rodovitnost in stabilizacijo novih družin. Zdravstvena služba je dolžna opozoriti družbo na ta problem in dati predloge za izboljšanje tega stanja, da se bo naravni prirastek uskladil z ekonomskimi možnostmi družbe. Zato menim, da bi morala zdravstvena služba to tudi narediti.

Republiški program zdravstvenega varstva, predvsem pa regionalne programe, je treba v celoti predložiti občinskim skupščinam in skladoma delavskega in kmečkega zavarovanja, ne pa samo finančno-ekonomski del programa za tekoče leto. Prišel je čas, ko mora zdravstvena služba za določeno obdobje načrtno obravnavati posamezne kronične bolezni, travmatizem in druga naraščajoča obolenja tudi iz socialno-medicinskega vidika, če hočemo, da bodo naši ukrepi uspešnejši.

Osnutek republiškega programa zdravstvenega varstva prebivalstva za leto 1972 govori tudi o neodložljivi nalogi spremljanja stanja pitnih in odpadnih voda in higienizacije okolja po enotnih kriterijih za Slovenijo. Menim, da ne bi smeli odlagati programskega dela v higieni živil. Zato predlagam, da že v prihodnjem letu dobimo pravilnik o kontroli živil. Res je sicer, da v začetku kontrole ne bo mogoče povsod uresničiti, vendar prej ko bomo organizirano reševali probleme, prej bomo dosegli rezultate.

Predsednik dr. Srečko Koren: Kdo želi še besedo? Besedo ima poslanec Jože Padovan.

Jože Padovan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Rad bi poudaril zahtevo in željo nas vseh, da ne bi danes razpravljali o tem, ali smo tak program sposobni sestaviti ali ga nismo in kdo je odgovoren za to, da ga ni. Menim, da je program republike za prihodnje leto in petletni program nujno potreben, pa tudi zakon nas zavezuje, da to nalogo opravimo. Danes bi morali predvsem razpravljati o tem, kaj naj program vsebuje in sprejeti sklep, da mora do jeseni program biti predložen in sicer tak, ki bo vseboval odprte probleme in nakazoval tudi njihovo rešitev. Sedanji osnutek programa ne obravnava vseh perečih problemov. Opozoril bi samo na nekatera vprašanja. Prvo vprašanje, ki ga je že tovariš dr. Mrgole omenil, je vprašanje integracije med skupnostmi delavcev in kmetov.

Na območju dolenske regije so priprave za združitev obeh skupnosti še precej daleč. O tem sta obe skupnosti že razpravljali, sedaj pa razpravljajo družbeno-politični forumi vseh občin. Videti je, da bomo še pred novim letom razpisali referendum za združitev skupnosti. Zakon to omogoča. Menim, da tudi mi vsi želimo, da bi za obe kategoriji občanov, ki sta po ustavi enaki, vsaj v 5-letnem programu nakazali izenačitev pravic zdravstvenega varstva, to se pravi, da bi predvideli integracijo skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev oziroma kmetov.

Drugo vprašanje, ki je premalo obdelano oziroma ni nakazano, je vprašanje integracije bolnišnične in splošne zdravstvene službe. To vprašanje načenjam z dveh vidikov. Stalno je prisoten problem fluktuiranja kadrov medicinskih

sester, odhajajo v zdravstvene domove, zdravniki odhajajo v bolnišnice in organizacije ene in druge službe. Menim, da bi vsaj za zunanje regije, če že ne za center Ljubljano, bilo najbolje, da bi se ti dve službi združili, s čimer bi zdravstveno varstvo pridobilo na svoji kvantiteti in kvaliteti. Z združitvijo obeh služb bi ustvarili pogoje za znatno zmanjšanje administracije in razbremenitev naših zdravnikov, ki se danes v veliki meri ukvarjajo z administracijo, kar je posledica teh dveh momentov.

Vprašanje investicij v zdravstvu je v programu omenjeno, vendar ni pravilno obravnavano. Menim, da imamo danes v republiki tako situacijo, da bi vsak izmed nas, če bi ga vprašali, rekel, da je treba že v prihodnjem letu, prav tako pa tudi v 5-letnem programu, zagotoviti vire sredstev za razširjeno reprodukcijo v zdravstvu. Prav včeraj je bil podpisan sporazum, ki narekuje trem regijam, ki obsegajo več kot polovico Slovenije, da morajo s prihodnjim letom predpisati pol odstotka stopnje prispevka iz osebnega dohodka za investicije v zdravstvu. Ker imamo podobne probleme tudi na območju Primorske in Štajerske, predlagam, da v programu za prihodnje leto, pa tudi v 5-letnem programu, predvidimo, da se za investicije v zdravstvu nameni pol odstotka prispevka za zdravstveno zavarovanje in na ta način zagotovi realizacija obstoječega programa. Če v programu tega ne bomo predvideli, potem tudi ne bomo dosegli, da bi bila v to zajeta republiška ekonomska izhodišča. Zato menim, da predlog sprejmemo v obliki sklepa in na njem vztrajamo pri sprejemanju ekonomskih izhodišč. Jasno bo treba povedati, kakšna sredstva so potrebna za razširjeno reprodukcijo, če hočemo zagotoviti, da ne bo kvaliteta zdravstvenih uslug padala.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec dr. Jože Marolt.

Dr. Jože Marolt: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Že ves čas ugotavljamo, da nismo zmožni napraviti republiškega programa zdravstvenega varstva. Bilo pa je tudi že na sejah zbora prejšnjih sklicev večkrat ugotovljeno, da nimamo nobene skupine v republiki, ki bi se poklicno ukvarjala z organizacijo zdravstvene službe, ki bi evoluirala delo zdravstvene službe in da vse to delo sloni le na delavcih, ki se morajo poleg svoje redne zadolžitve ukvarjati tudi z organizacijo ad hoc. Nismo zagotovili niti sredstev za izdelavo programa in sedaj je vprašanje, kdo je spet kriv, da nimamo programa zdravstvenega varstva. Menim, da v Jugoslaviji strokovno boljšega gradiva, kot sem ga dobil, sploh ne bi mogel dobiti. Zavedati se moramo, da je zdravstvena politika dolgoročna politika, ki mora biti oblikovana vsaj za 5-letno obdobje, sicer bomo spet ob sklepanju družbenega dogovora za prihodnje leto živeli iz rok v usta, odvisno od tega, kdo bo komu kaj dal. Menim, da moramo kot prioriteto upoštevati predlog tovariša direktorja docenta Cvah-teta, da je treba v republiki formirati skupino strokovnjakov, to ni bistveno — ki se bo poklicno ukvarjala z organizacijo zdravstvene službe. Skupina mora imeti ne samo širša pooblastila, ampak tudi dolžnosti in mora biti kadrovsko ojačena. En sam strokovnjak za organizacijo zdravstvene službe se namreč ne more poglobljati v 22 ali 30 različnih strok, in tudi dela ne more spremljati, če ga ne pozna.

Menim, da bi morali imeti skupino socialnih medicincev, ki bi se ukvarjali z organizacijo in ki bi tudi spremljali in programirali delo. Uvedli smo siste-

matske preglede 40-letnikov. Že na eni prvih sej zbora sem postavil vprašanje v zvezi s porastom obolenj srca in ožilja.

Ugotavljamo, da je smrtnost moških nad 40 let v porastu. Tej generaciji pripadamo tudi mi in kaj bomo ukrenili? Organizatorji, ki so dali v program sistematske preglede, bi morali k delu pritegniti tudi klinike, ki naj bi izdelale metodologijo teh pregledov, da bi to delo lahko evoluirali. Trdno sem prepričan, da to ne bo bistveno bremenilo skladov zdravstvenega zavarovanja, ker bi organizatorji zdravstvene službe morali delati tudi na racionalizaciji ambulantnega dela. Menim, da smo pri nas tudi še v splošnih ambulantah preveč odvisni od spontanega prihoda bolnika, ki pride takrat, ko ima psihične ali pa fizične težave, velikokrat pa ni bolan, ampak želi razgovore z zdravnikom. Nimamo pa razvite dispanzerske metode dela, s katero bi spremljali bolnike in jim pomagali, kar bi se jim pomagati dalo. Imamo strokovni vrh za zdravstveno varstvo matere in otroka. V sosedni republiki je drugače. Že 1965. leta sem študiral zagrebške elaborate o epidemiologiji nenalezljivih bolezni, to je revmatizem, kronično obolenje itd. Pri nas tega nismo niti začeli, ker nimamo niti kadrov niti denarja.

Še enkrat bi poudaril to, kar je že rekel direktor Cvahte, da moramo formirati skupino, ki se bo poklicno ukvarjala s temi vprašanji. Sekretariat namreč ne more ad hoc imenovati strokovnjakov, ki se bodo poleg svojega drugega dela ukvarjali še s tem. To je dolgotrajno, študijozno, raziskovalno in tudi znanstveno-metodološko delo. Menim, da moramo skupino formirati, saj taka skupina ne vpliva na politiko, politika je v rokah družbe, v rokah organov samoupravljanja. Ta skupina pa je dolžna s strokovnega, ekonomskega in z drugih vidikov pripravljati gradivo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec dr. Pečavar.

Dr. Albin Pečavar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ne vem, kje bi začel, ker bi o tej tvarini, ki je danes na dnevnem redu, lahko veliko govorili. Menil sem, da bomo danes razčistili posamezna strokovna vprašanja iz programa, vendar na žalost ugotavljam, da se vse preveč ukvarjamo s formalnimi vprašanji, kot na primer, kakšen program je treba začrtati in da so še nekatere stvari nerazčiščene. Da bi tistim, ki bodo naprej izdelovali program, pomagali pri izvedbi naloge, bi morali danes nekatere stvari razčistiti in sicer, kaj je potrebno narediti pred programom, kaj je program in kaj sledi programu.

V razpravi je bilo že poudarjeno, da je treba v programu opredeliti nekatere pojme, za katere menim, da morajo biti izhodišče za izdelavo programa. V naši, tako rekoč popolni zakonodaji, so pravice zavarovancev že določene in te morajo biti osnova za planiranje in so v programu tudi že zajete. Imamo politiko v zdravstvu, ki se zrcali v vseh dolgoročnih planih, v vsakoletnih izhodiščih za financiranje splošne potrošnje, v vseh javnih dokumentih, v navodilih za sklepanje pogodb itd. Če hočemo, da bo planiranje realno, moramo imeti kratak, vendar jasen simplificiran pregled zdravstvenega stanja prebivalstva, poglobitvinih problemov in stanja zdravstvene službe, da bomo vedeli, s čim razpolagamo, kakšne so potrebe in kaj bi po strokovni plati morali nuditi našim zavarovancem glede na obstoječe predpise. Dokler teh stvari ne bomo razčistili in dokler se ne bomo zedinili za nekatere zadeve programa, raz-

širjenega na znanstveni podlagi, verjetno tudi čez eno leto ne bomo mogli sprejeti, ker se ne bomo mogli vanj poglobiti in ker bi bila to obsežna stvarina, v kateri se bi kratko malo izgubili, ker zaradi listja ne bi videli drevesa.

Se vprašanje, kdo naj planira. To vprašanje bi moralo biti rešeno že pred izdelavo programa. Menim, da je skupina, ki je izdelala ta program, ob pomoči drugih kadrov in danih sugestij sposobna narediti tak program, kot ga želimo v smislu 7. člena zakona. To vam govorim predvsem zato, ker smo v novomeški regiji tak program že sprejeli. Program so obravnavali samoupravni organi skupnosti delavskega oziroma kmečkega zavarovanja in vse občinske skupščine. Ta program je bil osnova za družbeni sporazum, ki je prav ta teden, v ponedeljek, doživel dokončno oblikovanje in v katerem smo ne tako podrobno, ampak okvirno, kot smo menili, da je to možno s programom narediti, zajeli za pet let glavne projekcije dejavnosti po zdravstvenih zavodih. Pri vsakem zavodu smo posebej poudarili tisto, kar je dobro, in tisto, kar je deficitno. Izhodišče programa je, da je treba razvijati tisto dejavnost, ki je potrebna in hkrati deficitna, ne pa vsaka dejavnost. Določili smo prioriteto. Tako smo v samem programu zajeli celotno dejavnost vseh oblik zdravstvenega varstva in hkrati pokrili vseh pet zdravstvenih zavodov, ki jih zakon predpisuje.

Ceprav smo poskušali biti zelo preprosti, je bila stvarina obširna in smo morali vso dejavnost prezentirati z nekim drugim pokazateljem. Odločili smo se, da so to kadri. Najprej smo ugotovili obstoječe stanje kadrov, dalje kadre, ki bi jih potrebovali po republiških normativih in se odločili za varianto — kadri, ki jih potrebujemo za naše območje. Kajti, če bi dosledno upoštevali republiške normative, še dolgo časa ne bi prišli na zeleno vejo. V tem programu smo tudi predvideli, na kakšen način bomo prišli do teh kadrov v petih letih. Tako postavljeno izhodišče bomo lahko tudi realizirali.

V zvezi s kadri je bilo vprašanje, kjer bodo delali. Zato smo najprej napravili pregled ubikacijskih prostorov ter potreb po investicijah. Izločili smo tisto, kar bi v teh letih lahko realizirali glede na obstoječe stanje, dosedanjo zdravstveno politiko in razpoložljiva sredstva.

Opozarjam pa na neko težavo, ki smo jo sami doživeli. Zakon določa, naj bi sam program vseboval tudi družbeni dogovor in sankcije itd. Tega nismo mogli zajeti in kot vidite, tudi ta republiški program tega ne predvideva. Menim, da je najprej potrebno narediti program v strokovnem smislu, realen, pozneje, na podlagi razprave v programu pa šele te postavke, ki smo jih tudi formulirali v družbenem dogovoru. V njem so opredeljene naloge za vsakega podpisnika občinske skupščine, komunalne skupnosti in zdravstvene zavode. Slednje smo na našem območju postavili za aktivne kreatorje vključno s tem, da smo jim dali vlogo investitorjev v zdravstvene zavode, to, kar se zadnja leta dogaja tudi drugod po Sloveniji, na novomeškem območju pa imajo to vlogo že ves čas graditve, vključno z gradnjo zadnjega objekta kliničnega centra.

V zvezi z dilemo, ali je potreben program za pet let in za eno leto, menim, da ni potreben tudi za eno leto. Že zakon določa, da se programi sprejemajo za širša območja praviloma za daljše obdobje. Bilo bi umestneje, če moči ne bi drobili in bi izpopolnili petletni program. Ta petletni program naj bo osnova, ki bo služila za odločitve pri kreiranju splošne politike. V okviru tega programa bo vsak zdravstveni zavod naredil svoj letni delovni načrt, lahko pa tudi, kar do sedaj ni bila praksa, svoj program razvoja. Se pa ne strinjam s priporočilom našega odbora za zdravstvo, da so potrebni petletni in enoletni programi v republiki in v regijah. Nadalje se ne strinjam s tem, da bi vsak zdravstveni

zavod imel svoj program zdravstvenega varstva. Tega termina nimamo in je zato bolje, da ga ne uporabljamo. Morda naj bo to naša dolgoročna orientacija, vendar predlagam, da se pojmi ne mešajo, ker gre za bistveno drugačne stvari.

Kar zadeva republiški program, poudarjam, da ne bo smel obsegati preveč številke v posameznih dejavnostih. Predvsem menim, da zadošča, če program — tako kot predloženi — predvidi osnovno kvantifikacijo: za katero populacijo, kakšno strukturo zdravstvenega varstva potrebujemo in kakšno zdravstveno varstvo potrebujemo. Osnovo za to zdravstveno varstvo imamo že v normativih. Nadalje mora program zajeti standarde, to je, koliko kadra potrebujemo za njegovo realizacijo. Na ta način pridelo do enostavne matematične enačbe; število prebivalcev krat norma, deljeno z regulativom in dobimo število kadra. Ta princip smo tudi mi osvojili iz republiškega programa, čeprav v tem programu ni dosledno izpeljan. Republiški program bi se moral omejiti predvsem na te pokazatelje. Na ta način bomo tudi ostali, ki se nepoklicno ukvarjamo s planiranjem, laže razumeli program, laže o njem diskutirali in se odločali o njegovem sprejemanju.

Opozoril bi samo še na to, da res bije dvanajsta ura, da preidemo na samo planiranje. Veliko škode smo zdravstveni delavci v zdravstvu že naredili prav zaradi tega, ker veliko delamo na pamet; tisto, kar eno leto delamo, negiramo drugo leto. Če bomo enkrat prišli na tehtno planiranje, čeprav ne bo popolnoma znanstveno, bomo tudi dosegli določene rezultate dela. Takrat bomo pred družbo tudi lahko opravičevali sredstva, ki so bila dana za zdravstveno varstvo.

Še glede opredelitve sredstev. Menim, da na podlagi programa zdravstvenega varstva še ne bomo mogli avtomatično zahtevati več ali manj sredstev. Pri nas smo vzeli za izhodišče obstoječo potrošnjo, koliko sredstev se v naši družbi trenutno troši za zdravstvo. Zato smo tudi deklarirali, da je program zdravstvenega varstva prilagojen zmogljivostim zdravstvene službe, potrebam zavarovancev in možnostim financiranja. Posamezne stvari so lahko drugače predvidene, če se namenoma odločimo za drugačen način delovanja celotne zdravstvene službe. Opozarjam pa predvsem na to, če ne bomo izhajali iz izhodišča, da v sedanjih pogojih ni možno znatno povečanje sredstev za zdravstveno varstvo, bomo lahko s 50 % povečanjem sredstev ali potreb po sredstvih imeli slabšo zdravstveno službo oziroma več problemov. Nadalje bi opozoril, da smo naredili majhno napako, ko smo v republiki začeli najprej govoriti o bolnišnicah. Strinjam se z ugotovitvijo, da so v bolnišnicah problemi največji. Opozarjam pa na to, če bomo bolnišnice izvzeli iz sklopa celotne zdravstvene službe in jih kompletno obdelovali, preostalo področje, da posebej ne govorim o ambulantno-poliklinični službi in zlasti o preventivi, pa zapostavljali še nekaj let, nas bo bolela glava. Prav zato, da se to ne bo zgodilo, je treba sprejeti program, ki mora zajeti vse zdravstvene dejavnosti in vse oblike zdravstvenega varstva. Še enkrat poudarjam, naj bi bil program izdelan v bolj preprosti obliki in se bomo tudi mi laže odločili.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec dr. Ivan Kopač.

Dr. Ivan Kopač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ko smo na medicinskem svetu in tudi v odboru za zdravstvo razpravljali o tem začetnem in bogatem gradivu, ki ga je predložil zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo, smo po obširnih strokovnih in političnih razpravah ugotovili, da gre za tehtno gradivo, ki ga lahko s pridom uporabimo za dokončno sestavo doku-

menta za nadaljnje usmerjanje zdravstvenega varstva in zdravstvene politike v srednjeročnem pa tudi krajšem obdobju.

To moram uvodoma poudariti zato, da ne bi tega maloštevilnega kadra s področja socialne medicine, menim, da kader, ki se ukvarja s programiranjem in proučevanjem družbene zdravstvene problematike, spada v specializiran kader socialne medicine — preveč demobilizirali ali ga ocenjevali preveč pesimistično ali negativno. Poudarjam torej, da so ti forumi pozitivno ocenili to gradivo. Na omenjenih sejah pa smo tudi dali nekatere pripombe in sugestije glede izpopolnitve gradiva, ker je pač programer nekaterim vprašanjem posvetil manjšo pozornost oziroma jih ni obravnaval.

Druga stvar pa je, kaj lahko socialno-zdravstveni zbor oziroma skupščina kot najvišji samoupravni organ v jeseni ali kadarkoli, ko se bo sprejemal ta program, stori, da bi bil sprejet program čimboljši.

Menim, da se programiranje, o čemer je že govoril tovariš Pečavar, v naši družbeni strukturi in sistemu ne sme omejiti samo na nek vrh z ustaljenimi metodami in številkami, ampak da mora biti tudi programiranje v zdravstvu, tako kot na drugih področjih, sinhrono. Potrebno je programiranje na nivoju republike in na nižjih nivojih ter usklajevanju vseh teh programov od zdravstvenih delovnih organizacij, občin, regij in republike.

Bilo bi zgrešeno, če bi vse zdravstvene delovne organizacije, občine, sveti za zdravstvo in skupnosti zdravstvenega zavarovanja čakale na to, da bo v republikah do zadnje podrobnosti izdelan program, ker bi potem bila bitka izgubljena. Sočasno — in tako tudi že delajo, kot vam je znano, nekje bolj, drugje manj znanstveno — moramo na terenu sestavljati lokalne programe. Slišali smo za Novo mesto. Lahko vam poročam tudi za našo ožjo celjsko regijo. V zadnjem času zavod za zdravstveno varstvo, zdravstveni dom, bolnica s svojimi službami in zavod za socialno zavarovanje v okviru medobčinskega sveta za zdravstvo zelo intenzivno študiramo, pripravljamo in razpravljamo o našem kratkoročnem in srednjeročnem programu zdravstvenega varstva.

Predlagam, da na osnovi te in še druge dokumentacije ter sugestij medicinskega sveta, ki jih je dal na svoji seji, in odbora za zdravstvo do konca septembra — lahko predlagate drug rok — izdelamo gradivo, ki naj vsebuje vse bistvene elemente za naš republiški program. Na osnovi tega in sočasno pa naj se tudi v regijah in v delovnih organizacijah lotijo izdelave delovnih programov.

Dovolite mi še nekaj besed o programu. O njem veliko govorimo, pa vendar so mišljenja o tehniki, metodah in ciljnih zelo različna. Tovariš direktor zavoda za zdravstveno varstvo je uvodoma lepo povedal, da so tudi v svetu velike težave in da obstajajo posebne znanosti o planiranju zdravstvenega varstva. To ni preprosta stvar. Nimamo enotne metode. Vsaka država planira po svoje, pa tudi strokovnjaki imajo zelo različna mišljenja.

Menim, da so v predloženem programu elementi, ki jih je treba razvijati naprej. Nedvomno mora program vsebovati oceno zdravstvenega stanja prebivalstva naše republike. To je izhodišče. To oceno lahko zelo natančno — če ne natančno, pa vsaj okvirno — damo že na osnovi tega bogatega gradiva zavoda za zdravstveno varstvo. Tudi ni prezreti dokumentacije, ki jo imajo klinike, npr. ginekološko-porodniška, kirurška, travmatološka, zlasti pa onkološki inštitut, ki je analiziral gibanje rakavih obolenj v zadnjih petih letih. Na osnovi vsega omenjenega gradiva lahko damo oceno obstoječega stanja ter prognozo za prihodnja leta.

Najprej je torej potrebna ocena zdravstvenega stanja prebivalstva. V tej oceni je treba uvodoma, kot to izhaja tudi iz predloženega gradiva, povedati, kakšen je biološki potencial naroda nasploh in se omejiti ne samo na to, kakšne so bolezni in zdravstveno stanje našega naroda. Treba je torej navesti pokazatelje o rodnosti, naravnem prirastu, gibanju umrljivosti, trendu porasta invalidskih upokojencev, o premiku strukture našega prebivalstva na starostna leta itd. Že iz predloženih dokumentov se vidi, da je pozitivno zdravstveno stanje našega prebivalstva. Če smo to ugotovili, potem smo kot najvišji samoupravni organ dolžni nekaj reči in sicer, kakšni bodo naši ukrepi in politika, da te stvari izboljšamo. Ugotavljamo, da rodnost peša, da naravni prirast v zadnjih letih pada, da se naše prebivalstvo stara in da imamo prehitro akumulacijo invalidov. To pomeni, da delovni potencial našega naroda peša. To je bistveno izhodišče. Kaj nam koristi planiranje v gospodarstvu, dalje kakšne industrijske objekte bomo zgradili itd., če bo čez 20, 100 let naš narod narod pohabljenec, narod starčkov, invalidov, mentalno zaostalih in narod degenerirane mladine, ki uživa morfij. Torej narod brez neke vitalnosti, brez fizične, moralne in mentalne kondicije itd. Če smo to ugotovili — in ugotovili smo na osnovi znanstvenih ugotovitev — potem moramo kot socialno-zdravstveni zbor reči, da so družba in zdravstvene organizacije dolžne skrbeti ne samo za zdravljenje bolezni, ampak tudi za okrepitev in izboljšanje pozitivnega zdravja. Tega cilja ne moremo doseči v enem letu, lahko pa v dobi ene generacije. In sicer s čim? Družba naj poskrbi za okrepitev fizičnega zdravja prek finančne in druge stimulacije in s hitrejšim razvojem telesne vzgoje, športnih organizacij itd., čemur smo doslej posvečali premalo pozornosti. To je sestavni del preventive. Obširno smo navedli, koliko prvih in sistematičnih pregledov bomo naredili. To je veliko, vendar to še ni preventiva. Bežni klinični pregledi v zdravstvenem domu s slušalko, s pogledom v forinks, ali imaš dobre zobe ali ne, so le skromen del medicinske preventive. Toda splošna družbena preventiva je slabo razvita.

Kaj bodo ginekološke in druge institucije za planiranje naše družine naredile, da bo naravni prirastek večji? Ne plediram za to, naj žene več rodijo — morda bi bilo umestno tudi to — ampak naj bo umrljivost naših novorojenčkov, čeprav je močno padla, med porodom, neposredno po porodu in do starosti enega leta, še manjša. Kajti dokončnega cilja še nismo dosegli, čeprav se trkammo na prsi, da je umrljivost teh dojenčkov v primerjavi z umrljivostjo v Makedoniji, Bosni in v drugih republikah, padla. Trdim, da je umrljivost med porodom, neposredno po porodu itd. še prevelika glede na kapacitete, ki jih imamo. Če smo to ugotovili, morajo ginekologi tudi reči, kaj bomo strokovno na tem področju naredili, da se bo umrljivost zmanjšala.

Ko smo ocenili to stanje, je potem treba izdelati tudi oceno bolezenskega stanja, za kar imamo ustrezne podatke. Imamo bogate statistične podatke o tem, katere bolezenske grupe prevladujejo v naši populaciji tako med mladino kot aktivnim prebivalstvom itd. Vemo, kakšno je gibanje bolezni dihal, kakšen je trend porasta bolezni srca in ožilja, dalje, da smo sredi epidemije travmatizma, ki bo še narasčala. Vemo, da je odkritih več bolezni prebavil, dalje kakšno je stanje na področju infekcijskih obolenj. Imamo obsežne elaborate o stanju na področju rakastih obolenj in o prognozi teh obolenj, dalje kakšno je varstvo žena po porodu, kakšno je varstvo ostarelega prebivalstva. Vse te podatke že imamo in je iz tega treba samo izluščiti jedro, kaj je naš pglavitni cilj, kateri so tisti zdravstveni problemi, ki so posebno pereči, ki zahtevajo

prioritetno reševanje. Na osnovi tega lahko oblikujemo konkreten kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni program. V tem programu je treba opredeliti naloge zdravstvenih organizacij, širše družbe, skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev oziroma kmetov in celotne zdravstvene službe. Ko imamo to, potem pa lahko rečemo, da za realizacijo tega potrebujemo takšna finančna sredstva. Seveda je treba višino teh sredstev uskladiti z našo celotno ekonomsko družbeno politiko. Na tej osnovi pa bomo lahko izdelali realen program kadrov in investicij v zdravstvu.

Tako bi že na osnovi predloženega materiala po omenjeni metodologiji in shemi ta grupa — ali katerakoli druga grupa — dopolnjena s sodelavci, sestavila do prihodnje jeseni program s finančno kvantifikacijo, ki bi ga nato sprejeli.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi kdo besedo? Besedo ima poslanka Anica Okršlar.

Anica Okršlar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Imam dve pripombi. Že nekaj let govorimo, da je treba v splošni medicini preiti na dispanzerski način dela. Menim, ne da bi se spuščala v strokovnost tega vprašanja, ker nisem strokovnjak, da je za uveljavitev dispanzerskega načina dela v splošni medicini predvideni normativ 2500 prebivalcev na zdravnika previsok.

Druga stvar, ki me v materialu zelo moti, je zgodnje odkrivanje raka. To je zame že nekaj let fraza, ker samo govorimo o tem in ničesar ne storimo. K tej nalogi bi morali pristopiti tako, kot je rekel poslanec dr. Marolt, da bi uvedli sistematične preglede štiridesetletnikov. Torej tudi pri zgodnjem odkrivanju raka bi morali vpeljati določeno sistematiko, oziroma kriterije, da resnično preidemo od besed k dejanjem, pa čeprav vemo, da se na tem področju veliko dela, vemo pa tudi, da bi se napravilo veliko več. Menim, da je treba razčistiti nekatera vprašanja. Na primer, kaj sistematično pregledovati pri zgodnjem odkrivanju raka, kajti rak zajema vse organe. Torej, to me moti, ker ni konkretnih predlogov, kaj bomo delali na tem področju.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V programu, ki sem ga pregledal, se mi je zdelo, da nekaj manjka. Leto za letom, zlasti v času počitnic, se bolnišnice obračajo na krvodajalce zaradi pomanjkanja krvi. Menim, da bi morala biti organizacija krvodajalstva drugačna in uspešnejša, kot je sedanja. Praksa je bila, da smo ponavadi kmete zajeli v času najtežjih poljskih del. Takrat razumljivo ni veliko krvodajalcev. Menim pa, da je kri — ki je zdravilo in ga ne prodaja nobena tovarna — ki jo da kmet, prav tako pomembna. Zato predlagam, da bi za programirano obdobje petih let krvodajalstvo organizirali na nekoliko drugačen način in sicer, da bi v času največjih poljskih del organizirali akcije po delavskih centrih, za kmete pa pozimi. Marsikateri bo pripomnil, da bi nas to stalo več. Menim, da ne.

Ko je bila krvodajalska akcija v Idriji, je padel očitek na kmete-krvodajalce, češ da niso hoteli dati krvi. Na zboru kmetov je bilo postavljeno vprašanje, ali bolnišnica Nova Gorica, Ljubljana ali druga, ki potrebuje kri, ne zna od-

vzema krvi organizirati tako, da bi bil za kmete pozimi. Stroški za avtobus, ki bi krvodajalce peljal direktno v bolnišnico, ne bi bili večji od sedanjih stroškov organizacije, kot krvodajalska ekipa, ki se ponavadi ustavi v večjih krajih, kot je npr. Idrija in čaka na kmeta-krvodajalca, ki je takrat zaposlen pri najtežjih delih.

Torej, če upoštevamo, da dobi delavec plačan dopust za tisti dan in da gre vojak za to dva dni prej domov, potem mislim, da bi tudi za kmete lahko dosti bolje organizirali krvodajalsko akcijo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima predsednik zbora delegatov skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, tovariš Janez Žampa.

Janez Žampa: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da so strokovnjaki izdelali tak program zdravstvenega varstva prebivalstva, ki naj bi veljal za vse Slovence. Torej naj bi bilo vsem, ki živimo v Sloveniji, zagotovljeno enako zdravstveno varstvo, ki ga naša družba oziroma strokovnjaki lahko nudijo. Vendar tega, kar želimo, v zdravstvenem zavarovanju kmetov ne bo mogoče realizirati. Podatki namreč kažejo, da si že danes kmet-zavarovanec ne more privoščiti takšnega zdravstvenega varstva, kot si ga lahko privošči nekdo drug, ki je zavarovan po drugih predpisih in to zaradi različnih objektivnih pogojev. Kmetijski zavarovanec si torej iz objektivnih razlogov ne more privoščiti tega, kar medicinska znanost že danes nudi slehernemu.

Zdravstvena služba je na deželi, posebno v izrazito kmetijskih območjih, slabše razvita kot v centrih. Torej je kmečki zavarovanec bolj oddaljen od zdravnika oziroma od zdravstvene službe, kar vpliva na koriščenje zdravstvenega varstva.

Starostna struktura kmečkih zavarovancev je skoraj že nemogoča. Od 280 000 zavarovancev je 72 % zavarovancev starih nad 50 let. Ti stari ljudje že iz objektivnih razlogov ne morejo do zdravnika: nimajo prevoznega sredstva, nimajo družinskega člana, ki bi jih peljal, sami pa ne morejo. Starim ljudem, otrokom in mladini tudi ni zagotovljeno zdravljenje v naravnih zdraviliščih, ki je zelo pomembno za zdravje, za razvoj človeka, posebno za otroka, ki bo jutri postal produktivni član naše družbe. Kmetom tudi nismo zagotovili invalidskega varstva.

Lahko ugotovimo, da smo v kmečkem zavarovanju v primerjavi z delavskim porabili malo zdravil. Patronažna služba, ki spada v okvir zdravstvene preventive in ki bi morala biti osnova zdravstvenega varstva zlasti na deželi, je slabo razvita. Pregovor naših južnih bratov se namreč glasi: »Bolje preči nego leči«. Če bi bila ta služba bolj razvita, bi verjetno skladu marsikak dinar prihranili. V letu 1970 je bilo v kmečkem zavarovanju za zdravila porabljenih 2,3 %, v delavskem zavarovanju pa 4 % vseh sredstev, namenjenih za zdravstveno varstvo.

Strinjam se s tem, da mora biti vsako delo plačano, in da so tudi zdravstveni delavci ustrezno nagrajani. Ker se sredstva sklada kmečkega zavarovanja pretežno trošijo za zdravljenje v bolnišnicah, za preventivo oziroma za patronažno službo denarja nimamo. Patronažna sestra, ki hodi po terenu, mora kategorizirati bolnike, npr. brata in sestro, glede na to, ali gre za delavskega ali kmečkega zavarovanca in proti vsakemu so drugačni odnosi. Ne gre za različen

odnos s strani zdravnik in nje same, temveč za služben odnos, ki je pogojen z višino sredstev skladov zdravstvenega zavarovanja delavcev oziroma kmetov. V interesu zdravstvenega varstva otrok, starih in nosečnic bi morali okrepiti patronažno službo. Dejstvo je, da zdravstvena služba šele takrat odkrije kmetico-nosečnico, ko jo rešilni avto že pripelje na porodniško posteljo, prej pa patronažna služba za njo skoraj ne ve, ker je zaposlena z vsakdanjim delom in s svojo družino, da tudi v času nosečnosti nima časa za zdravniški pregled. Zato menim, da bi bilo prav, da bi vse slovenske regije sledile novomeškemu primeru in da bi tudi vsi vodilni ljudje naše ljube Slovenije enkrat rekli, da smo vsaj v zdravstvu vsi enaki. Zdravstvo, to je namreč kruh, ki pripada vsakemu. In če je to res, potem si režimo, kolikor ga imamo, vsi enako.

Dolgoročni program razvoja naše dežele predvideva, da bomo čez 10 ali 15 let imeli le še 10 ali 15 % kmečkega prebivalstva. Postavlja se vprašanje, kakšna bo šele takrat starostna struktura te vrste prebivalstva. Vemo, da zelo težko dobimo zdravstvenega delavca na podeželje, zlasti v zakotnih krajih in da občinske skupščine kot sofinancerji zdravstvene službe nimajo sredstev, da bi razvijale ustrezne ambulante na deželi, ki bi lahko nudile zdravstveno varstvo kmečkim prebivalcem. Hkrati pa ugotavljamo, da se zavarovanci-delavci vse bolj selijo v centre in da cele pokrajine ostajajo prazne, da je v vaseh iz dneva v dan manj prebivalstva.

Zato smo kmečki zavarovanci v svoji šibki vedi zadovoljni s programom zdravstvenega varstva. Vendar prosimo družbo, da vendar že enkrat na Slovenskem uredi, da bi bili vsi enako zavarovani in ob nudenju zdravstvenega varstva enako obravnavani. Še posebej poudarjam, da bi se že letos, seveda v okviru danih možnosti, okrepila patronažna služba za kmetijske zavarovance. Če bomo to dosegli, bomo dosegli veliko. Hvala lepa.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec dr. Vojteh Pertot.

Dr. Vojteh Pertot: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dotaknil bi se poglavja o nalezljivih boleznih, iz katerega veje zelo velik optimizem: »Zaradi ugodnega epidemiološkega stanja lahko za prihodnje 5-letno obdobje pričakujemo, da ne bodo nastopile večje razlike v sistemu izvajanja zdravstvenega varstva itd.«

Omenil bi, da se bliža kolera. To je beseda, ki jo neradi izgovarjamo. Leta 1965 je izšel članek v znani medicinski reviji »Münchner medizinische Wochenschrift«, ki so ga napisali delavci iz hamburškega inštituta za tropske bolezni in ki pravi, da bo kolera prišla v Evropo. To smo brali. Narisani so bili koncentrični krogi, ki so ponazarjali letni ritem širjenja te bolezni. Kmalu zatem smo brali, da je kolera v Perziji. Pred kakšnimi tremi ali štirimi leti se je pojavila v Iraku, lansko leto že v Turčiji, to je že tako rekoč pred vrati Balkana. Letos jo imamo že tudi v Tuniziji, Maroku in Zahodni Afriki. S tem v zvezi je pri nas kljub temu prevladoval optimizem in je bilo rečeno, da k nam kolere ne bo, čeprav ta trditev ni bila z ničemer niti dokumentirana niti se ni ukrepalo tako, kakor se je na primer svoj čas ukrepalo v Avstriji, ki je mejila na turško carstvo in je organizirala na svojih mejah s tem carstvom odličen sanitarni kordon, ki je dolga desetletja in še več dobro funkcioniral in katerega delovanje je podrobno opisano v medicinski enciklopediji. Mi nismo storili ničesar, ampak

smo samo rekli, da kolere k nam ne bo. Sedaj, ko je stvar nekoliko drugačna, pravimo, češ, četudi pride, jo bomo obvladali.

Sedaj pa poglejmo podatke iz našega poročila, ki pravi:

»V zadnjih letih je po nepopolnih podatkih 50 % javnih objektov za pre-skrbo s pitno vodo še vedno neustreznih.« Nadalje, laboratorijska kontrola živil na vsej poti od proizvodnje do potrošnika je silno velikega pomena in jo moramo izboljšati. Kakšna je danes, to vedo samo tisti, ki imajo nekoliko vpogleda v to zadevo.

Kako je s kadri? Danes imamo za socialno medicino, higieno in epidemio-logijo le 51 zdravnikov, planiramo pa 70. Iz tega poročila pa ni razvidno, koliko je danes epidemiologov v Sloveniji. Tudi ne vemo, koliko imamo specia-listov za komunalno higieno in koliko sanitarnih inženirjev in koliko imamo visokih strokovnjakov za higieno prehrane. Piše sicer, koliko naj bi jih imeli leta 1975, ne vemo pa, koliko jih je danes.

Služba higiene in epidemiologije je ena izmed najstarejših v okviru dejavnosti naše preventive. Bila je silno učinkovita v prvih letih po vojni. Danes je ostrina te službe znatno manjša, kar vsi obžalujemo. Želim, da se v tem 5-letnem obdobju le upošteva tako pomemben faktor, kot je taka težka karan-tenska nalezljiva bolezen v naši neposredni bližini in da bi se planirali učinko-viti preventivni ukrepi. Za nas bi bilo še vedno zelo ugodno, če bi se uspeli ubraniti te infekcije. Ne morete si niti predstavljati, kaj pomeni, če se taka bolezen razširi v vsej deželi. Dobili bi pečat dežele s kolero, zaradi česar bi bil turizem silno prizadet. Vsaj pet let se tega ne bi znebili. Nastala bi velikanska gospodarska škoda. Potreben bi bil republiški plan, kako bi se s sanitarnim kordonom, če bi bilo treba, ogradili od prodiranja take bolezni. Na drugi strani pa bi moralo iz plana izhajati, kaj bomo naredili, če bi se kolera razširila k nam, kajti če bi kolera terjala toliko žrtev, kolikor jih danes terja promet s svojimi nesrečami na cestah, bi bilo to zelo slabo spričevalo za našo zdrav-stveno službo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Odrejam 20 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 10,50 in se je nadaljevala ob 11.30.)

Predsednik dr. Srečko Koren: Nadaljujemo z razpravo. Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

Franc Sagaj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V okvirnem programu močno pogrešam predlog oziroma zahtevo po integraciji zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov. Glede na to, da večina zapo-slenih delavcev, predvsem te generacije, izhaja iz kmečkih družin, menim, da v izvedbi referenduma ne bi bilo pomembnejšega odpora oziroma neuspeha. Po integraciji bi odpadla tudi mnoga administrativna opravila in sicer iz razloga, ker ne bi bilo več toliko oblik participacije. Če pomislimo, da plačujejo kmečki zavarovanci participacijo v višini 10 do 50 % cene zdravstvene storitve, se čudim, kako so v zdravstvenih ustanovah lahko kos temu obračunavanju. Zato ni čudno, da je zadnjič neki zdravnik rekel, da se njegove medicinske sestre v večini ukvarjajo z administrativnimi ne pa s strokovnimi posli.

Predsednik dr. Srečko Koren: Besedo ima poslanec dr. Zdravko Javh.

Dr. Zdravko Javh: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ni dvoma, da družba na določeni stopnji svojega razvoja zahteva primerno razvito zdravstveno varstvo. Vsako odstopanje od tega načela se maščuje s počasnejšim splošnim družbenim razvojem. Premalo sredstev ima prav gotovo za posledico slabšanje zdravstvenega varstva in večjo umrljivost predvsem tistih generacij, ki so za produktivnost najbolj pomembne. Nasprotno pa ima odvajanje večjih sredstev za zdravstveno varstvo, kot to ustreza stopnji splošnega razvoja, za posledico populacijski izbruh in zaradi tega tudi slabši splošni in družbeni razvoj. Praksa zadnjih let nam kaže, da je toleranca silno majhna. Poskušali smo — bil sem navzoč na mnogih sestankih in tudi v našem zboru — pravilo, ki sem ga pravkar omenil, spremeniti. Vendar je dialektika, kot kaže, močnejša od nas. Zame so podatki iz populacijskih gibanj, to je demografski podatki, naravnost grozljivi. Še bolj grozljivo pa je dejstvo, da smo že pred leti vedeli, da bo tako in da nismo v stanju ničesar ukreniti.

Tako še vedno iščemo kompromise in poskušamo ukazovati naravi, da bi se ravnala po naših sredstvih, čeprav vemo, da se najbrž ne bo. Če primerjamo stopnje razvoja zdravstvenega varstva Avstrije, Italije, Japonske in Sovjetske zveze — lahko trdim, da so nekatere po individualnem standardu celo na nižji stopnji kot Slovenija — lahko ugotovimo, da vse te države dajo za zdravstveno varstvo več, kot pa mi. V zvezi s tem postavljam vprašanje, kakšni kriteriji in izhodišča so bili dani strokovnjakom, ki so sestavljali program in zakaj bomo dosegli takšno stopnjo zdravstvenega varstva, kot jo imajo Avstrija, Italija in Japonska, šele leta 1975.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima poslanec dr. Srečko Košuta.

Dr. Srečko Košuta: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Opozoril bi samo na nezadostno obdelan problem družbene prehrane in zdrave dietne prehrane v programu zdravstvenega varstva našega prebivalstva. Najbrž ne gre za obveznost zdravstva, da organizira in financira to dejavnost, vendar menim, da mora pobuda priti z naše strani in moramo pri realizaciji te naloge sodelovati, morda predvsem z zdravstveno-vzgojnimi ukrepi, z organizacijo šol za dietetičarje in podobnimi ukrepi.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče več ne javlja k besedi, končujem razpravo in dajem na glasovanje naslednji sklep, ki ga je predlagal pristojni odbor v svojem pismenem poročilu. Ta sklep se s korigiranimi roki za pripravo programov glasi:

1. Republika mora zagotoviti izdelavo programa zdravstvenega varstva za leto 1972 in srednjeročnega programa za obdobje 1971 do 1975. Neposredno odgovornost za to nosi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. Pri pripravi programa za leto 1972 in za srednjeročno obdobje naj predlagatelj upošteva tudi stališča in predloge, izražene na seji zbora in v pismenem poročilu odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje.

2. Program zdravstvenega varstva mora biti izdelan v skladu s 7. členom zakona o zdravstvu in se sprejme po načelih družbenega dogovarjanja.

3. Prednost ima izdelava programa zdravstvenega varstva za leto 1972. Ta mora biti izdelan do 5. 9. letos, da bi lahko bil podlaga za sklenitev družbenega dogovora o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva za leto 1972.

4. Srednjeročni okvirni program zdravstvenega varstva mora biti pripravljen do 31. oktobra letos in sprejet najkasneje do konca leta 1971.

Kdor se strinja s predlaganim sklepom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je bil predlagani sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste s sklicem seje prejeli predlog zakona, ki ga je skupščini predložil izvršni svet. Nadalje ste 12. julija 1971 prejeli poročilo odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, danes pa še poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog? (Ne želi.) Želi poročevalec odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje Jože Padovan še ustno dopolniti poročilo odbora? (Ne želi.)

Preden pridemo k razpravi, mora odbor odločiti o predlogu izvršnega sveta, ki ga podpira tudi naš odbor, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Izvršni svet je svoj predlog utemeljil s tem, da se z zakonom urejajo vprašanja, ki so zlasti pomembna zaradi povečanega turističnega prometa.

Želi kdo razpravljati o predlogu, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javlja k besedi, končujem razpravo o tem vprašanju in dajem na glasovanje predlog o obravnavi zakona po skrajšanem postopku.

Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče?) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor soglasno sprejel predlog izvršnega sveta, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona.

Pričenjam razpravo o predlogu zakona. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Matija Malešič.

Matija Malešič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker je bila materija o zdravstvenem varstvu tujcev doslej neurejena, lahko ta predlog zakona samo pozdravimo. Nimam kakšnih večjih pripomb k temu zakonu, menim pa, da drugi odstavek 3. člena ne ustreza. V tem odstavku je namreč rečeno, da se stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka tujcu zaračunavajo po cenah, ki veljajo za zdravstveno nezavarovane jugoslovanske državljanke. Iz tega bi izhajalo, da gre dejansko za dvojne cene, da se zavarovancem storitve zaračunavajo po eni tarifi, nezavarovanim osebam, to so v glavnem tujci, pa po višji ali nižji tarifi. Ne vem, ali je bilo to zavestno narejeno, ali gre za spodrsrljaj. Če je to zavestno narejeno, bi prosil, da mi predlagatelj pojasni, zakaj tako. Osebnostno pa predlagam, da se ta odstavek spremeni tako, da bi se glasilo: Stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka se zara-

čunavajo tujcu po veljavnih cenah zdravstvene delovne organizacije. Menim, da bi taka dikcija bolj ustrezala.

Razen tega menim, da bi morali spodbuditi tudi urejanje tistih zadev, ki so navedene v obrazložitvi pod IV. Te stvari namreč še spadajo v zvezno pristojnost, so pa neurejene. To je urejanje drugih vprašanj, kot so na primer: obravnava tujcev, ki pridejo v Slovenijo z namenom zdravljenja, kaj je s plačilom akontacije in kaj je z znovčevanjem bonov avto-moto organizacij, to se pravi tujih organizacij oziroma teh zavarovancev, ki se pri nas ponesrečijo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Je to amadma? (Da.) V redu. Želi še kdo besedo? Besedo ima dr. Stanko Lajevc, namestnik republiškega sekretarja za zdravstvo in socialno varstvo.

Dr. Stanko Lajevc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pojasnil bom, zakaj je prišlo do takega besedila v drugem odstavku 3. člena.

Stroški za zdravstveno pomoč in za posamezne zdravstvene storitve pri nas še niso povsod tako jasno določeni, kot bi mi želeli. Ponekod zdravstveno zavarovanje še pavšalno plačuje vse storitve, ponekod pa poznamo še vedno odkup programa zdravstvenega varstva. Zaradi tega nimamo tako točno specificirano, koliko stanejo posamezne zdravstvene storitve. Seveda pa imamo cenike, koliko stanejo posamezne zdravstvene storitve za osebe, ki niso zdravstveno zavarovane. Zaradi tega smo se odločili za tako dikcijo, da ne bi nastale kakšne posebne težave tam, kjer teh izračunov za posamezne zdravstvene storitve še nimajo.

Glede na navedeno predlagam, da bi formulacija drugega odstavka 3. člena ostala taka, kot je, ker se ne predlagajo bistvene spremembe.

Predsednik dr. Srečko Koren: Ali poslanec Malešič vztraja pri amandmaju? (Da.) Potem moramo odrediti odmor, razen če ima še kdo kak amandma. (Ne javi se nihče.) Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, odrejam odmor, ker moramo po poslovniku ta amandma razmnožiti in se mora sestati pristojni odbor, to je odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, da da svoje mnenje o predloženem amandmaju. Odrejam odmor in prosim, če ostanete v dvorani, ker sicer ne bomo sklepni. Poskusili bomo to stvar čimprej urediti.

(Seja je bila prekinjena ob 11.45 in se je nadaljevala ob 12.10.)

Predsednik dr. Srečko Koren: Nadaljujemo sejo. Kdo želi še besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

K predlogu zakona je dal amandma poslanec Matija Malešič. Amandma ste sprejeli v pisni obliki in prosim poročevalca odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje poslanca Padovana, da da poročilo odbora.

Jože Padovan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Odbor je obravnaval amandma in sprejel naslednje besedilo:

Drugi odstavek 3. člena predloga zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji naj se spremeni tako, da se glasi: »Stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka se zaračunavajo tujcu po cenah zdravstvene delovne organizacije.« Ta amandma se razlikuje od amandmaja Malešiča le v tem, da se črta besedica »veljavnih«.

Predsednik dr. Srečko Koren: Prosim predlagatelja, da se izjavi. Predlagatelj se strinja s spremenjenim besedilom amandmaja.

Dajem amandma poslanca Malešiča, ki se glasi: Drugi odstavek 3. člena predloga zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji naj se spremeni tako, da se glasi: »Stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka se zaračunavajo tujcu po cenah zdravstvene delovne organizacije« na glasovanje. Kdor se strinja s tem amandmajem, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma poslanca Malešiča k predlogu zakona soglasno sprejet.

Na glasovanje dajem celoten predlog zakona. Kdor je za ta predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji soglasno sprejel. Zakon bo sprejet, če ga bo v enakem besedilu sprejel tudi republiški zbor.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste 12. julija prejeli predlog odloka, ki ga je predložila komisija za volitve in imenovanja, danes pa še poročilo zakonodajno-pravne komisije. Želi predstavnik predlagatelja poslanec Matija Malešič predlagani odlok še ustno obrazložiti? Besedo ima poslanec Matija Malešič.

Matija Malešič: Rad bi opozoril, da je v 3. členu pri prepisovanju prišlo do napake. Komisija ima namreč predsednika, podpredsednika in 18 članov. Iz naslednjega odloka, ki ga tudi predlaga komisija za volitve in imenovanja, namreč izhaja, da je komisija sestavljena iz 20 članov. Zato bi prosil, da se ta napaka popravi.

Predsednik dr. Srečko Koren: Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje, s korekturo seveda, ki jo je predložil poročevalec poslanec Matija Malešič. Kdo je za predlagani odlok, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor soglasno sprejel predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost. Odlok bo sprejet, če ga bodo v enakem besedilu sprejeli tudi drugi zbori skupščine.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste 12. julija prejeli predlog odloka, ki ga je predložila komisija za volitve in imenovanja. Želi predstavnik predlagatelja Matija Malešič še ustno obrazložiti predloženi odlok? (Ne.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker se nihče ne javi k besedi, končujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor se strinja s predlaganim odlokom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je socialno-zdravstveni zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost. Odlok bo sprejet, če ga bodo v enakem besedilu sprejeli tudi drugi zbori skupščine.

Dnevni red današnje seje je s tem izčrpan, zato končam 22. sejo socialno-zdravstvenega zbora. Poslance ponovno opozarjam, da bo skupna seja vseh zborov skupščine in seja enotnega zbora delovnih skupnosti v sredo, dne 21. julija. Poslance prosim, da s svojo udeležbo na teh sejah zagotovijo nemoteno delo omenjenih teles skupščine.

(Seja je bila končana ob 12.15.)

ENOTNI ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI

11. seja

(21. julija 1971)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 10.30.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci! Na podlagi 1. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pričejam 11. sejo enotnega zbora delovnih skupnosti.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci gospodarskega zbora: Janez Beravs, Danilo Cerkvenc, Miloš Gabrijel, Vladislav Ivanec, Jože Javornik, Jože Lesar, Stefan Podričnik, Ciril Rajšp, Jožko Rozman, Jože Žagar in Žarko Žigon; poslanci prosvetno-kulturnega zbora: Lojzka Gostenčnik-Žmavčeva, Vinko Habjan, Desan Justin, dr. Aleksandra Kornhauser, Niko Kralj, Adolf Praprotnik, Vlado Uršič in Jože Vild; socialno-zdravstvenega zbora: Mija Fon, dr. Vida Klavora, dr. Anton Košir, dr. Marta Krofel-Malenšek, dr. Miha Likar, dr. Dušan Mis, dr. Samo Pečar in dr. Vojteh Pertot.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen. Za današnjo sejo predlagam tale dnevni red:

1. odboritev zapisnika 10. seje enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije;
2. predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije;
3. predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije (republiškega proračuna) za leto 1970;
4. predlog zakona o splošnem ljudske odporu;
5. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

Ali se strinjate s predloženim dnevnim redom? Ali ima kdo kakšno pripombo, dopolnitve oziroma spreminjevalni predlog? Če ne, ugotavljam, da je predloženi dnevni red sprejet.

Hkrati prosim poslance, da se k razpravam prijavljajo z listki, ki so na klopeh. Razumljivo je, da se poslanci lahko javljajo kasneje tudi brez prijav-

nice, pri čemer pa prosim, da povedo svoje ime in priimek, ker vseh poslancev žal osebno ne poznam.

Pred prehodom na dnevni red vas obveščam, da sem na današnjo sejo povabil predstavnike izvršnega sveta, republiških sekretariatov, zavoda SR Slovenije za gospodarsko planiranje, republiškega štaba za splošni ljudski odpor, sveta za narodno obrambo gospodarske zbornice SR Slovenije, Socialistične zvezne delovnega ljudstva Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, inštituta za ekonomska raziskovanja, predstavnika delovne skupine zasedanja delegatov občin za spremljanje razprave o dolgoročnem razvoju SR Slovenije. Začenjam z dnevnim redom in navzoče, ki so se odzvali vabilu, vabim, da sodelujejo v razpravi.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 10. seje enotnega zbora delovnih skupnosti.

Osnutek zapisnika ste prejeli hkrati z vabilom. Ali ima kdo kakšno pripombo ali predlog za spremembo ali dopolnitev? (Nihče.) Ugotavljam, da se z osnutkom strinjate in da je zapisnik 10. seje sprejet.

Ker bomo na skupni seji z republiškim zborom poslušali ekspozice predlagateljev stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, prekinjam sejo enotnega zbora, da pridejo v dvorano še poslanci republiškega zbora. Poslance prosim, da ostanejo v dvorani ali pred njo, ker bodo kmalu prišli poslanci republiškega zbora, da bomo takoj po njihovem prihodu lahko nadaljevali z delom. Odrejam 10 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 10.35 in se je nadaljevala skupno z republiškim zborom ob 10.45.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Začenjam skupno sejo republiškega zbora in enotnega zbora, na kateri bomo poslušali uvodne besede predstavnikov vseh treh predlagateljev stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije.

Najprej dajem besedo predsedniku izvršnega sveta tovarišu Stanetu Kavčiču.

Stane Kavčič: Tovarišice in tovariši! Pred dobrim letom dni sem na tem mestu v imenu izvršnega sveta obrazložil predlog izhodišč za izdelavo koncepta dolgoročnega družbenega razvoja Slovenije.

Tedaj sem se ozrl na mnoge načelne vidike izdelave dolgoročnega koncepta. Od tistega, kar sem rekel tedaj, kaže, da ni potrebno ničesar ponavljati, ker v načelnem vidiku, zlasti glede na izdelavo dolgoročnega koncepta, tudi ni bilo treba ničesar bistvenega spreminjati. Naj dodam samo to, da smo v tem letu dni pri izdelavi dolgoročnega koncepta vse tedanje pripombe in sugestije upoštevali, seveda v okviru danih okoliščin in možnosti. S tem, da ne ponavljam tedaj izrečenih besed, pa seveda ne pomeni, da se v zadnjem letu ni dogodilo nič novega.

Dogodile so se velike ekonomske, politične, organizacijske, ustavne in zakonodajne spremembe, ki so vsem vam, tovarišice in tovariši, dobro znane. Naša družba je obogatena z mnogimi spoznanji, z nekaterimi novimi kvalitetami, ravno tako pa je seveda tudi postavljena pred nekatere nove probleme, kar je vse znano in kar je bilo že rečeno zlasti v ustavni razpravi. Zaradi tega tudi

menim, da vsega tega na tem mestu in v tem trenutku ni potrebno ponavljati, razen če poudarim, da bo vse to potrebno upoštevati pri dokončnem dokumentu dolgoročnega koncepta. Nekatere akcije in predloge bo potrebno še primerno vključiti v ta dokument.

Zato bi se v svoji uvodni besedi predvsem omejil na nekatere bolj praktične, konkretne probleme, misli in pomisleke, zlasti pa razgrnil pred vas precej pisano in široko paleto vseh tistih raznih stališč, problemov in sugestij, s katerimi so se srečevali izdelovalci in predlagatelji koncepta zlasti v zadnjem letu in s katerimi mislim, da se bomo srečevali in nanje tudi odgovarjali pri dokončni izdelavi dokumenta.

Preden preidem na konkretne odgovore na pripombe, naj poudarim samo še to, da se včasih srečujemo z vprašanjem: ali je prav in ali ima smisel, da se v tem trenutku, ko so pred nami težki ekonomski problemi, ki zahtevajo zelo različne materialne, organizacijske in sistemske rešitve, ukvarjamo z neko vizijo, usmerjeno na prihodnjih 15 letih? Sliši se vprašanje, mogoče celo očitek, ali ni program dolgoročnega razvoja beg pred stvarnostjo ali izmikanje pred konkretnimi problemi današnjega dne, ali ima to delo svojo pravo težo?

Zato naj odgovorim, da bi bila teža vsakodnevnih in trenutnih problemov samo še večja, vsa naša atmosfera pa obremenjena le z večjim prakticizmom, kompromisi, nenačelnimi in začasnimi rešitvami, če ne bi imeli in gradili vizije tudi za nekoliko daljše obdobje.

In dalje, glede na spremenjen položaj republik v zvezi z ustavnimi spremembami se mi zdi, da je dolgoročni koncept družbenega razvoja SR Slovenije v tem trenutku eden od prvih konkretnih dejstev in konkretnih elementov, katerega že lahko predložimo v sklopu celotne vizije nadaljnjega razvoja slovenskega naroda, slovenske samoupravljske družbe in seveda tudi slovenske državnosti v okviru socialistične Jugoslavije.

Zato mislim, kolikor še ne bi imeli izdelanega koncepta dolgoročnega razvoja, da naš sedANJI položaj ta koncept razvoja pravzaprav terja, bi ga morali zelo hitro pripraviti. Zaradi tega to delo ni beg pred stvarnostjo, to ni neka nepotrebna vizija in nepotrebno programiranje, ampak je to dolgoročno usmerjena projekcija, ki gotovo lahko v mnogočem pripomore k takojšnjemu reševanju mnogih problemov. Konec koncev bomo jeseni izdelali srednjeročni načrt razvoja, ki bo izhajal ravno iz projekcije dolgoročnega razvoja.

Zelim vas opozoriti na to, kaj je doslej napravljeno. Kot veste, se intenzivno rešuje ta vprašanja zadnja tri leta. Če bi merili in ocenjevali vse, kar je doslej napravljeno, samo z dokumentom, ki ga imate na mizi, samo z besedilom, ki trenutno obsega 60 strani, potem bi to bil, moramo vsi priznati, zelo skromen rezultat in bi se lahko upravičeno postavljalo vprašanje, ali je bilo to delo vredno truda, naporov in končno tudi finančnih sredstev, ki so bila v to vložena in potrošena.

Ko ocenjujemo to besedilo, ki ga imate na mizi, je treba upoštevati dvoje dejstev, ki sta po mojem mnenju mnoga važnejši in pomembnejši od predloženega besedila.

Prvo dejstvo, ki ga lahko ugotovimo, je, da se je dogodila velika sprememba v zavesti večine kadrov. Skratka, v zadnjih letih je prišlo do takega premika, da čedalje bolj čutimo, da se, če se še ne gospodari, vsaj razmišlja na daljši rok. Uveljavlja se spoznanje, da mora vsaka samoupravna organizacija za sebe iskati odgovore na mnoga vprašanja, ki jih prinaša čas, se ozreti v svet, kombinirati ter računati pri vsakodnevnih odločitvah z vsem tistim, kar

prinašajo v življenje tehnološke spremembe in spremembe v družbenih odnosih. Danes v Sloveniji gotovo razpolagamo s takšnimi projekti, ki so zanimivi, že precej dodelani in tudi kvalitetni, v skupnem predračunskem znesku tisoč milijard starih dinarjev. Letos bomo v najboljšem primeru imeli na razpolago recimo okoli 500 milijard starih dinarjev za razna vlaganja na vseh področjih. Zaradi tega so tudi mnogi problemi in spori, ker se seveda ne more zadostiti vsem projektom. Vendar mislim, da je to spodbudna, pozitivna in kvalitetna novost v našem celotnem programiranju.

Drugo, ravno tako pomembno dejstvo oziroma doseženi rezultat predstavljajo vsi tisti konkretni načrti, ekspertize, analize, referati, ki, kot veste, predstavljajo skupaj skoraj okoli 30 000 strani, kar samo za sebe pove, da je v tem zbrano velikansko gradivo. Vse, kar je napisano, gotovo ni genialno. Mnoge stvari so postavljene tudi popolnoma različno in kontradiktorno. Kar je konec koncev tudi razumljivo, vendar pa so se v tem času razjasnile mnoge stvari. Danes skoraj ni panoge, niti večjih makroekonomskih projektov, za katere ne bi bila postavljena vsaj začetna izhodišča ali o katerih ne bi tekla vsaj tekoča razprava, se proučevale razne možnosti in razne variante.

To dvojje je pomembnejše od končnega dokumenta, ki ga lahko v svoji pristojnosti glede na svoj položaj sprejme slovenska skupščina.

Končno še nekaj o samem dokumentu. Prav zaradi takega razvoja v bazi smo v konkretnih odnosih izhajali iz tega, da bo dokument, ki ga bo sprejela skupščina, dal samo nekatere osnovne koordinate in določil le splošno smer razvoja ter pokazal poglobitve materialne, človeške, ekonomske, politične in strokovne dejavnike razvoja. Dokument naj bi določil njihov medsebojni odnos, medsebojno odvisnost in pogojenost. V njem bi se končno v splošnem okviru sporazumeli in odločili za nek maksimalni, vendar še realni tempo razvoja. V tem dokumentu bi končno postavili in ugotovili nekakšno sintezo različnih interesov, ki v naši družbi gotovo obstajajo in ki morajo priti do svoje veljave pri izdelavi takega sklepnega dokumenta.

Ravno zaradi tega smo tudi v tem besedilu upoštevali te različne interese. Lahko vam rečem, da smo šli verjetno prej v prevelike kompromise kot pa v premajhne. Zdi se nam, da smo na spodnji meji možnih, potrebnih in še sprejemljivih kompromisov. Bojimo se, da bodo sama zakonitost družbenega razvoja, medsebojni odnosi in tudi heterogenost raznih interesov v družbi, mogoče manj humani, bolj selektivni, kot pa je predloženo besedilo. Torej, to naj bi po naši zamisli bile osnovne koordinate tega dokumenta in obenem tiste ekonomsko-politične ter družbene pozicije, ki naj bi dobile svojo verifikacijo v tem domu.

Nadalje bi rad dejal nekaj o raznih pripombah, sugestijah in stališčih, s katerimi smo se srečevali v zadnjem letu in jih proučevali.

Predlagatelji imamo vtis, da je v splošni razpravi, ki je bila doslej na raznih nivojih precej široka in po svojem značaju različna, dosedanje delo dobilo priznanje. Nikogar ni, ki bi negiral, da je bilo mnogo napravljeno, da je jasen splošni ekonomsko-politični pomen vsega dela tako za ta trenutek kakor tudi za prihodnost. Ob tem pa menim, da bo koristno za vašo odločitev in za to, da se v vseh teh materialih konkretno orientirate, če nekoliko bolj podrobno in konkretno naštejemo razne pripombe in sugestije. Te so bile in so še v glavnem naslednje: Prva pripomba je, da bi moralo biti besedilo bolj konkretno, bolj precizno in bolj določeno. Druga pripomba pa je, da v besedilu ni jamstva, da bo vse to uresničeno. Skratka, so razmišljanja, da bi se moral v tej družbi najti nekdo, ki bi dal vsaj neka minimalna jamstva, da bo to in ono napravljeno, da

bo to in ono realizirano, na kakšne načine, s katerimi sredstvi, katere točke, po kakšnem postopku itd.

Dalje je dano mnenje, da ni proizvodnih in regionalnih podrobnosti, da je stvar postavljena preveč na splošno.

Nasprotno temu je druga pripomba, da so v besedilu nekatere prevelike konkretizacije, prevelike podrobnosti, da bi moralo biti besedilo bolj splošno, da se mora bolj usmeriti na nekatere splošne kazalce.

Naslednja pripomba je v tem, da posamezna področja niso dovolj upoštevana in valorizirana.

Eni menijo, da je zapostavljeno gospodarstvo, drugi infrastruktura, tretji pa so mnenja, da je zapostavljen socialno-zdravstveni oziroma kulturni razvoj itd.

Sledi pripomba, da v dokumentu manjka sistemskih rešitev, da bi že sedaj morali dati čim več sistemskih rešitev, da končno tudi ustavni amandmaji niso dovolj upoštevani, da bi bilo treba bolj konkretno in odločno opredeliti osnovne nosilce nalog, jim dati pristojnosti in zagotoviti sredstva. Druga pripomba je tej protislovna, saj izraža stališče, da ne odrejati, da so že tako ali tako dani nekaterim grupacijam in panogam ter področjem preveliki privilegiji in možnosti, da bi bilo treba še bolj pustiti življenju, da samo napravi selekcijo itd.

Razumljive so mnoge zahteve za boljše bilance, v katerih se predvsem išče več sredstev za razdelitev in razumljivo manj konkretno analizira, s kakšnimi sredstvi bomo razpolagali in kje jih dobiti.

Dana je pripomba, da ni v dokumentu dovolj znanstvenega pristopa. Moram reči, da je bilo vprašanje, koliko in na kakšne načine vključiti znanost, katero znanost in po kakšnem postopku, nenehno prisotno pri izdelavi vseh dokumentov.

Razen omenjenih so seveda še razne redakcijske in stilske pripombe ter sugestije.

Mislím, da je mnogo tega, s čimer smo se mi v zadnjem letu srečevali, kar smo računali, tehtali, sprejemali ali odbijali, prišlo do izraza tudi v dosedanji razpravi v skupščinskih odborih.

Če natančno analizirate vsa poročila in mnenja, ki so jih dali skupščinski odbori, boste v njih našli vsaj polovico osnovnih vprašanj, s katerimi smo se srečevali v zadnjem letu. Mislím, da bo koristno, če pokažem na tiste vire različnih idej, sugestij in razlik, s katerimi smo se srečevali in s katerimi se bomo verjetno še srečevali, ker bo to pripomoglo, da bomo v sklepni fazi našli skupni jezik o vseh stvareh in se odločili za sintezo v tem dokumentu, ki ga bo skupščina sprejela.

Najprej so tu razlike v predlogih, željah in zahtevah, kaj naj bo ta dokument. Zdi se mi, da je ne glede na to, da je pogled na to še vedno precej pester, vendarle precej mnenj takih, naj bo ta dokument podoben starim planskim besedilom, v katerem naj bi bilo vsaj nekaj distribucije. Po teh mnenjih naj bo v njem več takih ali drugačnih čvrstih postavk in jamstev države v starem smislu besede. Razen tega so tu očitne razlike v interesih, kar je tudi normalno in razumljivo. Te razlike izhajajo z raznih področij, z raznega objektivnega materialnega položaja, v kakršnem so posamezne družbene skupnosti, panoge in področja. Seveda se vsak zavzema za to, da dobi čim boljše mesto, da so njegovi interesi v tem dokumentu čim bolj pokriti na ta ali drug način. Mením, da nas tako izdelava tega projekta kot tudi same pripombe opozarjajo

na krizo metodologije družbenega planiranja, s katero se srečujemo in v kateri očitno smo.

Končno so tu še mnoge nejasnosti, ki so še odprte, nekatere pomembne dileme, na katere nismo mogli in na katere niti nismo želeli odgovarjati. Vse to seveda tudi ima svoj vzrok za razne pripombe in rezerve.

V tem pogledu bi se omejil na pripombo, da ni dovolj sistemskih rešitev. Kot veste, v tem trenutku še nismo sposobni dati mnogih sistemskih rešitev za trenutno situacijo. Morali se bomo izredno potruditi in mobilizirati vse naše sile, da bomo lahko sprejeli nekatere sistemske rešitve v Jugoslaviji in v Sloveniji in jih uporabljali od prihodnjega leta dalje. Zato je po našem mnenju iluzorno misliti, in se je treba vprašati, če bo sploh koristno iskati različne sistemske rešitve za prihodnjih petnajst let.

Menili smo, da ni nujno in potrebno, da v tem trenutku ne vemo, prepisujemo ali parafraziramo v tem dokumentu ta ali drugi amandma. S tem dokumentom vendar dajemo osnovno vizijo za prihodnjih petnajst let, ustavo pa smo menjali vsakih štiri ali šest let. Vemo, da jo bomo zopet dopolnjevali in menjali leta 1973. Zato smo mislili, da je to prej prednost kot slabost, če vsega tega ni v dokumentu, če nismo prepisali takih ali drugačnih stališč.

Naj rečem še nekoliko besed o našem odnosu do vseh pripomb. Odnos nas predlagateljev do teh pripomb je dvojen. Predvsem smo do vseh pripomb bili in smo odprti. Vsako pripombo poskušamo ovrednotiti, videti njen smisel, njen pomen in poiskati zrno v tistem, kar nam je predloženo. Nobenih pripomb nismo in ne bomo pričakovali z nožem v rokah. Narobe, vsem predlagateljem in tudi vsem drugim, ki so na tem gradivu delali, so dobrodošle. Hkrati pa seveda nimamo in ne moremo imeti iluzij, da je možno vse sprejeti in vsem zadostiti. To seveda ni mogoče. Kot smo že do sedaj, bomo morali tudi v prihodnje imeti do vseh pripomb isti načelen odnos, vendar bomo morali za njih uporabiti kriterije tistih osnovnih kazalcev, osnovnih ciljev in izhodišč, o katerim sem uvodoma že govoril. Ugotoviti bomo morali, ali so pripombe usklajene s stališčem splošne smeri, ki jo predlagamo, ali so osnovni strateški cilji, o katerih tu govorimo, pravilno postavljeni? Ravno tako bomo ugotovili, ali so osnovni medsebojni odnosi poglavitnih dejavnikov družbenega razvoja v pravilnem sorazmerju, ali so postavljeni v splošno ravnotežje, ali so realni osnovni okviri, v katerih naj bi se gibali tako v kvalitativnem kot v kvantitativnem smislu? Ravno zaradi tega mislimo, da je pametno, da ostanemo pri sedanjem besedilu predloga stališč in da predloge in razpravo omejimo na čimbolj konkretno področje, da jih potem med seboj konfrontiramo in napravimo konkretno selekcijo.

To seveda ne pomeni, da ne bomo predlagatelji, čeprav želimo čim več konkretnih pripomb, upoštevali tudi splošnih idej in sugestij, ki so bile ali bodo dane. Vendar smo v položaju, ko moramo vse delo in vso našo akcijo pripeljati h koncu. To tembolj, ker mislimo, da bi bil lahko jeseni v skupščini sprejet ta sklepni dokument. Ali naj bodo to stališča ali resolucija, to se lahko dogovorimo. Formalno-pravno je možna taka ali drugačna oblika.

Razumljivo je, da že izdelujemo petletni plan, ki naj bo prva etapa v dolgoročnem razvoju. Poleg tega je sedaj na naših mizah in v naših ustanovah ter inštitutih že cela vrsta makroprojektov, ki jih proučujemo in ki tudi terjajo svoje konkretne odgovore. To je odnos do raznih regij, to so ceste, je energija, so razne panoge, je naš program investiranja v šolstvu, je bolnišnična mreža, je turizem, je regionalni prostorski plan, so osnovne konture urbanizma, so nove

postavke stanovanjske politike. To je skratka cela vrsta makrodružbenih prostorskih, gospodarskih in negospodarskih projektov, ki zahtevajo konkretno opredelitev in ki bodo vsak za sebe etapna ter časovna, vsebinska postopna izvedba celotne politike in programa razvoja slovenske družbe, ki vam ga tu predlagamo. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Vabim tovariša Toneta Kropuška, predsednika Zveze sindikatov Slovenije, ki je predstavnik drugega predlagatelja, to je Zveze sindikatov Slovenije.

Tone Kropušek: Tovarišice in tovariši poslanci! Zveza sindikatov Slovenije nastopa kot sopedlagatelj dokumenta, ki je pred vami. Zato se po pooblastilu in v imenu slovenskih sindikatov zavzemam in predlagam Skupščini Socialistične republike Slovenije, da sprejme ta dokument z ustreznimi dopolnili, spremembami in popravki. Slovenski sindikati menijo, da je potreben čimprejšnji sprejem takega dokumenta, ker vidijo v njem instrument usmerjanja, obvladovanja in vplivanja na družbeni razvoj, instrument samoupravne prakse in razvijanja samoupravnih odnosov ter produkcijskih sil. Želim spomniti, da je Zveza sindikatov Slovenije že pred enim letom na svoji drugi konferenci razpravljala o izhodiščih programa dolgoročnega razvoja Slovenije. Načela, ki naj bi jih vseboval tak program, je konferenca sprejela kot dokument pod imenom cilji in naloge slovenskih sindikatov.

V pripravah za konferenco, ko so se sindikati v Sloveniji konstituirali kot nacionalna oziroma republiška organizacija, ki so trajale več kot pol leta, je o teh načelih razpravljalo sindikalno članstvo. Konferenca je na podlagi te javne razprave izoblikovala in sprejela dokument o programskih ciljih in nalogah. Ze takrat smo poudarili, da mora postati programiranje razvoja samoupravna praksa vseh delovnih ljudi, vsakega posameznika in vseh asociacij in organizacij proizvajalcev tako na področju materialne kot duhovne proizvodnje. Ta potrebna prvina daje jamstvo za optimalni družbeni razvoj, omogoča zanesljivo orientacijo vseh nosilcev družbenega razvoja k uresničevanju posameznih ciljev. Usposablja jih za obvladovanje vsakovrstnih sprememb, ki nastopajo v gospodarskem in tehnološkem razvoju ter terjajo maksimalno prilagodljivost, ustvarjalnost in iniciativnost tudi v situacijah, ki jih ni mogoče predvideti.

Znano je, da so bile prav nagle spremembe v ekonomskem in tehnološkem razvoju v drugi polovici tega stoletja ob pomanjkanju zanesljive orientacije vzrok za krize, zaostajanja in iskanja rešitev v brezciljnem pragmatizmu.

Programiranje družbenega razvoja kot potrebo današnjega časa, kakršno spodbuja ta dokument, razumemo kot gibanje, kot produkcijo prihodnosti, katere nosilci so delovni ljudje v združenem delu, na področju materialne in duhovne proizvodnje. Prepričani smo, da praksa programiranja krepi sposobnost delovnih ljudi, da obvladujejo in usmerjajo družbeni razvoj. Zato so se sindikati zavzemali za dokument, ki naj bo začetek, ki bo stimuliral in orientiral prakso programiranja dolgoročnega razvoja na vseh ravneh.

V predlogu stališč o dolgoročnem razvoju vidimo realizacijo te zadeve, ki smo jo postavili na drugi konferenci slovenskih sindikatov.

Na tej konferenci sindikatov je bila poudarjena tudi pripravljenost ter sprejeta obveznost, da slovenski sindikati aktivno sodelujejo pri izdelavi prvega koncepta dolgoročnega razvoja Slovenije, da se že v izdelavi koncepta pojavijo kot soustvarjalci, ter s tem prevzamejo odgovornost za njegovo vsebino.

Predvsem je bil izražen interes delavcev, organiziranih v sindikatih, da se pokaže v dokumentu kot izhodišče prihodnjega socialnega razvoja zahteva po čim bolj integrirani slovenski družbi. Programiranje in predvidevanje materialnih gibanj, kar so opravile za to usposobljene institucije in organizacije, nas sindikate zanima predvsem zato, da ocenimo, v kakšnih materialnih razmerah, s kakšnimi materialnimi možnostmi bomo lahko usmerjali razvoj odnosov med delovnimi ljudmi in njihovimi asociacijami, kako bomo obvladovali zaenkrat še nujne socialne razlike ter tako prispevali h konstituiranju čim bolj integrirane slovenske družbe. Taka praksa naj omogoči razvijanje človekove osebnosti, stimulira ustvarjalnost vsakega posameznika in krepi njegovo zavest o pripadnosti samoupravni družbi in nacionalni skupnosti, v kateri živi in ustvarja in katere del je. V smislu teh zahtev konference slovenskih sindikatov smo tudi sodelovali pri sestavi predloga dokumenta. Osnutek dokumenta je bil v začetku letošnjega leta v razpravi na predsedstvu republiškega sveta, v vodstvih republiških odborov posameznih sindikatov in v občinskih organizacijah. Ta razprava je dala k osnutku še nekaj dodatnih predlogov za spremembo in dopolnitev predloga predloženega besedila, ki so bili upoštevani pri dokončni redakciji.

Dovolite, da v kratkem povzamem in vas informiram o tistih temeljnih zahtevah, ki so jih postavili sindikati v naši javni razpravi pred enim letom na konferenci, pa tudi ob konkretni razpravi o tem predlogu, in ki so upoštevane v predloženem dokumentu.

1. Programiranje prihodnosti slovenske družbe mora postati ustvarjalno gibanje in praksa vseh delovnih ljudi, spodbujati mora odnose in klimo, v kateri bodo ljudje zavestno in zavzeto ter odgovorno sami producirali za svojo prihodnost.

V razpravah smo lahko ugotovili, da je sedanje delo na konceptu dolgoročnega razvoja ustvarilo razpoloženje, da programiranje dolgoročnega razvoja ni le stvar posebnih organov ali strokovnih institucij, temveč stvar ustvarjalnosti, iniciative, spoznanj in izkušenj delovnih ljudi, organiziranih na vseh ravneh samoupravnih struktur, v delovnih in političnih organizacijah.

Delovni ljudje vedno bolj spoznavajo in sprejemajo odgovornost pri iskanju, oblikovanju lastnih razvojnih programov in slovenskega razvojnega koncepta kot celoto. To razpoloženje smo ocenjevali kot zelo pozitiven rezultat pojasnjevanja, razprav in prepričevanja o pomembnosti in potrebnosti programiranja dolgoročnega razvoja Slovenije. Razumemo ga tudi kot odmik od klasičnega planiranja, ki smo ga bili navajeni takrat, ko je bila država poglaviti nosilec in usmerjevalec razvoja.

2. Že na republiški konferenci sindikatov smo se opredelili za izhodiščno načelo, da je treba pospešiti procese, ki bodo tako prostorsko kot po interesih postopno integrirali slovensko družbo. Kot cilj smo sprejeli integracijo družbe v ideološkem in političnem smislu. Opredelili smo se za zavestno in za pospešeno odpravljanje vzrokov, ki pogojujejo socialne razlike in iz njih v naši družbi nastajajoče konflikte. Odločno smo se zavzeli za pospešeno izenačevanje pogojev šolanja, za tako reformo vzgoje in izobraževanja, ki bo omogočala vsem ljudem več znanja in s tem večjo odgovornost in pristojnost pri sprejemanju odločitev.

Zahtevali smo, da se vsepovsod uvede dopolnjevanje znanja in s tem stalnega izobraževanja na vseh ravneh. Terjali smo večjo enakost pogojev pri uveljavljanju zdravstvenega varstva itd. Skratka, zavzeli smo se za politiko, ki bo resnično učinkovito in pospešeno odpravljala razlike med fizičnim in

umskim delom, ki bo ukinjala odnose hierarhičnega podrejanja in nadrejanja. Samo tako lahko čimprej uresničimo družbo, v kateri bodo ljudje ne glede na delitev dela funkcionalno sicer različni, vrednostno pa enaki. Predlog dokumenta ta naša stališča ne le upošteva, vgradili smo jih kot izhodišča razvoja slovenske družbe, zavedamo pa se in prav bo, če to vsi upoštevamo, da procesov, ki vodijo do teh ciljev, ni mogoče programirati na enak način kot gospodarska gibanja, zlasti pa jih ni mogoče enako ovrednotiti. Toda ne glede na to, da so te zahteve in ta politika opisana v dokumentu na manj straneh kot prihodnja gospodarska rast, ki jo je mogoče približno kvantificirati, ima vendar enakovredno in celo izhodiščno mesto za gospodarski razvoj. Cilje tako opredeljenega socialnega razvoja smo postavili za daljši rok, kar pa je nujno, če hočemo, da ne bi bili podrejeni materialnim gibanjem, oziroma če nočemo biti podobni tistim, ki se namenijo potovati proti severu, prve korake pa delajo proti jugu.

3. Odločno smo poudarili, da je našo razvojno politiko v prihodnjih 15 letih treba opreti na lastne ustvarjalne sile. Kajti, le z njimi bomo najbolj učinkovito uresničevali lastne interese. Seveda ne moremo biti gluhi in slepi tudi za dogajanja okrog nas. V prvih razpravah o izhodiščih dolgoročnega družbenega razvoja so bila tudi mnenja, da nam hitrejši razvoj lahko zagotovi samo večja prilagodljivost in fleksibilnost ter posnemanje visoko razvitih industrijskih družb.

Ta stališča so bila zavrnjena. Globoko smo prepričani, da moramo upoštevati, sprejemati tuje tehnološke znanstvene dosežke in sodelovati z razvitim svetom. To pa seveda ne za ceno zanemarjanja lastne ustvarjalnosti, ampak ob upoštevanju naših možnosti in potreb ter končno ne na škodo naše samozavesti, ki jo je treba krepiti.

Prilagodljivost kot absolutno načelo in izhodišče odklanjamo, ker bi na ta način slepo drveli ali capljali za razvitimi, ne pa da bi mobilizirali lastne sile in razvijali lastno ustvarjalnost. To bi bila lahko tudi dirka v socialne, ideološke in politične konflikte, s katerimi je obremenjen zahodni svet in visoko razvita civilizirana industrializirana družba.

Posnemanje in nekritično občudovanje, ki je slepo za protislovja industrijsko razvitega sveta, bi bila resna nevarnost za družbo, kakršno hočemo, za družbo samoupravljalcev, ki si je postavila za cilj osvoboditev človeka in razvijanje njegove ustvarjalnosti. Poleg tega bi tako posnemanje vodilo k upadanju naše nacionalne samozavesti. To menim zlasti zavoljo tega, ker lahko iz predloga dokumenta razberete, da je poudarek prav na tistem, kar nam daje prednost pred ostalim svetom, kljub naši relativni materialni nerazvitosti. Ta naša prednost pa je samoupravljanje, ki dobiva z zadnjimi ustavni spremembami nove vsebinske razsežnosti.

4. Mislim, da je potrebno poudariti kot posebej pomembno, da izhaja predlog dokumenta pri koncipiranju celotnega razvoja iz našega sedanjega in prihodnjega položaja, sedanjih in bodočih potreb ter interesov slovenskega delovnega človeka, samoupravljalca in ustvarjalca novih materialnih in duhovnih dobrin. Zato smo menili, da je treba pri vsem programiranju vedno znova identificirati vsakokratne kratkoročne in dolgoročne interese delovnih ljudi in vseh družbenih slojev. Samo uresničevanje teh materialnih in duhovnih interesov je lahko realno izhodišče družbenega napredka. Po tej poti bomo uresničevali zgodovinski interes delavskega razreda, ki postaja vedno bolj

interes celotne družbe in vsakega posameznika, ki dela in ustvarja fizično ali intelektualno.

Zato smo pri sestavljanju predloga dokumenta izhajali iz strukture interesov današnje družbe, da bi jih z aktivnostjo in ustvarjalnostjo vseh delovnih ljudi usklajali in uresničevali. Tako bomo tehnološki in ekonomski razvoj podrejali družbenim in človeškim ciljem ter interesom, ne pa družbeni razvoj postavljali v odvisnost od ekonomsko-tehnoloških smotrov.

5. Dokument, ki naj trasira razvojne smeri za prihodnjih 15 let, smo sestavljali tudi z vidika vloge Socialistične republike Slovenije v Jugoslaviji ter z vidika njene odprtosti v celotnem jugoslovanskem in širšem evropskem prostoru. Pri tem nismo pozabili na odgovornost in interes Slovenije in Slovencev za ves jugoslovanski razvoj. Toda takšna vloga Slovenije lahko izhaja samo iz njene večje idejne in politične enotnosti ter njene samozavesti, ki seveda nima ničesar skupnega z nacionalno ozko in egoistično samozagledanostjo.

Socialistična republika Slovenija kot samoupravna skupnost in država se lahko razvija le ekonomsko in socialno, tako da ustreza interesom slovenskih ljudi, ne da bi zanikala interese ostalih enakopravnih jugoslovanskih narodov in držav. Samo na ta način lahko enakopravno vpliva in soodgovarja za celoten jugoslovanski razvoj. Tako orientacijo pa nam omogoča sprememba ustave. Dokument o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije je bil mogoč po našem globokem prepričanju šele na temelju ustavnih sprememb.

Nedavne spremembe ustave so ustvarile možnosti, da razvijamo tudi tak politični in družbenoekonomski sistem, ki bo sproščal in obenem stimuliral iniciativo ter ustvarjalnost vseh delovnih ljudi, da bodo lahko svobodno, samoupravno in organizirano uresničevali svoje današnje in dolgoročne interese.

6. Seveda je lahko tak prvi dokument samo zgoščen prikaz osnovnih razvojnih smeri, ciljev in poglavitnih instrumentov prihodnjega družbenega razvoja. To ni dokument, ki bi imel planski karakter, ki bi konkretiziral in kvantificiral, kajti če bi imel to ambicijo, ne bi več mogel spodbujati silnice prihodnjega razvoja, od osnovnih organizacij pa vse do drugih in višjih asociacij združenega dela, k programiranju in iskanju lastne perspektive, temveč bi te nosilce celo omejeval. Ponavljam, da je ta dokument orientacija in stimulacija za programiranje, snovanje in delovanje v smeri enotne razvojne politike Slovenije.

S tako širino, ki je po naši oceni vendar prikaz naših skupnih interesov, ciljev in razvojnih možnosti, dokument omogoča zasnovo regionalnih, občinskih, vseh drugih dolgoročnih razvojnih programov, spodbuja prakso programiranja in obenem vključuje stalno dogovarjanje vseh delovnih ljudi, ki seveda ne more biti enkratno dejanje, kakor tudi ne le enkratna akcija, ki traja nekaj mesecev, ampak je lahko samo stalna praksa.

Prepričani smo, da bi vsak drugačen koncept, zlasti pa koncept planskega karakterja, prišel s samim seboj v nasprotje, kajti samo na podlagi takega koncepta postane lahko dolgoročno programiranje bistvena prvina samoupravne prakse.

Pridružujem se predlogu, da se dokument obravnava kot predlog in da se sprejme ob upoštevanju vseh pripomb, dopolnitev ter popravkov, ki seveda ne bi spreminjali temeljnih zasnov dokumenta ter tako postane uporaben instrument vseh delovnih ljudi Slovenije, nosilcev prihodnjega razvoja in njihove samoupravne prakse.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Besedo ima tovariš Leopold Krese, predsednik gospodarske zbornice, ki je predstavnik tretjega sopedlagatelja, to je gospodarske zbornice SR Slovenije.

Leopold Krese: Tovarišice in tovariši poslanci! V razpravi je bilo do sedaj izrečenih nekaj dvomov v tem smislu, ali je predložen dokument rezultat strokovno-znanstvenega dela ali ne. Ravno tako je dana tudi druga pripomba, ali je bil ta dokument oziroma vse gradivo, ki je bilo pripravljeno pred tem in kateremu je sledil ta dokument, obravnavano dovolj široko, ali pa ga je predložila le manjša skupina ljudi.

Zaradi tega mi dovolite, da bom v svoji uvodni razpravi nekoliko faktografski, ker mislim, da vam moram omeniti in pojasniti nekatera dejstva o tem, kako so se pripravljali zlasti idejni programi gospodarskih panog. Moram povedati, da je tudi predložen dokument le predstavnik velikanskega gradiva in ne konkretni plan. To ne more biti, ker bi bil preobsežen. Razen tega se na vsa vprašanja, ki so rezultat študijskega dela in znanstvenega proučevanja gospodarstva, ki govori o naših perspektivah, ne more dati vseh odgovorov v javnem dokumentu.

Poskušal bom dokazati, da je zlasti idejno področje in tudi druga področja tega dokumenta rezultat resničnega znanstvenega raziskovalnega dela. Poskušal bom dokazati, da je bila v gospodarskih in samoupravnih krogih zelo široka razprava zlasti glede ekonomskega dela. Na ta način Slovenija prvokrat dobiva temeljni usmerjevalni dokument, ki nakazuje razvojno smer za daljše obdobje in postavlja temeljne cilje, za katere se bo opredelila celotna slovenska družba. Poudariti moram, da je bila pot do tega dokumenta dolga. Izdelati je bilo treba številne posebne študije in raziskave. Zato lahko rečem, da so ta stališča plod večletnega raziskovalnega dela o doseženem, možnem oziroma verjetnem razvoju Slovenije v prihodnjih petnajstih letih. Poudariti moram dejstvo, da so pri zbiranju dokumentacije za ta dokument sodelovali tudi strokovnjaki iz neposredne operative, med njimi tudi iz gospodarskih organizacij, ki bodo nosilke in izvrševalke te prognoze. Prav zato je gospodarska zbornica že od vsega začetka sodelovala pri izdelavi dolgoročnega koncepta razvoja Slovenije, kar pomeni, da je bila nosilec in financer izdelave tako imenovane sektorske ravni, ki vključuje razvojne programe panog oziroma vej slovenskega gospodarstva. Ta del je gospodarstvo pretežno samo financiralo in je zbornica za ta namen porabila okoli 4 milijone dinarjev. Delo na navedenih vejnih programih je zbornica pričela pred tem in sicer že leta 1965, zaradi tega, ker so posamezni sveti in drugi organi gospodarske zbornice pri svojem delu močno pogrešali dolgoročno usmeritev in zahtevali dolgoročno orientacijo razvoja slovenskega gospodarstva. Ko smo se lotili izdelave razvojnih programov, nismo imeli namena izdelati nobenega konkretnega plana, niti direktivnega niti indikativnega pomena. Naš namen je bil, da se izdelajo študije o razvojnih možnostih gospodarskih vej in slovenskega gospodarstva nasploh. Osnovna izhodišča za izdelavo vejnih programov so bila: analiza tržišča, nove tehnologije in tehnike ter razvoj znanosti, ne pa le obstoječe kapacitete. Vejni programi torej niso izdelani po dosedanji praksi, ko smo pogosto seštevali razvojne programe podjetij, kajti v sedanjem gospodarstvu postajajo kapacitete odvisna spremenljivka in bo velikost blagovnih skladov morala biti odvisna od agregatnega vpraševanja.

Nosilci izdelave vejnih programov so bili sveti zbornice, ki so izdelavo svoje veje zaupali ustreznim strokovnim institucijam. Pri delu na vejnih programih je sodelovalo 23 raziskovalnih organizacij in drugih institucij z več kot 200 strokovnjaki različnih profilov. Institucije oziroma izvajalci, ki so prevzeli izdelavo posameznih vejnih programov, so se pri delu srečevali pogosto s kar težko rešljivimi problemi, saj je mnogo izvajalcev prvikrat sodelovalo pri tako zahtevni nalogi.

Posebno trd oreh je bila metodologija, ki je bila prepuščena samim izvajalcem. Kljub težavam smo izdelali razvojne programe vseh vej, razen prometa in komunalnega gospodarstva. Medtem ko je program komunalnega gospodarstva v zaključni fazi, pa za izdelavo vejnega programa prometnega gospodarstva še nismo dobili do danes ustrezne institucije v republiki in tudi ne v državi.

Razvojni programi so izdelani v osemdesetih knjigah. Na približno devet tisoč straneh so vse to obsežno gradivo obdelali sveti pri zbornici, ki so organizirali široko razpravo o predloženih razvojnih programih z izdelovalci in recenzorji. Pri recenzijah je sodelovalo nadaljnjih devetdeset strokovnjakov. Recenzenti, ki so bili večinoma z univerze, drugih znanstvenih institucij in iz gospodarstva, so ugotovili, da so vejni programi izdelani skrbno in da so na strokovni višini ter da po svoji zasnovi predstavljajo najbolj dokumentirano vsestransko analizo stanja, kakor tudi perspektivnih možnosti posameznih vej gospodarstva. Tako so ocenili vejne programe tudi sveti na plenarnih razpravah. Iz tega je razvidno, da je pri tem delu in razpravah sodelovalo izredno število strokovnjakov, gospodarstvenikov in samoupravljalcev. Kljub temu pa bodo verjetno očitki, da so razvojni programi premalo znanstveni in da pri izdelavi niso bile uporabljene najnovejše znanstvene metode.

Sodim, da so lahko tudi taki očitki, vendar je treba poudariti, da so programi rezultat naših trenutnih znanstvenih in strokovnih sposobnosti ter kapacitet. Lahko rečem, da so pri tem delu sodelovale vse naše znanstvene, strokovne organizacije in posamezniki. Omenil sem že, da je samo pri študijah za izdelavo vejnih programov sodelovalo več kot 200 strokovnjakov in znanstvenikov, ki predstavljajo vrh naše znanstvene in strokovne misli.

Morda se bo komu zdelo, da so ti razvojni programi precej ambiciozni. Take pripombe so že bile. Take ocene bi bile celo pravilne, če bi računali samo s trenutno strukturo slovenskega gospodarstva. V dobi, ko postaja znanstveno-raziskovalno delo nujni sestavni del proizvodnega procesa in osvajanja tržišča ter ena izmed pomembnih poti do uspeha, je jasno, da nam manjka ekonomsko močnih podjetij, ki bi bila sposobna nositi to veliko nalogo raziskovalnega dela na področju produkcije in na področju osvajanja tržišča.

Zaradi tega bo treba v prihodnje težiti k tesnejšemu povezovanju slovenskih podjetij in tako dobiti nosilce razvoja slovenskega gospodarstva.

Prvi začetki in zametki takih nosilcev gospodarskega razvoja se že kažejo, toda odločneje bo treba kreniti na pot ustvarjanja velikih gospodarsko močnih podjetij, ki bodo sposobna, da se v novih ekonomskih razmerah vključijo v svetovno gospodarstvo.

Za izdelavo razvojnih možnosti vej smo želeli dobiti osnovno orientacijo za izdelavo srednjeročnih in letnih planov gospodarskega razvoja, osnove za razvoj regij in smeri razvoja gospodarskih organizacij. Seveda si ne delamo praznih upov, da smo z izdelavo vejnih programov izrekli dokončno besedo za

nadaljnji razvoj slovenskega gospodarstva. Nikakor ne! Vejni programi ne smejo biti statični, ampak morajo postati dinamični programi, ki bodo stalno spremljali dosežke tehničnega in znanstvenega značaja v svetovnem gospodarstvu.

Zato bo treba programe ustrezno dopolnjevati, korigirati ali celo popolnoma preosnovati, če hočemo, da nam bodo programi rabili pri nadaljnjem usmerjanju gospodarstva. Če ne drugega, bodo programi spodbudili gospodarske organizacije k razmišljanju o njihovem dolgoročnem razvoju. Izkušnje zbornice kažejo, da je ob izdelavi vejnih programov vrsta podjetij že pristopila k izdelavi svojega dolgoročnega programa in že bogato uporablja to osnovno gradivo.

Razen tega so vejni programi že služili kot izredno dragoceno gradivo pri izdelavi srednjeročnega načrta razvoja slovenskega gospodarstva. To velikansko gradivo je na razpolago bodočim samoupravnim subjektom za njihovo odločitev. Ob izredno perečih problemih gospodarstva v sedanjem trenutku bo gotovo postavljeno tudi vprašanje, zakaj se ubadamo z dolgoročnim programom, namesto da bi vse sile posvetili reševanju tekoče gospodarske problematike.

Na vse te očitke lahko odgovorim, da bi bilo gotovo danes veliko manj tekočih problemov, če bi že pred leti imeli izdelan vsaj tak dolgoročni program gospodarskega razvoja, kot ga imamo danes pred seboj oziroma kot so tisti, ki leže v posameznih institucijah kot podlaga za ta dokument. Tak program bi nam omogočil bolj dosledno ekonomsko politiko, ki bi bila v vseh svojih elementih skladno usmerjena k dolgoročnim ciljem. Prav gotovo je danes skrajni čas, da dobimo tak program; s sprejemom tega dokumenta ne moremo več odlašati.

V trenutku, ko z ustavno reformo dobiva Slovenija atribut državnosti, prevzema s tem tudi velik del pravic in odgovornosti za svoj gospodarski razvoj.

Zato ima ta dokument tudi zelo velik politični pomen. Ni namreč državnosti brez ustrezne materialne podlage in ni suverena napredka, če državni subjekt nima možnosti samostojnega usmerjanja svojega razvoja. Obstoj takega programa nam bo omogočil hitreje osnovati in razvijati blagostanje vse naše družbe. Slovenska državnost, v praktično političnem in organizacijskem pravnem pomenu, šele začenja svoje življenje. Zaradi tega nam bo tak program razvoja olajšal težave, ki bodo nastopile pri graditvi in napredku naše samoupravne družbe. Gospodarski pomen takega dokumenta je prav gotovo v tem, da nam daje orientacijo nadaljnjega ekonomskega razvoja Slovenije. Program rešuje nekaj temeljnih vprašanj ekonomskega razvoja in navaja osnovne smernice razvoja posameznih panog gospodarstva.

Sodim, da moramo prav zaradi ekonomskega in političnega pomena dokumenta in trenutka, ko gre za pomembne spremembe v graditvi našega političnega in ekonomskega sistema, ko snujemo državotvornost Slovenije, ta dokument sprejeti čimprej. Hvala!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Krese. Navzoče poslance obeh zborov, republiškega in enotnega zbora obveščam, da je prišlo k predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije veliko število predlogov, pripomb za dopolnitve in spremembe. Zato bi bilo koristno ustanoviti posebno delovno telo, ki bi vse te pripombe, vse to gradivo obravnavalo, zavzelo stališče do njega in sestavilo besedilo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

Zato predlagam sprejem odloka o ustanovitvi in izvolitvi komisije Skupščine SR Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

Prosim sekretarja enotnega zbora dr. Šifrerja, da predlog odloka prebere in s tem seznaní navzoče poslance.

Dr. Živko Šifrer: Na podlagi VIII. ustavnega amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije sta republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti na seji dne 21. julija 1971 sprejela odlok o ustanovitvi in izvolitvi komisije Skupščine SR Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

1. Ustanovi se komisija Skupščine Socialistične republike Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

2. Komisija pripravi resolucijo na podlagi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije, ki so ga predložili izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in gospodarska zbornica SR Slovenije, razprave v zborih in odborih Skupščine Socialistične republike Slovenije, v Socialistični zvezi delovnega ljudstva, skupščinah občin in drugih predlogov iz javne razprave ter jo predloži Skupščini SR Slovenije.

3. Komisija ima predsednika in 22 članov.

Komisijo sestavljajo: po dva člana republiškega zbora, gospodarskega zbora, prosvetno-kulturnega zbora in socialno-zdravstvenega zbora Skupščine Socialistične republike Slovenije; po trije člani predlagateljev predloga stališč, to je izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in gospodarske zbornice SR Slovenije ter po trije člani skupine zasedanja delagatov občin za spremljanje razprav o programu dolgoročnega družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije in republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

4. V komisijo se izvolijo: predsednik Stane Kavčič, predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije; člani: Viktor Avbelj, član sveta federacije in predsednik skupine za družbenoekonomska vprašanja pri republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva; Janko Česnik, predsednik zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije; Marjan Dolenc, član izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije; Zvone Dragan, predsednik komisije za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko pri CK Zveze komunistov Slovenije; Jože Florjančič, predsednik odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora; Leopold Krese, predsednik gospodarske zbornice SR Slovenije; Tone Kropušek, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije; Boris Kuhar, predsednik odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora; Karel Kušar, predsednik skupščine občine Ljubljana-Bežigrad; Mitja Mrgole, predsednik odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora; Vladimir Mušič, predsednik odbora za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora; Štefan Nemeč, predsednik odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora; Slavko Osredkar, predsednik odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora; Ivan Pariš, vodja službe za napredek gospodarstva in poslovno-tehnično sodelovanje pri gospodarski zbornici SR Slovenije; Mimi Plevnik, diplomirani ekonomist pri gospodarski zbornici SR Slovenije; Zdravko Praznik, direktor ekonomskega centra

Maribor; Zivko Pregelj, predsednik republiške konference Zveze mladine Slovenije; Rudi Šimac, predsednik skupine zasedanja delegatov občin za spremljanje razprav o programu dolgoročnega razvoja Socialistične republike Slovenije; Ivo Tavčar, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije; Tone Tribušon, član izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije; Vlado Vodopivec, vodja študijsko-analitske skupine pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije; Mara Žlebnik, predsednik odbora za finance gospodarskega zbora.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Slišali ste predlog. Želi kdo razpravljati o njem. (Nihče.) Kolikor ne, dovolite, da dam predlog odloka in izvolitve članov komisije na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok o ustanovitvi in izvolitvi komisije Skupščine SR Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije soglasno sprejet.

Prekinjam sejo zaradi tega, da se republiški zbor zbere na ločeni seji v mali dvorani, enotni zbor pa nadaljuje delo.

(Seja je bila prekinjena ob 11.50 in se je nadaljevala ob 11.55.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Nadaljujemo sejo. K 2. točki dnevnega reda ste prejeli predlog stališč, poročilo začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti za proučitev vprašanj s področja družbeno-ekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, poročilo zakonodajno-pravne komisije, nadalje mnenje odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora, odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora, odbora za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora, odbora za telesno kulturo prosvetno-kulturnega zbora, odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora, odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora, odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora, nadalje ste dobili na klop poročilo skupine zasedanja delegatov občin za spremljanje razprav o programu dolgoročnega razvoja SR Slovenije.

Dovolite, da dam najprej besedo predstavniku začasne komisije enotnega zbora tovarišu Janezu Vidmarju, kolikor to želi. Ugotavljam, da tovariša Janeza Vidmarja trenutno ni med nami.

Želi morda besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Ker je namen današnje razprave, da osvetlimo vse momente v zvezi z dolgoročnim razvojem republike, naj bo razprava čimbolj vsestranska. Zlasti vabim k besedi predstavnike posameznih odborov in komisij, ki so že dali pismene pripombe, sugestije in spremenjevalne sugestije, seveda pa tudi preostale poslance, ki ste navzoči. Pričenjam razpravo. Kdaj želi besedo? Besedo ima Slavko Osredkar, poslanec socialno-zdravstvenega zbora.

Slavko Osredkar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanci socialno-zdravstvenega zbora smo o predlaganih stališčih o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije razpravljali na sejah odborov in posebej na seji socialno-zdravstvenega zbora. Na vseh

dosedanjih razpravah je bilo oblikovano mnenje, da je v gradivu, to je v predlogu stališč o dolgoročnem razvoju Slovenije, področje socialno-zdravstvenega varstva pomanjkljivo obdelano. Predlagane formulacije niso dovolj podprte z objektivnimi podatki, tako da so projekcije razvoja tega področja pogosto dvomljive, v določeni meri pa tudi protislovne. Mnogo bolje je to področje obdelano v ekspoziju člana izvršnega sveta tovariša Marjana Dolenca, ki ga je dal kot uvod v razpravo o teh stališčih na seji socialno-zdravstvenega zbora. Posebna komisija za opredelitev socialno-zdravstvenih vidikov v dolgoročnem razvoju Slovenije, katero je imenoval socialno-zdravstveni zbor, se je soglasno odločila, da bo predlagala za osnovo pri sestavi dela resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije, ki se nanaša na socialno-zdravstveno področje, prav ekspoze tovariša Marjana Dolenca. To seveda ne pomeni, da je projekcija, ki je obdelana v ekspoziju Marjana Dolenca, že popolna, da so stališča v celoti sprejemljiva oziroma argumentirana, tako da ne vzbujajo dvoma in da ne zastavljajo vprašanj, na katera sploh ni odgovora, ali pa je dan premalo jasen odgovor v dosedanjem gradivu. Izrabljam to priložnost z željo, da posredujem današnjemu enotnemu zboru nekatera mnenja, stališča in vprašanja, ki so bila oblikovana na omenjeni seji komisije socialno-zdravstvenega zbora. Komisija je ugotovila, da je treba predvsem razčistiti vprašanje, ali naj sredstva za zdravstveno varstvo ter invalidsko ter pokojninsko zavarovanje rastejo v skladu z naraščanjem družbenega proizvoda, ali pa naj se udeležba teh sredstev v družbenem proizvodu povečuje. Gre za pomembno materialno dilemo, pri reševanju katere bi morale tvorno sodelovati tudi samoupravne skupnosti, ki delujejo na področju zdravstvenega ter invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Komisija je menila, da bo v prihodnjih petnajstih letih nujno potrebno, da se poveča udeležba sredstev za zdravstveno varstvo v družbenem proizvodu. To terjajo vse večje potrebe po zdravstvenem varstvu, nagel razvoj medicinske tehnologije in vse večja zdravstvena prosvetljenost prebivalstva. Tudi v invalidsko-pokojninskem zavarovanju ni mogoče računati, da bi ob sedanji udeležbi tega zavarovanja v družbenem proizvodu lahko pokrili vse obveznosti. Porast osnove, od katere se odmerjajo prispevki za invalidsko-pokojninsko zavarovanje, krije povečane obveznosti do upokojencev, ki so že uveljavili pokojnine, ne rešujejo pa vseh obveznosti za nov, večji priliv upokojencev. Po mnenju komisije bi morali določiti večjo fiksno obremenitev osebnega dohodka s prispevki za zdravstveno in za invalidsko-pokojninsko zavarovanje. To bi pripomoglo k večji stabilnosti na teh področjih. V razpravi na seji komisije je bilo dano tudi opozorilo, da podaljšanje starostne meje za pridobitev pokojnine ne more rešiti osnovnih finančnih problemov invalidsko-pokojninskega sklada. Ob eventualnem povečanju vstopne starosti za pridobitev pokojnine bo močno povečan pritisk za beneficirano zavarovalno dobo, povečano pa bo tudi število invalidskih upokojencev.

Komisija je še posebej opozorila, da bo treba opredeliti sistem razširjene reprodukcije v zdravstvu. Rešiti bo treba dilemo, ali naj se za razširjeno reprodukcijo zbirajo potrebna sredstva z namenskim povečanjem stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje ali pa se upošteva razširjena reprodukcija v ceni zdravstvenih storitev.

Naj končam svoj prispevek s poudarkom komisije, da stoje prav na socialno-zdravstvenem področju pred družbo take naloge, katerih rešitev bo pokazala, ali postavljamo tudi v dejanjih in ne le v besedah v središče načrtovanja človeka, njegovo ekonomsko stabilnost in socialno varnost.

Predsedujoči Miloš Poljanšek : Hvala lepa, tovariš Osredkar. Dalje, prosim, kdo še želi razpravljati? Besedo ima poslanec prosvetno-kulturnega zbora tovariš Vladimir Mušič.

Vladimir Mušič : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Najprej bi se rad opravičil poslancem našega, to je prosvetno-kulturnega zbora, ker bom ponovil nekaj misli, ki sem jih že povedal včeraj na seji našega zbora. Mislim, da je tudi z našega stališča prav, da o teh mislih obvestim poslance ostalih zborov.

Najprej bi rad izrazil svoje osebno zadovoljstvo in verjamem, da so tudi mnogi drugi poslanci zadovoljni, ker razpravljamo o dolgoročnem konceptu našega razvoja. Posebej zato, ker smo zlasti tisti, ki delamo na področju planiranja in usmerjanja bodočega razvoja — sam delan na področju urbanizma in regionalnega prostorskega planiranja — v preteklih letih in desetletjih pogrešali oblikovanih družbeno-političnih stališč o možnem in nujnem bodočem razvoju. Ne glede na to, da govori dokument razmeroma malo o konkretnih problemih nosilcev razvoja kot historičnih subjektih in o družbeno-političnih mehanizmi in instrumentih za aktiviranje in izpeljavo koncepta programa ter konkretne politike za posamezna področja, bi rad poudaril svoje mnenje, da gre za velikanski korak naprej in za odločno preusmeritev v miselnosti in delovanju mnogih naših organov. Zaradi tega se mi zdi, da bo delovanje ne samo strokovnih služb, ampak tudi političnih organov, ki so odgovorni za usmerjanje razvoja in za koncipiranje razvoja, v prihodnosti mnogo lažje, mnogo učinkovitejše, kot je to bilo v preteklosti.

Razprava v odborih našega zbora je bila zelo zavzeta, podobno kot v odboru za znanstveno-raziskovalno delo, katerega predsednik sem. Pri tem bi na tem mestu rad izrazil obžalovanje, ker na razpravi v našem odboru ni bilo niti predstavnikov predlagateljev niti predstavnikov strokovnih služb, ki so pripravljali gradivo. Zaradi tega se je seveda kaj lahko zgodilo, da so bile določene misli izgovorjene v prazno ali da mogoče razprava ni obsegla vsega tistega, kar bi zaradi sestave samega odbora lahko. Naš odbor je v poročilu, ki ga mnogi izmed vas verjetno poznate, posebej skrbno obravnaval vprašanja, ki bi jih lahko združili v tri osnovne skupine.

1. Pogled na ta dokument kot na politični dokument. Skratka, to je vprašanje karakterja dokumenta kot osnove za oblikovanje razvojnih politik na vseh področjih našega družbenega življenja.

2. Stališča metodologije in prakse družbenega planiranja kot stroke na eni strani in kot družbene discipline na drugi strani, s posebnim ozirom na aspekt dolgoročnosti in odmaknjenih časovnih horizontov, kar se je na področju družbenoekonomskega planiranja pojavilo prvič v naši sredini.

3. O vsebini tistega dela predloga stališč, kjer je v dokumentu govora o specifičnem položaju in vlogi znanosti, o problemih raziskovanja ter razvojnega dela pri nas, kar je pač razumljivo zaradi karakterja našega odbora.

V poročilu smo zaradi tega posebej poudarili, da bi bilo verjetno prav, če bi dokument na nek način govoril o uveljavitvi tega novega aspekta razmišljanja o prihodnosti, o okvirih institucionalizacije družbenega planiranja na dolgoročnejših orientacijah. V njem naj bi bilo več prostora namenjenega procesu planiranja. Gotovo ni bila misel, da bi se o tem govorilo z vidika konkretnih sistemskih rešitev. Več kot ohlapno je priporočilo, da naj delovne

organizacije in teritorialne skupnosti posvetijo večjo pozornost programiranju razvoja.

Menim, da ta dokument, celotna dejavnost in osveščenost, ki se je sprožila ob njegovi pripravi, ne bi smeli obviseti v praznem, ampak bi se morali postopno integrirati v novo vsebino in nove oblike našega planiranja.

Na tem področju smo razmeroma malo naredili. To ugotavljamo predvsem iz primerjave dokumentov, ki so bili pripravljani v zvezi s srednjeročnim načrtom. Le-ti so malo ali nič usklajeni s tem dokumentom in obratno. Kljub temu, da na eni strani govorimo, da je na horizontu petnajstletni načrt, srednjeročni načrt pa obsega prvih pet let, menim, da med njima praktično ni nobene povezave. To se posebno vidi v obravnavanju področja znanosti in raziskovalnega dela. Naša načelna pripomba je ta, da sta v tem dokumentu vloga in položaj znanosti razmeroma dobro postavljeni in definirani. Dovolj obširno je obravnavano tudi raziskovalno delo in prikazani njegovi problemi. Moram reči, da že pred tem nismo bili zadovoljni s tem, kako se v prvem srednjeročnem načrtu obravnava področje znanosti. To je samo en konkreten primer. Vendar je tudi za področje raziskovalnega dela odbor menil, da mora energično poudariti, da absolutno ne ustreza formulacija, ki govori predvsem o zavestnem in organiziranem spremljanju razvoja v svetu, kar se tiče znanosti in raziskovalne misli. Med poglavitnimi cilji raziskovalnega dela v Sloveniji ni in ne more biti predvsem zavestno in organizirano spremljanje razvoja v svetu, ampak predvsem razvoj lastne raziskovalne misli, ki formira družbeno zavest, ki igra določeno vlogo v formiranju znanstvene kulture. To je gotovo eden izmed ključnih momentov pri nadaljnjem usmerjanju našega družbenega življenja.

Jasno je, da je spremljanje tujih dosežkov izredno pomembno zlasti za majhen narod, kakršen smo mi. Določene racionalizacije na tem področju so potrebne. To bo posebej prišlo do izraza sedaj z delovanjem raziskovalne skupnosti. Zdi se nam, da se moramo dogovoriti za optimalen način pritekanja tuje tehnologije in tujih raziskovalnih dosežkov. Osnovna smer formiranja zavesti z razvijanjem znanstvene kulture ne sme biti prizadeta.

Moram povedati, da naš odbor v svojih diskusijah in izvajanjih ni bil posebno navdušen nad tehnično platjo predloženega besedila. Bile so številne pripombe o celotni redakciji in razporeditvi materialov, o usklajenosti sloga, o razmerju splošnosti in konkretnosti, zlasti kadar se upošteva obseg vseh sektorjev ali vej. Potrebno bo brez dvoma določeno redakcijsko delo. Nikakor ne bi smeli dopustiti, da bi se tako pomembna akcija končala v kakršnikoli obliki in z nepopolnim dokumentom.

V sklopu razprav in razmišljanj o vsebini dokumenta so pomembne pripombe, ki so se pojavljale v dosedanjih razpravah: dokument se ne loteva posebej nekaterih dominantnih družbenoekonomskih problemov, ki so trenutno pri nas. Najbrž bi bilo prav govoriti na primer o stabilizaciji, kot o enem glavnih problemov našega gospodarstva v zadnjih letih. Časovno obdobje, o katerem govori dokument, ni tako dolgo. Spomnimo se samo na nekatere probleme zadnjih petnajstih let. Lahko si predstavljamo, da, bodo preneseni nekateri problemi tudi v prihodnje petnajstletno obdobje.

Iz sklopov vprašanj o metodologiji celotnega procesa planiranja bi rad poudaril misel, da bi se v takem dokumentu moral na nek način odraziti celoten vrstni red ali nepretrganost planskega dela. Ne glede na to, da ne govorimo o konkretnem planskem dokumentu, sem zelo daleč od tega, da bi

tudi na področju, ki ga poznam, prisegel na plane kot na ne vem kako trdne dokumente. Že dalj časa se zavzemam za to, da bi se predvsem dogovorili o oblikovanju politike in temeljih politike na posameznih področjih, nato pa o konkretnih planih in programih. To je nujno zaradi tega, ker je popolnoma očitno, da vsakodnevno življenje prinaša vedno nove rešitve, da pa manjkajo mehanizmi in metodologija, ki bi jih usmerjali k racionalnemu cilju.

V tem kontinuumu bi posebej poudaril pravilno mesto, težo, način in obliko formuliranja družbenih ciljev, ki se po mojem mnenju morajo specificirati za vsa področja in ne samo za najsplošnejše orientacije. Te cilje morajo spremljati tako oblikovani kriteriji, s katerimi naj se programi, plani in projekti oblikujejo za določeno obdobje. Ti družbeni cilji se morajo v večji meri soočiti s strokovnimi in tehničnimi standardi, ki jih moramo za posamezna področja v skladu s svojimi ekonomskimi možnostmi in družbenim sitemom sprejemati, posvojiti ali sami ustvariti.

Ti standardi so deloma omenjeni le za nekatera področja, kot na primer v stanovanjskem gospodarstvu in še nekje drugje. Zdi se mi, da bi morali biti tudi na mnogih drugih področjih kot na primer v komunalnem gospodarstvu, kmetijstvu itd.

Zdi se mi, da bi morala biti bolj konkretizirana naslednja stopnja, ki jo predstavljajo do sedaj formulirani programi, plani in projekti. Analizirani bi morali biti posamezni fenomeni in konfrontirani med seboj v kompleksnem smislu. V vsakem primeru jih lahko štejem predvsem kot slike oziroma podobe določenega stanja in gledanja v danem trenutku, ne da nanje prisegamo ali da izhajamo izključno iz njih. To naj bi nadomestila fleksibilna politika in njene osnove za posamezna področja. Bolj bi moralo priti do izraza vprašanje aktiviranja teh stališč, tudi aktiviranje kakršnihkoli drugih planskih in programskih postavk v našem sistemu in pa samih izvajanj naših dolgoročnih in srednjeročnih orientacij. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Mušič! Dalje, kdo želi še razpravljati? Dr. Boris Kuhar, prosim.

Dr. Boris Kuhar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da povem še nekaj bistvenejših pripomb in misli, ki so bile izrečene v razpravi na odboru za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora in na posebni delovni skupini tega zbora.

Ta delovna skupina je ocenila, da je besedilo, v katerem je obravnavano področje kulture, tako posplošeno in deklarativno, da ga ne bi mogli uporabiti niti za podlago pri pripravi osnutka stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. Glede na to je delovna skupina izoblikovala predlog, da naj bi predloženo gradivo obravnavali v skupščinskem postopku le kot osnutek. Menili smo, da bi bilo le tako predlagatelju mogoče, da zbere pripombe, jih sumira in zavzame lastna stališča do njih.

Delovna skupina je želela s svojimi konkretnimi pripombami opozoriti na nepopolnost nekaterih formulacij, ki obravnavajo področja kulture in na tiste temeljne elemente, ki jih v sedanjem besedilu pogrešamo.

Že v uvodnem delu predloga stališč, kjer je le splošna definicija o kulturi, smo bili mnenja, da bi uporabili že znana in po mnenju delovne skupine bolj sestavljena besedila o kulturi, kot npr. besedilo srednjeročnega razvoja kulture SR Slovenije v letih od 1971 do 1975, ki mnogo bolj določeno govori o kulturi

in o njenem nadaljnem razvoju. Iz srednjeročnega načrta citiram: »Za nadaljnji razvoj svobodne osebnosti človeka, neposrednega proizvajalca, je odločujoča višja izobrazba in kulturna razgledanost. Oblikovanje vsestransko strokovno sposobne, kulturno bogate in humane človekove osebnosti bo zahtevalo večji razmah kulture in prosvete, podaljševanje prostega časa napredno razvitega industrijskega proizvajalca pa bo terjalo povečano skrb za kulturno rekreacijo, zabavo in razvedrilo. V tako kompleksno obravnavanem razvojnem programu družbenega dela se kulturna ustvarjalnost, narodno kulturno bogastvo in varovanje kulturne dediščine, rast in kvaliteta kulturnega dela ter široko odpiranje dostopnosti, uživanje in razumevanje kulturnih dosežkov in dobrin o izobraževanju in skrbi za znanstveni naraščaj postavlja kot eksistenčni pogoj za kompleksen socialni in materialni razvoj slovenske samoupravne družbe.«

Tudi poglavje o kulturni dejavnosti bi lahko spremenili oziroma dopolnili z uvodnim besedilom in s temeljnimi izhodišči omenjenega predloga usmeritve srednjeročnega razvoja kulture, ki bolj konkretno opredeljuje vlogo kulture v naši družbi.

Kljub temu, da je to besedilo pripravljeno za srednjeročno obdobje, so izhodišča povsem primerna tudi za dolgoročno usmeritev. Za srednjeročni kot tudi za dolgoročni program razvoja mora namreč po našem mnenju obveljati spoznanje, da je tudi kulturni razvoj pogoj za celotno družbeno rast. Zato mora družba vložiti vse sile za nadaljnji razvoj kulture kot nujo v življenju majhnega naroda. Priti moramo namreč do spoznanja, da je kultura eden od zelo pomembnih temeljnih elementov za naš nacionalni obstoj sploh, pa tudi podlaga za vso našo ustvarjanost, vključno z gospodarskim napredkom.

V predloženem predlogu stališč je izpuščeno vprašanje nadaljnega razvoja samoupravljanja na področju kulture. Delovna skupina je predlagala, naj bi tudi tu upoštevali formulacije, ki jih vsebuje že uvodno besedilo srednjeročnega dokumenta, ki pravi, da je »samoupravljanje baza in oblika za združevanje kulture s celotnim družbenim delom. Zato je treba podpirati nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov v kulturi in pospeševati samoupravno integriranje kulturnih dejavnosti med seboj in z drugimi področji družbenega življenja.«

Ob tem velja posebej opozoriti na pomembnost že začetih samoupravnih procesov z ustanovitvijo kulturnih skupnosti, ki jih moramo v prihodnjem obdobju spremljati, usmerjati in razvijati. Odstavku, ki naj govori o samoupravi v kulturi, naj sledi besedilo, kjer bi navedeno spregovorili o družbeno-ekonomskih temeljih v kulturi. Tudi tu bi lahko uporabili besedilo, ki ga trenutno že imamo. Tu je treba natančneje povedati, da bodo morala predvideni rasti narodnega dohodka na prebivalca v povečanem sorazmerju naraščati tudi sredstva za kulturo. Pri tem mislim na tisti delež družbenih sredstev, ki izvirajo neposredno iz proračunov, obveznih prispevkov proračunov, obveznih virov za kulturne skupnosti, kot tudi iz neposrednih prispevkov delovnih organizacij, ki jih bodo na podlagi družbenih dogovorov prispevale za kulturne storitve ter tudi na neposredna sredstva občanov.

Pri tem nas bo morala voditi misel, da moramo storiti vse, da bo naš človek osveščen o vrednosti kulture in da bo sam pripravljen prispevati večji delež za lastne kulturne potrebe. Nadalje bi morali zagotoviti slovenski kulturi takšne razvojne procese, ki bi pripomogli k čimvišjim kulturnim in umetniškim dosežkom ter k njihovemu posredovanju kar najširšemu krogu občanov. Tudi v dolgoročnem načrtu bi morali vsaj v glavnih obrisih nakazati usmeritev po-

sameznih področij kulture, za kar se lahko ponovno uporabijo kot temelj študije, ki jih je zadnje čase izdelal republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

Tudi v dolgoročnem programu razvoja bi morali namreč določiti prioriteto posameznih kulturnih področij. Za kulturno vzgojo bi veljalo dosledneje kot je to zapisano v predloženem besedilu predvideti njeno vključevanje v celotni vzgojnoizobraževalni sistem, od predšolske vzgoje in osnovne šole do visokih šol, predvsem do umetnostne akademije. V korist te vzgoje je nujno prilagoditi tudi delo visokošolskih zavodov.

Hkrati pa bi morali zagotoviti predvsem nadarjenim mladim umetnikom boljše materialne možnosti za njihovo uveljavitev. Tudi v tem dokumentu bi bilo potrebno jasneje zapisati, kar v predloženem besedilu ni, kako bomo v prihodnje skrbeli in kolika je naša dolžnost skrbeti za status umetnika — neposrednega ustvarjalca.

Tudi zadnji odstavek poglavja o kulturi preskopo govori o skrbi, ki naj bi jo naša družba v prihodnjih petnajstih letih posvetila kulturni rasti zunaj meja Slovenije, to je enotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru. Pri tem velja posebej omeniti nujne stike s kulturo drugih jugoslovanskih nacionalnosti in kulturne stike s tujino. V načrtovanem obdobju bo prav gotovo potrebno zagotoviti večjo skrb afirmaciji naše kulture v tujini, ki je tudi pomemben temelj za afirmacijo naše nacije zunaj slovenskih meja.

Ko govorimo o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, bi morali nakažati tudi metode in sredstva, s katerimi naj bi v predvidenem obdobju premagali razlike med kulturno zaostalostjo posameznih območij, kot tudi razlike med vasjo in mestom, s katerimi se danes še močno srečujemo. Hkrati prav gotovo kaže načeti tudi problem večje povezave razvitih središč s koncentracijo kulturnih institucij, s kraji, kjer le-teh ni. Večji policentrični razvoj na drugih področjih in možnosti večje komunikativnosti bodo brez dvoma vplivali na drugačno porazdelitev kulturnih dobrin v slovenskem prostoru, ki ga je vsakakor potrebno predvideti v dolgoročnem načrtu razvoja. Nadalje menim, da je pomembna pripomba, da predlog stališč ne predvideva prepotrebne stalnega strokovno-znanstvenega spremljanja in proučevanja posameznih dejavnosti s področja kulture.

Potem je pripomba še v tem, da je popolno pomanjkanje kulture na drugih področjih, na primer v turizmu, katerih razvoja si brez kulture ne moremo zamisliti. Podobno je še na nekaterih področjih. To pa je le nekaj najbistvenejših pripomb našega odbora. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa; dalje, prosim. Če se ne motim, se je javil k razpravi poslanec Franc Kosmač. Besedo ima poslanec Franc Kosmač.

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pazljivo sem pregledal plan o kmetijstvu bodočih petih let, ki ga je pripravil zavod za planiranje. V njem sem opazil, da so napisani lepi načrti, samo manjkajo podatki o tem, kdo jih bo izvedel. Danes je starostna struktura kmetijskih proizvajalcev taka, da je nad 50 let starih že 52% kmetov. Mislim, da bi se s tolikšnim številom starejše generacije lahko ustanovil sijajen klub upokojencev. Vse planske naloge pa čakajo v kmetijstvu ravno starejše, saj pustimo kmečko mladino skoraj popolnoma ob strani; v preteklih časih smo poznali celibat v samostanih, farovžih in ta celibat se danes počasi širi na vas. Zato

ni nič čudnega, če se današnja kmečka mladina ne oprijemlje več kmetijskih poklicev. V razvoju kmetijstva predvidevamo v petih letih letno najmanj po 1000 novih preusmerjenih kmetij, ki bodo edini bodoči tržni proizvajalci. Na drugi strani vidimo, da se je letos v vse naše kmetijske šole vključilo komaj 300 kmetijskih mladincev. Organizirati bi morali zimsko kmetijsko šolo. Takrat ima kmečka mladina nekaj več časa tudi za svojo izobrazbo, čeprav je res, da jo je težko pripraviti, da bi šla v šole. Navajam konkreten primer. Goriška kmetijska šola, ki je tako lepa, saj je stala lepe denarje, bo verjetno morala končati svoje delo. Zakaj? Zato, ker ni več vpisa! Iz treh obalnih občin Kopra, Izole in Pirana v treh ali štirih letih niso dali niti enega absolventa osemletk, ki bi se vpisal v tako šolo.

Ugotavljam, da ima Zveza mladine Slovenije veliko pametnih in lepih stvari v svojem planu. V njihovem planu pa vendarle manjka predlog, da bi tudi mladinci iz mesta pomagali akciji vpisa v naše srednje kmetijske šole. Če bi hoteli doseči ta cilj z mlajšo generacijo, ker smo eno generacijo naše mladine usmerili v industrijo, da zato na vasi ostajamo samo starejši ljudje, bi bilo potrebno vsako leto dva tisoč kmečkih mladincev.

Samo z uresničitvijo plana, ki je pred nami, bi začel padati uvoz kmetijskih dobrin. Mislim, da so bile takoj po osvoboditvi razmere v kmetijstvu še dosti hujše. Kljub temu je bil vpis takrat boljši. Danes imamo po občinah sklade za pospeševanje kmetijstva, imamo denar, da lahko plačamo štipendije, kljub temu pa ni vpisa. Torej je to znak, da je vzrok za slab vpis nekaj drugega, to je znak, da mladina vidi večjo in boljšo perspektivo zunaj kmetijstva, kjer ima boljše zdravstveno varstvo, urejeno pokojninsko zavarovanje in tudi reden mesečni zaslužek. Če upoštevamo, kot sem že prej omenil, da v vaseh ostaja samo starejša generacija, vidimo, da morajo tisti, ki še ostanejo na kmetijah in na vasi, tisti, ki ustvarjajo kmetijske dobrine, zaradi pomanjkanja delovne sile v večji meri uporabljati kmetijske stroje.

Zdaj imamo žal na tem področju pravi nesmisel. Naša industrija je šla kmalu po osvoboditvi na ustvarjanje avtomobilske industrije. Lahko rečemo, da smo v tem uspeli. Danes ima že skoraj vsak vsaj fiat, marsikdo z boljšimi dohodki mu ne pravi avtomobil, ampak le »fičko«. Vsak ima v mislih nekaj drugega, nekaj boljšega, tudi tuje znamke avtomobilov so se pri nas začele dobro prodajati. Na drugi strani je naša industrija dosegla velike uspehe v teh petindvajsetih letih. Ne bi rad kritiziral, vendar imam hud občutek, da ni znala po teh letih odkupiti nekaj licenc za izdelavo lažjih kmetijskih strojev in traktorjev. Tako je naš kmet danes prisiljen plačevati strahovit balkanski davek. Podpirati mora standard tujega delavca, predvsem italijanskega in avstrijskega, pomagati italijanskemu in avstrijskemu kmetu, prvič z visoko carino, drugič s pridelki, ki jih od njih kupujemo, namesto da bi jih njim prodajali. Naša industrija je zaščitena za artikle, katerih sploh ne izdeluje, kljub temu ima zaščitno carino.

Nujno je, da se tu naredijo drugi koraki. Če naša industrija ne bo nastopila s proizvodnjo drobne kmetijske mehanizacije, tako da bo odkupila toliko licenc, kot je potrebno, je potem zadnji čas, da se carina na kmetijske stroje popolnoma ukine. Že cena strojev je previsoka. Naš kmet mora pridelati za kilo istega stroja trikrat toliko kot v sosednjih državah. V nasprotnem primeru bodo naše kmetije ostale tako slabo opremljene in s takimi slabimi možnostmi nakupa strojev, kot jih imajo sedaj. To velja tudi za preusmerjene kmetije, kot bodoče tržne proizvajalce. Zaradi tega menim, da je nujno, da se na te stvari začne

drugače gledati. Nujna so večja družbena posojila kot do sedaj. Kmetje bodo redni plačniki teh posojil za dolgove, ki jih bodo napravili z nakupom kmetijske mehanizacije. S tem se rešuje tudi naša nelikvidnost in del inflacije.

Na nas poslance pada težka odgovornost. Mi moramo pomagati na vsak način, da se stanje izboljša. Gre za uspeh petletnega načrta razvoja, sicer bomo na koncu na področju kmetijstva doživeli nekaj prav nasprotnega. Prišlo bo do pomanjkanja kmetijskih dobrin. Marsikateri kmet bo z manjšo produkcijo morebiti več zaslužil.

Nehote človek zameri tudi sindikatom. Ne bi rad kritiziral sindikatov, ker si pač želim, da bi tudi za področje zasebnega kmetijstva imeli tak sindikat. Takrat ko je trgovina navila cene našim reprodukcijskim materialom, krmilom in vsem, kar rabimo za našo produkcijo, so sindikati kratko malo molčali. Tedaj smo komaj dosegli zvišanje cen za mleko za nekaj par. Od tedaj ne govorimo več o pomanjkanju mleka, samo nekaj je bilo treba dodati ceni, pa tega problema ni več. Isto vprašanje je pri vseh naših dobrinah, tudi pri mesu in vseh drugih proizvodih. Mislim, da bi bili sindikati po svoji vlogi, kot jo imajo, dolžni tudi takrat reči, ali bodo kmetijske proizvajalce prizadele višje cene reprodukcijskega materiala, to je višje cene blaga, ki ga kmetje rabijo za ustvarjanje kmetijskih dobrin? Ali bodo mogli prodajati po takih cenah, kot jih imajo sedaj? Tu je še cela vrsta odprtih vprašanj. Trdno sem prepričan, da bomo morali zastaviti vse sile, da obdržimo našo kmečko mladino na vasi in da z njo skupaj ustvarimo boljši kos kruha in to za nove generacije delavcev in kmetov. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Besedo ima Štefan Nemeč, predsednik odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora.

Štefan Nemeč: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! K besedi se prijavljam le z enim samim namenom: da podprem stališče, ki zastopa mnenje, da gradivo obravnavamo kot predlog.

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je ta dokument obravnaval dvakrat. Že v začetku se je zavzemal za to, da se dolgoročni program sprejme čimprej, da se na podlagi tržnega gospodarjenja in samoupravljanja nudijo gospodarstvu realne možnosti nadaljnjega razvoja. Ocenjujemo, da je predloženo gradivo izdelano na podlagi študij, ki so delo znanstvenih institucij. Zato menimo, da je nekatera vprašanja sicer treba popraviti in dopolniti, vendar ni potrebe, da začnemo razpravo zopet od začetka. Predlog stališč ne more biti le seznam naših želja, ampak napotilo za dolgoročno načrtovanje v gospodarstvu. Strinjam se, da nadaljujemo delo tako, kot se je sedaj predlagalo, torej s komisijo. Menim, da je že realna možnost, da bi v oktobru sprejeli resolucijo o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa; še kdo želi razpravljati? Besedo ima poslanec Stojan Makovec.

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V prvi vrsti bom kot kmetijski proizvajalec predvsem podprl izvajanja poslanca Franca Kosmača. Prebral sem gradivo. Strinjam se in tudi drugi kmetijski proizvajalci se strinjajo s srednjeročnim programom razvoja kmetijstva. Tezo o združevanju kmetov in prizadevanje za ureditev kmetijskega tržišča podpi-

ramo. Res bi bilo nujno, da bi se enkrat uredilo kmetijsko tržišče. Po mojem mišljenju je v tezah premalo poudarjena ureditev kmetijskega prostora. Za napredno kmetovanje je urejanje kmetijskega prostora zelo pomembno vprašanje.

Pri nas veliko poudarjamo, da je naša kmetijska površina zelo razdrobljena, da je tu zelo velika ovira pri uporabi mehanizacije. Osebnostno sem prepričan, da proizvajalci na prostovoljni bazi ne bomo nikdar sami rešili ureditve kmetijskega prostora, ker nismo dovolj močni. Pri tem menim in poudarjam, da bi morali uporabljati zakonske predpise.

V tezah je navedeno, koliko tisoč kmetij naj bi preuredili v petih letih in koliko sredstev naj bi za to porabili. Navedeno je, da bi potrebovali v petih letih za preureditev okoli 11 000 kmetij 1 milijardo 200 milijonov starih dinarjev. Od tega naj bi 30 % vlagali zasebni proizvajalci, 30 % naj bi se vlagalo iz kreditno-hranilnih vlog in 40 % naj bi šlo iz bančnih sredstev. Razumljivo je, da za nas proizvajalce tak pogoj, ki zahteva 40 % bančnih sredstev, ni sprejemljiv. Da bi recimo kmečki proizvajalec vzel okoli 10 milijonov starih dinarjev oziroma 100 000 novih dinarjev kredita, mora vložiti 30 do 40 % pologa, zraven obresti po 6 do 8 % obrestni meri. Skratka, že prvo leto bi moral vračati 50 %. Sedaj se vprašamo, ali bo vzel proizvajalec ta kredit in ga namenil za preobrazbo oziroma za preorientacijo posestva v vinogradništvo ali pa v sadjarstvo? Prav gotovo je, da ne more prvo leto še nič vračati, ker vinograd ali pa sadovnjak pred petimi leti ne bo dal sadežev. Iz tega torej ne bo nič kruha. Jasno je, da pod takimi pogoji ne moremo sprejeti kreditov.

Končno podpiram stališča tovariša Kosmača glede izobrazbe kmečke mladine. Menim, da bi morali že v osnovnih šolah dati več poudarka delu, saj je delo čast. Mi smo predvsem v povojnih letih in v zadnjih letih še posebej mladino nasprotno izobraževali. Tako smo naše ljudi, naš mlad rod odvajali od dela. Če se bo to nadaljevalo, ne moremo pričakovati uspehov. Po drugi strani lahko tudi trdim, da se mora kmečki sin, ki se danes opredeli za kmetovalca, tudi pripraviti na to, da bo ostal samski, da si ne bo ustvaril družine. Ne vem, koliko je še žensk pod slovenskim nebom, ki bi bile pripravljene vzeti za moža moškega, ki ima kmetijo. To je za njih prevelika prelomnica. Lahko govorimo s katerokoli žensko, ampak vsaka vam bo rekla, da ima raje ne vem kakšno delo, tudi najbolj poniževalno, kmečkega sina da pa ne bo vzela. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Se še kdo javlja za besedo? Besedo ima poslanec Ivan Atelšek.

Ivan Atelšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Precej se je govorilo o vsem drugem. Mi iz industrije smo bili bolj ponižni. Tiho pričakujemo, kaj bo iz vsega tega. Mislim, da vsi skupaj vemo, da mora industrija v prvi vrsti delati, ustvarjati sredstva za realizacijo našega perspektivnega programa za področje zdravstva, kulture in vseh drugih področij. O tem sedaj ne mislim govoriti. V tovarnah vemo, kaj nas čaka. Stabilizacijski program smo že vsi prej sprejeli, kasneje ga je praktično sprejela naša skupščina in politične organizacije. Če ga v tovarnah ne bi imeli, tovariš Kavčič gotovo ne bi danes govoril o napredku glede planiranja.

Rekel bi nekaj drugega. Kaj pa naša uprava? Ali bo uprava sledila vsemu temu, da bo lahko naše gospodarstvo stodontno realiziralo vse cilje, ki jih imamo pred seboj? Ali bodo naši delovni ljudje nemoteno in enakopravno

delali na svojih delovnih mestih. Trdim, da bi uprava morala vplivati s svojimi posegi na sistemske rešitve.

Poglejmo, kako je to v občinah! V občinah imamo ljudi še od 1945. leta — nimam nič proti partizanom — ki rešujejo stvari na zelo primitiven način. Ali se bo začelo z reorganizacijo občinskih uprav? Ali je v eni občini lahko tajnik 15 ali 20 let? Kaj je z rotacijo? Številni so načelniki, ki ne znajo nič novega. Ne znajo niti angažirati ljudi. Ti se imajo za nekake varuhe oblasti, namesto da bi bili — seveda v okviru zakonov — izpolnjevalci želja ljudi, ki delajo na njihovem področju. Mislim, da bi vlada in politični forumi morali vprašanje kadrov bolj proučiti in nato ukrepati. Če pogledamo nazaj pred vojno, vidimo, da je bilo v občinah in upravnih organih sploh znatno manj ljudi. Danes v vsaki občini postopa preveč ljudi. Stalno govorimo o storilnosti v tovarnah, tam pa, kjer se delo ne da meriti, pa se z lahkoto opravičuje, da je v upravi v občinah lahko 100 ljudi ali 120 ljudi. Vse to plačujejo seveda neposredni proizvajalci.

Marsikateri socialni problem bi lahko rešili, marsikatera kulturna institucija ne bi bila v tako kritičnem stanju zaradi finančnih sredstev. Tudi v šolstvu bi bilo boljše, če bi število zaposlenih v upravi zmanjšali. Mislim, da bi bil potreben smotrni pristop. Pripraviti bi morali analizo, kdaj in kako to storiti. Ne mislim tu samo na občine, so še številni drugi organi in forumi, ki danes živijo iz sredstev proračunov, se pravi od žuljev delavcev in žuljev tistih, ki ustvarjajo dohodek v tovarnah.

O teh stvareh je bila že dostikrat razprava. Mislim, da bi bilo potrebno pristopiti k reševanju tega vprašanja.

Drugo, kar mislim povedati, se nanaša na enakopravnost ljudi. V zvezni skupščini sprejeta nova ustavna dopolnila prinašajo veliko novega. Če ne bomo te enakopravnosti uporabljali in spoštovali povsod, od Jesenic do Djevdjelije in v samem slovenskem prostoru, potem ne bomo naredili ničesar. Prva naloga po mojem mišljenju je ustvariti enakopravnost vseh delovnih ljudi v Jugoslaviji. Ne mislim samo pri plačah, ampak tudi enakopravnost pri ustvarjanju dohodka, ki danes ni uveljavljena. Na zadnji seji smo obravnavali probleme zunanje trgovine. Menim, da nočemo reševati enostavnih stvari zaradi tega, ker to nekaterim ustreza. Še enkrat trdim, da danes dobivajo nekateri kredite pod zelo ugodnimi pogoji in z nizkimi obrestnimi merami, drugi pa jih ne morejo dobiti. Zunanjetrgovinski režim za nekatere predvideva za uvoz premijo na dolar tudi pol dolarja ali 0,2 dolarja, za izvoz pa ničesar. Se pravi, da dobijo nekateri uvozniki premijo pol dolarja za vsak dolar uvoza, obenem pa govorimo o zunanjetrgovinskem primanjkljaju.

Navrgel sem nekaj predlogov o tem, kje bi bili naši cilji. Izrabil sem priliko, ko je danes bila ravno svečana seja. Mislim, da bi naši ljudje, ki bodo delali v federaciji, morali enakopravnost postaviti enostavno in operativno, ki bo veljala za vse delovne ljudi tako, da bo dobro za vse v Jugoslaviji, ne le za posamezne panoge. Prednost naj bi dali le tistim, od katerih bo družba imela večje koristi, oziroma tistim, ki bodo družbi tudi več dajali. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Dalje, prosim. Besedo ima Marjan Dolenc, član izvršnega sveta.

Marjan Dolenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

V imenu predlagatelja bi se rad zahvalil za pripombe. Moram poudariti, tako kot je rekel tovariš Stane Kavčič, da še sprejemamo vse pripombe, ki so

dobrodošle. Hkrati pa je jasno, da ne bo mogoče upoštevati vseh pripomb. Zlasti ni potrebno, da komentiram vse dane pripombe zaradi tega, ker smo na današnjem zboru izvolili enotno komisijo, v kateri so zastopani vsi zbori. Naloga predvsem izvoljenih predstavnikov bo, da na seji te komisije zastopajo vaša stališča. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Želi še kdo razpravljati? Kolikor ne, dovolite, da končam razpravo in predlagam, da sprejme enotni zbor tale sklep:

1. Predlog stališč o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije se sprejme kot osnovo, na podlagi katere bo komisija Skupščine SR Slovenije za izdelavo resolucije o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, upoštevajoč tudi razprave v zborih in odborih Skupščine SR Slovenije, v Socialistični zvezi in skupščinah občin ter predlogov in stališč, ki bodo izhajali iz razprav, pripravila resolucijo o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije.

2. Da bi komisija lahko pravočasno zaključila svoje delo, je treba vse dodatne predloge in stališča poslati tej komisiji najkasneje do 15. septembra 1971 v obliki konkretno formuliranih predlogov za spremembe in dopolnitve, tako da bi jih lahko zapisali v predlog resolucije.

Dajem predloženi sklep na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor soglasno sprejel sklep k predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Socialistične republike Slovenije.

Odrejam polurni odmor, pri čemer prosim člane gospodarskega zbora, da ostanejo v dvorani, ker bodo imeli v odmoru kratko sejo. Hkrati se obračam na poslance, da ne bi zapuščali poslopja skupščine, ker imamo na dnevnem redu še nekaj zakonskih predpisov, ki jih ob nesklepčnosti ne bi mogli obravnavati in sprejeti.

(Seja je bila prekinjena ob 12.55 in se je nadaljevala ob 13.40.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Nadaljujemo z delom in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije (republiškega proračuna) za leto 1970.

Predlog zakona je predložil izvršni svet, ki hkrati predlaga, da ga Skupščina SR Slovenije obravnava po skrajšanem postopku, ker gre za obravnavo akta, ki ga skupščina sprejme vsako leto.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli predlog zakona, poročilo začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Dajem najprej na glasovanje predlog za obravnavo zakona po skrajšanem postopku. Kdor je za skrajšani postopek, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog za skrajšani postopek sprejet. Poslance obveščam, da predlaga k 3. členu predloga zakona amandma začasna komisija enotnega zbora, k 4. členu pa zakonodajno-pravna komisija in ste omenjena amandmaja

prejeli v poročilih obeh komisij. Republiški zbor je na svoji seji dne 31. maja 1971 že sprejel predlog zakona, hkrati z obema citiranima amandmajema.

Vprašujem, ali želi predstavnik predlagatelja, to je izvršnega sveta, dati še uvodno besedo? (Ne želi.)

Ali bi morda rad besedo predstavnik začasne komisije enotnega zbora? (Ne želi.)

Ali želi besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.)

Končujem razpravo in predlagam, da najprej glasujemo o obeh amandmajih.

Kdor je za amandma začasne komisije enotnega zbora k 3. členu predloga zakona, ki se glasi: v zadnji vrsti naj se za besedo »delavce« vstavi besedilo: »republiških predstavniških organov in«, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Glasujemo še o amandmaju zakonodajno-pravne komisije k 4. členu zakona. Zakonodajno-pravna komisija predlaga, naj se člen spremeni tako, da se glasi: »Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.« Kdor je za predlagani amandma, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tudi ta amandma soglasno sprejet.

Prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog zakona, ki vključuje oba pravkar sprejeta amandmaja, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor soglasno sprejel predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna Socialistične republike Slovenije (republiškem proračunu) za leto 1970.

O izidu glasovanja bom obvestil predsednika republiškega zbora. Sporočam vam, da smo zakon sprejeli v enakem besedilu, kot ga je sprejel republiški zbor.

Tako lahko preidemo na 4. točko dnevnega reda, to je k obravnavi predloga zakona o splošnem ljudskem odporu, ki ga je predložil izvršni svet.

Prejeli ste predlog zakona, poročilo začasne komisije enotnega zbora za družbeno-politične odnose ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

K predlogu je bilo predloženo več amandmajev. Prvi amandma je predložil predlagatelj, to je izvršni svet. Izvršni svet predlaga, da se v zakonskem tekstu povsod besedi »teritorialne enote« nadomeste z besedama »partizanske enote«. Začasna komisija pa je vložila k točkam I., II., III., VI. in VII. uvodnih načel ter k členom 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37 k naslovu II. poglavja, nadalje še členom 40, 44, 47, 49, 51, 52, 54, 59, 61, 66, 69, 71, 73, 75, 78, 91, 97, k 5., 6., in 8. poglavju.

Besedilo teh amandmajev ste dobili hkrati z vabilom na današnjo sejo. Enake amandmaje predlaga tudi zakonodajno-pravna komisija.

Republiški zbor je na svoji seji dne 8. julija 1971 predlog zakona z vsemi predloženimi amandmaji že sprejel. Besedo dajem predstavniku predlagatelja tovarišu Bojanu Polaku.

Bojan Polak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

V zborih te skupščine in njenih odborih smo že razpravljali o vsebini in ciljnih predloga zakona o splošnem ljudskem odporu. Prav tako so cilji razvidni iz obširne in zelo poglobljene obrazložitve, ki je k predlogu tega zakona priložena. Zato ni moj namen, da z drugimi besedami, verjetno slabše, ponavljam znano.

Tudi razprava na skupni seji vseh zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije 8. tega meseca o zunanjepolitični situaciji in položaju Jugoslavije v njej je vplivala na skrajšanje mojega izvajanja. Dovolite mi vseeno nekaj dodatnih uvodnih misli in ilustracij. Kolikor bo to ponavljanje, prosim za razumevanje in opravičilo.

Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu je prvi zakon Socialistične republike Slovenije s področja narodne obrambe, ki v smislu ustavnih dopolnil že precizira odgovornost republike na področju obrambnih priprav in obrambne politike. Njegova značilnost je tudi v tem, da v glavnem povzema vse tisto, kar smo v pripravah splošnega ljudskega odpora v zadnjih letih že storili. Predlog zakona je nastajal ob aktivnem sodelovanju občinskih skupščin in njihovih organov, družbeno-političnih organizacij, društev in tisočev posameznikov, ki so si in si še prizadevajo, da bi priprave za splošni ljudski odpor postale sestavni del družbenega procesa krepitve samoupravnih odnosov na obrambnem področju, procesa podružbljanja obrambne politike in obrambnih priprav.

Čeprav še ne bi mogli trditi, da je v vseh sferah in v vseh samoupravnih strukturah prišla v popolnosti do izraza aktivna in kreativna odgovornost vseh družbenih dejavnikov tudi za obrambne priprave, je v tem času vendarle storjen kvaliteten korak naprej. Skrb za obrambne priprave le ni več samo stvar vojaških struktur ali specializiranih organov uprave. To dejansko vse bolj postaja pravica, skrb in dolžnost vse družbe in vsakega občana posebej. Smelo lahko trdimo, da je premik v smeri podružbljanja obrambne politike in priprav kvaliteten in kvantitetno tako občutno prisoten, da je družba kot celota in s tem seveda tudi ogromna večina občanov že dejansko postala subjekt obrambne politike in obrambnih priprav.

Prav zato se nam zdi, da ni smela trditev, da se je, za razliko od drugih zakonov, ki jih je ta skupščina sprejemala, zakon o splošnem ljudskem odporu ustvarjal, dopolnjeval in preverjal v praksi več kot dveletnih priprav, v svoji osnovi pred sprejetjem tudi že izvajal. Gre sedaj za zakonsko pravno reguliranje, seveda dopolnjeno in v marsičem precizirano, sprejetih norm in sprejete prakse.

Ne glede na to, da je splošnoljudski odpor kot obrambna doktrina vsega prebivalstva sinteza oboroženega političnega, psihološkega, propagandnega, ekonomskega in drugih oblik odpora, ki so vse skupaj in vsaka zase aktivno in ofenzivno usmerjene proti vsakemu agresorju, smo v dosedanjih pripravah posvečali osnovno pozornost pripravam in organiziranju oboroženega dela odpora. To predvsem zato, ker je množičen in uničujoč oborožen odpor proti vsakemu agresorju, takoj ko prestopi našo mejo ali se spusti na naša tla, osnova in pogoj za vse druge oblike odpora.

Poudariti moramo, da smo v pripravah upoštevali znan Titov rek »Delajmo, kot da bo sto let mir in pripravljajmo se, kot da bo jutri vojna«. Z drugimi besedami to pomeni, da morajo biti priprave za splošni ljudski odpor stalen in kontinuiran proces, da mora o tem razmišljati vsak posameznik v svojem vsakdanjem delu in delovanju, ne glede na svoje mesto in položaj v družbi ter združenem delu. Priprave torej ne smejo biti kampanjske in v odvisnosti od

oscilacij v političnih odnosih nekaterih držav do nas ali okoli nas, od vojaško-političnih ali pa izključno vojaških manifestacij in demonstracij na naših mejah ali pa v bližnji oziroma daljni sosesčini.

V vseh naših pripravah koncipirani strategiji in taktiki vseh elementov in faktorjev odpora smo upoštevali geostrateški položaj Jugoslavije in posebej Slovenije. Vendar smo predvsem izhajali iz dejstva, da je bil že leta nazaj in bo tudi v prihodnje osnovni motiv za eventualno agresijo na našo državo naš družbeno-politični sistem in njegov nadaljnji razvoj v smislu ustavnih dopolnil, originalna samoupravna socialistična ureditev in naša samostojna in neuvrščena zunanja politika. Na žalost često nasedamo psihološko-političnim diverzijam raznih oblik in stopenj, jih celo predimenzioniramo in tako nehote objektivno pomagamo dolgoročnim sovražnikom našega sistema tudi v indirektnem doseganju zastavljenih ciljev.

Materializacija priprav splošnega ljudskega odpora je poleg enotnosti in stabilnosti notranjepolitičnih in ekonomskih odnosov pomemben faktor odvracanja vsake agresije. Prav zato smo pri formiranju glavnega štaba, conskih, odrednih in drugih štabov ter poveljstev posebno pozornost posvečali pripravam vseh oblik oboroženega odpora, čeprav pri tem nismo zanemarjali tudi priprav za vse ostale oblike odpora, in, kar je pomembno, tudi priprav baze ali infrastrukture odpora.

V organiziranju enot teritorialne obrambe in v materializaciji drugih obrambnih priprav smo v dveh letih dosegli rezultate, ki jih niso pričakovali tudi največji optimisti. Kljub temu pa še nismo storili vsega, kar bi lahko, ne glede na to, da nikdar ne smemo biti zadovoljni s stopnjo pripravljenosti.

V ilustracijo naj navedem samo nekaj podatkov. Vsi štabi in poveljstva so opremljeni z naj sodobnejšimi sredstvi zvez in imajo usposobljene radiotelegrafiste. Povečana je ognjena moč naših enot, ki imajo sedaj v svojem sestavu več kot 2000 strojnic, okoli 1200 ročnih minometalcev in bazuk za protiooklopno borbo ter skoraj 9000 polavtomatskih pušk, večinoma tudi pripravljenih za protiooklopno borbo. Razpolagajo z velikimi količinami eksploziva in ostale diverzantske opreme, da ne naštevamo neodbojnih topov raznih kalibrov in vsega drugega orožja ter opreme, ki je že v posesti naših enot. Poleg vsega tega je sedaj v teku dobava naj sodobnejšega specialnega orožja. Ob izvršeni disperziji skladišč orožja in municije smo čas za aktiviranje naših enot zmanjšali za taktično možni minimum. Strokovni vojaški in politični vzgoji je bila posvečena velika pozornost. Izvršenih je bilo — govorim sedaj za leto 1970 — prek 170 mobilizacijsko-taktičnih vaj, 108 četnih taktičnih vaj in 36 skupnih vaj z enotami JLA in milice. Organizirali smo 48 diverzantskih tečajev, kjer smo izurili več kot 1000 diverzantov, med njimi tudi podvodne diverzante, da ne naštevam tečajev merilcev vseh vrst, izvidnikov, obveščevalcev, šifrerjev, planincev, karateistov itd.

Posebno pozornost smo posvečali strelski kondiciji, saj je vsak pripadnik teritorialnih enot v lanskem letu streljal z orožjem, s katerim je oborožen, ter z delom v raznih športnih društvih in organizacijah tudi vplivali na izboljšanje svoje fizične kondicije. Na vseh vajah, kot tudi pri vzgoji, se je pokazala zavestna discipliniranost, resnost in volja za pridobivanje novih znanj in spoznanj kljub temu, da so bile vaje običajno v prostem času, največkrat ob sobotah in nedeljah.

Pri vseh vajah se je manifestirala tudi povezanost prebivalstva s svojimi enotami, posebno pri večjih vajah, kjer je sodelovalo tudi prebivalstvo in se

vključevalo v razne oblike odpora, kar je prispevalo k izredno pomembnim rezultatom in nam dalo dragocene izkušnje.

Tako oboroženi in tako dobro izurjeni partizanski odredi, ki s svojimi manjšimi ali večjimi enotami pokrivajo vso Slovenijo, vsako krajevno skupnost ter vsako večjo gospodarsko organizacijo, predstavljajo respektivno vojaško silo, ki je pripravljena in sposobna, da se skupaj s sodobno opremljenimi enotami JLA uspešno postavi v bran vsakemu agresorju.

Borbeno sposobnost naših enot povečuje nekaj 1000 mladincev in mladink, ki so vanje že organizirano vključeni in katere vzgajamo ter urimo po posebnem programu. Mislimo, da bi morala biti prisotnost mladine v naših enotah večja že sedaj, predvsem mladink, ne glede na to, da smo prepričani, da bi mladina v primeru potrebe množično vstopala v naše vrste in bila osnovna, gonilna ter vodilna sila odpora. Za ta primer imamo že nekaj 1000 kosov rezervnega orožja v tajnih skladiščih. Kvaliteten premik v obrambnih pripravah je dosežen s formiranjem odborov za splošen ljudski odpor v krajevnih skupnostih, vaseh in naseljih, delovnih organizacijah, v zadnjem času pa tudi v šolah.

Z ustanavljanjem teh odborov so ustvarjene vse možnosti in pogoji za ustvarjalno razvijanje vseh vrst odpora, za prilagajanje koncepta splošno ljudskega odpora razmeram, možnostim in potrebam posameznih širših ali ožjih območij. Prav ta pestrost in raznolikost izvajanja koncepta splošnega ljudskega odpora je njegova bistvena lastnost, prednost in moč.

Predlog zakona daje poseben poudarek osnovnim oblikam organiziranega oboroženega odpora enotam teritorialne obrambe, formiranim v partizanske odrede. Z opredeljevanjem njihovih nalog daje zakon samo osnovo za njihovo delovanje, pušča pa vse možnosti prilagajanja konkretnim nalogam, razmeram in pogojem posameznih predelov. Ob izkoriščanju ustvarjalne iniciative občanov omogoča predlog zakona tudi fleksibilnost spreminjanja oblik delovanja in širokega povezovanja oboroženega in vseh drugih oblik odpora.

Izvršni svet meni, da stalno izpopolnjevanje sistema naše obrambe na podlagi trajnih izkušenj naše narodnoosvobodilne borbe narekuje, da enote teritorialne obrambe imenujemo partizanske enote, oziroma odrede, kar bolj ustreza njihovi vlogi in nalogam, predvsem pa tradicijam narodnoosvobodilne borbe. Izraz partizanske enote poudarja afirmacijo vsega, kar je na vojaškem področju slovenski narod dal in dokazal v narodnoosvobodilni vojni. Danes ta izraz dokazuje, da so te enote sestavni del organiziranega in oboroženega prebivalstva, delovnih organizacij ali družbeno-političnih skupnosti, ki ne glede na teritorialno omejenost branijo svoj družbeno-politični sistem in samoupravni socializem.

Iz obrazložitve predloga zakona je razvidno, da so bile upoštevane pripombe obravnavane na sejah skupščinskih teles, kjer so poslanci z aktivnim in ustvarjalnim odnosom do predloga tega zakona izboljšali njegovo dikcijo in vsebino. Upoštevane so bile tudi pripombe v širših obravnavah in razpravah kakor tudi vsa izhodišča, iz katerih predlog zakona izhaja. Predlog zakona ima v svoji osnovi namen prispevati k tistim procesom, s katerimi se družbi, oziroma neposrednim proizvajalcem, vračajo tudi obrambne funkcije, ki s tem postajajo sestavni del samoupravnih odnosov. Predlog zakona odsvita vsa naša dosedanja spoznanja na področju obrambnih priprav ter odločenost Socialistične republike Slovenije za odpor zoper vsakogar, ki bi skušal ogrožati svobodo in neodvisnost jugoslovanske socialistične skupnosti narodov in narodnosti, ne glede na to, kateri del te skupnosti bi bil ogrožen. Četudi bo prihodnost verjetno narekovala

dopolnitve in spremembe, vendar zakon odsvita to, kar so naši delovni ljudje ustvarili, v nameri povedati vsemu svetu, da so pripravljeni na nove žrtve v borbi za mir, za enakopravne odnose, za svojo neodvisno pot v socializem.

Sprejem zakona bo nova spodbuda za nadaljnje obrambne priprave, pa tudi priznanje vsem tistim desetisočim, ki so v svojih dosedanjih pripravah nesebično, požrtvovalno in z globoko vero v pridobitve naše revolucije krepili obrambno zavest, ustvarjali materialno osnovo odpora, vstopali v enote teritorialne obrambe in civilne zaščite, se strokovno usposobljali, se odrekli prostemu času in na ta način manifestirali svojo odločno pripadnost naši samoupravni socialistični poti ter vnašali v našo zavest neomajno vero v ustvarjalne in obrambne sposobnosti. To bo tudi priznanje tisočim entuziastom v telesno-vzgojnih, športnih in specializiranih organizacijah za njihov delež pri dviganju psihofizične kondicije prebivalstva in posebno mladine. Menimo, da bo sprejem tega zakona tudi manifestacija bratstva in enotnosti narodov in narodnosti socialistične Jugoslavije, ki so se in se bodo borili skupno za vse pridobitve socialistične revolucije in mirno ustvarjalno prihodnost. Zato vas, tovarišice in tovariši poslanci, prosim, da glasujete za zakon v predloženem besedilu, kot ga je že sprejel republiški zbor.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Tovarišu Polaku se zahvaljujem za uvodne besede. Vprašujem predstavnika komisije enotnega zbora, poslanca dr. Vlada Benka, če želi dati poročilo? (Ne želi.)

Zeli morda predstavnik zakonodajno-pravne komisije ustno obrazložiti stališča komisije? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Ne javi se nihče.) Kaže, da nihče. Zato lahko končam razpravo in prehajamo na glasovanje.

Najprej bomo glasovali o predloženih amandmajih. Dajem na glasovanje amandma izvršnega sveta, ki predvideva, da se besedi »teritorialne enote« povsod, kjer sta v besedilu zakonskega predloga, nadomestita z besedami »partizanske enote«.

Kdor je za sprejetje tega amandmaja, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma izvršnega sveta soglasno sprejet.

Sedaj glasujemo še o amandmajihčasne komisije enotnega zbora in zakonodajno-pravne komisije. Besedila teh amandmajev ste dobili hkrati s poročili komisij. Zato jih ne citiram. Predlagam, da glasujemo o vseh amandmajih obeh komisij skupaj. Se strinjate s takšnim predlogom? (Poslanci se strinjajo.)

Kdor je za sprejem amandmajevčasne komisije enotnega zbora za družbeno-politične odnose in zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor predložene amandmaje soglasno sprejel.

Prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti.

Kdor je za predlog zakona, dopolnjenega s pravkar sprejetimi amandmaji, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti soglasno sprejel predlog zakona o splošnem ljudskem odporu.

Ugotavljam, da smo sprejeli predlog zakona z amandmaji v enakem besedilu kot republiški zbor. O tem bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajam na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, katerega je predložil v obravnavo odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose.

Odbor tudi predlaga, naj osnutek zakona v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije obravnavamo kot predlog zakona. V smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je bilo gradivo poslano tudi izvršnemu svetu.

Dajem na glasovanje predlog za skrajšani postopek. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (En poslanec.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlog, da se obravnava predloženi osnutek kot zakonski predlog.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli osnutek zakona, poročilo komisije enotnega zbora za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah in poročilo zakonodajno-pravne komisije. Predlagatelj je k osnutku, ki ga sedaj obravnavamo kot predlog zakona, vložil dopolnilne in spreminjevalne predloge k 10., 12. in 13. členu, kot je navedeno v poročilu.

Prav tako je predlagala zakonodajno-pravna komisija predloge za spremembe in dopolnitve k 2. členu, za prvo poglavje I. a k členom 3 b, 3 č, 3 d, 3 e, 4, 5, 9 a, 9 b, 7, 8, 10 in 45 a, 12, ki ga je nato predlagatelj že sam spremenil. Vse predloge imate navedene v poročilu komisije.

Ali želi besedo predstavnik predlagatelja poslanec Andrej Peharc? (Ne želi.) Želi morda besedo predstavnik komisije enotnega zbora za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah, poslanec dr. Franc Jurc? (Ne želi.) Želi morda besedo predstavnik zakonodajno-pravne komisije, zlasti v zvezi z 12. členom? Besedo ima predstavnik zakonodajno-pravne komisije.

Stane Simšič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! K amandmajem zakonodajno-pravne komisije sporočam samo to, da naša komisija umika amandma k 12. členu, ker se strinja z amandmajem odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Začenjam razpravo. Ali želi morda kdo besedo? Ugotavljam, da nihče.

Končujem razpravo. Prehajamo na glasovanje.

Najprej bomo glasovali o amandmajih predlagatelja, ki jih imate v poročilu odbora za družbenoekonomske odnose, oziroma v poročilu komisije enotnega zbora.

Predlagam, da glasujemo o teh amandmajih skupaj.

Kdor je za amandmaje, kakor jih je predložil odbor za družbenoekonomske odnose, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji, ki jih je vložil predlagatelj osnutka zakona, soglasno sprejeti.

Sedaj glasujemo o amandmajih, ki jih je vložila zakonodajno-pravna komisija in jih imate navedene v njenem poročilu. Kdor je za sprejem amand-

majev zakonodajno-pravne komisije, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti soglasno sprejel amand-maje, ki jih je predlagala zakonodajno-pravna komisija.

Prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti z enim glasom proti sprejel zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

Republiški zbor je predlog zakona že sprejel. Z današnjim glasovanjem je bil predlog zakona sprejet v obeh zborih v enakem besedilu, o čemer bom obvestil predsednika republiškega zbora.

S tem je izčrpan dnevni red današnje seje. Kot kaže, je to zadnja seja pred parlamentarnimi počitnicami. Želim vam čim prijetnejši počitek.

Hvala lepa.

(Seja je bila končana ob 14.10.)

SKUPNE SEJE

2. seja

(21. julija 1971)

Predsedoval: Sergej Kraigher,
predsednik Skupščine SR Slovenije

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Sergej Kraigher: Tovarišice in tovariši poslanci! Na podlagi 330. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije pričujem 2. skupno sejo vseh zborov Skupščine SR Slovenije.

Obveščam vas, da so za današnjo sejo opravičili svojo odsotnost: poslanci republiškega zbora: Maks Jamšek, Gregor Klančnik, Franjo Kordiš, Jožko Lojen, Adolf Tavčar, Štefan Toth, Rudolf Gyergyek; gospodarskega zbora: Janez Beravs, Jože Lesar, Štefan Podričnik, Ciril Rajšp, Jožko Rozman, Jože Žagar, Zarko Žigon; prosvetno-kulturnega zbora: Lojzka Gostenčnik-Žmavc, Desan Justin, dr. Aleksandra Kornhauser, Niko Kralj, Jože Melanšek, Mira Novak, Majda Šlajmer-Japelj, Vlado Uršič, Jože Vild; socialno-zdravstvenega zbora: Boris Filli, Mija Fon, dr. Vida Gerbec, dr. Vasja Klavara, dr. Anton Košir, dr. Dušan Mis in Emil Šuštar.

Ugotavljam, da je navzočih večina članov vsakega zbora in da je skupna seja sklepčna.

Predlog dnevnega reda za današnjo sejo vam je bil poslan s sklicem seje, in sicer:

1. odobritev zapisnika 1. skupne seje vseh zborov Skupščine SR Slovenije;
2. predlog Skupščine SR Slovenije za izvolitev Josipa Broza-Tita za predsednika republike;
3. izvolitev članov predsestva SFRJ Jugoslavije, ki jih voli Skupščina Socialistične republike Slovenije.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Poslanci se strinjajo.)

Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda. Zapisnik 1. skupne seje vseh zborov Skupščine SR Slovenije ste prejeli skupaj z vabilom. Ima kdo kako pripombo k zapisniku? (Nihče.) Če nihče, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga Skupščine Socialistične republike Slovenije za izvolitev Josipa Broza-Tita za predsednika republike.

Po 37. ustavnem amandmaju k ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije lahko zvezna skupščina v skladu s spremljeno vlogo republik in avtonomnih pokrajin v naši federaciji, na predlog skupščin socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, po postopku, ki je določen v zvezni ustavi, izvoli Josipa Broza-Tita za predsednika republike.

Ustavni amandma izhajajo iz zgodovinske vloge Josipa Broza-Tita v narodnoosvobodilni vojni, v socialistični revoluciji, pri ustvarjanju in razvijanju Socialistične federativne republike Jugoslavije, pri razvoju jugoslovanske samoupravne socialistične družbe, uresničevanju bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, utrjevanju neodvisnosti države in njenega položaja v mednarodnih odnosih ter v boju za mir na svetu.

V razpravi o ustavnih amandmajih je bila ta ustavna določba v vseh republikah in obeh avtonomnih pokrajinah vsestransko pozdravljena in podprta in je zato v skladu z izraženo voljo delovnih ljudi in občanov Jugoslavije.

Po ustavnem amandmaju mora tak predlog zvezni skupščini predložiti skupščina socialistične republike oziroma avtonomne pokrajine.

Uresničujoč voljo vseh delovnih ljudi in občanov Socialistične republike Slovenije, predlagam na podlagi 95. in 348. člena poslovnika Skupščine Socialistične republike Slovenije, da Skupščina Socialistične republike Slovenije na skupni seji vseh zborov odloči o predlogu zvezni skupščini za izvolitev Josipa Broza-Tita za predsednika republike.

Predlog ste prejeli. Prosim podpredsednika skupščine tovariša Brileja, da prečita predlog.

Dr. Jože Brilej: V smislu 1. točke XXXVII. amandmaja k zvezni ustavi in poslužujoč se pravice, ki jo daje to ustavno določilo, v želji, da čim popolneje izrazi splošno in nedeljeno razpoloženje ter voljo delovnih ljudi in občanov Socialistične republike Slovenije in izhajajoč iz zgodovinske vloge Josipa Broza-Tita v narodnoosvobodilni vojni in v socialistični revoluciji pri ustvarjanju in razvijanju Socialistične federativne republike Jugoslavije, pri razvoju jugoslovanske samoupravne socialistične družbe, uresničevanju bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, utrjevanju neodvisnosti države in njenega položaja v mednarodnih odnosih, v boju za mir na svetu, Skupščina SR Slovenije predlaga, da zvezna skupščina izvoli Josipa Broza-Tita za predsednika republike. (Dolgotrajno in navdušeno ploskanje.)

Generacijam, ki doživljajo Titovo ustvarjalno aktivnost doma in v svetu zadnja štiri desetletja, ni treba obširneje pojasnjevati njegove izjemne veličine in pomena njegove osebnosti za našo revolucijo, za naše življenje in našo prihodnost, zakaj doslej prehojena pot Tita delavca, politika, vojskovodje, državnika in misleca je hkrati tudi zgodovinska pot delavskega razreda narodov in narodnosti Jugoslavije, bogata naprednih sprememb in uspehov. Kot pobudnik in vodja vstaje narodov Jugoslavije in kot revolucionar v boju delavskega razreda ima tovariš Tito neprecenljive zasluge za oblikovanje tiste idejne in akcijske enotnosti naprednih ljudi z delavskim razredom in komunistično partijo na čelu, ki je omogočila zmago v narodnoosvobodilnem boju in socialistične revolucije. Titovo življenje in snovanje je vtakano v vse ustvarjalne in delovne dosežke naše socialistične graditve, v vse humane in plemenite zamisli našega

korenitega družbenega preporoda, kamor predvsem sodi boj za osvoboditev dela, za uresničevanje interesov delavskega razreda in delovnih ljudi sploh.

Tovariš Tito je bil že v pripravah na revolucijo v revoluciji in v vseh nadaljnjih obdobjih naše socialistične graditve v središču idejnega in političnega boja za uveljavitev delovnega človeka, za razvoj in utrjevanje samoupravljanja.

Tudi danes, v najnovejši etapi revolucionarne preobrazbe naše socialistične družbe, v prizadevanjih za dosledno uresničevanje ciljev družbene reforme v smislu sprejetih ustavnih sprememb, katerih pobudnik je bil tovariš Tito, je predlog za ponovno izvolitev tovariša Tita za predsednika republike izraz realnih potreb in teženj delovnih ljudi in občanov v SR Sloveniji in v celotni Jugoslaviji, za čim hitrejši razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti, za krepitev bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, za sodobnejše urejevanje medsebojnih odnosov federacije in republik, za utrjevanje republik kot samoupravnih skupnosti in držav, ter za odločilno vlogo delovnega človeka v združenem delu in samoupravljalca v celotnem življenju naše družbe.

Tito kot mislec in državnik je usodo naše družbene skupnosti vselej povezoval in jo povezuje z usodo sveta in človeštva. Državniško delo tovariša Tita je vezano na afirmacijo Jugoslavije v sodobnem svetu, na vse človekoljubne pobude prijateljstva in iskrenega sodelovanja z vsemi narodi in državami, ki se borijo za boljše in srečnejše življenje, na vse napore, ki jih naša država in narodi širom po svetu prispevajo za obrambo miru in utrjevanje neodvisnosti, proti vojni kot sredstvu v mednarodnih odnosih, za neenakopravno sodelovanje in demokratske odnose med narodi in državami. Njegovo ustvarjalno delo na tem področju daje čvrsto oporo vsem tistim narodom sveta, ki se še vedno bore proti zatiranju, izkoriščanju, nasilju in hegemoniji, sloneči na sili močnejšega.

Z' vso težo zavesti o veliki odgovornosti državnika pred prihodnostjo je Tito prerastel jugoslovanski prostor in stoji danes tudi na področju mednarodnih odnosov kot enkratna osebnost našega časa. Boj proti dogmatizmu in nenehna prizadevanja za ustvarjalno uporabo marksizma in leninizma pa sta tovarišu Titu zagotovila najvidnejše mesto v mednarodnem delavskem gibanju.

Zavedajoč se take aktivne, ustvarjalne in progresivne vloge, ki jo ima tovariš Tito v skupnih prizadevanjih za nadaljnji socialistični razvoj, izraža Skupščina SR Slovenije prepričanje, da bo ponovna izvolitev tovariša Tita za predsednika republike in hkrati prvega predsednika predsedstva SFRJ pomenila tudi za vnaprej zagotovilo za kontinuiteto naše socialistične revolucije, za dosledno uresničevanje ciljev družbene reforme in za napredek jugoslovanske samoupravne socialistične družbene skupnosti kot celote. (Dolgotrajno ploskanje)

Predsednik Sergej Kraigher: Ugotavljam, da je predlog s ploskanjem že sprejet, vendar kljub svečanemu razpoloženju predlagam, da zado stimo postopku in dajem zato predlog na glasovanje. Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Skupščina SR Slovenije na skupni seji vseh zborov Skupščine SR Slovenije sklenila, da predlaga zvezni skupščini izvolitev Josipa Broza-Tita za predsednika republike. Predlog bom takoj posredoval zvezni skupščini.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na izvolitev članov predsedstva SFR Jugoslavije, ki jih voli Skupščina SR Slovenije.

Po 10. točki XXXVII. ustavnega amandmaja k zvezni ustavi sestavljajo predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije predsedniki skupščin republik in predsednika skupščin avtonomnih pokrajin. Dalje po dva člana iz vsake republike in po en član iz vsake avtonomne pokrajine. Te člane voli skupščina republike oziroma avtonomne pokrajine na skupni seji vseh zborov skupščine.

Po zakonu o volitvah članov predsedstva Socialistične republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije, ki ga je sprejela Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora dne 8. julija 1971. leta, da predlog za izvolitev dveh članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva ali skupina najmanj 20 poslancev zborov Skupščine SR Slovenije.

Za člana predsedstva je lahko izvoljen vsak občan, ki ima splošno volilno pravico. Obrazložen predlog kandidatne liste je treba izročiti po prej navedenem zakonu predsedniku skupščine najmanj 8 dni pred začetkom seje, na kateri naj bosta izvoljena člana predsedstva.

Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva mi je predložila v določenem roku obrazložen predlog kandidatne liste, ki ste jo prejeli. Drugega predloga jaz nisem sprejel. Po predlogu republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva sta kandidata za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije Marko Bulc in Mitja Ribičič.

Glede na določbo 15. točke XXXV. ustavnega amandmaja k zvezni ustavi, po kateri član predsedstva SFRJ ne more biti hkrati poslanec zvezne skupščine, član zveznega izvršnega sveta, član republiške oziroma pokrajinskega izvršnega sveta, član ustavnega sodišča, sodnik ali imenovani funkcionar kakega državnega organa, bo obema kandidatoma prenehal poslanski mandat in njuni funkciji v zveznem izvršnem svetu po sami ustavni določbi oziroma po zakonu o volitvah zveznih poslancev.

Glede na spremenjeno vlogo in značaj zveznega izvršnega sveta, katerega člani po ustavnih amandmajih ne morejo biti več zvezni poslanci, je odločeno, da sedanji izvršni svet opravlja funkcijo samo še do izvolitve novega izvršnega sveta, ki bo sestavljen v skladu z uveljavljenimi ustavnimi dopolnili. S tem so izpolnjeni vsi pogoji za kandidaturo obeh predlaganih kandidatov za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Ali želi predstavnik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije predlog za oba kandidata še dodatno obrazložiti? Prosim, tovariš Vipotnik.

Janez Vipotnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da na kratko dodam še nekaj stvari k poročilu, ki ste ga prejeli.

Socialistična zveza je nosilka demokratičnega postopka tudi pri pripravljanju, evidentiranju in kandidiranju kandidatov, ki naj zastopajo republiko Slovenijo v predsedstvu Socialistične federativne republike Jugoslavije. V zvezi s tem je kljub določeni časovni stiski opravila demokratični postopek z najosnovnejšimi družbeno-političnimi činitelji, ki so organizirani v naši družbi, z vodstvi družbeno-političnih organizacij v republiki, s predsedstvom republiške skupščine, z izvršnim svetom, z gospodarsko zbornico, z občinskimi konferencami Socialistične zveze, ki v svojem sestavu in sistemu delovanja vključujejo

in dajejo možnost izražanja stališč in mnenj vsem družbenim in političnim dejavnikom v občini.

V poročilu, ki ste ga prejeli, ste prebrali, da je republiški konferenci poslalo svoje pripombe in mnenja 31 občinskih konferenc. Druge občinske konference pa niso v skladu z dogovorom poslale posebne dokumentacije, ker so se strinjale s predlagano kandidatno listo. Kakšni so bili predlogi in mnenja občinskih konferenc, imate zapisano v poročilu.

Verifikacija kandidacijske liste je bila torej opravljena v vsej politični širini in postopku, ki je predviden po sklepu predsedstva republiške konference Socialistične zveze, zasnovan na podlagi določil ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije in ob smiselni uporabi zakona o volitvah zveznih poslancev.

V dodatno informacijo sodi še to. Glede na določila ustavnih amandmajev in široko izraženo voljo narodov Jugoslavije, po kateri naj bo predsednik Tito tudi v naprej predsednik republike, oziroma predsednik predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije, se je politično vodstvo Slovenije posvetovalo o teh pripravah glede kandidatov za predsedstvo tudi s predsednikom Titom. Širina in izvedba kandidacijskega postopka sta bila torej tolikšna, da smo ocenili, da ob tej verificirani kandidatni listi ni bilo potrebno zaradi demokratičnosti same ali zaradi drugačne politične ocene dodajati novih predlogov. Takšne sodbe ne more spremeniti niti dejstvo, da je tu ali tam v postopku preverjanja kakšna vrzel in tudi ne dejstvo, da so bili ponekod poslanci v to politično verifikacijo in priprave v občinskih konferencah premalo pritegnjeni. Vsekakor je to hiba v delovanju Socialistične zveze in v splošni premajhni dejavnosti poslancev v delu Socialistične zveze kot njenih aktivnih in odgovornih tvorcev. Naloga nas v republiški konferenci in občinskih konferencah Socialistične zveze in tudi vaša odgovornost je, da bomo v prihodnje te vrzeli odpravili.

Republiški zbor je sprejel amandma k zakonu o volitvah članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. V zvezi s tem so bile različne razprave in nespornosti. Nedvomno je, in to želim še enkrat podčrtati, osnovna organizirana politična nosilka kandidacijskega postopka Socialistična zveza. Poslanci pa imajo pravico do iniciativ in pobud že v kandidacijskem postopku Socialistične zveze. Toda, tudi upoštevajoč sprejeti amandma, ki nesporno pomeni znak demokracije naše družbe, moramo vedeti, da resnična demokratičnost ni v črki, temveč v organiziranem demokratičnem postopku. Tako demokratičnost pa lahko zagotavlja le dejstvo, da se tudi predlogi poslancev, nastali na podlagi amandmaja, obravnavajo in verificirajo v enako širokem in politično odgovornem postopku, po kakršnem so obravnavani predlogi Socialistične zveze in po kakršnem imajo občani in obstoječi družbeno-politični činitelji možnost vpliva in izrekanja o njih. In to bi želeli, da bi bilo v amandmaju tudi zapisano. Inicijativa 25 poslancev, do katere je prišlo nekaj dni pred volitvami v republiški skupščini, brez široke politične verifikacije, ne more nadomestiti postopka, v katerega je Socialistična zveza v večmesečnem delu vključila domala vse družbeno-politične subjekte v Sloveniji. Težko je razumljivo tudi, da dva dni pred vloženim dodatnim predlogom poslancev ni prišlo na republiški konferenci do razprave o tem predlogu, saj so štirje tovariši, navedeni med predlagatelji, člani republiške konference ali vodstev občinskih organizacij Socialistične zveze.

Republiška konferenca je na zadnji seji soglasno sprejela kandidacijsko listo, ki je pred vami in vam jo predlaga, ker na podlagi opisanega demokratičnega postopka z vso politično odgovornostjo do slovenske skupnosti in skup-

nosti narodov Jugoslavije sodi, da bodo predlagani kandidati lahko izpolnili, kar jim bomo s to izvolitvijo naložili.

V razpravi o kandidatni listi in tudi ob koncu postopka je bilo zelo velikokrat slišati vprašanje in so bili dani tudi predlogi, naj bi Slovenijo v predsedstvu zastopal tudi tovariš Edvard Kardelj. To je bila tudi ena od prvih misli in teženj političnega vodstva Slovenije, ki se je s tem predlogom najprej obrnilo na tovariša Kardelja. Tovariš Kardelj je pojasnil svoja stališča, zaradi katerega ni mogel ustreči želji. Med pglavitnimi in za jugoslovansko samoupravno skupnost pomembnimi razlogi je ta, da se želi intenzivno posvetiti idejno-političnim vprašanjem razvoja jugoslovanske družbe in se angažirati predvsem v predsedstvu Zveze komunistov Jugoslavije.

Na kandidatno listo je uvrščeno tudi ime Mitje Ribičiča. Menili smo, da po sprejetju ustavnih amandmajev in novi vlogi Zveznega izvršnega sveta Mitja Ribičič ne kandidira več za predsednika zveznega izvršnega sveta. Ta predlog je na brionski seji predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije dal Mitja Ribičič sam. Menili smo, da je pri tem potrebno in upravičeno upoštevati njegove razloge. Ribičič je v svojem delu doživljal nezadostno podporo posameznih jugoslovanskih republik. V zaostrenih mednacionalnih odnosih mu je bilo zelo otežkočeno, če ne onemogočeno, izvajanje določene politike. V kadrovski politiki ni dobival tiste podpore, ki mu je bila ob njegovem nastopu povsod velikodušno obljubljena. Slovenija je bila, in to mi vsi dobro vemo, nenehno v dilemi, ali naj podpira neko politiko, s katero se sicer ne strinjamo, da ne bi jemali ugleda svojemu mandatorju, ali pa naj to politiko kritizira. Pozicija Slovenije pa je lahko uspešna in vplivna, če nenehno in do kraja vodi principialno politiko.

Ob tem pa je na drugi strani treba poudariti, da je v izredno zapletenih političnih, družbenih, nacionalnih, mednarodnih in ekonomskih situacijah tudi v tem času tovariš Ribičič predstavljal širok profil družbeno-političnega delavca, da opravičuje zaupanje, s kakršnim ga kandidiramo v predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije. Tisti, ki sodi, da je v zapleteni situaciji, v kateri se v navzkrižju različnih interesov poraja nova vloga in odgovornost republik, »čarobna paličica« za razrešitev v rokah enega samega človeka, lahko poenostavlja stvari in ocene.

Nadalje smo menili, da je potrebno uvajati v predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije tudi kolikor toliko mlajše — če smem tako reči — a vendarle družbeno-politično zrele in v vsej Jugoslaviji afirmirane ljudi, zato smo uvrstili na listo Marka Bulca.

V razpravi o tej kandidatni listi so bili nekajkrat dani tudi posamezni predlogi, po katerih naj bi prišli v predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije še nekateri drugi vodilni ljudje iz Slovenije. No, v oceni sedanjega političnega in ekonomskega položaja Slovenije in Jugoslavije se je izoblikovalo stališče, naj bi sedanji vodilni ljudje Slovenije kolikor je le mogoče, ostali na svojih dosedanjih mestih, kar je bilo podprto v mnogih razpravah tudi na občinskih konferencah Socialistične zveze. Obstoječa kandidatna lista po naši sodbi zagotavlja, da bodo interesi Slovenije odgovorno zastopani v novem organu Jugoslavije in da bo v tem telesu slovenski del lahko sinhronizirano opravil svojo vlogo za nadaljnji razvoj socialistične samoupravne neposredne demokracije.

Takšna stališča — zaradi katerih je kandidatna lista, kakršno imate pred seboj — bodo zagotovo prispevala k nadaljnjemu utrjevanju in urejanju stvari

v Sloveniji in v Jugoslaviji, za katere se v celoti čuti Slovenija soodgovorna. Zato vas tudi prosim, da v tem smislu in s to željo podprete predlog Socialistične zveze, da glasujete za predlagane kandidate in s tem izrazite zaupanje vanje. Hvala lepa.

Predsednik Sergej Kraigher: Hvala lepa. Slišali ste dodatno ob-razložitev. Postopek za izvolitev članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije predpisuje republiški zakon o volitvah članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije, pri čemer je treba smiselno uporabljati določbe poslovnika Skupščine SR Slovenije o volitvah. O uporabi določb tega zakona in poslovnika Skupščine SR Slovenije je volilni postopek takle:

Volitve članov predsedstva se lahko opravijo, če je na seji navzočih večina poslancev vsakega zbora. Voli se tajno z glasovnicami, na katerih so po vrstnem redu vpisana imena kandidatov, tako kakor jih vsebuje predlog republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Pred imenom vsakega kandidata mora biti zaporedna številka. Voli se tako, da poslanec obkroži zaporedno številko pred imenom kandidata, ki ga voli.

Predlagana sta dva kandidata; kandidata sta izvoljena, če sta dobila večino glasov vseh poslancev.

Prehajamo torej na volitve. Predlagam, da mi pri volilnem postopku pomagata poleg tajnika skupščine poslanca Janko Česnik in Marjan Jenko. Se strinjate s tem predlogom? (Da.) Hvala. Oba poslanca prosim, da prideta k predsedniški mizi.

Za izvedbo volitev je tehnično vse pripravljeno, zato prosim, da ostanete na svojih mestih, da prinesejo glasovnice in volilne spiske. (Medtem prinesejo v dvorano glasovnice in jih pripravijo za delitev.) Poslanci naj brez posebnega poimenskega pozivanja pridejo k mizi z označbo njihovega zbora in prevzamejo glasovnico. Ko poslanec glasovnico izpolni, naj jo odda v eno izmed volilnih skrinjic, ki so v dvorani.

Začenjamo z volitvami in prosim poslance, da pridejo po glasovnice. Po končanem glasovanju bom odredil odmor, da bomo lahko ugotovili rezultate glasovanja. (Poslanci prevzamejo nato glasovnice in glasujejo.)

Po poslovniku moram opraviti še to formalnost, da vprašam, ali kdo od navzočih poslancev še ni glasoval. (Ne javi se nihče.)

Končujem glasovanje. Ker moramo ugotoviti volilni rezultat, odrejam 30 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 9.55 in se je nadaljevala ob 10.20.)

Predsednik Sergej Kraigher: Nadaljujemo s sejo. Prejel sem poročilo o izidu volitev članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije.

Na skupni seji vseh zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije dne 21. julija 1971 je pri volitvah dveh članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije glasovalo: od 90 poslancev republiškega zbora 83 poslancev; od 75 poslancev gospodarskega zbora 62 poslancev; od 60 poslancev prosvetno-kulturnega zbora 50 poslancev; od

60 poslancev socialno-zdravstvenega zbora 52 poslancev. Skupno je torej glasovalo 247 poslancev.

Pri glasovanju za člane predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije sta dobila:

Marko Bulc 243 glasov, Mitja Ribičič 214 glasov.

Za izvolitev je potrebna večina glasov vseh poslancev, to je 143 glasov.

Ugotavljam, da sta oba predlagana kandidata dobila predpisano večino glasov. Na podlagi določb 10. točke amandmaja XXXVI k zvezni ustavi in rezultata glasovanja na skupni seji vseh zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije so člani predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije:

Sergej Kraigher, predsednik Skupščine Socialistične republike Slovenije, po položaju, Marko Bulc in Mitja Ribičič. (Dolgotrajno ploskanje.)

Sestavo članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije bom sporočil predsedstvu zvezne skupščine.

S tem je dnevni red seje izčrpan. Pred zaključkom seje bi dal kratko obvestilo, da bo republiški zbor takoj po tej seji zasedal v mali dvorani, da sklene 1. točko svojega dnevnega reda, takoj nato pa bo v veliki dvorani skupna seja vseh zborov, na kateri bo predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič dal ekspozice v zvezi s predlogi stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

(Seja je bila zaključena ob 10.25.)

PRILOGE

Poročilo odborov in komisij, ki k temeljnemu aktu ne predlagajo sprememb ali dopolnitev in ki v svoji obrazložitvi ne navajajo vsebinsko novih argumentov, so v prilogah označena samo z navedbo odbora ali komisije, ki je poročilo pripravil, ter z datumom in opravično številko poročila

PISMENA VPRAŠANJA POSLANCEV

Zdravko Dolinšek,
poslanec republiškega zbora

Znano nam je, da je v turistični sezoni ob sobotah do 22. ure in ob nedeljah in državnih praznikih do 24. ure prepovedan promet tovornih vozil, ki za to nimajo posebnih dovoljenj. Le-ta pa se izdajajo za prevoz tistim tovornim vozilom, ki prevažajo lahko pokvarljivo blago in podobno. Kljub prepovedi na relaciji Maribor—Ljubljana—Koper v prepovedanem času brezskrbno vozijo tovorna vozila s prikolico in brez, za katera dvomim, da bi imela ustrezna dovoljenja.

Ker po naših cestah kroži sorazmerno precej vozil prometne milice in ker je turistična sezona v polnem razmahu, postavljam republiškemu sekretariatu za notranje zadeve naslednje vprašanje.

1. Kako je mogoče, da do takšnih kršitev vzdolž glavne prometne magistrale sploh lahko pride?
2. Ali obstajajo ustrezni ukrepi, ki bodo v prihodnje to pomanjkljivost opravili in ali bodo kršitelji primerno kaznovani?

Stane Jenko,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Minili sta več kot dve leti, odkar so samoupravni organi podjetja »Splošna plovba« iz Pirana posredovali občinskemu javnemu tožilstvu v Kopru dokumentacijo, ki obravnava škodljiva investicijska vlaganja v Splošni plovbi v letih 1965 do leta 1968. Predložena dokumentacija kaže, da so bile pogodbene cene občutno višje od tržnih cen, kar se sedaj negativno odraža na rentabilnost poslovanja. Posledice takih vlaganj bo kolektiv na žalost občutil tudi v prihodnjih letih.

Izgubljeni denar zaradi malomarnosti in neodgovornosti ne bo nikdar vrnjen kolektivu niti družbi. Čeprav je poteklo precej časa od tedaj, ko sta bili predloženi prva kot tudi dodatna dokumentacija, niso bili samoupravni organi podjetja do danes obveščeni, ali je javno tožilstvo pristopilo k obdelavi dokumentacije in ugotovitvi dejanskega stanja.

Zaradi tega postavljam republiškemu sekretariatu za pravosodje in občo upravo naslednje vprašanje:

1. Zakaj javno tožilstvo po več kot dveh letih ni obvestilo samoupravnih organov »Splošne plovbe« o ugotovitvah na osnovi predložene dokumentacije, oziroma, če je do danes kaj storjenega, da se ugotovi dejansko stanje?

Imam občutek, da se je občinsko tožilstvo vedlo dokaj indiferentno nasproti problemu, t. j., da ni pokazalo dovolj volje, da bi se preiskava začela pravočasno in ugotovilo dejansko stanje, t. j., ali so navedbe oziroma sumi upravičeni ali ne. Vzroki za tako stališče oziroma ravnanje občinskega javnega tožilstva mi niso znani. Če so vzroki politične narave, je bilo občinsko tožilstvo — po mojem mišljenju — dolžno obvestiti samoupravne organe podjetja o vzrokih zavlačevanja oziroma nameri, da ne bo ustrezno ukrepalo.

Drugo vprašanje

Občinsko javno tožilstvo v Kopru je bilo obveščeno od strani uprave podjetja »Splošna plovba — Piran«, da so posamezni člani kolektiva prejeli od tujih ladjedelnice denarne zneske. Višina tako prejetih denarnih zneskov je po oceni tožilstva previsoka in je tudi primerno, da se celotna zadeva preda tajništvu za notranje zadeve zaradi ugotovitve dejanskega stanja. Uprava podjetja je o celotni zadevi informirala tajništvo za notranje zadeve v Kopru.

Ker pa organi za notranje zadeve niso do danes še nič ukrepali, postavljam republiškemu sekretariatu za notranje zadeve naslednje vprašanje:

1. Zakaj pristojni organ tajništva za notranje zadeve ne reagira in ne uvede preiskave v smislu obstoječih zakonskih predpisov?

Ivan Krefc,
poslanec republiškega zbora

»Delo« je 6. julija 1971 poročalo, da republiški sekretariat za gospodarstvo predlaga, naj bi v Sloveniji izdali zakon o dodatni obrestni meri za kredite na območju turizma.

Kot je znano, je urejala to vprašanje doslej zveza, toda za že odobrene kredite je ostala Ljubljanski banki na beneficiranih obrestih dolžna 32 milijard starih dinarjev, ki jih doslej še ni poravnala.

Prosim republiški sekretariat za gospodarstvo, da odgovori na vprašanje:

— Kaj je skupno z drugimi pristojnimi dejavniki naše republike storil, da bo Ljubljanski banki čimprej poravnani dolg v znesku 32 milijard starih dinarjev?

Poravnava tega dolga bi Ljubljanski banki omogočila, da dodeli kredite za nekatere visoko rentabilne projekte.

Ljubljanska banka pa ni prizadeta le zaradi omenjenega dolga, temveč tudi zaradi nedavnega sklepa Narodne banke, po katerem se je obvezna rezerva poslovnih bank zvišala od 32 na 34 %. Ljubljanska banka bo tako morala odvesti več sredstev, kot jih je dobila z reeskontom Narodne banke v okviru tako imenovane republiške emisije, ker sklep ne upošteva dejstva, da je Ljubljanska banka pri kreditih Narodne banke udeležena le z 10 %, njena udeležba pri obvezni rezervi pa znaša 20 %

Vprašujem republiški sekretariat za gospodarstvo:

— Kaj bo storil, da se uredi tudi to vprašanje?

Polde Maček,

poslanec republiškega zbora

Občinske skupščine so do leta 1965 dajale poroštvene izjave za vse investicijske kredite, ki so jih dobivale delovne organizacije. Poroštvena izjava je imela tudi svojo materialno osnovo oziroma pokritje v družbeno investicijskem skladu občine. Sredstva teh skladov so bila kasneje z zakonom prenesena v poslovne oziroma v kreditne sklade bank. Poroštvene izjave so ostale, denar pa se je preselil v banko.

Ker ta primer sistemsko ni urejen, se dogaja, da banke želijo realizirati oziroma uveljaviti vse, kar na osnovi poroštvene izjave lahko uveljavijo. Ta problem je tudi v programu dela naše skupščine za I. polletje 1971.

Vprašujem:

— Kdaj bo realizirana ta programska naloga oziroma kdaj bo izvršni svet predložil ustrezne predloge?

Možnosti sta po mojem dve — ali da se ta sredstva vrnejo v rezervne sklade delovnih organizacij občin, ki naj nato prevzamejo tudi poroštvene izjave — ali da se ta sredstva dajo v rezervni sklad republike, ki naj potem prevzame tudi poroštvene izjave.

Sedanja situacija, ko je denar v bankah, poroštvene izjave pa v občinah, pa je nemogoče.

Ivan Pučnik,

poslanec republiškega zbora

V zadnjem obdobju je stekla širša družbena razprava na področju starostnega varstva. Opravičeno je sprejeta ocena, da je bilo to področje dokaj zapostavljeno. V resno opozorilo so nam primeri, ko so ostareli ljudje osamljeni in brez vsake pomoči žalostno končali. Številni družbeni dejavniki so naposled ugotovili, da je na tem področju potrebno doseči vidnejši napredek.

Življenjski pogoji socialnih podpirancev, na primer v naši občini, so skrajno nevdržni. Šele po izrednem prizadevanju in razumevanju skupščine so v tem letu dosegli poprečno podporo od 79 do 100 novih dinarjev. Ob takem poprečju se postavlja vprašanje življenjskega minimuma. Spričo nenehne rasti življenjskih stroškov je nujno potrebno, da bi se s pomočjo širše družbene skupnosti, mislim republike, zagotovila sredstva za te namene.

Prosim izvršni svet, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

— Ali predvideva, da bi se v okviru SR Slovenije uzakonila stopnja nacionalnega dohodka, ki bi bila namenjena dopolnjevanju razlike med občinsko povprečno denarno pomočjo in v republiškem merilu ugotovljenega življenjskega minimuma?

Rado Pušenjak,
poslanec republiškega zbora

Dnevno časopisje je ocenilo odločitev zveznega izvršnega sveta, da se bodo odkupne cene osnovnih kmetijskih proizvodov sicer pomembno zvišale, kljub temu pa bi ostale cene kruhu, sladkorju in olju nespremenjene, kot edino pametno rešitev. Nekateri previdnejši časopisi so se sicer omejili na pripombo, da velja ta ugotovitev vsaj »za trenutek«.

Nedvomno je večina občanov za to, da se prek zvišanja cen izboljša položaj kmetijstva na eni strani, na drugi da se ne poslabša socialno stanje revnejšega prebivalstva, vendar pa jih postavlja ta zelo nagel in daljnosežen ukrep ter prav prelomnica v praksi zadnjih let pred številne neznanke.

Zanimivo je predvsem, kako se izraža ta »edino pametna rešitev« v številkah. O tem zvezni izvršni svet javnosti ni seznanil, kakor tudi ne o tem, iz kakšnih virov bo potrebno poskrbeti kritje za te nove pomembne obveznosti proračunov.

Prosim, da mi predstavnik izvršnega sveta odgovori na naslednja vprašanja:

1. kakšno obveznost predstavlja zadevni sklep ZIS za Slovenijo;
2. kako namerava kriti izvršni svet te obveznosti;
3. če in kaj namerava ukreniti izvršni svet, da pri iskanju kritja zaščiti maksimalno tiste skupine občanov, katerim ZIS ni maral naprtiti novega zvišanja cen;
4. kaj pomeni zvišanje odkupnih cen za slovensko kmetijstvo;
5. ali bi ne bilo mogoče izbrati bolj ekonomične oblike, s katero bi zvišanje cen živil socialno šibkega dela prebivalstva vendarle ne prizadelo in po kateri bi materialno dobro stoječi občani kupovali prehrabene artikle po ekonomskih cenah;
6. ali pomeni zadevni sklep ZIS začetek pomembnejšega subvencioniranja kmetijstva?

Štefan Toth,
poslanec republiškega zbora

Na podlagi 23. in 24. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije prosim, da posredujete izvršnemu svetu naslednje poslansko vprašanje:

Zakon o zdravstvenem zavarovanju in obveznih oblikah zdravstvenega varstva, ki ga je sprejela Skupščina SR Slovenije (Ur. l. SRS št. 26/70), ni povzel določil 66. člena zveznega zakona o zdravstvenem zavarovanju iz leta 1968, ki

je delavcem milice v času bolezni zagotavljal prejemke v nezmanjšani višini. Zaradi tega sedaj delavci milice v SR Sloveniji od 1. 3. 1971 dalje prejemajo v času bolezni nadomestilo, ki pa je nižje od rednih mesečnih osebnih dohodkov.

V drugih republikah prejemajo delavci milice v času bolezni nadomestilo v nezmanjšani višini, oziroma v višini, kot je to določal že omenjeni 66. člen zveznega zakona o zdravstvenem zavarovanju iz leta 1968.

Zaradi ukinitve doslej veljavnih benefikacij je pričakovati zmanjšanje prитока kadrov v vrste delavcev milice, čeprav imamo v Sloveniji prav nasprotnе potrebe in interese.

Ker je temu tako, vprašam izvršni svet Slovenije:

Kako ocenjuje opisan položaj in kaj misli ukreniti, da bi se navedena pomanjkljivost odpravila?

Vinko Božič,
poslanec gospodarskega zbora

Pozornost tako političnih kakor tudi gospodarskih krogov je vzbudila objava lanskih poslovnih rezultatov tekstilne industrije v Jugoslaviji kakor tudi v Sloveniji, kjer vzbuja še posebno skrb izredno nizka raven osebnih dohodkov, saj je skoraj 30 % pod poprečjem, ki ga je v državnem merilu doseglo celotno gospodarstvo in na zadnjem mestu po panogah v industriji in rudarstvu ter znaša v državnem merilu pri 225 000 zaposlenih samo 742 din. V Sloveniji je sicer poprečje nekoliko večje kot v državnem merilu, vendar so tudi v naši republici osebni dohodki tekstilne industrije na zadnjem mestu. Za primer naj navedem, da je bil poprečen osebni dohodek v dislociranih obratih podjetja »Rašica« v telu 1970 820 din, pri »Modnih oblačilih« pa samo 720 din. Vzroki za nizko akumulativnost in neugoden položaj te delovno intenzivne industrije so v glavnem znani ter so bili po 17. seji predsedstva ZKJ in po kongresu samoupravljalcev sprejeti ukrepi zaboljšanje položaja v tekstilni industriji, ki jih ostale republike v glavnem že izvajajo ali pa imajo izdelane že konkretne predloge predvsem na področju sprememb in dopolnitev zakona o davkih in prispevkih občanov.

Izvršnemu svetu SR Slovenije postavljam vprašanje:

Kaj namerava, kdaj in v kakšni obliki storiti potrebne korake za reševanje perečih problemov tekstilne industrije tudi v naši republici in pa če bo eventualna razbremenitev s strani republike tudi pogojena z razbremenitvijo na nivoju nižjih družbeno-političnih institucij, ki kaj rade vsako razbremenitev gospodarstva na višjih nivojih kompenzirajo nato v raznih oblikah v svoj proračun ter tako ostane razbremenitev samo za statistiko in na papirju?

Janez Meglič,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Po določilih 3. odstavka 27. člena zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18/67) se v poklicno šolo lahko vpišejo tudi učenci, ki so sklenili učno pogodbo za izučitev poklica, za katerega se zahteva izobrazba poklicne

šole. Takšno učno pogodbo lahko sklenejo le učenci, ki izpolnjujejo pogoje za vpis v ustrezno poklicno šolo. Za vse poklicne šole (z izjemo za poklic dimnikarja, ponekod rudarja-kopača in podobno) se zahteva uspešno dovršena osnovna šola.

Že nekaj let ugotavljamo, da za nekatere poklice ni možno dobiti učencev (na primer kovaški poklic, primanjkuje pa tudi učencev za mizarstvo, pleskarstvo in zidarsko stroko), kar posebno občutijo gradbena podjetja.

Kolikor bi za šole, ki izobražujejo zgoraj navedene poklice, veljalo, da imajo možnost vpisa tudi učenci s končano nepopolno osnovno šolo, to je s 6. ali 7. razredom, bi se stanje bistveno spremenilo. S tem bi ne bilo ustrezno le delovnim organizacijam in obrtnikom, ki takšen kader želijo izobraževati in zaposliti, ampak tudi tem učencem, ki često postanejo žrtve izkoriščanja posameznikov, če se eventualno zaposlijo. Često pa zaman iščejo primernih zaposlitev, ker pač nimajo primerne osnovne šolske izobrazbe. V uk se ne morejo vključiti, za zaposlitev pa so mnogi še tudi premladi. Le redke učence in starše pa je možno prepričati o nadaljevanju šolanja v osnovni šoli deveto ali deseto šolsko leto. Mnogi takšni učenci za vedno izgubijo možnost, da bi si pridobili poklic oziroma postali kvalificirani delavci. Nekateri uspejo z vključitvijo v uk v sosednji Avstriji.

Že zakon o srednjem šolstvu govori v svojem 18. členu, da so podlaga za predmetnike in učne načrte poklicnih in tehniških šol profili poklicev, za katere je potrebno izobraževanje v srednjih šolah. Profile teh poklicev za gospodarstvo ugotavlja gospodarska zbornica SR Slovenije, za posamezna področja družbenih služb pa ustrezen republiški zavod v sodelovanju z delovnimi in drugimi organizacijami. Ta zakon je stopil v veljavo maja leta 1967, vendar še do danes niso uresničene vse njegove določbe.

Tudi zakon o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij (Uradni list SRS, št. 26/70), ki je v veljavi od julija lanskega leta, določa v 3. členu, da sestavi nomenklaturu in profile poklicev za področje gospodarstva gospodarska zbornica SR Slovenije, za področje družbenih služb pa ustrezni republiški zavod v sodelovanju z delovnimi in drugimi organizacijami.

Oba zakona torej zavezujeta gospodarsko zbornico Slovenije, da izdela nomenklaturu in profile poklicev. Ker pa ta naloga kljub pretečenemu razdobju še ni opravljena, sprašujem:

1. Kako daleč je izdelava omenjene nomenklature in profilov poklicev, v katere bi se lahko vključevali tudi učenci s končanim 6. ali 7. razredom osnovne šole?

2. Ali bo možno to urediti vsaj do začetka novega šolskega leta 1971/72?

3. Kateri drugi ukrepi se predvidevajo za poklicno izobraževanje mladine, ki ne dovrši uspešno osnovne šole (in dokler bo osip učencev v osnovni šoli tako visok)?

PREDLOG ZAKONA o splošnem ljudskem odporu

UVODNA NAČELA

I.

Socialistična republika Slovenija se pripravlja za obrambo in odpor, če bi bila napadena in ogrožena svoboda, neodvisnost, suverenost in ozemeljska nedotakljivost Socialistične federativne republike Jugoslavije in se bo z vsemi svojimi silami in zmogljivostmi skupno z drugimi socialističnimi republikami zoperstavila kateremukoli agresorju v obrambi z ustavo določene družbenopolitične ureditve SFR Jugoslavije in SR Slovenije.

II.

Obrambne priprave, povezane z obrambo našega samoupravnega socialističnega sistema, izražajo življenjski interes slovenskega naroda ter vseh narodov in narodnosti Jugoslavije ter vsakogar, ki mu je do resnične osebne svobode, neodvisnosti in suverenosti narodov.

Neodtujljiva je pravica delovnih ljudi in občanov SR Slovenije, da branijo neodvisnost, suverenost in ozemeljsko nedotakljivost in z ustavo določeno družbeno in politično ureditev SR Slovenije in SFR Jugoslavije in da sodelujejo pri obrambnih pripravah in v vseh oblikah splošnega ljudskega odpora.

Nihče nima pravice preprečiti državljanom SR Slovenije in državljanom SFR Jugoslavije, da se borijo z orožjem ali kako drugače sodelujejo v odporu proti napadalcu.

Nihče nima pravice podpisati ali priznati kapitulacije ali okupacije SR Slovenije ali posameznega njenega dela.

III.

Občani, krajevne skupnosti, družbenopolitične skupnosti, delovne in druge organizacije ter družbenopolitične organizacije in društva razvijajo, soustvarjajo in pripravljajo splošni ljudski odpor.

Splošni ljudski odpor temelji na izkušnjah in tradicijah narodnoosvobodilnega boja, izhaja iz samoupravnega socialističnega sistema, iz boja za enakopravne odnose in za svetovni mir, iz neodtujljive pravice in dolžnosti napadenih, da se branijo pred napadalcem ter upošteva tudi geografski položaj Slovenije in Jugoslavije.

Splošni ljudski odpor je organiziranje vseh možnih oblik dejavnosti in odpora celotnega naroda. V vojni se njegova moč in učinkovitost izraža predvsem v oboroženem boju in v stalnem procesu krepitve in uveljavljanju različnih drugih oblik odpora, v katerega so vključeni vsi delovni ljudje in občani. Obo-

rožen boj, ki ga vodijo Jugoslovanska ljudska armada, teritorialne enote in delovni ljudje, omogoča in uveljavlja delovanje naše socialistične oblasti in vseh družbenih sil v raznih vojnih razmerah, omogoča in krepi vse oblike aktivnega političnega, propagandnega, psihološkega in drugega odpora, tudi začasno zasedenih vaseh, naselij in mestih. V pripravah in v vojni vključuje in združuje splošni ljudski odpor vse materialne, kulturne, znanstvene, strokovne in druge sile Slovenije v učinkovit in nepremagljiv odpor.

IV.

Priprave na splošni ljudski odpor so družbeni proces, v katerem delovni ljudje Slovenije vedno bolj neposredno sodelujejo in odločajo tudi o vprašanih obrambe svoje socialistične skupnosti in v katerem se uresničujejo ter konkretizirajo pravice in dolžnosti delovnega človeka, občana, delovnih in drugih organizacij, krajevnih skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti na področju obrambnih funkcij naše samoupravne socialistične družbe.

V.

Družbenopolitične skupnosti, krajevne skupnosti, delovne in druge organizacije izvajajo obrambne priprave, pripravljajo razne oblike splošnega ljudskega odpora v okviru svojih pravic in dolžnosti, usposablajo občane in zlasti mladino ter ustvarjajo materialne in druge pogoje za krepitev obrambne moči in splošnega ljudskega odpora.

VI.

Teritorialne enote pokrivajo celotno ozemlje Socialistične republike Slovenije; v miru in vojni delujejo samostojno ali skupaj z enotami Jugoslovanske ljudske armade; na začasno zasedenem ozemlju so jedro in glavni nosilec obožnega odpora in se skupno z vsemi delovnimi ljudmi in občani ter z vsemi silami in zmogljivostmi slovenskega naroda borijo za osvoboditev.

VII.

Družbenopolitične in druge družbene organizacije (Zveza sindikatov, Zveza mladine, Zveza borcev, Združenje rezervnih vojaških starešin, Planinska zveza, taborniki, radioamaterji, Ljudska tehnika, »Partizan«, strelska in telesno-vzgojna društva, organizacije Rdečega križa in druga društva in organizacije) s svojo aktivnostjo krepijo in sooblikujejo idejnopolitične temelje za priprave splošnega ljudskega odpora in za izvrševanje obrambnih nalog, vključujejo in usposablajo mladino, krepijo socialistični patriotizem, družbeno samozaščito in idejno-politično usposablajo svoje člane za splošni ljudski odpor.

VIII.

Socialistična zveza delovnega ljudstva in Zveza komunistov sta temeljni politični sili pri organizaciji in pripravah splošnega ljudskega odpora.

Socialistična zveza delovnega ljudstva politično povezuje vse nosilce družbenih sil pri pripravah splošnega ljudskega odpora ter zagotavlja, da se te priprave izvajajo na najširših samoupravnih osnovah.

Zveza komunistov je vodilna idejnopolitična usmerjevalna in gonilna sila pri organiziranju in vodenju splošnega ljudskega odpora.

1. poglavje

TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

SR Slovenija v skladu s svojim ustavnim položajem, na podlagi tega zakona in na podlagi zveznih predpisov organizira in pripravlja splošni ljudski odpor na svojem ozemlju v okviru enotnega jugoslovanskega sistema obrambe dežele, pripravlja organizacijo in delo v vojnih razmerah za udeležbo v oboroženem boju in v drugih oblikah odpora, organizira varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin v miru in vojni ter opravlja druge naloge, ki imajo pomen za obrambo dežele.

SR Slovenija vodi med vojno splošni ljudski odpor.

2. člen

Pri organizaciji in pripravah vseh nacionalnih in družbenih sil za splošni ljudski odpor medsebojno sodelujejo družbenopolitične skupnosti, krajevne skupnosti, delovne in druge organizacije in pri tem izvajajo enotno splošno politiko in koncepcijo obrambe dežele.

3. člen

Občina organizira splošni ljudski odpor v skladu s svojim ustavnim položajem v okviru enotnega sistema obrambe Slovenije ter pri tem na svojem območju pripravlja in organizira delo v vojnih razmerah za udeležbo v splošnem ljudskem odporu, organizira varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin ter opravlja druge naloge, ki imajo pomen za obrambo dežele.

Občina med vojno vodi splošni ljudski odpor na svojem območju.

4. člen

Krajevne skupnosti, njihovi odbori za splošni ljudski odpor ter občani se neposredno in stalno pripravljajo na splošni ljudski odpor, za organizacijo in razvoj tega odpora, za krepitev družbene samozaščite ter za varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin.

5. člen

Delovne in druge organizacije ter njihovi odbori za splošni ljudski odpor delujejo v skladu z zakonom, statutom in drugimi splošnimi akti v pripravah splošnega ljudskega odpora ter skrbijo zlasti za to, da se do najširših možnosti izkoristijo vse njihove sile in sredstva za potrebe splošnega ljudskega odpora ter za varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin.

6. člen

Teritorialne enote, ki jih ustanavljajo republika, občine in delovne organizacije, so sestavni del oboroženih sil Jugoslavije in so najširša oblika organiziranega oboroženega splošnega ljudskega odpora ter varujejo neodvisnost, ustavno ureditev, nedotakljivost in celovitost ozemlja SR Slovenije. Teritorialne enote se oblikujejo tako, kot to najbolj ustreza njihovim nalogam, oblikam oboroženega odpora in območjem, na katerih delujejo.

Družbenopolitične skupnosti, delovne in druge organizacije morajo v skladu z razvojnimi in vojnimi načrti zagotoviti materialna in druga sredstva za delovanje teritorialnih enot.

7. člen

Teritorialne enote, pristojni republiški in občinski organi, delovne in druge organizacije sodelujejo z Jugoslovansko ljudsko armado, ki je skupna oborožena sila vseh narodov in narodnosti, vseh delovnih ljudi in državljanov SFR Jugoslavije.

8. člen

Civilna zaščita je oblika samozaščite občanov in sestavni del obrambnih priprav za pripravljanje delovnih ljudi in občanov, krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij za varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin v vojnih razmerah.

Civilna zaščita se usposablja in v miru deluje pri varstvu in reševanju prebivalstva in materialnih dobrin pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami.

9. člen

Občani, delovne in druge organizacije ter državni organi so dolžni varovati kot tajnost vse tiste podatke, listine, dokumente in objekte, ki so določeni po zveznem zakonu o narodni obrambi, s tem zakonom, po drugih zakonih in predpisih ter tiste podatke, ki bi lahko imeli za splošni ljudski odpor škodljive posledice, če bi bili odkriti.

10. člen

Družbena samozaščita je varstvo samoupravne družbe in delovnih ljudi in občanov ter sestavni del pravic in dolžnosti delovnih ljudi, krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij. S statuti občine in delovnih organizacij se določa sistem in izvajanje družbene samozaščite na področju splošnega ljudskega odpora.

2. poglavje

PRAVICE IN DOLŽNOSTI DRUŽBENOPOLITIČNIH SKUPNOSTI

1. Socialistična republika Slovenija

11. člen

SR Slovenija izvršuje svoje pravice in dolžnosti na področju splošnega ljudskega odpora prek Skupščine SR Slovenije in drugih republiških organov.

Skupščina SR Slovenije

12. člen

Skupščina SR Slovenije določa splošna načela, cilje in politiko Socialistične republike Slovenije in njenih organov na področju splošnega ljudskega odpora.

Skupščina SR Slovenije določa v družbenem načrtu razvoja SR Slovenije in z drugimi predpisi sredstva za potrebe splošnega ljudskega odpora v republiki ter opravlja druge naloge, ki jih določa ta zakon.

13. člen

Politiko Skupščine SR Slovenije na področju splošnega ljudskega odpora v Sloveniji uresničujejo in izvajajo: Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Svet SR Slovenije za narodno obrambo, Glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor, republiški sekretariat za narodno obrambo ter drugi republiški upravni organi in organizacije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije

14. člen

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije skrbi za izvajanje zakonov in politike, ki jo določa Skupščina SR Slovenije, nadzoruje delo upravnih organov ter jim daje splošne smernice za delo na področju splošnega ljudskega odpora.

15. člen

Pri izvajanju svojih nalog izvršni svet Skupščine SR Slovenije zlasti:

— določa program priprav za splošni ljudski odpor (razvojni načrt) na podlagi srednjeročnega in dolgoročnega načrta družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije ter v skladu z enotnimi osnovami načrtov in priprav za obrambo Jugoslavije;

— določa načrt za delo SR Slovenije v vojnih razmerah, s katerim določi zlasti naloge, ukrepe in postopek za primer neposredne vojne nevarnosti in za primer vojne (vojni načrt);

— določa organizacijo in delo republiških upravnih in drugih organov v vojni ter sistem organizacije in varstva delovnih in drugih organizacij s področja gospodarstva in družbenih služb v vojni;

— skrbi, da občani, delovne in druge organizacije, krajevne skupnosti ter občine izvršujejo pravice in dolžnosti glede priprav in opravljanja nalog na področju splošnega ljudskega odpora;

— skrbi, da si delovne organizacije, ki so posebnega pomena za republiko, ustvarijo pogoje za delo v vojnih razmerah;

— določa splošna načela organizacije, sestava in vodenja milice v vojni in odloča, v katerih izjemnih mirnodobnih primerih se lahko aktivirajo rezerve enote milice;

— določa kriterije in pogoje za izbiro kadra za delo s področja splošnega ljudskega odpora v državnih organih ter v delovnih in drugih organizacijah;

— določa pogoje za povračila potnih stroškov in nadomestil osebam, ki so vpoklicane v vojaško službo v teritorialne enote in višino teh povračil;

— izdaja predpise o vpisovanju v vojaško evidenco ženskih vojaških obveznikov, ki so razporejeni v teritorialne enote in službe teritorialne obrambe;

— spremlja priprave za splošni ljudski odpor v občinah ter v delovnih organizacijah s področja gospodarstva in družbenih služb, jih usmerja ter usklajuje z republiškimi načrti in ukrepi;

— daje pristanek, da se vojaška oseba napoti na delo v republiški organ.

Svet SR Slovenije za narodno obrambo

16. člen

Svet SR Slovenije za narodno obrambo izvršuje in usklajuje priprave za splošni ljudski odpor na območju Slovenije, skrbi za učinkovitost teh priprav ter obravnava vprašanja, ki zahtevajo sodelovanje z Jugoslovansko ljudsko armado.

Svet SR Slovenije za narodno obrambo pri tem zlasti:

— usmerja izvajanje vojnih priprav, posebno za pripravljanje materialnih in drugih virov in sil SR Slovenije za splošni ljudski odpor ter za ustanovitev in organizacijo teritorialnih enot, služb teritorialne obrambe in civilne zaščite;

— ustanavlja teritorialne enote in službe teritorialne obrambe, ki so v pristojnosti SR Slovenije;

— odloča o organizaciji, opremljenosti in nalogah vojnih enot milice;

— usklajuje vojne priprave med republiškimi organi in organizacijami ter med njimi in Jugoslovansko ljudsko armado;

— daje svetom občinskih skupščin za narodno obrambo stališča za enotno reševanje vprašanj pri pripravah splošnega ljudskega odpora;

— določa objekte in naprave, ki imajo poseben republiški pomen za splošni ljudski odpor in način njihovega zavarovanja;

— obravnava predlog razvojnega in vojnega načrta ter predloge zakonov in drugih predpisov o vprašanih, ki so pomembna za splošni ljudski odpor ter daje nanje svoje pripombe in mnenja;

— obravnava programe izgradnje zaklonišč;

— usklajuje izvajanje priprav na področju splošnega ljudskega odpora z drugimi republikami;

— obravnava poročila inšpekcijske službe o izvajanju predpisov s področja obrambnih priprav ter sprejema v tej zvezi stališča;

— določa merila in normative za razpored ljudi in sredstev za potrebe državnih organov, teritorialnih enot in civilne zaščite ter za druge družbene potrebe v vojni, v skladu s potrebami dopolnjevanja potreb Jugoslovanske ljudske armade v vojni;

— določa organizacijo vojnih zvez in strokovne izvajalce s področja SR Slovenije;

— izda načrt in odreja evakuacijo pomembnih naprav in dobrin gospodarstva in družbenih služb ter republiških organov in prebivalstva.

Svet SR Slovenije za narodno obrambo za svoje delo odgovarja Skupščini SR Slovenije.

17. člen

Svet SR Slovenije za narodno obrambo ima predsednika, tajnika in določeno število članov.

Predsednik sveta je po svojem položaju predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, tajnik sveta pa republiški sekretar za narodno obrambo.

Člani sveta so po svojem položaju: poveljnik najvišjega poveljstva enote Jugoslovanske ljudske armade na območju Slovenije, poveljnik in politični komisar Glavnega štaba SR Slovenije za splošni ljudski odpor in republiški sekretar za notranje zadeve. Druge člane sveta izvoli Skupščina SR Slovenije. Ob izvolitvi določi hkrati število članov sveta.

18. člen

Sejo sveta sklicuje in vodi predsednik sveta. Če je predsednik odsoten ali zadržan, ga nadomestuje član sveta, ki ga imenuje svet.

19. člen

Za proučevanje posameznih vprašanj iz svojega delovnega področja in za pripravo predlogov lahko svet ustanovi stalne in začasne strokovne komisije. Delo komisije vodi praviloma član sveta, kolikor svet ne določi drugače.

20. člen

Strokovne zadeve za svet za narodno obrambo na področju organizacije in dela teritorialnih enot in na področju splošnega ljudskega odpora opravlja Glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor.

Druge strokovne zadeve ter vse administrativne zadeve za svet opravlja republiški sekretariat za narodno obrambo.

Gradivo za sejo sveta pripravljajo tudi drugi upravni organi v mejah svojega delovnega področja ter po potrebi tudi posamezne delovne in druge organizacije.

Glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor

21. člen

Glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor (v nadaljnjem besedilu: Glavni štab) proučuje, spremlja in uveljavlja sodobne oblike, metode in sredstva splošnega ljudskega odpora in predlaga pristojnim organom ustrezne ukrepe. Pri tem si zlasti prizadeva, da se načela in vsebina splošnega ljudskega odpora vgrajuje v celoten družbenopolitični sistem.

22. člen

Glavni štab je najvišje poveljstvo teritorialnih enot v Sloveniji; na ozemlju, ki ga je sovražnik začasno zasedel, vodi vse oborožene sile.

23. člen

Glavni štab na področju priprav oboroženega odpora zlasti:

— predlaga ustanovitev teritorialnih enot iz pristojnosti SR Slovenije in jih vodi;

— sodeluje z občinami in delovnimi organizacijami pri organiziranju teritorialnih enot neposredno ali prek conskih štabov in skupno z njimi skrbi za urjenje in borbeno pripravljenost enot, za ustrezno reševanje organizacijskih in kadrovskih vprašanj teh enot ter usklajuje opremljanje teh enot in druga vprašanja, ki zagotavljajo enotnost pri izvajanju načrtov, navodil in smernic za splošni ljudski odpor;

— oblikuje osnove in doktrino za delovanje teritorialnih enot;

— obravnava razvoj, opremljenost, normative in merila ter naloge za teritorialne enote na območju posameznih občin in predlaga v okviru svojega delovnega področja razvojni in vojni načrt SR Slovenije;

— izdaja v miru štabom in poveljstvom teritorialnih enot obvezna navodila za organiziranje in borbeno pripravljenost teritorialnih enot ter smernice za njihove programe pouka in vzgoje;

— uresničuje osnovna operativno-taktična pravila, ki jih za teritorialne enote predpisuje vrhovni poveljnik oboroženih sil Jugoslavije;

— skrbi za izvajanje strokovnih in tehničnih navodil za nabavo, hrambo, vzdrževanje, evidentiranje in nadzor nad predmeti oborožitve in nad opremo teritorialnih enot;

— daje smernice o evidenci in načinu priznanja udeležbe pri pouku in vajah teritorialnih enot za vojaške vaje in za napredovanja pripadnikov teritorialnih enot;

— usklajuje delovanje teritorialnih enot s pripravami in načrti ter dejavnostjo Jugoslovanske ljudske armade na območju SR Slovenije.

24. člen

Predsednik republike imenuje na predlog izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije poveljnika Glavnega štaba. Političnega komisarja in druge člane štaba imenuje Skupščina SR Slovenije in hkrati določi število članov štaba.

25. člen

Glavni štab sprejme statut, ki ga potrdi Svet SR Slovenije za narodno obrambo.

26. člen

Strokovne in administrativne zadeve za Glavni štab opravlja služba štaba.

Strokovne delavce službe imenuje štab. Pravice in dolžnosti delavcev Glavnega štaba se določijo v statutu in drugih splošnih aktih, ki jih sprejme štab v soglasju z delovno skupnostjo.

Republiški sekretariat za narodno obrambo

27. člen

Republiški sekretariat za narodno obrambo opravlja upravne zadeve iz republiške pristojnosti na področju narodne obrambe, kolikor niso posamezne zadeve dane z zakonom v področje drugih republiških upravnih organov.

Republiški sekretariat za narodno obrambo zlasti:

— pripravlja v sodelovanju z drugimi republiškimi upravnimi organi predloge za razvojni in vojni načrt SR Slovenije;

— skrbi za medsebojno uskladitev občinskih razvojnih in vojnih načrtov z načrti SR Slovenije;

— daje strokovna navodila za organizacijo, opremljenost in delovanje civilne zaščite ter služb za opazovanje, obveščanje in alarmiranje;

— skrbi za usposabljanje strokovnih kadrov, ki so v upravnih organih, delovnih in drugih organizacijah zadolženi za obrambne priprave;

— določa program pouka za obrambo in zaščito prebivalstva in pouka enot civilne zaščite, v sodelovanju s pristojnimi organi in organizacijami skrbi za izvajanje tega programa ter izdaja ustrezno strokovno literaturo;

— izdaja strokovna navodila za izvajanje varnostno zaščitnih ukrepov obrambnih priprav v državnih organih, delovnih in drugih organizacijah;

— izdaja pooblastila strokovnjakom za varstvo pred neeksplozivnimi bojnimi sredstvi;

— opravlja zadeve izključnih pravic in dolžnosti republike, ki se nanašajo na organiziranje splošnega izvidniškega, obveščevalnega in alarmnega sistema;

— usklajuje s pristojnimi republiškimi organi zadeve splošnega sistema in režima vojnih zvez ter kriptografskega zavarovanja podatkov in informacij;

— opravlja zadeve s področja vojaške obveznosti in vojaške mobilizacije, ki so v pristojnosti republike.

Republiški sekretariat za narodno obrambo sodeluje s pristojnimi organi in poveljstvi Jugoslovanske ljudske armade ter opravlja tudi naloge iz 29. in 30. člena tega zakona, kolikor po smislu teh določb sodijo v njegovo delovno področje.

28. člen

Inšpekcijske zadeve glede izvajanja predpisov s področja obrambnih priprav opravlja inšpektorat v sestavi republiškega sekretariata za narodno obrambo. Inšpektorat opravlja inšpekcijske zadeve glede izvajanja nalog iz pristojnosti republiških in občinskih upravnih organov ter tiste posamezne inšpekcijske zadeve, ki jih določi Svet SR Slovenije za narodno obrambo.

Inšpektorje imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije na predlog sveta SR Slovenije za narodno obrambo.

Inšpektorji in osebe, ki jih inšpektorat pooblasti za opravo posameznih inšpekcijskih zadev, imajo glede opravljanja inšpekcijskih zadev pravice in dolžnosti po tretjem odstavku 43. člena zakona o narodni obrambi.

Drugi republiški upravni organi

29. člen

Politiko Skupščine SR Slovenije, smernice izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in sklepe Sveta SR Slovenije za narodno obrambo pri pripravah splošnega ljudskega odpora izvajajo poleg republiškega sekretariata za narodno obrambo tudi drugi republiški upravni organi ter zavodi, delovne in druge organizacije republiškega pomena (v nadaljnjem besedilu: republiški organi) v mejah pravic, ki jih zanje določajo ustava, zakoni in drugi predpisi.

Republiški organi so odgovorni, da se priprave v dejavnostih iz njihovega področja uskladijo s programom priprav za splošni ljudski odpor (prva alineja 15. člena), zagotovijo potrebna sredstva za delo ter izvajajo priprave in druge nujne ukrepe, da se v vojnem času pomembne dejavnosti, ki so v njihovi pristojnosti, opravljajo tudi v vseh vojnih pogojih in da se njihovi kadri usposobijo za izvrševanje nalog in zadev, ki so pomembne za splošni ljudski odpor in za delo v vojni.

30. člen

Republiški organi vsak na svojem področju neposredno izvajajo obrambne priprave in v ta namen zlasti:

— izdelujejo predloge za razvojni in vojni načrt za dejavnosti v njihovi pristojnosti;

— spremljajo priprave občin in delovnih organizacij na svojem področju, jih usmerjajo in usklajujejo s svojimi načrti in ukrepi ter izvajajo strokovni nadzor nad izvrševanjem teh priprav;

— izdajajo strokovna navodila za izvajanje obrambnih priprav iz svojega delovnega področja;

— skrbijo, da se v družbenih načrtih predvidijo sredstva za področje svojih dejavnosti v pripravah za splošni ljudski odpor in dajejo ustrezne predloge;

— predlagajo ukrepe in skrbe za zagotovitev materialnih rezerv za svoje dejavnosti, ki imajo pomen za republiko;

— predlagajo delovne in druge organizacije, ki imajo v vojni pomen za republiko in skrbe, da te organizacije izdelajo načrte, izvedejo ustrezne priprave ter da imajo v vojni pogoje za delo;

— skrbijo za izvajanje varnostno zaščitnih ukrepov pri obrambnih pripravah in za uveljavljanje družbene samozaščite;

— predlagajo strokovne nosilce priprav za posamezne pomembnejše dejavnosti oziroma panoge iz svojega področja ter skrbe, da izvršujejo svoje dolžnosti in izvedejo potrebne priprave;

— predlagajo sistem organizacije in delovanja ter način izvrševanja njihovih dejavnosti v vojni oziroma v razmerah splošnega ljudskega odpora;

— pripravljajo osnutke vojnih predpisov, s katerimi se ureja organizacija, delovanje in način vodenja njihove dejavnosti skladno s posebnostmi SR Slovenije v razmerah ljudskega odpora;

— skrbijo za strokovno usposabljanje svojih kadrov za delo v vojni.

Republiški upravni organi medsebojno usklajujejo svoje delo pri pripravah splošnega ljudskega odpora in sodelujejo z Glavnim štabom in republiškim sekretariatom za narodno obrambo.

31. člen

Poleg nalog iz prejšnjega člena opravljajo posamezni republiški organi zlasti tele naloge:

a) republiški sekretariat za notranje zadeve:

— opravlja organizacijske, mobilizacijske, materialne in druge priprave za vojne enote milice;

— skrbi za organizacijo vseh organov za notranje zadeve v vojni;

— izvaja priprave za urejanje prometa, zaščito državnih organov in določenih objektov v vojni;

— skrbi za kriptografsko zavarovanje tajnih podatkov in njihovo prenašanje s tehničnimi sredstvi;

b) republiški sekretariat za prosveto in kulturo:

— izdaja tujcem dovoljenja za opravljanje določenih vrst znanstveno-raziskovalnega dela;

— skrbi, da se zavarujejo predmeti zgodovinske, umetniške in kulturne vrednosti in republiški arhiv;

c) republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo predlaga organizacijo sodišč in drugih pravosodnih organov za delo v vojni in pogojih splošnega ljudskega odpora ter merila in normative za razporeditev ljudi in sredstev v te organe;

č) republiški sekretariat za finance predpiše v sodelovanju s pristojnimi republiškimi organi poseben način dokumentiranja in obravnavanja finančnih sredstev za izdatke splošnega ljudskega odpora, glede katerih je treba zagotoviti tajnost.

2. Občine

32. člen

Pravice in dolžnosti občine na področju splošnega ljudskega odpora izvršujejo, v mejah svojega delovnega področja, občinska skupščina, svet za narodno obrambo ter drugi občinski sveti, upravni organ za narodno obrambo ter drugi občinski upravni organi, štabi oziroma poveljstva teritorialnih enot ter krajevne skupnosti.

Občinska skupščina

33. člen

Občinska skupščina določa splošna načela, smotre in politiko na področju obrambnih priprav, oboroženega odpora in civilne zaščite, daje na teh področjih splošne smernice za delo občinskih svetov in upravnih organov, krajevnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij ter sprejme občinski načrt za civilno zaščito.

Občinska skupščina s svojim statutom določi splošne naloge s področja splošnega ljudskega odpora; po načelih tega zakona naloge upravnih organov na področju obrambnih priprav, naloge teritorialnih enot in njihovih štabov, civilne zaščite, krajevnih skupnosti in odborov za splošni ljudski odpor.

34. člen

Naloga na področju splošnega ljudskega odpora, ki imajo pomen za več občin, usklajujejo občinske skupščine v okviru medobčinskega sodelovanja in lahko v ta namen ustanovljajo skupne službe in druge organe medobčinskega sodelovanja.

Svet občinske skupščine za narodno obrambo

35. člen

Svet občinske skupščine za narodno obrambo kot izvršilno politični organ skupščine na področju obrambnih priprav usklajuje priprave za obrambo in delovanje v raznih vojnih razmerah ter skrbi in sodeluje pri uresničevanju koncepta splošnega ljudskega odpora ter mobilizacije vseh sil in sredstev v občini.

36. člen

Svet občinske skupščine za narodno obrambo zlasti:

— obravnava predloge predpisov občinske skupščine na področju splošnega ljudskega odpora in daje svoje mnenje k takim predlogom;

— predlaga občinski skupščini smernice za organizacijo in delo na področju splošnega ljudskega odpora;

— sprejme razvojni in vojni načrt občine;

— oblikuje teritorialne enote, določa njihovo organizacijo in sestavo ob upoštevanju smernic Glavnega štaba, jih opremlja, oborožuje ter spremlja njihovo delo;

— imenuje poveljnika, političnega komisarja in druge člane najvišjega štaba teritorialne enote v občini v soglasju z glavnim štabom; na predlog štaba najvišje teritorialne enote imenuje tudi poveljnike, politične komisarje in člane nižjih štabov oziroma poveljstev teritorialnih enot, ki jih je oblikoval;

— daje soglasje k imenovanju poveljnikov, političnih komisarjev in članov štabov oziroma poveljstev teritorialnih enot v delovnih organizacijah, katere na območju občine imenuje delavski svet delovne organizacije, ki je enoto ustanovila;

— obravnava in sprejema načrte vzgoje in urejanja teritorialnih enot ter enot civilne zaščite;

— določa merila za razvrstitev vojaških obveznikov v organe za materialno oskrbo splošnega ljudskega odpora in na delovne in druge dolžnosti v vojni na območju občine;

— določa osnove za organizacijo in sestavo enot civilne zaščite ter spremlja delo njihovih štabov;

— koordinira dela odborov krajevnih skupnosti za splošni ljudski odpor, spremlja delo odborov delovnih organizacij za splošni ljudski odpor in skrbi za zagotovitev materialnih in drugih sredstev za delo krajevnih skupnosti na področju splošnega ljudskega odpora;

— daje pristanek, da se vojaška oseba napoti na delo v občinske organe ali organizacije;

— obravnava in določa smernice izvajanja pouka prebivalstva za obrambo in zaščito;

— sprejema načrte za zatemnitev in za druge ukrepe za zaščito in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin na območju občine;

— daje soglasje za zaposlitev delavcev v občinskem upravnem organu za narodno obrambo.

37. člen

Svet občinske skupščine za narodno obrambo ima predsednika in določeno število članov. Člani sveta so po svojem položaju poveljnik najvišjega štaba teritorialne enote, poveljnik občinskega štaba za civilno zaščito ter predstojnik občinskega upravnega organa za narodno obrambo. Druge člane sveta imenuje občinska skupščina na svoji seji. Ob imenovanju določi hkrati tudi število članov sveta.

Predsednik sveta za narodno obrambo je praviloma predsednik skupščine, kolikor občinska skupščina ne izvoli drugega predsednika.

Tajnika sveta za narodno obrambo imenuje svet izmed svojih članov.

38. člen

Strokovno in administrativno službo za svet občinske skupščine za narodno obrambo opravlja občinski upravni organ za narodno obrambo.

Gradivo za delo sveta pripravljajo tudi drugi upravni organi v mejah svojega delovnega področja, strokovne komisije, štabi teritorialnih enot, po potrebi pa tudi posamezne delovne in druge organizacije.

Občinski upravni organi in drugi organi občinske skupščine

39. člen

Občinski upravni organi izvajajo v mejah svojih pristojnosti zakone in druge predpise širših družbenopolitičnih skupnosti ter predpise in smernice občinske skupščine in njenih svetov, ki jih sprejemajo na področju obrambnih priprav.

40. člen

Občinski upravni organ za narodno obrambo zlasti:

— pripravlja v sodelovanju z drugimi občinskimi upravnimi organi predloge za razvojni in vojni načrt občine;

— daje strokovno pomoč pri izdelavi razvojnih in vojnih načrtov drugim občinskim organom, delovnim in drugim organizacijam ter krajevnim skupnostim;

— opravlja zadeve vojaške obveznosti in vojaške mobilizacije v skladu s posebnimi predpisi;

— skrbi za organiziranje in pripravo enot civilne zaščite in za pouk obveznikov civilne zaščite;

— skrbi za organizacijo in izvajanje nalog služb za opazovanje, obveščanje in alarmiranje;

— opravlja razpored prebivalstva v enote Jugoslovanske ljudske armade, v teritorialne enote, službe teritorialne obrambe, v enote civilne zaščite ter na delovne dolžnosti v vojni in vodi ustrezne evidence v skladu s posebnimi predpisi;

— skrbi za izvajanje varstveno-zaščitnih ukrepov obrambnih priprav v državnih organih ter delovnih in drugih organizacijah;

— skrbi za obrambno vzgojo prebivalstva.

Predstojnika občinskega upravnega organa za narodno obrambo imenuje občinska skupščina po predhodnem mnenju republiškega sekretarja za narodno obrambo.

41. člen

Drugi občinski upravni organi in drugi organi občinske skupšične vsak na svojem področju zlasti:

— izdelujejo predloge za razvojni in vojni načrt občine za dejavnosti iz njihove pristojnosti;

— dajejo strokovno pomoč delovnim in drugim organizacijam pri izdelavi razvojnih in vojnih načrtov ter pripravah na splošni ljudski odpor;

— pripravljajo predloge za svoje delo v različnih vojnih razmerah.

Občinski organi iz prejšnjega odstavka pri svojem delu sodelujejo z občinskim upravnim organom za narodno obrambo.

3. poglavje

PRAVICE IN DOLŽNOSTI KRAJEVNIH SKUPNOSTI, DELOVNIH IN DRUGIH ORGANIZACIJ TER NJIHOVIH ODBOROV ZA SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

1. Krajevne skupnosti

42. člen

Krajevne skupnosti v mejah svojih pravic in dolžnosti izvajajo naloge na področju priprav občanov na splošni ljudski odpor ter na področju civilne zaščite in opravljajo druge naloge, ki jih za področje splošnega ljudskega odpora določa statut občine ali statut krajevne skupnosti.

43. člen

Priprave za splošni ljudski odpor opravlja odbor krajevne skupnosti za splošni ljudski odpor.

Odbor krajevne skupnosti za splošni ljudski odpor skrbi za organizacijske, politične, materialne in druge priprave za splošni ljudski odpor, ustvarja in proučuje pogoje za krajevnim razmeram ustrezajoče oblike splošnega ljudskega odpora ter skrbi za vzgojo in usposobljenost občanov za splošni ljudski odpor.

Pri opravljanju svojih nalog odbor krajevne skupnosti za splošni ljudski odpor uresničuje smernice pristojnih občinskih organov.

44. člen

Odbor za splošni ljudski odpor lahko ustanavlja podobore za posamezne vasi oziroma naselja, ulice in soseske ter komisije za izvajanje posameznih nalog s področja splošnega ljudskega odpora. Mora pa ustanoviti organe, za katere to določa zakon ali občinska skupščina.

45. člen

Po svojem položaju sta člana odbora krajevne skupnosti za splošni ljudski odpor poveljnik teritorialne enote in vodja štaba za civilno zaščito na območju krajevne skupnosti. Svet krajevne skupnosti imenuje druge člane odbora izmed predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in društev ter drugih občanov iz območja krajevne skupnosti, ki lahko največ prispevajo k organizaciji in pripravam na splošni ljudski odpor.

Število članov krajevnega odbora za splošni ljudski odpor določi svet krajevne skupnosti hkrati, ko izvrši imenovanje.

2. Delovne in druge organizacije

46. člen

Vsi organi delovne ali druge organizacije so v mejah svojih pravic in dolžnosti, ki jih imajo po zakonu in svojem statutu, odgovorni za učinkovito pripravljanje organizacije za splošni ljudski odpor.

47. člen

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ delovne ali druge organizacije določa razvojni načrt delovne organizacije, način priprave delovne ali druge organizacije za svojo dejavnost v vojni glede na vojne razmere, ki jih je mogoče predvideti, skrbi za izvajanje ukrepov za zaščito, odloča o finančnih sredstvih za potrebe priprav na splošni ljudski odpor, skrbi za opremljanje in strokovni pouk enote civilne zaščite v delovni ali drugi organizaciji, če ima delovna organizacija teritorialno enoto, pa tudi za opremljanje, oborožitev in strokovni pouk te enote.

48. člen

Za neposredno izvrševanje priprav za splošni ljudski odpor lahko delavski svet oziroma drug ustrezen organ delovne ali druge organizacije ustanovi odbor delovne ali druge organizacije za splošni ljudski odpor, mora pa ga ustanoviti, če tako določi svet občinske skupščine za narodno obrambo.

49. člen

Odbor delovne ali druge organizacije za splošni ljudski odpor zlasti:

— vodi in usklajuje konkretne priprave za splošni ljudski odpor organizacij združenega dela in drugih notranjih enot in služb delovne ali druge organizacije, njenih enot civilne zaščite, morebitnih teritorialnih enot in služb teritorialne obrambe ter programira in organizira ustrezen strokovni pouk;

— sprejme vojni načrt organizacije in predlaga sprejem razvojnega načrta in drugih aktov in ukrepov, za katere je pristojen delavski svet ali drug ustrezen organ delovne ali druge organizacije;

— organizira in pripravlja vse možne oblike, metode in načine odpora, ki pridejo v poštev glede na posebne razmere v delovni ali drugi organizaciji;

— predlaga pristojnim organom razpored delavcev organizacije, ki so vojaški obvezniki, za delo v teritorialni enoti, službi teritorialne obrambe, v enoti civilne zaščite v organizaciji ter za delovne dolžnosti v vojni;

— organizira obrambno vzgojo delavcev ter jih seznanja z njihovimi dolžnostmi v vojni glede na vojne razmere, ki jih je mogoče predvideti;

— skrbi za izvajanje varnostno zaščitnih ukrepov pri pripravah splošnega ljudskega odpora in za uveljavljanje družbene samozaščite;

— določa ukrepe in postopek za zavarovanje za splošni ljudski odpor pomembnih podatkov, ki so v skladu s statutom ali drugim splošnim aktom organizacije tajnosti;

— določa v soglasju s pristojnimi občinskimi organi delavce, ki opravljajo zaupna dela pri pripravah za splošni ljudski odpor;

— opravlja druge naloge s področja splošnega ljudskega odpora, ki jih zakon daje v pristojnost delovne organizacije, kolikor za posamezno takšno nalogo ni določena izrecna pristojnost delavskega sveta.

50. člen

Odbor delovne ali druge organizacije za splošni ljudski odpor lahko imenuje svoje pododbore ali komisije za delo v posameznih organizacijah združenega dela ali drugih notranjih enotah, obratih itd. ter določi njihovo delovno področje.

51. člen

Predsednika in člane odbora delovne ali druge organizacije za splošni ljudski odpor imenuje delavski svet ali drug ustrezen organ organizacije — v odbor mora imenovati najmanj po enega predstavnika štaba za civilno zaščito in morebitne teritorialne enote v organizaciji.

52. člen

V delovnih in drugih organizacijah, kjer ni odbora za splošni ljudski odpor, opravlja naloge iz 49. člena tega zakona delavski svet ali drug ustrezen organ, kolikor ni v statutu delovne organizacije posamezna naloga dana v delovno področje katerega od izvršilnih organov organizacije.

4. poglavje

TERITORIALNE ENOTE

53. člen

Teritorialne enote ustanavljajo republika in občine po teritorialnem, delovne organizacije pa po proizvodnem načelu.

Teritorialne enote sestavljajo grupe, oddelki, vodi, čete, bataljoni, odredi in po potrebi tudi druge formacije.

54. člen

Teritorialne enote po teritorialnem načelu ustanavlja občinska skupščina.

Teritorialne enote oblikuje svet občinske skupščine za narodno obrambo praviloma za območja krajevne skupnosti in sicer tako, da je z ustreznimi teritorialnimi enotami (2. odstavek 53. člena) pokrito celotno območje občine. Katere teritorialne enote so na območju posamezne krajevne skupnosti, določi na predlog najvišjega štaba teritorialnih enot in v skladu z vojnim načrtom občine svet občinske skupščine za narodno obrambo.

55. člen

Teritorialne enote v delovni organizaciji ustanovi delavski svet ali drug ustrezen organ delovne organizacije; delavski svet mora ustanoviti teritorialno enoto, če je tako določeno v republiškem ali občinskem razvojnem načrtu.

56. člen

Teritorialne enote, ki so jih na območju občine ustanovili občinska skupščina ter delovne organizacije, tvorijo celoto in delujejo na podlagi enotnih načel in načrtov za splošni ljudski odpor v SR Sloveniji.

57. člen

Teritorialne enote vodijo štabi oziroma poveljstva.

Štabi oziroma poveljstva teritorialnih enot so Glavni štab, conski štabi za splošni ljudski odpor in štabi oziroma poveljstva posameznih teritorialnih enot.

58. člen

Svet SR Slovenije za narodno obrambo ustanovi na predlog Glavnega štaba conske štabe za splošni ljudski odpor. S sklepom o ustanovitvi določi območja conskih štabov, njihove naloge ter pravice in dolžnosti.

Glavni štab imenuje poveljnika, političnega komisarja in druge člane in strokovne delavce conskih štabov, predpisuje sestavo conskih štabov in njegovih enot ter skrbi za njihovo opremljenost in oborožitev.

Sredstva za delo conskih štabov za splošni ljudski odpor se zagotovijo v republiškem proračunu.

59. člen

Najvišji štab teritorialne enote v občini je poseben občinski organ, ki vodi in združuje delovanje vseh teritorialnih enot (56. člen) in je odgovoren za mobilizacijsko in bojno pripravljenost enot.

Najvišji štab teritorialne enote v občini izvršuje smernice in stališča občinske skupščine, sveta občinske skupščine za narodno obrambo ter navodila Glavnega štaba oziroma pristojnega conskega štaba.

60. člen

Pri izvrševanju svojih nalog iz prejšnjega člena najvišji štab teritorialne enote v občini zlasti:

— obravnava v sodelovanju s conskim štabom razvoj, opremljenost, normative in merila za teritorialne enote na območju občine;

— proučuje okolje, na katerem bodo delovale teritorialne enote, način, obliko in taktiko boja v različnih vojnih razmerah in pripravlja taktične in druge načrte za delovanje teritorialnih enot;

— predlaga svetu občinske skupščine za narodno obrambo nabavo opreme, oborožitve, materialnih in tehničnih sredstev za teritorialne enote;

— usklajuje delovanje teritorialnih enot s pripravami in načrti Jugoslovanske ljudske armade;

— skrbi za enotno izvajanje navodil za organiziranje in pripravljanje teritorialnih enot ter za načrtovanje in enotno izvajanje vzgoje in urejanja;

— predlaga svetu občinske skupščine za narodno obrambo ustrezno reševanje organizacijskih in kadrovskih vprašanj, sestav in ustanavljanje novih teritorialnih enot;

— usklajuje opremljanje teritorialnih enot in druga vprašanja, ki zagotavljajo enotnost pri izvajanju načrtov, navodil in smernic za splošni ljudski odpor.

61. člen

Štab oziroma poveljstvo posamezne teritorialne enote zlasti:

— vodi in skrbi za urejanje in bojno pripravljenost, za idejnopolitično vzgojo, za organizacijska in kadrovska vprašanja enote;

— skrbi za izvajanje strokovnih in tehničnih navodil za nabavo, hrambo, vzdrževanje, evidentiranje in nadzor nad predmeti opreme in oborožitve enote;

— skrbi za varnostne ukrepe in za varnostno vzgojo pripadnikov teritorialnih enot;

— proučuje okolje, na katerem dela teritorialna enota ter način, obliko in taktiko boja, ki ustreza različnim vojnim razmeram;

— proučuje in spremlja sodobne oblike, metode in sredstva splošnega ljudskega odpora in daje pristojnim organom predloge za ustrezne ukrepe.

62. člen

Stabi oziroma poveljstva teritorialnih enot sodelujejo z družbenopolitičnimi organizacijami in društvi, državnimi organi, krajevnimi skupnostmi, s poveljstvi enot Jugoslovanske ljudske armade in drugimi organizacijami, katerih delo je pomembno za priprave na splošni ljudski odpor.

63. člen

Starešine teritorialnih enot imajo čine, ki veljajo za Jugoslovansko ljudsko armado.

Starešine teritorialnih enot imajo tudi oznake, položajne znake in uniforme, ki jih na predlog Glavnega štaba določa Svet SR Slovenije za narodno obrambo.

64. člen

Služba in poveljevanje v teritorialnih enotah se opravlja v slovenskem jeziku; v posameznih teritorialnih enotah se glede na njihov sestav uporabljajo tudi jeziki narodov in narodnosti Jugoslavije.

65. člen

Teritorialne enote imajo vojne zastave, katerih obliko in način podeljevanja predpiše Svet SR Slovenije za narodno obrambo.

66. člen

Teritorialne enote imajo stalno in rezervno sestavo.

Stalno sestavo teritorialne enote sestavljajo tisti, ki so v teritorialno enoto oziroma njen štab oziroma poveljstvo ali strokovno službo postavljeni delovno mesto ali dolžnost, ki jo v mirnem času opravljajo kot poklicno dolžnost.

Rezervno sestavo teritorialne enote sestavljajo vojaški obvezniki, ki so razporejeni vanjo z vojnim razporedom ter prostovoljci.

67. člen

Osebe iz drugega odstavka prejšnjega člena se štejejo kot delavci v delovnem razmerju.

O delovnih razmerjih delavcev Glavnega štaba in conskih štabov odloča Glavni štab.

O delovnih razmerjih delavcev štabov drugih teritorialnih enot odloča pristojni svet občinske skupščine za narodno obrambo.

68. člen

V stalnem sestavu teritorialnih enot so lahko tudi aktivne vojaške osebe, za katere je dal pristanek izvršni svet Skupščine SR Slovenije (15. člen) oziroma svet občinske skupščine za narodno obrambo (36. člen).

Aktivne vojaške osebe, ki so na dolžnostih v stalnem sestavu teritorialnih enot, imajo vse pravice in dolžnosti, ki veljajo za pripadnike Jugoslovanske ljudske armade.

69. člen

Vojaški obvezniki, ki so v stalnem sestavu ali so vpoklicani na vaje v teritorialne enote in prostovoljci imajo poleg pravice do brezplačnega prevoza in do nadomestila osebnega dohodka v skladu s posebnimi predpisi tudi pravico do enkratne denarne pomoči v primeru telesne okvare najmanj za 20 % ali smrti, kakršno imajo vojaške osebe po 193. členu zakona o Jugoslovanski ljudski armadi (Uradni list SFRJ, št. 52-719/64 in 57-929/65).

Pripadnikom teritorialnih enot iz prejšnjega odstavka je zagotovljeno zdravstveno varstvo po 29. in 30. členu zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26/70).

5. poglavje

FINANCIRANJE SPLOŠNEGA LJUDSKEGA ODPORA

70. člen

Socialistična republika Slovenija, občine, delovne in druge organizacije financirajo zadeve, ki so po tem zakonu, po 166., 167. in 168. členu zveznega zakona o narodni obrambi in po drugih predpisih v njihovi pristojnosti.

71. člen

Občinska skupščina lahko ustanovi sklad za financiranje potreb splošnega ljudskega odpora. V tem skladu se združujejo sredstva občinskega proračuna, sredstva družbenega dogovora, ki so ga za obrambne potrebe sklenile delovne in druge organizacije ter drugi dohodki. Občinska skupščina lahko tudi sklene, da se posamezni viri občinskih dohodkov stekajo neposredno v korist sklada.

72. člen

Socialistična republika Slovenija zagotovi za obrambne potrebe, ki izhajajo iz njene pristojnosti, sredstva v svojem proračunu. V svojem proračunu zagotovi tudi sredstva za opremo in oborožitev tistih teritorialnih enot, ki so ustanovljene ali pa jih bo treba ustanoviti po razvojnem in vojnem načrtu SR Slovenije, če zanje občina ne more iz svojih virov zagotoviti dovolj sredstev.

6. poglavje

CIVILNA ZAŠČITA

a) Splošno

73. člen

Civilna zaščita organizira in vodi akcije za reševanje, pomoč in varstvo prebivalstva in materialnih dobrin ob naravnih in drugih hudih nesrečah in ob vojnih akcijah ter preprečuje in odpravlja nevarnosti, zaradi katerih bi lahko prišlo do naravnih in drugih hudih nesreč, če ni z drugimi predpisi drugače določeno.

74. člen

Naravne in druge hude nesreče po prejšnjem členu (v nadaljnjem besedilu: hude nesreče) so naravne katastrofe (potresi, povodnji, zemeljski in snežni plazovi, neurja in pod.) in druge nesreče, pri katerih je ogroženo življenje in zdravje velikega števila ljudi ali premoženje v velikem obsegu (epidemije, veliki požari v naseljih, v velikih gospodarskih objektih in v gozdovih, hude nesreče v rudnikih in drugih deloviščih, hude prometne nesreče, močne eksplozije gorljivih in eksplozivnih snovi, zastrupitev ozračja, zemljišča in pod.).

b) Enote civilne zaščite

75. člen

Za varstvo in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin pred hudimi nesrečami in vojnimi akcijami se ustanavljajo enote civilne zaščite.

Enote civilne zaščite so lahko splošne, specializirane in združene.

Splošne enote civilne zaščite so namenjene za najpogostejše naloge pri reševanju ljudi in dobrin (prva pomoč, gašenje požarov ipd.); ustanovijo se v naseljih, krajevnih skupnostih, delovnih in drugih organizacijah.

Specializirane enote so namenjene za posamezne zahtevnejše naloge reševanja prebivalstva in materialnih dobrin (zdravstvena pomoč, veterinarska pomoč, popravilo komunalnih naprav, radiacijska, kemična in biološka zaščita ipd.).

Združene enote so namenjene za vse naloge varstva in reševanja ljudi in dobrin za najbolj prizadeta območja: ustanavljajo jih občinske skupščine.

76. člen

Krajevna skupnost mora imeti splošno enoto civilne zaščite.

Občinska skupščina lahko določi v skladu z republiškim in občinskim načrtom civilne zaščite, katere delovne in druge organizacije morajo ustanoviti enote civilne zaščite za lastne in katere za skupne potrebe ter njihov minimalni sestav.

Občinska skupščina lahko določi, da se morajo ustanoviti enote civilne zaščite tudi za naselja, stanovanjske hiše in za druge objekte.

77. člen

Specializirane enote civilne zaščite so zlasti:

- enote za opazovanje, obveščanje in alarmiranje;
- tehnično-reševalne enote;
- zdravstvene enote;
- požarno-varstvene enote;
- enote za radiacijsko, kemično in biološko zaščito;
- veterinarske enote;
- enote za popravilo komunalnih naprav.

Glede na krajevne razmere in potrebe se lahko organizirajo in aktivirajo v skladu z občinskim načrtom ukrepov za civilno zaščito tudi druge enote za civilno zaščito (enote za uničevanje neeksplodiranih teles, enote za evakuacijo in nastanitev prebivalstva, za preskrbo, za transport in druge).

78. člen

Enote civilne zaščite sodelujejo pri zavarovanju, reševanju, dajanju pomoči in pri drugem neposrednem delu ob hudih nesrečah in vojnih akcijah med seboj in z drugimi enotami civilne zaščite v skladu z občinskim načrtom ukrepov za civilno zaščito.

79. člen

Prostovoljne in poklicne gasilske organizacije sodelujejo z enotami civilne zaščite, ob hudih nesrečah in v vojni pa se vključijo v enote civilne zaščite v skladu z občinskim načrtom ukrepov za civilno zaščito in navodili občinskega štaba za civilno zaščito.

80. člen

Predsednik občinske skupščine lahko izjemoma odredi v primeru potrebe uporabo teritorialnih enot za sodelovanje s civilno zaščito pri reševanju ob hudih nesrečah.

c) Štabi za civilno zaščito

81. člen

Za vodenje in neposredno opravljanje zadev civilne zaščite se organizirajo štabi za civilno zaščito.

Štabi za civilno zaščito so: štab SR Slovenije za civilno zaščito, občinski štabi za civilno zaščito ter štabi za civilno zaščito pri krajevnih skupnostih delovnih in drugih organizacijah, naseljih, stanovanjskih hišah in drugih objektih.

82. člen

Štab za civilno zaščito sestavljajo vodja in člani štaba ter njihovi namestniki.

Vodja in člani štaba ter njihovi namestniki se imenujejo izmed funkcionarjev, strokovnjakov in drugih predstavnikov organov, organizacij in služb, ki glede na svojo dejavnost in strokovnost lahko uspešno sodelujejo pri civilni zaščiti.

83. člen

Vodjo in člane štaba SR Slovenije za civilno zaščito ter njihove namestnike imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije, vodjo in člane občinskega štaba imenuje občinska skupščina, vodjo in člane štaba enote krajevne skupnosti, naselja, stanovanjske hiše in drugega objekta imenuje svet krajevne skupnosti, v delovni ali drugi organizaciji pa imenuje vodjo in člane štaba delavski svet oziroma drug ustrezen organ; organ, ki izvrši imenovanje, določi hkrati število članov štaba.

Štab je za svoje delo odgovoren organu, ki ga je imenoval.

Strokovne in administrativne zadeve za štab SR Slovenije za civilno zaščito opravlja republiški sekretariat za narodno obrambo, za občinski štab pa ustrezen občinski upravni organ za narodno obrambo.

84. člen

Štab SR Slovenije za civilno zaščito opravlja zadeve civilne zaščite iz republiške pristojnosti, ki niso z zakonom dane v pristojnost drugih organov, pri čemer izvršuje politiko, stališča in smernice Skupščine SR Slovenije, izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in sveta SR Slovenije za narodno obrambo.

85. člen

Štab SR Slovenije za civilno zaščito zlasti:

- proučuje vprašanja civilne zaščite in daje ustrezne predloge pristojnim organom;
- izdela republiški načrt ukrepov civilne zaščite za varstvo ob naravnih in drugih hudih nesrečah ter pred vojnimi akcijami;
- določa kriterije za mobilizacijo prebivalstva ob naravnih in drugih hudih nesrečah;
- ustanavlja republiške enote civilne zaščite za odkrivanje in odpravljanje nevarnosti in posledic zračnih in drugih napadov ter hudih nesreč, ki ogrožajo življenje ljudi ali premoženje v velikem obsegu;
- usklajuje delo občinskih štabov za civilno zaščito ter drugih organov, organizacij in služb, ki izvajajo ukrepe za varstvo ob hudih nesrečah in pred vojnimi akcijami;
- po potrebi neposredno organizira in vodi akcije za reševanje in pomoč prizadetim krajem v republiki;
- sodeluje z ustreznimi štabi drugih republik ter po potrebi skrbi za pomoč in sodelovanje v civilni zaščiti zunaj SR Slovenije.

86. člen

Občinski štab za civilno zaščito zlasti:

- proučuje vprašanja civilne zaščite in daje ustrezne predloge občinski skupščini;
- izdela občinski načrt ukrepov za civilno zaščito in ga predlaga v sprejem občinski skupščini;

- usklajuje delo organov in organizacij na območju občine, ki izvajajo varstvo ob hudih nesrečah in pred vojnimi akcijami;
- skrbi za izvajanje preventivnih in zaščitnih ukrepov, ki naj bi preprečili ali ublažili hude nesreče ter posledice vojnih akcij in hudih nesreč;
- organizira in neposredno vodi akcije za reševanje in pomoč ob hudih nesrečah ali vojnih akcijah;
- skrbi za pouk in usposabljanje enot civilne zaščite in organizira praktične vaje;
- poroča štabu SR Slovenije za civilno zaščito o izvedenih ukrepih ob hudih nesrečah in vojnih akcijah;
- obvešča prebivalstvo o obsegu hudih nesreč in vojnih akcij ter daje tisku, radiu, televiziji in drugim sredstvom obveščanja uradna obvestila o tem.

87. člen

Štabi enot za civilno zaščito pri krajevnih skupnostih, delovnih in drugih organizacijah, naseljih, stanovanjskih hišah in drugih stavbah vodijo svoje enote ter opravljajo druge naloge, ki jih določi ustanovitelj.

Če v konkretni akciji civilne zaščite sodeluje več enot civilne zaščite, vodi akcije štab tiste enote, ki prvi prispe na kraj takšne akcije, kolikor občinski štab za civilno zaščito ne določi drug štab.

č) Posebne dolžnosti občanov in delovnih in drugih organizacij

88. člen

Kdor opazi, da grozi neposredno nevarnost hude nesreče ali da je do takšne nesreče prišlo, mora takoj obvestiti najbližjo postajo milice, štab za civilno zaščito ali krajevni urad. Pri tem mu mora pomagati vsak, ki razpolaga s prevoznim sredstvom ali s sredstvom za zveze.

89. člen

Lastniki in uporabniki premoženja morajo storiti potrebne ukrepe za zavarovanje premoženja pred hudimi nesrečami, v primeru hude nesreče pa skrbeti za reševanje.

90. člen

Občani se morajo ob hudih nesrečah in vojnih akcijah ravnati po navodilih pristojnega štaba za civilno zaščito, ki jih ta izda za zavarovanje in reševanje njihovega življenja in premoženja.

91. člen

Če je zaradi velikega obsega ali težkih posledic hude nesreče ali vojne akcije potrebno, lahko odredi predsednik občinske skupščine, da morajo pri delih za zavarovanje in reševanje sodelovati občani, ki so po posebnih predpisih zavezani služiti v civilni zaščiti z osebnim delom, z opremo in vozili, delovne

in druge organizacije pa s svojimi reševalnimi ekipami, opremo in z drugimi potrebnimi sredstvi.

Če predsednik občinske skupščine ni odredil ukrepov po prejšnjem odstavku ali če je treba odrediti obvezno sodelovanje občanov, delovnih in drugih organizacij z območja več občin, odredi potrebne ukrepe predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

92. člen

Lastniki in uporabniki tehničnih naprav in sredstev (motornih vozil, vpreg, orodja, strojev, cistern, gradbenega materiala itd.), ki so potrebna pri zavarovanju in reševanju, morajo oddati po nalogu pristojnega štaba za civilno zaščito te naprave z ustreznim osebjem na razpolago za potrebe civilne zaščite.

93. člen

Lastniki in uporabniki nepremičnin morajo dopustiti, da se na njihovih nepremičninah izvršijo ukrepi, ki jih odredi pristojni štab za civilno zaščito za zavarovanje in reševanje (npr. delno ali popolno rušenje stavb, sekanje dreves, odlaganje materiala in podobno).

94. člen

Lastniki in uporabniki javnih zgradb (šol, hotelov, zadružnih in drugih domov), stanovanjskih in drugih prostorov, primernih za nastanitev, morajo sprejeti načasno nastanitev prebivalce z ogroženega ali prizadetega območja, če tako odredi pristojni štab za civilno zaščito.

95. člen

Prispevki investitorjev h gradnji zaklonišč in prispevki iz dela najemnine od stanovanjskih hiš in poslovnih stavb, ki jih po 115. in 117. členu zakona o narodni obrambi (Uradni list SFRJ, št. 8-84/69) predpiše občinska skupščina, ne smejo biti večji kot 2% od skupne cene gradbenega dela stavbe oziroma od skupne najemnine od stanovanjskih hiš in poslovnih stavb.

96. člen

Za sodelovanje pri akcijah reševanja in pomoči ob hudih nesrečah imajo delovne in druge organizacije ter občani pravico do povračila dejanskih stroškov in škode, če ne dobijo povračila iz drugih virov (zavarovanje).

Lastniki tehničnih naprav in sredstev ter lastniki nepremičnin imajo pravico do odškodnine po splošnih načelih odškodninskega prava za dejansko škodo, ki jim je bila povzročena pri uporabi njihovih tehničnih naprav, sredstev in nepremičnin iz 92. in 93. člena tega zakona.

97. člen

Če z zakonom ni drugače določeno, gre povračilo oziroma odškodnina iz prejšnjega člena v breme tiste občine, na katerem območju se je zgodila nesreča.

Če se je reševanje po prvem odstavku prejšnjega člena izvajalo v korist delovne ali druge organizacije, nosi stroške takšna organizacija sama.

7. poglavje

KAZENSKKE DOLOČBE

98. člen

Za prekršek se kaznuje z denarno kaznijo do 500 dinarjev:

1. kdor opazi, da grozi neposredna nevarnost hude nesreče ali da se je taka nesreča že zgodila, pa tega ne prijavi pristojnemu organu, ali kdor ne da na razpolago prevoznega sredstva ali sredstva za zvezo (88. člen);

2. lastnik ali uporabnik premoženja, če ne stori potrebnih ukrepov za zavarovanje in reševanje svojega premoženja (89. člen);

3. kdor se ne ravna po navodilih pristojnega štaba (90. člen);

4. kdor se brez upravičenega razloga ne odzove odredbi o obveznem sodelovanju pri zavarovalnih delih pred hudo nesrečo ali ne da na razpolago opreme, materiala, vozil ali drugih potrebnih sredstev (91. člen);

5. lastnik ali uporabnik, ki ne da na razpolago tehničnih naprav in sredstev (92. člen);

6. lastnik ali uporabnik nepremičnine, ki na svoji nepremičnini prepreči ali ovira izvrševanje ukrepov iz 93. člena tega zakona;

7. lastnik ali uporabnik javnih zgradb, stanovanjskih in drugih prostorov, primernih za nastanitev, ki brez upravičenih razlogov ne sprejme oziroma ne da zatočišča prebivalcem z ogroženega ali prizadetega območja (94. člen).

Če stori prekršek iz 2., 4., 5., 6. in 7. točke prejšnjega odstavka pravna oseba, se kaznuje z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev, njena odgovorna oseba pa se kaznuje po prejšnjem odstavku.

8. poglavje

KONČNE DOLOČBE

99. člen

Občinske skupščine morajo uskladiti svoje statute in druge predpise s tem zakonom v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

100. člen

Ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami (Uradni list SRS, št. 42-220/66).

101. člen

Ta zakon začne veljati trideseti dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

Prvi republiški zakon s področja narodne obrambe izhaja iz XXXIX. amandmaja zvezne ustave ter uresničuje načela zveznega zakona o narodni obrambi in opredeljuje pristojnost posameznih organov ter vsa tista vprašanja, ki so v praksi prisotna in so se utrdila pri dosedanjih pripravah splošnega ljudskega odpora.

I.

Vprašanje obrambne sposobnosti jugoslovanske skupnosti narodov in narodnosti je še vedno pereče. V ničemer se ne spreminja geopolitični in strateški položaj Jugoslavije, lokalne vojne so svetovna stvarnost in določeni krogi v svetu se niso odpovedali svojim težnjam ter je mnogim še vedno trn v peti naša neodvisna mednarodna politika, naša samoupravna družba in celotni razvoj našega družbeno-političnega sistema. Zato morajo biti vse naše obrambne priprave stalne, temeljite in celovite, ker s tem objektivno zmanjšujemo neposredno vojno in drugo nevarnost.

Obrambne priprave terjajo vključevanje vseh družbenih dejavnikov pri razvijanju elementov splošnega ljudskega odpora. Šele tako zasnovane priprave, pri katerih sodeluje, jih dograjuje ter soustvarja občan, vas, naselje, krajevna skupnost, delovne in druge organizacije, družbeno-politične skupnosti in družbeno-politične organizacije ter društva lahko uresničijo ustavno načelo, da nima nihče pravice priznati ali podpisati kapitulacije dežele ali oboroženih sil, niti pravice sprejeti ali priznati okupacijo dežele ali njenega dela. Takšne pravice pa že danes zagotavljajo varnost naše samoupravljalске družbe.

Predlog zakona črpa svoja idejna izhodišča iz resolucije IX. kongresa ZKJ, ki opredeljuje splošni ljudski odpor kot uresničevanje postavk znanstvenega socializma o oboroženem narodu v pogojih, ko samoupravljanje postaja prevladujoč odnos in ko ne obstojajo realne sile, ki bi ga lahko brez podpore od zunaj ogrozile. Po brionskem plenumu, ko je bil iniciran hitrejši proces deetati-zacije družbeno-političnih struktur, zlasti pa po dogodkih avgusta 1968, so bili ustvarjeni pogoji za progresivnejše razreševanje vsebine narodne obrambe, pa tudi za ustrežnejši vojni koncept naše socialistične družbe. Koncept splošnega ljudskega odpora opredeljuje najpomembnejša politična, vojaška, obrambna in druga vprašanja povezana s splošnim ljudskim odporom kot učinkovite možnosti odpora predvsem malih narodov pred katerimkoli napadalcem. Koncept splošnega ljudskega odpora daje hkrati osnovo za strategijo splošnega ljudskega odpora, ki obsega razen oboroženega boja tudi vse druge aspekte obrambe in oblike odpora (politične, psihološke, ekonomske, ilegalne oblike odpora, odpora duha itd.) in ki omogoča delovanje naše socialistične oblasti v različnih vojnih razmerah.

Vse priprave in razmišljanja ob razvijanju koncepta splošnega ljudskega odpora v Sloveniji izhajajo iz osnovne usmeritve, ki jo je dal maršal Tito, ko je dejal: »Nenehno moramo izpopolnjevati sistem naše splošne ljudske obrambe na osnovi trajnih izkušenj naše narodnoosvobodilne vojne in tudi zato; da bi nadalje okrepili in razširili samoupravne pravice naših delovnih ljudi. Nemogoče si je namreč zamisliti uresničevanje samoupravnih pravic našega delovnega človeka v gospodarskem, političnem in kulturnem življenju sploh, ne da bi take pravice uresničevali tudi na področju ljudske obrambe. V središču pozornosti

mora biti naš delovni človek in samoupravna pravica in dolžnost, da aktivno sodeluje v organiziranju obrambe pridobitev naše socialistične revolucije in razvoja samoupravne socialistične družbe.«

Izvršni svet meni, da je potrebno zato ustvarjalno krepiti vse tiste neposredne samoupravne oblike, ki najbolj krepijo obrambno moč in duha odpora vseh delovnih ljudi. Zelo pomembna naloga je razviti in afirmirati krajevno skupnost kot samoupravno družbeno fazo SLO, ki bo tesno povezana ne le z nalogami in pripravami SLO v miru, temveč tudi v morebitni vojni in še zlasti v najtežjih razmerah, če bi sovražnik posamezna območja začasno zasedel. Takšnim nalogam je kos le družbeno zasnovan organizem v krajevni skupnosti in tudi v delovnih organizacijah (odbor za splošni ljudski odpor), ki bo na družbeno-političnih osnovah lahko pritegoval širok krog občanov k izvajanju njihovih samoupravnih pravic in dolžnosti na področju obrambe. To je hkrati pogoj, da bodo obrambne priprave resnično učinkovite in trajne, pa tudi originalne in bi bilo kakršnokoli določanje formul in shem za organiziranje odpora iz enega centra v nasprotju s konceptom SLO. Tudi kakršnokoli spreminjanje odborov za SLO oz. krajevnih skupnosti v podaljšano roko občinske uprave ali celo v upravne organe za narodno obrambo, bi pomenilo, da se ne moremo posloviti od starega, da ne gledamo naprej ter da smo še vedno obremenjeni s starimi gledanji na pomen in vlogo obrambnih priprav v samoupravni socialistični družbi. Tako bodo prišle do polnega izraza tudi samoupravne pravice in dolžnosti na občinskih in drugih ravneh in presegli bomo pojmovanje koncepta splošnega ljudskega odpora le kot organiziranje oboroženih enot in služb, ne pa kot celotno organiziranje vseh možnih oblik odpora vsega ljudstva. Proti samoupravni zasnovi splošnega ljudskega odpora so sicer zaradi nazora posameznikov pomisleki, ki največkrat izhajajo iz pogledov, kateri v končni posledici ne priznavajo samega koncepta splošnega ljudskega odpora, zlasti pa ne, da je obramba ena od funkcij samouprave. Splošni ljudski odpor moramo pripravljati in konkretizirati v vsakem naselju, krajevni skupnosti in delovni organizaciji ter ga povezovati v celovit sistem na ravni občine, republike in Jugoslavije.

II.

Skupščina SRS je na sejah republiškega zbora, enotnega zbora delovnih skupnosti, zasedanju delegatov občin, zakonodajno-pravne komisije, odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko in na seji začasne komisije za družbeno-politične odnose obravnavala osnutek zakona o splošnem ljudskem odporu. Na predlog odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko je bil osnutek obravnavan tudi na regionalnih posvetih, v katere so bili vključeni predsedniki občinskih skupščin, sveti za narodno obrambo, koordinacijski odbori SZDL, komisije ZK za splošni ljudski odpor, ZB in rezervnih vojaških starešin in drugi; zajelo pa je tudi nekatere zборе občanov, krajevne skupnosti itd.

V obravnavah osnutka zakona o splošnem ljudskem odporu je bila poudarjena pomembnost tega zakona, sprejeta so bila osnovna izhodišča in pobuda, da se čimprej uredi to področje. Izraženo je bilo mnenje, da je osnutek sprejemljiv, ker sistematično ureja naloge vseh tistih subjektov v republiki, občini, delovni organizaciji, krajevni skupnosti, ki lahko prispevajo svoj delež pri organiziranju in razvijanju splošnega ljudskega odpora.

V razpravah so bili dani zlasti naslednji predlogi in pripombe, ki naj bi se pri izdelavi predloga zakona na ustrezen način upoštevali:

1. V uvodnih načelih je treba poudariti, da nihče ne more podpisati kapitulacije ali priznati okupacije; še bolj opredeliti vlogo teritorialnih enot, dati večji poudarek posameznim družbenopolitičnim in družbenim organizacijam in ne nazadnje na ustrezen način v celotnem zakonu podčrtati tudi vlogo JLA.

2. V temeljnih določbah je treba dati poudarka varovanju tajnosti podatkov, listin in dokumentov ter družbeni samozaščiti.

3. Ne ustreza opredelitev, da je krajevna skupnost temelj splošnega ljudskega odpora.

4. Opredelitev civilne zaščite ni povsem v skladu z zveznim zakonom o narodni obrambi, ki omejuje njene naloge le na zaščito in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin pred vojnimi akcijami. Osnutek zakona pa daje tudi naloge ob naravnih in drugih hudih nesrečah.

5. Določba, da mora imeti vsaka krajevna skupnost teritorialno enoto, ne upošteva dovolj razlik v organizaciji, velikosti in razvitosti krajevnih skupnosti v posameznih občinah. Prepustiti bi bilo treba konkretne rešitve svetom občinskih skupščin za narodno obrambo.

6. Teritorialne enote naj bi imele svoje zastave.

7. Štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor naj bi se preimenoval v Glavni štab, kar ustreza tudi tradicijam NOB.

8. Proučiti bi bilo treba celotno besedilo 87. člena, ki obravnava prispevke za gradnjo zaklonišč.

9. Osrednje pripombe so bile glede financiranja priprav splošnega ljudskega odpora. Občinskim skupščinam bi bilo treba dati možnost, da lahko predpisujejo za te potrebe tudi prispevne stopnje, s katerimi bi zajele, razen proračunskih sredstev in sredstev iz dogovora z delovnimi organizacijami, posamezne kategorije prebivalstva in druge. Zaradi različne gospodarske in finančne zmogljivosti posameznih občin bo prišlo do velikih razlik v opremljenosti teritorialnih enot. SR Slovenija je, kar je bilo v razpravi poudarjeno, dolžna skrbeti za enak razvoj teritorialnih enot, ker obrambne priprave ne smejo poznati teritorialnih meja, saj gre za vprašanje svobode, lastne nacionalnosti in za skupni interes. Zato so bili tudi v večini razprav predlogi za ustanovitev republiškega sklada oziroma za prelivanje sredstev za potrebe SLO.

Vse razprave so potrdile, da je osnutek zakona sinteza vsega, kar je bilo na področju priprav že storjenega in preverjenega tudi v praksi, čeprav vso pestrost priprav ni mogoče normirati v tem prvem republiškem zakonu s področja narodne obrambe.

Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu upošteva na ustrezen način vse pripombe. Tako so v mnogočem izpolnjena uvodna načela in temeljne določbe; podčrtana je vloga svetov za narodno obrambo kot pomembnega dejavnika pri podružbljanju narodne obrambe in osnovnega usklajevalca priprav splošnega ljudskega odpora in njihova odgovornost občinski skupščini oziroma Skupščini SR Slovenije; dopolnjene so določbe o Glavnem štabu; preciznejše so opredeljene naloge inšpektorata; opredeljeno je, kaj naj bi vsebovali statuti občin in bolj so opredeljena načela za oblikovanje teritorialnih enot in naloge najvišjih štabov teritorialnih enot kot posebnih občinskih organov s področja splošnega ljudskega odpora.

Predlog zakona ima novo poglavje o financiranju splošnega ljudskega odpora. To poglavje najprej opredeljuje, katere zadeve financirajo SR Slovenija,

občine, delovne in druge organizacije ter povzema dosedanjo določbo, da občinska skupščina lahko ustanovi sklad za financiranje potreb splošnega ljudskega odpora. Glede na obravnave osnutka zakona in pripombe ima predlog zakona novo določbo, po kateri občinska skupščina lahko sklene, da se posamezni viri občinskih dohodkov stekajo v korist sklada in da se v republiškem proračunu zagotove sredstva za opremo in oborožitev tistih teritorialnih enot, ki so ustanovljene ali jih bo treba ustanoviti po razvojnem in vojnem načrtu SR Slovenije, če zanje občina ne more iz svojih virov zagotoviti dovolj sredstev.

V celoti je bil spremenjen tudi 87. člen osnutka zakona. V predlogu zakona se določa le, da prispevki, ki jih lahko po zveznem zakonu predpišejo občinske skupščine za gradnjo zaklonišč, ne smejo biti večji kot 2 % od skupne cene gradbenega dela stavbe oziroma od skupne najemnine od stanovanjskih hiš in poslovnih stavb. S to določbo predlog zakona ne predpisuje občinam konkretnih dolžnosti, ampak izpolnjuje le obveznost do limitiranja prispevkov, ki izhajajo iz zveznega zakona o narodni obrambi.

Pri izdelavi predloga zakona pa ni bilo mogoče upoštevati pripombe, da bi občinski upravni organ za narodno obrambo vodil nadzor nad izvajanjem nalog, ki izvirajo iz tega zakona za tiste enote in službe SLO, ki jih ustanovijo občinska skupščina, krajevne skupnosti, delovne in druge organizacije. Sprejeti takšno pripombo bi pomenilo, da se odrekamo podružbljanju narodne obrambe, da ne priznavamo vloge sveta za narodno obrambo, pa tudi, da zanikamo vse, kar je bilo v družbenem procesu na tem področju storjenega. Isto velja tudi za posamezne pripombe, da so profesionalni delavci, ki so v stalnem sestavu teritorialnih enot oziroma njihovih štabov, lahko v sestavu upravnih organov za narodno obrambo. Predlog zakona določa, da o delovnih razmerjih teh profesionalnih delavcev odloča pristojni svet za narodno obrambo, izhajajoč iz njihovih nalog, ki jih ti delavci opravljajo za najvišji štab teritorialne enote kot posebnega občinskega organa in ki mu tudi odgovarjajo neposredno, hkrati pa seveda posredno svetu.

Predlog zakona ima za svoj osnovni namen sproščati tiste družbene procese, v katerih se družbi vračajo njene obrambne funkcije, ki postajajo sestavni del samoupravnih odnosov. Zato je njegov namen na ustrezen način opredeliti naloge posameznih organov, spodbuditi njihova razmišljanja in sodelovanje pri uveljavljanju obrambnih funkcij naše družbe, ki ne morejo biti v pristojnosti le nekaterih organov.

Uresničevanje koncepta splošnega ljudskega odpora tudi zagotavlja, da bo postal funkcionalna sestavina naše celotne politike, ki ne dovoljuje organiziranja naše družbe izven samoupravnega sistema ter zagotavlja varnost in specifični razvoj naše samoupravljalске družbe.

III.

Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu izhaja predvsem iz naslednjih načelnih izhodišč, ki so se uveljavila že v času izdelave osnutka zakona:

1. Vsa razmišljanja o narodni obrambi, vključno s strateškimi, niso več samo stvar ozkega profesionalnega kroga ali upravne strukture in je potrebno že s samim zakonom opredeliti posamezne pristojnosti, tako da bodo obrambne priprave tudi dejansko postale domena delovnih ljudi.

2. Sveti za narodno obrambo morajo postati osnovni usmerjevalci in uresničevati splošno politiko družbenopolitičnih skupnosti na področju obrambnih priprav in splošnega ljudskega odpora.

3. Odbori krajevnih skupnosti za splošni ljudski odpor ustvarjajo in proučujejo pogoje za krajevnim razmeram ustrezajoče oblike splošnega ljudskega odpora, skrbijo za vzgojo in usposobljenost občanov in za organizacijske, politične, materialne in druge priprave splošnega ljudskega odpora.

4. V mejah svojih pristojnosti so vsi upravni organi odgovorni za obrambne priprave, za njihovo usklajevanje ter za opravljanje nalog v vseh vojnih razmerah.

5. Teritorialne enote, pristojni republiški in občinski organi, delovne in druge organizacije sodelujejo z Jugoslovansko ljudsko armado, ki je skupna oborožena sila vseh narodov in narodnosti, vseh delovnih ljudi in državljanov SFR Jugoslavije.

6. Enote teritorialne obrambe so jedra oboroženega odpora, ki omogoča uveljavljanje vseh drugih oblik odpora. Vse teritorialne enote, ne glede ali se formirajo po teritorialnem ali proizvodnem načelu, predstavljajo v občini celoto. Vodi in usklajuje njihovo delovanje najvišji štab teritorialne enote v občini. Ti štabi ne združujejo samo operativno dejavnost z družbeno bazo, ampak to ustreza tudi taktično strateški zamisli razporeda teritorialnih enot in samoupravnemu sistemu. Ti štabi imajo družbenosamoupravni značaj in so neposredno odgovorni svetu za narodno obrambo in prek njega občinski skupščini. Omenjeni štabi nimajo profesionalne strukture, le nekateri poklicni delavci opravljajo določene organizacije, materialne in druge zadeve in uresničujejo sklepe štaba. Te poklicne delavce imenuje svet za narodno obrambo.

7. Civilna zaščita in službe teritorialne obrambe (službe za obveščanje, opazovanje in alarmiranje) niso v sestavi štabov teritorialnih enot, ampak v strokovni pristojnosti upravnih organov za narodno obrambo.

Že pred leti je bil sprejet zakon o varstvu pred elementarnimi in drugimi hudimi nesrečami in formirani so bili tudi ustrezni štabi, ki so že dosedaj opravljali nekatere funkcije civilne zaščite v miru. Vse razprave v Sloveniji so potrdile, da ima civilna zaščita značaj samoobrambene funkcije in da opravlja v najširšem pomenu besede funkcijo javnega, oziroma upravnega delovanja. Združevanje oboroženih teritorialnih enot glede na njihovo funkcijo oboroženega splošnega ljudskega odpora s funkcijami civilne zaščite bi pomenilo povezovanje dveh docela različnih elementov obrambe. Civilna zaščita mora delovati že v miru pri reševanju prebivalstva in dobrin ob elementarnih in drugih hudih nesrečah in se pripravljati tudi za razmere v vojni. Civilna zaščita tudi ni sestavni del oboroženih sil Jugoslavije. Zadeve civilne zaščite sodijo v pristojnost upravnega organa za narodno obrambo. S tem se bistveno spreminja pravna in druga narava občinskih štabov za narodno obrambo, ki jih omenja zvezni zakon o narodni obrambi, zlasti še, ker sodijo po predlogu zakona tudi službe teritorialne obrambe (službe za obveščanje, opazovanje in alarmiranje) v pristojnost upravnega organa za narodno obrambo. S takšno organizacijsko rešitvijo uveljavljamo določbe XXXIX. amandmaja zvezne ustave in jasneje opredeljujemo naloge in odgovornosti posameznih dejavnikov na področju obrambnih priprav.

Funkcijo občinskega štaba na področju oboroženega odpora tako prevzame najvišji štab teritorialne enote v občini, funkcijo občinskega štaba na področju civilne zaščite prevzame občinski štab civilne zaščite, strokovne zadeve civilne zaščite ter službe za opazovanje, obveščanje in alarmiranje pa upravni organi

za narodno obrambo. S tem so zagotovljena samoupravna izhodišča, ustrežnejše je določena odgovornost in pristojnost ter funkcije posameznih organov, poudarja se vloga, pomen in odgovornost svetov za narodno obrambo ter družbena baza obrambnih priprav.

AMANDMA IZVRŠNEGA SVETA k predlogu zakona o splošnem ljudskem odporu

V III. in VI. točki uvodnih načel ter v 6., 7., 15., 16., 20., 22., 23., 32., 33., 36., 37., 38., 45., 47., 49., 51., 53., 54., 55., 56., 57., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 68., 69., 72. in 80. členu predloga zakona se besedi »teritorialne enote« nadomestita z besedama »partizanske enote«.

OBRAZLOŽITEV

Stalno izpopolnjevanje sistema naše obrambe na osnovi trajnih izkušenj naše narodnoosvobodilne vojne narekuje, da teritorialne enote preimenujemo v partizanske enote, kar bolj ustreza njihovim nalogam in vlogi, zlasti pa tradicijam ter pojmovanju prebivalcev in delovnih ljudi SR Slovenije. Sam naziv »partizanske enote« še bolj poudarja, da so sestavni del vsestransko organiziranega prebivalstva, delovne organizacije, družbenopolitične skupnosti in najširša oblika organiziranega oboroženega ljudskega odpora.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije in odbor republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko sta na skupni seji dne 6. julija 1971 obravnavala predlog zakona o splošnem ljudskem odporu, ki ga je predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Komisija in odbor sta v načelni razpravi sicer soglašala z dopolnitvijo predloga zakona, ki jo je predlagatelj sprejel na svoji 76. seji dne 2. julija 1971, po kateri naj bi se v vseh tistih določbah predloga zakona, kjer je navedba »teritorialne enote«, ta navedba nadomestila z navedbo »partizanske enote«. Komisija in odbor sta namreč menila, da to spremembo oziroma dopolnitev narekujejo razlogi tradicije NOB in pa ker izraz »partizanske enote« bolj izraža specifično vlogo, ki jo imajo te enote zlasti po pojmovanju občanov. Prav tako ta naziv ni v nasprotju s še veljavnim zveznim zakonom o narodni obrambi (Ur. l. SFRJ, št. 8/69) in XL. amandmaju k zvezni ustavi, ki opredeljujeta, da gre za »teritorialno obrambo«, ne govorita pa izrecno o »teritorialnih enotah«. Na ta način lahko naša republika tem enotam da naziv »partizanske enote«, ki pa so organizirane kot enote teritorialne obrambe.

Ta sprememba oziroma dopolnitev naj bi bila v naslednjih točkah uvodnih načel oziroma določbah samega predloga zakona:

V III. in VI. točki uvodnih načel ter v 6., 7., 15., 16., 20., 22., 23., 32., 33., 36., 37., 38., 45., 47., 49., 51., 53., 54., 55., 56., 57., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 68., 69., 72. in 80. členu predloga zakona.

V obravnavi po členih sta komisija in odbor sprejela naslednje predloge za spremembe in dopolnitve besedila zakonskega predloga:

K I. točki uvodnih načel: V tretji vrsti naj se za besedo »nedotakljivost dodajo še besede »... Socialistične republike Slovenije in...«, v šesti vrsti pa naj se beseda »agresorju« nadomesti z besedo »napadalcu«.

Dopolnitev še z navedbo Socialistične republike Slovenije je potrebna zato, da se na prvem mestu poudari obramba in odpor v naši republiki, kolikor bi bila napadena in ogrožena njena svoboda, neodvisnost, suverenost in ozemeljska nedotakljivost, kot tudi svoboda, neodvisnost, suverenost in ozemeljska nedotakljivost SFR Jugoslavije.

Sprememba v »napadalca« pa je potrebna zaradi uskladitve z ustreznim terminom v XL. amandmaju k zvezni ustavi.

K II. točki uvodnih načel: Tretji odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Nihče nima pravice preprečiti *občanom* SR Slovenije in *občanom* SFR Jugoslavije, da se borijo z orožjem ali kako drugače sodelujejo v odporu proti napadalcu.«.

Ti spremembi sta bili potrebni zaradi terminološke uskladitve z besedilom XL. amandmaja k zvezni ustavi.

K III. točki uvodnih načel: V prvem odstavku naj se v tretji vrsti beseda »društva« nadomesti z besedami »druge družbene organizacije«.

V tretjem odstavku naj se v 7. vrsti besedi »teritorialne enote« nadomestijo z besedami »partizanske enote kot enote teritorialne obrambe (v nadaljnjem besedilu: partizanske enote)«.

Sprememba v prvem odstavku je potrebna zaradi terminološke uskladitve z besedilom VII. točke uvodnih načel.

Sprememba v tretjem odstavku pa je v zvezi z načelno razpravo, po kateri naj se v vseh navedenih določbah tega predloga naziv »teritorialne enote« nadomesti z nazivom »partizanske enote«.

K VI. točki uvodnih načel: Besedilo te točke naj se spremeni tako, da se glasi:

»*Partizanske enote se organizirajo tako, da* pokrivajo celotno ozemlje Socialistične republike Slovenije. V miru in vojni delujejo samostojno ali skupaj z enotami Jugoslovanske ljudske armade; na začasno zasedenem ozemlju so jedro in glavni nosilec oboroženega odpora in se skupno z vsemi delovnimi ljudmi in občani ter z vsemi *njihovimi* silami in zmogljivostmi borijo za osvoboditev.«.

Prva sprememba besedila te točke je v zvezi z načelno razpravo.

Druga sprememba oziroma dopolnitev na koncu besedila te točke je potrebna zaradi tega, da se opredeli, da gre za sile in zmogljivosti vseh delovnih ljudi in občanov, ne pa za sile in zmogljivosti slovenskega naroda, kar ne ustreza.

K VII. točki uvodnih načel: Besedilo te točke naj se spremeni tako, da se glasi:

»Družbenopolitične in druge družbene organizacije s svojo aktivnostjo krepijo in sooblikujejo idejno politične temelje za priprave splošnega ljudskega odpora in za izvrševanje obrambnih nalog, vključujejo in usposablajo občane,

zlasti pa mladino, krepijo socialistični patriotizem, družbeno samozaščito in usposabljaajo za splošni ljudski odpor.«

Te spremembe so potrebne zaradi preciznejšega in boljšega besedila te uvodne opredelitve.

K 1. členu: Začetno besedilo prvega odstavka tega člena naj se nadomesti z naslednjim besedilom: »SR Slovenija v skladu s svojim ustavnim položajem, v okviru enotnega jugoslovanskega sistema obrambe države, na podlagi zveznih predpisov in na podlagi tega zakona organizira in pripravlja splošni ljudski odpor na svojem ozemlju, ...«.

Gre le za spremembe redakcijskega značaja.

K 3. členu: V prvi in drugi vrsti prvega odstavka naj se črta besedilo »... v skladu s svojim ustavnim položajem ...«.

To besedilo ni potrebno, glede na to, da niti v zvezni ustavi oziroma naši republiški ustavi ni izrecno opredeljen ustavni položaj občine na področju splošnega ljudskega odpora.

K 5. členu: V četrti in peti vrsti naj se besedilo »... da se do najširših možnosti izkoristijo ...« nadomesti z besedilom »... da se kar najbolj izkoristijo ...«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 6. členu: V četrti vrsti prvega odstavka naj se besedi »... odpora ter ...« nadomestita z besedama »... odpora, ki ...«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 7. členu: v predzadnji vrsti naj se beseda »državljanov« nadomesti z besedo »občanov«.

Gre za terminološko uskladitev z ustreznim besedilom XL. amandmaja k zvezni ustavi.

K 8. členu: Začetno besedilo prvega odstavka naj se spremeni tako, da se glasi: »Civilna zaščita je sestavni del obrambnih priprav za usposabljanje delovnih ljudi in občanov, ...«.

Vežanje civilne zaščite na obliko samozaščite občanov ni potrebno, ker ta komponenta ni najbolj značilna za civilno zaščito. Nadomestitev besede »pripravljanje« z besedo »usposabljanje« pa je le redakcijskega značaja.

K 9. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Občani, delovne in druge organizacije ter državni organi so dolžni varovati kot tajnost vse tiste podatke, listine, dokumente in objekte, ki so določeni v zakonih in drugih predpisih.«.

Sprememba besedila tega člena je potrebna zaradi večje jasnosti in preciznosti besedila.

K 10. členu: Komisija in odbor sta menila, da bi bilo treba zaradi večje jasnosti besedilo tega člena spremeniti ter ga prenesti med uvodna načela kot novo IX. točko, kamor glede na sistematiko tudi spada. Spremenjeno besedilo naj se glasi:

»Varstvo samoupravne družbe in delovnih ljudi in občanov je del sistema družbene samozaščite ter sestavni del pravic in dolžnosti delovnih ljudi, krajevnih skupnosti, družbeno-političnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij. S statuti občine in delovnih organizacij se določa sistem in izvajanje družbene samozaščite na področju splošnega ljudskega odpora.«

K 12. členu: Besedilo drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»Skupščina SR Slovenije zagotavlja sredstva za potrebe splošnega ljudskega odpora v republiki ter opravlja druge naloge, ki jih določa ta zakon.«

Sprememba je potrebna zaradi uskladitve z 72. členom tega zakonskega predloga.

K 14. členu: V tretji vrsti naj se beseda »nadzoruje« nadomesti z besedo »uskklajuje«.

Glede na predvidene ustavne spremembe v zvezi s položajem in funkcijami republiškega izvršnega sveta, po kateri bo izvršni svet usklajeval delo upravnih organov, predlagata komisija in odbor omenjeno spremembo.

K 15. členu: Začetno besedilo naj se spremeni tako, da se glasi: »Izvršni svet Skupščine SR Slovenije zlasti:«.

Besedilo »Pri izvajanju svojih nalog« je v tem uvodnem stavku nepotrebno glede na to, da so naloge izvršnega sveta našteje v posameznih alineah tega člena.

V tretji vrsti prve alineje naj se kot nepotrebna črta beseda »družbeno-ekonomskega«.

Besedilo druge alineje je treba precizirati tako, da se glasi: »— določa načrt za delovanje v vojnih razmerah, s katerim določi zlasti naloge, ...«.

V sedmi alineji naj se v prvi vrsti besedilo pravilno glasi: »— določa merila in pogoje za izbiro delavcev za delo ...«.

Po mnenju komisije in odbora sodi v pristojnost izvršnega sveta in ne sveta SR Slovenije za narodno obrambo naloga, ki je navedena v trinajsti alineji 16. člena, ki naj se prenese v ta člen kot nova enajsta alineja ter se pravilno glasi: »— določi načrt in odreja evakuacijo pomembnih naprav in dobrin gospodarstva in družbenih služb ter republiških organov in prebivalstva;«.

Zaradi tega naj zadnja alineja tega člena postane dvanajsta alineja.

K 16. členu: V peti alineji drugega odstavka naj se v drugi vrsti beseda »stališča« nadomesti s pravilno besedo »smernice«.

V sedmi alineji drugega odstavka naj se v zadnji vrsti kot nepotrebni črtata besedi »pripomba in«.

V deseti alineji drugega odstavka naj se prav tako kot v peti alineji beseda v zadnji vrsti »stališča« nadomesti s pravilno »smernice«.

Dvanajsta alineja drugega odstavka naj se zaradi jasnosti precizira tako, da se glasi: »— določa organizacijo vojnih zvez in strokovne izvajalce iz republiške pristojnosti;«.

Kot je že navedeno, je nekoliko spremenjena trinajsta alineja drugega odstavka postala nova enajsta alineja 15. člena.

K 17. členu: Drugi stavek tretjega odstavka je treba zaradi preciznosti opredeliti tako, da se glasi: »Druge člane sveta izvoli Skupščina SR Slovenije, ki hkrati določi tudi njihovo število.«

K 20. členu: Zaradi jasne opredelitve funkcij v zvezi z opravljanjem strokovnih zadev za svet za narodno obrambo je treba prvi odstavek tega člena postaviti tako, da se glasi:

»Strokovne zadeve za svet za narodno obrambo opravljata v okviru svoje pristojnosti glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor in republiški sekretariat za narodno obrambo.«

Po mnenju komisije in odbora zaradi navedene izboljšave prvega odstavka tega člena v ta člen ne sodi besedilo drugega odstavka tega člena, ki naj se zato prenese med naloge republiškega sekretariata za narodno obrambo kot zadnja oziroma enajsta alineja v drugem odstavku 27. člena tega zakonskega predloga s tem, da se glasi: »— opravlja administrativne zadeve za potrebe sveta za narodno obrambo.«.

Zaradi tega naj sedanji tretji odstavek tega člena postane drugi odstavek.

K 21. členu: Po mnenju komisije in odbora besedilo drugega stavka tega člena nima značaja zakonske določbe oziroma ne spada v zakon in naj se zato črta, to je, črta naj se besedilo: »Pri tem si zlasti prizadeva, da se načela in vsebina splošnega ljudskega odpora vgrajuje v celoten družbeno-politični sistem.«.

K 23. členu: Zaradi jasnosti besedila naj se besedilo v šesti vrsti druge alinee »in druga vprašanja« nadomesti z besedilom »in reševanje drugih vprašanj«.

K 24. členu: V zadnji vrsti naj se besedilo »Skupščina SR Slovenije in hkrati« nadomesti z besedilom »Skupščina SR Slovenije, ki hkrati...«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 26. členu: Zaradi poudarka, da gre za pravice in dolžnosti delavcev glavnega štaba iz delovnega razmerja in ne morda za kakšne druge pravice in dolžnosti teh delavcev, naj se besedilo drugega stavka drugega odstavka tega člena dopolni tako, da se glasi: »Pravice in dolžnosti delavcev glavnega štaba iz delovnega razmerja se določijo...«.

K 27. členu: V drugi in tretji vrsti prvega odstavka je potrebno zaradi terminološke uskladitve z ostalimi določbami tega predloga besedilo »narodne obrambe« nadomestiti z besedilom »splošnega ljudskega odpora«.

Ker gre organizacijsko le za eno službo, naj se v drugi vrsti tretje alinee drugega odstavka beseda »služb« nadomesti z besedo »službe«.

Ker gre dejansko za pristojnosti republike, naj se v osmi alineji drugega odstavka besedilo v prvi vrsti »izključnih pravic in dolžnosti republike« nadomesti z besedilom »iz pristojnosti republike«.

Glede na predlog komisije in odbora k 20. členu se za deseto alinejo drugega odstavka doda nova enajsta oziroma zadnja alineja z besedilom, kot je navedeno pri 20. členu.

K 28. členu: Zaradi preciznosti in jasnosti besedila naj se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Inšpekcijske zadeve glede izvajanja predpisov s področja obrambnih priprav opravlja v sestavu republiškega sekretariata za narodno obrambo inšpektorat za narodno obrambo.«

Sedanji drugi stavek tega odstavka, ki opredeljuje, kakšne inšpekcijske zadeve naj bi opravljal ta inšpektorat, je namreč nejasen, vsebina in obseg inšpekcijskih zadev pa sta jasno opredeljena že v zveznem zakonu o narodni obrambi, zato komisija in odbor predlagata črtanje tega stavka ter spremenjeno besedilo prvega stavka kot nov prvi odstavek.

K 29. členu: V peti in šesti vrsti prvega odstavka naj se črtata besedi »ter zavodi«, glede na to, da je ta opredelitev že zapopadena v opredelitvi, ki ji sledi, to je »delovne organizacije«.

V predzadnji vrsti naj bi se zaradi jasne opredelitve za besedo »pravice« dodali še besedi »in dolžnosti,«...«.

K 30. členu: V drugi alineji naj se besedilo v drugi vrsti »na svojem področju« precizno postavi tako, da se glasi »iz svojega delovnega področja«.

V četrti alineji je treba spremeniti besedilo tako, da se pravilno glasi: »— skrbijo, da se predvidijo sredstva za področje njihovih dejavnosti v pripravih za splošen ljudski odpor in dajejo ustrezne predloge;«.

Besedilo »v družbenih načrtih« po mnenju komisije in odbora v tej alineji namreč ni potrebno, sprememba besede »svojih« v »njihovih« pa je le redakcijskega značaja.

K 31. členu: Zaradi precizne opredelitve je potrebno drugo alinejo pod a) dopolniti tako, da se glasi: »— skrbi za organizacijo in delovanje vseh organov za notranje zadeve v vojni;«.

K 33. členu: Drugi odstavek tega člena se spremeni tako, da se glasi: »S statutom občine se določijo naloge s področja splošnega ljudskega odpora.«

Komisija in odbor sta menila, da sedanje besedilo drugega odstavka v tem členu ni jasno in da ga je treba precizirati tako, kot sta predlagala.

K 34. členu: Zaradi preciznosti naj bi se besedilo tega člena na začetku »Naloge na področju splošnega ljudskega odpora...« nadomestilo z besedilom »Izvrševanje nalog na področju splošnega ljudskega odpora...«.

K 35. členu: Besedilo tega člena je treba zaradi jasnosti in preciznosti spremeniti tako, da se glasi:

»Svet občinske skupščine za narodno obrambo usklajuje priprave za obrambo in delovanje v raznih vojnih razmerah ter skrbi za uresničevanje koncepta splošnega ljudskega odpora ter mobilizacijo vseh sil in sredstev v občini.«.

K 36. členu: Zaradi jasnosti in razumljivosti besedila naj se četrta alineja na koncu spremeni tako, da se glasi: »..., odloča o njihovi opremi in oborožitvi ter spremlja njihovo delo;«.

Zaradi uskladitve s terminologijo v ostalih določbah tega predloga naj se v tretji vrsti pete alineje besedilo »na predlog štaba najvišje...« nadomesti z besedilom »na predlog najvišjega štaba...«.

Glede na to, da nekatere delovne organizacije nimajo delavskih svetov, ampak druge ustrezne organe upravljanja, je treba v tretji in četrti vrsti šeste alineje nadomestiti sedanje besedilo z naslednjim: »..., ki jih na območju občine imenuje delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja delovne organizacije, ki je enoto ustanovila;«.

Zaradi preciznosti in jasnosti besedila kot tudi zaradi same redakcije besedila naj se spremeni sedma alineja tako, da se glasi: »— sprejema načrte vzgoje in urjenja partizanskih enot ter enot civilne zaščite;«.

Za osmo alinejo naj se doda nova deveta alineja, ki se glasi: »— določa organizacijo vojnih zvez iz pristojnosti občine;«.

Ta alineja je potrebna zaradi razmejitev nalog sveta občinske skupščine za narodno obrambo do nalog sveta SR Slovenije za narodno obrambo, ki jih ima na tem področju v dvanajsti alineji drugega odstavka 16. člena.

Zaradi te dopolnitve postane sedanja deveta alineja deseta alineja, deseta alineja enajsta alineja itd.

K 37. členu: Besedilo drugega odstavka naj se spremeni tako, da se glasi:

»Predsednik sveta za narodno obrambo je predsednik občinske skupščine. Občinska skupščina lahko izvoli za predsednika sveta tudi drugo osebo izmed odbornikov.«

Ta sprememba je potrebna, da se izvolitev predsednika sveta za narodno obrambo veže le na odbornike občinske skupščine, ne pa tudi na druge osebe, kolikor občinska skupščina meni, se za predsednika tega sveta izvoli nekdo drug, ki ni predsednik občinske skupščine.

K naslovu v 2. poglavju »Občinski upravni organi in drugi organi občinske skupščine«:

Komisija in odbor sta menila, da bolj ustreza naslov, ki naj se glasi: »Upravni in drugi organi občinske skupščine«.

K 40. členu: V sedmi alineji prvega odstavka naj se v prvi vrsti nadomestita besedi »varstveno-zaščitnih« s terminološko pravilnima »varnostno-zaščitnih«.

K 44. členu: Drugi stavek »Mora pa ustanoviti organe, za katere določa zakon ali občinska skupščina.« naj se črta, ker ni umestno, da zakon predpisuje odboru za splošni ljudski odpor delovno metodo glede ustanovitve posameznih organov področja splošnega ljudskega odpora.

K 47. členu: V drugi vrsti naj se med besedo »določa« in »razvojni« vstavi beseda »njen«, besedi v drugi in tretji vrsti »delovne organizacije« pa naj se črtata. V četrti vrsti naj se beseda »svojo« nadomesti z besedo »njeno«.

Gre le za dopolnitve in spremembe redakcijskega značaja.

K 49. členu: V tretji alineji naj se besedilo v drugi in tretji vrsti spremeni tako, da se glasi: »... ki ustrezajo posebnim razmeram v delovni ali drugi organizaciji;«.

K 51. členu: Zaradi jasnosti je treba besedilo v zadnji vrsti dopolniti tako, da se glasi: »... in člana poveljstva morebitne partizanske enote v organizaciji.«.

K 52. členu: V tretji vrsti naj se za besedo »organ« doda beseda »upravljanja«.

Gre le za dopolnitev redakcijskega značaja.

K 53. členu: V drugem odstavku naj se beseda »grupe« nadomesti z besedo »skupine«.

Gre le za redakcijsko uskladitev.

K 54. členu: Celotni 54. člen naj se nadomesti z naslednjim besedilom:

»Partizanske enote po teritorialnem načelu ustanavlja v občini občinska skupščina na predlog sveta za narodno obrambo praviloma za območja krajevne skupnosti, in sicer tako, da je z ustreznimi partizanskimi enotami pokrito celotno območje občine.«

Pri tej spremembi gre dejansko za dopolnitev prvega odstavka tega člena, medtem ko naj se drugi odstavek črta, ker zadeve po tem odstavku že ureja tretja alineja 36. člena tega predloga.

K 59. členu: V prvi vrsti prvega odstavka naj se besedilo »Najvišji štab teritorialne enote...« nadomesti s pravilnim »Najvišji štab partizanskih enot...«.

Prav tako naj se s tem besedilom nadomesti začetno besedilo v drugem odstavku.

K 61. členu: V prvi alineji v prvi vrsti naj se redakcijsko popravi beseda »urejanje« v »urjenje«.

K 66. členu : V prvi vrsti drugega odstavka naj se beseda »tisti« nadomesti z besedo »občani«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 69. členu : V prvem odstavku naj se besedilo v peti in šesti vrsti »v primeru telesne okvare najmanj za 20 %/« nadomesti z jasnejšim in pravilnejšim »v primeru telesne okvare s stopnjo najmanj 20 %/«.

Drugi odstavek tega člena naj se črta glede na to, ker zdravstveno varstvo pripadnikov teh enot že podrobneje ureja sam zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26/70).

K 5. in 6. poglavju : Komisija in odbor sta menila, da naj 6. poglavje postane 5., 5. poglavje pa naj postane 6. poglavje.

Ta izmenjava je potrebna zaradi sistematike samega zakona, ker sedanje 5. poglavje ureja tudi financiranje posameznih zadev s področja civilne zaščite, oziroma ureja financiranje splošnega ljudskega odpora v celoti tako, da je prav, da najprej pridejo v zakon določbe poglavja o civilni zaščiti, za tem pa določbe poglavja o financiranju splošnega ljudskega odpora.

K 71. členu : V tretji in četrti vrsti naj se besedi »družbenega dogovora« nadomestita z besedama »skupnega dogovora«, ker se za področje obrambnih potreb med delovnimi in drugimi organizacijami ne sklepa družbeni dogovor, pač pa je to skupen dogovor teh partnerjev.

K 73. členu : Besedilo na koncu tega člena »... , če ni z drugimi predpisi drugače določeno« je nejasno in težko razumljivo glede na prejšnje besedilo tega člena. Zato naj se nadomesti z jasnejšim in preciznejšim besedilom, ki se glasi: »... , kolikor teh nalog po posebnih predpisih ne opravljajo drugi organi.«.

K 75. členu : V zadnjem odstavku tega člena naj se kot nepotrebno črta besedilo na koncu: »... ustanavljajo jih občinske skupščine.«.

K 78. členu : Zaradi jasnosti in preciznosti besedila naj se določba tega člena spremenjena tako, da se glasi: »Enote civilne zaščite medsebojno sodelujejo pri zavarovanju, reševanju, dajanju pomoči in pri drugem neposrednem delu ob hudih nesrečah in vojnih akcijah v skladu z občinskim načrtom ukrepov za civilno zaščito.«

K 91. členu : Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Če je zaradi velikega obsega ali hudih posledic hude nesreče ali vojne akcije potrebno, lahko odredi predsednik občinske skupščine, da morajo sodelovati pri delih za zavarovanje in reševanje občani, ki so po posebnih predpisih zavezani služiti v civilni zaščiti.

Ob hudih nesrečah v miru morajo sodelovati tudi vsi drugi za delo sposobni občani, z osebnim delom, opremo in vozili, delovne in druge organizacije pa s svojimi reševalnimi ekipami, opremo in z drugimi potrebnimi sredstvi.«

Takšna sprememba prvega odstavka tega člena je potrebna, da predsednik občinske skupščine ob hudi nesreči v miru lahko zaveže k reševanju vse za delo sposobne občane — med njimi tudi vojaške obveznike, ki imajo vojni razpored in zato niso zavezani služiti v civilni zaščiti.

Zaradi tega, ker sta iz prvega odstavka nastala dva odstavka, postane sedanji drugi odstavek tretji odstavek.

K 97. členu : V tretji vrsti prvega odstavka naj se besedilo »... na katerem območju...« nadomesti z besedilom »... na območju katere...«.

Gre le za spremembo redakcijskega značaja.

K 8. poglavju — KONČNE DOLOČBE :

Ker je določba 99. člena prehodnega značaja, naj se naslov tega poglavja dopolni tako, da se glasi: »PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE«.

Na seji navzoči predstavniki predlagateljev so soglašali z vsemi skupnimi amandmaji komisije in odbora.

St.: 8-4/71

Ljubljana, 7. 7. 1971

Začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za družbeno-politične odnose je na seji dne 13. julija 1971 obravnavala predlog zakona o splošnem ljudskem odporu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija poudarila, da je treba posvetiti vso pozornost financiranju dejavnikov, ki usposabljaajo občane za splošni ljudski odpor. Treba je dejansko utrditi krajevno skupnost kot temeljno samoupravno družbeno podlago splošnega ljudskega odpora, da ne bo njena vloga v tem samo formalna. Končno je treba pojasniti vse probleme v zvezi z našimi delavci na tujem, ki se nanašajo na splošni ljudski odpor in sploh obrambo države.

Komisija je imela na seji pred seboj že poročilo zakonodajno-pravne komisije in odbora republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko ter sprejema pripombe, ki so bile v tem poročilu dane.

Komisija se strinja s spremembo, da se povsod tam, kjer se v besedilu predloga zakona uporablja izraz teritorialne enote, uporabi izraz »partizanske enote«, ki pa so organizirane kot enote teritorialne obrambe.

V obravnavi besedila predloga zakona predlaga komisija te spremembe in dopolnitve:

K točki I uvodnih načel: V tretji vrsti naj se za besedo »nedotakljivost« dodajo besede »Socialistične republike Slovenije in«.

V šesti vrsti naj se beseda »agresorju« nadomesti z besedo »napadalcu«.

K točki II uvodnih načel: Zaradi uskladitve z besedilom XL. amandmaja k zvezni ustavi naj se v prvi in drugi vrsti tretjega odstavka besedi »državljanom« nadomestita obakrat z izrazom »občanom«.

K točki III uvodnih načel: V tretji vrsti prvega odstavka naj se beseda »društva« nadomesti z besedami »druge družbene organizacije«.

V sedmi vrsti tretjega odstavka naj se besedi »teritorialne enote« nadomestita z besedami: »partizanske enote kot enote teritorialne obrambe (v nadaljnjem besedilu: partizanske enote)«.

K točki VI uvodnih načel: V prvi vrsti se besedi »teritorialne enote« nadomestita z besedami: »Partizanske enote se organizirajo tako, da . . .«.

V šesti vrsti se za besedo »vsemi« doda beseda »njihovimi«.

K točki VII uvodnih načel: Besedilo te točke se spremeni tako, da se glasi:

»Družbeno-politične in druge družbene organizacije s svojo aktivnostjo krepijo in sooblikujejo idejno politične temelje za pripravo splošnega ljudskega odpora in za izvrševanje obrambnih nalog, vključujejo in usposabljaajo občane, zlasti pa mladino, krepijo socialistični patriotizem, družbeno samozaščito in usposabljaajo za splošni ljudski odpor.«

Doda se nova točka IX uvodnih načel s tem, da se spremeni besedilo 10. člena predloga zakona in uvrsti na to mesto kot IX. točka:

»Varstvo samoupravne družbe in delovnih ljudi in občanov je del sistema družbene samozaščite ter sestavni del pravic in dolžnosti delovnih ljudi, krajevnih skupnosti, družbeno-političnih skupnosti, delovnih in drugih organizacij. S statuti občine in delovnih organizacij se določa sistem in izvajanje družbene samozaščite na področju splošnega ljudskega odpora.«

K 1. členu: Spremeni naj se začetek prvega odstavka, da se glasi: »SR Slovenija v skladu s svojim ustavnim položajem, v okviru enotnega jugoslovanskega sistema obrambe države, na podlagi zveznih predpisov in na podlagi tega zakona organizira in pripravlja splošni ljudski odpor na svojem ozemlju.«

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 3. členu: V prvem odstavku se v prvi in drugi vrsti črtajo besede: »... v skladu s svojim ustavnim položajem...«.

K 5. členu: V četrti in peti vrsti naj se besede »... do najširših možnosti...« nadomestijo z besedami »... kar najbolj izkoristijo...«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 6. členu: V prvem odstavku v četrti vrsti naj se besedi »... odpora ter...« nadomestita z besedami »... odpora, ki...«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 7. členu: V predzadnji in zadnji vrsti naj se beseda »državljanov« nadomesti z besedo »občanov«, da pride do uskladitve z izrazom iz XL. amandmaja k zvezni ustavi.

K 8. členu: Začetek prvega odstavka naj se spremeni, da se glasi:

»Civilna zaščita je sestavni del obrambnih priprav za usposabljanje delovnih ljudi in občanov...«.

K 9. členu: Besedilo tega člena se takole spremeni:

»Občani, delovne in druge organizacije ter državni organi so dolžni varovati kot tajnost vse tiste podatke, listine, dokumente in objekte, ki so določeni v zakonih in drugih predpisih.«

K 10. členu: Besedilo tega člena se spremeni in se prenese med uvodna načela kot nova točka IX. Zaradi tega je potrebno spremeniti oštevilčenje naslednjih členov.

K 12. členu: Spremeni se drugi odstavek tega člena, da se glasi:

»Skupščina SR Slovenije zagotavlja sredstva za potrebe splošnega ljudskega odpora v republiki ter opravlja druge naloge, ki jih določa ta zakon.«

K 14. členu: V tretji vrsti naj se besede »nadzoruje« nadomesti z besedo »usklajuje«.

K 15. členu: V prvem stavku tega člena se prve štiri besede izpustijo, tako da se začetno besedilo člena glasi: »Izvršni svet Skupščine SR Slovenije zlasti:«.

V prvi alineji se v tretji vrsti črta beseda »družbenoekonomskega«.

V drugi alineji se besedilo prve vrste spremeni, da se glasi: »— določa načrt za delovanje v vojnih razmerah, s katerim določi zlasti naloge, ...«.

V sedmi alineji se besedilo prve vrste spremeni, da se glasi: »— določa merila in pogoje za izbiro delavcev za delo...«.

Za 10. alinejo tega člena se doda kot 11. alineja besedilo 13. alineje 16. člena s to spremembo, da se prva beseda v tej alineji »izda« spremeni v »določi« in se tedaj glasi tako spremenjeno besedilo: »— določi načrt in odreja evakuacijo pomembnih naprav in dobrin gospodarstva in družbenih služb ter republiških organov in prebivalstva;«.

Dosedanja 11. alineja postane 12. alineja.

K 16. členu: V peti alinei drugega odstavka naj se v drugi vrsti beseda »stališča« nadomesti z besedo »smernice«.

V sedmi alinei se v predzadnji in zadnji vrsti besedilo »svoje pripombe in mnenja« skrajša v besedilo »svoja mnenja«.

V deseti alinei naj se zadnja beseda »stališča« nadomesti s »smernice«.

Besedilo dvanajste alinee naj se takole spremeni: »— določa organizacijo vojnih zvez in strokovne izvajalce iz republiške pristojnosti.«

Trinajsta alinea se prenese v 15. člen, kakor je tam omenjeno.

K 17. členu: Drugi stavek tretjega odstavka se spremeni, da se glasi: »Druge člane sveta izvoli Skupščina SR Slovenije, ki hkrati določi tudi njihovo število.«.

K 20. členu: Prvi odstavek tega člena naj se glasi:

»Strokovne zadeve za svet za narodno obrambo opravljata v okviru svoje pristojnosti glavni štab SR Slovenije za splošni ljudski odpor in republiški sekretariat za narodno obrambo.«

Drugi odstavek obravnava naloge, ki spadajo v pristojnost republiškega sekretariata za narodno obrambo in se zato v nekoliko spremenjenem besedilu prenese v 27. člen kot zadnja alinea drugega odstavka tega člena.

Dosedanji tretji odstavek 20. člena postane njegov drugi odstavek.

K 21. členu: Drugi stavek tega člena se črta in to besedilo: »Pri tem si zlasti prizadeva, da se načela in vsebina splošnega ljudskega odpora vgrajuje v celoten družbeno-politični sistem.«

K 23. členu: V drugi alinei v šesti vrsti besede »in druga vprašanja« nadomeste z besedami »in reševanje drugih vprašanj«.

K 24. členu: V zadnji vrsti se beseda »in« nadomesti z besedo »ki«, tako da se to besedilo glasi: »Skupščina SR Slovenije, ki hkrati...«

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 26. členu: V drugem stavku drugega odstavka se dodajo besede »iz delovnega razmerja«, tako da se to besedilo glasi: »Pravice in dolžnosti delavcev glavnega štaba iz delovnega razmerja se določijo...«

K 27. členu: V drugi in tretji vrsti drugega odstavka se besedi »narodne obrambe« nadomeste z besedami »splošnega ljudskega odpora«.

V drugi vrsti v tretji alinei se beseda »služb« nadomesti z besedo »službe«.

V prvi vrsti osme alinee naj se besede »izključnih pravic in dolžnosti republike« nadomeste z besedilom »iz pristojnosti republike«.

Za deseto alineo se kot enajsta alinea drugega odstavka doda določba iz 20. člena v tem spremenjenem besedilu: »— opravlja administrativne zadeve za potrebe sveta za narodno obrambo.«

K 28. členu: Prvi odstavek tega člena naj se spremeni, da se glasi:

»Inšpekcijske zadeve glede izvajanja predpisov s področja obrambnih priprav opravlja v sestavu republiškega sekretariata za narodno obrambo inšpektorat za narodno obrambo.«

K 29. členu: V prvem odstavku naj se v peti in šesti vrsti črta besedi »ter zavodi«.

V predzadnji vrsti prvega odstavka naj se za besedo »pravic« dodasta še besedi »in dolžnosti«, tako da se to besedilo glasi: »v mejah pravic in dolžnosti.«

K 30. členu: V drugi vrsti druge alinee naj se namesto besed »na svojem področju« uporabi besede »iz svojega delovnega področja«.

V četrti alinei se črtajo besede »v družbenih načrtih« in se besedilo nekoliko spremeni, tako da se ta alinea glasi: »— skrbijo, da se predvidijo sredstva za

področje njihovih dejavnosti v pripravah za splošen ljudski odpor in dajejo ustrezne predloge;«.

K 31. členu: V drugi alineji se za besedo »organizacijo« dodata še besedi »in delovanje«.

K 33. členu: Drugi odstavek tega člena naj se glasi:

»S statutom občine se določijo naloge s področja splošnega ljudskega odpora.«

K 34. členu: Prva beseda »Naloge« naj se nadomesti z besedami »Izvrševanje nalog«.

K 35. členu: Besedilo tega člena naj se takole preuredi:

»Svet občinske skupščine za narodno obrambo usklajuje priprave za obrambo in delovanje v raznih vojnih razmerah ter skrbi za uresničevanje koncepta splošnega ljudskega odpora ter mobilizacijo vseh sil in sredstev v občini.«

K 36. členu: V četrti alineji se besede na koncu »jih opremlja, oborožuje ter spremlja njihovo delo:« nadomeste z besedilom »odloča o njihovi opremlitvi in oborožitvi ter spremlja njihovo delo;«.

V peti alineji se v tretji vrsti besedilo »na predlog štaba najvišje« nadomesti z besedilom »na predlog najvišjega štaba«.

V šesti alineji se v tretji in četrti vrsti sedanje besedilo nadomesti s tem: »... ki jih na območju občine imenuje delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja delovne organizacije, ki je enota ustanovila;«, s čimer se poleg delavskih svetov omenijo še drugi ustreznimi organi upravljanja delovne organizacije.

V sedmi alineji se prvi dve besedi »obravnavata in« črtata ter namesto zadnje besede v prvi vrsti »urejanje« vzame beseda »urjenje«, tako da se ta alineja glasi: »— sprejema načrte vzgoje in urjenje partizanskih enot ter enot civilne zaščite;«.

Za osmo alinejo se doda nova deveta alineja, ki se glasi: »— določa organizacijo vojnih zvez iz pristojnosti občine;«.

S tem se spremeni zaporedje naslednjih alinej tega člena.

K 37. členu: Drugi odstavek se spremeni, da se glasi:

»Predsednik sveta za narodno obrambo je predsednik občinske skupščine. Občinska skupščina lahko izvoli za predsednika sveta tudi drugo osebo izmed odbornikov.«

V naslovu k 2. poglavju na strani 20 predloga zakona naj se črtata besedi »Občinski« in »organi« tako da se nov naslov glasi: »Upravni in drugi organi občinske skupščine.«

K 40. členu: V sedmi alineji se v prvi vrsti besedi »varstveno-zaščitnih« nadomestita z izrazom »varnostno-zaščitnih«.

K 44. členu: Zadnji stavek, to je v četrti in peti vrsti, se črta.

K 47. členu: V drugi in tretji vrsti naj se besedilo »določa razvoj in načrt delovne organizacije« nadomesti z besedilom »določa njen razvojni načrt«.

V četrti vrsti se prva beseda »svojo« nadomesti z besedo »njeno«.

Spremembe so redakcijskega značaja.

K 49. členu: Tretja alineja se spremeni tako, da se glasi: »— organizira in pripravlja vse možne oblike, metode in način odpora, ki ustrezajo posebnim razmeram v delovni ali drugi organizaciji;«.

K 51. členu: Besedilo zadnje vrste se spremeni, da se glasi: »... in člana poveljstva morebitne partizanske enote v organizaciji.«

K 52. členu: V tretji vrsti naj se za besedo »organ« doda še beseda »upravljanja«.

K 53. členu: V drugem odstavku naj se beseda »grupe« nadomesti z besedo »skupine«.

K 54. členu: Besedilo tega člena naj se spremeni, da se glasi:

»Partizanske enote po teritorialnem načelu ustanavlja v občini občinska skupščina na predlog sveta za narodno obrambo praviloma za območja krajevne skupnosti, in sicer tako, da je z ustreznimi partizanskimi enotami pokrito celotno območje občine.«

K 59. členu: V prvi vrsti prvega odstavka naj se besedilo »Najvišji štab teritorialne enote...« nadomesti z besedilom »Najvišji štab partizanskih enot...«.

V prvi vrsti drugega odstavka naj se napravi enaka sprememba, namreč, da se besedilo »Najvišji štab teritorialne enote...« nadomesti z besedilom »Najvišji štab partizanskih enot...«.

K 61. členu: V prvi alineji naj se beseda »urejanje« popravi v »urjenje«.

K 66. členu: Zadnja beseda v prvi vrsti drugega odstavka »tisti« naj se nadomesti z besedo »občani«.

K 69. členu: V prvem odstavku naj se v peti in šesti vrsti besedilo »v primeru telesne okvare najmanj za 20 %« nadomesti z besedilom »v primeru telesne okvare s stopnjo najmanj 20 %«.

Drugi odstavek tega člena se črta, ker je zdravstveno varstvo pripadnikov teh enot urejeno z drugimi zakonskimi predpisi (zakon o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva).

K 5. in 6. poglavju: 5. poglavje govori o financiranju splošnega ljudskega odpora, 6. poglavje pa o civilni zaščiti. Sistemsko bi bilo boljše, da bi se vrstni red teh poglavij zamenjal, da torej 6. poglavje postane 5. poglavje zakona, dosedanje 5. poglavje pa postane 6. poglavje.

K 71. členu: V tretji in četrti vrsti naj se beseda »družbenega« nadomesti z besedo »skupnega«.

K 73. členu: V zadnji vrsti naj se besedilo »... , če ni z drugimi predpisi drugače določeno« nadomesti z besedilom »... , kolikor teh nalog po posebnih predpisih ne opravljajo drugi organi.«.

K 75. členu: Na koncu tega člena naj se črta zadnja vrsta »... ustanavljajo jih občinske skupščine«.

K 78. členu: Besedilo tega člena naj se tako preuredi, da se glasi:

»Enote civilne zaščite medsebojno sodelujejo pri zavarovanju, reševanju, dajanju pomoči in pri drugem neposrednem delu ob hudih nesrečah in vojnih akcijah v skladu z občinskim načrtom ukrepov za civilno zaščito.«

K 91. členu: Prvi odstavek tega člena se tako spremeni, da se glasi:

»Če je zaradi velikega obsega ali hudih posledic hude nesreče ali vojne akcije potrebno, lahko odredi predsednik občinske skupščine, da morajo sodelovati pri delih za zavarovanje in reševanje občani, ki so po posebnih predpisih zavezani služiti v civilni zaščiti.

Ob hudih nesrečah v miru morajo sodelovati tudi vsi drugi za delo sposobni občani, z osebnim delom, opremo in vozili, delovne in druge organizacije pa s svojimi reševalnimi ekipami, opremo in z drugimi potrebnimi sredstvi.«

Dosedanji drugi odstavek tega člena postane tretji odstavek.

K 97. členu: V prvem odstavku se v tretji vrsti besede »... na katerem območju« nadomeste z besedami »... na območju katere...«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 8. poglavju — KONČNE DOLOČBE: Naslov tega poglavja naj se dopolni tako, da se glasi: »PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE«.

Predstavniki predlagatelja, ki so bili prisotni na seji, se strinjajo z vsemi navedenimi amandmaji.

Vse spremembe in dopolnitve so med drugim napravljene iz razlogov redakcijskega značaja, zaradi večje jasnosti besedila in zaradi usklajevanja z drugimi določili.

Za svojega poročevalca je začasna komisija določila poslanca dr. Vlada Benka.

St.: 8-4/71

Ljubljana, 13. 7. 1971

PREDLOG IZHODIŠČ

za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov

A.

UVOD

I.

V javni razpravi o »Predlogih za izpopolnitev sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja« je dobila zlasti na nekaterih območjih izredno obelężje razprava o tistem delu predlogov, ki se nanašajo na uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. K temu je prispevalo predvsem to, da so se razprave o uvedbi starostnega zavarovanja kmetov neposredno povezovalе z razpravo o aktualnih političnih in družbenoekonomskih vprašanjih razvoja kmetijstva glede na snovanje srednjeročnega načrta in koncepta dolgoročnega razvoja Slovenije ter s tem tudi z reševanjem socialno-političnih problemov na vasi.

Glede na javno razpravo ter razprave, ki so bile najbolj aktivne v samoupravnih organih socialnega zavarovanja kmetov, je skupna komisija republiške skupščine ustanovila posebno podskupino z nalogo, da glede na predloge za izpopolnitev sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki vsebuje tudi predlog za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, preuči ekonomsko-socialni položaj kmetov ter na osnovi ustreznih analiz oceni in prikaže realne možnosti za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov ter izdela predlog za njegovo izpeljavo.

Naš gospodarski in družbeni razvoj je bil v povojnem obdobju izredno intenziven in dinamičen. Sprožil je temeljite družbenoekonomske spremembe tudi v kmetijstvu na vasi. Te spremembe so se manifestirale v opuščanju ekstenzivno materialne proizvodnje in v vse večjem zaposlovanju kmečkih ljudi, zlasti mladih, zunaj kmetijstva. Število čistih kmečkih gospodarstev se čedalje bolj manjša, raste pa število mešanih gospodarstev. Spremembe so nastale tudi v izkoriščevanju in načinu izkoriščanja kmetijskih zmogljivosti, kar je seveda bistveno vplivalo na gibanje narodnega dohodka na tem področju.

Socialistični sektor postaja čedalje odločilnejši dejavnik na področju kmetijstva, kar se je sicer po eni strani pozitivno odrazilo tudi na individualna kmečka gospodarstva (večji pridelek, večja produktivnost dela, večji dohodki), po drugi strani pa so velike razlike v materialno-ekonomskem potencialu preprečevale enakomerni razvoj individualnih kmečkih gospodarstev, tako na posameznih območjih kot tudi med posameznimi kategorijami kmečkih gospodarstev. Posledica tega je bila, da so zlasti mladi, kasneje pa tudi mladi kmetje, začeli odhajati v mesta in industrijska središča, kjer so se zaposlili v nekmetijskih dejavnostih. Če so še naprej živeli na kmetiji, je glede na ugodno lokacijo (bližina mest in industrijskih središč) predstavljal njihov zaslužek dodaten vir dohodka kmečke družine. V nadaljnjem procesu deagrarnizacije pa dobiva dohodek iz kmetijstva značaj dodatnega vira za preživetje. Takšna migracijska gibanja iz vasi v mesto, oziroma iz kmetijstva v nekmetijske dejavnosti, so pospeševale staranje kmečkega prebivalstva, oziroma upadanje delovne sposobnosti zasebnih kmečkih gospodarstev. Posledica tega je vedno več neobdelanih posestev, nenehno naraščanje števila gospodarstev, kjer so ostali le stari in onemogli kmetje, s tem pa se poraja tudi čedalje več socialnih problemov. Pomemben element pri odločitvah za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov predstavlja demografska gibanja in spremembe v starostni strukturi tega prebivalstva, njihov ekonomski položaj, struktura zemljiških površin zasebnih gospodarstev, višina obremenitev in podobno. Iz doslej zbranih podatkov in analiz povzemamo naslednje pogloblitve:

Število kmečkega prebivalstva se je v Sloveniji v obdobju ca. 20 let (1949—1968) zmanjšalo od 50 % (tj. od 704 000 na 420 000) na 25 %, kar pomeni povprečno za 2,5 % zmanjšanje letno.

Značilne so tudi spremembe v posestni strukturi. Leta 1947 smo imeli skupno 199 000 kmečkih gospodarstev, leta 1969 pa se je njihovo število zmanjšalo na 183 000. Število ljudi na poprečni kmetiji pa se je zmanjšalo na 4,1. Poprečna kmetija obsega (brez gozda) 4,3 ha kmetijske zemlje.

Proces razslojevanja kmečkega prebivalstva ilustrirajo podatki popisa iz leta 1960 in 1969. Od skupnega števila 194 855 kmečkih gospodarstev je bilo leta 1960 — 49,1 % čistih in 43,2 % mešanih gospodarstev (ostalo so nekmečka gospodarstva in gospodarstva brez delovne sile). Proces razslojevanja se je nadaljeval, tako da smo imeli po statističnih podatkih do leta 1969 že 54 % mešanih gospodarstev. V obdobju 9 let se je preselilo 3263, tj. 5 % kmečkih gospodarstev. V teh podatkih pa ni v celoti zajeta sezonska migracija doma in v tujini. Zato je število mešanih gospodarstev dejansko še večje. Značilen je torej proces deagrarnizacije, v katerem se mešano gospodarstvo pojavlja kot prehodna značilnost oziroma zakonitost razvoja in se spreminja iz zaostale agrarno-industrijske v razvito industrijsko družbo.

Zaradi zaposlitve zunaj kmetijstva se skladno s tem pojavlja tudi med kmečkim prebivalstvom socialno razlikovanje. Z zaposlitvijo v rednem delovnem razmerju zagotavljajo namreč zaposleni člani gospodarstva zdravstveno in pokojninsko zavarovanje sebi in svojim družinskim članom.

Pomemben element razlikovanja med kmečkim prebivalstvom nasploh pomeni tudi bližina tržišč. V bližini mest in industrijskih središč imajo namreč gospodarstva vse možnosti za prodajo svojih pridelkov. Analiza narodnega dohodka na kmečkega prebivalca v SR Sloveniji kaže, da je znašal v letu 1969 poprečni narodni dohodek iz kmetijstva 3781 din na 1 kmečkega prebivalca. Najnižje občinsko poprečje je znašalo 1354 din, najvišje pa 11 075 din.

Pri tem seveda ni upoštevan dohodek iz dopolnilnega dela oziroma sezonske zaposlitve. Del gospodarstev se vključuje v kooperacijo in zadružništvo in se preusmerja v čisto blagovno proizvodnjo. Ta proces se razvija počasi, ne le zaradi ekonomskih razlogov, temveč tudi zaradi neurejenega socialnega varstva. Ureditev in izboljšanje zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki ga bomo v glavnem dosegli z uvedbo obveznih oblik zdravstvenega varstva vsega prebivalstva, pomeni sicer korak naprej; vendar pa neurejeno starostno zavarovanje, in sicer s tem tudi socialna negotovost, pospešujeta nadaljnjo migracijo mladih ljudi z vasi.

Dohodkovno in socialno razlikovanje med kmečkim prebivalstvom, med čistimi in mešanimi kmetijami, med razvitimi in manj razvitimi območji ter bolj ali manj tržno razvitimi povzroča veliko dohodkovno dispariteto med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom. Aktivni kmečki prebivalec dosega iz kmetijstva le 28 % narodnega dohodka nekmečkega prebivalca. Glede na regionalno razlikovanje znaša dispariteta, ki seveda temelji na strukturi prebivalstva, izražena v narodnem dohodku, v severovzhodni Sloveniji 0,22, v gorenjski regiji pa kar 1,17.*

Kot smo že omenili, zavira proces modernizacije in preusmeritve v blagovno proizvodnjo v okviru kooperacije in zadružništva, zlasti neurejeno socialno varstvo, še posebej pa starostno varstvo. Problem starostne strukture kmečkega prebivalstva postaja čedalje bolj pereč. Po podatkih zdravstvenega zavarovanja je v kmečkem zavarovanju skupno 303 000 oseb (vključenih je tudi okoli 13 000 družinskih članov kmetov-delavcev), od tega 71 106 ali 23,47 % otrok do 15. leta starosti in 57 520 ali 18,99 % starih nad 65 let. Za delo sposobnih je torej približno 174 314 ali 57,54 %. Okoli 11 900 ljudi pa je bolnih. V zdravstvenem zavarovanju kmečkega prebivalstva je starostna struktura takale:

Star. kategorija	Število oseb	Struktura %
do 15 let	71 106	23,47
od 16 do 29 let	38 368	12,67
od 30 do 49 let	70 118	23,15
od 50 do 64 let	65 828	21,73
od 65 do 69 let	25 109	8,29
od 70 do 74 let	16 734	5,52
od 75 dalje	15 677	5,17
	302 940	100,00

Še značilnejši so podatki o starostni kategoriji nosilcev kmečkega zavarovanja. Od skupnega števila zdravstveno zavarovanih kmečkih gospodarjev je bilo v letu 1968:

Star. kategorija	Število oseb	Struktura %
do 15 let	13	0,01
od 16 do 29 let	1 783	1,94
od 30 do 49 let	23 690	25,69
od 50 do 64 let	35 041	38,00
od 65 do 69 let	14 816	16,07
od 70 do 74 let	9 371	10,16
od 75 dalje	7 498	8,13

* Razlike izvirajo predvsem iz deleža aktivnega kmečkega prebivalstva v posameznih regijah.

Starostna struktura aktivnih zavarovancev in upokoјencev v delavskem zavarovanju pa je naslednja:

Star. kategorija	Število oseb	Struktura %
do 15 let	84	0,01
od 16 do 29 let	183 081	29,55
od 30 do 49 let	263 174	42,47
nad 50 let (aktivni in upokoјenci)	173 289	27,97

Po podatkih komunalnih zavodov za socialno zavarovanje je bilo dne 1. 3. 1970 starih nad 50 let 66 183 zavarovanih nosilcev zavarovanja ali 74,11 % vseh nosilcev zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Podatki torej kažejo, da se odstotek ostarelih čedalje bolj povečuje. Prebivalstvo, ki ostaja na čistih kmečkih gospodarstvih in se ne vključuje v dodatno zaposlitev, se namreč čedalje bolj stara.

Ob takšni starostni strukturi in nadaljnem procesu razslojevanja se je pojavilo in se v kmetijstvu čedalje bolj zaostruje vprašanje ostarelih ter za delo vedno manj sposobnih ljudi. V mešanih kmečkih gospodarstvih je starostna struktura ugodnejša kot v čistih. Aktivnih kmetov, starih do 50 let, je v mešanih gospodarstvih približno polovico, na čistih kmetijah pa manj kot ena tretjina. Med aktivnimi kmečkimi prebivalci pa narašča delež žensk. Čedalje več je slabo obdelanih in neobdelanih zemljišč. To so predvsem zemljišča nekmečkega prebivalstva, ki jih ne obdelujejo več, pač pa jih često zelo ugodno prodajajo, zlasti v gradbene namene.

Takšna demografska gibanja in dosedanji razvoj razslojevanja, ki je v Sloveniji izredno intenziven, spremlja vrsta problemov, ki jih je treba začeti načrtno urejati. Ob širjenju blagovnega kmetijstva v družbenem kmetijstvu in ob poslovni kooperaciji se pojavljajo problemi racionalnega vključevanja kmetijskih zemljišč za proizvodne, rekreacijske in urbanistične namene. Posebej pa se zaostrujejo problemi ostarelega kmečkega prebivalstva. Vse to zahteva take ukrepe v proizvodni preusmeritvi, ki bodo prilagojeni specifičnim razmeram, hkrati pa tudi ustrezno socialno-varstveno politiko. Starostna struktura kmečkega prebivalstva nakazuje nadaljnje hitro staranje aktivnega kmečkega prebivalstva tudi v prihodnje. Problemi nastajajo zlasti v izselitvenih nerazvitih predelih, kjer ostajajo doma samo ostareli ljudje. Že sedaj prejema namreč socialno podporo občin okoli 15 000 kmečkih prebivalcev.

II.

Dolgoročni družbenoekonomski razvojni koncept Slovenije nakazuje nadaljnje hitro razslojevanje kmečkega prebivalstva. Po programu je predvideno v 15 letih zmanjšanje vsega kmetijskega prebivalstva za polovico, torej na 12 % (zmanjšanje kmečkega prebivalstva v zasebnem sektorju pa na 10 %*). Nadaljnji

* Gibanje kmečkega prebivalstva, kmečko prebivalstvo po starosti in struktura kmečkega prebivalstva po starosti za preteklo obdobje in obdobje prihodnjih 15 let (do l. 1985) je razvidno iz priloženih tabel.

proces na vasi naj bi spremljala modernizacija in rekonstrukcija zasebnega kmetijstva v specializirano blagovno proizvodnjo v poslovni kooperaciji z družbenim kmetijstvom. Uvajanje produktivne blagovne proizvodnje v kooperaciji in postopno vključevanje v združeno delo pa bo možno doseči le ob ustrezni rasti dohodka in ustrezni ureditvi socialnega varstva. Takšnega programa pa ne bo možno uresničiti, če v kmetijstvu ne bomo uredili, razen ekonomskih vprašanj, tudi ustreznega zdravstvenega in starostnega varstva.

Uvedba zdravstvenega varstva predstavlja za kmečko prebivalstvo pomemben ukrep družbe za boljše socialno varstvo kmečkega prebivalstva. Obvezno zdravstveno zavarovanih je danes v Sloveniji okoli 280 000 kmečkih prebivalcev ali 17 % vseh prebivalcev v republiki (toliko je zdravstveno zavarovanih oseb v kmetijstvu).

Skupna potrošnja za zdravstveno zavarovanje kmetov bo znašala v letu 1970 predvidoma okoli 76 milijonov din ali povprečno 270,00 din letno na zavarovano osebo, torej komaj dobro polovico tega, kar pobiramo za zdravstveno zavarovanje delavcev. Družba bo v letu 1970 predvidoma prispevala k financiranju zdravstvenega zavarovanja kmetov okoli 16,7 milijona (okoli 7 milijonov iz osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti kmetov-delavcev, okoli 6 milijonov pa bo predvidoma bremenilo proračune občinskih skupščin za plačila računov za zdravstvene storitve socialno ogroženih kmetov, 3,6 milijona za kmete-borce, 0,07 pa za občasna dela), ali okoli 22 % skupnih izdatkov za zdravstveno zavarovanje kmetov.

Z obveznimi oblikami zdravstvenega varstva bodo uživali kmečki otroci in šoloobvezna mladina ter kmečke žene — nosečnice in porodnice — isti obseg zdravstvenega varstva kot v delavskem zavarovanju. Za ostalo kmečko prebivalstvo bo obseg zdravstvenega varstva še vedno okoli 30 % manjši kot v delavskem zavarovanju.

Zaradi povečanja cen in delno zaradi povečanega obsega zdravstvenih storitev se bodo stroški v novem sistemu zdravstvenega zavarovanja precej povečali.

Ker se je povečal obseg obveznih oblik zdravstvenega varstva, krog zavarovancev pa je ostal isti, bo v prihodnjem letu tudi prispevek družbeno-političnih skupnosti k financiranju zdravstvenega zavarovanja kmetov večji. Prispevek iz osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti kmetov-delavcev se bo povečal od 8 % na 12 % od katastrskega dohodka, kar bo prineslo okoli 11 milijonov dinarjev; republika bo prispevala približno 7,6 milijona dinarjev kot dotacijo manj razvitim občinam za socialno ogrožene kmete-zavarovance ter 5,5 milijona za kmete-borce. Za socialno ogrožene kmete-zavarovance bodo prispevale okoli 7,6 milijona tudi občine. Za občasna dela pa bodo prispevale delovne organizacije 0,5 milijona. Brez prispevkov kmetov-zavarovancev bi znašali dohodki skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov skupno po oceni 32,2 milijona.

Veliko bolj, tako ekonomsko kot socialno, pa je pereče starostno zavarovanje kmetov. Pri sedanji demografski strukturi in procesih, ki se odvijajo, starostnega varstva ne moremo več reševati zgolj z institutom preužitkarstva. K sistemski ureditvi starostnega zavarovanja kmetov nas poleg ostalega sili tudi dejstvo, da so vse sosedne dežele to vprašanje že rešile, nekatere med njimi s pomembno udeležbo družbe.

Vse to, pa tudi uvedbe samoupravljanja v skladih zdravstvenega zavarovanja kmetov, je povzročilo, da člani samoupravnih organov kmetov čedalje

bolj aktivno posegajo v družbena dogajanja. Nenehno se pojavlja zahteva, da je treba kmete obravnavati kot enakovredne člane delovnih ljudi. Odtod izvira tudi kategorična zahteva po uvedbi starostnega zavarovanja kmetov. Starostno zavarovanje kmetov je torej potrebno zaradi uveljavljanja enakopravnosti kmečkega prebivalstva z drugimi občani, prav tako pa to zahtevajo tudi interesi kmetijstva in socialno-varstveni razlogi.

Ob razmišljanjih in predlogih za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov je čedalje bolj aktualno vprašanje financiranja. V zdravstvenem zavarovanju delavcev in kmetov velja načelo samofinanciranja, kar pomeni, da se izdatki pokrivajo s prispevki zavarovancev samih. Samoupravni organi zdravstvenega zavarovanja kmetov menijo, da kmetje sedaj niso še sposobni po načelu samofinanciranja sami pokrivati stroškov zdravstvenega in bodočega starostnega zavarovanja. Vzroki za to so v že opisani starostni in socialni strukturi kmetov-zavarovancev ter v njihovi nezadostni gospodarski zmogljivosti. Ko je Skupščina SRS jeseni leta 1968 razpravljala o družbenoekonomskem položaju kmetijstva v Sloveniji, je sprejela tudi sklep, da je treba preučiti pogoje za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Ko je Skupščina SR Slovenije 15. maja 1970 s posebnim sklepom potrdila »Stališča IS Skupščine SR Slovenije o nadaljnjih nalogah na področju kmetijstva«, je v okviru osnovnih družbenoekonomskih ciljev, ki jih želimo doseči v prihodnjem obdobju na tem področju, sprejela tudi naslednji sklep:

»Prav tako pa je neobhodno že v bližnji prihodnosti, vsekakor pa do konca prihodnjega srednjeročnega plana zagotoviti minimalne oblike starostnega zavarovanja kmetov, kakršnega omogoča ekonomska zmogljivost kmeta in celotne družbe. V tem smislu sta zagotovitev socialnega varstva kmetov in njegov uspešen ekonomski razvoj dva med seboj pogojena procesa.«

O teh vprašanjih je na XII. seji 7. aprila 1970 razpravljal tudi centralni komite ZKS, konferenca ZKS pa je na II. seji 25. junija med drugim sprejela naslednja stališča in sklepe:

»ZK Slovenije ugotavlja, da je učinkovitejše reševanje zaostrenih socialnih razmer na vasi in krepitev socialne varnosti kmečkega prebivalstva eden izmed bistvenih pogojev za družbenoekonomski napredek in dolgoročno urejanje razmer v kmetijstvu. Zato ZKS sodi, da je treba urediti in izboljšati zdravstveno zavarovanje kmetov, kar bo v precejšnji meri doseženo z uvedbo obveznih oblik zdravstvenega varstva vsega prebivalstva. Prav tako je potrebno v skladu z objektivnimi možnostmi družbe in kmeta uvesti sistem starostnega zavarovanja kmetov, kar naj bi se uredilo v obdobju novega srednjeročnega načrta 1971 do 1975. Potrebna finančna sredstva za tako razširjene oblike socialnega zavarovanja kmetov je treba zagotoviti na osnovi samofinanciranja oziroma vzajemnosti samih kmetov. Ker pa bo to mogoče uresničiti šele z občutnim povečanjem realne ekonomsko-finančne zmogljivosti kmeta in razrešitvijo sedanjih najbolj perečih socialnih problemov na vasi, bo v začetnem obdobju potrebna finančna pomoč družbene skupnosti. Takšna razrešitev socialnega varstva kmečkega prebivalstva in ustrežna finančna udeležba družbene skupnosti pa ne sme služiti za ohranitev sedanjih socialno ekonomskih razmer in le reševanju trenutnih perečih socialnih problemov vasi, temveč stvarnemu družbenoekonomskemu napredku kmetijstva in krepitvi socialističnih odnosov na vasi.«

Posebna podskupina pri skupščinski komisiji za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja,

ki je proučevala uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, je ugotovila, da bi morali v sedanjih pogojih začasno izpeljati starostno zavarovanje kmetov tako, da bi ustrezalo gospodarskemu položaju kmetov-zavarovancev, pa tudi gospodarski zmogljivosti družbe kot sofinancerja, brez česar si začasne uvedbe starostnega zavarovanja kmetov ni možno zamisliti. Z ekonomsko rastjo kmetijstva pa bi postopno prešli na pravo celotno starostno zavarovanje kmetov. Glede na sedanje razprave je sprejela podskupina naslednja načelna stališča:

— dosežena stopnja družbenoekonomskega razvoja terja ureditev starostnega zavarovanja kmetov tako iz socialnih kot tudi ekonomskih razlogov,

— uvedba starostnega zavarovanja kmetov mora biti zasnovana tako, da bo krepila splošni napredek kmečkega proizvajalca in družbenoekonomske odnose. To pomeni, da pri rešitvah za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov ne gre in ne sme iti za ohranitev sedanjega stanja in s tem le za trenutno reševanje socialnih problemov vasi, temveč za napredek kmetov oz. vasi. Zato bi morala uvedba starostnega zavarovanja zagotoviti z elementi, ki bi jih vgradili v ta sistem, zlasti tole:

= preprečiti nadaljnji proces drobljenja zemljiške posesti,

= ustvariti takšne pogoje, da bo postal kmet večji, sodobnejši, predvsem pa kmetijski blagovni proizvajalec. Kmet mora postati sposoben preživljati sebe in svojo družino ter si po načelu samofinanciranja zagotoviti tudi ustrezno zdravstveno in starostno zavarovanje,

= z ustreznimi stimulativnimi ukrepi omogočiti perspektivo povečevanja proizvodnje in dohodka ter zadržati na kmetiji tudi mlade ljudi, pri tem pa poskrbeti za njihovo nenehno strokovno izobraževanje,

= krepiti vlogo zadrug in obseg kooperacije ter s tem krepiti tudi družbene odnose na vasi.

O teh predvidevanjih in glede na razpoložljivo dokumentacijsko gradivo je podskupina sprejela in izoblikovala naslednji predlog načelnih izhodišč, na katerih bi lahko zasnovali starostno zavarovanje kmetov:

1. Starostno zavarovanje kmetov je obvezno in se organizira v posebni ri-zični skupnosti. Z zakonom naj se omogoči tudi prostovoljno razširjeno zavarovanje, ki naj, glede na ekonomsko sposobnost zavarovancev, omogoči dodatna vplačila, s katerimi je možno doseči večjo pokojnino in razširitev števila zavarovancev, ki delajo na gospodarstvu. Dopolnilno zavarovanje bi bilo izpeljano po čistih zavarovalnih računih.

2. Na začetku naj se uvede samo pravica do starostnega zavarovanja kmetov, ki bo vezana na gospodarstvo po načelu: ena pokojnina na gospodarstvo. V primeru smrti zavezanca starostnega zavarovanja preide varstvena pravica na zakonca, če tudi sicer izpolnjuje za to potrebne pogoje.

Upravičenec bi bil lahko nosilec zavarovanja (lastnik) ali njegov zakonec ali prejšnji lastnik-preužitkar ali njegov zakonec.

3. Pravico do starostne rente bi praviloma pridobili zavarovanci obeh spolov z dopolnjenim 65. letom starosti.

4. Višina starostne rente bi znašala na začetku okoli 250,00 din (varianta: 200,00 din) mesečno s tem, da se lahko na predlog skupnosti v soglasju z republiško skupščino ta znesek spremeni. Glede na nekatere dohodke iz kmetije same in glede na način preživljanja, bi pomenila tolikšna renta eksistenčni minimum.

5. Zakon o uvedbi starostnega zavarovanja kmetov naj bi bil sprejet leta 1971, v letu 1972 pa bi pričeli z vplačili v sklad; izplačevanje starostnih pokojnin upravičencem, starih nad 65 let, pa bi se pričelo leta 1974 oziroma leta 1975 (odvisno od variante, ki bo sprejeta v zakonskem besedilu).

6. Status obveznega zavarovanca naj bi se določil po kriterijih, sprejetih za zdravstveno zavarovanje.

7. Zaradi sedanje starostne strukture in ekonomskega položaja zasebnega kmetijstva starostnega zavarovanja kmetov ni možno izpeljati po načelu samofinanciranja, torej brez znatne pomoči družbe. Zato bo gotovo v začetku potrebna družbena pomoč. Globalna ocena ekonomske zmogljivosti zasebnega kmetijstva nakazuje možnost, da bi lahko nosili približno dve tretjini obremenitev zavarovanci sami, eno tretjino pa bi morala prispevati družba.

Tudi v tem starostnem varstvu gre v načelu za pravico, doseženo iz ustvarjenega minulega dela. Gre torej za obremenitev sedanje generacije, ki uživa rezultate minulega dela, zato mora s prispevki iz tekočih dohodkov prispevati ustrezno tudi za pokojninsko zavarovanje ter tako pomagati ustvarjati solidne temelje za pokojninsko samoupravo in nemoteno delovanje pokojninskega sistema. Z ustrezno davčno politiko je treba zajeti tako imenovano položajno rento, in sicer glede na zelo heterogen ekonomski položaj na vasi, glede na razvitost občine, bližino potrošnih centrov ob urejenih prometnih zvezah in drugo. V intervenciji družbe bi sodelovale občina in republika. Občine bi dobile pravico vknjižbe na zemljo tistih gospodarstev, za katere bi prispevale družbeno-politične skupnosti.

Prispevek samih zavarovancev naj bi slonel na osnovi dohodkovnih razredov tako, da bi bil pri najnižjem določenem dohodku družbeni prispevek višji, pri določeni višini pa bi družbena pomoč odpadla. Premožnejši kmet bi torej dejansko financiral svojo pokojnino sam.

Uvedba starostnega zavarovanja kmetov je tudi racionalna družbeno-ekonomska naložba, ki naj skupno z drugimi ukrepi prepreči stihijsko deagrarizacijo ter omogoči hitrejšo in bolj načrtno blagovno prestrukturiranje v kmetijsko blagovno proizvodnjo ter razvijanje poslovne kooperacije in zadružništva.

Izgradnja sistema socialnega varstva kmečkega prebivalstva je tudi sestavni del družbenoekonomske politike, ki želi omogočiti razvijanje proizvodnje in rast produktivnosti dela v osebnem delu ter sodeluje s kmetijskim združenim delom in se združuje ter organizirano vključuje v socialistične družbenoekonomske odnose in samoupravljanje.

Splošni družbenoekonomski cilji, ki jih nakazuje načrt o družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije v prihodnjih letih, narekujejo tudi hitrejši razvoj kmetijstva, pri tem pa skladno reševanje socialnega položaja kmečkega prebivalstva kot integralnega dela družbe. Zato je ena izmed pomembnih nalog srednjeročnega načrta tudi uvedba starostnega zavarovanja kmetov.

B

TEZE ZA STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

I.

NAČELA O ZAVAROVANJU

1. teza

Z zakonom se uvede obvezno starostno zavarovanje kmetov; s tem zavarovanjem se zagotovi minimalna pokojnina za starost in določi minimalni krog upravičencev.

V okviru obveznega se lahko na prostovoljni podlagi uvede razširjeno (dopolnilno) zavarovanje kmetov; v to zavarovanje se lahko vključijo tudi osebe, ki z obveznim zavarovanjem niso zajete in določijo pravice, ki jih obvezno zavarovanje ne obsega.

O b r a z l o ž i t e v :

Po samem zakonu naj bi bilo obvezno samo minimalno zavarovanje. To pa seveda še ni pravo zavarovanje, še manj pa pokojninsko. To je šele zametek (start) za nastanek in razvoj takega zavarovanja, ki naj bi v perspektivi zadovoljilo potrebo kmetov. Pravo zavarovanje naj bi v perspektivi nastajalo in se razvijalo postopno, po sklepih samouprave kmečkih zavarovancev ter v skladu z rastjo njihove ekonomske moči.

2. teza

Sredstva za financiranje obveznega starostnega zavarovanja kmetov se zagotavljajo:

— s prispevki zavarovancev-kmetov; s temi prispevki je treba zagotoviti sredstva za kritje dveh tretjin stroškov tega zavarovanja;

— s prispevkom družbeno-političnih skupnosti; s tem prispevkom je treba zagotoviti kritje ene tretjine stroškov omenjenega zavarovanja.

Prispevek družbeno-političnih skupnosti se porabi kot pomoč k tistemu delu stroškov, ki bremene ekonomsko šibke zavarovance.

S prispevki zavarovancev-kmetov se pokrivajo stroški po načelu dokladnega kritja tako, da zavarovanci-kmetje s svojimi prispevki zbirajo sredstva za pokrivanje izdatkov za tekoče izplačevanje pokojnin, ne pa za svoje lastne bodoče pokojnine.

O b r a z l o ž i t e v :

1. Ta teza predvideva dva nosilca bremen obveznega zavarovanja: kmete same in družbeno-politične skupnosti — razmerje med njima pa je takole: dve tretjini stroškov nosijo kmetje, eno tretjino pa družbeno-politične skupnosti.

Obseg stroškov je odvisen zlasti od števila upravičencev do pokojnine in višine pokojnine (13. teza predvideva znesek v dveh variantah: 250 in 200 din).

Po prognozi izdatkov bi znašali stroški za 250 din pokojnine 129 milijonov letno. V tem primeru bi morali kmetje s svojimi prispevki zbrati letno 86, družbeno-politične skupnosti pa 43 milijonov. Za pokojnine v višini 200 din bi bili stroški za 20 % ali okoli 26 milijonov manjši in bi znašali 104 milijone; v tem primeru bi morali kmetje prispevati 70, družbeno-politične skupnosti pa 34 milijonov.

Iz tega sledi, da je obseg stroškov v glavnem odvisen od tega, katera varianta o višini pokojnine po 13. tezi bo sprejeta.

Seveda bo omenjeni znesek (129 milijonov) potreben po končanem prehodnem obdobju. Prehodno obdobje pa je odvisno od tega, katera izmed variant po 6. tezi bo sprejeta.

Če bo sprejeta prva varianta, bo trajalo prehodno obdobje dve leti: 1972 in 1973.

Če bo sprejeta druga varianta, bo trajalo prehodno obdobje tri leta: 1972 do 1974.

Sredstva, ki bi jih morala financerja po prvi ali drugi varianti zbrati v prehodnem obdobju pri 250 din pokojnine, prikazuje naslednja tabela.

	Prva varianta		Druga varianta			
	1972	1973	v milijonih N din			
	1972	1973	1974	1972	1973	1974
kmetje	43	43	86	28,6	57	86
družba	21,5	21,5	43	14,4	29	43
Skupaj	64,5	64,5	129	43	86	129

Prva varianta predvideva, da bi morala financerja v letih 1972 in 1973, ko pokojnin še ne bi izplačevali, zbrati letno polovico potrebnih sredstev. Možna bi pa bila tudi takšna oblika zbiranja potrebnih sredstev, da financerja v letu 1972 ne bi zbrala ničesar, seveda pa bi morala v tem primeru zbrati v letu 1973 vsa sredstva; torej vseh 129 milijonov.

Leta 1975 in v nadaljnjih letih pa bi morala po obeh variantah oba financerja zbrati skupno 129 milijonov din (kmetje 86, družba 43).

Če bo sprejeta varianta za pokojnino v znesku 200 din, bi se gornje obremenitve zmanjšale za okoli 20 %.

2. Za pokrivanje stroškov so teoretično možni trije sistemi: dokladni, kapitalni, mešani (delno dokladni, delno kapitalni). V našem delavskem pokojninskem zavarovanju velja v osnovi dokladni sistem. Glede na ekonomsko sposobnost kmetov-zavarovancev in spreminjanje vrednosti denarja ter pozitivne in negativne strani prvega ali drugega sistema v kmečkem pokojninskem zavarovanju ni možen mešani sistem kritja izdatkov — še manj pa kapitalni sistem. Zaradi tega predvidevajo teze financiranja po dokladnem sistemu kritja.

Iz naštetih razlogov naj bi se po tezah pokrivala obveznosti po dokladnem sistemu, in sicer tako, da zavarovanec — bodoči uživalec pokojnine — s svojimi prispevki ne bi ustvarjal kapitala, iz katerega bi se izplačevala njegova pokojnina, ko bi izpolnil pogoje za njeno uveljavitev, temveč bi pokrival izdatke za izplačevanje pokojnin tistim, ki jih bodo uveljavili pred njim.

Ko pa bo zavarovanec postal uživalec pokojnine, bo njegovo pokojnino kril s svojim prispevkom njegov naslednik — prevzemnik posestva, itd.

3. teza

Sredstva, potrebna za kritje stroškov prostovoljnega razširjenega zavarovanja, ki se ugotavljajo po aktuarskih izračunih, se zagotavljajo izključno s prispevki zavarovancev-kmetov samih.

O b r a z l o ž i t e v :

V tej tezi je izraženo, da plačajo stroške za večje pravice in širši krog upravičencev, kot pa velja za obvezno zavarovanje, zavarovanci sami po merilih, ki jih določi republiška skupnost.

4. teza

Starostno zavarovanje kmetov se organizira in izvaja po načelu samoupravljanja v okviru republiške skupnosti starostnega zavarovanja kmetov (v nadaljnjem besedilu: republiška skupnost).

O b r a z l o ž i t e v :

Glej obrazložitev k 38. tezi.

5. teza

Obvezno starostno zavarovanje kmetov se uvede s 1. januarjem 1972.

O b r a z l o ž i t e v :

Ta teza določa dan, s katerim naj se uvede obvezno zavarovanje. Uvedlo naj bi se s 1. 1. 1972. To praktično pomeni:

- da bi s tem dnem začela poslovati republiška skupnost;
- da bi morala republiška skupnost določiti obveznosti zavarovancev;
- da bi od tega dne naprej zavarovanci plačevali prispevek;
- prav tako pa bi morale svoj delež prispevati tudi družbeno-politične skupnosti;
- da bi morale občine v letu 1972 določiti najmanjše obveznosti zavarovancev in znesek udeležbe družbeno-političnih skupnosti po 27. do 29. tezi;
- da bi se s tem dnem začela zbirati sredstva, potrebna za start oziroma začetek izplačevanja pokojnin.

Čas zbiranja sredstev je odvisen od tega, katera izmed variant po 6. tezi bo sprejeta. Več o tem glej v obrazložitvi k 2. tezi.

6. teza

Prva varianta: Upravičenci (od 9. do 11. teze), ki so stari 65 in več let, lahko uveljavijo pravico do starostne pokojnine po 1. januarju 1974.

Druga varianta: Upravičenci (od 9. do 11. teze), stari 75 in več let, lahko uveljavijo pravico do starostne pokojnine že po 1. januarju 1973; upravičenci,

stari od 70 do 75 let, po 1. januarju 1974; upravičenci, stari 65 in več let pa po 1. januarju 1975.

Upravičencem, ki so borci NOV ali španski borci (12. teza), se leta starosti po prvem odstavku znižajo za pet let.

Obrazložitev:

Ta teza ureja začetek izvajanja obveznega zavarovanja, ali z drugimi besedami: začetni dan za uveljavljanje in izplačevanje pokojnin ob uveljavitvi tega zavarovanja. Po tej tezi sta predvideni za omenjeni začetek dve varianti.

Razlike med obema variantama prikazuje naslednja tabela:

	Prva varianta				Druga varianta			
	število upravičencev							
	1972	1973	1974	1975	1972	1973	1974	1975
stari 75 in več let	—	—			—	13 147		
stari 70 do 75 let	—	—					13 843	
stari 65 in več let	—	—	41 473	41 775				14 785
Skupaj	—	—	41 473	41 775	—	13 147	26 990	41 775

II.

OBVEZNO STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

1. Splošne določbe

7. teza

Z obveznim starostnim zavarovanjem se zagotavljata pravica do minimalne pokojnine za starost (v nadaljnjem besedilu: starostna pokojnina).

Pravico do starostne pokojnine imajo osebe, ki so zavarovanci-kmetje po teh tezah, in osebe, ki so izenačene z zavarovanci-kmeti (v nadaljnjem besedilu: osebna pokojnina).

Pravica do starostne pokojnine je zagotovljena tudi zakoncu osebe iz prejšnjega odstavka (v nadaljnjem besedilu: družinska pokojnina).

8. teza

Pravico do starostne pokojnine pridobi zavarovana oseba (drugi in tretji odstavek 7. točke), če izpolnjuje pogoje, določene v teh tezah.

Obrazložitev k 7. in 8. tezi:

Omenjeni tezi na splošno opredelujeta krog zavarovanih oseb in pravice iz tega zavarovanja.

2. Osebna pokojnina (upravičenci in pogoji za pridobitev pravice)

9. teza

Za osebno pokojnino so zavarovani kmetje, ki se štejejo za zavarovance-kmete po prvem odstavku 16. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva (Uradni list SRS, št. 26-147/70 — v nadaljnjem besedilu: zavarovanci).

Pravico do osebne pokojnine ima tudi tisti, ki je bil pred uvedbo starostnega zavarovanja zavarovanec po prejšnjem odstavku, pa mu je ta lastnost prenehala zaradi tega, ker je še pred uvedbo starostnega zavarovanja izročil svoje kmetijsko posestvo osebi, ki ima ob uveljavitvi pravice do pokojnine lastnost zavarovanca-kmeta po prejšnjem odstavku (v nadaljnjem besedilu: prežitkar).

Obrazložitev:

V tej tezi je določeno, kdo je zavarovanec in kdo ima pravico do osebne pokojnine.

Po tej tezi bi imel pravico do osebne pokojnine:

— primarno kmet, ki je zavarovanec zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Zavarovanec starostnega zavarovanja pa bi bil samo tisti zavarovanec-kmet zdravstvenega zavarovanja, ki je plačnik oziroma zavezanec prispevka. Poenostavljeno povedano; zavarovanec starostnega zavarovanja bi bil samo vsakokratni lastnik kmetijskega posestva. Te zavarovance določa prvi odstavek 16. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju. Ker je določba prvega odstavka 16. člena cit. zakona zelo obširna, je v tej zvezi ne povzemamo (prepisujemo).

Zavarovanec starostnega zavarovanja torej ne bi bil tisti zavarovanec zdravstvenega zavarovanja, ki pridobi v zdravstvenem zavarovanju to lastnost kot član gospodinjstva zavarovanca iz prejšnjega odstavka — torej družinski član lastnika kmetijskega posestva, ki ni zavezanec prispevka in ki ničesar ne prispeva v sklad. Ti zavarovanci so naštet v drugem odstavku 16. člena cit. zakona;

— poleg zavarovanca po prejšnji alineji bi imel pravico do osebne pokojnine tudi prežitkar, čeprav ni zavarovanec po prvem, temveč po drugem odstavku 16. člena in 1. točki 31. člena cit. zakona in, čeprav ni zavezanec prispevka ter potemtakem ne prispeva in tudi ne bo prispeval ničesar v sklade. Pravico do osebne pokojnine bi imeli samo prežitkarji na kmečkih gospodarstvih zavarovancev starostnega oziroma zdravstvenega zavarovanja; ocenjujemo, da jih je še nekaj nad 3700.

Po tej tezi pa niso upravičeni do osebne pokojnine prežitkarji na kmečkem posestvu kmeta-delavca ali nekmeta, delovne organizacije, občine itd.

10. teza

Pravico do osebne pokojnine ima zavarovanec, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. da ima ob uveljavljanju pokojnine vsaj pet let lastnost zavarovanca;

2. da ob uveljavljanju pravice do pokojnine izroči svoje kmetijsko gospodarstvo osebi, katera postane s prevzemom zavarovanec po prvem odstavku 9. teze. Če zavarovanec takega naslednika nima, lahko uveljavlja pravico do pokojnine tudi brez istočasne izročitve posestva, ali pa izroči posestvo osebi, ki s prevzemom sicer ne postane zavarovanec po prvem odstavku 9. teze, vendar samo pod pogojem, da se on sam ali kdo drugi (prevzemnik posestva, delovna organizacija, občina, zakupnik ipd.) zaveže plačevati prispevek za obvezno starostno zavarovanje;

varianta za drugi stavek 2. točke: Zavarovanec lahko uveljavlja pravico do osebne pokojnine tudi brez istočasne izročitve posestva, vendar samo pod pogojem, da med uživanjem pokojnine plačuje prispevek za starostno zavarovanje; v tem primeru mu pripada samo polovica pokojnine;

3. da se je v zadnjih dvajsetih letih pred uveljavljanjem pravice do pokojnine vsaj deset let ukvarjal z dejavnostjo, ki mu daje lastnost zavarovanca;

4. da je dopolnil 65 let.

Zavarovanec preneha biti po uveljavitvi pokojnine zavarovanec in postane uživalec pokojnine.

Obrazložitev:

Ta teza določa pogoje za pridobitev pravice do osebne pokojnine. Med temi pogoji je najbolj aktualen in problematičen pogoj iz 2. točke prvega odstavka 10. teze.

Po tej določbi zavarovanec lahko uveljavlja pokojnino:

— če izroči svoje posestvo nasledniku in postane hkrati tudi preživetkar (uživalec pokojnine);

— če posestvo izroči takemu nasledniku, ki prevzame s tem tudi breme kritja za izplačevanje pokojnin; prevzemnik bremen pa postane samo tisti, ki je zavarovanec po prvem odstavku 9. teze.

Ta pogoj ima družbenoekonomski in finančni vidik.

1. Družbenoekonomski vidik

Namen tega pogoja je, da ob upokojitvi prevzame posestvo delovno sposoben naslednik. Ta pogoj naj pospeši realizacijo načelnega izhodišča, in sicer, da z uvedbo starostnega zavarovanja ne bi ohranili sedanjega stanja in reševali le trenutne socialne probleme, temveč bi ustvarili pogoje za to, da bi postal kmet sposobnejši in bi na kmetiji ostajali tudi mladi ljudje. Od tega družbenoekonomskega vidika odstopa varianta, ki jo vsebuje 2. točka te teze.

2. Finančni vidik

Namen tega pogoja je, zagotoviti sredstva za kritje izdatkov omenjenega zavarovanja in zavirati nadaljnje drobljenje kmečke posesti oziroma zemlje.

Če ne bi bila pravica do pokojnine pogojena s tem, bi uvedba starostnega zavarovanja naravnost stimulirala:

— prenos kmetijskih posestev na nekmete oziroma drobljenje kmečke posesti (razslojevanje kmečkega prebivalstva) in

— hkrati s tem nenehno zmanjševanje virov dohodkov, potrebnih za kritje stroškov tega zavarovanja, ker bi kmetijska posestva prevzemali tisti, ki ne bi ničesar prispevali h kritju stroškov za pokojnine oseb, ki so jim ta posestva izročile. Skratka: brez tega pogoja ni finančno-materialne baze za izvajanje zavarovanja.

11. teza

Pravico do osebne pokojnine ima preužitkar po drugem odstavku 9. teze:

1. če živi samo od izgovorjenega preužitka;
2. če je ob uveljavljanju pokojnine dopolnil 65 let;
3. če do izročitve posestva izpolnjuje pogoje iz 1. in 3. točke prvega odstavka 10. teze.

Obrazložitev:

Ta teza določa pogoje, ki jih mora izpolnjevati preužitkar, da pridobi pravico do osebne pokojnine.

Po drugem odstavku 9. teze preužitkar sicer ni zavarovanec, vendar bi imel pravico do pokojnine. S tem se prizna pokojnina samo tistim preužitkarjem na kmečkih gospodarstvih, ki so to postali pred uvedbo starostnega zavarovanja. Kmetje-zavarovanci, ki bodo postali preužitkarji po uvedbi in uveljavitvi starostnega zavarovanja, niso zajeti niti v drugem odstavku 10. teze niti v tej tezi, ker bodo upravičeni do pokojnine kot zavarovanci po prvem odstavku 9. teze in po 10. tezi.

12. teza

Zavarovanci in preužitkarji iz 9. teze, ki so udeleženci NOV pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 in španski borci, pridobe pravico do osebne pokojnine, ko dopolnijo 60 let, če izpolnjujejo pogoje iz 1. do 3. točke prvega odstavka 10. teze oz. pogoje iz 1. in 3. točke 11. teze. Tem zavarovancem se všteva v obdobje po 1. in 3. točki 10. teze čas priznane udeležbe v NOV.

Obrazložitev:

Ta teza govori o ugodnosti kmetov-borcev NOV. Ugodnosti bi bili tile dve:
 — namesto pri 65. letih bi lahko kmetje-borci uveljavljali pokojnino pri 60. letih;
 — udeležba v NOV se jim všteva v predhodno dobo.

13. teza

Starostna pokojnina znaša 250 din (varianta: 200 din) mesečno. Skupščina republiške skupnosti in Skupščina SRS lahko sporazumno določita večji znesek pokojnine.

Obrazložitev:

Ta teza določa višino oziroma znesek pokojnine: znesek je sicer majhen, vendar pomeni skupno s preužitkom vendarle določen eksistenčni minimum. Pokojnina je predvidena v dveh variantah: 250 in 200 din.

Od višine pokojnine je — poleg števila uživalcev — v glavnem odvisna tudi obremenitev financierjev: kmetov samih in družbeno-političnih skupnosti. Kot je povedano že v obrazložitvi k 2. tezi, bi znašali stroški pri 250 din pokojnine okoli 129 milijonov letno, pri 200 din pokojnine pa okoli 104 milijone dinarjev letno.

3. Družinska pokojnina

14. teza

Ob smrti zavarovanca oziroma preužitkarja po 9. tezi je za družinsko pokojnino zavarovan njegov zakonec.

15. teza

Zakonec ima pravico do družinske pokojnine:

1. če je umrli zakonec ob smrti izpolnjeval pogoje za pravico do osebne pokojnine oziroma bil uživalec osebne pokojnine;

2. če je ob smrti zakonca star 65 let; če ob smrti zakonca še ni star 65 let, lahko uveljavlja pokojnino, ko dopolni 65 let, vendar najkasneje v petih letih po njegovi smrti;

3. če je bil pred smrtjo pokojnika vsaj 3 leta njegov zakonec.

16. teza

Znesek družinske pokojnine je enak znesku osebne pokojnine.

4. Stek pokojnin in usklajevanje (valorizacija) pokojnin

17. teza

Če je več oseb istočasno upravičenih do pokojnine (samo osebne ali osebne in družinske) v skladu z načelom, da ima pravico vsako kmečko gospodarstvo le do ene pokojnine, pripada:

po prvi varianti: pokojnina osebi, ki je zadnja pridobila pravico do nje;

po drugi varianti: pokojnina osebi, ki je prva pridobila pravico do nje;

po tretji varianti: kolikor se znesek pokojnine deli na toliko delov, kolikor oseb je istočasno upravičenih do nje.

Obrazložitev:

Glede na pogoje za pridobitev pravice do pokojnine se bo često zgodilo, da bo istočasno upravičenih do pokojnine več oseb hkrati. Recimo: lastnik posestva, ki bo star 65 let, in preužitkar tega lastnika ali pa preužitkarjeva vdova.

V takem primeru predvideva ta teza pravico do pokojnine v treh variantah: po prvi varianti ima prednost lastnik, po drugi varianti preužitkar ali njegova vdova; po tretji varianti pa se znesek pokojnine razdeli na enake dele.

18. teza

Skupščina SR Slovenije in skupščina republiške skupnosti usklajujeta pokojnine z gibanjem življenjskih stroškov; hkrati pa določita obseg in način usklajevanja ter vire sredstev, potrebnih za njeno kritje.

Obrazložitev:

Po 18. tezi naj bi usklajevanju pokojnin z gibanjem življenjskih stroškov odločala Skupščina SR Slovenije in skupščina republiške skupnosti. Razlog za to, da o tem vprašanju odločata obe skupščini, je v tem, da nosijo stroške za to valorizacijo zavarovanci-kmetje in družbeno-politične skupnosti v enakem razmerju kot financirajo to zavarovanje (2/3 : 1/3). Zato morata glavna predstavnik financierjev samostojno odločiti o valorizaciji, saj morata za njeno pokrivanju zagotoviti tudi ustrezne vire dohodkov. Šele, ko obe skupščini sprejmeta o valorizaciji pokojnin enake odločitve, jo je možno tudi izpeljati.

5. Financiranje

Uvodna obrazložitev k tezam o financiranju

1. V 2. tezi sta predvidena dva nosilca bremen obveznega starostnega zavarovanja: kmetje sami in družbeno-politične skupnosti; razmerje v obsegu bremen obeh financierjev pa je: 2/3 stroškov nosijo kmetje sami, 1/3 pa družbeno-politične skupnosti.

Namen finančne obveznosti kmetov samih je jasen: s svojimi prispevki zagotavljajo sredstva za svoje pokojnine.

In zakaj je potreben prispevek družbeno-političnih skupnosti?

a) Preden odgovorimo na omenjeno vprašanje, moramo ugotoviti tole dejstvo: glede na ekonomsko moč moramo hočeš nočeš priznati, da obstajata v krogu zavarovancev dve skupini, in sicer:

— prva je sposobna v celoti nositi stroške starostnega zavarovanja, ki odpadejo nanjo;

— druga pa ni sposobna s svojimi prispevki v celoti kriti izdatkov za svoje pokojnine; v to skupino spadajo tudi socialno šibki ali celo socialno ogroženi.

Ocenjujemo, da so praviloma (seveda so možne tudi izjeme) sposobni nositi breme tisti, katerih katastrski dohodek presega 3400 N din, kar je približno 13 600 din narodnega dohodka; takih je okoli 28 000. Vsi ostali zavarovanci spadajo v drugo skupino. Ker je vseh zavarovancev okoli 82 000, bi torej prišlo v drugo skupino kakih 54 000 zavarovancev.

Poglavitni problem starostnega zavarovanja kmetov je finančni problem. Možnost uvedbe in izvajanja starostnega zavarovanja je odvisna predvsem od tega, koliko svojih stroškov je sposobna pokrivati druga skupina zavarovancev. Kajti, prav druga skupina je v absolutni večini, saj je zavarovancev druge skupine skoraj dvakrat več kot prve. Zato tudi ni možno pričakovati, naj bi zavarovanci prve skupine po načelu solidarnosti pokrili vse tisto, česar zavarovanci druge skupine ne zmorejo.

Iz tega se nam že samo po sebi vsiljuje odgovor na vprašanje, zakaj je potrebna intervencija družbeno-političnih skupnosti.

Ta intervencija naj pomaga spraviti breme, ki odpade na zavarovance druge skupine, na raven njihove zmogljivosti; s tem pa odvrne ta intervencija siceršnja nujnost, da bi zavarovanci prve skupine nosili po načelu solidarnosti del stroškov tudi za pokojnine zavarovancev druge skupine, ki jih ti ne bi zmogli.

b) Zaradi družbene intervencije deluje načelo solidarnosti samo v mejah posamezne skupine, ne pa med vsemi zavarovanci. Z drugimi besedami: zavarovanci prve skupine po tem načelu pokrivajo samo stroške za pokojnine te skupine zavarovancev. Zavarovanci druge skupine pa pokrivajo po tem načelu samo stroške za pokojnine druge skupine. Zavarovanci prve skupine ničesar ne prispevajo k stroškom zavarovancev druge skupine, kolikor zavarovanci druge skupine ne zmorejo kriti, to nadomesti družbena intervencija.

Pa tudi v mejah posamezne skupine ne velja po tezah načelo solidarnosti za vse stroške, temveč v mejah prve skupine le za polovico stroškov; v mejah druge skupine pa še za manj (glej prikaz pod 2); ostali del stroškov pa zavarovanci pokrivajo v enotnem znesku. Načelo solidarnosti v mejah posamezne skupine pa je nadalje omejeno še s tem, da družba začasno ali trajno krije prispevke tudi za tiste, ki takih prispevkov niso niti zmožni plačati (glej 30. tezo).

2. Kako naj bi po teh tezah družbena intervencija razbremenila zavarovanca druge skupine in zagotovila, da zavarovanci prve skupine ne bi kakorkoli prispevali k stroškom za pokojnine zavarovancev druge skupine ter, kako naj bi načelo solidarnosti delovalo v mejah posamezne skupine, nam ilustrira tale prikaz:

Predvidevamo;

- da bodo znašali stroški 129 milijonov;
- da bo skupno 82 000 zavarovancev; od tega 28 000 zavarovancev v prvi in 54 000 zavarovancev v drugi skupini;
- da bodo znašali stroški na zavarovanca 129 mio : 82 000 zavarovancev = 1574 din;
- da bi polovico stroškov pokrivali zavarovanci v pavšalu na gospodarstvo, torej v enotnem (istem) znesku za vse zavarovance; ostalo pa v odstotkih od odmerne osnove (katastrski dohodek);
- da znaša odmerna osnova (KD) pri 28 000 zavarovancih prve skupine 138 mio, pri 54 000 zavarovancih druge skupine pa 102 mio.

Ob teh predvidevanjih bi odpadlo na zavarovance:

- prve skupine (28 000 × 1574 =) 44 mio
- druge skupine (54 000 × 1574 =) 85 mio

Skupaj 129 mio

Zavarovanci prve skupine bi svoje stroške (44 mio) pokrivali:

- polovico v pavšalu (1574 : 2 =) 787 × 28 000 22 mio
- polovico v odstotku od njihove osnove:

odmerna osnova 138 mio

odstotek $\frac{22 \times 100}{138}$ 16 %

16 % od 138 mio 22 mio

skupaj 44 mio

Zavarovanci druge skupine bi svoje stroške (85 mio) pokrivali:

— polovico v pavšalu ($1574 : 2 = 787 \times 54\,000$	42,5 mio
— delno pa v odstotku od njihove osnove odmerna osnova 102 mio odstotek 16 % (isti kot pri prvi skupini) 16 % od 102 mio	16 mio
	SKUPAJ 58,5 mio
— manjkajoči del ($85 - 58,5 = 26,5$ mio pokriva družba	

Tolikšna (26,5 mio) bi bila intervencija družbe zgolj na podlagi pavšala in odmerne osnove druge skupine, torej ne glede na konkretni položaj posameznih zavarovancev. Družba pa bi morala po tezah prispevati $\frac{1}{3}$ stroškov, torej 43 mio. S tem, da bi družba pokrila manjkajočih 26,5 mio, še ne bi bila izpolnjena njena obveznost do višine 43 mio.

Ta ostanek družbene intervencije ($43 - 26,5 = 16,5$ mio) je namenjen za nadomestilo izpada, do katerega bo prišlo, ker posamezni zavarovanci druge skupine glede na svoj individualni položaj, kljub temu, da bo družba zanje v globalu pokrila 26,5 mio, ne bodo zmogli plačati prispevka, ki jim bo odmerjen v pavšalu in odstotku od njihove odmerne osnove. Koliko ne bodo zmogli plačati, bo odločala občinska skupščina oziroma njen organ. Več o tem glej v tezi 26 in 30 ter v njuni obrazložitvi.

3. Končno si oglejmo, kako bi tak sistem financiranja obremenil posamezne zavarovance prve skupine.

Kot primer vzemimo štiri zavarovance:

A ima 3000 KD — prispeval naj bi:

v pavšalu	787 din
16 % od 3000 din	480 din
	SKUPAJ 1267 din
	ali 40 % od 3000 din KD

B ima 4000 KD — prispeval naj bi:

v pavšalu	787 din
16 % od 4000 din	640 din
	SKUPAJ 1427 din
	ali 36 % od 4000 din KD

C ima 6000 KD — prispeval naj bi:

v pavšalu	787 din
16 % od 6000 din	960 din
	SKUPAJ 1747 din
	ali 29 % od 6000 din KD

Č ima 10 000 KD — prispeval naj bi:

v pavšalu	787 din
16 % od 10 000 din	1600 din
	SKUPAJ 2387 din
	ali 24 % od 10 000 din KD

Razmerje med najnižjim in najvišjim prispevkom teh zavarovancev bi bilo torej približno 1 : 2.

4. Ta $\frac{1}{3}$ stroškov pa še ne predstavlja celotne intervencije družbe. Družbeno-politične skupnosti bo bremenilo še:

— ugodnosti, priznane borcem NOV (12. teza). Borcev-kmetov-zavarovancev je okoli 10 000. Ocenjujemo, da bi lahko več ali manj uživalo to ugodnost 5000 borcev; nadalje ocenjujemo, da bi pomenila ta ugodnost za zavarovanje večje stroške, ki jih ocenjujemo pri vsakem borcu na 50 din. Ob takih predvidevanjih bi morale družbeno-politične skupnosti prispevati zanje (5000 borcev \times 50) 3 mio letno.

Pri tem ostane odprto vprašanje, ali naj borcem priznamo ugodnosti tudi pri plačevanju prispevka, torej, ali naj bo njihov prispevek nižji samo zato, ker so borci. Če borce glede na njihove obveznosti obravnavamo enako kot druge zavarovance, potem bi lahko bili njihovi prispevki nižji le toliko, kolikor bi bila manjša njihova ekonomska sposobnost;

— del stroškov zaradi valorizacije pokojnin po 18. točki teh tez, ki pa jih ni možno niti orientacijsko oceniti, ker določa ta obseg te valorizacije Skupščina SRS in skupščina republiške skupnosti.

5. Končno velja omeniti še izredno pereč problem financiranja. Iz izkušenj v zdravstvenem zavarovanju kmetov vemo, da zavarovanci plačajo oziroma občinske davčne uprave izterjajo od njih le 85 % do 90 % predpisanih (odmerjenih) obveznosti.

Če bi zavarovanci-kmetje plačali oziroma če bi občinske davčne uprave od njih izterjale na primer 90 % odmerjenega prispevka, bi to pomenilo, da ne bi bilo za neplačani oziroma neizterjani del prispevka pri dokladnem sistemu kritja za izplačevanje pokojnin. Pri 90 % izterjavi bi to namreč pomenilo okoli 8,6 milij. manjši dohodek kot pa bi ga za izplačilo pokojnin potrebovali.

Glede na to nastane vprašanje, kako rešiti ta izpad dohodkov:

— Ali naj se za toliko zmanjšajo pokojnine vsem uživalcem pokojnin?

— Ali naj se uživalcem pokojnin, za katere zavezanci ne plačajo prispevka, začasno — do plačila prispevka — ustavi izplačevanje pokojnin?

— Ali naj nekdo in kdo s svojo intervencijo nadomesti izpadli dohodek ali pa naj se zavarovancem-zavezancem prispevka predpiše izredni prispevek za izpad neizterjanega prispevka?

Na načelih, opisanih v tem uvodu, so zgrajene naslednje teze o financiranju.

a) Splošne določbe

19. teza

Sredstva, potrebna za izplačevanje priznanih pokojnin in za druge stroške za izvajanje obveznega starostnega zavarovanja, zagotavljajo:

— zavarovanci-kmetje s prispevkom za starostno zavarovanje in druge osebe, določene v teh tezah (23. teza);

— družbeno-politične skupnosti.

Obrazložitev:

Ta teza določa financierje; v bistvu pa pomeni izpeljavo in nadaljnjo obdelavo načela 2. teze.

20. teza

Za zavezanca prispevka za obvezno starostno zavarovanje se šteje zavarovanec po prvem odstavku 9. teze (v nadaljnjem besedilu: zavezanec prispevka).

Obrazložitev:

V tej tezi je konkretno opredeljen plačnik. Tisti, ki bo plačeval prispevek in s tem pokrival pokojnine, je zavarovanec oziroma vsakokratni lastnik kmečkega gospodarstva. Preživetkar oziroma uživalec pokojnine praviloma ne plačuje ničesar (izjemo glej v 2. točki 10. teze).

Če sploh hočemo dobiti sredstva za plačevanje pokojnin, potem zavarovanec ne more uveljaviti pokojnine, če ni hkrati zagotovljen tudi zavezanec, ki bo kril njegovo pokojnino.

To vprašanje ureja določba 2. točke 10. teze; glej tudi obrazložitev k 2. točki 10. teze.

21. teza

Zavezanci prispevka za starostno zavarovanje, ki so glede na svojo ekonomsko moč sposobni nositi stroške za svoje pokojnine, so tisti, katerih katastrski dohodek je 3400 din in več, in tisti lastniki kmetijskih zemljišč, ki imajo tudi ob nižjem katastrskem dohodku druge možnosti in pogoje za doseganje vsaj tolikšnega dohodka kot zavezanci s 3400 din in več katastrskega dohodka (v nadaljnjem besedilu: prva skupina). K stroškom teh zavezancev družbeno-politične skupnosti ne prispevajo ničesar.

Stroški, ki odpadajo na zavezance prve skupine, se ugotovijo tako, da se število zavezancev pomnoži s povprečnim zneskom stroškov na enega zavarovanca (v nadaljnjem besedilu: povprečni znesek stroškov).

Povprečni znesek stroškov se določi tako, da se celotni letni strošek deli s številom vseh zavezancev prispevka (prve in druge skupine).

Občinska skupščina oziroma organ, ki ga ta določi, ugotovi, kateri zavezanci na območju občine spadajo v prvo skupino. Občinska skupščina oziroma njen organ lahko izloči iz prve skupine tudi zavezance s 3400 in več katastrskega dohodka, če sama prevzame zanje plačilo tistega dela prispevka za starostno zavarovanje, ki bi ga morali ti zavarovanci plačati, če bi bili glede na višino katastrskega dohodka uvrščeni v prvo skupino.

22. teza

Zavezance prispevka za starostno zavarovanje, ki po ugotovitvah občinske skupščine oziroma njenega organa ne spadajo v prvo skupino, štejemo za zavezance prispevka druge skupine. K stroškom teh zavezancev prispevajo družbeno-politične skupnosti po tretjem odstavku 26. in drugem odstavku 30. teze.

Obrazložitev k 21. in 22. tezi:

1. V prvem odstavku 21. teze so postavljena merila o tem, kateri zavarovanci lahko v celoti sami nosijo stroške za svoje pokojnine; ocenjujemo, da je na območju republike ca. 28 000 takih zavarovancev. Kateri so ti zavarovanci in koliko jih bo uvrščenih v prvo skupino, pa bodo konkretno (individualno) ugotavljale občinske skupščine oziroma njihovi organi po četrtem odstavku 21. teze.

Ko bo ugotovljeno dejansko število takih zavarovancev, bo možno ugotoviti tudi višino stroškov, ki jih bodo morali pokriti s svojimi prispevki.

Da bi ugotovili to višino stroškov, bo treba najprej ugotoviti poprečni znesek stroškov. Poprečni znesek stroškov pa je tisti, ki odpade na posameznega zavarovanca.

Izračun poprečnega zneska stroškov in višine stroškov, ki odpade na to skupino, je enostaven:

vzemimo, da je teh zavarovancev 28 000, vseh zavarovancev 82 000, celotni stroški, zanje pa bodo znašali 129 milij. V tem primeru

— bo poprečni znesek stroškov $129 \text{ mio} : 82\,000 = 1574 \text{ din}$;

— na te zavarovance bo odpadlo torej $28\,000 \times 1574 = 44 \text{ mio}$ stroškov.

Ti zavarovanci bodo morali s svojimi prispevki zbrati 44 mio.

Koliko bodo prispevali v pavšalu in koliko v odstotku od odmerne osnove — glej v obrazložitvi k tezi 25. in 26.

2. V 22. tezi so navedeni zavarovanci druge skupine. Kako se ugotovijo stroški, ki odpadejo nanje, je obrazloženo v 2. točki uvodne obrazložitve k tezam o financiranju. Tam je navedeno tudi, kako se ugotovi razlika in s tem prispevek družbeno-političnih skupnosti.

23. teza

Če potem, ko zavarovanec uveljavi pokojnino in postane njen uživalec, prevzame kmečko gospodarstvo oseba, ki se ne šteje za zavarovanca po prvem odstavku 9. teze (kmet-delavec, nekmet, organizacija združenega dela, občina itd.), je ta oseba dolžna plačevati prispevek za obvezno zavarovanje v enakem obsegu, kot bi ga moral plačevati prevzemnik-zavarovanec po prvem odstavku 9. teze.

Enako velja tudi za osebe, ki prevzamejo kmečko gospodarstvo, na katerem je preužitkar oseba iz drugega odstavka 9. teze.

O b r a z l o ž i t e v :

Tudi ta določba zagotavlja zavezanca prispevka v tistih primerih, ko zavarovanca in s tem zavezanca prispevka ni, kmečko posestvo pa potem, ko zavarovanec oziroma preužitkar (9. teza) uveljavi pokojnino, prevzame nekdo, ki ni zavarovanec in s tem plačnik prispevka.

Če te določbe ne bi vnesli, bi bila možna po uveljavitvi pokojnine najrazličnejša izigravanja z namenom, da bi se kmečko gospodarstvo razbremenilo obveznosti. S prenosom kmečkega gospodarstva na nezavarovanca bi lahko povzročila ta izigravanja tolikšen izpad dohodkov oziroma finančnih sredstev, potrebnih za plačevanje pokojnin, da enostavno ne bi bilo več možno izplačevati pokojnin, ali pa bi morale družbeno-politične skupnosti — poleg že sprejetega — prevzeti še novo breme, katerega obsega pa sploh ne bi bilo mogoče vnaprej predvideti (teoretično bi bilo možno, da bi morale v 5 ali 10 letih pokrivati družbeno-politične skupnosti že $\frac{2}{3}$ stroškov za obvezno starostno zavarovanje). Nesmiselno pa bi bilo, da bi s prenosom posestva dovolili prevzem premoženja, ne pa tudi obveznosti, ki posestvo bremene; ali drugače rečeno: nekdo bi prevzel premoženje, družba pa obveznosti.

b) Obveznosti zavarovancev

24. teza

Zavezanec prispevka plačuje prispevek za obvezno starostno zavarovanje kmetov v višini, kot jo določajo te teze (v nadaljnjem besedilu: prispevek za starostno zavarovanje).

Prispevek za starostno zavarovanje je sestavljen iz dveh delov, in sicer:

— iz prispevka v fiksnem, za vse zavarovance enakem znesku na gospodarstvo (v nadaljnjem besedilu: enotni prispevek) in

— iz prispevka, odmerjenega v odstotku od odmerne osnove (v nadaljnjem besedilu: prispevek v odstotku).

Zavezanec plačuje letni prispevek v enakih trimesečnih obrokih, ki zapadejo v plačilo vsakega prvega v trimesečju, plačani pa morajo biti v 45 dneh po zapadlosti.

Zavezanci, katerih dohodek je v glavnem sezonski, se lahko s pogodbo, ki jo sklenejo z republiško skupnostjo, dogovore za drugačen način zapadlosti in plačevanje prispevka.

O b r a z l o ž i t e v :

V tej tezi je opredeljena oblika obveznosti zavezanca — prispevek za starostno zavarovanje.

Prvi del prispevka bi zavezanci plačevali v pavšalu na gospodarstvo, drugega pa v odstotku.

Konkretna opredelitev razmerja med prvo in drugo obliko prispevka ureja 25. in 26. teza.

Ob tem glej še »Uvodno obrazložitev k tezam o financiranju« pod 1. in 2. točko.

25. teza

Enotni prispevek dobimo, če poprečni znesek stroškov (tretji odstavek 21. teze) delimo z 2.

O b r a z l o ž i t e v :

Zavarovanci naj bi polovico vseh stroškov pokrivali v obliki pavšala na gospodarstvo.

Ker izraža poprečni znesek stroškov celotne stroške na enega zavarovanca, bi predstavljal tudi enotni prispevek eno polovico poprečnega zneska stroškov.

V 2. točki uvodne obrazložitve k tezam o financiranju je predvideno, da bo znašal poprečni znesek stroškov 1574 din, če bodo celotni stroški 129 milijonov. V tem primeru bo znašal enotni prispevek, ki ga bo moral plačevati vsak zavezanec, 787 din letno.

26. teza

Prispevek v odstotku se določa po stopnji (odstotku) od odmerne osnove.

Stopnjo (odstotek) po prejšnjem odstavku dobimo tako, da polovico stroškov, ki odpadejo na zavezance prve skupine, postavimo v razmerje z odmerno osnovo (vsota katastrskega dohodka in dohodka iz gozda in drugih dohodkov vseh teh zavezancev).

Stopnja prispevka, določena po prejšnjem odstavku, velja tudi za zavarovance druge skupine. Razlika med tisto polovico stroškov, ki odpadejo na zavarovance druge skupine in vsoto prispevkov vseh zavarovancev druge skupine, odmerjenih po tej stopnji, krijejo s prispevki družbeno-politične skupnosti.

V odmerni osnovi spadajo vsi dohodki zavarovanca-zavezanca prispevka in upravičencev do pokojnine, všteti katastrofski dohodek in osebni dohodek iz gozda.

Obrazložitev:

1. Po tezah naj bi veljalo, da pokrivajo zavarovanci prve skupine polovico stroškov, ki odpadejo nanje, v obliki prispevka od odmerne osnove. Glede na to naj bi se stopnja prispevka določala po razmerju ene polovice stroškov, ki odpadejo na zavarovance prve skupine, do odmerne osnove iste skupine zavarovancev. Seveda pa tako določena stopnja ne bi veljala samo za zavarovance prve skupine, temveč tudi za zavarovance druge skupine in bi bila torej za vse zavarovance enotna.

Kako se ugotove stroški, ki odpadejo na zavarovance prve skupine? Zelo enostavno: poprečni znesek stroškov se pomnoži s številom zavarovancev prve skupine. Zmnožek pomeni stroške, ki bremene zavarovance prve skupine. Ta zmnožek se nato deli z 2 in tako dobimo polovico stroškov, ki bremene zavarovance prve skupine.

Nato ugotovimo odmerni osnovi skupno za vse zavarovance prve skupine. To pa ugotovimo tako, da seštejemo odmerne osnove vseh zavarovancev.

Če se oba zneska (polovico stroškov in odmerna osnova) postavita v razmerje, dobimo ustrezni odstotek.

Ta izračun je prikazan v 2. točki uvodne obrazložitve k tezam o financiranju. Po njem bi bilo na območju Slovenije 28 000 zavarovancev prve skupine, nanje pa bi odpadlo 44 mio stroškov, torej bi znašala polovica 22 mio.

Nadalje ocenjujemo, da znaša odmerna osnova (katastrski dohodek in gozd) vseh 28 000 zavarovancev 138 mio.

$$\text{Stopnja prispevka bi bila torej: } \frac{22 \cdot 100}{138} = 16 \%$$

2. Zavarovanci druge skupine bodo plačevali tak enotni prispevek kot zavarovanci prve skupine (787); ta enotni prispevek vseh zavarovancev bi pokrival polovico celotnih stroškov.

Prispevek v odstotku po enotni stopnji (16%), bi pokrival pri zavarovancih prve skupine polovico stroškov, ki odpadejo nanje, pri zavarovancih druge skupine pa ne. Tako je iz prikaza v uvodu pod 2 razvidno, da bi znašala polovica stroškov, ki odpade na zavarovance druge skupine 42,5 mio, njihov prispevek po enaki stopnji (16%) pa bi glede na nizko odmerni osnovi teh zavarovancev (102 milij.) pokrival le 16 milij. tako, da bi manjkalo (42,5 — 16 =) 26,5 mio.

Ta manjkajoči znesek oziroma razlika (26,5 mio) bi se pokrila iz prispevka družbeno-političnih skupnosti. To je torej prva oblika družbene intervencije.

27. teza

Višino (znesek) enotnega prispevka in stopnjo prispevka v odstotku določi republiška skupnost.

O b r a z l o ž i t e v :

V obrazložitivi k 25. in 26. tezi je povedano, kako se ugotovi znesek enotnega prispevka in odstotek prispevka: obe obliki skupaj pomenita prispevek za starostno zavarovanje.

V uvodu o financiranju so pod 3. točko navedeni štirje primeri, kolikšen bi bil prispevek za starostno zavarovanje (v enotnem znesku, v odstotku od odmerne osnove in skupaj) ter razmerje med najnižjim in najvišjim prispevkom (1 : 2).

S tako določeno stopnjo bi zavarovanci prve skupine v celoti pokrili polovico stroškov, ki bi odpadli nanje. Obratno pa prispevki zavarovancev druge skupine, odmerjeni po isti stopnji, ne bi krili ene polovice stroškov, ki bi odpadla nanje; zato bi razliko pokrili prispevek družbeno-političnih skupnosti. Glej izračun v 2. točki uvoda ter v 2. točki obrazložitve k 26. tezi.

28. teza

Uvaja se vsakoletna napoved zavarovancev-kmetov o dohodkih zavarovancev in drugih upravičencev do pokojnine. Napoved praviloma ne zajema podatkov o višini katastrskega dohodka in dohodka iz gozda; izjemno pa se napoveduje dohodek tudi iz nekaterih dejavnosti, ki so zajete že v katastrskem dohodku.

Republiški sekretariat za finance izda v soglasju z republiškima sekretariatoma za gospodarstvo in delo navodilo o rokih in postopku ter napovedi ter o vsem, kar je za napovedi potrebno.

O b r a z l o ž i t e v :

1. V našem sistemu velja načelo dohodka kot izraz ekonomske sposobnosti delovnega človeka.

V zdravstvenem zavarovanju kmetov velja danes načelo katastrskega dohodka, ki pa doživlja vsestransko kritiko; le-ta je iz znanih razlogov docela utemeljena. Predvsem katastrski dohodek ne izraža resničnega dohodka in s tem resnične ekonomske sposobnosti kmeta, ker je statičen (se ne giblje po dejanskem dohodku — znano je, da je razmerje med katastrskim dohodkom in narodnim dohodkom v različnih obdobjih različno: 1 : 3, 1 : 4 itd), ker je administrativno določeno. Katastrski dohodek povzroča pri določanju obveznosti številnega negodovanja, ker ne upošteva dejanske delovne sposobnosti kmeta in ker zahteva vsako povečevanje stroškov nujno tudi povečanje prispevne stopnje; to slednje pri delavcih ne pride v poštev, ker se lahko večji stroški pokrivajo pri isti stopnji iz višjega osebnega dohodka, itd.

2. Kljub tem velikim pomanjkljivostim je danes katastrski dohodek praktično skoraj edina osnova, od katere se odmerja obveznost zavarovanca.

Namen te teze je prelomiti s staro, zakoreninjeno tradicijo in preiti na načelo dohodka, kar pa je možno le tako, da preidemo na ugotavljanje dohodka; in v ta namen naj bi uvedli tudi napoved dohodka.

Ko govorimo o načelu dohodka, ga vsi sprejemamo; ko pa je treba za doseg tega načela ukrepati, se pojavi vrsta pomislekov. V tezah predvidena napoved je ukrep, ki naj to načelo uresniči. Takoj pa se pojavlja dvom, češ da bi to povzročilo veliko administrativnega dela in stroškov, pa malo ali nobenega finančnega učinka. Proti taki napovedi je še vrsta drugih pomislekov, med katerimi velja omeniti trditev, da bi bilo tako napoved možno vpeljati šele tedaj, ko bi postal dohodek podlaga za vse obveznosti kmeta.

c) Obveznosti družbeno-političnih skupnosti.

29. teza

Družbeno-politične skupnosti (2. točka tez) prispevajo:

— SR Slovenija dve tretjini od ene tretjine letnih stroškov;

— ostalo eno tretjino zagotovijo občine na območju SRS iz obračunskih proračunov.

Celotno obveznost iz naslova prispevka družbeno-političnih skupnosti do republiške skupnosti izpolnjujejo občine, SR Slovenija pa porazdeli svoj delež za ta prispevek na določene občine na podlagi 31. teze.

O b r a z l o ž i t e v :

1. Celotni prispevek republike in občin k stroškom obveznega starostnega zavarovanja naj bi znašal $\frac{1}{3}$ stroškov. Pojavlja se vprašanje, kako naj republika in občine izpolnito to obveznost do republiške skupnosti. Možna sta dva načina, in sicer:

a) republika plačuje svoj delež neposredno republiški skupnosti; prav tako pa ga plača republiški skupnosti tudi vsaka posamezna občina;

b) republika svojega deleža ne plačuje neposredno republiški skupnosti, temveč ga porazdeli kot dotacijo na posamezne občine. Vsaka občina pa nato od republike prejeto dotacijo in delež, ki ga je dolžna prispevati še sama iz svojega proračuna, plača neposredno republiški skupnosti. Občina izpolnjuje do republiške skupnosti torej obveznosti iz četrtega odstavka 21. teze, iz tretjega odstavka 26. teze in iz drugega odstavka 30. teze.

Teze sprejemajo način plačevanja pod b); glede na to ureja 31. teza način in kriterije za porazdelitev deleža republike na posamezne občine.

Razlogi za sprejetje tega načina so naslednji:

— udeležba družbeno-političnih skupnosti je namenjena predvsem reševanju socialnih problemov, ki so v pristojnosti občin. Razen tega imajo le občine možnost ugotavljati dejansko socialno problematiko na svojih območjih;

— ker lahko samo občine ugotavljajo dejansko socialno problematiko, prav tako lahko tudi samo občine v vsakem posameznem primeru ugotavljajo, ali gre za socialni primer in koliko je posamezni zavarovanec sposoben plačati. Zato sodi ugotavljanje in odločanje o tem po 30. tezi v pristojnost občine;

— ta način je že uzakonjen pri prispevku družbeno-političnih skupnosti za zdravstveno zavarovanje kmetov.

2. Glede na izhodišče, opisano pod 1. točko je v tej tezi postavljeno samo globalno razmerje med udeležbo republike in vseh občin v prispevku družbeno-političnih skupnosti (torej razmerje: republika $\frac{2}{3}$, občine pa $\frac{1}{3}$). Razmerje med udeležbo republike in posameznih občin ureja 31. teza.

Če bi znašali stroški 129 milijonov letno (pri pokojnini 250 din), bi predstavljal $\frac{1}{3}$ stroškov 43 milijonov. To tretjino oziroma 43 milijonov bi pokrivala:

- republika $\frac{2}{3}$ ali 28 milijonov,
- občine pa $\frac{1}{3}$ ali 15 milijonov.

Če pa bi znašali stroški 104 milij. (pri pokojnini 200 din), bi predstavljala $\frac{1}{3}$ 34 milijonov; od tega zneska bi pokrivala:

- republika $\frac{2}{3}$ ali okoli 23 milijonov,
- vse občine pa preostalih 11 milijonov.

30. teza

Občinska skupščina oziroma organ, ki ga ona pooblasti, določi tiste zavarovance — zavarovance prispevka z območja občine, ki niso zmožni v celoti plačati prispevka za starostno zavarovanje, odmerjenega po 25. do 27. tezi. Hkrati določi tudi, kolikšen del prispevka za starostno zavarovanje, odmerjenega po 25. do 27. tezi, so dolžni oz. zmožni plačati (v nadaljnjem besedilu: dolžni znesek).

Občinska skupščina zagotovi iz svojega proračuna republiški skupnosti razliko med dolžnim zneskom po prejšnjem odstavku in zneskom prispevka za starostno zavarovanje, odmerjenim po 25. do 27. tezi.

Obrazložitev:

Ta teza obravnava drugo obliko družbene intervencije; prva oblika te intervencije je opredeljena v 26. tezi.

Obe obliki sta namenjeni zavarovancem druge skupine.

Za določbe od 25. do 27. teze je važno samo to, da določajo, koliko znaša po instrumentih zavarovancev prispevek. Kot primer vzemimo zavarovanca, ki ima 1000 katastrskega dohodka. Njegov prispevek, odmerjen po instrumentih, znaša: $787 \text{ din} + 16\% \text{ od } 1000 \text{ K} = 16 \text{ din} = 803 \text{ din}$. Prav nič pa se ne vprašamo, ali bo zavarovanec zmožel plačati teh 803 din ali jih ne bo zmožel in koliko bo zmožel.

V 30. tezi se šele ocenjuje, ali je zavarovanec prispevek, odmerjen po 25. do 27. tezi, zmožen plačati.

Po 30. tezi naj bi to ocenjevali občinski organi. Če bo občinski organ ugotovil, da zavarovanec prispevka (recimo 803 din) ni zmožen plačati, bo moral istočasno tudi ugotoviti, koliko bi bil zmožen plačati in seveda določiti znesek, ki ga je zmožen plačati (recimo: 500 din).

Razlika ($803 - 500 =$) 203 pa se bo krila iz prispevka družbeno-političnih skupnosti. To je torej druga oblika družbene intervencije. Razlika med prvo in drugo obliko je v tem, da se obseg prve intervencije ugotavlja globalno ($42,5 - 16 =$) 26,5 milij. za celotno drugo skupino zavarovancev, pri drugi obliki pa individualno, po posameznem zavarovancu.

31. teza

SR Slovenija prispeva k stroškom obveznega starostnega zavarovanja kmetov tako, da svoj delež (dve tretjini od ene tretjine stroškov) dodeli tistim občinam, ki bi jih prispevek po 26. in 30. tezi zaradi njihove ekonomske zmogljivosti in nesorazmerno visokega števila zavarovancev nesorazmerno obremenil.

Sredstva, ki jih prispeva SR Slovenija po prejšnjem odstavku, porazdeli med posamezne občine izvršni svet SRS tako, da upošteva zlasti tale merila:

Obrazložitev:

1. Drugi odstavek te teze ni določen, ker bi morali v njem naštetih merila; lahko bi povzeli (prepisali) merila oz. kriterije, ki jih določa »zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov za leto 1971« (Uradni list SRS, št. 39-221/70), in sicer:

— odstotek udeležbe kmečkega prebivalstva v skupnem prebivalstvu občine;

— sredstva občinskega proračuna poprečno na prebivalca občine;

— narodni dohodek na prebivalca.

Cit. zakon in njegova merila pa veljajo samo za leto 1971. Za leto 1972 in morda celo za daljše obdobje bo treba sprejeti še letos nov zakon. V novem zakonu bo treba določiti takšna merila, ki jih bodo narekovale letošnje izkušnje v zdravstvenem zavarovanju kmetov, pa tudi kakšna druga, nova merila, ki bi bila po naši oceni boljša, kot so sedanja, npr.: struktura zavarovancev po katastrskem dohodku in dohodku iz gozda, po starosti.

Iz teh razlogov v omenjenih tezah merila še niso naštet; vnesli pa bomo tista merila, ki jih bo predvidel novi zakon o prispevkih družbeno-političnih skupnosti k stroškom zdravstvenega zavarovanja kmetov.

2. V 29. tezi je predvideno globalno razmerje med republiko in vsemi občinami v prispevku družbeno-političnih skupnosti ($\frac{2}{3} : \frac{1}{3}$); 31. teza pa obravnava razmerje med republiko in posamezno občino.

Kot je opisano v obrazložitvi k 29. tezi, naj bi bile občine (ne pa tudi republika) nosilec izpolnjevanja obveznosti iz naslova prispevka družbeno-političnih skupnosti; občine naj bi odvajale (plačevale) ta prispevek neposredno republiški skupnosti; prispevek občine republiški skupnosti pa bi seveda vključeval tudi republiško udeležbo.

Republika bo svojo udeležbo (28 mio) razdelila določenim občinam.

Republika svojega deleža;

prvič: ne bo dodelila vsem občinam, temveč samo tistim, na območju katerih bi bila problematika starostnega zavarovanja zelo pereča, in

drugič: delež, ki bi ga republika dodelila posameznim občinam, ne bi bil povsod enak, temveč različen — pač glede na stopnjo problematike.

Zakon bi določil tako kriterije, na podlagi katerih bi ugotovili, katerim občinam pripada delež republike, kot tudi kriterije, ki bi določali višino (znesek) deleža republike posamezni občini.

Glede na omenjene kriterije bi bilo razmerje med prispevkom republike in prispevkom občine v posameznih občinah različno:

— občine, katerim ne bi republika ničesar prispevala, bi morale prispevek družbeno-političnih skupnosti v celoti same pokrivati;

— pri občinah, ki bi dobile prispevek republike, bi bilo to razmerje različno, npr.: 80 % celotnega prispevka bi prispevala republika, 20 % pa občina, drugje pa bi morda prispevala republika 60 %, občina pa 40 %; v tretjem primeru pa 40 % republika in 60 % občina itd.

2. Republika nima razpoložljivih sredstev, ki bi jih lahko uporabila za svojo intervencijo za obvezno starostno zavarovanje kmetov; zato mora te vire šele poiskati in zagotoviti.

Ob razmišljanjih, kako naj zagotovi republika ta sredstva, je bilo govora o naslednjih možnostih:

— predpisala naj bi republiški prispevek od kmetijstva. Če bi določila stopnjo tega prispevka v višini 12 %, bi se zbralo okoli 10 milijonov dinarjev. Ker bi ta prispevek plačevala samo mešana kmečka in nekmečka gospodarstva in, ker omenjena gospodarstva že plačujejo prispevek v višini 12 % od katastrskega dohodka za zdravstveno zavarovanje kmetov, nastaja vprašanje, ali je primerno obremeniti ta gospodarstva za 12 % in še nadaljnjih 12 %, torej skupno za 24 % od katastrskega dohodka.

Mnenje strokovne komisije je, da ta obremenitev ne bi bila pretirana. To tembolj, ker bi bile stopnje tako diferencirane, da bi bolj obremenili nekmečka, manj pa mešana kmečka gospodarstva.

Upravičenost, da republika obremeni omenjena gospodarstva s tem prispevkom, utemeljujejo naslednji razlogi: mešana kmečka gospodarstva so sestavni del kmečkega prebivalstva; ta gospodarstva imajo posebne dohodke iz kmetijstva, zato so po načelu solidarnosti kmečkega prebivalstva dolžna prispevati k uvedbi in izvedbi obveznega starostnega zavarovanja kmetov, saj sama uživajo polno pokojninsko in invalidsko zavarovanje že v delavskem zavarovanju.

Lastniki kmečke zemlje, ki uporabljajo to zemljo v nekmetijske namene, pa naj pač prispevajo za uporabo kmetijskega zemljišča.

— Ostanek (ca. 18 milijonov) pa bi morala dobiti republika iz drugih virov dohodkov.

32. teza

Občina ima do zavarovanca-zavezanca prispevka, za katerega je plačala razliko po 30. tezi, terjatev v višini, ki jo sama določa, vendar ne več, kot je zanj plačala.

Za svojo terjatev po prejšnjem odstavku ima občina zastavno pravico na nepremičninah zavarovanca.

Pristojno zemljiško-knjižno sodišče zaznamuje na predlog občinske skupščine zastavno pravico za njeno terjatev na nepremičninah zavarovanca.

Občinska skupščina lahko v celoti ali delno odstopi od svoje terjatve in predlaga tudi izbris zaznambe po tretjem odstavku te teze.

Obrazložitev:

Ni namen te pravice občine, da bi od zavarovanca, za katerega je plačala razliko, zahtevala povračilo tega zneska. Občina te svoje terjatve od zavarovanca sploh ne bi izterjala — razen tedaj, če bi se njegovo premoženjsko stanje tako izboljšalo, da bi ji lahko vrnil, kar je zanj plačala.

Ratio te določbe je v naslednjem: po predpisih o razmerjih med otroci in starši bi morali otroci pomagati svojim staršem tudi s tem, da bi zanje prispevali k stroškom njihovega starostnega zavarovanja. Izkušnje pa nas uče, da so otroci zainteresirani le za premoženje svojih staršev, zlasti pa za njihovo kmetijsko zemljišče. Če bi hoteli na to dolžnost otrok do staršev vezati uvedbo starostnega zavarovanja, tega praktično ne bi bilo možno realizirati in zato tudi ne uvesti starostnega zavarovanja; prav ta okolnost je eden izmed poglobitnih razlogov za to, da te obveznosti prevzamejo družbeno-politične skupnosti.

Zelo nenaravno pa bi bilo, da bi družba prispevala (kar bi morali otroci), premoženje podpirancev pa pustila neobremenjeno naslednikom. Poglobitni namen te določbe je torej zagotoviti, da bodo nasledniki otroci (dediči) — če ne

prej — vsaj ob prevzemu premoženja izpolnili svoje obveznosti do lastnikov kmetijskega zemljišča. Zato na realizacijo terjatve in zaznambe zastavne pravice računamo šele, ko prevzame zavarovančevo premoženje naslednik.

Ker pa bi bilo možno, da bi bil naslednik-prevzemnik zemljišča, materialno v podobnem položaju kot predniki, lahko občina prizadetega te dolžnosti tudi oprosti.

III.

PROSTOVOLJNO RAZŠIRJENO STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

33. teza

Z razširjenim starostnim zavarovanjem kmetov lahko republiška skupnost zlasti:

— razširi krog upravičencev do starostne pokojnine tudi na osebe, ki niso zajete z obveznim zavarovanjem;

— določi znesek starostne pokojnine, ki se plačuje nad zneskom minimalne starostne pokojnine (razširjena pokojnina — zanjo lahko določi lestvico ali več različnih zneskov itd.);

— določi pogoje za pridobitev pravice do razširjene pokojnine;

— določi obveznosti zavarovancev iz razširjenega zavarovanja;

— uvede pravico do invalidske pokojnine, določi njeno višino in pogoje za pridobitev te pokojnine.

Obrazložitev:

Obvezno starostno zavarovanje (II. poglavje teh tez) pomeni le zametek (start) za uvedbo in razvoj pravega starostnega zavarovanja kmetov. Pravo zavarovanje bo šele tisto, ki se bo razvilo po načelih prostovoljnega zavarovanja. Sele to bo po eni strani v celoti zainteresiralo kmete, po drugi pa se bo razvijalo hkrati z rastjo njihove ekonomske moči.

34. teza

S svojim aktom, s katerim uvede republiška skupnost prostovoljno razširjeno zavarovanje, določi tudi postopek za nastanek (uveljavitev) in prenehanje zavarovalnega razmerja (npr. pogodba, individualna pristopna izjava, izjava o izstopu iz zavarovanja itd.).

35. teza

Sredstva za kritje stroškov razširjenega zavarovanja zagotavljajo v celoti zavarovanci sami s svojimi prispevki.

Republiška skupnost določi stopnjo oziroma višino prispevka zavarovancev.

36. teza

Pri določanju obsega razširjenega zavarovanja upošteva republiška skupnost zahteve zavarovancev do pravic in njihovo ekonomsko zmogljivost, tako da dohodki zavarovancev, ustvarjeni z njihovim prispevkom, zagotavljajo kritje stroškov, ugotovljenih po aktuarskih izračunih.

37. teza

Ce republiška skupnost uvede razširjeno starostno zavarovanje, mora biti sklad tega zavarovanja ločen od sklada obveznega zavarovanja.

IV.

ORGANIZACIJA

38. teza

Zavarovanci-kmetje uresničujejo samoupravo starostnega zavarovanja kmetov v okviru republiške skupnosti.

O b r a z l o ž i t e v :

Starostno zavarovanje kmetov naj se na podlagi tez organizira in izvaja po načelu samoupravljanja v republiški skupnosti, ki jo sestavljajo vsi zavarovanci-kmetje na območju SR Slovenije; republiška skupnost ima svoj statut.

To skupnost bo šele treba ustanoviti. Do 1. 1. 1971 je sicer že obstajala takšna skupnost za zdravstveno zavarovanje kmetov.

Z zakonom o zdravstvenem zavarovanju, ki se je začel uporabljati 1. 1. 1971, pa je republiška skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov prenehala delovati in se je namesto nje ustanovila zveza. Danes imamo torej le republiško zvezo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Glede na to je nastalo vprašanje, ali naj prevzame starostno zavarovanje kmetov zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov; po tezah tega ne bi mogla opravljati zveza, temveč nova, v ta namen ustanovljena republiška skupnost kmetov.

39. teza

Republiško skupnost sestavljajo zavarovanci-kmetje na območju SR Slovenije, ki so zavezanci prispevka (ki so nosilci bremen starostnega zavarovanja kmetov).

40. teza

Zavarovanci-kmetje upravljajo skupnost neposredno in prek skupščine, ki je najvišji organ upravljanja skupnosti.

41. teza

Republiška skupnost ima sklad obveznega starostnega zavarovanja kmetov in svoj statut.

Statut republiške skupnosti kmetov določa zlasti:

- število članov skupščine in njihove volitve;
- organe upravljanja in njihove pristojnosti;
- notranjo organizacijo skupnosti;
- zadeve, o katerih odločajo zavarovanci neposredno in obliko tega določanja (referendum, zbori zavarovancev ipd.);
- način uveljavljanja pravic;
- opravljanje strokovnih, finančnih in administrativnih zadev ob izvajanju starostnega zavarovanja kmetov.

STALIŠČA IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na svoji 77. seji dne 2. 7. 1971 razpravljajl o »Predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov«, ki ga je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SRS za preučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije meni, da pomeni predlog izhodišč nadaljnjo konkretizacijo stališč Skupščine SR Slovenije o nadaljnjih nalogah na področju kmetijstva in tudi konkretizacijo sklepov 2. seje konference Zveze komunistov Slovenije.

Izvršni svet SR Slovenije ocenjuje, da je uvedba starostnega zavarovanja kmetov nujna in upravičena tako iz ekonomskih kot tudi socialnih razlogov, zato je ne kaže odlagati; izvršni svet v načelu sprejema osnove bodočega sistema, kot jih je predložila komisija.

Z dopolnitvami, zlasti s konkretizacijo nekaterih odnosov in njihovimi materialnimi posledicami, je sedanje gradivo primerno za javno razpravo; le-ta naj oceni tako upravičenost uvedbe starostnega zavarovanja kmetov kakor tudi osnovna ekonomska in socialna razmerja na tem področju.

K posameznim tezam predloga izhodišč daje izvršni svet Skupščine SR Slovenije naslednje pripombe in predloge:

V II. poglavju — »Obvezno starostno zavarovanje kmetov« — naj bi teze obravnavale še naslednja vprašanja oz. rešitve:

1. Kmetom, ki se združujejo v različnih oblikah kooperacije ali nastopajo v drugih oblikah proizvodnega oz. poslovnega sodelovanja, in sicer tako, da sodelujejo v organizacijah združenega dela tudi pri upravljanju skupnih zadev in delitvi dohodka, naj se omogoči:

— vključitev v delavsko zavarovanje neposredno ali tako kot osebam, ki opravljajo samostojno dejavnost; tako naj se čimbolj približajo oz. izenačijo z delavskim zavarovanjem, ali pa,

— da si ustrezne pravice zagotovijo prek dopolnilnega zavarovanja v zakonu o starostnem zavarovanju kmetov.

V vsakem primeru mora prispevek v sklad ustrezati obsegu pravic, ki jih zagotavlja zakon.

2. Starostno zavarovanje kmetov-borcev pred 9. 9. 1943 oz. 13. 10. 1943 naj se uredi v zakonu o starostnem zavarovanju kmetov (ne v posebnem zakonu); pri tem naj se kmetom-borcem, pod pogojem, da so nosilci zavarovanja v kmetijskem zavarovanju, priznajo v breme družbeno-politične skupnosti naslednje ugodnosti:

zagotovi naj se jim varstvena pokojnina v višini mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov v delavskem zavarovanju; pri tem naj se individualni znesek te pokojnine določa po smiselno uporabljenih kriterijih za določanje varstvenega dodatka v delavskem zavarovanju, in sicer tako, da bodo kmetje-borci za obveznosti in pravice do višine minimalne pokojnine po tezah (250 din) izenačeni z drugimi zavarovanci-kmeti;

ne glede na pogoje iz 1. do 3. točke 10. teze se šteje, da kmet-borec izpolnjuje predhodni staž kot pogoj za pravico do pokojnine.

Z uvedbo obveznega starostnega zavarovanja kmetov šele odpiramo pot za nastanek in razvoj pravega starostnega zavarovanja kmetov. Vendar je treba sistem starostnega zavarovanja kmetov že od vsega začetka zgraditi na načelu solidarnosti kmetov samih pri pokrivanju stroškov njihovega zavarovanja.

V sedanjih pogojih uvajanja starostnega zavarovanja kmetov ne more pomeniti solidarnost samo zavarovalno-tehničnega načela (prispevek naj bo tolikšen, da krije pravico, ali za enako pokojnino enak prispevek). V takih pogojih pomeni solidarnost predvsem napor in prispevek kmetov samih k nastanku in izgrajevanju sistema starostnega zavarovanja kmetov. Starostno zavarovanje kmetov ni samo stvar družbe, temveč predvsem kmetov samih. Zato mora biti prispevek posameznika odvisen od njegove ekonomske zmogljivosti, tako da bo več prispeval tisti, ki več ima in obratno.

Izvršni svet dalje meni, da solidarnosti v pokrivanju stroškov ne smemo omejiti samo s tem, da bi se breme kmetov za starostno zavarovanje z družbeno intervencijo zniževalo, temveč tudi s tem, da se določi meja, do katere naj ta solidarnost deluje.

Vsak zavarovanec plačuje prispevek iz prispevka v pavšalu na gospodarstvo in iz prispevka v odstotku od njegove odmerne osnove (KD). S pavšalnim delom prispevka se pokriva približno 75 % vseh stroškov zavarovanja. Drugi del prispevka pa se določa v odstotku od odmerne osnove; ta odstotek, ki naj bi ga določil zakon, pomeni konvencijo o obsegu solidarnosti.

Pri izpopolnitvi gradiva naj se upošteva tudi priložena konstrukcija financiranja, ki obremenjuje zavezance starostnega zavarovanja v prvem obdobju znatno manj.

Na osnovi tez se ekonomska zmogljivost kmetov-zavarovancev v glavnem ocenjuje in ugotavlja po višini katastrskega dohodka. Ker pa izraža prave odnose o ekonomski moči zavarovanja le dohodek, je treba financiranje starostnega zavarovanja kmetov graditi na sistemu dohodka. To pomeni, da moramo preiti na ugotavljanje dohodka, tako da bo le-ta postal podlaga za ocenjevanje ekonomske zmogljivosti kmeta in za njegovo obremenjevanje. Ker pa je v ta namen treba poprej še uzakoniti sistem dohodka in metodologijo za njegovo zajemanje in ugotavljanje, bo mogoče financiranje starostnega zavarovanja kmetov graditi na postopnem prehajanju iz sistema katastrskega dohodka kot izključne osnove na sistem dohodka.

5. Pri udeležbi družbeno-političnih skupnosti kot sofinancerjev sklada starostnega zavarovanja kmetov bi bilo treba preučiti in določiti stalne vire republike ter občin za njihovo intervencijo, pa tudi razmerje v udeležbi med republiko in občinami. Kot možne vire republike bi lahko upoštevali zlasti:

— 6 % zvezni prispevek od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti (ki je bil ukinjen s 1. 4. 1971),

— 12 % prispevek od osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti nekmetov, ki naj se uvede kot nov vir in

— morebitni davek na imovino (premoženje) od vseh lastnikov kmetijskih zemljišč (tudi nekmetov), seveda, če bo tak davek uveden za vse občane.

6. Uvedba starostnega zavarovanja kmetov naj vpliva tudi na racionalnejše izkoriščanje in transfer kmetijskih zemljišč, zlasti pa na pravilnejša razmerja v dedovanju zavarovančevega kmetijskega imetja — posebno tam, kjer prepuščajo dediči svojo dolžnost skrbi za starše družbeno-političnim skupnostim.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo je na seji dne 14. maja 1971 obravnaval »Predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov«, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložila v obravnavo njena skupna komisija za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Hkrati s tem predlogom je odbor obravnaval tudi vsa dodatna gradiva in sicer: analizo ekonomske zmogljivosti kmetov ter stališča samoupravnih organov zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SR Slovenije k tezam za starostno zavarovanje kmetov.

V načelni obravnavi predloga stališč je odbor ugotovil, da je le-ta v skladu s sklepom Skupščine SR Slovenije z dne 15. maja 1970, ki pravi, da je treba nujno že v bližnji prihodnosti, vsekakor pa do konca prihodnjega srednjeročnega plana, zagotoviti minimalne oblike starostnega zavarovanja kmetov, kakršnega omogoča ekonomska zmogljivost kmeta in celotne družbe. Enak sklep je sprejela tudi II. konferenca ZKS, ki je poudarila, da je potrebno v skladu z objektivnimi možnostmi družbe in kmeta uvesti sistem starostnega zavarovanja kmetov, kar naj bi se uredilo v obdobju novega srednjeročnega načrta 1971—1975.

Odbor je bil soglasen, da bi morali nujno v sedanjih pogojih začasno izpeljati starostno zavarovanje kmetov tako, da bi ustrezalo gospodarski moči kmetov-zavarovancev in tudi ekonomski zmogljivosti družbe kot sofinancerja, brez katerega si začasne uvedbe tega zavarovanja kmetov ni mogoče zamisliti. Z ekonomsko rastjo kmetijstva pa bi postopno prešli na pravo starostno zavarovanje kmetov. Pri tem so poslanci še posebej poudarili, da mora biti uvedba starostnega zavarovanja kmetov zasnovana tako, da bo krepila splošni napredek kmeta-proizvajalca in družbenoekonomske odnose. Zaradi tega tudi ne gre le za trenutno reševanje socialnih problemov kmeta in vasi, marveč za njihov napredek, v katerem bo onemogočen nadaljnji proces drobljenja zemljiške posesti in ustvarjeni bodo pogoji, da bo postalo delo kmeta sodobnejše in da bo resnično postal kmetijski blagovni proizvajalec. Le tako bo lahko kmet sposoben preživljati sebe in svojo družino ter si po načelu samofinanciranja zagotoviti tudi ustrezajoče zdravstveno in starostno zavarovanje.

Ne glede na določena deljena mnenja poslancev je bil odbor soglasen s tem, da je predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov pripravljen in izdelan do tolikšne mere, da se ga lahko da v javno razpravo. Zato odbor predlaga republiškem zboru, da sprejme sklep o njegovi javni razpravi, ki naj jo organizira SZDL. Seveda pa je treba pri tem poudariti, da pomeni predlog šele začetek razvoja sistema pokojninskega zavarovanja kmetov, ki se bo nadalje razvijal skladno z razvojem kmetijstva v reden pokojninski sistem. S tem zakonom se daje tudi perspektiva kmečki mladini, da bo ostala na kmetiji in jo modernizirala tako, da bo dajala več. Prav ekonomska moč kmetov je namreč prvi pogoj za uvedbo rednega starostnega zavarovanja kmetov.

V načelni obravnavi je odbor poudaril, da moramo pripraviti zadevni zakon v smislu novih ustavnih amandmajev, s katerimi zasebno kmetijstvo postaja enakovreden partner v vsej naši ekonomiki in kmečko prebivalstvo enakopravno z drugimi občani. Prav tako to zahtevajo tudi interesi kmetijstva in socialno-varstveni razlogi. Vsekakor pa je treba zakon formulirati na podlagi družbenega dogovora med kmeti-zavarovanci in družbeno-političnimi skupnostmi (republika, občine) kot sofinancerji starostnega zavarovanja kmetov.

Interes obeh partnerjev mora biti, da se tak dogovor tudi sprejme, vendar ne s prisilo. Na drugi strani pa naj se omogoči prostovoljno razširjeno zavarovanje, ki naj — glede na ekonomsko sposobnost posameznih skupin zavarovancev — omogoči dodatna vplačila, s katerimi je možno doseči večjo pokojnino, kot je predvidena v predlogu izhodišč.

Izraženo je bilo tudi mnenje — glede katerega sicer ni bilo enotnega stališča — da bi bilo treba še prej, preden bi sprejeli dokončni pokojninski sistem za kmete, rešiti vprašanje financiranja zdravstvenega varstva kmetov. Večina poslancev je bila namreč mnenja, da kmet ne bo sposoben plačevati prispevkov za svoje starostno zavarovanje, če bo moral poleg rednega prispevka plačevati še — zaradi deficitarnosti — izredne prispevke v sklade zdravstvenega zavarovanja. V tej zvezi je odbor izrazil skepso glede analize v ekonomski sposobnosti kmetov in menil, da so preveč optimistične. Kmet-zavarovanec je namreč močno obremenjen z raznimi rednimi in izrednimi dajatvami, predvsem za povečan obseg zdravstvenega zavarovanja, zaradi česar nima dovolj sredstev za reprodukcijo. Zato odbor priporoča, da se ponovno prouči realnost analize o ekonomski zmogljivosti kmeta.

Ko je odbor soglašal, naj gre predlog izhodišč v javno razpravo, je bil dan tudi predlog, naj bi hkrati s tem razpravljali tudi o vprašanju nacionalnega zdravstvenega zavarovanja v republiki. Predlog ni dobil večinske podpore, ker je bilo že z zakonom o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva to vprašanje načelno rešeno. Zakon namreč omogoča združevanje skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev in kmetov, kar pomeni, da je združevanje omogočeno, če za to obstajajo pogoji. V nekaterih skupnostih (Novo mesto) se o tem že resno razpravlja.

Glede sistema financiranja starostnega zavarovanja kmetov so bila mnenja v odboru deljena. Predvsem so bila prisotna vprašanja, do kakšne mere naj gre solidarnost v tem zavarovanju in kakšen naj bo način oziroma dogovor med kmeti-zavarovanci ter družbeno-političnimi skupnostmi glede njihovega sofinanciranja. S strani nekaterih poslancev je bilo izraženo mnenje, da ne bi smeli vztrajati na absolutni solidarnosti, ker take solidarnosti ni v delavskem zavarovanju. Ob večji solidarnosti bi upravičeno pričakovali tudi diferencirano pokojnino, čeprav v minimalnih razlikah. Nekateri poslanci pa so se zavzemali za pavšalni sistem plačevanja prispevka, se pravi, naj bi vsi zavezanci plačevali prispevek v pavšalu in sicer v enakem znesku na gospodarstvo. Tako stališče zavzema tudi zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Posebej je bilo opozorjeno na problem ugotavljanja celotnega dohodka kmeta. Poudarjeno je bilo, da bomo morali pri kmetu tako kot pri delavcu ugotavljati, kakšni so dejanski njegovi celotni dohodki. To moramo storiti, če hočemo voditi pravilno socialno politiko na vasi, ki mora biti v najtesnejši zvezi z gospodarsko politiko na področju kmetijstva. Zato je bilo predlagano, naj pristojni finančni organi proučijo možnost, da bi se vse dajatve, vključno s prispevki, predpisovale na osnovi dejanskega dohodka, ne pa po katastrskem dohodku, ki že davno ni več realni pokazovalec dejanske ekonomske moči kmeta.

Nekateri poslanci so se zavzemali za to, da je treba pri izpeljavi starostnega zavarovanja kmetov obremeniti vso zemljo, ki je v zasebni lastnini. To je v interesu take zemljiške politike, ki onemogoča drobljenje kmetijskih površin in prehajanje te zemlje v last tistih, ki je ne obdelujejo.

Kar zadeva odnosov med republiko in občinami glede sofinanciranja starostnega zavarovanja kmetov, bi bilo treba te odnose poenostaviti. Vsekakor je treba predvideti, da iz centra ni mogoče določevati, kateri kmet je socialno ogrožen in kateri ne. Ta naloga sodi v izključno pristojnost občinskih skupščin in tudi komunalnih skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Nedvomno pa bo dolžnost republike kot sofinancerja starostnega zavarovanja kmetov, da poskrbi, da se njena sredstva, dana za te namene, tudi resnično namensko uporabijo. Kakšno naj bi bilo razmerje participacije med republiko in občinami kot sofinancerji tega varstva, je pač odvisno od števila tistih kmetov, ki ne bodo zmogli v celoti plačevati tega prispevka. Nesprejemljivo pa je stališče zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, po katerem naj bi republika z eno tretjino svojih sredstev pokrivala stroške tega zavarovanja za vse upravičence. Pravilno je stališče delovne skupine, po katerem prispevajo republike in občine samo za socialno ogrožene kmete.

Po mnenju odbora je nujno, da o sistemu financiranja starostnega zavarovanja povedo svoja stališča tudi predvsem delegati občin na svojem zasedanju.

Odbor je bil soglasen, da ne kaže, glede na bližnjo razpravo in ker gre za enkrat samo za načela, podrobneje obravnavati posamezne teze, razen tiste, ki so najpomembnejše in o katerih je bilo največ razprave na zboru delegatov skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Te so:

2. teza : V načelu je način pridobivanja sredstev za starostno zavarovanje kmetov sprejemljiv. Razmerje med samofinanciranjem in prispevki družbeno-političnih skupnosti je v načelu sprejemljivo. Kakšni pa bodo konkretni prispevki, je odvisno od dejanskega števila socialno ogroženih kmetov.

6. teza : Variante so v javni razpravi zelo zaželeni, zato naj se sprejmeta obe varianti, čeprav je bila večina poslancev mnenja, da je druga varianta bolj sprejemljiva.

10. teza : Odbor ni sprejel mnenja zveze skupnosti kmetov k 2. točki, češ da naj izročitev posestva ne bo pogoj za pridobitev pravice do pokojnine.

11. teza : Definirati bi bilo treba določbo, kdaj se šteje, da živi preužitkar samo od izgovorjenega preužitka.

12. teza : Potrebna je načelna politična odločitev o tem, ali naj se vprašanje starostnega zavarovanja kmetov-borcev ureja s posebnim zakonom, ali v sklopu zakona o starostnem zavarovanju sploh.

15. teza : Po mnenju nekaterih poslancev je besedilo 3. točke odveč, ker pomeni poseganje v osebne pravice. Take določbe tudi ne vsebuje zakon o pokojninskem zavarovanju delavcev.

16. teza : Ker v bistvu ne gre za osebno pokojnino, pač pa za družinsko, bi bilo treba to tezo primerno spremeniti.

18. teza : Izražena so bila različna mnenja. Del poslancev je bil mnenja, naj bi Skupščina SR Slovenije dajala le soglasje k usklajevanju pokojnin z gibanjem življenjskih stroškov. Zato naj bi bil predlog zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SRS dan v razpravo kot varianta, po katerem usklajuje pokojnine skupščina republiške skupnosti pokojninskega zavarovanja kmetov, Skupščina SR Slovenije pa daje k tej uskladitvi samo soglasje.

21. teza : Ponovno bi bilo treba proučiti, če so res ekonomsko sposobni sami nositi stroške za svoje pokojnine tisti kmetje, katerih katastrski dohodek znaša 3400 dinarjev in več. Sicer pa je bil odbor mnenja, da so finančni cenzusi neživljenjski in ne sodijo v zakon.

Poleg tega je v tej tezi preveč poudarjen katastrski dohodek, ko teza 28 govori tudi o drugih dohodkih. Če želimo uveljaviti dejanski dohodek kmeta, potem naj to velja za vse njegove dohodke.

29. teza: Besedilo te teze je zrelo za javno razpravo. Vendar morajo o sofinanciranju republike in občine zavzeti svoja stališča tudi delegati občin.

Z navedenimi mnenji in pripombami je odbor sprejel »predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov« in predlaga, da republiški zbor sklene navedeno gradivo predložiti v javno razpravo.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Borisa Jarca.

Št.: 191-3/71

Ljubljana, 15. maja 1971

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 43. seji 17. junija 1971 obravnaval predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, ki ga je pripravila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V obsežnem gradivu je zbranega veliko dokumentacijskega materiala, poleg načelnih izhodišč so podane tudi teze za zakonodajo za starostno zavarovanje kmetov.

Po mnenju odbora bi bilo obravnavanje pokojnin vseh kmetov, torej tudi kmetov-borcev, v enem zakonu primernejše, kakor da bi imeli dva zakona.

V 17. tezi je po mnenju odbora primernejša tretja varianta, ker bo ta rešitev povzročala najmanj sporov in nesporazumov.

Odbor vidi največji problem za uvedbo pokojninskega zavarovanja v finančni problematiki, v usklajevanju višine prispevka in višine pokojnine. Finančna moč kmetov za plačevanje prispevkov za starostno zavarovanje je že danes, in bo še v prihodnje, razmeroma šibka glede na potrebe, ki bodo naraščale ob trendu porasta starosti kmečkega prebivalstva.

V 29. tezi je ustreznejša varianta b), po kateri republika svoj prispevek porazdeli kot dotacijo na posamezne občine.

Povečanje obremenitve na 24 % katastrskega dohodka, kar je postavljeno kot vprašanje v 31. tezi, bi prav gotovo pomenilo dokajšnje izboljšanje pri zbiranju sredstev, vprašanje pa je, če je to povečanje sprejemljivo glede na ekonomsko sposobnost kmetov.

Čeprav bo obvezno samo minimalno pokojninsko zavarovanje, kot je zaenkrat predvideno, bo tudi to treba predhodno dobro pripraviti in organizirati, predvsem pa v toliki meri izoblikovati, da bo kmečkemu prebivalstvu razumljivo. Dejstvo je, da zaradi združevanja sedanjega zajemanja prispevkov in dajatev v enem znesku večina kmetov ne razlikuje, kaj in koliko je posameznih vrst prispevkov in dajatev.

V nadaljnjem delu na pripravah zakonodaje za starostno zavarovanje kmetov je treba poleg načelnih izhodišč v vseh fazah upoštevati tudi ekonomske ocene ter finančne izračune.

Za poročevalca odbora je odbor določil poslanca Franca Borka.

Št.: 191-37/1

Ljubljana, 22. 6. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na sejah dne 12. in 17. maja 1971 obravnaval predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, ki ga je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Odbor je bil seznanjen tudi s stališči zbora delegatov in posebne komisije Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov SR Slovenije.

V načelni razpravi je odbor pozitivno ocenil predloženo gradivo, ki pomeni začetek realizacije naloge, določene s programsko osnovo za delo Skupščine SR Slovenije ter s stališči in sklepi II. konference ZK Slovenije. Uveljavitev starostnega zavarovanja kmetov bo eden od pomembnih elementov za razvoj kmetijstva v Sloveniji. Odbor se je zavzel, da se starostno zavarovanje kmetov čimprej uveljavi, ker to terja izredno neugodna starostna struktura kmetov v Sloveniji. Zahteve v tej smeri kmetje postavljajo že dalj časa.

V razpravi je bilo poudarjeno, da je starostna struktura kmetov izredno neugodna, kar bi kazalo v uvodnem delu gradiva še bolj poudariti. Taka struktura odločilno vpliva na dohodek posameznih kmetij in s tem na možnost financiranja starostnega zavarovanja kmetov. Odbor je podprl izhodišče, da starostnega zavarovanja kmetov ni mogoče izpeljati po načelu samofinanciranja, pač pa je potrebna družbena pomoč. Odbor je podprl predlog, naj bi družbenopolitične skupnosti nosile $\frac{1}{3}$ stroškov starostnega zavarovanja kmetov.

Opozorjeno je bilo, da bi morala biti kmetijska zemljišča enako obremenjena. Kmetijsko zemljišče zavarovancev-kmetov bo po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov bolj obremenjeno kot kmetijsko zemljišče kmetov-delavcev, ki so pokojninsko zavarovani v delavskem zavarovanju. Rešitev tega problema je možna le v davčnem sistemu. V tej zvezi je bilo pojasnjeno, da je predvidena nova obremenitev kmetijskih zemljišč z 12 % prispevkom iz osebnega dohodka od kmetijske dejavnosti. Tako bi se močno približali enakomerni obremenitvi vse kmečke zemlje.

Posebna pozornost je bila posvečena vprašanju, v kakšnem obsegu naj se uveljavi solidarnost v starostnem zavarovanju kmetov. Poudarjeno je bilo, da je v zdravstvenem zavarovanju solidarnost nujna in potrebna, da pa naj bi bil v starostnem zavarovanju kmetov faktor solidarnosti minimalen. Če bi namreč s prispevki preveč obremenili ekonomsko močnejše kmete, bi le-te destimulirali, da postanejo močnejši blagovni proizvajalci. Naveden je bil primer, da bi kmet s katastrsko osnovo 1 000 000 dinarjev plačal letni prispevek v višini 235 500 din, s katastrsko osnovo 1 500 000 dinarjev pa letni prispevek 318 000 dinarjev. Obveznosti bi torej bile v močnem nesorazmerju s pokojnino. Poudarjena je bila zato zahteva, da bi bilo treba določiti zgornjo mejo obremenitve kmeta, da ne bi zaradi premočnega elementa solidarnosti ogrozili uresničitev zastavljenih izhodišč. Ta pa so: preprečevanje nadaljnega procesa drobljenja zemljiške posesti, zagotovitev pogojev, da bo kmet postal večji blagovni proizvajalec, zadržanje mladih ljudi na kmetijah itd.

V zvezi s pripombo, da bo ekonomsko močnejši kmet s svojimi velikimi prispevki po načelu solidarnosti pokrival stroške za starostno zavarovanje ekonomsko šibkih kmetov, je bilo opozorjeno, da imamo po predlaganem sistemu dve skupini kmetov in se sredstva med tema skupinama ne prelivajo. Solidarnost se zato uveljavlja le v vsaki skupini posebej. Predstavnik Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov se je zavzel, naj se v prvi skupini, to

je v skupini, v kateri kmetje sami nosijo stroške starostnega zavarovanja, določi enak pavšalni prispevek na gospodarstvo, ne pa tudi prispevek v odstotku od odmerjene osnove. Tako bi bil element solidarnosti, ki ga zagotavlja določen odstotek od katastrskega dohodka, izključen. Tako stališče je bilo utemeljevano s tem, naj gre za enak prispevek enaka pokojnina. Odbor je menil, da je nujno tudi v sistem starostnega zavarovanja kmetov vgraditi elemente solidarnosti, zato je podprl predlagano izhodišče, naj bo del prispevka določen v pavšalu, del pa v odstotku od katastrske osnove. Ob tem je odbor ponovno poudaril, da je treba določiti zgornjo mejo obremenitve kmeta s prispevki za starostno zavarovanje.

Odbor je kritično ocenil pristop, po katerem je katastrski dohodek osnova za odmero prispevka. To je povsem fiktiven dohodek, ki ga večina kmetov ne more doseči zaradi starosti in pomanjkanja delovne sile. Nujno bi zato bilo vse obveznosti kmeta (davki, prispevek za zdravstveno zavarovanje, prispevek za starostno zavarovanje itd.) odmerjati na podlagi dejanskega dohodka. V takem sistemu bi bile seveda nujne vsakoletne napovedi kmetov o ustvarjenem dohodku. Dokler pa se načelo dohodka ne uveljavi pri ugotavljanju drugih obveznosti kmetov, ni sprejemljivo, da bi morali kmetje napovedovati dohodek le zaradi ugotovitve obveznosti do starostnega zavarovanja.

V načelni razpravi je bilo končno sproženo vprašanje, ali bo skupnost starostnega zavarovanja kmetov dolžna s svojimi sredstvi kriti stroške občinam v zvezi z izvajanjem tega zavarovanja. Poudarjeno je bilo, da bodo morale obveznosti, ki jih bo zakon naložil občinam, kriti le-te same.

Pri podrobni obravnavi posameznih tez so bila izražena naslednja stališča, pripombe in predlogi:

K 2. tezi: 1. odstavek: Nekateri so podprli predlog komisije Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov, da je treba s prispevki zavarovancev kmetov zagotoviti sredstva za kritje največ $\frac{2}{3}$ stroškov, s prispevkom družbeno-političnih skupnosti pa najmanj $\frac{1}{3}$ stroškov. V tej zvezi je bilo opozorjeno, da $\frac{1}{3}$ stroškov, ki jih krijejo družbeno-politične skupnosti, ne predstavlja celotne intervencije družbe. Iz gradiva (str. 30) namreč izhaja, da bodo družbeno-politične skupnosti nosile še stroške za ugodnosti, priznane borcem NOV, in del stroškov zaradi valorizacije pokojnin. Odbor je poudaril, da v 2. tezi ne kaže določneje limitirati obveznosti kmetov oziroma družbe, ker so konkretne obveznosti razvidne iz nadaljnjih tez.

2. odstavek: Predstavniki Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov se je zavzel, naj bi družbena pomoč ne šla le za tisti del stroškov, ki bremeni ekonomsko šibke zavarovance. Tako stališče je omenjena zveza sprejela, ker prevelike obveznosti kmetov niso v nobenem sorazmerju s pokojnino. Velika obremenitev bo silila kmete, da se čimprej zaposlijo in razprodajo posestva.

Poudarjeno je bilo, da je bilo doslej sprejetih že več ekonomskih instrumentov za stimuliranje kmetijske blagovne proizvodnje. Za hitrejši razvoj kmetijstva naj bi uvedba starostnega zavarovanja kmetov pomenila enega od faktorjev. Uveljavlja se socialni pristop; zagotoviti je treba, da bo čimveč kmetov sposobnih z lastnimi sredstvi pokrivati obveznosti do starostnega zavarovanja, družba pa nudi pomoč za ekonomsko šibke zavarovance.

Izraženo je bilo mnenje, da bi bilo treba pojem »ekonomsko šibki zavarovanci« nadomestiti s pojmom »zavarovanci, ki iz objektivnih razlogov niso sposobni plačila svojih obveznosti«.

K 3. tezi: Izraženo je bilo mnenje, naj se v 3. vrsti črta beseda »izključno«, ker ni potrebno tako močno poudariti, da nosijo stroške prostovoljnega razširjenega zavarovanja zavarovanci sami. Ne bi smeli namreč izključiti možnosti, da bi pri financiranju razširjenega starostnega zavarovanja sodelovale eventualno tudi kmetijske zadruge, s katerimi imajo kmetje sklenjene pogodbe o poslovnem sodelovanju, morda pa tudi drugi sofinancerji.

K 6. tezi: V zvezi z 2. odstavkom je bilo opozorjeno na pobudo Zveze združenj borcev NOV Slovenije, da se z zakonom uredijo varstvene pokojnine za kmete borce NOV pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943.

K 10. tezi: V 1. odstavku v 2. točki naj se črta 2. stavek in nadomesti z besedilom variante.

K 11. tezi: Besedilo 1. točke naj se nadomesti z besedilom »če se preživlja od izgovorjenega preužitka«.

K 12. tezi: V primeru, da bo sprejet zakon o varstveni pokojnini za kmete-borce NOV, naj se ta teza izpusti.

K 13. tezi: Soglasno je bilo izraženo mnenje, naj se varianta črta. Spričo naglega porasta življenjskih stroškov ne bi bilo prav predvideti starostne pokojnine v višini 200 dinarjev mesečno. V dosedanjih razpravah so se kmetje izrazili proti tako nizki pokojnini, zato te variante ne kaže vključiti v gradivo, ki bo šlo v javno razpravo.

K 15. tezi: V 2. točki naj se črta besedilo »vendar najkasneje v petih letih po njegovi smrti«. Če bi ta pogoj ostal, bi žena, ki ob smrti moža še ni dopolnila 60 let, ne imela pravice do družinske pokojnine ob dopolnitvi 65. leta starosti. Taka rešitev pa ne bi bila sprejemljiva.

Besedilo 3. točke naj se črta, saj take omejitve tudi ni v pokojninskem zavarovanju delavcev. Upoštevati pa je tudi treba, da bo kmečko gospodarstvo še naprej obremenjeno s prispevki za starostno zavarovanje ter da ima eno kmečko gospodarstvo pravico le do ene pokojnine. Soglasno je bilo izraženo tudi mnenje, da ni verjetnosti špekulacij.

K 18. tezi: Poudarjeno je bilo, da bo treba v zakonu jasneje precizirati določbo te teze. Ena možnost je, da skupščina republiške skupnosti poda predlog za usklajevanje pokojnin, Skupščina SR Slovenije pa sprejme ustrezno odločitev. Druga možnost, za katero so se zavzeli predstavniki kmetov pa je, da skupščina republiške skupnosti sprejme ustrezno odločitev o usklajevanju pokojnin, Skupščina SR Slovenije pa da k takemu sklepu soglasje.

K 21. tezi: Soglasno je bilo ocenjeno, da je potrebno merilo, po katerem se ugotavlja sposobnost kmeta, ki lahko sam krije stroške starostnega zavarovanja. Predlagana rešitev je enostavna in racionalna, saj omogoča, da se korigirajo le odstopi od predpostavke, kdo je ekonomsko sposoben pokrivati stroške starostnega zavarovanja v okviru prve skupine. Izražen pa je bil tudi pomislek, da bi utegnila postavljena meja katastrskega dohodka (3400 din) begati ljudi v javni razpravi. Ta limit je namreč le približno določen; lahko bi bil tudi drugačen.

V zvezi z rešitvijo, predlagano v 4. odstavku, je bila sprožena dilema, ali je treba prepustiti občinam, da po lastnih kriterijih ocenjujejo, kateri kmet iz druge skupine bi lahko prišel v prvo skupino oziroma obratno. Predstavniki Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov se je zavzel za rešitev, po kateri naj republiška skupnost starostnega zavarovanja kmetov določi osnovne kriterije, ki naj jih občine upoštevajo po razvrstitvi kmetov v prvo oziroma drugo skupino.

K 23. tezi: Ponovno je bilo opozorjeno na problem enakomerne obremenitve vseh kmetijskih zemljišč, tako tistih, ki so v lasti kmetov-zavarovancev, kot tistih, ki so v lasti kmetov-delavcev.

K 24. tezi: Predstavniki zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov so se zavzeli, naj se v okviru prve skupine kmetov določi prispevek na starostno zavarovanje le v obliki pavšala na gospodarstvo, ne pa tudi v odstotku od katastrskega dohodka. Taka rešitev bi bila v skladu z načelom: enak prispevek — enaka pokojnina, najlaže pa jo je uveljaviti v prvi skupini, v kateri kmetje sami brez pomoči družbe krijejo stroške starostnega zavarovanja.

Odbor je bil drugačnega mnenja. Menil je, da je tudi v prvi skupini potrebna vsaj delna solidarnost, saj so tudi tu velike razlike v ekonomski moči kmetov. Katastrski dohodek v višini 3400 din letno pomeni za kmeta toliko, kot za delavca uveljavljeni minimalni osebni dohodek. Predstavniki kmetov so na seji odbora poudarili, da bi bilo treba v primeru, če bo uveljavljen tudi prispevek od katastrskega dohodka, v davčnem sistemu sprejeti rešitev, po kateri bi se kmetom pri ugotavljanju davčne osnove priznala kot odbitna postavka tista sredstva, ki jih kmetje dajejo za starostno zavarovanje v obliki odstotka od katastrskega dohodka.

K 28. tezi: Dokler se ne uveljavi načelo dohodka in se vse obveznosti kmetov ne bodo odmerjale po dejansko ugotovljenem dohodku, ni sprejemljivo, da se samo zaradi starostnega zavarovanja kmetov uveljavi vsakoletna napoved dohodkov zavarovancev-kmetov. Ker pa katastrski dohodek ni solidno merilo za oceno ekonomske sposobnosti kmeta, naj občina pri razvrstitvi kmetov v prvo oziroma drugo skupino (21. teza) upošteva tudi druge dohodke kmetov. Pri tem se bo občina lahko oslonila na pomoč krajevnih skupnosti in drugih faktorjev v občini, da bi dobila potrebne podatke.

Odbor je predlagal, naj predlagatelj v skladu s pripombami odbora in pripombami, ki bodo dane na seji zбора, izpolni predlog izhodišč in ga da v javno razpravo. Javna razprava naj bi trajala do konca septembra, predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zakona do 15. oktobra 1971.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zбора je bil določen predsednik odbora Jože Nered.

St.: 191-3/71

Ljubljana, 19. 5. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zбора Skupščine SR Slovenije je na seji dne 7. julija 1971 obravnaval stališče izvršnega sveta in pripombe Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov k predlogu izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov.

Predstavniki Zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov je obvestil odbor, da je posebna komisija zveze skupnosti 29. junija 1971 ponovno razpravljala o izhodiščih za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov in dala nekatere nove pripombe. Komisija je zavzela stališče, naj prispevki kmetov za starostno zavarovanje v nobenem primeru ne znašajo več kot $\frac{1}{3}$ pričakovane pokojnine. V skladu s tem stališčem je variantni predlog, ki ga predlaga izvršni

svet, po katerem bi znašal prispevek 1000 din letno na kmetijsko gospodarstvo, pričakovana pokojnina pa 3000 din letno. Komisija se je strinjala, naj se kmetje-kooperanti pod določenimi pogoji vključijo v pokojninsko zavarovanje delavcev, menila pa je, da ni sprejemljivo stališče izvršnega sveta, po katerem naj bi se s pavšalnim delom prispevka pokrivalo 75 % vseh stroškov zavarovanja, 25 % pa v odstotku od odmerne osnove (KD). Komisija je tudi menila, da ni podana jasna konstrukcija financiranja za variantni predlog, ki ga predlaga izvršni svet, saj ni jasno, kakšno naj bi bilo financiranje po letu 1976.

Odbor je podprl stališče izvršnega sveta, naj se omogoči kmetom-kooperantom vključitev v pokojninsko zavarovanje delavcev. Taka rešitev bi spodbudila kmete k združevanju v različne oblike kooperacije, hkrati pa bi zagotavljala kmetom, ki so tržni proizvajalci, socialno varnost v starosti in primerno obremenitev njihovega dohodka s prispevki. V tej zvezi pa so bili izraženi tudi pomisleki, ali bo mogoče zagotoviti zadostna finančna sredstva za kritje stroškov starostnega zavarovanja kmetov, če bo iz tega zavarovanja izključeno veliko število najmočnejših kmetov, ki bi bili kot kooperanti vključeni v pokojninsko zavarovanje delavcev.

Odbor se ni mogel dokončno opredeliti o dilemi, kakšen naj bo obseg solidarnosti v starostnem zavarovanju kmetov. Po stališču izvršnega sveta je obseg solidarnosti bistveno manjši v primerjavi s predlaganimi izhodišči, saj bi se namesto 50 % le 25 % stroškov tega zavarovanja pokrivalo s prispevkom, določenim v odstotku od katastrskega dohodka. Končno odločitev o tem vprašanju bo mogoče sprejeti šele potem, ko bodo izdelani konkretni izračuni na podlagi omenjenega stališča izvršnega sveta in ko bodo tudi kmetje v javni razpravi povedali svoja stališča. Zato bi bilo po mnenju odbora prav, da bi bili v gradivu za javno razpravo podani izračuni tako za varianto o prispevku le na podlagi pavšala kot tudi za varianto o kritju $\frac{3}{4}$ stroškov s pavšalom in $\frac{1}{4}$ stroškov v odstotku od katastrskega dohodka.

Odbor je menil, da je treba v gradivu za javno razpravo natančneje obdelati konstrukcijo financiranja na podlagi rešitve, ki jo predlaga izvršni svet. Ni namreč mogoče nakazati obveznosti kmetov le za nekaj let, ne da bi vedeli za posledice, ki bodo nastale po tem času. V razpravi je bil omenjen podatek, da bi ob poprečni letni obremenitvi na kmetijsko gospodarstvo v višini 1000 din morali po preteku 5-letnega obdobja povečati obremenitev kmetov kar za 60 %, da bi zagotovili kritje vseh stroškov tega zavarovanja.

Odbor se je strinjal s stališčem izvršnega sveta, naj se starostno zavarovanje kmetov borcev NOV pred 9. 9. 1943 oziroma 13. 10. 1943 ne ureja s posebnim zakonom, pač pa s posebnim poglavjem v okviru zakona o starostnem zavarovanju kmetov.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da so v zadnjem času kmetje izrazili več kritičnih pripomb glede uvedbe starostnega zavarovanja kmetov. Zlasti številne so bile pripombe v zvezi s slabim ekonomskim položajem kmetov, ki komaj izpolnjujejo svoje obveznosti do zdravstvenega zavarovanja in je zelo vprašljivo, če bodo zmogli nove obremenitve v zvezi s starostnim zavarovanjem. O problematiki starostnega zavarovanja kmetov je razpravljal tudi odbor za združništvo republiške gospodarske zbornice in v celoti podprl stališča zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov. Ta odbor je med drugim poudaril, da se bodo s predvidenimi ukrepi zaenkrat reševali le socialni problemi na vasi. Težiti bi morali za tem, da starostno zavarovanje kmetov obravnavamo ne le kot socialno, ampak tudi kot ekonomsko kategorijo.

V zvezi s trajanjem javne razprave o izhodiščih za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov je odbor svoje prvotno stališče nekoliko spremenil. Za javno razpravo je treba predvideti nekoliko več časa, hkrati pa je treba omogočiti, da bo zadevni zakon sprejet do konca letošnjega leta. Zato je odbor predlagal, naj bi javna razprava trajala do 15. oktobra, predlagatelj pa naj skupščini predloži osnutek zakona do 31. oktobra 1971.

St.: 191-3/71

Ljubljana, 7. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 29. 6. 1971 obravnaval predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov, ki ga je predložila skupna komisija republiškega, gospodarskega in socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev sistema zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V načelni razpravi je komisija ugotovila, da predloženo gradivo vsebuje izhodišča in teze za starostno zavarovanje kmetov in nima značaja predloga za izdajo zakona v smislu poslovnika Skupščine SR Slovenije. Po mnenju komisije naj bi predlagatelj po javni razpravi teh izhodišč pripravil ustrezen zakonski akt. Komisija se je strinjala s predlagateljem, da je treba obravnavano materijo urediti z zakonom.

Komisija se ni spuščala v podrobno obravnavo posameznih izhodišč, pač pa je opozorila na nekatera vprašanja, ki jih bo treba še temeljito razčistiti pred uvedbo starostnega zavarovanja kmetov. Taka vprašanja so: splošna načela, na katerih naj temelji zavarovanje, financiranje zavarovanja, status kmetov-kooperantov, pokojninsko zavarovanje kmetov-borcev itd. Po mnenju nekaterih bi moralo tudi to zavarovanje temeljiti na istih osnovnih načelih kot pokojninsko zavarovanje delavcev, sicer ne moremo govoriti o zavarovanju v pravem pomenu besede. Predstavniki zveze skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov je poudaril, da ima zveza številne pripombe na predložene teze, ki v bistvu kmetom nalagajo le nove obremenitve, ne da bi mu hkrati zagotovile tudi ustrezno starostno zavarovanje. Po mnenju kmetov bi morala družba glede na perečo socialno problematiko na vasi in nenormalno starostno strukturo kmetov kriti ne le eno tretjino, temveč polovico stroškov starostnega zavarovanja kmetov. Načelo solidarnosti je sicer sprejemljivo, vendar ne v takem obsegu, kot ga predvidevajo teze, ki nalagajo ekonomsko močnejšim kmetom preveliko breme.

Posebno pozornost bo treba posvetiti starostnemu zavarovanju kmetov-borcev. Na posebno vprašanje je predstavnik predlagatelja pojasnil, da se zavzemajo za to, da bi to vprašanje posebej uredili v okviru zakona, ki bo urejal pokojninsko zavarovanje kmetov. Tudi po mnenju nekaterih članov komisije ne bi bilo umestno, da bi vprašanje pokojninskega zavarovanja kmetov-borcev urejevali parcialno s posebnim zakonom. Seveda pa bi morali republiški zakon, ki bo kompleksno urejal pokojninsko zavarovanje kmetov, čimprej sprejeti.

St.: 191-3/71

Ljubljana, 29. 6. 1971

OSNUTEK ZAKONA**o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev,
ki delajo pri zasebnih delodajalcih**

1. člen

V prvem odstavku 1. člena o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih (Uradni list SRS, št. 41-200/66), se med besedama »zakonom« in »se« dodajo besede »in s kolektivno pogodbo«.

V drugem odstavku se besedilo v oklepaju spremeni tako, da se glasi: »(Uradni list SFRJ, št. 12-129/70)«.

2. člen

2. člen se spremeni tako, da se glasi:

»S kolektivno pogodbo se v skladu z veljavnimi — pravnimi predpisi podrobneje urejajo delovni pogoji, dolžnosti in pravice iz delovnega razmerja med delavci in zasebnimi delodajalci.

Kolektivna pogodba ne sme vsebovati določb, na podlagi katerih bi imeli delavci manj pravic iz delovnega razmerja in slabše pogoje dela in varstva pri delu kot so zajamčeni s tem zakonom in z drugimi predpisi. Če so v kolektivni pogodbi take določbe, se štejejo za neveljavne.

3. člen

Za 3. členom se dodajo novi 3. a do 3. e členi, ki se glasijo:

3. a člen

Kolektivna pogodba mora obsegati zlasti določbe o:

1. trajanju in razporedu delovnega časa;
2. razporejanju delavcev in o njihovem strokovnem izpopolnjevanju;
3. osebnem dohodku in nadomestilih;
4. odmorih, počitkih in dopustih;
5. varstvu pri delu, zlasti pa o posebnem varstvu žena, mladine in invalidov v delovnem razmerju;
6. odpovednem roku;
7. trajanju kolektivne pogodbe.

S kolektivno pogodbo se določajo praviloma okvirni in merila za oblikovanje osebnih dohodkov delavcev po posameznih poklicih, skupinah in vrstah dejavnosti.

S kolektivno pogodbo se lahko urejajo tudi okvirni in merila za udeležbo delavcev na dobičku.

3. b člen

»Kolektivna pogodba se praviloma sklepa za določene vrste poklicnih skupin in dejavnosti za območje republike. Lahko pa se kolektivna pogodba sklepa za območje ene ali več občin, če je to primerneje zaradi tako različnih delovnih pogojev, da je treba določene pogoje in pravice delavcev urediti posebej, v okviru kolektivne pogodbe, ki velja za območje republike.

Kolektivna pogodba je obvezna za vse zasebne delodajalce in za vse delavce z območja, za katero je sklenjena.«

3. c člen

»Kolektivne pogodbe sklepata pristojni sindikalni organ in gospodarska zbornica SR Slovenije oziroma druga splošna asociacija zasebnih delodajalcev.«

3. č člen

»Ko pogodbeni stranki kolektivno pogodbo skleneta, jo pošljeta v registracijo republiškem sekretariatu za delo. Ta preizkusi skladnost kolektivne pogodbe z veljavnimi predpisi. Če spozna, da je, jo registrira, sicer pa vrne pogodbo pogodbenima strankama, da jo uskladi z veljavnimi predpisi.

Kolektivna pogodba stopi v veljavo 8. dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

3. d člen

»Če se sindikalni organ ne more sporazumeti z gospodarsko zbornico ali z drugo splošno asociacijo zasebnih delodajalcev o sklenitvi, spremembi in dopolnitvi kolektivne pogodbe, ali če nastane spor, odloča o spornih vprašanjih poseben arbitražni svet.

Odločitev arbitražnega sveta o spornem vprašanju je sestavni del kolektivne pogodbe.

Arbitražni svet ima tri člane in prav toliko namestnikov. Enega člana in njegovega namestnika imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije oziroma občinska skupščina ene ali več občin, za katere območje se sklepa kolektivna pogodba. Drugega člana in njegovega namestnika imenuje pristojni sindikalni organ, tretjega člana in njegovega namestnika pa gospodarska zbornica ali druga splošna asociacija zasebnih delodajalcev.«

3. e člen

»Kolektivna pogodba se sklene za obdobje najdalj do petih let.

Veljavnost kolektivne pogodbe se lahko podaljša s sporazumom. Podaljšanje veljavnosti kolektivne pogodbe se vpiše v register pri republiškem sekretariatu za delo.

Če se stranki o podaljšanju kolektivne pogodbe ne izjavita, ostane pogodba v veljavi, dokler stranki ne skleneta drugače.«

4. člen

V 4. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Na podlagi zakona in skladno s kolektivno pogodbo skleneta delavec in zasebni delodajalec pismeno delovno pogodbo, s katero nastane delovno razmerje.«

Za prvim odstavkom se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Z delovno pogodbo delavec in delodajalec podrobneje določita pravice in dolžnosti iz delovnega razmerja, njegov nastanek, potek in prenehanje.«

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»V delovni pogodbi morajo biti dogovorjeni najmanj takšni delovni pogoji ter najmanj takšne pravice in obveznosti iz delovnega razmerja, kot jih določa kolektivna pogodba. Če v delovni pogodbi ni takih določb, se uporabljajo določbe kolektivne pogodbe.«

5. člen

Prvi in drugi odstavek 5. člena se črtata.

6. člen

Za 9. členom se dodata dva nova 9. a in 9. b člen, ki se glasita:

9. a člen

»Delovno pogodbo, sklenjeno med delavcem in zasebnim delodajalcem, predloži zasebni delodajalec v registracijo za delo pristojnemu občinskemu upravnemu organu v roku 8 dni po sklenitvi pogodbe.

Upravni organ iz prejšnjega odstavka vodi register delovnih pogodb.

Pogodbo, ki ni v skladu z zakonom in s kolektivno pogodbo, vrne upravni organ zasebnemu delodajalcu z napotilom, kako naj jo uskladi.«

9. b člen

»Republiški sekretar za delo izda do navodilo o vsebini in obliki registra kolektivnih in delovnih pogodb.«

7. člen

18. člen se spremeni tako, da se glasi:

»S kolektivno pogodbo se uredi razmerje med plačilom v naravi in plačilom v denarju.

Za plačilo v naravi se šteje zagotovitev stanovanja in prehrane ali zagotovitev samo stanovanja oziroma samo prehrane.«

8. člen

19. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Če je s kolektivno pogodbo določen najnižji osebni dohodek, so podpisniki kolektivne pogodbe vezani, da ga vsako leto najkasneje do 30. aprila prilagodijo gibanju osebnih dohodkov.

Če podpisniki kolektivne pogodbe tega ne storijo, poskrbi za uskladitev najnižjih osebnih dohodkov za delo pristojni upravni organ v 30 dneh po izteku roka iz prejšnjega odstavka.«

8. a člen

»Osebni dohodek, osnove in merila za njegovo odmero se določijo z delovno pogodbo.«

9. člen

Za VIII. poglavjem se doda novo VIII. a poglavje, ki se glasi:

»Delo na podlagi pogodbe o delu.«

10. člen

Za 41. členom se doda nov 41. a člen, ki se glasi:

»Med zasebnim delodajalcem in delavcem ni mogoče vzpostaviti civilno-pravnega razmerja na podlagi pogodbe o delu v smislu 142. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih za dela, ki pomenijo neposredno opravljanje dejavnosti zasebnega delodajalca.«

11. člen

42. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Neposredno nadzorstvo nad izvajanjem zakona, kolektivnih pogodb in delovnih pogodb opravljajo za inšpekcijo dela pristojni občinski organi.«

12. člen

V 44. členu se doda nov prvi odstavek, ki se glasi:

»Zasebni delodajalec se kaznuje z zaporom do 60 dni ali z denarno kaznijo do 500 din, če pristojnim upravnim in sodnim organom ter organom socialnega zavarovanja da neresnične podatke o osebnem dohodku, da bi se s tem izognil svojim obveznostim.«

Sedanji prvi odstavek postane drugi odstavek in se mu dodata nova tretja in četrta točka, ki se glasita:

»3. Če ne pošlje v registracijo delovne pogodbe v predpisanem roku (9. a člen);

»4. Če ne uskladi delovne pogodbe z določbami tega zakona in s kolektivnimi pogodbami (45. a člen).«

13. člen

45. člen se črta in nadomesti z novima členoma, ki se glasita:

45. člen

»Kolektivne pogodbe po tem zakonu morajo biti sklenjene najkasneje v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.«

45. a člen

»Zasebni delodajalci so dolžni v 60 dneh od dneva uveljavitve kolektivnih pogodb uskladiti delovne pogodbe z določbami tega zakona in s kolektivnimi pogodbami.

Delavec ima pravico s tožbo pred sodiščem splošne pristojnosti v nepravdnem postopku uveljaviti tako uskladitev, če tega ne stori zasebni delodajalec.«

14. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

I.

Republiški odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije in nekatere občinske skupščine so konec leta 1969 dale pobudo za spremembo zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih. Opozarjale so, da veljavna zakonska ureditev ne omogoča večjega družbenega vpliva na oblikovanje odnosov na tem področju in da ni zagotovljen učinkovit nadzor nad izvajanjem predpisov ter da so delovnih pogoji zelo neenotni.

Omenjena pobuda je bila sprejeta. Podprla jo je tudi komisija za revizijo zakonov s področja varstva pri delu, zaposlovanja, dela in delovnih razmerij, ki je sklenila, da je treba na podlagi doslej zbranega gradiva pripraviti predlog za spremembe in dopolnitve citiranega zakona, ki naj zajame samo nekatera najbolj pereča vprašanja. Celotno problematiko teh razmerij pa bo mogoče reševati šele v splošni reviziji republiških zakonov s področja delovnih razmerij.

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora Skupščine SR Slovenije kot predlagatelj zakona je izdelal predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.

Predlog za izdajo zakona je obravnaval odbor izvršnega sveta za gospodarstvo, ki je sprejel načela, na katerih naj temelji zakon. Ima pa pripombi, da bi morali v arbitražnem svetu za reševanje sporov nujno sodelovati tudi predstavniki občinske skupščine, ker bi bil sicer lahko arbitražni postopek neučinkovit in da je treba določbo o obveznosti vsakoletnega usklajevanja osebnih dohodkov s porastom življenjskih stroškov precizirati tako, da bi se to nanašalo na minimalne dohodke, dogovorjene s kolektivnimi pogodbami. Predlog je obravnaval tudi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, ki je sprejel sklep, da se z njim v celoti strinja.

O predlogu so razpravljali tudi odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, zakonodajno-pravna komisija in komisija enotnega zbora delovnih skupnosti za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah Skupščine SR Slovenije, ki v glavnem soglašajo z načeli za izdajo zakona, imajo pa nekatere pripombe, in to:

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je mnenja:

— da naj bi se glede na pogoste spremembe določb o delovnih razmerjih, predvsem v zvezi z osebnim dohodkom, sklepale kolektivne pogodbe za manj kot 5 let;

— da naj bi imel arbitražni svet v vseh primerih predstavnika družbenopolitične skupnosti, ne pa samo v primerih, če se kolektivna pogodba sklepa za območje ene ali več občin;

— da naj v primerih, ko se postopek za registracijo delovne pogodbe ne začne ali še traja, veljajo določbe kolektivne pogodbe;

— da naj se kazen za prekršek zasebnega delodajalca v znesku 500 din v celoti odpravi, če je ni mogoče zvišati, kajti predvideni znesek je nerealen in simboličen;

— da naj organi, pristojni za inšpekcijo dela, prevzamejo kompleksno nadzorstvo, tj. poleg pregleda delavnic naj tudi ugotavljajo izvajanje določb delovnih pogodb in zakonskih predpisov.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je soglašala z razlogi, ki utemeljujejo potrebo po izdaji zakona kot tudi z načeli, na katerih naj temelji zakon.

V konkretni obravnavi pa je komisija sprejela naslednji pripombi:

— da naj se črta določba »Delovna pogodba dobi pravno veljavo šele, ko je registrirana«. Delovna pogodba dobi pravno veljavo že s sklenitvijo take pogodbe oziroma ob njenem podpisu, ne pa šele z njeno registracijo;

— da ustreza dejanski stan dejanja, ki je v predlogu opredeljen kot prekršek (če daje zasebni delodajalec pristojnim upravnim in sodnim organom ter organom socialnega zavarovanja neresnične podatke o osebnem dohodku, ki ga izplačuje delavcu) bolj dejanskemu stanu, kaznivega dejanja davčne

zatajitve po 235. členu oziroma morda tudi kaznivega dejanja goljufije po 258. členu kazenskega zakonika. Predlagatelj naj to opredelitev pri sestavi zakonskega osnutka smiselno spremeni tako, da gre za dejanski stan ustreznega kaznivega dejanja.

Komisija za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije je ugotovila, da je izdaja zakona potrebna in da ga je treba glede na sedanje neurejeno stanje na tem področju čimprej sprejeti. Predlaga pa, da naj bi s kolektivno pogodbo, sklenjeno za območje republike, uredili le nekatere minimalne skupne norme, ki naj zagotovijo enotni položaj delavcev v vsej republiki, vsa druga vprašanja pa s kolektivnimi pogodbami za območje ene ali več občin.

Predlog za izdajo zakona sta končno obravnavala še republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije, ki sta soglašala s predlogom za izdajo zakona in z zgoraj omenjenimi mnenji in pripombami, ki sta jih dala odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, zakonodajno-pravna komisija in komisija za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije.

II.

S predlagano novelo zakona naj bi se omogočilo, da bi se veljavni zakon o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, učinkoviteje izvajal in da bi se njegovo izvajanje tudi uspešno nadzorovalo, s čimer bi se zagotovila zakonitost in varnost delavcev, ki so v delovnem razmerju pri zasebnih delodajalcih.

1. Osnutek zakona predvideva v 1. in 2. členu, da naj se vpelje glede na družbeno naravo teh razmerij kolektivna pogodba, ki je poseben način normativnega urejanja teh razmerij. Kolektivna pogodba bi na tak način postala poleg zakona pglavitni vir urejanja pravic in dolžnosti delavcev in zasebnih delodajalcev. Uporaba kolektivne pogodbe bi namreč omogočila, da ostane zakon še vnaprej čimbolj okviren in da se ne spušča v kazuistiko. Kolektivna pogodba bi omogočila uporabo načel TZDR, ne da bi bilo treba ta načela prepisovati še v zakon o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih. Zato kolektivna pogodba ne more biti izvršilni pravni akt k zakonu, temveč je konstitutivni pravni akt.

Določbe 3. a člena in od 3. c do 3. e člena predvidevajo, kakšne podrobne določbe naj vsebuje kolektivna pogodba (trajanje in razpored delovnega časa, osebni dohodek in nadomestila, odmori, počitki, dopusti, varstvo pri delu, okviri in merila za udeležbo delavcev na dobičku in podobno, trajanje kolektivne pogodbe za obdobje najdalj do petih let glede na pogoste spremembe določb o delovnih razmerjih predvsem v zvezi z gibanji osebnih dohodkov, kateri organi so pristojni sklepati kolektivne pogodbe, kdaj začne veljati ta pogodba in ustanovitev posebnega arbitražnega sveta o odločanju v spornih vprašanjih v zvezi s kolektivnimi pogodbami).

V 3. b členu predvideva osnutek zakona, da se kolektivna pogodba praviloma sklepa za določene vrste poklicnih skupin in dejavnosti za območje republik, lahko pa tudi za območje ene ali več občin, če je to primernejše in je treba zaradi tako različnih delovnih pogojev določene pogoje in pravice delavcev

urediti posebej. Taka kolektivna pogodba mora upoštevati okvirna določila pogodbe, ki velja za območje republike.

2. V 4. členu predvideva osnutek zakona, da naj se pismena delovna pogodba sklepa v mejah kolektivne pogodbe, zato naj se tudi črta prvi in drugi odstavek 5. člena sedanjega zakona (5. člen osnutka zakona), ker naj bi imela podrobne določbe o tem že kolektivna pogodba. V primeru, da bi bili v delovni pogodbi dogovorjeni slabši delovni pogoji in manjše pravice in obveznosti iz delovnega razmerja, naj bi se uporabljale določbe kolektivne pogodbe. Z delovno pogodbo se podrobneje določijo pravice in dolžnosti iz delovnega razmerja, njegov nastanek, potek in prenehanje.

Določba 6. člena osnutka zakona predvideva, da naj bi za delo pristojni občinski upravni organ poleg kolektivne pogodbe registriral v osemdnevnem roku tudi delovno pogodbo. Registracija je bila predlagana že leta 1966, ko je bil v pripravi sedaj veljavni zakon. Ideja ni bila sprejeta zaradi prepričanja, da taka formalnost ne bi mogla preprečiti grobih kršitev. Sedaj pa nekatere občinske skupščine same zahtevajo, da se uvede registracija delovnih pogodb z opisanim smotrom. Registracija bi namreč omogočila občinskim skupščinam, da odigrajo svojo funkcijo na tem področju. V zvezi s predlagano registracijo delovnih pogodb želimo zagotoviti kvalificiran družbeni nadzor in tudi morebitno intervencijo, da se prepreči izigravanje določb zakona in kolektivne pogodbe že ob sklepanju delovnega razmerja. Registracija delovnih pogodb bo omogočila občinskim skupščinam učinkovit nadzor nad nastajanjem in urejanjem delovnih razmerij med delavci in zasebnimi delodajalci že ob samem začetku.

V določbah 7. in 8. člena osnutka zakona se predvideva, da se s kolektivno pogodbo uredi tudi razmerje med plačilom v naravi in plačilom v denarju. Za plačilo v naravi se šteje zagotovitev stanovanja in prehrana, ali samo enega ali drugega.

3. Če bi bil osebni dohodek določen s kolektivno pogodbo kot najnižji, bi bili podpisniki te pogodbe zavezani, da ga glede na gibanje osebnih dohodkov vsako leto najkasneje do 30. aprila prilagodijo temu gibanju. Po sedaj veljavnem zakonu morejo biti osebni dohodki delavcev pri zasebnih delodajalcih zagotovljeni najmanj v taki višini, kot jih za enako ali podobno delo prejemajo delavci v delovnih skupnostih, ki delajo z družbenimi sredstvi. Te osebne dohodke morajo ugotavljati pristojni občinski upravni organi oziroma morajo za dela in poklice, za katere ni mogoče ugotoviti poprečnega osebnega dohodka, občinske skupščine določiti najnižji osebni dohodek. Za to ugotovitev oziroma določitev morajo občinske skupščine uporabljati statistične podatke o gibanju osebnega dohodka v delovnih organizacijah na svojem območju. To svojo, z zakonom naloženo obveznost, občinske skupščine večkrat zanemarjajo in tako pride do pojava, da osebni dohodki delavcev pogosto tudi zaradi tega niso usklajeni z osebnimi dohodki delavcev pri analognih opravilih v delovnih skupnostih. Treba pa je še pripomniti, da prihaja tudi do razlike med prijavljenimi osebnimi dohodki in dejanskimi izplačanimi osebnimi dohodki, s čimer se zasebni delodajalec izogiba davčnim in socialnim družbenim obveznostim.

Če podpisniki kolektivne pogodbe ne uskladijo najnižjega osebnega dohodka, ki je določen s kolektivno pogodbo z gibanjem osebnih dohodkov, potem poskrbi za uskladitev upravni organ v roku 30 dni po 30. aprilu.

4. Določbi 9. in 10. člena osnutka zakona predvidevata, da med zasebnim delodajalcem in delavcem ne bi bilo mogoče vzpostaviti razmerja na podlagi

pogodbe o delu v smislu 142. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Sodimo, da je to razmerje mogoče sklepati le v delovnih skupnostih, ki morajo v skladu z določbami 142. do 144. člena TZDR in določbami 7. in 8. člena republiškega zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje, določiti v statutu dela ali naloge iz svoje dejavnosti in način njihovega izvrševanja. Temeljni zakon o delovnih razmerjih namreč uzakonjuje načelo, da je vsakdo, ki opravlja neko delo v delovni organizaciji, v delovnem razmerju, ne glede na to, ali gre za delo s polnim ali nepolnim delovnim časom in ne glede na to, ali gre za stalno ali začasno delo (delo za določen čas). Po tem načelu je civilnopravno razmerje res lahko samo redka izjema.

Poglavitni razlog, ki naj bi po TZDR upravičeval sprejemanje delavcev v civilnopravno razmerje (pogodba o delu) je v tem, da delo, ki ga delavec opravlja, ni sestavni del redne dejavnosti delovne organizacije. Tudi citirani republiški zakon daje prednost zaposlitvam v raznih oblikah delovnih razmerij tako, da se v civilnopravnem razmerju lahko opravljajo dela le tedaj, kadar ni možnosti za sklenitev delovnega razmerja. V delovni skupnosti je torej mogoče uvesti civilnopravno razmerje le za tista dela ali naloge iz svoje dejavnosti, ki so v skladu s TZDR in citiranim republiškim zakonom določene v splošnem aktu. Zasebni delodajalec pa ne ureja svojih notranjih odnosov v svoji delavnici s statutom in drugimi splošnimi akti kot to urejajo delovni ljudje v podjetju. Zato med zasebnim delodajalcem in delavcem ne bi bilo mogoče vzpostaviti civilnopravnega razmerja za dela, ki pomenijo neposredno opravljanje dejavnosti zasebnega delodajalca.

Da se takšna določba vnese v ta zakon, je sprejel odbor za družbeno-ekonomске odnose gospodarskega zbora na svoji 22. seji dne 9. 11. 1970, ko je obravnaval pripombe skupščine občine Celje k takratnemu predlogu zakona o zaposlovanju delavcev z nepolnim delovnim časom. Ob tej priliki je ugotovil, da bo pomanjkljivost zakonodaje, ki naj ureja zaposlovanje delavcev z nepolnim delovnim časom, o uvedbi dela prek polnega delovnega časa in o opravljanju dela, ki se ne šteje za delovno razmerje pri zasebnih delodajalcih, vsebovana v posebnem republiškem zakonu, ki bo natančneje določal in urejal delovna razmerja pri zasebnih delodajalcih.

5. V določbi 11. člena osnutka zakona se predvideva, da naj neposredno nadzorstvo nad izvajanjem zakona opravlja za inšpekcijo dela pristojni občinski organ, namesto za delo pristojni občinski upravni organ, kot to določa sedaj veljavni zakon. Iz zbranega gradiva izhaja, da so občinske skupščine to neposredno nadzorstvo sicer uveljavile, vendar je to storjeno bolj načelno in deklarativno. Sicer pa se nadzorstvo izvaja na različne načine. Ponekod so občinske skupščine uvedle obvezno registracijo pismenih delovnih pogodb in s tem sicer dobile vpogled v to, ali je delovno razmerje sklenjeno na zakonit način in ali je delovna pogodba po vsebini in obliki v skladu z zakonom. S takšnim načinom pa se ne more nadzorovati, ali se sicer zakonito sklenjena pismena individualna delovna pogodba dejansko spoštuje in ali poteka delovno razmerje v skladu z določbami zakona in delovne pogodbe.

Drugje so občinske skupščine za to nadzorstvo pooblastile organe inšpekcije dela. Odločitev občinskih skupščin, da se neposredno nadzorstvo nad izvajanjem in potekom teh delovnih razmerij prepusti organom inšpekcije dela, se je pokazala kot smotrna, kajti neposredno nadzorstvo, ki omogoča spremljati

prakso, spoznavati in kritično ocenjevati dejansko in pravno stanje, je možno uspešno opravljati le z načrtno izvajanimi obiski zasebnih delodajalcev in njihovih delavnic.

6. Določbi 12. in 13. člena osnutka zakona predvidevata dopolnilni kazenski določbi zaradi kaznivega dejanja davčne zatajitve zasebnega delodajalca po 235. členu kazenskega zakonika in zaradi prekrška zasebnega delodajalca, če ne pošlje v registracijo delovne pogodbe v predpisanem roku ali če ne uskladi delovne pogodbe z določbami zakona in s kolektivnimi pogodbami.

7. Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose predlaga, da se osnutek zakona obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona v smislu 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose je na seji dne 8. 7. 1971 obravnaval poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih. Sprejel je vse njene dopolnilne in spreminjevalne predloge, razen k 12. členu, ki ga je odbor dopolnil.

Odbor je obravnaval tudi predlog skupščine občine Krško k 12. členu osnutka, da se sankcionira kršitev določil o:

- delovnem času;
- odmorih, počitkih in letnem dopustu;
- posebnem varstvu žena in mladine;
- zaposlovanju brez predhodnih zdravniških pregledov in neizvajanju zdravniških pregledov — prvih in periodičnih.

Odbor sam pa predlaga še naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge:

- k 10. členu: doda naj se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Ta določba ne velja za občasna, kratkotrajna kmetijska dela«.

Odbor je menil, da z zakonom ne bi smeli omejiti zasebnega kmeta, da bi moral skleniti civilnopravno razmerje za izvršitev nekaterih del, ki trajajo le krajšo dobo (npr. oranje, žetev, košnja, obiranje hmelja, sadja ipd.).

- k 12. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Zasebni delodajalec se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo od 500 do 10 000 din ali z zaporom do 60 dni, če pristojnim upravnim in sodnim organom ter skupnostim socialnega zavarovanja da neresnične podatke o osebnem dohodku delavcev, ki so pri njem v delovnem razmerju, da bi se s tem izognil svojim obveznostim.«

V posvetovanju z republiškim sekretariatom za delo in drugimi organi je odbor ugotovil, da se sme na podlagi 3. točke 7. člena temeljnega zakona o prekrških (Ur. l. SFRJ, št. 26/65) z zakonom in s predpisom ZIS ali republiškega izvršnega sveta za davčne in druge prekrške, ki pomenijo hujšo kršitev predpisov in so bili storjeni zaradi pridobitve materialne koristi, predpisati tudi večja denarna kazen kot 500 dinarjev, in sicer za posameznike največ 10 000 dinarjev.

Odbor se je poslužil možnosti, ki mu jih daje temeljni zakon o prekrških.

S tem v zvezi se spremeni tudi obrazložitev k osnutku zakona v 6. točki na 12. strani.

— k 13. členu (45. a člen): V prvi vrsti se besede »... 60 dneh...« namomestijo z »... 30 dneh...«.

Spremembo predlaga odbor zato, da, kolikor bi bili zasebni delodajalci dolžni uskladiti delovne pogodbe, bi bile te usklajene šele do 15. 12. 1971. Odbor meni, da bi bilo treba skrajšati rok med sprejemom zakona in sklepanjem delovne pogodbe.

Odbor se ni strinjal s predlogom skupščine občine Krško k 12. členu, ker je menil, da se navedena vprašanja urejajo s kolektivno pogodbo, delavec pa ima pravico v nepravdnem postopku uveljaviti uskladitev delovne pogodbe s kolektivno pogodbo in z določbami zakona.

St.: 11-7/71

Ljubljana, 8. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 29. 6. 1971 obravnavala osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona v delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil odbor republiškega zbora za družbeno-ekonomskie odnose.

V načelni razpravi komisija k osnutku zakona ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona je komisija sprejela naslednje predloge za spremembe in dopolnitve:

K 2. členu: V prvem odstavku naj se črta beseda »pravnimi«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

Drugi odstavek naj se kot nepotreben črta.

Doda naj se nov drugi odstavek, ki naj se glasi:

»Na podlagi zakona in skladno s kolektivno pogodbo skleneta delavec in zasebni delodajalec pismeno delovno pogodbo.«

Dopolnitev je potrebna, ker je treba že v okviru splošnih določb omeniti delovno pogodbo.

Za 2. členom se doda novo I. a poglavje, ki se glasi: »Kolektivne pogodbe«.

To poglavje naj vsebuje člene od 3. a do 3. e, ki naj se prenumerirajo v člene 2. a do 2. e.

Členi 3. a do 3. e obravnavajo vprašanje kolektivnih pogodb in je prav, da so razvrščeni v posebno poglavje.

K 3. b členu: Drugi stavek prvega odstavka naj se spremeni tako, da se glasi:

»Če je treba zaradi različnih delovnih pogojev posamezne pravice delavcev urediti posebej, se lahko v skladu s kolektivno pogodbo, ki velja za območje republike, sklene kolektivna pogodba za območje ene ali več občin.«

Sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti besedila.

K 3. č členu: Ta člen se spremeni tako, da se glasi:

»Ko pogodbeni stranki skleneta kolektivno pogodbo, jo pošljeta v registracijo republiškega sekretariatu za delo, ki preizkusi njeno skladnost z veljavnimi predpisi. Če spozna, da ni v skladu, vrne pogodbo pogodbenima strankama in določi rok za uskladitev.«

Sprememba je redakcijskega značaja; dopolnitev je potrebna, ker je zaradi pravne varnosti treba določiti rok za uskladitev.

V drugem odstavku naj se pred besedo »Kolektivno« vnese beseda »Registrirano«.

Dopolnitev je potrebna zaradi večje jasnosti.

K 3. d členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Če se pogodbeni stranki ne sporazumeta o sklenitvi, spremembi ali dopolnitvi kolektivne pogodbe, odloča o spornih vprašanjih na zahtevo ene izmed pogodbenih strank poseben arbitražni svet.«

Sprememba je redakcijskega značaja; dopolnitev je potrebna, ker ni predvideno, na čigavo zahtevo odloča poseben arbitražni svet. Po mnenju predlagatelja zakona naj arbitražni svet ne bi odločal po uradni dolžnosti.

Sedanji drugi odstavek naj postane tretji odstavek, sedanji tretji pa drugi odstavek.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 3. e členu: V prvem odstavku naj se besedilo »za obdobje najdalj« nadomesti z besedilom »najdalj za obdobje«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

V tretjem odstavku naj se v zadnji vrsti beseda »drugače« nadomesti z besedo »nove«.

Sprememba je potrebna, ker je treba jasno določiti, da ostane v tem primeru pogodba v veljavi, dokler stranki ne skleneta nove pogodbe.

K 4. členu: V 4. členu naj se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Delovno razmerje nastane z nastopom dela po predhodno sklenjeni pismeni delovni pogodbi.«

Nov predlagani prvi odstavek je bil skoraj v celoti prenesen kot nov drugi odstavek 2. člena. V 4. členu pa je treba določiti, da delovno razmerje nastane z nastopom dela, po predhodno sklenjeni pismeni delovni pogodbi, ne pa s sklenitvijo same pogodbe.

K 5. členu: Sedanji tretji odstavek 5. člena naj se prenese kot zadnji odstavek v 4. člen, kamor smiselno spada, 5. člen se pa črta.

K 9. a členu: V zadnjem odstavku se pika nadomesti s podpičjem in doda besedilo: »v napotilu določi tudi rok za uskladitev«.

Dopolnitev je potrebna, ker je zaradi pravne varnosti treba določiti rok za uskladitev.

K 9. b členu: Na predlog predlagatelja zakona naj republiški sekretar za delo najkasneje do 15. oktobra izda v tem členu navedeno navodilo.

K 7. členu: V prvem odstavku naj se beseda »uredi« nadomesti z besedo »določi«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 8. a členu: Ta člen naj postane 9. člen, ostali člani pa naj se prenumerirajo. 9. člen naj se glasi:

»Osební dohodek ter osnove in merila za njegovo odmero se določijo z delovno pogodbo.«

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 10. členu: V zadnji vrsti se črta beseda »neposredno«, med besedama »opravljanje« in »dejavnosti« se vnese beseda »osnovne«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 12. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Zasebni delodajalec se kaznuje za prekršek z denarno kaznijo do 500 din ali z zaporom do 60 dni, če pristojnim upravnim in sodnim organom, ter skupnostim socialnega zavarovanja da neresnične podatke o osebnem dohodku delavcev, ki so pri njem v delovnem razmerju, da bi se s tem izognil svojim obveznostim.«

Prvi del spremembe je redakcijskega značaja, dopolnitev je potrebna, ker gre za neresnične podatke o osebnem dohodku delavcev, zaposlenih pri zasebnem delodajalcu, ne pa za podatke o njegovem osebnem dohodku.

K 45. a členu: Drugi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Delavec ima pravico uveljaviti pred sodiščem splošne pristojnosti v nepravdnem postopku to uskladitev, če tega ne stori zasebni delodajalec.«

Sprememba je utemeljena, ker v nepravdnem postopku nimamo tožbe.

St.: 11-7/71

Ljubljana, 29. 6. 1971

PREDLOG ZAKONA

o volitvah članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije

1. člen

Skupščina SR Slovenije voli na skupni seji vseh zborov dva člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Predlog za njuno izvolitev poda republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Predsednik Skupščine SR Slovenije je po svojem položaju član predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

2. člen

Za člana predsedstva je po tem zakonu lahko izvoljen vsak občan, ki ima splošno volilno pravico.

3. člen

Obrazložen predlog kandidatne liste se izroči pismeno predsedniku Skupščine SR Slovenije najmanj osem dni pred začetkom seje, na kateri naj bosta izvoljena člana predsedstva.

4. člen

Volitve članov predsedstva se lahko opravijo, če je na seji navzočih večina poslancev vsakega zbora.

5. člen

Pred pričetkom glasovanja lahko predlagatelj obrazloži svoj predlog ter navede razloge, ki so vplivali na izbiro kandidatov.

6. člen

Voli se tajno z glasovnicami.

Na glasovnico se vpišejo imena vseh predlaganih kandidatov. Pred imenom vsakega kandidata se zapiše zaporedna številka.

Poslanec glasuje tako, da zaokroži številko pred imenom kandidata. Obkroži lahko le dve številki, sicer je glasovnica neveljavna.

Izvoljena sta tista kandidata, ki sta dobila večino glasov vseh poslancev.

Če kateri od predlaganih kandidatov ni dobil potrebne večine, se za nezpopolnjeno mesto člana predsedstva volitve ponovijo med kandidati, ki niso dobili potrebne večine glasov.

Če sta dva ali več kandidatov dobila za preostalo mesto v predsedstvu enako število glasov, se glasovanje glede njiju ponovi.

7. člen

O volitvah članov predsedstva se sestavi poseben sejni zapisnik, v katerem se navedejo vsi predlagani kandidati, koliko glasov je bilo oddanih za vsakega kandidata in katera kandidata sta bila izvoljena za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije.

Na podlagi izida glasovanja ugotovi predsednik skupščine na skupni seji, katera kandidata sta bila izvoljena za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

8. člen

Hkrati z imenom predsednika Skupščine SR Slovenije, ki je član predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije po položaju, sporoči Skupščina SR Slovenije v skladu s svojim poslovníkom predsedniku zvezne skupščine imeni na skupni seji vseh zborov Skupščine SR Slovenije izvoljenih članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

9. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Po določbah amandmaja XXXVI k zvezni ustavi se ustanavlja predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije. Predsedstvo se oblikuje na podlagi enakopravne zastopanosti republik in ustrezne zastopanosti avtonomnih pokrajin tako, da ga sestavljajo predsedniki skupščin republik in predsednika skupščin avtonomnih pokrajin ter po dva člana iz vsake republike in po en član iz vsake avtonomne pokrajine. Po ustavnem amandmaju izvoli omenjena dva člana iz vsake republike oziroma po enega člana iz vsake avtonomne pokrajine skupščina republike oziroma avtonomne pokrajine na skupni seji vseh svojih zborov. Zvezna skupščina razglasi izvolitev in objavi sestavo predsedstva na skupni seji vseh zborov.

Razen omenjenih amandmaja k zvezni ustavi ne vsebujejo nobenih drugih določb o volitvah članov predsedstva; ureditev postopka za izvolitev članov predsedstva v republiški oziroma pokrajinski skupščini je stvar teh skupščin. Predloženi zakon naj bi zato uredil bistvena vprašanja v zvezi z volitvami članov predsedstva SFRJ v Skupščini SR Slovenije.

Da bi bila zagotovljena kar najširša politična iniciativa pri določanju in predlaganju kandidatov za člane predsedstva, je v zakonskem predlogu uvodoma določeno, da predlog za izvolitev članov predsedstva da Skupščini SR Slovenije

republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva. S tem je hkrati uzakonjen dosedanji postopek za izbiro in predlaganje kandidatov, ki je bil po političnem sporazumu in glede na vlogo Socialistične zveze delovnega ljudstva doslej že izveden v republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva.

V 1. členu je tudi določba, da je predsednik Skupščine SR Slovenije po svojem položaju član predsedstva SFRJ. Ta določba je sicer povzeta po amandmaju XXXVI k zvezni ustavi, vendar je v zakonu na tem mestu potrebna zaradi celovitega prikaza celotnega zastopstva SR Slovenije v predsedstvu SFRJ — zlasti še, ker ustreznega amandmaja k republiški ustavi še nismo sprejeli.

Kot pogoj za izvolitev je v predlogu zakona določena splošna volilna pravica. Osebnostne lastnosti, moralno-politične in druge kvalitete kandidatov se normalno obravnavajo in ocenjujejo v kandidacijskem postopku in pri oblikovanju predloga v republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva, kateri naj bi zakon v tej smeri prepustil čim več možnosti in naj bi, razen že omenjenega splošnega pogoja, zato ne določal nobenih drugih posebnih kriterijev. V zvezi s tem se zahteva obrazložen predlog kandidatne liste, ki mora biti pismeno izročen predsedniku skupščine najmanj osem dni pred skupno sejo vseh zborov; predlagatelj pa naj bi imel poleg tega še možnost, da na skupni seji pred glasovanjem obrazloži svoj predlog in navede razloge, ki so vplivali na izbiro kandidatov.

Zakonski predlog vsebuje tudi najnujnejše določbe o kvorumu in postopku pri volitvah. Tako je določeno, da se volitve članov predsedstva lahko opravijo, če je na skupni seji navzočih večina poslancev vsakega zbora. Voli se tajno z glasovnicami na način, ki je nato v 6. členu zakonskega predloga razmeroma podrobno določen zato, ker ta vprašanja v skupščinskem poslovniku še niso urejena. Iz enakih razlogov je uvrščena v zakon tudi v bistvu proceduralna določba 7. člena glede vsebine sejnega zapisnika in ugotavljanja izida glasovanja.

V skladu z izhodiščem zakona v 1. členu, v katerem je podana celovita sestava zastopstva SR Slovenije v predsedstvu SFRJ, se po 8. členu zakonskega predloga tudi ves postopek volitev članov predsedstva v Skupščini SR Slovenije celovito zaključí s tem, da se predsedniku zvezne skupščine hkrati sporoči tako imeni obeh članov predsedstva SFRJ, izvoljenih na skupni seji vseh zborov republiške skupščine kot tudi ime predsednika republiške skupščine, ki je član predsedstva SFRJ po položaju.

Ker so bili amandmaji k zvezni ustavi, med njimi tudi amandma XXXVI, šele nedavno sprejeti, potrebno pa je nemudoma pripraviti volitve članov predsedstva v republiški skupščini ter razglasitev in objavo celotne sestave predsedstva SFRJ v zvezni skupščini, da se predsedstvo čimprej konstituirá in prevzame svoje dolžnosti — je utemeljen predlog, da se ta zakon obravnava in sprejme po hitrem postopku v smislu določb 298. do 302. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

PREDLOG ZAKONA**o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih
elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov****1. člen**

Podjetja za proizvodnjo ter podjetja za proizvodnjo in prenos električne energije združujejo svoja sredstva za financiranje graditve elektroenergetskih objektov po določbah družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva (Uradni list SRS, št. 21/71 — v nadaljnjem besedilu: družbeni dogovor).

Podjetja za proizvodnjo ter podjetja za proizvodnjo in prenos električne energije združujejo svoja sredstva po prejšnjem odstavku do 31. 12. 1975, in sicer v višini in na način, kot je določeno v družbenem dogovoru.

Podjetja za proizvodnjo ter podjetja za proizvodnjo in prenos električne energije združujejo v smislu prejšnjih odstavkov tudi vsa sredstva, ki izvirajo iz anuitet od depozitov, ki so jih vplačala iz amortizacije in skladov do 31. decembra 1970.

2. člen

Sredstva iz prejšnjega člena se vplačujejo pri banki, ki sama ali v imenu konzorcija bank da na razpolago ustrezna devizno-kreditna sredstva ter bo sodelovala pri deviznem odplačilu kredita in pri dinarskem kreditiranju s svojimi sredstvi ali s sredstvi konzorcija (v nadaljnjem besedilu: banka).

Republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije sklene ustrezno pogodbo z banko, ki sama ali v imenu konzorcija bank prevzame obveznosti iz prejšnjega odstavka.

3. člen

Sredstva iz 1. člena tega zakona se uporabljajo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora, in sicer po načelih sovlaganja.

Pravice in obveznosti podjetij za proizvodnjo ter podjetij za proizvodnjo in prenos električne energije v zvezi s sovlaganjem sredstev po prejšnjem odstavku se določijo s samoupravnimi sporazumi in poslovnimi pogodbami v skladu z načeli družbenega dogovora.

4. člen

Če elektrogospodarska podjetja ne sklenejo pogodbe o sovlaganju sredstev, ki se vplačujejo pri banki po 2. členu tega zakona, se tako zbrana sredstva štejejo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov.

5. člen

Za posojilo iz prejšnjega člena prevzame banka vse posojilne obveznosti ter opravlja zanj emisijsko in anuitetno službo.

Za znesek posojila se izdajo obveznice.

Obliko in besedilo obveznic predpiše republiški sekretar za finance na predlog banke.

6. člen

Banka vrne posojila v 15 letih, začenši s 1. 1. 1977.

Posojila se vračajo v enakih letnih anuitetah, v katerih so vračunane 3-odstotne obresti, ki se obračunavajo od prvega naslednjega dneva, ko je bilo posojilo vplačano.

Obresti od posojila, vpisana do 1. 1. 1977, se pripisujejo glavnici.

Republiški sekretar za finance predpiše v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona podrobnejše določbe o pogojih za vračanje posojila.

7. člen

S sredstvi posojila sme banka razpolagati v skladu s pogodbo, ki jo sklene s SR Slovenijo.

Pogodbo sklene za SR Slovenijo republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

S pogodbo se določijo pogoji za uporabo sredstev posojila za graditev elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora.

8. člen

Določbe tega zakona veljajo tudi za sredstva, zbrana po zakonu o določitvi začasnih obveznosti elektrogospodarskih podjetij za zagotovitev sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v letu 1971 (Uradni list SRS, št. 4/71).

9. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o določitvi začasnih obveznosti elektrogospodarskih podjetij za zagotovitev sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v letu 1971.

10. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

a) o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov.

b) o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov

c) o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov

d) o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskega objektov.

I.

Predlogi zakonov slone na principih, ki so bili sprejeti ob razpravi o predlogu za sprejetje zakonov.

V predlaganem besedilu so upoštevane tudi vse smernice in pripombe, ki so bile podane ob obravnavah prve in druge faze zakonov v skupščinskih telesih.

Med obravnavanjem so bile sprejete ustavne spremembe glede združevanja sredstev organizacij združenega dela. Tudi v prvih dveh fazah obravnave predlaganih zakonov smo predvidevali možnost združevanja sredstev oziroma njihovega sovlaganja, vendar smo pri tem izhajali iz stališča, da zakoni predpišejo obvezno vlaganje sredstev za kreditiranje gradnje energetskih objektov, sovlagatelje pa oprostijo obveznega vlaganja. Predlogi zakonov pa predpisujejo združevanje sredstev in prepuščajo izbiro zavezancem združevanja med uveljavljanjem pravic in obveznosti na pogodbeni osnovi s sovlaganjem ter med vzpostavljanjem kreditnega odnosa med bankami kot depoziti in zavarovanci združevanja kot deponenti.

Ta načela so bila v ekspoziju predstavnika IS k osnutkom obravnavanih zakonov predlagana in na vseh skupščinskih telesih sprejeta.

Načela združevanja in vlaganj pa praktično ni mogoče uporabiti za celotno sfero široke potrošnje zaradi velikega števila potrošnikov. Zaradi tega smo za razliko od osnutkov za to sfero potrošnikov predložili predlog zakona na principih, ki so bili sprejeti z osnutkom zakona.

II.

Po določilih predpisanega družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva (Uradni list SRS, št. 21/71) sprejema plan gradnje novih proizvodnih in prenosnih kapacitet za elektroenergetski sistem SR Slovenije odbor družbenega dogovora, v katerem so vključeni tako proizvajalci kakor tudi potrošniki električne energije, kar je poročstvo za tak razvoj elektrogospodarstva, ki naj zadovolji potrebe po električni energiji v republiki ob čim nižji ceni električne energije na pragu potrošnje.

Ker še ni sprejet dokončen plan gradnje, je bil izdelan orientacijski plan, ki je služil za osnovo kvantifikacije, potrebnih finančnih sredstev za gradnjo elektroenergetskih objektov in naprav za obdobje 1971—1975. Orientacijski plan izhaja iz elektroenergetske bilance za obdobje 1971—1980, ki predvideva za leto 1971—1975 letni prirastek porabe električne energije v višini 8,3 %, za leta 1976—1980 pa v višini 7,3 %. Prirastek porabe do 1975. leta bomo krili s proizvodnjo TE Šoštanj III, ki bo začela z obratovanjem konec tekočega leta, deloma pa z uvozom in z občasno izmenjavo presežkov. Vendar bo že v letu 1975 primanjkovalo okrog 1000 GWh električne energije in okrog 200 MW moči, ki zanje ne bo mogoče zagotoviti pokritja z uvozom.

Zaradi tega si bomo morali že v letu 1975 zagotoviti nove proizvodne zmogljivosti, ki bodo lahko pokrivala dodatne potrebe po električni energiji vse do začetka obratovanja nuklearne elektrarne.

Čeprav se v obdobju 1976—1980 predvideva nekoliko počasnejši prirastek porabe električne energije, bo še vedno treba zagotoviti poprečno letno okrog

500 GWh električne energije in 100 MW moči. Zaradi tega je že v 1977. letu nujna vključitev v obratovanje nuklearne elektrarne z močjo okrog 300 MW.

Odbor je na teh osnovah in po predlogu plana gradnje Poslovnega združenja energetike SRS sklenil predlagati podpisnikom družbenega dogovora plan gradnje v 2 etapah, ker meni, da je trenutno najnujnejše forsirano nadaljevati s pripravami za gradnjo NE v Krškem in takoj pričeti s pripravami za gradnjo Termoelektrarne Šoštanj IV, kakor tudi tistih objektov omrežja, ki se jih zaradi nujnosti ne more več odlagati. Za nadaljnje ukrepe je odbor zahteval dodatno dokumentacijo ter bo o njih razpravljaj najkasneje do jeseni tega leta, ko bo oblikovan dopolnilni del plana gradnje, o čemer bo skupščina seznanjena.

Odbor pa se je strinjal, da naj se za osnovo konstrukcije financiranja gradnje elektroenergetskih objektov vzame orientacijski plan, ki predvideva potrebna sredstva v višini 1935 mio din, ker je že na osnovi obstoječe dokumentacije ugotovil, da so to minimalna sredstva, ki bodo potrebna za kritje potreb gradnje novih objektov za povečanje potrošnje električne energije.

2. Na podlagi določil predlogov zakonov in predvidevanj za ostale vire sredstev predvidevamo takole strukturo financiranja orientacijskega plana gradnje:

	v mio din
a) združevanje sredstev elektrogospodarskih proizvodnih in proizvodno prenosnih podjetij	200
b) združevanje sredstev uporabnikov družbenih sredstev	370
c) združevanje sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti	150
d) prispevek odjemalcev električne energije na nizki napetosti	415
e) krediti poslovnih bank	200
f) inozemski krediti	600
Skupaj 1935	

Navedeni zneski bazirajo na ocenah proizvodnje in potrošnje električne energije po predvidevanjih osnutka programa razvoja energetike ter predvidenega gibanja investicijske potrošnje po ocenah republiškega zavoda za gospodarsko planiranje, kot je bilo to podrobneje obrazloženo pri osnutkih predlaganih zakonov.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na svoji 37. seji dne 7. julija 1971 obravnaval predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov, predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov in predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov, ki jih je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi k predlogom vseh štirih zakonov je odbor ugotovil, da je predlagatelj upošteval pripombe, ki jih je odbor dal k osnutkom zakona. Odbor se je tudi strinjal, da se materija, ki se nanaša na prispevek odjemalcev električne energije, izloči v poseben zakon, ker gre za drugačen način zbiranja sredstev. Glede na te ugotovitve odbor na predloge omenjenih zakonov ni imel načelnih pripomb.

Po načelni obravnavi je odbor prešel na obravnavo posameznih predlogov zakonov po členih:

a) zakon o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov.

Odbor se je dalj časa zadržal na tretjem odstavku 3. člena in razpravljaj o tem, ali bi bilo primerno, da se obveznega združevanja oprostijo tudi tista sredstva, ki so s pogodbami že angažirana za financiranje prekoračitev pri gradnji elektroenergetskih objektov.

Končno se je odbor strinjal, da k temu odstavku ne predlaga amandmaja, ker daje drugi odstavek 43. člena družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva možnost, da se take obveznosti, če so upravičene, poravnajo še pred združevanjem sredstev.

Odbor pa je sprejel amandma k

4. členu: v drugem odstavku se besede »ki se vplačujejo pri banki po 2. členu tega zakona« nadomestijo z besedami »ki se združujejo po 1. členu tega zakona«.

Odbor je menil, da je treba v tem členu poudariti zbrana sredstva in ne mesto zbiranja teh sredstev, ker se ta člen nanaša na sredstva oziroma na njihovo tretiranje.

b) zakon o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov:

Odbor je obravnaval predlog, da se v 2. členu med investicije, ki so oproščene obveznega združevanja sredstev, vnesejo tudi investicije za modernizacijo prometa na železniških magistralah Jesenice—Dobova in Koper—Šentilj. Po daljši razpravi odbor tega predloga ni sprejel, ker je predstavnik izvršnega sveta zagotovil, da bo pripravil poseben pregled finančne sposobnosti železnic in predlog ukrepov, med katerimi lahko izvršni svet predlaga tudi oprostitev obveznega združevanja sredstev po tem zakonu za investicije, ki jih izvaja železnica za modernizacijo magistralnih prog. Pač pa je odbor sprejel amandma k

zadnjemu odstavku 2. člena, kjer naj se zadnja dva stavka glasita: »...pri katerih sodeluje po posebnih zakonih s svojimi sredstvi SR Slovenija, če ti zakoni to posebej določajo.«.

Amandma je potreben zaradi večje jasnosti teksta.

k 5. členu: prvi del tega člena naj se glasi tako: »Če uporabniki družbenih sredstev ne sklenejo pogodb o sovlaganju sredstev, ki se združujejo po 1. členu tega zakona...«.

Amandma je enak amandmaju k 4. členu zakona pod a).

c) zakon o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov.

k 4. členu: v drugem odstavku se besede »ki se vplačujejo pri banki po 2. členu tega zakona« nadomestijo z besedami »ki se združujejo po 1. členu tega zakona«.

Amandma je smiselno enak k 4. členu zakona pod a).

Odbor ni imel nobenih pripomb k predlogu zakona o prispevku zakona odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov, pripomnil pa je, da se mora v planu graditve energetskih objektov (prvi odstavek 2. člena predloga zakona) upoštevati tudi premogovništvo, kolikor je povečanje zmogljivosti rudnikov pogoj za gradnjo elektroenergetskih objektov.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Karla Forteja.

St.: 402-163/71

Ljubljana, 7. julija 1971

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 12. julija 1971 obravnaval predloge zakonov, ki jih je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet in sicer:

a) predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov;

b) predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov;

c) predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov;

d) predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov.

V skladu s predlogom odbora in sklepom gospodarskega zbora z dne 24. junija 1971 so člani odbora prejeli pred sejo še naslednja gradiva: »Predlog gradnje novih elektrarn do pričetka obratovanja nuklearne elektrarne«, ki ga je pripravilo poslovno združenje energetike SR Slovenije, gradivo »Gradnja elektroenergetskih objektov v SR Sloveniji do vključno leta 1977«, ki ga je pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo, ter sklepe odbora za urejanje vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva v zvezi z delnim predlogom plana gradnje elektroenergetskih objektov v obdobju 1971—1975.

Glede na to, da je odbor prejel naštetá gradiva šele pred sejo, je sprejel sklep, da obravnavo omenjenih gradiv preloži na jesen, in sicer takrat, ko bo odbor za urejanje vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva izdelal sklepni dokument v zvezi s predlogom plana gradnje elektroenergetskih objektov in naprav za obdobje 1971—1975. Hkrati je odbor izrazil svoje nezadovoljstvo, da se je s predložitvijo teh dokumentov toliko časa odlašalo, saj je bilo po njegovem mnenju dovolj časa, da se gradiva predložijo pravočasno in omogoči sporedno razpravo tako glede potrebnih sredstev, ki jih zagotavljajo zakonski predlogi, kakor tudi glede elektroenergetskih potreb in gradnje objektov in naprav.

V obravnavi zakonskih predlogov v načelu je odbor ugotovil, da je predlagatelj upošteval pripombe, ki jih je odbor dal ob obravnavi zakonskih osnutkov, kakor tudi razpravo in predloge, izražene na seji gospodarskega zbora dne 24. junija 1971. Odbor se je tudi strinjal, da se materija, ki se nanaša na prispevek odjemalcev električne energije, izloči v poseben zakon, ker gre za drugačen način zbiranja sredstev. V zvezi s temi ugotovitvami odbor na predloge omenjenih zakonov ni imel načelnih pripomb.

Glede združevanja sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij oziroma glede sredstev, ki bi jih morala ta podjetja deponirati po zakonu o obveznem deponiranju za obdobje 1965—1970, odbor predlaga, da se po razčiščevanju zadeve s strani službe družbenega knjigovodstva, ki je že pričela postopek, predložijo ustrezni zakoni, ki naj bi dokončno uredili tudi ta vprašanja.

Pri obravnavi zakonskih predlogov v podrobnostih predlaga odbor k posameznim predlogom zakonov naslednje spreminjevalne in dopolnilne predloge:

a) predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov

k 3. členu: Sprejme se amandma zakonodajno-pravne komisije.

k 4. členu: V drugem odstavku se besedilo »ki se vplačujejo pri banki po drugem členu tega zakona« nadomesti z besedilom »ki se združujejo po prvem členu tega zakona«.

Odbor meni, da je potrebno v tem členu poudariti zbrana sredstva in ne mesto zbiranja teh sredstev, glede na to, da se ta člen nanaša na sredstva oziroma na njihovo obravnavo.

b) predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov

k 2. členu: Četrta alineja tega člena se dopolni tako, da se namesto podpičja postavi vejica in doda besedilo: »upoštevajoč določbe drugega odstavka 10. člena zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov (Ur. l. SRS, št. /71)«.

Po mnenju odbora je dopolnitev potrebna, saj podjetjem iz te alineje elektrogospodarsko podjetje ni dolžno dati energetskega soglasja za povečanje priključne moči v elektrokemičnih in elektrometalurških obratih, temveč je za to potrebna posebna pogodba med odjemalcem električne energije in elektrogospodarskim podjetjem o zagotovitvi sredstev za tako povečanje.

— Za šesto alinejo tega člena se doda nova alineja, ki se glasi:

»— investicije v luški akvatorij, operativne obale za ladje dolge plovbe in za pridobitev operativnih zemljišč«.

Odbor meni, da je predlagana oprostitev smotrna in potrebna ter v skladu z načelnim izhodiščem predlagatelja, po katerem so oproščene obveznosti združevanja sredstev tiste investicije, ki ne povzročajo porasta potrošnje električne energije in so hkrati temeljnega infrastrukturnega pomena.

k 4. členu: Sprejme se amandma zakonodajno-pravne komisije.

k 5. členu: V drugem stavku se besedilo »ki ne vplačuje pri banki po tretjem členu tega zakona« črta in nadomesti z besedilom: »ki se združujejo po prvem členu tega zakona«.

Predloženi amandma je enak amandmaju, ki je predložen k 4. členu zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij.

Odbor je obravnaval tudi amandma k 2. členu tega zakona, ki ga je sprejel republiški zbor Skupščine SR Slovenije na seji dne 8. julija 1971 in sicer, da se obveznosti združevanja sredstev oprostijo tudi investicije na področju graditve in rekonstrukcij javnega železniškega omrežja. Glede na deljeno mnenje v odboru, odbor ne predlaga zboru tak amandma. Odbor meni, da oprostitev ne bi bila smotrna, in da ni v skladu z načelnim izhodiščem predlagatelja, po katerem naj bi k združevanju sredstev prispevali vsi tisti odjemalci, ki s

svojim odvzemom povzročajo porast potrošnje električne energije. V odboru je bilo izraženo tudi mnenje, da bi takšna oprostitev hkrati pomenila dodatno obremenitev za preostale uporabnike družbenih sredstev za okoli 10⁰/₀, kar bi pomenilo, da bi se 2⁰/₀ znesek od izplačil za investicijska vlaganja povečal na 2,2 odstotka.

Odbor je bil seznanjen tudi s pripombo skupščine občine Celje, ki predlaga, da bi se obveznosti združevanja sredstev oprostile tudi investicije v komunalno na področju graditve in rekonstrukcije vodovodnega omrežja. V skladu s stališči, sprejetimi na odboru ob obravnavi osnutkov zakonov, da kroga oprostitev ne kaže širiti, odbor ne predlaga pripombi skupščine občine Celje ustreznega amandmaja.

c) predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov

k 3. členu : Sprejme se amandma zakonodajno-pravne komisije.

k 4. členu : V drugem odstavku tega člena se besedilo »ki se vplačujejo pri banki po 2. členu tega zakona« črta in nadomesti z besedilom »ki se združujejo po 1. členu tega zakona«.

Amandma je smiselno enak predloženemu amandmaju k 4. členu zakona, navedenega pod a).

d) predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov

V obravnavi po členih odbor k temu zakonu ni imel pripomb.

Predloženi zakonski predlogi in družbeni dogovor o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva po mnenju odbora v zadovoljivi meri urejajo problematiko zbiranja sredstev in odnosov na področju proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij. Glede na to, da na področju distribucije električne energije obstajajo številna pereča in nerešena vprašanja, odbor predlaga gospodarskemu zboru, da zadolži izvršni svet, da še v letošnjem letu predloži predlog, ki naj uredi razmere tudi na področju distribucije električne energije. Odbor meni, da je te razmere možno urediti v okviru posebnega družbenega dogovora, ki bi se nanašal na distribucijo. Glede na to, da ima del te problematike tudi komunalni značaj, odbor meni, da so dani vsi pogoji, da občinske skupščine že sedaj pričnejo urejati zadeve s svojega področja v skladu z interesi zainteresiranih partnerjev na svojem območju.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme predložene zakonske predloge skupaj s spremembami in dopolnitvami, ki jih predlaga odbor.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Natana Bernota.

Št.: 402-163/71

Ljubljana, 13. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. 7. 1971 obravnavala predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu zakona ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednji amandma:

k 3. členu: Drugi odstavek tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Pravice in obveznosti med vlagatelji in uporabniki teh sredstev se določijo s samoupravnimi sporazumi in poslovnimi pogodbami v skladu z načeli družbenega dogovora.«

Sprememba je utemeljena, ker iz dosedanjega besedila ni bila jasno razvidna druga pogodbeni stranka, to je koristnik sredstev, navedenih v prvem odstavku tega člena.

St.: 402-163/71

Ljubljana, 6. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 14. 7. 1971 obravnavala amandmaja k predlogu zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, ki ju je skupščini predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora.

Komisija ni imela pripomb k amandmajema odbora k 2. členu.

St.: 402-164/71

Ljubljana, 14. 7. 1971

PREDLOG ZAKONA

o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov

1. člen

Uporabniki družbenih sredstev združujejo svoja sredstva za financiranje elektroenergetskih objektov po določbah družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva (Uradni list SRS, št. 21/71 — v nadaljnjem besedilu: družbeni dogovor).

Uporabniki družbenih sredstev združujejo svoja sredstva po prejšnjem odstavku v višini 2 odstotkov od zneska vsakega izplačila za investicijska vlaganja na območju SR Slovenije do 31. 12. 1975.

2. člen

Obveznosti združevanja sredstev po prejšnjem členu so oproščene:

- investicije na področju proizvodnje, prenosa in distribucije električne energije ter na področju proizvodnje in predelave premoga, urana, nafte in energetskega plina, vključno s prenosom in razdelilnim omrežjem na nafto in plin;
- investicije za nakup ladij dolge plovbe;
- investicije v industrijske elektrarne in elektrarne, ki so sestavni del toplarn;

- investicije v elektrokemične in elektrometalurške objekte podjetij črne metalurgije, barvnih kovin in kemične industrije;
- investicije v primarno kmetijsko proizvodnjo, v kmetijska in gozdna zemljišča ter vodne regulacije in melioracije zemljišč;
- investicije na področju graditve in rekonstrukcije javnega cestnega omrežja;
- investicije na področju izobraževanja, kulture, znanosti, zdravstva, socialnega varstva in fizikturnih objektov;
- investicije za graditev in vzdrževanje stanovanjskih hiš;
- investicije, ki se financirajo iz krajevnega samoprisevka.

Obveznosti združevanja sredstev so oproščeni tudi uporabniki družbenih sredstev pri investicijah v gospodarstvo, pri katerih sodeluje po posebnem zakonu s svojimi sredstvi SR Slovenija, če ta zakon to posebej določa.

3. člen

Sredstva iz 1. člena tega zakona se vplačujejo pri banki, ki sama ali v imenu konzorcija bank da na razpolago ustrezna devizno-kreditna sredstva ter bo sodelovala pri deviznem odplačilu kredita in pri dinarskem kreditiranju s svojimi sredstvi ali s sredstvi konzorcija (v nadaljnjem besedilu: banka).

Republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije sklene ustrezo pogodbo z banko, ki sama ali v imenu konzorcija bank prevzame obveznosti iz prejšnjega odstavka.

4. člen

Sredstva iz 1. člena tega zakona se uporabljajo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora, in sicer po načelih sovlaganja.

Pravice in obveznosti uporabnikov družbenih sredstev v zvezi s sovlaganjem sredstev po prejšnjem odstavku se določijo s samoupravnimi sporazumi in poslovnimi pogodbami, ki jih uporabniki družbenih sredstev sklenejo neposredno ali prek svojih asociacij v skladu z načeli družbenega dogovora.

5. člen

Če uporabniki družbenih sredstev ne sklenejo pogodb o sovlaganju sredstev, ki se vplačujejo pri banki po 3. členu tega zakona, se tako zbrana sredstva štejejo za posojilo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov.

6. člen

Za posojilo iz prejšnjega člena prevzame banka vse posojilne obveznosti ter opravlja zanj emisijsko in anuitetno službo.

Za znesek posojila se izdajo obveznice.

Obliko in besedilo obveznic predpiše republiški sekretar za finance na predlog banke.

7. člen

Banka vrne posojilo najpozneje v 15 letih, začeni s 1. 1. 1977.

Posojila se vračajo v enakih letnih anuitetah, v katerih so vračunane 6-odstotne obresti, ki se obračunavajo od prvega naslednjega dneva, ko je bilo posojilo vplačano.

Obresti za posojila, vpisana od 1. 1. 1977, se pripisujejo glavnici.

Republiški sekretar za finance predpiše v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona podrobnejše določbe o pogojih za vračanje posojila.

8. člen

S sredstvi posojila sme banka razpolagati v skladu s pogodbo, ki jo sklene s SR Slovenijo.

Pogodbo sklene za SR Slovenijo republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

S pogodbo se določijo pogoji za uporabo sredstev posojila za graditev elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora.

9. člen

Določbe tega zakona veljajo tudi za sredstva, zbrana po zakonu o določitvi začasnih obveznosti uporabnikov družbenih sredstev za zagotovitev sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v letu 1971 (Uradni list SRS, št. 4/71).

10. člen

Uporabnikom družbenih sredstev, ki so po zakonu o določitvi začasnih obveznosti uporabnikov družbenih sredstev za zagotovitev sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov v letu 1971 vplačali posojilo, ki presega obveznost po tem zakonu, se razlika sredstev na njihovo zahtevo vrne.

Zahtevki iz prejšnjega odstavka se predložijo banki, pri kateri je bilo posojilo vplačano.

11. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporablja pa se od 1. 7. 1971.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. 7. 1971 obravnavala predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi komisija k predlogu zakona ni imela pripomb.

Po podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednji amandma:

k 4. členu: Drugi odstavek tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Pravice in obveznosti med vlagatelji in uporabniki teh sredstev se določijo s samoupravnimi sporazumi in poslovnimi pogodbami, ki jih vlagatelji sklenejo s neposredno ali prek svojih asociacij v skladu z načeli družbenega dogovora.«

Sprememba je utemeljena, ker iz dosedanjega besedila ni bila jasno razvidna druga pogodbena stranka, to je uporabnik sredstev, navedenih v prvem odstavku tega člena.

St.: 402-164/71

Ljubljana, 6. 7. 1971

PREDLOG ZAKONA

o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov

1. člen

Odjemalci električne energije na visoki napetosti, kot je določena v predpisu o tarifnem sistemu za prodajo električne energije, združujejo svoja sredstva za financiranje graditve elektroenergetskih objektov po določbah družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva (Uradni list SRS, št. 21/71 — v nadaljnjem besedilu: družbeni dogovor).

Odjemalci električne energije na visoki napetosti združujejo svoja sredstva po prejšnjem odstavku v višini 10 odstotkov od obračunskega zneska za porabljeno električno energijo v času od 1. 7. 1971 do 31. 12. 1975.

2. člen

Sredstva iz prejšnjega člena se vplačujejo pri banki, ki sama ali v imenu konzorcija bank da na razpolago ustrezna devizno-kreditna sredstva ter bo sodelovala pri deviznem odplačilu kredita in pri dinarskem kreditiranju s svojimi sredstvi ali s sredstvi konzorcija (v nadaljnjem besedilu: banka).

Republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije sklene ustrezno pogodbo z banko, ki sama ali v imenu konzorcija bank prevzame obveznosti iz prejšnjega odstavka.

3. člen

Sredstva iz 1. člena tega zakona se uporabljajo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora, in sicer po načelih sovlaganja.

Pravice in obveznosti odjemalcev električne energije na visoki napetosti in s povezi s sovlaganjem sredstev po prejšnjem odstavku se določijo s samoupravnimi sporazumi in poslovnimi pogodbami, ki jih odjemalci sklenejo neposredno ali prek svojih asociacij v skladu z načeli družbenega dogovora.

4. člen

Če odjemalci električne energije na visoki napetosti ne sklenejo pogodb o sovlaganju sredstev, ki se vplučujejo pri banki po 2. členu tega zakona, se tako zbrana sredstva štejejo za posojilo za financiranje graditve elektroenergetskih objektov.

5. člen

Za posojilo iz prejšnjega člena prevzame banka vse posojilne obveznosti ter opravlja zanj emisijsko in anuitetno službo.

Za znesek posojila se izdajo obveznice.

Obliko in besedilo obveznic predpiše republiški sekretar za finance na predlog banke.

6. člen

Banka vrne posojila najpozneje v 15 letih, začeni s 1. 1. 1977.

Posojila se vračajo v enakih letnih anuitetah, v katerih so vračunane 6% obresti, ki se obračunavajo od prvega naslednjega dneva, ko je bilo posojilo vplačano.

7. člen

S sredstvi posojila sme banka razpolagati v skladu s pogodbo, ki jo sklene s SR Slovenijo.

Pogodbe sklene za SR Slovenijo republiški sekretar za finance v soglasju z republiškim sekretarjem za gospodarstvo in s pritrditvijo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

S pogodbo se določijo pogoji za uporabo posojila za graditev elektroenergetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora.

8. člen

Sredstva iz 1. člena tega zakona se združujejo tako, da se prek podjetij za distribucijo električne energije oziroma prek podjetij za proizvodnjo in prenos električne energije vplačujejo hkrati s plačilom za porabljeno električno energijo.

9. člen

Republiški sekretar za finance predpiše v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona podrobnejše določbe o pogojih za vračanje posojila in o izvajanju vplačil prek podjetij za distribucijo električne energije oziroma podjetij za proizvodnjo in prenos električne energije.

10. člen

Podjetja, ki jim je glavna dejavnost črna metalurgija, metalurgija barvnih kovin ali kemična industrija, niso dolžna združevati sredstev po tem zakonu za električno energijo, porabljeno v svojih elektrometalurških ali elektrokemičnih obratih.

Elektrogospodarsko podjetje ni dolžno dati elektroenergetskega soglasja za povečanje priključne moči v obratih iz prejšnjega odstavka, temveč je za to potrebna posebna pogodba med odjemalcem električne energije in elektrogospodarskim podjetjem o zagotovitvi sredstev za tako povečanje.

11. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporablja pa se od 1. 7. 1971.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 6. 7. 1971 obravnavala predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Komisija v načelni razpravi k predlogu zakona ni imela pripomb.

Pri podrobni obravnavi besedila predloga zakona je komisija sprejela naslednji amandma:

K 3. členu: V drugem odstavku se v tretji vrsti med besedama »odstavku« in »se« vnese besedilo »in uporabniki teh sredstev«.

Dopolnitev je potrebna, ker iz dosedanjega besedila ni bila jasno razvidna druga pogodbena stranka, to je uporabnik teh sredstev.

St.: 402-166/71

Ljubljana, 6. 7. 1971

PREDLOG ZAKONA

o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov

1. člen

Odjemalci električne energije na nizki napetosti, kot je določena v predpisu o tarifnem sistemu za prodajo električne energije, plačujejo od električne energije, porabljene v času od 1. 1. 1972 do 31. 12. 1975, prispevek za financiranje energetskih objektov (v nadaljnjem besedilu: prispevek).

Odjemalci električne energije na nizki napetosti plačujejo prispevek v odstotkih od obračunskega zneska za porabljeno električno energijo, in sicer:

- odjemalci v gospodinjstvu — v višini 20 % v letih 1972 in 1973 ter v višini 25 % v letih 1974 in 1975,

- drugi odjemalci — v višini 20 % v letih 1972—1975.

2. člen

Sredstva, zbrana s prispevkom, so sredstva SR Slovenije za izravnavanja v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti (zakon o sredstvih SR Slovenije za izravnavanje v gospodarstvu in za pospeševanje nekaterih gospodarskih dejavnosti — Uradni list SRS, št. 46/70) in se smejo uporabljati le za financiranje graditve energetskih objektov po planu, sprejetem po določbah družbenega dogovora o ureditvi vprašanj posebnega družbenega pomena na področju elektrogospodarstva (Uradni list SRS, št. 21/71).

Sredstva, zbrana s prispevkom, deponira SR Slovenija pri banki, ki v svojem imenu ali v imenu konzorcija bank sklene pogodbo s SR Slovenijo v smislu določb 2. člena zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov (Uradni list SRS, št. .../71).

3. člen

Prispevek pobirajo pri odjemalcih električne energije na nizki napetosti podjetja za distribucijo električne energije hkrati s plačilom za porabljeno električno energijo.

4. člen

Republiški sekretar za finance predpiše v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona podrobnejše določbe o postopku in načinu pobiranja ter nakazovanja prispevka.

5. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

P O R O Č I L O

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 6. 7. 1971, št. 402-165/71.

O S N U T E K Z A K O N A

o gledališki dejavnosti

I. Splošne določbe

1. člen

Gledališka dejavnost po tem zakonu obsega javno uprizarjanje dramskih, opernih, baletnih in drugih gledaliških del, ki jih pripravljajo dramski, operni in baletni umetniki ter drugi gledališki delavci.

2. člen

Gledališka dejavnost je svobodna.

3. člen

Gledališka dejavnost je posebnega družbenega pomena.

4. člen

Gledališki umetniki in drugi gledališki delavci združujejo svoje delo v gledaliških zavodih, v okviru drugih delovnih organizacij, v društvih in v okviru samostojnih gledaliških skupin.

II. Gledališki zavodi

5. člen

Gledališki zavodi širijo gledališko kulturo s tem, da:

- pripravljajo in uprizarjajo gledališka dela, ki posredujejo umetniške izpovedi, vsebovane v domači in tuji odrski literaturi;
- posvečajo posebno skrb uprizarjanju izvirnih domačih odrskih del;
- skrbijo za kar najvišjo umetniško raven svojih predstav in za čim širši krog svojih obiskovalcev, zlasti mladine;
- gostujejo zunaj krajev svojega stalnega sedeža;
- izdajajo gledališke liste in druge gledališke publikacije;
- sodelujejo z drugimi gledališkimi zavodi ter nastopajo na gledaliških prireditvah doma in v tujini;
- s svojim umetniškim ustvarjanjem se vključujejo v programe kulturne dejavnosti svojega območja in v nacionalni program kulturnega razvoja.

6. člen

Gledališki zavod lahko ustanovi družbeno-politična skupnost, delovna ali druga samoupravna organizacija oziroma skupnost samoupravnih organizacij, družbeno-politična organizacija, društvo ali skupina občanov.

7. člen

Gledališki zavod se lahko ustanovi:

- če se v načrtu razvoja kulturne dejavnosti za območje ene ali več družbeno-političnih skupnosti izkaže potreba po gledališkem zavodu;
- če je za gledališki zavod izdelan razvojni program;
- če so za izvedbo programa na voljo ustrezni gledališki delavci, prostori in oprema ter finančna sredstva za začetek in za nadaljevanje dela po izdelanem razvojnem programu.

8. člen

Gledališki zavod opravlja tisto vrsto gledališke dejavnosti, ki jo določi ustanovitelj z ustanovitveno listino.

9. člen

Gledališki zavod ima svoj statut. S statutom zavoda se določajo notranja organizacija, delovno področje, repertoarna usmeritev, odgovornost organov upravljanja, delovna razmerja in druga vprašanja, ki so pomembna za samoupravljanje v zavodu.

10. člen

Gledališki zavod upravljajo člani delovne skupnosti neposredno in po organih upravljanja.

11. člen

Svet zavoda sestavljajo člani, ki jih izvoli delovna skupnost izmed sebe in predstavniki družbene skupnosti.

Z aktom o ustanovitvi zavoda se določijo organi in organizacije, ki delegirajo predstavnike družbene skupnosti v svet zavoda.

12. člen

Gledališki zavod ima umetniški svet ali drug ustrezen organ, ki vodi umetniško delo v zavodu.

Umetniški svet sestavljajo v skladu s statutom zavoda vsi umetniški delavci ali določeno število umetniških delavcev zavoda, ki jih voli svet zavoda. S statutom gledališkega zavoda se lahko določi, da se v umetniški svet volijo tudi gledališki umetniki in drugi ustrezni kulturni delavci, ki niso člani delovne skupnosti zavoda.

V delovno področje umetniškega sveta spadajo strokovne in umetniške zadeve, ki se podrobneje določijo s statutom gledališkega zavoda.

13. člen

Direktorja imenuje svet gledališkega zavoda v soglasju z ustanoviteljem. Šteje se, da je ustanovitelj dal soglasje, če ne odgovori v tridesetih dneh od dneva, ko je dobil akt o imenovanju direktorja.

14. člen

Gledališki zavod se odpravi, če ni več potrebe po dejavnosti, s katero se ukvarja, ali če nima več možnosti za delo.

III. Gledališki umetniki

15. člen

Gledališki umetniki so: dramski igralci in režiserji, operni dirigenti, režiserji in pevci solisti, baletni solisti, koreografi, scenografi, kostumografi in dramaturgi.

16. člen

Gledališki umetniki uresničujejo svoje samoupravne pravice z delom v gledaliških zavodih, v gledaliških enotah drugih delovnih organizacij, v društvih in v okviru samostojnih gledaliških skupin.

Gledališke umetnike voli na predlog umetniškega sveta svet zavoda za dve leti (varianta: 3 leta) in so lahko po enakem postopku vnovič izvoljeni.

Pri vnovični izvolitvi se upošteva predvsem delo po zadnji izvolitvi.

Pogoji, ki so potrebni za izvolitev gledaliških umetnikov, se določijo s statutom.

17. člen

Delovna mesta gledaliških umetnikov, ki se na novo ustanovijo ali ki se izpraznijo, ker je potekla doba, za katero so bili izvoljeni, ali ki se na drug način izpraznijo, razpiše svet zavoda.

18. člen

Za gledališke umetnike, ki dosežejo starost 50 let, se določbe o ponovni izvolitvi ne uporabljajo.

IV. Gledališka dejavnost v samostojnih skupinah in v društvih

19. člen

Gledališki delavci se lahko združujejo v samostojne gledališke skupine.

Gledališke skupine imajo v osnovi enak položaj kot delovne organizacije; gledališki delavci, ki so združeni v gledališki skupini, imajo v osnovi enake pravice in dolžnosti kot delovni ljudje v delovnih organizacijah.

20. člen

Gledališki delavci ustanovijo gledališko skupino s pismeno pogodbo. Pogodba določa zlasti, kdo ustanavlja skupino, vsebino njene gledališke dejavnosti, način obračunavanja dohodkov, pogoje o izstopu iz skupine in o vstopu novih članov ter način financiranja skupine.

21. člen

Za obveznosti gledališke skupine odgovarjajo člani nerazdelno.

Razmerja med člani gledališke skupine, ki niso določena po tem zakonu, se urejajo s pogodbo med člani v skladu z načeli civilnega prava.

22. člen

Gledališki delavci se lahko združujejo in pripravljajo javne predstave tudi v društvih; njihovo delo in organizacija se ravnata po zakonu o društvih.

V. Skupnost slovenskih gledališč

23. člen

Gledališki zavodi, gledališke enote drugih zavodov ter samostojne gledališke skupine se prostovoljno združujejo v skupnosti slovenskih gledališč z namenom, da usklajujejo svoje napore pri širjenju gledališke kulture, da proučujejo in rešujejo skupne probleme, da prirejajo gledališka srečanja in da dosegaajo čim boljše poslovne uspehe.

Skupnost slovenskih gledališč ima statut, ki ga sprejme njena skupščina. Skupnost slovenskih gledališč je pravna oseba.

VI. Gmotna osnova gledališke dejavnosti

24. člen

Gledališki zavodi, gledališke enote in samostojne gledališke skupine pridobivajo sredstva za svoje delo iz plačil za svoje storitve, iz prispevkov družbeno-političnih, delovnih in drugih organizacij ter iz namenskih povračil samoupravnih skupnosti.

O višini prispevkov in namenskih povračil za svojo dejavnost oziroma storitve sklepajo gledališki zavodi, gledališke enote oziroma samostojne gledališke skupine z družbeno-političnimi in samoupravnimi skupnostmi pogodbe.

25. člen

Z vključevanjem v programe kulturnih skupnosti pridobijo nosilci gledališke dejavnosti pravico do finančnih sredstev teh samoupravnih skupnosti.

VII. Prehodne in končne določbe

26. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o poklicnih gledališčih (Uradni list LRS, št. 23-101/57 in Uradni list SRS, št. 11-122/65).

27. člen

Prve volitve gledaliških umetnikov (16. člen) se opravijo v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

28. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Zakon o gledališki dejavnosti naj bi z najširših možnih vidikov opredelil pravne aspekte do gledališke umetnosti, njenih osnovnih nosilcev, organizatorjev in posredovalcev ter odnos družbene skupnosti do tistega dela gledališke dejavnosti, ki ga opredeljujemo kot dejavnost posebnega družbenega pomena. V novem zakonu naj bi bile izražene vse poglobitve stične točke med specifikom gledaliških delavcev, pri čemer je odigrala najaktivnejšo vlogo skupnost slovenskih gledališč, ki je pripravila tudi osnovne teze. Te teze je podprlo združenje dramskih umetnikov v javni razpravi, ki jo je organizirala komisija za idejna vprašanja kulture CK ZKS, pa so se z njimi strinjali tudi posamezni gledališki zavodi. Posebna komisija, ki so jo sestavljali predstavniki skupnosti gledališč, republiške konference SZDL, republiškega sveta sindikatov, komisije za idejna vprašanja kulture pri CK ZKS in republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, je nato pripravila teze, ki so v največji možni meri upoštevale vse predloge in pripombe v dosedanjih razpravah.

Predlog, da se izda nov zakon o gledališki dejavnosti, je izšel iz vrst gledaliških delavcev, pri čemer je odigrala najaktivnejšo vlogo skupnost slovenskih gledališč, ki je pripravila tudi osnovne teze. Te teze je podprlo združenje dramskih umetnikov v javni razpravi, ki jo je organizirala komisija za idejna vprašanja kulture CK ZKS, pa so se z njimi strinjali tudi posamezni gledališki zavodi. Posebna komisija, ki so jo sestavljali predstavniki skupnosti gledališč, republiške konference SZDL, republiškega sveta sindikatov, komisije za idejna vprašanja kulture pri CK ZKS in republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, je nato pripravila teze, ki so v največji možni meri upoštevale vse predloge in pripombe v dosedanjih razpravah.

Na osnovi teh tez je pripravil RSPK predlog za izdajo zakona, ki ga je IS podprl, republiški zbor Skupščine SRS pa je sprejel sklep, da je treba do 15. 2. 1971 pripraviti osnutek zakona. Do tega roka je RSPK pripravil prvi osnutek zakona in z njim predhodno seznanil tudi skupnost slovenskih gledališč ter združenje dramskih umetnikov Slovenije.

Zakon o poklicnih gledališčih, ki je bil sprejet dne 28. junija 1957 (Uradni list LRS, št. 23-101/57), je glede na določbe ustave SR Slovenije iz leta 1963 in temeljnega zakona o zavodih doživel v letu 1965 dokajšnje spremembe in dopolnitve. Vendar so se le-te v glavnem nanašale na upravljanje gledališča in na črtanje vseh tistih določb v zakonu, ki jih je uredil temeljni zakon o zavodih. S temi spremembami je bila izvršena le uskladitev zakona o poklicnih gledališčih z ustavo in z zveznimi predpisi, ni pa se pristopilo k reviziji celotnega zakona, v katerem so določbe, ki ne ustrezajo več današnjemu razvoju in položaju gledališč. Gledališča so doživela mnoge organizacijske, programske in kadrovske spremembe, nadnje pa so se zgrnile tudi večje delovne naloge, zlasti po ukinitvi poklicnih gledališč v Kranju, Kopru in Ptuju.

V praksi se je pokazalo, da je napak, ker sedanji zakon obsega samo poklicna gledališča, vse druge oblike gledališke dejavnosti pa pušča v nemar; po drugi strani pa so nekatere določbe veljavnega zakona zavirale hitrejšo rast gledališke dejavnosti. Ob predvidoma sproščenem načinu angažiranja umetniškega osebja v gledališčih so postale odveč določbe zakona, ki predvidevajo minimalno število igralcev, režiserjev, dirigentov in članov orkestra. Z uveljavljanjem vloge delovnega človeka pri pridobivanju in delitvi dohodka, kar ureja delovna organizacija s samoupravnimi akti, je postalo odveč določilo, ki govori o posebnem umetniškem dodatku za nekatere gledališke delavce. Pogodbe o sklepanju delovnega razmerja za določen čas je odpravil temeljni zakon o delovnih razmerjih, kar je v gledališčih bistveno spremenilo način oblikovanja umetniških zborov. Glede na te določbe so gledališča težje prilagajala sestav

igralskih ansamblov repertoarnim načrtom, kar je imelo negativne posledice za umetniško raven predstav, hkrati pa je višalo stroške gledališč, ki so le petino potrebnih dohodkov oblikovala z vstopnino, preostale štiri petine pa so regresirali njihovi ustanovitelji.

Zakon o gledališki dejavnosti naj bi za razliko od zakona o poklicnih gledališčih iz leta 1957 opustil minimalno število stalno angažiranih umetniških delavcev kot pogoj za obstoj nekega gledališča, pa tudi obseg dela in programsko usmeritev naj bi prepustil gledališču samemu oziroma dogovoru z družbeno-politično skupnostjo in z drugimi, ki so zainteresirani za delo gledališča.

V novem zakonu so vredne poudarka tri novosti: razširitev na vse oblike gledališke dejavnosti, uvedba volilnosti gledaliških umetnikov in uvedba umetniškega vodstva, ki naj vodi umetniške zadeve v zavodu.

Novi zakon o gledališki dejavnosti bi tako odprl možnosti, da bi stalna gledališča in gledališke skupine v Sloveniji zaživele polneje kot doslej, da bi gledališki umetniki našli enakopravnejše možnosti za uveljavljanje svojega talenta kot doslej in da bi načela samoupravnega vodenja našla v gledališčih kar najustreznejšo obliko.

Zakon o gledališki dejavnosti obsega javno uprizarjanje dramskih, opernih, baletnih in drugih gledaliških del, s čimer so mišljene vse gledališke manifestacije in priprave zanje, ki imajo v končni podobi praviloma značaj umetniške prireditve v strnjeni odrski obliki. Pri tem je treba — upoštevajoč naravo gledališkega dela — imeti pred očmi tudi prireditve zunaj gledaliških stavb, v katerih se svobodno prepletajo dramski, baletni in operni elementi ali prvine drugih umetniških zvrsti.

Določba o svobodi gledališke dejavnosti in ustvarjanja ter njun poseben družbeni pomen sta v soglasju z določbami ustave SR Slovenije in ustrezata naravi in družbenemu poslanstvu gledališkega dela.

Za uresničevanje trajnih nalog na področju gledališke dejavnosti in na poklicni ravni se ustanavljajo gledališki zavodi oziroma stalna poklicna gledališča.

Gledališča so dolžna glede na ustanovitvene odločbe in v statutih podrobneje določene temeljne naloge pripravljati v svojem območju gledališke predstave in skrbeti, da je krog njihovih obiskovalcev čim večji; gledališča so dalje dolžna, da pripravljajo primerne predstave tudi za mladino in otroke, da namenjajo posebno pozornost domači dramatik in da se čim bolj smotrno vključujejo v regionalni in nacionalni program kulturnega razvoja. Gledališča s posebnimi repertoarnimi nalogami so namenjena najmlajšim obiskovalcem in imajo posebno skrb za rast izvirne mladinske dramatike in lutkovne gledališke umetnosti.

Razširitev tega zakona na samostojne gledališke skupine velja predvsem za občasne skupine profesionalnih gledaliških umetnikov, ki se ustanavljajo zavoljo skupnih programskih interesov, ne da bi se pri tem zapletali v institucionalne veze, ki jih terja status zavoda.

Ustanovitev stalnega poklicnega gledališča je pomembno kulturno in družbeno odgovorno dejanje. Zato je razumno, da je ustanovitev pogojena z objektivno ugotovljenimi potrebami regije in usklajena z njenim načrtom razvoja kulturne dejavnosti, da ima bodoče gledališče jasno začrtan program in za izvedbo tega programa strokovno usposobljene gledališke delavce, prostore, opremo in finančna sredstva.

Osnutek zakona predvideva, da ima gledališki zavod umetniški svet ali pa drug ustrezen organ, ki vodi umetniško delo v gledališkem zavodu. Ta

organ lahko sestavljajo vsi umetniški delavci zavoda ali določeno število, lahko pa tudi gledališki umetniki in drugi kulturni delavci, ki so strokovnjaki s tega področja, pa niso člani delovne skupnosti zavoda, kar vse določa statut. Statut tudi podrobneje predpiše umetniške zadeve, ki sodijo v pristojnost tega organa.

Ta osnutek opušča naštevanje organov upravljanja, ki so navedeni v ustavi.

Imenovanje direktorja gledališča je vezano na soglasje ustanovitelja, s čimer sta poudarjena interes in odgovornost ustanovitelja za najprimernejšo kadrovske zasedbo tega voditelja delovnega kolektiva v gledališču. Če pa ustanovitelj v tridesetih dneh od dneva, ko je dobil akt o imenovanju direktorja, ne odgovori, se razume, da je njegovo soglasje dano.

Osnovni nosilci programa (repertoarja) določenega gledališkega zavoda, enote ali samostojne skupine so gledališki umetniki, med katere štejejo zlasti samostojni ustvarjalci z ustrezno strokovno izobrazbo. To so: dramski igralci in režiserji, operni dirigenti, režiserji in pevski solisti, baletni solisti, koreografi, scenografi, kostumografi in dramaturgi.

Glede na to, da je kulturna in družbena funkcija gledaliških umetnikov pomemba in odgovorna, mora biti podvržena družbeni in umetniški verifikaciji. Volilnost samostojnih ustvarjalcev se kaže trenutno tudi kot pot iz zagate, v katero je pripeljal gledališča temeljni zakon o delovnih razmerjih z zahteyo, da sklepajo delovna razmerja za določen čas tudi tisti delavci v kulturnih in znanstvenih zavodih, katerih narava poklica terja sprotno preverjanje sposobnosti in primernosti za določene umetniške, raziskovalne, znanstvene in pedagoške naloge. Ker so ustrezne spremembe temeljnega zakona o delovnih razmerjih v pripravi, pomeni dvoletna vnovična izbira najpomembnejših umetniških delavcev v gledališčih že rešitev, ki je skladna z nakazano spremembo. Tak način izbire pa je že predviden za univerzitetne učitelje in raziskovalce v zakonu o visokem šolstvu in v zakonu o raziskovalni dejavnosti. V osnutku zakona ni posebej omenjena pripravniška doba za mlade gledališke umetnike, ker le-to ureja zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov in o urejanju pripravništva v delovnih organizacijah (Uradni list SRS, št. 40-305/68) in ker uvedba volilnosti umetniškega osebja pomeni zadostno jamstvo za dotok mladih talentov v gledališča.

Osnutek opušča v predlogu za izdajo zakona omenjeni razvid gledaliških zavodov, samostojnih skupin in enot, ker bi taka evidenca imela smisel le pri načrtovanju financiranja teh institucij. Ker bodo v bodoče opravljale to funkcijo kulturne skupnosti, si bodo same določile ustrezen način za izvajanje te naloge.

Gledališki delavci lahko ustanovijo tudi samostojne gledališke skupine s pismeno pogodbo. V tej pa so določeni ustanovitelji skupine, dejavnosti le-te, način obračunavanja dohodkov, vstop in izstop članov ter način financiranja. Poudariti je treba, da za vse obveznosti člani gledališke skupine odgovarjajo nerazdelno.

V skupnosti slovenskih gledališč se združujejo vsa gledališča in stalne gledališke skupine ne glede na status, stalni sedež in programsko usmeritev. Smisel skupnosti se kaže v združevanju sil, v skupnih akcijah gledališč za hitrejši razvoj gledališke razgledanosti v Sloveniji, za povezavo gledališkega snovanja z zamejstvom in s tujimi gledališkimi združenji, za skupne napore pri uveljavljanju meril o financiranju gledališke dejavnosti, za dosledno uresničevanje poklicne odgovornosti v gledališkem delu, za zastopanje interesov članov skupnosti nasproti drugim združenjem, delovnim in družbenim organizacijam ter predstavniškim telesom. Demokratičnost pri članstvu in sklepanju o vseh

problemih je zajamčena s sestavo skupščine in upravnega odbora skupnosti slovenskih gledališč, kakor to določi statut skupnosti.

Glede na načela, da bodi kulturna dobrina dosegljiva čim širšemu krogu prebivalstva, poklicna gledališča v Sloveniji niso podrejena v celoti tržnim zakonitostim, marveč ceno njihovih vstopnic regresirajo družbeno-politične oziroma kulturne skupnosti z družbenim povračilom, del dohodka pa prejmejo za svoje storitve, ki jih plačujejo posamezniki in delovne organizacije. Gledališča so pri oblikovanju dohodka samostojna, za tisti del svoje dejavnosti, ki je posebnega družbenega pomena in je kot tak zabeležen v pogodbi med gledališkim zavodom in kulturno skupnostjo, pa prejemaajo povračilo. Gledališča so lahko deležna posebnih sredstev za uprizarjanje izvirnih domačih del, za gostovanja po Sloveniji in v tujini, za predstave, namenjene mladini, in za druge akcije, ki pomenijo pozitiven delež pri uresničevanju nacionalne kulturne politike in pri uveljavljanju načrtov razvoja temeljnih kulturnih skupnosti.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 10. junija 1971 obravnaval osnutek zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi se je odbor z osnutkom zakona strinjal.

V podrobni obravnavi je odbor sprejel k posameznim členom naslednje pripombe oziroma predloge:

K 5. členu: Doda naj se nova četrta alineja, ki se glasi: »— skrbijo za gledališko vzgojo občanov;«.

Smisel te dopolnitve je v tem, da bi gledališki zavodi tudi s prirejanjem raznih predavanj in razgovorov o gledališki kulturi in z drugimi oblikami prispevali h gledališki vzgoji občanov in ne samo z uprizarjanjem gledaliških del.

K 9. členu: Prvi odstavek naj se dopolni, da statut gledališkega zavoda potrdi občinska skupščina.

K 10. členu: Zaradi večje jasnosti naj se v tem členu naštejejo organi upravljanja gledališkega zavoda.

Ti so svet zavoda in kolektivni ter individualni izvršilni organi.

K 11. členu: Predlagatelj naj predvidi rešitev, da bi se s statutom gledališkega zavoda določili organi in organizacije, ki delegirajo predstavnike družbene skupnosti v svet zavoda. Nujno je, da se določi tudi njihovo število.

K 12. členu: Besedilo tega člena naj se spremeni tako, da se glasi:

»Gledališki zavod oziroma samostojna gledališka enota ima umetniško vodstvo, ki je lahko individualno ali kolektivno in ki vodi umetniško delo v gledališkem zavodu.

Umetniško vodstvo izvoli svet gledališkega zavoda.

Sestav umetniškega vodstva in njegovo delovno področje določa statut gledališkega zavoda.«

Posebnost gledališkega dela terja, da ima gledališki zavod mandatno strokovno institucijo, to je eno samo umetniško telo, ki ga izvoli svet zavoda in ki samostojno odloča o umetniškem programu ter ostalih strokovnih in umetniških zadevah. S tem, da gledališki svet sprejme predlog umetniškega

programa, ki ga pripravi omenjeno umetniško vodstvo, ga hkrati za določeno obdobje pooblašča za odločitve o vseh umetniških vprašanjih v zvezi z repertoarjem gledališča. Umetniški svet, ki ga uvaja 12. člen osnutka zakona, ni najustreznejše opredeljena institucija, ker je lahko samo posvetovalni, ne pa v svojih odločitvah povsem samostojen organ. Sprejemljivejša oblika je umetniško vodstvo, ki je lahko individualno ali kolektivno; njegove dolžnosti namreč lahko prevzame direktor gledališkega zavoda. Odbor ni nasprotoval rešitvi, da bi bili v umetniško vodstvo voljeni tudi gledališki umetniki in drugi kulturni delavci, ki niso zaposleni v gledališkem zavodu, na primer kritiki, če je tako določeno s statutom.

Za tem členom naj se doda nov člen o upravnem odboru gledališkega zavoda in o njegovih nalogah.

K 15. členu: Začetek tega člena naj se spremeni tako, da se glasi:

»Gledališki umetniki, ki se volijo, so: dramski igralci in...«

Sprememba je potrebna, ker med gledališke umetnike ne sodijo samo gledališki delavci, naštetih v tem členu, marveč tudi člani orkestra in drugi.

K 16. členu: Prvi odstavek naj se črta kot nepotreben.

K 18. členu: Besedilo tega člena naj se spremeni tako, da se glasi:

»Po petnajstih letih dela v gledaliških zavodih se ne uporabljajo več določbe o ponovni izvolitvi.«

Po mnenju odbora bo predložena reelekcija gledaliških umetnikov na dve oziroma tri leta do njihovega petdesetega leta starosti povzročila preveliko nestalnost gledališkega poklica. Ker vsi gledališki umetniki niso usposobljeni za delo v drugih službah, bo predstavljal zlasti za mladino prevelik rizik, da bi se odločili za študij za ta poklic. Vprašanje je tudi, kakšne posledice bo imela reelekcija v zvezi z delovnim razmerjem. Predlagatelj naj prouči možnost sklepanja delovnega razmerja za določen čas.

K 23. členu: V drugi vrsti naj se beseda »prostovoljno« nadomesti z besedo »lahko«. Sprememba je redakcijska.

Na sejo povabljeni predstavniki so izjavili, da v priprave in poprejšnje razprave o osnutku zakona niso bili vključeni vsi gledališki zavodi, pri čemer je bilo posebej opozorjeno na Opero SNG Ljubljana. Posledice tega so, da nekatere rešitve zakonskega osnutka ne upoštevajo v zadostni meri posebnosti posameznih zvrsti gledališke dejavnosti. V zvezi s temi pripombami je odbor zavzel stališče, naj predlagatelj zakona preuči vse pripombe gledališč.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil Elo Ulrih-Ateno.

St.: 022-68/71

Ljubljana, 14. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 31. maja 1971 obravnaval osnutek zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V obširni načelni razpravi je bilo ugotovljeno, da so v osnutku zakona upoštevani predlogi in pripombe, ki jih je odbor dal k predlogu za izdajo zakona o gledališki dejavnosti. Takrat je odbor soglasno podprl predvsem temeljna izhodišča za zakon, ki so bila zamisel in pobuda skupnosti slovenskih dramskih gledališč in sicer razširitev na vse oblike gledališke dejavnosti,

uvedba volilnosti gledaliških umetnikov in uveljavitev umetniškega vodstva, ki naj vodi umetniške zadeve v gledaliških zavodih.

Iz tehtnih pripomb, ki so jih na sami seji odbora dali predstavniki gledaliških kolektivov, izhaja, da v priprave in predhodne razprave o zakonskem osnutku niso bili vključeni vsi gledališki zavodi, pri čemer je bilo posebej opozorjeno na opero in balet SNG Ljubljana. Posledice tega so, da nekatere rešitve zakonskega osnutka ne upoštevajo specifičnosti posameznih zvrsti gledališke dejavnosti, za nekatera temeljna načela, na katerih sloni osnutek zakona, pa bi bilo zato poprej doseženo enotno stališče zainteresiranih gledaliških delavcev.

Člani odbora so v zvezi s tem poudarili, naj bi bil zakon, čeprav pobuda predvsem skupnosti slovenskih dramskih gledališč, rezultat skrbnih strokovnih ocen, soočenih s prakso drugod in izhajajoč iz naše samoupravne stvarnosti kot tudi dogovorov in sporazumov neposredno zainteresiranih gledaliških dejavnikov. Odbor zavrača vse očitke, če temu ni tako, in meni, da kaže vzroke iskati med samimi gledališkimi delavci in gledališkimi kolektivi.

V podrobni obravnavi so bili k osnutku zakona dani naslednji spreminjalni in dopolnilni predlogi:

K 4. členu : V drugi vrsti naj se za izrazom »v gledaliških zavodih« doda »oziroma v samostojnih gledaliških enotah,«.

V okviru večjih gledaliških hiš, kot sta SNG Ljubljana in Maribor, delujejo programsko in finančno povsem samostojne enote opera, drama in balet.

K 7. členu : Besedilo druge alinee naj se dopolni tako, da se pred besedo »razvojni« vstavi še »umetniški in«.

Dopolnitev je utemeljena, ker se pod razvojnim programom razume v prvi vrsti organizacijski in kadrovski program.

K 12. členu : Besedilo 12. člena naj se spremeni, tako da se glasi:

»Gledališki zavod oziroma samostojna gledališka enota ima umetniško vodstvo, ki je lahko individualno ali kolektivno in ki vodi umetniško delo v gledališkem zavodu.

Sestav umetniškega vodstva in njegovo delovno področje določa statut gledališkega zavoda.«

Besedilo drugega in tretjega odstavka se črta.

Z uvedbo umetniškega vodstva, ki naj vodi umetniške zadeve v gledališkem zavodu, se je odbor strinjal že v načelni razpravi predloga za izdajo zakona. K samemu besedilu 12. člena zakonskega osnutka pa je bila dana vrsta pripomb in predlogov. Specifičnost gledališkega dela terja, da ima vsak gledališki zavod mandatno strokovno institucijo, to je eno samo umetniško telo, ki ga izvoli svet zavoda in ki samostojno odloča o umetniškem programu ter ostalih strokovnih in umetniških zadevah gledališke hiše. S tem da gledališki svet sprejme predlog umetniškega programa, ki ga pripravi omenjeno umetniško vodstvo, ga hkrati za določeno obdobje pooblašča za odločitve v vseh umetniških vprašanjih v zvezi z repertoarjem gledališča. Odbor je sodil, da umetniški svet, ki ga uvaja 12. člen osnutka zakona, ni najustreznejše opredeljena institucija, ker je lahko samo posvetovalni, ne pa v svojih odločitvah povsem neodvisni organ; sprejemljivejša oblika je umetniško vodstvo, ki je lahko individualno ali kolektivno; njegove dolžnosti namreč lahko prevzame direktor gledališkega zavoda. Umetniško vodstvo — v primeru, da je kolektivno — naj sestavljajo samo gledališki umetniki, ki so člani delovne skupnosti gledališča, ne pa tudi

zunanji sodelavci. Zunanji predstavniki sodelujejo v svetu gledališkega zavoda, kjer imajo vse možnosti vplivanja na potrditev umetniškega programa. Sestav in delovno področje umetniškega vodstva naj zaradi različnosti in specifičnosti posameznih gledaliških zavodov določa statut zavoda.

K 13. členu: Besedilo prvega stavka naj se dopolni, tako da se glasi:

»Direktorja gledališkega zavoda oziroma samostojne gledališke enote imenuje svet gledališkega zavoda v soglasju z ustanoviteljem.«

Dopolnitev je v skladu s pripombo k 4. členu osnutka zakona.

V zvezi s soglasjem, ki ga da ustanovitelj k imenovanju direktorja gledališča, so se nekateri člani odbora zavzeli tudi za poprejšnje soglasje ustanovitelja k umetniškemu vodstvu, ki ga določa 12. člen osnutka zakona.

K 15. členu: Besedilo 15. člena naj se črta in se dopolnjeno prenese kot nov tretji odstavek v 16. člen.

K 16. členu: Besedilo prvega odstavka naj se za besedo »uresničujejo« dopolni z besedami »svojo umetniško ustvarjalnost in«.

Dopolnitev narekuje specifičnost umetniškega gledališkega dela.

V drugem odstavku naj se namesto izraza »umetniški svet« uporablja skladno s pripombo k 12. členu izraz »umetniško vodstvo«.

Glede ponovne izbire gledaliških umetnikov je odbor podprl variantni predlog za dramske gledališke umetnike, za operne in baletne umetnike pa predlagal, da se upošteva stališče, ki naj ga predlagatelju osnutka zakona posreduje SNG Ljubljana. Odbor je namreč sodil, da verjetno ne bo mogoče za vse gledališke umetnike določiti enake volilne dobe.

Kot nov tretji odstavek se doda besedilo 15. člena osnutka zakona, s tem da se na koncu dopolni z besedami »in umetniški vodje«.

K 18. členu: Dana je bila pripomba, da določba ne more veljati za operne oziroma baletne soliste, ki imajo beneficirano zavarovalno dobo. Sicer pa so člani odbora predlagali, naj bi se pri gledaliških umetnikih, za katere se določbe o ponovni izvolitvi ne bi uporabljale, poleg starostne dobe upoštevala tudi leta službe.

K 19. členu: Besedilo prvega odstavka naj se dopolni, tako da se glasi:

»Gledališki delavci se lahko sami ali v povezavi z drugimi kulturnimi delavci združujejo v samostojne gledališke skupine.«

Zakon naj bi nakazoval možnosti, da z gledališkimi umetniki lahko tudi drugi kulturni delavci oblikujejo samostojne gledališke skupine.

K 21. členu: V prvem odstavku naj se izraz »nerazdelno« nadomesti z ustrežnejšim »v enakem deležu«.

K 23. členu: Skladno s pripombo k 4. členu osnutka zakona naj se besedilo prvega odstavka dopolni tako, da se za izrazom »Gledališki zavodi« vstavi besedilo »oziroma samostojne gledališke enote«.

Ob sklepu obravnave je odbor predlagal, naj bi gledališki zavodi, ki svojih pripomb k zakonskemu osnutku še niso dali, le-te posredovali predlagatelju osnutka zakona pred dokončno razpravo v skupščini.

Za poročevalca na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil svojega člana Milana Merčuna.

Št.: 022-68/71

Ljubljana, 3. 6. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 50. seji dne 9. 6. 1971 obravnavala osnutek zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija ponovno izrazila pomisleke, ki jih je imela že k predlogu za izdajo zakona o gledališki dejavnosti, ki ga je obravnavala na seji dne 15. oktobra 1970. Po mnenju komisije naj bi pristojni organi proučili umestnost izdaje enotnega zakona o kulturnih dejavnostih, da ne bi s posebnimi zakoni urejevali tistih vprašanj, ki so lahko enotno urejena na področju kulturne dejavnosti. Tako rešitev narekujejo razlogi pravne racionalnosti in bi bila tudi v skladu z resolucijo o temeljnih zakonodajne politike republike.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona je komisija sprejela naslednje pripombe oziroma predloge za spremembe in dopolnitve posameznih členov:

K 1. členu: Po mnenju komisije naj bi v tem členu opredelili, kaj se šteje za gledališko dejavnost po tem zakonu, ne pa, kdo to dejavnost izvaja. Sedanja opredelitev ni dovolj jasna, ker ni definiran pojem gledališkega delavca. Komisija je predlagala, naj predlagatelj prouči, ali ne bi bilo možno ta pojem precizirati, da ne bi nastale določene težave v zvezi z izvajanjem zakona. Ta člen tudi zožuje gledališko dejavnost na poklicna gledališča, kar je v nasprotju z rešitvijo, predvideno v 4. členu.

K 2. členu: Ta člen naj se kot nepotreben črta, saj je vsaka dejavnost, ki ni prepovedana, svobodna.

K 3. členu: Besedilo tega člena naj se vnese v 1. člen kot drugi odstavek.

K 4. členu: Ta člen naj se kot nepotreben črta, v novem drugem členu pa bi bilo treba določiti, kdo izvaja gledališko dejavnost in kje jo izvaja.

K 5. členu: Prva in druga alineja naj se združita tako, da se nova alineja glasi: »pripravljajo in uprizarjajo gledališka dela, ki posredujejo umetniške izpovedi, vsebovane v domači in tuji odrski literaturi, pri čemer naj posvečajo posebno skrb izvirnim domačim odrskim delom;«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

V tretji alineji naj se črta beseda »svojih«, v četrti alineji beseda »svojega« in v sedmi alineji beseda »svojim«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 7. členu: Komisija je izrazila pomisleke o primernosti predlagane rešitve. Nekateri pogoji so namreč takega značaja, da bi vztrajanje na njih lahko zavrlo razvoj gledališke dejavnosti. Ti formalni pogoji so tudi v nasprotju z načelom svobode gledališke dejavnosti. Osnutek zakona tudi ne rešuje vprašanja, kdo bo ugotavljal, ali so pogoji izpolnjeni. Po mnenju nekaterih bi moral osnutek zakona podrobneje urediti razmerja med kulturnimi skupnostmi in gledališkimi zavodi.

K 8. členu: Besedilo tega člena naj se dopolni tako, da se poleg ustanovitvenega akta omeni tudi statut, s katerim naj se uredi tudi način opravljanja gledališke dejavnosti.

K 9. in 10. členu: Ta dva člena naj se kot nepotrebna črtata, ker to vprašanje urejajo ustavni amandmaji oziroma drugi predpisi.

K 11. členu: V drugem odstavku je treba določiti, da se z aktom o ustanovitvi zavoda določijo ne le organi in organizacije, ki delegirajo predstavnike družbene skupnosti v svet zavoda, temveč tudi število teh predstavnikov.

K 12. členu: Komisija se je strinjala s pripombo odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora, da se besedilo tega člena spremeni tako, da se glasi:

»Gledališki zavod oziroma samostojna gledališka enota ima umetniško vodstvo, ki je lahko individualno ali kolektivno in ki vodi umetniško delo v gledališkem zavodu.

Sestav umetniškega vodstva in njegovo delovno področje določa statut gledališkega zavoda.«

K 14. členu: Ta člen naj se kot nepotreben črta.

K 16. členu: Prvi odstavek tega člena naj se kot nepotreben črta, pri čemer komisija ugotavlja, da osnutek zakona take določbe ne vsebuje v pogledu drugih gledaliških delavcev.

Glede rešitev, predvidenih v ostalih odstavkih tega člena, je komisija ponovno opozorila, da bi bilo treba še temeljito proučiti nekatera sporna vprašanja glede volilnosti umetniških delavcev v gledaliških zavodih oziroma glede specifične ureditve delovnih razmerij teh delavcev. V zvezi s tem je komisija poudarila, da osnutek zakona ne rešuje vprašanja, ali gledališkemu delavcu v primeru, da ni vnovič izvoljen, preneha delovno razmerje.

K 17. členu: Rešitev v tem členu je pogojena z rešitvijo v 16. členu.

V tretji vrsti naj se med besedama »bili« in »izvoljeni« vstavi beseda »gledališki umetniki«.

Dopolnitev je redakcijskega značaja.

K 18. členu: Predlagana rešitev je v zvezi z rešitvijo v 16. členu.

K IV. poglavju: Naslov tega poglavja naj se spremeni tako, da se glasi: »Gledališka dejavnost v društvih in v samostojnih skupinah.«

Sprememba je utemeljena glede na vrstni red, določen v 4. členu.

K 19. členu: Drugi odstavek naj se črta, ker za gledališke skupine ne velja določba drugega odstavka 14. člena ustave SFRJ.

K 20. členu: Ta člen naj se spremeni tako, da se glasi: »Gledališki delavci ustanovijo gledališko skupino s pismeno pogodbo. Pogodba določa zlasti vsebino gledališke dejavnosti skupine, način obračunavanja dohodkov, pogoje o izstopu iz skupine in o vstopu novih članov ter način financiranja skupine.«

Sprememba je utemeljena, ker s pogodbo ni treba določiti, kdo ustanavlja skupino, saj je to razvidno že iz same pogodbe.

K 22. členu: V skladu s predlagano spremembo k naslovu tega poglavja naj se ta člen postavi na začetek poglavja.

K 23. členu: V prvem odstavku, v prvi vrsti naj se besedi »drugih zavodov« nadomestita z besedami »drugih delovnih organizacij«, v drugi vrsti pa beseda »prostovoljno« z besedo »lahko«.

Spremembi sta redakcijskega značaja.

Tudi društvom, v katera se združujejo gledališki delavci, je treba omogočiti združevanje v skupnosti.

Jasno je treba določiti, da je skupnost slovenskih gledališč samoupravna organizacija in da je najvišji organ upravljanja skupnosti skupščina.

K VI. poglavju: Naslov tega poglavja naj se spremeni tako, da se glasi: »Financiranje gledališke dejavnosti«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

K 24. členu: V prvem in drugem odstavku naj se kot nepotrebna črta beseda »namenskih«.

K 25. členu : V tretji vrsti naj se črta beseda »samoupravnih«.
Sprememba je redakcijskega značaja.

K 27. členu : Rešitev v tem členu je odvisna od rešitve v 16. členu.

Št.: 022-68/71

Ljubljana, 9. 6. 1971

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani

I. Razlogi za izdajo zakona

Svet skupnosti višjih in visokih šol v Ljubljani je na seji dne 18. 2. 1970 v soglasju z vsemi vključenimi zavodi sklenil predlagati, da se ustanovi združenje višjih in visokih šol v Ljubljani. V novo združenje bi se vključili visokošolski zavodi, ki so zanj vključeni v skupnosti višjih in visokih šol v Ljubljani in sicer:

- visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani,
- pedagoška akademija v Ljubljani,
- višja šola za socialne delavce v Ljubljani,
- višja šola za zdravstvene delavce v Ljubljani,
- višja upravna šola v Ljubljani,
- višja pomorska šola v Piranu.

Na teh zavodih je v šolskem letu 1970/71 3543 študentov in 300 pedagoških delavcev oziroma 17 % vseh študentov in 15 % vsega pedagoškega kadra na visokošolskih zavodih v SR Sloveniji.

V združenje bi se lahko vključili tudi drugi visokošolski zavodi, ki niso člani univerze v Ljubljani ali združenja v Mariboru in ki bi se še prijaviли za vstop. Z ustanovitvijo predlaganega združenja bi seveda prenehala skupnost višjih in visokih šol v Ljubljani.

Predlog je utemeljen, ker je oblika združenja pripravnejša za učinkovito izvrševanje nalog, ki jih združeni visokošolski zavodi lahko opravijo v medsebojnem sodelovanju ali komuniciranju z drugimi organizacijami in organi, predvsem tistimi, ki se na ravni republike ukvarjajo z zadevami izobraževanja in vzgoje. Sedanja pogodbeno skupnost lahko le vpliva, ne more pa odločati o skupnih zadevah, poleg tega predstavniki skupnosti ne morejo zastopati vključene zavode navzven tako kot predstavniki združenj, ki so ustanovljena z zakonom, z vsemi pravnimi učinki, ki so navedeni v členih 73. do 84. oziroma v členu 85. zakona o visokem šolstvu (Uradni list SRS, št. 9-61/69).

Po 4. členu zakona o visokem šolstvu se lahko visoke šole, umetniške akademije in višje šole združujejo v združenja visokošolskih zavodov z zakonom; zato je potrebno sprejeti za predlagano ustanovitev združenja zakona.

II. Vsebina zakona

Predlagani zakon naj bi vseboval določbo o:

- ustanovitvi združenja,
- imenu in sedežu združenja,
- imenih visokošolskih zavodov, ki bi bili vključeni v združenje,

— možnosti in načinu vključitve še drugih visokošolskih zavodov v združenje,

— konstituiranju organov združenja,

— statutu združenja.

Organizacijo, delo in financiranje združenja ureja zakon o visokem šolstvu (člena 85 in 89).

III. Finančne posledice

Skupnosti višjih in visokih šol v Ljubljani sedaj financirajo včlanjeni zavodi iz svojih sredstev kot izrazito prostovoljno asociacijo.

Navedena skupnost, ki je pobudnik predloga za ustanovitev združenja višjih in visokih šol v Ljubljani z zakonom, predlaga, naj novo združenje financira izobraževalna skupnost SRS z udeležbo 70 % in včlanjeni zavodi skupaj z udeležbo 30 % potrebnih sredstev.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije podpira pobudo za ustanovitev združenja višjih in visokih šol v Ljubljani, glede predlagane konstrukcije pokrivanja sredstev za delo združenja pa meni, da bi pobudniki sami morali zagotoviti večino teh sredstev s tem, da se po predlaganem razmerju 70 : 30 % financirajo le osnovni izdatki tj. osebni dohodki tajništva, režijski stroški pisarniškega poslovanja in najnujnejši funkcionalni izdatki v skupnem znesku okoli 124 000 dinarjev.

O udeležbi izobraževalne skupnosti SRS naj bi združenje doseglo pogodbeni sporazum. Izvajanje pogodbenega sporazuma bi se realiziralo s 1972. letom.

Druge skupne akcije naj bi enako kot univerza in mariborsko združenje visokošolskih zavodov financirale včlanjene šole in drugi financerji z lastnim prispevkom.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 43. seji 17. junija 1971 obravnaval predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo izvršni svet.

Odbor je ugotovil, da je zakonska osnova za ustanovitev združenja, ki je pravna oseba, v 4. členu zakona o visokem šolstvu, ki določa, da se visoke šole, umetniške akademije in višje šole lahko z zakonom združujejo v združenje visokošolskih zavodov.

Iz obrazložitve k predlogu za izdajo zakona je razvidno, da bi z ustanovitvijo združenja prenehala obstojati sedanja skupnost višjih in visokih šol v Ljubljani.

Odbor ni imel primarnega namena obravnavati vsebine zakona, pač pa le finančne posledice zaradi sprejetja takega zakona, vendar je razprava ob ugotavljanju stroškov za republiko in koristi, ki naj jih da tako združenje, nujno prešla tudi na vsebino predloga za ustanovitev združenja.

Iniciatorji za ustanovitev združenja so ena visoka šola in pet višjih šol, od katerih je ena iz Pirana. Novo združenje, ustanovljeno z zakonom, torej ne bi zajelo vseh višjih šol, ampak bi puščal zakon fakultativno možnost, da se vključijo tudi drugi. Odbor je mnenja, da morajo biti zakoni sistemski, da morajo veljati za vse, ne pa da je vključitev odvisna od volje in sklepa vsakega

zavoda posebej. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, zakaj višja upravna šola iz Kranja ni vključena v združenje (baje tečejo razgovori za pristop te šole v združenje v Mariboru), medtem ko je dokaj oddaljena višja pomorska šola iz Pirana vključena.

Ne da bi se spuščali v zakon o visokem šolstvu, ostaja vendarle dokaj nerazumljivo, zakaj na primer v Ljubljani edino visoka šola za telesno kulturo ostaja zunaj univerze, zakaj je organizacija neenotna. Odbor meni, da je problematika visoke šole verjetno bližja problematiki univerze kot pa problematiki višjih šol.

Zakon naj bi zajemal, kakor je razvidno iz predloga, predvsem organizacijo združenja, manj pa vsebino dela združenja. Iz predloga za izdajo zakona je razumeti, da se združenje želi formirati v dokajšnji meri zaradi enotnega komuniciranja z organizacijami na ravni republike. Odbor vprašuje, ali je to potrebno in kaj je po vsebini tisto potrebno — verjetno predvsem vprašanje financiranja.

Glede finančnih posledic sprejetja zakona meni odbor, da niti varianta, ki jo predlaga skupnost višjih in visokih šol kot pobudnik predloga za ustanovitev združenja, niti predlog izvršnega sveta nista sprejemljiva. V številnih razpravah je bilo že poudarjeno, da je naša družbena režija predraga, da bi jo morali racionalizirati, dejstvo pa je, da jo še povečujemo. Celotno naše javno šolstvo se financira iz družbenih sredstev (izvzamemo razne šole delovnih organizacij) in med stroške za šolstvo je treba šteti tudi stroške za delovanje raznih asociacij, ki jih je za naš mali slovenski narod prav gotovo preveliko in odbor resno dvomi, če je še kje drugje po svetu za izobrazbo tolikšnega števila prebivalcev toliko raznih organizacij, združenj, skupnosti itd., ki vse skrbijo, da bi bilo šolstvo optimalno. V smeri racionalizacije dela in zmanjšanja stroškov bi bil predlog o zmanjšanju sedanjih številnih organizacij, katerih naloga je skrbeti za šolstvo, umesten, ne pa da jih povečujemo. Po mnenju odbora številnost vseh teh forumov že zavira razvoj in napredek, ker se na preštevilnih mestih razpravljajo ista vprašanja in problemi. Tako imamo v Sloveniji na primer: prek 50 temeljnih izobraževalnih skupnosti, eno republiško izobraževalno skupnost, republiški sekretariat za prosveto in kulturo, odbor za prosveto in kulturo pri izvršnem svetu in v republiškem zboru Skupščine SR Slovenije, imamo prosvetno-kulturni zbor z ustreznimi odbori, zavod za šolstvo v Ljubljani, univerzo v Ljubljani, komite za strokovno izobraževanje pri izvršnem svetu, združenje visokih in višjih šol v Mariboru, skupnost višjih in visokih šol v Ljubljani, pa še kaj.

Odbor predlaga zboru, da ne sprejme predloga za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani, ker ne vidi z ustanovitvijo združenja nobenega napredka v našem šolstvu, obenem pa bi pomenila ustanovitev združenja zmanjšanje razpoložljivih sredstev za financiranje neposrednega šolanja ali pa dodatno obremenitev gospodarstva, česar ni mogoče dopustiti.

Tudi variantna rešitev, da bi združenje financirale včlanjene šole same, ni sprejemljiva, kajti šole se financirajo iz republiških virov, torej bi se samo zamenjala neposredna oblika v posredno obliko financiranja.

Za poročevalca na seji zbornice je odbor določil poslanca Poldeta Mačka.

Št.: 022-200/71

Ljubljana, 22. 6. 1971

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 11. 6. 1971, št. 022-200/71

Odbor za znanstveno raziskovalno delo in odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 2. 6. 1971, št. 022-200/71

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 9. 6. 1971, št. 022-200/71

OSNUTEK ZAKONA

o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru

1. člen

V 2. členu zakona o višji pravni šoli v Mariboru (Uradni list LRS, št. 23-135/60) se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Šola razvija in organizira znanstveno-raziskovalno delo v zvezi s predmeti, ki jih določa statut šole.«

2. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Višja pravna šola v Mariboru je predlagala dne 24. 3. 1969, da se njen ustanovitveni akt, zakon o višji pravni šoli v Mariboru (Uradni list LRS, št. 23-135/60), dopolni v smislu drugega odstavka 12. člena zakona o visokem šolstvu (Uradni list SRS, št. 9-61/69), po katerem: »Višje šole razvijajo in organizirajo znanstveno raziskovalno delo, če je tako določeno z njihovimi ustanovitvenimi akti.«

Odbor IS za znanost, kulturo in prosveto je, po danem mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, obravnaval na svoji 35. seji dne 3. 7. 1970 predlog višje pravne šole in sprejel sklep, naj sekretariat ponovno prouči zadevo in še enkrat predloži svoje mnenje.

V izvrševanju sklepa odbora je sekretariat spoznal, da zlasti glede na nastajajoči koncept nadaljnjega razvoja visokošolskih zavodov v Mariboru obstaja možnost razvoja vloge višje pravne šole v Mariboru na specializiranih področjih poslovne in javne uprave, za katere je že doslej izobraževala kadre in opravljala strokovne in raziskovalne naloge. Priznanje v smislu navedenega zakonskega določila bi vsekakor ugodno vplivalo na razvoj te šole.

Zakon o visokem šolstvu določa v tretjem odstavku 45. člena, da je za učitelja predmeta, v zvezi s katerim višja šola organizira in razvija znanstveno raziskovalno delo, lahko izvoljen, kdor ima enega izmed naslovov po drugem odstavku 48. člena tega zakona. Ti predmeti morajo biti v statutu višje šole posebej navedeni.

Višja pravna šola v Mariboru ima med svojimi učitelji doktorja pravnih ved (ustavno pravo, delovno pravo) in tudi tri doktorje prava (kazensko pravo,

uvod v pravoznanstvo; javne finance, ekonomska politika SFRJ; upravni postopek in upravni spori) ter enega magistra pravnih ved (upravljanje v gospodarskih organizacijah, pogodbe v blagovnem prometu).

Šola navaja v svojem predlogu, da želi priznanje v smislu drugega odstavka 12. člena zakona o visokem šolstvu v zvezi s predmeti s področja delovnega prava, gospodarskega prava, civilnega prava, kazenskega prava in ustavnega prava.

O predlogu višje pravne šole v Mariboru je sekretariat priskrbel mnenje komisije za znanstveno raziskovalno delo univerze v Ljubljani in pravne fakultete v Ljubljani.

Mneje univerzitetne komisije za znanstveno raziskovalno delo je, da se v ustanovitveni akt višje pravne šole v Mariboru vnese določilo, da organizira in razvija znanstveno raziskovalno delo (dopis univerze, št. D-III-5/9-69).

Pravna fakulteta izjavlja, da v načelu ne more imeti ničesar proti predlagani dopolnitvi ustanovitvenega akta višje pravne šole v Mariboru, ker sodi, da ima vsakdo pravico ukvarjati se z znanstveno raziskovalnim delom; vprašanje, ali bo delo, ki ga je ali ga bo opravljala ta šola, znanstveno raziskovalno ali ne, ni odvisno od zakonskega določila, temveč od docela drugačnih pogojev in okoliščin (dopis pravne fakultete v Ljubljani, št. 216/69).

Sprememba ustanovitvenega akta šole v smislu navedenega zakonskega določila ne bo imela finančnih posledic in to iz teh razlogov:

— s samim zakonskim priznanjem, da organizira in razvija znanstveno raziskovalno delo, si visokošolski zavod ne pridobi pravice do finančnih sredstev za to dejavnost. Sredstva v ta namen si visokošolski zavodi zagotovijo po pogodbah, ki jih sklenejo za izvršitev konkretnih raziskovalnih nalog;

— tudi po predlagani spremembi ustanovitvenega akta bi se šola financirala po merilih, ki veljajo za višje šole; ne spreminja se njen status ne osnovna naloga, da izobražuje kadre z višjo izobrazbo.

Upoštevajoč navedene momente in dejstva menimo, da so dani pogoji za dopolnitev zakona o višji pravni šoli v Mariboru v smislu drugega odstavka 12. člena zakona o visokem šolstvu.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 10. junija 1971 obravnaval osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor se je v načelni razpravi strinjal s predlogom, da bi lahko tudi višja pravna šola razvijala in organizirala znanstveno raziskovalno delo v smislu zakona o visokem šolstvu in to v zvezi s predmeti, ki jih bo šola določila v svojem statutu. Izraženo pa je bilo tudi mnenje, da lahko razvija šola znanstveno raziskovalno delo brez dopolnitve zakona in da je njegova kakovost najmanj odvisna od zakonskega določila.

Glede na to, da šola obstaja že deset let in da s tem predlogom kaže širše ambicije za njen nadaljnji razvoj, je treba opozoriti na dejstvo, da poučuje na šoli samo en učitelj, ki izpolnjuje formalne pogoje o usposobljenosti za znanstveno delo po 45. in 48. členu zakona o visokem šolstvu in en učitelj z magistrijem, ki je na visokih šolah in fakultetah kriterij za tretjo izvolitev asistenta.

Na ta vprašanja opozarja odbor v zvezi s tem, da bodo morali ob potrjevanju statuta zasedati predmete, v zvezi s katerim želi šola razvijati znanstveno raziskovalno delo (delovno pravo, gospodarsko pravo, civilno pravo, kazensko pravo, ustavno pravo), učitelji z naslovi rednega profesorja, izrednega profesorja ali docenta.

V podrobni obravnavi odbor k osnutku zakona ni imel pripomb.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Ivana Krefta.

Št.: 022-201/71

Ljubljana, 10. 6. 1971

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 43. seji 17. junija 1971 obravnaval osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Po mnenju odbora v naši ureditvi ni dovoljeno znanstveno raziskovalno delo le tistim, ki so navedeni v zakonu o visokem šolstvu, ampak lahko razvijajo znanstveno raziskovalno delo v vsaki delovni organizaciji, pa tudi posamezniki. Dejstvo, da višja pravna šola v ustanovitvenem aktu nima določila, da razvija znanstveno raziskovalno delo, prav gotovo ne pomeni, da ga ne sme razvijati oziroma, da ga lahko razvija samo na podlagi zakona.

Vsebinske problematike predlaganega zakona odbor ni obravnaval. To vprašanje naj obravnavajo in prešodijo ustrezni strokovni organi ter pristojni odbori skupščine. Odbor za finance je obravnaval osnutek zakona predvsem skozi prizmo finančnih posledic zakona in meni, da kljub obrazložitvi, da zakon nima finančnih posledic, te vendar so.

Finančna sredstva se dodelujejo šolam po merilih. Število pedagoških učnih ur delavcev, ki razvijajo znanstveno raziskovalno delo, se zmanjša približno za polovico. Praktično to pomeni nastavitev najmanj asistenta ali honorarnega predavatelja oziroma se del dosedanjih rednih pedagoških ur spremeni v nadure.

Običajno se formirajo tudi posebne katedre za posamezne discipline, kar tudi poveča potrebo ne samo po dodatno zaposlenih, ampak tudi po dodatnih prostorih.

Praksa je tudi, da se znanstveno raziskovalno delo, ki se običajno javlja v obliki obdelave posameznih tem, tudi financira. Del teh tem financira tudi republiška izobraževalna skupnost oziroma razni upravni, predstavniški in drugi organi, ki prejemajo svoja sredstva iz proračuna oziroma iz sredstev, namenjenih za negospodarsko potrošnjo.

V letu 1971 (Uradni list SRS, št. 4/71) je bila sprejeta dopolnitev zakona, kakršna se predlaga za višjo pravno šolo, že za višjo tehnično in višjo agronomsko šolo. Republiška izobraževalna skupnost naj do obravnave predloga zakona poroča o eventualnih finančnih posledicah sprejetja omenjenih zakonov za obe šoli za šolsko leto 1970/71 in tudi za šolsko leto 1971/72, ako so že podatki znani.

V razpravi je bilo sproženo tudi vprašanje, kakšen je koncept razvoja šolstva v SR Sloveniji. To poudarja odbor predvsem zato, ker se včasih na podlagi na videz povsem nepomembnih oziroma nebistvenih sprememb postopoma razvijajo bistveno nove okoliščine, ki se kažejo tudi v povečanih

potrebah in zahtevah po finančnih sredstvih. Koncept bi moral biti jasen, ali pomeni predlagana sprememba prvi korak v nadaljnjem razvoju v smeri kasnejšega formiranja visoke šole, novih znanstvenih kateder, nove zgradbe itd. Ob sprejemanju stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije bi nam moralo biti to vsaj približno jasno.

Odbor meni, da ne bi bilo najbolj primerno v sedanji splošni akciji na vseh ravneh za stabilizacijo, razbremenitev gospodarstva in varčevanje v negospodarski sferi, sprejemati zakona, ki bo povečal potrebe po sredstvih splošne potrošnje.

Odbor ugotavlja, da predlog za izdajo zakona ni bil obravnavan, da pa bi morala biti zato osnutku zakona priložena dokumentirana utemeljitev potrebe po spremembi zakona, predvsem pa dana okvirna koncepcija nadaljnega razvoja višje pravne šole, pa tudi ostalih šol v Mariboru.

Ob dejstvu, da ima višja pravna šola le enega doktorja pravnih ved, se nehote vsiljuje vprašanje, ali je umestno spreminjati zakon.

Vsekakor pa je treba pred odločanjem o sprejetju zakona podati poleg finančnih posledic tudi koncept nadaljnega razvoja šole v konceptu razvoja šolstva v Mariboru.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Poldeta Mačka.

St.: 022-201/71

Ljubljana, 22. 6. 1971

Odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora — poročilo
z dne 23. 6. 1971, št. 022-201/71

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne
17. 6. 1971, št. 022-201/71

Odbor za znanstveno raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora — po-
ročilo z dne 17. 7. 1971, št. 022-201/71

PREDLOG ZAKONA

o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke

I. Splošne določbe

1. člen

S tem zakonom se urejajo vzgoja, nega, varstvo in oskrba za predšolske otroke v vzgojnovarstvenih organizacijah kot dopolnjevanje družinske vzgoje z družbeno vzgojo (v nadaljnjem besedilu: vzgojnovarstvena dejavnost).

2. člen

Vzgojnovarstvena dejavnost je posebnega družbenega pomena.

3. člen

Vzgojnovarstveno dejavnost opravljajo vzgojnovarstvene organizacije.

Vzgojnovarstvene organizacije so lahko organizirane kot zavodi ali kot notranje enote vzgojnoizobraževalnih in drugih delovnih organizacij.

4. člen

Vzgojnovarstvena dejavnost izpolnjuje splošne vzgojnoizobraževalne smotre in ima zlasti naslednje naloge:

— z vzgojo, varstvom in izobraževanjem pospešuje duševni, osebni in telesni razvoj otrok, jih vključuje v življenje v družbeni skupnosti ter jim omogoča vedro in sproščeno otroštvo;

— pripravlja otroke za vstop v osnovno šolo;

— zagotavlja otrokom preskrbo s hrano in telesno nego ter prispeva k njihovu zdravju;

— zagotavlja sodelovanje s starši oziroma zakonitimi zastopniki otrok (v nadaljnjem besedilu: starši) zaradi enotnosti družinske in družbene vzgoje ter nege in oskrbe otrok.

5. člen

Vzgojnovarstvene organizacije organizirajo svojo dejavnost za tiste otroke, ki jih sprejmejo.

Vzgojnovarstvene organizacije prispevajo tudi k vzgoji in izobraževanju drugih otrok svojega okoliša s tem, da jih vključujejo v kulturno razvedrilo, igro in v druge oblike skupnega življenja.

Vzgojnovarstvene organizacije lahko sprejmejo tudi učence osnovnih šol, če zanje ni organizirano podaljšano bivanje v osnovni šoli. Za otroke organizirajo pomoč pri učenju v prostem času.

6. člen

Vzgojnovarstvene organizacije sodelujejo s strokovnimi in drugimi organizacijami, ki se ukvarjajo z vzgojo in z varstvom otrok, ter se vključujejo v celotno skrb za otroke v krajevni skupnosti.

7. člen

Vzgojnovarstvene organizacije se lahko združujejo med seboj in z drugimi vzgojnoizobraževalnimi zavodi zlasti zaradi enotne organizacije, kvalitetne vzgoje in gospodarskega poslovanja.

II. Vzgojnovarstvene organizacije

a) Vzgojnovarstveni zavodi

8. člen

Vzgojnovarstveni zavod ustanovi občinska skupščina, krajevna skupnost ali delovna organizacija v skladu s programom razvoja otroškega varstva, ki ga sprejme občinska skupščina.

9. člen

Vzgojnovarstveni zavod se lahko ustanovi:

1. če so na razpolago ustrezni prostori in ustrezna oprema;
2. če so zagotovljena finančna sredstva za delo in razvoj zavoda;
3. če je zagotovljeno zadostno število vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev.

10. člen

Prostori in oprema iz 1. točke prejšnjega člena tega zakona morajo ustrezati minimalnim zahtevam, ki jih predpiše republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo.

11. člen

Pri upravljanju vzgojnovarstvenega zavoda sodelujejo kot predstavniki družbene skupnosti predstavniki ustanovitelja, predstavniki zainteresiranih organizacij in organov ter predstavniki staršev.

Ustanovitelj vzgojnovarstvenega zavoda določi, katere zainteresirane organizacije in organi delegirajo svoje predstavnike v organe upravljanja vzgojnovarstvenega zavoda in koliko jih vsaka delegira ter koliko predstavnikov izberejo starši.

12. člen

Vzgojnovarstveni zavod ima vzgojiteljski zbor.

Vzgojiteljski zbor sestavljajo v skladu s statutom zavoda vsi vzgojitelji in drugi strokovni delavci.

Vzgojiteljski zbor skrbi za organizacijo vzgojnovarstvenega procesa in odloča o strokovnih vprašanjih, ki so v zvezi z uresničevanjem vzgojnovarstvenih smotrov.

13. člen

Ravnatelj vzgojnovarstvenega zavoda je lahko, kdor izpolnjuje pogoje za vzgojitelja, ki so določeni v prvem odstavku 28. člena tega zakona, oziroma diplomirani pedagog, psiholog in socialni delavec, ima vsaj pet let prakse v vzgojnovarstveni organizaciji ter izpolnjuje druge pogoje, ki jih določa statut vzgojnovarstvenega zavoda.

14. člen

Ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda imenuje ustanovitelj zavoda, potem ko dobi mnenje delovne skupnosti zavoda, pedagoške službe, temeljne izobraževalne skupnosti in temeljne skupnosti otroškega varstva.

15. člen

Ravnatelj je pedagoški vodja vzgojnovarstvenega zavoda, vodi njegovo poslovanje, izvršuje sklepe sveta in drugih organov zavoda ter predstavlja in zastopa zavod.

16. člen

Ravnatelj kot pedagoški vodja zlasti:

- vodi vzgojiteljski zbor;
- načrtno hospitira pri vzgojnem delu, analizira vsebino, oblike in metode dela vzgojiteljev, jim pomaga in svetuje pri njihovem delu ter skbi za razvoj

njihovih pedagoških sposobnosti, za uresničevanje programa vzgojnovarstvenega dela in za odpravljanje pedagoških pomanjkljivosti;

— proučuje v sodelovanju s pedagoško službo vsebino in kvaliteto vzgojnovarstvene dejavnosti vzgojnovarstvenega zavoda;

— skrbi za izboljšanje oblik in metod vzgojnovarstvenega dela;

— skrbi za povezavo vzgojnovarstvenega zavoda z okoljem zlasti s starši, s krajevno skupnostjo ter organizacijami, ki se ukvarjajo v vzgojo in varstvu otrok;

— spremlja in ocenjuje vzgojnovarstveno delo;

— skrbi za mentorstvo mlajšim vzgojiteljem.

b) Vzgojnovarstvene enote

17. člen

Delovna organizacija lahko v skladu s posebnimi predpisi in svojim statutom ustanovi vzgojnovarstveno enoto kot svojo notranjo organizacijsko enoto.

Vzgojnovarstvena enota je lahko organizirana kot samostojna organizacija združenega dela v sestavi delovne organizacije z lastnostjo pravne osebe ali brez te lastnosti ali kot drugačna notranja enota delovne organizacije.

18. člen

Vzgojnovarstvena enota se lahko ustanovi, če so izpolnjeni pogoji iz 9. člena tega zakona.

19. člen

Vzgojnovarstveno enoto vodi vodja enote.

Vodja vzgojnovarstvene enote mora izpolnjevati enake pogoje, kakor so določeni za ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda.

Vodja vzgojnovarstvene enote opravlja kot pedagoški vodja naloge iz 16. člena tega zakona.

20. člen

Vzgojnovarstvena enota ima vzgojiteljski zbor.

Vzgojiteljski zbor sestavljajo v skladu s statutom oziroma s splošnim aktom organizacije, v sestavu katere je enota, vsi vzgojitelji in drugi strokovni delavci.

Vzgojiteljski zbor vzgojnovarstvene enote opravlja naloge iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona.

c) Skupne določbe

21. člen

Vzgojnovarstvena organizacija lahko začne z delom, ko za šolstvo pristojni občinski upravni organ ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz 9. člena tega zakona.

22. člen

Če za šolstvo pristojni občinski upravni organ ugotovi, da obstoječa vzgojnovarstvena organizacija ne izpolnjuje pogojev iz 9. člena tega zakona, zahteva

od organizacije, da v določenem primernem roku izpolni te pogoje. O tem obvesti tudi ustanovitelja organizacije.

Če vzgojnovarstvena organizacija ne izpolni pogojev v roku, določenem po prejšnjem odstavku, začasno preneha z delom.

Odločbo o začasnem prenehanju dela vzgojnovarstvene organizacije izda pristojna občinska skupščina. S to odločbo določi tudi primeren rok, v katerem je treba izpolniti zahtevane pogoje za uspešno in nemoteno delo vzgojnovarstvene organizacije.

23. člen

Vzgojnovarstvena organizacija preneha:

- če ni več potrebe po njenem delu;
- če za šolstvo pristojni občinski upravni organ ugotovi, da niso izpolnjeni zahtevani pogoji tudi po preteku roka iz tretjega odstavka 22. člena tega zakona.

Odločbo o prenehanju vzgojnovarstvene organizacije izda njen ustanovitelj.

III. Organizacija vzgojnovarstvenega dela

24. člen

Vzgojnovarstvena organizacija opravlja svoje delo po vzgojnovarstvenem načrtu, ki ga določi strokovni svet zavoda za šolstvo SR Slovenije v soglasju z zavodom za zdravstveno varstvo SRS.

Z vzgojnovarstvenim načrtom je treba zlasti zagotoviti:

- otrokom v varstvu starostni stopnji primerno nego in oskrbo s prehrano ter smotno vsestransko vzgojo, ki se uresničuje z igrami in drugimi oblikami otroške dejavnosti s tem, da se razvijajo in oblikujejo temelji njihovih osebnosti in da se hkrati včlenjujejo prek otroške v širšo skupnost;
- predšolskim otrokom v letu pred začetkom šolske obveznosti skupno pripravo na šolo (v celoletnih ali krajših malih šolah) za dosego zrelosti za šolo;
- osnovnošolskim otrokom v varstvu prehrano, pedagoško pomoč pri učenju ter razvedrilo in oddih v prostem času.

25. člen

Vzgojnovarstvena dejavnost se opravlja po oddelkih vzgojnovarstvene organizacije.

Oddelki vzgojnovarstvene organizacije so:

- oddelki za dojenčke;
- oddelki za otroke od enega do pet let starosti glede na njihovo starost in razvitost;
- oddelki za otroke od pet let starosti do začetka šolske obveznosti;
- oddelki za osnovnošolske otroke, ki se organizirajo v skladu s tretjim odstavkom 5. člena tega zakona po razredih in po vzgojnih dejavnostih.

Oddelki iz druge, tretje in četrte alineje prejšnjega odstavka so lahko tudi kombinirani.

Republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo pedagoške in zdravstvene normative glede na starost in število otrok, ki se lahko vključijo v čisti ali kombinirani oddelek.

26. člen

Vzgojnovarstveni zavod oziroma ustanovitelj vzgojnovarstvene enote določi glede na krajevne potrebe in v soglasju z občinskim za zadeve šolstva pristojnim upravnim organom čas poslovanja vzgojnovarstvene organizacije.

IV. Sprejem

27. člen

Otroci se sprejemajo v vzgojnovarstveno organizacijo praviloma, če so duševno in telesno zdravi. Vzgojnovarstvena organizacija lahko organizira posebne oddelke za duševno in telesno prizadete otroke, če ima za njihovo varstvo in vzgojo ustrezno kvalificirane strokovne delavce.

Otroci se sprejemajo v vzgojnovarstveno organizacijo po kriterijih, ki jih določi svet vzgojnovarstvenega zavoda oziroma svet delovne organizacije, v kateri je vzgojnovarstvena enota.

V. Vzgojitelji in drugi strokovni delavci

28. člen

Vzgojitelji po tem zakonu so:

- za otroke do dveh let starosti medicinske sestre otroške smeri;
- za otroke od dveh do treh let starosti medicinske sestre otroške smeri ali vzgojitelji za predšolske otroke;
- za predšolske otroke, ki so starejši od treh let, vzgojitelji za predšolske otroke;
- za osnovnošolske otroke učitelji.

Vzgojnovarstvene organizacije imajo lahko tudi diplomirane pedagoge, socialne delavce in psihologe ter zdravnike in medicinske sestre splošne smeri.

29. člen

Vzgojitelj otrok do dveh let je lahko oseba, ki je končala šolo za medicinske sestre otroške smeri.

Vzgojitelj za predšolske otroke je lahko oseba, ki je končala vzgojiteljsko šolo.

Vzgojitelj za osnovnošolske otroke je lahko oseba, ki izpolnjuje pogoje iz 61. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/69).

30. člen

Vzgojitelji v vzgojnovarstvenih organizacijah morajo opraviti strokovni izpit.

Vzgojitelji se morajo strokovno izpopolnjevati v skladu z določbami tega zakona.

31. člen

Vzgojitelji pridobijo pravico opravljati strokovni izpit po dveh letih vzgojnovarstvenega dela, morajo pa ga opraviti najpozneje v petih letih opravljanja tega dela.

Vzgojitelj, ki v petih letih ne opravi strokovnega izpita, ne sme več opravljati vzgojnovarstvenega dela v vzgojnovarstveni organizaciji.

32. člen

Pri neposrednem delu z otroki se lahko zaposlujejo tudi delavci, ki nimajo izobrazbe po 29. členu tega zakona, če to omogoča organizacija vzgojnovarstvenega dela.

33. člen

Republiški sekretar za prosveto in kulturo s pravilnikom določi vsebino in način opravljanja strokovnega izpita ter vsebino in način obveznega strokovnega izpopolnjevanja vzgojiteljev.

34. člen

Delovna obveznost vzgojiteljev v vzgojnovarstvenih organizacijah je 42 ur tedensko. V ta delovni čas se šteje vzgojnovarstveno delo in drugo delo, ki je v zvezi z vzgojnovarstveno dejavnostjo vzgojnovarstvene organizacije.

Vzgojnovarstvena obveznost vzgojiteljev je 30 ur vzgojnovarstvenega dela na teden.

Čas za pripravo in drugo delo v okviru delovne obveznosti, ki je povezano z vzgojnovarstvenim delom, je razlika med delovno obveznostjo in vzgojnovarstveno obveznostjo.

V drugo delo v okviru delovne obveznosti, ki je povezana z vzgojnovarstvenim delom, se šteje zlasti: priprava na vzgojnovarstveno delo; sodelovanje na vzgojnovarstvenih konferencah; roditeljski sestanki; individualni stiki s starši in drugimi strankami v zvezi z vzgojnovarstvenim delom; obvezno strokovno izpopolnjevanje; mentorstvo; skrb za knjižnico, kabinete in vzgojne pripomočke; drugo delo, ki ga opravlja vzgojitelj v zvezi z delom vzgojnovarstvene organizacije po naročilu organov te organizacije.

35. člen

Vzgojitelji vzgojnovarstvenih organizacij, ki poslujejo celoletno, izrabijo letni dopust v skladu s temeljnim zakonom o delovnih razmerjih, s tem da zanje ne veljajo določbe prvega odstavka 67. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 12-129/70).

Vzgojitelji vzgojnovarstvenih organizacij, ki ne poslujejo med letnimi šolskimi počitnicami, so lahko med temi počitnicami poklicani na tečaje in seminarje za strokovno izpopolnitev ali na druge dolžnosti v zvezi s pripravami za začetek poslovanja, kot tudi na vzgojnovarstvene aktivnosti, ki jih organizira vzgojnovarstvena organizacija med šolskimi počitnicami.

Vzgojitelju, ki iz razlogov po prejšnjem odstavku ali zaradi bolezni ali zaradi drugih opravičljivih razlogov ne more izkoristiti letnega dopusta med šolskimi počitnicami v trajanju, kot mu pripada po 66. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih, je treba omogočiti, da izkoristi letni dopust oziroma preostali del letnega dopusta izven šolskih počitnic, v istem koledarskem letu.

VI. Financiranje

36. člen

Dejstvo vzgojnovarstvene organizacije se financira iz sredstev, ki jih dobijo vzgojnovarstvene organizacije od izobraževalne skupnosti in od skupnosti otroškega varstva v skladu s posebnimi predpisi, iz oskrbnine, ki jo plačujejo starši otrok, iz sredstev, ki jih prispevajo družbeno-politične skupnosti, delovne in druge organizacije, skupnosti zdravstvenega zavarovanja in socialne službe ter občani in iz drugih sredstev, ki jih pridobi vzgojnovarstvena organizacija s svojo dejavnostjo.

37. člen

Starši plačujejo za otroke v vzgojnovarstveni organizaciji mesečno oskrbnino.

Oskrbnina se določi tako, da se zaračunajo stroški za prehrano z režijo za pripravljanje hrane, osebni dohodki tehničnih in pomožnih delavcev vzgojnovarstvene organizacije ter stroški za redno vzdrževanje prostorov in opreme. V oskrbnino se lahko vključi tudi del stroškov za vzgojo, razen za z zakonom predpisane obvezne oblike predšolske vzgoje.

Oskrbnino določi svet vzgojnovarstvenega zavoda oziroma ustanovitelj vzgojnovarstvene enote.

38. člen

Oskrbnina se lahko zniža glede na zmogljivost staršev, če so za to zagotovljena namenska sredstva, ki jih vzgojnovarstvena organizacija dobi iz drugih virov.

VII. Dokumentacija

39. člen

Vzgojnovarstvene organizacije vodijo evidence in knjige, ki jih predpiše republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo ter drugo dokumentacijo, ki so jo dolžni voditi po posebnih predpisih.

VIII. Nadzorstvo

40. člen

Pedagoški nadzor nad vzgojnovarstvenimi organizacijami opravlja zavod za šolstvo SRS v skladu s posebnimi predpisi.

Zdravstveni nadzor nad vzgojnovarstvenimi organizacijami se opravlja v skladu s posebnimi predpisi.

IX. Predhodne in končne določbe

41. člen

Obstoječe vzgojnovarstvene organizacije morajo prilagoditi svojo organizacijo in delo določbam tega zakona najpozneje v enem letu po njegovi uveljavitvi.

Zoper vzgojnovarstvene organizacije, ki v roku iz prejšnjega odstavka ne bodo prilagodile svoje organizacije in dela določbam tega zakona, se uvede postopek v skladu z 21., 22. in 23. členom tega zakona.

42. člen

Vzgojitelji, ki nimajo izobrazbe, ki se zahteva za delovna mesta, na katerih opravljajo vzgojnovarstveno delo ob uveljavitvi tega zakona, si morajo najpozneje v sedmih letih od uveljavitve tega zakona pridobiti zahtevano izobrazbo. Če si vzgojitelji v tem roku ne pridobijo zahtevane izobrazbe, ne smejo več opravljati vzgojnovarstvenega dela v vzgojnovarstvenih organizacijah.

43. člen

Vzgojitelji, ki imajo na dan uveljavitve tega zakona več kot pet let delovne dobe vzgojnovarstvenega dela, pa še niso opravili ustreznega strokovnega izpita, ga morajo opraviti najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona. Če vzgojitelji v tem roku ne opravijo strokovnega izpita, ne smejo več opravljati vzgojnovarstvenega dela v vzgojnovarstvenih organizacijah.

44. člen

Republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše izvršilne predpise po 10. členu, po četrtem odstavku 25. člena ter po 33. in 39. členu tega zakona najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

45. člen

Dokler ne bo v skladu s prvim odstavkom 24. člena določen vzgojnovarstveni načrt, se ravnaajo vzgojnovarstvene organizacije po dosedanjih vzgojnih načrtih.

46. člen

Ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati določbe 100. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/69), kolikor zadevajo vzgojnovarstvene organizacije.

47. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

I

Medtem ko so druga vzgojnoizobraževalna področja že urejena z zakoni, še nimamo zakona, ki bi urejeval vzgojnovarstveno dejavnost za predšolske in osnovnošolske otroke. Določbe o tej dejavnosti, ki je po prvi alineji 5. člena splošnega zakona o šolstvu (Uradni list SFRJ, št. 4-48/64 in št. 45-616/64) del našega vzgojnoizobraževalnega sistema, so raztresene po raznih drugih zakonih in aktih. Leta 1961 je sicer Skupščina SR Slovenije sprejela resolucijo o nalogah komune in krajevne skupnosti pri otroškem varstvu (Uradni list

LRS, št. 26-234/61). V tej resoluciji so le načelne smernice komunam in krajevnim skupnostim glede razvijanja otroškega varstva, vloge in nalog strokovnih služb pri otroškem varstvu, organizacije in oblik otroškega varstva, kadrov ter glede ustanavljanja in financiranja.

Resolucija je pripomogla, da se je vzgojnovarstvena dejavnost hitreje razvijala in povečala. Po podatkih zavoda za statistiko SRS iz leta 1969 deluje na vzgojnovarstvenem področju 273 zavodov oziroma organizacijskih enot drugih organizacij. Od tega je 207 vzgojnovarstvenih organizacij za predšolske otroke in 66 kombiniranih organizacij za predšolske in osnovnošolske otroke. Te vzgojnovarstvene organizacije vključujejo 20 502 otroka, od tega 17 866 predšolskih in 2636 osnovnošolskih otrok. Vzgojnovarstvena skrb za osnovnošolske otroke prehaja na podaljšano ali celodnevno bivanje teh otrok v osnovni šoli.

Vzgojnovarstvena dejavnost za predšolske otroke se bo v prihodnje še močneje razvijala. Doslej je sicer zagotovljeno dnevno varstvo samo za 9,1 % vseh otrok v SR Sloveniji, starih 0 do 7 let. Zagotoviti pa bi ga bilo treba po oceni za 30 % otrok in poleg tega še razvijati vzgojne dejavnosti z najstarejšimi predšolskimi otroki in zadnjem letu pred vstopom v osnovno šolo. Tudi te dejavnosti že obstajajo, toda samo v občasnih oblikah, zlasti v skrajšanih malih šolah. V te šole je bilo v preteklem šolskem letu vključenih že 17 003 ali 62,5 % otrok.

V mreži vzgojnovarstvenih organizacij je bilo aprila 1969 71 samostojnih zavodov, 127 dislociranih oddelkov teh zavodov in 75 oddelkov za predšolsko varstvo pri osnovnih šolah ali drugih organizacijah. V teh organizacijah je bilo do navedenega meseca zaposlenih 2006 delavcev, od tega 1029 vzgojnih, 151 zdravstvenih, 92 administrativnih in 734 drugih delavcev. Z naraščanjem vzgojnoizobraževalne dejavnosti se odpirajo nova vprašanja zlasti glede organizacije in dela vzgojnovarstvenih organizacij, glede ustreznih strokovnih kadrov ter glede financiranja in družbenega položaja te dejavnosti. Poleg že citirane resolucije so ta vprašanja le deloma rešena v naslednjih zakonih:

— Splošni zakon o šolstvu vsebuje določbe o predšolskih zavodih v 5., 20., 21. in 73. členu. V teh členih so načelne določbe o uvrstitvi vzgojnoizobraževalnih zavodov v naš vzgojnoizobraževalni sistem ter o oblikah, nalogah in strokovnem kadru teh zavodov.

— V zakonu o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva (Uradni list SRS, št. 43-335/67) so določbe o financiranju in nekaterih oblikah otroškega varstva.

— V tretji alineji 40. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji — prečiščeno besedilo (Uradni list SRS, št. 8-52/69) — je določeno, da temeljne izobraževalne skupnosti zagotavljajo sredstva za vzgojno delo v vzgojnovarstvenih zavodih za predšolsko in osnovnošolsko mladino.

— V 100. členu zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/69) je določeno, da se določbe 63. člena do 72., 89., 97. in 98. člena tega zakona primerno uporabljajo tudi za ravnatelje ter vzgojitelje v vzgojnovarstvenih zavodih in v vzgojnovarstvenih oddelkih osnovnih šol. Te določbe zadevajo zlasti strokovni izpit, obvezno izpopolnjevanje, razpise delovnih mest, razrešitvene roke, delovno obveznost, letni dopust, imenovanje in razrešitev ravnatelja, rok, do katerega si morajo učitelji, ki nimajo ustrezne izobrazbe, pridobiti to izobrazbo, in rok, do katerega morajo učitelji, ki imajo na dan uveljavitve zakona že pet ali več let delovne dobe, opraviti strokovni izpit.

Dalje je v citiranem 100. členu določeno, da je obveznost vzgojnega dela vzgojiteljev 30 ur na teden in da za vzgojitelje tistih vzgojnovarstvenih zavodov, ki poslujejo celo leto, ne veljajo določbe 72. člena zakona o osnovni šoli glede letnega dopusta med šolskimi počitnicami.

Zgoraj navedene določbe ne rešujejo vseh vprašanj vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Zlasti so odprta in nerešena vprašanja o nalogah vzgojnovarstvenih zavodov do otrok, do staršev in do širšega okolja, o pravicah in obveznostih ustanoviteljev teh zavodov, o družbenem položaju, o oblikah vzgoje in varstva in enotnem poimenovanju teh oblik, o normativih za oblikovanje prostora in drugih pogojev za delo teh zavodov ter o profilu in izobrazbi vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev vzgojnovarstvenih zavodov. V razvoju vzgojnovarstvene dejavnosti se zaradi teh in še drugih nerešenih vprašanj pojavljajo dvomi glede pravilnosti posameznih rešitev oziroma glede ukrepov in samoupravnih odločitev. Vzgojnovarstvena dejavnost je posebnega družbenega pomena, zato mora biti organizirana, izvajana in vodena po enotnih načelih, kar pomeni, da je treba to dejavnost urediti z ustreznim zakonom, kakor so že z zakoni urejene druge vzgojnoizobraževalne dejavnosti.

II

Lani v juniju mesecu je bil Skupščini SR Slovenije predložen predlog za izdajo zakona o vzgojnovarstvenih zavodih. Republiški zbor je predlog obravnaval na 16. seji 26. junija 1970, prosvetno-kulturni zbor pa na 13. seji 14. julija 1970. Oba zbora sta predlog sprejela s sklepom, po katerem naj osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SRS do 30. 9. 1970. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je dobil nalogo, da pripravi osnutek zakona in ga predloži izvršnemu svetu v nadaljnjo obravnavo. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je pripravil osnutek zakona v sodelovanju s sekretariatom IS za zakonodajo, z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo, z zavodom za šolstvo SRS, s skupnostjo otroškega varstva SR Slovenije, z izobraževalno skupnostjo SR Slovenije, z zavodom za zdravstveno varstvo SRS, z oddelkom za pedagogiko filozofske fakultete univerze v Ljubljani, z zvezo prijateljev mladine Slovenije ter z nekaterimi vzgojnovarstvenimi zavodi. Odbor izvršnega sveta za znanost, kulturo in prosveto je na 43. seji dne 6. oktobra 1970 obravnaval predloženi osnutek ter dal nekatere predloge in pripombe, s katerimi je republiški sekretariat za prosveto in kulturo osnutek uskladil.

Osnutek je obravnaval izvršni svet Skupščine SR Slovenije na 51. seji dne 25. 11. 1970 in ga poslal v obravnavo Skupščini SR Slovenije. Osnutek so obravnavali odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora dne 16. 12. 1970, odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora dne 21. 12. 1970, odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora dne 8. 12. 1970, zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije dne 9. 12. 1970 in delegati občin na zasedanju dne 3. 3. 1971. Osnutek in pripombe navedenih organov sta nato obravnavala prosvetno-kulturni zbor dne 17. 3. 1971 in republiški zbor dne 4. 5. 1971. Oba zbora sta osnutek sprejela in naročila predlagatelju osnutka, da izdela predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke s tem, da ga uskladi še s predlogi in pripombami, ki so jih dali navedeni organi.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je po naročilu izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije pripravil predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke. V predlogu je upošteval večino pripomb, ki so jih dali organi Skupščine SRS, republiška skupnost otroškega varstva, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in zavod za šolstvo SR Slovenije.

V predlogu zakona niso upoštevane pripombe:

— k 9. členu, da je treba določiti tudi kriterije za ustanovitev vzgojnovarstvenega zavoda glede števila otrok. Predlagatelj meni, da je možno preprečiti ustanavljanje majhnih vzgojnovarstvenih zavodov s programom razvoja otroškega varstva, ki ga sprejme občinska skupščina, kakor je predvideno v 8. členu predloga;

— k 26. členu, da je treba pri določitvi časa poslovanja vzgojnovarstvene organizacije zagotoviti vpliv staršev.

Ta vpliv je zagotovljen s tem, da starši sodelujejo pri upravljanju, kakor je predvideno v prvem odstavku 11. člena predloga;

— k 28. členu, da morajo vse vzgojnovarstvene organizacije imeti tudi diplomirane pedagoge, psihologe in socialne delavce. Predlagatelj meni, da bi bila obveznost glede na različno organizacijo vzgojnovarstvenih organizacij v praksi neizvedljiva;

— k 34. členu, da ni mogoče izenačiti obveznosti vzgojnovarstvenega dela vzgojiteljev za otroke do dveh let starosti z drugimi vzgojitelji. Predlagatelj meni, da vzgojitelji za otroke do dveh let starosti, to so medicinske sestre otroške smeri, sicer porabijo manj časa za priprave na vzgojnovarstveno delo, da pa jih lahko vzgojnovarstvena organizacija v okviru drugega dela zaposli v zdravstveni dejavnosti in negi v drugih oddelkih, kakor je predvideno v četrtem odstavku tega člena;

— k 43. členu, da je treba zadolžiti zavod za šolstvo SR Slovenije in republiško skupnost otroškega varstva za pravočasno in ustrezno dokvalifikacijo vzgojiteljev, ki nimajo zahtevane izobrazbe in da se ustrezni organi zavežejo, da tem vzgojiteljem omogočijo študij s študijskim dopustom, povračilom stroškov in podobno. Predlagatelj meni, da takih obveznosti s tem zakonom ni mogoče naložiti.

Predlagatelj ni sprejel predloga, da naj bi bili v predlogu zakona predvideni tudi pomožni vzgojitelji, ki bi sprejemali otroke ob prihodu v vzgojnovarstveno organizacijo, jih varovali pri počitku in jim nudili različno drobno pomoč. Ta predlog je nastal iz bojazni, da ne bo dovolj kvalificiranih vzgojiteljev, ker se bo število vzgojnovarstvenih organizacij v prihodnjem obdobju znatno povečalo. Predlagatelj pripombe ni sprejel, ker meni, da je mogoče zagotoviti ustrezno število vzgojiteljev s povečanjem kapacitet vzgojiteljskih šol in z enoletnim pripravljanjem oseb, ki so končale gimnazijo, na diferencialne izpite v vzgojiteljskih šolah. Predlagatelj nadalje meni, da za vzgojnovarstveno delo niso primerne osebe z manjšo izobrazbo, kot jo daje vzgojiteljska šola, razen tega pa je zelo vprašljiva razporeditev delovnega časa predlaganih pomožnih vzgojiteljev. Pač pa je predlagatelj upošteval tak predlog v drugačni obliki v 32. členu predloga zakona, in sicer tako, da se pri neposrednem delu z otroki lahko zaposlijo tudi delavci, ki nimajo izobrazbe po 29. členu predloga zakona, če to omogoča organizacija vzgojnoizobraževalnega dela.

Predlagatelj tudi ni sprejel predloga, da naj bi v zakonu določili obveznosti družbe glede financiranja vzgojnovarstvene dejavnosti, ker meni, da je ta

obveznost že določena s posebnimi predpisi, ki so navedeni na 2. strani te obrazložitve.

Predlog zakona ima naslednje značilnosti:

1. Predlog zakona ureja vzgojnovarstveno dejavnost kot sestavni del našega vzgojnoizobraževalnega sistema. Vzgojnovarstveno dejavnost obravnava kompleksno in ureja vzgojo, nego, varstvo in oskrbo predšolskih otrok v vzgojnovarstvenih organizacijah kot dopolnjevanje družinske z družbeno vzgojo (1. člen).

2. Predvideni sta dve organizacijski obliki vzgojnovarstvene dejavnosti in sicer: vzgojnovarstvene organizacije so lahko organizirane kot zavodi ali kot notranje organizacijske enote delovnih in družbenih organizacij (drugi odstavek 3. člena). Vzgojnovarstvene organizacije pa lahko organizirajo v svojem okolišju razne oblike vzgoje in varstva, v katere vključujejo lahko otroke, ki niso sprejeti vanje, s tem, da organizirajo za te otroke kulturno razvedrilo, igre in druge oblike skupnega življenja (drugi odstavek 5. člena). Vzgojnovarstvene organizacije izjemoma lahko sprejmejo tudi učence osnovnih šol, če zanje ni organizirano podaljšano bivanje v osnovni šoli (tretji odstavek 5. člena).

3. V 4. členu predloga so navedene poglavitne naloge vzgojnovarstvene dejavnosti, med katerimi je zlasti poudarjena vzgoja in izobraževanje otrok, ki pospešuje njihov duševni, telesni in osebnostni razvoj, jih vključuje v življenje v družbeni skupnosti ter jim omogoča vedro in sproščeno otroštvo (prva alineja). V naslednjih alineah tega člena so kot naloge predvidene še: priprava otrok za vstop v osnovno šolo, zagotavljanje varstva, preskrbe s hrano, telesne nege ter prispevanje k zdravju otrok.

4. Predlog ne predvideva spodnje starostne omejitve otrok, zato vzgojnovarstvene organizacije organizirajo svojo dejavnost za vse tiste otroke, ki so vanje sprejeti (prvi odstavek 5. člena).

5. V 8. do 20. členu osnutka so predvidene temeljne določbe glede ustanoviteljev vzgojnovarstvenih organizacij (8. in 17. člen), glede pogojev za ustanovitev (9. člen), glede opreme in prostorov vzgojnovarstvenih organizacij (10. člen), glede organov upravljanja, strokovnih organov, ravnatelja in vodje enote (11. do 16. člen, 19. in 20. člen). V bistvu so predvidene določbe prevzete iz zakonov, ki urejajo druge vzgojnoizobraževalne zavode.

6. V poglavju »Skupne določbe« so predvidene določbe za začetek dela vzgojnovarstvene organizacije, za izpolnjevanje pogojev med delom vzgojnovarstvene organizacije in o prenehanju te organizacije. Za začetek dela mora za šolstvo pristojni občinski organ izdati vzgojnovarstveni organizaciji odločbo, da izpolnjuje pogoje, določene v zakonu (21. člen). Upravni organ nadzoruje organizacijo. Če ugotovi, da ne izpolnjuje pogojev, ji določi rok, v katerem mora izpolniti pogoje za delo. Če jih ne izpolni v določenem roku, izda pristojna občinska skupščina odločbo o začasnem prenehanju dela vzgojnovarstvenega zavoda. S to odločbo se določi ponovni rok za izpolnitev predpisanih pogojev (22. člen). Če tudi v tem roku organizacija ne izpolni predpisanih pogojev, izda njen ustanovitelj odločbo o prenehanju organizacije (23. člen).

7. Vzgojnovarstveno delo se opravlja po vzgojnovarstvenem načrtu, ki ga določi strokovni svet zavoda za šolstvo SR Slovenije v soglasju z zavodom za zdravstveno varstvo SR Slovenije. V predlogu so predvidene načelne smernice, kaj se mora zagotoviti z vzgojnovarstvenim načrtom (24. člen).

8. Vzgojnovarstveno delo se opravlja v oddelkih. Ti oddelki so lahko oddelki za dojenčke; oddelki za otroke od 1 do 5 let starosti, ki se organizirajo glede

na starost in razvitost otrok; oddelki za otroke od 5 let starosti do začetka šolske obveznosti, oddelki za osnovnošolske otroke in kombinirani oddelki (prvi, drugi in tretji odstavek 25. člena).

V četrtem odstavku 25. člena je predvideno pooblastilo, da republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo predpiše pedagoške in zdravstvene normative glede starosti in števila otrok v čistem ali kombiniranem oddelku.

9. Čas poslovanja vzgojnovarstvene organizacije določi vzgojnovarstveni zavod oziroma ustanovitelj vzgojnovarstvene enote v soglasju s pristojnim občinskim upravnim organom (26. člen).

10. V predlogu je predvidena možnost, da se organizirajo vzgojnovarstveni oddelki praviloma za telesno in duševno zdrave otroke, lahko pa tudi za duševno in telesno prizadete otroke, če ima vzgojnovarstvena organizacija ustrezno kvalificirane strokovne delavce. Kriterije za sprejem otrok v vzgojnovarstvene zavode določi svet zavoda oziroma svet delovne organizacije, v kateri je vzgojnoizobraževalna enota (27. člen).

11. V členih od 28 do 35 so predvidene določbe glede vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev vzgojnovarstvenih organizacij. Zlasti je predvideno, kdo lahko opravlja vzgojnovarstveno delo glede na starost otrok (prvi odstavek 28. člena) in kakšno izobrazbo morajo imeti vzgojitelji za posamezne vrste otrok glede na starostno stopnjo (29. člen). Predvidena sta tudi strokovni izpit in obvezno strokovno izpopolnjevanje za vzgojitelje (30., 31. in 33. člen); predlog vsebuje tudi določbe glede delovne obveznosti in letnega dopusta vzgojiteljev (34. in 35. člen).

12. V 36. členu predloga je predvideno financiranje vzgojnovarstvene dejavnosti. Ta dejavnost se financira:

— iz sredstev izobraževalnih skupnosti oziroma skupnosti otroškega varstva, ki jih vzgojnovarstvene organizacije dobivajo na podlagi pogodbe kot povračilo za svoje vzgojnovarstveno delo v skladu s tretjo alineo prvega odstavka 40. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SRS (Uradni list SRS, št. 8-52/59) oziroma 35. člena zakona o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SRS (Uradni list SRS, št. 43-335/67);

— iz oskrbnine, ki naj jo plačujejo starši po svoji zmogljivosti in naj jo določi svet vzgojnovarstvenega zavoda oziroma ustanovitelj vzgojnovarstvene enote;

— iz sredstev, ki jih prispevajo družbeno-politične skupnosti, skupnosti zdravstvenega zavarovanja in socialne službe, delovne in druge organizacije ter občani in

— iz sredstev, ki jih pridobi vzgojnovarstvena organizacija s svojo dejavnostjo.

Starši oziroma tisti, ki so napotili otroka v vzgojnovarstveno organizacijo, morajo zanj plačevati oskrbnino. V oskrbnino se zaračunajo stroški za prehrano z režijo za pripravljanje hrane, osebni dohodki tehničnih in pomožnih delavcev vzgojnovarstvene organizacije ter stroški za redno vzdrževanje prostorov in opreme. V oskrbnino se lahko vključi tudi del stroškov za vzgojo, razen za z zakonom predpisane obvezne oblike predšolske vzgoje. Oskrbnino določi vzgojnovarstveni zavod oziroma ustanovitelj vzgojnovarstvene enote, pri čemer se oskrbnina lahko zniža glede na zmogljivost staršev in glede na namenska

sredstva, ki jih vzgojnovarstvena organizacija dobi iz drugih virov (37. in 38. člen).

13. V prehodnih in končnih določbah je predvideno, do katerega roka morajo obstoječe vzgojnovarstvene organizacije uskladiti delo in organizacijo z določbami zakona ter sankcije, če organizacije ne bodo uskladile dela in organizacije z določbami zakona (41. člen). V tem poglavju je določen tudi rok za pridobitev predpisane strokovne izobrazbe za vzgojitelje, ki je ob uveljavitvi zakona ne bi imeli (42. člen), in rok, do katerega morajo vzgojitelji brez strokovnega izpita, ki že več kot pet let opravljajo vzgojnovarstveno delo, opraviti strokovni izpit (43. člen).

14. V 44. členu predloga je predvideno, da izda republiški sekretar za prosveto in kulturo izvršilne predpise k zakonu v enem letu po uveljavitvi zakona, 45. člen pa predvideva, da se vzgojnovarstvene organizacije ravnaajo po dosedanjih vzgojnih načrtih, dokler ne bo strokovni svet zavoda za šolstvo SR Slovenije določil vzgojnovarstveni načrt.

15. Ker so določbe o vzgojiteljih prevzete v osnutek iz zakona o osnovni šoli, je predvideno, da 100. člen zakona o osnovni šoli preneha veljati le, kolikor zadeva vzgojnovarstvene organizacije, ostane pa še v veljavi za oddelke podaljšanega bivanja v osnovni šoli (46. člen).

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 1. julija 1971 obravnaval predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi odbor k predlogu zakona ni imel pripomb, v podrobni obravnavi pa je sprejel naslednje amandmaje:

K 13. členu: Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ravnatelj vzgojnovarstvenega zavoda je lahko, kdor izpolnjuje pogoje za vzgojitelja, ki so določeni v 1. odstavku 28. člena tega zakona, diplomirani pedagog, psiholog in socialni delavec, ki ima vsaj pet let prakse v vzgojnovarstvenem ali vzgojnoizobraževalnem delu ter izpolnjuje druge pogoje, ki jih določa statut vzgojnovarstvenega zavoda.«

Ne glede na to, da je uspešnost v delu pomembnejša od prakse, ni razlogov, da lahko vzgojitelj, ki ima srednješolsko izobrazbo, brez prakse prevzame naloge in dolžnosti ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda, če petletno prakso predlog zakona zahteva od diplomiranih pedagogov in psihologov. Nadalje je potrebno dati širše možnosti za ravnatelja tudi tistim v tem členu naštetim osebam, ki so prej uspešno delale ne le v vzgojnovarstvenem, ampak tudi v vzgojnoizobraževalnem delu.

K 27. členu: Prvi stavek 1. odstavka se stilistično preoblikuje, tako da se glasi:

»V vzgojnovarstveno organizacijo se sprejmejo praviloma duševno in telesno zdravi otroci.«

Besedilo drugega odstavka tega člena se na koncu dopolni z besedami »v soglasju s temeljno skupnostjo otroškega varstva«.

Skupnosti otroškega varstva naj kot sofinancerji te dejavnosti h kriterijem za sprejem otrok v vzgojnovarstveno organizacijo predhodno dajajo svoje soglasje.

Doda se nov 3. odstavek, ki se glasi:

»Kriteriji za sprejem otrok določajo tudi, da imajo prednost otroci mater samohranilk, vzgojno, materialno in socialno ogroženi otroci in otroci zaposlenih mater.«

Glede na to, da lahko obiskuje vzgojnovarstvene zavode le 10 % otrok, potrebe pa so veliko večje, je treba zagotoviti varstvo otrokom, ki so ga najbolj potrebni.

K V. p o g l a v j u : Naslov V. poglavja se spremeni in se glasi:

»Vzgojitelji, strokovni in drugi delavci.«

Poleg vzgojiteljev in strokovnih delavcev to poglavje govori tudi o drugih delavcih (člen 32).

K 32. č l e n u : V prvi vrsti se beseda »neposrednem« nadomesti z besedo »varstvenem«.

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Republiški sekretar za prosveto in kulturo določi v soglasju z republiško skupnostjo otroškega varstva pogoje za sprejem na delo in dela, ki jih lahko opravljajo delavci iz 1. odstavka tega člena.«

Pri obravnavi besedila tega člena je odbor izhajal iz stališča, da je potrebno načelo o izboljšanju kadrovskega sestava uveljaviti tudi na področju vzgojnovarstvenega dela; zato je menil, da praviloma ni mogoče neposrednega vzgojnega dela z otroki zaupati neusposobljenim delavcem. Predloženo rešitev narakuje predvsem nekatera dela z otroki, ki ne terjajo od delavcev v 29. členu predpisane izobrazbe, ker so predvsem varstvene narave. Delavci brez ustrezne strokovne izobrazbe pa ne morejo opravljati vzgojnih nalog po programu vzgojnega dela zavoda.

Odbor tudi meni, da je treba v največji možni meri opredeliti nekatere pogoje, ki jih morajo izpolnjevati delavci brez ustrezne izobrazbe (starost, moralne kvalitete, nagnjenost za delo z otroki, opredelitev teh del in podobno).

V nasprotnem primeru obstaja bojazen, da bo skrb za strokovnost delavcev v vzgojnovarstvenih organizacijah zanemarjena.

K 33. č l e n u : Besedilo tega člena se v celoti prenese v 31. člen kot 3. odstavek, kamor vsebinsko sodi.

K 35. č l e n u : V 1. odstavku se črta besedilo »ki poslujejo celoletno«, na koncu pa se isti odstavek dopolni z besedilom »in v skladu s 26. členom tega zakona«.

Ni razlogov za delitev vzgojnovarstvenih zavodov na tiste, ki poslujejo vse leto, in tiste, ki ne poslujejo med letnimi šolskimi počitnicami. Glede na to naj se v načelu letni dopust vzgojiteljev urejuje za vse enako, vendar upoštevajoč krajevne potrebe, kot to določa 26. člen predloga zakona.

K 37. č l e n u : Besedilo 3. odstavka se dopolni tako, da se glasi:

»Oskrbnino določi svet vzgojnovarstvenega zavoda oziroma vzgojnovarstvene enote v soglasju z ustanoviteljem.«

Ustrezneje je, da k višini oskrbnine da ustanovitelj samo svoje soglasje.

K 42. č l e n u : Izraz »Vzgojitelji« se v 1. in 5. vrsti besedila tega člena nadomesti z ustreznjšim izrazom »Osebe«, ker v tem primeru ne gre za vzgojitelje po 28. členu predloga zakona.

K 43. č l e n u : V 4. vrsti tega člena se rok »v enem letu« nadomesti z rokom »v dveh letih«.

Ker republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše izvršilne predpise v enem letu po uveljavitvi zakona (44. člen), je potrebno postaviti dveletni rok

za opravljanje strokovnega izpita vzgojiteljev, ki jih zadeva 43. člen predloga zakona.

Odbor se je strinjal z amandmaji zakonodajno-pravne komisije, ki jih je dala k 4., 19. in 22. členu, ni se pa strinjal z amandmaji, ki jih je dala k 7., 25. in k 44. členu predloga zakona.

Odbor je za poročevalko na seji republiškega zbora določil poslanko Vido Kastrin.

St.: 56-7/71

Ljubljana, 1. 7. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 21. junija 1971 obravnaval predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Hkrati s tem je bil odbor seznanjen tudi z mnenjem odbora socialno-zdravstvenega zbora za socialno in otroško varstvo, ki je predlog zakona predhodno obravnaval.

V načelni razpravi, v kateri je bilo ugotovljeno, da so v predlogu zakona v glavnem upoštevani predlogi in pripombe, dani k zakonskemu osnutku, se je odbor s predlogom zakona strinjal.

Pri podrobni obravnavi besedila zakonskega predloga je odbor sprejel naslednje amandmaje:

K 10. členu: Člen se na koncu dopolni z besedilom »ter republiško skupnostjo otroškega varstva«.

Pri oblikovanju minimalnih zahtev glede prostorov in opreme vzgojnovarstvenih zavodov mora dati soglasje tudi najvišji samoupravni organ s področja otroškega varstva.

K 13. členu: Besedilo 13. člena se spremeni oziroma dopolni tako, da se glasi:

»Ravnatelj vzgojnovarstvenega zavoda je lahko, kdor izpolnjuje pogoje za vzgojitelja, ki so določeni v 1. odstavku 28. člena tega zakona, diplomirani pedagog, psiholog in socialni delavec, ki ima vsaj pet let prakse v vzgojnovarstvenem ali vzgojnoizobraževalnem delu ter izpolnjuje druge pogoje, ki jih določa statut vzgojnovarstvenega zavoda.«

Ne glede na to, da je uspešnost v delu pomembnejša od prakse, ni razlogov, da lahko vzgojitelj, ki ima srednješolsko izobrazbo, brez prakse prevzame nalogo in dolžnosti ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda, če petletno prakso predlog zakona zahteva od diplomiranih pedagogov in psihologov. Nadalje je potrebno dati širše možnosti za ravnatelja tudi tistim v tem členu naštetim osebam, ki so prej uspešno delale ne le v vzgojnovarstvenem, ampak tudi v vzgojnoizobraževalnem delu.

K 19. členu: Besedilo drugega odstavka se pred besedo »Izpolnjevati« dopolni z besedo »praviloma«.

Z zaostritvijo pogojev za vodje vzgojnovarstvene enote bi zaradi pomanjkanja ustreznega kadra lahko nastale težave v sami organizaciji in delu teh enot.

K 27. členu: Prvi stavek 1. odstavka se stilistično preoblikuje, tako da se glasi:

»V vzgojnovarstveno organizacijo se sprejmejo praviloma duševno in telesno zdravi otroci.«

Besedilo drugega odstavka tega člena se na koncu dopolni z besedami »v soglasju s temeljno skupnostjo otroškega varstva«.

Skupnosti otroškega varstva naj kot sofinancerji te dejavnosti h kriterijem za sprejem otrok v vzgojnovarstveno organizacijo predhodno dajejo svoje soglasje.

K V. p o g l a v j u : Naslov V. poglavja se spremeni in se glasi:

»Vzgojitelji, strokovni in drugi delavci«.

Poleg vzgojiteljev in strokovnih delavcev to poglavje govori tudi o drugih delavcih (člen 32).

K 32. č l e n u : Doda se nov, 2. odstavek, ki se glasi:

»Republiški sekretar za prosveto in kulturo določi v soglasju z republiško skupnostjo otroškega varstva pogoje za sprejem na delo in dela, ki jih lahko opravljajo delavci iz 1. odstavka tega člena.«

Pri obravnavi besedila tega člena je odbor izhajal iz stališča, da je potrebno načelo ob izboljšanju kadrovske strukture uveljaviti tudi na področju vzgojnovarstvenega dela. Zato je menil, da praviloma ni mogoče neposrednega vzgojnega dela z otroki zaupati za to neusposobljenim delavcem. Izključno sedanje stanje, ko zelo primanjkuje kvalificiranih vzgojiteljev, v nekaj letih pa jih tudi ne bo mogoče izšolati v zadostnem številu, narekuje in opravičuje ureditev, predvideno v tem členu. Pri tem pa je potrebno v kar največji možni meri opredeliti nekatere pogoje, ki jih morajo izpolnjevati osebe brez ustrezne izobrazbe (starost, moralne kvalitete, nagnjenost za delo z otroki, opredelitev teh del in podobno). V nasprotnem primeru obstaja bojazen, da bo skrb za strokovnost delavcev v vzgojnovarstvenih organizacijah zanemarjena.

K 33. č l e n u : Besedilo tega člena se v celoti prenese v 31. člen kot 3. odstavek, kamor vsebinsko sodi.

K 35. č l e n u : V 1. odstavku se črta besedilo »ki poslujejo celoletno«, na koncu pa se isti odstavek dopolni z besedilom »in v skladu s 26. členom tega zakona«.

Ni razlogov za delitev vzgojnovarstvenih zavodov na tiste, ki poslujejo vse leto in tiste, ki ne poslujejo med letnimi šolskimi počitnicami. Glede na to naj se v načelu letni dopust vzgojiteljev urejuje za vse enako, vendar upoštevajoč krajevne potrebe, kot to določa 26. člen predloga zakona.

K 37. č l e n u : Odbor je v celoti soglašal z načelom, da oskrbnina za otroke v vzgojnovarstveni organizaciji plačujejo starši. Podprl je tudi stališče, da se stroški za oskrbnino določajo v skladu z ekonomsko zmogljivostjo staršev. Pri tem pa je večina članov odbora zavzela odklonilno stališče do predloga, naj bi z zakonom nakazovali možnosti, da starši plačujejo tudi del stroškov za vzgojo. Z vso resnostjo je bilo opozorjeno, da je vzgoja tudi v predšolsko varstvo zajetih otrok skrb in finančno breme družbe, kot je to na področju neobveznega srednjega in visokošolskega študija. Izražena je bila bojazen, da se s takšnim ukrepom lahko zmanjšuje delež družbenih sredstev za vzgojo. Povsem neustrezno je hkrati obravnavati finančna vprašanja vzgoje otrok in reševati s tem perečo problematiko socialne diferenciacije zaradi neustrezne in ne dovolj učinkovite davčne službe. Tak ukrep socialne diferenciacije tudi ne bi zmanjševal, saj je znanih vrsta primerov, ko delovne organizacije plačujejo celotne stroške dejavnosti vzgojnovarstvenih zavodov, pri čemer starši ne prevzemajo nikakršnih finančnih bremen. V nasprotju s težnjo predlagatelja je pričakovati, da bodo prav gospodarsko manj razvite občine, če jim bo to zakon dovoljeval,

terjale od staršev plačilo stroškov za vzgojo in s tem zoževale že tako skromne možnosti za zajetje otrok v vzgojnovarstvene zavode.

Zavedajoč se, da družba v prihodnjih petih letih ne bo zmogla vseh sredstev za okoli 3000 novih mest vzgojiteljic, je odbor kot dodatni vir za vzgojnovarstveno dejavnost predlagal prispevek staršev za amortizacijo, investicije in podobne stroške. Konkretnega predloga odbor ni izoblikoval, ker je bil opozorjen na objektivne težave pri izvajanju takšnega ukrepa pri občinah.

Po podrobni in temeljiti oceni vseh razlogov, ki govorijo v prid plačevanju delnih stroškov za vzgojo v vzgojnovarstvenih organizacijah, je odbor izključno zaradi razlogov materialne narave soglašal z besedilom, kakršno je predloženo v 2. odstavku 57. člena.

Besedilo 3. odstavka tega člena se dopolni tako, da se glasi:

»Oskrbnino določi svet vzgojnovarstvenega zavoda oziroma vzgojnovarstvene enote v soglasju z ustanoviteljem.«

Ustrežneje je, da k višini oskrbnine da ustanovitelj samo svoje soglasje.

K 42. členu: Izraz »Vzgojitelji« se v 1. in v 5. vrsti besedila tega člena nadomesti z ustrežnejšim izrazom »Osebe«, ker v tem primeru ne gre za vzgojitelje po 28. členu predloga zakona.

K 43. členu: V 4. vrsti tega člena se rok »v enem letu« nadomesti z »v dveh letih«.

Ker republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše izvršilne predpise v enem letu po uveljavitvi zakona (44. člen), je potrebno postaviti dveletni rok za opravljanje strokovnega izpita vzgojiteljev, ki jih zadeva 43. člen predloga zakona.

Odbor je soglašal z vsemi amandmaji zakonodajno-pravne komisije k predlogu zakona, razen z amandmajem k 44. členu.

Odbor predlaga prosvetno-kulturnemu zboru, da predlog zakona vključno z amandmaji odbora sprejme.

Za poročevalko na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil poslanko Majdo Poljanšek.

St.: 56-7/71

Ljubljana, 23. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 7. julija 1971 ponovno obravnaval amandmaje, ki jih je k predlogu zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke predložila zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije in njeno dodatno poročilo k predloženemu zakonu z dne 29. 6. 1971.

Odbor se je strinjal z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 4., 19. in 22. členu predloga zakona.

Odbor se ni strinjal z amandmaji zakonodajno-pravne komisije k 7. členu, naj se besedilo kot nepotrebno črta. Odbor je menil, da je potrebno v zakonu posebej naglasiti možnost združevanja vzgojnovarstvenih organizacij, še zlasti, ker so naštetih razlogi in cilji za to.

Odbor se ni strinjal z amandmajem zakonodajno-pravne komisije, naj se drugi in tretji odstavek 25. člena črtata, ker so to elementi organizacije vzgojnovarstvene dejavnosti, pomembni tudi za merila pri financiranju.

Odbor je obravnaval tudi amandmaje k predlogu zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke, ki jih je predložil odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora. Odbor je soglašal z amandmaji odbora za prosveto in kulturo k 13., 27. členu, k V. poglavju, k 32., 33., 35., 37., 42 in 43. členu predloga zakona.

Odbor je umaknil svoja amandmaja k 10. in 19. členu predloga zakona, kakršna izhajata iz poročila odbora z dne 23. 6. 1971.

Št.: 56-7/71

Ljubljana, 7. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 17. 6. 1971 obravnavala predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

V načelni razpravi je komisija opozorila, da predlog zakona obravnava tudi materijo, ki bi jo lahko urejevali statuti in drugi splošni akti delovnih organizacij (II. poglavje — točka b in III. poglavje). Komisija je poudarila, naj bi v prihodnje z zakoni urejevali le tisto materijo, ki sodi v okvir zakonske regulative.

Pri podrobni obravnavi besedila zakonskega predloga je komisija sprejela naslednje amandmaje.

k 4. členu: V zadnji alineji naj se v drugi vrsti za besedo »otrok« dodata besedi »in rejniki«.

Dopolnitev je potrebna, ker je treba tako sodelovanje zagotoviti tudi z rejniki.

k 7. členu: Ta člen naj se kot nepotreben črta.

k 19. členu: V drugem odstavku naj se besedi »mora izpolnjevati« nadomestita z besedilom »je lahko, kdor izpolnjuje«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 22. členu: V zadnjem odstavku naj se besedilo »pristojna občinska skupščina« nadomesti z besedilom »organ iz prvega odstavka tega člena«.

Rešitev, ki je predlagana v prvem stavku tretjega odstavka, ni umestna za primer, ko je ustanovitelj vzgojnovarstvene organizacije občinska skupščina. Ker gre za ukrep začasnega značaja, je sprejemljivejša rešitev, da tako odločbo izda pristojni občinski upravni organ.

k 25. členu: Drugi in tretji odstavek naj se kot nepotrebna črtata, ta vprašanja pa naj vzgojnovarstvene organizacije uredijo s statutom oziroma drugim splošnim aktom.

V četrtem odstavku naj se v zadnji vrsti besedilo »v čisti ali kombinirani oddelek« nadomesti z besedilom »v posamezne oddelke«.

Sprememba je v zvezi s spremembo k drugemu in tretjemu odstavku.

k 44. členu: V tretji vrsti naj se besedi »enem letu« nadomestita z besedama »šestih mesecih«.

Sprememba je utemeljena, saj ne gre za zahtevne izvršilne predpise.

Št.: 56-7/71

Ljubljana, 17. 6. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na seji dne 29. 6. 1971 obravnavala amandmaje k predlogu zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke, ki jih je predložil odbor prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje.

Zakonodajno-pravna komisija ni imela pripomb k amandmajem odbora k 13., 27., 33., 35., 42. in 43. členu ter k naslovu V. poglavja.

Komisija se ni strinjala z amandmajem odbora k 10. členu, po katerem naj bi v tem členu navedeni izvršilni predpis republiški sekretar izdal v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo ter republiško skupnostjo otroškega varstva. Komisija je poudarila, da take rešitve sedanja pozitivna zakonodaja ne pozna ter da bo treba kompleksno proučiti vprašanje odnosov med republiškimi upravnimi organi in samoupravnimi skupnostmi in sprejeti ustrezne rešitve v okviru nove republiške zakonodaje.

Komisija tudi ni sprejela amandmaja odbora k 19. členu, da se v drugem odstavku pred besedo »izpolnjevati« vnese beseda »praviloma«, ker je k temu odstavku sprejela amandma na seji dne 16. junija 1971, s katerim se je strinjal tudi odbor. Glede na pripombo k amandmaju odbora k 10. členu komisija ni v celoti sprejela amandmaja odbora k 32. členu. Po mnenju komisije naj bi republiški sekretar za prosveto in kulturo samostojno določil pogoje za sprejem na delo in dela, ki jih lahko opravljajo delavci iz prvega odstavka tega člena, ne pa v soglasju z republiško skupnostjo otroškega varstva.

Komisija je umaknila svoj amandma k 44. členu.

Št.: 56-7/71

Ljubljana, 29. 6. 1971

P O R O Č I L O

o obravnavi okvirnega programa zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije v razdobju 1971—1975 in osnutka republiškega programa za zdravstveno varstvo prebivalstva za leto 1972

Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 9. julija 1971 obravnaval okvirni program zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije v razdobju 1971 do 1975 in osnutek republiškega programa za zdravstveno varstvo prebivalstva za leto 1972, ki ju je pripravil zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo, Skupščini SR Slovenije pa predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

Odbor je o obeh programih razpravljal skupno, ker sta med seboj močno povezana, nista pa še pripravljena do take faze, da bi ju bilo mogoče podrobneje obravnavati in sprejeti. Odbor zato predlaga tudi socialno-zdravstvenemu zboru, da o obeh programih razpravlja skupno.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da gradivi o srednjeročnem in letnem programu zdravstvenega varstva, ki sta predloženi poslancem socialno-zdravstvenega zbora, predstavljata izvleček iz obsežnejših študij, ki ju je pripravil zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo. Na podlagi izvlečkov je zato nekoliko težavno ocenjevati celotni študiji in do njiju zavzeti objektivno stališče. Vendar je tudi iz predloženih izvlečkov dovolj jasno, kakšna je vsebina osnovnih gradiv

ter njune ugotovitve in sklepi. Odbor je ocenil, da predloženi gradivi pomenita sicer dragocen prispevek k oblikovanju programa zdravstvenega varstva za leto 1972 in srednjeročnega programa za razdobje 1971—1975, vendar nista pripravljena v skladu s 7. členom zakona o zdravstvu. Podatki obeh študij bodo omogočili, da se v skladu s 7. členom zakona o zdravstvu pripravi program zdravstvenega varstva, v katerem bodo opredeljene naloge zdravstvenega varstva, osnove za kakovostno rast zdravstvene dejavnosti in zdravstvenega varstva in osnove za načrtovanje graditve zdravstvenih zmogljivosti. Predloženo gradivo pa ne daje osnove za natančnejšo opredelitev družbenoekonomskih odnosov zdravstva. V programu bo treba namreč opredeliti tudi udeležbo zdravstvenega varstva v delitvi oziroma rasti družbenega proizvoda, določiti razmerja med udeležbo družbenih sredstev in sredstev osebne porabe pri financiranju zdravstvenega varstva, opredeliti vire, oblike in merila za financiranje zdravstvenega varstva in za graditev zdravstvenih zmogljivosti ipd. Program bi končno moral določiti pravice in obveznosti udeležencev družbenega dogovora o programu zdravstvenega varstva ter predvideti posledice, ki zadenejo udeleženca, če se ne drži sprejetih obveznosti. Vsebovati bi moral tudi določbe o postopku za reševanje spornih vprašanj, ki nastajajo v zvezi z uresničevanjem programa zdravstvenega varstva.

Glede na navedeno je bil odbor mnenja, da je treba pripraviti program zdravstvenega varstva za leto 1972 kot tudi okvirni program zdravstvenega varstva za srednjeročno obdobje v skladu s 7. členom zakona o zdravstvu. Ker je doslej opravljeno delo mogoče šteti le kot prvo, a zelo pomembno fazo pri pripravi programa, ki naj bi bil sprejet po načelih družbenega dogovora, nadaljnje delo pa je še zelo zahtevno, je odbor menil, da ima prednost priprava republiškega programa za zdravstveno varstvo prebivalstva za leto 1972. Ta program bi moral biti v zahtevani obliki izdelan najkasneje do konca septembra 1971, da bi lahko do sredine oktobra pripravili družbeni dogovor o izhodiščih za izvajanje in financiranje zdravstvenega varstva v letu 1972. Srednjeročni program zdravstvenega varstva bi moral biti po mnenju odbora sprejet najkasneje do konca leta 1971.

Predstavniki zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo je izrazil začudenje, zakaj doslej republiški organi niso reagirali na srednjeročni program zdravstvenega varstva, ki ga je zavod pripravil že septembra 1970. V zvezi s tem je predstavnik republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo poudaril, da je bila izdelava srednjeročnega programa zdravstvenega varstva poverjena zavodu SR Slovenije za zdravstveno varstvo. Le-ta je program pripravil, vendar ne v taki obliki, kot to zahteva zakon, da bi bil podlaga za družbeni dogovor. Zato tega programa lani ni bilo mogoče uporabiti za osnovo pri sklepanju družbenega dogovora o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva v letu 1971. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je z zavodom SR Slovenije za zdravstveno varstvo nato sklenil posebno pogodbo o pripravi programa zdravstvenega varstva za leto 1972. Ko je bil le-ta izdelan, je bil tako letni kot tudi srednjeročni program predložen republiškemu medicinskemu svetu, ki je o njih razpravljala na seji 26. 5. 1971.

Predstavniki zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo je na seji odbora poudaril, da je bila pri pripravi predloženih programov uporabljena znanstvena metoda dela, predloženo gradivo pa je odsev stopnje strokovne usposobljenosti kadrov, s katerimi zavod razpolaga. Predstavniki omenjenega zavoda je na seji

zelo kritično ocenil način financiranja zavodove dejavnosti s strani republike. Zavod za svoje delo ne dobi ustreznega plačila že vrsto let, zato je bil prisiljen močno omejiti svoje strokovne službe. Brez potrebnih kadrov in zadostne materialne osnove pa tako pomembne naloge, kot je programiranje zdravstvenega varstva, ni mogoče opraviti. Predstavniki zavoda je tudi poudaril, da zavod sam ni v stanju pripraviti drugega programa, kot ga je predložil.

Odbor se ni spuščal v podrobnejšo oceno utemeljenosti navedb predstavnika zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo. Problem financiranja zavodove dejavnosti bo morala biti stvar posebne razprave. Odbor se je zato oslonil na 9. člen zakona o zdravstvu, po katerem mora družbeno-politična skupnost zagotoviti izdelavo predloga programa zdravstvenega varstva. Če tega programa ne more v obliki in na način, ki ga zahteva 7. člen zakona o zdravstvu, pripraviti zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo, mora republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo na drug način poskrbeti, da bo ta program pravočasno pripravljen, in tudi sprožiti postopek za sprejem tega programa.

Pri podrobni obravnavi srednjeročnega programa zdravstvenega varstva je bilo poudarjeno:

— V program je treba vnesti več sistematičnosti. Na podlagi ocene stanja (demografski kazalci, obolevnost itd.) je treba določiti pglavitne cilje pri izboljšanju zdravstvenega stanja prebivalstva in prioritete naloge zdravstvenih delovnih organizacij, skupnosti zdravstvenega zavarovanja in nezdravstvenih dejavnosti. Republiški program bi moral biti koncipiran v grobih obrisih, programi regij bi bili detajlnjši, zelo podrobni pa bi morali biti programi zdravstvenih zavodov.

— Nujen je republiški strokovni vrh za programiranje in organizacijo zdravstvene dejavnosti. Doseči je treba, da se delo analitskih služb ne bo dupliralo. Urediti je treba racionalno zdravstveno statistiko.

— Pri programiranju bolnišničnih kapacitet je treba izhajati iz sklepov, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije. V tem smislu naj se korigirajo predvidene prioritete naloge.

— Predvideti je treba postopno integracijo hospitalne in ekstrahospitalne zdravstvene dejavnosti ter nakazati tudi postopen prehod na enotno nacionalno zavarovanje.

— Predvideti je treba prehod specialističnih dejavnosti na dispanzerski način dela.

— Ugotoviti je treba, ali se bodo trendi upadanja dela v osnovni zdravstveni službi nadaljevali in kakšne posledice bo to imelo za bolnišnično zdravstveno službo.

— Več pozornosti je treba posvetiti kadrovskim problemom. Z gradnjo novih bolnišnic ter s standardizacijo bolniških postelj bomo potrebovali večje število novih zdravnikov. Postavlja se vprašanje, kako bomo krili deficit kadrov spričo omenjenih zmogljivosti medicinske fakultete v Ljubljani.

— Odločitev o uveljavitvi obveznih sistematičnih zdravniških pregledov prebivalstva, starega 40 let, je sicer strokovno utemeljeno, vprašljivo pa je, ali bo spričo finančnih zmogljivosti družbe v celoti tudi izvedljiva. To in tudi nekatere druge nove naloge je treba finančno ovrednotiti, da bi partnerji družbenega dogovora lahko sprejeli ustrezne odločitve;

— Nekaterim področjem zdravstvene dejavnosti je treba dati večji poudarek (bolezni srca in ožilja, travmatizem itd.).

Pri podrobni obravnavi republiškega programa za zdravstveno varstvo za leto 1972 je bilo poudarjeno:

— Izhajajoč iz podatkov, da naravni prirastek pada, da umrljivost raste in da se prebivalstvo vse bolj stara, je treba nujno skleniti, da je treba stimulirati večjo rodnost, uveljaviti boljše zdravstveno varstvo mater in otrok ter tudi z drugimi ukrepi poskrbeti za aktivno demografsko politiko.

— Ni dovolj, da ugotavljamo obolevnost prebivalstva in iz tega izvajamo zaključke za prihodnje akcije. Ugotoviti moramo tudi, ali je naša generacija dovolj zdrava. Gre tudi za oceno pozitivnega zdravja in za ukrepe, ki naj prispevajo k izboljšanju zdravja in telesne kondicije prebivalstva. Pri tem ima pomembno vlogo telesna kultura in šport, ki ju je treba intenzivneje razvijati.

— Kar zadeva patologijo, bi bilo treba kot poglobljen problem izločiti naraščajoči travmatizem, ki je dobil obseg množične epidemije.

— Posebno pozornost zaslužijo kronična, degenerativna obolenja gibal (hrbtenice, okončin itd.), ki jih pogojuje sedanji način življenja.

— Varstvo mater in otrok bi bilo treba boljše obdelati; razen izključno zdravstvenih bi bilo treba vsaj nakazati tudi nekatere druge vidike varstva (otroško varstvo, družbena prehrana itd.).

— Finančno je treba ovrednotiti stališče v zvezi s predvidenim številom zdraviliških postelj za odrasle ter za otroke in mladino (prvi odstavek, stran 8).

— Podatki o stroških zdravstvenega varstva na prebivalca ter podatki o deležu zdravstvenega varstva v družbenem produktu (zadnji odstavek stran 10, drugi odstavek stran 11) niso točni. Podatki se ne ujemajo z uradnimi podatki socialnega zavarovanja.

— Ocena o sredstvih, potrebnih v letu 1971, v višini 1 395 286 000 (stran 75), je nerealna. Oceno za leto 1971 in 1972 je treba ponovno preveriti.

— Strokovno sprejemljivo, vendar finančno zelo dvomljivo, je stališče, da bi v letu 1972 v večjih bolnišničnih centrih organizirali dispanzersko delo v psihiatrični službi. Postavlja se problem potrebnih kadrov, še bolj pa problem zagotovitve potrebnih finančnih sredstev.

Na kraju razprave je odbor povzel naslednje ugotovitve in sklepe:

1. Republika mora zagotoviti izdelavo programa zdravstvenega varstva za leto 1972 in srednjeročnega programa za obdobje 1971—1975. Neposredno odgovornost za to nosi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

2. Program zdravstvenega varstva mora biti izdelan v skladu s 7. členom zakona o zdravstvu in se sprejme po načelih družbenega dogovarjanja.

3. Prednost ima izdelava programa zdravstvenega varstva za leto 1972. Ta mora biti izdelan do konca septembra 1971, da bi lahko bil podlaga za sklenitev družbenega dogovora o izvajanju in financiranju zdravstvenega varstva za leto 1972.

4. Srednjeročni okvirni program zdravstvenega varstva mora biti sprejet najkasneje do konca leta 1971.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora je odbor določil predsednika dr. Mitjo Mrgoleta.

Št.: 54-3/71

Ljubljana, 12. 7. 1971

POROČILO

o obravnavi gradiva o oceni razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 12. julija 1971 obravnaval gradivo »Ocena razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov«, ki ga je v skladu s sklepom gospodarskega zbora na seji dne 24. junija 1971 pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo.

Predstavniki izvršnega sveta je uvodoma dal kratko oceno predloženega gradiva in pri tem poudaril, da je omenjeno gradivo obravnaval tudi odbor za gospodarstvo izvršnega sveta, ki ga je potem, ko ga je na splošno ugodno ocenil, tudi sprejel z nekaterimi manjšimi dopolnitvami. V zvezi z oceno razmer v izvozu je bilo zlasti opozorjeno na zmotno stališče zveznih organov, ki, upoštevajoč podatke za mesec junij 1971, stojijo na stališču, da je potrebno zapoznele efekte devalvacije šele pričakovati. Opozorjeno je bilo, da lanskoletne ugodne konjunktore in porasta svetovne blagovne menjave nominalno za okoli 15 % in realno za okoli 9,5 % nismo izkoristili v zadostni meri, kakor tudi na preoptimistična pričakovanja, da bo novi devizni in zunanjetrgovinski sistem lahko rešil vsa nakopičena in nerešena vprašanja. V zvezi s predlaganimi ukrepi, ki so bili na splošno ugodno ocenjeni, je bilo poudarjeno, da bistveno novih ukrepov, ki že doslej ne bi bili znani, ni, prav tako pa ni tudi novih misli, kako naj bi se ti ukrepi uresničili. Izraženo je bilo mnenje, da je glede tega predvsem potrebna široka politična podpora in zaostritev splošne družbene discipline na vseh ravneh.

Predstavniki predlagatelja je potem, ko je na kratko povzel predlagane ukrepe, poudaril, da predloženo gradivo ne zajema celotne problematike ekonomskih odnosov s tujino, vendar so se sestavljavci gradiva morali držati postavljene naloge tako, kot je bila oblikovana v sklepu zbora. Zaradi pomanjkanja časa v gradivo ni vključena problematika tranzitnega prometa, vendar bo to predlagatelj storil do seje zbora. Predlagatelj že pripravlja bolj podrobno, kompleksno analizo ekonomskih odnosov s tujino, ki bo predloženo po skupščinskih počitnicah in obravnavano jeseni.

V razpravi so člani odbora uvodoma poudarili, da sicer upoštevajo težave, ki jih je predlagatelj imel v zvezi s časom, ki je bil na voljo za pripravo gradiva, da pa ne morejo soglašati s prakso, da se z gradivom o tako pereči problematiki seznanja šele na seji odbora. Kljub temu so poslanci ugodno ocenili predloženo gradivo tako glede ocen sedanjih razmer v izvozu kot tudi glede predlaganih ukrepov. V zvezi s tem je bila zlasti poudarjena potreba po čim prejšnjem sprejemu sistemskih rešitev v okviru novega sistema ekonomskih odnosov s tujino, kakor tudi sprejem vseh drugih predpisov, ki urejajo to področje. Poudarjena je bila nujnost, da se glede uresničitve predlaganih ukrepov v večji meri angažirajo zainteresirani dejavniki na vseh ravneh odločanja.

V okviru predlaganih ukrepov na področju izvoza je bilo v razpravi posebej opozorjeno na premajhno skrb glede razvoja tehnologije dela v predelovalni industriji, na nelogično in čezmerno obremenitev uvoza opreme ter na potrebo večje stimulacije izvoza, ki naj bi šle v smer znižanja ali popolne ukinitve nekaterih družbenih obveznosti in ne v smeri zviševanja linearnih premij. V zvezi s kreditnimi olajšavami za izvoz in pripravo proizvodnje za izvoz, ki jih

je nedvomno potrebno še naprej razvijati, so bile izražene ostre pripombe za zadnje predloge zveznih organov, po katerih bi se izvozni krediti zmanjšali od 100 % na 70 %, če gre za izvoz do 90 dni, medtem ko bi se za izvoz nad 180 dni ti krediti tako zmanjšali, da bi znašali še komaj 30 %.

V zvezi s kompleksno obravnavo problematike ekonomskih odnosov s tujino, ki naj bi bila v jeseni, je odbor posebej opozoril na potrebo, da se prouči in analizira uvoz posameznih predmetov, vključno uvoz licenc, ki se ne uvažajo z namenom intervencije, temveč zaslužkarstva, zlasti v trgovini, ter vprašanje številnih zastopnikov tujih firm, ki jih je odločno preveč in ki nedvomno vplivajo na povečanje nepotrebnega uvoza.

Ob koncu razprave je odbor sprejel sklep, da predlagatelj gradiva oziroma izvršni svet na podlagi razprave na odboru za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora ter razprave na odboru za gospodarstvo izvršnega sveta v zvezi z obravnavano problematiko dopolni predložene ukrepe in jih predloži gospodarskemu zboru, tako da jih poslanci dobijo pred sejo zbora. V dopolnitvi ukrepov naj bo zajeta tudi problematika tranzitnega prometa.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Rudija Vavpotiča.

Št.: 330-11/71

Ljubljana, 13. 7. 1971

POROČILO

h kvalifikacijski strukturi in usposabljanju vzgojnega in učnega osebja z vidika kadrovskega potreb

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 7. julija 1971 obravnaval kvalifikacijsko strukturo in usposabljanje vzgojnega in učnega osebja z vidika kadrovskega potreb na podlagi naslednjih informacij republiškega sekretariata za prosveto in kulturo:

- informacija o usposabljanju vzgojiteljic za vzgojnovarstvene zavode in učiteljev za osnovno šolo z vidika kadrovskega potreb,
- informacija o kvalifikacijski strukturi učnega osebja v osnovnih in srednjih šolah in
- informacija o izrednem študiju učiteljev osnovnih, posebnih, srednjih šol in dijaških domov v SR Sloveniji.

V razpravi je odbor ocenil, da vsa tri gradiva, ki jih je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo v skladu z delovnim načrtom prosvetno-kulturnega zbora, temeljito prikazujejo sedanjo kadrovsko strukturo v vzgojnovarstvenih zavodih ter osnovnih, posebnih in srednjih šolah in dijaških domovih v SR Sloveniji, hkrati pa tudi perspektivne potrebe na teh področjih. Avtorji gradiv z vso resnostjo opozarjajo na pomanjkanje kadra v vzgojnovarstvenih zavodih, ki se bo še povečevalo s predvidenim razvojem mreže teh zavodov. Iz podatkov, vsebovanih v informacijah, je razvidno tudi zaskrbljujoče in kritično stanje glede učiteljev v osnovni šoli, saj kar 44,6 % predmetnih učiteljev ni usposobljenih za poučevanje svojega predmeta. V okviru srednjih šol imajo najslabšo kadrovsko zasedbo poklicne šole s 43,9 % učiteljev z neustrezno izobrazbo.

Poleg kritičnih pripomb in ugotovitev so člani odbora poudarili, da je bilo v izboljšanje kvalifikacijske strukture učnega osebja v preteklih letih vloženo

veliko truda, kar je rodilo pozitivne uspehe, upoštevati pa je treba, da je dviganje izobrazbene ravni učiteljev izredno dolgotrajen in težak proces.

Člani odbora so opozorili, da bo pomanjkanje učiteljev še večje od predvidevanj, ker veliko število učiteljev bodisi zaradi lastne neuspešnosti pri izrednem študiju bodisi zaradi objektivnih razlogov do konca leta 1972 ne bo izpolnilo pogojev, ki jih glede ustrezne izobrazbe zahteva zakon. Večina članov odbora je sodila, da ni utemeljenih razlogov za odstopanje od zakonskih določil, saj je v enainpolletnem roku do konca leta 1972 mogoče s primernimi vsebinskimi dogovori in finančnimi ukrepi spodbuditi in intenzivirati izredni študij učiteljev brez zahtevane izobrazbe. Kazalo bi točneje opredeliti pojem izrednega študija učiteljev, predvsem pa resnim in prizadevnim izrednim študentom nuditi vsestransko pomoč, tudi v obliki nekajmesečnega študijskega dopusta. Resno se je namreč treba zavedati, da je zaradi izrednega študija učiteljev lahko več let okrnjen vzgojno-izobraževalni proces na velikem številu šol, kar povečuje osip in zmanjšuje kvaliteto šolskega dela.

Posebej je bilo poudarjeno, da dopolnitev izobrazbe učiteljev, ki nimajo predpisane kvalifikacije, ni le skrb zunanjih dejavnikov, ampak zadeva predvsem kadrovske šole. Gradiva premalo poudarjajo, da morajo kadrovske šole, predvsem pedagoška akademija, intenzivneje sodelovati v tem procesu, ustvarjati potrebam bolj prilagojene oblike izrednega študija in pri tem prisluhniti tudi predlogom in željam samih izrednih študentov. Pedagoške akademije, ki niso povezane z gimnazijami pedagoške smeri, nimajo svoje organske baze, kjer bi direktno vplivale na pridobivanje kadrov za učiteljski poklic. Pedagoškim gimnazijam je potrebno zato dati konkretno pedagoško usmeritev predvsem za razredni pouk in s tem omogočiti pravočasno usmerjanje mladih ljudi v pedagoško delo.

Odbor je soglasno podprl stališče, da sedanji sistem šolanja učiteljskega kadra nujno terja korenite spremembe. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj prevzame pobudo za razpravo o sedanjem statusu in potrebnih vsebinskih spremembah kadrovske šole. Skupščinska komisija za proučitev statutov visokošolskih zavodov naj v svojem delu tudi iz tega vidika skrbno oceni učne načrte in programe pedagoških akademij in ustreznih oddelkov filozofske fakultete.

Sedanja neustrezna kadrovska struktura učiteljev v vseh vrstah šol in resna opozorila na pomanjkanje učiteljev v prihodnjih letih terjajo krepitev družbenega položaja prosvetnih delavcev. Pri tem kaže v večji meri upoštevati razumne in opravičljive želje mladih pedagoških delavcev, da so za svoje delo že od vsega začetka enako nagrajevani kot njihovi vrstniki v drugih enakovrednih poklicih.

Odbor je podprl ukrepe in sklepe, vsebovane v gradivih, ki so zelo resno zastavljeni, kazalo pa bi jih vsebinsko bolj povezati in skladneje uresničevati. Obravnava predloženih temeljitih informacij in podpora predlogom ukrepov in sklepov naj ne bi odvrnila pozornosti prosvetno-kulturnega zbora od problematike pedagoških kadrov v šolah, ki je eno temeljnih vprašanj na področju vzgoje in izobraževanja.

Za poročevalko na seji prosvetno-kulturnega zbora je odbor določil poslanko Anko Pernuš.

St.: 117-7/71

Ljubljana, 9. 7. 1971

PREDLOG STALIŠČ o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije

Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije
sta na seji

u g o t o v i l a :

Družbeno politično in strokovno znanstveno prizadevanje za izoblikovanje koncepta prihodnjega družbenega razvoja Slovenije je potekalo skladno s stališči sklepa, ki sta ga o izhodiščih za izoblikovanje resolucije o dolgoročnem ekonomsko političnem razvoju Slovenije sprejela zbora pred letom dni.

V tem času so začeli postajati očitni pozitivni rezultati tistih začetnih razprav o perspektivah slovenskega družbenega razvoja za naslednjih petnajst let, ki so potekale pred razpravo v zborih Skupščine SRS in pred sprejemom sklepov o izhodiščih za resolucijo. Namen razprav v družbeno-političnih skupnostih, v družbeno-političnih organizacijah, v strokovnih in znanstvenih združenjih in v delovnih organizacijah je bil spodbuditi zanimanje čim širšega kroga delovnih ljudi za skladen, sodoben in hitrejši razvoj slovenske družbe, ki je odsev sedanjih potreb in dolgoročnih interesov vseh delovnih slojev. Vedno večja zavest o potrebi odgovornega in ustvarjalnega sodelovanja organizacij in posameznikov pri snovanju in dopolnjevanju slovenskega razvojnega programa se sedaj očitno izpričuje v konkretnem angažiranju tako posameznikov kot organizacij pri načrtovanju dolgoročnega razvoja. Ta zavest se kaže v dajanju pobud in v sprejemanju nalog za stalno preverjanje in dopolnjevanje koncepta prihodnjega družbenega razvoja, razen tega pa tudi v konkretnem proučevanju problematike, ki širi obzorja naših spoznanj in omogoča take praktične politične odločitve, ki deloma in postopoma uresničujejo dolgoročneje cilje slovenskega družbenega razvoja.

Še zlasti pa je v teh prizadevanjih pomembna aktivna in zavzeta navzočnost raziskovalnih institucij in posameznih raziskovalcev in strokovnih delavcev. Številni med njimi so proučevanje optimalnih možnosti prihodnjega družbenega razvoja sprejeli kot prioritarno obveznost v svojem strokovnem in znanstvenem delu. Mogoče je oceniti, da začenja postajati zavest, kako potrebno je nenehno razmišljanje o možnostih prihodnjega razvoja, že sestavni del slovenske družbene, samoupravne in socialistične zavesti, kar hkrati izpričuje povečano odgovornost, ki jo čutijo ljudje za ta razvoj.

Rezultat take usmerjenosti, ki je po svoji vsebini izraz volje, uresničevati interese slovenske družbe skladno s spoznanji in možnostmi, je dvojen. Prvič: izdelane so bile mnoge koristne in potrebne raziskave in študije o temeljnih smereh razvoja. Drugič: ustvarjeno je razpoloženje, da ljudje z intenzivnim izrabljanjem sedanjih in vsakokratnih možnosti v medsebojnem sodelovanju optimalno uresničujejo svoje sedanje in dolgoročne interese ter sami ustvarjajo lastno prihodnost.

Značilni in spodbudni so premiki v zavesti ljudi. Gre za porajanje novega načina mišljenja, za razmišljanje na daljši rok, za hotenje po ustvarjalni vključenosti v snovanje in uresničevanje prihodnosti slovenske družbe. Takšno razpoloženje in naraščajoče spoznanje ljudi je tudi največja vrednost doslej doseženega in opravljenega dela pri koncipiranju dolgoročnega razvoja Slovenije

in znamenje, da bo načrtovanje razvoja postalo nova kvaliteta družbenega gibanja za socialistične cilje.

Ob teh ugotovitvah dajeta republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije

pr iz n a n j e

raziskovalnim in strokovnim institucijam, delovnim in družbenim organizacijam, družbenim skupnostim in vsem posameznikom za vse doslej začeto in opravljeno delo pri zasnavljanju dolgoročnega razvoja Slovenije. Njihov ustvarjalni delež je omogočil, da zbora lahko razpravljata in sklepata o resoluciji o dolgoročnem družbenem razvoju, omogočil je, da lahko kvalificirano odločata o bistvenih smereh prihodnjega razvoja na temelju sedanjih znanstvenih spoznanj. S tem se v praksi že uresničuje ena izmed glavnih zahtev prihodnjega razvoja samoupravne in socialistične družbe, ki je v vzpostavljanju medsebojnega sodelovanja med politiko in znanostjo.

Zato republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije

p o z i v a t a

vse organizacije združenega dela, vse organe družbeno-političnih skupnosti, družbeno-politične organizacije in interesne skupnosti, da na temelju spoznanj, do katerih smo doslej prišli pri oblikovanju koncepta dolgoročnega razvoja in ki so vsebina tudi teh stališč, še naprej ustvarjalno poglobljajo lastne poglede in v medsebojnem sodelovanju ter dopolnjevanju iščejo optimalne, predvsem skupne razvojne možnosti. Delovne organizacije, združenja, interesne skupnosti, družbeno-politične skupnosti naj še naprej poglobljeno načrtujejo lastne razvojne perspektive, usklajene s potrebami splošnega slovenskega razvoja. V ta namen naj okrepijo službe programiranja. Doseči je treba tesnejšo povezanost in večjo medsebojno odvisnost raziskovalnih institucij in delovnih organizacij. Le tako bo mogoče nenehno dopolnjevati obstoječe programske študije, izdelovati nove na podlagi novih spoznanj, vse pa nenehno primerjati in preverjati v praksi. To pa hkrati pomeni vnašati v vsakodnevno prakso nova spoznanja in skozi vrsto posameznih bližnjih ciljev neprestano uresničevati tudi dolgoročne cilje slovenske družbe.

Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije

s p r e j e m a t a

zato naslednja stališča o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije:

Ko opredeljujemo temeljne cilje in razvojna pota Socialistične republike Slovenije za naslednjih petnajst let in še dlje, izhajamo iz naše dosedanje resničnosti ter sedanjih in zgodovinskih interesov delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, ki postajajo na podlagi našega samoupravnega socializma in njegove prakse interesi vse družbe in vsega slovenskega naroda. Zato jih lahko opredelimo kot utelešenje delovno, socialno in ideološko kar najbolj integrirane slovenske socialistične družbe, ki edina lahko Slovencem omogoči in jamči vsestranski napredek, obstoj in svobodo. Taka Slovenija kot del socialistične Jugoslavije spodbuja in krepi medsebojno sodelovanje in dopolnjevanje vseh jugo-

slovanskih republik in se skupaj z njimi v sedanjem svetu uveljavlja kot dejavnik mednarodnega sodelovanja in napredka.

Pogoj za izoblikovanje take slovenske družbe je večanje samostojnosti in neodvisnosti delovnih ljudi ob čim večjem zadovoljevanju vsakokratnih potreb v okviru možnosti in njihovega usklajevanja. To je lahko posledica vedno večjih razsežnosti njihovega znanja, njihovih izkušenj in spoznanj, pridobljenih pri ustvarjanju materialnih in duhovnih pogojev življenja. Po tej poti se krepi njihova družbena moč, razumevanje družbene odgovornosti in usposabljanje za kvalitetno sodelovanje pri družbenih odločitvah, s katerimi zadovoljujemo svoje potrebe in obenem interese vse družbe.

V procesu vedno bolj zavestnega vključevanja v delo in v upravljanje razvija delovni človek lastno ustvarjalnost in možnost pobude, s čimer ustvarja nove pogoje za svojo in družbeno svobodo.

Toda taka zasnova je realna in uporabna samo, če spoznavamo objektivne pogoje, ki v celoti določajo naš sedanji družbeni položaj. Sedanjo resničnost sveta, jugoslovanskega in slovenskega prostora in časa moramo pretehtati in oceniti, glede na to, kaj pomeni za naš prihodnji razvoj. Ko izhajamo iz obstoječega, želimo to obstoječe spreminjati in s tem še razširjati razsežnosti družbene in človekove svobode. Hkrati pa moramo pri načrtovanju razvoja realno oceniti, kateri subjektivni dejavniki so najbolj pripravljeni in zmožni spreminjati sedanjo stvarnost, obvladovati probleme, ki zaustavljajo naš razvoj, in kakšna je njihova dejanska moč, da bi lahko dosegli cilje, kakršne si želimo. Ti dejavniki so predvsem osveščen delavski razred, oslonjen na znanstveno misel in povezan z vsemi delovnimi sloji, ki oblikuje najprogresivnejšo politiko.

Zato načrtovanje dolgoročnega razvoja ni predvsem napoved tega, kaj bo, marveč konstruktivna kritika tega, kar je, torej sedanje stvarnosti, ki ne zadovoljuje potreb človeške in družbene eksistence. Tako načrtovanje pa vključuje predvsem določanje ciljev za našo prihodnost in ki terjajo mobilizacijo naših zmožnosti, če hočemo, da jih dosežemo. V središču načrtovanja je prizadevanje, da se permanentno uresničuje interes delovnega človeka, ki se kaže v njegovem materialnem osvobajanju, krepitvi njegove družbene moči in naraščajočem vplivu na družbeno dogajanje, s čimer postaja vse bolj kulturno osveščen in samostojen subjekt.

Samoupravni socializem je zavestno usmerjen proces družbene preobrazbe, ki ima za cilj odpraviti socialno-ekonomsko nesvobodo in socialno-ekonomsko podrejenost vsakega delovnega človeka ter vseh družbenih slojev. Zaradi teh ciljev je sestavni del velikega svetovnega gibanja, ki prevzema raznovrstne pojavnne oblike, toda sorodna prizadevanja za socialistično podobo sveta dokazujejo skupnosti temeljnih ciljev, za katere prvič v zgodovini obstoje v svetu in pri nas objektivne in subjektivne možnosti.

Uresničevati takšno družbo pa pomeni nenehno ustvarjati možnosti, da se človek približuje tem svojim ciljem, ki so hkrati cilji vse družbe. Na tej poti moramo kar se da razvijati in spodbujati znanje, talente in ustvarjalnega duha, omogočati in pospeševati nenehna medsebojna soočenja, ki prinašajo nove kvalitete v spoznanjih in dognanjih. Samo takšna pot lahko Slovencem prinese bogastvo življenja in samo tako se lahko približamo družbi funkcionalno sicer različnih, a vrednostno enakih ljudi.

Tak naš program ni utvara o harmonični in brezkonfliktni ter popolni slovenski družbi, marveč njen dosegljiv cilj. Ta cilj uresničujemo z radikalnim spreminjanjem obstoječega, z visoko stopnjo integriranosti med ljudmi v social-

nem, delovnem in ideološkem pogledu, toda z ljudmi, ki ne le, da kot svobodni in ustvarjalni posamezniki na sedanjo slovensko družbo pristajajo, ampak se zanjo kot Slovenci tudi bore in jo utrjujejo, so povezani z njeno usodo in napredkom, ker vidijo v njej jamstvo svojega svobodnega življenja in ustvarjalne eksistence.

Taka preobrazba in napredek slovenske družbe pa se dogajata ob sorazmerno še vedno nizki produktivnosti dela, v razmerah še precej omejenih materialnih možnosti, kar vse odseva tudi v družbeni zavesti in v sedanjem času nastajajočih družbenih protislovij. Ta del slovenske resničnosti je posledica nekaterih splošnih in posebnih pogojev družbenega razvoja, ki se kažejo zlasti v razločkih med umskim in fizičnim delom; v neskladju med posameznimi področji celotne družbene reprodukcije; v različnih stopnjah tehnične opremljenosti in organiziranosti ter učinkovitosti gospodarstva; v neskladju med različnimi panogami znotraj gospodarstva in to tudi zaradi slabosti gospodarskega sistema; v neogibnem, a vendar progresivnem procesu preslojevanja vasi; v delovanju tržnih zakonov ob še vedno preveliki avtarkiji, kar zlasti odseva v dohodkih, ki niso vedno rezultat dela; v ostankih raznih oblik prisvajanja dohodka na podlagi lastnine in rente; v obstoječih razločkih glede na gospodarsko, socialno in kulturno razvitost med posameznimi teritorialnimi območji. Hkrati z vsemi temi protislovji imamo še vedno opravka z nezadostnimi spoznanji o nujnosti našega prihodnjega razvoja in z zavestjo, ki je obremenjena še z nekaterimi konservativnimi predstavami nepremaganih, negativnih izročil naše preteklosti. Toda ne glede na to smo Slovenci v družbenem in ekonomskem ter kulturnem pogledu v preteklem četrstoletju dosegli zgodovinsko pomembne rezultate. Na teh rezultatih nam je mogoče zidati temelje naše prihodnosti, ki se nam kaže kot moderno organizirana, svobodna in bogata socialistična slovenska družba.

To našo prihodnost, za katero si prizadevamo in katero želimo uresničevati, vidimo v materialno in duhovno bolj bogatih in bolj svobodnih slovenskih delovnih ljudeh. Zato naš namen ni civilizacija potrošnje, ampak civilizacija ljudi, odnosov in vrednot, kot so: svoboda, socialna trdnost, delovna ustvarjalnost, nacionalna in samoupravljalvska zavest, izobrazba, solidarnost in enakost, ki temelje na zavestnem hotenju vse družbe in na njenih materialno bogatih temeljih.

V luči teh ciljev in take prihodnosti pa se postavlja pred nas kot osrednja naloga hitrejša socializacija družbe. Ta naloga obsega zlasti: odpravljanje socialnih neenakosti, ki jih reproducira nizko razviti proizvodni proces in družbena neenakost ljudi za pridobivanje dohodka in za delo. Nujno je večje sodelovanje in sporazumevanje med različnimi področji dela, usklajevanje različnih potreb ter sporazumno odpravljanje razlik med razvitimi in nerazvitimi, ki naj spodbuja tako prve kot druge. Bistvena vzkova, ki omogočata izpolnitev te naloge, sta:

— razvitost proizvajalnih sil z izrabljanjem vseh dosežkov sodobne znanosti, tehnike in tehnologije, z nenehno modernizacijo in racionalizacijo delovnih procesov, s stalnim iskanjem optimalne perspektive, kar dviga produktivnost dela in akumulativnost gospodarstva, da le-to zadovoljuje potrebe domačega trga, obenem pa konkurenčno nastopa v mednarodni delitvi dela na zunanjem trgu;

— razvitost samoupravljanja na temelju družbene lastnine produkcijskih sredstev kot oblike odnosov, v katerih delovni ljudje zavestno ustvarjajo social-

ne, ekonomske in kulturne pogoje skupnega življenja v razmerah moderne civilizacije, razvijajo nov odnos do družbene stvarnosti in do objektivnega sveta, spreminjajo svojo vsakokratno resničnost, pri tem pa dobivajo nove izkušnje, nova spoznanja in se vedno bolj zavedajo potreb in možnosti, ki se kažejo kot napredek in osvobajanje delovnega človeka.

Čimbolj razvite proizvajalne sile in čimbolj razvito samoupravljanje kot družbeni odnos — samo oboje skupaj kot organska celota ekonomsko-socialnih temeljev naše družbe je hkrati tudi pot k novim ugodnejšim pogojem osebne in skupne eksistence slovenskega delovnega človeka. Za tako družbeno celovitost, ki spreminja delovnega človeka tako, da postane zavesten subjekt vseh družbenih dogajanj, ni značilna samo kvaliteta novih družbenih samoupravnih odnosov, ampak tudi čim večja produktivnost dela kot njegova vsakodnevna in zgodovinska potrditev. Ta družbena celovitost se mora torej potrjevati in uveljavljati s človeško kvaliteto in materialno ekonomsko močjo. Samoupravljanje se torej lahko uspešno razvija in zgodovinsko zmaguje pod pogoji razvite ekonomike. Vendar pa je za to potrebna zavestna družbena akcija, ki na tleh razvite ekonomike razvija tudi nove proizvodne in družbene odnose. To ni značilnost samo slovenske in jugoslovanske socialistične družbe, ampak objektivna zakonitost sodobnega sveta. Kaže se že tudi v razvitih industrijskih družbah, kjer nagla ekonomska rast na temelju moderne tehnologije izsiljuje nove proizvodne odnose v najrazličnejših oblikah in razsežnostih. Vsem tem pojavom pa je vendar skupno to, da odpirajo vrata soudeležbi neposrednih proizvajalcev pri urejanju družbe in njenih materialnih temeljev, kar ustvarja nove možnosti zavestnega spreminjanja strukture družbenih odnosov zaradi realizacije temeljnih interesov delovnih ljudi.

Ne glede na našo sedanjo sorazmerno nerazvitost, predvsem nerazvitost baze, ki ni dovolj akumulativna, sorazmerno nizko raven strokovnega in splošnega znanja, prerahlo medsebojno sodelovanje med znanostjo, izobraževanjem, kulturo in gospodarstvom je samoupravljanje tista velika prednost, ki ob nadaljnjem izpopolnjevanju pomeni pogoje tudi za hitrejši gospodarski napredek in za razvoj take družbe:

- ki bo lahko omogočila višjo materialno in kulturno raven delovnih ljudi;
- ki bo dosegla višjo stopnjo demokratičnosti in humanosti v medsebojnih odnosih, s tem pa okrepila družbeno moč delovnega človeka in njegov večji vpliv na družbene odločitve;
- ki bo zagotavljala več socialne varnosti delovnemu človeku, odpravljala negotovost glede njegove eksistence v prihodnosti in mu omogočila, da bo vsestransko razvil svojo ustvarjalnost.

V prihodnjih petnajstih letih bo razvoj v Sloveniji še naprej potekal pod takimi notranjimi in zunanji pogoji, ki bodo zahtevali koncentracijo vseh ustvarjalnih sil slovenske družbe. Znanstvenotehnični napredek ustvarja velike spremembe v mednarodni delitvi dela in pogloblja tehnološki prepad med razvitimi in manj razvitimi deželami. Zato moramo v prihodnje razvijati tiste gospodarske in družbene dejavnosti, ki imajo največ možnosti, da se konkurenčno pojavljajo na svetovnem in domačem trgu. Na njih moramo graditi perspektivo slovenskega gospodarstva in družbe.

Pri načrtnem usmerjanju družbenega razvoja mora biti še zlasti prisotna zavest o potrebnosti nenehnega boja s časom, ki je v slovenskih razmerah bistven pogoj za enakopravno vključevanje v nagli razvoj sveta. Razvijanje raziskovalne dejavnosti, odkrivanje premalo izkoriščenih potencialov slovenske

materialne in duhovne kulture in spodbujanje ustvarjalnosti so dejavniki intenzivnejšega družbenega razvoja nasploh in razvoja posameznih področij in panog. Zaradi teh dejavnikov ne bo naš družbeni razvoj neogibno potekal v istem zaporedju razvojnih faz, ki je bilo značilnost za pretekli razvoj razvitejših družb. Ob ustreznih organizacijskih oblikah prav ti dejavniki dovoljujejo v prihodnosti preskoke v našem družbenem razvoju in na ta način hitreje vključevanje v mednarodno delitev dela in svetovni trg. Obenem pa na ta način lahko pokrivamo praznine na listi mnogovrstnih potreb, ki ostajajo zaradi specifične razvojne usmerjenosti razvitih industrijskih družb nezanimive. Vse to pomeni možnost za zmanjševanje tehnološke razpoke v današnjem svetu, ki se integrira v medsebojni tekmi, obenem pa v sodelovanju in dopolnjevanju, in ki s to perspektivo predstavlja možnost enakopravnega uveljavljanja velikih in malih nacionalnih ekonomij in njihovo komplementarnost.

V preteklih petindvajsetih letih je bil naš gospodarski razvoj zelo razgiban. Delež kmečkega prebivalstva je padel od okoli 49 % na 23 %, potrojilo se je število zaposlenih, obseg družbenega proizvoda na prebivalca pa se je povečal za več kot dvainpolkrat. Spremenila se je socialnoekonomska struktura: Slovenija je iz pretežno agrarne dežele postala večidel industrijska z narodnim dohodkom okoli 1000 US dolarjev na prebivalca. Z visoko stopnjo poprečne letne rasti družbenega proizvoda (7—8 %) se Slovenija — kot tudi Jugoslavija — uvršča med dežele z najhitrejšim razvojem.

Gospodarstvo se prilagaja novim razmeram. Ekonomski razvoj je čedalje bolj odvisen od kvalitete človeškega faktorja. Uveljavlja se delovanje tržnega mehanizma glede usmerjevanja in vodenja proizvodnje, vedno bolj pomembne so ekonomska koncentracija, vertikalna in horizontalna delitev dela in vključitev v jugoslovanski in mednarodni trg.

Ta razvoj gospodarstva pa odpira nekatera bistvena vprašanja, ki jih bo treba reševati v prihodnjem obdobju. Nedograjenost ekonomskega sistema ovira hitrejši razvoj slovenske in jugoslovanske družbene skupnosti. Nerazvitost blagovne proizvodnje in delitve dohodka po rezultatih dela, slaba organizacija proizvodnje, nizka produktivnost dela idr. povzročajo deformacije tržnih odnosov, ostajanje v lokalnih in regionalnih okvirih, monopolistične dogovore. Nove tehnološke in ekonomske pobude se zato počasi uveljavljajo. Pogosti so pojavi neracionalne in kratkoročne usmeritve gospodarjenja, lokalistične ozkosti in težnje za etatističnimi posegi. Na takih osnovah nastaja neustrezna socialnoekonomska diferenciacija, ki dobiva s tem, ker nastaja na nerazviti gospodarski podlagi, še posebno težo.

Nesodoben sistem izobraževanja, tehnološko in organizacijsko zaostajanje, dokajšnja prostorska razdrobljenost proizvodnih obratov, kadrov in kapitala, večkrat neuspešne investicije, nizka stopnja urbaniziranosti prebivalstva, zaostajanje pri dopolnjevanju infrastrukture, prevelike razlike v stopnji razvitosti posameznih regij, spreminjanje biofizičnega okolja, ki nevarno poslabšuje pogoje dela in življenja — vse to so pglavitni problemi prihodnjega razvoja. Reševanje teh problemov z namenom, da bi hitreje napredovali, bo terjalo več prizadevanja, znanja, odločnosti in pogumnosti pri vsakokratnih odločitvah, včasih tudi odpovedovanja in žrtev. Pa vendar ni vzrokov za oceno, da vsemu temu nismo dorasli. Zato lahko samozavestno zremo v prihodnji petnajstletni razvoj Slovenije. Na naših obstoječih duhovnih in fizičnih zmožnostih, na delovni ustvarjalnosti slovenskega človeka temelji naša samozavest.

Na doseženih materialnih temeljih, na obstoječi kvaliteti družbenih odnosov in na podlagi dosedanjih izkušenj in prakse samoupravljanja bodo lahko nastajale nove oblike samoupravnega sodelovanja proizvajalcev in samoupravnega uravnavanja delovnih procesov in to take, ki ustrezajo čedalje višji stopnji razvoja proizvodnih sil, potrebam ekonomske in tehnološke integracije, in potrebam po sodelovanju med politiko, znanostjo, izobraževanjem, gospodarstvom in kulturo. V ta namen bo treba intenzivirati gospodarjenje na vseh področjih; razvijati politiko odprtega gospodarstva, čimvečje mednarodne konkurence in neogibne selekcije; široko odpreti možnosti vsem oblikam združenega dela, da se na načelih dohodka in racionalnega gospodarjenja — ne samo s tekočim, ampak tudi v preteklosti opravljenim delom — čim bolj vsestransko povezujejo in sodelujejo tako s kapitalom kot tudi z delovnimi, organizacijskimi, znanstvenimi in tehničnimi izkušnjami; razvijati sodobne metode in kriterije organizacije in sistema dela v vsaki organizaciji združenega dela, ki so lastni visoko razviti industrijski tehnologiji in hkrati ustrezajo samoupravni socialistični družbi.

Za višje kvalitetne stopnje samoupravljanja in modernega gospodarskega razvoja je odločujočega pomena višja splošna stopnja izobraženosti in kulturne razgledanosti. Iskati in uveljavljati bo treba optimalne oblike izobraževanja za vse delovne profile in izobraževanje nenehno »reformirati« ter ga prilagajati novonastalim pogojem. Razen tega bo potrebno razvijati raznovrstne oblike stalnega dopolnilnega izobraževanja in obveščanja o vsem, kar se na posameznih področjih pomembnejšega dogaja v svetu in je nepogrešljivo za človeka v sodobnem delovnem procesu proizvodnje materialnih in duhovnih dobrin.

Izobraževanje je izredno pomembno za hitrejši ekonomski razvoj, ker je v modernih proizvodnih silah postalo temeljna in dinamična »subjektivna komponenta«. Brez znanja, ki je ustvarjalno in ne samo rutinsko, dinamično in ne statično in ki se kot individualno vključuje v kolektivno, si po sedanjih spoznanjih ni mogoče zamisliti napredka. Po drugi plati pa se samoupravljanje v razvitejši družbi ne more razvijati brez ljudi, ki so splošno in strokovno ne le razgledani, marveč o vsem pomembnejšem tudi obveščeni, da lahko kompetentno odločajo. Znanje in kultura prispevata k odpravljanju tistih socialnih razločkov, ki so eden od odločilnih vzrokov socialne nadrejenosti in podrejenosti.

Na eni strani je treba ustvariti pogoje, ki bodo vsakomur dajali enake možnosti izobraževanja, in preseči stanje, ko socialni sloji reproducirajo obstoječe razlike, ker nimajo vsi enakih možnosti, na drugi pa je treba sicer postopno, vendar vztrajno izgrajevati tak odprt in prožen sistem celotnega izobraževanja, ki se bo lahko prilagajal novim družbenim in individualnim potrebam.

Podobno mora biti v središču pozornosti vprašanje razvoja raziskovalne dejavnosti, ki vse bolj postaja produktivna sila, oblika in način človeške dejavnosti, ki ima univerzalen značaj in nastopa kot dejavnik integracije gospodarskega družbenega in kulturnega življenja. Zaradi takšne njegove objektivne vloge se bo morala raziskovalna dejavnost neposredno vključevati v reševanje problemov družbenega razvoja.

Raziskovalno delo v naši družbi se mora usmeriti zlasti v odkrivanje novega vedenja o človeku, o družbi in naravi, ki naj omogoča oblikovati družbeno zavest in dvigati raven izobrazbe, v proučevanje zdravstvenih, socialnih in kulturnih pogojev življenja, razen tega pa mora neposredno vplivati na organizacijo dela, izpopolnjevanje tehnologije in sodelovanje pri snovanju družbenega razvoja.

Podobno velja za kulturni razvoj. Kultura je prvina zavesti in način družbene in človeške eksistence. Njena funkcija je spodbujati človekovo ustvarjalnost, ga osvobajati in usposablјjati. Kultura je tudi dejavnik pri oblikovanju sistema vrednot in njegovem spreminjanju; ob tradicionalnih vrednotah nastajajo nove kot del sodobne slovenske kulturne zavesti. Funkcija kulture je, da jih posreduje ljudem in jih na ta način bogati in usposablјja.

Smeri prizadevanj v razvoju gospodarstva;

— podlaga gospodarskega razvoja bodo predvidoma še vedno: rast industrije, zlasti predelovalne, primerno razvejane in naslonjene na sposobnejše nosilce gospodarske rasti, razvijanje optimalnih kapacitet z visoko produktivnimi delovnimi mesti, vsestransko povezovanje in fleksibilnost ter naravnost na ves jugoslovanski trg in na zunanja tržišča;

— hitrejši razvoj terciarnih dejavnosti, zlasti trgovine, transporta, servisnih dejavnosti in še zlasti izrabljanja komparativnih prednosti, pomembnih za razvoj domačega in tujega turizma. Trgovina ne bo samo samostojni faktor gospodarske ekspanzije, temveč med dejavniki povezovanja relativno drobne industrijske in agrarne strukture ter njene modernizacije. V naših razmerah lahko dosežejo terciarne dejavnosti večji delež v gospodarski strukturi kot v razvitih industrijskih državah;

— v tem obdobju bo treba odpraviti vrzeli v infrastrukturi, zlasti v energetiki in cestnem omrežju. To bo prispevalo k razvoju vseh faktorjev, ki pogojujejo in povezujejo enotni jugoslovanski gospodarski prostor. Obenem se bo mogoče bolj intenzivno vključiti v mednarodne gospodarske tokove, sredi katerih ima Slovenija zaradi geografskega položaja velike možnosti. Da bi uresničili te možnosti, moramo še zlasti sodelovati tudi z gospodarstvi, ki obkrožajo našo deželo.

S povečanim obsegom infrastrukture, boljšo prometno in energetsko povezanostjo in z razvojem policentričnega urbanega sistema, ki bo omogočal večjo naseljitveno integracijo zlasti ob prometnicah, se bo slovenski nacionalni prostor zлил v bolj homogeno celoto in dobil boljše pogoje za razvoj industrije, terciarnih in drugih dejavnosti;

— hitrejša gospodarska rast bo močno spreminjala uporabo prostora in s tem učinkovala na kulturno pokrajino. S pomočjo stalnega regionalnega in urbanističnega planiranja bomo usklajevali prostorske spremembe, upoštevajoč interese prebivalstva in gospodarstva. Zato je potrebno postaviti temelje za sistem skladnega fizičnega urejanja prostora na bazi družbenega dogovarjanja na vseh ravneh. Glede na obmejni položaj Slovenije bo potrebno nenehno spremljati in upoštevati razvoj v obmejnih področjih sosednjih dežel;

— v prihodnjem obdobju bo kmečko prebivalstvo še nadalje zapuščalo kmetijstvo in se zaposlovalo v neagrarnih dejavnostih. Opuščanje kmetijstva ima lahko zlasti v hribovitih predelih daljnosežne negativne vplive na pokrajinsko podobo Slovenije, kar je z vidika turizma in rekreacije zelo pomembno. Da to preprečimo, je treba zlasti na področjih, ki so za agrarno in turistično dejavnost ekonomsko-tehnično primerna, učvrstiti novo kmetijsko strukturo.

Politika kvalitetnega in intenzivnega zaposlovanja ter izboljševanja zaposlitvene strukture, ki bo nujna ob nakazanem razvoju družbe, terja racionalno usmerjanje, usposabljanje in mobilnost prebivalstva ter zmanjševanje zunanjih migracijskih tokov.

Intenzivni gospodarski razvoj doma in po svetu bo narekoval večjo udeležbo sredstev za osebno porabo v družbenem proizvodu. Ta bo zahtevala bolj

racionalno gospodarjenje s sredstvi družbenega proizvoda, namenjenimi za investicije, za kolektivno in splošno porabo. Višji osebni dohodki bodo omogočili intenzivno politiko varčevanja in pritegnitev številnejših sredstev prebivalstva za investicijske naložbe v družbenem in zasebnem sektorju.

Do leta 1985 bomo v Sloveniji dosegli predvidoma okrog 3000 US dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca, upoštevaje sedanjo notranjo kupno moč dinarja. Ta višina bo dosežena po predvidevanjih zaradi sorazmerno hitre rasti družbenega proizvoda, ki bo naraščal letno s poprečno stopnjo med 6 in 7% in ki bo rezultat optimalne kombinacije faktorjev rasti, višje udeležbe investicijske porabe v družbenem produktu, večje uspešnosti investicij in višje družbene produktivnosti dela ter povečanje življenjske ravni prebivalstva. Takšna stopnja rasti pa bo lahko materialna podlaga za predvideno kolektivno in splošno porabo ter za povečan delež investicij v družbenem proizvodu.

Družbenogospodarske predpostavke za realizacijo ciljev:

Ko si zastavljamo cilje prihodnjega družbenega in gospodarskega razvoja, izhajamo iz slovenske države, v okviru katere bomo uresničevali svoje suverene pravice — izhajajoč iz oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in delovnih ljudi — v vseh sferah družbenega življenja. Ustrezno temu moramo oblikovati zelo širokopotezno in izvirno vse tiste systemske rešitve, za katere nam dajejo možnost na novi jugoslovanski ustavi urejeni odnosi v Jugoslaviji in za katere nam ustvarjajo pogoje naše konkretne družbenopolitične in gospodarske razmere v Sloveniji. Tako oblikovanje slovenske samoupravne državnosti in položaja človeka v organizacijah združenega dela in na vseh drugih ravneh je najboljšo jamstvo in hkrati tudi največja mobilizacija materialnih in duhovnih sil za optimalni prihodnji družbeni razvoj.

Ker je temelj za ves družbeni razvoj uspešen razvoj gospodarstva, moramo zagotoviti tako delovanje ekonomskega sistema, ki bo v največji meri omogočalo gospodarski in s tem tudi družbeni napredek.

Koncept o razvoju Slovenije bomo uresničevali v okviru gospodarskega in političnega sistema, ki sta zanj značilna socialistično tržno gospodarstvo in sistem samoupravljanja, pri čemer je večji del proizvodjalnih sredstev v družbeni lastnini. Ta sistem bomo dograjevali tako, da bo reproduciral svoje bistvene lastnosti na vedno višji ravni.

Tržni mehanizem ne more biti edini usmerjevalec družbenoekonomskih gibanj, zato ga dopolnjujemo z družbenim načrtovanjem gospodarskega, regionalnega in socialnega razvoja.

Toda za uspešnost gospodarjenja in uveljavitev samoupravljanja na vseh ravneh je razen navedenega potrebno, da delovni ljudje v organizacijah združenega dela dejansko

- odločajo o vseh poslovnih zadevah in
- nosijo vse posledice svojih odločitev.

Uspešnost gospodarjenja zahteva tudi ustrezne rešitve v delitvi dohodka. Sistem mora zagotoviti:

— da je vsak produkcijski tvorec udeležen pri proizvodni v skladu s svojim prispevkom;

— da se sredstva za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delavcev večajo v skladu z doseženimi rezultati dela in da se delovni ljudje zavzemajo za dobro gospodarjenje;

— da nastopajo razlike med osebnimi dohodki delavcev enakih ali sorodnih poklicnih skupin, zaposlenih pri enakih ali sorodnih delih, predvsem zaradi razlik v delovni storilnosti, v delovnih razmerah in v poslovnem uspehu;

— da se krepí akumulativna in reproduktivna zmožnost organizacij združenega dela, spodbuja splošni družbeni razvoj ter povečuje vloga, ki jo imajo te organizacije kot pglavitni nosilci družbene reprodukcije; in sicer tako, da dajejo iz doseženega dohodka zadostna sredstva predvsem za razširjanje materialne podlage družbenega dela, za raziskovalno delo in za izobraževanje.

Navedena načela morajo zagotoviti realen obseg akumulacije, ki naj bo mobilna med različnimi področji združenega dela in med različnimi družbenopolitičnimi skupnostmi. Zato moramo premagati razne predsodke in ozkosti in omogočiti hitrejša in uspešnejša združevanje ter prelivanje finančnih sredstev.

Gospodarski sistem mora zagotoviti, da se bo gospodarstvo prožno prilagajalo mednarodnim gospodarskim dogajanjem. Vendar instrumentov gospodarske politike ne smemo nikoli podrežati ozkim interesom posameznih področij dela in posameznih regij, temveč morajo le-ti vselej odsevati dolgoročno usmerjenost naše družbe in njenih koristi. Samoupravne in družbenopolitične skupnosti bodo morale bolj kot doslej usklajevati posamezna področja dela v skladu s sprejetimi gospodarskimi, družbenimi in političnimi cilji.

S sistemskimi rešitvami bomo zagotovili, da se bo na podlagi jasne politike razvoja zasebnega sektorja razvila dopolnjevalna vloga le-tega glede na družbeni sektor. To zlasti na področjih, ki jih je na posameznih stopnjah razvoja mogoče racionalno razviti na zasebnem sektorju. Povsem nedvoumno je treba opredeliti razne prehodne oblike in pogoje za evolucijo zasebnega obrata v samoupravno delovno skupnost ob ekonomskem obravnavanju naložb zasebnikov. Pri tem bodo nastajale nove oblike povezovanja z družbenim sektorjem, medsebojnega povezovanja zasebnih proizvajalcev in razvijanja njihovega kolektivnega in samoupravnega statusa.

GLOBALNA PROJEKCIJA GOSODARSKEGA, REGIONALNEGA IN DEMOGRAFSKEGA RAZVOJA

1. Gospodarski razvoj

Materialna podlaga

Koncept o našem dolgoročnem gospodarskem in družbenopolitičnem razvoju izhaja iz sedanjega stanja materialne podlage, to je iz razpoložljivega družbenega bogastva v Sloveniji.

Slovensko naravno bogastvo je dokaj omejeno, saj razen gozdov, premogov slabše kakovosti ter nahajališč nekaterih rud nimamo na voljo pomembnejših naravnih bogastev, ki bi narekovala določeno usmerjenost naše proizvodnje. K temu pa je dodati ugodni zemljepisni položaj Slovenije, ki bo prav tako vplival na naš dolgoročni razvoj. Zaradi tega moramo pri izrabljanju obstoječega naravnega bogastva upoštevati razen ožjih meril gospodarjenja tudi ta vidik.

Akumulirano bogastvo, ki ga ima Slovenija, bo v prihodnjih 15 letih treba povečati in modernizirati. Brez modernizacije osnovnih sredstev — zlasti v proizvodnih dejavnosti — ni mogoče računati s povečanjem produktivnosti.

Obnovitev in povečanje osnovnih sredstev v drugih dejavnostih morata pri svoji prostorski razmejitvi slediti namenom policentričnega razvoja Slovenije.

Pri razširjanju materialne podlage za potrebe družbene reprodukcije bo treba upoštevati realno akumulativno zmožnost našega gospodarstva, hkrati pa zagotoviti večjo uspešnost investicijskih naložb na vseh področjih družbene dejavnosti.

Okviri gospodarskega razvoja Slovenije v prihodnje

Nove kvalitete, ki jih prinaša dograjevanje našega samoupravnega družbenogospodarskega sistema, bodo odsevale v prihodnjih narodnogospodarskih gibanjih. Za ta gibanja sta velikega pomena tako sedanja materialna podlaga kot tudi dosežki, ki jih pričakujemo zaradi izpopolnitve sistema. Gre torej za realne možnosti in težnje, ki se bodo zelo verjetno uresničile v prihodnjem petnajstletnem obdobju.

Pod pogoji uspešnega gospodarjenja, racionalnega izrabljanja kapacitet, večje produktivnosti, boljših delovnih navad, polne zaposlenosti, stabilnih gospodarskih odnosov in optimalnih razmerij v mednarodni in medregionalni menjavi bo družbeni proizvod narastel od 18 000 milijonov dinarjev, kolikor je znašal leta 1969, računano po cenah iz leta 1966, na 49 200 milijonov dinarjev v letu 1985, računano prav tako po cenah iz leta 1966.

Poprečna stopnja rasti družbenega proizvoda bi znašala 6,6 % letno; v začetku obdobja bi znašala 7,1 %, ob koncu obdobja pa 6,2 %. S takšno stopnjo rasti bi verjetno dosegli leta 1985 družbeni proizvod v višini 3000 US dolarjev na prebivalca, če ga preračunamo po notranji kupni moči dinarja.

Večja rast družbenega proizvoda bo olajšala vpeljavo nekaterih sprememb pri njegovi delitvi, ki jih bo terjal dinamičen razvoj v prihodnjem dolgoročnem obdobju. Odprto tržišče pod pogoji naglega razvoja konkurenčnih ekonomij bo ob drugih faktorjih terjalo povečevanje dohodkovne udeležbe prebivalstva pri delitvi družbenega proizvoda. Dinamika razvoja in intenzivno spreminjanje organske sestave sredstev za proizvodnjo ter oblikovanje novih produktivnih delovnih mest pa bodo odvisni predvsem od obsega in uspešnosti investicijskih vlaganj. Nastajale bodo tudi večje potrebe na mnogih področjih kolektivne in splošne porabe.

V takšnem osnovnem spletu razvojnih potreb in razmer bo v nadaljnjem obdobju pri delitvi družbenega proizvoda prihajalo do strukturnih sprememb. Delež dohodkov prebivalstva bo še naprej rasel in dosegel približno 58 % družbenega proizvoda ob 53 % v letu 1970. Vsaj 4,5 točke v tem okviru bi morale znašati čisto varčevanje prebivalstva kot pomemben dodatni vir investicijskih vlaganj. Prizadevati bi si morali, da bi raznovrstne oblike varčevanja prebivalstva predstavljale ne samo pomemben faktor ekonomske varnosti občanov, temveč hkrati pomemben vir sredstev za financiranje investicij. Delež osebne potrošnje v družbenem proizvodu bi se povečal od 48,6 % v letu 1969 na 53,4 % v letu 1985. Delež splošne potrošnje (materialni del izdatkov) bi se povečal od 7,4 % v letu 1969 na 9,8 % v letu 1985, medtem ko bi delež bruto investicij od 25,1 % narasel na 27,5 %.

Predvidena povečanja deležev navednih kategorij finalne potrošnje razpoložljivih sredstev so možna, ker bomo:

- odpravili primanjkljaj v slovenski zunanjetrgovinski menjavi;
- izravnali medrepubliško menjavo;
- zmanjšali neto odliv za potrebe federacije.

Tako bomo leta 1985 razpolagali predvidoma z okoli 91 % družbenega proizvoda, medtem ko danes razpolagamo s približno 86,5 %.

Pri mednarodni menjavi izhajamo tudi iz spoznanja, da bomo morali razviti širše sodelovanje s tujimi partnerji na podlagi skupnih vlaganj in interesov za tekoče tehnično izpopolnjevanje, za uvajanje nove proizvodnje in skupno razvijanje surovinskih osnov ter uvoznih in izvoznih poslov. V prihodnjem obdobju bomo torej predvsem na podlagi skupnih vlaganj uvažali tuji kapital, prav tako pa bo ostajal izvoz našega kapitala zlasti za tiste namene in na tista področja, kjer bo tak izvoz imel ugodne dolgoročne posledice na našo zunanjetrgovinsko menjavo.

V prihodnjem petnajstletnem obdobju bodo znašale skupne bruto investicije v osnovna sredstva gospodarstva predvidoma 83 600 milijonov dinarjev. Od tega bo odpadlo na nove investicije 52 500 milijonov dinarjev, na zamenjavo obstoječih zmogljivosti pa 31 100 milijonov dinarjev. Torej bomo zamenjali približno dve tretjini naših sedanjih proizvodnih zmogljivosti.

Na hitrejšo naraščanje družbenega proizvoda bo vplivala večja uspešnost investicij. Približni kvantitativni odsev tega je sprememba v poprečnem kapitalnem koeficientu, računana na osnovna sredstva v gospodarskih dejavnostih, ki je zdrsnil od 3,3 v letu 1960 na 2,8 v letu 1965 in na 2,4 v letu 1970. Poprečna vrednost v prihodnjem obdobju bi znašala 2,0.

Delež bruto investicij negospodarskih dejavnosti v družbenem proizvodu bo v obdobju od 1971 do 1985 ostal približno na sedanji ravni. Vsota bruto investicij za negospodarske dejavnosti bi znašala za to obdobje 27 400 milijonov dinarjev. Od tega bi porabili za zamenjavo 5000 milijonov dinarjev.

Investicije v obratna sredstva bodo naraščale po poprečni letni stopnji 5,9 %. Takšna dinamika temelji na izboljšavah v proizvodnih dejavnostih, s katerimi bodo proizvodne enote dosegle notranje in zunanje prihranke.

Usmeritev na izvozno gospodarstvo je bistveni pogoj za hitrejšo rast. Slovenija ima sedaj večji uvoz od izvoza. Do leta 1985 bo treba to razliko vsaj izravnati. Zato bomo morali v prihodnje še bolj kot do sedaj razvijati proizvodno, tehnično, komercialno in finančno sodelovanje s tujimi podjetji. Že dosedanje tendence kažejo, da bo mogoče precej povečati neblagovni izvoz. Računamo, da bo mogoče do leta 1985 za več kot trikrat povečati blagovni in neblagovni izvoz. To bo mogoče doseči zaradi povečane produkcije blaga in storitev in zlasti tudi zaradi doslednejše usmeritve republiške gospodarske politike na izvoz.

Obseg blagovnega in neblagovnega izvoza Slovenije, ki znaša sedaj okoli 31 %, bi zajel v letu 1985 okoli 36 % družbenega proizvoda. Zato je mogoče računati, da bomo v celotni menjavi s tujino izravnali primanjkljaj, lahko pa bi dosegli že določene presežke.

Slovensko gospodarstvo bo tudi v prihodnje močno sodelovalo na enotnem jugoslovanskem trgu. Leta 1966 je znašala prodaja iz Slovenije v druga področja Jugoslavije 63 % družbenega proizvoda, nakup iz drugih področij pa 53 %. Leta 1968 je prodaja iz Slovenije znašala 54 %, nakup iz drugih delov Jugoslavije pa 49 %. V prihodnjem obdobju je računati, da bo tendenca za izravnavo še bolj očitna.

Ob teh okvirnih projekcijah razvoja v prihodnjih petnajstih letih moramo ugotoviti, da so razvojne ambicije, ki izhajajo iz projekcij posameznih gospodarskih sektorjev, bolj optimistične kot one iz okvirnih projekcij. Njihova realizacija je zahtevnejša glede potrebnih investicijskih sredstev, računa pa tudi

z višjimi stopnjami rasti in še večjimi zaposlitvami. Obseg potrebnih investicijskih sredstev po okvirnih projekcijah in po razvojnih programih posameznih gospodarskih sektorjev znaša v prihodnjem obdobju od 102 000 dg 123 700 milijonov dinarjev; poprečna stopnja rasti družbenega proizvoda naj bi bila od 6,6 % do 7,3 %; stopnja rasti zaposlovanja bi bila med 0,9 % do 0,98 %.

Globalne projekcije razvoja so zmernejše in bolj realne. V okviru teh bodo morali investitorji — upoštevaje narodnogospodarske in podjetniške kriterije investicijskega odločanja — določiti prioritete in opraviti selekcijo med projekti.

V globalni koncepciji po sektorjih proizvodnje in drugih družbenih dejavnosti lahko pričakujemo v prihodnjih petnajstih letih:

— primarni sektor (kmetijstvo, gozdarstvo) bo sicer povečeval svojo proizvodnjo, vendar po sorazmerno nižji stopnji rasti. Delež pri ustvarjanju družbenega proizvoda se bo predvidoma zmanjšal od sedanjih (1969) 13 % na okrog 6 %, več kot za polovico pa se bo zmanjšal delež delovnega prebivalstva (od sedanjih 35 % na okoli 16 %).

V okviru kmetijstva bomo razvijali tiste dejavnosti, za katere

— imamo ugodne naravne pogoje;

— obstoje velike domače potrebe, ki so pomembne za življenjsko raven prebivalstva;

— imamo možnosti ugodnega in trajnejšega izvoza.

Kmetijstvo bo zahtevalo družbeno intervencijo, in sicer s premagovanjem socialnih razlik in usmerjanjem k ekonomsko sposobnejšim obratom ter k širši in po oblikah bogatejši kooperaciji.

Zaradi rastočega primanjkljaja v oskrbi z lesno surovino je v gozdarstvu potrebna usmeritev k povečanju proizvodnega potenciala naših gozdov in k njegovemu boljšemu in bolj intenzivnemu izrabljanju.

Večja družbena skrb pa mora biti posvečena racionalni rabi tako kmetijskega kot gozdarskega prostora iz gospodarskih in pokrajinskih varstvenih interesov (zaščita pred erozijo, videz krajine, rekreativnost bivalnega prostora, turizem, obrambne funkcije prostora).

— Sekundarni sektor (industrija, gradbeništvo, proizvodna obrt) se bo razvijal po obsegu proizvodnje hitreje od poprečja, njegov delež pri ustvarjanju družbenega proizvoda bo narasel od 55 % na 58 % v letu 1985, zvišal pa se bo tudi delež zaposlenih od 39 % na 45 % v letu 1985. Sekundarni sektor bo še naprej najpomembnejši sektor ustvarjanja družbenega proizvoda. V tem sektorju bo s sorazmerno hitrim razvojem industrija osnovno področje gospodarskega razvoja.

Večina industrije sodi med večje, katerih proizvodi so z nekaterimi izjemami predmet intenzivnega izvoza in uvoza. Posebno velja to za Slovenijo, ki je v neposredni bližini gospodarskih bazenov razvitih držav. Razvoj teh vej mora biti rezultat usklajevanja interesov in kriterijev uspešnosti tako s stališča posameznih podjetij kot s stališča družbe. Če ocenjujemo perspektive naših industrijskih vej s stališča že dosežene razvojne stopnje in pa s stališča razvitosti teh vej industrije v zahodni Evropi, če torej realno ocenimo možnosti njihovega konkuriranja na tržišču, pridemo do sklepa, da so kovinsko-predelovalna, elektroindustrija ter lesna in kemična industrija veje z ugodno perspektivo. Znotraj industrijskih vej se bodo najhitreje in najuspešneje razvijale tiste ožje proizvodne grupacije in delovne organizacije, ki imajo razen objektivnih pogojev tudi zmožen vodstveni in strokovni kader, ki se odlikuje z zna-

njem in razgledanostjo, smislom za poslovnost, pogumom ter čutom za dobro gospodarjenje.

Gradbeništvo kot drugo najvažnejše področje v sekundarnem sektorju bo predvidoma sicer zadržalo dosedanji delež pri ustvarjanju družbenega proizvoda in v številu zaposlenosti. Glede na možnosti, ki jih bodo odpirale potrebe intenzivnega razvoja v Sloveniji in Jugoslaviji, ter možnosti, ki se kažejo na tujih trgih, so izpolnjeni pogoji za preraščanje gradbeništva v sodobno industrijsko proizvodnjo. V prihodnjih letih bo imelo pomembno vlogo pri graditvi cest, energetskih objektov, stanovanj, pri modernizaciji cestnega omrežja ter v izvozu.

Proizvodna obrt, ki še zaostaja, bo v perspektivi povečala proizvodnjo, delež v družbenem proizvodu in v številu zaposlenih. Ob bolj stabilni in bolj smotni politiki do obrti in ob večji možnosti angažiranja zasebnih investicij lahko doseže proizvodna obrt kot dopolnilo industrijske, gradbene in druge proizvodnje v perspektivi pomembno mesto.

Tudi terciarni sektor, kamor štejemo promet, trgovino, gostinstvo, turizem, storitveno obrt, stanovanjsko komunalno dejavnost, bo postopoma povečal svoj obseg. Njegov delež v družbenem proizvodu se bo, kot kažejo prognoze, povečal od sedanjih 32 % na približno 37 %. Zlasti se bo v terciarnih dejavnostih povečal delež zaposlenih, in sicer od sedanjih 15 % na približno 25 %. Če k temu dodamo povečanje deleža zaposlenih v superstrukturni dejavnosti od sedanjih 11 na 14 %, potem se bo skupni delež zaposlenih v terciarnem in kvartarnem sektorju povečal od sedanjih 26 % na 40 %, kar pomeni neogibno zakonitost sodobnega sveta. To je bistveni premik k terciarizaciji družbeno-gospodarske strukture, kot jo danes že imajo razvite države.

Predvsem se bodo hitro razvijali trgovina, gostinstvo in turizem. Nekajkrat se bosta povečala obseg zaposlenosti in ustvarjeni družbeni proizvod. Verjetna je ocena, da v trgovini na debelo in zunanji trgovini, zlasti povezani s prometnimi dejavnostmi in z industrijo, še zdaleč nismo izčrpali vseh razvojnih možnosti. V turističnem gospodarstvu je treba izrabiti velike razvojne možnosti, predvsem s koncentrirano gradnjo kapacitet, ki so v rabi vse leto.

Storitvena obrt spremlja velike proizvodnje in odseva potrebe razvitejših družbe. Glede na dosedanje zaostajanje bo v prihodnje hitreje napredovala in bolj zadovoljevala potrebe gospodarstva in negospodarskih dejavnosti ter potrebe prebivalstva.

Razvoj prometnega gospodarstva bo imel glede na delež zaposlenosti in pri družbenem proizvodu podobne značilnosti kot ves terciarni sektor. Dosedanji potek in razvojne zasnove te dejavnosti nakazujejo predvsem hitrejši razvoj cestnega prometa deloma pa tudi drugih oblik prometa. V našem gospodarskem prostoru ima prometno gospodarstvo zelo ugodne razvojne možnosti.

2. Regionalni razvoj in urbanizacija

V zadnjih 25 letih povojnega obdobja smo pričali velikim spremembam v regionalnem in urbanskem razvoju. To je bilo obdobje ekstenzivne industrializacije, ki je povzročila obsežno socialno preslojevanje, v prvi vrsti deagrarizacijo. Opuščanje kmetijskih poklicev pa ni enakomerno zajelo vse Slovenije, temveč predvsem tiste njene dele, ki jih je pokrila gravitacijska moč mestnih in industrijskih središč.

Poglavitne značilnosti našega regionalnega razvoja so velika razpršenost urbanskih naselij, skopo odmerjen aktivni gospodarski prostor in dokaj velika polarizacija gospodarskega in socialnega napredka v posameznih regijah ob relativno gostem toda tehnično slabem komunikacijskem omrežju.

Tako je Slovenija postala dežela majhnih naselij. Le 39 % prebivalstva živi v mestih. Imamo samo dvojne mest z nad 100 000 prebivalci. Zunaj mest živi 61 % prebivalcev, pri tem pa je kmečkega prebivalstva le še okrog 23 %.

Prebivalstvo je sicer opuščalo kmetovanje, vendar je ostalo večidel na vasi. Specifična urbanizacija prometno dostopnega podeželja, počasnejši tok preseljevanja deagrariziranega prebivalstva v mesta in obsežna dnevna delovna migracija so omogočili hitro zlivanje mest z bližnjimi obmestnimi naselji. Tako se je poleg Ljubljane in Maribora izoblikovalo še nekaj deset večjih in manjših gravitacijskih središč, v katerih živi sedaj skoraj polovica slovenskega prebivalstva. Ta središča so bila poglavitni nosilci poveljnega gospodarskega in družbenega razvoja.

Kmetijska območja zunaj gravitacijskega polja mestnih aglomeracij in brez ustrezne prometne dostopnosti gospodarsko stagnirajo oziroma zaostajajo v tempu razvoja.

Dosežena stopnja urbanizacije, prostorska disperzija poselitvenih in ekonomskih agregatov, infrastrukturno omrežje, pojav regionalne polarizacije razvojnih tendenc, posebej pa še socialistična družbena izhodišča omogočajo in terjajo, da se je naša dolgoročna regionalna in urbanistična strategija odločila za policentrični razvoj.

Najbolj ustrezna možnost regionalnega razvoja je — upošteva je objektivne razvojne faktorje — pospeševati stapljanje bolj in manj razvitih regij z že nastalimi središči s pomočjo infrastrukture in urbanizacije ter ekonomsko socialne politike.

Taka središča, ki organsko rastejo in katerim bomo z ustrezno organizacijo prostora ustvarjali pogoje za hitrejši socialni in ekonomski razvoj, bodo vse bolj nosilci gospodarskega, znanstvenega, izobrazbenega in kulturnega napredka posameznih regij, intelektualne koncentracije, koncentracije proizvodnje, blagovne menjave, finančnih sredstev, transporta itd.

Policentrično organizirana in funkcionalno povezana razvojna žarišča v Sloveniji že sedaj izpričujejo določene kvalitetne socialne in ekonomske narave, omogočajo prej naštete razvojne procese, prav tako pa tudi razvoj humanega in biofizično zdravega življenjskega okolja. Zaradi tega se opredeljujemo za policentrični regionalni razvoj, pri katerem ima Ljubljana položaj in vlogo glavnega mesta republike in nacionalnega središča.

Regionalna politika na podlagi razvoja in povezovanja proizvodnih tvorcev v regijah ter urbanistična politika večjega števila med seboj povezanih regionalnih centrov odpirata pota povezovanja med mestom in vasjo, povezovanja med regijami in ustvarjata pogoje za bolj uravnotežen razvoj na vsem področju Slovenije. Ob tem bo imelo pomembno vlogo tudi družbeno usmerjanje na podlagi zakona o pospeševanju manj razvitih področij v Sloveniji. Manj razvita področja se bodo vključila v proces družbene reprodukcije prek ustrezne infrastrukture ter integracije z razvitejšimi področji, in sicer tako, da se bodo aktivirali objektivni faktorji rasti ali pa se bo prebivalstvo prenaseljenih regij zaradi pomanjkanja razvojnih faktorjev razseljevalo ozirom vključilo v dnevno delovno migracijo.

Hitra urbanizacija, gospodarski in tehnološki razvoj povzročajo slabšanje življenjskih pogojev v naravnem in ustvarjalnem okolju. Kvarjenje zraka, voda in tal, naraščanje hrupa, smradu, odpadkov, erozije in poplave začenjajo resno ogrozati zdravje in življenje človeka. Ker se bodo ti problemi v nadaljnjem razvoju še stopnjevali, je treba že sedaj sprejeti konkretne ukrepe za zavarovanje ekološkega ravnovesja, pokrajinskih značilnosti in drugih kvalitet okolja.

Pričakujemo, da bo leta 1985 živel v mestih in v urbaniziranih območjih 68 do 70 % vsega prebivalstva Slovenije. To pa narekuje potrebo po večjih mestnih površinah in rekonstrukciji obstoječih mest ter po hitrejši urbanizaciji podeželja. Naša urbanistična strategija se bo opirala na racionalno gospodarjenje z zazidljivimi zemljišči, na fleksibilne urbanistične in regionalne načrte in na industrializacijo projektive, gradbeništva in gradbene obrti ter na stanovanjsko in komunalno politiko, ki bo bolj izhajala iz ekonomskih odnosov.

3. Gibanje prebivalstva, zaposlitve in življenjske ravni

Prebivalstvo in zaposlovanje

Na naravno gibanje prebivalstva bodo vplivali predvsem naslednji dejavniki:

- višanje realne življenjske ravni prebivalstva,
- boljša zdravstvena zaščita prebivalstva,
- podaljšanje poprečne življenjske dobe ljudi,
- večja skrb za družino in varstvo otrok.

Zavzemamo se za aktivno demografsko politiko. Zanj obstoje objektivni pogoji, ker postajamo čedalje bogatejša družba. Tako politiko je treba izoblikovati in predvideti načine in sredstva za njeno uveljavitev.

Pričakovati je, da se bodo tudi v prihodnjih petnajstih letih uveljavljale družbene in gospodarske zakonitosti, ki vplivajo na mobilnost delovne sile in na družbeno-gospodarsko preobrazbo prebivalstva. Doseljevanje iz drugih jugoslovanskih območij bo potekalo ob hkratnem manjšem odhajanju slovenskih delovnih ljudi v tujino. Z ekonomskimi in političnimi ukrepi bomo odpravljali vzroke, ki spodbujajo odhod v tujino in z vsemi možnimi sredstvi pospeševali vračanje zaposlenih v tujini. Sodimo, da se bo prebivalstvo iz drugih republik še vedno priseljevalo v Slovenijo, vendar spričo hitrejšega razvoja manj razvitih območij v manjšem številu kot doslej.

Navedene predpostavke nakazujejo, da se bo ob aktivni demografski politiki, ki naj rezultira v povečanju števila rojstev in zmanjšanju umrljivosti, skupno število prebivalstva do leta 1985 povečalo od sedanjih 1726 tisoč na 1930 tisoč oziroma do leta 1991 na približno 1985 tisoč. Poprečni prirastek bo znašal 8,1 promila. Število prebivalcev v starosti od 19 do 59 let pa se bo povečalo od sedanjih 910 tisoč na 1050 tisoč.

Na obseg zaposlovanja bodo v prihodnjih 15 letih bistveno vplivali predvsem naslednji dejavniki:

- spremembe v gospodarski strukturi Slovenije;
- neto investicije, ki odpirajo nova delovna mesta;
- tehnični napredek in tehnološke spremembe, ki vplivajo na proizvodnost dela;

- formiranje ustreznih izobrazbenih profilov glede na potrebe sodobnih delovnih postopkov in zahteve na vseh področjih družbene reprodukcije;
- zmožnost prilagajanja delovnih ljudi novim potrebam;
- zmanjšanje zaposlovanja v tujini;
- mobilnost delovne sile.

Modernizacija tehnologije bo omogočila višjo storilnost dela in boljše splošne delovne pogoje. Delovni čas bomo skrajšali predvsem v dejavnostih, kjer so delovni pogoji najtežji. Poskrbeli bomo za boljšo delovno zaščito mater in žensk, za varstvo otrok, izboljšali bomo pogoje prihajanja na delo, omogočili primerno izrabo dopustov širšemu krogu delovni ljudi ipd.

Mehanizacija kmetijstva in tehnični napredek, ki jo spremlja, bosta v slovenskem kmetijstvu do leta 1985 sprostila okoli 100 tisoč delovnih ljudi, ki jih bo treba zaposliti v nekmetijskih dejavnostih. Več delovne sile bo zaposlil tudi razvitejši nekmetijski zasebni sektor.

Predvidevamo tudi, da bo v prihodnjih 15 letih znašala poprečna stopnja rasti delovnega prebivalstva v Sloveniji okoli 1 %.

Družbenogospodarska preobrazba prebivalstva

Naraščanje števila prebivalstva in zaposlenih, predvsem pa pričakovane spremembe v gospodarski strukturi, bodo močno določali obseg družbenogospodarske preobrazbe slovenskega naroda. Predvideni so premiki delovnih ljudi iz primarnega sektorja, predvsem iz kmetijstva, v sekundarne dejavnosti, zlasti pa se bodo razvile terciarne in kvartarne dejavnosti. Drugačna družbenogospodarska struktura prebivalstva bo seveda spremenila tudi prostorsko razmestitev prebivalstva.

Družbeni napredek je čedalje bolj odvisen od izobraženega in strokovno usposobljenega prebivalstva. Veliki premiki med dejavnostmi predpostavljajo in zahtevajo zavestne družbene ukrepe, katerih nameni bodo naslednji:

- hitrejšje razvijanje in moderniziranje osnovnega, srednjega in poklicnega šolstva;
- razvijanje višjega in visokega šolstva ter njegovo prilagajanje sodobnim zahtevam;
- razvijanje znanosti;
- dvig kulturne ravni vsega prebivalstva bo izoblikoval nov sistem vrednot, ki zadevajo odnose med ljudmi, v skladu z našo samoupravno, socialistično in odprto družbo.

Spremembe v gospodarski strukturi se bodo kazale predvsem v nadaljnjem relativnem zmanjševanju podeželskega prebivalstva. Število mestnih prebivalcev se bo v prihodnjem 15-letnem obdobju povečalo od sedanjih 650 tisoč na okrog 860 tisoč. Delež kmečkega prebivalstva v skupnem številu prebivalstva pa bo zdrsnil na okrog 12 do 15 %.

Življenjska raven

Dvig življenjske ravni zadeva vse njene sestavne dele. Predvidevamo:

- rast osebne in koléktivne porabe,
- večanje obsega trajnih potrošnih dobrin,
- izboljšanje delovnih pogojev,
- večanje vseh oblik varnosti materialne in nematerialne narave,
- razvoj človekove osebnosti, zlasti naraščanje njegove moči pri družbenem odločanju na vseh ravneh,

— večjo usklajenost med navedenimi elementi glede na potrebe in zaznane želje.

Dvig življenjske ravni vsega prebivalstva mora vključevati hitrejše naraščanje življenjske ravni tistega njegovega dela, ki je sedaj na najnižji ravni. S tem se bodo zmanjševale socialne razlike. Tu ne gre le za različne materialne pogoje življenja, marveč še zlasti za razlike, ki nastajajo zaradi reprodukcije obstoječe slojevitosti: za razlike v znanju, delovnih navadah, kulturi in s tem v možnostih zaposlitve.

Naraščanje življenjske ravni mora temeljiti na večanju produktivnosti. Ta bo naraščala s spreminjanjem socialno-ekonomske strukture, ki bo s tehničnim napredkom in tehnološkimi spremembami omogočala večjo usposobljenost človeka pri delu. Višja materialna raven bo omogočala izboljšanje nematerialnih sestavin življenjske ravni. Poleg tega se bodo druge nematerialne prvine krepile tudi z dosledno gradnjo samoupravne družbe.

Predvidevamo približno trikratno povečanje sredstev osebne porabe. Takšen dvig bo na eni strani spremenil strukturo porabe vsega prebivalstva, po drugi strani pa se bo izboljšala tudi poraba znotraj posameznih razhodkovnih skupin gospodinjstev. Predvidene spremembe v strukturi in v obsegu osebne porabe zahtevajo večjo ponudbo terciarnih in kvartarnih dejavnosti. Njihovo povečanje je torej močno vezano na rast sredstev, namenjenih osebni in skupni porabi. Do leta 1985 bo v strukturi osebne porabe narastel delež za kulturo in rekreacijo od sedanjih 8,6 na 11,2%, delež vseh storitev pa od sedanjih 14% na približno 18%.

Socialnoekonomska preobrazba prebivalstva, ki pomeni višjo stopnjo urbanizacije, bo v določeni meri vplivala na življenjsko raven, ker so stroški urbanega življenja v primerjavi s podeželjem višji. Terjala bo boljšo opremljenost z infrastrukturnimi elementi ter skladen razvoj izobraževalnih zdravstvenih in socialnih uslug.

PROJEKCIJA RAZVOJA PO GOSPODARSKIH DEJAVNOSTIH

Predvidevanja o razvoju gospodarske strukture oziroma razvoja po dejavnostih so zasnovana na podlagi dolgoročnih vejnih programov posameznih gospodarskih področij in grupacij ter na podlagi drugih spoznanj o možnostih in nujnosti razvoja v naslednjem daljšem obdobju. Programi predstavljajo širše strokovne informacije, ki dajejo mnoga izhodišča za konkreten izbor razvojnih smeri. Razumljivo pa je, da bodo delovne organizacije in drugi nosilci razvoja sprejemali svoje dokončne odločitve na podlagi usmeritev izdelanih programov, upoštevaje predvsem vsakokratne konkretne situacije in najnovejša spoznanja o tehnoloških, tržnih in drugih osnovah razvoja.

Odločno merilo pri konkretnih investicijskih odločitvah bo predvsem izbor takih naložb, ki omogočajo visok dohodek in standard proizvajalcev ter temu ustrezno akumulacijsko zmožnost organizacij združenega dela. To bodo tudi osnovni kriteriji stalnega preverjanja obstoječe poslovne usmeritve, odločanja o nadaljevanju ali modifikaciji že razvite strukture, o permanentnih pripravah novih zasnov in o postopni in pravočasni preusmeritvi nerentabilnih ter neperspektivnih dejavnosti. Pri izboru usmeritev bomo morali upoštevati tudi merila o nujni, vendar racionalni zastopanosti nekaterih dejavnosti, ki za-

gotavljajo skladen razvoj gospodarstva kot celote, njegovo najnujnejše neodvisnost in zagotovilo nemotnega razmaha gospodarskih tokov (metalurgija, energetika ipd.).

Usposobljenost nosilcev razvoja za gibko prilagajanje novim konkretnim razmeram bo torej bistveni pogoj uspešnega gospodarskega razvoja. Pomembna bo naravnost in usposobljenost za razvoj take proizvodnje, ki bo po zasnovi standardov, kvalitete in cene zadovoljevala najzahtevnejša tržna merila, z usmeritvijo prodaje na notranje in zunanje tržišče pa zagotavljala čimvečjo optimalnost kapacitet. Četudi s konceptom dolgoročnega razvoja izhajamo iz obstoječe osnovne diverzifikacije proizvodnje in jo ohranjamo, bomo morali diferencirati svoj odnos do razvoja posameznih dejavnosti tudi na podlagi meril, kot so pretežno tuja ali lastna surovinska osnova, struktura in razpoložljivost delovne sile, zaostajanje določene proizvodnje za potrebami trga, devizno-bilančni vidik in podobno.

Krepitev določenih vitalnih sektorjev gospodarstva in prestrukturiranje nekaterih obstoječih sektorjev bosta zahtevali svoj čas in določene nove materialne ter subjektivne razvrstitve ter usposobitve. Specifična diverzifikacija slovenske industrije nudi že sedaj objektivne možnosti za odločilen prodor nekaterih zvrsti proizvodnje na svetovni trg. Te skupine izdelkov bodo v prihodnje lahko tvorile nosilce izvozne ekspanzije. Nekateri slovenski izdelki imajo možnosti, da dosežejo na svetovnem trgu splošno priznanje in postanejo pojem dobre kvalitete in okusa (kot so npr. pohištvo, športni rekviziti, kvalitetni steklarski izdelki, beli aparati, izdelki motorne in električne industrije, nekateri tekstilni in galanterijski izdelki, nekateri živilski izdelki ipd.).

Gospodarski razvoj bo v prihodnjem obdobju sprožil intenzivne procese najrazličnejših oblik povezovanja s prevladujočimi nosilci proizvodnje v Sloveniji, Jugoslaviji in tujini. Pričakujemo, da bodo v tem smislu prihajale pobude iz velikih konglomeratnih skupin in prodajnih organizacij, razen tega pa pričakujemo njegovo tesnejše sodelovanje s podobnimi organizacijami v tujini.

Realizacija določene strukture in dinamike razvoja gospodarskih dejavnosti bo odvisna od sedanje in prihodnje akumulacijske zmožnosti delovnih organizacij, od nadaljnje razbremenitve gospodarstva, od uspešnosti pridobivanja domačih in tujih sredstev za investicijska vlaganja in od širokopoteznega razvoja finančnega tržišča, zasnovanega na čedalje večjem obvladovanju in kroženju sredstev gospodarstva samega.

V odprti gospodarski tekmi bo dinamika gospodarskega vzpona tako velikih kot najmanjših organizacij združenega dela na katerem koli področju gospodarskih dejavnosti odvisna predvsem od ustvarjalne zmožnosti in pobud strokovnega kadra, od aktiviranja najsposobnejših in od vsestranskega spodbujanja h kreiranju novih kvalitetnih prispevkov za razvoj — od najmanjših racionalizacij do največjih tehnoloških in poslovnih rešitev. Zlasti bo razvoj odvisen od vodilnega kadra, ki bi moral biti ne le vsestransko strokovno usposobljen, temveč pripravljen prevzemati nase tudi izredne napore, ki jih terja sodobno in dinamično upravljanje gospodarske organizacije.

Uresničevanje programov razvojne politike, s katerimi se posamezni nosilci in gospodarstvo kot celota vključujejo v nacionalni ekonomsko socialni razvoj, bo ob soočenju s konkretnimi tržnimi pogoji odvisno predvsem od realne konstelacije materialnih in subjektivnih sil in le-tej ustrezne taktike, strategije in metode realizacije.

INFRASTRUKTURNO GOSPODARSTVO

Energetsko gospodarstvo

V Sloveniji čutimo čedalje večje pomanjkanje energije. Ta primanjkljaj bo kritičen že v petletnem obdobju, ki je tik pred nami, tj. do leta 1975. Če ne bomo zagotovili gradnje potrebnih energetskih obratov in če le-ti ne bodo začeli pravočasno obratovati, se bo pomanjkanje energije izpričevalo na vseh področjih življenja v veliko hujših oblikah kot doslej.

Leta 1985 bodo posamezni porabniki energije za svojo neposredno porabo zahtevali predvidoma okrog 54 000 T cal. Kar zadeva vrste energije, bo verjetno struktura porabe približno naslednja: trda goriva 22 %, tekoča goriva 48 %, plinasta goriva 3 %, električna energija 25 %, para za ogrevanje 2 %.

Pri porabi primarne energije bosta prevzela nafta in plin leta 1985 vodilno vlogo, saj bo njun delež znašal okoli 40 %. Udeležba trdih goriv bo predvidoma 30 %, vodne energije 4 % in jedrske energije 26 %.

Naravne tehnične in gospodarske možnosti za kritje primanjkljaja v prihodnjem obdobju so v poglavitnem naslednje:

- antracit in črni premog bomo vsekakor uvažali iz drugih jugoslovanskih območij in iz drugih držav. Če upoštevamo sedanji obseg načrtovane proizvodnje in porabe, je rjavega premoga glede na sedanjo stopnjo raziskanosti in glede na ugotovljene rezerve (rezerve A in B) dovolj za približno 20 let;

- zaloge lignita znašajo v Sloveniji okoli 310 milijonov ton in zadostujejo še za dolgo dobo;

- nafto bomo morali uvažati. Če hoče slovensko gospodarstvo doseči optimalno preskrbo z naftnimi derivati, bo moralo vložiti potrebna sredstva v kapacitete za predelavo nafte ali pa jih zagotoviti iz drugih domačih in tujih virov;

- zaloge zemeljskega plina cenijo v Jugoslaviji na okoli 100 milijard N m³. Slovenija si bo morala zagotoviti dolgoročno in stalno dobavo iz jugoslovanskih virov in iz uvoza. Razpresti bomo morali tudi osnovne plinovode;

- tehnični, gospodarski in pokrajinsko kulturni razlogi narekujejo, da ne bomo mogli v celoti izrabiti vodnega potenciala, zato se bomo močno preusmerili na termoelektrarne, ki bodo uporabljale nafto, plin, premog in jedrsko gorivo;

- za pokrivanje potreb po konstantni energiji Slovenije najbolj ustreza jedrska energija. Poleg prve jedrske elektrarne z močjo 600 MW bomo do leta 1985 zgradili vsaj še 600 MW jedrskih zmogljivosti za slovenske potrebe.

Prometno gospodarstvo

Sloveniji je ugoden geopolitični položaj že vtisnil izrazit transportni pečat. To dejstvo odpira možnosti, da prek našega ozemlja povežemo velike gospodarske bazene in da na tej podlagi snujemo svoj prihodnji razvoj.

Dosedanji gospodarski in družbeni razvoj je močno prerasel zmogljivosti obstoječe prometne infrastrukture v Sloveniji. Slednja že ovira hitrejši razvoj in onemogoča, da bi boljše izrabljali izredno ugoden geopolitični položaj naše republike.

V svetovnem merilu napreduje transportna in komunikacijska tehnologija tako hitro, da klasični načini pri urejanju tega problema povsem odpovedujejo. V najbolj razvitih državah napovedujejo, da bodo v naslednjih treh do petih

letih že dosegli takšno razvojno raven, da bodo le še tretjino vsega tovora prepeljevali s klasičnimi prevoznimi sredstvi ob klasični prometni organizaciji.

V tej dejavnosti se uveljavljajo nova spoznanja tako hitro, da dosedanji razvoj kontejnerizacije, paletizacije, roll-on-roll-off sistema, huckepacka, naftovodov in plinovodov, maršrutnih vlakov, letalskega prometa ter organizacije velikih obmorskih in suhozemskih terminalov že nakazuje uresničevanje velikih medkontinentalnih in medoceanskih transportnih in prometnih sistemov. Nove tehnologije in novi načini organizacije prometne infrastrukture bodo postopno odpravili tradicionalne oblike transporta in komunikacij. V nasprotju s hitrim razvojem te gospodarske dejavnosti po vsem svetu pa smo v Sloveniji in v Jugoslaviji komaj pričeli s prilagajanjem sodobnim transportnim sistemom in organizacijam.

V železniškem prometu je nujna modernizacija te komunikacije kot hrbtenice transportnega sistema. Na tem področju mora investicijska politika zagotoviti modernizacijo železniške infrastrukture, posebno na osnovnih relacijah prometnega križa (Jesenice—Zagreb in Šentilj—Sežana—Koper). Povečati in usposobiti bo treba tudi železniški vozni park ter pri tem upoštevati predvideno kontejnerizacijo in paletizacijo.

Tehnološko in gospodarsko sodelovanje med železnico in med drugimi transportnimi vejami se bo najbolj izpričalo pri gradnji skupnih transportnih terminalov v Ljubljani, v Mariboru, v Sežani in Novi Gorici, na Jesenicah in v Kopru. Tako se bo Slovenija prometno reorganizirala in povezala v suhozemnem prometu. Povezala pa bo tudi naše morje s suhozemnim zaledjem, kar je pomembno predvsem za daljinski notranji in mednarodni blagovni in potniški promet.

Gospodarsko in družbeno je v sodobnih razvojnih tokovih izredno pomemben cestni promet, saj povezuje najrazličnejša področja in območja. Investicijski posegi v cestno prometno infrastrukturo morajo zagotoviti gradnjo sistema hitrih cest z visoko propustnostjo, torej cest, ki dopuščajo velike vozne hitrosti in velike obremenitve, koncentrirajo promet in so namenjene predvsem daljinskemu prometu. Mimo tega pa bomo modernizirali in rekonstruirali sekundarno cestno prometno omrežje v Sloveniji. Predvideni posegi v cestno prometno omrežje bodo spremenili razvrstitev gospodarskega potenciala, kar bo odsevalo v načinih in v obsegu izrabe slovenskega gospodarskega prostora.

V prihodnjem dolgoročnem obdobju bomo morali postopoma glede na razpoložljiva sredstva ter v izvedbi in zaporedju, ki bosta najboljše ustrezala našim potrebam in možnostim, modernizirati oziroma zgraditi naslednje cestno-prometno ožilje:

— magistralno cestno omrežje, ki povezuje Slovenijo z jugoslovanskim, italijanskim, avstrijskim in madžarskim cestnim omrežjem, in sicer:

— Šentilj—Ljubljana—Razdrto—Nova Gorica—Sežana—Koper—Reka;

— predor Karavanke—Ljubljana—Zagreb;

— Maribor—Ptuj—Zagreb;

— Dravograd—Maribor—Lendava;

— regionalno cestno omrežje, predvsem tiste ceste, ki omogočajo povezavo naših mestnih središč v policentrični urbani sistem in tiste regionalne cestne prometnice, ki odpirajo razvojne možnosti manj razvitim področjem.

Te orientacije so utemeljene z ekonomsko prometnimi in razvojnimi faktori tako z vidika komunikacijskih povezav Slovenije z Jugoslavijo in Evropo kot tudi z vidika našega policentričnega urbanskega razvoja.

V pomorskem gospodarstvu bomo razmahnili luško dejavnost in povečali obseg pomorskega prometa predvsem v okviru integralnih transportnih sistemov, ki povezujejo kopno in morje. Za pospešeno vključevanje našega gospodarstva tudi v mednarodni trg moramo izrabiti vse ugodnosti, ki jih prinaša pomorski promet. Zato bomo krepili našo pomorsko prevozniško organizacijo in pri tem bolj upoštevali transportne potrebe našega gospodarstva. V ta namen bomo obnovili in razširili ladjevje predvsem z novimi ladjami, osvojili pa bomo tudi sodobno tehnologijo, ki prevladuje v pomorskem transportu.

V okviru luške dejavnosti bomo bolj izrabili tranzitno prometni položaj luke Koper in pospešeno dograjevali njeno industrijsko cono. Specializacija, kontejnerizacija, razširitev dodelave in predelave blaga v prosti coni in podobno — vse to bo predvidoma dvignilo promet v luki, in sicer od sedanjih 2,2 milijona ton na 10 do 15 milijonov ton v letu 1985. Za realizacijo tega bo treba čimprej izdelati koncept in program gradnje in razvoja industrijske cone na podlagi domačih in tujih vlaganj. Pri tem bosta pomembna izbor in struktura dejavnosti, ki se bodo morale razvijati v najugodnejših ekonomskih kombinacijah domačih in tujih gospodarskih interesov na tem širšem gravitacijskem področju.

V svetovnem merilu je zračni promet ena najbolj razgibanih in obetajočih prometnih vej. Slovenija se mora čimbolj vključiti v notranji in v mednarodni zračni promet ter ustvariti sodobne letalsko prometne pogoje, ki bodo omogočali hitro rast turizma, poslovnega prometa in blagovnega prevoza. Zato bomo v prihodnjih petnajstih letih nadaljevali z gradnjo slovenske letalske infrastrukture in večali letalske prevozne zmogljivosti. Zagotoviti bomo morali tudi ustrezne pogoje za razvoj helikopterskih prevozov. V ta namen bo treba zgraditi primerno mrežo alpskih, obmorskih in obmestnih helikopterskih pristajališč.

Vpeljevanje cevnega transporta (naftovodi, plinovodi) je potrebno glede na energetske in surovinske vire za bazno in predelovalno industrijo, ki jo načrtujemo. Geopolitična lega Slovenije nam sicer omogoča, da lahko izbiramo energetske surovine in si oskrbimo napajanje iz več smeri, kar zlasti zagotavlja zanesljivost oskrbe: iz Italije, Avstrije, Hrvaške in iz koprskega terminala, vendar pa bomo morali pri tem misliti na najugodnejše kombinacije glede financiranja naložb in njihovega učinka v nacionalnem gospodarstvu.

V politiki razvoja naše prometne infrastrukture bomo morali proučiti, kako se bo Slovenija vključila v sistem evropskih plovnih poti (Podonavje—Jadran).

Predvideni gospodarski, politični in družbeni razvoj terja dobre PTT storitve in dobro radiotelevizijo. Zato moramo imeti sodoben PTT sistem in sodobno radiotelevizijsko službo, ki bosta urno sledila najnovejšim tehničnim in tehnološkim dosežkom na tem področju. Vpeljati moramo popolno avtomatizacijo poštnih služb na vseh ravneh ter polavtomatizacijo oziroma avtomatizacijo mednarodnega telefonskega in telegrafskega prometa. Radiotelevizijska služba bo morala s svojimi zmogljivostmi pokriti ves slovenski prostor in zagotoviti večjo izbiro programov.

Pri razvoju kompleksnega prometa bomo morali posebej upoštevati nujnost racionalnega kombiniranja posameznih vrst transporta.

Vodno gospodarstvo.

Poraba pitne in tehnološke vode v Sloveniji izredno hitro raste. K temu prispevata širjenje gospodarskih zmogljivosti in naraščanje življenjske ravni, zaradi česar se večja poraba vode za osebne potrebe prebivalstva.

V Sloveniji imamo pitne vode v razponu od 25,6 m³/sek. do 26,8 m³/sek. Od tega izrabljamo že približno 40 %, leta 1985 pa bomo načeli že okoli 45 % vseh znanih virov pitne vode v Sloveniji. Okoli 20 % tehnološke vode bomo morali oskrbeti iz dobrih virov in tako bodo znašale rezerve le še približno 35 %. Potrebe po dobri tehnološki vodi se utegnejo še povečati, če se bodo intenzivno razvijale industrijske veje, ki jo potrebujejo.

Pri takšnem stanju in razvoju porabe dobre pitne in tehnološke vode moramo zagotoviti smotrno in racionalno gospodarjenje z našimi vodami. Pričakovano povečanje porabe napoveduje, da bomo v kratkem začeli izrabljati vse znane vodne vire, to pa narekuje iskanje novih virov. Zato moramo čimbolj ohraniti vodno rezervo, iskati nove vire in graditi objekte, ki bodo bistveno povečali možnost za izrabo razpoložljivih vodnih virov.

Treba je dosledno graditi čistilne naprave z mehanskim in z biološkim postopkom čiščenja odpadnih industrijskih voda in mestnih odplak.

GOSPODARSTVO

Metalurgija in kovinsko predelovalna industrija

Slovensko železarstvo se bo moralo tehnološko preusmeriti na kvalitetnejše izdelke, asortiment svojih izdelkov pa mora programsko uskladiti z jugoslovanskim železarskim gospodarstvom. Naša črna metalurgija se mora tehnološko in organizacijsko tesno povezati s kovinsko predelovalno industrijo ter z usmeritvijo na čim večjo finalizacijo proizvodnje z njo postati organska celota.

V okviru dolgoročnega načrta za razvoj jugoslovanske črne metalurgije, ki računa z zmogljivostmi do 8 milijonov ton, bodo slovenske železarne leta 1985 udeležene z okrog 1 milijonom ton (sedaj 680 tisoč ton). Takšno proizvodno usmeritev bomo dosegli z nabavo polizdelkov pri jugoslovanskih in drugih proizvajalcih jekla, kar nas bo investicijsko precej razbremenilo, težišče proizvodnje pa preneslo na hladno predelavo in na finalizacijo.

Za položaj slovenske barvne metalurgije je po eni strani značilno praševanje po barvnih kovinah in ustreznih izdelkih tako na domačem trgu kot po svetu, po drugi strani pa ob obstoječih proizvodnih zmogljivostih lastna surovinska osnova usiha. Takšen položaj narekuje intenziviranje geoloških in rudarskih raziskav, da bi nam sodobni tehnološki postopki zagotovili rentabilno proizvodnjo. Sicer pa bomo morali nabavljati surovine, tj. ržde, koncentrate in polizdelke, drugod, pri čemer se bomo morali — da bi zagotovili surovine z drugih področij in iz uvoza — delno oprijemati tudi investicijskih sovlaganj z drugimi partnerji.

Predelovalna industrija barvnih kovin se bo razvijala v tesni tehnološki in poslovni povezavi z domačimi in s tujimi porabniki svojih izdelkov. Proizvodnja nepredelanega aluminija bo predvidoma dosegla okoli 76 tisoč ton, močno pa se bo povečala njegova predelava in finalizacija.

Kovinska industrija je za slovenski gospodarski razvoj izredno pomembna, ker je propulzivna, povezuje metalurgijo z vsemi drugimi gospodarskimi dejavnostmi in ima ugodne multiplikativne učinke na gospodarstvo v celoti. Predvidevamo, da se bo v prihodnjih letih izoblikovala v hrbtenico naše industrije. Vključevala se bo, predvsem kot kooperant, v velika jugoslovanska in mednarodna industrijska združenja ter bo postala pomemben dejavnik, ki bo

neposredno in posredno vplival na uvajanje svetovne tehnologije v naše gospodarstvo. Velika kovinska industrija bo postala tudi pobudnik za razvijanje številnih manjših kovinsko predelovalnih in obrtnih delavnic.

Pomemben položaj se obeta motorni industriji in industriji gospodinjskih strojev, ki že sedaj razvijata večje serije finalnih izdelkov za domači in tuji trg ter sta organizator serijske proizvodnje raznih sestavnih delov in polizdelkov.

Hkrati z dinamičnim razvojem kovinske industrije se bo zlasti izboljševala struktura proizvodnje v smeri čedalje bolj zahtevnih izdelkov.

Poglavitno vprašanje v razvoju navedenih industrijskih vej so strokovnjaki, ki se bodo morali lotiti organizacijskih in tehnoloških problemov ter jih razreševati v okviru nakazanih usmeritev.

Elektroindustrija

Elektronika in njej sorodne industrije so značilne industrijske veje predvsem za razvit sodobni svet, zato sodimo, da se bodo v prihodnje razvile tudi pri nas, predvsem v sodelovanju s tovrstno svetovno vodilno industrijo. Menimo, da bo imela ta industrija eno najvišjih stopenj rasti in da bo aktivno vplivala na spreminjanje naše gospodarske strukture.

Elektronika je podlaga, na katero se opira ves industrijsko-tehnološki razvoj, zato bomo skrbeli, da se bo ta industrijska dejavnost okrepila in na široko prodrla v tehnologijo, raziskovanja, izobraževanje in kulturo. Slovenija ima ustrezne nosilce elektronike, ki imajo že sedaj vodilno vlogo pri razvijanju gospodarstva, še bolj pa bodo vplivali na gospodarski napredek v prihodnjih letih.

Pri razvijanju slovenske industrije jakega toka moramo računati z dejstvom, da pokrivamo velik del potreb jugoslovanskega trga z uvozom, hkrati pa imamo ugodne možnosti, da se na tem področju uspešno vključimo v mednarodno delitev dela. Zagotoviti moramo proizvodnjo optimalnih serij izdelkov in njihovo pocenitev, tako da bomo mogli tekmovati na svetovnem trgu in da si bomo zagotovili dodatno prodajo tudi na domačem tržišču.

Kemična industrija

Po svojih proizvodnih zmogljivostih, tehnologiji in asortimentu izdelkov slovenska kemična industrija precej zaostaja za tujimi tehnološkimi proizvodnimi dosežki. Ta razkorak pa bi se utegnil ob nespremenjeni usmeritvi še poglobiti. Zato bomo morali tudi v tej dejavnosti bolj hitro in prožno povzemati najnovejše postopke in dosežke, modernizirati zaostalo tehnologijo in prilagoditi asortiment izdelkov.

Anorganska bazna kemična industrija mora modernizirati predvsem proizvodnjo tistih nekaterih izdelkov, ki jih že sedaj primanjkuje na domačem trgu. Pri predvideni preusmeritvi pa mora upoštevati tudi dolgoročne razvojne programe kemične industrije na drugih področjih države.

Razvoj organske kemične industrije je tesno vezan na gradnjo rafinerije in plinovodov v Sloveniji. Ne glede na tehnološko in kapitalno zelo zahtevno gradnjo predvidevamo, da se bo organska kemična industrija močno razmahnila. Usmerila se bo predvsem na zahtevnejše izdelke, ki jim je zagotovljena prodaja doma in na tujem.

Na tej podlagi se bo razvijala tudi kemijsko predelovalna industrija (farmacevtska, milarsko kozmetična, proizvodnja premaznih sredstev, proizvodnja in predelava plastičnih mas ipd.). Razvoj motorizacije in možnost prodaje na domačem in na tujem trgu bo izrabila tudi slovenska gumarska industrija, ki bo razvila moderno, avtomatizirano, velikošerijsko proizvodnjo.

Da bi uresničile takšno razvojno zasnovo, se bodo morale že obstoječe kemične industrije združevati tako vertikalno kot horizontalno. Združevanje znanja in kapitala je odločilen pogoj za izvajanje predvidene razvojne usmeritve. Razen združevanja sredstev v ustreznih kooperacijskih in poslovnih povezavah doma in v tujini pa je nujna tudi prilagoditev strokovnega in visokošolskega študija, ki naj da ustrezne profile strokovnjakov za kemijsko tehnologijo.

Gozdarska proizvodnja in lesno predelovalna industrija

Med pomembna področja slovenske dolgoročne industrijske politike sodi lesno gospodarstvo v celoti. Gozdno bogastvo v Sloveniji je razmeroma veliko, saj pokrivajo gozdovi kar 48 % vse površine. Razpoložljiv proizvodni potencial naših gozdov in aktivnost za ustvarjanje novih virov lesa ponujata možnosti za precejšnje povečanje surovinske osnove za potrebe lesno predelovalne industrije in kemične predelave lesa. Pri tem bomo skrbeli za trajnost in povečanje gozdnih donosov, za zboljšanje gozdnih sestojev v korist iglavcev, odpirali nova gozdna območja, modernizirali proizvodnjo in upoštevali mimo gospodarskih koristi tudi čedalje večji družbeni pomen in splošno koristno vlogo gozdov.

V zadnjih desetletjih je bil stalni obseg letne sečnje v Sloveniji okrog 3 milijone m³, čeprav se je letni poprečni prirast dvignil na približno 4 milijone m³, kar omogoča v prihodnje precejšnje povečanje izsekavanja.

Dolgoročna politika na področju gozdarstva bo morala usklajevati koristi samega gozdarstva in lesno predelovalne industrije s koristmi turizma, urbanizacije, kmetijstva in vodnega gospodarstva.

Lesno predelovalna industrija je med slovenskimi industrijskimi vejami sedaj na drugem mestu po izvozu, glede števila zaposlenih in glede deleža v družbenem proizvodu pa na tretjem.

Realna podlaga za večjo ekspanzijo lesne, zlasti pohištvene industrije so že dosežena raven kapacitet in njihova močna zunanjetrgovinska usmerjenost, kader in izkušnje, pa tudi zadostna lesna surovinska podlaga. Lesna industrija ima po svoji tehnološki naravi izrazite povezovalne sposobnosti in zahteve do drugih dopolnilnih industrij, obrti in trgovine. Slovenska lesna industrija je že sedaj dosegla kvantitete in kvalitete, potrebne za prodor v sam vrh svetovnih proizvajalcev in ima možnosti, da postane pojem vrhunske kakovosti. Tako kvalitetna in tudi prodajno konkurenčna lahko lesna industrija razvija naprej svoje poslovanje in pri tem izrablja čedalje širše in dinamično povpraševanje trga po najrazličnejših proizvodih za stanovanjske in druge objekte — vse do kompletnih sestavnih delov in industrijske proizvodnje stanovanjskih hiš. Njene možnosti so nadalje v bogatem asortimentu notranje stanovanjske opreme, sodobnih množičnih športnih rekvizitov in raznih vsakdanjih potrošnih predmetov. Lesna industrija in trgovina bosta morali še bolj spodbujati lastno ali kooperantsko proizvodnjo mnogih reprodukcijskih materialov, ki jih je bilo ob naglem vzponu te panoge treba močno pokrivati z uvozom. Izvoz se bo povečal predvidoma hitreje, kot bo rastla proizvodnja. To bo doseženo z nadaljnjimi

razširitvami in modernizacijo proizvodnje ter krepitvijo razvojnih služb, še zlasti dizajna. Lesna industrija bo glede na materialne in druge pogoje posegla tudi v razvijanje nekaterih novih zvrsti industrijske proizvodnje.

Razvoj industrije celuloze in papirja je pogojen z rastočo porabo papirja, kartona in podobnih izdelkov. Glede tega smo precej pod svetovnim povprečjem. Obstoječe zmogljivosti slovenske celuloze in papirne industrije so po večini zastarele, pa tudi po velikosti zaostajajo za podobnimi obrati po svetu in v Jugoslaviji. Modernizacija zmogljivosti na podlagi naše domače surovinske podlage je neogibna. Pri postavljanju novih zmogljivosti moramo upoštevati tudi izreden napredek tehnologije za pridobivanje celuloze in papirja, ki omogoča uspešno in široko uporabo manjvrednih sortimentov iglavcev in večjo uporabo listavcev v proizvodnih postopkih. Pomembno bo intenzivno sodelovanje te industrije tudi pri razvijanju surovinske podlage.

Nekovinska industrija

Nahajališča nekovinskih rudnin so pri nas večinoma majhna. Z njihovo eksploatacijo se ukvarjajo v večini primerov majhna podjetja. Proizvodnja in predelava nekovin je pretežno dopolnilna industrija za preskrbo posameznih industrijskih panog in deloma široke porabe. Zaradi tega temelji razvoj te panoge na predvidenem splošnem dvigu gospodarstva in na izvozu.

Ta industrija ima pogoje za nadaljnji dolgoročni razvoj, če bodo geološke in geokemijske raziskave pokazale ugodne rezultate glede nahajališč nekovinskih rudnin v Sloveniji. Seveda pa sta tudi v tej industrijski dejavnosti nujni večje združevanje obstoječih zmogljivosti in uvajanje novih tehnoloških postopkov.

Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala

V dolgoročni razvojni zasnovi slovenskega gospodarstva smo posvetili posebno pozornost gradbeništvu. Sedanjo razdrobljenost in ekstenzivnost proizvodnje, neenakomerno izrabo zmogljivosti in veliko fluktuacijo zaposlenih bo mogoče premagati z izboljšanjem tehnike, tehnologije in organizacije vsega gradbeništva. To pa bo tej dejavnosti omogočilo tudi večji prodor na tuja tržišča.

Obseg gradbenih del je močno odvisen od obsega investicijskih del. Za prihodnje dolgoročno obdobje predvidevamo, da se bo glede na pričakovane investicije gradbeništvo močno razmahnilo. Velika gradbena podjetja se bodo organizirala kot industrijska podjetja na podlagi sodobne tehnologije in bodo razvila visoko storilne proizvodne metode. Manjše gradbeniške organizacije pa se bodo morale usmeriti predvsem na vzdrževalna dela in na rekonstrukcije.

Napredek gradbeništva zahteva dobro in hitro projektivno dejavnost ter močno razvito raziskovalno dejavnost. Tem zahtevam bodo kos le visoko kvalificirani in specializirani strokovnjaki, ki bodo hkrati nosilci procesa prehajanja gradbeništva na višjo proizvodno, tehnološko in gospodarsko raven.

V prihodnje bomo morali doseči večjo specializacijo in medsebojno povezovanje posameznih delovnih gradbenih enot tako na območju Slovenije kot v okviru vse Jugoslavije. Za uspešno obvladovanje tujih tržišč bo treba bolj razvijati sodelovanje s tujimi partnerji. V ta namen bomo podpirali razvoj združenih organizacij, ki imajo boljše možnosti, da se opremijo z moderno in s težko mehanizacijo.

Z intenzivnim razvojem industrije gradbenega materiala je treba doseči večje pokrivanje rastočih potreb gradbeništva. Zato obstoje ugodni pogoji za razmah in kvalitetno izpopolnjevanje v opekarski in cementni industriji, na področju izolacijskih materialov in drugih sodobnih gradbenih materialov.

Tekstilna in usnjarska industrija

Slovenska tekstilna industrija sodi med tradicionalne in večidel najbolj zastarele industrijske veje, ki pa je obenem znatno udeležena v številu zaposlenih in družbenem proizvodni. Zato je njen razvoj povsem odvisen od tega, ali se bo otresla zastarele tehnologije, ali bo avtomatizirala in modernizirala zmogljivost in vpeljala v svoje obrate sodobno organizacijo dela. Naslednji pomembni dejavnik, ki vpliva na razvoj te dejavnosti, je spremenjena surovinska podlaga, gre namreč za večjo uporabo uporabo uvoženih umetnih vlaken. Proizvodnjo takšnih vlaken bi morali zagotoviti doma, za kar obstajajo realne možnosti. Pri načrtovanju razvoja tekstilne in usnjarske proizvodne dejavnosti predvidevamo tudi določeno usmeritev proizvodnih programov glede na visoko zahtevno sodobno kulturo oblačenja.

Vse to pa bo mogoče doseči le, če se bodo proizvajalci v tekstilni, usnjarski in konfekcijski industriji ter obrti poslovno in tehnološko povezovali in predvsem sodelovali tudi s trgovino doma in v tujini. S sodobno tehnologijo, v neposrednem stiku z modnim svetom in s trgov, si bodo združene dejavnosti lahko zagotovile nadaljnji razvoj.

Začrtana usmeritev te proizvodnje bo omogočila sprostitev dela zaposlene ženske delovne sile, ki se bo lahko preusmerjala v bolj perspektivne dejavnosti, kot so elektroindustrija in zlasti terciarne dejavnosti.

Kmetijska proizvodnja in živilska industrija

V prihodnjih petnajstih letih lahko predvidevamo nadaljnje razslojevanje vasi in zmanjševanje deleža kmetijstva v strukturi družbenega proizvoda. Ob tem pa bo še vedno rasel obseg kmetijske proizvodnje zaradi tehnološkega napredka, večje proizvodnosti dela in intenzivnega prizadevanja za nadaljnjo modernizacijo družbene kmetijske proizvodnje ter za preusmeritev zasebnih posestev v blagovne proizvajalce.

Naravni pogoji v Sloveniji omogočajo sorazmerno pestro proizvodno usmeritev na področju živinoreje, gojitve hmelja, vrtnin, sadjarstva, vinogradništva in nekaterih industrijskih rastlin. Vse bolj se bo v tem obdobju uveljavljala specializacija posameznih kmetijskih proizvajalcev.

Na intenziviranje kmetijske proizvodnje bodo vplivale povečana domača poraba zlasti kvalitetnih vrst hrane in predvidene možnosti izvoza. Spremembe v prehrani bodo terjale nadaljnja vlaganja v sodobno specializirane kmetijske proizvodne obrate in objekte ter naprave za pripravo, dodelavo, skladiščenje in prodajo kmetijskih živilskih pridelkov. Pričakujemo, da se bo v prihodnje bolj uveljavila proizvodnja na podlagi dolgoročnih pogodb. Večjo stalnost kmetijske proizvodnje in s tem oskrbe trga bo omogočila tudi politika usklajevanja in garantiranja cen, premiranja, zaščite, rezerv ipd. Nenehna modernizacija kmetijske tehnologije in naraščanje storilnosti dela pa bosta omogočila, da bodo cene kmetijskih izdelkov konkurenčne tako na domačem kot na tujem tržišču.

S preusmeritvijo številnih kmetij in zlasti z razvitimi oblikami sodelovanja v proizvodnji ter z razvijanjem dopolnilnih dejavnosti, kot so kmečki turizem,

delo v gozdarstvu, domača obrt, prevozi ipd., si bodo kmečki proizvajalci z večjimi investicijskimi vlaganji in ob bolj intenzivni družbeni pomoči ustvarjali pogoje za mnogo večji dohodek in standard. To bo tudi realna perspektiva za tisti del zasebnega kmetijstva, ki se bo na podlagi modernizacije proizvodnje pretvarjal v uspešne blagovne proizvajalce ter se lahko preživljal pretežno s kmetijstvom. To je hkrati realna podlaga za razreševanje socialnih vprašanj agrarnega prebivalstva, odpravljanje manjše razvitosti agrarnih področij in ohranjanje naseljenosti in kulturnega videza pokrajine.

Določena skrb širše družbe in materialna podpora sta v procesu preusmeritve kmetijstva nujno potrebni, če hočemo usmerjati proces deagrarizacije skupno s splošnim gospodarskim razvojem in družbenim interesom.

V prihodnjem dolgoročnem obdobju lahko pričakujemo nadaljnje intenzivne spremembe v strukturi prehrane in zahtevah, ki jih bodo povzročili čedalje večja zaposlenost in urbanizacija, zvišanje standarda, razvoj turizma in nove tehnološke rešitve na tem področju.

Predeleovalna živilska industrija bo morala strniti obstoječe zmogljivosti, ki sedaj nikakor nimajo optimalnega obsega. Razdrobljenost proizvodnje povzroča pri posameznih proizvajalcih razmeroma slabe poslovne učinke. Živilska industrija si mora zagotoviti surovinsko osnovo v slovenskem gospodarskem prostoru pa tudi zunaj tega. Pri tem pa mora upoštevati realne ekonomske pogoje. Zato mora tesneje sodelovati z domačimi in s tujimi proizvajalci ter s trgovino. Živilska industrija in trgovina bosta morali postati nosilki množično specializirane kmetijske proizvodnje in pomemben faktor pri preusmerjanju programa v kmetijstvu. Tudi ta industrijska veja zahteva uvajanje sodobne tehnologije in modernizacije proizvodnih zmogljivosti.

Blagovni promet

Naraščajoča kupna moč slovenskega prebivalstva, zemljepisni in poslovni položaj Slovenije, tranzitni prometni tokovi in podobno odpirajo možnosti, da se trgovinska dejavnost, posebno trgovina na debelo, uvrsti med pomembne činitelje, ki bodo spodbujali ves gospodarski in družbeni razvoj v Sloveniji. Hkrati ima trgovinska dejavnost vse pogoje, da se ob tem razvije v eno najbolj perspektivnih gospodarskih področij.

Trgovina na debelo in zunanja trgovina bosta izrabili geopolitični položaj Slovenije, če se bosta povezovali z drugimi gospodarskimi vejami ter integrirali v velikih trgovinskih središčih. Že sedaj, še mnogo bolj pa v prihodnje, bo morala trgovina, zlasti zunanja, igrati vlogo organizatorja, povezovalca in usmerjevalca industrijske in druge proizvodnje ter iniciatorja in sovlagatelja na področju novih vrst propulzivnih izdelkov.

Nerazvita lokalna trgovina se bo morala združevati z močnimi trgovskimi podjetji, ki bodo odpirala številne podružnice. Trgovina na drobno bo prevzela moderne oblike prodaje blaga v veleblagovnicah, samopostrežnih obratih in nakupovalnih središčih, organizirala pa bo tudi dobavo standardnega blaga po naročilu in podobno.

Trgovinsko poslovanje in poslovne norme v trgovini postajajo čedalje bolj zapleteni in zahtevni. Zato bo treba v prihodnje temeljito raziskovati tržišče in skrbeti za specializirano vzgojo novih delovnih moči. To bo še toliko bolj pomembno, ker lahko v tem obdobju ob razviti mreži velikih trgovinskih organizacij z vseh področij države pričakujemo veliko večjo konkurenco.

Turistično gospodarstvo

Vzporedno z višjo življenjsko ravniyo v Jugoslaviji, Evropi in drugod, pričakujemo izredno povečan turistični promet. S široko zasnovano in učinkovito turistično politiko bomo lahko bolj izrabili možnosti, ki nam jih nudijo morje, Alpe, zdraviliška območja in vrsto drugih turističnih zanimivosti na Slovenskem.

Razvijali bomo večja gorska turistična središča, kjer bomo pospeševali tako zimskošportni turizem kot letni stacionarni in izletniški turizem. Bistveno bomo povečali turistične zmogljivosti na slovenskem obalnem območju, velik razvoj pa pričakujemo tudi v zdraviliških turističnih krajih. Koncentrirano turistično ponudbo v večjih središčih bodo dopolnjevale turistične dejavnosti v manjših in novih turističnih krajih. V tem razvoju bo graditev infrastrukturnih objektov pomemben in zahteven dejavnik razmaha turističnega gospodarstva. Družba bo s konkretnimi rešitvami podpirala tak razvoj.

Turistična investicijska politika bo usmerjena zlasti v modernizacijo in večanje receptivnih zmogljivosti, ki bodo ustrezale zahtevam množičnega in mobilnega sodobnega turističnega prometa, ter v kompleksno gradnjo turističnih območjih in krajev (prometna mreža, trgovina, gostinstvo, servisi, športni in rekreacijski objekti). Skrbeli pa bomo tudi za boljše in bolj obsežno turistično propagando, podpirali razvoj kmečkega turizma in zasebnih obratov, omogočali ugodne kreditne pogoje za gradnjo turističnih objektov ter sistematično izobraževali kadre vseh potrebnih profilov. Več pozornosti bo deležen tudi razvoj tujega in domačega izletniškega turističnega prometa, ki se lahko glede na našo geografsko lego in glede na naravne pogoje gospodarsko močno uveljavi. V tem okviru nudi velike možnosti tudi razvoj hitrih in sodobnih železniških povezav do velikih turističnih kompleksov ob morju iz širšega gravitacijskega območja (npr. redni izletniški maršrutni vlaki). Večjo izrabo zmogljivosti, kompleksno ponudbo turističnih storitev in boljše gospodarske uspehe bomo dosegli z dinamičnim razvijanjem velikih nosilcev turistične dejavnosti, z združevanjem gostinstva, trgovine, transporta in drugih dejavnosti, s široko razpredeno mrežo postojank po vsej državi ter s povezovanjem vseh zvrsti in vseh oblik turističnega prometa, ki jih lahko razvijamo na območju Slovenije.

Stanovanjsko gospodarstvo

Stanovanje je socialna in ekonomska dobrina trajnega značaja. To je eden osnovnih elementov življenjske ravni, hkrati pa pomemben dejavnik pri pospeševanju storilnosti dela. Ker pa je tudi instrument za vodenje dolgoročne družbene, gospodarske in prostorske politike, moramo stanovanjsko gospodarstvo obravnavati kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Kljub temu, da smo v stanovanjski gradnji dosegli vidne uspehe, vendarle ta ne dohaja hitro rastočih potreb. Hitrejše gradnjo stanovanj je oviralo predvsem to, da je bila stanovanjska politika večkrat nedefinirana, imeli smo izredno naraščanje cen stanovanjske gradnje, neustrezno zemljiško politiko, pomanjkljivo urbanistično ureditev in večkrat slabo organizirano stanovanjsko gradnjo.

V prihodnjem razdobju moramo stanovanjsko dejavnost družbeno usmerjati. Ob tem, ko bomo postopno postavili stanovanjsko gradnjo in vzdrževanje na gospodarske temelje — tudi z uvedbo ekonomskih stanarin — je treba na principih solidarnosti uveljaviti organizirano družbeno skrb za tiste, ki jim nizki dohodki ne omogočajo zadovoljitve svojih stanovanjskih potreb in plačila ekonomske stanarine.

V stanovanjski graditvi je treba uveljaviti načelo, da naj za stanovanje v prvi vrsti skrbi uporabnik sam, družba pa mu pri tem pomaga. Taka usmeritev zahteva bistveno izboljšanje poprečnega razmerja med vrednostjo stanovanja in med letnim dohodkom gospodinjstva, povečanje stanovanjskega varčevanja in določitev meril za družbeno pomoč. Pri tem so delovne organizacije dolžne pomagati delavcem. Banke bodo morale uveljavljati tako kreditno politiko, ki bo omogočala najetje stanovanjskih kreditov tudi delavcem z nižjimi dohodki. Osnovni nosilec stanovanjske politike mora postati občina, ki s srednje-ročnimi programi stanovanjske graditve in ustreznimi predpisi v okviru republiških zakonov zagotavlja družbeno usmerjanje na stanovanjskem področju.

Stanovanjske probleme občanov z nizkimi dohodki je treba reševati s pospešeno gradnjo cenejših standardnih najemnih stanovanj v družbeni lasti. Takim gradnjam je treba dati prednosti in jim zagotoviti vso družbeno pomoč. Tako bomo bistveno pripomogli k odpravljanju stanovanjskega primanjkljaja, ki je najbolj pereč prav pri teh občanih.

Razen tega so družbena najemna stanovanja pomembna tudi zaradi zadovoljevanja zahtev po vse večji mobilnosti delovne sile, predvsem strokovnjakov, obenem pa bodo zmanjšala tudi njihovo fluktuacijo. Z njimi bomo prehodno urejali stanovanjske probleme mladih ljudi in družin, ki spremene svoj sestav in morajo prilagoditi stanovanjske izdatke svojemu dohodku.

Struktura najemnega stanovanjskega fonda kakor tudi razmerje med najemniki in lastniki stanovanj bo moralo ustrezati njihovim potrebam. Z ustreznimi oblikami družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja vseh dejavnikov v stanovanjskem gospodarstvu bomo lahko bistveno vplivali na usklajevanje ponudbe in povpraševanja po stanovanjih in racionalizirali gospodarjenje z njimi.

Ob teh predpostavkah sodimo, da bomo lahko v prihodnjih petnajstih letih zgradili okoli 12 milijonov m² novih stanovanjskih površin, povečali poprečno stanovanjsko površino na prebivalca na okoli 16 m², bistveno omilili sedanji stanovanjski primanjkljaj in občutno povečali tudi opremljenost oz. standard celotnega stanovanjskega fonda.

CILJI IN POTA IZOBRAŽEVALNEGA, ZNANSTVENEGA, KULTURNEGA, ZDRAVSTVENEGA IN SOCIALNOVARSTVENEGA RAZVOJA

Vsako področje družbenega delovanja ima sorazmerno avtonomne cilje in avtonomen razvoj. To velja tako za tiste dejavnosti, ki proizvajajo dobrine in nudijo storitve, kot za znanost, katere namen je spoznavati resnico, za izobraževanje, ki omogoča človeku novo znanje in ga usposablja za delo itd. Parcialni cilji so izraz strukture interesov in potreb, ki so celota in med seboj in obojestransko odvisni. Zato med gospodarskim, izobraževalnim, znanstvenim, kulturnim, zdravstvenim in socialnovarstvenim razvojem ni enostranske odvisnosti v smislu primarnega in sekundarnega, marveč je vsak razvoj pogoj drugemu in narobe.

Ta dialektika ciljev in razvoja kot dialektika dela in celote in delov med seboj ustvarja konflikte in napetosti. Socializem ustvarja možnosti, da se s spremembo družbenoekonomske strukture razrešujejo v relativno enakih

pogojih in ob enakih možnostih vseh, ne pa z vidika socialne moči enih in nemoči drugih.

Projekcije razvoja področij so izraz potreb in možnosti posameznih področij in njihovih ciljev. Usklajevanje teh projekcij in ciljev med seboj, določanje prioritete z vidika družbenih interesov, je med temeljnimi potrebami sodobne družbe. V socialistični družbi je to usklajevanje naloga samoupravljanja in samoupravnega sporazumevanja.

IZOBRAŽEVANJE

Za razvoj vsakega naroda so življenjskega pomena kvaliteta, obseg in struktura izobraževanja predvsem tistih kadrov, ki jih v prihodnjem obdobju najbolj potrebuje.

Slovenska družba je že dosegla razvojno raven, ko obseg in stopnja učinkovitosti intelektualnega potenciala bistveno določata tempo rasti družbenega proizvoda. To je posebno pomembno z vidika vraščanja razvitejših tehnologij v naš gospodarski in socialni razvoj in z vidika našega sodelovanja v znanstveno tehnološki revoluciji, saj moramo v sorazmerno krajšem času prehoditi posamezne razvojne etape, da bi se čimprej enakovredno vključili v tokove sodobnega napredka.

Zaradi tega postaja proces izobraževanja ljudi, zlasti pa njegova najbolj organizirana oblika — šolanje, temeljni dejavnik gospodarskega in družbenega razvoja, saj je realno pričakovanje, da bo velik del prirastka družbenega proizvoda rezultat splošne in strokovne izobraženosti delavcev ter tehničnih izboljšav v gospodarstvu in na vseh drugih področjih družbene reprodukcije. Zato bodo v naslednjem obdobju učinkovitost, obseg in struktura izobraževanja osrednje vprašanje naše dolgoročne razvojne politike.

Izobraževanje pa ni le podlaga za učinkovito gospodarjenje, za uvajanje sodobne tehnologije in znanosti in za sodelovanje v znanstveno tehnološki revoluciji, marveč ima tudi pomembne humanistične razsežnosti. Izobraževanje odločilno vpliva na oblikovanje medčloveških in družbenih odnosov s tem, ko v okviru samoupravne družbene ureditve omogoča razvoj svobodnega, odgovornega, kritičnega in ustvarjalnega človeka, oblikuje njegovo zavest in kulturo in ko z enakimi izobraževalnimi možnostmi za vse ljudi nastopa kot eno najučinkovitejših sredstev proti vsem oblikam in ostankom zaostalosti ter socialnim razlikam.

Hitrejši napredek na izobraževalnem področju in uresničevanje naših dolgoročnih ciljev zavirajo zlasti visoka stopnja osipa, različne možnosti izobraževanja glede na ekonomsko-socialni in teritorialni položaj ljudi, zastarele metode in tehnična sredstva za učenje, neustrezni učni kadri idr. — vse to časovno odmika uresničevanje naših dolgoročnih ciljev. Takšno stanje reproducira socialno diferenciacijo med posameznimi sloji prebivalstva in med regijami, povzroča negativne politične posledice, je posredni povzročitelj odtujitve človeka ter vzdržuje nizko raven produktivnosti dela.

V prihodnjem obdobju bomo reorganizirali sistem izobraževanja tako, da bo permanentno izobraževanje postalo podlaga celotnega sistema. Vpeljali bomo sodobno metodo pouka, kot so programirano učenje, pouk s pomočjo radia, televizije, filma, računalnikov idr., z bogatejšo učno vsebino in z izostrenim poslušanjem za spremembe v materialni in duhovni sferi družbenih aktivnosti. Pouk

v šolah se mora preusmeriti tako, da bo učenca miselno sproščal, da bo razvijal njegovo ustvarjalno domišljijo in smisel za solidarno in skupno reševanje nalog. Prizadevati si moramo z ukrepi izobraževalne, socialne in ekonomske politike, da bodo imeli vsi ljudje enake možnosti za učenje, tako v predšolski dobi kot pozneje, da jim bo omogočeno dopolnilno izobraževanje na delovnem mestu in da bodo ustvarjene enake možnosti za druge oblike izobraževanja. Naraščanje obsega in kvalitete izobraževanja bo terjalo povečevanje sodobnemu pouku prilagojenega šolskega prostora in zmogljivosti dijaških in študentskih domov.

Posebno vprašanje, ki ga ne moremo obravnavati ločeno od celotnega problema izobrazbe, je nizka stopnja izkoriščenosti strokovno izobraženih delavcev, njihov pogosto neadekvaten položaj in v tej zvezi vprašanje emigracije naših strokovnjakov. Spričo ugotovitve, da je strokovno znanje in splošna izobraženost delovnih ljudi eden primarnih produkcijskih faktorjev, je urejanje teh vprašanj med prvimi življenjskimi interesi slovenskega naroda.

Spremembe v vsebini, metodiki, tehnologiji in organizaciji izobraževalnega procesa vseh vrst, na vseh stopnjah v predšolskem in šolskem obdobju, na delovnem mestu in v družbenem življenju zahtevajo tudi novo vsebino, metodo in tehnologijo oblikovanja pedagoškega kadra, spremenjene odnose med učiteljem in učencem ter zagotavljanje ustreznega socialnega in materialnega položaja tega poklica. Hkrati pa je treba postopoma težiti k izobraževanju vseh učiteljev na visokošolski ravni.

Višjo raven splošne osnovne izobrazbe prebivalstva bomo dosegli tako, da bomo vključili vso predšolsko mladino v tako imenovano malo šolo, ki jo bomo postopoma časovno podaljševali. V vzgojno varstvene ustanove bomo zajemali predvsem otroke zaposlenih mater, zlasti v mestih in industrijskih središčih, ter otroke iz tistih socialnih sredin, ki same zaradi svoje ekonomske in kulturne nerazvitosti ne ustvarjajo ugodnih pogojev za otrokov razvoj. V osnovno šolo naj otroci postopoma vstopajo s šestim letom starosti. Prizadevali si bomo za to, da bomo že v prvi etapi prihodnjega obdobja omogočali postopno podaljševanje šolanja. Vsakemu, ki konča obvezno šolanje, bomo omogočili, da se v skladu s svojimi zmožnostmi in zanimanjem izobražuje naprej in poklicno usposobi.

Pospesevali bomo in zagotavljali gmotno podlago za nepretrgano dopolnilno izobraževanje, ki naj postane stalna oblika posodobljanja poklicnega znanja in podlaga za prekvalifikacijo ter prilagajanje delavcev novim potrebam in zahtevam, kar je predvsem pogoj za njihovo večje osveščanje in s tem za uresničevanje višjih oblik samoupravljanja. Z reorganiziranim sistemom izobraževanja, ki temelji na spremenjenih odnosih v izobraževalnih ustanovah, na novih učnih programih, na modernih pripomočkih, metodiki in tehnologiji učenja, bomo v prihodnjem obdobju razrešili enega največjih problemov izobraževanja, tj. osip učencev v šolah na vseh stopnjah. Za uresničenje tega cilja bomo v posebnih šolah in njihovih dislociranih oddelkih zajeli vse duševno in telesno prizadete otroke. Omogočili bomo šolanje tistim, ki se želijo izobraževati, zlasti pa nadarjeni mladini iz vseh socialnih slojev in območij Slovenije. Vse to bo mogoče doseči tako, da bomo sistematično in načrtno premagovali materialne ovire izobraževanja, in sicer z ustrezno politiko štipendiranja, materialnega in moralnega spodbujanja ter z drugimi ugodnostmi za šolanje, upoštevaje pri tem potrebno strukturo kadra, ki ga zahteva razvoj v prihodnjem obdobju.

Za te namene bomo pri lokaciji novih izobrazbenih inštitutov podpirali policentrično politiko urbanskega in regionalnega razvoja.

V izobraževalnem sistemu bomo zagotovili enotno in medsebojno povezano izobraževanje na srednji stopnji, tako da bo mogoče vsebinsko smiselno prehajanje, napredovanje in zaključevanje šolanja v srednjih šolah. V srednje-stopenjsko izobraževanje bomo zajeli večji del mlade generacije, da bi tako čimprej premostili pomanjkanje srednješolsko izobraženih kadrov.

V tako organiziran srednješolski sistem bomo postopoma zajeli okrog 70 % mladine v starosti 15—19 let. Že med osnovnošolskim in srednješolskim izobraževanjem pa bomo močno poudarjali oblikovanje tvornega duha in poklicno usmerjanje mladine.

Višje in visoko šolstvo bo v prihodnjem obdobju pomemben vir temeljite prenovitve kvalifikacijske sestave zaposlenih na vseh področjih družbenih in gospodarskih dejavnosti. Zato bomo reformirali univerzo, zlasti z vidika kvalitete študija in podajanja študijske snovi na podlagi nove tehnike, metodike izobraževanja ter na temelju novih demokratičnih samoupravnih odnosov na univerzi in na višjih šolah. Z materialnimi, pravnimi in drugimi sredstvi bomo omogočili univerzitetnemu učnemu kadru dopolnilno izobraževanje, obsežnejše, tesnejše in učinkovito povezovanje pedagoškega dela s temeljnim raziskovalnim in aplikativnim delom. Tako bomo postopoma ustvarili pogoje za delovno integracijo visokega šolstva, raziskovalnih inštitutov in delovnih organizacij s področja gospodarstva in družbenih dejavnosti. K takšni razvojni usmeritvi višjega in visokega šolstva bodo pripomogli: večji vpliv gospodarstva in družbe na strukturo in kvaliteto izobraževanja, večja konkurenca strokovnosti, selekcija in mobilnost zlasti pedagoškega kadra, učinkovito in kontinuirano dopolnilno izobraževanje ter povečanje prilagoditvene sposobnosti delavcev novim pogojem in zahtevam dela.

Do leta 1985 bo višji in visokošolski študij postopoma zajel okoli četrtno prebivalstva v starosti od 19. do 24. leta. To pomeni, da bo število vpisanih študentov doseglo čez 15 let približno 35 do 40 tisoč.

Slovenija naj bi do 1985. leta imela dvoje univerzitetnih središč s po 12 do 15 tisoč študentov, pri čemer bomo upoštevali potrebe, načelo racionalnosti in smotrno delitev dela. Razen v Ljubljani in Mariboru bomo v prihodnjem obdobju razvijali posamezne oblike visokošolskega izobraževanja tudi v drugih središčih.

Izobraževanje je po svoji naravi dolgoročen proces. Zaradi posebnega pomena te družbenoekonomske dejavnosti bomo že v prvi etapi prihodnjega 15-letnega obdobja storili odločilne korake. Da bi uresničili koncepcije stalno »učee se družbe«, bomo delež sredstev za izobraževanje povečevali hitreje, kot bo rasel družbeni proizvod. Glede na to, da izraža izobraževanje celosten družbeni interes in da so potrebna trajna prizadevanja pri razvijanju čim ustrežnejšega financiranja te dejavnosti, je treba težiti, da bi se tako pri vsebinskem uravnavanju izobraževanja kot pri zagotavljanju njegove gnotne podlage čim popolneje izrazil tudi interes neposrednih porabnikov in nosilcev združenega dela.

RAZISKOVALNA DEJAVNOST

Skupaj z izobraževanjem opredeljuje raziskovalna dejavnost raven znanja v družbeni skupnosti. Raziskovalna dejavnost je eden temeljnih dejavnikov družbenega napredka, zato bomo v prihodnjem obdobju obenem z reformo izobraževanja morali še zlasti okrepiti in razvijati raziskovalno dejavnost.

Izobraževanje in raziskovanje se zaradi medsebojne odvisnosti lahko uspešno razvijata samo v najbolj tesni povezanosti. Ker nam naša maloštevilnost ne omogoča programiranja potrebnega števila znanstvenih in raziskovalnih kadrov in ker sta obe dejavnosti tako medsebojno odvisni, poleg tega pa zaradi integracije znanstvenega in raziskovalnega dela z družbenim, še posebej gospodarskim in tehnološkim razvojem, je potrebno, da bomo čimbolj ekonomično in racionalno razvijali in organizirali tako izobraževalno kot raziskovalno dejavnost. V prihodnje se morajo zato univerza skupaj z visokimi šolami uveljaviti tudi kot odgovoren dejavnik spodbujanja, programiranja, organiziranja in razvijanja raziskovalnega dela na vseh področjih. Pri tem menimo, da ni osrednje vprašanje organizacijska povezanost univerze z raziskovalnimi institucijami, marveč take funkcionalne komunikacije med univerzo in visokimi šolami ter raziskovalnimi zavodi, ki bodo dejansko, ne pa le formalno omogočile in zagotavljale, da se visoke šole uveljavijo v tej funkciji.

Naša raziskovalna politika bo morala še nadalje upoštevati oba temeljna aspekta raziskovalnega dela, ki sta podrejena cilju, da se Slovenija v Jugoslaviji in v svetu uveljavi kot enakopraven subjekt v političnem, gospodarskem, znanstvenem in kulturnem pogledu. En aspekt take raziskovalne politike mora prispevati h krepitvi naše ekonomske moči, ki nam bo omogočila, da držimo korak s tempom svetovnega razvoja in ki bo prispevala k odpornosti naroda zoper provincializacijo in odvisnost.

Ob bogatejšem in integriranem gospodarstvu, ob čedalje večjem vplivu tržnih zahtev in mednarodne delitve dela ter ob preseženem tradicionalizmu, ob premagani zaprtosti in odmaknjenosti naše raziskovalne dejavnosti, ob potekajoči in tudi pri nas že prisotni znanstveno-tehnični revoluciji bomo dosegli tesnejšo povezanost gospodarstva z raziskovalno dejavnostjo. Brez lastnih intelektualnih moči v izobraževalnem sistemu in raziskovalni dejavnosti slovensko gospodarstvo ne bo le v inferiornem odnosu do razvitih gospodarstev, temveč tudi praktično onespособljeno za hitro in poslovno optimalno sprejemanje novih tehnoloških dosežkov.

Slovenska raziskovalna misel bo morala biti tudi v prihodnje pričujoča na vseh področjih raziskovalne dejavnosti. Vendar bo pri večini znanstvenih področij in disciplin v ospredju predvsem zavestno in organizirano spremljanje razvoja na svetu, pri čemer bo treba s posebno pozornostjo spremljati razvoj najnovejših znanstvenih disciplin, kot so kibernetika, informatika ipd.

Naši izvorni ustvarjalnosti pa bomo posvečali posebno skrb zlasti tam, kjer to zahtevajo naše nacionalne posebnosti, posebnosti našega družbenega razvoja, pa tudi tam, kjer bomo imeli na voljo materialne, predvsem pa kadrovske možnosti za izvирnost na svetovni ravni.

Taka raziskovalna politika nas bo usposabljala za enakopraven dialog, pretok idej, izmenjavo spoznanj, pa tudi kadrov s svetom.

Objektiven položaj Slovenije, predvsem trajno omejene materialne možnosti za razvoj drage raziskovalne dejavnosti, zahteva vrsto specifičnih prijemov, zahteva našo lastno pot na področju raziskovalne politike in pri programiranju razvoja raziskovalne dejavnosti.

Z najrazličnejšimi oblikami bomo morali vzdrževati nujno potrebno odprtost naše raziskovalne dejavnosti v svetovni in jugoslovanski prostor in ustvariti razne organizirane oblike hitrega prenašanja tehnoloških dosežkov k nam in uvajanja le-teh v našo proizvodnjo.

Že sedaj v marsičem neustrezna struktura raziskovalnih institucij se bo morala prilagoditi potrebam modernega raziskovalnega dela predvsem v smislu koncentracije kapacitet, kadrov in interdiscipliniranosti.

Treba bo zavestno omogočati nemoten potek vsega inovacijskega procesa, pri čemer bo treba še posebno pozornost posvetiti visoko organizirani informacijski službi.

Bistveni elementi raziskovalne politike bodo morali biti ukrepi in prizadevanja za povezovanje naših raziskovalcev, ki delajo na tujem, s slovenskimi potrebami in problemi, kot tudi ukrepi za njihovo občasno vračanje v naše raziskovalne in visokošolske institucije.

Razmere, v katerih se razvijata slovensko gospodarstvo in raziskovalna dejavnost, zahtevajo v prihodnje izjemno mobilnost raziskovalnega kadra, pri čemer merimo na izmenjavo strokovnjakov med raziskovalnimi institucijami, visokimi šolami, gospodarstvom in družbenimi službami.

Drug aspekt raziskovalne politike, ki bo slovenski družbi zagotavljal, da se bo pojavljala enakopravno v jugoslovanski in mednarodni skupnosti držav in narodov, pa zahteva razvijanje družboslovnih znanstvenih disciplin. Še posebej pomemben prispevek tako našemu lastnemu družbenemu razvoju kot razvoju drugih jugoslovanskih narodov in naprednemu družbenemu razvoju v svetu pomeni v tem okviru proučevanje in spremljanje posebnih oblik in poti našega socialističnega razvoja in razvoja samoupravljanja.

Sredstva za raziskovalno dejavnost bodo naraščala hitreje, kot bo rasel družbeni proizvod. Naša družba, katere poglavitno bogastvo in obetajoča prihodnost sta predvsem znanje in usposobljenost ljudi, bo morala v raziskovalno dejavnost usmerjati približno toliko — če ne več — sredstev, kot družbe na približno enaki stopnji razvoja. To pa bo glede na ostale potrebe vsekakor izjemen napor slovenske družbe, ki obenem zahteva uveljavitev najstrožje kvalitetne selekcije in skrajne racionalnosti pri uporabi sredstev za raziskovalno dejavnost.

Vzdušje splošnega prizadevanja za izobraženost in znanje, za moderno izobraževanje in raziskovalno dejavnost, ki ga želimo in moramo ustvariti, družbeno vzdušje, ki vidi prav v znanju svojo prihodnost in napredek, bo za slovensko raziskovalno dejavnost moralo hkrati pomeniti dokončen prelom s poprečnostjo, zaprtostjo, vzvišenostjo, odmaknjenostjo.

Skladno s predvidenim razvojem visokošolskih kapacitet in v skladu s potrebami po raziskovalnem kadru bomo do leta 1985 približno potrojili število raziskovalcev. Doseči bomo morali 25—28 raziskovalcev na 10 000 prebivalcev, kar bi z nekaj zaostanka vendarle pomenilo, da naš razvoj poteka približno vzporedno z razvojem večine evropskih držav. To pa pomeni, da bo že sedaj izredno pereč problem izjemno majhnih sredstev, ki jih uporabljamo na raziskovalca, po čemer smo med zadnjimi v Evropi in kar verjetno močno vpliva na relativno nizko učinkovitost našega raziskovalnega dela, ostal vse do leta 1985. To toliko bolj zahteva izjemno racionalnost na področju raziskovalnega dela, terja koordinacijo pri nabavi opreme, zahteva ustvarjanje najrazličnejših skupin inštitutov tako za potrebe univerze kot gospodarstva in seveda skupne naložbe v večje inštitutske kapacitete in naprave.

KULTURNA DEJAVNOST

Cilj, ki si ga zastavlja slovenska družba v prihodnjem razvoju, ni zgolj njen materialni napredek, večji osebni in narodni dohodek. Zgolj enostranski napredek bi prej ali slej ogrozil nadaljnji razvoj družbe in celo njen obstoj. Kulturni razvoj je zato tudi pogoj za celotno družbeno rast in tudi njen bistveni cilj. Za slovenski narod pa ima še poseben pomen.

Kulturno razvita in svobodna osebnost, ki bo zmožna kritično presojeti dogajanja okrog sebe in ustvarjalno sodelovati v razvoju, je pogoj za samoupravno družbo. Vloga kulturne dejavnosti ni zgolj v zadovoljevanju človekovih potreb v prostem času in ne zgolj o prosvetljevanju, marveč v tem, da prispeva k človekovemu osveščanju in osmišljevanju njegove eksistence, k oblikovanju njegovega odnosa do sveta in družbe in k njegovi zavestni družbeni aktivnosti.

Samoupravni procesi v novi družbi naj omogočijo in spodbudijo oblikovanje takih odnosov, ki jim bo ena bistvenih sestavin kultura in v katerih bodo delovni ljudje čim neposredneje vplivali na snovanje in uresničevanje kulturne politike, ki bo temeljila na čedalje bolj razvitih gmotnih osnovah naše družbe in na številnih možnostih, ki jih bodo ustvarjali dogovori z različnimi nosilci družbenih sredstev. Z bolj prebujenimi kulturnimi potrebami in interesi družbe bo nujno rasel tudi delež kulturnih dejavnosti pri delitvi narodnega dohodka. Pospeševati moramo razvijanje tistih dejavnosti, ki omogočajo hitrejši kulturni razvoj čim širših plasti družbe in take kulturne procese, v katerih se prek raznih medijev srečuje kulturno ustvarjanje in sprejemanje kulturnih vrednot brez manipulativnosti, brez enostranskega vsiljevanja »kulturne proizvodnje« in brez enostranskega pritiska »kulturne potrošnje«, še zlasti pa brez paternalizma, ki si skuša podrediti obe plati.

Da bi dosegli zastavljene cilje kulturnega razvoja, moramo razvijati nove kulturne medije in jih razširjati ter omogočati ugodnejše pogoje za kulturno ustvarjanje in možnost za aktivno sprejemanje. Razširitev javnih občil, kot so tisk (časopisje in knjige), radio, film in televizija, njihov tehnični napredek, predvsem pa programska obogatitev, so nujno potrebni za naš nacionalni razvoj, da se bomo lahko ustvarjalno in enakopravno povezovali v mednarodne komunikacijske sisteme in sodelovali tudi v mednarodnih kulturnih programih. Sicer bomo duhovna provinca in predmet manipulacije tujih sredstev za javno obveščanje.

Tak razvoj bo terjal čedalje širše integracijske procese v kulturni dejavnosti, znotraj posameznih vrst kulturne ustvarjalnosti in med njimi, pa tudi z drugimi dejavnostmi v družbi. Hkrati s tem se bo krepil policentrični razvoj kulture, proces demokratizacije kulture in sodobnejše organizacije kulturnega življenja na temelju pluralizma kulturnih potreb, na ustvarjalni umetniški svobodi in na humanističnem kritičnem izboru. Obenem s spodbujanjem kulturne ustvarjalnosti bomo še zlasti razvijali kulturno izobraževalno in vzgojno dejavnost, ki bo omogočala samostojno vrednotenje kulturnih stvaritev in opredelitev do pojavov lažne kulture. Mladino mora ves čas šolanja spremljati načrtna kulturna vzgoja.

Kulturne dejavnosti bodo načrtno in tvorno sodelovale tudi pri kulturni rasti Slovencev zunaj meja republike Slovenije in z njihovo dejavnostjo skupaj oblikovale enoten slovenski kulturni prostor.

TELESNA KULTURA

Družbeni razvoj v prihodnjih petnajstih letih bo močno vplival na način življenja. Prav zato so pred telesno kulturno dejavnostjo velike naloge, obenem pa nastajajo nove možnosti za njen razmah. S svojimi sredstvi in možnostmi telesna kultura pomembno prispeva k izgrajevanju vsestranske človekove osebnosti ter k ravnotežju med človekovo biopsihološko naravo in tehniziranimi pogoji modernega življenja. Telesna kultura postaja življenjska potreba najširših slojev in vseh starostnih struktur prebivalstva.

Predšolski in šolski mladini bo zagotovljena redna telesna vzgoja po sodobnih učnih programih. Zgrajene bodo telovadnice, igrišča, pa tudi bazeni in druge naprave ob šolah in vzgojnovarstvenih ustanovah ter tako mladini zagotovljeni pogoji za redno vsakodnevno telesno vzgojo in šport v obveznih in svobodnih oblikah. Telesno kulturna dejavnost mladine bo temelj celotnemu sistemu naše telesne kulture z osrednjim namenom, pridobiti mladega človeka za telesno kulturno dejavnost za vse življenje.

Telesno kulturna dejavnost najširših kategorij prebivalstva je že in bo še bolj cilj telesno kulturnih organizacij, ki bodo imele bogatejše materialne in kadrovske možnosti.

Organizirana, trajna in strokovno vodena telesna kultura v delovnih organizacijah bo pomemben faktor produktivnosti in eden od pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na ugodno počutje delavca na delovnem mestu.

Povezanost telesne kulture z gospodarskimi dejavnostmi, predvsem s turizmom, zlasti v obliki turističnošportnih rekreacijskih centrov, bo postala del naše stvarnosti.

Da bi tako začrtane cilje za razvoj telesne kulture do leta 1985 mogli uresničiti, moramo načrtovati razvoj naše telesne kulture in rast njene materialne podlage na temelju znanstvenih in strokovnih dognanj, posvetiti moramo izjemno skrb izobraževanju strokovnih kadrov, gradnji telesnovzgojnih in rekreacijskih objektov in naprav in pri urbanističnih načrtih mest, naselij, pa tudi pri programih regionalnega razvoja že sedaj zagotoviti ustrezno mesto telesnovzgojnim in rekreacijskim objektom.

SOCIALNOZDRAVSTVENI VIDIKI PRIHODNJEGA RAZVOJA

Poglavitna izhodišča in težnje slovenskega družbenega in gospodarskega razvoja v prihodnjih petnajstih letih bodo odsevala tudi na socialnozdravstvenem področju. Ob hotenju, da bi naša družba uresničila visoko stopnjo zdravstvenega varstva, vsestransko socialno varnost, visoko stopnjo solidarnosti in s tem globoko integracijo družbe, bodo postopoma nastali tudi materialni pogoji za uresničenje sprejetih izhodišč naše socialne, zdravstvene, invalidske in pokojninske politike. V ta namen bodo morala sredstva za te dejavnosti ne glede na dejstvo, da že sedaj vlagamo v ta področja sorazmerno visok odstotek družbenega proizvoda, rasti vzporedno z večanjem družbenega proizvoda. Ustrezen razvoj teh dejavnosti pomeni ne le uresničitev socialnih ciljev in človeških vrednot, temveč predstavlja tudi enega pomembnih faktorjev produktivnosti in družbenoekonomskega napredka.

Konkretni cilji, ki jih bomo ob taki splošni usmeritvi uresničili do leta 1985 ali pa že pred tem letom, so zlasti:

- izenačiti zdravstveno varstvo vsega prebivalstva v zdravstvenem zavarovanju;
- zajeti vse prebivalstvo v pokojninskoinvalidsko zavarovanje;
- nenehno usklajevati realne pokojnine z življenjsko ravniyo aktivnih zavarovancev ob hkratni stalni korekturi pokojnin ekonomsko šibkih kategorij prebivalstva;
- vzpostaviti moderen in na znanosti in strokovnosti temelječ sistem za preprečevanje invalidnosti in za učinkovito profesionalno in medicinsko rehabilitacijo;
- razviti organizirano, sodobno in široko dostopno osnovno zdravstveno dejavnost;
- izoblikovati čimprej usklajeno mrežo bolnišničnih kapacitet, vključno z dograditvijo kliničnega centra in medicinske fakultete;
- razširiti in okrepi preventivno zdravstveno in zobozdravstveno varstvo s posebnim poudarkom na varstvu predšolske in šolske mladine in zaposlenih;
- zagotavljati stalen napredek medicinske znanosti;
- zagotoviti tako stopnjo varstva socialno prizadetih oseb, da bo vsakomur, ki nima sredstev za življenje, vendarle zagotovljeno dostojno življenje;
- usposobiti službo specializiranih institucij za otroke brez staršev, mladostne prestopnike ter telesne in duševno prizadete za to, da bi te osebe vključevali v normalno družbeno življenje;
- uresničiti večjo in vsestransko skrb družbe za otroke, da bi optimalno prispevali k njihovem razvoju, in predvsem zato, da bi skupaj z izobraževalnim sistemom zagotovili vsem otrokom enak start v življenje;
- ohraniti otroški dodatek kot sredstvo pomoči ekonomsko šibkejšim družinam;
- razviti potrebne kapacitete za varstvo starostnikov.

Da bi te in druge konkretne cilje v okviru usmeritve naše družbe, ki želi biti družba z visoko stopnjo solidarnosti in socialne varnosti, mogli doseči, bomo ob postopni krepitvi materialnih osnov teh dejavnosti in postopni večji stabilnosti sredstev morali predvsem:

- modernizirati in racionalno organizirati našo zdravstveno dejavnost s povečanjem zdravstvenih kadrov in stalno modernizacijo opreme;
- izpopolniti sistem zdravstvenega zavarovanja po načelih vzajemnosti in solidarnosti ob hkratnem spodbujanju zavarovancev, upoštevaje ekonomski položaj posameznika, da si sami s svojim dohodkom zagotavljajo večje zdravstveno varstvo;
- dograjevati samoupravni sistem pokojninskega zavarovanja, ki bo zavarovancem in upokojevcem čedalje bolj omogočal neposredno odločanje o bistvenih zadevah pokojninskega zavarovanja;
- ustvariti visoko stopnjo sodelovanja družbenopolitične skupnosti, delovnih in humanitarnih organizacij na področju socialnega varstva;
- povečati ustrezno pozornost potrebam otrok ne le v okviru sistema vzgoje in izobraževanja ter denarnih podpor družinam, temveč tudi na drugih področjih družbenega življenja, zlasti v zdravstvu, stanovanjski gradnji in urbanizaciji;
- graditi racionalne in poceni vzgojno-varstvene ustanove, da bomo mogli do leta 1985 zajeti v varstvo vsaj 30 % predšolskih otrok.

Ob že obstoječi družbeni zavesti, ob materialnem bogatenju naše družbe, ob uresničevanju navedenih konkretnih ciljev in zastavljenih nalog verjamemo, da bo slovenska družba v obdobju prihodnjih petnajstih let mogla postati družba z visoko socialno varnostjo, družbeno solidarnostjo in povezanostjo, torej družba, ki uporablja svoje bogastvo, ustvarjeno od ljudi, za srečno in dostojno življenje ljudi.

IZVAJANJE POLITIKE DOLGOROČNEGA RAZVOJA

Stališča o dolgoročnem razvoju SR Slovenije so družbeni povzetek znanstvenih spoznanj in strokovnih ugotovitev o realnih možnostih, ki jih zavestna in smotrna politična akcija v prihodnjih 15 letih lahko spremeni v slovensko družbeno stvarnost. Hkrati pa so tudi povzetek naših sedanjih spoznanj o objektivnih in subjektivnih možnostih, ki ne dovoljujejo koncipirati slovenske družbene in človeške eksistence brez upoštevanja vsakokratne stvarnosti in tistih zakonitosti njenega razvoja, katerih ob sedanji moči ljudi tudi organiziran napor ne more preseči. V tem pomenu so stališča okvir in smernice za načrtno politično delovanje.

Številčni prikazi stopenj rasti in stanja, ki naj bi ga dosegli v 15 letih globalno ali na posameznih področjih, so predvidevanja, ki temelje na današnji vrednosti in dejavniki rasti in njihovi dinamiki. Ne vračunavajo morebitnih stagnacij, ki bi lahko nastopile zaradi sprememb v mednarodnih odnosih. Take spremembe so mogoče, toda po objektivnih domačih in tujih analizah in ocenah malo verjetne. Prikazi pa ne vračunavajo tudi hitrejše stopnje rasti in razvoja, ki je mogoča zaradi novih pojavov in posledic v znanstveno-tehnološkem razvoju nasploh in zaradi naše lastne ustvarjalnosti, večjih skokov v razvoju, na posameznih področjih še posebej. Zaradi takih dogodkov bi bila razvojna perspektiva še ugodnejša. Toda predvidevanja v stališčih temelje na najbolj verjetnih prikazih rasti, na realnih možnostih in dosegljivih ciljnih razvoja.

Najmočnejše jamstvo za uresničenje ciljev dolgoročnega razvoja SR Slovenije je vedno večja zavest delovnih ljudi o tem, da so predvsem oni sami nosilci prihodnjega razvoja, odgovorni za uresničevanje lastnih interesov in da je ta odgovornost objektivna in zato neodtujljiva. Ta zavest postavlja človeka v novo razmerje do celotne objektivne resničnosti, ki ga po eni plati kot del stvarnosti nenehno oblikuje, po drugi plati pa sili, da to stvarnost spreminja, ko se zaveda možnosti zadovoljevanja svojih potreb in uresničevanja interesov vse družbe.

Taka zavest delovnih ljudi ne nastaja samodejno, spontano, marveč ob stalnih naporih najbolj zavestnih, organiziranih in družbenih dejavnikov znotraj družbe in ob njihovi sposobnosti, da to zavest prebujajo. Del te zavesti je zato tudi spoznanje o potrebi nenehnega programiranja, načrtnega in smotrnega vplivanja na razvojne tokove in njihovega usmerjanja v družbenem in človeškem interesu. To je nov, nastajajoči, sodobni civilizaciji ustrezen način mišljenja, ki se preverja v izkušnjah vsakodnevne prakse, se krepi v vedno večjem znanju in se potrjuje z novimi delovnimi izkušnjami in znanstvenimi spoznanji. V taki družbeni klimi in ob takem razumevanju bomo uresničevali prihodnji razvoj predvsem s takimi sredstvi in načini:

1. z graditvijo družbenoekonomskih odnosov in utrjevanjem položaja delovnega človeka v samoupravni integraciji združenega dela, ki vzpostavlja ne-

posreden odnos delovnega človeka do rezultatov tekočega dela in do dohodka iz minulega dela;

2. z razvijanjem ekonomskega sistema, ki zagotavlja čedalje bolj svobodno in samostojno upravljanje s sredstvi družbene reprodukcije in odločanje proizvajalca o delitvi dohodka, ki ga le-ta ustvari s svojim delom v organizaciji združenega dela; ki zagotovi tako politiko dohodka, da bo povezovala osebne dohodke z rezultati dela in z osebnim prispevkom delavca in preprečevala uveljavljanje osnov za ustvarjanje osebnega dohodka, ki ne temelje na delu; ki krepi vpliv trga in tržnih meril za odločanje v poslovni in še posebej v investicijski politiki; ki usmerja proizvodnjo blaga in storitev na izvoz ter krepi delovne organizacije in njihova združenja za hitrejšo in obsežnejšo vključevanje v mednarodno tržišče, ki dosledno uresničuje program za doseg konvertibilnosti dinarja, ki naj bi bil poglavitno objektivno merilo za vrednotenje delovnih in gospodarskih uspehov;

3. z družbenim načrtovanjem organizacij združenega dela, interesnih skupnosti, vseh družbenopolitičnih skupnosti, ki vsem tem subjektom omogoča določanje lastne razvojne politike in realnih nalog in ciljev v določenem krajšem časovnem razdobju;

4. z usmerjevalno vlogo republike in družbeno-političnih skupnosti, katero le-te realizirajo z udeležbo svojih sredstev pri investicijah, z davčno politiko, s kreditno in monetarno politiko, s sistemskimi, zakonskimi in drugimi ukrepi in na ta način vplivajo na celoten družbeni razvoj;

5. z družbenim in samoupravnim dogovarjanjem, ki omogoča usklajevanje različnih medsebojnih interesov skladno s potrebami celotnega družbenega razvoja;

6. s še tesnejšim sodelovanjem politike, gospodarstva, znanosti, kulture in izobraževanja na republiški ravni in na vseh drugih ravneh pri pripravah konkretnih načrtov, nalog in ukrepov dolgoročnejšega pomena, da bi bila pri končnih odločitvah čimbolj popolno in celovito prisotna vsa spoznanja o interesih, možnostih, najbolj racionalnih sredstvih in drugih pogojih smotrne realizacije programiranih nalog in da bodo te zastavljene racionalno, tako glede trošenja časa kot energij;

7. s podrobnim uresničevanjem stališč o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, ki zahteva, da republika v svojih dolgoročnih in srednjeročnih načrtih, programih in projektih ter ustreznih predpisih upošteva ta stališča, skrbi za nadaljnje proučevanje, analiziranje in spremljanje ter dopolnjevanje koncepta o dolgoročnem razvoju, organizira sistem obveščanja o razvojnih tokovih doma in v svetu ter v ta namen ustanovi ustrezno interdisciplinarno institucijo.

Podrobno uveljavljanje stališč terja še:

8. da interesne skupnosti izdelajo programe za uresničevanje koncepta o dolgoročnem razvoju, upošteva je spoznanja, ki jih bo omogočil organiziran informativno dokumentacijski sistem, da organizacije združenega dela izdelajo svoje dolgoročne razvojne programe in v njih upošteva jo strateške postavke iz teh stališč;

9. da temu prilagodijo svojo vlogo banke s svojo tekočo in dolgoročno politiko, z zbiranjem finančnih sredstev pri državljanih in gospodarskih organizacijah;

10. da družbeno-politične skupnosti izdelajo občinske in medobčinske dolgoročne razvojne koncepte, regionalne načrte, srednjeročne načrte ter pro-

grame in projekte, v katerih bodo konkretizirale lastno dolgoročno politiko, upoštevaje strategijo dolgoročnega razvoja iz teh stališč;

11. da bi z regionalnim prostorskim in urbanističnim planiranjem zagotovili skladnost urejanja prostora in njegovo racionalno uporabo, morajo srednjeročni plani družbeno-političnih skupnosti in programi ter projekti organizacij združenega dela upoštevati sprejete regionalne prostorske in urbanistične komponente;

12. da poteka nenehna znanstvena in strokovna obdelava in dodelava zbranega gradiva, da se za ta namen zbirajo sredstva, izbirajo kadri, organizirajo posvetovanja, seminarji, konference ter stališča nenehno preverjajo z novimi spoznanji;

13. akcija mora tudi skrbno računati z neznanim, s korekcijo prakse, gojiti mora zmožnosti preverjanja, dopolnjevanja in tudi spreminjanja sprejetih stališč ter tako ohraniti odprtost v vseh novih situacijah.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose je na seji dne 21. 6. 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga Skupščini SR Slovenije poslali v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

Uvodoma je odbor ugotovil, da sestavljalci pri izdelavi stališč niso v celoti upoštevali predlogov in mnenj, ki so bila izražena pri obravnavi izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije tako v široki javni razpravi kot tudi v odborih in zborih republiške skupščine.

Predvsem se ta ugotovitev nanaša na:

— nujnost opredelitve metod ukrepov in sredstev ter s tem v zvezi tudi na odgovornost posameznih subjektov za izvajanje predvidenih nalog;

— osnovno smer razvoja, katerega nosilci so delovni ljudje v različnih oblikah združenega dela od delovnih organizacij prek različnih asociacij, samoupravnih interesnih in družbeno-političnih skupnostih. Pri tem je bilo postavljeno vprašanje, v katerih primerih (predvsem v razvoju gospodarstva) so organi republike samo usmerjevalci razvoja, v katerih pa nosilci (kultura, izobraževanje, socialna varnost in stabilnost ipd.);

— metodo policentričnega razvoja, ki je za naše razmere edino sprejemljiva in v praksi tudi že potrjena.

V načelni razpravi je večina poslancev menila, da je potrebno sprejeti stališča o dolgoročnem razvoju SR Slovenije, saj je sprejem teh stališč prvi pogoj za nadaljnje delo na dolgoročnih programih razvoja proizvodnih in drugih panog gospodarstva in družbenih služb pa tudi posameznih organizacij združenega dela.

Predstavniki predlagateljev in nekateri poslanci so menili, da širša razprava o predlogu stališč ne bi pripomogla k boljši in večji konkretizaciji ciljev. Drugi pa so bili nasprotnega mnenja in so menili, da je nujna širša razprava predvsem zato, ker dolgoročne programe že pripravljajo tako organizacije združenega dela, kakor tudi občinske skupščine. Ravno pomanjkanje dolgoročnega programa

družbenoekonomskega razvoja v okviru republike, kakor tudi neuskklajenost z regionalnimi plani lahko povzroča stihijska gospodarska gibanja.

Prav tako je bilo izraženo tudi mnenje, da bi zdajšnji predlog preimenovali v osnutek, o katerem naj bi do jeseni potekala širša razprava. Na osnovi razprave naj bi se izdelal predlog stališč oziroma resolucija, ki bi izražala hotenja večine slovenskega naroda posebno še zato, če hočemo, da bi tak dokument predstavljal resničen nacionalni dogovor o nadaljnjem družbenoekonomskem in političnem razvoju Slovenije.

Odbor je menil, da so bile v osnutku izhodišč nekatere osnovne postavke jasneje izražene kot v predloženem dokumentu. Zato bi bilo treba izdelati jasnejše orientacije bodočega razvoja SR Slovenije, upoštevajoč tako znanstvene vizije bodočega razvoja kakor tudi doseženi razvoj sistema samoupravljanja in v javni razpravi plebiscitarno sprejetih in potrjenih določil ustavnih amandmajev.

Prav sedANJI trenutek, ko končujemo dolgotrajno razpravo o prihodnjem razvoju političnega in ekonomskega sistema, utrjevanju samoupravljanja kot temeljnega družbenoekonomskega odnosa, kakor tudi o prihodnjih odnosih med slovenskim in drugimi narodi v SFRJ, o krepitvi slovenske državnosti, je izredno primeren, da na jasnih izhodiščih temeljimo našo dolgoročno perspektivo. Predlog stališč je prav v tem delu nedorečen in v nekaterih ocenah in predvidevanjih celo v nasprotju z ustavnimi spremembami.

Po mnenju poslancev bi morala stališča imeti aktivnejši pristop pri opredelitvi razvoja SR Slovenije v okviru SFR Jugoslavije. Glede na suverene pristojnosti, ki jih ima republika s sprejemom ustavnih amandmajev, bi bilo potrebno, da stališča na podlagi samoupravnega sistema in tržnega gospodarstva nudijo gospodarstvu realna predvidevanja nadaljnjega razvoja, ki ne bodo več temeljila na željah posameznikov in posameznih skupin, ampak na znanstveno utemeljenih predvidevanjih prihodnjega gospodarskega, kulturnega in socialnega razvoja, ob jasni usmeritvi političnega in ekonomskega sistema, temelječega na samoupravljanju delovnih ljudi.

Pri obravnavi se je odbor zavedal, da predstavljajo stališča dokaj posplošen in sintetiziran povzetek gradiv, izdelanih v okviru večletne raziskovalne naloge koncepta dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja Slovenije. Pri tem so poslanci poudarili tudi težave, ki so jih najbrž imeli sestavljalci pri izdelavi stališč zaradi neizdelanega koncepta družbenega planiranja. Menili so, da bi moral program našega razvoja pomeniti negacijo stare prakse in premik k večji uveljavitvi samoupravnih struktur na nekaterih področjih, zlasti pa še na področju razširjene reprodukcije. To pa ne more pomeniti, da bi pristajali na drobnjakarsko politiko, drobljenje sil in sredstev, ampak se postavlja zahteva po združevanju naporov in sredstev za čimbolj usklajeno in združeno reševanje posameznih vprašanj, izhajajoč iz priznanja samoupravnih pravic in iz odločitev delovnih ljudi. Že ustavni amandmaji jasno predvidevajo, da samoupravni položaj delovnega človeka, v katerem delovni ljudje s svojim delom in s sredstvi v družbeni lastnini, v medsebojni odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti neposredno in enakopravno odločajo o vseh zadevah družbene reprodukcije, predstavlja temelj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Izraženo je bilo enotno mnenje, da bi tako opredelitev delovnega človeka v združenem delu morala stališča upoštevati v večji meri v celotnem tekstu. Zato naj bi stališča predstavljala znanstveno prognozo prihodnjega

razvoja, ki bi omogočal delovnim ljudem v združenem delu, da bi na osnovi stališč konkretizirali svoje programe.

Odbor je menil, da stališča upoštevajo večletno poprečno razvojno stopnjo in ostajajo realna tudi v prognoziranju. Seveda pa sedanje gospodarske težave tak potek dogodkov lahko tudi spremenijo, zaradi česar so nekatere kvantifikacije najbrž vprašljive.

V razpravi je bilo izraženo mnenje, da so nosilci razvoja na nekaterih področjih nakazani preveč medlo ali pa sploh ne.

To velja predvsem za tista področja, kjer smo že o dosedanji samoupravni praksi izoblikovali ustrezne nosilce na nivoju republike (samoupravne interesne skupnosti, skupščina, izobraževalne institucije ipd.).

Prav tako bi morali biti za nekatere nosilce gospodarskega razvoja jasno opredeljeni organi republike (energetika, plin, nafta, razvoj velike infrastrukture ipd.).

Večina poslancev je menila, da na ostalih gospodarskih področjih (panoge, veje) za dolgoročno obdobje ni mogoče določiti nosilcev družbenoekonomskega razvoja, ker bi bilo to nerealno in v bistvu administrativno. Zato je pri nadaljnjem razvoju pomembno predvsem usklajeno delovanje vseh samoupravnih dejavnikov od delovnih organizacij in njihovih asociacij do republike kot samoupravne skupnosti in usmerjevalca razvoja.

Pri obravnavi razvoja posameznih gospodarskih panog oziroma problematike so bila poleg prejšnjih izražena še naslednja mišljenja:

— nadaljnji gospodarski razvoj bo v večji meri ogrozil biofizično okolje, v katerem živimo. V stališčih ni jasno opredeljenih nosilcev zaščite, kot tudi ne načina, kako bomo obvladovali to, za prihodnji razvoj izredno pomembno vprašanje;

— v stališčih ni dovolj izražen odnos do slovenskih manjšin v sosednih državah, niti ni dan ustrezen poudarek na utrditvi narodnostne meje na nekaterih sedanjih mejnih območjih;

— v razvoju energetike bi morala biti stališča jasna, saj smo tu že toliko zamudili, da ne moremo še nadalje odlašati (plin, nafta, električna energija);

— kar se tiče trgovine, tako v okviru jugoslovanskega enotnega trga kot tudi v odnosu na zunanji trg, najbrž ni na mestu orientacija v obeh primerih na izravnavo »naše«
plačilne bilance. V notranjem trgu očitno moramo ustvarjati aktivo, da bi na zunanjem trgu, skupaj z gospodarstvom drugih republik, težili k izravnavi;

— nadaljnja usmeritev gospodarskih investicij bi morala biti opredeljena jasneje na kapitalno intenzivnejše naložbe, ker ugotavljamo velik primanjkljaj v delovnih kontigentih prebivalstva;

— kmetijstva najbrž ne bi smeli razvijati v prihodnje le kot nujno kultiviranje okolja, v katerem živimo. Nasprotno, globalna usmeritev, ki je dana na 19. strani, ob večjem poudarku družbenoekonomskih odnosov, ki tu nastajajo, je vsekakor ustrežnejša osnova kot pa opredelitev na 12. strani.

Odbor je menil, da stališča o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije ne morejo biti statična projekcija, temveč vsebinska podlaga za nenehno proučevanje in usklajevanje stanja in razvoja, ki naj služijo za nadaljnjo pripravo dolgoročnih programov regionalnega, komunalnega in panožnega razvoja.

Odbor je z večinskim mnenjem sklenil predlagati republiškem zboru, da sprejme predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije s tem,

da bo na osnovi razprav v skupščinskih telesih pripravil konkretne amandmaje, o katerih bo še enkrat razpravljaj in jih v dokončni obliki predložil republiškem zboru.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Jožeta Florjančiča.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 24. 6. 1971

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose je na seji dne 21. 6. 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, na seji dne 19. junija 1971 pa je bil seznanjen z mnenji, pripombami in stališči naslednjih odborov republiškega zbora:

- odbora za finance in proračun;
- odbora za proizvodnjo in blagovni promet;
- odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo;
- odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko;
- odbora za prosveto in kulturo;
- odbora za socialno politiko in zdravstvo;
- skupine zasedanja delegatov občin za spremljanje razprav o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije;

— dr. Vojana Rusa

ter s poročilom zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Na osnovi obravnavanih mnenj, stališč, pripomb ter predlogov, ki so jih dali poslanci odbora za družbenoekonomske odnose in drugi odbori republiškega zbora, je odbor izdelal dopolnilne in spreminjevalne predloge ter pripombe k posameznim poglavjem stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije. To gradivo je sestavni del dodatnega poročila odbora.

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose predlaga republiškem zboru, da ustanovi posebno komisijo, ki naj na podlagi mnenj, pripomb, stališč in predlogov skupščinskih teles, družbeno-političnih skupnosti in drugih samoupravnih organov izdela resolucijo o dolgoročnem razvoju SR Slovenije ter jo predloži Skupščini SR Slovenije.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 20. 7. 1971

Odbor republiškega zbora za družbenoekonomske odnose predlaga na podlagi razprav, mnenj ter pripomb odborov republiškega zbora naslednje predloge, mnenja ter dopolnilne in spreminjevalne predloge:

K p r e a m b u l i : naj se spremeni tako, da se glasi:

— »Na podlagi tretjega odstavka 2. točke VII. ustavnega amandmaja ustave SR Slovenije je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji enotnega zbora delovnih skupnosti sprejela

RESOLUCIJO

o dolgoročnem razvoju Socialistične republike Slovenije

— besedilo predloga stališč naj se od prve do petnajste strani spremeni tako, da glasi:

I.

Skupščina SR Slovenije ugotavlja, da so razprave o perspektivah slovenskega razvoja za naslednjih petnajst let, ki so potekale tako v skupščinskih telesih kot tudi v družbeno-političnih skupnostih, družbeno-političnih organizacijah, v strokovnih in znanstvenih združenjih in v delovnih organizacijah, spodbudile aktivno sodelovanje širokega kroga delovnih ljudi v prizadevanjih za skladen in hitrejši razvoj celotne slovenske družbe.

Rezultat razprav in razmišljanj o možnostih prihodnjega razvoja slovenske družbe skladno s spoznanji in objektivnimi možnostmi je ta, da so izdelane mnoge študije in raziskave o temeljnih smereh razvoja; ustvarjeno je razpoloženje, da bodo delovni ljudje v vse tesnejšem medsebojnem sodelovanju uresničevali svoje sedanje in dolgoročne interese ter tako sami ustvarjali lastno prihodnost.

Resolucija je izraz prizadevanj, da na osnovi rezultatov dosedanjega razvoja, ki je bil neločljivo povezan z razvojem ostalih republik v okviru SFRJ, ob upoštevanju smeri političnega in gospodarskega razvoja v svetu, znanstvenih predvidevanj, možnosti in smeri našega prihodnjega razvoja postavimo minimalne okvire dolgoročnega razvoja SR Slovenije, da bi lahko delovni ljudje, združeni v organizacijah združenega dela, v njihovih asociacijah, kakor tudi v okviru družbeno-političnih in samoupravnih interesnih skupnosti, bolj usklajeno načrtovali svoje srednjeročne in dolgoročne načrte. Ti s tem postajajo tudi sestavni del in realizacija ciljev, ki so postavljeni s to resolucijo.

Poleg tega vsebuje resolucija tudi predlogo za sprejemanje ukrepov in za določanje ter izbiro sredstev s strani organov socialistične republike Slovenije, ki so neposredno odgovorni za izvajanje tistih nalog, za katere je nesporno, da jih je smotrno in v skladu z interesi delovnih ljudi urejati na ravni republike z intervencijo oziroma dejavnostjo njenih organov.

Tako resolucija o dolgoročnem razvoju ni statična projekcija, temveč vsebinska podlaga za nenehno proučevanje in usklajevanje doseženih rezultatov in trenutnega stanja ter njihovega prilagajanja zahtevam nadaljnjega razvoja SR Slovenije.

II.

Skupščina SR Slovenije poziva vse organizacije združenega dela, vse družbeno-politične skupnosti, družbeno-politične organizacije in interesne skupnosti, da iščejo skupne razvojne možnosti, da načrtujejo lastne razvojne perspektive, usklajene s potrebami splošnega slovenskega razvoja. V ta namen naj krepijo službe planiranja in programiranja ter tesnejšo povezanost in medsebojno odvisnost raziskovalnih in delovnih organizacij.

III.

1. Priče smo dinamičnemu razvoju sodobnega sveta, ki se v svojih bistvenih komponentah hitro spreminja. Znanje človeštva se že po sedanji hitrosti razvoja podvoji v približno petih letih. Razmerje med umskim in ročnim delom se čedalje bolj spreminja v korist prvega. Znanje in umske zmožnosti vse bolj spodrivajo fizično-biološke sposobnosti in veščine. Napovedujejo, da se bodo v prihodnjem obdobju povsem spremenile sedanje tehnologije, metode dela in surovine. Večina sedanjih izdelkov bo nadomeščena z novimi, bolj kvalitetnimi in bolj funkcionalnimi. Procesi integracij, uvajanje tehničnih inovacij ter avtomacija in kibernetika bodo omogočili nove, širše in zahtevnejše proizvodne dimenzije.

Tak materialni razvoj v svetu pa poteka ob globokih protislovjih, konfliktih in krizah, predvsem v družbenih odnosih in v socialnem razvoju. Zahodni kapitalistični svet, ki v mnogih deželah prehaja v visoko razvito ali celo post-industrijsko obdobje razvoja, kljub veliki materialni podlagi in poskusom premagovanja protislovij na osnovi kapitalističnih odnosov, ne more iz okvirov, ki jih določa odtujenost delovnega človeka od proizvodjalnih sredstev in od rezultatov njegovega dela. Za socialistične dežele na vzhodu pa je značilno centralistično administrativno vodenje socialnoekonomskega razvoja, združeno z njim lastnim birokratizmom, kar prav tako na svojstven način odtujaše proizvajalca od rezultatov njegovega dela in od odločanja v procesu družbene reprodukcije.

Iskanje raznovrstnih, vendar večkrat izsiljenih in delnih oblik — od množičnega solastništva, moderne organizacije, zasnovane na največjem izrabljanju interesa in sposobnosti človeka pa tja do nekaterih oblik sodelovanja delavcev v odločanju oziroma upravljanju delovanja naprednih političnih gibanj in iskanj novih, lastnih poti med mlado generacijo — hkrati kaže, da obstoječi družbeno-politični sistem nima moči, da bi razreševal in razvijal tudi nove družbene odnose, ki bi ustrezali sedanji stopnji razvoja proizvodjalnih sil.

Ko se soočamo s cilji razvoja in družbenimi odnosi v družbenih skupnostih na zahodu in vzhodu, ugotavljamo, da je zgodovinska strateška zamisel jugoslovanske samoupravne socialistične družbe uresničitev materialno visoke razvite družbe. Zgodovinski interes delavskega razreda na sedanji stopnji družbenega razvoja je ustvariti sintezo, da delovni človek dejansko upravlja s proizvodjalnimi sredstvi in razpolaga s produkti svojega dela. Na tej podlagi je možno razvijati humane odnose med svobodnimi ljudmi.

Kljub srednje razviti materialni podlagi imamo, predvsem zaradi značaja naših družbenih odnosov, zgrajene in v praksi preskušene pogoje, ki so potrebni za nadaljnji in vsestranski napredek. Vizija in neposredni cilji socialistične družbe, dosežena stopnja proizvodnih sil, pobuda in interes proizvajalcev in upravljalcev so realna podlaga hitremu napredku v smeri materialno in duhovno bogatejšega socializma.

Kvaliteta družbenih odnosov pa ni samo produkt materialne rasti, ampak je hkrati njen faktor in prvi cilj socialistične družbe. Zato uresničevanje ekonomskega razvoja omogoča hitrejši in bogatejši socialni razvoj in obratno, vodi k integraciji družbene reprodukcije v vseh smereh.

V sodobnem svetu osvajanje nove tehnologije in tehnike in učinkovitost družbenoekonomskega razvoja nasploh zmanjšuje pomen in vlogo klasičnih produkcijskih faktorjev. Izobraženo in strokovno usposobljeno prebivalstvo

postaja vse bolj najpomembnejši razvojni faktor; planiranje potreb in izobraževanja kadrov pa tako najpomembnejši del načrtovanja prihodnosti.

2. Za naš dosedanji in predvsem nadaljnji družbeni razvoj je značilno utrjevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter integriranje družbe v SR Sloveniji in SFR Jugoslaviji na samoupravnih temeljih.

Odločilno izhodišče za presojo tega razvoja mora biti družbenoekonomski položaj delovnega človeka v vseh oblikah združenega dela in njegovega povezovanja v krajevni skupnosti in v občini kot temeljni družbeno-politični samoupravni skupnosti. Za oceno tega položaja pa so odločilni naslednji pogoji, ki jih je treba zagotoviti: uveljavljanje in nedotakljivost pravic delovnega človeka, da razpolaga s pogoji in rezultati svojega dela, da odloča čimbolj neposredno o vseh vprašanih razvoja družbe na področju razširjene reprodukcije, o vseh vprašanih, od katerih sta odvisna njegova socialna stabilnost in varnost in o vseh vprašanih, od katerih je odvisno povečevanje njegovih delovnih sposobnosti, zdravja in izobrazbe, znanja ter kulture.

Resolucijo sprejemamo v obdobju, ko smo z amandmaji k zvezni ustavi opredelili Socialistično republiko Slovenijo kot državo, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda, delovnih ljudi in občanov, na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in enakopravnosti vseh delovnih ljudi in občanov ne glede na narodnost. V taki državni in samoupravni socialistični skupnosti delavski razred uresničuje osvobajanje dela kot svojo zgodovinsko nalogo ter v medsebojni odvisnosti, z uresničevanjem svojih razrednih interesov, uresničuje nacionalne interese.

Razvoj Socialistične republike Slovenije postavlja zahtevo, da delovni ljudje v republiki prevzamejo in nosijo polno odgovornost za svoj vsestranski razvoj. To tako za razvoj proizvodnih in družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema v njej, kakor tudi za polno uveljavljanje in izkoriščanje njenih razvojnih možnosti. To pa ravno tako zahteva, da prevzamejo in nosijo polno odgovornost za razvoj federacije v skupnem sodelovanju in z drugimi narodi in narodnostmi, s katerimi so povezani v Jugoslaviji.

Vse funkcije, ki jih ima federacija, izvirajo iz odločitev republik oziroma avtonomnih pokrajin in se federacija ne more uveljaviti kot nadnacionalna ali nadrepubliška skupnost. Organi federacije so njihovi skupni organi. Tudi republika se ne sme pojavljati kot sila, ki bi bila odtujena interesom delovnih ljudi, občanov in njihovih asociacij. Zato je treba zagotoviti vse potrebne pogoje, da bodo občani uresničevali neposredno samoupravljanje v krajevnih skupnostih, v občinah, v mestnih naseljih in v vaseh na področju vseh dejavnosti, s katerimi se neposredno zadovoljujejo potrebe delovnih ljudi in njihovih družin.

Prav tako je treba izpopolnjevati materialne in druge pogoje za uresničevanje skupnih interesov občanov neposredno v občini kot temeljni družbeno-politični samoupravni skupnosti. Tako se bodo občine dejansko lahko razvijale, delovale in organizirale v skladu s celotnim razvojem samoupravnih socialističnih odnosov in z odločujočim položajem delovnega človeka v njem.

Neodtujljiva pravica delovnega človeka je, da v vseh oblikah združenega dela na podlagi svojega dela upravlja z zadevami in sredstvi družbene reprodukcije ter odloča o dohodku, ki ga ustvarja tako s tekočim kot z minulim delom.

Uveljavljanje teh odnosov, na podlagi katerih bodo delovni ljudje prevzemali dejansko usodo svojega in skupnega razvoja, pa bo potekalo v prihod-

njem srednjeročnem obdobju v omejenih materialnih možnostih samoupravljalcev.

Podedovane obveznosti za investicijsko porabo, določeno v glavnem izven neposrednega vpliva samoupravljalcev, oziroma v družbeno-političnih skupnostih, predvsem v federaciji, pogojujejo v bistvu dosedanje odnose v delitvi družbenega proizvoda. Gospodarska rast in povečevanje produktivnosti dela bosta tako v prihodnjem srednjeročnem razvoju tista faktorja, na podlagi katerih bo delež gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda naraščal v primerjavi s sedanjim. Poleg tega bodo drug pomemben faktor sovlaganja na samoupravnih osnovah in odprava dominantne vloge bank kot odtujenih centrov gospodarske moči v razširjeni reprodukciji.

Prav tako bodo efekti naših materialnih možnosti neprimerno večji, v kolikor bomo te vsebolj povezovali z neposrednim interesom in odločanjem delovnih ljudi in občanov v krajevni in komunalni samoupravi ob planskem usmerjanju razvoja, ki mora bazirati na analizah strukture proizvodnje in porabe z jasno orientacijo na večjo medsebojno usklajenost. Sposobnost in znanje delovnih ljudi bo tako prihajalo vse bolj do izraza, razvoj pa bo na njiju obratno učinkoval.

Delovni ljudje imajo na gospodarskem in na vseh drugih področjih združenega dela enak družbenoekonomski položaj. Povezovanje njihovega dela in sredstev se uresničuje tako v svobodni menjavi kot v neposrednem usklajevanju in uveljavljanju njihovih interesov v samoupravnih interesnih skupnostih.

Minulo delo, izraženo v družbenem bogastvu kot element družbene produktivnosti dela ter vsebina družbene lastnine sredstev za proizvodnjo, predstavlja obenem poleg živega dela enega od temeljnih elementov uresničevanja načela delitve po delu, urejanja medsebojnih pravic in dolžnosti pri združevanju dela in sredstev v raznih oblikah integracije na samoupravnih osnovah. Ta dva elementa predstavljata tudi temelj uveljavljanja socialističnih družbenoekonomskih odnosov z zagotavljanjem socialne stabilnosti in varnosti in z uresničevanjem načela vzajemnosti in solidarnosti.

Enotno tržišče, kot smo ga opredelili v amandmajih k zvezni ustavi, predstavlja enega od bistvenih faktorjev našega nadaljnjega razvoja. Če izhajamo iz rezultatov dosedanjega, in predvsem možnega prihodnjega gospodarskega razvoja SR Slovenije, smo življenjsko zainteresirani na ustreznem delovanju, neprestanem izpopolnjevanju in razvijanju enotnega tržišča, saj smo tako glede oskrbe s surovinami ter sodelovanja v predelavi končnih izdelkov kot tudi glede plasmaja proizvodov slovenskega gospodarstva skoraj v celoti povezani z gospodarstvi ostalih republik in avtonomnih pokrajin. Zato je tudi to zelo pomemben faktor našega skupnega sožitja v okviru SFRJ.

Delovanje in razvijanje enotnega tržišča bo odvisno od tega, koliko se bomo na samoupravnih osnovah integrirali na vseh stopnjah in fazah razvejane delitve dela z gospodarstvi ostalih republik. Prav ta zakonitost postavlja permanentno zahtevo za integracijo najrazličnejših oblik delitve dela na novih, samoupravnih osnovah. Tako bo sam proces družbene reprodukcije sprožal potrebo in zahtevo samoorganiziranja organizacij združenega dela in bo s tem najbolj učinkovito zoževal maneverski prostor tehnokratizma, etatizma in avtar-kije.

Nadaljnja smer gospodarskega razvoja Slovenije bo morala upoštevati ta dejstva in v tem okviru iskati najustreznejše mesto slovenskega gospodarstva.

Drug, prav tako pomemben faktor našega prihodnjega razvoja je celoten splet ekonomskih odnosov s tujino. Zato moramo sočasno obravnavati deficit v republiški bilanci in želje po vse večji odprtosti navzven. Sedanja struktura proizvodnje in tendence v razvoju očitno nakazujejo edino realno možnost, da se na svetovnem trgu pojavljamo na podlagi raznih oblik sodelovanja v okviru gospodarstva Jugoslavije tako, da prispevamo svoj delež k izravnavanju plačilne bilance. Te oblike in iskanja skupnih možnosti temeljijo na ustreznem usklajevanju gospodarske strukture, predvsem med surovinsko in predelovalno industrijo. Industrijska tradicija, kadri, delovne navade in nadpoprečna produktivnost so faktorji, ki bodo opredeljevali naše mesto v delitvi dela tako v jugoslovanskem kot tudi širšem okviru.

V zvezi s tem se nam odpirata dve osnovni možnosti našega prihodnjega razvoja in sicer:

- razvoj in študij marketinga;
- znanstveno-raziskovalno delo.

Sinteza teh dveh komponent je osnova sodobnega planiranja gospodarskega razvoja. Novi proizvodi, tendence v tehnološkem razvoju, predvidevanje povpraševanja kot tudi znanstveno-raziskovalno delo, tako v fundamentalnih kot aplikativnih raziskavah, so nepogrešljiv element sodobnega gospodarstva.

Sedanja odvisnost od tujih licenc, ki daje možnost povezovanja gospodarstva in znanstveno-raziskovalnega dela, bo brez dvoma prisotna tudi v našem nadaljnjem razvoju. Ob tem pa je nujno hkrati razvijati samostojno znanstveno-raziskovalno dejavnost in to na tistih točkah, kjer lahko postanemo pomemben faktor v jugoslovanskem in širšem prostoru.

Delo na konceptu dolgoročnega razvoja SR Slovenije predstavlja začetek in prvi poskus take orientacije; sam koncept pa v bistvu predpostavlja permanentno dopolnjevanje naših spoznanj. Pri tem pa je znanstveno-raziskovalno delo nepogrešljiv element.

3. Dosedanji razvoj pa tudi spoznanje o prihodnjem razvoju nakazujeta vse večje probleme socialne diferenciacije v naši družbi, kolikor ne bomo na tem področju reševali najbolj elementarnih vprašanj. Očitno v prihodnjih petnajstih letih ne bomo v stanju realizirati komunistične družbe, ki jo najbolj neposredno opredeljuje geslo »vsak po svojih sposobnostih, vsakomur po njegovih potrebah«.

Tako bodo tudi to obdobje opredeljevala načela socialistične družbe kot prehodne oblike v komunistično, kjer bomo morali ob doslednejši uporabi načela »vsake po svojih sposobnostih, vsakemu po njegovem delu«, aktivneje reševati probleme socialne diferenciacije in napetosti, ki jih poraja tržni način gospodarjenja ob uveljavljanju delitve po delu.

Aktiven odnos v reševanju problemov socialne diferenciacije pa se nikakor ne more zreducirati le na področje osebne porabe posameznika, čeprav je ta najpomembnejši. Ustrezna socialna komponenta mora prevevati celoten sistem izobraževanja, zdravstva, pokojninskega varstva vsega prebivalstva, stanovanjske politike in komunalne gradnje, oziroma celoten kompleks, ki neposredno vpliva na povečevanje in uveljavljanje sposobnosti delovnih ljudi — kot komponenta zavestne planske intervencije družbe.

Povsem drug, včasih na videz nepomemben, pa je socialen vidik reševanja nekaterih nasprotij, ki v bistvu pomeni ustrežnejšo obravnavo in zagotavljanje pogojev in možnosti za enakopraven položaj v proizvodnji in delitvi nekaterih panog gospodarstva, katerih posledica so velike strukturne neskladnosti. Prav

tako je tu pomemben odnos do nekaterih starih industrijskih centrov in nerazvitih območij v SR Sloveniji, za katere je značilno prevladovanje kmetijske proizvodnje. Skladen in na socialističnih osnovah temelječ razvoj Slovenije v prihodnjih letih mora ta dejstva upoštevati in v sistemskih rešitvah predvideti ustrezno reševanje teh, že znanih, in prihodnjih socialnih komponent.

4. Uresničevanje predvidenega razvoja, tako gospodarskega kot tudi družbeno-političnega in socialnega, je v veliki meri odvisno od ustreznih sistemskih rešitev. Nekatere moramo v celoti izdelati za naš slovenski prostor (financiranje družbeno-političnih in samoupravnih interesnih skupnosti, politika prispevkov in davkov, usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov, izravnavanje strukturnih neskladnosti v gospodarstvu in drugo). Pri nekaterih sistemskih rešitvah bomo tesno sodelovali z drugimi republikami in federacijo (ekonomski odnosi s tujino, kreditno-monetarna politika, politika cen, razvoj manj razvitih ipd.).

Osnovne značilnosti gospodarskega sistema bo tudi v prihodnje opredeljevala socialistična blagovna proizvodnja, ki temelji na družbeni lastnini proizvodnih sredstev in samoupravljanju, ob zavestnem usmerjanju delovanja tržnega načina gospodarstva. Veljavni sistem, ki v veliki meri ne ustreza tržnemu načinu gospodarjenja in doseženi stopnji družbenoekonomskih odnosov, moramo hitreje nadomeščati z ustreznjšim.

Izhodišča so naslednja:

— osnovni nosilci družbene reprodukcije in predvsem razširjene reprodukcije so delovni ljudje v organizacijah združenega dela, njihovih asociacijah, interesnih in družbeno-političnih skupnostih. V tem sklopu ima svoje pomembno mesto tudi SR Slovenija kot samoupravna in družbeno-politična skupnost, predvsem na področju infrastrukture in odpravljanju strukturnih neskladnosti.

— pokrivanje potreb samoupravnih interesnih skupnosti bo potekalo na načelih vzajemnosti in solidarnosti v neposrednem sodelovanju in odločanju delovnih ljudi;

— davčna politika bo temeljila na načelu, da za pokrivanje splošnih družbenih potreb prispevajo delovni ljudje po načelu vzajemnosti in solidarnosti, oziroma, da več prispeva tisti, ki dosega večji dohodek, vendar tako, da se v skladu z nagrajevanjem po delu ohrani ekonomski interes za doseganje dohodka in s tem spodbuja produktivnost dela.

Odbor meni, da je potrebno v predlagano novo besedilo smiselno vključiti v posamezne dele naslednje besedilo iz stališč:

- 4. odstavek na strani 5 in 6;
- 2. odstavek na strani 6 in 7 z obema alineama;
- 2. odstavek na strani 8;
- 1. in 2. odstavek na strani 9;
- 1. odstavek na strani 10;
- 1., 2. in 3. odstavek na strani 13;
- 2. in 3. odstavek na strani 15.

Odbor pa poleg tega predlaga, da bi bilo treba v večji meri upoštevati naslednja mišljenja:

— odločitev, da resolucija o dolgoročnem razvoju ne more vsebovati obširnih kvantifikacij, je brez dvoma pravilna. Vendar odbor meni, da bi bilo potrebno okvirno določiti sredstva za vlaganja v infrastrukturo glede na velike potrebe na tem področju. Prav tako meni, da je potrebno kvantificirati sredstva, ki jih zahteva prestrukturiranje zastarele industrije oziroma preusmeritev starih

industrijskih centrov, kakor tudi sredstva za usposobitev kmetijstva splošni stopnji razvoja, ki naj mu zagotovi ustrezen ekonomski položaj. Nujno je treba opredeliti okvirna sredstva za usposobitev tistih gospodarskih dejavnosti, ki naj bi z ustreznim izvozom odpravljale neskladja v naši plačilni bilanci;

— opredelitev nosilcev zaščite biofizičnega okolja;

— vnesti je treba komponento razvoja na celotnem slovenskem nacionalnem prostoru, ki bo prilagojen raznim oblikam mednarodnega sodelovanja (gospodarsko, kulturno, turistično itd.);

— razvijanje kmetijstva je potrebno koncipirati v smislu sklepov konference CK ZKS.

K 12. strani: črta naj se v celoti tretja alineja in nadomesti: »— proces industrializacije in urbanizacije ter intenzivni značaj razvoja slovenskega gospodarstva imajo za neizogibno posledico vse bolj intenzivno izkoriščanje predvsem dolinskih in obmorskih ozemelj Slovenije ter njihovih prirodnih resursov. Vse to izziva nasprotja med dejavnostmi, ki s svojo tehnologijo ogrožajo in bodo vedno bolj ogrožale kvalitete človekovega prebivanja in dela na eni strani ter dejavnostmi, ki grade svojo uspešnost prav na teh kvalitetah, na drugi strani. S pomočjo politike varstva okolja, s pomočjo metod stalnega prostorskega planiranja in prostorskega usmerjevanja investicijskih vlaganj ter z uvajanjem ustreznih tehnoloških norm, ki jih mora sprejeti gospodarstvo kot objektiven pogoj proizvodnje, bomo zavarovali kvalitete okolja človekovega prebivanja in dela ter usklajevali interese gospodarstva in prebivalstva v upravljanju prostora. Zaradi politike odprtih meja moramo upoštevati metode in posledice varovanja kvalitet okolja tudi v gospodarskem sodelovanju z drugimi, posebno sosednimi deželami ter vztrajati na usklajevanju ukrepov njihove in naše politike na tem področju;«

K strani 22: Naslov tega poglavja naj se glasi: »2. Regionalni prostorski razvoj in urbanizacija«.

V celoti naj se črta prvi odstavek tega poglavja in nadomesti z:

»V slovenskem nacionalnem prostoru se je zaradi specifičnega geografskega reliefa intenzivni družbenoekonomski razvoj zgostil na približno eni petini ozemlja, ostali del prostora pa, kolikor ni zajet z intenzivnejšim kmetijskim, gozdarskim in turističnim gospodarstvom, je v procesu gospodarske stagnacije, odseljavanja in staranja prebivalstva z vsemi spremljajočimi problemi, kot so manj razvita območja, osiromašenje kmetijskih zemljišč zaradi deagrarnizacije in kot posledica tega propadanja kulturne krajine in slabšanja bioloških in ekoloških pogojev življenja nasploh. Vse to postane lahko resna ovira za ekonomsko-socialni razvoj.«

K strani 23: Za četrtim odstavkom se vstavi nov peti odstavek, ki se glasi:

»V Sloveniji lahko le z dobro organizirano urbano celoto, to je urbanim sistemom, uspešno konkuriramo ekonomski privlačnosti velikih mestnih aglomeracij v Evropi in v Jugoslaviji. Policentrični urbani sistem lahko pripomore k učinkovitejši funkcionalni prometni povezavi in k učinkovitejšemu ekonomsko-socialnemu razvoju, obenem pa zagotavlja kar največjo enakomernost življenjskih pogojev prebivalstva v mestih in zunaj mest. Z vidika ohranitve slovenske nacionalnosti bo potrebno v urbanem sistemu okrepiti nekatera pomembnejša urbana središča na obmejnih območjih.«

K strani 24: V zadnjem odstavku se črta drugi stavek in nadomesti z: »Glede na pričakovani porast stopnje urbanizacije moramo že danes pred-

videti ustrezne površine za stanovanjsko in komunalno gradnjo, za ohranitev okolja in ohranitev naravnih ugodnosti zunaj mestnega prostora. V ta namen se bo naša urbanistična strategija opirala na racionalno gospodarjenje s stavbnimi zemljišči s tem, da bomo pospeševali praviloma stanovanjsko-komunalno gradnjo v strnjenih naseljih ter uvajali fleksibilno urbanistično in regionalno planiranje. Skladnejši razvoj urbanizacije in prostorske ureditve bo vplival tudi na stabilizacijo in uravnovešanje cen stavbnih zemljišč.«

K s t r a n i 30 d o 35 : naj se spremeni tako, da se glasi:

»INFRASTRUKTURNO GOSPODARSTVO

Energetsko gospodarstvo

Leta 1985 bomo porabili predvidoma 54 000 T cal. Struktura porabljene primarne energije se bo spremenila tako, da bo približno naslednja: trda goriva 22 %, tekoča goriva 48 %, plinasta goriva 3 %, elektroenergija 25 %, pare za ogrevanje 2 %.

Pri porabi primarne energije bosta prevzela nafta in plin. leta 1985 vodilno vlogo, saj bo njun delež znašal okoli 40 %. Udeležba trdih goriv bo predvidoma 30 %, vodne energije 4 % in jedrske energije 26 %.

Naravne tehnične in gospodarske možnosti za kritje primanjkljaja v prihodnjem obdobju so v poglavitnem naslednje:

— antracit in črni premog bomo uvažali. Rjavega premoga je glede na sedanjo stopnjo raziskanosti in glede na ugotavljanje rezerve (rezerve A in B) dovolj za približno 20 let;

— zaloge lignita znašajo v Sloveniji okoli 310 milijonov ton;

— nafto bomo morali uvažati. Vložiti potrebna sredstva v kapacitete za predelavo nafte;

— zaloge zemeljskega plina cenijo v Jugoslaviji na okoli 100 milijard N m³. Slovenija si bo morala zagotoviti dolgoročno in stalno dobavo iz jugoslovanskih virov in iz uvoza. Razpresti bomo morali tudi osnovne plinovode.

— tehnični, gospodarski in pokrajinsko kulturni razlogi narekujejo, da ne bomo mogli v celoti izrabiti vodnega potenciala, zato se bomo močno preusmerili na termoelektrarne, ki bodo uporabljale premog, plin, nafto in jedrsko gorivo;

— za pokrivanje potreb po konstantni energiji Sloveniji najbolj ustreza jedrska energija. Poleg prve jedrske elektrarne z močjo 600 MW bomo leta 1985 zgradili še drugo s 600 MW jedrsko zmogljivostjo.

Pri izbiri energetskih virov je treba upoštevati tudi enegetske vire drugih republik in sosednjih dežel in se povezati v enotne energetske sisteme.

Prometno gospodarstvo

Sloveniji je geopolitični položaj že vtisnil izrazit tranzitni pečat. To dejstvo odpira možnosti, da prek našega ozemlja povezujemo velike gospodarske baze in da na tej podlagi snujemo svoj prihodnji razvoj.

Dosedanji gospodarski in družbeni razvoj je močno prerasel zmogljivosti obstoječe prometne infrastrukture v Sloveniji.

V železniškem prometu je neogibna modernizacija stroja, vleke in signalizacije ter uvedba sodobnih prevoznih vozov. Investicijska politika mora zago-

toviti modernizacijo železniške infrastrukture, posebno na osnovnih relacijah prometnega križa (Jesenice—Zagreb in Šentilj—Sežana—Koper). Modernizirati bo treba tudi železniški vozni park ter pri tem upoštevati predvideno kontejnerizacijo in paletizacijo.

Tehnološko in gospodarsko sodelovanje med železnico in med drugimi transportnimi vejami se bo najbolj izpričalo pri gradnji skupnih transportnih terminalov.

Gospodarsko in družbeno je v sodobnih razvojnih tokovih izredno pomemben cestni prevoz. Investicijski posegi v cestno prometno infrastrukturo morajo zagotoviti gradnjo sistema hitrih cest, ki so namenjene predvsem daljinskemu prometu. Mimo tega pa bomo modernizirali in rekonstruirali magistralne in regionalne ceste v Sloveniji.

V prihodnjem obdobju bomo morali postopoma glede na razpoložljiva sredstva ter v izvedbi in zaporedju, ki bosta najboljše ustrezala našim potrebam in možnostim, modernizirati oziroma zgraditi naslednje cestno-prometno ožilje:

— magistralno cestno omrežje, ki povezuje Slovenijo z jugoslovanskim, italijanskim, avstrijskim in madžarskim cestnim omrežjem;

— regionalno cestno omrežje, predvsem tiste ceste, ki omogočajo povezavo naših mestnih središč v policentrični urbani sistem in tiste regionalne ceste prometnice, ki odpirajo razvojne možnosti manj razvitim področjem.

V pomorskem gospodarstvu bomo razmahnilo luško dejavnost in povečali obseg pomorskega prometa predvsem v okviru integralnih transportnih sistemov, ki povezujejo kopno in morje.

V okviru luške dejavnosti bomo bolje izrabili tranzitno prometni položaj luke Koper in pospešeno izgrajevali njeno industrijsko cono. Specializacija, kontejnerizacija, razširitev dodelave in predelave blaga v prosti coni in podobno — vse to bo predvidoma dvignilo promet v luki, in sicer od sedanjih 2,2 milij. ton na 10 do 15 milij. ton v letu 1985.

Slovenija se mora čimbolj vključiti v notranji in mednarodni zračni promet ter ustvariti sodobne letalsko prometne pogoje, ki bodo omogočali hitro rast turizma, poslovnega prometa in blagovnega prevoza. Zato bomo v prihodnjih petnajstih letih nadaljevali z gradnjo slovenske letalske infrastrukture in večali letalske prevozne zmogljivosti. Zagotoviti bomo morali tudi ustrezne pogoje za razvoj helikopterskih prevozov.

Vpeljavanje cevnega transporta (naftovodi, plinovodi) je potrebno glede na energetske in surovinske vire za bazno in predelovalno industrijo. Pri izboru virov bomo morali misliti na najugodnejše kombinacije glede financiranja naložb in njihovega učinka v nacionalnem gospodarstvu.

V politiki razvoja naše prometne infrastrukture bomo morali proučiti, kako se bo Slovenija vključila v sistem evropskih plovni enot (Podonavje—Jadran).

Predvideni gospodarski, politični in družbeni razvoj terja dobre PTT storitve in dobro radiotelevizijo. Vpeljati moramo popolno avtomatizacijo poštnih službe na vseh ravneh ter polavtomatizacijo oziroma avtomatizacijo mednarodnega telefonskega in telegrafskega prometa. Radiotelevizijska služba bo s svojimi zmogljivostmi pokrila ves slovenski prostor in uvedla več programov.«

K strani 35 in 36 : Besedilo vsega poglavja se črta in nadomesti z:

»Poraba vode v SR Sloveniji zaradi širjenja gospodarskih zmogljivosti, hitre urbanizacije in porasta življenjske ravni prebivalstva izredno hitro narašča.

Ob nespremenjenih naravnih virih se manjšajo zaloge uporabne vode tudi zaradi hitrejšega površinskega odtoka in povečanega onesnaženja. Pri nizkih vodostajih znašajo vodne količine v SR Sloveniji le 160 m³/sek., od teh pa že uporabljamo 35 m³/sek. S tem že posegamo v biološki minimum, zato bi morali že danes nadomestiti okoli 22 m³/sek. vode.

Se vedno imamo precej zamočvirjenih in pogosto preplavljenih zemljiških površin in mnoga območja, ki so podvržena hudourniškem razdejanju in eroziji, nimamo pa zgrajenih namakalnih sistemov. Zaradi neurejenosti teh površin imamo občutne gospodarske škode, oviran pa je tudi razvoj gospodarstva, predvsem industrije, turizma, kmetijstva in urbanizacije. Te neurejene površine nenehno ogrožajo tudi zdravje ljudi, živali in rastlinstva.

V prihodnje je torej treba poskrbeti za večje vodne vire, za čiščenje odpadnih voda in za nadaljnje urejanje vodotokov in erozijskih področij, za varstvo pred vodo in erozijo. Pri tem se je treba posluževati sodobnih vodno gospodarskih ukrepov, predvsem takih, ki služijo hkrati več namenom. To bomo dosegli zlasti z akumulacijami v gornjih tokovih naših vodotokov, s katerimi zadržujemo visokovodne valove in zmanjšujemo stroške za regulacije in nasipe, večamo količino uporabne vode in bogatimo nizke vode, kakor tudi bistveno vplivamo na kakovost vode in zato omogočamo ribogojstvo, razvoj turizma in rekreacije.«

K s t r a n i 36 : Besedilo naj se glasi:

GOSPODARSTVO

Metalurgija in kovinsko predelovalna industrija

Slovensko železarstvo se bo moralo tehnološko preusmeriti na kvalitetnejše izdelke, asortiment svojih izdelkov pa mora programsko uskladiti z jugoslovanskim železarskim gospodarstvom. Naša črna metalurgija se mora tehnološko in organizacijsko tesno povezati s kovinsko predelovalno industrijo ter z usmeritvijo na čim večjo finalizacijo proizvodnje z njo postati organska celota.

V okviru dolgoročnega načrta za razvoj jugoslovanskega načrta za razvoj jugoslovanske črne metalurgije, ki računa z zmogljivostmi do 8 milij. ton, bodo slovenske železarne leta 1985 udeležene z okrog 1 milij. ton (sedaj 680 tisoč ton). Takšno proizvodno usmeritev bomo dosegli z nabavo polizdelkov pri jugoslovanskih in drugih proizvajalcih jekla, kar nas bo kljub soudeležbi pri financiranju investicijsko precej razbremenilo, težišče proizvodnje pa preneslo na hladno predelavo in na finalizacijo.

Položaj slovenske barvne metalurgije narekuje intenziviranje geoloških in rudarskih raziskav, da bi nam sodobni tehnološki postopki zagotovili rentabilno proizvodnjo. Del surovin, to je rude, koncentratov in polizdelkov, bomo morali vsekakor nabavljati drugod. Zato bomo morali tudi sovlagati z drugimi partnerji v državi, da si zagotovimo surovine.

Predelovalna industrija barvnih kovin se bo razvijala v tesni tehnološki in poslovni povezavi z domačimi in s tujimi porabniki svojih izdelkov.

Kovinska industrija je izredno pomembna, ker je propulzivna, povezuje metalurgijo z vsemi gospodarskimi dejavnostmi in ima ugodne multiplikativne učinke na gospodarstvo v celoti. Vključevala se bo predvsem kot kooperant v velika jugoslovanska in mednarodna industrijska združenja. Velika

kovinska industrija bo postala tudi pobudnik za razvijanje številnih manjših kovinsko predelovalnih obratov.

Pomemben položaj se obeta motorni industriji in industriji gospodinjskih strojev, ki sta že sedaj nosilki proizvodnje večjih serij finalnih izdelkov za domači in tuji trg ter sta organizator serijske proizvodnje sestavnih delov in polizdelkov.

Elektroindustrija

Elektronika in njej sorodne industrije so značilne industrijske veje predvsem za razvit sodobni svet, zato sodimo, da se bodo v prihodnje razvile tudi pri nas, predvsem v sodelovanju z enako svetovno vodilno industrijo. Menimo, da bo imela ta industrija eno najvišjih stopenj rasti in da bo aktivno vplivala na spreminjanje naše gospodarske strukture.

Pri razvijanju slovenske industrije jakega toka moramo računati z dejstvom, da pokrivamo le manjši del potreb jugoslovanskega trga z lastno proizvodnjo in da se nam zato odpirajo velike razvojne možnosti. Hkrati pa se na tem področju lahko uspešno vključimo v mednarodno delitev dela.

Kemična industrija

Po svojih proizvodnih zmogljivostih, tehnologiji in asortimentu izdelkov, slovenska kemična industrija zaostaja za tujimi dosežki predvsem zaradi svoje razdrobljenosti ter slabe proizvodno-tehnične in finančne povezanosti z ostalim gospodarstvom. Zato bomo morali tudi v tej dejavnosti bolj hitro in bolj smelo uvajati najnovejše postopke in dosežke, modernizirati zaostalo tehnologijo in prilagoditi asortiment izdelkov potrebam trga, pri tem pa doseči večjo koncentracijo te industrije in poslovno sodelovanje.

Anorganska bazna kemična industrija se mora modernizirati, pri čemer pa mora upoštevati tudi dolgoročne razvojne programe kemične industrije na drugih področjih države in se vključiti v skupen razvoj.

Razvoj organske kemične industrije je tesno vezan na gradnjo rafinerije in plinovodov v Sloveniji. Ne glede na tehnološko in kapitalno zelo zahtevno gradnjo predvidevamo, da se bo organska kemična industrija močno razmahnila.

Na tej podlagi se bo razvijala tudi kemijsko predelovalna industrija (farmaceutvska, milarska kozmetična, proizvodnja premaznih sredstev, proizvodnja in predelava plastičnih mas in podobno).

Razvoj motorizacije in možnosti prodaje na domačem in na tujem trgu bo omogočil nadaljnjo ekspanzijo slovenske gumarske industrije, ki bo razvila moderno, avtomatizirano, velikoserijsko proizvodnjo.

Gozdarska proizvodnja in lesno predelovalna industrija

Razpoložljiv proizvodni potencial naših gozdov, naravni pogoji in aktivnost za ustvarjanje novih virov lesa ponujata možnost za povečanje surovinske osnove za potrebe lesnopredelovalne industrije in kemične predelave lesa. Pri tem bomo skrbeli za trajnost in povečanje gozdnih donosov, za izboljšanje gozdnih sestavov v korist iglavcev, odpirali nova gozdna območja, modernizirali proizvodnjo in upoštevali mimo neposrednih gospodarskih koristi tudi čedalje večji družbeni pomen in splošno koristno vlogo gozdov.

Dolgoročna politika na področju gozdarstva bo morala usklajevati koristi samega gozdarstva in lesnopredelovalne industrije s koristmi turizma, urbanizacije, kmetijstva in vodnega gospodarstva.

V večji meri bo morala upoštevati interese kmeta, lastnika gozdov. Prav tako bo morala upoštevati naravno varstveno funkcijo gozdov. Realna podlaga za večjo ekspanzijo lesne, zlasti pohištvene industrije, je že dosežena raven kapacitet in njihova močna zunanjetrgovinska usmerjenost, kader in izkušnje, pa tudi lesna surovinska podlaga. Lesna industrija in trgovina bosta morali še bolj spodbujati proizvodnjo reprodukcijskih materialov, predvsem tistih, ki jih uvažamo. Izvoz se bo povečal predvidoma hitreje kot bo rastla proizvodnja. To bo doseženo z nadaljnjimi razširitvami in modernizacijo proizvodnje ter krepitvijo razvojnih služb, še zlasti dizajna. Lesna industrija bo glede na materialne in druge pogoje posegla tudi v razvijanje nekaterih zvrsti industrijske proizvodnje.

Razvoj industrije celuloze in papirja je pogojen z rastočo porabo papirja, kartona in podobnih izdelkov. Glede tega smo precej pod svetovnim poprečjem. Obstoječe zmogljivosti slovenske celulozne in papirne industrije so po večini zastarele, pa tudi po velikosti zaostajajo za podobnimi obrati po svetu in v Jugoslaviji. Modernizacija zmogljivosti na podlagi naše domače surovinske podlage je neogibna. Pri postavljanju novih zmogljivosti moramo upoštevati tudi izreden napredek tehnologije za pridobivanje celuloze in papirja, ki omogoča uspešno in široko uporabo manjvrednih sortimentov iglavcev in večjo uporabo listavcev v proizvodnih postopkih.

Pomembno bo intenzivno sodelovanje te industrije tudi pri razvijanju surovinske podlage in s potrošniki papirja in embalaže.

Nekovinska industrija

Nahajališča nekovinskih rudnin so pri nas v večini majhna. Ta industrija ima pogoje za nadaljnji dolgoročni razvoj, če bodo geološke in geokemijske raziskave pokazale ugodne rezultate glede nahajališč nekovinskih rudnin v Sloveniji.

Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala

Sedanjo razdrobljenost in ekstenzivnost proizvodnje, neenakomerno izrabo zmogljivosti in veliko fluktuacijo zaposlenih po mogoče premagati z izboljšanjem tehnike, tehnologije in organizacije vsega gradbeništva. To pa bo tej dejavnosti omogočilo tudi večji prodor na tuja tržišča.

Velika gradbena podjetja se bodo organizirala kot industrijska podjetja na podlagi sodobne tehnologije in bodo razvila visokostorilne proizvodne metode. Manjše gradbeniške organizacije pa se bodo morale usmeriti predvsem na vzdrževalna dela in na rekonstrukcije.

V prihodnje bomo morali doseči večjo specializacijo in medsebojno povezovanje posameznih delovnih gradbenih enot tako na območju Slovenije kot v okviru Jugoslavije. Za uspešno obvladovanje tujih tržišč bo treba bolj razvijati sodelovanje s tujimi partnerji. V ta namen bomo podpirali razvoj združenih organizacij, ki imajo boljše možnosti, da se opremijo z moderno in s težko mehanizacijo.

Napredek gradbeništva zahteva dobro in hitro projektivno dejavnost, kar bo potrebno v prihodnje uresničiti.

Obstoje ugodni pogoji za razmah in kvalitetno izpopolnjevanje industrije gradbenega materiala, zlasti v opekarski in cementni industriji, na področju izolacijskih materialov in drugih sodobnih gradbenih materialov. Povečana investicijska gradnja bo zahtevala modernizacijo industrije gradbenega materiala, pri čemer bo treba doseči industrializacijo gradenj.

Tekstilna in usnjarska industrija

Njen razvoj je odvisen od tega, ali se bo otrešla zastarele tehnologije, ali bo avtomatizirala in modernizirala zmogljivost in vpeljala v svoje obrate sodobno organizacijo dela. Proizvodnjo uvoženih vlaken bi morali zagotoviti doma, za kar obstajajo realne možnosti. Pri načrtovanju razvoja tekstilne in usnjarske proizvodne dejavnosti predvidevamo tudi določeno usmeritev proizvodnih programov na visoko kulturo oblačenja.

Začrtana usmeritev te proizvodnje bo omogočila sprostitev dela zaposlene ženske delovne sile, ki se bo lahko preusmerjala v druge, zlasti terciarne dejavnosti.

Kmetijska proizvodnja in živilska industrija

V prihodnjih petnajstih letih lahko predvidevamo nadaljnje zmanjševanje deleža kmetijstva v strukturi družbenega proizvoda. Ob tem pa bo še vedno rasel obseg kmetijske proizvodnje zaradi tehnološkega napredka, večje proizvodnosti dela in intenzivnega prizadevanja za nadaljnjo modernizacijo družbene kmetijske proizvodnje ter za preusmeritev zasebnih posestev v blagovne proizvajalce.

Naravni pogoji v Sloveniji omogočajo sorazmerno pestro proizvodno usmeritev na področju živinoreje, gojitve hmelja, vrtnin, sadjarstva, vinogradništva in nekaterih industrijskih rastlin. Vse bolj se bo v tem obdobju uveljavljala specializacija posameznih kmetijskih proizvajalcev.

Na intenziviranje kmetijske proizvodnje bodo vplivale povečana domača poraba, zlasti kvalitetnih vrst hrane in predvidene možnosti izvoza. Spremembe v prehrani bodo terjale nadaljnja vlaganja v sodobne specializirane kmetijske proizvodne obrate in objekte ter naprave za pripravo, dodelavo, skladiščenje in prodajo kmetijskih živilskih pridelkov. Pričakujemo, da se bo v prihodnje bolj uveljavila proizvodnja na podlagi dolgoročnih pogodb. Večjo stalnost kmetijske proizvodnje in s tem oskrbe trga bo omogočila tudi politika usklajevanja in garantiranja cen, premiranja, zaščite, rezerv ipd. Nenehna modernizacija kmetijske tehnologije in naraščanje storilnosti dela pa bosta omogočila zmanjšanje proizvodnih stroškov in povečanje akumulativnosti kmetijske proizvodnje.

S preusmeritvijo številnih kmetij in zlasti z razvitimi oblikami sodelovanja v proizvodnji in prometu, z razvijanjem samoupravnih oblik sodelovanja ter z razvijanjem dopolnilnih dejavnosti kot so kmečki turizem, delo v gozdarstvu, domača obrt, prevozi ipd. ter s povečanim sodelovanjem z družbenim sektorjem si bodo kmečki proizvajalci z večjimi investicijskimi vlaganji in ob bolj intenzivni družbeni pomoči ustvarjali pogoje za mnogo večji dohodek in standard. To je tudi realna perspektiva zasebnih kmetijskih proizvajalcev, ki se bodo na podlagi modernizacije proizvodnje pretvarjali v uspešne blagovne proizvajalce. To je hkrati tudi realna podlaga za odpravljanje manjše razvitosti agrarnih področij in za ohranjanje naseljenosti in kulturnega videza pokrajine.

V prihodnjem obdobju lahko pričakujemo nadaljnje intenzivne spremembe v strukturi prehrane, ki jih bodo povzročili čedalje večja zaposlenost in urbanizacija, zvišanje standarda, razvoj turizma, kar postavlja pred tehnologijo prehrane posebne naloge.

Živilska industrija in trgovina bosta morali postati pomembnejši faktor v okviru integralnih nosilcev pri specializaciji kmetijske proizvodnje.

Blagovni promet

Trgovinska dejavnost ima vse pogoje, da se razvije v eno najbolj perspektivnih gospodarskih področij.

Trgovina na debelo in zunanja trgovina bosta izrabili geopolitični položaj Slovenije, če se bosta povezovali z drugimi gospodarskimi vejami ter integrirali v velikih trgovinskih središčih. Že sedaj, še mnogo bolj pa v prihodnje, bo morala trgovina, zlasti zunanja, igrati vlogo organizatorja, povezovalca in usmerjevalca industrijske in druge proizvodnje ter iniciatorja in sovlagatelja na področju novih vrst populzivnih izdelkov.

Zunanja trgovina bo morala skupaj s preostalimi dejavniki upoštevati tudi zahtevo, da se doseže čim bolj uravnovešeno blagovno zunanjetrgovinsko bilanco.

Trgovina na drobno bo prevzela moderne oblike prodaje blaga v veleblagovnicah, samopostrežnih obratih in nakupovalnih središčih, organizirala bo dobavo standardnega blaga po naročilu ipd., obenem pa bo morala približati osnovno blago potrošnikom.

Turistično gospodarstvo

Vzporedno z višjo življenjsko ravniyo v Jugoslaviji, Evropi in drugod pričakujemo izredno povečan turistični promet. S široko zasnovano in učinkovito turistično politiko bomo lahko bolj izrabili možnosti, ki nam jih nudijo morje, Alpe, zdraviliška območja in vrsta drugih turističnih zanimivosti na Slovenskem.

Razvijali bomo večja gorska turistična središča, kjer bomo pospeševali tako zimskošportni turizem kot letni stacionarni in izletniški turizem. Bistveno bomo povečali turistične zmogljivosti na slovenskem obalnem območju, velik razvoj pa pričakujemo tudi v zdraviliških turističnih krajih. Koncentrirano turistično ponudbo v večjih središčih bodo dopolnjevale turistične dejavnosti v manjših in novih turističnih krajih.

Turistična investicijska politika bo usmerjena zlasti v modernizacijo in večanje receptivnih zmogljivosti, ki bodo ustrezale zahtevam množičnega in mobilnega sodobnega turističnega prometa, ter v kompleksno gradnjo turističnih območij in krajev (prometna mreža, trgovina, gostinstvo, servisi, športni in rekreativni objekti). Izboljšali bomo tudi turistično propagando, podpirali razvoj kmečkega turizma in zasebnih obratov in omogočali ugodne kreditne pogoje za gradnjo turističnih objektov.

Večjo izrabo zmogljivosti, kompleksno ponudbo turističnih storitev in boljše gospodarske uspehe bomo dosegli z razvijanjem velikih nosilcev turistične dejavnosti, z združevanjem gostinstva, trgovine, transporta in drugih dejavnosti.

Obrt

V prihodnjem obdobju pričakujemo tudi hitrejši razvoj obrtnih dejavnosti, tako obrti na osnovi sredstev združenega dela kakor tudi obrti, ki dela s sredstvi v zasebni lasti. To narekuje večja potrošnja predvsem sredstev trajne rabe in potrebe po vzdrževanju le-teh, kakor tudi rast potreb po kvalitativnih storitvah.

K strani 46 in 47: Črta in nadomesti se z novim besedilom vse poglavje, razen prvega in zadnjega odstavka. Celoten tekst se tako glasi:

»Stanovanje je socialna in ekonomska dobrina trajnega značaja. To je eden osnovnih elementov življenjske ravni, hkrati pa pomemben dejavnik pri pospeševanju storilnosti dela. Ker pa je tudi instrument za vodenje dolgoročne družbene, gospodarske in prostorske politike, moramo stanovanjsko gospodarstvo obravnavati kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Kljub temu, da smo pri stanovanjski gradnji dosegli uspehe, vendar ta ne dohaja hitro rastočih potreb posebno v mestih. Hitrejše gradnjo stanovanj je oviralo nedosledno izvajanje zastavljene politike, izredno naraščanje cen stanovanjske gradnje, neustrezna zemljiška politika, pomanjkljivo urbanistično planiranje in mnogokrat slaba organizacija same gradnje.

V prihodnjem obdobju mora postati osnovni nosilec stanovanjske politike občina, ki bo s srednjeročnimi programi stanovanjske graditve, z urbanističnimi programi, s smotno zemljiško politiko ter z ustreznimi predpisi v okviru republiških zakonov zagotavljala družbeno usmerjanje na tem področju.

Potrebno je uveljaviti načelo, da ob ustreznem sodelovanju družbe postane nosilec skrbi za stanovanje porabnik sam. Taka usmeritev zahteva uvedbo učinkovite družbene pomoči, bistveno izboljšanje razmerja med ceno stanovanja in osebnimi dohodki ter vzpodbujanje stanovanjskega varčevanja. Pri reševanju stanovanjske problematike bodo morale na osnovi programov sodelovati tudi delovne organizacije s tem, da bodo namensko izločale sredstva.

Z gradnjo najemnega družbenega stanovanjskega fonda je treba pospešeno reševati stanovanjske probleme občanov z nizkimi dohodki, vplivati na povečanje mobilnosti delovne sile, predvsem strokovnjakov ter urejati tudi stanovanjske probleme mladih ljudi in mladih družin.

Struktura najemnega stanovanjskega fonda, kakor tudi razmerje med gradnjo najemnih in lastniških stanovanj, bosta morala biti usklajena s potrebami in možnostmi, ki obstajajo na posameznih stopnjah gospodarskega razvoja.

Posebno pozornost bomo posvetili razvoju sistema samoupravljanja ter racionalizaciji in modernizaciji gospodarjenja s stanovanjskim fondom. S postopnim uvajanjem takih stanarin, ki bodo zagotavljale smotno gospodarjenje in postopno tudi razširjeno reprodukcijo stanovanj, pa je treba na principih solidarnosti organizirati diferencirano družbeno pomoč za plačevanje stanarine tistim kategorijam uporabnikov stanovanj, ki tega iz svojih dohodkov ne bi mogli.

Na področju stanovanjskega gospodarstva je treba v prihodnje v največji možni meri upoštevati dosežke razvojno raziskovalnega dela, ter smelejše uvajati metode širšega proizvodnega kroga, ki upošteva specifičnosti gradnje stanovanj v vseh fazah od pripravljalnih del do vzdrževanja objekta. Pri tem bo treba z ustreznimi oblikami družbenega dogovarjanja med vsemi dejavniki, ki sodelujejo v širšem proizvodnem krogu usklajevati interese ob upoštevanju načela zagotovitve njihovih ekonomskih interesov.

Ob teh predpostavkah sodimo, da bomo lahko v prihodnjih 15 letih zgradili okoli 12 milijonov m² novih stanovanjskih površin, povečali poprečno stanovanjsko površino na prebivalca na okoli 16 m², bistveno omejili sedanji stanovanjski primanjkljaj in občutno povečali tudi opremljenost oziroma standard celotnega stanovanjskega fonda.«

K strani 48: K poglavju o izobraževanju je dana pripomba, da je v nekaterih vprašanih preveč podroben in bi bilo bolj smotrno, da se omeji na globalne cilje. Dosedanji razvoj šolskih zavodov je bil bolj ali manj samonikel ob miselnosti, da je pač vsako znanje koristno. Posledica tega je neustrezen vpis, ki se sicer kaže v številu nezaposlenih diplomantov določene stroke.

K strani 53: je bilo dana mnenje, da je usmerjenost raziskovalne dejavnosti ustrezno zasnovana. Da bi bila taka usmerjenost učinkovita, je potrebno ustanoviti ustrezne znanstvene službe, ki bodo spremljale razvoj znanosti v svetu. To pa narekuje bolj smotrno uporabo sredstev in bolj smotrno organizacijo raziskovalnega dela.

Načrti o razvoju šolstva, kulture in znanosti so zasnovani zelo ambiciozno in je veliko vprašanje, če jih bo mogla uresničiti republiška družbena skupnost s takšnim odnosom do teh področij, kakršnega ima sedaj. Zasnovan razvoj zahteva bistveno prerazporeditev nacionalnega dohodka v korist teh področij.

K stranem 58 in 61: Socialno-zdravstveni zbor je na svoji seji ustanovil komisijo, ki bo opredelila socialno-zdravstvene vidike dolgoročnega razvoja SR Slovenije.

Dr. Vojan Rus, poslanec republiškega zbora:

Dovolite, da predložim nekaj amandmajev k »Predlogu stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije«, zlasti če ta predlog, kljub večjim sugestijam, ne bo obravnavan kot osnutek.

V amandmajih se dotikam samo nekaterih stvari, ki imajo izrazit družbenopolitični pomen, ne pa vseh teoretičnih, stilističnih in jezikovnih pomanjkljivosti predloženega dokumenta.

Prosim, da to pismo z amandmaji takoj posredujete vsem poslancem republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

Krake obrazložitve k amandmajem dajem samo, kjer je nujno.

Na str. 6, četrta vrsta odzgoraj naj bi za besedama »teritorialnimi območji« prišel še tekst: »Zaradi preveč stihijskega gibanja družbe so nastale v družbeni strukturi in v družbeni zavesti nekatere praznine, enostranskosti in deformacije, ki so lahko resna ovira nadaljnjemu razvoju: anonimni in neodgovorni birokratizem in tehnokratizem, neustrezni kadrovski in kvalifikacijsko-izobrazbeni sestav, neopravičene socialne razlike, enačarstvo in poprečništvu na nizki stopnji, ekonomizem in potrošništvo, ki sta z enostranskim poudarjanjem materialne porabe in ekstenzivnim širjenjem sredstev za proizvodnjo povzročila zaostajanje kreativnosti in činiteljev, ki jo pogojujejo, nezadostno in enostransko oblikovanje nacionalne zavesti in podobno.«

Na str. 12, druga vrsta spodaj naj za besedo »primerna« pridejo še besede »in pomembna za čuvanje nacionalnega prostora«.

Na str. 20, druga vrsta zgoraj: za besedo »razlik« pride še »težavnejših pogojev gospodarjenja«. Obrazložitev: kot je znano, se tudi moderniziranemu

kmetijstvu v razvitih in tržnih gospodarstvih daje določena pomoč, ker ima vedno manjšo poprečno produktivnost, manjši organski sestav in obračanje kapitala.

Na str. 20, enajsta vrsta zgoraj: za besedo »gospodarskih« naj prideta še besedi »nacionalnih, obrambnih«.

Na str. 14, deveta vrsta zgoraj naj za besedo »razvoja« pride še »in mednarodnih odnosov«. V dokumentu je skoraj povsem izostal koncept mednarodnih odnosov.

Na str. 47, tretja vrsta zgoraj naj za besedo »področju.« pride še stavek »Poleg tega je potrebna še določena materialno finančna pomoč na republiški ravni, ki naj olajša zadovoljitev stanovanjskih potreb delavcev in družbenih plasti, ki so v težjem položaju.«

Na str. 49 naj v šestnajsti vrsti zgoraj za besedami »zavirajo zlasti« pridejo še besede »neustrezni družbeni položaj izobraževanja in izobrazbe.«

Na str. 52, sedemnajsta vrsta zgoraj naj za besedama »kvaliteto izobraževanja« pride še »kritična vloga visokih in višjih šol v celotni družbi in ugodnejši družbeni pogoji za njihovo sodelovanje v vseh družbenih zadevah«.

Na koncu predzadnjega odstavka iste strani pa naj pride še: »Kot kažejo dosedanje izkušnje, bi bilo škodljivo, če bi nove visokošolske in znanstvene ustanove nastajale na formalno-organizacijski in ekstenzivni način. Najvažnejši pogoj za nastanek teh ustanov je predhodna priprava kvalitetnih kadrov in točno ugotavljanje družbenih potreb.«

Na str. 53 naj v osmi in deveti vrsti zgoraj odpade del stavka »ker nam naša . . . kadrov in . . .«. V osmi vrsti spodaj pa naj za besedama »integriranem gospodarstvu« pride še »ob bolj organiziranih in ugodnejših družbenih spodbudah, ob premagovanju teženj k absolutni odvisnosti od raziskovanj v tujini in zanemarjanju lastnega kreativnega dela«.

Na str. 54, tretja vrsta zgoraj naj za besedama »tehnoloških dosežkov« pridejo še besede »in za njihovo samostojno razvijanje v skladu z našimi pogoji in komparativnimi prednostmi«.

V vrstah 5—8 zgoraj iste strani naj se besede »Vendar bo . . . organizirano spremljanje« nadomeste z »Organizirana znanost mora prevzeti nalogo sistematičnega spremljanja razvoja . . .«.

V dvanajsti vrsti zgoraj iste strani pa naj za besedami »kjer to zahtevajo« pride še »gospodarske panoge, ki imajo ugodne pogoje razvoja«.

Na str. 58 naj za petim odstavkom pride nov: »Pri načrtovanju celotnega razvoja telesne kulture, zlasti pri vzgoji strokovnih kadrov, delitvi materialnih sredstev in gradnji objektov je treba dati prednost vsestranski, stalni in množični telesni vzgoji in premagovati vse temu nasprotno težnje«.

Na str. 61 v tretji vrsti naj namesto »30 0/0« pride morda »40 0/0« ali nek višji odstotek, ki bo približno v skladu ali večji kot odstotek zaposlenih žena.

Skupina zasedanja delegatov občin za spremljanje razprav o programu dolgoročnega razvoja Slovenije je na svoji seji dne 15. 7. 1971 obravnavala predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije ter koncept in prva izhodišča za urbani sistem SR Slovenije in stališča ter predloge k tem dokumentom, ki so se izoblikovali v dosedanji razpravi v občinah.

Skupina je ugotovila, da so na podlagi sklepa, sprejetega na seji dne 16. junija 1971 in pa sklepa seje predsedstva Skupščine SR Slovenije, v večini sloven-

skih občin organizirali razmeroma široko obravnavo predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije in koncepta urbanega sistema SR Slovenije. V tem času so bile organizirane tudi številne razprave o teh dokumentih za širša območja, na katerih so poskušali strniti temeljne ugotovitve in stališča iz razprav v posameznih občinah.*

Vse te razprave po vsebini pomenijo nadaljevanje širokega pritegovanja vseh strokovnih in družbeno-političnih dejavnikov, kritično pretresanje predlaganih rešitev ter graditev in tvorno dopolnjevanje tako nacionalnega kot tudi občinskih in regionalnih programov dolgoročnega razvoja, ki se je začelo že ob obravnavi izhodišč za pripravo resolucije o dolgoročnem razvoju Slovenije v občinah in na zasedanju delegatov občin pred dobrim letom.

Glede na to, da so bile na teh razpravah dane številne tehtne pripombe in stališča ter predlogi za dopolnitev predloga stališč in koncepta urbanega sistema, skupina meni, da v času do skupščinskega odmora ni mogoče vseh teh stališč in predlogov temeljiteje proučiti, zlasti pa jih ni mogoče uskladiti s številnimi stališči in predlogi, danimi v telesih republiške skupščine. Zato bi bilo nujno, da se stališča o dolgoročnem razvoju v SR Sloveniji, oziroma predlog resolucije, kot predlaga zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, sicer obravnava pred počitnicami v skupščinskih zborih, sprejeli pa naj bi ga v dopolnjeni obliki šele potem, ko bodo vse te pripombe skrbno proučene in usklajene med seboj. Zaradi tega skupina tudi meni, da ne bi bilo nujno, da bi sedaj sklicevali zasedanje delegatov občin, temveč naj bi delegati občin obravnavali dopolnjeni predlog resolucije jeseni, preden bi o njem sklepali pristojni zbori Skupščine SR Slovenije.

Za oblikovanje tega predloga bi bilo nujno, da se predlagateljem stališč, oziroma posebni komisiji za pripravo predloga resolucije, ki bo predvidoma ustanovljena na sejah pristojnih zborov Skupščine SR Slovenije dne 21. julija 1971, že sedaj pošljejo vsa konkretna stališča in predlogi, izoblikovani v razpravah v občinah in na medobčinskih posvetih, s celotno argumentacijo za ta stališča. Skupina pa je iz teh razprav povzela le osnovne ugotovitve in stališča, ki so bila v teh razpravah deležna širše podpore in jih v naslednjem posreduje pristojnima zboroma, da bosta zavzela do njih svoje stališče:

1. Na seji je bilo poudarjeno, da je predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije v predloženi obliki in obsegu plod večletnega raziskovalnega dela o doseženem, možnem in o verjetnem ekonomsko-socialnem razvoju Slovenije ter povzema v določeni meri tudi doslej izražene pripombe, mnenja in zahteve v zvezi z orientacijo splošne razvojne smeri. Pri tem je bila dosežena velika kvalitetna sprememba prav s pristopom h koncipiranju dolgoročnega razvoja, ki temelji na širokem in poglobljenem znanstveno-raziskovalnem delu vrste uglednih institucij in posameznikov, pri čemer pa je bila z obžalovanjem ugotovljena odsotnost sodelovanja slovenske univerze. Pri tem pa so bile poudarjene tudi nekatere vsebinske pomanjkljivosti, ki bi jih morali v dokončnem predlogu resolucije odpraviti.

2. Poudarjeno je bilo, da bi moral dokument izhajati posebej še iz nove vloge delavca v združenem delu pri ustvarjanju in delitvi dohodka ter iz novega položaja republike v luči ustavnih dopolnil, da bi v tem kontekstu bila odločneje

* V tem času so bili organizirani razgovori v Mariboru (25. 6.), Izoli (25. 6.), Novem mestu (30. 6.), Novi Gorici (9. 7.), Krškem (9. 7.), Sežani (12. 7.), Trziču, Šentjurju pri Celju (13. 7.) in v zasavskih občinah (9., 12. in 13. 7.).

postavljena vloga republike in to s konkretnjšim kodeksom njenih nalog pri usmerjanju njenega razvoja. Dejstvo, da sprejemamo dolgoročno zasnovano razvoja SR Slovenije v času, ko vnašamo bistvene spremembe v naš družbeno-politični sistem in v razmerja med federacijo in republikami, daje temu dokumentu še posebno obeležje. V skladu z dopolnili ustave SFRJ in s predvidenimi dopolnili republiške ustave bo nov položaj republike pomenil nesporno trdnjšo osnovo za reševanje nacionalnih razvojnih problemov, za spodbujanje in aktiviranje ustvarjalnih sposobnosti slovenskega naroda ter za usklajevanje naših teženj v medrepubliškem in meddržavnem merilu.

3. V skupini in na medobčinskih razgovorih so poudarili potrebo, da se v dokumentu bolj poudari in jasneje opredeli povezava našega gospodarskega in družbenega razvoja z razvojnimi predvidevanji in težnjami v Jugoslaviji kot celoti, zlasti za področje razvoja infrastrukture, glede enotnega jugoslovanskega trga in naših ter skupnih prizadevanj pri graditvi enotnih temeljev družbeno-ekonomskega in političnega sistema.

4. V razpravi je bila deležna precejšnje pozornosti koncepcija policentričnega razvoja SR Slovenije. Predlagano je bilo, da se v splošnem delu dokumenta ugotovi in poudari, da policentrični razvoj v Sloveniji ni samo najsprejemljivejši z vidika racionalnega razvoja slovenskega gospodarstva in družbe pa tudi narodnoobrambnih interesov, ampak da je tak razvoj logična posledica samoupravnega sistema, ki že v dosedanem razvoju potrjuje zastavljeni koncept. Koncentriran ali policentrični razvoj sta namreč odvisna od delitve novoustanovljene vrednosti, predvsem pa od ustrezno razporejene uporabe celotnega družbenega proizvoda, ki predstavlja poglavitni vir za reprodukcijo in za ustvarjanje ter razporeditev delovnih mest in s tem nadaljnega razvoja posameznih regij. V samoupravnem sistemu odloča o rezultatih dela in novoustanovljeni vrednosti in s tem tudi o nadaljnjem vlaganju v razširjeno reprodukcijo neposredni proizvajalec. Zavoljo tega ne moremo postavljati policentričnega razvoja kot alternativo, marveč kot neločljivo celoto s samoupravnim sistemom, kar nam potrjuje tudi dosedanji razvoj s tem, da se je večina središč v Sloveniji, na katera se bo naslanjal naš nadaljnji policentrični razvoj, začela hitreje razvijati prav z uveljavljanjem samoupravljanja. Značilno je, da se je hkrati močno krepila tudi racionalnost in ekonomičnost poslovanja in ne narobe. Z ustavnimi spremembami in z uveljavljanjem 21. in 22. ustavnih dopolnil bo to postala še bolj splošna tendenca v našem nadaljnjem razvoju, saj bo v še večji meri kot dosedaj odločal o rezultatih dela neposredni proizvajalec tudi v večjih integriranih podjetjih, ki bodo predstavljala nosilce nadaljnega razvoja. Seveda pa bi bilo treba skrbno proučiti tudi vprašanje enakih startnih osnov posameznih območij in področij, ker to nedvomno vpliva tako na nadaljnji razvoj samoupravljanja kot na uveljavljanje koncepcije policentričnega razvoja.

Hkrati je bilo v razpravi poudarjeno, da je koncept policentričnega razvoja ostal v dokumentu premalo opredeljen in zato ni pogojev, da bi v prihodnjem razvoju doživel afirmacijo v aktiviranju resursov v vseh delih slovenskega prostora ter v zmanjševanju regionalnih polarizacijskih razlik. Iz gradiva namreč ni možno zaslediti resnejšega prizadevanja za kakršne koli premike od dosedanjega stanja, kar logično pomeni, da bodo tudi v prihodnjem obdobju delovale dosedanje negativne tendence, oziroma dosedanji razvojni trendi. Zaradi tega bi moral dokument jasno zastaviti:

- nujnost postopnega zmanjševanja medregionalnih razlik v razvitosti;
- opredeliti vlogo, vsebino, kvaliteto in medsebojne odnose razvojnih središč v prostoru ter s tega vidika selektivno pospeševati njihov razvoj.

Policentričnemu pristopu bi morali bolj prilagoditi tudi dikcijo dokumenta. Tako bi na primer namesto koncentracije vseh ustvarjalnih sil slovenske družbe (str. 8) morali bolj poudariti njihovo optimalno povezanost in sodelovanje, pa tudi razporejenost, ne pa zgolj koncentracijo, ki se lahko pojmuje tudi kot fizična koncentracija v enem ali nekaj izbranih centrih.

5. Stališča o dolgoročnem razvoju se ne dotikajo vprašanj območij, ki so na robu gravitacijskih dometov posameznih mest, oziroma pod neposrednim gravitacijskim vplivom območij onstran meja. Če gre pri tem za območja, ki sodijo po zakonu med manj razvita območja, je reševanje problema delno nakazano v okviru ukrepov za manj razvita območja, nerešen pa ostaja problem drugih območij vzdolž meja. Neredko vidimo, da se na drugi strani meja izvajajo obsežni programi za pospešen gospodarski razvoj takih območij. Kratkoročna je rešitev, da take ukrepe izkoristimo kot eventualno ugodno možnost za zaposlitev prebivalstva onkraj meja, ni pa ukrepov, da bi tudi ti predeli bili deležni ustrezne družbene pozornosti in da bi bili načrtno aktivirani vsaj njihovi obstoječi resursi. Zato je treba za vse take predele doseči poseben razvojni tretma, ki zagotavlja ekonomski in narodnostni razvoj teh predelov, ki bo v aktivnem odnosu do ukrepov onstran meja. V zvezi s tem je bilo konkretno predlagano, da se predzadnji odstavek na 12. strani stališč dopolni z naslednjim besedilom:

»Narodno obrambni in družbeni interesi slovenske in jugoslovanske družbe zahtevajo, da se zastavijo in sprejmejo dolgoročni ukrepi, ki bodo zagotavljali tak razvoj obmejnih krajev, da sedanje državne meje ne bodo ogrožene zaradi depopulacije in nerazvitosti.«

V smislu omenjene politike naj se na 33. strani odstavek, ki opredeljuje smernice za razvoj terminalov v Sloveniji, dopolni še z naslednjim:

»V obmejnih krajih, kjer so predvideni ob mednarodnih prometnicah terminali, naj se zakonsko dopusti možnost razvoja kontinentalnih industrijskih con.«

6. Kar zadeva razmerja v razvoju posameznih sektorjev, je bilo poudarjeno, da proizvodna sfera ni ustrezno obravnavana in da v predlogu stališč ni moč zaslediti sorazmerne krepitve ekonomskega položaja te sfere. Spremembe v socialni strukturi prebivalstva so sicer zakonitost, vendar pa bi morali z bogatejšo družbo zagotoviti postopno zmanjševanje medsektorskih razlik v njihovi razvitosti. Te razlike so bile v preteklosti v Sloveniji precej večje, kakor pa na primer v drugih državah.

Dispariteta je očitna med proizvodno in terciarno sfero tako glede družbenega proizvoda na 1 zaposlenega kot glede investicij. Stališča bi zato morala

- nakazati politiko postopnega zmanjševanja medsektorskih razlik;
- se zavzeti za ekonomsko (ne le deklarativno) krepitev ekonomskih pozicij proizvodnih dejavnosti.

7. V razpravi je bila poudarjena nujnost, da se pri nadaljnjem razvoju Slovenije optimalno izrabijo vsi razpoložljivi viri, tako možnosti za razvoj kmetijstva kot za rekonstrukcijo in razvoj »tradicionalne« industrije, pri razvoju energetskega gospodarstva pa je bilo poudarjeno, da bi bilo treba racionalneje izrabiti razpoložljive zaloge premoga in zlasti vodno energijo. Poudarjena

je bila tudi potreba, da se pri iskanju novih vodnih virov posveti potrebna pozornost izrabljanju morske vode, tako neposrednemu (v industriji), kot skozi postopek razsoljevanja.

8. Predlog stališč ne upošteva adekvatno ostalim dejavnostim razvoja dejavnosti, ki jih označujemo kot »iztrošene«, »depresivne«, »neprilagojene«, »tradicionalne« in s podobnimi izrazi. Te dejavnosti pomenijo v Sloveniji za več kot 40 odstotkov aktivnega prebivalstva eksistenčno bazo. Dosedanja davčno-fiskalna politika in investicijska politika tem dejavnostim nista bili naklonjeni, zaradi česar bi bilo treba tudi v oceni pospeševanja prilagajanja in modernizacije teh dejavnosti postaviti v dokumentu ustrezne naloge.

V tej zvezi je bila postavljena zahteva po drugačnem odnosu do amortizacije. Predvidevanja, po katerih naj bi do leta 1985 zamenjali tretjino obstoječih kapacitet z novimi, gotovo ne omogoča dovolj hitre modernizacije sedanjih zastarelih zmogljivosti.

9. V poglavju »Infrastrukturno gospodarstvo« naj bi se odstavek, ki govori o izrabljanju hidroenergije, spremenil tako, da ne bi omejeval nadaljnjega izrabljanja hidroenergije. Postavljal naj bi obvezo, da bi hidroenergijo izrabili do konca, ne glede na spoznanje, da samo s hidroenergijo ne bo moč rešiti našega energetskega problema v Sloveniji. Odločitve pri izbiri posameznih objektov morajo biti zasnovane predvsem na ekonomskih kriterijih.

10. V zvezi s kmetijstvom je bilo poudarjeno, da bi bilo pri njegovem razvoju zlasti poudariti nesmotrnosti in negospodarnost takih razvojnih orientacij, ki bi lahko dovedle tudi do praznjenja in slabe izrabe sicer rodovitnih kmetijskih predelov. Kmetijstva ni mogoče ocenjevati zgolj z vidika tako imenovanega »pridobitniškega« kapitala. Dolgoročni koncept razvoja mora upoštevati zemljiške površine tudi kot osnovno biološko existenco prebivalstva in kot enega pomembnih faktorjev stabilnosti. Dohodek v kmetijstvu (ki je v primerjavi z ostalimi sektorji precej nižji) je slej ko prej odvisen tudi od raznih oblik direktnih ali indirektnih družbenih intervencij. Na področju kmetijstva bi moral dokument nakazati, kako doseči tudi večjo regionalno povezanost v vseh fazah reprodukcije, tj. od proizvodnje do prodaje, hkrati pa pospeševati tak razvoj, da bi s proizvodi, ki imajo komparativne prednosti, pokrili slovenske potrebe in jih po možnosti tudi izvažali. Gre zlasti za pokritje potreb po živilno-rejskih, krmnih (beljakovinskih), po sadjarskih in vinogradniških proizvodih. Da bi se v večji meri vključilo aktivno prebivalstvo v produktivnejše dejavnosti, bi bilo treba organizirati pospeševalne službe za hitrejši razvoj kmečkega turizma.

V zvezi s tem je bila poudarjena zahteva, da se v dokumentu posebej nakažejo tudi ukrepi za aktivizacijo kmetijskih in gozdnih zemljišč, posebej z aspekta agrarne prenaseljenosti in usmeritve presežkov kmečkega prebivalstva. Predvideti je tudi namembnost zemljišč opuščenih kmetij za sprotno aktiviranje predvsem v hribovitih predelih.

Vse to predstavlja zahtevo po jasnejši opredelitvi socialne problematike naše vasi. V zvezi s tem je bilo predlagano, da se stališča (str. 26) dopolnijo z naslednjim odstavkom:

»Socialni problem, ki se pojavlja na vasi ob razvojni prelomnici, ne more biti le problem kmetijske panoge, temveč ga mora reševati celotna družbena skupnost.«

11. V predlogu stališč je posvečeno premalo pozornosti delovni sili kot osnovnemu ustvarjalnemu potencialu. Pri predvidevanju migracijskih silnic je potrebno upoštevati in graditi tudi na mentaliteti slovenskega delavca, ki se zaradi manjših razlik v osebnem dohodku ne bo selil. Kolikor si bo želel bistveno izboljšati materialen položaj, se bo prej odločil za zaposlitev v inozemstvu, kar je zadnji popis prebivalstva jasno pokazal. Zato tudi ni realno postavljati na prvo mesto razseljevanja, temveč je treba (po kvaliteti in obsegu) pospeševati predvsem dnevno migracijo ter na ta način doseči večjo mobilnost delovne sile. Najti je treba družbenoekonomsko racionalno razmerje med domicilom delovne sile in lokacijskimi pogoji za odpiranje novih delovnih mest. S tem bi dobila dnevna migracija povsem novo ekonomsko in tudi socialno vsebino, ki bo vse bolj vplivala tudi na prihodnji razvoj urbanizacije in na to, da se ustavi proces »praznjenja« že tako skromnega slovenskega prostora. Zaradi racionalnejše izrabe infrastrukture je treba v stališčih temu primerno prilagoditi alokacijo delovnih mest z ustrezno polistrukturno usmeritvijo. Hkrati s tem prilagajanjem alokacije delovnih mest pa je potrebna intenzivna preizobrazba in priučevanje aktivnih prebivalcev kot pogoj za njihovo produktivno vključevanje v družbeno-ekonomske procese.

V zvezi z zaposlovanjem je bila posebej poudarjena potreba po reševanju vprašanj na tem področju, povezano s stanovanjsko politiko. V stanovanjski graditvi naj bi prevladovala najemna stanovanja, za kar pa je treba predvideti tudi ustrežnejšo organizacijo proizvodnje in več kvalitetnih bančnih sredstev. Interes porabnikov za nakup ali zidavo stanovanj pa naj bi se spodbujal z ekonomskimi oziroma v okviru tega z diferenciranimi stanarinami.

Vse to bi omogočilo, da se lokacija proizvodnih zmogljivosti določa po načelu ekonomičnosti in organizirajo delovna mesta tam, kjer bodo dajala optimalni učinek z aspekta celotnega narodnega gospodarstva.

12. V razpravi je bila poudarjena potreba, da se v poglavje: smeri prizadevanj v razvoju gospodarstva vključi tudi pomorska orientacija v takem besedilu:

— Geopolitična vloga Slovenije s svojo obmorsko lego narekuje intenzivnejše pospeševanje pomorskega gospodarstva v celoti in s tem večjo povezanost s kontinenti. Tako bomo dosegli večjo absolutno in relativno udeležbo v mednarodni blagovni menjavi, kar bo znatno pripomoglo k hitrejšemu jačanju našega celotnega gospodarstva.

13. Skupina meni, da naj bi v splošnem delu dokumenta postavili tudi zahtevo, da se po sprejetju resolucije takoj začno sprejemati akti in ukrepi, s katerimi naj se dosledno uresniči zastavljena usmeritev, med njimi tudi srednjeročni plan razvoja republike. Seveda pa je treba njeno uresničitev zagotoviti tudi s pripravo in sprejemanjem dolgoročnih programov razvoja organizacij združenega dela, interesnih skupnosti, občin in posameznih regij ter s povezavo in sodelovanjem vseh teh dejavnikov.

14. V zvezi s konceptom urbanega sistema so se v večini razprav v občinah opredelili za varianto »B« prihodnjega urbanega razvoja, čeprav se v glavnem niso podrobneje opredeljevali do predlaganih rešitev.

Predstavnika skupine na sejah pristojnih skupščinskih zborov sta Franc Svetina in Rudi Šimac.

St.: 30-34/71

Ljubljana, 19. 7. 1971

Začasna komisija enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih skupnosti je na seji dne 12. 7. 1971 obravnavala predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga Skupščini SR Slovenije poslali v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

Začasna komisija je bila seznanjena tudi z mnenji odborov:

— socialno-zdravstvenega zbora za socialno in otroško varstvo, za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje, za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo;

— prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo, za znanstveno raziskovalno delo, za kulturne dejavnosti, za vzgojo in izobraževanje;

— gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose.

Začasna komisija je v načelni razpravi ugotovila, da bi moral predlagatelj na osnovi sklepa, ki sta ga sprejela republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na seji dne 30. 6. 1970, ko sta obravnavala osnutek izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije, predložiti resolucijo in ne stališča o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije.

Po mnenju začasne komisije pa predlog stališč nima značaja resolucije, ki je kot akt opredeljena v 238. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Glede na različna mnenja, ki so jih izrazili posamezni odbori, ali naj se stališča obravnavajo kot osnutek ali kot predlog, predlaga začasna komisija, da bi se zdajšnji predlog obravnaval kot osnutek.

Predlagatelj naj na podlagi vseh razprav, ki so in še bodo potekale v odborih zborov Skupščine SR Slovenije in na zborih, sestavi akt v obliki resolucije, ki bi bil kasneje predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnjo obravnavo.

Za svojega poročevalca je začasna komisija določila poslanca Janeza Vidmarja.

St.: 30-34/71

Ljubljana, 12. 7. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na svoji 32. seji dne 17. 6. 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga Skupščini SR Slovenije poslali v obravnavo izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov in gospodarska zbornica SR Slovenije. Odbor je uvodoma ugotovil, da je na svoji 14. seji dne 11. maja 1970 obravnaval osnutek izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomskem razvoju SR Slovenije, ki ga je obravnaval tudi enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na seji dne 3. junija 1970. Tedaj je enotni zbor sprejel sklep, da naj izvršni svet nadaljuje z delom na pripravi koncepta dolgoročnega družbenopolitičnega razvoja SR Slovenije.

Rezultati obsežnega celoletnega dela, ob upoštevanju mnenj in pobud strokovnih, znanstveno-raziskovalnih ter družbeno-političnih organizacij, še posebej pa republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo, gospodarske zbornice SR Slovenije in izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, ki so podpisniki, je skupen predlog stališč o dolgoročnem razvoju SR Slovenije.

Uvodoma so poslanci menili, da je potrebno čimprej sprejeti predložena stališča o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, saj je sprejem teh stališč prvi pogoj za nadaljnje delo na dolgoročnih programih razvoja proizvodnih in drugih panog gospodarstva ter družbenih služb, posameznih organizacij združenega dela, kakor tudi eden od osnov za izdelavo regionalnih programov dolgoročnega razvoja in dolgoročnih programov razvoja posameznih komun.

Predstavniki predlagatelja so članom odbora pojasnili, da predstavlja predlog stališč rezultat nekajletnega načrtnega dela in da je to v bistvu zasnova dolgoročnega nacionalnega programa, ki dobiva s temi stališči le generalne linije razvoja. To je tudi bil namen dela pri pripravi predloga stališč, ker je vse ostalo naloga regionalnih, komunalnih, panožnih in drugih dolgoročnih programov razvoja, od katerih so nekateri že izdelani, nekateri so v izdelavi, medtem ko bodo še posebej regionalni sprejeti, oziroma izdelani šele po sprejemu teh stališč ter je zato zelo spodbudno, da bo koncept dolgoročnega razvoja Slovenije kmalu sprejet, ker jim bo lahko služil za orientacijo.

Člani odbora so se strinjali s temeljnim izhodiščem izdelave dolgoročnega razvoja SR Slovenije, ki ga je sprejela delovna skupina predlagateljev in ki je v tem, da projiciranje celotnega razvoja ne temelji na sedanjih težavah, temveč na planskih predvidevanjih, po katerih se predvidevajo večje spremembe v delitvi družbenega proizvoda, v prestrukturiranju gospodarstva na podlagi večje rasti terciarnega sektorja ter s povečanjem deleža družbenega proizvoda, namenjenega za investicije in za osebno porabo.

V načelni razpravi so člani odbora menili, da je sicer brez poznavanja osnovne dokumentacije, na podlagi katere je sestavljen predlog stališč, precej težavno vsebinsko ocenjevati v stališčih podane določene prognoze in predloge. Vendar so menili, da so izhodišča predloga stališč ter osnovni makroekonomski agregati realistično zastavljeni in so celo menili, da so glede na izkušnje dosedanjega razvoja in na sedanjo situacijo zelo umirjeni, kar je celo pohvalno, ker se iz tega vidi, da predlagatelji niso popustili pred ambicijami posameznih panog ali območij. Zaradi tega so v predvidevanjih celotnega dolgoročnega razvoja ali vsaj razvoja nekaterih panog še gotovo rezerve. Bilo je tudi izraženo mnenje, da bi na področju predvidevanja razširjene reprodukcije morda morala biti še bolj poudarjena vloga družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, ki naj bi vse bolj postajali instrumenti integralnih samoupravnih interesov delovnih ljudi. Posebno ustavni amandmaji odpirajo široke možnosti za tako rešitev težkega vprašanja povečane stopnje rasti sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Glede na velike pristojnosti republike, ki ji bodo dane s sprejemom predlogov ustavnih amandmajev, pa so poslanci menili, da je sedaj nujno, da se tak dolgoročen program sprejme čimprej, da se na podlagi tržnega gospodarjenja in samoupravljanja nudijo gospodarstvu realne možnosti nadaljnjega razvoja, ki ne bodo več temeljile le na željah posameznikov, ampak na znanstveno utemeljenih predvidevanjih, katerim se ne bo mogla prilepiti etiketa tehnokratizma. Mnenje poslancev je bilo tudi, da bodo ta stališča prispevala k integracijskim procesom, saj so v večini gospodarskih dejavnosti sile razvoja zelo močno atomizirane.

Bilo je slišati mnenje, da bi poleg stališč morala biti vsem poslancem na razpolago tudi bolj obširna obrazložitev delovne skupine, ki je stališča pripravila.

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da je prav, da smo pri predvidevanju dolgoročnega razvoja previdni, ker bo sedanja situacija v gospodarstvu pustila posledice tudi za več prihodnjih let našega razvoja.

Predstavniki gospodarske zbornice SRS je pojasnil, da se je gospodarstvo vključilo v pripravo dolgoročnega razvoja ter da so panožne programe pripravili inštituti in združenja. Panožni programi so v večini končani ali pa v končni fazi izdelave. Sedaj se v gospodarski zbornici pristopa k drugi fazi dela, tj. k spremljanju in korekciji izdelanih programov. Izdelava panožnih programov je spodbudila delovne organizacije, da so same pristopile k izdelavi svojih dolgoročnih programov razvoja.

V obravnavi po posameznih poglavjih predloga stališč pa so člani odbora imeli pripombe in predloge za nekatere spremembe poglavja »projekcija razvoja po gospodarskih dejavnostih« in sicer:

— prometno gospodarstvo (stran 32—35)

Izraženo je bilo mnenje, da bi morali bolj fiksirati programe posameznih prometnih panog, saj smo glede tega v evropskem merilu med zadnjimi. Po tem mnenju je v stališčih premalo jasno izdelana prometna politika (gospodarjenje, investiranje), kar se vidi iz tega, da se rešuje posamezne dele prometa z različnimi ukrepi in parcialno (konverzija kreditov, intervencije skupnih rezerv, mednarodna posojila), medtem ko celoten koncept prometne politike ni izdelan.

Predstavniki predlagatelja so pojasnili, da bo to vprašanje bolj jasno pri sprejemu programov dolgoročnega razvoja vseh prometnih panog, ki bo predvidoma predložen v jeseni.

— metalurgija in kovinsko predelovalna industrija (stran 36)

V drugem odstavku naj se v zadnjem stavku črtajo besede:

»Kar nas bo investicijsko precej razbremenilo.«

Člani odbora so se strinjali, da omenjena trditev ni točna, saj npr. drugi jugoslovanski proizvajalci železa zahtevajo soudeležbo pri novih investicijah, tj. gradnji metalurških objektov za izdelavo polizdelkov, ki bi jih kupovale slovenske železarne, razen tega je taka trditev po mnenju odbora tudi politično vprašljiva.

Predstavniki predlagatelja se je s to spremembo strinjal.

V zvezi s stališčem, da naj se v prihodnjih 15 letih slovensko železarstvo preusmeri na kvalitetnejše izdelke — jekla (kar je odbor sicer podprl), pa je ugotovljeno, da je to le enostransko stališče — rešitev, ker ni usklajena z zahtevami slovenske kovinske industrije, ki sicer uporablja večinoma manj kvalitetna jekla.

— tekstilna in usnjarska industrija (stran 42)

Člani odbora se niso strinjali z novim besedilom vseh treh odstavkov tega poglavja, ki ga je predstavnik gospodarske zbornice sporočil in ki je sestavljeno v poslovnem združenju tekstilne industrije SR Slovenije. Menili so, da v stališčih predloženo besedilo odseva osnovne smernice razvoja te industrije v prihodnjem dolgoročnem obdobju, in da bi od združenja predloženo besedilo predstavljalo forsiranje te industrije, ki ni umestno.

Sprejeli pa so predlog, da se v zadnjem (tretjem) odstavku spremeni besedilo tako, da se odstavek glasi:

»začrtana usmeritev te proizvodnje bo omogočila sprostitev dela zaposlene ženske delovne sile, ki se bo lahko preusmerjala v druge, zlasti terciarne dejavnosti.«

Odbor je menil, da ne bi bilo umestno dosedanje besedilo, iz katerega se da sklepati, da tekstilna industrija ni perspektivna dejavnost.

Predstavniki predlagatelja se je s predlogom odbora strinjal.

— kmetijska proizvodnja in živilska industrija (stran 42—44)

Poslanci so menili, da ni prav, da je kmetijstvo glede na to, da predstavlja to sektor dejavnosti, obdelan le kot panoga gospodarstva, čeprav od njega danes živi še vedno ena četrtina slovenskega prebivalstva. V odboru je prevladalo tudi mnenje, da verjetno ni uporabljena najbolj primerna terminologija pri programiranju razvoja kmetijstva (izrazi kot: razslojevanje, zmanjševanje deleža kmetijstva, deagrarizacija in podobno), čeprav je jasno, da do planiranih sprememb v kmetijstvu mora priti.

Kljub temu pa je bilo izraženo tudi mnenje, da predvidena stopnja deagrarizacije (od 23,1 % na 12 % v letu 1991) ni v zadostni meri upoštevala niti težav, ki bodo nastale z reševanjem socialnih vprašanj v mestih priseljenega kmečkega prebivalstva, še manj pa je upoštevan koncept splošnega ljudskega odpora tj. narodno obrambni razlogi, ki računajo na obstoj višinskih kmetij. Zato se odbor ni strinjal s predvideno stopnjo deagrarizacije, nekateri člani so jo ocenili celo kot »divjo«. Menili so, da bi se moralo upoštevati v večji meri razne oblike intenzivne družbene pomoči v razvoju kmetijstva, kar tudi predvidevajo sklepi partijskih forumov in nove organizacijske oblike, ki jih predvidevajo teze za zakon o združevanju kmetov v zadruge, organizacije in združenega dela in v pogodbene skupnosti.

— pri terciarnih panogah se predvideva v stališčih največje spremembe in največje povečanje v skupni strukturi zaposlenih, vendar so podana stališča le za blagovni promet (stran 44) in turistično gospodarstvo (stran 45), nikjer pa niso obdelana stališča do dolgoročnega razvoja storitvene družbene in zasebne obrti ter gostinstva, s katerimi bi se morala dopolniti stališča, še posebej glede na predvideno intenzivno zaposlovanje zdomcev v tej panogi gospodarstva (družbeni in zasebni) in glede na njegovo vlogo pri kooperaciji z industrijo.

Predstavniki predlagatelja se je s tem strinjal in izjavil, da bodo stališča glede obrti dopolnili. Predstavniki gospodarske zbornice je izjavil, da je bil svet za obrt zbornice mnenja, da je nemogoče izdelati študijo-program dolgoročnega razvoja obrti v okviru republike, to naj bi storile občine. Zbornica pa je v ta namen pripravila metodologijo za izdelavo programov (občinskih) razvoja obrti.

Odbor je sklenil, da bo pristojnim skupščinskim telesom predlagal, da se sprejme predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, kot so ga predložili predlagatelji, z upoštevanjem sprememb in dopolnitev, ki jih je dal odbor in sicer še pred skupščinskimi počitnicami. Bil je namreč mnenja, da je nepotrebno vsako nadaljnje odlaganje sprejema stališč in širiti obseg dosedanje razprave o teh stališčih.

Omenjeno stališče bodo člani odbora zastopali tudi na seji enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije. Odbor se ne strinja z mnenjem, da niso v zadostni meri upoštevani predlogi ustavnih amandmajev k zvezni ustavi, mnenja je celo, da predlog stališč šele sedaj dobiva svoj polni smisel in da zato ni zadržkov, da se sprejem stališč odloži do jeseni, tako bi se tudi pospešil sprejem akcijskih programov za realizacijo posameznih področij družbeno-ekonomskega razvoja in razvoja posameznih panog, kar je po izjavi predlagatelja predvideno tretje in četrto trimesečje leta 1971.

Odbor je mnenja, da so v predlogu stališč v zadostni meri upoštevane njegove lanskoletne pripombe k osnutku izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 18. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo je na seji dne 17. junija 1971 ob obravnavi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki ga je predložil izvršni svet, izoblikoval naslednje pripombe:

— dokument premalo govori o tem, na kakšen način uveljaviti, mogoče tudi institucionalizirati, koncept dolgoročnega razvoja SRS. V tem procesu planiranja praktično ni govora o konkretnih načrtih; ker je dolgoročna projekcija le splošna orientacija razvoja posameznih dejavnosti, kaže konkretnije govoriti o tem v srednjeročnih načrtih;

— znanost o programiranju in planiranju, ki je v svetu zelo hitro napredovala, bi bila lahko vključena tudi v naš dolgoročni družbeni razvoj. Sicer pa je potrebno težiti k temu, da se planiranje spremeni v obliko permanentne dejavnosti;

— uvodni del poglavja »Raziskovalne dejavnosti« je sprejemljiv in dobro zastavljen, škoda je, da tak način pristopa ni vplival na metodologijo priprave srednjeročnega plana;

— pravilno je poudarjena integracija raziskovalne dejavnosti z družbenim in tehnološkim razvojem;

— posebej sta izločena dva temeljna aspekta raziskovalnega dela in sicer, da mora raziskovalna moč Slovenije iti v korak z znanstvenim razvojem v Jugoslaviji in v svetu in da mora biti razvoj družbenih ved v tesni povezavi s problematiko, ki nastaja v naši družbeni stvarnosti. Oba aspekta terjata konkretizacijo v uvodnem poglavju srednjeročnega razvoja znanosti;

— med poglavitnimi cilji raziskovalnega dela v Sloveniji ni »predvsem zavestno in organizirano spremljanje razvoja na svetu«, kakor izhaja iz predloga stališč (str. 54 prvi odstavek), ampak razvoj lastne raziskovalne misli, pri čemer je spremljanje tujih dosežkov seveda zelo pomembno, terja pa vnaprej dogovorjen optimalni način pritekanja tuje tehnologije in tujih raziskovalnih dosežkov;

— pri razvoju visokošolskih kapacitet velja v dolgoročnem programu upoštevati programirani visokošolski študij, ki hkrati s skrajšanjem visokošolskega izobraževanja pomeni tudi prispevek k višji kvaliteti.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 30. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 21. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet

V razpravi je bilo ocenjeno, da je dolgoročni družbeni razvoj za obdobje 15 let lahko samo splošna sinteza izhodišč, cilji razvoja bodo vsekakor morali biti podvrženi stalnim korekturam. Odbor se je v načelu strinjal s predlogom stališč in ni izoblikoval konkretnih predlogov za spremembe ali dopolnitve besedila. Po mnenju članov odbora je sfera ljudskega faktorja ustrezno obdelana; področji izobraževanja in znanosti sta prisotni v vseh globalnih projekcijah razvoja, predvidena hitrejša rast vseh vrst izobraževanja je bila deležna na seji vse podpore. Izražen je bil samo dvom, če bo mogoče zajeti predvideni odstotek mladine v srednje in visoke šole. Predlog ne vsebuje variantnih, maksimalnih, srednjih in minimalnih rešitev, kar bi dajalo večje možnosti za ocenjevanje in odločitve. Ravno tako dolgoročni plan razvoja ni razdeljen na tri petletna obdobja.

Glede na to, da je dolgoročni družbeni razvoj podlaga za oblikovanje srednjeročnega razvojnega programa 1971—1975, naj bi bila stališča sprejeta čimprej, vsekakor pa pred drugo polovico meseca oktobra 1971.

St.: 30-34/71

Ljubljana, 29. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 22. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije, ki jih je skupščini predložil izvršni svet.

Odbor je v načelu podprl zamisel o izdelavi dolgoročne projekcije razvoja za nadaljnjih 15 let. Pri tem je opozoril na neenotno metodologijo v prvem in drugem delu predloga stališč. Pri dokončnem oblikovanju besedila kaže uskladiti metodo planiranja, preveriti, če so v dokumentu naštetih cilji resnično vsi, ki jih je potrebno zastaviti in uresničiti v treh prihodnjih petletnih obdobjih. Stiska časa, po mnenju odbora, ne bi smela biti vzrok, da bi sprejeli pomanjkljivo sestavljen dokument, še zlasti ne za področje socialnega razvoja, saj se prav na njegovi podlagi oblikuje podoba družbe.

Poglavje o kulturni dejavnosti je prekratko, deklarativno in preskopo, s čimer je kulturi tudi zmanjšana njena veljava. Tudi opredelitev kulture na str. 11 predloga stališč je presplošna, velja za vsakršno družbeno ureditev in ponavlja že znana dejstva, namesto da bi poudarila specifično vlogo, ki jo bo imela kultura v prihodnjih petnajstih letih.

V poglavju o kulturi je potrebno omeniti vlogo kulturnih skupnosti, ki so že v srednjeročnem razvoju zadolžene za vrsto nalog. Konkretizacija ciljev bi morala izhajati iz spoznanja, da bodo ob predvidenih 3000 \$ narodnega dohodka na prebivalca tudi kulturne potrebe občanov drugačne kot danes. To bo terjalo drugačen in hitrejši razvoj nekaterih kulturnih področij in popolnejše pokrivanje nacionalnega kulturnega prostora. Ker teh konkretnih pokazateljev v gradivu ni, predvideni kulturni razvoj nima prave zveze z razvojno projekcijo drugih področij.

Predlog stališč premalo govori o ohranitvi in varovanju slovenske tipičnosti, kot npr. ljudsko stavbarstvo, kar oblikuje edinstveno podobo naše dežele. Večji

poudarek odnosa do naše kulturne preteklosti je potrebno povezovati s turističnim gospodarstvom, pa tudi z razvojem gospodarsko zaostalih območij. Prav ohranjanje kulturne specifičnosti zaostalih območij je lahko dragocen prispevek turizmu. V samih izhodiščih razvoja turizma bi morala biti kultura, predvsem ohranitev kulturnih spomenikov, v večji meri prisotna.

V predlogu stališč ni govora o potrebi lastnega likovnega stila v industrijskem oblikovanju. Specifični regionalni likovni stil v industrijskem oblikovanju bi moral postati pomemben element tako v industriji kot v trgovini.

V predlogu stališč ni zaslediti misli o pomembni vlogi komunikacij v družbenoekonomskem razvoju Slovenije (povezava regij, krajše zveze). Nadalje ni pri razvoju zdravstvenega varstva omenjena prometna vzgoja ob večji odgovornosti cestnih podjetij kot pogoj za prometno varnost.

V okviru razvoja kulturnih dejavnosti naj bi dokument posebej spregovoril o slovenskem filmu, ki je zaostalo za razvojem RTV; hkrati s tem naj bi bili nakazani že nekateri uspešni posegi.

Posebej je bilo opozorjeno, da delež bruto investicij v negospodarskih dejavnostih ostaja na sedanji ravni, ki je bila že doslej neustrezna.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 30. 6. 1971

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo je na seji dne 23. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki ga je predložil skupščini izvršni svet.

Odbor je ugodno ocenil poglavje, ki govori o dolgoročni projekciji telesne kulture. Stališča pravilno izhajajo iz ugotovitve, da bodo značilnosti življenja v prihodnjih petnajstih letih terjale nove dimenzije in večji razmah telesno-kulturne dejavnosti.

K besedilu poglavja »Telesna kultura« so člani odbora predlagali naslednje dopolnitve:

Na strani 57 naj se v zadnji vrsti besedila predloga stališč vstavi za besedo »starostnih« besede »zdravstvenih in socialnih«.

Telesna kultura je življenjska potreba vseh kategorij prebivalstva.

Drugi odstavek na strani 58 naj se na koncu dopolni z besedilom:

»Vrhunski šport, ki ga bodo gojile telesnokulturne organizacije, bo predvsem namen in odraz stimulacije množičnosti.«

Dokument o dolgoročnem razvoju naj bi nujno poudaril razmerje med kvalitetnim in množičnim športom. Sedaj vrhunski šport ni odsev množičnosti, ampak odločitev zunaj nje.

Tretji odstavek na strani 58 naj se v zadnji vrsti za besedo »delavca« dopolni z besedilom:

»na odstranjevanje negativnih vplivov delovnega procesa in na notranje odnose«.

Organizirana telesna kultura v delovnih organizacijah ni samo pomemben faktor glede na ugodno počutje delavca, ampak vpliva tudi na zmanjšanje negativnih vplivov trajnega delovnega procesa in na urejene medsebojne odnose. Zato organizacija telesne kulture v delovnih organizacijah sodi v celoviti

sklop politike delovnih organizacij, je naloga samoupravnih organov in ne samo sindikatov.

V samem celotnem dokumentu pa tudi v poglavju o telesni kulturi je potrebno posebej opozoriti na koncept teritorialne vseljudske obrambe in na pomen jugoslovanske armade ter naloge telesnokulturnih organizacij v zvezi s tem.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 30. 6. 1971

Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 18. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga skupščini predložili izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

Uvodoma je bilo ugotovljeno, da bi pred sprejemom predloženega dokumenta v skupščini morale o njem razpravljati občinske skupščine, organizacije SZDL, samoupravne skupnosti itd. Zlasti je potrebno pri tem aktivno sodelovanje ustreznih družbenih dejavnikov na socialno-zdravstvenem področju, ker so predlagana stališča močno vprašljiva. Po mnenju odbora ne bi smeli hiteti s sprejemanjem predloženega dokumenta, zato bi kazalo njegov sprejem odložiti na jesen.

Osrednja pozornost je bila posvečena ukrepom, ki naj zagotovijo realizacijo postavljenih ciljev. V tej zvezi je bilo opozorjeno, da so številne evropske države doslej že sprejemale svoje dolgoročne programe, ki pa so v glavnem ostali le na papirju. Izjema med njimi je francoski Monetov plan, ki je bil realiziran predvsem zato, ker je vseboval tudi jasno opredeljen instrumentarij za doseg postavljenih ciljev. Odbor se je zavzel za to, da se vsaj nakažejo ukrepi in instrumenti za doseg postavljenih ciljev.

Glede dolgoročnega programa na področju zdravstva je bilo opozorjeno, da je svetovna zdravstvena organizacija leta 1969 izrazila mnenje, da je spričo naglega razvoja medicine mogoče realno planirati razvoj zdravstva največ za deset let. Smo torej v nerodni situaciji, ko naj bi cilje opredelili za daljše časovno obdobje.

Odbor je izrazil podporo stališčem o večji humanizaciji naše družbe in o tem, da se postavi v ospredje človek, ne pa povečana proizvodnja. Odbor je podprl izhodišče o nujni povezanosti gospodarskega in socialnega razvoja naše družbe in poudaril, da je socialna stabilnost pogojena z gospodarsko stabilnostjo. Odbor je tudi podprl koncept o policentričnem razvoju Slovenije, ki naj prispeva k temu, da bi Slovenija v perspektivi postala lepo zeleno mesto.

Kar zadeva zdravstveno zavarovanje, je odbor menil, da je treba čimprej odpraviti diskriminacijo kmetov. Uveljaviti je treba že proklamirano enotno zdravstveno zavarovanje vsega prebivalstva Slovenije.

V razpravi je bilo poudarjeno, da je na področju zdravstva kopica problemov, med katerimi izstopata neurejeno financiranje in pomanjkanje kadrov. Predloženi dokument ne nakazuje nobenih zadevnih rešitev; v glavnem ponavlja že znane deklaracije. Delovna sposobnost delavca in njegov standard

sta v veliki meri odvisna od urejenega zdravstva, zato bi morali zdravstvo obravnavati kot element produktivnosti. V Sloveniji je udeležba ljudi v delovnem procesu v primerjavi z drugimi državami zelo visoka. Zaposlenost žena znaša čez 40 0/0, od vseh potencialno aktivnih prebivalcev pa je zaposlenih ca. 60 0/0. Takega odstotka ne dosežejo tudi mnogo bolj razvite države. Če upoštevamo še, da so izostanki z dela zaradi bolezni pod normalo (4 0/0), lahko ugotovimo, da intenzivno izrabljamo delovno silo. Če k temu dodamo še visok odstotek upokojevanja, lahko dodatno ugotovimo, da delovno silo tudi prehitro izločamo iz delovnega procesa. Ker nimamo več dosti potencialnih virov nove delovne populacije, moramo nujno izboljšati zdravstveno varstvo ljudi v delovni dobi, sicer bomo prisiljeni na vse večji uvoz delovne sile iz drugih republik.

Pri vodenju aktivne demografske politike je treba večjo pozornost posvetiti varstvu zaposlenih žena, zlasti žena v fertilni dobi, to je v starosti od 20 do 35 let. Po mnenju odbora ni mogoče rešitev iskati v zmanjšanju zaposlenosti žena, čeprav bi po mnenju nekaterih taka rešitev omilila sedanje probleme na področju otroškega varstva in omogočila večjo družbeno angažiranje žena. Uveljaviti je treba take rešitve, da bo mati nekaj let lahko ostala doma pri svojem otroku, pri tem pa ne bo ogrožena njena eksistenca in ji bo zagotovljeno delovno mesto po taki prekinitvi dela. Take rešitve sicer ni mogoče uveljaviti ob sedanjih zmogljivostih družbe, težiti pa bi bilo treba, da to v perspektivi dosežemo. Nekateri države (Madžarska) že sprejemajo podobne ukrepe. Mati lahko ostane doma pri otroku do tretjega leta starosti, v tem času pa ji je zagotovljeno nadomestilo v višini 50 0/0 osebnega dohodka.

Po mnenju odbora bi bilo treba celotno poglavje o socialno-zdravstvenih vidikih prihodnjega razvoja precizneje formulirati, pri tem pa nakazati rešitve, ki bi ustrezneje določile cilje in poti za njihovo doseg.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 23. 6. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 21. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga skupščini predložili izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

Uvodoma je bilo poudarjeno, da predloženo gradivo še ni usklajeno z novimi ekonomskimi odnosi, ki nastajajo s spremembami ustave. Opozorjeno je tudi bilo, da je potrebno uskladiti stališča dolgoročnega in srednjeročnega programa SR Slovenije.

Pozitivno je bil ocenjen pristop, da je v središču načrtovanja prizadevanje, da se permanentno uresničuje interes delovnega človeka, ki se kaže v njegovem materialnem osvobajanju, krepitvi njegove družbene moči in naraščajočem vplivu na družbeno dogajanje. Odbor je ugodno ocenil tudi integrirano obravnavanje proizvodne in neproizvodne sfere.

Soglasno je bilo izraženo mnenje, da je socialno-zdravstveno področje v dokumentu pomanjkljivo obdelano. Eden od razlogov je najbrž v tem, da je bila v dosedanjih analizah socialnemu vidiku razvoja posvečena premajhna

pozornost. Iz predlaganih formulacij izhaja, da za socialno-zdravstveno področje ni bilo zbranih dovolj objektivnih podatkov, zaradi česar so tudi projekcije zelo dvomljive.

Posebna pozornost je bila v razpravi posvečena ukrepom, ki naj zagotovijo, da bomo dosegli postavljene cilje. Vseh ukrepov v takem dokumentu sicer ni mogoče zajeti, vendar je kljub temu treba bolj določno nakazati politiko, ki naj prispeva k reševanju obstoječih protislovij in nakaže pot za doseggo dolgoročno postavljenih ciljev.

Po oceni odbora je ena od bistvenih pomanjkljivosti predloženega dokumenta v tem, da ne nakazuje, kolikšen delež narodnega dohodka oziroma družbenega proizvoda bomo lahko angažirali za družbene dejavnosti, da ne bi preveč obremenjevali gospodarstva, hkrati pa zagotovili skladen razvoj družbenih dejavnosti z razvojem gospodarstva.

Odbor je kritično ocenil stališče o gradnji takega sistema zdravstvenega zavarovanja, ki bi spodbujal zavarovance, da si upoštevaje svoj ekonomski položaj, sami s svojim dohodkom zagotavljajo večje zdravstveno varstvo. V takem sistemu bi načelo vzajemnosti in solidarnosti vse bolj izgubljalo na pomenu. To ni in ne more biti perspektiva slovenske družbe. To bi pomenilo odmik od že sprejetega stališča skupščine, da se zavzema za postopno uvedbo nacionalnega zdravstvenega zavarovanja. V pogojih, ko bi bila pravica do zdravstvenega varstva pogojena z ekonomsko zmogljivostjo posameznika, ne bi bila zagotovljena socialna varnost, zdravstveno zavarovanje pa ne bi imelo nič več skupnega z vzajemnostjo in solidarnostjo. V tej zvezi je bilo opozorjeno, da je tako na zahodu kot na vzhodu zdravstvo oblika splošne porabe, ter da si v nekaterih državah (Italija) prizadevajo preiti na nacionalno zdravstveno varstvo. Realizacija predlaganih stališč bi pomenila, da si želimo približati modelu, kot ga imajo sedaj v Franciji in Belgiji, v teh državah pa se bije oster boj za odpravo sedanjega neustreznega modela in za zagotovitev večje socialne varnosti prebivalstva. Odbor se ni izrekel proti participaciji zavarovancev, menil pa je, da ta ne sme dobiti takega obsega, da bi ljudem onemogočala uveljavljanje zdravstvenega varstva. Nujno je načeti principialno razpravo o obsegu solidarnosti v zdravstvenem zavarovanju. Perspektiva razvite družbe mora biti postopna ukinitvev participacije, ne pa njeno zviševanje.

Odbor je izrazil pomisleke o stališču, da je treba zajeti vse prebivalstvo v pokojninsko-invalidsko zavarovanje. Formulacija predvsem ni dovolj jasna. Če je za kmete mišljeno sedaj predlagano starostno zavarovanje, potem to ne more biti perspektiva za vseh naslednjih petnajst let. Predlagano starostno zavarovanje kmetov ni pravo zavarovanje, ki bi jamčilo za starost ustrezno socialno varnost. Ni važno torej le, da je vse prebivalstvo zajeto v zavarovanju, pomembnejše je, kakšen je obseg tega zavarovanja. Kmečka pokojnina v višini 250 dinarjev je v bistvu socialna pomoč, ki komaj zagotavlja existenco. Pokojnina bi morala delavcu zagotoviti na starost glede na minulo delo podobne življenjske pogoje, kot jih je imel v času, ko je bil še aktiven.

V zvezi z usklajevanjem pokojnin je bilo poudarjeno, da bi morali vzdrževati določeno razmerje med poprečno pokojnino in poprečnim osebnim dohodkom.

V zvezi s stanovanjskim gospodarstvom je bilo poudarjeno, da bodo ekonomske najemnine vplivale na to, da se bodo občani v večji meri prilagodili na stanovanja, ki ustrezajo njihovi ekonomski moči. Močno pa je bila po-

udarjena vloga družbe pri gradnji najemniških stanovanj in pri regresiranju stanarin za socialno šibke kategorije prebivalstva. Stanovanjska politika mora biti pomemben element socialne politike.

Št.: 30-34/71

Ljubljana, 23. 6. 1971

Odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 15. junija 1971 obravnaval predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju Slovenije, ki so ga skupščini predložili izvršni svet, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

V načelni razpravi je bilo uvodoma ugotovljeno, da je težko razpravljati o predlaganih stališčih, ki so v bistvu zelo zgoščen povzetek obsežnega gradiva o raznih vidikih dolgoročnega družbenega razvoja SR Slovenije. Čeprav je ta povzetek zelo zgoščen tudi v poglavju, ki zadeva socialno-zdravstveno področje, pa sprejete formulacije niso dovolj precizne, kar daje slutiti, da je socialni vidik dolgoročnega družbenega razvoja Slovenije pomanjkljivo obdelan. Vsekakor bo treba zamujeno nadoknaditi in politiki na socialno-zdravstvenem področju spričo rastoče socialne diferenciacije posvetiti dosti večjo pozornost.

Odbor je pozitivno ocenil v gradivu večkrat poudarjeno povezanost gospodarskega in socialno-zdravstvenega vidika razvoja in porast sredstev za socialno-zdravstveno področje v skladu z večanjem družbenega proizvoda. Izražena pa je bila pripomba, da zaenkrat nimamo jamstev, da bodo cilji dolgoročnega razvoja tudi doseženi. V tej zvezi je bilo poudarjeno, da je treba realizacijo postavljenih ciljev zagotoviti s kratkoročnimi in srednjeročnimi programi razvoja ter s konkretnimi akcijskimi programi za posamezna področja družbenega dela. V tej zvezi je bilo opozorjeno, da bo treba čimprej sprejeti jasna stališča, s kakšnimi ukrepi in s kakšno intenzivnostjo bomo vodili aktivno demografsko politiko. Razen zdravstvenega in otroškega varstva bo pri tem imel pomembno vlogo tudi otroški dodatek.

Odbor je menil, da bi morali vsaj v perspektivi, če že sedaj ni mogoče, določiti minimalni nacionalni nivo socialnega varstva ter uveljaviti stalni vir financiranja za to varstvo.

Izraženo je bilo mnenje, naj bi družba pri razvoju kmetijstva nudila posebne olajšave kmetom na območjih blizu državne meje. S tem naj bi iz obrambnih razlogov preprečevali opuščanje kmetij na obmejnih območjih. Odbor te sugestije ni podprl. V primeru vojne se namreč obramba dežele ne omeji le na ozka obmejna območja. Upoštevati pa je treba tudi izkušnje drugih držav (npr. Švica), kjer kljub beneficijam, ki so bile odobrene kmetom v gorskih predelih, mladina zapušča gorske kmetije in odhaja v dolino.

Pri podrobni obravnavi predloga stališč so bile izražene naslednje pripombe:

— v zadnji alinei na 12. strani bi kazalo poudariti ne le vidik turizma in rekreacije, temveč tudi obrambni vidik;

— v prvi alinei na strani 60 je govora o službi specializiranih institucij za otroke brez staršev. Očitno so mišljeni zavodi za take otroke, čemur pa se že dalj časa izogibamo. Za take otroke se v praksi vse bolj uveljavlja institucija skrbništva oziroma rejništva. Razvoj naj bi tudi v prihodnje šel v tej smeri;

— v drugi alineji na strani 60 je treba nujno povezati skrb družbe za otroke s skrbjo za družino. Če pa se glede družine predvidevajo kake bistvene spremembe, naj se nakažejo tudi v tej projekciji;

— med nalogami za doseg postavljenih ciljev bo treba predvideti tudi kadrovske okrepitve in izboljšanje materialnih pogojev dela socialnih služb ter zakonitih stabilnih virov financiranja socialnega varstva;

— v prvi alineji na strani 61 ni treba posebej poudarjati, da bomo gradili poceni vzgojno-varstvene ustanove. Važen je poudarek na racionalnosti; ni vsaka poceni gradnja racionalna. V isti alineji bi kazalo še poudariti, da bomo še nadalje razvijali tudi druge oblike vzgojno-varstvene dejavnosti za otroke, ki niso zajeti v vzgojno-varstvenih ustanovah;

— nujno je omeniti tudi vzpostavitev mreže socialno-varstvenih zavodov.

St.: 30-34/71

Ljubljana, 22. 6. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 52. seji dne 29. 6. 1971 obravnavala predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije, ki so ga predložili izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarska zbornica SR Slovenije.

Komisija je ugotovila, da sta že republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na svojih sejah dne 3. junija 1971 sprejela sklep o osnutku izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije, to je sprejela odločitev, da se za to področje sprejme kot akt resolucija o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije.

Predlog teh stališč pa po mnenju komisije niti po obliki niti po vsebini nima značaja resolucije, ki je kot akt opredeljena v 238. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki se glasi:

»Z resolucijo opozarja Skupščina SR Slovenije na probleme in potrebe na posameznem področju družbenega življenja, določa politiko, ki jo je treba izvajati na tem področju, in daje obvezna navodila za njeno izvajanje.

Resolucija vsebuje obvezne smernice, ki jih daje Skupščina SR Slovenije za delo državnih organov ter delovnih in drugih organizacij v zadevah iz pristojnosti republike.«

Glede na te ugotovitve je komisija menila, da bi bilo treba vsebino ter formulacije predloga teh stališč podrobneje proučiti in obdelati v okviru ustrezne razprave po občinah in v pristojnih republiških upravnih organih ter na podlagi te razprave sestaviti ustrezen akt v obliki resolucije o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju SR Slovenije, ki bi bil kasneje tudi predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnjo obravnavo.

St.: 30-34/71

Ljubljana, 30. 6. 1971

PREDLOG ODLOKA**o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje,
za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije**

Na podlagi 148. člena ustave Socialistične republike Slovenije in uredbe o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije (Uradni list SFRJ, št. 9-76/71) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

ODLOK**o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje,
za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije****I.**

Cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, se odloži plačilo naslednjih anuitet, ki zapadejo v plačilo v letu 1971:

a) 2 857 200,00 din za kredit (11 476 205,30 din), ki se vodi pri Jugobanki filiali v Ljubljani, na podlagi kreditne pogodbe št. 315 od 14. 12. 1963 z rokom vračila v 10 letih in roki plačila — 1. aprila in 1. oktobra;

b) 6 262 400,00 din za kredit (23 046 751,32 din), ki se vodi pri Jugobanki filiali v Ljubljani, na podlagi kreditne pogodbe št. 328-20 od 20. 12. 1963 z rokom vračila 10 let in roki 1. aprila in 1. oktobra;

c) 738 320,00 din za kredite (2 500 000,00 din), ki se vodi pri Jugobanki filiali v Ljubljani, na podlagi kreditne pogodbe št. 315 od 10. 1. 1966 z rokom vračila 10 let in roki plačila 1. aprila in 1. oktobra;

d) 7590,00 din za kredit (74 367,76 din), ki se vodi pri Ljubljanski banki podružnici Celje, na podlagi kreditne pogodbe od 1. 1. 1961 z rokom vračila 15 let in roki plačila 1. januarja in 1. junija.

e) 95 600,00 din za kredit (3 135 753,00 din), ki se vodi pri Ljubljanski banki podružnici Celje, na podlagi kreditne pogodbe od 1. 1. 1961 z rokom vračila 15 let in roki plačila 1. januarja in 1. junija.

II.

Odlok izvedeta Jugobanka filiala v Ljubljani in Ljubljanska banka podružnica Celje, v skladu z določilom 5. člena in 2. odstavka 2. člena uredbe o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije (Uradni list SFRJ 9-76/71).

OBRAZLOŽITEV

Zvezni izvršni svet je v okviru svojih pooblastil sprejel dne 10. 2. 1971 uredbo o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije (Uradni list SFRJ, št. 9-76/71).

S to uredbo se pooblaščaajo republike, da smejo do višine 15 % na svojih območjih v letu 1971 zapadlih anuitet odložiti po svojem preudarku gospodarskim organizacijam — dolžnikom, plačilo anuitet, ki zapadejo v letu 1971 in sicer tako, da bodo odložene anuitete plačane skupaj z zadnjo anuiteto brez povečanja obresti in stroškov.

Po 3. členu navedene uredbe so bile vse poslovne banke, pri katerih se vodijo krediti iz teh sredstev, zavezane, da obvestijo republiške in pokrajinske sekretariate za finance o stanju teh posojil s potrebnimi podatki.

Republiški sekretariat za finance je na osnovi gradiva, prejetega od poslovnih bank, ugotovil, da znaša 15 % letos zapadlih anuitet po kreditih iz sredstev federacije za gospodarske investicije 32,5 milijona dinarjev, oziroma, da znaša skupni znesek anuitet 216,5 milijona dinarjev.

Podrobnejši podatki o bankah, ki vodijo te kredite s podatki o zapadlih anuitetah in po posameznih dejavnostih, so razvidni iz priložene tabele I.

Republiški sekretariat za finance je od gospodarskih organizacij-dolžnikov po teh kreditih prejel neposredno in posredno zahtevke za odlog njihovih v letu 1971 zapadlih anuitet v skupni višini 65 935 982,30 dinarjev.

Zahtevki za odložitev znašajo torej 202 % v primerjavi z možnim okvirom od 15 % vseh anuitet, to je 32,5 milijona din.

Glede na že poznane rezultate prenosa obveznosti in sredstev od federacije na republike za leto 1971, ki kažejo nepokrite obveznosti SR Slovenije za najmanj 135 milijonov dinarjev, meni republiški sekretariat za finance, da naj bi SR Slovenija ne izkoristila celotnega pooblastila v višini 32,5 milijona dinarjev, ampak da naj se v okviru podrobnejših podatkov o prenosu obveznosti in sredstev federacije na republike in ob upoštevanju bilance srednjeročnega plana ter letošnjih proračunskih presežkov najprej oceni celoten bilančni položaj republike in šele nato storiijo ustrezajoči odnosi.

Predlagamo zato, da se pooblastilo izkoristi le za odlog plačila posameznim delovnim organizacijam, kjer je moratorij res nujno povezan z nadaljnjim obstojem ali sanacijo gospodarskega položaja. Med tako organizacijo spada nedvomno cinkarna, metalurško-kemična industrija Celje. Njej je namreč republika za določene najete kredite iz sredstev federacije garant in bi jih glede na obveznosti po kreditnih pogodbah v tožbenem postopku morala republika v letošnjem letu plačati ter jih regresirati od cinkarne. Položaj cinkarne pa ne omogoča takega postopka, zato menimo, da je upravičeno odložiti te zapadle anuitete.

POROČILO

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora — poročilo
z dne 21. 7. 1971, št. 402-168/71

PREDLOG ODLOKA

o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije

Na podlagi 148. člena ustave Socialistične republike Slovenije in uredbe o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v l. 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije (Ur. l. SFRJ, št. 9-76/71), je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora sprejela

ODLOK

od odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije

I.

Kmetijskim organizacijam se odloži plačilo anuitet, ki zapadejo v plačilo v letu 1971, in sicer:

Znesek kredita din	Kredit vodi poslovna banka	Kreditna pogodba št. datum-partija	Rok vračila število let	Znesek anuitete din	Zapadlost v letu
1	2	3	4	5	6

Združenemu kmetijsko-gozdarskemu podjetju Kočevje:

539 400	JKB-Bgd	26. 4. 1968 329-1	12	50 748	15. 5.
358 060	JKB-Bgd	10. 4. 1968 329-3	12	6 576	31. 4 30. 9
455 841	LB-Lj	600 011-9	11	50 576	1971
209 256	LB-Lj	600 016-56 B	21	12 302	1971
54 645	LB-Lj	600 016-174 A	23	2 988	1971
55 243	LB-Lj	600 016-336	23	3 129	1971
2 607 016	LB-Lj	600 016-489	6	459 718	1971
159 010	LB-Lj	600 016-562	25	8 145	1971
181 741	LB-Lj	600 016-568	15	14 145	1971
3 292	LB-Lj	600 016-568 A	15	260	1971
424 769	LB-Lj	600 016-569	24	22 458	1971
86 543	LB-Lj	605 011-54	13	10 042	1971
93 347	LB-Lj	605 016-4	25	4 239	1971
789 026	LB-Lj	605 016-31	25	35 828	1971
479 424	LB-Lj	605 016-70	25	21 722	1971

KŽK Kranj

201 350	JKB-Bgd	7. 10. 1968 88-3	5	43 090	15. 6. 15. 12.
500 700	JKB-Bgd	19. 9. 1968 88-4	7	78 416	1. 3. 1. 9.
992 398	JKB-Bgd	21. 8. 1969 88-6	7	155 418	1. 7. 1. 1.
541 806	JKB-Bgd	88-7	7	84 854	15. 3. 15. 9.

Znesek kredita din	Kredit vodi poslovna banka	Kreditna pogodba št. datum-partija	Rok vračila število let	Znesek anuitete din	Zapadlost v letu
1	2	3	4	5	6
142 047	GKB-Kranj	31. 3. 1965 60 001/9-10	15	12 074	1. 12
635 197	GKB-Kranj	10. 8. 1963 60 001/9-42	30	24 502	1. 1.
446 420	GKB-Kranj	31. 1. 1964 60 001/9-45	30	17 298	1. 1.
912 310	GKB-Kranj	30. 3. 1965 60 501/9-1	33	33 838	1. 5. 1. 11.
101 570	GKB-Kranj	1. 1. 1957 60 601/9-757/1	35	1 062	1. 1. in 1. 7.
62 456	GKB-Kranj	15. 4. 1965 60 911/9-1	28	2 569	1. 7.
560 823	GKB-Kranj	31. 3. 1965 60 001/9-15	20	35 708	1. 12
1 349 190	GKB-Kranj	5. 3. 1963 60 001/9-40	30	62 325	1. 7.
348 140	GKB-Kranj	31. 5. 1961 60 601/9-757	25	19 044	1. 7.
1 407 817	GKB-Kranj	30. 3. 1965 60 001/9-1	10	171 040	1. 5.

Agrokombinat Barje

226 795	JKB-Bgd	27. 12. 1968 373-2	7	35 520	1. 12. 1. 6.
114 000	JKB-Bgd	26. 11. 1968 373-1	10	14 974	31. 12. 30. 6.
389 433	LB-Lj	605 011-456	23	21 289	1971
226 328	LB-Lj	605 011-479	23	12 532	1971
151 867	LB-Lj	605 011-480	23	8 410	1971
404 016	LB-Lj	605 011-486	23	22 371	1971
79 725	LB-Lj	605 011-500	23	4 351	1971
801 342	LB-Lj	605 011-502	23	44 453	1971
1 193 081	LB-Lj	605 011-624	23	65 223	1971
1 458 829	LB-Lj	605 011-625	23	79 751	1971
226 165	LB-Lj	605 011-627	23	12 364	1971
748 787	LB-Lj	605 011-631	23	40 935	1971
343 277	LB-Lj	605 011-494	23	18 698	1971
415 926	LB-Lj	605 011-496	23	22 656	1971
2 105 775	LB-Lj	605 011-630	23	115 119	1971
334 350	LB-Lj	605 011-632	23	18 278	1971
1 508 742	LB-Lj	605 011-633	23	82 480	1971
935 419	LB-Lj	605 011-634	23	51 137	1971
504 550	LB-Lj	600 016-635	23	27 583	1971
318 181	LB-Lj	600 011-1	23	17 332	1971
193 027	LB-Lj	600 011-15	23	10 728	1971
720 111	LB-Lj	600 011-76	23	39 225	1971
990 196	LB-Lj	600 011-79	23	53 176	1971

KZ Postojna

1 134 850	KB-Koper	31. 10. 1964 - 34	30	43 974	1971
628 790	KB-Koper	12. 7. 1961	31	22 719	1971
1 928 288	KB-Koper	12. 7. 1962 - 311	10	264 886	1971
404 529	KB-Koper	12. 7. 1961 - 312	30	18 969	1. 12.
2 127 263	KB-Koper	19. 7. 1966 - 364	15	311 556	

Znesek kredita din	Kredit vodi poslovna banka	Kreditna pogodba št. datum-partija	Rok vračila število let	Znesek anuitete din	Zapadlost v letu
1	2	3	4	5	6
»Emona« Ljubljana					
4 660 000	JKB-Bgd	10. 7. 1967 63-2	15	387 234	1. 3. 1. 9.
1 808 389	JKB-Bgd	30. 12. 1969 63-15	20	253 118	15. 12. 16. 6.
KK Žalec					
2 473 600	JKB-Bgd	12. 8. 1970 - 238	7	32 928	1. 9.
475 017	JKB-Bgd	15. 12. 1967 238-1	7	74 654	15. 6. 15. 12.
366 333	JKB-Bgd	11. 10. 1968 238-4	10	41 630	28. 2. 31. 8.
273 000	JKB-Bgd	21. 8. 1969 238-6	10	31 024	30. 11. 31. 5.
432 229	JKB-Bgd	4. 11. 1968 238/6	7	52 576	1. 1. 1. 7.
432 229	JKB-Bgd	4. 11. 1968 238-6/a	15	7 716	1. 1. 1. 7.
1 545 073	KB-Celje	7. 8. 1961	28	72 336	1. 10.
1 007 502	KB-Celje	25. 11. 1961	29	48 219	1. 2.
1 367 195	KB-Celje	22. 8. 1962	30	61 045	1. 5.
846 121	KB-Celje	1. 6. 1964	30	44 005	1. 3.
593 320	KB-Celje	14. 6. 1962	32	20 648	1. 10.
719 419	KB-Celje	23. 3. 1962	31	25 321	1. 9.
727 960	KB-Celje	25. 6. 1965	30	42 098	1. 6.
Agrokombinat Maribor					
1 427 372	KB-Maribor	18. 3. 1965	30	63 731	1. 1.
5 035 438	KB-Maribor	15. 12. 1962	14	438 030	1. 10.
KK Ptuj					
393 100	JKB-Bgd	20. 6. 1967 66-4	15	39 163	31. 3.
1 293 000	JKB-Bgd	4. 8. 1966 66-1	15	113 773	31. 3.
234 000	JKB-Bgd	18. 7. 1968 66-6	20	4 854	1. 6. in 1. 12
75 231	JKB-Bgd	28. 7. 1970 66-21	10	7 950	30. 4. in 31. 10.
1 617 094	JKB-Bgd	24. 7. 1970 80-3	15	134 942	31. 3.
KK Radgona					
249 468	KB-Maribor	31. 12. 1960 50	30	10 886	1. 1.
540 436	KB-Maribor	1. 4. 1962 1303	20	39 152	1. 1.
113 106	KB-Maribor	20. 12. 1961 1252	30	5 607	1. 1.
2 915 136	KB-Maribor	25. 12. 1962 1256	15	251 826	1. 5. in 1. 11.
KIK »Pomurka«					
270 135	JKB-Bgd	12. 11. 1968 81-3	7	42 306	1. 4. 1. 10.
538 838	JKB-Bgd	1. 12. 1969 81-4	7	84 388	1. 9. in 1. 3.
740 242	JKB-Bgd	23. 6. 1967 81-5	10	84 126	1. 4. in 1. 10.
730 252	LB-M. Sobota	8. 6. 1961	30	33 140	1. 1.
734 085	LB-M. Sobota	28. 12. 1962	30	32 204	1. 1.

Znesek kredita din	Kredit vodi poslovna banka	Kreditna pogodba št. datum-partija	Rok vračila število let	Znesek anuitete din	Zapadlost v letu
1	2	3	4	5	6

KK Vipava — Šempeter pri Gorici

4 307 580	KBH-N. Gorica	21. 10. 1960	35	181 475	1. 1.
1 052 275	KBH-N. Gorica	31. 3. 1965	30	48 976	1. 10.
214 686	KBH-N. Gorica	31. 3. 1965	28	10 632	1. 10.

II.

Poslovne banke znižajo odložene anuitete iz 1. člena tega odloka za razliko, ki izhaja iz odpisanih interkalarnih obresti (Ur. list SFRJ, št. 60/70).

Poslovne banke so dolžne v roku 1 meseca po objavi tega odloka sporočiti republiškem sekretariatu za finance dejansko višino posameznih odloženih anuitet iz 1. člena.

III.

Odlok izvedejo Jugoslovanska kmetijska banka Beograd, Ljubljanska banka in njene podružnice KB Celje, Kreditna banka Koper, Kreditna banka in hranilnica Nova Gorica, Kreditna banka Maribor, Kreditna banka Ptuj in Gorenjska kreditna banka Kranj v skladu z določilom 5. člena in drugega odstavka 2. člena uredbe o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije (Ur. list SFRJ, št. 9-76/71).

OBRAZLOŽITEV

Predlog odloka temelji na uredbi o odlogu plačila anuitet, ki zapadejo v letu 1971 za kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije, ki jo je v okviru svojih pooblastil sprejel zvezni izvršni svet (Ur. list SFRJ, št. 9-76/71).

Ta uredba pooblašča republike, da določijo delovne organizacije, katerim se plačilo anuitet odlaga, in višino odloženih anuitet, vendar pa ne sme skupna odložitve presegati 15 % vseh anuitet, zapadlih v letu 1971 na območju republike.

Anuitete za kredite, ki jih je dala federacija kmetijskim delovnim organizacijam, znašajo po podatkih bank v letu 1971 skupno 39 109 000 din. 15 % od navedenega zneska znaša 5 866 350 din.

Po predlogu republiškega sekretariata za gospodarstvo naj bi se odložitve plačila anuitet omogočila 11 kmetijskim delovnim organizacijam v skupnem znesku 5 746 516,00 din.

Osnovno merilo za določitev kmetijskih delovnih organizacij, ki naj bodo deležne odložitve, je bilo število krav in količina proizvedenega mleka. Pri tem so bile upoštevane le tiste organizacije, ki imajo v proizvodnji najmanj 390 krav. Te organizacije so trenutno najmočnejši proizvajalci mleka, razpolagajo s kvalitetnim plemenskim materialom in s prirejo kvalitetnega plemenskega

naraščaja, pomenijo vzrejne centre; iz katerih naj bi se s kvalitetnim reprodukcijskim materialom oskrbovale tudi ostale kmetijske organizacije in kmetje. Hkrati pa imajo prav te kmetijske organizacije finančne težave, ki so posledica neurejenih paritet v cenah kmetijskih pridelkov (še posebno mleka) z ostalimi cenami in posledica prevelikih, često tudi neugodnih kreditnih obveznosti.

Zaradi prevelikih kreditnih obveznosti so delovne organizacije vsa zadnja leta stalno postavljale zahtevo po odlaganju ali črtanju kreditnih obveznosti.

Proizvajalci mleka morajo zaradi rentabilite tudi sicer slediti čestim modernizacijam, ki jih zahteva ta proizvodnja. Ob tem pa se srečujejo na trgu z zasebnim sektorjem, ki lahko proizvaja po nekoliko nižjih cenah, ker nima podobnih obremenitev.

Ureditev tega vprašanja narekuje tudi »Akcijski program IS Skupščine SR Slovenije«, ki nalaga republiškim organom proučitev možnosti odložitve plačila anuitet za leto 1971 za kredite iz sredstev federacije.

S predlagano odložitvijo plačila anuitet bo tem delovnim organizacijam omogočena delna sprostitev amortizacijskih sredstev in njihova uporaba za hitrejšo modernizacijo. Poudariti moramo, da delovne organizacije s sredstvi amortizacije pokrivajo odplačila kreditnih obveznosti.

Zožitev odlaganja plačila anuitet na 11 organizacij je narekovalo dejstvo, da bi v primeru, če bi odložitev razširili na vse organizacije, ki proizvajajo mleko, sredstva razdrobili, kar ne bi bistveno pripomoglo k izboljšanju v tej proizvodnji.

POROČILO

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na svoji 39. seji dne 21. 7. 1971 razpravljal o predlogu odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor se je s predlogom odloka v načelu strinjal. Prav tako se je strinjal, da se odlok obravnava po skrajšanem postopku.

V obravnavi po posameznih točkah predlog odloka je odbor sprejel naslednji amandma k

Točki II: Doda se nov 3. odstavek, ki se glasi:

»Republiški sekretariat za finance izda na osnovi sporočenih podatkov iz prvega in drugega odstavka te točke odločbo o dejanski višini odloženih anuitet.«

Ta dopolnitev je potrebna, ker se bodo od zneskov iz I. točke tega odloka odbile interkalarnе obresti in je treba določiti način, kako se pride do točnih zneskov odloga.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Dušana Horjaka.

St.: 402-169/71

Ljubljana, 21. 7. 1971

PREDLOG ZAKONA**o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu
v SR Sloveniji****1. člen**

6. člen zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 8-53/69) se spremeni in dopolni tako, da se glasi:

»Osnovne in srednje šole ter šole po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij (Uradni list SRS, št. 26-149/70) lahko preidejo na petdnevni delovni teden v soglasju z ustanoviteljem potem, ko dobijo dovoljenje republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

Zavod za šolstvo SR Slovenije ugotovi pred prehodom na petdnevni delovni teden, če so predmetniki in učni načrti usklajeni s predpisanimi predmetnikoma in učnima načrtoma za osnovno šolo in gimnazijo oziroma s predpisanimi osnovami predmetnikov in osnovami učnih načrtov za druge srednje šole in izobraževalnimi programi za šole po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij.

V osnovnih šolah s petdnevnim delovnim tednom je učna obveznost učiteljev za razredni pouk toliko učnih ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kakor 22 ur tedensko; učiteljev za predmetni pouk tedensko 20 ur; učiteljev v oddelkih podaljšanega bivanja učencev pa tedensko 26 ur vzgojnega dela.

V srednjih šolah s petdnevnim delovnim tednom je učna obveznost učiteljev teoretičnega pouka tedensko 20 ur, učiteljev praktičnega pouka pa tedensko 25 ur.«

2. člen

10. členu se doda drugi odstavek, ki se glasi: »Z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati za osnovne in srednje šole in za šole po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij, ki preidejo na petdnevni delovni teden, določbe prvega odstavka in prvega stavka drugega odstavka 70. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68 in št. 14-108/59) in 100. člena istega zakona, kolikor zadevajo obveznosti vzgojnega dela učiteljev in vzgojiteljev v oddelkih podaljšanega bivanja ter tretjega odstavka 15. člena in prvega odstavka 45. člena zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67 in št. 20-113/70).«

3. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ź I T E V

Drugi odstavek 6. člena zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 8-53/69) pooblašča republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da v sodelovanju z vzgojnoizobraževalnimi zavodi ter drugimi organi in organizacijami opravi potrebne priprave za prehod na petdnevni pouk v vzgojnoizobraževalnih zavodih. Na podlagi tega pooblastila je republiški

sekretar za prosveto in kulturo imenoval komisijo, ki naj bi izvedla priprave in koordinirala delo ter eksperimentalno uvedla petdnevni delovni teden na 4 osnovnih šolah v Kranju ter 7 osnovnih šolah in 1 gimnaziji v Mariboru. Eksperiment je bil uveden v soglasju z občinsko skupščino in temeljno izobraževalno skupnostjo že v drugem polletju šolskega leta 1967/68. V Kranju in Mariboru, ki sta izraziti industrijski središči, so pogoji za prehod na petdnevni pouk najprej dozoreli, saj je velik del staršev učencev že imel proste sobote. Republiški sekretar za prosveto in kulturo je dovolil tem šolam prehod na nov delovni čas in predpisal začasni šolski koledar. Po tem koledarju je ostalo število dni pouka v šolah neokrnjeno, zaradi uvedbe proste sobote so se nekoliko skrčile zimske in letne šolske počitnice, ob praznikih med šolskim letom pa imajo učenci le toliko prostih dni kot njihovi starši.

Delo šol, ki so prešle na petdnevni delovni teden, je spremljala pedagoška služba. Ugotovila je, da prosta sobota ni ogrozila vzgojno-izobraževalnih rezultatov šol. Nastajale so sicer didaktične in organizacijske težave, ki pa jih je mogoče odpraviti z dobro organizacijo pouka in skrbnim planiranjem. V teh šolah se je še bolj pokazala potreba po večji povezavi šole in doma pri vzgojni dejavnosti. Večina staršev je pozdravilo prosto soboto v šoli, ker je uskladila njihov prosti čas s prostim časom učencev.

Eksperiment, ki so ga izvedle šole v Kranju in Mariboru, je vzbudil veliko zanimanje med šolskimi delovnimi skupnostmi. Že v naslednjem šolskem letu (1968/69) je eksperimentalno prešlo na petdnevni delovni teden še 31 osnovnih šol in 6 gimnazij. Uvedba eksperimentalnega petdnevnega tedna se je v nadaljnjih šolskih letih vedno bolj širila. V šolskem letu 1969/70 je bil uveden petdnevni delovni teden na 80 osnovnih šolah in 9 gimnazijah. V šolskem letu 1970/71 je uvedlo petdnevni pouk že 71,4 % centralnih oziroma samostojnih osnovnih šol in 64,3 % posebnih osnovnih šol. Tako ima proste sobote že skoraj 75 % učencev osnovnih šol in približno 60 % učencev, ki obiskujejo posebne osnovne šole, torej večina osnovnošolskih otrok. Revidirani predmetnik in učni načrt, ki bosta uveljavljena v prihodnjem šolskem letu, bosta v veliki meri pomagala, da bodo petdnevni pouk brez težav lahko uvedle tudi preostale osnovne šole.

Izmed srednjih šol so doslej pri poskusu sodelovale zlasti gimnazije. Pokazalo se je, da petdnevni pouk v gimnazijah ne povzroča posebnih težav, zato število gimnazij, ki uvajajo proste sobote, naglo narašča. V šolskem letu 1970/71 dela po novem šolskem koledarju že 20 šol oziroma 55,5 % vseh gimnazij, tako da ima proste sobote približno 59 % učencev, ki obiskujejo gimnazije.

V drugih srednjih šolah pa se petdnevni pouk le počasi uveljavlja. Pojavljata se zlasti dve oviri: veliko število tedenskih ur (pri poklicnih šolah celo do 40) in povezava med teoretičnim in praktičnim poukom. Šole se morajo za novo organizacijo pouka temeljito pripraviti, vrsto težav pa bo mogoče tudi v teh šolah odpraviti šele z revizijo predmetnikov in učnih načrtov.

V šolskem letu 1970/71 delajo po novem šolskem koledarju nekatere ekonoške in upravno administrativne šole ter nekaj šolskih centrov. Izkušnje teh šol bodo v pomoč šolam, ki bodo v prihodnjih letih postopoma uvajale petdnevni pouk.

Petdnevni delovni teden je pozitivno sprejela večina učiteljev in staršev učencev. Za uvedbo petdnevnega delovnega tedna v šolah si prizadevajo tudi občinske skupščine na svojem območju.

Poskusno uvajanje prostih sobot v šolah je dve leti spremljal pedagoški inštitut in raziskoval posledice teh poskusov. Raziskava je potekala v treh smereh, in sicer: proučevala je spreminjanje subjektivnega odnosa učencev in učiteljev do nove organizacije vzgojnoizobraževalnega dela, strukturo in dinamiko življenja otrok v prostem času, zlasti v soboto in nedeljo, ter potek vzgojnoizobraževalnega dela po posebnem šolskem koledarju.

Obsežno gradivo, ki je bilo zbrano v okviru raziskave, je že obdelano in je mogoče že na podlagi sedaj ugotovljenih dejstev dati jasne odgovore na nekatera vprašanja, ki so se pojavila med poskusnim uvajanjem petdnevnega pouka.

Prvo vprašanje, ki se je pojavilo ob uvedbi proste sobote, je bilo, ali ne bosta dva prosta dneva negativno vplivala na vzgojnoizobraževalne rezultate šole. Raziskava pedagoškega inštituta nikjer ni ugotovila upadanja učnega uspeha. Učitelji v odgovorih na anketo ugotavljajo, da je novi šolski koledar prinesel v šolo večjo resnost, boljšo organizacijo dela in večjo učinkovitost. Tudi pomislek, da bo pouk v petek prav tako neučinkovit, kot je bil prej v soboto, se je pokazal kot neupravičen. Učni uspehi se v celoti niso zmanjšali, nastajajo pa razlike v notranji strukturi. Tako se je na primer bistveno zmanjšalo število učencev z več negativnimi ocenami, obenem pa je padlo tudi število odličnjakov.

Predvsem pa se je pokazala velika racionalizacija dela v šoli. Ker je novi šolski koledar zelo napet in natančno predpisuje realizacijo učnih ur, je na vseh šolah vidna skrb za realizacijo vsake ure, odpadanje ur je zmanjšano na najmanjšo možno mero.

Raziskava je obenem opozorila tudi na negativne elemente, ki so se pojavili ob uvajanju prostih sobot. Predvsem se je ponekod še poglobilo neskladje med vzgojno in izobraževalno funkcijo šole. V želji po čimvečji racionalizaciji izobraževalnega dela je bila ponekod oškodovana vzgojna komponenta šole. Če hoče šola uspešno opraviti svojo vzgojnoizobraževalno funkcijo, mora skrbno planirati svoje delo. Izdelati mora podrobne načrte, od delovnega načrta šole pa do podrobne časovne razporeditve snovi za vsakega učitelja. Le s skrbnim planiranjem se je mogoče izogniti organizacijskim težavam, ki nastajajo zaradi prilagajanja starega predmetnika novemu koledarju.

Uvajanje prostih sobot po novem šolskem koledarju je psihološko, mentalnohigiensko in pedagoško ustrežnejše, ker poleg prostega dneva v tednu znižuje povprečno dnevno obremenitev učenca od 0,2—0,5 ure tedensko.

Ob uvajanju prostih sobot ostaja marsikje odprto vprašanje zaposlitve učencev v prostem času. Prostega časa v celoti sicer ni več toliko, kot ga je bilo prej, je pa drugače razporejen. V tej zvezi je pomemben element sobotno varstvo za tiste otroke, katerih starši nimajo prostih sobot, obenem pa se ob sobotah odpirajo široke možnosti za najrazličnejše oblike rekreacije in druge dejavnosti, ki jih organizira šola.

Bistven element za uspešno uveljavljanje proste sobote v šolah pomeni dejstvo, da je velika večina učiteljev pozitivno sprejela nov delovni čas. Rezultati ankete, ki je bila opravljena v okviru raziskave, kažejo, da na eksperimentalnih šolah podpira nov delovni čas od 86 do 93 % učiteljev.

Rezultate raziskave bo pedagoški inštitut objavil v posebni publikaciji, ki bo dobrodošel priročnik prosvetnim delavcem pri premagovanju težav, ki se pojavljajo z uvajanjem petdnevnega pouka v šole.

V zvezi z eksperimentalnim uvajanjem petdnevnega delovnega tedna je republiški sekretariat za prosveto in kulturo predložil obširno informacijo izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije. To informacijo je obravnaval odbor IS za znanost, kulturo in prosveto na 44. seji dne 14. 10. 1970 in naročil republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo, da pripravi predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je po sklepu 57. seje odbora IS za znanost, kulturo in prosveto z dne 8. 3. 1971 predložil izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije osnutek predloga za izdajo zakona. Izvršni svet je na 65. seji dne 15. 4. 1971 sprejel sklep, da predloži skupščini predlog za izdajo zakona. Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SRS je predlog podprl na 21. seji dne 1. 6. 1971, republiški zbor pa na 27. seji dne 15. 6. 1971. Zbor je sprejel sklep, da izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži osnutek zakona do 10. 7. 1971. Ker gre za kratek in nezahteven zakon (osnutek je bil predložen skupščini SR Slovenije kot priloga k predlogu za izdajo zakona) in da bi bilo prehod na 5-dnevni delovni teden mogoče izpeljati že v prihodnjem šolskem letu, je republiški sekretariat za prosveto in kulturo po naročilu izvršnega sveta pripravil predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji.

Predlog ima naslednje značilnosti:

— Osnovne in srednje šole ter šole po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij lahko preidejo na petdnevni delovni teden v soglasju z ustanoviteljem potem, ko dobijo dovoljenje republiškega sekretarja za prosveto in kulturo. Šole bodo dobile tako dovoljenje, če se bodo ravnale po šolskem koledarju za petdnevni delovni teden ter po prilagojenem predmetniku in učnem načrtu.

— Pred prehodom na petdnevni delovni teden bo zavod za šolstvo SRS ugotovil, če so predmetniki in učni načrti za posamezne vrste šol usklajeni s predpisanimi predmetnikoma in učnima načrtoma za osnovno šolo in za gimnazijo oziroma s predpisanimi osnovami predmetnikov in osnovami učnih načrtov za druge srednje šole in z izobraževalnimi programi za šole po zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij. Republiški sekretar za prosveto in kulturo ne bo šoli dovolil prehoda na petdnevni delovni teden, če ne bo predložila ugotovitve zavoda za šolstvo SR Slovenije, da so predmetniki in učni načrti oz. izobraževalni programi usklajeni.

— Učna obveznost učiteljev v okviru 42-urne delovne obveznosti se v petdnevem delovnem tednu nekoliko zniža, vendar pa ostane v letnem merilu enako kakor učiteljev v šolah s šestdnevnim delovnim tednom. To izenačenje je doseženo s podaljšanjem pouka, z odpravo nekaterih dosedanjih pouka prostih dni in s tem, da začnejo šole s petdnevним delovnim tednom pouk že 1. septembra. V zvezi s tedensko spremembo učne obveznosti morajo za šole, ki preidejo na novi delovni čas, prenehati veljati določbe zakona o osnovni šoli in zakona o srednjem šolstvu, s katerimi je predpisana učna obveznost učiteljev ter določba zakona o srednjem šolstvu, s katero je predpisano letno število dni pouka.

S predlogom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji se strinja tudi sekretariat IS za zakonodajo.

POROČILA

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora
— poročilo z dne 21. 7. 1971, št. 14-9/71.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 21.
7. 1971, št. 14-9/71.

OSNUTEK RESOLUCIJE
o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva

Z resolucijo zvezne skupščine o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva so bile leta 1965 dane nove družbenoekonomske osnove stanovanjskega gospodarstva. Uveden je bil nov način gospodarjenja s stanovanjskimi hišami in stanovanji. Nosilci financiranja so postale delovne in druge organizacije in izvedena je bila valorizacija najemnega stanovanjskega fonda kot osnova za vzpostavitev realnejših stanarin. Z namenom, da bi podprla in pospešila izvajanje načel iz omenjene resolucije in pripomogla k intenzivnejšemu reševanju stanovanjskega vprašanja, je Skupščina SR Slovenije v decembru 1967 sprejela sklep in priporočila o ukrepih za nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva in stanovanjske reforme.

V obdobju po letu 1965 se je postopoma začelo uveljavljati načelo, da je skrb za stanovanje predvsem dolžnost občana in da mu pri tem pomagata delovna organizacija in širša družbena skupnost. Iniciativa občanov se je močno razvila, prišlo je do značilnih in spodbudnih premikov v zavesti in do ustvarjalnega vključevanja občanov v stanovanjsko graditev, skladno s tem pa se je razširilo varčevanje in bistveno se je povečal obseg sredstev, ki jih občani neposredno od svojega dohodka vlagajo v gradnjo oziroma nakup stanovanj. Uveljavljanje tega načela je predvsem omogočilo, da smo v minulem obdobju skoraj v celoti dosegli s srednjeročnim programom predvideni obseg stanovanjske graditve.

Stanarine so se sicer povečale in prilagodile strukturi in kvaliteti stanovanjskega fonda na podlagi valorizacije stanovanj, vendar niso omogočile večje reprodukcije niti zadovoljivega vzdrževanja stanovanj, ker so proizvodne cene nenehno naraščale, enako pa tudi stroški za vzdrževanje. Razen tega so bile stanarine dvakrat zamrznjene, kar je povzročilo, da se niso uveljavile predvidene spremembe v strukturi stanarine, tako da bi se lahko povečal delež sredstev za razširjeno reprodukcijo. Prav tako se je tudi v delitvi družinskega dohodka povečal delež za stanarino. Sistem oblikovanja stanarin tudi ni vplival na to, da se zmanjšajo tiste razlike, ki nastajajo zaradi različnih pogojev pri pridobivanju stanovanja ali stanovanjske pravice. Tudi načelo o diferenciranem načinu dodeljevanja družbene pomoči za stanarine ni bilo izpeljano. Družbeno pomoč prejemajo vsi nosilci stanovanjske pravice ne glede na socialni položaj, kar še povečuje socialne razlike med občani.

Občinske skupščine so sprejele normativne akte in ustanovile stanovanjska podjetja, niso pa docela uresničile pričakovanj glede oblikovanja in usmerjanja stanovanjske politike, ker so posvetile malo skrbi pripravi in izvajanju urbanistične dokumentacije, pripravi kompleksnih programov stanovanjske graditve na svojih območjih in etapnemu urejanju stavbnih zemljišč.

Delovne in druge organizacije so samostojno razpolagale s sredstvi obveznega stanovanjskega prispevka, razen z delom, namenjenim za subvencioniranje stanarin. Delovne organizacije pa stanovanjskih sredstev niso vedno uporabljale smotrno in na podlagi programa za reševanje stanovanjskih vprašanj. V prvi vrsti so skrbele za visoko kvalificirane kadre, medtem ko so stanovanjsko vprašanje drugih delavcev premalo reševale. Posledice takšnega načina reševanja stanovanjskega vprašanja, ki izhajajo iz uvedenega sistema, se kažejo v diferenciaciji delovnih ljudi in delovnih organizacij, saj ne zagotavljajo določenim kategorijam perspektivo za pridobitev stanovanja v doglednem času. Takšna politika je privedla do neorganizirane in zato neracionalne graditve družinskih hiš, do velike disperzije stanovanjske graditve, do nesmotrne in napačne rabe prostora, do povečanega števila nedovoljenih gradenj in do pomanjkljivega komunalnega opremljanja stavbnih zemljišč.

Novo ustanovljene organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji so vnesle več organiziranosti in strokovnosti pri gospodarjenju s stanovanjskim skladom ter predstavljajo prvo stopnjo organiziranja sodobnega gospodarjenja s stanovanjskimi hišami. Spričo prepočasnega uveljavljanja ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, predvsem pri stanarinah, te organizacije niso mogle uveljaviti svoje vloge v razširjeni reprodukciji stanovanj.

Zaostajanje v razvoju materialnih osnov stanovanjskega gospodarstva pa zadržuje tudi hitrejši razvoj samoupravljanja na tem področju, pa tudi premoženjsko pravni odnosi med predlagatelji in stanovanjskimi podjetji, kakor tudi odnosi med etažnimi lastniki in temi podjetji niso zadovoljivo rešeni.

Rezultati dosedanjega sistema v stanovanjskem gospodarstvu so glede na naraščajoče družbene potrebe preskromni, da bi se lahko z njimi zadovoljili za daljše obdobje. V sedanjem sistemu se ni uveljavilo programiranje stanovanjske graditve kot stalna oblika, raziskovalno delo je ostalo nerazvito, tehnični dosežki in organizacija gradnje pa še vedno zaostajajo za dejanskimi možnostmi. Zelo je nazadoval neposreden vpliv družbe na usmeritev stanovanjske gradnje na sploh in na obseg gradnje družbenega najemnega stanovaškega sklada posebej.

I.

Splošna in neodločljiva družbena zahteva, da se ustvarijo takšni pogoji, ki bodo omogočili, da delovni ljudje hitreje rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, ter samostojna odgovornost republike za gospodarsko in socialno politiko na stanovanjskem področju narekuje, da prihodnji razvoj stanovanjskega gospodarstva usmerimo za daljše obdobje ob sočasnem prilagajanju družbenoekonomskemu razvoju. Pri oblikovanju prihodnje politike stanovanjskega gospodarstva moramo na podlagi izhodišč za resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije in podprla široka javnost med skoraj enoletno javno razpravo, zasledovati te družbene cilje:

— Stanovanje je pomemben del družbene infrastrukture in ima odločilen vpliv na biološko reprodukcijo, na enakopraven položaj in socialno varnost človeka, na razvoj gospodarstva in na produktivnost dela. Nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva mora uveljaviti stanovanje kot dolgoročno dobroto z vsemi njenimi ekonomskimi in socialnimi značilnostmi. Zaradi take značilnosti

stanovanjskega gospodarstva pa ga moramo usmerjati in upoštevati načela ekonomike. Zato moramo stanovanjsko gospodarstvo obravnavati kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva mora uveljaviti stanovanje kot dolgoročno dobrino z vsemi njenimi ekonomskimi in socialnimi značilnostmi.

— Razviti in uveljaviti moramo takšen sistem stanovanjskega gospodarstva, ki bo omogočal občanom, da z ustreznim sodelovanjem družbe lahko samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje.

Prizadevati si moramo, da ustvarimo enake pogoje in enak položaj za občane ne glede na to ali si pridobivajo stanovanje v last ali v najem.

— Najpomembnejši element za razvoj ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu predstavlja stanarina. Stanarina kot osnovni dohodek v organiziranem stanovanjskem gospodarstvu naj bo odsev vrednosti stanovanja in s tem pogoj za uspešno gospodarjenje z najemnim stanovanjskim skladom ter naj tako tudi spodbuja k preskrbi lastnega stanovanja.

— Probleme v stanovanjskem gospodarstvu, ki jih ni mogoče reševati v okviru tržnih odnosov, je treba reševati po načelih vzajemnosti in družbenega dogovarjanja. Ta načela naj bi spodbujala občane ter delovne skupnosti k racionalni porabi družbenih sredstev, namenjenih za stanovanjsko graditev. Takšna stanovanjska politika pa terja, da se opredelijo družbena merila glede kakovosti in velikosti stanovanj, opremljenosti naselij, glede oblik družbene pomoči, kategorije upravičencev te pomoči in podobno.

— Samoupravno organizacijo stanovanjskega gospodarstva, ki jo sestavljajo hišni sveti in samoupravni organi stanovanjskih podjetji, je treba še nadalje razvijati in utrjevati tako, da bo prišel do izraza interes občana za učinkovito in smotrno gospodarjenje s stanovanjskim skladom. Pri gospodarjenju in upravljanju s stanovanjskimi hišami moramo razvijati vpliv krajevne skupnosti.

V skladu z omenjenimi družbenimi cilji je potrebno, da usmerimo prihodnji razvoj stanovanjskega gospodarstva po naslednjih načelih:

1. Izhajajoč iz samoupravnega položaja delovnega človeka in njegovega materialnega interesa pri pridobivanju in uporabi stanovanja ter nalog, ki jih ima po ustavi na tem področju, mora občina postati odločilni dejavnik pri vodenju in usmerjanju stanovanjske politike. Zlasti potreba po večjem obsegu graditve stanovanj narekuje, da občine sprejmejo programe za razvoj stanovanjske graditve vsaj za srednjeročno obdobje, da zagotovijo smotrno gospodarjenje s stavbnimi zemljišči, prevzamejo aktivnejšo vlogo pri koordinaciji dejavnikov, ki sodelujejo pri usmerjeni gradnji stanovanj ter da pospešijo pripravo in sprejetje ustrezne urbanistične dokumentacije. Zlasti pomembna naloga občine na tem področju je oblikovanje elementov stanarine in natančnejših meril za družbeno pomoč določenim kategorijam občanov. Posebno pomembno vlogo bo morala imeti občina pri vseh oblikah družbenega dogovarjanja na stanovanjskem področju.

Občina bo s svojo politiko ter z ukrepi za razvoj in ureditev naselij, zlasti pa s stanovanjsko gradnjo in racionalno uporabo zemljišč morala zagotoviti, da bo proces urbanizacije usklajen z gospodarskim razvojem območja, da bo prilagojen socialni strukturi in doseženi produktivnosti dela in da bo zavarovano življenjsko okolje. Zato bo občina morala postati odločujoči dejavnik v prometu s stavbnimi zemljišči.

Pri oblikovanju svoje stanovanjske politike bo zato občina uveljavljala sprejeta načela o funkciji in razvoju naselij na njenem območju in načela o etapnem urejanju stavbnega zemljišča. Na področju zemljiške politike bo občina sporazumno ali prek kompleksne razlastitve zagotavljala večje komplekse stavbnih zemljišč, da bo tako omogočena organizirana in cenejša stanovanjska graditev. Občina naj z raznimi oblikami družbene pomoči podpira oziroma usmerja tudi stanovanjsko zasebno gradnjo, oziroma pridobitev stanovanj v last, pospešuje pa naj tudi razvoj raznih stanovanjskih zadrug kot oblike združevanja pričakovalcev stanovanj.

Posebno skrb mora občina posvetiti sistematičnemu reševanju stanovanjskega vprašanja določenih socialnih kategorij občanov in družin ter starih ljudi in mladih družin. Za določene kategorije občanov naj uvedejo občine nadomestitev dela stanarine in druge oblike družbene pomoči. V ta namen oblikujejo občine poseben namenski vzajemni stanovanjski sklad, v katerega se, po načelu vzajemnosti, stekajo denarna sredstva delovnih in drugih organizacij.

2. Delovne in druge organizacije bodo ob sedanjih družbenoekonomskih pogojih morale še naprej pomagati pri reševanju stanovanjskega vprašanja svojih delavcev. Delovne organizacije naj bi zaradi večje koncentracije in smotrnejše uporabe denarnih sredstev, v skrbi za stanovanja delavcev izločale iz svojega dohodka na podlagi družbenega dogovora tudi del sredstev za graditev stanovanj in jih oročati pri poslovnih bankah poleg dela sredstev, ki jih bodo morale vlagati v občinski vzajemni stanovanjski sklad.

Delovne organizacije bodo sprejele večletni program za reševanje stanovanjskih problemov svojih delavcev in ustrezne samoupravne normativne akte, s katerimi bodo uredile kreditiranje in dodeljevanje stanovanjskih posojil in stanovanj za člane svoje delovne skupnosti.

Za posojila iz sredstev, ki jih delovne organizacije niso vezale, naj velja načelo, da jih organizacije ne morejo dajati svojim delavcem ob ugodnejših pogojih, kot veljajo za pridobivanje posojil za stanovanjsko graditev pri poslovnih bankah in drugih družbenih sredstev.

3. V okviru samostojne odgovornosti republike na stanovanjskem področju in upoštevajoč ustavni položaj občine bo Skupščina SR Slovenije spremljala in dajala pobudo za postopno realizacijo načel o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in bo pri tem upoštevala, da so v današnji razvojni fazi v precejšnji meri pogoj za nadaljnje naraščanje življenjske ravni prav obseg, kvaliteta in struktura stanovanjske graditve. Republika bo usmerjala razvoj stanovanjskega gospodarstva s srednjeročnimi družbenimi plani razvoja ter z ustreznimi normativnimi akti, upoštevajoč nadaljnjo rast življenjske ravni, potrebe gospodarstva, urbani razvoj in splošno potrebo po hitrejši graditvi stanovanj tako, da se bo postopoma povečal delež stanovanjske graditve v investicijski potrošnji in v sredstvih, ki so namenjena za osebni in družbeni standard.

4. Z namenom, da se poveča obseg stanovanjske graditve in da se ustvari taki pogoji pri pridobivanju stanovanj, ki bodo omogočili delovnim ljudem, da si z ustrežno pomočjo družbe rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, bo treba dopolniti sistem financiranja stanovanjske graditve, izhajajoč pri tem iz načela samostojnosti delovnih organizacij pri uporabi sredstev iz ustvarjenega dohodka ter iz načela vzajemnosti in družbenega dogovarjanja.

Delovne organizacije samostojno določajo na podlagi svojega programa za reševanje stanovanjskih problemov del sredstev, ki se izločajo za stanovanjsko graditev, za rekonstrukcijo stanovanj ter za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Pri tem naj določa občina na podlagi občinskega programa stanovanjske graditve le najnižji odstotek sredstev, ki jih organizacije morajo obvezno izločiti za te namene; z družbenim dogovorom pa delovne organizacije, občina in občinski sindikalni svet lahko sklenejo, da bodo del izločenih sredstev oročale proti vračilu pri poslovnih bankah kot sredstva za kreditiranje stanovanjske graditve. Če sprejmejo dogovor delovne organizacije, ki izločajo več kot polovico sredstev in zaposlujejo več kot polovico v občini zaposlenih delavcev, velja družbeni dogovor za vse organizacije na območju občine.

Pri reševanju stanovanjskih vprašanj upokoјencev in invalidov sodeluje skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji tako, da izloča iz sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja sredstva za graditev domov in stanovanj, ki se trajno uporabljajo za upokoјence in invalide, za rekonstrukcijo takih domov in stanovanj ter za delno nadomestitev stanarine upokoјencem in invalidom.

Občani, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, naj v prihodnje obvezno izločajo sredstva za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu od skupnega zneska izplačanih osebnih dohodkov.

S takim sistemom financiranja se bodo ustvarili pogoji za diferencirano družbeno pomoč za določene socialne kategorije občanov; v ta namen se bodo zbirala sredstva pri vzajemnih stanovanjskih skladih, ki jih bodo ustanovile občine.

Za kreditiranje stanovanjske graditve bodo v prihodnje poslovne banke razpolagale s sredstvi kreditnega sklada, ki je bil oblikovan iz sredstev odpravljenih občinskih stanovanjskih skladov, iz sredstev, ki jih bodo oročale delovne organizacije na podlagi družbenega dogovora ter iz sredstev namenskih denarnih vlog, zbranih od varčevalcev po posebnih bančnih pravilih.

V sistemu financiranja bodo tudi v prihodnje imela velik pomen lastna vlaganja občanov ter delež zasebnih sredstev, ki se bo zbiral prek sistema varčevanja za občane.

Pri uporabi družbenih denarnih sredstev mora prevladovati načelo, da uživajo ugodnejše posojilne pogoje tisti občani in delovne organizacije, ki gradijo ali kupujejo stanovanjske hiše ali stanovanja v okviru občinskega programa stanovanjske graditve. To načelo naj izpeljejo poslovne banke v svojih pravilnikih o kreditiranju stanovanjske graditve in o varčevanju zanj.

5. Graditev stanovanj v zasebni in družbeni lasti naj se razvija v skladu s potrebami dolgoročnega družbeno-političnega razvoja SRS. Glede na ekonomske in socialne značilnosti družbenega najemnega stanovanjskega sklada ter na njegov vpliv na večjo mobilnost delovne sile je treba še nadalje razvijati graditev družbenih najemnih stanovanj.

6. Stanarina je kot odškodnina za uporabo stanovanja najprimernejši regulator stanovanjskih razmerij. Stanarina naj bo takšna, da bo zavarovan družbeni interes in da bo omogočala, da bo vsak v skladu s svojimi možnostmi in potrebami odločal o načinu rešitve svojega stanovanjskega vprašanja. V prihodnje moramo stanarino oblikovati skladno z družbenoekonomsko rastjo in spremembami na področju porabe dolgoročnih in kratkoročnih dobrin. Torej bo potrebno uvesti stanarino, ki bo zagotavljala kritje amortizacije, tekoče in investicijsko vzdrževanje in stroške upravljanja ter obratovanja.

Sredstva iz amortizacije naj bi zagotovila kritje stroškov enostavne, pa tudi razširjene reprodukcije stanovanjskega fonda. Izvajanje tega načela je treba izvesti postopoma v več etapah. Vsekakor je treba najprej odpraviti zadržanje stanarin, ki je bilo uvedeno s posebnim zveznim ukrepom, za tem pa izvesti revalorizacijo stanovanjskega fonda. V nadaljnjih etapah pa bo treba postopoma skrajšati sedanjo zelo dolgo amortizacijsko dobo stanovanjskih objektov.

Za stanovanja, ki so grajena z namenom, da se bodo prosto oddajala in za stanovanja, ki se uporabljajo v poslovne namene, se uvede tržna stanarina, ki ni pod družbeno kontrolo cen. Takšna stanovanja se gradijo samo iz sredstev stanovanjskih podjetij, s katerimi ta prosto razpolagajo in iz posojil, odobrenih iz prostih bančnih sredstev.

7. Nujnost povečanja graditve stanovanj narekuje uvedbo višjih produktivnih tehnologij v stanovanjsko gradnjo, ki obenem edine omogočajo relativno stabilizacijo cen. Zato je treba podpirati takšne integracijske procese, ki težijo k sodobni pripravi dela, proizvodnji finaliziranih elementov in skrajševanju dograjevanja stanovanj, hitreje razvijati proizvodne kapacitete industrije gradbenega materiala, kakor tudi krepiti zmogljivosti in specializacijo proizvajalcev stanovanj; razvijati je treba montažno industrijsko gradnjo v celotnem procesu od projekta do objekta ter s tem v zvezi uvesti tipizacijo projektov ter standardizacijo materiala, elementov in konstrukcij. Vse to bo vplivalo na realnejše oblikovanje stroškov gradnje.

Raziskovalno-razvojno delo je eden od temeljev, na katerem moramo graditi nadaljnje razvijanje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva. Izredno zahtevnih problemov ekonomske, socialne in tehnične narave na tem področju, katerih rešitev terja vsakdanja praksa, ni mogoče uspešno premagovati brez dobro organiziranega, aplikativno raziskovalnega in razvojnega dela. Da bi se to delo lahko uspešneje razvijalo, ga moramo vključiti s pomočjo njegovih osnovnih nosilcev, raziskovalnih institucij, v raziskovalno skupnost SR Slovenije.

8. Pri prostorskem in urbanističnem načrtovanju bomo morali v prihodnje bolj upoštevati izbiro primernih površin za stanovanjsko gradnjo nasploh in še posebej za organizirano družinsko gradnjo. Zazidalni načrti morajo upoštevati smotrno izrabo zemljišč ter sodobne načine in organizacijo graditve.

Ob zagotovljenih materialnih pogojih za družinsko gradnjo, kot so sprejeti zazidalni načrt, zagotovljeno stavbno zemljišče za stanovanjsko gradnjo in komunalna ureditev zemljišča, bo treba s predpisi predvideti ostrejšo in učinkovitejšo sankcije proti občanom, ki bodo izvajali nedovoljeno gradnjo ter odvzem ekonomskih ugodnosti, ki jim po sedanjem sistemu pripadajo (prenehanje davčnih oprostitev, prepoved kreditiranja oziroma kreditiranje ob manj ugodnih pogojih in podobno).

9. Sistem samoupravljanja stanovalcev na področju stanovanjskega gospodarstva je treba še naprej razvijati in utrjevati, pri tem pa odpravljati dosedanje pomanjkljivosti in nepravilnosti, ki so se kazale v premajhnem sodelovanju stanovalcev in hišnih svetov pri gospodarjenju s stanovanjskimi hišami. Stanovalec izraža svoj interes in uveljavlja svoje samoupravne pravice v zborih stanovalcev v organih upravljanja stanovanjskega podjetja ter v okviru krajevne skupnosti.

Hišni sveti morajo pridobiti opravilno sposobnost za nastopanje pred organi in sodišči. Zagotoviti jim je treba materialna sredstva za tekoče vzdrževanje hiš in to na podlagi sprejetih programov organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami.

Etažni lastniki imajo pravico, da sodelujejo v hišnem svetu pri upravljanju hiše in da soodločajo pri programiranju vzdrževanih del v hiši.

Z republiškim zakonom je treba utrditi načelo enakopravnega uveljavljanja vlagateljev in stanovalcev v okviru samoupravnega mehanizma na stanovanjskem področju, s predpisi občinskih skupščin pa je treba v okviru teh načel razviti organizacijo samoupravljanja in natančneje določiti pravice in dolžnosti stanovalcev ter vlagateljev. Dosledno je treba uveljaviti načelo, da se skladi hiš štejejo kot združena sredstva vlagateljev, da s temi sredstvi sicer gospodari stanovanjsko podjetje, a da vlagatelji obdrže razpolagalno pravico. Samoupravni mehanizem je treba dopolniti tudi z oblikovanjem samoupravne interesne skupnosti na tem področju in drugimi oblikami.

Oblikam gospodarjenja s stanovanji in temeljnim nalogam stanovanjskih podjetij kot strokovnih organizacij posebnega družbenega pomena je treba tudi nadalje posvetiti posebno pozornost. Sedanjo organizacijsko razdrobljenost bo treba odpraviti ter poiskati racionalno obliko organizacije gospodarjenja s stanovanjskim fondom, saj le-ta predstavlja pomemben del nacionalnega bogastva. Nova oblika v organizaciji gospodarjenja s stanovanjskimi hišami, v katerih je večina stanovanj v zasebni lasti oziroma z družinskimi hišami, ki so jih zgradile stanovanjske zadruga, lahko postanejo tudi stanovanjske zadruga.

Poslovno združenje organizacij za gospodarjenje s stanovanjskim fondom naj še izpopolni oblike svojega dela, da bi lahko svoje naloge še uspešneje opravljalo. Zlasti naj oblikuje skupne strokovne službe in organizira osposabljanje in izobraževanje strokovnih kadrov v stanovanjskih podjetjih, kar bo omogočilo večjo učinkovitost in modernizacijo poslovanja stanovanjskih podjetij.

Med temeljne naloge stanovanjskih podjetij spadajo zlasti racionalno gospodarjenje s skladom stanovanjskih hiš, vzdrževanje stanovanjskega fonda, izboljšanje kakovosti in funkcionalnosti stanovanj, rekonstrukcija in sanacija stanovanj, reprodukcija najemnega stanovanjskega fonda, skrb za razvoj stanovanjske kulture ter krepitev in razvijanje stanovanjske samouprave. Stanovanjska podjetja je treba osposobiti in uveljaviti kot osnovne nosilce razširjene reprodukcije družbenega najemnega stanovanjskega fonda.

II.

Načela o nadaljnjem stanovanjskem gospodarstvu bomo mogli uresničevati le postopoma in skladno z razvijajočimi se samoupravnimi in družbeno-ekonomskimi odnosi ter vzporedno z razvojem gospodarskega sistema. Čim bolj bo naraščala proizvodnost dela in s tem v zvezi osebni dohodki zaposlenih in čim bolj se bo razvijalo gospodarstvo, tem hitreje jih bomo lahko uresničevali. Zato mora dolgoročna koncepcija razvoja stanovanjskega gospodarstva, nakazana v teh načelih, najti ustrezne rešitve tudi v posameznih srednjeročnih programih.

S ciljem, da bi pospešila izvajanje načel, začrtanih s to resolucijo, bo Skupščina SR Slovenije sprejela zakon o programiranju in financiranju stanovanjske graditve, zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu in druge zakone s tega področja, ki bodo preneseni v pristojnost republike v skladu z ustavnimi dopolnili.

Občine bodo pripravile in sprejele svoje normativne akte za izvajanje načel iz te resolucije in za izvajanje republiških zakonov in to zlasti tiste, s katerimi bo nadrobneje urejala samoupravne odnose, družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, programiranje stanovanjske graditve ter izločanje sredstev za financiranje stanovanjske graditve oziroma družbene pomoči.

Posebno skrb bodo občine posvetile pravočasni pripravi svojih srednje-ročnih programov stanovanjske graditve, ki bodo postali temeljni dokument, v katerem bo odsevala politika občinske skupščine na področju stanovanjske graditve v skladu z materialnimi potrebami ter možnostmi in obveznostmi občanov.

Republiški upravni organi, gospodarska zbornica SR Slovenije, poslovne banke, proizvajalci stanovanj, komunalne delovne organizacije, projektivna podjetja in organizacije za gospodarjenje z družbenim stanovanjskim skladom ter raziskovalna skupnost SR Slovenije naj v okviru svoje pristojnosti oziroma delokroga podprejo izvajanje načel te resolucije v praksi, posebej pa naj še sodelujejo pri oblikovanju družbenih dogovorov, ki morajo, ob načelu vzajemnosti, postati temeljna oblika reševanja stanovanjske problematike v občini.

M N E N J E S O C I A L N O - Z D R A V S T V E N E G A Z B O R A

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 29. septembra 1971 po obravnavi osnutka resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva sprejel naslednje

m n e n j e :

Socialno-zdravstveni zbor podpira osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Strinja se z usmeritvijo, po kateri naj občani samostojno rešujejo svoja stanovanjska vprašanja, družba pa naj jim ob določenih pogojih pomaga. To pa ne sme pomeniti, da bomo zanemarili družbeni stanovanjski fond, saj bodo najemna stanovanja tudi v prihodnje pomemben faktor.

Zbor se zavzema za diferencirano družbeno pomoč in za ustanovitev vzajemnih stanovanjskih skladov po občinah. Zbor tudi podpira predlagano rešitev, po kateri naj še nadalje obstaja posebni sklad pokojninskega in invalidskega sklada v SR Sloveniji. S sredstvi tega sklada je treba zagotoviti predvsem gradnjo domov in stanovanj, ki se trajno uporabljajo za potrebe upokojencev in invalidov.

Glede na socialne elemente, ki morajo biti sestavni del politike na področju stanovanjskega gospodarstva, podpira zbor usmeritev, naj bo stanovanjsko gospodarstvo tudi v prihodnje dejavnost posebnega družbenega pomena.

St.: 36-36/71

Ljubljana, 29. 9. 1971

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnega delegata občine Lendava, in delegat mesta Ljubljane so na svojem 15. zasedanju v Skupščini SR Slovenije dne 30. 9. 1971 obravnavali osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva.

V razpravi so sodelovali delegati občin Celje, Lenart, Ljubljana-Bežigrad, Nova Gorica, Radlje ter delegat občine Kranj, ki je govoril tudi v imenu občin Celje, Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, mesta Ljubljane in ljubljanskih občin. Pismene pripombe pa so podali delegati občin Koper, Kočevje in Ribnica.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja skupina za oblikovanje stališč, izvoljena na zasedanju, ta stališča gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojni zbor obravnava in zavzame o njih svoje stališče.

Načelne in splošne pripombe:

Na zasedanju so dobila načela in usmeritev, ki je izražena v osnutku resolucije, polno podporo vseh udeležencev v razpravi.

Zlasti je bila izražena želja, da se resolucija in predvideni zakoni, ki se nanašajo na urejanje stanovanjskega gospodarstva, čimprej sprejmejo in uresničijo. Normalno vzdrževanje stanovanjskega fonda je resno ogroženo in je potrebno tudi na to področje vnašati elemente stabilizacije. Stanovanjski primanjkljaj in predvideni tempo razvoja obalnega področja nujno zahtevata večjo sistematiko in stalni dotok sredstev za reševanje stanovanjskih problemov. (Delegat občine Koper.)

V zvezi s tem je bilo še predlagano, naj bi republiški sekretariat za urbanizem pripravil hkrati z uveljavitvijo resolucije in zakonskih predpisov s področja stanovanjskega gospodarstva osnutek izhodišč, ki bi enotno urejali osnovna vprašanja normativne zakonodaje v občinah. (Radlje.)

V razpravi je prišla do izraza zahteva, da se v okviru resolucije in kasnejše zakonodaje prouči večkrat poudarjeno potrebo, da se stanovanjsko-komunalno področje obravnava kot celota, ker sta ti dve področji med seboj tesno povezani. V tem smislu naj bi združili že obstoječo resolucijo o komunalnem gospodarstvu in predlagano resolucijo o stanovanjskem gospodarstvu.

Za zagotovitev razvoja stanovanjsko-komunalnega gospodarstva je treba zagotoviti stalne ločene vire sredstev v občini. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Pri tem je bilo opozorjeno zlasti na kompleks zemljiške politike in urejanja stavnih zemljišč. Čeprav so bile na tem področju začrtane naloge občinam že s stanovanjsko reformo leta 1965, jih te niso mogle uresničiti zaradi pomanjkanja sredstev. Stanje otežuje tudi nepopolna zakonodaja na tem področju. (Ljubljana-Bežigrad.)

Konkretno je bilo predlagano, da se v resoluciji in v ustreznih zakonih predvidi možnost, da občine smejo predpisati obvezno izločanje do višine 1 % od bruto osebnih dohodkov v poseben komunalni sklad, ki bo služil samo za pospeševanje komunalne gradnje. Predhodno bi morali očistiti stroške stano-

vanjske gradnje od skupnih komunalnih naprav, tako da bi bilo stanovanje obremenjeno le z neposrednimi priključki. V ta sklop naj bi šla tudi sredstva iz bivšega stanovanjskega sklada. Iz teh sredstev naj bi dobile občine tudi ugoden kredit za nakup zemlje na območjih zazidalnih načrtov. (Koper.)

V razpravi je bilo predlagano, naj bi se v resoluciji v posebnem odstavku nakazala ugotovitev, da bomo pereče socialne probleme v stanovanjskem gospodarstvu reševali uspešneje tako, če bomo v naslednjem obdobju dali poudarek usmerjeni gradnji stanovanj in to tudi podpirali. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Družbeni cilji v stanovanjskem gospodarstvu:

Izraženo je bilo mnenje, da bi morala resolucija vprašanje enakosti pogojev in položaja za občane ne glede na lastništvo (2. alineja) jasneje precizirati, morda tako, kot predlaga skupnost stanovanjskih podjetij Slovenije. (Lenart.)

V 4. alineji je postavljeno načelo, da je potrebno probleme v stanovanjskem gospodarstvu reševati po načelih vzajemnosti in družbenega dogovarjanja. Ob tem se postavlja vprašanje, ali gre pri tem za načelo vzajemnosti v okviru občine ali stanovanjskega podjetja ali stanovanjske enote oziroma delovne organizacije. To vprašanje je bistveno pri razreševanju stanovanjske problematike in ni vseeno, na kakšnem nivoju in v okviru kakšne organizacije se to načelo realizira. Zato bi bilo umestno, da se načelo vzajemnosti rešuje na nivoju občine kot temeljne samoupravne skupnosti. Le na ta način je namreč mogoče pričakovati, da se odpravijo neskladja in nasprotja, ki danes na tem področju obstajajo. (Lenart.)

V zvezi z vprašanji samoupravne organizacije stanovanjskega gospodarstva je bilo izraženo mnenje, da bi bilo treba resolucijo dopolniti z določilom, s katerim naj bo nakazana možnost ustanavljanja posebnih interesnih skupnosti, ki bodo organizirane in delovale za razvoj stanovanjske gradnje in stanovanjskega gospodarstva na področju občin, obenem pa bi kazalo tudi dobro proučiti sedanjo strukturo samoupravljanja na tem področju. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Ob tem pa je bilo opozorjeno, da bi se s tem utegnilo postaviti tudi vprašanje jasnejše določitve nalog posameznih samoupravnih organizmov na tem področju, pa tudi razmejitve njihovih pristojnosti, saj predloženi osnutki ustavnih amandmajev določajo, da so interesne skupnosti pravne osebe. (Lenart.)

Predlagano je bilo, naj bi bila v okviru dosedanjih in prihodnjih oblik samoupravljanja podrobneje opredeljena vloga in mesto krajevne skupnosti. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

1. točka prvega poglavja:

Predlagano je bilo, da se v tretjem odstavku za prvim stavkom doda nov stavek, ki naj bi se glasil:

»Občine naj s svojimi instrumenti zagotovijo redni priliv namenskih sredstev za komunalno urejanje zemljišč, da se bo lahko izvrševalo načelo o etapnem urejanju stavbnih zemljišč«.

Sedanji drugi stavek v tem odstavku naj bi se glasil:

»Na področju zemljiške politike bo občina zagotavljala večje komplekse stavbnih zemljišč, da bo tako omogočila racionalne oblike organizirane gradnje, ki bo upoštevala cenenost graditve, kakor tudi racionalnost stroškov eksploatacije posamezne hiše in naselja«. (Lenart.)

3. točka prvega poglavja:

Predlagano je bilo, da se besedilu doda nov odstavek:

»Republika bo predpisala kriterije za subvencioniranje stanarin in za druge oblike družbene pomoči, normative o standardu stanovanj, da bi bili zagotovljeni enotni kriteriji in merila na območju republike«. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

4. točka prvega poglavja:

V zvezi z drugim odstavkom te točke je bilo izraženo mnenje, da bi do oročanja sredstev vsekakor moralo priti na bazi dogovora večine. Tako združena sredstva bi morala upravljati posebna skupščina, izvoljena od delovnih organizacij. Resolucija bi morala posebej poudariti priporočilo za združevanje sredstev. Odnos do oročenih sredstev naj bi bil v celi republiki enoten; zaradi tega naj bi se predpisali roki za vračanje in obrestna mera. (Koper.)

V resoluciji bi bilo potrebno rešiti vprašanja zbiranja vseh možnih, tudi individualnih sredstev za stanovanjsko gradnjo. Pri tem je bilo zlasti opozorjeno na sicer skromna, kljub temu pa pomembna sredstva tistih občanov, ki še nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja. Predlagano je bilo, da resolucija vsaj načelno zastavi rešitev vprašanja v obliki predplačila na stanovanjsko pravico in eventualne in drugih še možnih načinov zbiranja sredstev, kar bi na ta način lahko v naslednjem obdobju koncentrirali znatna sredstva za obsežnejšo stanovanjsko graditev. (Nova Gorica.)

6. točka prvega poglavja:

Predlagano je bilo, da se zadnji stavek prvega odstavka zamenja z naslednjim:

»Stanarina naj zagotavlja redno amortizacijo v odvisnosti od realne vrednosti hiš, stroškov tehničnega vzdrževanja in upravljanja ter eventualno del za razširjeno reprodukcijo. Stanovalci plačujejo poleg stanarine tudi stroške obratovanja v odvisnosti od dejanskih stroškov hiše.« (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

9. točka prvega poglavja:

Izražena je bila potreba, da se v resoluciji in v zakonodaji reši vprašanje učinkovitega družbenega nadzora nad podjetji stanovanjske gradnje in cenami take gradnje. Ti dve vprašanji sta se v preteklem obdobju pokazali kot nerešeni in bi njuna rešitev pomenila kvaliteten korak na področju stanovanjskega gospodarstva. (Nova Gorica.)

Predlagana je bila dopolnitev te točke v tem smislu, da se na območju občine poveže samoupravljanje v okviru stanovanjskih podjetij in sicer tako, da se ustanovi skupščina stanovanjskih skupnosti, v katero bi delegirali svoje predstavnike posamezne delovne organizacije. (Radlje.)

Predlagano je tudi bilo, da se čimprej pripravi osnutek zakona o upravljanju in gospodarjenju s skladom stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lastnini. Poudarjeno je bilo, da v Sloveniji posluje precej stanovanjskih podjetij in enot, ki imajo v upravljanju in gospodarjenju maloštevilni sklad stanovanjskih hiš in stanovanj, za svojo režijo pa trošijo precejšnja denarna sredstva, ki gredo na škodo vzdrževanja stanovanj. Ker integracijski procesi doslej niso bili uspešni, bi bilo treba v tem zakonu predpisati pogoje, ob katerih se lahko ustanavlja stanovanjska podjetja in enote, saj gre za dejavnost posebnega družbenega pomena. (Radlje.)

Predlagano je bilo še, da se v resoluciji določi načelo, da na območju ene občine gospodarji lahko samo eno stanovanjsko podjetje. Tako določbo naj bi vseboval poseben zakon. (Kočevje, Ribnica.)

St.:

Ljubljana, 4. 10. 1971

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji 15. 7. 1971 obravnaval osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Uvodoma je predstavnik predlagatelja pojasnil, da je osnutek resolucije izdelan na osnovi izhodišč, ki sta jih v letu 1970 posredovala v javno razpravo gospodarski in republiški zbor Skupščine SR Slovenije. V široki javni razpravi so bila izhodišča potrjena, pripombe in mnenja pa upoštevana pri izdelavi osnutka resolucije.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da resolucija nakazuje osnovne smernice in politiko nadaljnjega razvoja na področju stanovanjskega gospodarstva v prihodnjem obdobju. V sistem sicer ne vnaša revolucionarnih sprememb, pač pa pomeni krepitev gibanj, ki so se izkazala kot pozitivna v preteklem obdobju, ter realizacijo nekaterih še nerealiziranih načel iz resolucije, ki jo je leta 1965 sprejela za to področje zvezna skupščina.

Osnovni namen resolucije je povečanje stanovanjske graditve s tem, da občan postane ob ustrezni družbeni pomoči sam nosilec skrbi za stanovanje. Družbena pomoč pa se demonstrira v dveh osnovnih oblikah: kot pomoč pri gradnji lastniških stanovanj ter kot pomoč za gradnjo najemnih stanovanj za določeno kategorijo občanov.

Kot najkvalitetnejšo spremembo, ki jo prinaša resolucija, so poslanci ocenili prenos največjega dela pristojnosti in odgovornosti za razvoj stanovanjskega gospodarstva na občine in vključitev delovnih organizacij v realizacijo občinskega programa stanovanjske gradnje.

V razpravi je bilo opozorjeno, da se z resolucijo usmerja stanovanjsko gospodarstvo, ne postavlja pa se hkrati primerne organizacije za realizacijo zastavljenih ciljev. Kot primer je bila omenjena možnost ustanovitve samoupravnih skupnosti, ki bi povezovala interese vseh dejavnikov na tem področju od pričakovalcev stanovanj do stanovalcev, družbenih in zasebnih lastnikov stanovanj, delovnih organizacij itd. Materialna osnova teh skupnosti bi bila sredstva vzajemnih stanovanjskih skladov, izrabljanje teh sredstev pa bi moralo biti v skladu z občinskimi programi stanovanjske gradnje.

Načelno je bilo tudi predlagano, naj se pri izdelavi predloga resolucije uskladi in uporablja precizna terminologija, saj se isti pojmi v osnutku resolucije pojavljajo v različnih terminih (na primer: fond stanovanjskih hiš — stanovanjski sklad — sklad stanovanjskih hiš).

V razpravi v podrobnosti pa so bile predlagane naslednje pripombe:

Stran 3: V četrti vrsti prvega odstavka se beseda »predlagatelj«
domesti z »vlagatelj«. Pripomba je redakcijskega značaja.

Stran 4: Črta se prvi odstavek, ker je dobessedna ponovitev zadnjega odstavka na 3. strani.

Stran 7: V prvem odstavku so določeni partnerji v družbenem dogovoru in pogoji, kdaj velja družbeni dogovor za vse delovne organizacije na področju občine. Poslanci so bili mnenja, da mora ta vprašanja regulirati zakon, ne pa resolucija.

Stran 11: Del poslancev je bil pri tretjem odstavku, kjer so delno naštetih predpisi, ki jih je na tem področju potrebno sprejeti, mnenja, da je treba navesti vse predpise. Vendar je prevladalo mnenje, da nam obveznost priprave in sprejema vseh predpisov s tega področja nalaga že ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev od XX do XLI. Zato jih v tem aktu ni treba taksativno naštevati.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo predlaga republiškem zboru, da z upoštevanjem predloženih pripomb sprejme osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Jože Deberšek.

Št.: 36-36/71

Ljubljana, 16. 7. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 15. 9. 1971 obravnaval osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je osnutek resolucije izdelan v skladu z izhodišči za resolucijo, ki sta jih sprejela republiški in gospodarski zbor Skupščine SR Slovenije maja oziroma junija 1970, in ki jih je enoletna javna razprava v načelu potrdila. V zvezi s tem je odbor zavzel kritično stališče do pomislekov in pripomb zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, ki izraža dvom v učinkovitost predlaganega sistema stanovanjskega gospodarstva ter umestnost nekaterih rešitev glede na sprejete ustavne amandmaje.

Odbor je poudaril, da osnutek resolucije sicer ne prinaša revolucionarnih sprememb na področju stanovanjskega gospodarstva, da pa pomeni krepitev gibanj, ki so se izkazala v preteklem obdobju kot pozitivna ter da nakazuje osnovne smernice in politiko za nadaljnji razvoj. Po mnenju članov odbora predloženi osnutek resolucije lahko prispeva k povečanju obsega gradenj in uvajanju bolj ekonomskih odnosov v stanovanjsko gospodarstvo, kar naj bi bila osnova politike na tem področju v prihodnjem obdobju.

V zvezi z vprašanjem skladnosti predlaganih rešitev s sprejetimi amandmaji je bilo izraženo mnenje, da XXI. amandma glede predpisovanja prispevkov

sicer ni povsem jasen, da pa možnosti za to nedvomno obstajajo, saj smo stanovanjsko gospodarstvo opredelili kot dejavnost posebnega družbenega pomena. Glede na to, da možnost dvoma obstaja, je prevladalo mnenje, da je to vprašanje potrebno urediti v okviru amandmajev k republiški ustavi in se s tem zavarovati pred neustreznimi razlagami zvezne ustave. Izraženo je bilo mnenje, da je razpravo o tem vprašanju potrebno prenesti v razpravo o osnutkih amandmajev k republiški ustavi ter da bi že v ustavi kazalo opredeliti skrb za stanovanje kot solidarno skrb občana ob ustrezni pomoči družbe. Iz tega izhaja tudi potreba po zagotovitvi družbenih sredstev za določene kategorije občanov.

Glede na stališča, da je stanovanjsko gospodarstvo dejavnost posebnega družbenega pomena in da je za njegov razvoj zainteresirana najširša družbena skupnost, odbor meni, da ni ustrezna rešitev, po kateri naj bi pristojnosti, skrb in odgovornost za izvajanje politike na tem področju prenesli skoraj v celoti na občine. Po mnenju odbora vprašanja pristojnosti in odgovornosti ne kaže postavljati alternativno, to je, ali republika ali občine, temveč je potrebno poiskati rešitve v tem smislu, da so za to pristojne in odgovorne vse družbeno-politične skupnosti, to je tudi republika.

Razprava je opozorila, da slovenski gospodarski prostor zaradi razvoja komunikacij postaja čedalje manjši in da bi vsako atomiziranje prostora utegnilo zadrževati razvoj na sedanji ravni oziroma prispevati nadaljnji gospodarski in socialni diferenciaciji. V skladu s tem odbor vidi pristojnost republike v določanju najnižjega odstotka sredstev, ki naj jih organizacije izločajo za stanovanjsko gradnjo in družbeno pomoč, v določanju splošnega nivoja stanarin, metodologije za sestavljanje programov stanovanjske gradnje, elementov za določanje standardne opreme stanovanja in podobno.

V zvezi s potrebo družbene intervencije na ravni republike je bilo opozorjeno, da republika mora imeti organ, ki bo odgovoren za sprejeto politiko in ki bo spremljal in opozarjal na izvajanje resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva. Potem ko se je odbor zavzel za načelo, da je treba resolucijo uresničevati postopoma in skladno z razvijajočimi se samoupravnimi in družbeno-ekonomskimi odnosi, je bilo zlasti podčrtano, da sedanja raven najemnine ni v skladu z doseženo proizvodnostjo dela in osebnimi dohodki občanov, saj se je po letu 1965 najemnina dvignila za okoli 30 %, osebni dohodki pa tudi do trikrat. Poudarjeno je bilo, da ni gospodarjenja brez sredstev in da se bo družba morala odločiti za zvišanje najemnine, če hočemo zagotoviti sredstva za gradnjo in vzdrževanje obstoječega stanovanjskega fonda. Čimprej bi bilo potrebno sprejeti tudi zakone o oblikovanju najemnine, gospodarjenju z družbenimi stanovanji ter zakon o stanovanjskih odnosih.

Glede zbiranja izločenih sredstev po predloženem osnutku zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj se je odbor zavzel za 2. varianto, po kateri naj bi se sredstva vplačevala v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, v kateri ima prejemnik stalno bivališče, in sicer v višini dela družbene pomoči, ki je namenjen za delno nadomestitev stanarine. V zvezi z vprašanjem združenih podjetij oziroma dislociranih obratov odbor predlaga, da se ta varianta dopolni tako, da se celotni preostali del sredstev vplačuje v tisti občini, kjer je sedež obrata, to je, kjer prejemnik pomoči dela, ne glede na to, ali dislocirani obrat ima samostojen obračun ali ne.

Na seji je bil odbor seznanjen tudi z mnenjem komisije republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, po katerem bi kazalo razmisliti o oblikovanju interesnih samoupravnih skupnosti, v katerih bi bili zastopani interesi pričakovalcev

stanovanj, najemniki in lastniki družbenih in zasebnih stanovanj, gospodarske organizacije in drugi dejavniki na tem področju. Interesne skupnosti naj bi bile organizirane na ravni občine in republike oziroma tudi za več občin skupaj. Glede na to, da ta ideja v podrobnostih še ni oblikovana in da o njej še ni razpravljala republiški svet Zveze sindikatov, odbor do nje še ni zavzel stališča, opozoril pa je predstavnika komisije, da ideja daje v celoti nov koncept reševanja stanovanjske problematike, ki je v navzkrižju s sprejetimi stališči, postavlja pa tudi vprašanje vloge in mesta skupščinskega sistema nasploh.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka resolucije je odbor sprejel naslednje pripombe:

Stran 1: Preveriti in dokumentirati je trditve, da so se najemnine po letu 1965 povečale in prilagodile strukturi in kvaliteti stanovanjskega fonda, glede na nenehno rast cen, tako proizvodnih kot stroškov za vzdrževanje.

Stran 2: Preveriti in utemeljiti je trditev, da se je v istem obdobju povečal delež stanarine v delitvi družinskega dohodka. Trditev je treba preveriti glede na podatke za leto 1970 ali 1971.

Stran 3: V zvezi z ugotovitvijo, da odnosi med etažnimi lastniki ter med vlagatelji in stanovanjskimi podjetji niso urejeni, odbor meni, da bi resolucija morala predvideti ukrepe za reševanje teh vprašanj.

Stran 5: — Stališče, da naj občina z raznimi oblikami družbene pomoči podpira zasebno stanovanjsko gradnjo oziroma pridobitev stanovanj v last, je treba preveriti in primerjati z razpravo o socialni diferenciaciji.

— Stanovanjske zadruga, kot oblika združevanja interesov pričakovalcev stanovanj, naj se ne omejujejo le na te, temveč naj se razširijo tudi na delovne organizacije in banke.

Stran 7: — Glede občanov, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, naj za zasebne obrtnike velja načelo, da izločena sredstva za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu ne morejo v odstotku biti nižja, kot to velja za družbene organizacije.

— V sistemu financiranja naj bi v prihodnje lastna sredstva občanov ne imela le »veliki«, temveč »pretežni« del, vključujoč tudi del sredstev, ki se zbirajo prek sistema varčevanja za občane.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, skupaj s predloženimi stališči, mnenji in pripombami odbora.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Franca Korelca.

St.: 36-36/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 5. oktobra 1971 obravnaval mnenja, stališča in predloge k osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki so jih Skupščini SR Slovenije predložili: delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, poslovno združenje stanovanjskih podjetij Slovenije, skupnost slovenskih občin ter socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije.

K stališčem in predlogom, ki jih je odbor zavzel na seji dne 15. septembra 1971 ob obravnavi osnutka resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega

gospodarstva in ki so razvidna iz poročila odbora z dne 20. septembra 1971, predlaga odbor gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme še naslednja mnenja in predloge:

Načelne in splošne pripombe:

— Odbor predlaga, da republiški sekretariat za urbanizem pripravi že v prvi polovici leta 1972 osnutke izhodišč, ki bi enotno urejali osnovna vprašanja normativne zakonodaje v občinah.

— Odbor meni, da ni sprejemljivo stališče, po katerem naj bi se obvezno izločala sredstva od bruto osebnih dohodkov v višini 1 0/0, in sicer za pospeševanje komunalne gradnje. Odbor meni, da bi se za te namene lahko uporabila sredstva, vendar v okviru 4 0/0, ki se obvezno izločajo, namenjena pa naj bi bila za komunalno urejanje novih sosesk, vsekakor pa na podlagi ustreznih programov, normativov in limitov, ki bi se za te namene morali posebej določiti.

K 1. točki prvega poglavja:

— V tretjem odstavku naj se za prvim stavkom doda nov stavek, ki se glasi:

»Občine naj s svojimi instrumenti zagotovijo redni priliv namenskih sredstev za komunalno urejanje zemljišč, da se bo lahko izvrševalo načelo o etapnem urejanju stavbnih zemljišč.«

— Sedanji drugi stavek v tem odstavku naj se glasi:

»Na področju zemljiške politike bo občina zagotavljala večje komplekse stavbnih zemljišč, da bo tako omogočila racionalne oblike organizirane gradnje, ki bodo upoštevale cenenost graditve, kakor tudi racionalnost stroškov eksploatacije posamezne hiše in naselja.«

K 4. točki prvega poglavja:

V resoluciji bi bilo potrebno rešiti vprašanje zbiranja tudi individualnih sredstev za stanovanjsko gradnjo. Opozoriti bi bilo treba zlasti na sredstva tistih občanov, ki še nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja. Resolucija naj vsaj načelno zastavi rešitev vprašanj v obliki predplačila za stanovanjsko pravico, vendar tako, da ta kriterij oziroma polog ne bi bil absolutni pogoj za pridobitev stanovanjske pravice. Z internimi akti delovnih organizacij naj bi se določil delež, ki bi ga moral posameznik prispevati v odvisnosti od materialnega in socialnega stanja. Obvezni polog naj bi se obravnaval kot dolžnost prosilca in ne kot kriterij, ki sam po sebi daje večje pravice.

K 6. točki prvega poglavja:

Odbor se strinja s predlogom, da stanovalci plačujejo poleg stanarine tudi stroške obratovanja v odvisnosti od dejanskih stroškov hiše, vendar meni, da takšno določilo ne sodi v resolucijo, temveč v zakon o stanovanjskih odnosih oziroma v zakon o stanarini.

K 9. točki prvega poglavja:

V resoluciji in v ustrezni zakonodaji bi bilo potrebno rešiti vprašanje učinkovitega družbenega nadzora, vendar na področju stanovanjske gradnje v

celoti in ne le nad podjetji stanovanjske gradnje oziroma nad cenami take gradnje.

Glede drugih mnenj in predlogov je odbor v skladu z že sprejetimi stališči in predlogi zavzel odklonilno stališče.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Franca Korelca.

St.: 36-36/71

Ljubljana, 5. 10. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora sta na skupni seji dne 16. 9. 1971 obravnavala osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi sta odbora podprla osnutek resolucije, ki določa politiko nadaljnjega razvoja na področju stanovanjskega gospodarstva. Podprla sta načela, na katerih temelji resolucija in se zlasti zadržala pri načinu reševanja stanovanjskega vprašanja določenih socialnih kategorij občanov. Podprla sta usmeritev, po kateri naj občani samostojno rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje, družba pa naj jim pri tem pomaga ob določenih pogojih. Zavzela sta se za diferencirano družbeno pomoč in za ustanovitev vzajemnih stanovanjskih skladov po občinah. Glede na socialne elemente, ki morajo biti sestavni del politike na področju stanovanjskega gospodarstva, sta odbora podprla rešitev, po kateri bo stanovanjsko gospodarstvo tudi v prihodnje dejavnost posebnega družbenega pomena.

V razpravi je bila posebej poudarjena vloga občin kot odločilnih dejavnikov pri vodenju in usmerjanju stanovanjske politike. Ob tem pa sta odbora poudarila, da ni sprejemljiv predlog občinske skupščine Velenje, po katerem naj bi se sredstva, ki se zbirajo v posebnem skladu skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prepustila občinskim skupščinam. Odbora sta v celoti podprla predlagano rešitev, po kateri naj še nadalje obstaja poseben sklad skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji za reševanje stanovanjskih vprašanj upokojencev in invalidov. Omenjeni sklad si je že doslej močno prizadeval za povečanje stanovanjskega fonda, ki bi bil izključno namenjen upokojencem in invalidom. Velik del sredstev tega sklada je bil namreč namenjen za gradnjo domov upokojencev.

Odbora sta opozorila, da ne bi bilo racionalno, če bi vsaka občinska skupščina določila odstotek sredstev, ki jih mora v njen vzajemni stanovanjski sklad izločati skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Različne stopnje prispevkov, določene s strani posameznih občinskih skupščin, bi močno otežile poslovanje. Po mnenju odbora naj bi stopnjo tega prispevka določila skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi predhodno sklenjenega družbenega dogovora med to skupnostjo, Društvom upokojencev SR Slovenije in republiškim svetom Zveze sindikatov. O tem dogovoru, ki naj bi veljal za srednjeročno obdobje, naj bi zavzeli stališča tudi delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije. Odbora sta se zavzela za tako rešitev, ker sta kot neprimerno ocenila tudi sedanjo rešitev, po kateri se uporablja tista stopnja prispevka za subvencioniranje stanarin upokojencev, ki jo je določila občina Ljubljana-Center kot občina, na katere območju je sedež skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Posebna pozornost je bila v razpravi posvečena zamisli o eventualni ustanovitvi samoupravnih skupnosti na področju stanovanjskega gospodarstva. Odbora se v tem pogledu nista mogla opredeliti zlasti še, ker ideja, ki je bila sprožena v javni razpravi, ni bila podrobneje obdelana. Končna odločitev o tem vprašanju bo v veliki meri odvisna od stališč s terena, zlasti pa od predlogov in stališč delegatov občin.

V razpravi je bil kritično ocenjen nagel porast cen gradbenega materiala, pomanjkanje gradbenega materiala pa tudi nezadostne površine gradbenih zemljišč. Po mnenju poslancev bi morale občinske skupščine zagotoviti zadostne površine zemljišč za gradnjo stanovanj v zasebni lastnini. V merilu Slovenije bi bil tudi zelo koristen družbeni dogovor o ceni gradbenega zemljišča. Tak dogovor je bil nedavno sklenjen v Beogradu.

Ob koncu razprave je bilo poudarjeno, da resolucija kompleksno obravnava nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva. Na njeni osnovi bo sprejetih več predpisov. Razen dveh zakonov, ki sta že predložena, bo sprejet še poseben zakon o stanarini, zakon o stanovanjskih razmerjih, zakon o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami in zakon o stanovanjskih zadrugah. Vsi ti predpisi skupno s predpisi občin bodo tvorili zaključeno celoto.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora sta odbora določila poslanca Slavka Osredkarja.

Št.: 36-36/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 19. 7. 1971 obravnavala osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predstavnik predlagatelja je uvodoma poudaril, da je osnutek resolucije izdelan na osnovi izhodišč za resolucijo, ki sta jih sprejela republiški in gospodarski zbor Skupščine SR Slovenije na seji dne 29. maja 1970 oziroma 9. junija 1970, in ki jih je enoletna javna razprava v načelu podprla.

V načelni razpravi so člani komisije izrazili številne pomisleke o učinkovitosti predlaganega sistema stanovanjskega gospodarstva ter o umestnosti nekaterih rešitev glede na pred kratkim sprejete ustavne amandmaje. Poudarili so, da je, glede na novo, z ustavnimi amandmaji opredeljeno vlogo delovnih organizacij in delovnih ljudi, vprašljiva zlasti rešitev, po kateri se delovne organizacije omejujejo pri razpolaganju s sredstvi, namenjenimi za reševanje stanovanjskih problemov oziroma se jim ta sredstva odvzamejo. Po mnenju članov komisije naj zato predlagatelj to vprašanje ponovno prouči, zlasti pa še umestnost ustanovitve vzajemnih stanovanjskih skadov kot pravnih oseb. Pri tem naj upošteva, da smo tudi na drugih področjih ukinili oziroma ukinjamo take sklade in ustanovili samoupravne interesne skupnosti.

Člani komisije so izrazili dvom, da bomo z novim sistemom stanovanjskega gospodarstva dosegli zaželene učinke in odpravili slabosti sedanjega sistema. Po njihovem mnenju so nekatere rešitve premalo proučene in preišljene. Postavlja se vprašanje, ali bomo v dani situaciji lahko sicer lepo zamišljene rešitve realizirali. To zlasti velja za nekatere rešitve glede družbene pomoči na področju stanovanjskega gospodarstva. Po mnenju nekaterih tudi ni moč govoriti o

družbeni pomoči v pravem pomenu besede, temveč gre v bistvu za medsebojno pomoč delovnih ljudi po načelih vzajemnosti in solidarnosti. Ta načela bi morala priti v resoluciji močneje do izraza in jih je treba ločiti od načel družbenega dogovarjanja. Resolucija namreč na več mestih uporablja terminologijo »po načelih vzajemnosti in družbenega dogovarjanja«.

Nadalje so člani komisije poudarili, da v osnutku resolucije ni dovolj jasno opredeljena funkcija družbene lastnine na področju stanovanjskega gospodarstva. Nasprotno, daje se prevelik poudarek zasebni lastnini, hkrati pa niso rešena številna pravna vprašanja premoženjsko pravnega značaja. Tako na primer osnutek resolucije ne rešuje vprašanja odnosov med etažnimi lastniki in stanovanjskimi podjetji, čeprav hkrati ugotavlja, da ti odnosi sedaj niso zadovoljivo rešeni. Po mnenju nekaterih je pravilna usmeritev, da se za nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva zajame čimveč lastnih sredstev občanov, vendar bolj preprosto ne v smeri forsiranja zasebne lastnine.

Komisija je nadalje opozorila, da je predlagani sistem stanovanjskega gospodarstva dokaj kompliciran in bo terjal povečanje administracije. V težnji, da bi že tako skromna sredstva, namenjena za stanovanjsko gospodarstvo, bila čimbolj racionalno potrošena, naj predlagatelj zadevne rešitve ponovno prouči.

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da resolucija ne zajema vseh vprašanj, ki jih urejata osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj ter osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Resolucija naj bi obravnavala tudi dolžnosti občanov — koristnikov družbene pomoči. Nadalje naj bi resolucija obravnavala tudi vprašanje stanovanjskih enot, ki jih formirajo delovne organizacije. Glede na negativne težnje, ki so prišle do izraza v delu nekaterih stanovanjskih enot, bi bilo umestno določiti pogoje za ustanavljanje teh enot.

V načelni razpravi je komisija še poudarila, da je treba osnutek resolucije s pravno-tehničnega vidika še dodelati in dosledno uporabljati jezik, ki je primeren za resolucijo.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka resolucije je komisija sprejela naslednje pripombe:

Stran dve: Komisija se je sicer v načelu strinjala z ugotovitvijo glede dela stanovanjskih podjetij (zadnji odstavek), menila pa je, da bi bilo treba jasneje povedati, v čem se kaže »večja organiziranost in strokovnost«. Ni namreč prezreti tudi kritike občanov v zvezi z delom stanovanjskih podjetij.

Stran tri: V zvezi z ugotovitvijo, da premoženjsko pravni odnosi med vlagatelji in stanovanjskimi podjetji kakor tudi odnosi med etažnimi lastniki in temi podjetji niso zadovoljivo rešeni, je komisija poudarila, da bi morala resolucija predvideti ukrepe za rešitev tega vprašanja. Treba je zagotoviti pravno varnost etažnih lastnikov in varnost v pravnem prometu.

Stran štiri: Prvi odstavek naj se črta, ker je ta cilj že omenjen na tretji strani pod prvo alineo.

V četrti alinei naj se v tretji vrsti črtata besedi »še nadalje«. Ker je z uveljavitvijo sedanjega sistema stanovanjskega gospodarstva (leta 1965) vloga hišnih svetov stagnirala, predlagana formulacija ni sprejemljiva. Po mnenju komisije pa je pravilna usmeritev, da se v prihodnje poleg samoupravnih organov stanovanjskih podjetij razvijejo in utrjujejo tudi hišni sveti. Velika stanovanjska podjetja se namreč »odtujujejo« tako od stanovalcev kot vlagateljev, ki imajo določene javno-pravne pravice.

V drugi alineji je treba pojasniti, kakšna vrednost stanovanja je mišljena. Po mnenju komisije naj se v tej alineji črta besedilo v zadnji vrsti, ker se z njim daje prevelik poudarek zasebni lastnini.

Stran sedem: Predlagana rešitev v zadnjem stavku prvega odstavka glede na amandma XXIII, 2. točka ni sprejemljiva. Po mnenju komisije naj v tem primeru občina oceni, ali bo s svojim aktom razširila veljavnost takega dogovora na vse organizacije na svojem območju.

Stran osem: Ker je pojem odškodnine v našem pravnem sistemu jasno opredeljen (povračilo škode), ne moremo stanarine obravnavati kot odškodnino.

V tretjem odstavku 6. točke je govora o tržni, na drugih mestih pa o ekonomski stanarini. Po mnenju komisije bi bilo treba navedena pojma jasno opredeliti.

Stran devet: V točki devet je treba v zadnjem stavku besede »v zborih stanovalcev« nadomestiti z besedami »v skupščini stanovalcev«.

Stran deset: V prvem odstavku je treba obravnavati pravdno, ne pa opravilno sposobnost hišnih svetov.

Št.: 36-36/71

Ljubljana, 20. 7. 1971

OSNUTEK ZAKONA o programiranju in financiranju graditve stanovanj

I. Splošne določbe

1. člen

Da bi se ustvarili pogoji za hitrejšo zadovoljevanje stanovanjskih potreb delovnih ljudi in da bi se zagotovil smotrni razvoj mest in naselij, usmerja in usklajuje občina stanovanjsko graditev s srednjeročnim programom stanovanjske graditve ter z drugimi ukrepi.

2. člen

Delovni ljudje uresničujejo stanovanjsko graditev z lastnimi denarnimi sredstvi in z denarnimi sredstvi družbene skupnosti.

3. člen

Delovne organizacije oziroma samostojne organizacije združenega dela, druge družbene pravne osebe in državni organi (v nadaljnjem besedilu: organizacije), skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ter občani, ki uporabljajo pri opravljanju samostojne dejavnosti dopolnilno delo drugih, zagotavljajo na načelu solidarnosti sredstva za stanovanjsko graditev v skladu z določbami tega zakona.

4. člen

Določbe tega zakona se uporabljajo za programiranje in za financiranje gradnje ali nakupa novih stanovanjskih hiš in stanovanj in za rekonstrukcijo obstoječih stanovanjskih hiš in stanovanj.

Za rekonstrukcijo po prejšnjem odstavku se štejejo vsa dela, s katerimi se poveča stanovanjska površina ali število stanovanjskih prostorov; za rekonstrukcijo se štejejo tudi dela, s katerimi se izboljšajo stanovanjske razmere z uvedbo ali modernizacijo sanitarne in ogrevalne opreme v stanovanjskih hišah in stanovanjih.

II. Programiranje stanovanjske graditve

5. člen

Republika usmerja razvoj stanovanjskega gospodarstva s srednjeročnimi družbenimi plani razvoja SR Slovenije tako, da upošteva nadaljnjo rast življenjske ravni, potrebe gospodarstva, urbani razvoj in splošno potrebo po hitrejši graditvi stanovanj.

6. člen

Občina usmerja na svojem območju stanovanjsko graditev s programom stanovanjske graditve.

Program stanovanjske graditve izdelata občinska skupščina za dobo, ki ne sme biti krajša od petih let.

Program stanovanjske graditve sprejme občinska skupščina potem, ko so ga obravnavali zbori volivcev in zbori delovnih ljudi.

7. člen

Program stanovanjske graditve obsega tele sestavne dele:

— ugotovitev stanja stanovanjskega gospodarstva v občini (stanje stanovanjskega sklada, vrednost stanovanjskega sklada, primanjkljaj stanovanj in podobno);

— izhodišča za srednjeročni program (zasnove urbanističnih ureditev, izhodišča zemljiške politike, gospodarski in družbeni razvoj, načela financiranja stanovanjske graditve in podobno);

— programsko zasnovo stanovanjske graditve in rekonstrukcije stanovanjskih hiš in stanovanj (potrebna in razpoložljiva finančna sredstva za graditev, predvideno gibanje cen v srednjeročnem obdobju, realizacija zemljiške politike, ocena možnosti graditve stanovanj, struktura stanovanj, elementi stanarine in podobno).

Republiški sekretar za urbanizem izda natančnejše predpise o metodologiji za izdelavo programa stanovanjske graditve v 30 dneh po uveljavitvi tega zakona.

8. člen

Organizacije in skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji sprejmejo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih problemov svojih delavcev, oziroma upokojenecv in invalidov.

9. člen

Program za reševanje stanovanjskih problemov se izdelata za dobo, za katero se izdeluje občinski program stanovanjske graditve.

Program iz prvega odstavka obsega zlasti:

1. število delavcev, ki so brez stanovanja, ter število delavcev, ki sicer imajo stanovanje, pa to stanovanje ne ustreza številu in strukturi družinskih

članov ali pa ne ustreza higiensko-sanitarnim pogojem ali normativom za velikost in opremljenost stanovanj;

2. pričakovano povečanje števila delavcev v zvezi s povečanjem proizvodnih kapacitet ali potreb poslovanja organizacije in oceno stanovanjskih potreb za nove delavce;

3. posamezne vire finančnih sredstev za graditev ali nakup stanovanj, vključno sredstva interesentov;

4. časovne etape realizacije programa.

III. Izločanje in uporaba sredstev za stanovanjsko graditev

10. člen

Občani kupujejo oziroma gradijo stanovanja oziroma družinske stanovanjske hiše z lastnimi denarnimi sredstvi. Občani lahko kupujejo oziroma gradijo stanovanja oziroma družinske stanovanjske hiše tudi s posojili za nakup ali zidavo ter za rekonstrukcijo obstoječih stanovanj in stanovanjskih hiš.

11. člen

Organizacije izločajo iz dohodka oziroma iz sredstev, s katerimi samostojno razpolagajo, sredstva za stanovanjsko graditev, za rekonstrukcijo ter za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu.

Sredstva izločajo organizacije ob vsakem izplačilu osebnih dohodkov od skupnega zneska sredstev, iz katerih se plačujejo prispevki iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja; izločena sredstva vlagajo organizacije v sklad skupne porabe.

12. člen

Organizacije določajo na podlagi programa za reševanje stanovanjskih problemov odstotek sredstev, ki se izločajo v namene iz prejšnjega člena.

13. člen

Občinska skupščina določi na podlagi programa stanovanjske graditve najnižji odstotek sredstev, ki jih morajo organizacije obvezno izločati v namene iz 11. člena tega zakona ter odstotek sredstev, ki jih morajo v okviru izločenih sredstev organizacije odvajati v vzajemni stanovanjski sklad.

Občinska skupščina lahko sklene, da se posamezna organizacija, v času, ko izvaja sanacijski načrt ali ko izplačuje minimalni osebni dohodek v celoti ali deloma oprosti izločanja sredstev po prejšnjem odstavku.

Najnižji odstotek se predpiše pred začetkom koledarskega leta, v katerem se sredstva izločajo, in to praviloma za obdobje izvajanja programa stanovanjske graditve.

V a r i a n t a :

Najnižji odstotek obveznega izločanja sredstev ne more biti manjši od 4 %.

14. člen

Organizacije, občinske skupščine in občinski sindikalni svet sklenejo družbeni dogovor, da bodo del izločenih sredstev po tem zakonu oročale pri poslovnih banki kot vezana sredstva za kreditiranje stanovanjske graditve.

V dogovoru se določijo pogoji, po katerih se bo del izločenih sredstev nalagal in iz njih dajala stanovanjska posojila.

Ce sprejmejo dogovor organizacije, ki izločajo več kot polovico vseh v namen iz prvega odstavka tega člena izločenih sredstev v občini in zaposlujejo več kot polovico vseh v občini zaposlenih delavcev, veljajo določbe dogovora za vse organizacije na območju občine.

Dogovor velja z dnem, ko skupščina občine ugotovi s posebnim sklepom, da so pogoji iz prejšnjega odstavka izpolnjeni.

15. člen

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja izloča iz sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja sredstva za graditev domov in stanovanj, ki se trajno uporabljajo za potrebe upokojencev in invalidov, za rekonstrukcijo takih domov in stanovanj, za izboljšanje stanovanjskih razmer v obstoječih stanovanjskih hišah in stanovanjih upokojencev in invalidov ter za delno namestitev stanarine upokojencem in invalidom.

Skupnost izloča sredstva v namene iz prejšnjega odstavka na podlagi programa za reševanje stanovanjskih problemov v odstotku od skupnega zneska izplačanih pokojninskih in invalidskih prejemkov, ki ga določi skupščina te skupnosti, upoštevajoč določbe tretjega odstavka 13. člena tega zakona.

16. člen

Občani, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, izločajo sredstva za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu od skupnega zneska izplačanih osebnih dohodkov po stopnji, ki jo določa občinska skupščina.

17. člen

Iz sredstev, ki se vlagajo v sklad skupne porabe po določbah tega zakona, organizacija odvaja del sredstev v sklad za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu (v nadaljnjem besedilu: vzajemni stanovanjski sklad), del sredstev pa vlaga v poslovne banke kot vezana sredstva na podlagi sklenjenega družbenega dogovora.

Prosti del v sklad skupne porabe izločenih sredstev organizacija v skladu s svojim programom za reševanje stanovanjskih problemov uporablja za stanovanjsko graditev oziroma za rekonstrukcijo in za izboljšanje stanovanjskih razmer v obstoječih stanovanjskih hišah in stanovanjih svojih delavcev.

Posojila iz prostih sredstev organizacije ne morejo dajati ob ugodnejših pogojih kot veljajo za pridobivanje posojil namenjenih za stanovanjsko graditev pri poslovnih bankah.

Organizacije so dolžne s svojim pravilnikom predpisati vrstni red pričakovancev najemnih stanovanj in posojilojemalcev ter način in pogoje za dodeljevanje posojil za graditev in rekonstrukcijo stanovanjskih hiš in stanovanj.

18. člen

Od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona se vplačujejo sredstva za družbeno pomoč v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima sedež izplačevalec osebnega dohodka, in sicer v višini kot jo je predpisala ta občina.

1. varianta :

Od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona se vplačujejo sredstva za družbeno pomoč v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima prejemnik osebnega dohodka svoje stalno prebivališče v višini, kot jo je predpisala občina, v kateri ima sedež izplačevalec osebnega dohodka.

2. varianta :

Od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona se vplačujejo sredstva za družbeno pomoč v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima prejemnik stalno prebivališče samo v višini dela družbene pomoči, ki je namenjena za delno nadomestitev stanarine.

3. varianta :

Od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona se vplačujejo v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima prejemnik stalno prebivališče, del sredstev za družbeno pomoč, ki je namenjen za delno nadomestitev stanarine ter 50 % preostalih sredstev namenjenih za družbeno pomoč v višini, ki jo je predpisala občina, na katere območju ima sedež izplačevalec osebnega dohodka.

19. člen

Sredstva, ki jih skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja izloča po določbah 15. člena tega zakona, se vlagajo v poseben sklad za stanovanjsko graditev, ki se ustanovi pri tej skupnosti, sredstva za delno nadomestitev stanarine upokojencem in invalidom pa v občinske vzajemne stanovanjske sklade.

Statut skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja določa organe sklada za stanovanjsko graditev in način upravljanja s tem skladom.

20. člen

Sredstva, ki jih organizacije, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja in občani, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, izločajo po določbah tega zakona, se evidentirajo posebej in se smejo uporabljati takoj po izločitivi, vendar le v namene, ki so določeni v tem zakonu oziroma v odloku občinske skupščine.

21. člen

Poslovne banke kreditirajo stanovanjsko graditev iz denarnih sredstev, oblikovanih za ta namen na podlagi veljavnih predpisov ali na podlagi zbiranja namenskih denarnih vlog po posebnih bančnih pravilnikih.

Pravilnik poslovnih bank o kreditiranju stanovanjske graditve iz sredstev iz prvega odstavka sprejme organ poslovne banke, ki ga izvolijo vlagatelji in varčevalci za stanovanjsko graditev.

22. člen

Pri določanju pogojev za namensko varčevanje denarnih sredstev in pri dajanju posojil iz prostih denarnih sredstev iz posebnega kreditnega sklada, ki je bil oblikovan iz sredstev odpravljenih občinskih skladov in iz oročenih sredstev po tem zakonu, so poslovne banke dolžne upoštevati načelo, da varčevalcem oziroma občanom, ki gradijo ali kupujejo stanovanjske hiše ali stano-

vanja v okviru programa stanovanjske graditve, priznavajo za posojila odplačilne pogoje, ki so običajni za stanovanjsko graditev.

Poslovne banke dajejo stanovanjsko posojilo pod običajnimi pogoji samo za gradnjo ali nakup stanovanja, ki ne presega stanovanjskega standarda. Odplačilna doba za taka posojila ne more biti daljša od 25 let, obrestna mera pa ne sme biti nižja od 2 % odobrenega posojila.

Republiški sekretar za urbanizem določi merila o tem, kaj se šteje za stanovanjski standard po določbah prejšnjega odstavka tega zakona.

23. člen

Poslovne banke smejo uporabiti prosta denarna sredstva iz posebnega kreditnega sklada, ki je bil oblikovan iz sredstev odpravljenega republiškega sklada za zidavo stanovanjskih hiš samo za kreditiranje graditve primarnih komunalnih objektov in naprav širšega regionalnega pomena.

24. člen

Stanovanjska podjetja smejo uporabiti denarna sredstva za novo gradnjo in rekonstrukcijo stanovanj in stanovanjskih hiš samo za graditev stanovanj in stanovanjskih hiš v družbeni lastnini, ki so določene v sprejetem programu stanovanjske graditve.

Določbe prejšnjega odstavka se uporabljajo tudi za denarna sredstva, ki jih stanovanjska podjetja pridobijo iz prodaje stanovanj in stanovanjskih hiš, vloženih v sklad stanovanjskih hiš stanovanjskega podjetja, če po veljavnih predpisih ali po pogodbi, sklenjeni z vlagateljem, ne pripadajo vlagatelju.

IV. Vzajemni stanovanjski sklad

25. člen

Z namenom, da se zagotovi delna nadomestitev stanarine določenim kategorijam uporabnikov stanovanj in omogoči sistematično reševanje stanovanjskih problemov določenih kategorij občanov, ustanovi občinska skupščina za svoje območje poseben vzajemni stanovanjski sklad.

26. člen

Vzajemni stanovanjski skladi so pravne osebe.

Občinska skupščina določi z odlokom organe sklada, način formiranja teh organov in njihovo delovno področje.

27. člen

Sredstva vzajemnega stanovanjskega sklada so:

- sredstva izločena po določbah tega zakona;
- sredstva družbeno-političnih skupnosti;
- druga sredstva, ki jih za namene sklada prostovoljno vanj vložijo organizacije, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter občani.

28. člen

Sredstva vzajemnega stanovanjskega sklada se uporabljajo za doseglo namenov iz 25. člena tega zakona ob pogojih, ki jih določa zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

V. Prehodne in končne določbe

29. člen

Določbe tega zakona ne veljajo za izločanje sredstev za stanovanjsko graditev, za izboljšanje stanovanjskih razmer v obstoječih stanovanjih in za delno nadomestitev stanarine za osebe, ki služijo v Jugoslovanski ljudski armadi.

30. člen

Sredstva, ki na dan, ko začne veljati ta zakon, ostanejo na posebnih računih sredstev za subvencioniranje stanarin, se prenesejo v vzajemni stanovanjski sklad in se uporabljajo po programu tega sklada.

31. člen

Dokler organizacije ne sprejmejo programa za reševanje stanovanjskih problemov in ne določijo odstotka sredstev, ki ga izločijo, oziroma, dokler občinska skupščina ne sprejme programa za stanovanjsko graditev in ne določi najnižjega odstotka sredstev, ki ga morajo organizacije izločiti po določah tega zakona, morajo organizacije od skupnega zneska sredstev, iz katerih se plačuje prispevek iz delovnega razmerja, izločiti 4% sredstev in jih vlagati v sklad skupne porabe kot sredstva, ki so namenjena za stanovanjsko graditev.

Dokler skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja ne sprejme programa za reševanje stanovanjskih problemov, mora skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja od skupnega zneska izplačanih pokojninskih in invalidskih prejemkov izločiti 4% sredstev kot sredstva namenjena za stanovanjsko graditev.

Določbe prejšnjih odstavkov se uporabljajo najdalj do 31. junija 1972.

32. člen

Ko se začne uporabljati ta zakon, prenehajo za območje SR Slovenije veljati določbe temeljnega zakona o usmerjanju in izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo (Uradni list SFRJ, št. 60-702/70).

33. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporabljal pa se bo od 1. januarja 1972.

O B R A Z L O Ž I T E V

Temeljni zakon o usmerjanju in izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo (Uradni list SFRJ, št. 60-702/70) določa, da neha veljati na območju republike z dnem, ko se začne uporabljati republiški zakon, s katerim so v celoti urejena razmerja iz tega zakona (16. člen).

Z namenom, da uresničimo pooblastilo iz cit. zakona in v skladu s sprejetimi stališči predstavniških organov o nujni potrebi prenosa normativnih funkcij federacije s področja stanovanjskega gospodarstva na republike in občine, je republiški sekretariat za urbanizem pripravil osnutek zakona o financiranju graditve stanovanj.

Osnutek zakona se opira na načela temeljnega zakona o usmerjanju in izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo, ki so bila že ob njegovi obravnavi spoznana za pretežno istovetna z Izhodišči za resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva SR Slovenije, in dalje na načela o financiranju stanovanjske graditve v samih izhodiščih. Pri konkretizaciji teh načel je predlagatelj izhajal iz koncepcije:

— da se lahko oblikuje učinkovit sistem financiranja graditve stanovanj samo, če se v celoti uredijo pravno-premoženjski odnosi subjektov — nosilcev financiranja graditve stanovanj;

— pogoj za uveljavitev takega sistema je v planskem usmerjanju nosilcev financiranja pri stanovanjski graditvi, ki naj ga izvaja občina;

— občani morajo v prvi vrsti sami skrbeti za reševanje svojega stanovanjskega vprašanja, družbena skupnost pa jim na načelu solidarnosti zagotavlja določene ugodnosti;

— določene kategorije občanov so zaradi svojega premoženjskega stanja deležne še posebne družbene pomoči v okviru novega sistema diferencirane družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga hkrati uvajamo s posebnim zakonom.

Aplikacija omenjenih načel in koncepcije je razvidna iz vsebine zakonskega osnutka, potrebno pa je obrazložiti zlasti nekatere nove oziroma pomembnejše določbe zakona:

1. Osnova za usmerjeno financiranje in graditev stanovanj je občinski srednjeročni program stanovanjske graditve. V tem dokumentu se mora videti politika občinske skupščine na področju stanovanjske graditve pa tudi materialne potrebe in obveznosti občanov. V osnutku je predpisano, da ga morajo obravnavati zbori volivcev in zbori delovnih skupnosti. V osnutku zakona so prav tako navedeni obvezni elementi srednjeročnega programa in sicer le eksemplifikativno s tem, da republiški sekretar za urbanizem s svojim predpisom izda metodologijo za njegovo izdelavo.

2. Veliko število subjektov financiranja stanovanjske graditve in razdrobljenost virov financiranja je poseben problem pri oblikovanju enotnega sistema financiranja. Osnutek zakona je moral upoštevati veljavno stanje in samoupravne pravice delovnih organizacij in drugih družbenopravnih oseb ter v tem oziru ni mogel postaviti sistemске rešitve, ki bi zagotavljala večjo koncentracijo stanovanjskega kapitala in integracijo nosilcev financiranja, ne da bi se vrnil v stanje odpravljenih stanovanjskih skladov. Zato je poglobilni cilj osnutka, da usmerja iz različnih virov formirani stanovanjski kapital v realizacijo občinskega srednjeročnega programa stanovanjske graditve.

Poglobilni subjekti financiranja so: 1. občani; 2. delovne organizacije in druge družbene pravne osebe; 3. skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in 4. občani kot delodajalci, t. j. kadar uporabljajo pri opravljanju svoje dovoljene dejavnosti dopolnilno delo drugih.

— Glede občanov velja načelo, da pridobivajo stanovanja v zasebno last z lastnimi sredstvi. To načelo v sedANJI stopnji našega razvoja v praksi je izjema, ne pa pravilo. Raven osebnega dohodka in visoka cena stanovanj namreč narekuje, da družba občanom pomaga — tudi ko si gradijo ali kupujejo stanovanja v zasebno last — z dodatnimi sredstvi v obliki posojil s pomočjo namenskega varčevanja. Ko osnutek sprejema opisano stanje, pa loči občane glede na to, ali se vključujejo v okvir občinskega srednjeročnega programa stanovanjske graditve. Občani, ki se pri reševanju svojih stanovanjskih potreb

ne vključujejo v srednjeročni program graditve, niso deležni družbene pomoči; takim občanom bodo poslovne banke dajale posojila po običajnih bančnih pogojih.

Osnutek predvideva tudi sodelovanje varčevalcev in vlagateljev pri dokončni uveljavitvi bančnih pravilnikov o kreditiranju, kar naj prispeva k večji demokratičnosti pri pripravljanju in odobravanju pravilnikov, za katere so pričakovalci stanovanj še posebej zainteresirani. Uresničevanje naštetih načel bo prispevalo k povečanju stanovanjske graditve, pokazalo pa se bo tudi v bolj organizirani rasti mest in naselij in v boljši in racionalnejši graditvi komunalnih objektov in naprav.

— Vzajemnost delovnih ljudi pri reševanju stanovanjskega vprašanja je najbolj vidna pri delovnih organizacijah, samostojnih organizacijah združenega dela, pri državnih organih, skupnostih pokojninskega in invalidskega zavarovanja in drugih družbeno-pravnih osebah, ki iz dohodka oziroma iz sredstev, s katerimi samostojno razpolagajo, izločajo del sredstev za stanovanjsko graditev. Kolikšen del sredstev bodo v ta namen izločale, določajo organizacije same na podlagi programa za reševanje stanovanjskih potreb svojih delavcev in v okviru določil občinske skupščine.

Na ta način izločena sredstva (po varianti) v osnutku zakona ne bi smela biti manjša kot znašajo štirje odstotki od osebnih dohodkov, z namenom, da se zagotovi raven in kontinuiteta stanovanjske graditve. S tem se poudarja skrb republike za enakomeren razvoj stanovanjske graditve, od katere je delno odvisna tudi nadaljnja rast narodnega gospodarstva.

Del izločenih sredstev naj bi se na podlagi občinskega odloka obvezno namenil v občinski vzajemni stanovanjski sklad z namenom, da se omogoči sistematično reševanje stanovanjskih problemov določenih kategorij občanov. Občinski vzajemni stanovanjski sklad je nova institucija v sistemu financiranja, namenjena kategoriji občanov, ki zaradi premoženjskega stanja ne morejo rešiti svojega stanovanjskega vprašanja sami. Sklad se ustanovi za območje cele občine, iz njega pa se daje družbena pomoč v tehle oblikah: 1. za delno nadomestitev stanarine; 2. za pomoč pri kreditiranju graditve *najemnih stanovanj* za določene kategorije občanov in 3. za premiranje namenskega varčevanja za stanovanje. Vprašanje družbene pomoči obravnava poseben zakon. Zakonski osnutek omenjeni sklad le institucionalizira in zagotavlja zanj potrebna finančna sredstva.

Za preostali del sredstev pa se lahko organizacije sporazumejo, da jih bodo v celoti ali deloma oročale pri poslovnih bankah.

— Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja nastopa po zakonskem osnutku kot samostojen financer stanovanjske graditve za potrebe upokojencev in invalidov. Osnutek ohranja v bistvu sedanji sistem financiranja stanovanjske graditve za upokojence in invalide. Zaradi relativno nizkih pokojnin in invalidnin predvideva osnutek, da skupnost izloča iz razpoložljivih sredstev samo sredstva za stanovanjsko graditev, za rekonstrukcijo in za zboljšanje stanovanjskih razmer ter za delno nadomestitev stanarine, ne pa v celoti za drugo družbeno pomoč, v kar so zavezane vse druge organizacije. Prav tako zanje ne bi veljale določbe o oročanju sredstev.

— Občani, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, so novi subjekti financiranja stanovanjske graditve. Ti občani izločajo od skupnega zneska izplačanih osebnih dohodkov le del sredstev, namenjen za vzajemni stanovanjski sklad.

3. Uresničevanje srednjeročnega programa terja med drugim tudi, da se za celotno obdobje programa določi višina izločenih sredstev. Zato zakonski osnutek predvideva, da se najnižji odstotek sredstev, ki se morajo izločiti, določa pred začetkom leta, v katerem se sredstva izločajo, vendar praviloma za obdobje izvajanja programa stanovanjske graditve.

4. Poseben problem je usmerjanje sredstev, namenjenih družbeni pomoči v primerih, ko delavec nima stalnega prebivališča v isti občini, v kateri je sedež njegove delovne organizacije. Problem ni nov, saj je nastal že pri delitvi stanovanjskega prispevka pred stanovanjsko reformo. Izhajajoč iz načela, da je občina osnovni oblikovalec in izvajalec stanovanjske politike na svojem območju, bi bilo utemeljeno pravilo, da morajo delovne organizacije odvajati delež, namenjen družbeni pomoči, v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima delavec stalno prebivališče. Pri tem skladu bi tak delavec tudi uveljavljal svojo zahtevo za delno nadomestitev stanarine in druge pravice iz družbene pomoči. Uveljavitev tega pravila pa bi imela za posledico, da bi se spodbujal še nadalje sicer že tako preveč razdrobljen razvoj naših naselij, kar je v očitnem nasprotju z načelom policentričnega razvoja naselij po zasnovah dolgoročnega koncepta razvoja Slovenije. Vrh tega bi izvajanje tega pravila v celoti onemogočalo uspešnejše reševanje stanovanjskega primanjkljaja, ki je občuten predvsem v mestih, ki so tudi po omenjenem konceptu predvidena kot jedra prihodnjega razvoja. Zaradi tega je predlagatelj v osnutku zakona pripravil več variant, ki naj služijo za razpravo in odločanje o končni rešitvi tega vprašanja.

5. Poslovne banke dajejo posojila občanom in družbeno-pravnim osebam iz sredstev posebnega kreditnega sklada, ki je oblikovan iz sredstev odpravljenih občinskih stanovanjskih skladov, dalje iz sredstev, ki se zberejo iz namenskih varčevalnih vlog, iz oročenih sredstev ter končno iz drugih prostih bančnih sredstev.

Glede prvih treh virov sredstev posega zakonski osnutek v dispozicijo bank le v toliko, da morajo upoštevati dejstvo, ali se posojilojemalci vklaplajo v občinski srednjeročni program ali ne, od česar so odvisni tudi posojilni pogoji.

6. Dokler stanarina ne bo dosegla ravni, ki ustreza stroškom stanovanjskega gospodarstva, je del vlaganj stanovanjskih podjetij v obnovo in reprodukcijo stanovanj nepomemben s stališča odprave stanovanjskega primanjkljaja. Ne glede na to, koliko lahko vlagajo in koliko bodo v prihodnje vlagala denarna sredstva, morajo tudi stanovanjska podjetja podpirati realizacijo občinskega srednjeročnega programa in usmerjati prosta sredstva v njegove okvire.

M N E N J E S O C I A L N O - Z D R A V S T V E N E G A Z B O R A

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 29. septembra 1971 po obravnavi osnutka zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj sprejel naslednje

m n e n j e :

Socialno-zdravstveni zbor se v načelu strinja z osnutkom zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj. Zbor zlasti podpira predlagano rešitev, po kateri skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja izloča iz

sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja sredstva za graditev domov in stanovanj, ki se trajno uporabljajo za potrebe upokojencev in invalidov. Ta skupnost naj sprejme svoj program za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev in invalidov. Vsebino tega programa naj opredeli poseben nov člen, ker sedanji 9. člen osnutka zakona v tem pogledu ni uporaben. Skladno s tem bi bilo treba korigirati sedanji 8. člen osnutka zakona.

Zbor se zavzema, naj se odstotek sredstev, ki jih skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja s svojega stanovanjskega sklada odvaja v občinske vzajemne stanovanjske sklade (13. člen), določi za srednjeročno obdobje z družbenim dogovorom, ki ga sklenejo skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Društvo upokojencev SR Slovenije in republiški svet Zveze sindikatov. Na podlagi tega družbenega dogovora, o katerem naj bi zavzeli stališča tudi delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, naj bi stopnjo prispevka določila skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Zbor se zavzema, naj se sredstva za družbeno pomoč vplačujejo v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, kjer ima delavec stalno delovno mesto in sicer v višini, kot jo je predpisala ta občina (18. člen). Taka rešitev bi zagotovila, da ne bodo prikrajšane tiste občine, na katere območju so številne delovne enote večjih delovnih organizacij, ki imajo svoj sedež oziroma izplačilno mesto v večjih centrih zunaj teh občin. Tako bi tudi delavec uveljavljal pravico do subvencije v solidarnostnem skladu tiste občine, kjer se tudi ustvarjajo in odvajajo njegova sredstva v solidarnostni sklad.

Zbor podpira predlog, naj bo v zakonu določen najnižji odstotek obveznega izločanja sredstev. Ta odstotek naj ne bo nižji kot 4% (varianeta k 13. členu).

St.: 402-167/71

Ljubljana, 29. 9. 1971

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnega delegata občine Lendava, in delegat mesta Ljubljana so na svojem 15. zasedanju dne 30. 9. 1971 obravnavali osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj.

V razpravi so sodelovali delegati občin Celje, Lenart, Ljubljana-Bežigrad, Maribor, Nova Gorica, Piran, Radlje, Slovenska Bistrica, Šentjur pri Celju, Tolmin, Trbovlje, Trebnje, Velenje in mesta Ljubljane, ter delegata občin Kranj in Novo mesto, ki sta govorila tudi v imenu občin Celje, Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, mesta Ljubljane in ljubljanskih občin oziroma občin Brežice, Krško, Sevnica, Metlika, Črnomelj, Kočevje, Ribnica in Trebnje. Pismene pripombe so dali delegati občin Domžale, Koper, Kočevje in Ribnica.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja skupina za oblikovanje stališč, izvoljena na zasedanju, ta stališča gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja pot pristojni zbor obravnava in zavzame do njih stališče.

Vsi delegati občin, ki so sodelovali v razpravi, so v načelu podprli osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ob tem pa dali številne konkretne pripombe in predloge za spremembo oziroma dopolnitev posameznih določb.

Pripombe k posameznim členom

4. člen

V razpravi je bilo izraženo mnenje, da sedanji drugi odstavek z določanjem posameznih elementov dejansko zožuje možnosti za hitrejšo sanacijo obstoječega stanovanjskega fonda. Zato naj bi to opredeljevanje odpadlo oziroma naj bi se, namesto sedanje določbe drugega odstavka, določilo, da se za rekonstrukcijo po prvem odstavku štejejo vsa dela, s katerimi se poveča stanovanjska površina ali število stanovanjskih prostorov. Podrobnejše določbe o tem, kaj se šteje za rekonstrukcijo stanovanj, naj bi predpisale občinske skupščine. (Delegati občin Lenart, Piran, Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Program stanovanjske graditve (6. in 7. člen):

V zvezi s programom stanovanjske graditve je bilo v razpravi omenjeno, da ni treba v zakonu določati postopka predhodne obravnave, ker je to stvar občinske skupščine oziroma statuta občine. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Piran, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Predlagano je tudi bilo, da se v zakonu možnost, da več občin, ki so v regionalni povezavi, izdelata skupen program stanovanjske gradnje, zlasti tam, kjer se delovna mesta in stanovanja delavcev zelo prepletajo. (Koper.)

Izraženo je bilo tudi mnenje, da bi bilo v zvezi s sprejemanjem programov potrebno predvideti tudi določene sankcije, na primer, da najvišji organ delovne organizacije na opozorilo občinske skupščine obvezno razpravlja o odgovornosti pristojnih služb in oseb; da ne more uporabljati sredstev iz obveznega prispevka, ampak jih mora vračati v skupni sklad ipd. (Koper.)

V zvezi s 7. členom je bilo izraženo mnenje, da naj ta določa le obveznosti republiškega sekretariata za urbanizem, da izda okvirno metodologijo za izdelavo programa. Osnovni obvezni del programa naj bi bil izdelan po enotni metodologiji. Zajema naj tiste elemente, katere bi v republiškem merilu ugotavljali in statistično obdelovali. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota, Nova Gorica, Lenart in Piran.)

Stanovanjski problemi upokoјencev in invalidov (8., 15. in 19. člen):

V razmeroma široki razpravi o tem, kdo naj programira stanovanjsko gradnjo in v katerem skladu naj se zbirajo sredstva za reševanje stanovanjskih problemov upokoјencev in invalidov, se je izoblikovalo dokaj enotno mnenje, da je treba skrb za te kategorije občanov urediti v občinskih programih, ustrezna sredstva pa zbirati v občinskih skladih. Pri tem bi sredstva, namenjena za stanovanjske potrebe upokoјencev in invalidov, sicer lahko še naprej evidentirali pri skupnostih invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Pri tem je bilo

poudarjeno, da so se doslej ta sredstva v glavnem namensko uporabljala, v občino pa so se vračala največ v obliki kreditov pod strogimi pogoji, ki so jih po navodilu republiškega zavoda za socialno zavarovanje postavljale banke. Treba je sistem zbiranja in uporabe teh sredstev urediti tako, da bodo o tem dejansko lahko odločali upokojenci in invalidi sami v občini, kjer živijo. Na ta način se bodo njihova stanovanjska vprašanja hitreje in uspešneje reševala. Opozorjeno je bilo tudi na to, da v nobeni drugi republiki niso ta sredstva odtujena občinam oziroma koncentrirana v republiškem skladu.

V skladu s temi pripombami naj bi ustrezno spremenili oziroma brisali 8., 15. in 19. člen osnutka zakona. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota, Nova Gorica, Kočevje, Lenart, Piran, Radlje, Ribnica, Slovenska Bistrica, Tolmin in Velenje.)

9. člen

Predlagano je bilo, da bi tudi glede občinskega programa za reševanje stanovanjskih problemov pripravil pristojni republiški sekretariat osnovno metodologijo. (Tolmin.)

10. člen

Ta člen se dopolni tako, da so občani, ki že imajo rešeno stanovanjsko vprašanje, izključeni iz nadaljnjih bonitet po tem členu oziroma drugih členih zakona. (Piran.)

13. člen

Namesto ureditve, predvidene v prvem odstavku, po kateri naj občinska skupščina določi najnižji odstotek sredstev za stanovanjsko gradnjo, se je večina udeležencev v razpravi opredelila za to, da postane predložena varianta k temu členu del besedila, s čimer bi se zagotovila potrebna usmerjevalna vloga republike na tem področju. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota, Nova Gorica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje, Domžale, Lenart, Velenje.)

Po drugem predlogu pa naj se sploh z zakonom določi odstotek obveznega izločanja sredstev za stanovanjsko graditev, za rekonstrukcijo ter za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Občinska skupščina pa naj bo pooblaščenca, da določi, kolikšen del obveznega prispevka se odvaja v »vzajemni stanovanjski sklad«. Na tak način naj bi se z zakonom enotno obremenilo delovne organizacije. Le-te pa bi po potrebi iz sklada skupne porabe vlagale lahko tudi več sredstev za stanovanjsko gradnjo, za kar pa naj ne bi bile obremenjene z družbenimi dajatvami za takšna izločanja sredstev. (Kočevje, Ribnica.)

V zvezi z drugim odstavkom so bila v razpravi izražena številna mnenja, da posebno pooblastilo občinski skupščini ni potrebno, ker ni smotno, da se v času sanacije odvežejo delovne organizacije obveznosti izločanja sredstev za stanovanjsko gradnjo, ker gre tu za dolgoročno skrb delovne organizacije (delegati občin Koper, Lenart, Trbovlje), oziroma, da se ta oprostitvev omeji le na tiste organizacije, ki izplačujejo minimalni osebni dohodek (Piran). Po drugem mnenju naj bi bila ta oprostitvev le začasna ter naj bi zakon določil, da delovna organizacija nadoknadi ta sredstva, ko preide na normalno poslovanje. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

14. člen

Predlagano je bilo, da se tretji odstavek spremeni tako, da se omeji le na kriterij števila zaposlenih, ne pa tudi višine izločenih sredstev. (Lenart, Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Besedilu tega člena naj bi se dodal nov, peti odstavek, ki naj se glasi:

»Poslovne banke so zavezane dajati posojila po pogojih, določenih v družbenem dogovoru iz prvega odstavka tega člena v mejah sredstev, zbranih na podlagi tega družbenega dogovora.« (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

16. člen

Predlagano je bilo, da bi tudi v tem členu že zakon določil najnižjo stopnjo v višini 4 %/o. (Piran.)

18. člen

Izredno široka razprava o tem členu, v kateri so sodelovali skoraj vsi udeleženci razprave, se je polarizirala na dve stališči, ki sta zajeti tudi v predvidenih variantah k temu členu.

Po prvem stališču naj bi se vplačevala sredstva v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima sedež delovna organizacija oziroma dislocirani obrat in sicer po stopnji, ki jo predpiše ta občina. (Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Nova Gorica, Piran.)

Iz podobnih stališč izhaja predlog, da se prevzame v besedilo tega člena 2. varianta, ki upošteva kot kriterij delovno mesto s tem, da se sredstva za družbeno pomoč vplačujejo v sklad občine, kjer ima zaposleni stalno prebivališče (Kočevje, Ribnica) oziroma ta varianta, dopolnjena z novim odstavkom:

»Delovne organizacije, katerih delavci delajo v občinah zunaj sedeža podjetja, odvajajo sredstva v vzajemni stanovanjski sklad občine, kjer delavci delajo po stopnji, ki jo predpiše ta občina.« (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota, Tolmin.)

Drugo stališče v razpravi se zavzema za to, da se vplačujejo sredstva v občinski sklad po kriteriju stalnega bivališča oziroma za 1. varianto. Pri tem je bilo posebej poudarjeno, da bi taka rešitev bila ustrežnejša zlasti z vidika solidarnosti, pa tudi glede na možnosti kompleksnega reševanja stanovanjske, komunalne in socialne problematike, kar je vse vezano na skupnost, v kateri občan prebiva. (Domžale, Lenart, Radlje, Slovenska Bistrica, Šentjur pri Celju, Trebnje.)

21. člen

V zvezi s funkcioniranjem tega sklada je bilo tudi predlagano, da se omogoči vpliv občin na politiko delitve njegovih sredstev na ta način, da bi občinske skupščine delegirale svoje predstavnike v poslovni odbor banke. (Celje, Lenart, Nova Gorica, Piran.)

22. člen

V zvezi z obrestno mero, ki je določena v drugem odstavku, je bil dan predlog, da se z zakonom določi najvišja, ne pa najnižja obrestna mera. (Trbovlje.)

Tretji odstavek tega člena naj se dopolni tako, da se predpiše tudi rok, v katerem je treba določiti merila oziroma da se določi, da republiški sekretar za urbanizem lahko določi merila. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Predlagano je bilo, da naj bi zakon na tem mestu določil okvirne normative in velikosti in opremljenosti stanovanj, ki pripadajo občanu, glede na potrebe njegove družine in za katerega lahko pridobi družbena sredstva kot posojilo. Če bomo to prepustili občinam, bo glede tega preveč različnih kriterijev, občani pa bi bili v neenakopravnem položaju. (Lenart.)

23. člen

Predlagano je bilo, da se v tem členu izpusti določilo o poslovnih bankah, ker še ni dogovorjeno, da se ta sredstva prenesejo z Ljubljansk banke na druge banke v republiki. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

V zvezi s sredstvi posebnega kreditnega sklada, ki je bil oblikovan iz sredstev odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada, je bilo v razpravi poudarjeno, da naj bi se njegova sredstva uporabljala za regionalno komunalno urejanje v celotnem slovenskem prostoru. (Maribor.)

V zvezi z namenom uporabe sredstev posebnega kreditnega sklada je bilo predlagano, da naj bi se uporabljala tudi za objekte občinskega pomena, predvsem za kreditiranje primarnih, sekundarnih in regionalnih komunalnih naprav in za kreditiranje urejanja ter opremljanja stavbnih zemljišč. (Radlje.)

27. člen

Predlagano je bilo, da se razen predvidenih virov vzajemnega stanovanjskega sklada določijo še naslednji:

— neporabljena sredstva za financiranje gradnje stanovanj udeležencev NOB, VVI in upokoјencev, zatečena na dan ustanovitve sklada, ter anuitete in obresti od danih posojil iz navedenih skladov:

— druga sredstva, ki jih za namene sklada prostovoljno vložijo organizacije in občani;

— hišnine.

(Celje, Koper, Kranj, Murska Sobota, Nova Gorica, Slovenska Bistrica, Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Trebnje.)

Dan je bil tudi predlog, da se v ta sklad prenesejo sredstva bivših stanovanjskih skladov, če pa to ni mogoče, vsaj anuitete, ki se plačujejo iz tega naslova. (Trbovlje.)

V zvezi s tem je bil predlagan tudi nov člen, ki naj bi določil, da občina, ki na dan, ko začne veljati ta zakon, še ni rešila stanovanjske problematike udeležencev NOB iz sredstev prispevka, lahko predpiše način zbiranja sredstev za te namene. Sredstva za namene iz 1. odstavka tega člena oblikujejo občine v okviru vzajemnega stanovanjskega sklada iz sredstev prispevka, ki ostanejo na dan ustanovitve vzajemnega stanovanjskega sklada, anuitet danih posojil, ki se bodo vračale v sklad ter sredstva iz vzajemnega stanovanjskega sklada. (Mesto Ljubljana in ljubljanske občine.)

29. člen

V zvezi s subvencioniranjem najemnin za osebe, ki služijo v JLA, je bilo poudarjeno, da je sedanji sistem praktično uveljavil načelo, da je subvencijo dobil vsak, ki je zasedal družbeno najemno stanovanje. Glede na novo vsebino zakonskega določila pa bo treba poprej ugotoviti, ali bo JLA samostojno urejala vprašanje subvencioniranja, ker sicer lahko pride do zahtevka, da bi tudi osebe, zaposlene v JLA, uveljavljale pravico do subvencije v občini, kjer stanujejo. Pri tem je treba upoštevati, da v nekaterih občinah predstavlja stanovanjski fond, s katerim razpolaga JLA, precejšen delež družbenega najemnega fonda. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Stevilka:

Ljubljana, 4. 10. 1971

POROČILA

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 15. 7. 1971 obravnaval osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da predloženi osnutek zakona pomeni realizacijo v osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva sprejetih načel. Zato je potreben; je pa v nekaterih določbah prepodroben in terminološko neuskladen. Odbor se z njim v načelu strinja.

V podrobni razpravi so bile predlagane naslednje spremembe:

K 4. členu: Postavljeno je bilo vprašanje, ali je smiselno ob velikem pomanjkanju stanovanj vključiti v določbe tega zakona tudi rekonstrukcije stanovanj. Večina poslancev je menila, da je to potrebno, ker se mnogokrat z rekonstrukcijo na cenejši način rešuje stanovanjske probleme; poleg tega se bodo sredstva za rekonstrukcije morala uporabljati v skladu z občinskim programom, kar je garancija za racionalno trošenje sredstev v ta namen.

K 6. členu: Odbor meni, da v zakonu ni potrebno določiti, po kakšnem postopku naj sprejemajo občinske skupščine programe stanovanjske graditve. Postopek sprejemanja naj si predpišejo same tako, da bodo pritegnile v razprave vse neposredno zainteresirane dejavnike.

K 7. členu: Besedilo preveč podrobno določa sestavne dele programa stanovanjske graditve. Odbor meni, da ni potrebno predpisovati občinam, s katerimi pokazovalci bodo prikazovale stanje in program stanovanjske gradnje. Zato naj odpadejo vsa besedila v oklepajih, posebno ker bo republiški sekretar za urbanizem izdal za izdelavo programov enotno metodologijo, kjer pa bodo posamezni pokazovalci lahko podrobneje opredeljeni. Metodologija naj bo le pripomoček, ne more pa biti po mnenju odbora predpis, kot je v zadnjem odstavku tega člena določeno.

K 8. členu: Besedilo je zelo nejasno, zato naj se preuredi tako, da bi se glasilo: »Organizacije sprejmejo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih problemov svojih delavcev, skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev in invalidov.«

K 9. členu: Odbor meni, da z zakonom ni potrebno predpisati delovnim organizacijam, kako naj sestavijo svoje programe za reševanje stanovanjskih problemov delavcev. Določbe člena so preobširne in preveč detaljne.

K 10. členu: Besedilo je deklaracija, ki ne sodi v zakon, zato je bilo predlagano, da se črta.

K 13. členu: Odbor se je opredelil za besedilo prvega odstavka. Varianta, navedena na koncu člena, ni primerna, kajti če se občinskim skupščinam naloži odgovornost za razvoj stanovanjskega gospodarstva, jim je treba pre-pustiti tudi pristojnost, da na osnovi svojih programov same odločijo o mini-malni materialni bazi za njihovo izvajanje.

K 15. členu: Glede določb tega člena je bil odbor deljenega mnenja. Nekateri poslanci so menili, da je potrebno izločena sredstva iz sklada pokoj-ninskega in invalidskega zavarovanja vključiti v vzajemne stanovanjske sklade v občinah, ki bodo v okviru svojih nalog skrbeli tudi za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev in invalidov.

Del poslancev pa meni, da bi bila delitev že tako skromnih sredstev po občinah neracionalna in se zavzema za rešitev, ki je predlagana v 16. členu.

K 17. členu: Odbor meni, da z zakonom ni potrebno predpisati organi-zacijam, da s pravilniki določijo vrstni red pričakovalcev stanovanj, kot je določeno v četrtem odstavku tega člena. Predpišejo naj le način in pogoje za pridobitev najemnih stanovanj.

K 18. členu: Odbor se je v razpravi o predloženih variantah opredelje-val predvsem s stališča, da določbe tega zakona ne bi smele negativno vplivati na integracijske procese v gospodarstvu, ter da bi tudi dislocirani obrati morali imeti glede reševanja stanovanjskih problemov v njih zaposlenih delavcev dolo-čene pravice. Zato se ni opredelil za nobeno od predlaganih variant, temveč predlaga, da se sprejme nekoliko spremenjena druga varianta, ki se glasi:

»Od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona se vplačujejo sred-stva za družbeno pomoč v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju prejemnik stanuje, v višini družbene pomoči, ki je namenjena za delno nadomestitev stanarine.«

K 27. členu: Odbor meni, da bi morala postati sestavni del vzajemnega stanovanjskega sklada pri občini tudi sredstva, ki se zbirajo po zakonu o pri-spevku za graditev stanovanj za udeležence NOV (Uradni list SRS, št. 27/68) in anuitete od kreditov, danih iz teh sredstev. Občinske sklade, ki so upravljali s temi sredstvi, naj se ukine, nerešena stanovanjska vprašanja še preostalih borcev pa rešuje po enotnem predlaganem sistemu.

K 28. členu: Potrebno je proučiti možnost, da bi se s tem zakonom predpisal tudi način zbiranja sredstev za razvojno raziskovalno delo na stano-vanjskem področju. To naj se uredi s posebnim novim IV. a poglavjem, med 28. in 29. členom.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo repu-bliškega zbora Skupščine SR Slovenije predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj skupaj s posredovanimi pripombami.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Ivan Ahlin.

St.: 402-167/71

Ljubljana, 16. 7. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 15. septembra 1971 obravnaval osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Glede na to, da je odbor združil načelno razpravo o osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega vprašanja z razpravo o osnutku zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki temelji na predloženi resoluciji, veljajo smiselno vse pripombe, stališča in mnenja, ki jih je odbor izrazil v razpravi o resoluciji tudi za predloženi osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj.

Pred prehodom na podrobno obravnavo besedila osnutka zakona je odbor ugotovil, da je osnutek zakona sestavljen v skladu s stališči resolucije, zato se je z njim v načelu strinjal.

V podrobni obravnavi je odbor zavzel naslednja mnenja in stališča:

K 13. členu: V skladu z razpravo o resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva v načelu odbor predlaga, da se sprejme variantni predlog, po katerem naj najnižji odstotek obveznega izločanja sredstev določa republika. Odstotek naj ne bi bil nižji od dosedanjega, to je 4^{0/0}, kolikor določa tudi družbeni dogovor.

K 15. členu: Zato, da bi se sredstva čimbolj koncentrirala, naj se doda nov tretji odstavek, ki bi določil, da se tudi sredstva iz sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja zbirajo v občinskih vzajemnih stanovanjskih skladih, vendar tako, da bi bila namenjena za reševanje stanovanjskih vprašanj upokoencev in invalidov.

K 16. členu: Glede občanov, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih, naj za zasebne obrtnike velja načelo, da izločena sredstva ne morejo biti v odstotku nižja, kot to velja za družbene organizacije.

K 17. členu: V drugem odstavku naj se prouči smotrnost in koristnost, da organizacije prosti del v sklad skupne porabe izločenih sredstev uporabljajo razen za stanovanjsko graditev in rekonstrukcijo tudi za odplačilo anuitet po prejetih stanovanjskih kreditih.

K 18. členu: V skladu z načelno razpravo se odbor zavzema za 2. varianto, ki naj se dopolni tako, da se celotni preostali del sredstev družbene pomoči vplačuje v sklad tiste občine, kjer je sedež obrata, to je, kjer prejemnik pomoči dela, ne glede na to, ali dislocirani obrat ima lastni obračun ali ne.

K 19. členu: Člen naj se dopolni in spremeni v skladu s pripombo k 15. členu.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj skupaj s stališči, mnenji in predlogi, ki jih je dal odbor.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Franca Korelca.

St.: 402-167/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 5. oktobra 1971 obravnaval mnenja, stališča in predloge k osnutku zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki so jih Skupščini SR Slo-

venije predložili: delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, poslovno združenje stanovanjskih podjetij Slovenije, skupnost slovenskih občin, socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije ter podružnica ljubljanske banke za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva.

K stališčem in predlogom, ki ji je odbor zavzel na seji dne 15. septembra 1971 ob obravnavi osnutka zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj in ki so razvidna iz poročila odbora z dne 20. septembra 1971, predlaga odbor gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme še naslednja mnenja in predloge:

K 14. členu: Doda naj se nov peti odstavek, ki se glasi:

»Poslovne banke so zavezane dajati posojila po pogojih, določenih v družbenem dogovoru iz prvega odstavka tega člena v mejah sredstev, zbranih na podlagi tega družbenega dogovora.«

K 17. členu: Sedanji tretji odstavek tega člena naj se preoblikuje in dopolni tako, da se glasi:

»Posojil iz prostih sredstev organizacije ne morejo dajati po ugodnejših pogojih, kot so določeni v 22. členu tega zakona.«

K sedanjemu četrtemu odstavku naj se doda stavek:

»Pri določanju pogojev so dolžne upoštevati določila 22. člena tega zakona.«

K 22. členu: Odbor se s pripombo oziroma predlogom Ljubljanske banke k temu členu v načelu strinja, vendar meni, da predlog zahteva podrobno proučitev s strani predlagatelja in drugih zainteresiranih dejavnikov.

K 23. členu: Opusti naj se določilo o poslovnih bankah, ker še ni dozdovorjeno, da se ta sredstva prenesejo z Ljubljanske banke na druge banke v republiki.

K 27. členu: Odbor se strinja s predlogom, da se razen predvidenih virov sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada v ta sredstva vključijo tudi anuitete oziroma neuporabljena sredstva za financiranje gradnje stanovanj udeležencev NOV, VVI in upokojenecv, zatečena na dan ustanovitve sklada, vendar tako, da se sredstva zberejo v ustreznem republiškem skladu, s posebnim zakonom pa naj bi se dodelila posameznim občinam in sicer za določeno število let. Sredstva naj se izločijo in delajo po posebnem zakonu, občine, ki bi bile deležne te pomoči, pa naj bi bile taksativno našteje.

K 29. členu: Odbor meni, da je potrebno vprašanje subvencioniranja najemnin za osebe, ki služijo v JLA, še posebej in podrobno proučiti.

Glede preostalih mnenj in predlogov je odbor, v skladu z že sprejetimi stališči in predlogi, zavzel odklonilno stališče.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Franca Korelca.

Št.: 402-168/71

Ljubljana, 5. 10. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora sta na skupni seji dne 16. 9. 1971 obravnavala osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi sta se odbora strinjala z osnutkom zakona. Zlasti sta podprla predlagano rešitev, po kateri skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja izloča iz sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja sredstva za graditev domov in stanovanj, ki se trajno uporabljajo za potrebe upokojencev in invalidov. Odbora sta bila odločno proti vključitvi sredstev, izločenih iz sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v vzajemne stanovanjske sklade v občinah. Sedanja politika skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pri uporabi sredstev stanovanjskega prispevka je zagotavljala gradnjo stanovanj, namenjenih za upokojence in invalide (gradnja domov za upokojence). Zato ne kaže v tem pogledu spreminjati sistema in odpirati rešitev, katerih rezultat je lahko dvomljiv. Razumljivo pa je, da bo program za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev in invalidov, ki ga bo sprejela skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, moral upoštevati občinske programe stanovanjske graditve. Pri izdelavi teh programov bo moralo priti do tesnega sodelovanja med omenjeno skupnostjo in občinami.

Pri podrobni obravnavi osnutka zakona so bile izražene naslednje pripombe in predlogi:

K 8. členu: Besedilo tega člena bi bilo treba razdeliti na dva odstavka. V prvem odstavku naj bi bila določena obveznost organizacij, da sprejmejo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih problemov svojih delavcev. Na ta odstavek bodo vezane sedanje določbe 9. člena.

V drugem odstavku naj bo določena obveznost skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja za sprejem programa. Vsebino tega programa naj bi določil nov člen, ker sedanji 9. člen v tem pogledu ni uporaben. Posebej bi bilo treba določiti, da je program za reševanje stanovanjskih problemov upokojencev in invalidov podlaga za družbeni dogovor o višini sredstev, ki se izločajo v vzajemne stanovanjske sklade.

K 13. členu: Doda naj se nov odstavek, ki naj določi, da se odstotek sredstev, ki jih skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja iz svojega stanovanjskega sklada odvaja v občinske vzajemne stanovanjske sklade, določi za srednjeročno obdobje z družbenim dogovorom, ki ga sklenejo skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Društvo upokojencev SR Slovenije in republiški svet Zveze sindikatov. Na podlagi tega družbenega dogovora, do katerega naj bi zavzeli stališča tudi delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, naj bi stopnjo prispevka določila skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

K 15. členu: Na koncu prvega odstavka naj se besedilo »ter za delno nadomestitev stanarine upokojencem in invalidom« ustrezno spremeni, saj sredstva, ki jih bo skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja izločala v občinske vzajemne stanovanjske sklade, niso strogo namenska in se tudi ne bodo vodila na posebnem računu vzajemnega sklada. Enaka pripomba velja tudi za prvi odstavek 19. člena.

K 18. členu: Odbora nista podprla nobene od predloženih variant. Zavzela sta se za rešitev, naj se od obvezno izločenih sredstev po določbah tega zakona vplačujejo sredstva za družbeno pomoč v vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima sedež organizacija združenega dela (delovna enota), in sicer v višini, kot jo je predpisala ta občina.

Predlagana rešitev po mnenju odborov zagotavlja, da ne bodo prikrajšane tiste občine, na katere območju so številne delovne enote večjih delovnih orga-

nizacij, ki imajo svoj sedež oziroma izplačilno mesto v večjih centrih zunaj te občine.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora sta odbora določila poslanca Jožeta Nereda.

St.: 402-167/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 19. 7. 1971 obravnavala osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni razpravi so člani komisije izrazili iste pomisleke oziroma dali iste pripombe kot k osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva.

Pred prehodom na podrobno obravnavo besedila osnutka zakona je komisija ugotovila, da sekretariat izvršnega sveta za zakonodajo ni pravočasno prejel osnutka zakona, zaradi česar njegove pripombe v osnutku niso upoštevane. Komisija je nadalje ugotovila, da predlagatelji v zadnjem času ne upoštevajo stališča predsedstva Skupščine SR Slovenije, da mora vsak zakonski akt, preden ga predlagatelj predloži skupščini, poprej obravnavati sekretariat izvršnega sveta za zakonodajo. Zato sekretariat za zakonodajo izraža svoje pomisleke na seji komisije in se tako poročila komisije razširjajo, poslanci pa po nepotrebnem obremenjujejo. Komisija se s takim načinom dela ne strinja.

Pri podrobni obravnavi besedila osnutka zakona so bile dane naslednje pripombe:

K 1. členu: Že v splošnih določbah je treba omeniti vlogo republike na področju stanovanjskega gospodarstva, ne pa samo v 5. členu.

K 3. členu: Dosledno je treba uporabljati terminologijo, ki jo uporabljajo ustavni amandmaji od XX do XLII, ki govorijo o temeljnih, ne pa samostojnih organizacijah združenega dela.

Po mnenju komisije je treba tudi delovnim ljudem, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom (npr. odvetnikom in drugim) omogočiti, da na načelu vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo sredstva za stanovanjsko graditev.

K 6. členu: Pojem »zbori delovnih ljudi« v tretjem odstavku ni precizen. Če so mišljeni zbori vseh članov delovnih skupnosti, je treba to jasno napisati.

V vseh primerih, kjer se omenja občinska skupščina, je treba precizirati, ali je mišljena pristojnost občinske skupščine na seji, sicer lahko občinska skupščina za opravljanje določenih nalog pooblasti politično izvršilni oziroma upravni organ.

K 7. členu: Po mnenju komisije naj se besedilo v oklepaju v prvi, drugi in tretji alineji kot nepotrebno črta.

K 9. členu: Zaradi večje jasnosti naj se v prvem odstavku poudari, da gre za program iz 8. člena osnutka zakona.

V drugem odstavku je treba v skladu z rešitvijo iz 8. člena omeniti tudi upokoјence in invalide. Namesto točk naj se uporabijo alineje, kot je to v 7. členu.

K 10. členu: V prvem stavku je treba omeniti tudi rekonstrukcijo ter zaradi poenostavitve določbe združiti prvi in drugi stavek (redakcija).

K 11. členu: V prvem odstavku je treba jasno povedati, da se v bistvu uzakonjuje sedanji režim stanovanjskega prispevka iz osebnega dohodka.

K 12. členu: Določiti je treba, da organizacije določajo odstotek sredstev na podlagi programa za reševanje stanovanjskih problemov in v skladu s programom stanovanjske graditve, ki ga sprejme občinska skupščina.

K 13. členu: V prvem odstavku je treba določiti, da občinska skupščina na seji določi najnižji odstotek sredstev.

Že v tem, ne pa v 17. členu, je treba določiti, da gre za sklad za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu (v nadaljnjem besedilu: vzajemni stanovanjski sklad).

K 14. členu: Ni umestno zavezovati v tem členu navedenih dejavnikov k sklenitvi družbenega dogovora, temveč določiti, da tak dogovor lahko sklenejo.

V tretjem odstavku predlagana rešitev ni sprejemljiva, ker ni v skladu s tretjim odstavkom 2. točke XXIII. amandmaja. Storiti je treba vse potrebno, da se družbeni dogovor sklene in izvede. Šele v slučaju, da družbenega dogovora ne sprejmejo vse organizacije, lahko družbeno-politična skupnost določi, da je družbeni dogovor splošno obvezen.

K 17. členu: Ni sprejemljiva v četrtem odstavku predlagana rešitev, da so organizacije dolžne s svojim pravilnikom predpisati vrstni red pričakovalcev najemnih stanovanj in posojiljemalcev. Po mnenju komisije naj organizacije predpišejo le merila, ki jih morajo izpolnjevati prosilci stanovanj oziroma posojil.

K 19. členu: V obeh odstavkih je treba omeniti tudi rekonstrukcijo stanovanj.

K 22. členu: Beseda »običajni« v zadnji vrsti prvega odstavka ni dovolj precizna in je treba jasneje določiti, pod kakšnimi plačilnimi pogoji bodo poslovne banke priznavale posojila.

K 25. členu: Zaradi uporabe enotne terminologije naj se na koncu tretje oziroma v začetku četrte vrste črta beseda »kategorij«.

K 26. členu: Glede na ustavne amandmaje naj predlagatelj ponovno prouči umestnost formiranja vzajemnih stanovanjskih skladov kot pravnih oseb. Morda bi bila umestnejša rešitev formiranja samoupravnih interesnih skupnosti tudi na področju stanovanjskega gospodarstva.

K 31. členu: V zadnjem odstavku naj se rok do 31. junija 1972 nadomesti z rokom do 30. junija 1972.

Pripomba je redakcijskega značaja.

St.: 402-167/71

Ljubljana, 19. 7. 1971

OSNUTEK ZAKONA o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu

I. Splošne določbe

1. člen

Da se zagotovi realna možnost za pridobitev stanovanja čim večjemu številu ljudi in da se ob uvajanju ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu zagotovi socialna varnost občanov z nižjimi dohodki, daje družbena skupnost določenim občanom po načelu vzajemnosti pomoč za delno nadomestitev stroškov za graditev in uporabo stanovanj.

2. člen

Družbena pomoč je različna glede na potrebe in materialni položaj upravičencev, ki uporabljajo oziroma pridobivajo stanovanje.

Družbena pomoč se daje za nadomestitev razlike med dejanskimi investicijskimi izdatki pri graditvi stanovanj oziroma med dejansko stanarino in znosnimi obveznostmi ugotovljenimi po določbah tega zakona, in sicer:

- za kreditiranje graditve najemnih stanovanj v družbeni lastnini;
- za odplačevanje stanovanjskih posojil;
- za delno nadomestitev stanarine;
- za premiranje namenskega varčevanja za stanovanja.

3. člen

Da se zaščitijo občani z nižjimi dohodki, za katere bi uveljavitev ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu pomenila bistveno poslabšanje življenjske ravni, se družbena pomoč zagotavlja z denarnimi sredstvi občinskega vzajemnega stanovanjskega sklada:

- investitorjem, ki gradijo najemna stanovanja v družbeni lastnini za določene občane;
- občanom, ki s sodelovanjem lastnih sredstev kupujejo ali gradijo etažno stanovanje ali družinsko stanovanjsko hišo;
- nosilcem stanovanjske pravice za delno nadomestitev stanarine, upoštevajoč potrebe in materialno stanje njihovega gospodinjstva.

4. člen

Družbena pomoč pripada tistim upravičencem, katerih dohodki na posameznega člana gospodinjstva ne presegajo višino po določbah tega zakona in ki kupujejo, gradijo ali uporabljajo stanovanje oziroma stanovanjsko hišo, ki glede na število članov gospodinjstva ter površino in opremljenost stanovanja oziroma stanovanjske hiše ustreza merilom po tem zakonu.

5. člen

Vzajemni stanovanjski sklad določi s svojim finančnim programom za vsako poslovno leto obseg in vrsto družbene pomoči, in sicer na podlagi sprejetih zahtev in razpoložljivih sredstev.

K finančnemu programu vzajemnega stanovanjskega sklada da soglasje občinska skupščina.

6. člen

Za gospodinjstvo po določbah tega zakona se šteje skupnost oseb, ki stalno skupaj stanujejo in skupno trošijo svoje dohodke.

II. Pomoč pri kreditiranju graditve najemnih stanovanj**7. člen**

Da se materialno spodbudi graditev najemnih stanovanj v družbeni lastnini, sodeluje vzajemni stanovanjski sklad z denarnimi sredstvi pri graditvi najemnih stanovanj v družbeni lastnini.

Najemna stanovanja po prejšnjem odstavku se gradijo za družine in občane z nižjimi dohodki, za mlade družine in za stare ljudi.

Najemna stanovanja, zgrajena s pomočjo sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada, se tudi po izpraznitvi smejo uporabiti samo za osebe, naštete v prejšnjem odstavku.

Občinska skupščina predpiše natančnejša merila o tem, katere družine in osebe se štejejo za družine oziroma osebe z nižjimi dohodki, za mlade družine oziroma za stare ljudi.

8. člen

Investitorju najemnih stanovanj v družbeni lastnini za določene občane pomaga vzajemni stanovanjski sklad s posojili. Pogoje za pridobitev in odplačilo posojila določa vzajemni stanovanjski sklad s svojim splošnim aktom.

Investitorja omenjenih stanovanj sta samo stanovanjsko podjetje in občina.

9. člen

Odškodnina za uporabo stanovanjskih prostorov in opreme v domovih za samske osebe in za stare ljudi, zgrajenih po določbah tega zakona, so pod družbeno kontrolo cen.

III. Pomoč občanom pri odplačevanju stanovanjskih posojil**10. člen**

Občanom, ki odplačujejo stanovanjsko posojilo, lahko vzajemni stanovanjski sklad prizna pomoč pri odplačevanju stanovanjskega posojila, če anuitete tega posojila presegajo, glede na letni dohodek gospodinjstva, stopnjo, ki jo predpiše občinska skupščina.

Pomoč iz prejšnjega odstavka se lahko prizna za stanovanjsko hišo oziroma stanovanje, ki je standardno opremljeno (11. člen) in ki ne presega tlorisne površine stanovanja po 20. členu tega zakona. V primeru, da stanovanjska hiša ali stanovanje presega te kriterije, se pomoč pri odplačevanju stanovanjskega posojila ne prizna za presežni del površine oziroma za boljšo opremljenost stanovanja ali stanovanjske hiše.

11. člen

Stanovanjska hiša oziroma stanovanje je standardno opremljeno, če ima:

- priključek na vodovod, na kanalizacijo oziroma greznico in na električno omrežje;

- sanitarije s tekočo hladno in toplo vodo;

- zagotovljeno ogrevanje bivalnih prostorov;
- možnost namestitve in priključka gospodinjske opreme;
- loggio ali balkon pri večetažni zgradbi.

12. člen

Pravico do pomoči pri odplačevanju stanovanjskega posojila uveljavlja upravičenec z zahtevo, ki jo vloži pri vzajemnem stanovanjskem skladu.* Zahtevi mora priložiti dokazilo o letnem dohodku gospodinjstva, pogodbo o stanovanjskem posojilu, odločbo o lokacijskem in gradbenem dovoljenju ali pogodbo o nakupu novega etažnega stanovanja ter dokazilo o številu članov gospodinjstva. Število članov in višina dohodka gospodinjstva se izkažeta v skladu z določbami drugega in tretjega odstavka 22. člena tega zakona.

13. člen

Organ upravljanja vzajemnega stanovanjskega sklada mora odločiti o zahtevi v roku 60 dni.

14. člen

Pomoč pri odplačevanju stanovanjskega posojila se daje za dobo enega leta od dneva, ko je bila pomoč priznana.

15. člen

Pomoč po določbah tega zakona se odvaja neposredno poslovni banki, s katero ima upravičenec sklenjeno posojilno pogodbo.

16. člen

Če namerava lastnik stanovanjske hiše oziroma stanovanja, zgrajenega s pomočjo denarnih sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada, to odkupiti, preden je preteklo 10 let od nakupa ali zgraditve stanovanjske hiše oziroma stanovanja, mora ponuditi prednostni nakup za tako stanovanjsko hišo oziroma stanovanje vzajemnemu stanovanjskemu skladu ter povrniti vzajemnemu stanovanjskemu skladu znesek prejete pomoči.

IV. Pomoč občanom za delno nadomestitev stanarine

17. člen

Delna nadomestitev stanarine je različna in je odvisna od premoženjskega stanja nosilca stanovanjske pravice ter članov njegovega gospodinjstva, od velikosti stanovanja glede na število članov gospodinjstva, ki ga uporabljajo, in od opremljenosti stanovanja.

18. člen

Na delno nadomestitev stanarine so upravičeni nosilci stanovanjske pravice, ne glede na to ali uporabljajo stanovanje v družbeni lastnini ali v lasti občanov, če izpolnjujejo pogoje iz 17. člena tega zakona.

Pravica do delne nadomestitve stanarine pripada le enemu nosilcu stanovanjske pravice.

* Iz katerega vzajemnega stanovanjskega sklada se prizna pomoč, bo odločeno, ko bo dokončno izbrana ena izmed variant iz 18. člena zakona o programiranju in financiranju stanovanjske graditve.

19. člen

Za oceno premoženjskega stanja nosilca stanovanjske pravice in članov njegovega gospodinjstva se šteje skupni znesek letnih dohodkov vseh članov gospodinjstva (dohodek gospodinjstva).

20. člen

Občinska skupščina predpiše z odlokom različno stopnjo obremenitve letnega dohodka gospodinjstva s stanarino, uporabno tlorisno površino stanovanja glede na število članov gospodinjstva in stopnjo opremljenosti stanovanja, za katero se še prizna delna nadomestitev stanarine.

Z odlokom lahko občinska skupščina določi tudi odstotek stanarine, ki jo mora plačati nosilec stanovanjske pravice ne glede na določbe tega zakona, lahko pa tudi predpiše najmanjši znesek, do katerega se delna nadomestitev stanarine ne izplačuje.

21. člen

Pravico do delne nadomestitve stanarine uveljavlja nosilec stanovanjske pravice z zahtevo, ki jo vloži pri vzajemnem stanovanjskem skladu tiste občine, na katere območju ima stalno prebivališče. Zahtevi za delno nadomestitev mora upravičenec priložiti potrdilo o letnem dohodku gospodinjstva, o višini stanarine, o številu članov gospodinjstva in o velikosti stanovanja ter o njegovi opremljenosti.

22. člen

Višina letnih dohodkov nosilca stanovanjske pravice in njegovih gospodinjskih članov se izkaže s potrdilom delovne organizacije o osebnem dohodku nosilca stanovanjske pravice oziroma članov njegovega gospodinjstva ter na podlagi pismene izjave nosilca stanovanjske pravice o drugih dohodkih ustvarjenih v preteklem koledarskem letu.

Število članov gospodinjstva izkaže nosilec stanovanjske pravice s potrdilom iz registra prebivalstva.

Velikost in opremljenost stanovanja ter višino stanarine izkaže stanovanjske pravice s stanovanjsko pogodbo.

23. člen

Vzajemni stanovanjski sklad mora odločiti o zahtevi za delno nadomestitev stanarine v roku 30 dni po prejemu zahteve iz 21. člena.

O pritožbi zoper odločbo o delni nadomestitvi stanarine odloča organ občinske skupščine, ki ga ta določi s svojim odlokom.

24. člen

Delna nadomestitev za stanarino velja za dobo enega leta, šteto od prvega dneva v naslednjem mesecu, ko je bil vložen zahtevk zanjo.

25. člen

Delna nadomestitev za stanarino se izplačuje iz sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada.

26. člen

Na podlagi pravnomočne odločbe vzajemnega stanovanjskega sklada se delna nadomestitev za stanarino odvaja za stanovanja v družbeni lastnini stanovanjskim podjetjem, za najemna stanovanja v lasti občanov pa njihovim lastnikom.

V. Premiranje namenskega varčevanja

27. člen

Da se stimulira varčevanje v stanovanjskem gospodarstvu in delno zagotovi realna vrednost vlog, se lahko iz sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada priznajo premije na privarčevana sredstva občanom, ki namensko varčujejo denarna sredstva za stanovanje.

28. člen

Višina premije na privarčevana sredstva je odvisna od višine letnega dohodka na posameznega člana gospodinjstva, od višine sredstev, ki se iz tega dohodka namenjajo za varčevanje, ter od dobe varčevanja.

Premija se prizna na privarčevana sredstva namenjena za stanovanje samo do velikosti in opremljenosti stanovanja določeni v 11. in 20. členu tega zakona.

29. člen

Varčevalec uveljavlja zahtevo po premiji pri vzajemnem stanovanjskem skladu. Zahtevi mora priložiti pogodbo o namenskem varčevanju, potrdilo o višini skupnega letnega dohodka gospodinjstva in potrdilo o številu članov gospodinjstva.

30. člen

Premija na privarčevana sredstva se obračuna za dobo varčevanja za vsako leto posebej. Premija se prizna potem, ko varčevalec predloži vzajemnemu stanovanjskemu skladu pogodbo o nakupu novega stanovanja ali gradbeno dovoljenje in potrdilo občinskega gradbenega organa, da je pričel z gradnjo stanovanjske hiše.

VI. Odgovornost upravičencev in kazenske določbe

31. člen

Upravičencu, ki da neresnične podatke ali neresnično izjavo v zvezi z vloženo zahtevo za delno nadomestitev stanarine, za pomoč pri odplačevanju stanovanjskega posojila ali za premiranje namenskega varčevanja, preneha družbena pomoč, opravičenec pa mora povrniti vzajemnemu stanovanjskemu skladu celoten znesek prejete pomoči.

32. člen

Z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna organizacija, ki v potrdilu o osebnem dohodku nosilca stanovanjske pravice oziroma članov njegovega gospodinjstva navede neresnične podatke (22. člen).

Odgovorna oseba delovne organizacije se kaznuje z denarno kaznijo do 500 dinarjev za prekršek iz prejšnjega odstavka.

33. člen

Z denarno kaznijo do 1000 dinarjev se kaznuje za prekršek občan, ki da neresnične podatke ali neresnično izjavo v zvezi z vloženo zahtevo za delno nadomestitev stanarine, za pomoč pri odplačevanju stanovanjskega posojila ali za premiranje namenskega varčevanja (12., 21. in 29. člen).

VII. Končne določbe

34. člen

Republiški sekretar za urbanizem prepíše v sporazumu z republiškim sekretarjem za finance in republiškim sekretarjem za notranje zadeve obliko in vsebino dokazil iz 22. člena tega zakona ter način izplačevanja sredstev za pomoč pri odplačevanju posojil in za delno nadomestitev stanarine.

35. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«, uporablja pa se od 1. januarja 1972.

OBRAZLOŽITEV

Osnove za zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu so bile izoblikovane v nalogi »Sistem družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu«, ki je del obširne študije »Analiza stanja in bodoče zasnove stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji«. Na tej podlagi je bil pripravljen in sprejet tudi tisti del izhodišč, ki načrtuje smernice za kompleksno družbeno pomoč v prihodnji politiki stanovanjskega gospodarstva. Izdelan je bil še dodatni material, tj. predlog konkretnega sistema družbene pomoči, ki naj bi se uveljavil v začetku leta 1972. Takšna predhodna priprava za zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu je bila upravičena iz naslednjih razlogov:

— V stanovanjskem gospodarstvu želimo postopoma uveljavljati ekonomske odnose, vendar to ne sme poslabšati obstoječe življenjske ravni občanov z nižjimi in poprečnimi dohodki.

— Sistem družbene pomoči naj bo celovit in naj ne vsebuje samo delne nadomestitve stanarine za določene občane. Zasnovan naj bo tako, da bo dajal tem občanom tudi organizirano pomoč pri odplačevanju stanovanjskih posojil, pri kreditiranju graditve najemnih stanovanj in pri namenskem varčevanju. Na ta način bo mogoče v največji možni meri vključiti v vlaganja za odpravo stanovanjskega primanjkljaja tudi zasebna sredstva in še uspešneje uveljavljati načelo, da je rešitev stanovanjskega vprašanja predvsem skrb občanov, ob smotrno organiziranem družbenem usmerjanju in pomoči.

— Vse oblike družbene pomoči naj temelje na sistemu diferenciranja občanov glede na njihovo premoženjsko stanje, kar bo zagotovilo smotrno uporabo v ta namen zbranih sredstev in s tem optimalni materialni ter družbeno-politični učinek.

— Osnova za določitev premoženjskega stanja občanov je gospodinjstvo, ne pa družina. Za to osnovo se je predlagatelj odločil iz dveh razlogov, in sicer: prvič, ker vsa statistična služba na področju stanovanjskega gospodarstva temelji na opazovanju in evidentiranju gospodinjstev in ne družin; drugič, ker je pojem gospodinjstva širši od pojma družina, kar pomeni, da so tudi dohodki na posamezno osebo v taki skupnosti praviloma višji. S tem se potreba po družbeni pomoči realno zmanjšuje, kar bo tudi preprečevalo prevelike pritiske na sredstva vzajemnega stanovanjskega sklada.

1.

Pomoč pri kreditiranju graditve najemnih stanovanj je namenjena učinkovitejšemu reševanju stanovanjskega vprašanja družin in oseb z nižjimi osebnimi dohodki, dalje mladih družin in starih ljudi. Sestavljalec osnutka meni, da vzajemni stanovanjski sklad sam ne bi bil investitor za takšno družbeno gradnjo, temveč bi pri njej sodeloval z zelo ugodnimi posojili, za katera bi določal posebne pogoje, tako za pridobitev kot za odplačilo. Investitor za takšno gradnjo pa bi bila izključno le stanovanjsko podjetje in občina.

Novost, ki jo je sestavljalec vnesel v osnutek zakona o družbeni pomoči, je družbena pomoč za gradnjo najemnih stanovanj namenjenih mladim družinam. Pri tem je sestavljalca vodila misel, da velika večina mladih družin, katerih en ali oba za pridobivanje sposobna člana sta komaj stopila v delovno razmerje, nista sposobna ob vseh drugih posebnih izdatkih, ki jih zahteva oblikovanje družine, varčevati za pridobitev lastnega stanovanja. Osnutek predpostavlja, da se bo mlada družina kasneje že lahko oblikovala, njen finančni položaj pa ji bo že omogočal plačevanje stanarine za večje najemno stanovanje ali varčevanje za nakup etažnega stanovanja oziroma graditev družinske hiše.

Prav tako je sestavljalec osnutka predvidel tudi pomoč pri gradnji najemnih stanovanj in domov za stare ljudi zaradi številnih neurejenih stanovanjskih primerov takih oseb. Pri tem je izhajal iz načela, da se sicer mora v prihodnje stanovanjsko vprašanje starih ljudi reševati še v času pred njihovo upokojitvijo. Zato bo omenjeno zakonsko načelo predvsem pomagalo pri reševanju še nerešenega stanovanjskega vprašanja starih ljudi.

Zaradi smotrne uporabe družbenih sredstev za opisana namena določa zakonski osnutek tudi izključno in trajno namembnost takih stanovanj.

2.

Pomoč pri odplačevanju stanovanjskih posojil je namenjena tistim občanom, ki so se odločili, da se z lastnimi sredstvi ter posojilom delovne organizacije in banke kupijo lastno stanovanje ali družinsko hišo, pa obremenitev z anuiteto delno presega njihovo finančno zmogljivost. Pri tem je pomoč vezana tudi na normativ površine in opremljenosti stanovanja oziroma stanovanjske hiše. Kolikor so ti normativi prekoračeni (dodatne površine in boljša opremljenost), prizadeti občani niso deležni take pomoči.

Kako velika bo ta pomoč, odloča organ upravljanja vzajemnega stanovanjskega sklada za vsak primer posebej, na temelju dokazil, ki mu jih mora predložiti upravičenec, in skladno s sprejeto finančno politiko sklada za tekoče leto.

Upravičenec ne prejme pomoči neposredno, temveč se ta odvaja v tem primeru neposredno poslovni banki, upravičenec pa jo je deležen v obliki

znižane anuitete za stanovanjsko posojilo. Sestavljalec osnutka meni, da bo s to vrsto pomoči mogoče razširiti krog občanov, ki si prizadevajo z vlaganjem lastnih sredstev rešiti svoje stanovanjsko vprašanje, kar lahko ob obveznem vključevanju v občinski program stanovanjske graditve samo pospeši zmanjševanje stanovanjskega primanjkljaja in nedovoljene gradnje.

3.

Delno nadomestitev stanarine za občane z nizkimi dohodki naj v prihodnje ne prejemajo samo stanovanjska podjetja in enote pri organizacijah, ki so lastniki ali upravljajo z družbenim stanovanjskim fondom, temveč tudi zasebni lastniki najemnih stanovanj, v katerih stanujejo občani, ki so po predloženem osnutku zakona upravičeni do delne nadomestitve stanarine. To je novost, ki je do sedaj nismo poznali, je pa smotrna in upravičena, saj naj bi pomagala pri organiziranem vzdrževanju tudi zasebnega dela stanovanjskega fonda, ki je bil doslej zaradi nizkih stanarin, katerim nismo dodajali sredstev iz subvencije, preveč zanemarjen. Za pridobitev pravice do delne nadomestitve stanarine mora upravičenec izpolnjevati hkrati več pogojev, in sicer: **P r v i p o g o j**: določen dohodek na posameznega člana gospodinjstva, ki ne sme presegati višine, ki jo določi občina ob upoštevanju stopnje obremenitve gospodinjanskega dohodka s stanarino. Ta naj bo izračunana na temelju potrebnih sredstev za pokrivanje minimalnih življenjskih stroškov ter v zvezi s tem še znosne obremenitve dohodka s stroški za stanarino. **D r u g i p o g o j**: je uporabna površina stanovanja, določena z ozirom na število članov v gospodinjstvu. **T r e t j i p o g o j**: je opremljenost stanovanja, ki jo predpiše občinska skupščina.

Pravico do delne nadomestitve stanarine mora upravičenec, ki izpolnjuje vse našteje pogoje, uveljaviti sam, tako da vzajemnemu stanovanjskemu skladu predloži potrdilo, kot določa osnutek zakona. Na podlagi teh listin vzajemni stanovanjski sklad izda odločbo o delni nadomestitvi stanarine. Izplačevalec priznanih zahtev o delni nadomestitvi stanarine je vzajemni stanovanjski sklad tiste občine, na katere območju ima upravičenec stalno prebivališče. Zaradi sprememb, ki nastajajo predvsem pri letnem dohodku gospodinjstva in številu njegovih članov, pa tudi zaradi spremembe stanovanja, je sestavljalec menil, da doba veljavnosti prejemanja delne nadomestitve stanarine ne more biti daljša kot eno leto. Po tej dobi mora upravičenec ponovno zahtevati priznanje te pravice, če se njegove razmere niso spremenile. Kolikor so med časom dejavnosti prejemanja delne nadomestitve za stanarino nastale spremembe pri kateremkoli od naštetih pogojev, je upravičenec to dolžan sporočiti pristojnemu organu sklada, ki mu je izdal odločbo o upravičenosti do delne nadomestitve stanarine.

4.

Premiranje namenskega varčevanja naj stimulira varčevanje v stanovanjskem gospodarstvu in s tem pomaga k rasti deleža zasebnih sredstev pri vlaganju za večanje števila stanovanj. Hkrati sistem premiranja tudi delno zagotavlja realno vrednost namenskih vlog, kar lahko zopet ugodno vpliva na povečanje števila stanovanjskih varčevalcev. Tudi sistem premiranja upošteva premoženjsko stanje varčevalca in intenzivnost varčevanja.

Sestavljalec osnutka zakona je prepustil odločitev o uvedbi premiranja v presojo vzajemnemu stanovanjskemu skladu. To je naredil zato, ker je menil, da vsak vzajemni sklad z ozirom na zbrana sredstva verjetno ne bo v stanju,

ali vsaj ne v prvih letih izvajanja zakona, da bi med oblike pomoči uvedel tudi premiranje namenskih varčevalnih vlog. Kljub temu pa meni sestavljaec osnutka zakona, da mora zakon vsebovati tudi to vrsto pomoči, ki naj sčasoma postane obvezna in pomembna oblika stimulacije v sistemu varčevanja.

5.

Da bi vzajemni stanovanjski skladi kar najuspešneje opravljali svoje naloge in dajali pomoč samo res upravičenim občanom, je sestavljaec v osnutku zakona predvidel tudi potrebne sankcije proti vsem, ki bi v svojih zahtevkih za pomoč navajali neresnične podatke.

6.

Sestavljaec osnutka zakona je izdelal na podlagi izračunov o minimalnih življenjskih stroških osnutek tabel, s katerimi je predvidel znosne obveznosti občanov, ki sme bremeniti dohodek gospodinjstva s stroški za stanarino oziroma z anuiteto.

Ta študijska zasnova je pravkar v preizkusu v občini Trbovlje, ki je za tak preizkus izredno primerna glede na sestav zaposlenega prebivalstva. Rezultati tega preizkusa nam bodo omogočili vrednotenje posameznih določil tega zakonskega osnutka, tako da bo lahko zakonski predlog sestavljen že na podlagi realnih kvantifikacij. Zaradi lažje orientacije pri obravnavanju tega zakonskega osnutka prilagamo dve tabeli, od katerih ena obravnava način izračuna za delno nadomestitev stanarine, druga pa določa upravičence za družbeno pomoč pri gradnji stanovanjske hiše ali nakupu etažnega stanovanja.

M N E N J E S O C I A L N O - Z D R A V S T V E N E G A Z B O R A

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 29. septembra 1971 po obravnavi osnutka zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu sprejel naslednje

m n e n j e :

Socialno-zdravstveni zbor se v načelu strinja z osnutkom zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu. Podpira rešitve, ki zagotavljajo, da ob uvajanju ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu ne bo prizadeta socialna varnost občanov določenih socialnih kategorij. Zbor se strinja z usmeritvijo, naj bo sistem družbene pomoči celovit, izraža pa pomisleke, ali je umestno že takoj ob uveljavitvi novega sistema nameniti družbeno pomoč tudi za odplačevanje stanovanjskih posojil. Ponovno bi kazalo proučiti z 2. členom osnutka zakona določeni vrstni red namenske uporabe družbene pomoči.

Zbor se zavzema, naj občinska skupščina ne daje le soglasja k finančnemu programu vzajemnega stanovanjskega sklada (5. člen), pač pa naj določa tudi kriterije in obseg pomoči. Na tej osnovi naj bi sklad sprejemal potrebne odločitve.

V zakonu (22. člen) manjka določba, kako upokojenec dokazuje višino letnih dohodkov. V poštev pride odrezek položnice o nakazilu pokojnine.

Zbor se zavzema za poenostavitev tehnike dokazovanja nekaterih dejstev (število članov gospodinjstva, velikost in opremljenost stanovanja, višina sta-

narine). Zadevne podatke lahko sklad uradno dobi v ustreznih občinskih službah.

Z zakonom (34. člen) bi bilo treba določiti rok, do katerega naj republiški sekretar za urbanizem izda izvršilni predpis. Osnutek tega predpisa naj bi bil skupščini poslan v informacijo hkrati s predlogom zakona.

Št.: 554-3/71

Ljubljana, 29. 9. 1971

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh občin v SR Sloveniji, razen odsotnega delegata občine Len-dava, in delegat mesta Ljubljane, so na svojem 15. zasedanju v Skupščini SR Slovenije dne 30. 9. 1971 obravnavali osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu.

V razpravi so sodelovali delegati občin Piran, Slovenska Bistrica, Trbovlje ter delegata občin Kranj in Novo mesto, ki sta govorila tudi v imenu občin Celje, Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, mesta Ljubljane in ljubljanskih občin ter občin Brežice, Krško, Sevnica, Metlika, Črnomelj, Kočevje, Ribnica in Trebnje. Pismene pripombe sta poslala delegata občin Kočevje in Ribnica.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka očasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja skupina za oblikovanje stališč, izvoljena na zasedanju, ta stališča gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da jih v smislu omenjene določbe ustavnega amandmaja kot pristojni zbor obravnava in zavzame do njih svoje stališče.

Splošna pripomba:

Izraženo je bilo mnenje, da bi moral zakon jasneje opredeliti nekatere elemente in izraze, kot na primer osebe z najnižjimi osebnimi dohodki (1. in 3. člen), družina oziroma gospodinjstvo (6. člen), glede na to, da bi jih bilo treba v Sloveniji kot zaključeni skupnosti enotno upoštevati, ne pa pojasnjevati ali določati v vsaki občini posebej. (Delegat občine Trbovlje.)

2. in 3. člen: Predlagano je bilo, naj se v celoti črtajo vse določbe, ki se nanašajo na odplačevanje stanovanjskih posojil — ker se s tem občani in delovne organizacije postavljajo v neenakopraven položaj (Kočevje, Ribnica, Piran) ter sodelovanje pri nakupu oziroma gradnji individualnih stanovanjskih hiš in stanovanj, ker bi morali pri reševanju stanovanjskih vprašanj dati poudarek razvijanju družbenega najemnega stanovanjskega fonda. (Piran.)

Po drugem predlogu naj bi se premiranje namenskega varčevanja postavilo kot možen namen dajanja družbene pomoči, medtem ko je odplačevanje stanovanjskih posojil treba brisati. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

Glede na te predloge bi bilo treba brisati III. poglavje osnutka (členi 10 do 16) in ustrezno spremeniti 34. člen osnutka.

5. člen: Izraženo je bilo mnenje, da bi moralo biti premiranje namenskega plačevanja predvsem domena bank, ker je vprašljivo, ali bi lahko vzajemni stanovanjski sklad zagotavljal vsaj delno realno vrednost vlog glede na sredstva, s katerimi bodo namreč razpolagali. (Trbovlje.)

7. člen : V drugem odstavku tega člena naj bi črtali besedilo: »za mlade družine in za stare ljudi«. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

8. člen : Predlagano je bilo, da se v prvem odstavku tega člena govori o investitorjih (ne o investitorju) in pa, da se kot oblika pomoči predvidi tudi financiranje in ne le posojilo. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota, Nova Gorica, Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica in Trebnje.)

V drugem odstavku naj bi zakon določil še, da ima stanovanjsko podjetje status investitorja pri gradnji stanovanj za trg. S tem bi bilo omogočeno, da stanovanjska podjetja — podobno kot danes gradbena — dobijo hitro kredit za dobo dveh let za gradnjo stanovanj za trg brez vsakega oročevanja. Na ta način bi lahko gradnjo znatno pocenili, ker bodo stanovanjska podjetja dela razpisala in poiskala najugodnejšega ponudnika, povečali njen obseg in dosegli boljše kvaliteto. (Slovenska Bistrica.)

20. člen : Ta člen naj bi se dopolnil tako, da bodo že z zakonom določena merila in kriteriji za priznavanje družbene pomoči, občine pa naj se pooblasti, da lahko ta osnovna merila in kriterije dopolnijo ob upoštevanju konkretnih razmer v občini. (Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Trebnje, Piran.)

Konkretno je bilo predlagano, da bi v zakon vključili tabelo I iz priloge k osnutku zakona, zakon pa naj vsebuje tudi kriterije za drugi pogoj, to je uporabno površino stanovanja, določeno glede na število članov gospodinjstva in tretji pogoj, opremljenost stanovanja. Vsi navedeni kriteriji naj bodo enotni za območje republike. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

21. člen : Glede na predlagane spremembe k 18. členu osnutka zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj je bil dan predlog, da se besedilo tega člena, ki se glasi: »na katere območju ima stalno bivališče«, nadomesti z besedilom: »na katere območju ima delavec stalno delovno mesto«. (Piran.)

Predlagana je bila varianta k temu členu, ki naj se glasi: »Na podlagi pravnomočne odločbe vzajemnega stanovanjskega sklada se delna nadomestitev s stanarino izplačuje neposredno upravičencu te pomoči«. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanskih občin in mesta Ljubljane, Murska Sobota in Nova Gorica.)

23. člen : Opozorjeno je bilo, da je ta člen pomanjkljiv, ker v njem ni navedeno, kdo bo opravljal administrativno-tehnične, računovodske in druge posle za sklad, ki je samostojna pravna oseba. Kolikor bodo imeli skladi administrativne in druge delavce, bi bilo treba z zakonom določiti, da gredo njihovi osebni in drugi dohodki v breme sredstev sklada, ki so sicer po zakonu strogo namenska. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota in Nova Gorica.)

31. člen : V razpravi je bil dan predlog, da se v primerih, ki jih navaja ta člen, upravičenca obremeni še z zakonsko določenimi obrestmi. (Celje, Koper, Kranj, ljubljanske občine in mesto Ljubljana, Murska Sobota, Nova Gorica, Brežice, Krško, Sevnica, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Trebnje.)

St.:

Ljubljana, 4. 10. 1971

P O R O Č I L A

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji 15. 7. 1971 obravnaval osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Predloženi zakon pomeni realizacijo v osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva sprejetih načel in realizacijo cilja, da se poveča gradnja stanovanj. Zato meni, da je potreben in se z njim načelno strinja. V konkretni razpravi so bile predlagane naslednje pripombe:

k 6. členu: Pri izdelavi predloga zakona je treba natančneje proučiti pojem »gospodinjstvo« in ga po možnosti bolje definirati; posebno skupno trošenje dohodkov kot en kriterij za določitev gospodinjstva, je zelo neopredeljen pojem.

k 10. členu: Različna doba varčevanja in s tem tudi različna doba vračanja kreditov vpliva na višino anuitete, s tem pa tudi na obremenitev občana s plačevanjem teh. Zato odbor meni, da bi morala občinska skupščina predpisati, kako velik del anuitete mora občan sam plačevati.

k 16. členu: V tretji vrsti se beseda »odkupiti« črta in nadomesti z »odprodati«. Pripomba je redakcijskega značaja.

Odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu skupaj s predloženimi pripombami.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je bil določen poslanec Zdravko Dolinšek.

St.: 554-3/71

Ljubljana, 16. 7. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 15. septembra 1971 obravnaval osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

V načelni obravnavi so člani odbora izrazili iste pomisleke ter zavzeli enaka stališča in mnenje kot v razpravi o resoluciji o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva.

V nadaljevanju razprave je odbor ugotovil, da je osnutek zakona o družbeni pomoči izdelan v skladu z načeli in stališči resolucije ter da je zato potreben in nujen.

V obravnavi besedila predloženega zakonskega osnutka v podrobnosti je odbor zavzel naslednja stališča, mnenja in predloge:

K naslovu zakona: Odbor meni, da naslov zakona ne ustreza vsebini, saj se določila omejujejo le na sredstva, ki se zbirajo v občinskih vzajemnih stanovanjskih skladih, ne pa tudi druga sredstva, ki jih moramo šteti kot družbeno pomoč stanovanjskemu gospodarstvu. Odbor meni, da bi zakon moral zajeti družbeno pomoč v celoti, zato predlaga, da se s posebnimi členi vključijo tudi družbena sredstva pri bankah ter sredstva delovnih organizacij.

k 2. členu: Ta člen je preurediti in dopolniti tako, da bo iz njega razvidno, da se družbena pomoč daje predvsem za kreditiranje graditve najemnih

stanovanj v družbeni lastnini in za delno nadomestitev stanarine in šele če obseg sredstev to dopušča, za premiranje namenskega varčevanja za stanovanja oziroma za odplačevanje stanovanjskih posojil.

k 3. členu: V skladu s pripombo k 2. členu naj se člen spremeni in dopolni tako, da za prvo alineo pride tretja, sedanja druga pa postane tretja, s pogojem, da se za navedene namene daje družbena pomoč le v primeru, če obseg sredstev to dopušča.

k 4. členu: Člen preurediti in dopolniti v smislu pripomb k 2. in 3. členu.

k 8. členu: Glede na določila v prvem odstavku tega člena odbor meni, da lahko kot investitor nastopa le vzajemni stanovanjski sklad. Temu ustrezno naj se spremeni in dopolni drugi odstavek tega člena.

k 16. členu: — V tretji vrsti tega člena naj se beseda »odkupiti«
nadmesti z besedo »prodati«.

— Ta člen naj se dopolni tako, da bi občan, ki proda stanovanje, ki je zgrajeno s pomočjo sredstev vzajemnega stanovanjskega sklada, pred pretekom 10 let moral povrniti stanovanjskemu skladu razen zneska prejete pomoči tudi obresti, ki jih določi stanovanjski sklad.

k 20. členu: V skladu z načelnimi pripombami k osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva odbor meni, da bi morala stopnjo obremenitve letnega dohodka gospodinjstva s stanarino, uporabno površino stanovanja glede na število članov gospodinjstva ter stopnjo opremljenosti stanovanja, za katero se prizna delna nadomestitev stanarine, določiti republika.

k 31. členu: Ta člen naj se dopolni tako, da mora upravičenec vrniti vzajemnemu stanovanjskemu skladu razen celotnega zneska prejete pomoči tudi obresti, ki jih določi sklad.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, skupaj z mnenji, stališči in predlogi, ki jih je dal odbor.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Franca Korelca.

St.: 554-3/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 5. oktobra 1971 obravnaval mnenja, stališča in predloge k osnutku zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki so jih Skupščini SR Slovenije predložili: delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, poslovno združenje stanovanjskih podjetij Slovenije, skupnost slovenskih občin in socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije.

K stališčem in predlogom, ki jih je odbor zavzel na seji dne 15. septembra 1971 ob obravnavi osnutka zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu in ki so razvidna iz poročila odbora z dne 20. septembra 1971, predlaga odbor gospodarskemu zboru Skupščine SR Slovenije, da sprejme še naslednja mnenja in predloge:

k 8. členu: V zvezi s predlogi zasedanja delegatov občin odbor spreminja svoj prvotni predlog k temu členu v tem smislu, da lahko kot investitor

omenjenih stanovanj nastopi tako stanovanjsko podjetje kot občina in ne le vzajemni stanovanjski sklad.

k 21. členu: Člen naj se dopolni v tem smislu, da se delna nadomestitev za stanarine izplačuje neposredno upravičencu te pomoči in sicer na podlagi pravnomočne odločbe vzajemnega stanovanjskega sklada.

Glede ostalih mnenj in predlogov je odbor v skladu z že sprejetimi stališči in predlogi zavzel odklonilno stališče.

Odbor je za svojega poročevalca določil poslanca Franca Korelca.

St.: 544-3/71

Ljubljana, 5. 10. 1971

Odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora sta na skupni seji dne 16. 9. 1971 obravnavala osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi sta se odbora strinjala z osnutkom zakona. Podprla sta predlagane rešitve in poudarila, da je ob uvajanju ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu nujno treba zagotoviti socialno varnost občanov z nižjimi osebnimi dohodki. Zlasti sta podprla rešitve, ki zagotavljajo, da bo sistem družbene pomoči celovit in ne bi vseboval le delne nadomestitve stanarin za določene kategorije občanov. Ob tem pa so bili izraženi tudi pomisleki, ali je umestno že takoj ob uveljavitvi novega sistema nameniti družbeno pomoč tudi za odplačevanje stanovanjskih posojil. Zaenkrat ne vemo, s kakšnimi sredstvi bodo razpolagali občinski vzajemni stanovanjski skladi, niti ne poznamo potreb, ki jih bodo v skladu s tem zakonom dokazovali občani. V prvi fazi bodo nedvomno prevladovali zahtevki za odobritev družbene pomoči za delno nadomestitev stanarine. Zato je vprašljivo, ali bo mogoče mimo pokritja drugih potreb nameniti del sredstev tudi za odplačevanje stanovanjskih posojil. Ob tem je bilo opozorjeno, da so občani, ki so pred leti najeli stanovanjska posojila, v dokaj ugodnem položaju spričo devalvacije dinarja, saj jim anuitete iz leta v leto pomenijo manjše breme. Zato so se nekateri poslanci zavzeli, naj bi se z zakonom sploh ne predvidela družbena pomoč za odplačevanje stanovanjskih posojil. Drugi so menili, naj bi se v 2. členu osnutka zakona določeni vrstni red namenske uporabe družbene pomoči spremenil tako, da bi bila dana prednost delni nadomestitvi stanarin in kreditiranju najemnih stanovanj v družbeni lastnini; na tretjem mestu naj bi bilo premiranje namenskega varčevanja za stanovanja in na zadnjem mestu odplačevanje stanovanjskih posojil. Glede slednjega je bilo še poudarjeno, da bi morali uveljaviti zelo stroge pogoje, z zakonom pa bi morali še določiti, da se iz vzajemnih skladov dajejo sredstva v ta namen le, če so po pokritju drugih potreb še razpoložljiva sredstva. V zvezi z navedenimi predlogi je predstavnik predlagatelja poudaril, da vrstni red naštevanja namembnosti sredstev vzajemnega sklada ni naključen. Izvira iz načelnega izhodišča, naj občani predvsem s svojimi sredstvi skrbe za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja.

Pri podrobni obravnavi osnutka zakona so bile izražene naslednje pripombe in predlogi:

K 2. členu: V skladu s pripombami, izraženimi v načelni razpravi, bi kazalo ponovno proučiti vrstni red namembnosti družbene pomoči. Ponovno bi

bilo treba oceniti, ali je umestno že v sedanjih pogojih zagotoviti družbeno pomoč tudi za odplačevanje stanovanjskih posojil.

K 5. členu: Ni sprejemljivo, da bi občinska skupščina dala le soglasje k finančnemu programu vzajemnega stanovanjskega sklada, sklad sam pa bi določal obseg in vrsto družbene pomoči. Če naj občina vodi politiko na področju stanovanjskega gospodarstva, upoštevajoč pri tem tudi socialne elemente te politike, bi morala občinska skupščina določiti kriterije in obseg pomoči, na tej osnovi pa bi sklad sprejemal konkretne odločitve.

K 10. do 16. členu: Obstoj teh členov je odvisen od razrešitve dileme, izražene v načelni razpravi in v pripombi k 2. členu.

K 21. členu: Izraženo je bilo mnenje, naj bi se besedilo v tretji in četrti vrsti »na katere območju ima stalno prebivališče.« nadomestilo z besedilom »na katere območju ima stanovanje.«.

K 22. členu: V posebnem odstavku je treba določiti, da upokojenec dokazuje višino letnih dohodkov z odrezkom položnice o nakazilu pokojnine.

Izražena je bila zahteva, da je treba poenostaviti tehniko dokazovanja nekaterih dejstev (število članov gospodinjstva, velikost in opremljenost stanovanja, višino stanarine). Ni nobene potrebe, da bi občanom nalagali take obveznosti dokazovanja, saj lahko sklad uradno dobi potrebne podatke pri ustreznih občinskih službah.

K 34. členu: Odbora sta se zavzela za določitev roka, do katerega mora republiški sekretar za urbanizem izdati izvršilni predpis. Osnutek tega predpisa naj bi bil skupščini poslan v informacijo hkrati s predlogom zakona.

Za poročevalca na seji socialno-zdravstvenega zbora sta odbora določila poslanca Slavka Osredkarja.

Št.: 554-3/71

Ljubljana, 20. 9. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 19. 7. 1971 obravnavala osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet .

V načelni razpravi so člani komisije izrazili iste pomisleke oziroma dali iste pripombe kot k osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in k osnutku zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj.

Pri podrobni obravnavi osnutka zakona so bile dane naslednje pripombe:

k 6. členu: Predlagana definicija »gospodinjstva« ni primerna in bi v praksi povzročala številne težave in neenotno tolmačenje. Pri tem ni prezreti, da je pojem »gospodinjstvo« opredeljen še z drugimi predpisi. Pojem »gospodinjstvo« je treba prilagoditi namenu in potrebam tega zakona.

k 7. členu: Predlagana rešitev v drugem odstavku ni sprejemljiva. Najemna stanovanja naj se gradijo za tiste, ki ne morejo pridobiti lastniških stanovanj.

Ni sprejemljiva rešitev v zadnjem odstavku, da občinska skupščina predpiše natančnejša merila o tem, katere družine in osebe se štejejo za družine oziroma osebe z nižjimi dohodki, za mlade družine oziroma za stare ljudi. Taka rešitev namreč poudarja razliko med ekonomsko močnejšimi in šibkejšimi

občinami in bi povzročila večjo socialno diferenciacijo med občani. Po mnenju komisije naj bi bila ta merila enotnejša za območje republike.

k 9. členu : Beseda »odškodnina« v tem primeru ni sprejemljiva, saj ne gre za povračilo škode. Predlagatelj naj uporabi termin »najemnina« oziroma drug ustrenejši termin.

k III. p o g l a v j u : Po mnenju večine članov komisije v danih razmerah ni utemeljena predlagana pomoč občanom pri odplačevanju stanovanjskih posojil. Treba je namreč upoštevati, da družba občanom, ki so dobili posojilo, že daje neke vrste družbeno pomoč, ker posojila ne revaloriziramo, z vplivom devalvacije pa izgubljajo svojo realno vrednost.

k 13. členu : Predpisati je treba, da organ odloča o zahtevi po določbah zakona o splošnem upravnem postopku in določiti organ, ki odloča o pritožbi.

k 16. členu : V tretji vrsti je treba besedilo »odkupiti« nadomestiti z besedo »prodati«.

k 22. členu : V prvem odstavku je treba razen delovne organizacije omeniti tudi druge organizacije, v katerih so zaposleni delavci oziroma od katerih prejema občani pokojnino in invalidnino.

k 34. členu : Določi naj se rok za izdajo izvršilnega predpisa.

St.: 554-3/71

Ljubljana, 19. 7. 1971

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma

1. Razlogi za izdajo zakona:

V Jugoslaviji je bil razvoj turizma v povojnih letih izjemno počasen. Šele z uveljavitvijo načel gospodarske reforme v letu 1965 je bilo ugotovljeno,

— da je iz devizno-bilančnih razlogov treba hitreje razvijati turizem,

— da ima Jugoslavija za razvoj te gospodarske panoge mnogo naravnih pogojev in

— da delovne organizacije s področja turizma same ekonomsko niso sposobne biti nosilci pospešenega razvoja turizma.

Zato je izdala federacija zakon o odrejanju najnižjih obrestnih mer in o dajanju nadomestila obresti in dodatnih obresti na določene kredite na račun sredstev (Ur. l. SFRJ, št. 28/66), s katerim je beneficirala 3% obrestno mero kreditodajalcem za kredite na področju turizma. Ta ukrep se je kmalu pokazal kot nezadosten, ker so dajale banke kredite investitorjem sicer po nižani obrestni meri, vendar na kratek odplačilni rok, česar pa mnogi investitorji niso zmogli zaradi nizke akumulativnosti panoge. Zato je federacija s spremembami in dopolnitvami navedenega zakona (Ur. l. SFRJ, št. 17/67, 42/67 in 24/68) uvedla nadaljnjo stimulacijo za graditev turističnih objektov s tem, da je poleg drugega dala 2% in kasneje 2,5% dodatno benefikacijo na obrestno mero kreditodajalcu, ki je dal kredit za gradnjo določenih turističnih objektov na odplačilno dobo, daljšo od 10 let, in po največ 6% obrestni meri. Obe ugodnosti (3% in 2% oziroma 2,5%) se izplačujeta v vsej dobi vračanja ob vsakokratnem dospelju anuitet. Pravico do te ugodnosti so imeli krediti za naslednje objekte:

1. hotele, restavracije in druge objekte, namenjene za prenočevanje in prehrano tujih turistov, spalne in jedilne vagonne in objekte turističnih potovalnih agencij (oprema vključuje tudi prevozna sredstva takih objektov za transfer potnikov in organizacije izletov);

2. plaže, kopališča, parkirišča, garaže, športne terene in druge objekte za zabavo in razvedrilo, ki služijo tujemu turističnemu prometu;

3. dostopne ceste, vodovodne, kanalizacijske in druge komunalne instalacije in naprave (trafopostaje, elektro- in telefonske napeljave), ki povezujejo objekte iz točke 1 in 2 z javnimi objekti, oziroma komunalno vodovodno in kanalizacijsko mrežo;

4. saniranje in pripravo terena za gradnjo turističnih objektov, namenjenih prometu in tujih turistov, kakor tudi za gradnjo vodovodnih in kanalizacijskih instalacij in naprav na teh terenih;

5. poslovne prostore oziroma objekte, v katerih se prodaja blago tujim turistom (prodajalne, premične prodajalne, kioske, avtomate in druge), kakor tudi za priročna skladišča, v katerih se pripravlja in hrani blago za prodajo na malo;

6. letališča za potniški promet in tudi objekte (avtobusne postaje, garaže, črpalke za gorivo, servisne postaje in parkirne prostore) na cestah I. reda in na dovoznih cestah od glavnih prometnih poti do turističnih objektov, s katerimi se povečuje turistični promet inozemcev;

7. žičnice, ki povezujejo turistične objekte, namenjene tujim turistom, s športnim objekti;

8. luke in pristanišča za sprejem, namestitvev, prezimovanje in popravilo jaht in drugih plovnih objektov, namenjenih jahting turizmu, ter servisne postaje za preskrbo teh plovil z vodo, pogonskim gorivom, mazivom in z drugimi storitvami.

9. stanovanjske in lovne ter ribolovne objekte, kakor tudi dostopne ceste od glavnih prometnih poti do objektov v lovišču ter za nabavo divjadi za razmnoževanje v loviščih, ki so namenjena tujim turistom-lovcem;

10. objekte zdravstvenega turizma, namenjene tujim turistom, s specialnimi napravami in pomagali za zdravljenje raznih bolezni (za inhaliranje, hujšanje in drugo);

11. podzemeljske jame.

Vendar tudi te stimulacije niso bile dovolj, da bi banke usmerile v turizem izdatna sredstva, zato je federacija z letom 1969 (Ur. l. SFRJ, št. 5/69) omogočila izplačilo 2,5% dodatne obrestne mere v naprej za vso dobo vračanja, plačljivo v času koriščenja kredita, če je bil dan za nad 15 do 25-letno odplačilno dobo in uporabljen za objekte za nastavitev in prehrano tujih turistov. Šele ta ukrep federacije je bil za banke dovolj stimulativen, da so usmerile znatna sredstva (7370 milijonov din) v gradnjo turističnih objektov. Poleg dinarskega regresiranja obrestne mere s 5,5% (3% + 2,5%), od tega v večini primerov 2,5% izplačano vnaprej) je bila za poslovne banke močan faktor stimulacije tudi retencijska kvota, s katero so razpolagale hotelske delovne organizacije in katero so morale pogodbeno odstopati bankam za več let naprej. Banke so zahtevale od 1,5 do 3-kratno nominalno vrednost kredita, pokrito z retencijo. Tak način poslovanja jim je namreč omogočal najemanje in odplačevanje inozemskih kreditov, ker ni bilo dovolj domačega kapitala za pokritje potreb.

Opisani način stimuliranja obsežne turistične gradnje je imel svoj smisel in opravičilo v:

- naraščajočem deficitu zunanjetrgovinske bilance,
- velikem neto deviznem prilivu iz turizma,
- naraščajočemu prilivu tujih turistov,
- mnogovrstnih ugodnih ekonomskih in neekonomskih učinkih turizma.

Vendar pa je bil zlasti zadnji ukrep — povečana dodatna obrestna mera, plačljiva vnaprej — premalo pretehtan in je zato izzval tudi neugodne posledice, zlasti:

- nesmotrno gradnjo številnih dragih objektov ob nerešeni infrastrukturi in kadrih,
- pretirano vlaganje poslovnih bank, ker so dobile 20 do 35 % kredita takoj povrnjenega od federacije,
- osiromašenje investitorjev za vrsto let zaradi dinarskega plačila visokih anuitet in odstopa retencijske kvote,
- močan porast obveznosti federacije od predvidenih 250 milijonov v letu 1969 in 1970 za porabljene kredite, oziroma 2455 milijonov za sklenjene kreditne pogodbe.

Nujna posledica opisanega stanja je bila, da je morala federacija s spremembo zakona (Ur. l. SFRJ, št. 60/70) z 31. 12. 1970 ukiniti pravico do povečane dodatne obrestne mere, plačljive vnaprej, za vse neporabljene in nove kredite. Kako se bodo pokrile neporavnane obveznosti federacije iz tega naslova, bo predpisano s posebnim zveznim zakonom.

Skladno s prenosom pristojnosti in obvez iz federacije na republike se z zveznim zakonom s 30. 6. 1971 ukinjata še preostali stimulaciji (3% dodatna in 2,5% povečana dodatna obrestna mera) in se v celoti prepušča republikam nadaljnje beneficiranje kreditiranja turistične izgradnje.

Zvezni zakon je pravico kreditodajalcev do 2% oziroma kasneje do 2,5% povečane dodatne obrestne mere za kredite na področju turizma pogočil z enakim prispevkom drugih družbeno-političnih skupnosti (občin in republik). SR Slovenije je z zakonom o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma (Ur. l. SRS, št. 42/66) dala investitorjem 2% benefikacijo v vseh primerih, kadar je s tem pridobil pravico do enake zvezne ugodnosti. S spremembo tega zakona (Ur. l. SRS, št. 37/69) je enako kot federacija tudi republika zvišala benefikacijo na 2,5% s tem, da jo je priznala ob enakih preostalih pogojih tudi kmetom in zasebnim gostincem za investicije v pensionske objekte turizma. Tako je torej dobil kreditodajalec skupno 5,5% zvezne benefikacije, investitor pa 2,5% republiške benefikacije ali skupno 8% iz proračuna pri kreditih za primarne turistične objekte s pripadajočimi sekundarnimi objekti.

Doslej so naštetni pravni razlogi, ki narekujejo izdajo novega zakona. Poleg njih pa obstajajo še močnejši sekundarni ekonomski razlogi, ki silijo, da se Slovenija bolj kot doslej usmeri v turizem.

Turistično pomembne naravne danosti delajo Slovenijo podobno, a vendar ne enako, sosednjim deželam, ker

- je lahko dostopna z vseh smeri in z vsemi prevoznimi sredstvi,
- je naravno tranzitna in zato poznana,
- nudi obmorske, planinske in zdraviliške možnosti turizma,
- ima klimo, ki je blago nasprotje severnim in južnim krajem in
- ima relativno malo okrnjeno naravno okolje.

Temu nasproti zmanjšujejo našo turistično privlačnost sekundarne okoliščine, zlasti:

- neustrezno prometno omrežje,
- premajhne prenočitvene zmogljivosti in
- nerazvita turistična infrastruktura.

Spričo primarnih turističnih pogojev ima Slovenija realno možnost povečati vsaj za štirikrat število turističnih ležišč, s čimer bi lahko do sedemkrat povečala število turističnih nočnin in pri nespremenjenem razmerju med domačimi in tujimi turisti najmanj za petkrat povečala devizni priliv iz turizma.

Iz različnih vzrokov, ki niso bili vedno neodstranljivi, Slovenija svojih naravnih danosti ni enako uspešno izrabila kot sosednje dežele, zaradi česar je nasproti njim glede turizma absolutno zaostala, kar jasno ilustrira podatek o številu prebivalcev na eno turistično ležišče:

na Koroškem	2,7
v Furlaniji-Julijski krajini	13
v Hrvatski	16
v Sloveniji	30

Podatki o gibanju turizma v Jugoslaviji pa kažejo, da Slovenija tudi relativno zaostaja, saj se v vseh pogledih v zadnjih letih manjša njen strukturni odstotek.

Položaj v sosednjih deželah, naše komparativne prednosti pa tudi nujna potreba po neto deviznem prilivu nas silijo, da damo večji poudarek zlasti stacionarnemu turizmu, tako da bomo

- hitreje kompleksno dograjevali obstoječe turistične centre,
- načrtovali in pospešeno kompleksno gradili nove turistične centre,
- pomagali k znatnemu porastu pensionskih zmogljivosti v zasebni lasti in
- izboljšali pripadajočo splošno infrastrukturo.

Ob teh pogojih in ob upoštevanju naravnih danosti je možno računati na skoraj 50 000 novih delovnih mest v turizmu in posredno zaradi multiplikativnega učinka na še večje število novih delovnih mest v drugih panogah.

Z ukinitvijo vseh ugodnosti, ki jih je doslej dajala federacija za investicijske kredite na področju turizma (skupno 5,5 %), postaja nujna izdaja novega republiškega zakona in ukinitvev sedaj veljavnega republiškega zakona.

2. Načela zakona

Zakon o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma naj omogoči dodatno obrestno mero za gradnjo novih turističnih zmogljivosti, ki so namenjene ali ki pospešujejo inozemski turizem, to so:

I. primarni turistični objekti:

- a) družbeni gostinski objekti za prenočevanje in prehrano (hoteli, moteli, akvateli, turistična naselja, prenočišča, pensioni, campingi, restavracije);
- b) objekti zdravstvenega turizma v zdraviliških krajih;
- c) objekti mladinskega turizma;
- d) pensionski objekti zasebnih gostincev in kmetov;
- e) planinske kočje.

II. Sekundarni turistični objekti v sklopu primarnih:

f) plaže, kopališča, parkirni prostori, garaže, športne naprave in drugi objekti, ki služijo za aktivno rekreacijo in razvedrilo;

g) žičnice za prevoz turistov;

h) pristanišča za sprejem, namestitev, prezimovanje in popravilo plovnih objektov jahting turizma;

i) objekti sekundarne komunalne mreže, ki služijo samo povezovanju objektov od točke a) do h) z javno mrežo.

Republiško dodatno obrestno mero odobrava po predhodni ugotovitvi skladnosti z zakonom republiški sekretariat za gospodarstvo.

Alternativa: Republiško dodatno obrestno mero odobrava posebna devetčlanska strokovna komisija, ki jo imenuje republiški sekretariat za gospodarstvo (alternativa I: izvršni svet SRS; alternativa II: — ki jo imenujejo banke, gospodarska zbornica, turistične zveze, izvršni svet) po tem, ko je sekretariat za gospodarstvo ugotovil skladnost z zakonom in izvedel rangiranje.

Republiški sekretariat za gospodarstvo ali komisija za izvajanje zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma odloča dokončno potem, ko razpiše vsako leto v januarju natečaj za dodelitev dodatne obrestne mere. Pogoje natečaja, obvezne priloge k zahtevkom in administrativni postopek do izplačila predpiše s pravilnikom republiški sekretar za gospodarstvo v soglasju z republiškim sekretarjem za finance.

Republiški sekretariat za gospodarstvo ali komisija mora pri odločanju upoštevati naslednje:

1. Razpolagati sme samo z vsoto, ki je letno ali za več let določena v proračunu republike.

2. Pri selekciji zahtevkov mora dati prednost zahtevkom po naslednjem vrstnem redu:

a) zahtevkom glede na pričakovani neto devizni priliv;

b) zahtevkom v krajih, ki imajo večji odstotek turističnih ležišč v primerjavi s številom stalnega prebivalstva;

c) zahtevkom, ki vsebujejo primarne in več pripadajočih sekundarnih turističnih objektov;

č) zahtevkom v krajih, ki imajo bolj urejeno splošno infrastrukturo;

d) zahtevkom, ki so po izvedbenem projektu na enoto cenejši in ki po kategoriji opremljenosti ustrezajo strukturi turistične ponudbe kraja;

e) zahtevkom, ki imajo zagotovljeno večjo lastno udeležbo investitorja (v katero ne štejejo oročena sredstva, ki se odbijajo od zneskov kreditov);

f) zahtevkom, kjer so krediti dani na daljši odplačilni rok ali po nižji obrestni meri;

g) v primeru, ko ima več zahtevkov enake pogoje, imajo prednost objekti mladinskega turizma, planinske kočice in turistični objekti na območju manj razvitih občin.

Republika daje dodatno obrestno mero 5,5 % na kredit, ki je dan na osnovi izvedbenega projekta, ne pa tudi za podražitve in prekoračitve (alternativa: niti za interkalarne obresti).

Dodatno obrestno mero dobi investitor obračunano anticipativno za vso dobo vračanja vnaprej, vendar največ do 20 let, tako da se z njo pokrijejo začetne anuitete do izčrpanja zneska. Dodatna obrestna mera se izplača kreditodajalcu na račun investitorja takoj, ko je izčrpana polovica odobrenega kredita.

Enake ugodnosti uživajo tudi krediti tujih firm s to razliko, da se dodatna obrestna mera ob dospelju izplačila ne daje kreditodajalcu, ampak investitorju, in da se tuji kredit preračuna v dinarskega po tečaju, ki je veljal na dan, ko je komisija odobrila benefikacijo.

Po tem zakonu se obravnavajo samo tisti novi krediti, ki po doslej veljavnih predpisih ne uživajo nobene benefikacije za investicijske kredite za turistične objekte.

Republiški sekretariat za gospodarstvo potrjuje skladnost odobrenih izplačil z zakonom, tehnični del izplačila pa opravi republiški sekretariat za finance.

Zakon velja le za objekte v SR Sloveniji in samo izjemoma tudi za enake objekte drugje, če da za to pristanek izvršni svet SRS.

S tem zakonom se razveljavi zakon o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma (Ur. l. SRS, št. 37/69), obveznosti iz njega pa ne bremenijo sredstev iz tega zakona.

3. Obrazložitev načel zakona

Zakon ne daje nobenemu investitorju niti dajalcu kredita pravice do določenih proračunskih sredstev, razen če mu je bila ta posebej priznana po izpolnjenih pogojih z odločitvijo pristojnega organa. Ker sodeluje proračun z znatnimi sredstvi pri pospeševanju gradnje določenih turističnih objektov, si tudi upravičeno lasti pravico, da postavlja pogoje, ob katerih sredstva da, za katere objekte in kje ter ob kakšnih posebnih pogojih, da bi na ta način dosegel optimalni učinek tako vloženi družbenih sredstev drugih organizacij, s katerimi soinvestira.

V zakonu je dan poseben poudarek turističnim objektom in napravam, ki so namenjeni tujim turistom ali ki pospešujejo inozemski turizem. Ta pogoj je razumljiv, ker je najmočnejši razlog za tak gospodarski poseg proračuna prav v velikem deviznem prilivu iz turizma in še posebej zlasti v velikem neto deviznem prilivu iz turizma, ki znaša v zadnjih letih okrog 60 %. S tem pa seveda ni nikjer rečeno, da ti turistični objekti in naprave ne morejo služiti tudi domačim turistom. Po statistiki zadnjih let imamo v Sloveniji v tem pogledu dokaj izdelano razmerje, saj so nočnine domačih in tujih turistov vedno nekako v razmerju 50 : 50.

Zakon priznava republiško benefikacijo samo novim turističnim objektom iz razloga, ker želimo predvsem povečati naše turistične zmogljivosti. Rekonstrukcije obstoječih turističnih objektov namreč ne prinesejo novih zmogljivosti, ampak imajo za posledice samo prodajo istih kapacitet za enako ali višjo ceno. Zaradi tega naj bi bile eventualne rekonstrukcije skrb delovne organizacije same, najmanjše kreditov pa vezano na pogoje na tržišču kapitala, brez soudeležbe proračuna. V začetni fazi beneficirane obrestne mere smo namreč opazili pojav, da je šla večina sredstev predvsem za rekonstrukcije, kar je mnogo stalo, efekt takih vlaganj pa je bil za družbo minimalen.

Da bi zmanjšali proračunske izdatke in stimulirali samo gradnjo tistih turističnih objektov in naprav, ki najizdatneje pripomorejo k razvoju turizma in ki zaradi nizke stopnje rentabilnosti niso v stanju brez pomoči družbe doseči pospešen razvoj, smo iz seznama dosedanjih upravičencev izpustili vrsto objektov in naprav, kot npr. spalne in jedilne vagone, objekte turističnih potovalnih agencij, avtobuse za transfer potnikov in organizacijo izletov, poslovne

prostore oziroma objekte, v katerih se prodaja blago tujim turistom, obenem s skladišči, avtobusne postaje, garaže, črpalke za gorivo in podobno. Republiške bonifikacije tudi ne morejo uživati kategorije gostiln, bifejev in kavarn, če niso v sklopu drugih primarnih turističnih objektov. Poleg navedenega so izpuščena tudi letališča za počitniški promet, ki so turizmu sicer potrebna in vplivajo pospeševalno, vendar pa lahko pomenijo zelo velike izdatke za proračun.

V seznamu objektov, ki lahko uživajo benefikacijo, pa smo uvrstili štiri nove kategorije, ki so za Slovenijo iz več razlogov pomembne. V prvo skupino spadajo objekti mladinskega turizma in planinske kočice, kar je bilo oboje v povojnem razvoju močno zapostavljeno in ni doživelo takega napredka, kot bi ga z ozirom na svojo družbeno pomembnost zaslužilo, čeprav tudi prispeva k inozemskemu turističnemu prometu. Za proračun sam pa bodo v tem pogledu izdatki zelo majhni, ker bodo prizadete organizacije kljub temu težko našle možnosti za kako pomembnejše povečanje svojih zmogljivosti.

Posebna dodatna kategorija objektov, ki je zvezna zakonodaja ni imela, bila pa je že uvedena v sedaj veljavni republiški zakon o beneficiranju obrestne mere na področju turizma, so penzijske zmogljivosti zasebnih gostincev in kmetov. Slovenija ima namreč vse naravne pogoje za razvoj tudi te vrste turizma. V to smer jo sili tudi položaj v sosednjih deželah Avstrije in severne Italije, kjer je večina turističnih ležišč prav v majhnih, tako imenovanih družinskih pensionih, ki imajo v poprečju okrog 30 ležišč. V Avstriji je npr. 62 % hotelskih in penzijskih objektov tako majhnih, da jih v celoti vzdržujejo samo družinski člani brez najete tuje delovne sile. Povečanje tovrstnih zmogljivosti je potrebno tudi zaradi kompletnejše turistične ponudbe, ker razpolagamo v večjem številu samo z zasebnimi turističnimi sobami (13 400) in ležišči v praviloma velikih hotelskih objektih (16 700). Med tema dvema kategorijama pogreša tržišče vmesno stopnjo, ki je danes precej iskana iz cele vrste razlogov, pri čemer ekonomski razlogi niti niso najvažnejši. Poleg vsega navedenega nas sili v to smer razvoja tudi že opisano dejstvo absolutne zaostalosti Slovenije nasproti sosedom glede turističnih zmogljivosti in drugo dejstvo, da nimamo v družbenem sektorju dovolj sredstev, s katerimi bi lahko v doglednem času odpravili naše zaostajanje. Tu se nam ponuja možnost angažiranja sredstev zasebnikov, bodisi tistih, ki delajo začasno v inozemstvu, bodisi tistih, ki so doma, pa se želijo usmeriti v turizem. Gradnja penzijskih zmogljivosti v zasebni lasti je lahko zelo hitra, ker rabi kratkotrajne priprave, predvsem pa zelo cenena. Po primerjavi v Ljubljanski banki ugotavljamo, da je investicijska vrednost ležišč v zasebnem sektorju tudi do petkrat manjša kot v družbenem. K temu je treba še dodati, da je redno lastna udeležba zasebnikov pri investiciji okrog 60 %, medtem ko je v družbenem sektorju samo do 20 %. Zaradi tega se lahko z mnogo manjšimi sredstvi proračuna doseže mnogo večji učinek. K temu velja dodati še dejstvo, da so poleg ugodnih ekonomskih učinkov tovrstnega turizma zelo važni tudi številni neekonomski učinki, ki pridejo do izraza zlasti pri kmetih, ki se usmerijo tudi v turizem.

Zakon predvideva selekcijo med zahtevki za republiško benefikacijo, zato je treba dati enako možnost vsem, da vlagajo v določenem času zahtevke, ker jih sicer ni možno rangirati in odločati o njih. Zakon predvideva razpis natečaja, s katerim naj bi se vsako leto zbrali vsi zahtevki in se obravnavali po enotnih kriterijih. Mesec januar je izbran za razpis natečaja zato, ker naj bi bilo takrat praviloma že znano, kolikšna sredstva bo proračun v tistem letu namenil za beneficirane obrestne mere v turizmu.

V splošni težnji, da republika s svojimi sredstvi podpira gradnjo predvsem tistih turističnih objektov in v tistih krajih, kjer so naložbe najbolj efektne, predlagamo alternativno dva organa z nalogo, da se izvede rangiranje po načelih, postavljenih v zakonu, in potem izvede selekcija med krediti, ki dobijo republiško dodatno obrestno mero in med tistimi, ki zaradi omejene višine republiških sredstev te ugodnosti ne morejo biti deležni. Pogoji za selekcijo so postavljeni tako, da so lahko ugotovljivi tudi s strani nestrokovnjakov. Samo v točki c) in d) se zahteva določena ocena, ki pa tudi ne zahteva posebne strokovnosti. Torej se zahteva od selektorja predvsem natančnost v zbiranju in primerjanju zahtevanih dejstev. Iz teh razlogov je v prvi vrsti predlagan republiški sekretariat za gospodarstvo. Glede na velika sredstva, ki se vlagajo v turizem in glede na to, da utegne biti v posameznih letih mnogo več zainteresentov za republiško dodatno obrestno mero kot pa bo na razpolago sredstev, bi bilo mogoče umestneje imenovati posebno komisijo, ki naj bi opravila selekcijo. Podobno komisijo s podobnimi nalogami poznamo v zakonu o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji (Ur. l. SRS, št. 4/71). Predlog daje tudi tri alternativne rešitve glede imenovanja članov komisije, bodisi da jih imenuje republiški sekretar za gospodarstvo ali izvršni svet Skupščine SRS ali pa banke, gospodarske zbornice, turistična zveza in izvršni svet. Prednost dajemo drugi možnosti. V razpravah o tem, da bi skušali selekcijo prenesti samo na poslovne banke, smo prišli do ugotovitve, da je to praktično neizvedljivo, ker pri kreditiranju gradnje turističnih objektov ne nastopajo samo banke, ki imajo svoj sedež v Sloveniji, ampak se vključujejo tudi banke iz drugih republik in končno tudi kreditodajalci iz tujine. Teoretično bi bilo tudi možno, da bi selekcijo opravil določen organ republiške gospodarske zbornice, kar ne bi bilo umestno, ker gre na eni strani za izvajanje politike, ki jo je republiška skupščina s sklepi in priporočili naložila izvršnemu svetu, na drugi strani pa so organi zbornice sestavljeni iz predstavnikov posameznih podjetij, kar bi lahko vzbujalo očitke morebitne neobjektivnosti. Po načelni odločitvi, da republika ne bo dajala benefikacije iz odprtega računa, nujno sledi posledica, da mora nek organ opraviti selekcijo in sodimo, da je v vseh pogledih v zakonu predlagana rešitev vsestransko najbolj smotrna.

Kot izvršilni predpis predvideva zakon poseben pravilnik, s katerim bi se predpisali pogoji natečaja, obvezne priloge k zahtevkom in administrativni postopek do izplačila benefikacije zato, da se s temi podrobnostmi ne bi obremenjeval zakon in da je možno postopek spreminjati v skladu s spremenjenim položajem in odnosi.

Bistvena novost novega zakona je v tem, da ne daje nikomur vnaprej pravice do beneficirane obrestne mere, kar ima za posledico, da lahko republika vsako leto sproti določi toliko sredstev v ta namen, kolikor ima možnosti ali kolikor ji narekuje njena gospodarsko politična usmeritev. Na ta način je onemogočeno, da bi republika prišla v takšen položaj, kot je sedaj federacija, ki je praktično izplačevala tovrstne obveznosti iz odprtega računa.

Pogoji za rangiranje in s tem za selekcijo med zahtevki za republiško benefikacijo so predpisani tako, da uveljavljajo čisto konkretno dosedanja stališča republike glede razvoja turizma, kar je zlasti razvidno iz sklepov in priporočil za nadaljnji razvoj turizma, ki jih je sprejela republiška skupščina (Ur. l. SRS, 20/68). Prednost naj bi v prvi vrsti imeli zahtevki, pri katerih se pričakuje večji neto devizni priliv, nadalje zahtevki, ki se vključujejo v dograditev naših tako imenovanih turističnih centrov, katerim pa še mnogo manjka,

da bi v primerjavi z zahodnimi turističnimi centri lahko nosili ta naslov. Vlaganja v take centre so tudi ekonomsko najbolj opravičljiva, saj se v njih dosega najvišje pensionske cene, v njih je najvišja izvenpensionska potrošnja, dosega se najboljša izkoriščenost zmogljivosti, danih je največ možnosti za aktivno rekreacijo in razvedrilo turistu, zanje je treba relativno najmanj infrastrukture ter končno omogočajo koncentracijo turističnih agencij in kadrov ter propagande.

Zakon daje prednost tudi projektom, ki ne vsebujejo samo primarnih zmogljivosti, ampak tudi dodatne naprave za šport in rekreacijo turistov, kar postaja na tržišču kot motiv odločujočega pomena.

Kraji z bolj urejeno infrastrukturo naj imajo prav tako določeno prednost, ker se da v njih z manjšimi vlaganji doseči ugoden turistični efekt in s tem bolje izkoristiti že obstoječa infrastruktura. Za tako usmeritev govori tudi razlog, da republika Slovenija ni niti doslej in niti ne namerava s tem zakonom vezati svoje proračunske benefikacije na področju turizma z enakim prispevkom občin, kakor je to uvedeno v nekaterih drugih republikah. S tem je dana možnost občinam, da s svojimi sicer skromnimi sredstvi skrbijo predvsem za splošno infrastrukturo krajev, ki jih želimo razvijati v turistične centre.

Na turistične objekte v Sloveniji so bile dane številne pripombe, da so gradnje razkošne in drage, z neracionalno izkoriščenimi prostori in z razmeroma majhnim udobjem za goste. Poleg drugih so nam te pripombe dali tudi strokovnjaki mednarodne banke za obnovo in razvoj. Dejstvo je tudi, da gradimo samo hotele visoke B in A kategorije, čeprav bi marsikje enako dobro služil in celo z boljšim finančnim efektom hotel C ali D kategorije. Zato zakon zahteva, da mora biti zahtevek za benefikacijo osnovan na izvedbenem projektu, ker se ta najbolj približa verjetni dejanski ceni gradnje objekta. S tem želimo preprečiti prakso, ko se iz različnih razlogov vlagajo začetni kreditni zahtevki za očitno prenizke vsote, samo da pridejo investitorji do začetka gradnje, na kar ni težko izsiliti dodatnih kreditov za dokončanje del. S tem skušamo pripraviti investitorje, projektante in banke do tega, da bodo sklepali končne kreditne pogodbe šele potem, ko bo končana vsa potrebna dokumentacija, ne pa da se načrti delajo celo med gradnjo, zaradi česar prihaja do mnogih sprememb in podaljševanja del, kar vse občutno podraži gradnjo.

Tudi določilo zakona, po katerem imajo prednost zahtevki z večjo lastno udeležbo investitorjev, ima namen podpreti predvsem tiste gradnje, pri katerih ekonomska sposobnost investitorja jamči, da ne bo zastojev v gradnji in pri katerih lahko z veliko verjetnostjo pričakujemo, da bodo znali optimalno izkoristiti objekte tudi v eksploataciji. Določilo glede oročenih sredstev mogoče ne spada v zakon, vendar pa je tak že poznan način poslovanja kreditodajalcev lahko tudi špekulacija, če se oročena sredstva ne jemljejo kot udeležba investitorja, je potreben večji znesek kredita, iz česar sledijo tudi večje obveznosti iz proračuna.

Druga bistvena in značilna prednost zakona je v drugačnih pogojih za izplačilo benefikacije glede na odnos med investitorjem in kreditodajalcem. Namenoma se v tem pogledu ne postavlja več limit glede najkrajšega roka odplačila in glede najvišje obrestne mere, ker je to prepuščeno dogovoru med tema partnerjema. Če naj dosežemo, da bo zakon dalj časa v veljavi, potem moramo izločiti tiste elemente, ki se bodo verjetno večkrat menjali. Med take elemente bo spadala najbrž v prihodnosti tudi dovoljena obrestna mera in pa odplačilni roki. V tem pogledu predlagamo način, kot je uveden v Avstriji in Italiji. Pri

tem se opiramo na dejstvo, da mora banka skrbeti za primerno obračanje kapitala pod zanjo sprejemljivimi pogoji in da investitor najame kredit samo takrat in takšen, kakršnega je v stanju odplačevati. Tu sicer obstaja bojazen, da bodo kreditodajalci zaradi velikega povpraševanja po kapitalu neopravičeno zaostrovali kreditne pogoje, vendar pa je hkrati banka tudi zainteresirana, da s kreditnimi pogoji ne bo uničila investitorja, ki je njen komitent. Iz navedenih razlogov smo sodili, da je pravilneje, da se zakon v tem primeru ne vmešava v odnose med investitorjem in kreditodajalcem.

Pomembno je tudi izrecno določilo zakona, da republika ne daje beneficirane obrestne mere za podražitve in prekoračitve, ker želimo s tem doseči že prej omenjeno dokumentacijsko dovršenost objekta, s čimer naj bi se zlasti skrajšali roki gradnje in predvsem pocenila gradnja sama. Tudi alternativni predlog, da naj se benefikacija ne prizna za interkalarne obresti, ima isti namen, prisiliti investitorja, da bo najemal samo take izvajalce, ki znajo hitro, ceneno in dovolj kvalitetno graditi.

Pri pripravljanju predloga za izdajo zakona so bile dokajšnje dileme o tem, koga naj beneficirana obrestna mera stimulira. Doslej so zvezne benefikacije stimulirale predvsem banke, kar je bilo v tej fazi razvoja najbrž tudi nujno. Vendar pa sodimo, da naj bi se v prihodnje odnosi med kreditodajalci in investitorji razvijali čisto poslovno in da bi proračunska sredstva pomagala predvsem investitorju, ki nosi pri tem gotovo najtežje breme. S tem v zvezi je nastal drugi problem glede tega, na kak način obračunavati in izplačevati beneficirano obrestno mero. Razpravljali smo o naslednjih treh variantah:

1. varianta: Dekurzivni obračun obrestne mere, plačljiv ob dospetju anuitet skozi vso dobo vračanja kredita. Ta način ima za proračun določeno prednost, ker obveze naraščajo le počasi in ker je možno v začetku odpreti dokaj široko fronto beneficiranih investicij. Vendar se ta prednost z leti spremeni v pomanjkljivost, ker se zaradi dolgih odplačilnih rokov obveznosti republike stalno večajo, zaradi česar je treba, če naj se obdrži isti tempo gradnje (brez vpliva inflacije) stalno povečevati proračunska sredstva. Pomanjkljivost te variante je tudi v tem, da onemogoča oziroma otežuje spremembe v beneficiranju in posebno še v tem, da so obveze proračuna dolgoročne — lahko tudi do 25 let naprej. Limitiranje vsakoletnih sredstev iz proračuna je oteženo. Ta način sicer stimulira investitorja, ker mu zmanjšuje breme anuitet. Res pa je, da investitor čuti to breme predvsem zaradi delovanja inflacije in zaradi usposobitve objekta za lastno reprodukcijo vedno manjše in ga pri daljših odplačilnih rokih proti koncu odplačilne dobe investitor niti več ne čuti, zaradi česar tudi prispevek proračuna ne deluje več tako olajševalno. Ta način beneficirane obrestne mere je tudi brez posebne stimulacije za kreditodajalca.

2. varianta: Anticipativni obračun dodatne obrestne mere z izplačilom v času izkoriščanja kredita. Ta način je zelo stimulativen, ne glede na to, ali se daje kreditodajalcu ali investitorju; kolikor se daje kreditodajalcu, ga močno stimulira na sklenitev pogodbe na čim daljši rok odplačila, ker je potem tudi znesek anticipativnih obresti mnogo večji. Na drugega partnerja vpliva ta sistem podobno kot prva varianta. Zaradi močne stimulacije je možno na ta način doseči hiter razvoj turizma, kar pa obenem terja visoka proračunska sredstva v kratkem času. Njegova pomanjkljivost je predvsem v tem, da pri limitiranih proračunskih sredstvih znatno zožuje fronto investitorja.

3. varianta: Anticipativni obračun obrestne mere, izplačan tako, da pokrije začetne anuitete kredita do izčrpanja zneska. Ta varianta močno stimulira inve-

stitorja, ker mu zlasti pomaga v tistem času, ki je za investitorja najtežji, to se pravi v prvih letih eksploatacije objekta. Odvisno od dolžine odplačilnega roka kredita bi znašalo črpanje anticipativnih obresti pri plačilu celotnih anuitet od 1—4 leta po dograditvi objekta. Na ta način pride investitor do moratorija pri odplačilu kredita, za kar je bila često postavljena zahteva. Za proračun ima ta varianta podobne neugodnosti kot prejšnja, ker zahteva razmeroma velika sredstva v kratkem času, s čimer pri limitiranih proračunskih sredstvih zožuje fronto investiranja. Njena prednost je v tem, da so obveze zelo kratkoročne in se lahko vsako leto prilagajajo proračunskim možnostim. Če pa se beneficirane obresti izplačajo v celoti v enkratnem znesku takoj po izčrpani polovici odobrenega kredita kreditodajalcu, potem pa je to lahko tudi močan stimulan za banke, ker dobijo na ta način predčasno plačane prve anuitete kredita.

Za lažjo primerjavo med navedenimi variantami navajamo možnost, da bi dobili investitorji od bank za gradnjo turističnih objektov v naslednjih petih letih vsako leto enakomerno po 240 milijonov dinarjev kredita na desetletno odplačilno dobo z beneficirano 5,5% obrestno mero. V primeru prve variante, to je po dekurzivnem obračunu obrestne mere, plačljivo ob dospelju letnih anuitet, bi znašale obveznosti proračuna iz naslova dodatne obrestne mere po letih takole:

	— 000 din
prvo leto	12 948 din
drugo leto	24 860 din
tretje leto	35 678 din
četrto leto	45 342 din
peto leto	53 787 din
šesto leto	47 997 din
sedmo leto	41 886 din
osmo leto	35 434 din
deveto leto	28 622 din
deseto leto	21 430 din
enajsto leto	14 272 din
dvanajsto leto	8 471 din
trinajsto leto	4 105 din
štirinajsto leto	1 253 din

Skupno bi znašal izdatek proračuna za ta namen 376 milijonov dinarjev. Pri tem je opazno, da začne v šestem letu letna proračunska obveznost padati, ker smo računali samo zaključene obveznosti iz petletnega obdobja. V resnici bi pa te obveznosti tudi v šestem in nadaljnjih letih rastle z enakim trendom kot do vključno tega leta zaradi novih kreditov in bi narasle v desetem letu že nad 107 000 ter podobno dalje. Pri tem je zlasti opazno, da se obveznosti proračuna pri vsakem kreditu vsako leto manjšajo in so torej za investitorja iz že prej navedenih razlogov vse manj stimulativne, oziroma postanejo pri daljših odplačilnih rokih že brezpomembne.

Izračun po drugi ali tretji varianti ob tistih predpostavkah, kot so navedene v prejšnji varianti, pokaže, da bi bila v vseh petih letih vsako leto enaka obveznost proračuna za dodatno obrestno mero in sicer bi znašala 70,5 milijona dinarjev ter znašala skupno prav tako 376 milijonov dinarjev, pri čemer bi se

proračunska sredstva v naslednjih letih uporabila za nadaljnje nove investicije v celoti, ker ne bi bila obremenjena s starimi obveznostmi. Pri tem daje tretja predlagana varianta še to prednost, da dobi kreditodajalec pri prej navedeni predpostavki kvalitetna sredstva na razpolago približno tri leta pred dospeljem anuitet in da uživa investitor oprostitev plačila prvih pet polletnih anuitet.

Po primerjavi ugodnih in neugodnih posledic je bila v predlog za izdajo zakona vnesena tretja varianta kot najprimernejša. Zadnje določilo glede izjeme, da sme izvršni svet SRS odobriti enake ugodnosti tudi za gradnjo turističnih objektov zunaj Slovenije, ima svoj smisel v tem, da se bo mogoče pokazala priložnost, ko bi naši investitorji nastopili tudi drugje zaradi svoje ekonomske potrebe, če je tak nastop tudi v skladu z našimi nacionalnimi interesi (npr. v zamejstvu).

S tem zakonom naj bi razveljavili dosedanji republiški zakon o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma in z dnem ukinitve veljavnosti zadevne zvezne zakonodaje uvedli nov režim stimuliranja gradnje turističnih objektov v Sloveniji. Iz predvsem praktičnih razlogov predlagamo, da naj bi republika z drugim zakonom posebej uredila svoje obveznosti do dosedanjih koristnikov zveznih in republiških benefikacij. Republiška proračunska sredstva po zadnjem navedenem zakonu bodo namreč vnaprej znana za celo dobo do 25 let in bodo predstavljala stalno nespremenljivo (vendar degresivno) postavko v republiškem proračunu. Drugače pa bo s sredstvi po tem zakonu, ki naj ureja republiško benefikacijo za prihodnost. Ta sredstva bodo podvržena, če ne vsakoletnim spremembam in odločitvam, pa vsaj spremembam in odločitvam v petletnih načrtih razvoja SR Slovenije. Tudi ni izključeno, da ne bodo praksa v prihodnjih letih in pa različen položaj posameznih gospodarskih panog ter možnosti proračuna zahtevale določene spremembe zakona, ki imajo lahko številne posledice, zaradi česar tega ne bi kazalo reševati v istem zakonu obenem s starimi obveznostmi, ki ne bodo doživljale sprememb.

4. Finančne posledice zakona

Izhajajoč iz predloga srednjeročnega načrta razvoja Slovenije, naj bi pri nas investirali v primarne in sekundarne turistične objekte v petih letih okrog 1,7 milijarde din. Če bi hoteli beneficirati vse kredite ob poprečni 30% udeležbi investitorjev, bi to znašalo pri poprečni odplačilni dobi 10 let na leto okrog 70 milijonov din za dodatno obrestno mero za kredite na področju turizma. Upravičeno pa domnevamo, da vsi objekti ne bodo izpolnjevali pogojev za pridobitev dodatne obrestne mere ter da se bo močneje razmahnila gradnja zasebnih pensionov, ki rabijo le majhne kredite na kratke roke in da bo podobno tudi s hoteli v poslovnih centrih. Pri teh pogojih se utegnejo potrebe znižati tudi na 60 milijonov din letno. Končno pa je treba poudariti, da proračun ni z ničemer vezan po tem zakonu glede višine sredstev za te namene, ampak je vsakoletna odločitev prepuščena možnostim in razvojni politiki.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 45. seji 19. julija 1971 obravnaval predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor izrazil soglasje s tem, da se sistem, kakršnega je imela federacija, ne prevzame, ampak da se uzakoni ustrežnejši sistem.

Medtem ko je zvezna zakonodaja omogočala beneficiranje obrestne mere vsem investitorjem na področju turizma, bi bil krog investitorjev, ki bi se lahko potegovali za beneficiranje obrestne mere po novem zakonu, ožji. Odbor se strinja s tem, da ne morejo biti deležni benefikacij premični turistični objekti tistih dejavnosti, ki so dovolj akumulativne, kot na primer razne turistične poslovalnice, trgovinski lokali in podobno.

Odbor se obenem strinja z načelom, da imajo možnost dobiti benefikacijo objekti v zasebnem sektorju, domovi mladinskega turizma in planinske kočje.

Že zvezni zakon je pokazal, da sistem avtomatizma ni sprejemljiv, ker sredstva niso omejena, zato je načelo selektivnosti utemeljeno. Prav je, da benefikacij ni mogoče odobriti na prekoračitve in podražitve, zato je predvidena solidnejša osnova za odobritev — izvedbeni projekt, ne pa le glavni projekt.

Republiško dodatno obrestno mero naj odobrava komisija, ki jo iz vrst strokovnjakov imenuje izvršni svet.

Iz bančne kreditne vsote je treba črtati oročena sredstva investitorja, ki se ne morejo vključevati v osnovo za benefikacijo.

Odbor meni, da je med tremi variantami oblike benefikacija najsprejemljivejša tretja varianta, po kateri investitor dobi benefikacijo v začetnem obdobju rednega poslovanja, ki jo uporabi za odplačilo od banke odobrenih kreditov. Dejstvo je, da imajo novi obrati največje težave v prvem obdobju poslovanja in da jim je tedaj pomoč najbolj potrebna, obenem pa ta sistem ne predstavlja za republiko sprejemanje dolgoročnih obveznosti.

Sicer pa je bila v razpravi izražena tudi misel, da vendarle ne smemo ocenjevati turizma kot dejavnost, ki lahko reši problematiko deviznega ravnovesja. Turizem je zelo pomembna dejavnost, je pa obenem tudi dokaj občutljiva, predvsem za primere mednarodnih zapetljajev. Zato je treba tudi ob tem resno razmisliti in razvijati gradnjo turističnih objektov vzporedno z drugimi gospodarskimi dejavnostmi.

Upoštevanje pretežno tujskega turizma po mnenju odbora ni pravilno; saj predstavljajo okoli 50 % vseh gostov domači gostje. Hoteli A in visoke B kategorije lahko predstavljajo le določen del novih kapacitet. Potrebni so nam tudi hoteli B in C kategorije.

Glede možnosti za odobritev benefikacij za objekte na gospodarsko manj razvitih območjih je bilo opozorjeno, da bo treba določila tega zakona uskladiti z zakonom za razvoj manj razvitih območij.

Vsekakor pa je treba osnutek zakona po mnenju odbora že uskladiti z bančno prakso. Gre namreč za vprašanje, kdaj se odobri investitorju republiška benefikacija. Ne samo banka, tudi investitor bi namreč moral vnaprej vedeti za to, ali bo objekt deležen benefikacije in kolikšne. Običajni bančni pogoji za kredite za gospodarske investicije na 5-letni odplačilni rok in po obrestni meri 8 % za turistične objekte niso sprejemljivi, ker jih taki objekti ne zmorejo. Zmore jih kvečjemu večje podjetje, v okviru katerega se gradi tak turističen objekt.

V razpravi ob predlogu za izdajo tega zakona je na seji odbora ponovno prišla do izraza potreba po sprejetju republiške bilance sredstev, ki bo vnaprej določala usmeritev in medsebojna razmerja v delitvi sredstev, namenjenih za vsa področja družbenega in gospodarskega življenja. Od posamičnih in parcial-

nih rešitev je treba preiti na sistemsko urejeno delitev družbenega proizvoda in narodnega dohodka.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona in naroči izdelavo osnutka zakona.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Avgusta Majeriča.

Št.: 44-23/71

Ljubljana, 19. 7. 1971

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1971, št. 44-23/71.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 7. 1971, št. 44-23/71.

Odbor za finance gospodarskega zbora je na seji dne 20. septembra 1971 obravnaval predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma, ki ga je Skupščini SR Slovenije poslal v obravnavo izvršni svet.

V načelni obravnavi se je odbor strinjal s predlogom, da se namesto ukinjenega zakona o beneficirani obrestni meri za investicije na področju turizma pripravi nov republiški zakon, ki bi urejal beneficiranje investicij na področju turizma in da se sedaj veljavni republiški zakon ukine.

Člani odbora so se strinjali s predloženimi načeli za izdajo zakona še posebej zato, ker se sredstva, namenjena za beneficiranje obrestne mere, ne bodo tako drobila, kot so se na podlagi dosedanjega zveznega zakona.

Postavljeno je bilo vprašanje, ali ne bi morda kazalo glede na namen zakona to izraziti tudi v naslovu. V zvezi s tem je bilo predloženo, da bi bil naslov zakona: »Zakon o dodatni obrestni meri za kredite, ki so namenjeni ali ki pospešujejo inozemski turizem.« Glede na to, da je zelo verjetno, da bodo predvideni turistični objekti služili ne le za tujski, ampak tudi za domači turizem, pa večina ta predlog ni podprla. Sicer pa tudi statistični podatki govore o tem, da je v Sloveniji v prvih sedmih mesecih tekočega leta bilo okoli 52 % domačih gostov.

Zaradi tega, ker je gradnja tako imenovanih turističnih sob oziroma njihovo kreditiranje urejeno s posebnimi predpisi, so člani odbora še posebej pozdravili predvideno načelo (I/d), da se omogoči dodatna obrestna mera za gradnjo novih pensionskih objektov zasebnih gostincev in kmetov. Tako imenovanih kmečkih pensionov pri nas skorajda ne poznamo za razliko od sosednje Avstrije in severne Italije. Po mnenju poslancev bo izvajanje tega zakona prispevalo k delnemu izboljšanju oziroma povečanju pensionskih kapacitet pri zasebnih kmetih v naši republiki.

Odbor se je soglasno opredelil za drugo varianto sestava predvidene republiške strokovne komisije, ki naj odobrava republiško dodatno obrestno mero, to je za komisijo, ki jo imenujejo banke, gospodarska zbornica, turistična zveza in izvršni svet. Predstavniki predlagatelja je odbor informiral o tem, da bo ob predložitvi osnutka zakona predlagatelj predložil tudi poseben pravilnik, s katerim bi se predpisali pogoji natečaja. Večina članov odbora je soglašala

s predvidenim načelom, da bo republika dala dodatno obrestno mero 5,5% le do vrednosti izvedbenega projekta, ne pa tudi za podražitve in prekoračitve in se ni strinjala s predlogom, da bi se v izjemnih primerih le upoštevalo utemeljene spremembe cen gradnje objektov.

Več članov odbora je ugovarjalo predvidenemu vrstnemu redu, po katerem bo potekala selekcija zahtevkov. Tako naj bi po predlogu za izdajo zakona dala prednost zahtevkom v krajih, ki imajo bolj urejeno splošno infrastrukturo (točka 2/č, str. 7). Nekateri člani odbora so namreč menili, da bi to manj razvita območja postavilo v težji položaj, ker nimajo bolj urejeno infrastrukturo kot razvita območja. Predstavniki predlagatelja pa je člane odbora opozoril, da je že iz »Sklepov in priporočil za nadaljnji razvoj turizma«, ki jih je sprejela republiška skupščina (Ur. l. SRS, št. 20/68), razvidno, da naj bi imeli v prvi vrsti prednost zahtevki, pri katerih se pričakuje večji devizni priliv in tisti, ki se vključujejo v dograditev naših tako imenovanih turističnih centrov. Ne more pa se trditi, da imajo ti tako imenovani turistični centri urejene vse infrastrukturne objekte. Infrastruktura ne pomeni le asfaltiranih komunikacij, ki jih nerazvita področja sicer nimajo, pač pa urejene telefonske zveze, javno razsvetljavo, vodovodno omrežje in druge komunalne naprave, ki jih imajo nekateri kraji na nerazvitih območjih ter bodo zato lahko konkurirali pri razpisu kreditov za gradnjo turističnih objektov. Razen tega pa bo čez nekaj let že na nekaterih delih nerazvitih območij občutiti pozitivne posledice izvajanja republiškega zakona o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji (Ur. l. SRS, št. 4/71), tako da bodo imeli bolj razvito infrastrukturo kot sedaj in bodo z večjim uspehom sodelovali na natečajih za pridobitev kreditov za gradnjo turističnih objektov na podlagi predvidenega zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma.

Opozorjeno je bilo na nedoslednost v obrazložitvi predloga za izdajo zakona, saj je v prvi vrstici prvega odstavka na 9. strani predvideno, da zakon priznava republiško benefikacijo samo novim turističnim objektom. V načelih zakona pa je predvideno, da naj zakon o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma omogoči dodatno obrestno mero za gradnjo novih turističnih zmogljivosti, kar je termin, ki je mnogo bolj sprejemljiv, saj to omogoča npr. kmetom, da v starih stavbah adaptirajo tako imenovane pensionske objekte kmečkega turizma. Kolikor pa bi v zakonu uporabili izraz objekti, bi to onemogočilo adaptacijo kmečkih stavb. Predstavniki predlagatelja je obljubil, da se bo ta neskladnost odpravila.

Člani odbora so se opredelili za tretjo varianto med predloženimi oblikami benefikacije, saj je le-ta po njihovem mnenju najbolj sprejemljiva, ker je najugodnejša za investitorje, hkrati pa dovolj interesantna tudi za poslovne banke. Seveda pa je obenem ta varianta neugodna, saj močno zožuje doslej precej široko fronto investiranja. Kljub temu pa so poslanci bili za to varianto, saj so njene obveznosti zelo kratkoročne in se lahko prilagajajo možnostim republiškega proračuna.

Odbor predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona ter da se pri izdelavi osnutka zakona upoštevajo tudi pripombe, ki jih je dal odbor.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Karla Lutarja.

St.: 44-23/71

Ljubljana, 21. 9. 1971

PREDLOG ZAKONA **o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji**

Temeljna določba

1. člen

Za zdravstveno varstvo tujcev v SR Sloveniji veljajo določbe zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji (Uradni list SFRJ, št. 23-347/67 in št. 20-292/69), predpisi o zdravstvenem zavarovanju, mednarodni sporazumi in določbe tega zakona.

Zdravstveno varstvo tujcev, ki se neposredno financira iz sredstev SR Slovenije

2. člen

V skladu z določbami 1., 6. in 7. člena zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji se poravnajo zdravstvenim delovnim organizacijam stroški za zdravstveno pomoč tujcem iz sredstev SR Slovenije:

1. če gre za nujno medicinsko pomoč osebi s tujim državljanstvom ali osebi brez državljanstva, ki stalno ali začasno biva v SR Sloveniji ali ki je na poti skozi SR Slovenijo, pa zanjo zdravstvena delovna organizacija s sedežem v SR Sloveniji ni mogla dobiti plačila;

2. če gre za zdravstveno pomoč (storitev), opravljeno tujcu, ki stalno živi v SR Sloveniji, ki pa ni zdravstveno zavarovan in ki tudi ni gmotno preskrbljen.

Po predpisih občine, na katerem območju tujec stalno živi, se presoja, ali je tujca šteti za gmotno nepreskrbljenega po 2. točki prejšnjega odstavka.

Za zdravstveno storitev tujcem, ki se plačuje iz sredstev SR Slovenije, se štejejo tudi zdravila, ki se neposredno dajejo tujcu v zdravstveni delovni organizaciji ter medicinsko utemeljeni prevozi z reševalnim vozilom.

Iz sredstev SR Slovenije se ne plačujejo stroški za posebne zdravstvene storitve, opravljene tujcu na njegovo zahtevo (poseben zdravniški pregled, konziliarni pregled, posebna soba, posebna hrana in dr.) (4. člen zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji).

Za nujno medicinsko pomoč v smislu 1. točke prvega odstavka se šteje tista pomoč, ki je potrebna, da se odvrne neposredna nevarnost za poslabšanje zdravja oziroma neposredna nevarnost za življenje, ne pa tudi zdravljenje in medicinska rehabilitacija po odvrnitvi take nevarnosti.

3. člen

Če ne gre za primere iz prvega odstavka 2. člena tega zakona oziroma če tujcu ni zagotovljeno zdravstveno varstvo po predpisih o zdravstvenem zavarovanju v SR Sloveniji ali po mednarodnem sporazumu, terja zdravstvena delovna organizacija plačilo stroškov za zdravstveno pomoč neposredno od tujca oziroma od druge pravne ali fizične osebe, ki se je obvezala plačati stroške ali ki je jamčila za plačilo teh stroškov.

Stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka se zaračunavajo tujcu po cenah, ki veljajo za zdravstveno nezavarovane jugoslovanske državljanke.

4. člen

Zdravstvena delovna organizacija zahteva v primerih iz 1. in 2. točke prvega odstavka 2. člena tega zakona ustrezno povračilo stroškov od SR Slovenije. Zahtevi za povračilo mora priložiti podatke o tujcu ter dokazila, da ni mogla dobiti za zdravstveno pomoč plačilo od tujca (1. točka prvega odstavka 2. člena) oziroma potrdilo pristojne občine, da je tujca šteti za gmotno nepreskrbljenega (2. točka prvega odstavka 2. člena).

Zahteva za povračilo po prejšnjem odstavku se predloži republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo takoj po končanem ambulantnem zdravljenju, pri bolnišničnem zdravljenju pa vsak mesec oziroma že prej, če je trajalo zdravljenje manj kot mesec dni.

5. člen

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo izda v soglasju z republiškim sekretarjem za finance natančnejše predpise o tem, kako dobivajo zdravstvene delovne organizacije od SR Slovenije povrnjene stroške po 2. členu tega zakona.

**Povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev za plačilo
zdravstvenih stroškov zdravstvenim delovnim organizacijam na podlagi
mednarodnih sporazumov**

6. člen

Zdravstvene storitve, opravljene tujcem, ki jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno po mednarodnih sporazumih, plačuje zdravstvenim delovnim organizacijam skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev, na območju katere je bila zdravstvena storitev opravljena.

Če mora zdravstvene storitve, opravljene tujcem po mednarodnem sporazumu, plačati skupnost zdravstvenega zavarovanja brez povračila od tujega nosilca zavarovanja ali če je dogovorjena recipročna brezplačnost med nosilci zavarovanja, se skupnostim zagotavljajo povračila iz proračuna SR Slovenije v višini 50 % stroškov za zdravstvene storitve.

Skupnost zdravstvenega zavarovanja delavcev iz prvega odstavka predloži zahtevke za povračilo 50 % stroškov za zdravstvene storitve in vso ustrezno dokumentacijo zdravstvenih delovnih organizacij na tri mesece zvezni skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, le-ta pa pošlje vsake tri mesece seznam tujcev, ki so jim bile opravljene storitve, in ustrezno dokumentacijo republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo.

Povračilo skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev mora biti izvršeno v treh mesecih potem, ko je zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev predložila zahtevke za povračilo republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo.

Določbe prejšnjih odstavkov se uporabljajo tudi za jugoslovanske državljanke, zavarovane pri tujih nosilcih socialnega zavarovanja, ki jim mora po mednarodnem sporazumu zagotavljati zdravstveno varstvo skupnost zdravstvenega zavarovanja brez povračila od tujega nosilca zavarovanja ali pa je določena recipročna brezplačnost zdravstvenega varstva.

Zdravstveno varstvo tujcev, ki se v SR Sloveniji šolajo ali strokovno izpopolnjujejo

7. člen

Tujcem, ki se v SR Sloveniji šolajo ali strokovno izpopolnjujejo in njihovim ožjim družinskim članom, ki živijo z njimi v SR Sloveniji, je zagotovljeno zdravstveno varstvo ob pogojih in v obsegu, kot je zagotovljeno osebam iz 5. točke prvega odstavka 29. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva.

Tujci iz prvega odstavka uveljavljajo zdravstveno varstvo pri skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev na območju, kjer je šola, v kateri se šolajo, oziroma kjer je sedež delovne ali druge organizacije, v kateri se strokovno izpopolnjujejo.

8. člen

Tujci iz 7. člena plačujejo prispevek za zdravstveno varstvo iz lastnih sredstev, če niso zdravstveno zavarovani na kakšni drugi podlagi.

Za tujce, ki se šolajo ali strokovno izpopolnjujejo v SR Sloveniji kot štipendisti organov ali organizacij v SR Sloveniji, plačuje prispevke za zdravstveno varstvo organ oziroma organizacija, ki jim daje štipendijo, če ni v pogodbi o štipendiji določeno, da jih plačujejo sami (drugi odstavek 5. člena zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji).

9. člen

Prijavo za zdravstveno varstvo tujca iz 7. člena opravi pri pristojni skupnosti zdravstvenega zavarovanja šola, v kateri se tujec šola, oziroma delovna ali druga organizacija, v kateri se tujec strokovno izpopolnjuje.

Za tujce, ki so štipendisti organov in organizacij v SR Sloveniji, opravi prijavo za zdravstveno varstvo po prejšnjem odstavku tudi ta organ oziroma organizacija.

Končna določba

10. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

O B R A Z L O Ž I T E V

I.

Zvezni zakon o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji (Uradni list SFRJ, št. 23-347/67 in št. 20-292/69), ki je začel veljati 2. 6. 1967, je porazdelil plačevanje stroškov za zdravstveno varstvo tujcev takole:

— iz sredstev federacije se plačujejo stroški za tujce s priznanim statusom begunca ali z dovoljenim pribežališčem, če so gmotno nepreskrbljeni ali če stroškov ni bilo mogoče od njih izterjati, ter stroški zdravljenja karantenskih boleznih in za zdravljenje spolno obolelih članov posadke tujih ladij;

— iz sredstev republike pa se plačajo stroški za tujcu izkazano nujno medicinsko pomoč, če zdravstvena delovna organizacija ni mogla dobiti od njega plačila, ter za gmotno nepreskrbljene tujce, če pri nas stalno živijo.

Omenjeni zvezni zakon je pooblastil republike, da v zvezi z njihovimi obveznostmi po drugi alineji iz prejšnjega odstavka uredijo, ob katerih pogojih in na kakšen način se bodo iz sredstev republike plačevale zdravstvene storitve zdravstvenim delovnim organizacijam. Pripominjamo, da je tudi federacija izdala tak predpis (odredbo) za svoje obveznosti, ki jih ima po prvi alineji prejšnjega odstavka (Uradni list SFRJ, št. 15/68).

V skladu s temi pooblastili je bil pripravljen tudi predlog republiškega zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji (1. do 5. člen predloga) in osnutek odredbe o načinu plačevanja zdravstvenih storitev tujcem iz sredstev SR Slovenije. K temu delu predloga zakona oziroma osnutka odredbe ni bilo pripomb oziroma so bile pripombe republiškega sekretariata za delo, republiškega zavoda za socialno zavarovanje ter republiškega sekretariata za finance v celoti upoštevane.

II.

Glede na stališče, ki sta ga sprejela odbora za zdravstvo in socialno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora na seji dne 22. 3. 1971, ter republiški sekretariat za delo, da je treba v enem samem zakonu realizirati pooblastilo, ki jih daje zvezni zakon republikam, je bilo treba predlog zakona dopolniti še z določbami (6. do 9. člen predloga). Te določbe zadevajo:

1. povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev za stroške zdravstvenih storitev tujcem, ki jih le-te morajo plačevati zdravstvenim zavodom na podlagi mednarodnih sporazumov (9. a člen zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji — Uradni list SFRJ, št. 20/69);

2. zdravstveno zavarovanje (oziroma po novem sistemu zdravstvenega zavarovanja: »zagotovitev zdravstvenega varstva«) tujcev, ki se v Jugoslaviji šolajo ali strokovno izpopolnjujejo oziroma, ki so štipendisti (5. člen zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji).

K 1.: Republika mora določiti vire za povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev. Pri tem se je predlagatelj zakona po stališču odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora odločil, da naj bi SR Slovenija prispevala 50 %, ostali del pa bi nosile skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev. Tako razmerje povračil je bilo sprejeto tudi v enakovrstnem zakonu SR Hrvatske.

Druge določbe 6. člena zakona so tehničnega značaja.

Pri urejanju tega vprašanja je predlagatelj zakona upošteval tudi opozorilo ustavnega sodišča Jugoslavije (Ur. l. št. 117/70 z dne 22. 6. 1970) Skupščini SR Slovenije, da SR Slovenija še ni izdala ustreznega predpisa po 9. a členu zgoraj omenjenega zveznega zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji.

K 2.: 7. do 9. člena predloga zakona pomeni vsebinsko in tehnično realizacijo 5. člena zveznega zakona s to razliko, da tujci, ki se šolajo ali strokovno izpopolnjujejo v Jugoslaviji, po našem novem sistemu zdravstvenega zavarovanja ne morejo biti »zdravstveno zavarovani«, ampak da jim je lahko le »zagotovljeno« zdravstveno varstvo.

Iz tega naslova ne nosi SR Slovenija nobenih stroškov, ker že po zveznem zakonu nosi stroške za svoje zdravstveno varstvo (»zavarovanje«) prizadeti tujec sam, razen če ni jugoslovanski štipendist; pa še v tem primeru se lahko s pogodbo o štipendiji določi, da nosi stroške tega varstva tujec sam, ne pa štipenditor (npr. jugoslovanski organ ali organizacija).

Prijavo za zdravstveno varstvo mora sicer praviloma napraviti tujec, ki se pri nas šola ali strokovno izpopolnjuje, sam, predlog zakona (9. člen) predvideva le subsidiarno obveznost prijave tudi za naše organe in organizacije v cilju, da tujec ne bi zaradi opuščene prijave ostal brez zdravstvenega varstva.

III.

Po izračunu republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo so znašali stroški za zdravstvene storitve tujcem, ki jih obvezno nosi SR Slovenija po 6. in 7. členu zveznega zakona oziroma po 2. do 4. členu našega predloga zakona, za leto 1969 skupno 38 384,15 din. V letu 1970 so bili ti stroški nekoliko večji.

Republiški zavod za socialno zavarovanje je sporočil na podlagi svojih evidenc naslednje orientacijske podatke glede stroškov zdravstvenega varstva tujcev po konvencijah v breme našega zavarovanja in ob recipročni brezplačnosti v SR Sloveniji:

a) Leta 1970 do 31. 8. so plačale komunalne skupnosti za turiste iz vzhodnih držav in iz Velike Britanije (brez komunalne skupnosti Ravne) 41 295,95 din.

b) Upokojenec (večinoma jugoslovanskih državljanov, ki žive v SR Sloveniji in dobivajo pokojnino iz Francije, je bilo ca. 280, s pokojnino iz Belgije ca. 50 in s pokojnino iz vzhodnih držav in Velike Britanije 84) je bilo skupaj 414 upokojenec,

ki jim morajo naše skupnosti zagotoviti zdravstveno varstvo. Stroški so bili pri določitvi pavšalnega prispevka za zdravstveno zavarovanje leta 1970 predvideni na 56,00 din mesečno, to je 632,00 din letno za enega upokojenca ali za 414 upokojenec v letu 1970 261 648,00 din.

IV.

Ker zvezni popolni zakon ni pooblastil republik, da — razen pod I. in II. navedenih zadev — uredijo še druga vprašanja v zvezi z zdravstvenim varstvom tujcev, tudi predloženi predlog ne ureja drugih vprašanj, npr. kako je obravnavati tujce, ki pridejo v Slovenijo z namenom zdravljenja, dalje, ali se sme od tujca zahtevati akontacija na stroške zdravljenja oziroma pismena izjava, da bo plačal stroške po povratku v domovino, ali in kako naj se vnovčujejo boni, ki jih izdajajo mednarodne turistične in avto-moto organizacije svojim članom za primer poškodbe ali nenadnega obolenja.

V.

Pripombe k predlogu zakona, ki jih je dal republiški zavod za socialno zavarovanje oziroma republiški sekretariat za delo, so bile v predlogu v celoti upoštevane.

Upoštewane so bile tudi sugestije, ki jih je dal k predlogu zakona odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora na seji dne 22. 3. 1971.

S predloženim predlogom so bila uresničena vsa pooblastila, ki jih je dal republikam zakon o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji.

POROČILA

Odbor republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo je na seji dne 16. julija 1971 obravnaval predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji. Navedeni zakonski predlog je Skupščini SR Slovenije predložil njen izvršni svet.

Odbor je soglasno podprl predlog izvršnega sveta, naj se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Smo namreč sredi najvišje turistične sezone, ko prehaja dnevno v Slovenijo veliko število tujcev in mnogi med njimi iščejo tudi nujno zdravniško pomoč za razna akutna obolenja, travme in podobno. Predlog za skrajšani postopek je tudi utemeljen, saj zakon rešuje financiranje te nujne zdravniške pomoči. Zaradi navedenih dejstev je treba zakon torej sprejeti čimprej.

V načelni razpravi je odbor kritično ocenil dejstvo, da je bil zakon predložen Skupščini SR Slovenije s precej veliko zamudo. Že zvezni zakon z novelo iz leta 1969 je namreč pooblastil republike, da s svojimi pozitivnimi predpisi uredijo, pod katerimi pogoji in na kakšen način se bodo iz sredstev republike plačevale zdravstvenim delovnim organizacijam zdravstvene storitve, ki jih le-te opravijo tujcem. Zvezni zakon je pooblastil republike, da uredijo zdravstveno varstvo tudi tistih tujcev, ki so na šolanju ali na strokovnem izpopolnjevanju v naši državi in da rešijo vprašanje povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev za plačilo zdravstvenih stroškov zdravstvenim delovnim organizacijam na podlagi mednarodnih konvencij. S tem zakonom je končno tudi realizirano pooblastilo iz 9. a člena zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji in sicer, da se sredstva za povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev zagotavljajo iz virov, ki jih določijo republiški predpisi. V teh predpisih je lahko predvideno, da prispevajo skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev za omenjena plačila iz svojega sklada. Glede tega je predlagana rešitev v zakonu, na podlagi katere zdravstvene storitve tujcem, ki jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno po mednarodnih konvencijah, financirajo do 50 % skladi zdravstvenega zavarovanja in do 50 % republiški proračun. Tako je s tem zakonom, pri sestavi katerega je sodeloval tudi republiški zavod za socialno zavarovanje in posredno še skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, onemogočeno, da bi bile tiste skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, na katerih območju je največji turistični promet tujcev, previsoko obremenjene s pokrivanjem stroškov za njihovo zdravstveno varstvo.

V podrobni obravnavi k posameznim členom je odbor sprejel naslednji spremenjvalni predlog:

K členu 3: Besedilo drugega odstavka naj se spremeni tako, da se glasi:

»Stroški za zdravstveno pomoč iz prejšnjega odstavka se zaračunavajo tujcu po cenah zdravstvene delovne organizacije.«

Ločene cene za nezavarovane osebe namreč ne obstajajo, marveč veljajo enaki ceniki za zdravstvene storitve zdravstvenih delovnih organizacij tako za zavarovane kot tudi za nezavarovane osebe.

Odbor predlaga republiškem zboru, da sprejme predlog zakona z navedenim spreminjevalnim predlogom.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Borisa Jarca.

St.: 54-7/71

Ljubljana, 16. 7. 1971

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 45. seji 19. julija 1971 obravnaval predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije izvršni svet s predlogom, da ga obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor se strinja, da se predlog zakona obravnava po skrajšanem postopku v smislu določil 294. in 296. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da je predlog zakona izdelan na podlagi zveznega zakona, v okviru pooblastil in da je razmerje v financiranju med republiko in skupnostmi zdravstvenega zavarovanja za opravljene zdravstvene storitve tujcev, ki ne plačajo sami oziroma ustrežna inozemska organizacija, predhodno že usklajeno.

Ob zagotovitvi zdravstvenega varstva tujcev z republiškim zakonom je bilo sproženo tudi vprašanje, ali ne bodo možne na račun tega zakona špekulacije posameznikov, kajti zdravstvene storitve so pri nas cenejše, razen tega pa bi lahko prišlo tudi do pojavov večjega izkoriščanja zdravstvenih storitev v primerih, ko plačata zdravstvene storitve republika in skupnost zdravstvenega zavarovanja. Vsekakor bo treba tudi o tem voditi računa in v primeru širšega pojavljanja takih primerov v ustreznim dopolnilom zakona to onemogočiti.

S predloženim zakonom še ni v celoti rešena problematika zdravstvenega varstva tujcev pri nas, oziroma naših državljanov na tujem ob predpostavki recipročnosti. Po mnenju odbora je treba pristopiti k zakonskemu urejanju tudi preostalih še odprtih vprašanj, kot na primer vnovčevanje bonov mednarodnih turističnih in avto-moto organizacij, rednega zdravljenja tujcev v naših bolnišnicah in zdravstvenih domovih itd.

V obravnavi po členih je odbor izrazil svoje soglasje k amandmaju odbora za socialno politiko in zdravstvo.

Odbor predlaga zboru, da predlog zakona sprejme.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Dušana Kolenca.

St.: 54-7/71

Ljubljana, 19. 7. 1971

Odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji dne 9. julija 1971 obravnaval predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Odbor je podprl predlog izvršnega sveta, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku kot predlog zakona. Turistična sezona je na višku in v našo državo prihaja veliko število tujcev, ki išče tudi nujno zdravniško pomoč. Ker zakon rešuje financiranje te pomoči, ga je treba sprejeti čimprej.

Odbor je kritično ocenil dejstvo, da je bil zakon predložen skupščini s tako veliko zamudo. Zvezni zakon, ki je bil noveliran leta 1969, je pooblastil republike, da s svojimi predpisi uredijo, ob katerih pogojih in na kakšen način se bodo iz sredstev republike plačevale zdravstvene storitve zdravstvenim delovnim organizacijam. Nadalje je zvezni zakon republike pooblastil, da uredijo zdravstveno varstvo tujcev, ki so na šolanju ali strokovnem izpopolnjevanju ter uredijo povračila skupnostim zdravstvenega zavarovanja delavcev za plačilo zdravstvenih stroškov zdravstvenim delovnim organizacijam na podlagi mednarodnih sporazumov. Ustavno sodišče Jugoslavije je že junija 1970 opozorilo Skupščino SR Slovenije, da ni realizirala pooblastila iz 9. a člena zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v Jugoslaviji. S tem opozorilom in s priporočilom socialno-zdravstvenega zbora zvezne skupščine, po katerem naj bi republike pospešile pripravo svojih zakonov o zdravstvenem varstvu tujcev, je bil seznanjen republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo kot nosilec izdelave zadevnega zakona. Ker kljub večkratnim urgencam socialno-zdravstvenega zbora zakon skupščini ni bil predložen, je odbor za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje na seji dne 22. marca 1971 razpravljal o opozorilu zveznega ustavnega sodišča in o sklepih socialno-zdravstvenega zbora zvezne skupščine. Na tej seji so člani odbora prejeli osnutek zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji, ki ga je skupščini predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. Odbor je razpravljal o tem osnutku zakona in menil, da je pomanjkljiv. Predvsem je odbor poudaril, da bi morali v enem samem zakonu realizirati pooblastila, ki jih republikam daje zvezni zakon, ter da ne kaže pooblastila iz 5. in 9. a člena zveznega zakona realizirati z dopolnitvijo zakona o zdravstvenem zavarovanju in o obveznih oblikah zdravstvenega varstva. Odbor je zlasti poudaril, da ne bi smeli pustiti ob strani problema virov sredstev za povračila skladom zdravstvenega zavarovanja delavcev za zdravstvene storitve tujcem, ki jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno po mednarodnih sporazumih.

Ocenjujoč predloženi zakon z vidika pripomb, ki jih je imel k osnutku zakona, je odbor ugotovil, da je predlagatelj upošteval vse dane pripombe ter tako kompleksno rešil problem zdravstvenega varstva tujcev v SR Sloveniji. Odbor je posebej opozoril na pomembnost predlagane rešitve, po kateri zdravstvene storitve tujcem, ki jim je zdravstveno varstvo zagotovljeno po mednarodnih sporazumih, do 50 % financirajo skladi zdravstvenega zavarovanja, do 50 % pa republiški proračun. Taka rešitev omogoča, da skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, na območju katerih je skoncentriran turistični promet tujcev, ne bi bile preveč obremenjene s kritjem stroškov za njihovo zdravstveno varstvo.

V podrobni razpravi o posameznih členih predloga zakona odbor ni imel pripomb oziroma spreminjevalnih predlogov.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Jožeta Padovana.

St.: 54-7/71

Ljubljana, 12. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 14. 7. 1971 in dodatno poročilo z dne 20. 7. 1971, št. 54-7/71

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču SR Slovenije
in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji

I.

Za Vrhovno sodišče SR Slovenije se določi 25 sodniških mest.

II.

Za okrožno sodišče v Celju se določi 13 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Kopru se določi 8 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Kranju se določi 8 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Ljubljani se določi 33 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Mariboru se določi 24 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Murski Soboti se določi 7 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Novi Gorici se določi 6 sodniških mest,
za okrožno sodišče v Novem mestu se določi 9 sodniških mest.

III.

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

S tem dnem prenehajo veljati: odlok o spremembi odloka o novi določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču Ljudske republike Slovenije in pri okrožnih sodiščih na območju Ljudske republike Slovenije (Ur. l. LRS, št. 34-172/58), odlok o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Ljudski republiki Sloveniji (Ur. l. LRS, št. 44-216/58) in odlok o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru (Ur. l. SRS, št. 37-238/69).

OBRAZLOŽITEV

Po zakonu o sodiščih splošne pristojnosti določa število sodniških mest pri vrhovnem sodišču SR Slovenije in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji Skupščina SR Slovenije na predlog prizadetega sodišča, potem ko si priskrbi mnenje republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo.

Sedanja sistemizacija sodniških mest sodišč splošne pristojnosti, za katera voli sodnike Skupščina SR Slovenije, je dokaj neenotno urejena, za nekatera sodišča pa tudi neustrezno. Sistemizacija sodniških mest za vrhovno sodišče

SR Slovenije je bila določena z odlokom leta 1958, istega leta je bila določena tudi sistemizacija sodniških mest za okrožna sodišča v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici in Novem mestu, leta 1969 pa za okrožno sodišče v Celju in Kopru, medtem ko okrožno sodišče v Kranju doslej ni imelo posebej sistemiziranih sodniških mest.

Zaradi tega in zaradi bistvenih sprememb glede vsebine in obsega dela nekaterih okrožnih sodišč so posamezna sodišča že v letu 1970 predlagala povečanje sistemiziranih sodniških mest. Svoje zahteve so utemeljevala predvsem s povečanim obsegom dela, posebno še ko so bila vse preiskovalna opravila prenesena na sodišča, medtem ko se sistemizacija delovnih mest pri večini okrožnih sodišč ni spremenila skoraj 13 let.

Republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo je izdelal posebna merila za določanje števila sodniških mest pri občinskih, okrožnih in okrožnih gospodarskih sodiščih, na podlagi katerih je ugotovil, da so vse zahteve za zvišanje sistemiziranih sodniških mest pri posameznih okrožnih sodiščih v celoti utemeljene.

O zahtevah je razpravljala komisija za pravosodje že v juniju 1970, ko je obravnavala splošno kadrovsko problematiko v pravosodju v SR Sloveniji, vendar je bila takrat mnenja, da glede na bližnje predvidene sistemske spremembe na področju pravosodja ne kaže parcialno in začasno urejati vprašanja sistemizacije sodniških mest pri sodiščih, v katera voli sodnike republiška skupščina. S pripravo in bližnjo uveljavitvijo ustavnih amandmajev pa se je položaj spremenil predvsem zaradi odločitve, da prva faza ustavnih sprememb ne bo zajela pravosodja. Spričo tega je bila komisija za pravosodje mnenja, da ne bi bilo smotrno še nadalje odlagati vprašanja sistemizacije sodniških mest, čeprav bo rešitev še vedno začasna. Zato je komisija upoštevala le tiste zahtevke za povečanje števila sodniških mest pri sodiščih splošne pristojnosti v Sloveniji, ki so utemeljeni in nujni glede na sedanji obseg dela. To isto je storila že pred tem, tudi kar zadeva gospodarsko sodstvo.

Tako je komisija za pravosodje mnenja, da je utemeljen predlog okrožnega sodišča v Ljubljani za sistemizacijo treh novih sodniških mest, za okrožno sodišče v Mariboru za eno novo sodniško mesto in za okrožno sodišče v Murski Soboti prav tako za eno novo sodniško mesto. Po merilih republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo bi glede na obseg dela bilo treba za ljubljansko okrožno sodišče sistemizirati 8 novih sodniških mest, za mariborsko okrožno sodišče tri nova sodniška mesta, povečati pa bi bilo treba tudi sistemizacijo sodniških mest pri drugih okrožnih sodiščih, vendar je bila komisija za pravosodje mnenja, da bo treba celotno problematiko v zvezi s sistemizacijo sodniških mest in kadrovske zasedbo sploh proučiti in rešiti v okviru ostalih vprašanj s pravosodnega področja. S takim stališčem je soglašal tudi republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

Spričo tega je s predloženim odlokom na novo določena sistemizacija za okrožna sodišča v Ljubljani, Mariboru in Murski Soboti, medtem ko je sistemizacija sodniških mest za vrhovno sodišče SR Slovenije in ostala okrožna sodišča nespremenjena in povzeta v odlok zaradi enotnega pregleda. Izjema je okrožno sodišče v Kranju, ki doslej ni imelo sistemizacije urejene, kot je že uvodoma povedano in je zato v odlok prevzeta sistemizacija takšna kot je dejanska zasedba sodniških mest pri tem sodišču.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 6. 7. 1971, št. 111-13/71

PREDLOG ODLOKA

o soglasju k programu izobraževalne skupnosti
SR Slovenije za leto 1971

Na podlagi 149. člena ustave Socialistične republike Slovenije in 54. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 8-52/69) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji prosvetno-kulturnega zbora sprejela

ODLOK

o soglasju k programu izobraževalne skupnosti
SR Slovenije za leto 1971

K programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971, ki ga je sprejela skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije na seji dne 31. maja 1971, se daje soglasje.

OBRAZLOŽITEV

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 7. julija 1971 obravnaval program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leta 1971, ki ga je na podlagi 54. člena zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji predložila v soglasje skupščini republiška izobraževalna skupnost. Hkrati z delovnim programom je odbor obravnaval tudi poročilo o delu izobraževalne skupnosti SR Slovenije v letu 1970.

V razpravi je bilo ocenjeno, da program republiške izobraževalne skupnosti za letošnje leto vsebuje vsa najaktualnejša vprašanja, ki jih že dalj časa poraja področje vzgoje in izobraževanja. Pritegnitev drugih republiških institucij, tudi zadolženih za problematiko vzgojnoizobraževalnega dela, v obdelavo posameznih tem, je v skladu z večkratnim opozorilom odbora, naj bi prišlo do vsebinske koordinacije med njimi.

Posebne pozornosti in podpore so bile deležne naloge o programu razvoja malih šol, razvoju sistema financiranja vzgoje in izobraževanja, merilih in pogojih za zagotavljanje posebnih dopolnilnih sredstev temeljnih izobraževalnih skupnosti in izdelava kriterijev za razdelitev teh sredstev. Iz njih je namreč razvidna pozitivna težnja republiške izobraževalne skupnosti, da bi v okviru svojih finančnih možnosti v kar največji meri izenačila pogoje osnovnošolskega in možnosti nadaljnjega izobraževanja mladine ne glede na razvitost območij in socialni izvor. V zvezi s tem je bilo ponovno predloženo, naj bi vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ki jih štejemo v B program, sodile v tisti del

vzgoje in izobraževanja, ki jih temeljne izobraževalne skupnosti obvezno financirajo. Pri tem so bile mišljene predvsem male šole, predšolska vzgoja in podaljšano bivanje, dejavnosti, prek katerih je možno zmanjševati osip v osnovni šoli, hkrati pa doseči večjo kvaliteto pouka.

V razpravi je bilo opozorjeno na odprto vprašanje odnosov med samoupravnimi in družbeno-političnimi skupnostmi, čemur kaže pri spreminjanju republiške ustave posvetiti posebno skrb.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 15. julija 1971 obravnaval program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971, ki ga je Skupščini SR Slovenije poslala v soglasje izobraževalna skupnost SR Slovenije.

Program vsebuje obsežno število konkretnih nalog, ki jih bodo opravili organi skupnosti v tem in prihodnjem letu. Iz tega je razvidno, da je izobraževalna skupnost še zmeraj precej zavzeta z reševanjem tekočih finančnih problemov in da dokaj počasi razširja svojo dejavnost v smeri oblikovanja in izvajanja politike v obsegu, ki jo določa zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja. Takšna programska usmerjenost je tudi posledica dosedanje nestabilnosti v financiranju šolstva in njegove sanacije, ki še ni končana.

V zvezi z oblikovanjem in uresničevanjem delovnih programov različnih institucij na področju vzgoje in izobraževanja odbor meni, da je potrebno zagotoviti njihovo optimalno usklajenost.

K posameznim nalogam je dal odbor naslednje pripombe, oziroma je predlagal nove naloge, ki so se v dosedanjem delu odbora pokazale aktualne:

K nalogam o materialni preskrbi učencev in študentov:

Naraščajoča socialna diferenciacija zahteva odločne ukrepe tudi pri zagotavljanju enakih možnosti za izobraževanje mladine, da bodo lahko študirali tudi materialno šibki, toda sposobni in prizadevni učenci. Socialna diferenciacija je eden izmed poglavitnih povzročiteljev materialne selekcije v šolstvu, ki se pojavlja že v višjih razredih osnovnih šol in se še bolj zaostri ob prehodu v srednje in visokošolske zavode. Ta materialna selekcija je najbolj prisotna na nerazvitih območjih, ker stroški za šolanje otrok zunaj domačega kraja močno presegajo finančne možnosti staršev z nižjimi dohodki. Ta vidik naj se upošteva tudi pri racionalizaciji mreže šol.

Izobraževalna skupnost se je doslej najbolj poglobljala v reševanje teh problemov, vendar so njeni ukrepi zaradi širine te družbenoekonomske problematike mogli učinkovati le blažilno. Ker je izobraževalna skupnost s temi problemi najbolj seznanjena in ima tudi ustrezno službo, naj v okviru teh nalog programa prouči in predlaga jasne ukrepe za odpravo tega socialnega, ekonomskega in tudi že političnega problema v obdobju srednjeročnega razvoja SR Slovenije.

K 46. nalogi: Pri oblikovanju meril in pogojev za zagotavljanje posebnih dopolnilnih sredstev temeljnim izobraževalnim skupnostim v letu 1972 naj izobraževalna skupnost upošteva tudi višino prispevkov, ki so jih dale

posamezne občine za investicije v osnovno šolstvo in naj ta njihova prizadevanja primerno spodbuja.

K 47. n a l o g i : V javnosti je veliko pripomb, da delitev celovite izobraževalne dejavnosti na A in B program z vzgojnega gledišča ni ustrezna in racionalna. V okviru te naloge naj organi skupnosti preučijo možnost, da bi se B program odpravil, njegova vzgojno-izobraževalna vsebina pa glede na razpoložljiva sredstva postopno prenašala v reden izobraževalni program.

Odbor predlaga republiški izobraževalni skupnosti izdelavo analize, ki bo predočila konkretne rezultate petletnega izvajanja zakona o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja. Potreben je pregled nad doseženimi materialnimi in vsebinskimi premiki na tem področju, sodelovanjem gospodarstva in šolstva, razvojem samoupravnih odnosov in nad uresničevanjem drugih intencij zakona. V okviru poročila o delu izobraževalne skupnosti v letu 1970 je odbor razpravljal tudi o vprašanjih v zvezi z ustanavljanjem posebnih izobraževalnih skupnosti. Potrebno je analizirati vzroke, zakaj še ni prišlo do ustanovitve teh skupnosti in če so sploh realne možnosti in pogoji, da jih bodo delovne organizacije v bližnji prihodnosti začele ustanavljati kot lastne interesne skupnosti.

Odbor predlaga republiškem zboru, da da soglasje k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Ceneta Matičiča.

St.: 022-166/71

Ljubljana, 16. 7. 1971

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 14. 7. 1971, št. 022-166/71

PREDLOG ODLOKA

o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971

1. Skupščina sprejema načrt statističnih raziskovanj za leto 1971, ki imajo pomen za Socialistično republiko Slovenijo.

2. Načrt statističnih raziskovanj za leto 1971 je sestavni del tega odloka in je objavljen skupaj z njim.

3. Finančna sredstva za izvajanje tega odloka so zagotovljena v okviru proračunskih sredstev, ki so bila dodeljena zavodu SRS za statistiko v letu 1971.

4. Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

Obrazložitev se nanaša na raziskave, ki so se do sedaj izvajale v SR Sloveniji, ali pa na tiste, pri katerih nastopajo nekatere manjše spremembe in zato odstopajo od zveznega načrta statističnih raziskovanj. Pri slednjih gre samo za

pravno osnovo, ki nima nobenih finančnih ali materialnih posledic, z izjemo ankete o družinskih proračunih pod točko 23.

1. REGISTER STALNEGA PREBIVALSTVA — REVIZIJA

Glede na to, da je v letu 1971 popis prebivalstva, bi kazalo izkoristiti to veliko statistično raziskovanje za to, da se opravi revizija občinskih registrov prebivalstva. Matični in prijavno-odjavni uradi bi primerjali podatke popisa prebivalstva po polnoštevilnosti s stanjem v svojih kartotekah. To stanje bi služilo kot nova osnova za podatke o stalnem prebivalstvu za matične in prijavnne urade. Takšen postopek uporabljajo vse države, ki imajo že vpeljane registre prebivalstva. Hkrati odpade vsakoletno štetje prebivalstva iz registra po stanju 30. marca, ker bo popis prebivalstva pokazal novo in dejansko stanje stalnega prebivalstva.

2. ROJSTVA (Dem-1)

Razen podatkov, ki jih vsebuje ta raziskava v zveznem načrtu, se v obrazec o prijavi rojstva vnese še registrska številka občana, ki služi za zvezo med matičnimi knjigami in registrom prebivalstva.

3. SMRTI (Dem-2. Potrdilo o smrti, Zdravniško poročilo o vzroku smrti)

Razen podatkov, ki jih že vsebujejo obrazci po zveznem načrtu, se v obrazec vnese še registrska številka občana, ki služi za zvezo med registrom in matičnimi knjigami.

4. SKLENJENE ZAKONSKE ZVEZE (Dem-3)

Podatki, ki jih vsebuje omenjena raziskava v zveznem načrtu statističnih raziskav, se dopolnijo še z vnašanjem o registrski številki občanov, ki služi za zvezo med registrom prebivalstva in matičnimi knjigami.

5. RAZVEZANE ZAKONSKE ZVEZE (RB-1)

K podatkom, ki jih vsebuje raziskava v zveznem načrtu statističnih raziskav, se doda še podatek o registrski številki občana, ki služi za zvezo med evidenco v okrožnem sodišču, matičnimi knjigami in registrom prebivalstva.

6. PRIZNANJE OCETOVSTVA, POZAKONITVE IN POSVOJITVE (Dem-1 a)

Te podatke zbira zavod že vrsto let in spadajo med standardne informacije o gibanju prebivalstva. Podatki so potrebni tudi v ugotavljanju in reševanju problematike otroškega varstva.

7. SELITVENO GIBANJE PREBIVALSTVA (Sel-1)

Zavod SRS za statistiko vodi na temelju predpisane prijavno-odjavne službe selitveno statistiko prebivalstva, ki je med najpomembnejšimi faktorji v ugotavljanju populacije po prostorski razdelitvi. Razen tega se vse spremembe v selitvenem gibanju prebivalstva evidentirajo tudi v obstoječih registrih pri matičnih ali prijavno odjavnih uradih, sproti pa se bodo vnašale tudi v centralni register stalnega prebivalstva SRS.

8. PROBLEMATIKA INDUSTRIJSKEGA PODJETJA (IND-1, priloga)

Ta raziskava je vpeljana že več let na zahtevo republiškega sekretariata za gospodarstvo, zavoda za planiranje in gospodarske zbornice. Za načrtno gospodarsko politiko, za analiziranje in ukrepanje v industriji, kakor tudi za boljše razumevanje mesečnih industrijskih indeksov je ta služba dober pripomoček.

9. PROGNOZA INDUSTRIJSKEGA PODJETJA (KT-1)

Tudi ta služba teče že več let in je bila vpeljana na zahtevo izvršnega sveta in takratnih gospodarskih sekretariatov. Pri tej službi večje število industrijskih podjetij napove svojo proizvodnjo v tekočem mesecu in dobimo tako okrog 20 dni pred rednim poročanjem ocenjeno sliko industrijske proizvodnje.

10. SPREMEMBE V STANJU OBRTNIŠKIH ORGANIZACIJ (Obrt-1)

11. VKLJUČEVANJE VAJENCEV V OBRT (Obrt-2)

12. ZASEBNI SEKTOR OBRTI (Obrt-3)

13. DRUŽBENI SEKTOR OBRTI (Obrt-4)

Te štiri službe je zavod uvedel zaradi potreb gospodarske zbornice. O obrti ima namreč statistika malo podatkov, samo letno poročilo Zan-21 za družbeni sektor obrti, za druga dogajanja v obrti pa dajejo informacije predlagane raziskave. Zlasti malo je podatkov o zasebni obrti, nekaj jih dobimo s popisi, ki pa so v večletnih razdobjih.

Za raziskave v letu 1971 predvideva zavod tudi ustrezne spremembe metodologij, ki jih bo pripravil skupno z gospodarsko zbornico in republiškim sekretariatom za gospodarstvo.

14. CENE ZA GRADBENA DELA (ITG)

Ta služba je bila leta 1957 vpeljana kot zvezna. Že naslednje leto je prenehala po drugih republikah, v Sloveniji pa se je zaradi boljših pogojev pri gradbenih podjetjih obdržala. Podatke rabijo Sekretariat za gospodarstvo, Biro gradbeništva Slovenije in Gradbeni center Slovenije.

15. INVESTICIJE, IZDATKI IN TARIFE ZA KOMUNALNE STORITVE (K-1)

16. KOMUNALNE ORGANIZACIJE IN STANOVANJSKA PODJETJA (K-3)

O komunalni dejavnosti dobiva statistika po zveznem načrtu podatke vsaka tri leta in še to zelo pomanjkljive. Zato opravlja zavod na predlog gospodarske zbornice, ki želi nekaj osnovnih informacij o komunalnih organizacijah in stanovanjskih podjetjih, te raziskave že nekaj let. Tako kot za obrt so tudi za to področje predvidene dopolnitve in spremembe metodologij.

17. PROBLEMATIKA TRGOVINSKE ORGANIZACIJE (Priloga k TRG-14)

S prilogo k rednemu mesečnemu poročilu o dejavnosti trgovine zberemo od 100 izbranih trgovskih podjetij problematiko o prometu, založenosti, obratnih sredstvih, investicijah ter cenah. Podatke rabi predvsem gospodarska zbornica.

18. PROBLEMATIKA O JAVNEM PROMETU (Priloga SAM-11)

Problematika je priloga k mesečnemu poročilu od leta 1960 in je bila uvedena iz enakih razlogov kot v industriji in trgovini. Predlagala jo je gospodarska zbornica, statistika pa rabi to informacijo tudi sama za mesečne komentarje o prometu.

19. TOVORNI IN ŽELEZNIŠKI PROMET (Prom-Žel-1)

20. POŠTNE STORITVE (308-A)

Ti poročili ima zavod že vsa leta in sta vir podatkov o železniškem in poštnem prometu pri nas. Po zveznem načrtu statističnih raziskovanj teh podatkov po republikah ne dobimo.

21. PROMET POTNIKOV Z VLAKI, LETALI IN LADJAMI (SŽ-3, SP-3, SV-3)

Službo je zavod uvedel leta 1965 na predlog tedanjega sekretariata za turizem in turističnih združenj. Statistika ima zvezno službo o prihodih v cestnem prometu. S predlagano raziskavo, ki je torej dopolnilo zvezni, je omogočeno kompleksno opazovanje prihodov z vsemi prometnimi sredstvi.

22. TURISTIČNE ZANIMIVOSTI (Tu-2)

To raziskavo vodi zavod za Slovenijo kot turistično republiko že deset let. Menimo, da bi morala ostati še naprej, ker informira o izletniškem turizmu, katerega sicer statistično ne zajemamo; statistika ima namreč podatke samo o gostih in prenočitvah. Od turističnih organizacij je prejel zavod letos tudi pripombe glede razširitve teh informacij, vendar se v tem smislu pripravlja tudi raziskava v zveznem merilu, in jih zaenkrat nismo upoštevali.

23. DRUŽINSKI PRORACUNI DELAVSKIH DRUŽIN (APB-11)

Mesečna anketa o družinskih proračunih zajema v Sloveniji le 120 družin. Podatki, ki jih zberemo, ne zadovoljujejo potreb naše republike, ker ne omogočajo spremljanja gibanja osebne potrošnje in tudi niso zadostna podlaga za izračunavanje indeksa cen življenjskih potrebščin, s katerimi se vsako leto valorizirajo pokojnine v republiki. Zato predlagamo, da se anketa po številčnem obsegu anketiranih družin razširi. Zainteresirana je tudi Skupščina mesta Ljubljana, ki bi izbrala na svojem področju dodatno še okrog 100 družin in prispevala del stroškov. Skupno bi bilo anketiranih v Sloveniji okrog 300 družin, kar bi zadostovalo, da bi se rezultati raziskave precej izboljšali.

24. ŠOLSKA PREHRANA (Š-PR)

Na željo prosvetnih, socialno-zdravstvenih organov ter družbenih organizacij zbira zavod že nekaj let informacije o prehrani, kako je organizirana na osnovnih in srednjih šolah, koliko otrok se hrani in o stroških za prehrano. Zavod meni, da je ta zahteva zaradi težnje po čim razvitejših oblikah otroškega varstva upravičena.

25. KARTOTEKA ORGANIZACIJSKIH ENOT

Po zveznem načrtu statističnih raziskovanj se vodi pri občinskih in republiških statističnih organih kartoteka organizacijskih enot, ki se uporablja pri

sestavljanju adresarjev ter raznih seznamov in pregledov. V tej kartoteki, ročno oziroma z adremo, ni mogoče sproti spremljati vseh organizacijskih sprememb, razen tega pa ta naloga doslej ni bila dovolj natančno precizirana kot dolžnost delovnih organizacij in organov, pristojnih za registracijo. Zaradi izboljšanja dela in vpogleda nad poročevalskimi enotami je potrebno preveriti stanje v kartoteki, ga primerjati s terenom in natančneje definirati medsebojne obveznosti organizacij in organov.

Glede na to predlagamo dopolnitev k zvezni raziskavi z naslednjimi obveznostmi delovnih in drugih organizacij ter organov, pristojnih za registracijo:

— preverjanje organizacijske sestave delovnih in drugih organizacij ter državnih organov,

— sprotno poročanje o organizacijskih spremembah.

POROČILA

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora je na seji dne 21. julija 1971 obravnaval predlog odloka o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Glede na pripombo nekaterih članov odbora, da je bil predlagani odlok predložen že v drugi polovici leta, čeprav gre za načrt statističnih raziskovanj za leto 1971, je odbor ugotovil, da je prišlo do zamude zaradi tega, ker je predlagatelj oziroma zavod SR Slovenije za statistiko pripravil še v preteklem letu precej obširnejši predlog načrta statističnih raziskovanj, vendar za njegovo realizacijo ni bilo mogoče zagotoviti dovolj finančnih sredstev. Zaradi tega je skušal predlagatelj zainteresirati uporabnike statističnih podatkov, da bi pri nekaterih raziskovanjih sodelovali kot sofinancerji, vendar za takšno akcijo ni bilo interesa. Zaradi tega se je moral predlagatelj omejiti na enak obseg statističnih raziskovanj kot v preteklem letu. Razlika je le v tem, da so demografske statistične raziskave prilagojene tehničnemu poteku zbiranja podatkov v zvezi z novoustanovljenim registrom prebivalstva.

Odbor k predlogu odloka ni imel pripomb in predlaga republiškem zboru, da ga sprejme v predloženem besedilu.

Poročevalec odbora na seji republiškega zbora bo Martin Košir, predsednik odbora.

St.: 05-4/71

Ljubljana, 21. 7. 1971

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 19. 7. 1971, št. 05-4/71.

Zakondajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 19. 7. 1971, št. 05-4/71.

PREDLOG ODLOKA

o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost

Na podlagi 114. člena poslovnika Skupščine Socialistične republike Slovenije je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora, gospodarskega zbora, prosvetno-kulturnega zbora in na seji socialno-zdravstvenega zbora sprejela

ODLOK

o ustanovitvi komisije Skupščine Socialistične republike Slovenije za raziskovalno dejavnost

I.

Ustanovi se komisija za raziskovalno dejavnost kot stalna komisija Skupščine Socialistične republike Slovenije z nalogo, da

— spremlja, proučuje in obravnava oblikovanje koncepta nacionalne politike na področju raziskovalne dejavnosti ter v imenu Skupščine SR Slovenije pripravlja stališča in predloge za določanje te politike;

— spremlja, proučuje in obravnava oblikovanje srednjeročnih in dolgoročnih programov raziskovalnega dela v skladu s programi družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije;

— obravnava dokumente skupnosti raziskovalcev Slovenije o stanju, razvoju in napredku raziskovalnega dela ter predloge te skupnosti za ukrepe, ki naj pospešujejo raziskovalno delo; svoja mnenja o tem posreduje Skupščini SR Slovenije in skupnosti raziskovalcev Slovenije;

— sodeluje s skupnostjo raziskovalcev Slovenije pri pospeševanju in koordiniranju medrepubliškega in mednarodnega sodelovanja na področju raziskovalnega dela;

— obravnava finančni načrt in zaključni račun sklada Borisa Kidriča in s svojim mnenjem seznanja zboro Skupščine SR Slovenije;

— sodeluje z ustreznimi telesi zborov Skupščine SR Slovenije pri pripravi in obravnavanju predlogov za izdajo zakonov, osnutkov in drugih aktov s področja raziskovalnega dela;

— sodeluje z ustreznimi telesi zborov Skupščine SR Slovenije pri spremljanju izvajanja aktov Skupščine SR Slovenije s področja raziskovalne dejavnosti, poroča o svojih ugotovitvah zborom in daje s tem v zvezi mnenja in predloge;

— obravnava predloge aktov zvezne skupščine, ki zadevajo tudi področje raziskovalnega dela ter daje s tem v zvezi mnenja in predloge;

— ocenjuje neposredne pobude Skupščine SR Slovenije glede raziskovalnih iniciativ in o tem posreduje mnenje Skupščini SR Slovenije;

— spremlja problematiko raziskovalnega dela na visokošolskih zavodih;

— oblikuje stališča glede financiranja pomembnejših raziskovalnih projektov.

II.

Komisija za raziskovalno dejavnost pri svojem delu sodeluje s skupnostjo raziskovalcev Slovenije, z delovnimi in drugimi organizacijami, ki se bavijo z raziskovalnim delom in s pristojnimi republiškiimi upravnimi organi.

III.

Komisija za raziskovalno dejavnost ima predsednika, podpredsednika in 19 članov, ki so izvoljeni iz vrst poslancev in občanov.

OBRAZLOŽITEV

Pobuda za ustanovitev komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno delo, v kateri naj bi poleg predstavnikov posameznih zborov sodelovali tudi znanstveni, strokovni in javni delavci, ni nova. Pojavila se je že v obdobju oblikovanja in sprejemanja zakona o raziskovalni dejavnosti, ko je bilo večkrat opozorjeno na vrsto temeljnih vprašanj predvsem v zvezi s politiko razvoja znanosti in s programiranjem raziskovalnega dela. Že takrat se je pokazalo, da v reševanju problematike, ki jih poraja raziskovalna dejavnost, ni bilo dovolj učinkovito povezanih faktorjev, ki bi lahko presojali in predlagali ustrezne rešitve.

Z ustanovitvijo raziskovalne skupnosti Slovenije smo vzpostavili sistemsko ustrezno samoupravno organizacijo, ki bo neposredneje povezovala in združevala vse številne pobude, akcije in jih uresničevala. Potrebno pa je, da tudi najvišji predstavniški organ v republiki postavi ustrezno delovno telo, ki obravnava problematiko raziskovalne dejavnosti. Sedaj, ko se vsa politika tudi na tem področju prenaša iz federacije na republike, ko se pripravljajo pomembni programski dokumenti razvoja SR Slovenije in ko je pomembnost znanosti prišla v spoznanje najširših krogov delovnih ljudi, je izredno pomembno, kako bo mogla problematiko raziskovalne dejavnosti spremljati slovenska skupščina.

Problematika raziskovalne dejavnosti, katere vplivnost sega na vsa področja združenega dela, prerašča pristojnosti in delovno področje enega zbora oziroma ustreznega odbora. Prek stalnega skupščinskega telesa za raziskovalno dejavnost, v katerem bi bila zagotovljena prisotnost poslancev-predstavnikov vseh zborov, hkrati pa bi v njej sodelovali tudi zunanji predstavniki, naj bi v večji meri prišel do izraza interes skupščine za problematiko raziskovalnega področja, iniciativa za razvoj raziskovalnega dela bi bila kompletnejša, sama skupščina kot najvišji predstavniški organ bi tako laže spremljala dogajanja in se opredeljevala do temeljnih dilem raziskovalnega dela predvsem z vidika širše družbene skupnosti.

Komisija za raziskovalno delo naj bi svojo dejavnost usmerila predvsem na spremljanje, proučevanje in obravnavanje oblikovanja koncepta nacionalne politike na tem področju, na sodelovanje s skupnostjo raziskovalcev Slovenije pri pospeševanju raziskovalnega dela ter izoblikovala svoja stališča in mnenja do vseh temeljnih vprašanj raziskovalnega področja, s katerimi bi se v določenem obdobju ukvarjala skupščina. Tako bi se skupščina celoviteje in trajneje

pojavnjala pri reševanju temeljnih vprašanj raziskovalnega dela in uveljavljala neposreden odnos med interesenti za rezultate raziskav in najvišjim predstavniškim organom. Poleg zakonske iniciative bi učinkovito pomagala in podpirala tako novo ustanovljeno raziskovalno skupnost Slovenije kot raziskovalno delo v celoti.

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 14. 7. 1971, št. 0201-1/71.

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost

Na podlagi 3. točke odloka o ustanovitvi komisije Skupščine Socialistične republike Slovenije za raziskovalno dejavnost je republiški zbor, gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor na seji sprejel

ODLOK

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost

V komisijo Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost se izvolijo: za predsednika:

dr. Demetrij Brodar, poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije;

za podpredsednika:

Jože Lesar, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije;

za člane:

Natan Bernot, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije;

dr. Robert Blinc, redni profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo univerze v Ljubljani;

dr. Rudi Crnkovič, doktor ekonomskih znanosti, izredni profesor visoke ekonomsko-komercialne šole v Mariboru;

dr. Bojan Fortič, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije;

Bruno Hartman, ravnatelj študijske knjižnice v Mariboru,

dr. Dušan Hadži, doktor kemijskih znanosti, redni profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo univerze v Ljubljani;

Ivan Kocuvan, dipl. inženir kemije, pomočnik generalnega direktorja industrije cementa in azbestcimenta »Salonit«, Anhovo;

Albin Koželj, dipl. inženir rudarstva, vodja službe za razvoj in organizacijo, rudnik živega srebra Idrija;

Stane Kranjc, dipl. politolog, predsednik komisije CK ZK Slovenije za družbeno-politična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in idejno-političnega usposabljanja komunistov;

dr. Anton Kuhelj, doktor znanosti, podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti;

dr. Miha Likar, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije;

Vladimir Mušič, poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije;

dr. Janez Peklenik, redni profesor fakultete za strojništvo univerze v Ljubljani;

dr. Ernest Petrič, član izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije,

dr. Lev Premru, direktor razvojno-tehnološkega inštituta, industrija gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »Sava«, Kranj;

Zdenko Roter, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije;

Janez Verbič, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije;

Boris Zihnerl, redni profesor filozofske fakultete in fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo univerze v Ljubljani;

Milan Zeleznik, dipl. elektro inženir, direktor tovarne elektronskih naprav Ljubljana v združenem podjetju »Iskra«, Kranj.

OBRAZLOŽITEV

Po določbah odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost ima komisija predsednika, podpredsednika in 19 članov, ki so izvoljeni iz vrst poslancev in občanov.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 26. 5. 1971 razpravljala o kandidatih za predsednika in za člane komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost.

Predlog kandidatov za sestav komisije za raziskovalno dejavnost je pripravljen v sodelovanju s predsednikom prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Med predlaganimi kandidati sta po dva poslanca vsakega zbora Skupščine SR Slovenije in 13 kandidatov, ki delajo na znanstveno-raziskovalnem področju, ali pa so vidnejši oziroma odgovorni strokovnjaki v gospodarstvu.

Komisija za volitve in imenovanja daje zborom Skupščine SR Slovenije v predlogu odloka navedene kandidate v obravnavo in izvolitev.

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi predsednika in štirih sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije

Na podlagi 16. alineje 135. člena, 4. alineje 152. člena in 233. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o izvolitvi predsednika in štirih sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije

Za predsednika ustavnega sodišča SR Slovenije se izvoli
Vladimir Krivic, dosedanji predsednik ustavnega sodišča SR Slovenije;
za sodnike ustavnega sodišča SR Slovenije se izvolijo dosedanji sodniki
ustavnega sodišča SR Slovenije:

dr. Darko Černej,

Milko Goršič,

Jože Pavličič,

Pavle Žaucer.

OBRAZLOŽITEV

Predsedniku in štirim sodnikom ustavnega sodišča SR Slovenije je potekla osemletna mandatna doba 25. junija 1971. Člen 233 ustave Socialistične republike Slovenije določa, da se predsednik in sodniki ustavnega sodišča volijo za 8 let in so lahko ponovno izvoljeni samo še za nadaljnjih osem let.

S sprejetjem amandmajev XX do XLII k zvezni ustavi in ustavnega zakona za izvedbo teh amandmajev se prenaša na republiška ustavna sodišča cela vrsta novih pristojnosti, saj bodo mnogi primeri, o katerih je doslej odločalo ustavno sodišče Jugoslavije, v prihodnje v pristojnosti republiškega ustavnega sodišča.

Po ustavnem zakonu za izvedbo amandmajev preide vseh 15 splošnih ter blizu 100 drugih zakonov v pristojnost republike in s tem ocenjevanje njihove ustavnosti v pristojnost republiškega ustavnega sodišča.

Ob tako obsežni razširitvi pristojnosti ustavnega sodišča SR Slovenije že v okviru sedanjih ustavnih sprememb je potrebno zagotoviti njegovo nemoteno delo zaradi čim popolnejše stabilizacije na področju varstva ustavnosti in zakonitosti.

Takšna rešitev je tudi v skladu z nadaljnjimi fazami ustavnih sprememb, katere predvidevajo poleg reforme pravosodnega in komunalnega sistema tudi reformo skupščinskega sistema, katerega del je tudi ustavno sodišče SR Slovenije.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je večkrat razpravljala o tej problematiki in daje republiškemu zboru Skupščine SR Slovenije predlog odloka o izvolitvi predsednika in štirih sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije v obravnavo in sklepanje.

Z izvolitvijo dosedanjega predsednika in štirih sodnikov, ki so izrazili pripravljenost po dveh letih oziroma po sprejetju ustavnih sprememb v drugi fazi dati svoje mandate na razpolago Skupščini SR Slovenije, bo le-tej omogočeno, da po ureditvi varstva ustavnosti in zakonitosti in položaja ustavnega sodišča — vsaj glede petih članov sodišča — nevezana na osemletni ustavni mandat — sestavi ustavno sodišče po zamisli nove ustave. Takšna rešitev je v skladu z določbami četrtega odstavka 233. člena ustave Socialistične republike Slovenije.

PREDLOG ODLOKA**o izvolitvi člana odbora za družbenoekonomske odnose**

Na podlagi 1. in 9. člena odloka o ustanovitvi stalnih odborov republiškega zbora Skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 17-133/69) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije na seji sprejel

ODLOK**o izvolitvi člana odbora za družbenoekonomske odnose**

V odbor za družbenoekonomske odnose se izvoli:
Franci Gerbec.

OBRAZLOŽITEV

Republiški zbor Skupščine SR Slovenije je na seji dne 31. maja 1971 verificiral mandat novoizvoljenemu poslancu Franciju Gerbcu.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja na podlagi razprave predlaga republiškemu zboru Skupščine SR Slovenije, da izvoli Francija Gerbca za člana odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose.

Franci Gerbec je bil rojen 25. 8. 1943. Na pravni fakulteti univerze v Ljubljani je diplomiral leta 1966. Od 27. 2. 1967 do 26. 4. 1967 je bil zaposlen pri Toko Domžale kot ekonomist-organizator. Od 22. 4. 1968 do 1. 6. 1971 kot strokovni sodelavec odbora za gospodarstvo pri izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije in od 1. 6. 1971 dalje kot pravnik Aerodrom Ljubljana-Pula, Brniki.

PREDLOG ODLOKA**o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona
o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju
o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov**

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov (Uradni list SRS, št. 4-15/71) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

- o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona
- o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju
- o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

V arbitražni svet se imenujejo:
za predsednika:

Jože Knez, direktor, Novolet, Novo mesto;

za člane:

Vido Bevc, pomočnik glavnega direktorja službe družbenega knjigovodstva — centrala za SR Slovenijo;

Vladimir Birsar, delavec goriške strojne tovarne in livarne »Gostol«, Nova Gorica;

Milan Osojnik, vodja strokovne službe pri mestnem svetu zveze sindikatov Ljubljana;

Mirko Šitar, sekretar visoke ekonomsko-komercialne šole, Maribor.

OBRAZLOŽITEV

Na podlagi 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov imenuje člane arbitražnega sveta Skupščina SR Slovenije.

Ko je samoupravni sporazum sprejet po 7. členu tega zakona, ga skupna komisija takoj predloži v registracijo republiškem sekretariatu za delo, ki vodi register samoupravnih sporazumov.

Pred vpisom v register preizkusi posebna komisija, ali je samoupravni sporazum v skladu z zakonom in splošnim družbenim dogovorom.

Člane posebne komisije imenujejo udeleženci splošnega družbenega dogovora. Administrativne posle za komisijo opravlja republiški sekretariat za delo.

Če so pogoji izpolnjeni, uredi komisija vpis v register. Komisija registra ne dovoli, če ugotovi, da je samoupravni sporazum v nasprotju z zakonom in splošnim družbenim dogovorom. Svoje odločitev sporoči podpisnicam samoupravnega sporazuma in predlaga spremembe in dopolnitve.

Če se podpisnice sporazuma ne strinjajo z oceno komisije in njenimi predlogi, predložijo sporna vprašanja stalnemu petčlanskemu arbitražnemu svetu. Člane arbitražnega sveta imenuje Skupščina SR Slovenije.

Odločitev arbitraže je dokončna in postane sestavni del samoupravnega sporazuma. Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 29. aprila 1971 razpravljala najprej o profilu in strukturi kandidatov za sestav petčlanskega arbitražnega sveta.

Na podlagi razprave je bila komisija mnenja, da naj bo arbitražni svet sestavljen iz ljudi, ki so strokovno sposobni obvladati to problematiko in da s kandidati skušamo pokriti po možnosti vsa področja dejavnosti.

Upoštevajoč zgoraj navedene kriterije, komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja predlaga v predlogu odloka navedene kandidate za predsednika in člane arbitražnega sveta pristojnim zborom Skupščine SR Slovenije v obravnavo in imenovanje.

PREDLOG ODLOKA

o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije

Na podlagi 5. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. ustavnega amandmaja ter 6. člena zakona o cestnem skladu SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 8-62/65, 30-310/65 in 12-80/67) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora 1971 sprejela

ODLOK

o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije

Za člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije se imenujejo:

Ljubo Levstik, dipl. gradbeni inženir, pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo;

Ivan Markovčič, direktor cestnega podjetja Nova Gorica;

Stane Ocepek, direktor Avto Kočevje, Kočevje;

Ivan Pinterič, ekonomist, direktor tovarne stilnega pohištva in notranje opreme «Stilles», Sevnica;

Marjan Pribac, direktor cestnega podjetja Koper;

Ivan Ros, samostojni svetovalec v Skupščini SR Slovenije;

Anton Žagar, podpredsednik skupščine občine Ptuj.

OBRAZLOŽITEV

Skupščina SR Slovenije imenuje predsednika in 5 članov izmed javnih delavcev in strokovnjakov s področja cest in cestnega prometa, 3 člane izmed oseb, ki jih predlagajo občinske skupščine, po enega člana na predlog Avtomoto zveze Slovenije, Turistične zveze Slovenije, republiškega sekretariata za gospodarstvo in republiškega sekretariata za notranje zadeve, 7 članov pa izmed oseb, ki jih predlaga gospodarska zbornica SR Slovenije, od katerih morajo biti trije predstavniki cestnih podjetij.

Dne 20. aprila 1971 je potekla mandatna doba sedmim članom upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije in sicer: Tonetu Dobrajcu, direktorju mariborskega vodovoda in Janezu Lanščaku, namestniku glavnega direktorja tovarne oblačil, perila in pletenin, Murska Sobota, ki sta bila imenovana na predlog občinskih skupščin; ing. Ladu Kotniku, direktorju cestnega podjetja Nova Gorica in Stanetu Gorjancu, pomočniku glavnega direktorja Intereuropa Novo mesto, Ivanu Markovčiču, direktorju cestnega podjetja Koper, ki so bili imenovani na predlog gospodarske zbornice SR Slovenije; Danijelu Lepinu, glavnemu republiškem promethnemu inšpektorju v republiškem sekretariatu za gospodarstvo in Janezu Bukovcu, višjemu predavatelju na ekonomski fakulteti univerze v Ljubljani, ki ga je predlagala Skupščina SR Slovenije iz vrst javnih delavcev.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 29. aprila 1971 razpravljala o kriterijih in profilu kandidatov za nove člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije. Glede na predvidene spremembe, ki bodo nastale po sprejetju novega zakona o cestah, je komisija zavzela stališče, da naj bodo novi kandidati za to kratko obdobje iz istih območij in enakega profila, kot so bili dosedanji člani.

V skladu z določbami 5. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o cestnem skladu SR Slovenije je komisija za volitve in imenovanja ta stališča posredovala: občinskim skupščinam Maribor in Murska Sobota, gospodarski zbornici SR Slovenije in republiškem sekretariatu za gospodarstvo ter na osnovi tega prejela naslednje predloge kandidatov: svet podravske občine je predlagal Antona Žagarja, podpredsednika skupščine občine Ptuj; skupščina občine Murska Sobota v imenu pomurskih občin Ivana Rosa, samostojnega sve-

tovalca v Skupščini SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije Ivana Markovčiča, direktorja cestnega podjetja Nova Gorica (dosedanji član upravnega odbora sklada), Marjana Pribaca, direktorja cestnega podjetja Koper in Staneta Ocepka, direktorja Avto Kočevje, Kočevje, predsednika upravnega odbora medobčinskega cestnega sklada Novo mesto; republiški sekretariat za gospodarstvo Ljuba Levstika, diplomiranega gradbenega inženirja, pomočnika republiškega sekretarja za gospodarstvo. Razen tega so občinske skupščine Sevnica, Krško in Brežice predlagale za kandidata Ivana Pinteriča, ekonomista, direktorja tovarne stilnega pohištva in notranje opreme »Stilles«, Sevnica.

Komisija za volitve in imenovanja je na seji dne 18. junija 1971 razpravljala o zgoraj navedenih kandidatih in na podlagi razprave daje predlog odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije pristojnim zborom v obravnavo in imenovanje.

PREDLOG ODLOKA

o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana

Na podlagi 17. alineje 135. člena, 5. alineje 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter na podlagi 16. člena zakona o raziskovalnih dejavnostih (Uradni list SRS, št. 26-148/70) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana

Za predstavnika družbene skupnosti v svetu zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana
se imenujeta:

Vladimir Č a d e ž, dipl. gradbeni inženir, direktor poslovne enote »GAST«, splošno gradbeno podjetje Slovenija ceste, Ljubljana;

dr. Marin G a b r o v š e k, dipl. inženir metalurgije, direktor tehnične kontrole in raziskav, železarne Jesenice.

OBRAZLOŽITEV

Predstavnikom družbene skupnosti v svetu zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana, poteče mandatna doba 24. junija 1971.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na svoji seji dne 18. 6. 1971 razpravljala o kandidatih za predstavnike družbene skupnosti v svetu zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana.

Na podlagi razprave komisija za volitve in imenovanja predlaga, da republiški zbor imenuje za predstavnike družbene skupnosti v svet zavoda Vladimira Čadeža in Marina Gabrovška.

Podatki o kandidatih:

Vladimir Čadež je bil rojen 11. 6. 1911 v Ljubljani. Na tehnični fakulteti — gradbenem oddelku — v Ljubljani je diplomiral leta 1936. Strokovno se je usposobil za organizacijo gradbene operative, strokovno uvajanje vseh vrst gradbenih del, predvsem armirano-betonskih konstrukcij. Zaposlil se je 1. 7. 1929. leta ter je bil do 1942. leta najprej gradbeni tehnik in nato gradbeni inženir pri raznih gradbenih podjetjih; od 16. 11. 1942 do leta 1945 asistent na rektoratu univerze v Ljubljani, od 1. 11. 1945 do 1946 delegat v ministrstvu za industrijo in rudarstvo LRS, od 1. 1. 1947 do 1959 gradbeni inženir na raznih dolžnostih v različnih gradbenih podjetjih, od 1. 5. 1959 do leta 1969 pomočnik sekretarja izvršnega sveta za industrijo in obrt oziroma pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo; od 1. 6. 1969 gradbeni inženir-sodelavec v operativni grupi splošnega gradbenega podjetja Slovenija-ceste v Ljubljani in od 1. 4. 1970 dalje na sedanjem delovnem mestu.

Dr. Marin Gabrovšek je bil rojen 20. 5. 1925 v Celju. Na rudarsko-metalurški fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1951. Za doktorja tehniških znanosti je bil promoviran leta 1963. Zaposlil se je 1. 1. 1948 in bil s kratkimi prekinitvami do 30. 6. 1951 asistent na tehnični visoki šoli v Ljubljani, od 30. 10. 1951 do 1952 asistent na rudarsko-metalurški fakulteti v Ljubljani ter od 1. 10. 1952 dalje na raznih dolžnostih v železarni Jesenice.

PREDLOG ODLOKA**o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov
okrožnega sodišča v Mariboru**

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/07) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK**o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov
okrožnega sodišča v Mariboru****I.**

Okrožno sodišče v Mariboru ima 314 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Jože A d a m , mizar, tovarna železniških vozil »Boris Kidrič«, Maribor;

Viktor A j t n i k , trgovski poslovodja, trgovsko proizvodno podjetje »Merx«
Celje, enota Ravne na Koroškem;

Edvard A n d e r l i č , lesni tehnik, tovarna meril Slovenj Gradec;

- Vili Audič, sekretar, veletrgovina »Tanin«, Maribor;
 Karolina Auer, finančni knjigovodja, opekarna Pragersko;
 Jože Bauman, zasebni kmetovalec, Ana 32, p. Zgornja Ščavnica;
 Silvija Beg-Prešeren, vodja finančnega sektorja, montažno podjetje »Cevovod«, Maribor;
 Jože Bela, zasebni kmetovalec, Zg. Senarska 26, p. Gradišče v Slovenskih goricah;
 Stivan Bela, kadrovik, »Metalna«, Maribor;
 Stefka Belc, nabavni referent, »Metalna« Maribor;
 Marija Berdnik, blagajnik, Ljubljanska banka, podružnica Slovenska Bistrica;
 Albina Bezjak, proizvodni knjigovodja, »Slovenija-vino« Ljubljana, obrat Jeruzalem, Ormož;
 Magdalena Bezjak, administratorica, postaja milice, Lenart;
 Leopoldina Bezljak, pomočnik šefa gospodarsko-finančnega sektorja, lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec;
 Tone Bijol, referent za gradnje, tovarna poljedelskega orodja in livarna Muta, P. Vuzenica;
 Ernest Bobonec, vodja proizvodnje, »Atmos«, tovarna jeklenih konstrukcij in livarna Hoče;
 Anton Bobovnik, referent za promet in požarno varnost, skupščina občine Radlje ob Dravi;
 Frida Borštner, trgovska pomočnica, trgovsko podjetje »Ojstrica«, Dravograd;
 Ratko Bosančič, sekretar samoupravnih organov, industrija metalnih polizdelkov »Impol« Slovenska Bistrica;
 Alojz Božič, upokojenec, Maribor, Mladinska 6/II;
 Vinko Božič, referent za opremo stanovanj, stanovanjsko podjetje Ravne na Koroškem;
 Marica Brazda, računovodja, osnovna šola Ormož;
 Marjan Brglez, upravnik obrata, kmetijski kombinat Ptuj;
 Kristina Cajnko, vodja finančnega knjigovodstva, gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec;
 Marija Cartl, zasebna kmetovalka, Zg. Senarska 45, p. Gradišče v Slovenskih goricah;
 Franc Ciglar, kmetijski strojnik, kmetijski kombinat Ptuj, delovna enota Dornava;
 Julijana Cigler, matičar, skupščina občine Radlje ob Dravi;
 Franc Cvilak, delovodja, »Metalna«, Maribor;
 Juri Čalet, direktor, obrtno uslužnostno podjetje Sladki vrh, p. Šentilj v Slovenskih goricah;
 Vida Čas, referent za kadrovske zadeve, kulturo in prosveto, skupščina občine Slovenj Gradec;
 Štefica Čižmek, glavna medicinska sestra, splošna bolnišnica Maribor, oddelek Pohorski dvor, p. Hoče;
 Ivan Črnec, tajnik, zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec-Trate;
 Franc Črnčič, upokojenec, Selnica ob Muri 128, p. Šentilj v Slovenskih goricah;
 Alojz Čuček, upravnik, PTT servis, Maribor;
 Feliks Damiš, zasebni kmetovalec, Trotkova 5, p. Benedikt;

Franc Debeljak, tehnolog, konstruktor, tovarna kovinskih in plastičnih izdelkov »Jože Kerenčič«, Ormož;

Jože Debevc, vodja dispozičijskega oddelka, mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Tone Demšar, vodja prodaje, rudniki svinca in topilnice Mežica, servis in prodaja akumulatorjev, Maribor;

Janez Dolinšek, vodja investicij, kmetijska zadruga Selnica;

Marija Dolinšek, knjigovodja osebnih dohodkov, »Elektrokovina«, Maribor;

Miladin Draganič, upokojenec, Maribor, Cesta XIV. divizije 28;

Jože Dreu, učitelj, osnovna šola Lenart v Slovenskih goricah;

Davorin Dugulin, delovodja, kmetijska zadruga Ruše;

Alfred Dvoršak, referent v oddelku osnovnih sredstev, »Elektrokovina«, Maribor;

Ignac Emer, upokojenec, Maribor, Betnavska 106;

Rudi Erjavec, vodja nabavnega sektorja, »Atmos«, tovarna jeklenih konstrukcij in livarna, Hoče;

Mirko Erjavec, vodja učnih delavnic, šolski center Ravne na Koroškem;

Andrej Erlač, inštruktor, industrija metalnih polizdelkov »Impol« Slovenska Bistrica;

Ožbalt Fajmut, strojni ključavničar, tovarna meril Slovenj Gradec;

Klotilda Fekonja, gospodinja, Malna 10, p. Jurovski dol;

Tone Ferlinc, vodja grupe-tehnolog, mariborska livarna, Maribor;

Ignac Ferš, referent za cene, EM Hidromontaža, Maribor;

Stanko Filej, vodja obratne operative, »Metalna«, Maribor;

Ivan Fingušt, namestnik obratovodje, mariborska mlekarina, Maribor;

Alojz Firbas, usnjarski delavec, industrijski kombinat »Konus«, Slovenske Konjice, obrat Lenart;

Jože Flakus, vodja prodaje serijskih proizvodov, časopisno podjetje »Mariborski tisk«, Maribor;

Ivan Fon, upokojenec, Miklavž 183/a, p. Hoče;

Ivan Frangež, tajnik občinskega sindikalnega sveta Slovenska Bistrica;

Katarina Fras, likvidator, gozdno gospodarstvo Maribor;

Viljem Fras, planer, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;

Martin Fridl, referent za varstvo pri delu, tovarna avtoopreme Ptuj;

Maks Gajšek, vodja vzdrževanja, tovarna kovinskih izdelkov »Fecro«, Slovenj Gradec;

Rafael Gašperin, vodja saldakonto, Založba »Obzorja«, Maribor;

Ivan Globočnik, tajnik krajevne skupnosti Ravne na Koroškem;

Marija Godec, administrator, »Elektrokovina«, Maribor;

Franc Golob, vodja kadrovske službe, kmetijski kombinat Ptuj;

Jože Górnivnik, upokojenec, Sp. Selnica 71, p. Selnica ob Dravi;

Jože Gostenčnik, revirni vodja, gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, obrat Dravograd;

Maruša Grabrijan, računovodja, kmetijski kombinat Ptuj;

Janez Gradišnik, lanser proizvodnje livarne, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;

Anton Grašič, zasebni kmetovalec, Mali dol 13, p. Jakobski dol;

Alojz Greif, upokojenec, Sp. Hoče 105, p. Hoče;

- Ivan Grimšič, šef splošnega sektorja, gradbeno podjetje »Gradles«, Maribor;
- Alojz Gvardjančič, upokojenec, Maribor, Medvedova 37;
- Franjo Hanžič, vodja delovne enote, kmetijska zadruga Pesnica pri Mariboru;
- Adolf Helcl, strokovni učitelj, tovarna dušika Ruše;
- Ivan Hercog, vodja elektro-službe, rudniki svinca in topilnica Mežica;
- Zoran Hočevar, vodja izmene, elektrogospodarstvo Dravske elektrarne Maribor, HE Mariborski otok;
- Marjan Hodnik, vodja tekočega in planskega vzdrževanja, tovarna avtoopreme Ptuj;
- Živka Hodnik, referent nabave, »Sigma«, podjetje gumi in kovinskih izdelkov servisi, Ptuj;
- Franc Holcl, zasebni kmetovalec, Zagorci 5, p. Juršinci;
- Viktor Horvat, stekloslikar, steklarna »Boris Kidrič«, Rogaška Slatina, obrat Slovenska Bistrica;
- Barbara Hribernik, finančni knjigovodja-kontist, združeno podjetje Slovenske železarne, železarne Ravne na Koroškem;
- Marija Hribšek, upokojenka, Slovenj Gradec, Celjska 7;
- Rozina Hudiček, predmetna učiteljica, osnovna šola Podvelka;
- Ivan Ignatijev, vodja splošnih služb, tovarna lesovine in lepenke Ceršak, Sentilj v Slovenskih goricah;
- Alojz Ivanuš, zasebni kmetovalec, Frankovci 30, p. Ormož;
- Maks Jabložnik, mojster v usmerjevalnici, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
- Alojz Janžekovič, vodja splošnega sektorja, tovarna avtoopreme Ptuj;
- Stanko Jecelj, načelnik uprave za izmero in kataster, skupščina občine Maribor;
- Rudolf Jeretin, upokojenec, Maribor, Trg revolucije 9;
- Matija Jerič, zasebni kmetovalec, Leskovec 25, p. Pragersko;
- Frančiška Jurc, kreator, »Vezenina«, tovarna modne konfekcije, Maribor;
- Jože Jurjec, vodja priprave dela, tovarna oblazinjenega pohištva »Nova oprema«, Slovenj Gradec;
- Milan Kabaj, profesor, pedagoška akademija Maribor;
- Borut Karnar, referent za premoženjsko pravne zadeve, skupščina občine Lenart;
- Breda Klajnšek, zasebna kmetovalka, Krasna 2, p. Poljčane;
- Miha Klančnik, zasebni kmetovalec, Podgorje 47, p. Podgorje pri Slovenj Gradcu;
- Franc Klemenc, knjigovodja, kino Peca, Prevalje;
- Marija Klubučar, knjigovodja, Agrokombinat KZ, Lenart v Slovenskih goricah;
- Janez Kmetec, zasebni kmetovalec, Velika Varnica 34, p. Zgornji Leskovec;
- Jože Kmetec, direktor, obr. kraj. in šivilj, podjetje »Moda«, Maribor;
- Jožica Knez, gospodinja, Ptuj, Tomšičeva 22;
- Ivo Knuplež, komercialni direktor, Agrokombinat KZ, Lenart v Slovenskih goricah;
- Rudi Kocbek, komercialist, podjetje za nizke gradnje »Nigrad«, Maribor;

Veronika Kodelič, tehnični sekretar občinski odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenska Bistrica;

Roman Kogelnik, vodja plana in analiz, tovarna rezalnega orodja Prevalje;

Ciril Kolarič, vodja splošnega sektorja, kmetijski kombinat Ptuj;

Anton Kolenko, upokojenec, Breg 10, p. Majšperk;

Jože Konečnik, vodja kmetijskega obrata, kmetijska zadruga Slovenj Gradec;

Marija Kopač, projektant, »Komuna projekt«, podjetje za projektiranje, Maribor;

Branko Koren, referent za transport in embalažo, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;

Alojz Kos, zasebni kmetovalec, Selnica ob Muri 150, p. Šentilj v Slovenskih goricah;

Franc Kosec, upokojenec, Brstje 5, p. Ptuj;

Franc Kosenburger, trgovski prodajalec, trgovsko podjetje »Izbira«, Ptuj;

Dominik Kotnik, sekretar, »Instalater«, Prevalje;

Robert Kovačič, disponent v predilnici, mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Zlatko Kovačič, ravnatelj, osnovna šola Ormož;

Viktor Kranjc, gradbeni tehnik, gradbeno podjetje »Drava« Ptuj;

Stefanija Kramberger, gosposinja, Lenart v Slovenskih goricah, Radgonska 29;

Albert Krapež, samostojni obrtnik, Ptujška gora 8, p. Ptujška gora;

Ivan Kraševc, špediter, rudniki svinca in topilnica Mežica;

Mirko Kramljak, sodnik za prekrške, skupščina občine Radlje ob Dravi;

Milena Krenker, strojni knjigovodja, gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec;

Anton Kristl, vodja skladišča, cestno podjetje Maribor;

Pavel Krivograd, delovodja, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;

Vinko Krničar, referent za delitev osebnih dohodkov, železniško transportno podjetje Maribor, železniška postaja Pragersko;

Gabrijela Kuhar, referent za odmero prispevkov in davkov, skupščina občine Ormož;

Fanika Kuralt, računovodja, osnovna šola »Maks Durjava«, Maribor;

Matilda Kurbos, upokojenka, Lovrenc na Pohorju 102, p. Lovrenc na Pohorju;

Slavko Kurečič, upravnik stanovanjske enote, komunalno stanovanjsko podjetje Lenart;

Martin Kustec, šifrant proizvodnje, mariborska livarna, Maribor;

Pavla Kverh, referent finančne operative, industrija metalnih polizdelkov »Impol«, Slovenska Bistrica;

Lizika Lacko, sekretar, Zveza prijateljev mladine, Ptuj;

Alojz Ladinek, zasebni kmetovalec, Hudi kot 12, p. Ribnica na Pohorju;

Rado Lah, ravnatelj, osnovna šola Zgornja Velka;

Ludvik Lampret, kontrolor gotovih izdelkov, industrijski kombinat »Konus«, Slovenske Konjice, obrat »Zaščita«, Majšperk;

- Marija Lešnik, usnjarski tehnik, industrijski kombinat »Konus«, Slovenske Konjice, obrat Lenart;
- Jože Letonja, vodja mehanične delavnice, industrijski kombinat »Konus«, Slovenske Konjice, obrat Lenart;
- Marica Lobnik, računovodja, osnovna šola »Dušan Flis«, Hoče;
- Marija Lončarič, predmetna učiteljica, osnovna šola »Anice Černejeve«, Makole;
- Radoslav Lorgler, šef splošno-kadrovskega sektorja, cestno podjetje Maribor;
- Anica Mahovne, upokojenka, Maribor, Partizanska 47/IV;
- Karla Majcenovič, referent za šolstvo in splošne zadeve, skupščina občine Lenart;
- Slavko Mališnik, tehnični vodja jamskega obrata, rudniki svinca in topilnica Mežica;
- Savica Marc, zobni tehnik, zdravstvena postaja Majšperk;
- Maksim Maričič, odgovorni vodja gradbišč, »Atmos«, tovarna jeklenih konstrukcij in livarna, Hoče;
- Vilko Marin, skladiščni revizor, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;
- Mirko Marinič, poslovodja delavnice, brivsko-frizersko podjetje Maribor;
- Avgust Marušič, upokojenec, Maribor, Goriška 3;
- Zvonko Masten, sekretar občinske konference Zveze mladine Slovenije, Ptuj;
- Ivan Mazera, analitik, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
- Milena Medved, referent za varstvo družine, skupščina občine Ptuj;
- Vinko Medved, pomočnik vodje HE, elektrogospodarstvo Dravske elektrarne Maribor, HE Mariborski otok;
- Jože Menoni, strugar, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
- Franc Meško, gliničar-predelavec, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
- Mihaela Mihelič, administratorica, občinski odbor Zveze združenj borcev NOV Dravograd;
- Ivan Miklavžina, rudarski nadzornik, rudniki svinca in topilnica Mežica;
- Milojko Milinkovič, referent v pripravi dela, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;
- Dana Milkovič, učiteljica, osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor;
- Jože Murko, sekretar, tovarna mesnih izdelkov Maribor;
- Ivan Muršak, zasebni kmetovalec, Sp. Voličina 16, p. Voličina;
- Jana Muršec, gospodinja, Maribor, Goriška 1/a;
- Stanko Najžar, tehnolog-kalkulant, tovarna kovinskih in plastičnih izdelkov »Jože Kerenčič«, Ormož;
- Milka Nedeljkovič, gospodinja, Maribor, Kamniška 26;
- Oto Nekrep, sekretar občinske konference SZDL Slovenska Bistrica;
- Marjana Novak, upokojenka, Slovenska Bistrica, Zagrad;
- Slavica Novak, zasebna kmetovalka, Hum pri Ormožu 48, p. Ormož;
- Andrej Oberški, razredni učitelj, osnovna šola Jereninski dol;
- Anton Oberžan, vodja delavnice, »Elektrokovina«, Maribor;

Tomaž O b l a k, referent finančne operative za menično poslovanje, mariborska livarna, Maribor;

Franc O n i č, predmetni učitelj, osnovna šola Poljčane;

Antonija O s r a j n i k, gospodinja, Šentvid 49, p. Vuzenica;

Vili P a h o l e, kalkulant, »Metalna«, Maribor;

Karel P a j a n č i č, skladiščnik, elektrogospodarstvo Dravske elektrarne Maribor, HE Fala;

Branko P a š i č, poslovodja obrata, gostinsko podjetje hotel »Orel«, Maribor;

Majda P a v š i č, šef obračunskega knjigovodstva, splošna bolnišnica Maribor;

Kristl P e č e v n i k, delovodja v elektro obratu, rudniki svinca in topilnica Mežica;

Rudolf P e n, referent za premoženjsko-pravne zadeve, skupščina občine Lenart;

Franc P e n š e k, carinik, carinarnica Dravograd;

Marjan P e r h a v e c, strojni ključavničar, mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Janez P e š l, vodja splošnega gospodarskega oddelka v montažnem oddelku, »Metalna«, Maribor;

Matija P e z d i r c, ravnatelj, osnovna šola Jakobski dol;

Jože P i r n a t, carinik na mejnem prehodu, carinarnica Dravograd;

Ivan P i r t o v š e k, strojnik, elektrogospodarstvo Dravske elektrarne Maribor, HE Dravograd;

Jurij P l a v e c, kontrolor nedovršene proizvodnje, tovarna železniških vozil »Boris Kidrič«, Maribor;

Marija P o b e r ž n i k, referent za socialno varstvo, skupščina občine Dravograd;

Vilko P o d g o r š e k, mizar, splošno gradbeno podjetje »Konstruktor«, Maribor;

Avgust P o d l e s n i k, vodja kmetijske proizvodnje, kmetijska zadruga Podvelka;

Franc P o g a č a r, upokojenec, Maribor, Kacova 4;

Stane P o g l a j e n, upokojenec, Bezena 59, p. Ruše;

Janez P o g o r e v c, zasebni kmetovalec, Stari log 17, p. Pragersko;

Boris P o l a k, sekretar, gradbeno podjetje »Ograd«, Ormož;

Valentin P o l a n e c, referent za redno vzdrževanje zgornjega ustroja, železniško transportno podjetje Maribor, sekcija za vzdrževanje prog, Maribor;

Niko P o p o v i č, upokojenec, Maribor, Mladinska 44;

Elizabeta P o s e g a, tajnica, delavska univerza Maribor;

Maks P o t o č n i k, tehnolog, »Sigma«, podjetje gumi in kovinskih izdelkov servisi, Ptuj;

Martin P o t o č n i k, vodja gojenja in varstva gozdov, gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec;

Vitomir P o t p a r a, vodja kadrovske-spolšnega sektorja, »Atmos«, tovarna jeklenih konstrukcij in livarna, Hoče;

Franc P o t r č, zasebni kmetovalec, Štuki 15, p. Ptuj;

Ivan P r a z n i k, zasebni kmetovalec, Orlica 32, p. Ribnica na Pohorju;

Peter P r i d i g a r, vodja oddelka, časopisno podjetje »Mariborski tisk«, Maribor;

- Erna Pristovšek, računovodja, lekarna Slovenska Bistrica;
 Peter Prohart, načelnik za gospodarstvo in finance; skupščina občine Radlje ob Dravi;
- Ožbe Prosen, upokojenec, Radlje ob Dravi 162;
 Oto Pungertl, mojster izmene, »Elektrokovina«, Maribor;
 Franc Pušnik, šef splošnega sektorja, »Ingmag Pohorje«, Josip dol, p. Ribnica na Pohorju;
- Marija Pušnik, vodja službe socialne dejavnosti, mariborska tekstilna tovarna, Maribor;
- Ana Račečič, upokojenka, Maribor, Krpanova 15;
 Janez Rakef, upokojenec, Šentilj 86, p. Šentilj v Slovenskih goricah;
 Jože Rakuša, dopisnik, »Ptujski tednik«, Ptuj;
 Slavka Ravnikar, upokojenka, Maribor, Kmetijska 3/b;
 Jožica Rebolj, vodja finančnega sektorja, uprava javne varnosti, Maribor;
- Viljem Reisman, revirni gozdar, gozdno gospodarstvo Maribor;
 Cveta Reven, tajnik, odbor za obrt, gostinstvo in turizem, Dravograd;
 Franc Ribič, zasebni kmetovalec, Vukovje 31, p. Pernica;
 Alfred Risa, elektromehanik, splošna bolnišnica Maribor;
 Konrad Rižnar, upokojenec, Spuhlja 22, p. Ptuj;
 Franc Rodošek, zasebni kmetovalec, Prepolje 16, p. Starše;
 Vinko Romih, tehnolog, mariborska livarna, Maribor;
 Ljubo Roškar, upokojenec, Limbuš 45, p. Limbuš;
 Konrad Rožič, tehnični direktor, gradbeno podjetje Dravograd;
 Ciril Rožmarin, zasebni kmetovalec, Zavrh 68, p. Voličina;
 Stefan Rudl, vodja elektrarne, elektrogospodarstvo Dravske elektrarne Maribor, HE Vuzenica;
- Majda Ruprecht, referent za razvezno in preživninsko problematiko, skupščina občine Maribor;
- Bernard Rutnik, vodja splošnega sektorja, tovarna oblazinjenega pohištva »Nova oprema«, Slovenj Gradec;
- Franc Senekovič, zasebni kmetovalec, Ložane 14, p. Pernica;
 Marija Senekovič, zasebna kmetovalka, Krivi vrh 13, p. Zgornja Sčavnica;
- Ivan Serdinšek, referent za gradbene, komunalne in premoženjsko-pravne zadeve, skupščina občine Maribor;
- Stane Simonič, upokojenec, Maribor, Kamniška 35/I;
- Alojz Skerlovnik, revirni vodja, gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec;
 Anton Skok, skladiščnik, »Agrokombinat«, Maribor;
 Avgust Slapar, upravnik delovne enote PTT, PTT podjetje, Maribor;
 Stanko Smolkovič, planer materiala, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;
- Ivan Sok, obratovodja, »Metalna«, Maribor;
- Boris Solovjev, izmenski vodja elektrolize, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
- Blaž Spevan, vodja izmene »Podravka«, prehrabena industrija Koprivnica, obrat »Sana«, Hoče;
- Mihael Spolenak, upokojenec, Maribor, Glavni trg 24/IV;
- Ivan Srebnik, načelnik oddelka za splošno upravo in družbeno službo, skupščina občine Radlje ob Dravi;

- Branko Stanjko, trgovski poslovodja, »Vema«, veletrgovina, Maribor;
 Marjan Steblovnik, projektant, EM Hidromontaža, Maribor;
 Alojz Stipič, zasebni kmetovalec, Ranca 1, p. Pesnica pri Mariboru;
 Stefka Stopar, matičar, skupščina občine Slovenska Bistrica;
 Ivan Strmšnik, zasebni kmetovalec, Šentvid 82, p. Vuhred;
 Marcal Supe, šef obrata, gozdno gospodarstvo Maribor, obrat Oplotnica;
 Feliks Sužnik, zasebni kmetovalec, Voličina 115, p. Voličina;
 Alojz Salamun, zasebni kmetovalec, Gočova 11, p. Gradišče v Slovenskih goricah;
 Vincenc Salamun, izdelovalec močnih alkoholnih pijač, »Talis«, Maribor;
 Jože Šarfer, vodja ročne proizvodnje, tovarna lesovine in lepenke Ceršak, Šentilj v Slovenjskih goricah;
 Valter Šiling, ključavničar, Elektro Maribor, Maribor;
 Angelca Šisernik, poslovodja, trgovsko podjetje »Zarja«, poslovalnica »Galanterija«, Slovenj Gradec;
 Silva Škerbec, glavni blagajnik, gostinsko podjetje »Turist hotel«, Maribor;
 Stefan Šlamberger, mojster, industrija metalnih polizdelkov »Impol«, Slovenska Bistrica;
 Branko Šnuderl, vodja konstrukcijskega biroja, »Atmos«, tovarna jeklenih konstrukcij in livarna, Hoče;
 Alojz Šober, izmenovodja, tovarna poljedelskega orodja Muta, p. Vuzenica;
 Slavica Šober, blagajnik, občinska konferenca ZK Radlje ob Dravi;
 Stanko Špes, šef analitsko-statističnega oddelka, »Metalna«, Maribor;
 Silvester Štancer, livarski mojster, »Elektrokovina«, Maribor;
 Ivan Štuhec, klaser gotovih tkanin, mariborska tekstilna tovarna, obrat »Merinka«, Maribor;
 Netka Štuhec, profesor, gradbeni šolski center »Borisa Kraigherja«, Maribor;
 Konrad Šturm, skladiščnik, »Ingmag Pohorje« Josip dol, obrat Cerlak, p. Oplotnica;
 Cilka Šuman, tehnični sekretar, občinska konferenca SZDL Lenart;
 Marija Taurer, upokojenka, Maribor, Pod piramido 10;
 Franc Tkalčec, logar, gozdno gospodarstvo Maribor, gozdni obrat Ptuj;
 Viktor Tompa, vodja nabavne službe, gostinsko podjetje »Pohorje«, Slovenj Gradec;
 Alojz Tomše, poslovodja elektro obrata, rudniki svinca in topilnica Mežica;
 Martin Toplak, šef postaje, železniško transportno podjetje Maribor, železniška postaja Ormož;
 Anton Topolovec, upokojenec, Maribor, Pušnikova 22;
 Franc Turičnik, zasebni kmetovalec, Stari trg 132, p. Slovenj Gradec;
 Anton Turk, referent za kaznovanje davčnih prekrškov, skupščina občine Ptuj;
 Jože Turk, ravnatelj, osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor-Tezno;
 Franc Tuš, upokojenec, Gačnik 47, p. Pesnica pri Mariboru;
 Anton Tušek, vodja vzdrževanja, »Sigma«, podjetje gumi in kovinskih izdelkov, servisi Ptuj;

- Marija Tušek, gospodinja, Kidričevo 3, p. Kidričevo;
 Bernard Ukmar, vodja oddelka za statistiko, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;
 Ivan Ul, vodja delovne enote, kmetijska zadruga Pesnica pri Mariboru;
 Ludvik Unterlehner, vodja priprave dela, konfekcija »Okus«, Radlje ob Dravi;
- Drago Urekar, konstruktor, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;
 Maks Urnaut, obratovodja livarne, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;
 Ana Uroševič, gospodinja, Kremberg 31, p. Zgornja Ščavnica;
 Vinko Ušaj, glavni prevzemni kontrolor, tovarna kovinske opreme »Primat«, Maribor;
- Ivan Vabl, zasebni kmetovalec, Sele 8, p. Pragersko;
 Mirko Vajnhandl, zastopnik, zavarovalnica »Sava«, Maribor;
 Iva Valenti, gospodinja, Maribor, Močnikova 3;
 Vlado Vališer, vodja gasilsko-reševalne službe, združeno podjetje Slovenske železarne, železarna Ravne na Koroškem;
 Vlado Vauda, delovodja, »Marles«, lesna in pohištvena industrija, Maribor;
- Marica Veber, učiteljica, osnovna šola Spodnja Polskava, p. Pragersko;
 Jožica Veltrusky, administrator, Elektro Maribor, Maribor;
 Ivan Vencelberger, direktor, stanovanjsko-komunalno podjetje Ormož;
- Jožefa Verdnik, samostojna obrtnica, Vuhred 87, p. Vuhred;
 Mirko Voda, obratovodja mizarskega obrata, obrtno podjetje »Gradnje«, Ptuj;
- Ivan Vojsk, monter, Elektro Maribor, Maribor;
 Ivan Vokač, upokojenec, Zgornja Polskava 80, p. Zgornja Polskava;
 Zofija Volčanšek, referent za mladinsko prestopništvo, skupščina občine Ravne na Koroškem;
- Martin Volmajer, zasebni kmetovalec, Gradišče 33, p. Ožbalt;
 Marjan Vončina, elektrotehnik, rudniki svinca in topilnica Mežica;
 Vaclav Vrabič, dipl. strojni inženir, tovarna glinice in aluminija, Kidričevo;
- Franc Vrlič, vodja izobraževalnega centra, tovarna glinice in aluminija Kidričevo;
 Vida Vučič, direktor, lekarna Radlje ob Dravi;
 Franc Zadravec, sekretar, »Mercator« Ljubljana, poslovna enota »Panonija«, Ptuj;
- Jože Zadravec, zasebni kmetovalec, Lača ves 11, p. Kog;
 Milan Zajamshek, obratovodja, obrtno podjetje »Prevent«, Slovenj Gradec;
- Alojz Zega, upokojenec, Maribor, Črnogorska 19;
 Julijana Zidarič, vodja otroškega vrtca, osnovna šola Središče ob Dravi;
- Anica Zorko, tajnica, krajevna skupnost »Ob parku«, Maribor;
 Božo Zorko, vodja kadrovske službe, »Zlatorog« tovarna, Maribor;
 Ivan Zagar, upokojenec, Mežica, Senčna vas 25;
 Janko Žalik, ravnatelj osnovna šola »Franc Lešnik-Vuk«, Slivnica, p. Orehova vas-Slivnica;

Albert Žižek, kontrolor, tovarna avtomobilov in motorjev, Maribor;
 Stanko Žličar, revirni vodja, gozdno gospodarstvo Maribor, obrat Ormož;
 Dušan Znidarič, analitik v oddelku študija dela, tovarna avtoopreme
 Ptuj;
 Miroslav Žorž, gradbeni delovodja, gradbeno industrijsko podjetje »Gradis«, Maribor;
 Ivan Žunko, strojni tehnik, »Metalna«, Maribor;
 Marijana Žurman, sekretar občinskega odbora RK Slovenska Bistrica.

OBRAZLOŽITEV

Sodnikom porotnikom okrožnega sodišča v Mariboru poteče mandatna doba 26. junija 1971. Predsedstvo okrožnega sodišča v Mariboru predlaga, da ostane število sodnikov porotnikov pri tem sodišču nespremenjeno, to je 314. Navedeno število zadošča za nemoteno delo okrožnega sodišča v Mariboru.

Okrožno sodišče v Mariboru v svoji obrazložitvi navaja, da so pri izbiri kandidatov za sodnike porotnike sodelovale komisije za volitve in imenovanja občinskih skupščin v povezavi z organizacijami SZDL na terenu in s samoupravnimi organi v delovnih organizacijah.

Pri izbiri kandidatov je okrožno sodišče v Mariboru upoštevalo kriterije, ki jih je posredovala komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja. Okrožno sodišče v Mariboru je poslalo komisijam za volitve in imenovanja občinskih skupščin poleg kriterijev tudi pregled obravnavanih zadev v letu 1969 in 1970 in pregled števila prebivalstva po občinah kot osnovo za določitev števila kandidatov za sodnike porotnike po posameznih občinah.

Na okrožnem sodišču v Mariboru je bilo v letu 1969 obravnavanih 1865 zadev in v letu 1970 1990 zadev.

Glede na število prebivalstva naj bi bilo število kandidatov za sodnike porotnike po občinah naslednje:

Občina	Prebivalstvo število	%	Občinska pripadnost kandidatov	
			število	%
Dravograd	7 584	2	9	3
Lenart	17 161	5	25	8
Maribor	172 155	46	140	45
Ormož	18 497	5	15	5
Ptuj	65 820	18	41	13
Radlje	17 032	5	20	6
Ravne	23 976	6	24	8
Slovenj Gradec	17 324	5	17	5
Slovenska Bistrica	30 205	8	23	7
Skupaj	369 754	100	314	100

Na podlagi danih kriterijev in drugih pregledov so komisije za volitve in imenovanja občinskih skupščin zbrale predloge kandidatov za sodnike porotnike okrožnega sodišča v Mariboru.

Struktura predlaganih kandidatov za sodnike porotnike, ki jih je prejela komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja, je naslednja:

Po panogah zaposlitve:

družbeni sektor gospodarstva	168 kandidatov
negospodarska dejavnost	73 kandidatov
zasebni kmetje	29 kandidatov
zasebni obrtniki	2 kandidata
upokojenci	31 kandidatov
gospodinje	11 kandidatov

Po šolski izobrazbi:

osnovna šola, šola za KV in VK delavce in nepopolna srednja šola	163
popolna srednja šola in šole za srednji strokovni kader	102
višje in visoke šole, fakultete in umetniške akademije	49

Med predlaganimi kandidati je 23 starih do 30 let, 211 od 31 do 50 let in 80 nad 50 let; 25 % žena in 69 % kandidatov, ki so bili sodniki porotniki v dosedanji mandatni dobi.

Vsi predlagani kandidati so dali pristanek na izvolitev za sodnike porotnike pri okrožnem sodišču v Mariboru.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja daje republiškemu zboru Skupščine SR Slovenije predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov pri okrožnem sodišču v Mariboru v obravnavo in izvolitev.

SEZNAM GOVORNIKOV

Republiški zbor

Benčina Drago: 32	Majerič Avgust: 49, 51, 54
Bračič dr. Vladimir: 59, 61, 63	Matičič Cene: 43, 60
Brilej dr. Jože: 55	Pislak Viktor: 35
Cvenk Miran: 50	Polak Bojan: 4
Česnik Janko: 39, 40, 43, 44, 46, 52,
62, 63, 98	Polič Miloš: 50, 59, 61, 86
Dolenc Marjan: 88	Pučnik Ivan: 31
Ekart Marjan: 68	Pušenjak Rado: 19, 52
Florjančič Jože: 44, 52, 54, 83	Rainer Marko: 100
Forte Karel: 47, 89	Razdevšek Franc: 67, 105
Franko Ivan: 45, 55, 90, 95	Remc Tone: 42
Hafner Vinko: 9, 38	Renko Ivan: 58
Horjak Dušan: 77, 89, 91, 115	Rus dr. Vojan: 45, 62, 68, 81, 100
Gerbec Franci: 109	Sambt Štefan: 24
Gluhar Peter: 66	Svetelj Franc: 37, 42, 44
Goslar Miran: 51	Šnabl Bogdan: 49
Jenko Marjan: 45	Štrukelj Jožko: 64, 69
Jenko Stanko: 115	Tomič Zora: 65
Kolenc Riko: 113	Ulrih Ela: 60
Košir Martin: 7, 92	Vadnjak Boris: 92
Kreft Ivan: 25, 57, 69, 74, 108	Verbič Janez: 22
Lešnik Zoran: 36	Zagoričnik Stane: 111
Lipičar Rado: 114	Zupan Ivan: 53
Maček Polde: 59	Zampa Janez: 27

Gospodarski zbor

Antončič Alojz: 129	Papič Ferdo: 153, 161
Bernoš Natan: 142, 153, 157	Pavlič dr. Stane: 124, 147, 152
Bole Tone: 151	Petauer Franc: 123
Božič Vinko: 128, 157	Prinčič Egon: 139
Cuznar Franc: 138	Pungerčar Stane: 170
Dolenc Marjan: 145, 155, 157	Puterle Franc: 121, 122
Eržen Jože: 144, 150, 171	Simšič Stane: 169, 170
Gluhar Peter: 159	Šajina Boris: 123
Knez Jože: 118, 124, 128, 129, 133, 151	Škvarč Tone: 170
Kuret Albin: 162	Vadnjak Boris: 123, 129
Lesar Jože: 141	Vavpotič Rudi: 132, 150, 157
Levičnik Andrej: 119, 123, 126, 130	Zidar Milovan: 168
Makovec Stojan: 161	Žigon Žarko: 118
Miklavc Janez: 143	Žlebnik Mara: 156, 165, 168
Nemec Štefan: 162	

Prosvetno-kulturni zbor

Barborič Boštjan: 177	Lužnik Miro: 173
Bohanec Slavko: 178, 192, 198	Mušič Vladimir: 187
Bračič dr. Vladimir: 201	Petrič dr. Ernest: 176
Brodar dr. Demetrij: 199	Poljanšek Majda: 196
Dolar Jože: 182	Poljanšek Miloš: 184, 195
Feldin Boris: 194	Rojc Emil: 182
Hasl Miran: 197	Šinigoj Dušan: 185
Ivkovič Marija: 191	Zemljak Leopold: 180
Kuhar dr. Boris: 185	Zupan France: 190

Socialno-zdravstveni zbor

Bunta dr. Stjepan: 233	Nered Jože: 206, 219, 230
Cvahte dr. Saša: 234	Okršlar Anica: 245
Dolenc Marjan: 209	Osredkar Slavko: 217
Grabenshek Anton: 224	Padovan Jože: 238, 251
Gruškovnjak dr. Štefan: 238	Pečar dr. Samo: 233
Javh dr. Zdravko: 249	Pečavar dr. Albin: 240
Kastelic Vinko: 215	Pertot dr. Vojteh: 247
Kopač dr. Ivan: 242	Petelin Andrej: 227
Kosmač Franc: 228, 245	Pratengrazer Jože: 225, 230
Košuta dr. Srečko: 249	Sagaj Franc: 223, 248
Lajevec dr. Stanko: 251	Šabjan Nikolaj: 208
Majcen Nada: 216	Tomič Zora: 205, 207, 229, 230
Malešič Matija: 250, 252	Vode Ferdinand: 220
Marolt dr. Jože: 239	Zampa Janez: 246
Mrgole dr. Mitja: 237	

Enotni zbor delovnih skupnosti

Atelšek Ivan: 277	Makovec Stojan: 276
Dolenc Marjan: 278	Mušič Vladimir: 270
Kavčič Stane: 255	Nemec Štefan: 276
Kosmač Franc: 274	Osredkar Slavko: 268
Krese Leopold: 264	Polak Bojan: 280
Kropušek Tone: 260	Simšič Stane: 285
Kuhar dr. Boris: 272	Siferer dr. Živko: 267

Skupna seja vseh zborov

Brilej dr. Jože: 288	Vipotnik Janez: 290
----------------------	---------------------

VSEBINA

Republiški zbor

29. seja — 8. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	3
2. Določitev dnevnega reda	3
3. Sporočila pred prehodom na dnevni red	4

Dnevni red:

1. Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu	4
Govornika:	
Bojan Polak	4
Martin Košir	7
2. Predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov	9
Govorniki:	
Vinko Hafner	9
Rado Pušenjak	19
Janez Verbič	22
Stefan Sambt	24
Ivan Kreft	25
Janez Žampa	27
Ivan Pučnik	31
Drago Benčina	32
Viktor Pislak	35
Zoran Lešnik	36
Franc Svetelj	37
Vinko Hafner	38
3. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih raz- merjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih	39
Govornik:	
Janko Česnik	39

4. Predlog zakona o volitvah članov predsedstva SFRJ v SR Sloveniji . . .	40
Govorniki:	
Janko Česnik	40
Tone Remc	42
Franc Svetelj	42
Cene Matičič	43
Janko Česnik	43
Franc Svetelj	44
Janko Česnik	44
Jože Florjančič	44
Janko Česnik	44
dr. Vojan Rus	45
Ivan Franko	45
Marjan Jenko	45
Janko Česnik	46
5. Predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov	47
Govornik:	
Karel Forte	47
6. Predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov	48
Govorniki:	
Avgust Majerič	49
Bogdan Šnabl	49
Miloš Polič	50
Miran Cvenk	50
Miran Goslar	51
Avgust Majerič	51
Rado Pušenjak	52
Janko Česnik	52
Jože Florjančič	52
Ivan Zupan	53
Jože Florjančič	54
Avgust Majerič	54
dr. Jože Brilej	55
Ivan Franko	55
7. Predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov	56
8. Predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov	56
9. Osnutek zakona o gledališki dejavnosti	56
10. Predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani	57
Govorniki:	
Ivan Kreft	57
Ivan Renko	58
Miloš Polič	59
Polde Maček	59
dr. Vladimir Bračič	59
Cene Matičič	60

Ela Ulrih	60
Miloš Polič	61
dr. Vladimir Bračič	61
11. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru . . .	61
Govornika :	
Janko Česnik	62
dr. Vojan Rus	62
12. Predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke . .	63
Govornika :	
dr. Vladimir Bračič	63
Janko Česnik	63
13. Predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču SR Slovenije in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji	64
14. Poslanska vprašanja	64
Govorniki :	
Jožko Strukelj	64
Zora Tomič	65
Peter Gluhar	66
Franc Razdevšek	67
Marjan Ekart	68
dr. Vojan Rus	68
Ivan Kreft	69
Jožko Strukelj	69

30. seja — 21. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	71
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	71
3. Določitev dnevnega reda	71

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 28. in 29. seje republiškega zbora	72
2. Volitve in imenovanja:	
— predlog odloka o izvolitvi predsednika in sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije	72
— predlog odloka o izvolitvi člana odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora	72
— predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta v smislu določbe 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov	73

— predlog odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije	73
— predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani . .	73
— predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Mariboru	73
3. Predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije	73
Govorniki:	
Ivan Kreft	74
Dušan Horjak	77
dr. Vojan Rus	81
Jože Florjančič	83
Miloš Polič	86
Marjan Dolenc	88
4. Predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov (usklajevanje z gospodarskim zborom)	88
Govornik:	
Karel Forte	89
5. Predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni Celje za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije	89
Govornika:	
Dušan Horjak	89
Ivan Franko	90
6. Predlog odloka o odlogu plačila anuitet enajstim kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije	90
Govornik:	
Dušan Horjak	91
7. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji	91
Govornik:	
Martin Košir	92
8. Osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva	92
Govorniki:	
Boris Vadnjal	92
Ivan Franko	95
Janko Česnik	98
dr. Vojan Rus	100
Marko Rainer	100
9. Osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj . .	104
10. Osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu . .	104

11. Predlog za izdajo zakona o dodatni obrestni meri za kredite na področju turizma	105
Govorniki:	
Franc Razdevšek	105
Ivan Kreft	108
Franci Gerbec	109
Stane Zagoričnik	111
12. Predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji	111
13. Program izobraževalne skupnosti v SR Sloveniji za leto 1971	112
14. Predlog odloka o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971	112
15. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost in predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	112
16. Poslanska vprašanja	113
Govorniki:	
Riko Kolenc	113
Rado Lipičar	114
Stane Jenko	115
Dušan Horjak	115

Gospodarski zbor

27. seja — 16. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	117
2. Določitev dnevnega reda	117
Govornik:	
Jože Knez	118

.Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 26. seje gospodarskega zbora	118
2. Verifikacija mandata novoizvoljenega poslanca Lojzeta Fortune	118
Govornik:	
Zarko Žigon	118

3. Poslanska vprašanja	119
Govorniki:	
Andrej Levičnik	119
Franc Puterle	121
Franc Petauer	123
Boris Šajina	123
Andrej Levičnik	123
Boris Vadnjal	123
Jože Knez	124
dr. Stane Pavlič	124
Andrej Levičnik	126
Vinko Božič	128
Jože Knez	128
Boris Vadnjal	129
Jože Knez	129
Alojz Antončič	129
4. Ocena razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov	130
Govorniki:	
Andrej Levičnik	130
Rudi Vavpotič	132
Jože Knez	133
Franc Cuznar	138
Egon Prinčič	139
Jože Lesar	141
Natan Bernot	142
Janez Miklavc	143
Jože Eržen	144
Marjan Dolenc	145
dr. Stane Pavlič	147
Rudi Vavpotič	150
Jože Eržen	150
Jože Knez	151
Tone Bole	151
dr. Stane Pavlič	152
Ferdo Papič	153
5. Predlogi zakonov o financiranju graditve energetskih objektov	153
Govorniki:	
Natan Bernot	153
Marjan Dolenc	155
Mara Žlebnik	156
Rudi Vavpotič	157
Vinko Božič	157
Natan Bernot	157
Marjan Dolenc	157
6. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o var- nosti cestnega prometa	159
Govorniki:	
Peter Gluhar	159
Ferdo Papič	161
Stojan Makovec	161
Albin Kuret	162
7. Informacija o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije	162

Govornika:	
Štefan Nemeč	162
Mara Žlebnik	165
8. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	165
9. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	166
10. Predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta o določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov . . .	166
11. Predlog odloka o imenovanju članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije	166

28. seja — 21. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Ugotovitev sklepčnosti	167
2. Določitev dnevnega reda	167

Dnevni red:

1. Predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije	167
---	-----

Govorniki:

Mara Žlebnik	168
Milovan Zidar	168
Stane Simšič	169

2. Predlog odloka o odlogu plačila anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije . . .	169
---	-----

Govorniki:

Stane Pungerčar	170
Stane Simšič	170
Tone Škvarč	170

3. Predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov	171
---	-----

Govornik:

Jože Eržen	171
----------------------	-----

Prosvetno-kulturni zbor

23. seja — 20. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 172
2. Določitev dnevnega reda 172

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 22. seje prosvetno-kulturnega zbora 173
2. Poslanska vprašanja 173

Govorniki:

- Miro Lužnik 173
dr. Ernest Petrič 176
Boštjan Barborič 177
Slavko Bohanec 178
Leopold Zemljak 180
Emil Rojc 182
Jože Dolar 182

3. Informacija o obravnavi predloga stališč o dolgoročnem razvoju SR Slovenije 184

Govorniki:

- Miloš Poljanšek 184
Dušan Šinigoj 185
dr. Boris Kuhar 185
Vladimir Mušič 187
France Zupan 190
Marija Ivkovič 191

4. Kvalifikacijska struktura in usposabljanje vzgojnega in učnega osebja v vzgojnovarstvenih zavodih, osnovnih in srednjih šolah in dijaških domovih z vidika kadrovske potrebe 191

Govorniki:

- Slavko Bohanec 192
Boris Feldin 194
Miloš Poljanšek 195

5. Predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke 196

Govorniki:

- Majda Poljanšek 196
Miran Hasl 197
Slavko Bohanec 198

6. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru 199

Govornik:

- dr. Demetrij Brodar 199

7. Program izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971	200
8. Predlog odloka o zagotovitvi sredstev univerzi v Ljubljani za doplačilo kreditov, uporabljenih za nakup dveh študentskih stanovanjskih stolpičev v študentskem naselju v Ljubljani	200
Govornik:	
dr. Vladimir Bračič	201
9. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	201
10. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	202
11. Predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov	202
12. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani	202

Socialno-zdravstveni zbor

21. seja — 8. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	204
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	204
3. Določitev dnevnega reda	204

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 20. seje socialno-zdravstvenega zbora	205
2. Poslanska vprašanja	205

Govorniki:

Zora Tomič	205
Jože Nered	206
Zora Tomič	207
Nikolaj Šabjan	208

3. Predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije	209
---	-----

Govorniki:

Marjan Dolenc	209
Vinko Kastelic	215
Nada Majcen	216

4. Uskladitev predloga zakona o republiških priznavalninah	216
Govornik :	
Slavko Osredkar	217
5. Predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov	217
6. Predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov	218
Govorniki :	
Jože Nered	219
Ferdinand Vode	220
Franc Sagaj	223
Anton Grabenšek	224
Jože Pratengrazer	225
Andrej Petelin	227
Franc Kosmač	228
Zora Tomič	229
Jože Nered	230
Jože Pratengrazer	230
Zora Tomič	230

22. seja — 15. julija 1971

Pred dnevnim redom :

1. Odsotnost poslancev	232
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda	232
3. Določitev dnevnega reda	232

Dnevni red :

1. Odobritev zapisnika 21. seje socialno-zdravstvenega zbora	233
2. Poslanska vprašanja	233
Govornika :	
dr. Stjepan Bunta	233
dr. Samo Pečar	233
3. Okvirni program zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije za obdobje 1971—1975 in za leto 1972	234
Govorniki :	
dr. Saša Cvahte	234
dr. Mitja Mrgole	237
dr. Štefan Gruškovnjak	238
Jože Padovan	238
dr. Jože Marolt	239

dr. Albin Pečavar	240
dr. Ivan Kopač	242
Anica Okršlar	245
Franc Kosmač	245
Janez Žampa	246
dr. Vojteh Pertot	247
Franc Sagaj	248
dr. Zdravko Javh	249
dr. Srečko Košuta	249
 4. Predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji	250
Govorniki:	
Matija Malešič	250
dr. Stanko Lajevec	251
Jože Padovan	251
 5. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	252
Govornik:	
Matija Malešič	252
 6. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	252

Enotni zbor delovnih skupnosti

11. seja — 21. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	254
2. Določitev dnevnega reda	254
3. Sporočila pred prehodom na dnevni red	255

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 10. seje enotnega zbora delovnih skupnosti . . .	255
2. Predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije (skupna obrazložitev z republiškim zborom)	255

Govorniki:

Stane Kavčič	255
Tone Kropušek	260
Leopold Krese	264
dr. Živko Šifrer	267
Slavko Osredkar	268
Vladimir Mušič	270

dr. Boris Kuhar	272
Franc Kosmač	274
Stefan Nemeč	276
Stojan Makovec	276
Ivan Atelšek	277
Marjan Dolenc	278
3. Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije (republiškega proračuna) za leto 1970	279
4. Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu	280
Govornik:	
Bojan Polak	280
5. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih	285
Govornik:	
Stane Simšič	285

Skupna seja vseh zborov

2. seja — 21. julija 1971

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev	287
2. Določitev dnevnega reda	287

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 1. skupne seje vseh zborov Skupščine SR Slovenije	287
2. Predlog Skupščine SR Slovenije za izvolitev Josipa Broza Tita za predsednika republike	288
Govornik:	
dr. Jože Brilej	288
3. Izvolitev članov predsedstva SFR Jugoslavije, ki jih voli Skupščina SR Slovenije	290
Govornik:	
Janez Vipotnik	290

PRILOGE

1. Pismena vprašanja poslancev:

— Zdravko Dolinšek, poslanec republiškega zbora	295
— Stane Jenko, poslanec republiškega zbora	295
— Ivan Krefc, poslanec republiškega zbora	296
— Polde Maček, poslanec republiškega zbora	297
— Ivan Pučnik, poslanec republiškega zbora	297
— Rado Pušenjak, poslanec republiškega zbora	298
— Štefan Toth, poslanec republiškega zbora	298
— Vinko Božič, poslanec gospodarskega zbora	299
— Janez Meglič, poslanec prosvetno-kulturnega zbora	299

2. Predlog zakona o splošnem ljudskem odporu	301
Obrazložitev	326
Amandma izvršnega sveta	331

Poročila:

— zakonodajno-pravne komisije in odbora republiškega zbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko	331
— začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti in za družbeno-politične odnose	339

3. Predlog izhodišč za uvedbo starostnega zavarovanja kmetov	344
Stališče izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije	375

Poročila:

— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo	377
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	380
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora	381
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora	384
— zakonodajno-pravne komisije	386

4. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih	387
Obrazložitev	390

Poročila:

— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose	395
— zakonodajno-pravne komisije	396

5. Predlog zakona o volitvah članov predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije	398
Obrazložitev	399

6. Predlog zakona o združevanju sredstev proizvodnih in proizvodno-prenosnih elektrogospodarskih podjetij za financiranje elektroenergetskih objektov	401
Obrazložitev	402

Poročila:

— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	404
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora	406
— zakonodajno-pravne komisije	408
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	409

7. Predlog zakona o združevanju sredstev uporabnikov družbenih sredstev za financiranje elektroenergetskih objektov	409
Poročilo:	
— zakonodajno-pravne komisije	411
8. Predlog zakona o združevanju sredstev odjemalcev električne energije na visoki napetosti za financiranje elektroenergetskih objektov	412
Poročilo:	
— zakonodajno-pravne komisije	413
9. Predlog zakona o prispevku odjemalcev električne energije na nizki napetosti za financiranje energetskih objektov	414
Poročilo:	
— zakonodajno-pravne komisije	415
10. Osnutek zakona o gledališki dejavnosti	415
Obrazložitev	419
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	422
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti	423
— zakonodajno-pravne komisije	426
11. Predlog za izdajo zakona o ustanovitvi združenja višjih in visokih šol v Ljubljani	428
Poročila:	
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	429
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	431
— odbora za znanstveno-raziskovalno delo in odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora	431
— zakonodajno-pravne komisije	431
12. Osnutek zakona o dopolnitvi zakona o višji pravni šoli v Mariboru	431
Obrazložitev	431
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	432
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	433
— odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora	434
— zakonodajno-pravne komisije	434
— odbora za znanstveno-raziskovalno delo prosvetno-kulturnega zbora	434
13. Predlog zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke	434
Obrazložitev	442
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	448
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje	450
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje — dodatno poročilo	452
— zakonodajno-pravne komisije	453
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo	454
14. Poročilo o obravnavi okvirnega programa zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije v razdobju 1971—1975 in osnutka republiškega programa za zdravstveno varstvo prebivalstva za leto 1972	454

15. Poročilo o obravnavi gradiva o oceni razmer v izvozu s predlogom potrebnih ukrepov	458
16. Poročilo h kvalifikacijski strukturi in usposabljanju vzgojnega in učnega osebja z vidika kadrovskih potreb	459
17. Predlog stališč o dolgoročnem družbenem razvoju SR Slovenije . . .	461
Poročila:	
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose	501
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose — dodatno poročilo	504
— odbora republiškega zbora za družbenoekonomske odnose — dopolnilni in spreminjevalni predlogi	504
— dopolnilni predlogi dr. Vojana Rusa	520
— skupine zasedanja delegatov občin	521
— začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti	527
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora — mnenje	527
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno-raziskovalno delo	531
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje	532
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti	532
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za telesno kulturo	533
— odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora	534
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora	535
— odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora	537
— zakonodajno-pravne komisije	538
18. Predlog odloka o odlogu plačila anuitet cinkarni, metalurško-kemični industriji Celje, za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije	539
Obrazložitev	539
Poročilo:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	540
19. Predlog odloka o plačilu anuitet kmetijskim organizacijam za nekatere kredite iz sredstev federacije za gospodarske investicije	541
Obrazložitev	544
Poročilo:	
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	545
20. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o 5-dnevnem delovnem tednu v SR Sloveniji	546
Obrazložitev	546
Poročila:	
— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	550
— zakonodajno-pravne komisije	550
21. Osnutek resolucije o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva	550
Mnenje socialno-zdravstvenega zbora	557
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	558

Poročila:

— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	561
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	562
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora — dodatno poročilo	564
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora	566
— zakonodajno-pravne komisije	567

22. Osnutek zakona o programiranju in financiranju graditve stanovanj	569
Obrazložitev	575
Mnenje socialno-zdravstvenega zbora	578
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	579

Poročila:

— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	584
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	586
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora — dodatno poročilo	586
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora	587
— zakonodajno-pravne komisije	589

23. Osnutek zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu	591
Obrazložitev	596
Mnenje socialno-zdravstvenega zbora	599
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin	600

Poročila:

— odbora za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo republiškega zbora	602
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora	602
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora — dodatno poročilo	603
— odbora za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo in odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora	604
— zakonodajno-pravne komisije	605

24. Predlog za izdajo zakona o dodatni meri za kredite na področju turizma	606
--	-----

Poročila:

— odbora za finance in proračun republiškega zbora	617
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora	619
— zakonodajno-pravne komisije	619
— odbora za finance gospodarskega zbora	619

25. Predlog zakona o zdravstvenem varstvu tujcev v SR Sloveniji	621
Obrazložitev	623

Poročila:

— odbora republiškega zbora za socialno politiko in zdravstvo	626
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	627
— odbora za zdravstvo in zdravstveno zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora	627
— zakonodajno-pravne komisije	629

26. Predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri vrhovnem sodišču SR Slovenije in pri okrožnih sodiščih v SR Sloveniji	629
Obrazložitev	629
Poročilo:	
— zakonodajno-pravne komisije	631
27. Predlog odloka o soglasju k programu izobraževalne skupnosti SR Slovenije za leto 1971	631
Obrazložitev	631
Poročila:	
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora	632
— zakonodajno-pravne komisije	633
28. Predlog odloka o načrtu statističnih raziskovanj v SR Sloveniji za leto 1971	633
Obrazložitev	633
Poročila:	
— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora	637
— odbora za finance in proračun republiškega zbora	637
— zakonodajno-pravne komisije	637
29. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	638
Obrazložitev	639
Poročilo:	
— zakonodajno-pravne komisije	640
30. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za raziskovalno dejavnost	640
Obrazložitev	641
31. Predlog odloka o izvolitvi predsednika in štirih sodnikov ustavnega sodišča SR Slovenije	641
Obrazložitev	642
32. Predlog odloka o izvolitvi člana odbora za družbenoekonomske odnose	643
Obrazložitev	643
33. Predlog odloka o imenovanju arbitražnega sveta po določbah 13. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov	643
Obrazložitev	644
34. Predlog odloka o imenovanju članov pravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije	644
Obrazložitev	645
35. Predlog odloka o imenovanju predstavnikov družbene skupnosti v svet zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana	646
Obrazložitev	646
36. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča v Mariboru	647
Obrazložitev	657
37. Seznam govornikov	659

Izdala in založila
Skupščina SR Slovenije

Odgovorni urednik
Milan Megušar-Borut

Natisnila
tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani

maja 1972

v 300 izvodih

Obseg 680 strani

SKUPŠČINA SRS
DOKUMENTACIJA

St-S:18/117